UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01448285 5

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
Ontario Council of University Libraries

http://www.archive.org/details/werkehrsgimauf08euse

DIE GRIECHISCHEN CHRISTLICHEN SCHRIFTSTELLER DER ERSTEN JAHRHUNDERTE

HERAUSGEGEBEN VON DER KOMMISSION FÜR SPÄTANTIKE RELIGIONSGESCHICHTE DER DEUTSCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN ZU BERLIN

[Bd. 43, 2]

EUSEBIUS

ACHTER BAND, ZWEITER TEIL

1956

AKADEMIE-VERLAG · BERLIN

635610
16.5.56

EUSEBIUS WERKE

ACHTER BAND
DIE PRAEPARATIO EVANGELICA

HERAUSGEGEBEN
IM AUFTRAGE DER KOMMISSION FÜR SPÄTANTIKE
RELIGIONSGESCHICHTE DER DEUTSCHEN AKADEMIE
DER WISSENSCHAFTEN ZU BERLIN

VON

KARL MRAS

ZWEITER TEIL
DIE BÜCHER XI BIS XV, REGISTER

1956

AKADEMIE-VERLAG · BERLIN

IN DER REIHENFOLGE DES ERSCHEINENS BAND 43,2

LIBRARY
SEP 26 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

BR
160
E 37
1907
Bd. 8
T. 2

Erschienen im Akademie-Verlag GmbH., Berlin W 8, Mohrenstraße 39
Lizenz-Nr. 202 · 100/95/54
Druckhaus „Maxim Gorki“, Altenburg
Bestell-und Verlags-Nr. 2031/IV/2
Printed in Germany

INHALT VON EUSEBIUS BAND VIII,2

Seite

Text

Buch XI bis XV 1–426

Anhang

Die Scholien 427–431

Register

I. Stellenregister

1. Altes Testament 435–438
2. Neues Testament 438
3. Christliche und nichtchristliche Schriftsteller 439–465
4. Eusebius 466–469

II. Namen- und Sachregister 470–546

III. Sprachregister

1. Wortregister 547–579
2. Grammatikalisches
   a) Formenlehre 580–582
   b) Syntax 582–588
3. Stilistik 588–589

Zusätze und Berichtigungen 590

Text

Buch XI bis XV

ΙΑ

ΤΑΔΕ ΤΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

α'. *Προοίμιον περὶ τῆς ὑποθέσεως* . . . . S. 5, 2

β'. *Ὡς ἡ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφία τῇ καθ' Ἑβραίους ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐπηκολούθησεν* . . . . Kap. 1. S. 6, 11

γ'. *Περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας· ἀπὸ τῶν Ἀττικοῦ* Kap. 2. S. 7, 1

δ'. *Ἀριστοκλέους περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας* . . . . Kap. 3. S. 8, 7

ε'. *Περὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις ἠθικῶν δογμάτων* . . . . Kap. 4. S. 9, 22

ϛ'. *Περὶ τῆς παρ' Ἑβραίοις λογικῆς πραγματείας* . . . . . . Kap. 5. S. 11, 1

ζ'. *Περὶ τῆς παρ' Ἑβραίοις τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος* . . . . Kap. 6. S. 13, 1

η'. *Περὶ τῆς καθ' Ἑβραίους φυσιολογίας* . . . . Kap. 7. S. 21, 1

θ'. *Περὶ τῆς τῶν νοητῶν φυσιολογίας* . . . . Kap. 8. S. 23, 14

ι'. *Περὶ τοῦ ὄντος, Μωσέως καὶ Πλάτωνος* . . . . Kap. 9. S. 24, 1

ια'. *Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου περὶ τοῦ αὐτοῦ* . . . . Kap. 10. S. 26, 1

ιβ'. *Πλουτάρχου περὶ τοῦ αὐτοῦ* . . . . Kap. 11. S. 29, 1

ιγ'. *Ὅτι ἄρρητον τὸ θεῖον* . . . . Kap. 12. S. 31, 21

ιδ'. *Ὅτι θεὸς εἷς ἐστι μόνος* . . . . Kap. 13. S. 32, 9

ιε'. *Περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου Ἑβραίων καὶ Πλάτωνος* . . . . . Kap. 14. S. 34, 9

ιϛ'. *<Φίλωνος περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου>* . . . . Kap. 15. S. 36, 1

ιζ'. *<Πλάτωνος περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου>* . . . . Kap. 16. S. 37, 7

BION(D)

2f. *Τάδε — προπαρασκ.*] *Βιβλίον ἑνδέκατον* B | *ἑνδέκατον* BN (*ἕν* übergeschrieben 1. H.) D *ια̅* IO | *περιέχει σύγγραμμα* IO *βιβλίον περιέχει* ND | *τῆς — προπ.* < I **4-22** Ziffern in N < BIOD **4** *Προοίμιον — ὑποθέσεως* BON < I **7** *τῶν* BIO *τοῦ* ND^1 (*τῶν* 4. H. über *τοῦ*) **11** *παρ' Ἑβραίοις* (auch D^4 a. R.)] *Ἑβραίων* ND^1 **12** *παρ' Ἑβραίοις* (auch D^4 a. R.)] *Ἑβραίων* ND^1 **13** *Περὶ — φυσιολ.* < B **16** *Πυθαγορείου* I hier (S. 26, 2 BON), *Πυθα*$^{γο'}$ ohne Endung O, *Πυθαγόρου* BN^1 (geändert in *-ρικοῦ* 2. H.) D^1 (*είου* übergeschrieben, 4. H.) **20** *Ἑβραίων*] *Μωσέως* O **21f.** *Φίλωνος — αἰτίου* < hier (aber nicht vor diesen Kapiteln) BION

ιη'. Πλωτίνου περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 17. S. 38, 8
ιθ'. Νουμηνίου περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 18. S. 40, 12
κ'. Ἀμελίου περὶ τῆς τοῦ Ἑβραίου θεολογίας . . . . Kap. 19. S. 45, 1
κα'. Περὶ τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων . . . . Kap. 20. S. 46, 4
κβ'. Περὶ τῆς τἀγαθοῦ οὐσίας . . . . Kap. 21. S. 47, 1
κγ'. Νουμηνίου περὶ τἀγαθοῦ . . . . Kap. 22. S. 48, 19
κδ'. Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἰδεῶν . . . . Kap. 23. S. 51, 10
κε'. Φίλωνος περὶ τῶν παρὰ Μωσεῖ ἰδεῶν . . . . Kap. 24. S. 53, 18
κϛ'. Κλήμεντος περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 25. S. 56, 3
κζ'. Ἑβραίων καὶ Πλάτωνος περὶ τῶν ἐναντίων δυνάμεων . . . Kap. 26. S. 57, 1
κη'. Περὶ ψυχῆς ἀθανασίας Ἑβραίων καὶ Πλάτωνος . . . . . Kap. 27. S. 58, 11
κθ'. Πορφυρίου περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 28. S. 63, 1
λ'. Περὶ τοῦ γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον . . . . Kap. 29. S. 66, 8
λα'. Περὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φωστήρων . . . . Kap. 30. S. 67, 7
λβ'. Ὅτι πάντα καλὰ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ . . . . Kap. 31. S. 68, 4
λγ'. Περὶ τῆς ἀλλοιώσεως καὶ μεταβολῆς τοῦ κόσμου . . . . . Kap. 32. S. 68, 13
λδ'. Περὶ τῆς τῶν τετελευτηκότων ἀναβιώσεως . . . . Kap. 33. S. 71, 14
λε'. Πάλιν περὶ συντελείας κόσμου . . . . Kap. 34. S. 72, 10
λϛ'. Ὡς καὶ νεκροὺς ἐγηγέρθαι ὁ Πλάτων ὁμοίως τοῖς Ἑβραίων λόγοις ἱστορεῖ Kap. 35. S. 73, 10
λζ'. Πλουτάρχου περὶ τοῦ ὁμοίου . . . . Kap. 36. S. 74, 10
λη'. Ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς λεγομένης ἐπουρανίου γῆς ὁ Πλάτων ὁμοίως Ἑβραίοις διέξεισιν Kap. 37. S. 75, 14
λθ'. Ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς μετὰ θάνατον κρίσεως ὁμοίως Ἑβραίοις καὶ ὁ Πλάτων ἔσεσθαι πιστεύει . . . . Kap. 38. S. 78, 10

BION(D)

1–24 Ziffern in N < BIOD 3 τοῦ Ἑβραίου] Ἰωάννου τοῦ παρ' ἡμῖν εὐαγγελιστοῦ S. 45, 1 f. die Hss. 5 τοῦ ἀγαθοῦ I hier, aber τἀγ. S. 47, 1 6 τοῦ ἀγαθοῦ I hier, aber τἀγ. S. 48, 19 7 παρὰ < I (hat Πλάτωνι!) 8 Μωσῆ O 12 Πορφυρ. — αὐτοῦ < B 13 γεννητὸν O 17 Περὶ — 18 κόσμου < O | τῶν < BN 19 λογίοις ON; aber s. S. 162, 13 22 διέξεισιν — 24 Ἑβραίοις < I 24 καὶ ὁ IO (und S. 78, 11 alle Hss.) καὶ BN

α'. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ 1

Ὁ μὲν δὴ τοῦ μετὰ χεῖρας προάγων τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς (507
δέκατος ὢν τόμος οὐκ ἐμαῖς φωναῖς, ταῖς δ' ἔξωθεν συνίστη μαρτυρίαις τὸ μὴ Vig.)
ἀπεικὸς εἶναι τοὺς Ἕλληνας, μηδὲν οἴκοθεν σοφὸν ἐπενηνεγμένους, εἰ μὴ ὅτι d
μόνην τὴν ἐν λόγοις δεινότητά τε καὶ εὐγλωττίαν, τὰ πάντα δὲ παρὰ βαρβάρων ἐσκευωρημένους, μηδὲ τὰ Ἑβραίων ἀγνοῆσαι λόγια καὶ τούτων δὲ ἐν μέρει καθάψασθαι, ὅτι μηδὲ τῆς τῶν σφετέρων ἐν συγγράμμασι φιλοτιμίας καθαρὰς ἐφυλάξαντο κλοπῆς τὰς χεῖρας. κλέπτας γὰρ αὐτοὺς οὐχ ὁ
παρ' ἡμῶν, ὡς ἔφην, λόγος, ὁ δ' ἐξ αὐτῶν παρεστήσατο. | *οὐ μὴν ἀλλὰ* 2
καὶ σφόδρα νέους ὁμοῦ τῇ φρονήσει καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτούς, παρὰ πλεῖστον (508)
ὅσον τῆς Ἑβραϊκῆς λειπομένους ἀρχαιολογίας, ἐν ταὐτῷ διὰ τῆς τῶν χρόνων παραθέσεως ἔγνωμεν.
ταῦτα μὲν οὖν ὁ πρὸ τούτου· ὁ δέ γε παρὼν 3
ἐπείγεται λοιπὸν ἤδη, ὥσπερ τι χρέος, τὴν ἐπηγγελμένην ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι καὶ τὴν ἔν τισιν, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσι, τοῖς δογματικοῖς θεωρήμασι πρὸς
τὰ Ἑβραίων λόγια συμφωνίαν τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων ἐκφᾶναι· ὧν τοὺς b
περιττοὺς παραιτησάμενος τὸν κορυφαῖον ἁπάντων ἀνακαλεῖται, μόνῳ χρῆναι

BION(D)

2 Die Überschrift in BN < IO 3 *Ὁ μὲν* — S. 15, 7 *προσρήματι* herausgegeben von I. A. Heikel a. a. O. S. LXII—LXXV (vgl. auch S. 104—106) 4 *δέκατος* IO*N*D, *ἐνδέκατος* O (*ἐν* + H. 1 oder y) N (*ἐνδέ* 1. H. auf Rasur zweier Buchstaben, a. R. von 1. H. wiederholt *ἐνδέκ.* — *τόμος*), *κνδέκατος* B | [*ὢν*] Hkl. 5f. *εἰ μὴ* — *εὐγλωττίαν*: so schon Jos. Ap. I 24 (s. Bd. I S. 581, 7—10); vgl. auch Thdrt. V 64 (nicht aus Eus.): *ὁρῶντες βαρβαροφώνους ἀνθρώπους τὴν Ἑλληνικὴν εὐγλωττίαν νενικηκότας* 7 *ἐσκευωρησμένους* B 8 *μηδὲ* — 11 *φρονήσει* < B | *μηδὲ* — 9 *χεῖρας*: vgl. Bd. I S. 558, 13f. *εἰσέτι* — *ἀλλήλους* 11 *νέους* usw.: d. h. *jung sowohl an Vernunft als an Alter* 13 *μὲν οὖν* I < BN, *οὖν* < O 15 *ἔν* — 16 *λόγια* < B | *τοῖς θεωρ. τοῖς δογμ.* ND 17 *μόνῳ* — S. 6, 1f. *Πλάτωνι* < B 17f. *χρῆναι δεῖν*] dieselbe Tautologie auch S. 136, 15, Eus. dem. ev. III 7, 20 und vit. Const. I 16 (wo Heikel *δεῖν* einklammert); s. darüber G. Pasquali, Gött. Gel. Anz. 171 (1909) 282f.

δεῖν ἀντὶ πάντων ἡγούμενος γνώμονι χρήσασθαι τοῦ προβλήματος Πλά-
τωνι, ἐπεὶ καὶ οὗτος μόνος ἔοικε τῇ δόξῃ τοὺς πάντας ὑπερακοντίσας
αὐτάρκης ἡμῖν ἔσεσθαι πρὸς τὴν τοῦ ζητουμένου σύστασιν. εἰ δέ που 4
δέοι, σαφηνείας ἕνεκα τῆς τοῦ ἀνδρὸς διανοίας, καὶ τοῖς τὴν κατ' αὐτὸν
ἐζηλωκόσι φιλοσοφίαν μάρτυσι χρήσομαι, τὰς αὐτῶν ἐκθησόμενος φωνὰς c
ἐπὶ συστάσει τοῦ προκειμένου. τετηρήσθω δέ μοι τὸ μὴ πάντ' ἐπὶ 5
πάντ' ἐπιτυχῶς εἰρῆσθαι τῷ ἀνδρί, εἰ καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῷ σὺν ἀληθείᾳ
ἐκπεφώνηται. ὃ δὴ καὶ αὐτὸ κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν παραστήσομεν, οὐκ
αὐτοῦ διαβολῆς, ἀπολογίας δὲ ἡμετέρας χάριν, δι' ἣν τὴν βάρβαρον φιλο-
σοφίαν τῆς Ἑλληνικῆς ὁμολογοῦμεν προησμενικέναι.

β'. ΩΣ Η ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΙ ΚΑΘ' ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΑΤΟΙΣ ΕΠΗΚΟΛΟΥΘΗΣΕΝ

Εἰς τρία διελόντος μέρη τοῦ Πλάτωνος τὸν πάντα τῆς φιλοσοφίας 1,1
λόγον, εἰς φυσικόν, ἠθικόν, λογικόν, εἶτ' αὖ πάλιν τὸν φυσικὸν διελομένου d
εἴς τε τὴν τῶν αἰσθητῶν θεωρίαν καὶ τὴν τῶν ἀσωμάτων κατανόησιν, εὕροις
ἂν καὶ παρ' Ἑβραίοις τὸ τριμερὲς τοῦτο τῆς διδασκαλίας εἶδος, ὅτι δὴ καὶ
παρ' αὐτοῖς τὰ ὅμοια πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι πεφιλοσόφητο. πρῶ- 2
τον δὲ τῶν Πλάτωνος ἀκοῦσαι ἄξιον, | εἶθ' οὕτως καὶ τὰ Ἑβραίων ἐπισκο- (509)
πῆσαι. θήσω δὲ τὰ ἀρέσκοντα Πλάτωνι ἀπὸ τῶν τὰ αὐτοῦ πρεσβευόντων,
ὧν Ἀττικὸς διαφανὴς ἀνὴρ τῶν Πλατωνικῶν φιλοσόφων ὧδέ πη τὰ δοκοῦντα
τῷ ἀνδρὶ διέξεισιν, ἐν οἷς ἵσταται 'Πρὸς τοὺς διὰ τῶν Ἀριστοτέλους τὰ
Πλάτωνος ὑπισχνουμένους'.

13: Hier beginnt die Darstellung der Welt- und Lebensanschauungen der griechischen Philosophen (Buch XI bis XV), besonders der Platons (XI bis XIII). S. Heinr. Doergens, Eus. von Caesarea als Darsteller der griechischen Religion, Paderborn 1922 (Forschungen zur christl. Literatur- und Dogmengeschichte. 14, 3.), 22—102 **21f.** *'Πρὸς — ὑπισχνουμένους'* von mir als Titel dieser gegen die Peripatetiker gerichteten Flugschrift erwiesen, Glotta 25 (1936) 183—188, wo ich auch über den Charakter dieses gläubigen Platonikers und den Inhalt wie die Tendenz seiner Schrift gehandelt habe

BION(D)

2 *οὗτος μόνος* I ~ BON **6** *τετηρήσθω* — 7 *ἀνδρί* < B | *τετηρείσθω* ON **6f.** *πάντ' ἐπὶ πάντ'* *alles im allgemeinen* (s. Plat. soph. 235c) O *πάντ'* IN **11f.** Die Überschrift in BION **13** *Εἰς — φιλοσο-* erneuert O[y] | *διελόντες* ND **17** *πεφιλοσόφηται* BN **18** *ἀκοῦσαι ἄξιον* I *ἐπακοῦσαι ἄξ.* O *ἀκουστέον* BN **18f.** *ἐπισκοπητέον* BN **19** *δὲ καὶ* B | *τὰ²* < I **21** *τῷ ἀνδρὶ* I < BON

γ'. ΑΤΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

"Τριχῇ τοίνυν διαιρουμένης τῆς ἐντελοῦς φιλοσοφίας, εἴς τε τὸν ἠθικὸν 2,1
καλούμενον τόπον καὶ τὸν φυσικὸν καὶ ἔτι τὸν λογικόν, καὶ τοῦ μὲν πρώτου b
κατασκευάζοντος ἡμῶν ἕκαστον καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ τοὺς οἴκους ὅλους εἰς
τὸ ἄριστον ἐπανορθοῦντος, ἤδη δὲ καὶ δῆμον σύμπαντα πολιτείᾳ τῇ διαφερούσῃ c
καὶ νόμοις τοῖς ἀκριβεστάτοις κοσμοῦντος, τοῦ δευτέρου δὲ πρὸς τὴν περὶ τῶν
θείων γνῶσιν διήκοντος αὐτῶν τε τῶν πρώτων καὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἄλλων,
ὅσα ἐκ τούτων γίνεται, ἃ δὴ περὶ φύσεως ἱστορίαν ὁ Πλάτων ὠνόμακεν, εἰς
δὲ τὴν περὶ τούτων ἀμφοτέρων διάκρισίν τε καὶ εὕρεσιν τοῦ τρίτου παραλαμ-
βανομένου· ὅτι μὲν Πλάτων πρῶτος καὶ μάλιστα συναγείρας εἰς ἓν πάντα τὰ 2
τῆς φιλοσοφίας μέρη, τέως ἐσκεδασμένα καὶ διερριμμένα ὥσπερ τὰ τοῦ Πεν-
θέως μέλη, καθάπερ εἶπέ τις, σῶμά τι καὶ ζῷον ὁλόκληρον ἀπέφηνε τὴν φιλο- d
σοφίαν, δῆλα παντὶ λεγόμενα. οὔτε γὰρ οἱ περὶ Θαλῆν καὶ Ἀναξιμένην 3
καὶ Ἀναξαγόραν καὶ ὅσοι κατὰ ταὐτὸ γεγόνασι τούτοις, ἀγνοοῦνται περὶ μόνην
τὴν ὑπὲρ τῆς φύσεως τῶν ὄντων σκέψιν διατρίψαντες· οὐ μὴν οὐδὲ Πιττα-
κὸς καὶ Περίανδρος καὶ Σόλων καὶ Λυκοῦργος καὶ οἱ παραπλήσιοι τούτοις
λανθάνουσί τινας τὴν αὑτῶν φιλοσοφίαν εἰς πολιτείαν καταθέντες· Ζήνων
δὲ καὶ πᾶν τὸ Ἐλεατικὸν τοῦτο διδασκαλεῖον καὶ αὐτὸ γνώριμον ἐπὶ τῇ τέχνῃ
τῶν λόγων μάλιστα σπουδάσαν. τούτοις δὲ ἐπιγενόμενος Πλάτων, ἀνὴρ 4
ἐκ φύσεως | ἀρτιτελὴς καὶ πολὺ διενεγκών, οἷα κατάπεμπτος ὡς ἀληθῶς ἐκ (510)
θεῶν, ἵν' ὁλόκληρος ὀφθῇ ἡ δι' αὐτοῦ φιλοσοφία, παρῆκέ τε οὐδὲν καὶ ἕκαστα
ἠκρίβωσε, μήτε ἐλλείπων πρὸς τὸ ἀναγκαῖον μήτε πρὸς τὸ ἄχρηστον ἐξενεχ-

3—S. 8, 3: Atticus, *Πρὸς τοὺς διὰ τῶν Ἀριστοτέλους τὰ Πλάτωνος ὑπισχνουμένους* (die aus Att. von Eus. zitierten Fragmente sind nur durch diesen erhalten) fr. 1 Mullach (FPhG III 185); fr. I Baudry (Atticos, Fragments de son œuvre, Paris 1931) **9** s. Plat. Phaed. 96a *ταύτης τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν*

BION(D)

1f. Die Überschrift in BION **4** *τόπον* (*Gebiet*)] *τρόπον* Mullach (wie freilich Eus. sagt S. 10, 12 und 11, 2) | *ἔτι* < B **5** *καλὸν κἀγαθὸν* ND *καλὸν ἀγαθὸν* B **6** *διαφερούσῃ hervorragend* **8** *τῶν*² < B **9** *τούτων* ND *τούτου* BIO | *ὠνόμακεν* (auch D)] *ὠνόμασεν* (alles 1. H.) N | *εἰς* — **10f.** *παραλαμβ.* < B **15** *κατ' αὐτὸ* BN | *περὶ* — **18** *καταθέντες* < B **18** *αὐτῶν* ON **19** *Ἐλ. τοῦτο*] *τοιοῦτον* B **20** *σπουδάσαν* IO *σπεῦσαν* ND *πᾶσαν* B **21** *διεν. οἷα* Steph. ∼ BIO (*διεγκὼν*) N; *οἷα* markiert die kausale Bedeutung von *κατάπεμπτος* (falsch Hkl. 105) **22** *δι' αὐτοῦ ἡ* Mullach

θείς. ἐπεὶ τοίνυν πάντων ἔφαμεν μετεῖναι τῷ Πλατωνικῷ καὶ φυσιολο- 5
γοῦντι καὶ περὶ ἠθῶν λέγοντι καὶ διαλεγομένῳ, φέρε καθ᾽ ἕκαστον ἐπισκεψώ-
μεθα.''

Ταῦτα μὲν ὁ Ἀττικός· ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁ Περιπατητι- 6
κὸς Ἀριστοκλῆς, ἐν ἑβδόμῳ συγγράμματι ὧν Περὶ φιλοσοφίας *συνέταξεν* b
ὧδε λέγων πρὸς ῥῆμα·

δ'. ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

''Ἐφιλοσόφησε δὲ Πλάτων, εἰ καί τις ἄλλος τῶν πώποτε, γνησίως καὶ 3,1
τελείως. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ Θάλεω φυσιολογοῦντες διετέλεσαν, οἱ δὲ περὶ Πυ-
θαγόραν ἐπεκρύψαντο πάντα· Ξενοφάνης δὲ καὶ οἱ ἀπ᾽ ἐκείνου τοὺς ἐριστι- c
κοὺς κινήσαντες λόγους πολὺν μὲν ἐνέβαλον ἴλιγγον τοῖς φιλοσόφοις, οὐ μὴν
ἐπόρισάν γέ τινα βοήθειαν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ Σωκράτης, αὐτὸ δὴ τὸ 2
λεγόμενον, ἐγένετο πῦρ ἐπὶ πυρί, καθάπερ αὐτὸς ἔφη Πλάτων. εὐφυέστατος
γὰρ ὢν καὶ δεινὸς ἀπορῆσαι περὶ παντὸς ὁτουοῦν ἐπεισήνεγκε τάς τε ἠθικὰς
καὶ πολιτικὰς σκέψεις, ἔτι δὲ τὴν περὶ τῶν ἰδεῶν, πρῶτος ἐπιχειρήσας ὁρίζε-
σθαι· πάντα δὲ ἐγείρων λόγον καὶ περὶ πάντων ζητῶν ἔφθη τελευτήσας. ἄλ- 3
λοι δ᾽ ἀποτεμόμενοι μέρη τινὰ περὶ ταῦτα διέτριψαν, οἱ μὲν ἰατρικήν, οἱ δὲ d
τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, ἔνιοι δὲ περὶ τοὺς ποιητὰς καὶ τὴν μουσικήν.
οἱ μέντοι πολλοὶ τὰς τῶν λόγων δυνάμεις ἐθαύμασαν, ὧν οἱ μὲν ῥήτορας, οἱ
δὲ διαλεκτικοὺς προσεῖπον ἑαυτούς. οἱ μέντοι Σωκράτην διαδεξάμενοι 4
καὶ πάνυ τινὲς ἐγένοντο παντοῖοι καὶ ὑπεναντίοι τὰς γνώμας. οἱ μὲν γὰρ κυ-
νισμοὺς καὶ ἀτυφίας καὶ ἀπαθείας ὕμνουν, ἄλλοι δ᾽ αὖ πάλιν ἡδονάς. καὶ οἱ
μὲν εἰδέναι πάντα ἐκόμπαζον, οἱ δὲ ἁπλῶς μηθέν. ἔτι δ᾽ οἱ μὲν ἐν μέσῳ 5
καὶ ἐν ὄψει πάντων | ἐκαλινδοῦντο, τοῖς πολλοῖς ἐξομιλοῦντες, ἄλλοι δ᾽ αὖ (511)
τοὐναντίον ἀπρόσιτοι καὶ ἀπροσαύδητοι διετέλουν ὄντες. Πλάτων μέντοι 6

8—S. 9, 16: Aristocles, *Περὶ φιλοσοφίας* **7. B.** (nur durch Eus. erhalten): fr. 1 Mullach (FPhG III 206f.) **13** vgl. Plat. leg. 666a

BION(D)

5 ζ ON | *συγγράμματι ὧν*] *τῶν* BN | *συνέταξεν* < BN **6** *λέγων συγγράμματι* ND | *πρὸς ῥῆμα* < BN **7** Die Überschrift in BION **9** *Θάλεω* N[2] *Θαλεῶ* BN[1]D *Θαλεὼ* O *Θαλοῦ* I; vgl. Bd. I S. 611, 19 | *ἐτέλουν* O | *περὶ*] *παρὰ* D *πα̍ρὰ* N (ε und ι 2. H.) **10** *οἱ* < I **11** *ἐνέβαλλον* ND **13** Plat. a. a. O.: *διδάσκοντες ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν* **15** *ἔτι*] *ἔπειτα* O | *ἐπιχειρίσας* BN (η 2. H. über dem letzten ι) D **16** *πάντα* — **24** *ἐξομιλοῦντες* < B **21** *καὶ ὑπεναντίοι* < ND **24** *ἐκυλινδοῦντο* (so) — **25** *τοὐναντίον* erneuert O[y] **25** *καὶ ἀπροσαύδητοι* < ND | *ἀπροσάβδητοι* B | *ὄντες* < BN

κατανοήσας ὡς εἴη μία τις ἡ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπείων ἐπιστήμη, πρῶτος
διεῖλε καὶ ἔφη τὴν μέν τινα περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως εἶναι πραγματείαν,
τὴν δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων, τρίτην δὲ τὴν περὶ τοὺς λόγους. ἠξίου δὲ 7
μὴ δύνασθαι τὰ ἀνθρώπεια κατιδεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ τὰ θεῖα πρότερον ὀφθείη·
καθάπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ μέρη τινὰ θεραπεύοντες ἐπιμελοῦνται τῶν ὅλων σω- b
μάτων πρῶτον, οὕτω χρῆναι καὶ τὸν μέλλοντα τἀνθάδε κατόψεσθαι τὴν τῶν
ὅλων φύσιν εἰδέναι πρότερον· μέρος τε εἶναι τῶν ὄντων τὸν ἄνθρωπον καὶ
τἀγαθὸν διττόν, τὸ μὲν ἡμέτερον, τὸ δὲ τοῦ παντός, κυριώτερον δὲ τὸ τοῦ παν-
τός· διὰ γὰρ ἐκείνου καὶ τοῦτο γίγνεσθαι. φησὶ δ' Ἀριστόξενος ὁ μουσι- 8
κὸς Ἰνδῶν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον. Ἀθήνησι γὰρ ἐντυχεῖν Σωκράτει τῶν
ἀνδρῶν ἐκείνων ἕνα τινὰ κἄπειτα αὐτοῦ πυνθάνεσθαι τί ποιῶν φιλοσοφοίη·
τοῦ δὲ εἰπόντος ὅτι ζητῶν περὶ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, καταγελάσαι τὸν Ἰνδόν, c
λέγοντα μὴ δύνασθαί τινα τὰ ἀνθρώπεια κατιδεῖν ἀγνοοῦντά γε τὰ θεῖα.
τοῦτο μὲν οὖν εἰ ἀληθές ἐστιν, οὐκ ἂν δύναιτό τις διατεινόμενος εἰπεῖν. 9
διεῖλε δ' οὖν ὁ Πλάτων τήν τε περὶ τῶν ὅλων φιλοσοφίαν καὶ τὴν πολιτικήν,
ἔτι δὲ τὴν λογικήν."

Τοιαύτης οὔσης τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας καιρὸς καὶ τὴν Ἑβραί- 10
ων ἐπισκέψασθαι, μακρῷ πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι τὸν ὅμοιον πε-
φιλοσοφηκότων τρόπον. εὕροις δ' οὖν καὶ παρ' αὐτοῖς τήνδε σύμφωνον d
τὴν τριμέρειαν ἠθικῶν τε καὶ λογικῶν καὶ φυσικῶν μαθημάτων, τόνδε ἐπι-
στήσας τὸν τρόπον·

ε'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΗΘΙΚΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

Τὰ μὲν οὖν ἠθικὰ πρώτιστα πάντων φιλοτίμως ἐσπουδασμένα παρ' 4,1
αὐτοῖς ἔργοις πολὺ πρότερον τῶν λόγων μάθοις ἂν τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας
διασκοπούμενος, ἐπεὶ καὶ τέλος ἀγαθῶν τοῦ τε μακαρίως ζῆν ὕστατον
ὅρον τὴν εὐσέβειαν τήν τε διὰ τῆς τῶν ἠθῶν κατορθώσεως πρὸς τὸν | θεὸν (512)
φιλίαν ἡγήσαντό τε καὶ μετεδίωξαν, ἀλλ' οὐ σωμάτων ἡδονὴν κατ' Ἐπί-
κουρον οὐδ' αὖ τὴν τριγένειαν τῶν ἀγαθῶν κατ' Ἀριστοτέλην, τὰ περὶ
σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς ἐν ἴσῳ τοῖς τῆς ψυχῆς ἀγαθοῖς ἐκτετιμηκότα, οὐ 2

S. 8, 8—S. 9, 16: Aristocles fr. 1 Mullach (FPhG III 206f.)

BION(D)

1 *ἡ* I < BON | *πρῶτον* B **6** *μέλλοντ' ἀνθάδε* (so) I **8f.** *κυριώτερον — παντός* I < BON **9** *ἐκεῖνο* Giff. | *γίνεσθαι* O **11** *φιλοσοφοίη* I *φιλοσοφώη* ON *φιλοσοφῶν* B **12** *τοῦ δὲ εἰπὼν* B **13** *κατιδεῖν* IO *καταλαβεῖν* BN | *γε* < I **14** *εἰ* < BN **17-21** *σκεπτέον δὲ καὶ τὰ Ἑβραίων μακρῷ πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι τὸν ὅμοιον τρόπον τῆς τριμερείας διῃρημένα* BN **19** *δ' <ἂν> οὖν* Hkl.; aber vgl. im Sprachregister 2b unter Optativ die Beispiele für Potential ohne *ἄν* **22** Die Überschrift in BION **26** *τῆς*] *τὴν* B | *κατορθώσεως* < B **27** *ἡγήσ.*] *ἠγάσαντό* Steph. und daher alle Ausg. bis einschl. Dind. | *τε* < B | *κατεδίωξαν* O

μὴν οὐδὲ τὴν ἐσχάτην ἄγνοιάν τε καὶ ἀμαθίαν, ἣν ὀνόματι σεμνοτέρῳ τινὲς
ἐποχὴν ἀνειρήκασιν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὖ τῆς ψυχῆς τὴν ἀρετήν· πόση γὰρ ἐν ἀν-
θρώποις αὕτη καὶ τί καθ᾽ ἑαυτὴν ἄνευ θεοῦ πρὸς τὸν ἄλυπον συντείνοι ἂν
βίον; δι᾽ ὃν τά πάντα τῆς εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδος, πείσματος ὥσπερ ἀρραγοῦς, b
ἐξάψαντες, τὸν θεοφιλῆ μόνον ἀπέφηναν εἶναι μακάριον· ὅτι δὴ ὁ πάν- 3
των ἀγαθῶν ταμίας θεός, ζωῆς ὢν πάροχος καὶ αὐτῆς ἀρετῆς πηγὴ τῶν τε
περὶ σῶμα καὶ τῶν ἐκτὸς ἁπάντων χορηγὸς ὑπάρχων, μόνος ἂν εἴη πρὸς
τὸν μακάριον βίον τῷ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν διὰ τῆς παναληθοῦς εὐσεβείας
στειλαμένῳ αὐτάρκης. ἔνθεν ὁ πάνσοφος Μωσῆς πρῶτος ἁπάντων 4
ἀνθρώπων γραφῇ παραδοὺς τὸν τῶν πρὸ αὐτοῦ θεοφιλῶν Ἑβραίων βίον,
τὸν πολιτικὸν ὁμοῦ καὶ πρακτικὸν δι᾽ ὑφηγήσεως ἱστορικῆς ὑποτέθειται c
τρόπον. ἧς ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν καθόλου τὴν διδασκαλίαν ἐποιήσατο, θεὸν
τῶν ὅλων αἴτιον ὑποστησάμενος κοσμογονίαν τε καὶ ἀνθρωπογονίαν ὑπο-
γράψας. εἶθ᾽ οὕτως ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος προελθὼν 5
τῷ λόγῳ καὶ διὰ τῆς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν μνήμης εἰς τὸν τῆς ἐκείνων ἀρε-
τῆς τε καὶ θεοσεβείας ζῆλον τοὺς φοιτητὰς παρορμήσας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
αὐτὸς αὐθέντης νόμων εὐσεβῶν τῶν πρὸς αὐτοῦ τεθέντων ἀποφανθείς,
κατὰ πάντα δῆλος ἂν εἴη τοῦ φιλοθέου τρόπου διὰ τῆς τῶν ἠθῶν ἐπιμελείας d
πρόνοιαν πεποιημένος, ὥσπερ οὖν καὶ τοῦτο προλαβὼν ὁ λόγος ἐν τοῖς
πρόσθεν φανερὸν κατεστήσατο. μακρὸν δ᾽ ἂν εἴη καὶ τοὺς ἑξῆς μετὰ 6
Μωσέα προφήτας τούς τε τούτων προτρεπτικοὺς μὲν ἀρετῆς, ἀποτρεπτι-
κοὺς δὲ κακίας ἁπάσης λόγους ἐν τῷδε καταβάλλεσθαι. τί δ᾽ εἴ σοι τοῦ
σοφωτάτου Σολομῶνος τὰς ἠθικὰς παραφέροιμι διδασκαλίας, αἷς καὶ οἰ-
κείων λόγων ἀνέθηκε σύγγραμμα, Παροιμίας ἐπονομάσας, ἐπιτόμους
γνώμας ἀποφθέγμασιν ἐοικυίας ὑποθέσει περιλαβὼν μιᾷ; καὶ τὸν μὲν 7
ἠθικὸν τρόπον ταύτη πη παῖδες Ἑβραίων ἐκ παλαιῶν πρὶν ἢ καὶ | τὰ πρῶτα (513)
στοιχεῖα μαθεῖν Ἕλληνας, αὐτοί τε ἐπαιδεύοντο καὶ τοῖς προσιοῦσι τῆς
αὐτῆς ἀφθόνως ἐκοινώνουν παιδείας.

BION(D)

1 σεμνότερον ND[1] (verbess. 4. H.) 2 ἀνηρήκασιν O 4 δι᾽ ὃ Hkl. | πείσματος — 10 τὸν < B 7 nach ὑπάρχων wiederholen ἁπάντων ND 8f. τὴν — στειλαμένῳ: s. Bd. I S. 6, 9 τὴν πρὸς αὐτὸν στειλαμένῳ φιλίαν 9 ἁπάντων (auch D)] πάντων N 10 ἀλλὰ καὶ τῶν B | Ἑβραίων I ἀνδρῶν BON 13f. κοσμογ. — ὑπογράψας < O 17 πρὸς I πρὸ BON 19 πρόν. πεποιημ.] προνοούμενος BN 20 ἔμπροσθεν B | καὶ < B 20f. ἑξῆς — τούτων < BN 21 μὲν λόγους BN | εἰς ἀρετὴν BN 21f. ἀποτρεπτικοὺς — καταβάλλεσθαι] τῶν μετὰ Μωσέα προφητῶν εἰπεῖν B 22 δ᾽ ἐκ κακίας ND | ἁπάσης — καταβάλλεσθαι (auch D[4] a. R.)] τῶν μετὰ Μωσέα προφητῶν εἰπεῖν ND (in D sind diese Wörter punktiert) 23 αἷς B οἷς ION 23f. οἰκείων λόγων IO οἰκεῖον λόγων N οἰκεῖον λόγον BD 26 πη] τη BO

ς'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ

Καὶ τὸν λογικὸν δὲ τρόπον τῆς Ἑβραίων φιλοσοφίας οὔ, καθάπερ 5,1
Ἕλλησι φίλον, δεινότητι σοφισμάτων καὶ λογισμοῖς πρὸς ἀπάτην τετεχνα- b
σμένοις δεῖν ᾤοντο μετιέναι, καταλήψει δὲ αὐτῆς ἀληθείας, ἣν ὑπὸ θείου
φωτὸς τὰς ψυχὰς καταυγασθέντες οἱ παρ' αὐτοῖς θεόσοφοι εὕραντό τε καὶ
ἐφωτίσθησαν. ἐφ' ἣν ἀκονῶντες τοὺς τὰ οἰκεῖα μαθήματα παιδευο- 2
μένους, λόγων τε αὐτοῖς ἱερῶν ἀπαγγελίας ἱστοριῶν τε σεμνῶν διηγήματα
ᾠδῶν τε καὶ ἐπῳδῶν ἐμμέτρους συνθέσεις καὶ ἔτι προβλήματα καὶ αἰνίγματα
καί τινας σοφὰς καὶ ἀλληγορικὰς θεωρίας μετὰ κάλλους εὐεπείας καὶ τῆς c
κατὰ τὴν οἰκείαν γλῶτταν εὐφραδοῦς ἀπαγγελίας ἐξέτι νηπίας αὐτοῖς παρε-
δίδοσαν ἡλικίας. ναὶ μὴν καὶ τῶν πρώτων μαθημάτων δευτερωταί τινες 3
ἦσαν αὐτοῖς (οὕτω δὲ φίλον τοὺς ἐξηγητὰς τῶν παρ' αὐτοῖς γραφῶν ὀνο-
μάζειν), οἳ τὰ δι' αἰνιγμῶν ἐπεσκιασμένα, εἰ καὶ μὴ τοῖς πᾶσι, τοῖς γοῦν
πρὸς τὴν τούτων ἀκοὴν ἐπιτηδείοις δι' ἑρμηνείας καὶ σαφηνείας ἐξέφαινον.
ταύτῃ τοι πάλιν ὁ σοφώτατος παρὰ τοῖσδε Σολομῶν ἐνθένδε ποθὲν τὴν 4
καταρχὴν τοῦ τῶν Παροιμιῶν *ἐποιήσατο συγγράμματος, μονονουχὶ τὴν* d
αἰτίαν αὐτῷ τῆς γραφῆς ταύτην εἶναι διδάξας δι' ὧν αὐτοῖς ῥήμασι δεῖν
ἔφησε πάντα ἄνδρα „γνῶναι σοφίαν καὶ παιδείαν καὶ νοῆσαι λόγους φρονή-
σεως δέξασθαί τε στροφὰς λόγων νοῆσαί τε δικαιοσύνην ἀληθῆ καὶ κρίμα
κατευθύνειν, ἵνα δῷ," *φησίν*, „ἀκάκοις πανουργίαν παιδί τε νέῳ αἴσθησιν
καὶ ἔννοιαν. τῶνδε γὰρ ἀκούσας σοφὸς σοφώτερος ἔσται, ὁ δὲ νοήμων κυ-
βέρνησιν κτήσεται νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον ῥήσεις τε
σοφῶν καὶ αἰνίγματα." *καὶ τὰ μὲν τῆς τοῦ δηλωθέντος συγγράμμα-* 5

18-23 Prov 1, 2—6

BION(D)

1 Die Überschrift in BION | *παρ' Ἑβραίων* I **2f.** *Καὶ — Ἕλλησι* erneuert O[y] **3f.** *τεχνασμένοις* BI **4** *ᾤετο* B | *δ'* BN | *τοῦ θείου* ND **5** *αὐγασθέντες* BN | *θεούσοφοι* B | *εὕραντό τε* (vgl. Bd. I S. 573, 5) BON *εὕροντό τε* I **6** *μαθήματα*] *παθήματα* ND (*μ* 4. H. über *π*) **7** *λόγων — 9 εὐεπείας* < B **10** *γλῶτταν* BI (s. S. 20, 2) *γλῶσσαν* ON; vgl. dagegen S. 12, 5 und 7 | *ἀπαγγελίας*] *εὐεπείας* O | *νηπίοις* B **11** *δευτερωταί* usw.: gelehrte Rabbiner als Erklärer (*δευτερωτὰς* auch S. 88, 9), ihre Erklärungen *δευτερώσεις* (s. S. 90, 18): s. Doergens a. a. O. (angeführt zu S. 6, 13) S. 35 und Anm. 1 **12f.** *ὀνομάζω* B **13** *αἰνιγμάτων* ND **15** *ταύτῃ — 17 διδάξας* < B **17** *αὐτῷ* nach *γραφῆς* O | *ῥήμασι πάλιν Σολομῶν* B **21** *τε καὶ ἔνν.* ND **21f.** *κυβέρν.* < B **22** *κτήσεται*] *κτίσεται* I **23f.** *τῆς — ἐπαγγελίας*] *Σολομῶντος* BN

τος ἐπαγγελίας τοιαῦτά τινα ἦν· τὰς δ' ἐν μέρει τῶν λεχθέντων προτάσεις
καὶ τούτων τὰς | ἐπιλύσεις τήν τε λογικὴν πραγματείαν οἰκείως τῇ τῶν ἀνδρῶν (514)
σοφίᾳ τε καὶ φωνῇ διὰ πασῶν τῶν παρ' αὐτοῖς προφητικῶν γραφῶν φερο-
μένην, ὅτῳ φίλον, τῆς τούτων ἐντεύξεως τὰς βίβλους ἐπὶ σχολῆς μετὰ χεῖ-
ρας λαβὼν εἴσεται. εἰ δέ τις καὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς φιλοκάλως γέ- 6
νοιτο ἐν πείρᾳ, ἴδοι ἄν, οἷα παρὰ βαρβάροις, ἄνδρας λογικωτάτους οὐδὲν b
σοφιστῶν οὐδὲ ῥητόρων ἀποδέοντας τῇ οἰκείᾳ γλώσσῃ. εἶεν δ' ἂν 7
αὐτοῖς καὶ ἔμμετροι ποιήσεις, ὡς ἡ μεγάλη Μωσέως ᾠδὴ καὶ τοῦ Δαβὶδ
ὁ ριη' Ψαλμός, τῷ καλουμένῳ παρ' Ἕλλησιν ἡρῴῳ μέτρῳ συντεταγμένοι.
φασὶ γοῦν ἑξάμετρα εἶναι ταῦτα, δι' ἑκκαίδεκα συλλαβῶν πεποιημένα.
καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τὰ παρ' αὐτοῖς στιχήρη δι' ἐπῶν λέγεται τριμέτρων τε καὶ
τετραμέτρων κατὰ τὴν οἰκείαν αὐτῶν συγκεῖσθαι φωνήν. καὶ τὰ μὲν 8
τῆς λέξεως αὐτοῖς ὧδέ πῃ λογικῆς συνέσεως ἔχει, τὰ δὲ δὴ τῆς διανοίας
οὐδ' ἔστι παραβαλεῖν ἀνθρώποις· θεοῦ γὰρ καὶ αὐτῆς ἀληθείας λόγια δι' c
αὐτῶν ἐκπεφωνημένα, θεσπίσματα καὶ προρρήσεις μαθήματά τε εὐσεβῆ
καὶ τῆς τῶν ὄντων ἐπιγνώσεως δόγματα, περιειλήφασι. τεκμήρια δ' 9
ἂν λάβοις τῆς παρὰ τοῖς ἀνδράσι λογικῆς ἀκριβείας ἀπὸ τῆς ὀρθότητος τῆς
τῶν ὀνομάτων θέσεως, ἧς πέρι καὶ ὁ Πλάτων τῇ Ἑβραίων μαρτυρῶν δόξῃ
δῆλος ἂν εἴη καὶ κατ' αὐτό γε τοῦτο σύμφωνος ὢν τῇ κατὰ τοὺς ἄνδρας
φιλοσοφίᾳ, ὡς γοῦν ἐκ τούτων διαγνῶναι ῥᾴδιον·

8 *ἡ μεγάλη Μωσέως ᾠδή*: vgl. Dtn 32, 1—43 9 vgl. Ps 118 (119) 10 *ἑξάμετρα*: diese Stelle hat Julian. adv. Christ. (bei Cyr. Al. adv. Julian. VII [VI 222a Aubert]) im Auge: *καίτοι βούλεται ὁ μοχθηρὸς Εὐσέβιος εἶναί τινα καὶ παρ' αὐτοῖς ἑξάμετρα καὶ φιλοτιμεῖται λογικὴν εἶναι πραγματείαν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, ἧς τοὔνομα ἀκήκοε παρὰ τοῖς Ἕλλησι.*

BION(D)

1 *ἦν* < B 2 *τὰς τούτων* ND 4 *ἐπὶ σχολῆς* < BN 5 *γλώσσης* BON *γλώττης* I; vgl. 7 und S. 11, 10 | *φιλοκάλως* (*aus Liebe zum Schönen, Guten, aus Idealismus*) < BN 6 *οἷα* < O 7 *γλώσσῃ* BON *γλώττῃ* I 7f. *εἶεν — αὐτοῖς*] *εἶναι δὲ παρ' αὐτοῖς* B 8 *καὶ*[1] — 9 *συντεταγμένοι* < B | *μεγάλου* ND[1] (*η* 1. ? H. über *ου*). Metrische Komposition für diese Stelle des Dtn und den 118. Psalm (nebst anderen Ps.) nimmt auch Hier. epist. 30, 3 an 10 *γοῦν*] *καὶ* B | *εἶναι ταῦτα* < B | *δι' ἑκκ. συλλαβῶν*: für Eus. ist also der normale Hexameter im ersten und letzten Fuß zweisilbig 13 *αὐτῶν* B | *δὴ* < B 14 *οὐδ'*] *οὐκ* BN | *περιλαβεῖν* B 16 *-σιν* B | *τεκμήρια* — 18 *θέσεως* < B | *τεκμήριον* ND 17 *τῆς*[3] < ND 18 *πέρι* < B 19 *κατ' αὐτό*] *ταὐτό* B 19f. *τῇ* — *ῥᾴδιον* < BN

ζ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΟΡΘΟΤΗΤΟΣ

Πρώτου Μωσέως μακρῷ πρόσθεν ἢ τὸ φιλοσοφίας ὄνομα εἰς Ἕλληνας 6,1
ἐλθεῖν διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς γραφῆς μυρία περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων θέσεως d
πεπραγματευμένου καὶ τοτὲ μὲν φυσικώτατα τῶν παρ' αὐτῷ πάντων τὰς
ἐπωνυμίας διατεταγμένου, τοτὲ δὲ τῷ θεῷ τὴν κρίσιν τῆς τῶν εὐσεβῶν
ἀνδρῶν μετωνυμίας ἀναθέντος φύσει τε, ἀλλ' οὐ θέσει τὰ ὀνόματα κατὰ
τῶν πραγμάτων κεῖσθαι πεπαιδευκότος, | ἑπόμενος ὁ Πλάτων συμφέρεται (515)
τοῖς αὐτοῖς, οὐκ ἄλλως ἢ βαρβάρων μνησθεὶς καὶ παρὰ τοῖσδε φήσας τόνδε
σῴζεσθαι τὸν τρόπον, τάχα που τοὺς Ἑβραίους αἰνιττόμενος, ἐπεὶ μηδὲ
παρ' ἑτέροις βαρβάροις ῥᾴδιον τὴν τοιάνδε παραφυλάξαι θεωρίαν. λέγει 2
δ' οὖν ἐν Κρατύλῳ·

"Καὶ οὐ τοῦτο εἶναι ὄνομα ὃ ἄν τινες συνθέμενοι καλεῖν καλῶσι, τῆς αὐτῶν φωνῆς μόριον ἐπιφθεγγόμενοι, ἀλλ' ὀρθότητά τινα τῶν ὀνομάτων πεφυκέναι καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὴν αὐτὴν ἅπασι."

Καὶ προϊὼν ἑξῆς φησιν· 3

"Οὐκοῦν οὕτως ἀξιώσεις καὶ τὸν νομοθέτην τόν τε ἐνθάδε καὶ τὸν ἐν b
τοῖς βαρβάροις, ἕως ἂν τὸ τοῦ ὀνόματος εἶδος ἀποδιδῷ τὸ προσῆκον ἑκάστῳ
ἐν ὁποιαισοῦν συλλαβαῖς, οὐδὲν χείρω νομοθέτην εἶναι τὸν ἐνθάδε ἢ τὸν ὁπου-
οῦν ἄλλοθι."

Εἶθ' ἑξῆς πάλιν τὸν ἐπιστήμονα τῆς ὀρθότητος τῶν ὀνομάτων δια- 4
λεκτικὸν εἶναι φήσας καὶ νομοθέτην οὕτω λέγει·

"Τέκτονος μὲν ἄρα ἔργον ἐστὶ τὸ ποιῆσαι πηδάλιον ἐπιστατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον.

Φαίνεται.

Νομοθέτου δέ γε, ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκτικὸν 5
ἄνδρα, εἰ μέλλει καλῶς ὄνομα τεθήσεσθαι. c

Ἔστι ταῦτα.

12-14 Plat. Crat. 383a **16-19** ebd. 390a **22**—S. 14, 6: ebd. 390de

BION(D)

1 Die Überschrift in BION 2 *τὸ τῆς* I 4 *πεπραγματευμένου* I *πραγματευομένου* BON 6 *μετωνυμίας*: was damit gemeint ist, erhellt aus S. 15, 1—4 und S. 17, 18—23 8 *ἄλλως*] *ἄλλων* Vig. marg. | *καὶ* — 9 *τρόπον* < B 10 *ῥᾴδιον* < BN | *ἡ τοιάδε παραφυλάττεται θεωρία* BN 12f. *τῆς αὐτῆς* B 14 *ἅπασαν* B 15 *Καὶ* — 21 *οὕτω* < B 16 *καὶ*[2] — 18 *ἐνθάδε* < I 17 *τοῖς* < ND 18f. *ὁπουοῦν*] *ἀπ' οὐρανοῦ* N (*οὐνοῦ*) D 19 *ἄλλοθι* O Pl. *ἄλλοθεν* IN 20 *Εἶθ'* — *πάλιν*] *εἶτα* ND 21 *καὶ νομοθέτην* nach *διαλεκτικὸν* ND | *λέγει*] *καὶ πάλιν λέγει* B 22 *τὸ* < Pl. 23 *μέλλοι* ND 26 *μέλλοι* BN | *ὀνόματα θήσεσθαι* Pl.

Κινδυνεύει ἄρα, ὦ Ἑρμόγενες, εἶναι οὐ φαῦλον, ὡς σὺ οἴει, ἡ τοῦ ὀνό-
ματος θέσις οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων. καὶ Κρατύλος ἀληθῆ
λέγει, λέγων φύσει τὰ ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι, καὶ οὐ πάντα δημιουργὸν
ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῇ φύσει ὄνομα
ὂν ἑκάστῳ καὶ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ εἶδος τιθέναι εἴς τε τὰ γράμματα καὶ τὰς
συλλαβάς."

Τοσαῦτα εἰπὼν μετὰ πλεῖστα βαρβάρων αὖθις ἀναφέρει τὴν μνήμην 6
κἄπειτα εἰς Ἕλληνας παρὰ βαρβάρων ἥκειν τὰ πολλὰ τῶν ὀνομάτων διαρ- d
ρήδην ὁμολογεῖ, φάσκων αὐτοῖς ῥήμασιν·

"Ἐννοῶ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε καὶ <οἱ> ὑπὸ τοῖς 7
βαρβάροις οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασι.

Τί οὖν δή;

Εἴ τις ζητοῖ ταῦτα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ὡς ἐοικότως κεῖται,
ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν.

Εἰκότως."

Ταῦτα ὁ Πλάτων. φθάνει γε μὴν αὐτὸν ὁ Μωσῆς, ὃς οἷα δὴ σοφὸς 8
νομοθέτης ὢν ὁμοῦ καὶ διαλεκτικὸς ἐπάκουσον τί φησί· | "Καὶ ἔπλασεν (516)
ὁ θεὸς ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν
ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ἦν ὄνομα αὐτοῦ." *διὰ* 9
γὰρ τοῦ φάναι "τοῦτο ἦν ὄνομα αὐτοῦ" *τί ἄλλο ἢ κατὰ φύσιν τεθεῖσθαι*
τὰς προσηγορίας παρίστησι; τὸ γὰρ ἐπικληθὲν ἄρτι φησὶ τοῦτο καὶ πάλαι
πρότερον ἐν τῇ φύσει περιέχεσθαι εἶναί τε καὶ προϋπάρχειν ἑκάστῳ τῶν
ἐπωνομασμένων τοῦτο ὄνομα, ὅπερ ὁ δηλούμενος ἄνθρωπος ἐπιθειάσας b

10-15 Plat. Crat. 409de 17-20 Gen 2, 19

BION(D)

1 ὦ < I 5 ὂν I | τε τὰ BN Pl. τά τε IO 7 *Ταῦτα* O
8f. *κἄπειτα — ῥήμασιν*] *καὶ πάλιν* B | *διαρρ. — ῥήμασιν*] *φησὶν οὕτως* ND[1]
(*φάσκων — ῥήμασι* + D[4] a. R.) 10 *Ἐννοῶ γὰρ* Pl. | *τὰ πολλὰ ὀνόματα*
Ἑλλ. B | *οἱ*[2] Pl. < die Hss. 13 *ζητοῖ* I Pl. *ζητοίη* BON | *εἰκότως* Pl.
14 *μὴ* < B | *οἶσθα* — 17 *διαλεκτικὸς* < B | *ἀποροῖ* I Pl. *ἀποροίη* ON
16 *αὐτὴν* I | *Μωυσῆς* ND 17 *ἐπάκουσον*] *ἄκουσον δὲ τοῦ Μωσέως* B
19 *ἰδεῖν* nach *αὐτά* O 20 *ὃ ἂν*] *εἴ τι* B 21 *αὐτῷ* BN | *ἢ ἄλλο ἢ* B
21f. *τεθεῖσθαι — παρίστησι* I *τεθ. παρίστ. τ. προσ.* O *παρίστ. τ. προσ.* (< *τεθ.*)
B *παρίστ. τεθῆσθαι τ. προσ.* ND (*ει* D[4] über *-η-*) 22f. *πρότερον πάλαι* BN
23 *εἶναί* — S. 15, 1 *τέθειται* < B 24 *τοῦτο ὄνομα das als Name*

δυνάμει κρείττονι τέθειται. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Ἀδάμ, Ἑβραῖον ὑπάρχον ὄνομα, 10
παρὰ τῷ Μωσεῖ τοῦ γηγενοῦς ἀνθρώπου γένοιτ' ἂν ἐπώνυμον, ὅτι δὴ
παρ' Ἑβραίοις Ἀδὰμ ἡ γῆ καλεῖται, παρ' ὃ καὶ ὁ πρῶτος γηγενὴς ἐτύμως
Ἀδὰμ ὑπὸ Μωσέως ἀνείρηται. ἔχοι δ' ἂν καὶ ἄλλην ἡ προσηγορία διά- 11
νοιαν, εἰς τὸ ἐρυθρὸν μεταλαμβανομένη καὶ τὴν τοῦ σώματος παριστῶσα
φύσιν, ἀλλὰ τὸν μὲν γεώδη καὶ γήινον καὶ γηγενῆ ἢ τὸν σωματικὸν καὶ c
σάρκινον ἄνθρωπον τῷ τοῦ Ἀδὰμ ἐπεσημήνατο προσρήματι. καλοῦσι 12
δὲ καὶ ἄλλως παῖδες Ἑβραίων τὸν ἄνθρωπον, Ἐνὼς ἐπονομάζοντες,
ὃν δή φασιν εἶναι τὸν ἐν ἡμῖν λογικόν, ἕτερον ὄντα τὴν φύσιν τοῦ
γεώδους Ἀδάμ. διάνοιαν δὲ περιέχει καὶ ὁ Ἐνὼς οἰκείαν, ἐπιλήσμων
τῇ Ἑλλήνων ἑρμηνευόμενος φωνῇ. τοιοῦτον δὲ πέφυκεν ὑπάρχειν τὸ ἐν 13
ἡμῖν λογικὸν τῆς πρὸς τὸ θνητὸν καὶ ἄλογον συμπλοκῆς ἕνεκα. τὸ μὲν
γὰρ πάντη καθαρὸν καὶ ἀσώματον καὶ θεῖον λογικὸν οὐ μόνον τῶν πρό- d
σθεν γενομένων τὴν μνήμην, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι τὴν
γνῶσιν δι' ἄκραν ἀρετὴν θεωρίας περιείληφε. τὸ δ' ἐν σαρξὶ πεπιλημένον
ὀστέοις τε καὶ νεύροις καταπεπαρμένον ὄγκον τε μέγαν καὶ βαρὺν
ἐπηχθισμένον τὸ σῶμα λήθης πολλῆς καὶ ἀμαθίας συνιδὼν ὁ παρ' Ἑβραί-
οις λόγιος εὐθυβόλῳ κέκληκε προσρήματι Ἐνὼς ἐπονομάσας, ὅπερ
δηλοῖ τὸν ἐπιλήσμονα. κεῖται γοῦν παρά τινι προφήτῃ· „Τί ἐστιν 14
ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;"
ἀνθ' οὗ τὸ Ἑβραϊκὸν ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου κλήσεως τὸ Ἐνὼς
περιείληφεν, ὡσεὶ ἔλεγε σαφέστερον· Τί οὗτός ἐστιν ὁ ἐπιλήσμων, ὅτι σύ,
ὦ θεέ, μιμνήσκῃ αὐτοῦ, καίπερ ὄντος ἐπι|λήσμονος; τὸ δὲ „ἢ υἱὸς 15
ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν"· „ἢ υἱὸς Ἀδάμ" *κεῖται παρὰ τοῖς δηλουμέ-* (517)
νοις, ὡς εἶναι τὸν αὐτὸν καὶ Ἀδὰμ καὶ Ἐνώς, τοῦ μὲν σαρκικοῦ διὰ τοῦ
Ἀδάμ, τοῦ δὲ λογικοῦ διὰ τοῦ Ἐνὼς παρισταμένου.

1-26 s. Bd. I S. 371, 4—S. 372, 7 **19 f.** Ps 8, 5 (s. Eus. eclog. proph. II 4 [74, 5 ff. Gaisford]: anders als hier, auf Christus bezogen)

BION(D)

1 *Ἑβραίων* I | *ὑπάρχει* BN 2 *γένοιτ' ἂν*] *γενόμενον* BN 3 *ἐτύμως* IN *ἑτοίμως* B < O 4 *ἀνήρηται* B | *ἔχ^{οι}ει* I (alles 1. H.) 6 *ἢ* I < BON **11** *τοιοῦτον* — 19 *ἐπιλήσμονα* < B 13 *καὶ λογικὸν* ND; Eus. meint aber: *τὸ λογικόν, ὅ ἐστι καθ. καὶ ἀσ. καὶ θ.* 14 *ἔσεσθαι* < I 17 *λήθης* — *συνιδὼν gewahrend als zugehörig zu ...* 17 f. *παρ' Ἑβραίων* ND 18 *λόγιος* (Moses) O *λόγος* IN 22 *ἔλεγεν οὕτω σαφ.* BN | *οὗτός ἐστιν* I ~ BON

Καὶ τὰ μὲν Ἑβραίων λόγια οὕτω πως διαιρεῖ τὴν ἐτυμολογίαν· ὁ δὲ 16
Πλάτων τὸν ἄνθρωπον τῇ Ἑλλήνων φωνῇ παρὰ τὸ ἀναθρεῖν φησι κεκλῆσθαι b
λέγων·

"Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅμα ἑώρακε, τοῦτο δέ ἐστιν ὄπωπε, καὶ ἀναθρεῖ καὶ λογίζεται τοῦτο ὃ ὄπωπεν, ἵνα ᾖ ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε."

Πάλιν Ἑβραῖοι τὸν ἄνδρα ΕΙΣ καλοῦσι. παρῆκται δὲ αὐτοῖς τοὔνομα ἀπὸ 17
τοῦ ΕΣ, δι' οὗ σημαίνουσι τὸ πῦρ, ἵνα ᾖ παρὰ τὸ θερμὸν καὶ διάπυρον τῆς
τοῦ ἀνδρὸς φύσεως ὁ ἀνὴρ ὠνομασμένος. ἡ δὲ γυνή, ἐπείπερ εἴρηται ἐκ 18
τοῦ ἀνδρὸς εἰλῆφθαι, καὶ τὴν προσηγορίαν ἐπικοινωνεῖ τῷ ἀνδρί. ΕΣΣΑ
γὰρ ἡ γυνὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ ΕΙΣ ὁ ἀνήρ. ὁ δὲ Πλάτων τὸν
ἄνδρα παρὰ τὴν ἄνω ῥοὴν ὀνομάζεσθαι λέγει· καὶ ἐπιλέγει·

"Ἡ δὲ γυνὴ γονή μοι φαίνεται βούλεσθαι εἶναι."

Πάλιν Μωσῆς τὸν οὐρανὸν ἐτύμως τῇ Ἑβραίων γλώσσῃ "στερέωμα" 19
προσαγορεύει, παρὰ τὸ πρῶτον εἶναι μετὰ τὴν ἀσώματον καὶ νοερὰν οὐσίαν c
τοῦδε τοῦ κόσμου στερεὸν καὶ αἰσθητὸν σῶμα. ὁ δὲ Πλάτων τῷ οὐρανῷ
φησιν ὀρθῶς ὄνομα κεῖσθαι διὰ τὸ ἄνω ὁρᾶν ποιεῖν. πάλιν Ἑβραῖοι τὸ 20
μὲν ἀνωτάτω τοῦ θεοῦ κύριον ὄνομα ἄρρητον εἶναι καὶ ἄφθεγκτον οὐδὲ
φαντασίᾳ διανοίας ληπτὸν εἶναί φασιν· αὐτὸ δὲ τοῦτο καθ' ὃ θεὸν ὀνομάζο-
μεν, Ἐλωεὶμ καλοῦσι, παρὰ τὸ ἤλ, ὡς ἔοικε· τοῦτο δ' ἑρμηνεύουσιν ἰσχὺν
καὶ δύναμιν· ὥστ' εἶναι τοῦ θεοῦ τοὔνομα παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἀμφ' αὐτὸν d
δυνάμεώς τε καὶ ἰσχύος ἐπιλελογισμένον, δι' ἧς νοεῖται παντοδύναμος καὶ
πάντα ἰσχύων, ὡς ἂν τὰ πάντα συστησάμενος. ὁ δὲ Πλάτων θεὸν καὶ θεοὺς
παρὰ τὸ θέειν, ὅπερ ἐστὶ τρέχειν, τοὺς ἐν οὐρανῷ φωστῆρας ἐπικεκλῆσθαί
φησι.

Τοιαῦτα δή τινα, ὡς ἐν τύπῳ φάναι, τὰ παρ' Ἑβραίοις καὶ τὰ παρὰ 21
Πλάτωνι περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων διηκρίβωται. καὶ τὰς ἐν ἀνθρώποις δὲ
προσηγορίας μετά τινος διανοίας φησὶν ὁ Πλάτων τεθεῖσθαι καὶ τόν γε

4f. Plat. Crat. 399c **10f.** s. Plat. ebd. 414a **12** ebd. 414a **13** *στε-ρέωμα*: vgl. Gen 1, 6 **15f.** vgl. Plat. ebd. 396bc **22-24** vgl. ebd. 397d

BION(D)

1 *ἐτυμολ.* BN *ἑτοιμολ.* (*ἑτ.* O) IO **4** *δέστιν* B *δ' ἐστι* Pl. | *τὸ ὄπωπε* Pl. **5** *δ*] *ἢ* I | *ἵνα ᾖ*: damit kürzt Eus. Platos Worte *ἐντεῦθεν δὲ δὴ μόνον τῶν θηρίων ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὠνομάσθη* (es folgt *ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε*) **7** *δι' οὗ*] *διὸ* I **11** *τὴν*] *τὸν* I **12** *γυνὴ δὲ* Pl. | *φαίνεσθαι βούλεται* (< *εἶναι*) B **13** *γλώττῃ* B **16** *ποιεῖ* ND **17** *καὶ οὐδὲ* I **18** *εἶναί φασιν* < BN **19** *Ἐλωὶ* I **20** *τὸ ὄνομα* B **23** *κεκλῆσθαι* BN **25** *Τοιαῦτα* — **27** *φησὶν* < B | *ὡς ἐν τύπῳ φάναι*: *summarisch gesprochen* **26** *ὀρθότητος* ON *ὀρθώσεως* I **27** *καὶ πάλιν ὁ Πλ.* B | *τεθεῖσθαι καὶ* < B | *γε* < B

λόγον ἀποδιδόναι πειρᾶται, οὐκ οἶδ' ὅπως τὸν μὲν Ἕκτορα κεκλῆσθαι εἰπὼν
ἀπὸ τοῦ ἔχειν καὶ κρατεῖν, διὰ τὸ βασιλέα εἶναι τῶν Τρώων· τὸν δὲ Ἀγα|μέ- (518)
μνονα διὰ τὸ ἄγαν μένειν καὶ τοῖς δόξασι περὶ τῶν Τρώων εὐτόνως καὶ καρ-
τερῶς παραμένειν· τὸν δὲ Ὀρέστην διὰ τὸ ὀρεινὸν καὶ ἄγριον καὶ θηριῶδες
τοῦ τρόπου· καὶ τὸν μὲν Ἀτρέα διὰ τὸ ἀτηρόν τινα γεγονέναι τὸ ἦθος· τὸν
δὲ Πέλοπα οἷόν τινα οὐ τὰ πόρρω, ἀλλὰ μόνα τὰ πέλας καὶ ἐγγὺς ὁρῶντα·
τὸν δὲ Τάνταλον ταλάντατόν τινά φησι διὰ τὰ περὶ αὐτὸν δυστυχήματα ση-
μαίνειν. ταῦτα καὶ τοιαῦτα μυρία ἄλλα εὕροις ἂν εἰρημένα τῷ Πλά- 22
τωνι, φύσει τεθεῖσθαι, ἀλλ' οὐ θέσει τοῖς πρώτοις τὰ ὀνόματα διδάσκειν b
πειρωμένῳ. ἀλλ' οὐ καὶ τὰ παρὰ Μωσεῖ βεβιασμένα ἂν εἴποις οὐδέ 23
γε κατά τινα σοφιστικὴν εὑρεσιλογίαν πεποιημένα, μαθὼν ὡς ὁ μὲν παρ'
Ἑβραίοις Κάϊν "ζῆλος" *παρ' Ἕλλησι μεταλαμβάνεται, τούτου δ' ἠξιώθη*
τοῦ προσρήματος ὁ δηλούμενος διὰ τὸ ζηλῶσαι τὸν ἀδελφὸν τὸν Ἄβελ.
καὶ ὁ Ἄβελ δὲ ἑρμηνεύεται "πένθος", *τοῦ τοιοῦδε πάθους γεγονὼς καὶ* 24
αὐτὸς τοῖς γονεῦσιν αἴτιος, οἳ κατά τινα θειοτέραν προμήθειαν γενομένοις c
τοῖς παισὶ ταύτας τέθεινται ἐπωνυμίας. τί δ' εἴ σοι τὸν Ἁβραὰμ παρα- 25
φέροιμι; μετεωρολόγος τις οὗτος καὶ τῆς τῶν ἄστρων θεωρίας τῶν τε κατ'
οὐρανὸν μαθημάτων εἰδήμων τὸ πρίν, ὅτε τῆς Χαλδαϊκῆς μετεποιεῖτο σοφίας,
γεγονὼς Ἅβραμ ἐκαλεῖτο· τοῦτο δ' Ἑλλήνων φωνῇ πατέρα μετέωρον ση-
μαίνει. ἀλλ' ὁ θεός γε αὐτὸν τῶν τῇδε ἐπὶ τὰ ἀφανῆ καὶ τῶν ὁρωμένων 26
ἐπέκεινα προάγων εὐθυβόλῳ κέχρηται μετωνυμίᾳ, "Οὐκέτι," *φήσας,* "κλη-
θήσεται τὸ ὄνομά σου Ἅβραμ, ἀλλ' Ἁβραὰμ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι πα- d
τέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε." *τοῦτο δὲ ὁποίας ἔχεται διανοίας μα-* 27
κρὸς ἂν εἴη λόγος. ἀπαρκεῖ δὲ κἂν τούτῳ τὸν Πλάτωνα μάρτυρα τοῦ λόγου
παραθέσθαι, ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἔνια τῶν ὀνομάτων τεθεῖσθαι φάμενον.
λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασιν·

1f. vgl. Plat. Crat. 393a 3 vgl. ebd. 395a 4f. vgl. ebd. 394e 5 vgl. ebd. 395bc 6 vgl. ebd. 395cd 7 vgl. ebd. 395de 21-23 Gen 17, 5

BION(D)

3 *ἄγαν*: Pl. zieht nicht dieses, sondern *ἀγαστός* zur Etymologie heran | *καί*[1] — 4 *παραμένειν* < B | *περὶ* ON *παρὰ* I 5 *τὸ*[2]] *τὶ* I 7 *ταντα-λαντότατον* (*ταν* getilgt 1. H.) B *ταλαντότατον* ND (*-ώτατον*) | *τινά*] *τί* I 8 *τὰ τοιαῦτα* BN 9 *φύσει* — 11 *πεποιημένα* < B 11 *τοίνυν μαθὼν* B 12 *παρ'* — 14 *καί*[1] < B 14 *ἑρμηνεύεται, ὁ δὲ Ἄβελ πένθος* B 16 *ἐπωνυμίας* (ohne *τὰς*: *diese [Bezeichnungen] als Beinamen*, wie S. 14, 24 *τοῦτο ὄνομα*) I *τὰς ἐπωνυμίας* BO *τὰς προσηγορίας* ND[1] (a. R. 4. H. *ἐπωνυμίας*) 19 *Ἄβραμ* BN | *φωνὴ* O 21f. *Οὐκέτι* — *κληθήσεται* BON *οὐκέτι κληθήσῃ φήσας* I 22 *Ἄβραμ* BN | *ἀλλὰ* B | *Ἀβραὰμ* B 23 *δ'* ND | *ὁποίαν* (aber *διανοίας*) B | *ἔχεται* I *ἂν ἔχεται* BO *ἂν ἔχηται* ND 25 *φάμενος* BN

"'Εσπουδάσθαι γὰρ ἐνταῦθα μάλιστα πρέπει τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων· 28
ἴσως δὲ ἔνια αὐτῶν καὶ ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἢ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐγε-
νήθη."

Τοῦτό γέ τοι αὐτὸ διὰ πλειόνων καὶ ἡ παρ' Ἑβραίοις ἱερὰ πιστοῦται 29
γραφή· πρῶτός τε Μωσῆς ἁπάντων, ὃς ἐκ θειοτέρας δυνάμεως τὸν Ἀβραὰμ
καὶ τὸν τούτου παῖδα | τὸν Ἰσαὰκ καὶ ἔτι τὸν Ἰσραὴλ ἐπωνομάσθαι ἐδίδαξε. (519)
γέλως δὲ ὁ Ἰσαὰκ ἑρμηνεύεται, τὸ τῆς ἐναρέτου χαρᾶς ἐπαγόμενος σύμ-
βολον, ἣν τοῖς θεοφιλέσι γέρας ἐξαίρετον δώσειν ὁ θεὸς ἐπήγγελται. ὁ δὲ 30
τούτου παῖς Ἰσραὴλ ἦν μὲν τὸ πρὶν τὸ τοῦ Ἰακὼβ ὄνομα ἐπενηνεγμένος,
ἀντὶ δὲ τοῦ Ἰακὼβ ὁ θεὸς αὐτῷ τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὄνομα δωρεῖται, τὸν ἀσκη-
τὴν καὶ πρακτικὸν ἐπὶ τὸν θεωρητικὸν μεταστησάμενος. πτερνιστὴς 31
γὰρ ὁ Ἰακὼβ ἑρμηνεύεται ὡς τὸν ἀρετῆς ἐναθλῶν ἀγῶνα· Ἰσραὴλ δὲ ὁρῶν b
θεόν, ὁποῖος ἂν εἴη ὁ γνωστικὸς καὶ θεωρητικὸς ἐν ἀνθρώπῳ νοῦς. τί με 32
δεῖ νῦν τοῦ πανσόφου Μωσέως ἢ τῶν παρ' Ἑβραίοις ἱερῶν λόγων διὰ μυ-
ρίων ἄλλων τὴν ὀρθότητα τῆς τῶν οἰκείων ὀνομάτων θέσεως ἐξαπλοῦν,
μακροτέρας σχολῆς δεομένων τῶν κατὰ τὸν τόπον; αὐτίκα δὴ καὶ τῶν 33
πρώτων τῆς γραμματικῆς στοιχείων Ἕλληνες μὲν οὐκ ἂν ἔχοιεν τὰς ἐτυμολο-
γίας εἰπεῖν, οὐδ' αὐτός γ' ἂν φαίη Πλάτων τὸν λόγον ἢ τὸν λογισμὸν τῶν
φωνηέντων ἢ τῶν συμφώνων. Ἑβραίων δ' ἂν εἴποιεν παῖδες τοῦ τε 34
Ἄλφα τὴν αἰτίαν, ὃ παρ' αὐτοῖς καλεῖται Ἄλφ, τοῦτο δὲ σημαίνει 'μάθησιν'· c
καὶ τὸ Βῆτα, ὅπερ Βὴθ φίλον αὐτοῖς προσαγορεύειν, οὕτω δὲ τὸν 'οἶκον'
ὀνομάζουσιν· ὥστε δηλοῦν τὴν διάνοιαν 'μάθησις οἴκου', ὡσεὶ σαφέστερον
ἐλέγετο 'διδαχή τις καὶ μάθησις οἰκονομίας'. καὶ τὸ Γάμμα δὲ παρ' 35
αὐτοῖς κέκληται Γίμελ· οὕτω δὲ τὴν 'πλήρωσιν' ὀνομάζουσιν. εἶτ' ἐπειδὴ
τὰς δέλτους Δὲλθ καλοῦσι, τὸ τέταρτον στοιχεῖον οὕτω προσεῖπον, ὁμοῦ

1-3 Plat. Crat. 397bc **8-13** s. Bd. I S. 374, 24—S. 375, 11 **20**—S. 19, 2: s. Bd. I S. 574, 12—15

BION(D)

2f. *ἐγεννήθη* O *ἐτέθη* Pl. **4** *Τοῦτό — πλειόνων*] *τοῦτο δ' αὐτὸ* BN | *πιστοῦται ἱερὰ* B **5** *Ἀβραὰμ* B **6** *τούτου παῖδα τὸν*] *ἐκ τούτου* BN | *ἐπων. ἐδίδαξε*] *ἐπονομᾶσθαι* (so) *ἠξίωσε* B **7f.** *σύμβ. ἐπ.* B **9** *μὲν ἦν* B **10** *δὲ* < ND^1 (+ 4. H.) | *ὁ θεὸς αὐτῷ* < BN | *τοῦ*^{2} < BN | *δωρεῖται*] *θεόθεν λαμβάνει* BN **10f.** *ἀσκητικὸν* B **11** *καὶ πρακτικὸν* < B **13** *γνωστικὸς*] *πρακτικὸς* B | *ἐν ἀνθρώπῳ*] *ἀνθρώπων* B **14** *νῦν* < BN | *πανσόφου* < BN | *ἱερῶν λόγων* IO *λογίων* (< *ἱερ.*) BN; vgl. S. 162, 13 **15** *τῆς ὀρθότητος* ND^1 (verbess. 4. H.) | *ἐξαπλῶν* I **16** *τὸν* < B | *δὴ*] *δεῖ* B **17f.** *ἐτοιμολογίας* O **18** *γ'* < B | *φαίην* O **22** *δηλοῦν*] *δοκοῦν* B **23** *καί*^{2} — S. 19, 4 *ἐπεὶ*] *οἶμαι δὲ δηλοῦν τὴν τοῦ θεοῦ καὶ λόγου μέλλουσαν σάρκωσιν. εἴρηται δέ που* (*που* < ND) *καὶ περὶ τῶν λοιπῶν γραμμάτων ἀλλαχοῦ που. ἀλλὰ* BN **24** *ἐπειδὴ* I *ἐπεὶ* O

διὰ τῶν δύο στοιχείων σημαίνοντες ὡς ὅτι ‘ἡ ἔγγραφος μάθησις πλήρωσίς ἐστι δέλτων’. ἐπιὼν δέ τις καὶ τὰ λοιπὰ τῆς γραμματικῆς στοιχεῖα, 36
μετά τινος αἰτίας καὶ λογισμοῦ εὕροι ἂν ἕκαστα παρ’ αὐτοῖς ὠνομασμένα, d
ἐπεὶ καὶ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων τὴν ἐπὶ ταὐτὸ σύνθεσιν μιᾶς τινος ἀπορρήτου προσηγορίας περιέχειν φασὶν ἐκφώνησιν, ἣν διὰ τεσσάρων στοιχείων παῖδες Ἑβραίων σημειούμενοι ἐπὶ τῆς ἀνωτάτω τοῦ θεοῦ δυνάμεως κατατάττουσιν, ἄλεκτόν τι τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόρρητον τοῦτ’ εἶναι παῖς παρὰ πατρὸς εἰληφότες. καὶ τῶν παρ’ Ἕλλησι δὲ σοφῶν οὐκ οἶδ’ ὁπόθεν 37
τις τοῦτο μαθὼν ἠνίξατο, ὧδέ πη δι’ ἐπῶν φήσας·

| ἑπτά με φωνήεντα θεὸν μέγαν ἄφθιτον αἰνεῖ (520)
γράμματα, τὸν πάντων ἀκάματον πατέρα.
εἰμὶ δ’ ἐγὼ πάντων χέλυς ἄφθιτος, ἣ τὰ λυρώδη
ἡρμοσάμην δίνης οὐρανίοιο μέλη.

εὕροις δ’ ἂν καὶ τῶν λοιπῶν παρ’ Ἑβραίοις στοιχείων, ἐπιστήσας ἑκάστῳ, 38
τὰ σημαινόμενα· τοῦτο δὲ ἤδη καὶ διὰ τῶν πρόσθεν ἡμῖν συνέστη, ὁπηνίκα

5ff. (das Tetragramm Gottes): s. Philo vit. Mos. II 115 (IV 227 Cohn-Wendland): *τετραγράμματον δὲ τοὔνομά φησιν ὁ θεολόγος εἶναι*; s. auch Eus. S. 31, 22ff. und eclog. proph. I 2 (5, 1—7 Gaisford); I 3 (8, 27—29; 9, 18f.; 13, 12f. G.); I 7 (19, 11f. G.); I 11 (34, 11f. G.); I 12 (43, 19f. G.) **10-13** anonymes Epigramm **15** *διὰ τῶν πρόσθεν*: Bd. I S. 574, 11—S. 575, 14

BION(D)

1 *ὡς ὅτι* auch S. 102, 23; dem. ev. I 2, 11 und VII 1, 110; eclog. proph. I 21 (60, 13 Gaisford) und III 46 (156, 15 G.) **4** *ἐπὶ ταὐτὸ* I *ἐπὶ ταυτῷ* O *ἐπ’ αὐτὸ* BN **6** *ἀνωτάτω* anscheinend aus *-του* B **7** *τι τοῦτο* O (trotz *τοῦτ’*) | *παῖδες* B **8** *προσειληφότες* I | *καὶ — 13 μέλη* IN < BO **9ff.**: s. Giff. IV 383f. | *τις* Giff. denkt an den bei Athenaeus I 30a und IX 375f sowie bei Cic. div. I 50 erwähnten Historiker Agathocles (wenig wahrscheinlich) **10**: den 7 Vokalen wurde Zauberkraft bei der Anrufung orientalischer Gottheiten zugeschrieben, s. Kenyon, Greek Papyri in the British Museum, I, London 1893, 80 (Pap. XLVI Z. 466ff.): *θεὸς θεῶν, ὁ κύριος τῶν πνευμάτων, ὁ ἀπλάνητος αἰὼν ιαωουηι, εἰσάκουσόν μου τῆς φωνῆς· ἐπικαλοῦμαί σε τὸν δυνάστην τῶν θεῶν, ὑψιβρεμέτα Ζεῦ, Ζεῦ τύραννε, αδαιναι κύριε ιαωουηε . . .*; andere Belege, in denen die 7 Vokale als Zauberzeichen verwendet werden (bes. eine Inschrift vom Theater in Milet), bei A. Deissmann, *Licht vom Osten*, 4. Aufl., Tübingen 1923, 394—396. Vgl. auch die Buchstaben- und Zahlenspielerei in der von mir entdeckten Sibyllentheosophie (Wiener Studien 28 [1906] 46f.) **12** *χέλυς* usw.: die Sphärenharmonie, s. Maximus Tyr. diss. XIII, 3 Hobein; Macrob. Sat. II 1 **15** *τοῦτο* — S. 20, 5 *διαπερῶντα* < B | *ὁπηνίκα* usw.: d. h. im 10. Buch

παρὰ βαρβάρων τὰ πάντα ὠφελῆσθαι τοὺς Ἕλληνας ἀπεδείκνυμεν. πολ- 39
λὴν δ' ἄν τις καταμάθοι, τὴν Ἑβραίων γλῶτταν πολυπραγμονῶν, ὀνομάτων b
ὀρθότητα παρὰ τοῖς ἀνδράσι φερομένην, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τοῦ παντὸς ἔθνους
τὸ προσηγορικὸν ὄνομα ἀπὸ τοῦ Ἕβερ τὸ παρωνύμιον εἴληφε· σημαίνει δὲ
τοῦτο τὸν ʻδιαπερῶντα', ἐπεὶ καὶ διάβασις καὶ διαπερῶν τῇ Ἑβραίων φωνῇ
ʻἝβερ' ὀνομάζεται. διδάσκει δὲ ὁ λόγος περᾶν καὶ διαβαίνειν ἀπὸ τῶν 40
τῇδε ἐπὶ τὰ θεῖα μηδαμῶς τε ἐναπομένειν καὶ ἵστασθαι ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν ὁρω-
μένων, ἀπὸ δὲ τούτων ἐπὶ τὰ ἀφανῆ καὶ ἀόρατα τῆς περὶ τοῦ τῶν ὅλων ποιη- c
τοῦ τε καὶ δημιουργοῦ θεολογίας διαβαίνειν. ταύτῃ τοι τοὺς πρώτους μόνῳ
τῷ πανηγεμόνι καὶ αἰτίῳ τῶν ὅλων ἀνακειμένους εὐσεβείᾳ τε καθαρᾷ καὶ
ἀληθεῖ προσανέχοντας Ἑβραίους ἐφώνουν, περατικούς τινας καὶ διαβεβη-
κότας τῇ διανοίᾳ τοὺς τοιούσδε ἀποκαλοῦντες. τί με δεῖ νῦν ἐπὶ πλεῖον 41
μηκύνειν τὰ πάντα συνάγοντα τῆς τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ὀρθότητός τε
καὶ ἀκριβείας, τοῦ προβλήματος οἰκείας δεομένου πραγματείας; πλὴν ὡς
ἐν τύπῳ φάναι, ἡγοῦμαι καὶ διὰ τῶν λεχθέντων τῆς παρ' Ἑβραίοις λογικῆς d
διδασκαλίας τὴν ἀπόδειξιν παρεσχηκέναι, εἰ δὴ κατὰ τὸν Πλάτωνα οὐ φαύ-
λων ἦν ἀνδρῶν οὐδὲ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ σοφοῦ καὶ διαλεκτικοῦ τινος νομο-
θέτου φύσιν ὀνομάτων οἰκείαν τοῖς πράγμασιν εὑρέσθαι, οἷος ἡμῖν ὁ Μω-
σῆς καὶ τὰ Ἑβραίων ἀποδέδεικται λόγια. τί δὴ οὖν μετὰ τά λογικὰ ἕπεται
ἢ τὰ φυσικὰ ἐπισκέψασθαι, ὅπως ποτὲ καὶ περὶ ταῦτα εἶχον Ἑβραίων παῖδες;

5ff.: s. Bd. I S. 373, 19ff.

BION(D)

1 *ἀπεδεικνύομεν* O 2 *γλῶτταν* I *γλῶσσαν* ON; s. oben zu S. 11, 10 3 *ὀρθότητι* I 4 *ἀπὸ δὲ* I | *τὸ παρώνυμον* Bd. I S. 609, 16 6 *περᾶν* BIN (damit bereitet Eus. 11 *περατικούς* vor) *διαπερᾶν* O 8 *τὰ ἀόρατα* O 10 *τε*] *τῇ* B 11 I hat wohl nicht *προσανέχονται*, sondern ebenfalls *προσανέχοντας* (mit schlecht geschriebenem Schlußsigma) | *περατικούς*: nach Philo migr. Abr. 20 (II 272 Cohn-Wendland) 11f. *διαβεβ. — διανοίᾳ progredientes cogitatione et mente:* s. Wyttenbach, Animadvers. in Plut. Moralia, zu p. 31e (Bd. VI S. 271 seiner Ausgabe) 12 *με* IO < BN | *δει* (so) aus *δὴ* B | *νῦν* IO < BN; dieselbe Phrase oben S. 18, 13f. | *ἐπὶ πλεῖον* < BN 13 *πάντα συνάγοντα* < BN | *Ἑβραίων* BN | *τε* < BN 14 *τοῦ προβλήματος — 20 ἢ*] *πλὴν μετὰ τὴν παρ' αὐτοῖς λογικὴν διδασκαλίαν δεῖ* BN (*δεῖ* übergeschrieben N[1]) D[1] (*τοῦ προβλ. — ἢ* + D[3] a. R.) 14f. *ὡς — φάναι*] ebenso oben S. 16, 25 und S. 23, 11; s. zu jener Stelle 19 *δὴ* I < O 20 *τὰ — παῖδες*] *καὶ τὰ ἑξῆς λέγειν* B

η'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ

| *Καὶ τὸ τρίτον δὲ μέρος τῆς καθ' Ἑβραίους φιλοσοφίας (τοῦτο δ' ἦν τὸ* 7,1
φυσικόν, διαιρούμενον καὶ παρ' αὐτοῖς εἴς τε τὴν τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμά- (521)
των ἐποπτείαν καὶ εἰς τὴν τῶν αἰσθητῶν φυσιολογίαν) οἱ κατὰ πάντα τέ-
λειοι προφῆται ᾔδεσάν τε καὶ τοῖς οἰκείοις, ὅτε δὴ καιρὸς ἐκάλει, κατεμί-
γνυον λόγοις, οὐ στοχασμοῖς καὶ θνητῆς διανοίας ἐπιτηδεύσει μαθόντες b
οὐδ' ἐπὶ διδασκάλοις ἀνδράσι σεμνυνόμενοι, θεοφορήσει δὲ κρείττονος δυνά-
μεως καὶ θείου πνεύματος ἐπιπνοίᾳ τὴν γνῶσιν ἀνατιθέντες. *ἔνθεν* 2
μυρία μὲν αὐτοῖς περὶ τῶν μελλόντων τεθέσπιστο, μυρία δὲ περὶ τῆς τοῦ παν-
τὸς συστάσεως πεφυσιολόγητο, καὶ αὖ πάλιν μυρία περὶ ζῴων φύσεως διεί-
ληπτο, πλεῖστα δὲ ὅσα καὶ περὶ φυτῶν ταῖς οἰκείαις ἕκαστος προφητείαις
καταβέβλητο. *Μωσῆς δὲ καὶ λίθων δυνάμεις εὖ μάλα ἐξεπιστάμενος* 3
οὐ παρέργως ἐπὶ τῆς τοῦ ἀρχιερέως στολῆς τῇ τούτων κέχρητο θεωρίᾳ. c
καὶ αὖ πάλιν Σολομῶν, εἰ καί τις ἄλλος, ἐν τῇ περὶ τούτων διαπρέψαι φυσιο-
λογίᾳ πρὸς τῆς θείας μαρτυρεῖται γραφῆς, ὧδε περιεχούσης· "Καὶ ἐλάλησε 4
Σολομῶν τρισχιλίας παραβολάς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι, καὶ
ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ ἕως ὑσσώ-
που τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου. καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν καὶ περὶ
τῶν πετεινῶν καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν καὶ περὶ τῶν ἰχθύων, καὶ παρεγίνοντο d
πάντες οἱ λαοὶ ἀκοῦσαι τῆς σοφίας Σολομῶν καὶ παρὰ πάντων τῶν βασιλέων
τῆς γῆς, ὅσοι ἤκουσαν τὴν σοφίαν αὐτοῦ." *ἐντεῦθεν ὁρμώμενος καὶ* 5
ὁ τὴν πανάρετον σοφίαν εἰς αὐτοῦ πρόσωπον ἀναθεὶς ἔφη· "Αὐτὸς γάρ μοι

12f. s. Ex 28, 9 und 17—20 15-21 I. Reg 5, 12—14 22—S. 22, 6: Sap 7, 17—21

B (< diese Seite) ION(D)

1 Die Überschrift in ION; in B fehlt das ganze Kapitel 5f. *κατεμίγνυε* ND 9 *περί*[2] < I 10 *πεφυσιολόγηται* ND[1] (verbess. 4. H.) | *πάλιν* < ND[1] (übergeschrieben D[4]) 12 *κατεβέβλητο* alle bisherigen Herausgeber 13 *τῇ* und *στολῇ* O | *τῇ* < ND[1] (+ D[4]) | *κέχρητο* I (*ο* auf Ras., ausgebess. 1. H.) *κέχρηται* ND[1] (verbess. 4. H.) *κέχρη*[τ] O; m. E. sind alle Plusquamperf. von 9 *τεθέσπιστο* bis auf S. 22, 12 *πεφυσιολόγητο* in Perfekta zu ändern (der Fehler infolge der Unterdrückung der Endung wie hier in O entstanden), s. *εἴρηται* S. 22, 15 und *περιειλήφασιν* S. 22, 24 16 *πεντακισχ.*] ,ε̄ ND 17f. *τοῦ ὑσσώπου* (aber *τῆς ἐκπορ.*) I 18 *περί*[2] < ND 19 *περί*[2] < ND | *παρεγίνοντο* I *παρεγένοντο* ON 20 *Σολομῶν* Mras nach *Σολομων* (so) LXX[A] *Σαλομῶν* I *Σολομῶντος* ND *τοῦ Σολομῶντος* O *Σαλωμών* LXX[B] | *παρὰ*] *περὶ* ND 21 *τὴν σοφίαν* IO *τῆς σοφίας* ND

ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοι-
χείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μετα-
βολὰς καιρῶν, ἐνιαυτοῦ κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις, φύσεις ζῴων καὶ θυ-
μοὺς θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυ-
τῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἀφανῆ ἔγνων. | ἡ γὰρ πάν- (522)
των τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία." *πάλιν τε ὁ αὐτὸς Σολομῶν τὴν ῥευ-* 6
στὴν τῶν σωμάτων οὐσίαν φυσιολογῶν ἐν Ἐκκλησιαστῇ *φησι·* "Ματαιότης
ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. τίς περισσεία τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ
μόχθῳ αὐτοῦ, ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον;" *καὶ ἐπιλέγει·* "Τί τὸ γεγονός; αὐτὸ
τὸ γενησόμενον· καὶ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. καὶ οὐκ
ἔστι πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον." *ταῦτα γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ τοιαῦτα* 7
πεφυσιολόγητο περὶ τῆς σωματικῆς οὐσίας. εὕροις δ' ἂν ἐπιὼν καὶ τοὺς b
ἄλλους Ἑβραίων σοφοὺς τῆς ὁμοίας οὐκ ἀμοίρους ἐπιστήμης. φυτῶν γοῦν,
ὡς ἔφην ἤδη πρότερον, μυρία καὶ ζῴων πέρι, χερσαίων τε καὶ ἐνύδρων, καὶ
προσέτι πτηνῶν φύσεως εἴρηται αὐτοῖς. ναὶ μὴν καὶ περὶ τῶν ἐν οὐρανῷ 8
ἄστρων, ἐπεὶ καὶ Ἄρκτου καὶ Πλειάδος Ὠρίωνός τε καὶ Ἀρκτούρου, ὃν
Ἀρκτοφύλακα καὶ Βοώτην ὀνομάζειν Ἕλλησι φίλον, μνήμη τις οὐχ ἡ τυ-
χοῦσα τοῖς τῶν δηλουμένων ἐμφέρεται γράμμασιν. ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ συ- 9
στάσεως κόσμου τά τε περὶ τῆς τοῦ παντὸς τροπῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως ψυχῆς c
τε περὶ οὐσίας καὶ λογικῶν ἁπάντων φύσεως ὁρωμένης τε καὶ ἀφανοῦς
δημιουργίας τῆς τε καθόλου προνοίας καὶ τούτων ἔτι πρότερον τὰ περὶ τοῦ
πρώτου τῶν ὅλων αἰτίου τῆς τε τοῦ δευτέρου θεολογίας καὶ τῶν ἄλλων
τῶν διανοίᾳ μόνῃ ληπτῶν τοὺς λόγους καὶ τὰς θεωρίας εὖ μάλα καὶ ἀκριβῶς
περιειλήφασιν, ὡς μὴ ἂν ἁμαρτεῖν τοὺς μετὰ ταῦτα παρ' Ἕλλησι τὴν τού-
των φύσιν ἀνηρευνηκότας πρεσβύταις οἷα νεωτέρους κατηκολουθηκέναι
φάναι. ταῦτα μὲν δὴ καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς φυσιολογίας. διχῇ δὲ 10
καὶ τὸν περὶ τούτων διαστειλάμενοι λόγον, τὸν μὲν περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ d

S. 21, 22—S. 22, 6: Sap 7, 17—21 7-9 Eccl 1, 2f. 9-11 ebd. 1, 9
14 *πρότερον*: S. 21, 10—12 16 *Ἄρκτου — Ἀρκτούρου*: s. Hi 9, 9; 38, 31f.

B (< diese Seite) ION(D)

2 *χρόνου* ND 12 *πεφυσιολόγηται* ND 13 *ἄλλους* O[1] aus *ἄλλων* | *Ἑβραίους* N (1. H. aus *-αίων*) D 16 *ἀστέρων* ND 17 *ὀνομ. Ἑλλ. φ.* IO *Ἑλλ. φ. ὀν.* ND 18 *συγγράμμασιν* O | *τὰ* ON < I 19 *τε*[2] < I 20 *περὶ οὐσίας*] *περιουσίας* I 23 *μάλα* < I 24 *ἁμαρτεῖν*: Subj. *φάναι*: *so daß die Behauptung wohl nicht fehlgeht* 25 *πρεσβύτας* ND 27 *τὸν*[1] < N[1] (+ 2. H.) D

εἰς ἄκρον ᾤοντο δεῖν εἰς τοὺς πολλοὺς ἐκφέρειν οὐδέ γε τὰς αἰτίας τῆς τῶν
ὄντων φύσεως τὸ δημῶδες πλῆθος ἐκδιδάσκειν, πλὴν ὅσον ἦν ἀναγκαῖον
εἰδέναι, ὅτι γε μὴ ἀπηυτομάτισται τὸ πᾶν μηδ᾽ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐξ ἀλόγου
φορᾶς ὑφέστηκεν, ἄγεται δ᾽ ὑφ᾽ ἡνιόχῳ θεοῦ λόγῳ καὶ δυνάμει σοφίας
ἀρρήτου διακυβερνᾶται. περὶ δὲ τῶν νοητῶν, ὅτι μέν ἐστι καὶ τίνα 11
ὅπη τε διατάξεως ἔχει δυνάμεώς τε καὶ διαφορᾶς, εἴρηται μὲν καὶ ταῖς ἱεραῖς
βίβλοις ἐγκαταβέβληται εἰς ἐξάκουστόν τε τοῖς πᾶσι παραδέδοται, καθ᾽
ὅσον εἰδέναι χρῆν | τοὺς εὐσεβείας μεταποιουμένους εἰς ἀνάληψιν εὐλαβοῦς (523)
καὶ σώφρονος βίου. τὸν δὲ δὴ βαθὺν καὶ λεληθότα περὶ τούτων λόγον ἐν 12
ἀπορρήτοις ζητεῖν τε καὶ διδάσκεσθαι κατελίμπανον τοῖς οἵοις τε τὰ τοιάδε
μυεῖσθαι. βραχέα δέ, ὡς ἐν τύπῳ φάναι, εὖ ἂν ἔχοι καὶ τῆς τούτων διελθεῖν
ἐποπτείας τόν τε Πλάτωνα κἀν τούτῳ τὰ φίλα πεφρονηκότα τοῖς δηλουμέ-
νοις παραστῆσαι.

θ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΝΟΗΤΩΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμάτων παιδεύσεώς τε 8,1
καὶ θεωρίας τῷ πανσόφῳ Μωσεῖ καὶ τοῖς Ἑβραίων προφήταις Πλάτων ὁ b
θαυμάσιος ἐπηκολουθηκέναι διὰ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐστι δῆλος, εἴτ᾽ ἐξ
ἀκοῆς εἰς αὐτὸν ἡκούσης μαθὼν (ἐπεὶ καὶ συνίσταται παρ᾽ Αἰγυπτίοις τηνι-
κάδε τὰς διατριβὰς πεποιημένος, καθ᾽ ὃν Ἑβραῖοι τῆς οἰκείας δεύτερον
ἀποπεσόντες γῆς Αἰγυπτίοις ἐπεχωρίαζον, Περσῶν ἐπικρατούντων) εἴτε c
καὶ παρ᾽ ἑαυτοῦ τῇ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλὼν φύσει εἴθ᾽ ὁπωσοῦν ὑπὸ
τοῦ θεοῦ καταξιωθεὶς τῆς γνώσεως. "Ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς (φησίν)
ἐφανέρωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοού-
μενα καθορᾶται ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς
ἀναπολογήτους." μάθοις δ᾽ ἂν τὸ εἰρημένον ὧδέ πη διασκοπούμενος·

22-25 Rm 1, 19f.

B (ab 14) ION(D)

1 εἰς^2 < O | τοὺς O < IN; τοὺς πολλοὺς = τὸ δημῶδες πλῆθος im folgenden 1f. οὐδέ — ἐκδιδάσκειν < I 3 γε Mras (ὅτι usw. führt das Vorhergehende näher aus) τε die Hss. 6 τε^2 < I 9 δὴ < ND | ἐν I < ON 11 καὶ ὡς ND; aber vgl. S. 16, 25 und 20, 14f. 14 Die Überschrift in BION 15 ἐπὶ] περὶ Steph. 17 ἐπηκολούθηκεν BN | διὰ — δῆλος < B 20 ἐπιχωρίαζον I 22 τοῦ < BN | αὐτοῖς (φησίν) I ∼ BON 25 δ᾽ < B

ι'. *ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΤΟΣ, ΜΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝΟΣ*

Μωσέως ἐν ταῖς ἱεροφαντίαις χρησμὸν ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ φήσαντος 9,1
"'Ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· Ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς d
ὑμᾶς" *παραθεμένου καὶ τὸν θεὸν ἄντικρυς μόνον ὄντα καὶ τῆσδε κυρίως*
καὶ ἁρμοδίως ἠξιωμένον τῆς κλήσεως ἀποφηναμένου· πάλιν τε αὖ 2
Σολομῶνος περὶ τῆς τῶν αἰσθητῶν καὶ σωματικῶν γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς
ἀνει|πόντος· "Τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενησόμενον· καὶ τί τὸ πεποιημένον; (524)
αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὃ λα-
λήσει καὶ ἐρεῖ· Ἴδε τοῦτο καινόν ἐστιν· ἤδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενο-
μένοις ἀπὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν·" *τούτοις δὲ καὶ ἡμῶν ἀκολούθως εἰς δύο τὸ* 3
πᾶν διαιρούντων, εἴς τε νοητὸν καὶ αἰσθητόν, καὶ τὸ μὲν νοητὸν ἀσώματον
καὶ λογικὸν τὴν φύσιν ἄφθαρτόν τε καὶ ἀθάνατον εἶναι ὁριζομένων, τὸ δ'
αἰσθητὸν ἐν ῥύσει καὶ φθορᾷ μεταβολῇ τε καὶ τροπῇ τῆς οὐσίας ὑπάρχειν,
πάντων δ' ἐπὶ μίαν ἀρχὴν ἀνακεφαλαιουμένων, ἕν τε εἶναι τὸ ἀγένητον καὶ τὸ b
κυρίως καὶ ἀληθῶς ὂν δογματιζόντων, τὸ πάντων ἀσωμάτων τε καὶ σωμά-
των αἴτιον· θέα τίνα τρόπον οὐ μόνον τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις 4
αὐτὰς καὶ τὰ ῥήματα τῆς Ἑβραίων γραφῆς παραξέσας ὁ Πλάτων ἐξοικει-
οῦται τὸ δόγμα, πλατύτερον ὡδέ πη διασαφῶν·

"Τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ
οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄν, τὸ
δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστὸν γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε c
ὄν."

Ἆρ' οὐ σαφῶς πέφηνεν ὁ θαυμάσιος τὸ μὲν παρὰ Μωσεῖ φῆσαν λόγιον 5
"ἐγώ εἰμι ὁ ὢν" *μεταποιήσας διὰ τοῦ* "τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον;"

3f. Ex 3, 14 7-10 Eccl 1, 9f. 19-22 Plat. Tim. 27d—28a (zitiert auch Eus. theoph. II 33); Thdrt. II 33

BION(D)

1 Die Überschrift: *Περὶ — Πλ.* BN (s. S. 3, 15), *Π. τ. ὄ.* O, alles < I 2 *ἐν τ. ἱεροφαντίαις*: etwa *in seinen Religionsbüchern* | *φήσαντος*] *φήσαντα* B 6 *Σολομῶν* ND (*-ὼν*) | *τῶν σωμ. καὶ τῶν αἰσθ.* O 7 *τό*^{3} < N^1 (+ N^2; *καὶ τί — 8 ποιηθησ.* < D) 10-16 konstr.: *ἡμῶν — διαιρούντων . . . καὶ . . . ὁριζομένων . . . ἕν τε εἶναι — δογματιζόντων*; zu dem von *ὁριζομένων* abhängigen *τὸ μὲν — εἶναι, τὸ δ' — ὑπάρχειν* ist der genet. absol. *πάντων δ' — ἀνακεφαλαιουμένων* (*wobei aber alles auf einen Ursprung bezogen wird*) eine modale Bestimmung 10 *τούτων* I 12 *ἄφθ. τε καὶ ἀθ.* < B 14 *ἀγέννητον* O 19 *γινόμενον* IN Thdrt. *γενόμενον* BO *γιγν.* Pl. | *δέ*^{2} < B 20f. *τὸ δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ* (auch Thdrt.)] *τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου* Pl. 24 *διὰ τοῦ*] *δι' αὐτοῦ* BN

*καὶ τοῦτό γε λευκότερον διασαφήσας ἐν τῷ φάναι μηδ' ἄλλο εἶναι τὸ ὂν ἢ
τὸ οὐ σαρκὸς ὀφθαλμοῖς ὁρώμενον, νῷ δὲ καταλαμβανόμενον. ἐρωτήσας
γοῦν τί τὸ ὄν, αὐτὸς ἑαυτῷ ἀποκρίνεται, λέγων·* "τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ d
λόγου περιληπτὸν ὄν." *τὸ δὲ Σολομώντειον φῆσαν·* "τί τὸ γεγονός; 6
αὐτὸ τὸ γενησόμενον· καὶ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον"
αὐτοῖς σχεδὸν ῥήμασι διερμηνεύσας δῆλος ἂν εἴη λέγων· "τὸ δ' αἰσθήσει
ἀλόγῳ δοξαστὸν γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν." *οἷς
καὶ ἐπιφέρει·*

"Ταῦτα γὰρ πάντα μέρη χρόνου, τὸ ἦν καὶ ἔσται· ἃ δὴ φέροντες λανθά- 7
νομεν ἐπὶ τὴν ἀΐδιον οὐσίαν, οὐκ ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δὴ ὡς ἦν ἐστί τε καὶ
ἔσται. τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει· τὸ δὲ ἦν καὶ τὸ
ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὖσαν πρέπει λέγεσθαι· κινήσεις γάρ ἐστον.
τὸ δὲ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον ἀκινήτως οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερον προσ-
ήκει γίνεσθαι διὰ χρόνον | οὐδὲ γενέσθαι ποτὲ οὐδὲ γεγονέναι νῦν οὐδ' εἰσ- (525)
αὖθις ἔσεσθαι τὸ παράπαν οὐδ' ὅσα γένεσις τοῖς ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσ-
ῆψεν, ἀλλὰ χρόνου ταῦτα, αἰῶνα μιμουμένου καὶ κατ' ἀριθμὸν κυκλουμένου,
γέγονεν εἴδη. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τοιάδε, τὸ γεγονὸς εἶναι γεγονὸς καὶ τὸ
γιγνόμενον εἶναι γιγνόμενον ἔτι τε τὸ γενησόμενον εἶναι γενησόμενον."

Καὶ ἵνα γε μή τις ἡμᾶς παρερμηνεύειν ἡγήσηται τὰς τοῦ φιλοσόφου 8
φωνάς, ὑπομνήμασι χρήσομαι τῶνδε τῶν λόγων τὴν διάνοιαν ἐκφαίνουσι. b
*πλείους μὲν οὖν εἰς τὴν τούτων ἐπιβεβλήκασι θεωρίαν, ἐμοὶ δ' ἐξαρκεῖ τὰ
νῦν ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου παραθέσθαι λέξεις, ἃς
ἐν τῷ* Περὶ τἀγαθοῦ *δευτέρῳ συγγράμματι ὧδέ πη διέξεισιν·*

9-18 Plat. Tim. 37e—38b **9 — 14** *γίνεσθαι*: Thdrt. II 34

BION(D)

1 *ἄλλου* ND | *τὸ ὂν εἶναι* B **2** *οὐ* < B | *ὀφθ. τῆς σαρκ.* B **3** *τὸ*² — **8** *ἐπιφέρει* < B **4** *ληπτὸν* ND **7** *ὧν* (δ above ω) O (alles 1. H.) **9** *Ταῦτα*] *Τὰ τοιαῦτα* BN | *γὰρ* ION Thdrt. < B, *δὲ* Pl. | *μέρη*] *μέχρι* (ρη above χρι) O (*ρη* O^z) | *τὸ ἦν καὶ ἔσται*] *καὶ τό τ' ἦν τό τ' ἔσται χρόνου γεγονότα εἴδη* Pl. **10** *ἐστί*] *ἔτι* O **11** *προσήκει λόγον* B | *δὲ*²] *δ'* BN | *καὶ τὸ*] *τό τ'* Pl. **12** *οὖσαν* (auch Thdrt.)] *ἰοῦσαν* Pl. | *λέγ. πρέπει* O | *κίνησις* ND **14** *διὰ χρόνον* IO *διὰ τῶν χρόνων* B *διὰ τὸν χρόνον* ND *διὰ χρόνου* Pl. **15** *οὐδ'*] *οὐδὲ* ON *τε οὐδὲν* Pl.; *οὐδ' — προσῆψεν* < B **17** *γέγονεν· εἰ δὴ* BON | *τὸ*¹] *τό τε* Pl. **18** *γινόμενον* beidemal BN | *τε*] *δὲ* Pl. **19** *γε μή τις*] *μή τι γε* B **20 f.** *τῶνδε — δ'*] *ἀπὸ πολλῶν οὖν* BN **21 f.** *τὰ νῦν — ἐπιφαν.* < BN **23** *δευτέρῳ* < B | *δευτέρου συγγράμματος* ND | *πη* < BN

ιαʹ. ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΑΓΑΘΟΥ ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ

"Φέρε οὖν ὅση δύναμις ἐγγύτατα πρὸς τὸ ὂν ἀναγώμεθα καὶ λέγωμεν· 10,1
τὸ ὂν οὔτε ποτὲ ἦν οὔτε ποτὲ μὴ γένηται, ἀλλ' ἔστιν ἀεὶ ἐν χρόνῳ ὡρισμένῳ, c
τῷ ἐνεστῶτι μόνῳ. τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνεστῶτα εἴ τις ἐθέλει ἀνακαλεῖν 2
αἰῶνα, κἀγὼ συμβούλομαι· τὸν δὲ παρελθόντα χρόνον οἴεσθαι χρὴ ἡμᾶς
διαπεφευγότα ἤδη διαπεφευγέναι ἀποδεδρακέναι τε εἰς τὸ εἶναι μηκέτι· ὅ τε d
αὖ μέλλων ἐστὶ μὲν οὐδέπω, ἐπαγγέλλεται δὲ οἷός τε ἔσεσθαι ἥξειν εἰς τὸ εἶναι.
οὔκουν εἰκός ἐστιν ἑνί γε τρόπῳ νομίζειν τὸ ὂν ἤτοι μὴ εἶναι ἢ μηκέτι ἢ 3
μηδέπω, ὡς τούτου γε οὕτως λεγομένου ἓν γίνεταί τι ἐν τῷ λόγῳ μέγα ἀδύνα-
τον, εἶναί τε ὁμοῦ ταὐτὸν καὶ μὴ εἶναι. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, σχολῇ γ' ἂν ἄλλο 4
τι εἶναι δύναιτο, τοῦ ὄντος αὐτοῦ μὴ ὄντος κατὰ αὐτὸ τὸ ὄν. τὸ ἄρα ὂν ἀΐδιόν
τε βέβαιόν τε ἐστὶν ἀεὶ κατὰ ταὐτὸν καὶ ταὐτόν. οὐδὲ γέγονε μέν, ἐφθάρη
δὲ οὐδ' ἐμεγεθύνατο μέν, ἐμειώθη δὲ οὐδὲ μὴ<ν> ἐγένετό πω πλεῖον ἢ ἔλασ-
σον. καὶ μὲν δὴ τά τε ἄλλα καὶ οὐδὲ τοπικῶς κινηθήσεται· οὐδὲ γὰρ 5
θέμις αὐτῷ κινηθῆναι, οὐδὲ μὲν ὀπίσω οὐδὲ πρόσω, οὔτε ἄνω ποτὲ οὔτε κάτω,
οὐδ' εἰς δεξιὰ οὐδ' εἰς ἀριστερὰ | μεταθεύσεταί ποτε τὸ ὂν οὔτε περὶ τὸ μέ- (526)

3—S. 27, 2: Numenius *Περὶ τἀγαθοῦ* II. B.: fr. 14 Leemans, fr. XIX Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19), fr. 9 Mullach (FPhG III 166)

BION(D)

1f. Die Überschrift in BION | *τοῦ ᾱ* (falsch!) *περὶ* I | *τοῦ ἀγαθοῦ* ND | *Πειθαγορ'* I 3 *Φέρ'* ND 4 *ἀεὶ* I < BON 5 *μόνον* B (dieses Wort und *τοῦτον μὲν* erneuert von Hand x) N | *τοῦτο* ND | *ἐθέλει* (auch D)] *ἐθέλοι* N 6 *συμβουλεύω* BN | *χρῆν* BN 7 [*διαπεφευγότα*] Thedinga | *ἤδη*] *ἢ* BN | *ὅ τε* — 11 *ἔχει* < B 9 *οὔκουν* Vig. marg. *οὐκοῦν* die Hss. **10** *ὡς* ON *ὥστε* I | *γίγνεταί* ON 11 *καὶ* — 13 *ταὐτὸν*[1] ON (von *σχολ.* an auch B) < I; vielleicht Personenwechsel (wie Leemans annimmt) bei 11 *εἰ* und bei 12 *τὸ ἄρα*; daß die Schrift dialogisch war, folgt aus S. 381, 10 ff., bes. aus *ἀλλ' ἐμοί* S. 382, 7 | *σχολῇ* usw., d. h.: *wenn es das absolute Sein nicht gäbe, würde es auch sonst nichts geben* 12 *τοῦ*] *τὸ* B 13 *αἰεὶ* ON | *καὶ ταὐτόν* IN < BO | Punkt vor *οὐδὲ* Mras, *καὶ οὐδὲ* Steph. 14 *ἐμεγεθύνετο* Dind. | *μὴν* Thedinga, Mras (*οὐδὲ μὴν* auch bei Eus., s. Bd. I S. 38, 2 und 40, 11) *μὴ* die Hss. | *ἢ* BON *οὐδὲ* I 15 *καὶ μὲν* — *κινηθήσεται*: *es wird sich sonst nicht und auch nicht örtlich bewegen* | *μὲν*] *μὴ* ? Mras 16 *αὐτὸ* BN | *οὐδὲ*[1]] *οὔτε* Usener, Kleine Schriften I, Leipzig-Berlin 1912, 370 | *οὔτε*[2]] *οὐδὲ* BON 17 *οὐδ'*[1]] *οὔτ'* Usener | *μεταθεύσεταί* IN *μεταβήσεται* O *μετατεθήσεται* Steph., *μεταθ.* — *ὂν* < B

σον ποτε ἑαυτοῦ κινηθήσεται, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐστήξεται καὶ ἀραρός τε καὶ
ἑστηκὸς ἔσται κατὰ ταὐτὰ ἔχον ἀεὶ καὶ ὡσαύτως."

Καὶ ἑξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· 6

"Τοσαῦτα μὲν οὖν μοι πρὸ ὁδοῦ. αὐτὸς δ' οὐκέτι σχηματισθήσομαι οὐδ'
ἀγνοεῖν φήσω τὸ ὄνομα τοῦ ἀσωμάτου· καὶ γὰρ κινδυνεύει νῦν ἤδη ἥδιον
εἶναι εἰπεῖν μᾶλλον ἢ μὴ εἰπεῖν. καὶ δῆτα λέγω τὸ ὄνομα αὐτῷ εἶναι τοῦτο τὸ b
πάλαι ζητούμενον. ἀλλὰ μὴ γελασάτω τις, ἐὰν φῶ τοῦ ἀσωμάτου εἶναι 7
ὄνομα οὐσίαν καὶ ὄν. ἡ δὲ αἰτία τοῦ ὄντος ὀνόματός ἐστι τὸ μὴ γεγονέναι
μηδὲ φθαρήσεσθαι μηδ' ἄλλην μήτε κίνησιν μηδεμίαν ἐνδέχεσθαι μήτε μετα-
βολὴν κρείττω ἢ φαύλην, εἶναι δὲ ἁπλοῦν καὶ ἀναλλοίωτον καὶ ἐν ἰδέᾳ τῇ
αὐτῇ καὶ μήτε ἐθελούσιον ἐξίστασθαι τῆς ταὐτότητος μήθ' ὑφ' ἑτέρου προσ-
αναγκάζεσθαι. ἔφη δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν *Κρατύλῳ* τὰ ὀνόματα ὁμοιώ- 8
σει τῶν πραγμάτων εἶναι αὐτὰ ἐπίθετα. Ἔστω οὖν καὶ δεδόχθω εἶναι τὸ ὂν c
ἀσώματον."

Εἶθ' ὑποκαταβὰς ἐπιλέγει· 9

"Τὸ ὂν εἶπον ἀσώματον, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ νοητόν. τὰ μὲν οὖν λεχθέντα,
ὅσα μνημονεύειν ἔστι μοι, τοιαῦτα γοῦν ἦν. τὸν δ' ἐπιζητοῦντα λόγον ἐθέλω
παραμυθήσασθαι, τοσόνδε ὑπειπών, ὅτι ταῦτα τοῖς δόγμασι τοῖς Πλάτωνος
εἰ μὴ συμβαίνει, ἀλλ' ἑτέρου γε χρῆν οἴεσθαί τινος ἀνδρὸς μεγάλου, μέγα
δυναμένου, οἵου Πυθαγόρου. λέγει γοῦν Πλάτων (φέρ' ἀναμνησθῶ πῶς 10
λέγει)· 'Τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; καὶ τί τὸ γινόμενον μέν, ὂν δὲ οὐδέ- d
ποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθή-
σεως ἀλόγου δοξαστόν, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν.'
ἤρετο γὰρ δή, τί ἐστι τὸ ὄν, φὰς αὐτὸ ἀγένητον ἀναμφιλέκτως. γένεσιν 11
γὰρ οὐκ ἔφη εἶναι τῷ ὄντι· ἐτρέπετο γὰρ ἄν· τρεπόμενον δὲ οὐκ ἦν ἀΐδιον."

4-14 Numenius: fr. 15 Leemans, fr. XX Thedinga, fr. 9 Mullach (FPhG III 166) **12f.** vgl. Plat. Crat. 430a und sonst **16-25** Numenius: fr. 16 Leemans, fr. XXI Thedinga, fr. 9 Mullach (a. a. O.) **21-23** Plat. Tim. 27d—28a (von Eus. S. 24, 19—22 zitiert)

BION(D)

1f. *καί*[2] — *ἔσται* < B **2** *καὶ* < BN **3** *ἑξῆς* < BN | *ἐπιλέγει* < BN **4** *μοι* < BN **5** *καὶ* — **9** *φθαρ.* < B **6** *μᾶλλον εἰπεῖν* O **8** *ἡ* — *ὀνόματος*: *die Veranlassung, daß wir die Bezeichnung τὸ ὄν gebrauchen* **9** *ἐνδέχεσθαι* I *δέχεσθαι* BON **10** *καί*[2] — **25** *ἄν* < B **12f.** *τὰ* — *ἐπίθετα*: *die Namen seien bloße (αὐτὰ) Zugaben zur Verähnlichung (geistigen Vorstellung) der Dinge* | *ὁμοιώσει*] *μειώσει* ND **13** *αὐτὰ ἐπίθετα*] *ἀντεπίθετα* Usener, Kl. Schr. I 371 | bei *Ἔστω* Personenwechsel, s. zu S. 26, 11 | *δεδόχθω*] *δεδόσθω* Steph. **17** *τὸν λόγον* Vig. Not. **18** *τοῖς*[2] O *τοῦ* I; *τοῖς τοῦ Πλ. δόγμασιν* ND **19** *τινος* < ND **22** *περιληπτόν* + *ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὄν* Pl. | *μετ'* ND **24** *ἀγέννητον* O **25** *εἰ τρεπόμενον, οὐκ ἦν* B

Εἶτα ὑποβάς φησιν· 12

"Εἰ μὲν δὴ τὸ ὂν πάντως πάντῃ ἀΐδιόν τέ ἐστι καὶ ἄτρεπτον καὶ οὐδαμῶς
οὐδαμῇ ἐξιστάμενον ἐξ ἑαυτοῦ, μένει δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἕστηκε,
τοῦτο δήπου ἂν εἴη τὸ τῇ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν. εἰ δὲ τὸ σῶμα 13
ῥεῖ καὶ φέρε|ται ὑπὸ τῆς εὐθὺ μεταβολῆς, ἀποδιδράσκει καὶ οὐκ ἔστιν. ὅθεν (527)
οὐ πολλὴ μανία μὴ οὐ τοῦτο εἶναι ἀόριστον, δόξῃ δὲ μόνῃ δοξαστὸν καί, ὥς
φησι Πλάτων, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν;"

Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Νουμήνιος, ὁμοῦ τὰ Πλάτωνος καὶ πολὺ πρότερον τὰ 14
Μωσέως ἐπὶ τὸ σαφὲς διερμηνεύων. εἰκότως δῆτα εἰς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ λό-
γιον περιφέρεται, δι' οὗ φάναι μνημονεύεται· "Τί γάρ ἐστι Πλάτων ἢ
Μωσῆς ἀττικίζων;"

Θέα δὲ πρὸς τούτοις εἰ μὴ τὸν παρόντα νοῦν ἐπὶ πλεῖον καὶ ὁ Πλούταρ- 15
χος ἐξαπλῶν συντρέχοι ἂν ταῖς τε προκειμέναις φωναῖς τῶν φιλοσόφων καὶ b
ταῖς αὖθις Ἑβραίων κειμέναις ἐν ἑτέραις θεολογίαις, δι' ὧν τοτὲ μὲν εἰσά-
γεται λέγων ὁ χρηματίζων θεός· "Διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν καὶ οὐκ
ἠλλοίωμαι·" *τοτὲ δ' εἰς αὐτὸν ἀφορῶν ὁ προφήτης ἀποτείνεται, ὅτι* 16
δὴ τὰ μὲν ὁρατὰ πάντα τραπείη ἄν ποτε καὶ μεταβληθείη, "σὺ δὲ ὁ αὐτὸς c
εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι." *σκόπει γοῦν εἰ μὴ ὡς ἐν προτάσει τοῦ*
τε παρὰ Μωσεῖ φήσαντος "ἐγώ εἰμι ὁ ὤν" *καὶ τοῦ* "ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι" *καὶ τοῦ* "σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ" *δόξαι ἂν ὁ Πλούταρχος ἐν*
τῷ Περὶ τοῦ ΕΙ τοῦ ἐν Δελφοῖς *τὴν διάνοιαν ὑφερμηνεύειν, τάδε λέγων*
πρὸς λέξιν·

2–7 Numenius: fr. 17 Leemans, fr. XXII Thedinga, fr. 9 Mullach (FPhG III 167) 10f. s. Bd. I S. 493, 19f. (Clem.) 15f. Mal 3, 6 17f. Ps 101 (102), 28 19 Ex 3, 14

BION(D)

2 *ἐστι* < B | *καί*² < B 3 *οὐδαμῇ* (auch D)] *οὐδαμᾶ* N | *ἐξ* < BN | *κατὰ*] *καὶ* BN¹ (verbess. 2. H.) D 4 *ληπτόν* O 5 *φέρεται*] *φθείρεται* B | *εὐθὺς* Steph. | *ὅθεν* — 11 *ἀττικ.* < B 6 *οὐ*² < O; Sinn: . . . *daß das nicht unbestimmbar usw. sein sollte* (die Negation gilt auch für *δοξ.*, *γιν.* und *ἀπολλ.*) | *εἶναι*] *εἰπεῖν* Usener, Kl. Schr. I 371 7; Giff. 8 *οὖν* ON < I 9 *σαφὲς* I *σαφέστερον* ON | *διερμην.*] *ἄγων* ND | *αὐτὸ* I | *ἐκεῖνο δὴ* ND 10 *δι'* — *μνημον.* < ND | *τὸ τί* ND 14 *ἑτέραις* BI* (geändert in *-ροις*, anscheinend von 1. H.) N *ἑτέροις* O (trotz *θεολογίαις*) 15 *ὑμῶν* BI (*υ* 1. H. auf Ras.) ON 20 *εἶ* < B 21 *ΕΙ*] *Ιε̄* O | *ὑφερμηνεύειν* IO *ἐφερμ.* BN

ιβ΄. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΠΙΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΕΙ

"Οὔτε οὖν ἀριθμὸν οὔτε τάξιν οὔτε σύνδεσμον οὔτε ἄλλο τῶν ἐλλιπῶν 11,1
μορίων οὐδὲν οἶμαι τὸ γράμμα σημαίνειν· ἀλλ' ἔστιν αὐτοτελὴς τοῦ θεοῦ προσ- d
αγόρευσις καὶ προσφώνησις, ἅμα τῷ ῥήματι τὸν φθεγγόμενον εἰς ἔννοιαν
καθιστᾶσα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως. ὁ γὰρ θεὸς ἕκαστον ἡμῶν τῶν ἐν- 2
ταῦθα προσιόντων οἷον ἀσπαζόμενος προσαγορεύει τὸ γνῶθι σαυτόν, ὃ
τοῦ χαῖρε δὴ οὐθὲν μεῖόν ἐστιν· ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀμειβόμενοι τὸν θεὸν εἶ φα-
μεν, ὡς ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ καὶ μόνην μόνῳ προσήκουσαν τὴν τοῦ εἶ προσαγό-
ρευσιν ἀποδιδόντες. ἡμῖν μὲν γὰρ | ὄντως τοῦ εἶναι μέτεστιν οὐδέν, ἀλλὰ 3
πᾶσα θνητὴ φύσις ἐν μέσῳ φθορᾶς καὶ γενέσεως γενομένη φάσμα παρέχει (528)
καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὑτῆς. ἂν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπερείσῃ 4
τις λαβέσθαι βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ περίδραξις ὕδατος τῷ πιέζειν καὶ
εἰς ταὐτὸ συνάγειν διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, οὕτω τῶν παθη-
τῶν καὶ μεταβλητῶν ἑκάστου τὴν ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγος διώκων ἀποσφάλ-
λεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γινόμενον αὐτοῦ, τῇ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λα- b
βέσθαι μένοντος οὐδὲ ὄντος ὄντως δυνάμενος. 'ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν 5
ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ' καθ' Ἡράκλειτον οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἅψασθαι
κατὰ ἕξιν, ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει,
μᾶλλον δὲ οὐδὲ πάλιν οὐδὲ ὕστερον, ἀλλ' ἅμα συνίσταται καὶ ἀπολείπει καὶ
πρόσεισι καὶ ἄπεισιν. ὅθεν οὐδὲ εἰς τὸ εἶναι περαίνει τὸ γινόμενον αὐτῆς, 6
τῷ μηδέποτε λήγειν μηδ' ἵστασθαι τὴν γένεσιν, ἀλλ' ἀπὸ σπέρματος ἀεὶ μετα-
βάλλουσαν ἔμβρυον ποιεῖν, εἶτα βρέφος, εἶτα παῖδα, μειράκιον ἐφεξῆς, νεανί- c

3—S. 31, 20: Plut. de E apud Delphos 391f—393b 17f. vgl. Heracl. fr. 12 und 49a Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 154 und 161)

BION(D)

1f. Die Überschrift in BION | *Περὶ τοῦ* < BN 3 *ἀρ. οὖν* B 5 *ἅμα τ. ῥήματι* I Plut. *τ. ῥ. ἅμα* ND, *ἅμα* < O, *ἅμα* — 6 *δυνάμ.* < B 6 *μὲν γὰρ* Pl. | *τῶν* < Pl. Hss. 7 *προσιόντα* Pl. Hss. | *οἷον* < B | *τὸ*] *τῷ* Vig. marg. 7f. *ὃ* — *ἐστιν* < B 8 *δὴ οὐθὲν* I *δήπουθεν* ON | *μεῖόν* < ON 8f. *εἶ φαμεν* I *εἴπαμεν* O *εἴπομεν* BN 9 *εἶ*] *εἶναι* Pl. 10 *ἡμῖν* — 13 *βουλ.* < B | *μὲν γὰρ* ON Pl. *γὰρ* I 11 *θνητὴ πᾶσα* I | *γεν. καὶ φθ.* Pl. 12 *αὐτῆς* < O 12f. *ἐπερείσῃ τις*] *ἐπερείσῃς* Pl. 13 *τῷ*] *τὸ* B | *καὶ* vor 14 *συνάγειν* Pl. Hss. 14f. *παθητῶν καὶ μεταβλ.*] *παθημάτων* (*καὶ*) *μεταβάντων* Pl. Hss. 15 *ἐνάργειαν* 2 Hss. Pl. *ἐνέργειαν* BION und die meisten Hss. Pl. 17 *μένοντος* — *δυνάμενος* ID Pl. (*ὄντως ὄντος*); dasselbe, aber < *ὄντος* N; *ὄντος* (statt *μένοντος*) *οὔτε ὄντως δυναμένου* O; alles < B | *ποταμοῦ* O 19 *ἕξιν* I Pl. *δεῖξιν* BO *θίξιν* N (a. R. 1. H. *κατὰ ἕξιν*) D (*ϑ* getilgt) 20 *οὐδὲ*[1]] *οὐ* ON 21 *εἰς τὸ εἶναι* I < BON 22 *λέγειν* I 23 *ποιεῖν*] *ἐμποιεῖν* I

σκον, ἄνδρα, πρεσβύτην, γέροντα, τὰς πρώτας φθείρουσαν γενέσεις καὶ ἡλικίας
ταῖς ἐπιγινομέναις. ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβούμεθα γελοίως θάνατον, ἤδη 7
τοσούτους τεθνηκότες καὶ θνήσκοντες. οὐ γὰρ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε,
'πυρὸς θάνατος ἀέρι γένεσις', ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐπ' αὐτῶν ἡμῶν· φθείρεται
μὲν ὁ ἀκμάζων γενομένου γέροντος, ἐφθάρη δὲ ὁ νέος εἰς τὸν ἀκμάζοντα καὶ
ὁ παῖς εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ νήπιον, ὁ δὲ χθὲς εἰς τὸν σήμερον τέθνη-
κεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον· μένει δὲ οὐδὲ εἷς οὐδὲ ἔστιν εἷς, ἀλλὰ γινόμεθα d
πολλοί, περὶ ἕν τι φάντασμα καὶ κοινὸν ἐκμαγεῖον ὕλης περιελαυνομένης καὶ
ὀλισθαινούσης. ἐπεὶ πῶς οἱ αὐτοὶ μένοντες ἑτέροις χαίρομεν νῦν, ἑτέροις 8
πρότερον, τἀναντία φιλοῦμεν καὶ μισοῦμεν καὶ θαυμάζομεν καὶ ψέγομεν,
ἄλλοις χρώμεθα λόγοις, ἄλλοις πάθεσιν, οὐκ εἶδος, οὐ μορφήν, οὐ διάνοιαν
ἔτι τὴν αὐτὴν ἔχοντες; οὔτε γὰρ ἄνευ μεταβολῆς ἕτερα πάσχειν εἰκὸς 9
οὔτε μεταβάλλων ὁ αὐτὸς ἂν εἴη. εἰ δὲ ὁ αὐτὸς οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἔστιν ἀλλ'
<ἢ> ἐκ τοῦ αὐτὸν μεταβάλλειν, γινόμενος ἕτερος ἐξ ἑτέρου· ψεύ|δεται δὲ ἡ (529)
αἴσθησις ἀγνοίᾳ τοῦ ὄντος εἶναι τὸ φαινόμενον. τί οὖν ὄντως ὄν ἐστιν; τὸ 10
ἀΐδιον καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον, ᾧ χρόνος οὐδεὶς μεταβολὴν ἐπάγει. κινη-
τὸν γάρ τι καὶ κινουμένῃ συμφανταζόμενον ὕλῃ καὶ ῥέον αἰεὶ καὶ μὴ στέγον
ὥσπερ ἀγγεῖον φθορᾶς καὶ γενέσεως ὁ χρόνος. οὗ δὴ τὸ μὲν ἔπειτα καὶ τὸ
πρότερον καὶ τὸ ἔσται λεγόμενον καὶ τὸ γέγονεν αὐτόθεν ἐξομολόγησίς ἐστι

S. 29, 3—S. 31, 20: Plut. de E apud Delphos 391f—393b 4 Heracl. fr. 76 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 168) 15f. *τί — ἐπάγει*: s. Thdrt. II 108

BION(D)

1 *εἶτ' ἄνδρα* Pl. | *φθείρουσαν* Pl. *-σα* die Hss. 2 *ἐπιγενομέναις* IN 2f. *ἤδη τοσούτους τεθνηκότες* B Pl. *ἤδη τοσ. γε τεθν.* ND (*-τας*), *ἤδη πολλοὺς ἀποτεθνηκότες* O *πολλοὺς ἤδη ἀποτεθν.* I | *καὶ θνήσκοντες* I Pl. < BON 4 Zu *'πυρὸς — γένεσις'* in I (a. R.): *καὶ ἀέρι θάνατος ὕδατι γένεσις* | *γένεσις* + *καὶ ἀέρος θάνατος ὕδατι γένεσις* Pl. | *ἔτι*] *ἔστι* ND | *ἡμῶν*] *ἢ δι' ὧν* ein Teil der Hss. Pl., die meisten aber *ἴδοις ἄν* 7 *τὸν*] *τὴν* I | *αὔριον ἀποθνήσκει* Pl. | *οὐδὲ εἷς*] *οὐδεὶς* Pl. 8 *τι* < Pl. Hss. 9 *οἱ δ'* B 10 *μισοῦμεν καὶ φιλ.* O | *καὶ*[1]] *ἢ* Pl. Hss. 11 *ἄλλοις δὲ χρ.* fast alle Hss. Pl. 13 *ἂν εἴη*] *ἐστιν* Pl. | *οὐδ'*] *οὐκ* B 13f. *ἀλλ'* <*ἢ* Mras> *ἐκ — μεταβάλλειν* (*wenn er aber nicht derselbe ist, hat er nur eine aus seinem stetigen Wandel hervorgehende Existenz*)] *ἅμα τοῦτο αὐτὸ μεταβάλλει* Pl. Hss., *ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ μεταβάλλει* nach Emperius Bernardakis und Pohlenz-Sieveking 14 *ἕτερος* < B 15 *τοῦ ὄντως* ND, *ὄντος* < B | *τὸ ὄντως φαιν.* B | *τί* — S. 31, 8 *συννέμησιν* < B 16 *ἀγέννητον* O | *οὐδεὶς μεταβολὴν*] *μεταβ. οὐδὲ εἷς* Pl. 17 *τι* < ON | *καὶ*[1] Pl. *ἢ* (und *κινουμένη* sowie *ὕλη*) ION | *συμφανταζόμενον* I Pl. *συμφανταζομένη* O *φαντα-ζόμενον* ND | *αἰεὶ καὶ* IO *ἔοικε* ND 18 *οὗ δὴ* ND *ἐξ οὗ δὴ* I *οὗ* O *οὗ γε δὴ* die meisten Hss. Pl. 19 *τὸ*[2] < ND | *γέγονεν αὐτόθεν* (= *ohne weiteres: zu ἐξομ. ἐστι*) I Pl. *γεγονέναί ποθεν* ON | *ἐστι* < ON

τοῦ μὴ ὄντος. τὸ γὰρ ἐν τῷ εἶναι μηδέποτε γεγονὸς ἢ πεπαυμένον 11
ἤδη τοῦ εἶναι λέγειν ὡς ἔστιν, εὔηθες καὶ ἄτοπον. ἐν ᾧ δὲ μάλιστα τὴν νόη-
σιν ἐπερείδοντες τοῦ χρόνου τὸ ἐνέστηκε καὶ τὸ πάρεστι καὶ τὸ νῦν φθεγ- b
γόμεθα, τοῦτ' αὖ πάλιν ἐκδυόμενος ὁ λόγος ἀπόλλυσιν. ἐκθλίβεται γὰρ 12
εἰς τὸ μέλλον καὶ τὸ παρῳχημένον, ὥσπερ αὐγὴ βουλομένοις ἰδεῖν, ἐξ ἀνάγ-
κης διιστάμενον. εἰ δὲ ταὐτὰ τῷ μετροῦντι πέπονθεν ἡ μετρουμένη φύσις,
οὐδὲ αὐτὴ μένον οὐδὲ ὄν ἐστι, ἀλλὰ γινομένη καὶ φθειρομένη κατὰ τὴν πρὸς
τὸν χρόνον συννέμησιν. ὅθεν οὐδὲν τοιοῦτον ἔστιν ἐπὶ τοῦ ὄντος λέγειν 13
ὡς ἦν ἢ ἔσται· ταῦτα γὰρ ἐγκλίσεις τινὲς καὶ μεταβάσεις καὶ παραλλάξεις c
τοῦ μένειν ἐν τῷ εἶναι μὴ πεφυκότος. ἀλλ' ἔστιν ὁ θεός, εἰ χρὴ φάναι, καὶ 14
ἔστι κατ' οὐδένα χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκίνητον καὶ ἄχρονον καὶ ἀνέγ-
κλιτον καὶ οὗ πρότερον οὐδέν ἐστιν οὐδὲ ὕστερον οὐδὲ μέλλον οὐδὲ παρῳχημένον
οὐδὲ πρεσβύτερον οὐδὲ νεώτερον· ἀλλ' εἷς ὢν ἑνὶ τῷ νῦν τὸ ἀεὶ πεπλή-
ρωκε· καὶ μόνον ἐστὶ τὸ κατ' αὐτὸ ὄντως ὄν, οὐ γεγονὸς οὐδὲ ἐσόμενον οὐδὲ
ἀρξάμενον οὐδὲ παυσόμενον. οὕτως οὖν αὐτὸ δεῖ σεβομένους ἀσπάζε- 15
σθαι καὶ προσαγορεύειν ἢ καὶ νὴ Δί', ὡς ἔνιοι τῶν παλαιῶν, 'εἶ ἕν.' οὐ γὰρ
πολλὰ τὸ θεῖόν ἐστιν ὡς ἡμῶν ἕκαστος, ἐκ μυρίων διαφορῶν ἐν πάθεσι γινο- d
μένων ἄθροισμα παντοδαπὸν καὶ πανηγυρικὸν μεμιγμένον· ἀλλ' ἓν εἶναι δεῖ
τὸ ὄν, ὥσπερ ὂν τὸ ἕν· ἡ δὲ ἑτερότης, διαφορὰ τοῦ ὄντος, εἰς γένεσιν ἐξίσταται
τοῦ μὴ ὄντος."

ιγ'. ΟΤΙ ΑΡΡΗΤΟΝ ΤΟ ΘΕΙΟΝ

Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν ἁπάντων ἄρρητον εἶναι | 12,1
τὸ θεῖον διδασκόντων καὶ τῆς ἀρρήτου προσηγορίας τὸ σύμβολον διὰ τῆς (530)

S. 29, 3—S. 31, 20: Plut. de E apud Delphos 391f—393b

BION(D)

1 (τὸ) *μηδέπω* Pl. 2 *ἄτοπον*] *ἄπονον* O | *ἐν* < Pl. 4 *ἐκδυόμενος* I *ἐκλυόμενος* ON *ἄγαν ἐκδυόμενος* Pl. Hss. | *λόγος*] *χρόνος* ON 5 *ὥσπερ — ἰδεῖν* (gemeint ist die Brechung der ins Auge tretenden Strahlen) I Pl. < ON | *αὐγὴ*] *ἀκμὴ* Pl. Hss. 6 *διιστάμενον* I Pl. < ON 7 *οὐδὲ αὐτὴ*] *οὐδὲν αὐτῆς* Pl. | *καὶ φθειρ.* < ON; *γιγνόμενα πάντα καὶ φθειρόμενα* Pl. 8 *οὐδὲν* (*οὐδὲ* BN) *τοιοῦτον*] *οὐδ' ὅσιόν* Pl. 9 *ἦν — γὰρ* I Pl. *εἰ μὴ ταῦτα ἔσται* BON | *τινές εἰσι* Pl. 10 *ἀλλ'*] *καὶ* BN | *εἰ* < Pl. Hss. 13 *εἷς ὢν ἑνὶ* I Pl. *εἴσω μένειν* (*μένει* O) *ἐν* BON | *νῦν καὶ* BON 14 *κατ' αὐτὸ* BON *κατ' αὐτὸν* I *κατὰ τοῦτον* die meisten Hss. Pl. | *οὐ*] *οὐδὲ* I 15 *δεῖ*] *δὴ* BN 16 *προσαγορεύειν*] *προσεθίζειν* Pl. | *νὴ — ἕν* < B | *γὰρ* < B 17 *διαφορῶν* BON Plut. < I 17f. *γινόμενον* BN 18 *πανηγυρικῶς* Plut. | *ἓν* I Plut. < BON 19 *ὂν τὸ* < BO | *ἕν, ἓν* IN | *ἡ*] *εἰ* I 21 Die Überschrift in BION 22 *ἁπάντων προφητ.* O 23 *τῆς ἀρρ. προσηγορίας*: s. S. 19, 4ff. und S. 34, 16f.

*παρ' αὐτοῖς ἀνεκφωνήτου σημειώσεως ὑποφαινόντων, τούτοις καὶ ὁ Πλά-
των συμφώνως αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν τῇ μεγάλῃ* Ἐπιστολῇ *οἷά φησιν ἄκουε·*

"'Ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἐστιν ὡς ἄλλα μαθήματα, ἀλλ' ἐκ πολλῆς συνου- 2
σίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ συζῆν ἐξαίφνης οἷον ἀπὸ πυρὸς
πηδήσαντος ἐξαφθὲν φῶς τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ ἤδη τρέφει."

*Καὶ τόδε δὲ τοῦ φωτὸς τὸ παράδειγμα προλαβὼν ἄλλος Ἑβραίων προ-
φήτης παρέστησεν εἰπών·* "'Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου b
σου, κύριε." *καὶ ἄλλος πάλιν·* "'Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς."

ιδ'. ΟΤΙ ΘΕΟΣ ΕΙΣ ΕΣΤΙ ΜΟΝΟΣ

Μωσέως περὶ τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ φήσαντος· "'Ἄκουε, Ἰσραήλ, κύριος ὁ **13,1**
θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστι," *πάλιν ὁ Πλάτων τούτῳ συντρέχων ἕνα θεὸν* c
εἶναι ὡς καὶ οὐρανὸν ἕνα διδάσκει, ὧδέ πῃ λέγων ἐν Τιμαίῳ·

"Πότερον οὖν ὀρθῶς ἕνα οὐρανὸν προσειρήκαμεν ἢ πολλοὺς καὶ ἀπεί- 2
ρους λέγειν ἦν ὀρθότερον; ἕνα, εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουργημένος
ἔσται. τὸ γὰρ περιέχον πάντα, ὁπόσα νοητὰ ζῷα, μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ
ἄν ποτε εἴη."

Δῆλος δέ ἐστιν ἕνα θεὸν εἰδώς, εἰ καὶ συνήθως Ἕλλησι τῇ τῶν πλειό- 3
νων εἴωθε χρῆσθαι προσηγορίᾳ, καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς Διονύσιον Ἐπιστολῆς
ἐν ᾗ σύμβολα διδοὺς τῶν τε διὰ σπουδῆς αὐτῷ γραφομένων ἐπιστολῶν καὶ d
*τῶν ἄλλως ἀπερριμμένων, τῶν μὲν μηδὲν ἐχουσῶν σπουδαῖον σημεῖον τὸ
τῶν θεῶν ὄνομα προτάξειν ἔφησε, τῶν δὲ πεφροντισμένως αὐτῷ συνταττομέ-
νων τὸ τοῦ θεοῦ. λέγει δ' οὖν ὧδε κατὰ λέξιν·*

"Περὶ δὲ δὴ τοῦ ξυμβόλου τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολάς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω 4
σπουδῇ καὶ ὅσας μή, οἶμαι μέν σε μεμνῆσθαι, ὅμως δ' ἐννόει καὶ σφόδρα

3-5 Plat. ep. VII 341cd **7f.** Ps 4, 7 **8** Ps 35 (36), 10 **10f.** Dtn 6, 4
13-16 Plat. Tim. 31a; aus Eus. (bis 15 *ἔσται*) Thdrt. IV 49 **23—S. 33, 3:**
Plat. ep. XIII 363b; aus Eus. Thdrt. II 40

BION(D)

2 *αὐτοῖς ῥήμ.* < B Zu **3** in I (a. R.): *ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Πλάτωνος*
5 *ἐν τῇ* Plat. **9** Die Überschrift in BON; in I nach **10** *φήσαντος* (es
folgt *Ἄκουε*) **13** *Πρότερον* BN | *εἰρήκαμεν* O **15** *τὸ* — **22** *λέξιν* < B
18 *Διόνυσον* N[1] (verbess. 2. H.) D[1] (verbess. 4. H.) **19** *αὐτῶν* ND **21** *προσ-
τάξειν* I **23** *δὴ* < B **24** *ὅσας*] *ὅσας ἂν* Pl. | *δὲ νόει* B | *σφόδρα*] *πάνυ* Pl.
< Thdrt.

πρόσεχε τὸν νοῦν· πολλοὶ γὰρ οἱ κελεύοντες γράφειν, οὓς οὐ ῥᾴδιον φανερῶς διωθεῖσθαι. τῆς μὲν οὖν σπουδαίας ἐπιστολῆς ὁ θεὸς ἄρχει, θεοὶ δὲ τῆς ἧττον."

Διαρρήδην δὲ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐκ παλαιῶν τὸ περὶ τοῦ θεοῦ | *δόγμα* 5
μεμαθηκέναι, λέγων ἐν τοῖς Νόμοις· (531)

"Ὁ μὲν δὴ θεός, ὥς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη, τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος· εἰ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς
δὴ οὔτε ἄρχοντος οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν b
ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν σκιρτᾷ ταράττων πάντα ἅμα καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ ἑαυτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε."

Ταῦτα ὁ Πλάτων. σὺ δέ γε τῷ "ὁ μὲν δὴ θεὸς ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ 6
μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων" *παράθες ἀπὸ τῆς Ἑβραίων προφητείας*
τὸ "ἐγὼ θεὸς πρῶτος καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα," *τῷ δὲ* "εὐθείᾳ περαίνει κατὰ c
φύσιν ἐπιπορευόμενος" *τὸ* "εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ"· *καὶ* 7
πρὸς τὸ "τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρὸς" *σύγκρινον τὸ* "δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε" *καὶ τὸ*

6-16 Plat. leg. 715e—716b (bis 7 *περιπορευόμενος* indirekt gegeben S. 356, 4—6; bis 8 *τιμωρός* auch theoph. II 44); aus Eus. Thdrt. VI 26 **19** Ies 41, 4 **20** und **22** Ps 10 (11), 7

BION(D)

1 *κελεύοντες*] *καὶ λέγοντες* BN 2 *οὖν* (auch Thdrt.)] *γὰρ* Pl. | *ὁ* < Pl. 4 *δ'* BON | *ἐκ παλαιῶν* < BN | *τοῦ* < BN 6 *ὡς* (auch Thdrt.)] *ὥσπερ* Pl. | *ἀρχήν τε* Pl. 7 *εὐθείᾳ* Pl. *εὐθέα* IO (auch einige Hss. Thdrt.) *εὐθεῖα* ND (vgl. S. 356, 5); *εὐθ.* — 18 *ἔχων* < B 8 *ἀεὶ* Pl. Thdrt. 9 *καὶ* ON Thdrt. Pl. < I (hat es aber S. 34, 3) | *εἰ*] *ὁ* Pl. Hss. Thdrt. 11 *εὐμορφίαν* I 11f. *ὡς δὴ* Mras *ὡς δὲ* die Hss. *ὡς δή γε* Thdrt. *ὡς* Pl. *ὥστε* Steph. 13 *καταληφθεὶς* I 14 *ἅμα*] *ὁμοῦ* N (a. R. *ἅμα* l. H.) D 19 *καὶ ἐγὼ*] *ἐγὼ καὶ* I | *εὐθεῖα* BN *εὐθέα* IO; s. 7 20 *ἐπιπορευόμενος*] aber 7 mit Plato *περιπορευόμενος* 20f. *καὶ* — *δίκη* < B 21 *τὸ*] *τῷ* O | *δ'* < I | *τῶν*] *τῶν δ'* B 22 *-σεν* ND

"ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος" *καὶ τὸ* "διότι ἔκδικος
κύριος καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν·" *τῷ δὲ* "ἧς
ὁ εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος" d
ἑπόμενόν ἐστι τὸ "ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ σου πορεύσῃ·" *τῷ δὲ* "ὁ δ' 8
ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας καταλείπεται ἔρημος θεοῦ" *τὸ* "ὁ θεὸς ὑπερ-
ηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν" *καὶ* "χαρμονὴ δὲ ἀσεβῶν
πτῶμα ἐξαίσιον." *ταῦτα μὲν οὖν ἀπὸ μυρίων σμικρὰ περὶ τοῦ ἐπὶ πάντων
θεοῦ. θέα δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου·*

ιε'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΙΤΙΟΥ

Τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ πρώτου τῶν ὅλων αἰτίου τοῦτον ἡμῖν ἀνωμολο- **14,1**
γήσθω τὸν | τρόπον. ἐπίσκεψαι δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου, ὃν δὴ θεοῦ (532)
*λόγον καὶ θεὸν ἐκ θεοῦ εἶναι τὰ Ἑβραίων παιδεύει λόγια, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
αὐτοὶ θεολογεῖν δεδιδάγμεθα. ὁ μὲν οὖν Μωσῆς διαρρήδην δύο θεολογεῖ* 2
κυρίους, ἐν οἷς φησι· "Καὶ ἔβρεξε κύριος παρὰ κυρίου πῦρ καὶ θεῖον ἐπὶ
τὴν τῶν ἀσεβῶν πόλιν," *ἔνθα συνήθως ἐπὶ τῶν δύο τὴν ὁμοίαν τῶν παρ'
Ἑβραίοις χαρακτήρων ἐποιήσατο παράθεσιν· αὕτη δέ ἐστιν ἡ διὰ τῶν τεσσά-* b
ρων στοιχείων ἀνεκφώνητος παρ' αὐτοῖς θεολογία. τούτῳ δὲ καὶ Δαβίδ, 3
ἄλλος προφήτης ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς Ἑβραίων, συνᾴδων φησίν· "Εἶπεν ὁ
κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου," *τὸν μὲν ἀνωτάτω θεὸν διὰ
τοῦ πρώτου κυρίου, τὸν δὲ τούτου δεύτερον διὰ τῆς δευτέρας ὑποφήνας
προσηγορίας. τίνι γὰρ ἄλλῳ θέμις ὑπονοεῖν τὰ δεξιὰ τῆς ἀγεννήτου θεότη-
τος παραχωρεῖσθαι ἢ μόνῳ τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος; ὃν ὁ αὐτὸς προφήτης* 4
ἐν ἑτέροις λευκότερον διασαφεῖ Λόγον τοῦ Πατρὸς δημιουργικὸν τῶν ὅλων c

1 Rm 12, 19 (vgl. Dtn 32, 35) 1 f. I. Thess 4, 6 + Ps 30 (31), 24 4 Dtn 13, 5 5f. I. Ptr 5, 5 = Iac 4, 6 = Prov 3, 34 6f. Hi 20, 5 14f. Gen 19, 24 18f. Ps 109 (110), 1

BION(D)

1 *διὸ* ND[1] (*τι* + 4. H.) 1 f. *κύριος ἔκδικος* I 4 *ἑπόμ. ἐστι* hier I, nach *πορεύσῃ* BON | *τῷ*] *τὸ* B | *δ'* < BN 8 nach *αἰτίου* + *οἷα τῇ διανοίᾳ εἰσίν* BN 9 Die Überschrift in BION 10f. *ἀνωμολογήσθω* I *ἀνομολογείσθω* O *εἴρηται* ND *εἴρητο* B 11 *ἐπίσκεψαι*] *θέα* (aus 8) BN 14 *πῦρ παρὰ κυρίου πῦρ* (es folgt *καὶ θ.*) B 16f. s. S. 19, 5—7 und S. 31, 23f. 16 *δ' ἐστὶν* BON 17 *τοῦτο* B | *Δαβίδ* I *ὁ Δ.* BON 18 *ἄλλος* < BND[1] (+ 4. H.) | *ὁμοῦ* < O | *Ἑβραίων* hier I, vor *προφ.* O *Ἰουδαίων* (nach *βασ.*) ND[1] (*Ἑβραίων* 4. H.) < B | *συνᾴδων φησίν*] *συνᾴδει* BN 20 *διὰ τῆς τοῦ β̄* B | *ἀπο-φήνας* ND 21 *ἄλλο* BN | *διὰ τῆς* I | *ἀγεννήτου* BIO *ἀγενήτου* ND 23 *τοῦ* < ND[1] (+ 4. H.) | *δημιουργικὸν* IO *δημιουργὸν* ND *δημ.* — S. 35, 1 *θεο-λογ.* < B

ὑφιστάμενος εἶναι τὸν θεολογούμενον, ἐν οἷς φησι· "Τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρα-
νοὶ ἐστερεώθησαν." *καὶ σωτῆρα δὲ τὸν αὐτὸν τῶν δεομένων τῆς παρ'* 5
αὐτοῦ θεραπείας εἰσάγει, λέγων· "Ἀπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο
αὐτούς." *καὶ ὁ τούτου δὲ παῖς ὁμοῦ καὶ διάδοχος Σολομῶν, ἑτέρῳ* 6
προσρήματι τὴν αὐτὴν παριστὰς διάνοιαν, ἀντὶ λόγου σοφίαν εἰπών, τάδε ὡς
ἐξ αὐτῆς προσώπου διέξεισιν· "Ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκήνωσα βουλήν, 7
καὶ γνῶσιν καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην." *εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει·* "Κύριος d
ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ
με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι, πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι· πρὸ δὲ πάν-
των βουνῶν γεννᾷ με. ἡνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐτῷ."
τοῦ δ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τάδε ἐστίν· "Ὁ θεὸς ἐν τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν 8
γῆν, ἡτοίμασε δὲ οὐρανοὺς ἐν φρονήσει." *ἔτι δὲ καὶ τάδε λέγεται εἶναι τοῦ*
αὐτοῦ· "Ὅσα ἐστὶ κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔγνων· ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις
ἐδίδαξέ με σοφία." *εἶτ' ἐπιλέγει·* "Τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, 9
ἀπαγγελῶ καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς γενέσεως ἐξ-
ιχνιάσω." *καὶ ἑξῆς διασαφεῖ τὰ τοιάδε·* "Ἔστι γὰρ αὕτη πνεῦμα νοερόν, 10
ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, παντο-
δύναμον, πανεπίσκοπον καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν, κα-
θαρῶν, λεπτοτάτων. | πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία. διήκει (533)
δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα. ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ
δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής. διὰ τοῦτο
οὐδὲν μεμολυσμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς
ἀϊδίου καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγα-
θότητος αὐτοῦ. διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας εὐρώστως καὶ διοικεῖ τὰ
πάντα χρηστῶς." *ταῦτα μὲν ἡ γραφή. τὴν δὲ τοῦ δόγματος διάνοιαν Φίλων* b
ὁ Ἑβραῖος λευκότερον ἑρμηνεύων τοῦτον παρίστησι τὸν τρόπον·

1f. Ps 32 (33), 6 **3f.** ebd. 106 (107), 20 **6f.** Prov 8, 12 **7-10** ebd. 8, 22—25 und 27 **11f.** ebd. 3, 19 **13f.** Sap 7, 21 **14-16** ebd. 6, 22 **16-25** ebd. 7, 22—26 und 8, 1

BION(D)

4 *δὲ* < B | *ὁμοῦ καὶ δ.* < BN | *ἑτέρῳ* — 11 *ἐστίν* < B 7 *εἶθ'* — *ἐπιλ.* (auch D^4 a. R.)] *καὶ αὖθις* ND^1 8 *ὠδῶν* O 10 *τῶν βουνῶν* I 18 *χωρὸν* I 22 *οὐδὲν* von I^1 in *οὐδὲ ἓν* geändert 24 *διοικεῖ* BON *διοικεῖται* I | *τὰ* < I 25 *τὴν* — 26 *τρόπον*] *ὁ δὲ Φίλων λευκότερον ταῦτα παρίστησιν* BN | *διὰ τοῦ* I

ιϛʹ. ΦΙΛΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΙΤΙΟΥ

"Εὐπρεπὲς γὰρ τοῖς ἑταιρείαν πρὸς ἐπιστήμην θεμένοις ἐφίεσθαι μὲν 15,1
τοῦ τὸ ὂν ἰδεῖν· εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τὴν γοῦν εἰκόνα αὐτοῦ τὸν ἱερώτατον λό-
γον."

Ἐν τῷ δ' αὐτῷ συγγράμματι καὶ τάδε φησί· 2

"Κἂν μηδέπω μέντοι τυγχάνῃ τις ἀξιόχρεως υἱὸς θεοῦ προσαγορεύεσθαι, c
σπουδαζέτω κοσμεῖσθαι κατὰ τὸν πρωτόγονον αὐτοῦ λόγον, τὸν ἀγγέλων
πρεσβύτατον, ὡς ἂν ἀρχάγγελον πολυώνυμον ὑπάρχοντα· καὶ γὰρ ἀρχὴ καὶ 3
ὄνομα θεοῦ καὶ λόγος καὶ ὁ κατ' εἰκόνα ἄνθρωπος καὶ ὁ ὁρῶν Ἰσραὴλ προσ-
αγορεύεται. διὸ προήχθην ὀλίγῳ πρότερον ἐπαινέσαι τὰς ἀρετὰς τῶν φασκόν- d
των ὅτι 'πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἑνὸς ἀνθρώπου.' καὶ γὰρ εἰ μή πω ἱκανοὶ θεοῦ 4
παῖδες νομίζεσθαι γεγόναμεν, ἀλλά τοι τῆς ἀειδοῦς εἰκόνος αὐτοῦ λόγου
τοῦ ἱερωτάτου· θεοῦ γὰρ εἰκὼν λόγος ὁ πρεσβύτατος."

Καὶ πάλιν ἐπιλέγει· 5

"Ἤκουσα μέντοι καὶ τῶν Μωσέως ἑταίρων τινὸς ἀποφθεγξαμένου τοιόνδε
λόγιον· 'Ἰδοὺ ἄνθρωπος ᾧ ὄνομα Ἀνατολή·' καινοτάτη πρόσρησις, ἐάν γε
τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνεστῶτα λέγεσθαι νομίσῃς, ἐὰν δὲ τὸν ἀσώματον
ἐκεῖνον θείας ἰδέαν φοροῦντα εἰκόνος ὁμολογήσεις ὅτι εὐθυβολώτατον ὄνομα
ἐπεφημίσθη τὸ Ἀνατολῆς αὐτῷ. τοῦτον μὲν γὰρ πρεσβύτατον υἱὸν ὁ 6
τῶν ὅλων ἀνέτειλε πατήρ, ὃν ἑτέρωθι πρωτόγονον ὠνόμασε. καὶ ὁ γεννηθεὶς
μέντοι μιμούμενος τὰς τοῦ πατρὸς ὁδοὺς πρὸς | παραδείγματα ἀρχέτυπα τὰ (534)
ἐκείνου βλέπων ἐμόρφου τὰ εἴδη."

Ταῦτά μοι ἀπὸ τοῦ Ἑβραίου Φίλωνος ἐνταῦθα κείσθω, ληφθέντα ἐκ 7
συγγράμματος ᾧ τέθειται ἐπιγραφὴ Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν

2-4 Philo conf. ling. (24f. verwechselt Eus. diese Schrift mit einer andern) 97 (II 247 Cohn-Wendland) 6-13 ders. ebd. 146f. (II 257 Cohn-Wendland) 11 Gen 42, 11 15-22 Philo ebd. 62f. (II 241 C.-W.) 16 Sach 6, 12 24f. *Περὶ — ἐπιτίθεσθαι*: über diesen Irrtum s. zu 2

BION(D)

1 Die Überschrift in BION 2 *ἑταιρείαν* BO *ἑταιρίαν* IN 3 *δὲ*] *γοῦν* O | *γοῦν* < O | *τὸν* — 5 *τάδε* < B 6 *ἀξιόχρεως ὢν* Ph. 7 *ἀγγέλων*] *ἄλλων* B 8 *καὶ ὡς* I 12 *ἀειδοῦς* BIN *ἀιδοῦς* O *ἀιδίου* Ph. Hss. 14 *ἐπιλέγει*: in Wahrheit steht das bei Philo an einer viel früheren Stelle 16 *καινοτάτη γε* Ph. | *γε*] *σε* ND* 18 *θείας ἰδ. φορ. εἰκόνος* Mras *θείαν ἰδ. φορ. ἱκανῶς* die Hss. *θείας ἀδιαφοροῦντα εἰκόνος* Ph. 19 *Ἀνατολῆς* IO *Ἀνατολὴ* BN 20 *ὁ γενν.*] *ἐγεννήθη* B 21 *τὰ* < Ph. 22 *τὰ* < Ph. 23 *Ταῦτά* — 24 *ἐπιγραφὴ*] *Ταῦτα ἀπὸ τοῦ τοῦ* (*τοῦ*² < ND) *Φίλωνος συγγράμματος κείσθω τοῦ ἐπιγεγραμμένου* BN | *ληφθέντι* I

ἐπιτίθεσθαι. ἤδη δέ μοι καὶ ἄλλοτε τὰ τῆς τῶν παλαιῶν Ἑβραίων εὐσεβείας δόγματα παρατιθεμένῳ ἐν τοῖς τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου διείληπται αὐτάρκως, ἐφ' ἃ καὶ νῦν τοὺς φιλομαθεῖς ἀναπέμψω. τοσούτων οὖν παρ' Ἑβραίοις καὶ τόνδε τὸν b
τρόπον περὶ τοῦ δευτέρου τῶν ὅλων αἰτίου τεθεολογημένων καιρὸς ἤδη καὶ τοῦ Πλάτωνος ἐν Ἐπινομίδι τάδε λέγοντος ἐπακοῦσαι·

ιζʹ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΙΤΙΟΥ

"Καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτόν, τῷ δὲ μῆνα, τοῖς δὲ μή τινα **16,1**
μοῖραν τάττωμεν μηδέ τινα χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὑτοῦ πόλον, συναποτε- c
λῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὁπόσα θνητῇ φύσει δυνατά."

Καὶ ἐν Ἐπιστολῇ *δὲ τῇ πρὸς Ἑρμείαν Ἔραστόν τε καὶ Κορίσκον εὖ* 2
μάλα πεφυλαγμένως τέθειται τὸ δόγμα, ὧδε πρὸς λέξιν ἐπιστέλλων·

"Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάντας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι χρή, μάλιστα μὲν ἀθρόους, εἰ δὲ μή, κατὰ δύο κοινῇ κατὰ δύναμιν ὡς οἷόν τέ ἐστι d
πλειστάκις, καὶ χρῆσθαι συνθήκῃ καὶ νόμῳ [καὶ] κυρίῳ τούτῳ, ὅ ἐστι δίκαιον, ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ, καὶ τὸν πάντων θεὸν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας· ὅν, ἐὰν ὀρθῶς φιλοσοφῶμεν, εἰσόμεθα πάντες σαφῶς εἰς δύναμιν ἀνθρώπων εὐδαιμόνων."

Ἆρά σοι δοκεῖ ταῦτα λέγων ὁ Πλάτων τοῖς Ἑβραίων ἐπηκολουθηκέναι 3
δόγμασιν, ἢ πόθεν ἄλλοθεν ἐπῆλθεν αὐτῷ τοῦ πάντων τῶν γενητῶν αἰτίου

1 *ἄλλοτε*: Bd. I S. 386, 8—391, 5 8-12 Pseud.-Plat. epin. 986c (zitiert auch theoph. II 27); Thdrt. II 77 15-21 Plat. ep. VI 323cd (zitiert auch theoph. II 29; folgt auch dort auf das Zitat aus der Epinomis) 18 *ἐπομν.* — 20 *φιλοσοφῆτε, εἴσεσθε* (so): Thdrt. II 71

BION(D)

1 *ἤδη* — 5 *τεθεολογ.* < BN 5 *δ' ἤδη* BN 6 *ἐν* Giff. im Appar. (ohne Artikel wie Bd. I S. 571, 12, Bd. II S. 166, 20 und S. 241, 2 f.) *ἐν τῷ* die Hss. *ἐν τῇ* Dind. | *Ἐπινομίδι* Gaisf. *Ἐπιμενίδη* die Hss.; s. zu Bd. I S. 571, 12 | *τάδε* < ND[1] (+ 4. H.) | *ἀκοῦσαι* BN 7 Die Überschrift in BION 8 f. *μή*[2] — *μηδέ*] *μήτε* — *μήτε* Pl. 9 *τάττομεν* BON 10 *θειότατος ὁρατόν* Pl. 13 *Καὶ* — 18 *ἐπομν.* < B 17 *πλειστάκι* O | *καὶ χρῆσθαι*] *κεχρῆσθαι* ON | [*καὶ*] (< die Herausgeber) *κυρίῳ τούτῳ*] *κυρίῳ* Pl. 18 *ἀλλὰ καὶ σπουδῇ* (es folgt *τε ἅμα*) B | *τῇ* I Pl. < BON | *τῆς* < I 19 *τὸν τῶν* Pl. | *τῶν*[2] < I | *τοῦ τε*] *τοῦτο* BN 20 *καὶ αἰτίου* < B | *ἐὰν ὀρθῶς* (auch Thdrt.)] *ἂν ὄντως* Pl. 21 *εὐδαιμονῶν* B 22 *ἐπηκολούθησε* (trotz *δοκεῖ*) B 23 *γεννητῶν* O

*κρείττονα ἄλλον θεόν, τὸν δὴ καὶ πατέρα τοῦ πανηγεμόνος, προσειπεῖν;
πόθεν δ' αὐτῷ | τὸ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ Πατρὸς τοῦ δημιουργοῦ τάξαι ὄνομα,* (535)
*μηδενός πω πρὸ αὐτοῦ Ἑλλήνων ἀκοαῖς, ἀλλὰ μηδὲ εἰς νοῦν ταῦτα
καταβεβλημένου; εἰ δὲ καὶ ἑτέρων ἡμῖν πάλιν μαρτύρων δεῖ εἰς ἀναμφί-* 4
λεκτον παράστασιν τῆς τε τοῦ φιλοσόφου διανοίας καὶ τῆς τοῦ λόγου κατασκευῆς, ἐπάκουσον οἷά σοι Πλωτῖνος ἐν οἷς περὶ τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων συνέταξε διασαφεῖ γράφων·

ιη'. ΠΛΩΤΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΙΤΙΟΥ

"Κόσμον αἰσθητὸν τόνδε εἴ τις θαυμάζει, εἴς τε τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος **17**, 1
καὶ τὴν τάξιν τῆς φορᾶς τῆς ἀϊδίου βλέπων καὶ θεοὺς τοὺς ἐν αὐτῷ, τοὺς μὲν b
ὁρωμένους, τοὺς δὲ καὶ ἀφανεῖς ὄντας, καὶ δαίμονας καὶ ζῷα φυτά τε πάντα,
ἐπὶ τὸ ἀρχέτυπον αὐτοῦ καὶ τὸ ἀληθινώτερον ἀναβὰς κἀκεῖ πάντα ἰδέτω
νοητὰ καὶ παρ' αὐτῶν ἀΐδια ἐν οἰκείᾳ συνέσει καὶ ζωῇ καὶ τούτων τὸν ἀκή- c
ρατον νοῦν προστάτην καὶ σοφίαν ἀμήχανον."

Εἶθ' ἑξῆς τούτοις ἐπιφέρει λέγων· 2

"Τίς οὖν ὁ τοῦτον γεννήσας; ὁ ἁπλοῦς καὶ ὁ πρὸ τοῦ τοιούτου, ὁ αἴτιος τοῦ καὶ εἶναι καὶ πολὺν εἶναι τοῦτον, ὁ τὸν ἀριθμὸν ποιῶν· ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐ πρῶτος· καὶ γὰρ πρὸ τῆς δυάδος τὸ ἕν· δεύτερον δὲ δυὰς καὶ παρὰ τοῦ ἑνὸς γενομένη."

9-14 Plotin enn. V 1, 4 (II 165 Volkmann; V 19 Bréhier); die Auszüge aus Plotin werden von Eus. nicht nach der Ausgabe des Porphyr., sondern nach der älteren (verlorenen) Ausgabe des Eustochius zitiert, s. P. Henry, *Recherches sur la Préparation Évangelique d'Eusèbe et l'édition perdue des œuvres de Plotin publiée par Eustochius,* Paris 1935 (Bibliothèque de l'École des hautes études, Sciences religieuses. 50), bes. S. 1f., 5, 74—80 und die Conclusion S. 131ff.; ders., *États du texte de Plotin,* Bruxelles 1938 (Museum Lessianum, Section Philos. 20); Plotini opera, ed. P. Henry et H.-R. Schwyzer, I, Paris-Bruxelles 1951, Praef. p. IX (über den Stand der Überlieferung Plotins habe ich von beiden Herren brieflich wertvolle Mitteilungen erhalten) **16-19** Plot. enn. V 1, 5 (II 166 f. Volkmann; V 20f. Bréhier)

BION(D)

1 *τὸν — προσειπεῖν* < B **2** *ἢ πόθεν* B | *δὲ* O **3** *ἀλλὰ μηδὲ*] *ἀλμὴ δὲ* B **4** *μαρτυριῶν* BN **6** *ἐπάκουσον*] *ἴδε* BN | *σοι*] *φησι* BN **7** *συνέταξε — γράφων*] *γράφει* BN **8** Die Überschrift in BION **9** *θαυμάσοι* (so) BN **10** *ἀποβλέπων* Plot. **13** *αὐτῶν* (*παρ' αὐτῶν ἀΐδια* = *von sich selbst aus ewig*)] *αὐτῷ* Plot. Hss. und Vig. marg. | *ἐν*] *καὶ ἐν* BN | *ζωῆς* I **15** *εἶτα* BN **16** *ὁ ἁπλοῦς*] *καὶ ἁπλῶς* ND | *τοῦ* (auch D) < N Plot. Hss. | *τοιούτου πλήθους* Plot. Hss. **17** *καί*^{1} < I | *πολὺν*] *πάλιν* O **18** *τῆς* < Plot. Hss. **19** *γεγενημένη* Plot.

Καὶ πάλιν ὑποβὰς ἐπιλέγει· 3
"Πῶς οὖν καὶ τί δεῖ νοῆσαι περὶ ἐκεῖνο μένον; περίλαμψιν ἐξ αὐτοῦ μέν,
ἐξ αὐτοῦ δὲ μένοντος· οἷον ἡλίου τὸ περὶ αὐτὸν λαμπρὸν φῶς περιθέον ἐξ αὐτοῦ d
τε αἰεὶ γεννώμενον, μένοντος δέ. καὶ πάντα τὰ ὄντα ἕως μένει, ἐκ τῆς 4
αὐτῶν οὐσίας ἀναγκαίαν τὴν περὶ αὐτὰ πρὸς τὸ ἔξω αὐτῶν ἐκ τῆς παρούσης
δυνάμεως δίδωσιν αὐτῶν ἐξηρτημένην ὑπόστασιν, εἰκόνα οὖσαν οἷον ἀρχετύ-
πων, ὧν ἐξέφυ. πῦρ μὲν τὴν παρ' αὐτοῦ θερμότητα καὶ χιὼν οὐκ εἴσω 5
μόνον τὸ ψυχρὸν κατέχει. μάλιστα δὲ ὅσα εὐώδη μαρτυρεῖ τούτῳ· ἕως γάρ
ἐστι, πρόεισί τι ἐξ αὐτῶν περὶ αὐτά, ὧν ἀπολαύει ὑποστάντων ὅ τι πλησίον.
καὶ πάν|τα δὲ ὅσα ἤδη τέλεια γεννᾷ· τὸ δὴ αἰεὶ τέλειον αἰεὶ καὶ ἀΐδιον γεννᾷ· 6
καὶ ἔλαττον δὲ ἑαυτοῦ γεννᾷ. τί οὖν χρὴ περὶ τοῦ τελειοτάτου λέγειν; 7
μηδὲν ἀπ' αὐτοῦ ἢ τὰ μέγιστα μετ' αὐτό. μέγιστον δὲ μετ' αὐτὸ νοῦς καὶ (536)
δεύτερον. καὶ γὰρ ὁρᾷ ὁ νοῦς ἐκεῖνον καὶ δεῖται αὐτοῦ μόνου, ἐκεῖνος δὲ τού-
του οὐδέν. καὶ τὸ γεννώμενον ἀπὸ κρείττονος νοῦ νοῦν εἶναι· καὶ κρείττων
ἁπάντων νοῦς, ὅτι τἄλλα μετ' αὐτόν."
Τούτοις ἑξῆς ἐπιφέρει λέγων· 8
"Ποθεῖ δὲ πᾶν τὸ γεννῆσαν <τὸ γεγεννημένον> καὶ τοῦτο ἀγαπᾷ, καὶ
μάλιστα ὅταν ὦσι μόνοι τὸ γεννῆσαν καὶ τὸ γεγεννημένον. ὅταν δὲ καὶ τὸ b
ἄριστον ᾖ τὸ γεννῆσαν, ἐξ ἀνάγκης σύνεστιν αὐτῷ, ὡς τῇ ἑτερότητι μόνον κεχω-
ρίσθαι. εἰκόνα δὲ ἐκείνου εἶναι λέγομεν τὸν νοῦν· δεῖ γὰρ σαφέστερον λέγειν."
Καὶ πάλιν τούτοις ἐπιλέγει· 9
"Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ Πλάτωνος τριττά· πάντα περὶ τὸν πάντων βασιλέα
φησὶ τὰ πρῶτα καὶ δεύτερον περὶ τὰ δεύτερα καὶ περὶ τὰ τρίτα τρίτον. λέγει

2-15 Plot. enn. V 1, 6 (II 168f. Volkmann; V 22f. Bréhier) **11** *τί* — **13** *ἐκεῖνον*: Thdrt. II 82 **17-20** Plot. ebd. V 1, 6f. (II 169 Volkm.; V 23 Br.); Thdrt. II 83 **22**—S. 40, 8: Plot. enn. V 1, 8 (II 171 Volkm.; V 25f. Br.) **22** *πάντα* — **23** *τρίτον*: s. Plat. ep. II 312e; zit. S. 46, 12—14 und S. 207, 17f. (Clem.) **23** *λέγει* — S. 40, 1 *πατέρα*: vgl. Plat. ep. VI 323d

BION(D)

1 *πάλιν* — *ἐπιλέγει* (aber *ἐπιβὰς*; *ὑποβ.* Dind.) IO *αὖ φησι* BN 3 *αὐτὸν*] *αὐτὸ* Plot. Hss. | *φῶς*] *ὥσπερ* Plot. Hss. | *περιθέον*] *περὶ θεόν* I 4 *τε* IN < BO | *δέ* < Plot. 5 *αὐτῶν*] *αὐτοῦ* I 6f. *ἀρχετύπων* I Plot. *ἀρχέτυπον* BON 7 *αὐτοῦ* die Hss. Eus. u. Plot. 8 *τοῦτο* Plot. Hss. 9 *ὅ τι*] *ὁ* Plot. Hss. 10 *καὶ* — 20 *λέγειν* < B | *τὸ* — 11 *γεννᾷ* < O 11 *περὶ*] *παρὰ* N[1] (verbess. 2. H.) D[1] (*περὶ* übergeschrieben. 4. H.) 12 *αὐτό*[1]] *αὐτόν* Plot. Hss. und Thdrt. | *αὐτὸ*[2]] *αὐτὸν* Plot. Hss. und Thdrt. 14 *εἶναι*, nml. *χρὴ λέγειν* 15 *τὰ ἄλλα* ON 16 *ἐπιφέρει λέγων* (auch D[1] a. R.)] *φησὶ* ND[1] 17 *τὸ*[1]] *τό γε* I | <*τὸ γεγενν.*> Br., der sich dabei fälschlich auf Eus. beruft 21 *τούτοις ἐπιλ.*] *φησὶ* BN 22 *τὰ πάντα* Plot. Hss. | *περὶ*] *παρὰ* N[1] (verbess. 2. H.) D[1] (*περὶ* übergeschrieben 4. H.) | *πάντων* < I 23 *τὰ πρῶτα* BO *πρῶτον περὶ τὰ πρῶτα* ID[1] (a. R.) *τὰ πάντα* ND[1] *γὰρ πρῶτα* Plot. Hss. | *περὶ*[1]] *ἐπὶ* I | *τρίτον* vor *περὶ*[2] Plato

δὲ καὶ τοῦ αἰτίου εἶναι πατέρα, αἴτιον μὲν τὸν νοῦν λέγων· δημιουργὸς γὰρ ὁ c
νοῦς αὐτῷ. τοῦτον δέ φησι τὴν ψυχὴν ποιεῖν ἐν τῷ κρατῆρι ἐκείνῳ. τοῦ 10
δὲ αἰτίου νοῦ ὄντος πατέρα φησὶ τἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπέκεινα νοῦ καὶ ἐπέκεινα
οὐσίας. πολλαχοῦ δὲ τὸ ὂν καὶ τὸν νοῦν τὴν ἰδέαν λέγει. ὥστε Πλάτωνα εἰδέναι ἐκ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ τὸν νοῦν, ἐκ δὲ τοῦ νοῦ τὴν ψυχήν, καὶ εἶναι τοὺς λόγους τούσδε μὴ καινοὺς μηδὲ νῦν, ἀλλὰ πάλαι μὲν εἰρῆσθαι μὴ ἀναπεπταμένως, τοὺς δὲ νῦν λόγους ἐξηγητὰς ἐκείνων γεγονέναι, μαρτυρίοις πιστωσαμένους τὰς δόξας ταύτας παλαιὰς εἶναι τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος γράμμασι."

Ταῦτα μὲν ὁ Πλωτῖνος· ὁ δὲ Νουμήνιος τὰ Πλάτωνος πρεσβεύων ἐν 11
τοῖς Περὶ τἀγαθοῦ *τάδε καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου λέγων διερ-* d
μηνεύει·

ιϑ'. ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΙΤΙΟΥ

"Τὸν μέλλοντα δὲ συνήσειν θεοῦ πέρι πρώτου καὶ δευτέρου χρὴ πρότε- 18,1
ρον διελέσθαι ἕκαστα ἐν τάξει καὶ ἐν εὐθημοσύνῃ τινὶ κἄπειτα ἐπὰν δοκῇ
ἤδη εὖ ἔχειν, τότε | καὶ δεῖ ἐπιχειρεῖν εἰπεῖν κοσμίως, ἄλλως δὲ μή, ἢ τῷ πρωϊ- (537)
αίτερον πρὶν τὰ πρῶτα γενέσθαι ἁπτομένῳ σποδὸς ὁ θησαυρὸς γίνεσθαι λέ-
γεται. μὴ δὴ πάθωμεν ἡμεῖς ταὐτόν· θεὸν δὲ προσκαλεσάμενοι ἑαυτοῦ 2
γνώμονα γενόμενον τῷ λόγῳ δεῖξαι θησαυρὸν φροντίδων, ἀρχώμεθα οὕτως·
εὐκτέον μὲν ἤδη, διελέσθαι δὲ δεῖ. ὁ θεὸς ὁ μὲν πρῶτος ἐν ἑαυτοῦ ὢν ἐστιν 3
ἁπλοῦς, διὰ τὸ ἑαυτῷ συγγιγνόμενος διόλου μή ποτε εἶναι διαιρετός· ὁ θεὸς μέντοι ὁ δεύτερος καὶ τρίτος ἐστὶν εἷς· συμφερόμενος δὲ τῇ ὕλῃ δυάδι οὔσῃ

2 *ἐν — ἐκείνῳ*: s. Plat. Tim. 41d 13—S. 41, 5: Numenius, *Περὶ τἀγαθοῦ*: fr. 20 Leemans, fr. XXVI Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19), fr. 10 Mullach (FPhG III 167); nur durch Eus. erhalten; zu 13—S. 41, 8 *θεόν* vgl. auch Cyrill. Al. adv. Julian. VIII (VI 272cd Aubert) 16f. *σποδὸς — λέγεται*: sprichwörtliche Wendung, zitiert als *Ἄνθρακες ὁ θησαυρός* von Zenobius, Diogenianus, Gregorius Cypr. und Macarius, s. Leutsch-Schneidewin, Paroemiographi Gr. I 32, 195, 354 und II 145

BION(D)

3 *αἰτίου δὲ* Plot. Hss. 5 *τἀγαθοῦ* Plot. | *τ. ν. τὴν ἰδέαν* Plot. 6 *καινοὺς*] *κενοὺς* B 7 *πιστωσαμένου* BON *-οις* Pl. Hss. 8 *τοῖς*] *τοῦ* I | *αὐτοῦ τοῦ Πλ.* Plot. Hss. 9 *ὁ*² — 10 *τἀγαθοῦ* < B 10f. *τοῦ — διερμηνεύει*] *τούτου διέξεισιν* BN 12 Die Überschrift in IO (< *Νουμ.*) N; < B mit dem ganzen Kapitel 14 *ἕκαστον* Cyr. | *εὐθ^{H}υμοσύνη* (*H* 2. H.) N *θυμοσύνη* D | *ἐπὰν* IN *ἐπειδὰν* O (nicht ganz deutlich) G 15 *δεῖ* O *δὴ* IN | *εἰπεῖν* < O 19 *εὐκταῖον* O | *μὲν*²] *με* O | *ἐν ἑαυτοῦ* (wie *ἐν γειτόνων*; *εἰς ἐμοῦ* Aristoph. Lys. 1064, *εἰς ἑαυτῶν* ebd. 1070) IN *ἐν ἑαυτῷ* O 21 *μέντοι* (auch D)] *μέν τι* N | *ὁ εἷς* Cyr.

ἑνοῖ μὲν αὐτήν, σχίζεται δὲ ὑπ' αὐτῆς, ἐπιθυμητικὸν ἦθος ἐχούσης καὶ ῥεού- b
σης. τῷ οὖν μὴ εἶναι πρὸς τῷ νοητῷ (ἦν γὰρ ἂν πρὸς ἑαυτῷ) διὰ τὸ τὴν 4
ὕλην βλέπειν ταύτης ἐπιμελούμενος ἀπερίοπτος ἑαυτοῦ γίνεται. καὶ 5
ἅπτεται τοῦ αἰσθητοῦ καὶ περιέπει ἀνάγει τε ἔτι εἰς τὸ ἴδιον ἦθος ἐπορεξά-
μενος τῆς ὕλης."

Καὶ μεθ' ἕτερά φησι· 6

"Καὶ γὰρ οὔτε δημιουργεῖν ἐστι χρεὼν τὸν πρῶτον καὶ τοῦ δημιουρ-
γοῦντος δὲ θεοῦ χρὴ εἶναι νομίζεσθαι πατέρα τὸν πρῶτον θεόν. εἰ μὲν 7
οὖν περὶ τοῦ δημιουργικοῦ ζητοῖμεν, φάσκοντες δεῖν τὸν πρότερον ὑπάρξαντα c
οὕτως ἂν ποιεῖν ἔχειν διαφερόντως, ἐοικυῖα ἡ πρόσοδος αὕτη γεγονυῖα ἂν εἴη
τοῦ λόγου· εἰ δὲ περὶ τοῦ δημιουργοῦ μή ἐστιν ὁ λόγος, ζητοῦμεν δὲ περὶ
τοῦ πρώτου, ἀφοσιοῦμαί τε τὰ λεχθέντα καὶ ἔστω μὲν ἐκεῖνα ἄρρητα, μέτ-
ειμι δὲ ἑλεῖν τὸν λόγον, ἑτέρωθεν θηράσας. πρὸ μέντοι τοῦ λόγου τῆς 8
ἁλώσεως διομολογησώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμολογίαν οὐκ ἀμφισβητήσιμον
ἀκοῦσαι, τὸν μὲν πρῶτον θεὸν ἀργὸν εἶναι ἔργων ξυμπάντων καὶ βασιλέα,
τὸν δημιουργικὸν δὲ θεὸν ἡγεμονεῖν δι' οὐρανοῦ ἰόντα. διὰ δὲ τούτου καὶ ὁ 9
στόλος ἡμῖν ἐστι, κάτω τοῦ νοῦ πεμπομένου ἐν διεξόδῳ πᾶσι τοῖς κοινωνῆ-
σαι συντεταγμένοις. βλέποντος μὲν οὖν καὶ ἐπεστραμμένου πρὸς ἡμῶν 10
ἕκαστον τοῦ θεοῦ συμβαίνει ζῆν τε καὶ βιώσκεσθαι τότε τὰ σώματα κηδεύ- d
οντα τοῦ θεοῦ τοῖς ἀκροβολισμοῖς· μεταστρέφοντος δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιω-
πὴν τοῦ θεοῦ ταῦτα μὲν ἀποσβέννυσθαι, τὸν δὲ νοῦν ζῆν βίου ἐπαυρόμενον
εὐδαίμονος."

S. 40, 13—S. 41, 5: Numenius: fr. 20 Leemans, fr. XXVI Thedinga, fr. 10 Mullach (FPhG III 167) 7-22 Numenius: fr. 21 Leemans, fr. XXVII Thedinga, fr. 10 Mullach (a. a. O.) 7 *οὔτε* — 8 *θεόν*: aus Eus. Thdrt. II 81

B (< diese Seite) ION(D)

1 *ἦθος*] *εἶδος* ND 3 *ἀπερίοπτος unbekümmert um* 4f. *ἐπορεξάμενος* ON *-ξόμενος* I 6 *φησι* < ND 7 *οὔ τι* Mullach; aber es korrespondieren *οὔτε* — *καί* (so auch Thdrt.) | *τὸ* ND 8 *θεοῦ* I Thdrt. Cyr., *πέρι πατρὸς καὶ υἱοῦ* ON | *νομίζεσθαι* (auch Cyr.)] *νομίζειν* Thdrt. 9 *δεῖν*] *δὴ* O 10 *οὕτως*: infolge seiner früheren Existenz | *ἐοικυῖα*] *οἰκεία* Steph. 11 *περὶ*[1]] *περὶ μὲν* O 17 *πεμπομένου* (auch D)] *πεποιημένου* (*πεμπο* übergeschrieben) N (alles 1. H.) 19f. *κηδεύοντα* IN *κηδεύονται* O *κηδευόμενα* Vig. Not. (vgl. S. 42, 11f.); *κηδεύοντα* (intrans., mit Dativ) — *ἀκροβολισμοῖς*: *wenn die Körper in enger Verbindung stehen mit Gottes Ausstrahlungen (Emanationen)* 20 *αὐτοῦ* O 20f. *περιωπὴν Betrachtung*; Gegensatz *ἀπερίοπτος* 3

Ταῦτα ὁ Νουμήνιος. σὺ δέ γε παράθες αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τοῦ Δαβὶδ 11
προφητείας πάλαι παρ' Ἑβραίοις τοῦτον ᾀδόμενα τὸν τρόπον· "'Ὡς ἐμεγα-
λύνθη τὰ ἔργα σου, κύριε· πάντα ἐν | σοφίᾳ ἐποίησας. ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς (538)
κτίσεώς σου· πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτοῖς εὔκαιρον.
δόντος σου αὐτοῖς συλλέξουσιν, ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα τὰ πάντα πληρωθή-
σεται χρηστότητος. ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται.
ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέ-
ψουσιν. ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ
πρόσωπον τῆς γῆς." *τί γὰρ ταῦτα διαφέροι ἂν τῆς φασκούσης τοῦ* 12
φιλοσόφου διανοίας ὡς ἄρα "βλέποντος μὲν καὶ ἐπεστραμμένου πρὸς ἡμῶν b
ἕκαστον τοῦ θεοῦ συμβαίνει ζῆν τε καὶ βιώσκεσθαι τότε τὰ σώματα κηδεύοντα
τοῦ θεοῦ τοῖς ἀκροβολισμοῖς, μεταστρέφοντος δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιωπὴν
τοῦ θεοῦ ταῦτα ἀποσβέννυσθαι;"

Πάλιν δ' αὖ τοῦ σωτηρίου λόγου παρ' ἡμῖν φάντος· "'Ἐγώ εἰμι ἡ 13
ἄμπελος, ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός, ὑμεῖς τὰ κλήματα" *ὁ Νουμήνιος ἐπά-
κουσον οἷα περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου θεολογεῖ*·

"'Ὥσπερ δὲ πάλιν λόγος ἐστὶ γεωργῷ πρὸς τὸν φυτεύοντα ἀναφερό- 14
μενος, τὸν αὐτὸν λόγον μάλιστά ἐστιν ὁ πρῶτος θεὸς πρὸς τὸν δημιουργόν. c
ὁ μέν γε ὢν σπέρμα πάσης ψυχῆς σπείρει εἰς τὰ μεταλαγχάνοντα αὐτοῦ χρή-
ματα ξύμπαντα· ὁ νομοθέτης δὲ φυτεύει καὶ διανέμει καὶ μεταφυτεύει εἰς
ἡμᾶς ἑκάστους τὰ ἐκεῖθεν προκαταβεβλημένα."

Καὶ ἑξῆς δὲ πάλιν περὶ τοῦ πῶς ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰτίου τὸ δεύτερον 15
ὑπέστη τοιάδε φησίν·

"'Ὁπόσα δὲ δοθέντα μέτεισι πρὸς τὸν λαμβάνοντα, ἀπελθόντα ἐκ τοῦ
δεδωκότος (ἔστι <δὲ> θεραπεία, χρήματα, νόμισμα κοῖλον, ἐπίσημον)· ταυτὶ d

2-9 Ps 103 (104), 24, 27—30 14f. Ioh 15, 1 und 5 17-21 Numenius *Περὶ τἀγαθοῦ*: fr. 22 Leemans, fr. XXVIII Thedinga, fr. 10 Mullach (FPhG III 168); nur durch Eus. erhalten 24—S. 43, 13: Numenius: fr. 23 Leemans, fr. XXIX Thedinga, fr. 10 Mullach (FPhG III 168f.)

B (< diese Seite) ION(D)

1 *Ταῦτα μὲν* ND | *γε* < ND | *τῆς* < ND 2 *προφητείας — τρόπον*] *εἰρημένα οὕτως* ND 4 *πάντα — 8 ἐξαποστελ.*] *μέχρι τοῦ ἐξαποστελεῖς* ND | *εὔκαιρον* O *εἰς εὔκ.* I 5 *αὐτοὶ* O | *σου*[2] O *δέ σου* I (aber *δέ* übergeschrieben 1. H.) 7 *ἀντανέλῃς* O 9 *ἂν* < ND 11 *συμβαίνει* IN (s. S. 41, 19) *συμβαίνειν* O | *κηδεύοντα* IN *κηδεύον*[τ] O *κηδευόμενα* Vig. Not. zu S. 41, 19f.; s. ebendort 17 *τὸν*] *τὰ* I 17f. *ἀναφερόμενος*] *ἀνὰ* O 22 *περὶ τοῦ* I < ON 24 *Πόσα* I 25 Klammer und *<δὲ>* Mras *<οἷα δή> ἐστι* Vig. Not.; vgl. S. 43, 3f. *ἔστι δὲ τοῦτο* | [*νόμισμα*] *<χρυσίον>* oder *<ἀργύριον>* Usener, Kl. Schr. I 372 | *κοῖλον*: Gegensatz *ἐπίσημον* (*gemünzt*); mit *νόμισμα κοῖλον* sind Wertgegenstände aus Gold und Silber gemeint

μὲν οὖν ἐστι θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖά ἐστιν οἷα μεταδοθέντα ἐνθένδ'
ἐκεῖθι γεγενημένα ἔνθεν τε οὐκ ἀπελήλυθε κἀκεῖθι γενόμενα τὸν μὲν ὤνησε,
τὸν δ' οὐκ ἔβλαψε καὶ προσώνησε τῇ περὶ ὧν ἠπίστατο ἀναμνήσει. ἔστι 16
δὲ τοῦτο τὸ καλὸν χρῆμα ἐπιστήμη ἡ καλή, ἧς ὤνατο μὲν ὁ λαβών, οὐκ ἀπο-
λείπεται δ' αὐτῆς ὁ δεδωκώς. οἷον ἂν ἴδοις ἐξαφθέντα ἀφ' ἑτέρου λύχνου
λύχνον φῶς ἔχοντα, ὃ μὴ τὸν πρότερον ἀφείλατο ἀλλ' ἢ τῆς ἐν αὐτῷ ὕλης
πρὸς τὸ ἐκείνου πῦρ ἐξαφθείσης. τοιοῦτον τὸ χρῆμά ἐστι τὸ τῆς ἐπιστή- 17
μης, ἣ δοθεῖσα καὶ ληφθεῖσα παραμένει μὲν τῷ δεδωκότι, σύνεστι δὲ τῷ λα-
βόντι ἡ αὐτή. | τούτου δὲ τὸ αἴτιον, ὦ ξένε, οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπινον, 18
ἀλλ' ὅτι ἕξις τε καὶ οὐσία ἡ ἔχουσα τὴν ἐπιστήμην ἡ αὐτή ἐστι παρά τε τῷ (539)
δεδωκότι θεῷ καὶ παρὰ τῷ εἰληφότι ἐμοὶ καὶ σοί. διὸ καὶ ὁ Πλάτων τὴν 19
σοφίαν ὑπὸ Προμηθέως ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μετὰ φανοτάτου τινὸς πυρὸς
ἔφη."

Καὶ πάλιν ὑποβὰς ἑξῆς φησιν·

"Εἰσὶ δ' οὗτοι βίοι ὁ μὲν πρώτου, ὁ δὲ δευτέρου θεοῦ. δηλονότι ὁ μὲν 20
πρῶτος θεὸς ἔσται ἑστώς, ὁ δὲ δεύτερος ἔμπαλίν ἐστι κινούμενος· ὁ μὲν οὖν b
πρῶτος περὶ τὰ νοητά, ὁ δὲ δεύτερος περὶ τὰ νοητὰ καὶ αἰσθητά. μὴ 21
θαυμάσῃς δ' εἰ τοῦτ' ἔφην· πολὺ γὰρ ἔτι θαυμαστότερον ἀκούσῃ. ἀντὶ γὰρ
τῆς προσούσης τῷ δευτέρῳ κινήσεως τὴν προσοῦσαν τῷ πρώτῳ στάσιν φημὶ
εἶναι κίνησιν σύμφυτον, ἀφ' ἧς ἥ τε τάξις τοῦ κόσμου καὶ ἡ μονὴ ἡ ἀΐδιος
καὶ ἡ σωτηρία ἀναχεῖται εἰς τὰ ὅλα."

Ἔτι τούτοις καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ προστίθησι ταῦτα· 22

"'Επειδὴ ᾔδει ὁ Πλάτων παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τὸν μὲν δημιουργὸν
γινωσκόμενον μόνον, τὸν μέντοι πρῶτον νοῦν, ὅστις καλεῖται αὐτοόν, παντά-

11-13 s. Plat. Phileb. 16c **15-21** Numenius: fr. 24 Leemans, fr. XXX Thedinga, fr. 10 Mullach (FPhG III 169) **23**—S. 44, 3: Numenius: fr. 26 Leemans, fr. XXXI Thedinga, fr. 10 Mullach (FPhG III 169); nur durch Euseb. erhalten

B (< diese Seite) ION(D)

1 *ἐνθένδε* ON **2** *ἐκεῖθι*] das 2. *ι* auf Ras. N (1.? H.) *ἐκεῖθεν* D | *ἔνθεν* (*hinc*) *τε*] *ἐνθένδε τε* Steph.; *τε* und *καὶ* in *κἀκεῖθι* korrespondieren **5** *ἴδῃς* ND **6** *τὸν*] *το* (so) I | *ἀφείλατο* ON (*ε* 2. H. über dem 2. *α*) D *ἀφείλετο* I; Subj. *ὁ λύχνος* | *ἀλλ' ἢ* O (*ἤ*) N *ἀλλὰ* I **10** *οὐσία*] *ουσσία* (so) D < N | *τε*² ON < I **11** *παρὰ* < ND **12** *ἐλθεῖν* (auch D) < N | *φονο-τάτου* (so) *πυρός τινος* O **16** *ἔσται* (*wird auch in aller Zukunft in Ruhe sein*; vgl. auch S. 49, 1 *δεήσει* — 3 *δεῖ*)] *ἐστιν* Vig. marg. | *ἑστώς*] *οὕτως* ND **18** *ἀκούσῃς* N *ἀκούσεις* D **22** *Ἔτι*] *Ἐπὶ* Steph. | *τούτοις* < ND | *ς̄* O | *προστ. ταῦτα*] *οὕτω φησίν* ND **24** *μέντοι* (auch D)] *μέν τι* N

πασιν ἀγνοούμενον παρ' αὐτοῖς, διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν, ὥσπερ ἄν τις οὕτω c
λέγῃ· "Ὦ ἄνθρωποι, ὃν τοπάζετε ὑμεῖς νοῦν οὐκ ἔστι πρῶτος, ἀλλὰ ἕτε- 23
ρος πρὸ τούτου νοῦς πρεσβύτερος καὶ θειότερος."

Καὶ μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· 24

"Κυβερνήτης μέν που ἐν μέσῳ πελάγει φορούμενος ὑπὲρ πηδαλίων ὑψί-
ζυγος τοῖς οἴαξι διιθύνει τὴν ναῦν ἐφεζόμενος, ὄμματα δ' αὐτοῦ καὶ νοῦς d
εὐθὺ τοῦ αἰθέρος ξυντέταται πρὸς τὰ μετάρσια καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῷ ἄνω δι' οὐρα-
νοῦ ἄπεισι, πλέοντι κάτω κατὰ τὴν θάλασσαν· οὕτω καὶ ὁ δημιουργὸς τὴν ὕλην,
τοῦ μήτε διακροῦσαι μήτε ἀποπλαγχθῆναι αὐτήν, ἁρμονίᾳ ξυνδησάμενος αὐτὸς
μὲν ὑπὲρ ταύτης ἵδρυται, οἷον ὑπὲρ νεὼς ἐπὶ θαλάττης, τῆς ὕλης· τὴν ἁρμονίαν
δὲ ἰθύνει, ταῖς ἰδέαις οἰακίζων, βλέπει τε ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ἄνω θεὸν
προσαγόμενον αὐτοῦ τὰ ὄμματα λαμβάνει τε τὸ μὲν κριτικὸν ἀπὸ τῆς θεω-
ρίας, τὸ δὲ ὁρμητικὸν ἀπὸ τῆς ἐφέσεως."

Καὶ ὁ σωτήριος παρ' ἡμῖν λόγος· "Οὐδέν," *φησί,* "δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν 25
ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα." *ἀλλὰ γὰρ τοσαῦτα
καὶ περὶ τοῦδε ὁ Νουμήνιος.* | *ὅτι δὲ οὐκ οἰκεῖα, τὰ δὲ Πλάτωνι δοκοῦντα* (540)
διεσάφει, οὐδὲν ἐπιλέγειν δεῖ ταῖς αὐτοῦ φωναῖς. ὁ δέ γε Πλάτων ὅτι 26
*μὴ πρῶτος ταῖσδε κέχρηται ταῖς ἐπιβολαῖς, φθάνουσι δ' αὐτὸν προειλη-
φότες Ἑβραίων οἱ σοφοί, δέδεικται διὰ τῶν ἐκτεθειμένων. εἰκότως δῆτα
καὶ τῶν νέων φιλοσόφων διαφανὴς γεγονὼς Ἀμέλιος, τῆς Πλάτωνος καὶ
αὐτὸς εἰ καί τις ἄλλος ζηλωτὴς φιλοσοφίας, πλὴν ἀλλὰ βάρβαρον ὀνομάσας
τὸν Ἑβραῖον θεολόγον, εἰ καὶ μὴ ἐπ' ὀνόματος ἠξίωσε τοῦ εὐαγγελιστοῦ
Ἰωάννου μνήμην ποιήσασθαι, ἐπιμαρτυρεῖ δ' οὖν ὅμως ταῖς αὐτοῦ φωναῖς,* b
αὐτὰ δὴ ταῦτα πρὸς ῥῆμα γράφων·

5-13 Numenius: fr. 27 Leemans, fr. XXXII Thedinga, fr. 10 Mullach (FPhG III 169) **14f.** Ioh 5, 19

B (< diese Seite) ION(D)

1 *ἂν εἰ* Mullach | *οὕτω* I *οὕτως* ON [ ] Usener, Kl. Schr. I 371 **2** *λέγῃ* Usener ebd. *λέγει* I *λέγοι* ON | *ἔστι* (auch D)] *ἔτι* N | *ἀλλ'* ND **4** *μεθ' — ἐπιλ.*] *αὖθις* ND **6** *ναῦ* O **8** *πλέοντι κάτω* O *πλεονεκτικωτάτω* I *πλέοντι* ND | *θάλασσαν* ON, *-ττ-* I **9** *διακροῦσαι* (*durchbrechen*; intr. wie *ἐκκρούειν*) IN *ἀποκροῦσαι* O *διακρουσθῆναι* Vig. marg. | *ἀποπλεχθῆναι* I | *ἁρμονίαν* O **12** *προσαγόμενον* I *-μενα* ON **14** *φησί* nach *ἡμῖν* und nach *υἱός* ND **15** *βλέπει* O | *ἀλλὰ — 20 Ἀμέλιος*] *Ταῦτα μὲν ὁ Νουμήνιος παρὰ Πλάτωνος· ὃς Πλάτων, οὐ πρῶτος· ἀλλὰ φθανόντων αὐτὸν Ἑβραίων ταῦτ' εἴρηκε· καὶ Ἀμέλιος οὖν ἐν τοῖς νέοις τῶν φιλοσόφων καὶ αὐτὸς διαφανὴς καταστὰς* ND **23f.** *ἐπιμαρτυρεῖ — γράφων*] *φάσκων οὕτως* ND | *δ'* im Nachsatz, überschüssig wie öfters

κ'. ΑΜΕΛΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

"Καὶ οὗτος ἄρα ἦν ὁ λόγος καθ' ὃν αἰεὶ ὄντα τὰ γινόμενα ἐγίνετο, ὡς 19,1
ἂν καὶ ὁ Ἡράκλειτος ἀξιώσειε καὶ νὴ Δί' ὃν ὁ βάρβαρος ἀξιοῖ ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς
τάξει τε καὶ ἀξίᾳ καθεστηκότα πρὸς θεὸν εἶναι καὶ θεὸν εἶναι· δι' οὗ πάνθ' c
ἁπλῶς γεγενῆσθαι· ἐν ᾧ τὸ γενόμενον ζῶν καὶ ζωὴν καὶ ὂν πεφυκέναι· καὶ
εἰς τὰ σώματα πίπτειν καὶ σάρκα ἐνδυσάμενον φαντάζεσθαι ἄνθρωπον μετὰ
τοῦ καὶ τηνικαῦτα δεικνύειν τῆς φύσεως τὸ μεγαλεῖον· ἀμέλει καὶ ἀναλυθέντα
πάλιν ἀποθεοῦσθαι καὶ θεὸν εἶναι, οἷος ἦν πρὸ τοῦ εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα
καὶ τὸν ἄνθρωπον καταχθῆναι." d

Ταῦτ' οὐκέτι ἐπεσκιασμένως, ἀλλ' ἄντικρυς ἤδη γυμνῇ τῇ κεφαλῇ 2
*μεταπεφρασμένα ἐκ τῆς τοῦ βαρβάρου θεολογίας δῆλα ἂν εἴη. ὁ δέ γε βάρβα-
ρος τίς ἦν αὐτῷ εἰ μὴ ὁ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, Ἑβραῖος
ὢν ἐξ Ἑβραίων; ὅς που ἀρχόμενος τῆς οἰκείας γραφῆς ὧδέ πη θεολογεῖ·* 3
"Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος·
οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτὸν ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ
ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώ-
πων. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν
δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός." | *τοῦ δ' αὐτοῦ πέρι* 4
καὶ ἄλλος Ἑβραίων θεολόγος ἐπάκουσον οἷα διέξεισιν· "Ὅς ἐστιν εἰκὼν (541)
τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ
πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ὁρατὰ εἴτε ἀόρατα· καὶ πάντα

3-10 Amelius (Platoniker): nur durch Eus. erhaltenes Fragment; aus Eus. Thdrt. II 88 **4** vgl. Heracl. fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.^{6} I 150) **11** *γυμνῇ τῇ κεφαλῇ*: eine Reminiscenz an Plat. Phaedr. 243b **15-19** Ioh 1, 1—4 und 14 **20**—S. 46, 1: Col 1, 15—17

BION(D)

1 f. Die Überschrift in BION | *παρ' ἡμῖν* < I 4 *ἀξιοῖ ὁ β.* B 5 *ἀξίᾳ*] *ἀ××ξία* N *ἀταξίᾳ* D 7 *μετὰ* — 10 *καταχθῆναι* < B 8 *τοῦ καὶ* ON *καὶ τοῦ* I 10 *καταταχθῆναι* O 11 *οὐκέτι* IO *οὐκ* BN 12 *τῆς τοῦ* BON *τῆς* I 14 *ὅς που*] *ὅπου* O | *ἐθεολόγει* O 15 *καί*^{2} — 18 *ἡμῖν*] *ἄχρι τοῦ* BN 16 *αὐτὸν*] *αὐτοῦ* O 19 f. *τοῦ* — *διέξεισιν*] *καὶ ἕτερος Ἑβραῖος θεολόγος φησίν* B 20 *Ἑβραῖος* ND | *ἐπάκ.* — *διέξ.*] *ὧδε φησὶν* ND 21 *πάσης τῆς* BN 22 *ἐν* I *τὰ ἐν* O | *ἐν* — *γῆς* < BN | *εἴτε*^{1} — *ἀόρατα* IO *τά τε ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρ.* BN

δι' αὐτοῦ συνέστηκε καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη." *ἀλλὰ καὶ τὰ* 5
περὶ τῆς τοῦ δευτέρου αἰτίου συστάσεώς τε καὶ οὐσιώσεως ὧδε τοῖς Ἑλλή-
νων σοφοῖς πρὸς τὰ Ἑβραίων συμπεφώνηται. μετίωμεν δῆτα καὶ ἐφ' ἕτερα.

κα'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΝ

Τῶν παρ' Ἑβραίοις λογίων μετὰ τὸν περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ λόγον ἐν τρίτῃ **20,1**
τάξει τὸ ἅγιον πνεῦμα καταλεγόντων καὶ τήν γε ἁγίαν καὶ μακαρίαν τριάδα b
τοῦτον ὑποτιθεμένων τὸν τρόπον, ὡς ἂν τῆς τρίτης δυνάμεως πᾶσαν ὑπερ-
βεβηκυίας γενητὴν φύσιν οὖσάν τε πρώτην μὲν τῶν διὰ τοῦ υἱοῦ συστασῶν c
νοερῶν οὐσιῶν, τρίτην δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰτίου, θέα ὅπως καὶ ὁ Πλάτων
τοιαῦτά τινα ᾐνίξατο διὰ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς λέγων·

"Φραστέον δή σοι δι' αἰνιγμῶν, ἵν' ἄν τι <ἡ> δέλτος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυ- 2
χαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ γνῷ. ὧδε γὰρ ἔχει· περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ'
ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα, καὶ ἐκεῖνο αἴτιον ἁπάντων καλῶν· δεύτερον δὲ
περὶ τὰ δεύτερα καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα. ἡ οὖν ἀνθρωπίνη ψυχὴ περὶ αὐτὰ d
ὀρέγεται μαθεῖν ποῖα ἄττα ἐστί, βλέπουσα εἰς τὰ αὐτῆς συγγενῆ."

Ταῦτα οἱ τὸν Πλάτωνα διασαφεῖν πειρώμενοι ἐπὶ τὸν πρῶτον θεὸν 3
ἀνάγουσιν ἐπί τε τὸ δεύτερον αἴτιον καὶ τρίτον τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν, θεὸν τρίτον καὶ αὐτὴν εἶναι ὁριζόμενοι· οἱ δέ γε θεῖοι λόγοι τὴν ἁγίαν καὶ μακαρίαν τριάδα, Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν ἀρχῆς λόγῳ τάττουσι κατὰ τὰ ἀποδεδομένα.

Ἕπεται τούτοις τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐξετάσαι οὐσίαν.

11-15 Plat. ep. II 312de; 12 *περὶ* — 14 *τρίτα* = S. 39, 22f. (Plot., kürzer und indirekt) und S. 207, 17f. (Clem.) 11 *Φραστέον* — 14 *τρίτα*: Thdrt. II 78

BION(D)

1 *καί*^{1} — *ἐκτίσθη* IO < BN | *καί*^{2} < BN 2 *τῆς* < BN | *συστάσ. τε καὶ οὐσιώσ.* < B 3 *πρὸς* < BN | *μετιτέον δὲ* BN | *ἕτερον* BN 4 Die Überschrift in BON < I 5 *παρ' Ἑβραίων* N^{1} (*οισ* übergeschrieben 2. H.) D^{1} (*οις* übergeschrieben 4. H.) 7 *ὡς ἂν* usw.: Anakoluth, zuerst Genet. absol., dann Akk. (von *ὑποτιθεμ.* abhängig) 8 *γεννητὴν* O 9 *πῶς* O | *καὶ* < O 10 *τὰ τοιαῦτά* I 11 *αἰνιγμάτων* I | <*ἡ*> Pl. | *ἢ*^{2} < BN^{1} (+ 2. H.) D 13 *ἐκεῖνο*] *ἐκεῖνος* IN | *ἀπ. τῶν καλῶν* Pl. 14 *περί*^{2}] *ἐπὶ* I (s. S. 39, 23) 15 *ἄττα* Dind. *ἅττα* IO *ἅτα* BN^{1} (2. *τ* + 2. H.) D 17 *ἀνάγουσιν* — *τρίτον*] *ἀνάγουσι καὶ τὸν δ. καὶ τὸν τρίτον* BN 18 *εἶναι ὁρ.* IO ~ ND *ὁριζόμενοι* B 18f. *καὶ μακαρίαν* < BN 19 *καί*^{1} < I | *λόγῳ Rang* 20 *-σιν* ND | *κατὰ — ἀποδεδ.* < B | *ἀποδεδομένα wiedergegebene Stellen* 21 *Ἕπεται τούτοις* und *ἐξετάσαι*] *ἐξεταστέον οὖν καὶ* BN

κβ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΑΓΑΘΟΥ ΟΥΣΙΑΣ

| *Τῆς παρ' Ἑβραίοις θείας γραφῆς διαφόρως τὴν τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίαν* 21,1
καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ θεὸν διδασκούσης, δι' ὧν τέ φησιν· (542)
"'Ἀγαθὸς κύριος πᾶσι τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν, ψυχῇ, ἣ ἐκζητήσει αὐτόν"
καὶ "'Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ"
δι' ὧν τε ὁ σωτήριος λόγος πρὸς τὸν περὶ τοῦδε ἐρόμενον ἀπεφήνατο εἰπών· b
"Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός" *ἐπά-* 2
κουσον τοῦ Πλάτωνος, ἅ φησιν ἐν Τιμαίῳ·

"Λέγωμεν δὴ δι' ἥντινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν. ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος. τούτου δὲ ἐκτὸς ὢν πάντα ὅτι μάλιστα ἐβουλήθη γενέσθαι παραπλήσια ἑαυτῷ."

Καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ *δὲ ταῦτά φησιν·* 3
"'Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὄψις μὲν οὐκ ἔστιν, αἴτιος δ' ὢν αὐτῆς ὁρᾶται
ὑπ' αὐτῆς ταύτης; οὕτως, ἦ δ' ὅς. τοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, φάναι με λέγειν
τὸ<ν> τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τὸ ἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, ὅ τι περ c
αὐτὸ ἐν τῷ νοητῷ τόπῳ πρός τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, <τοῦτο> τοῦτον ἐν τῷ ὁρατῷ πρός τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα."

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει· 4
"Τοῦτο τοίνυν τὸ τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γινωσκομένοις καὶ τὸ γινώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδοῦν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι."

Καὶ πάλιν φησί·
"Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμιν 5
παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ τροφήν, οὐ γένεσιν αὐτὸν

4 Ier Lam 3, 25 5 Ps 117 (118), 1 und 29 7 Mt 19, 17 9-12 Plat. Tim. 29de; aus Eus. Thdrt. IV 33 14-18 Plat. resp. 508bc 20f. ders. ebd. 508e 23—S. 48, 4: ders. ebd. 509b

BION(D)

1 Die Überschrift in BION | *τοῦ ἀγαθοῦ* BO 2 *παρ' Ἑβραίων* ND^1 (*οις* übergeschrieben 4. H.) 3 *θεὸν*] *τοῦ θεοῦ* I 4 *ψυχῇ* — *αὐτόν* < B 7 *τἀγαθοῦ* BON 7f. *ἐπάκουσον* IO *ἴδε* BN 8 *τ. Πλ.* < BN | *καὶ ἅ* BN | *φ. ὁ Πλάτων* BN 10 *οὐδεὶς ἂν* BN | *ἐγγίγνοιτ' ἂν* BN 11 *ἐβουλ. γεν.* (auch Thdrt.) ∼ Pl. 15 *ἦν*] *ἢ* N^1 (verbess. 2. H.) D^1 (verbess. 4. H.) *ἢ* B 16 *τὸν* Pl. *τὸ* die Hss. | *ἔκγονον, ὃν* Pl. *ἔκγονον* (*ἔγγονον* IO) *ὃν* die Hss. | *ὅ τι* — 24 *φήσεις* < B 17 *νοούμενα*] *ὁρώμενα* O | <*τοῦτο*> Pl. < Eus. Hss. 19 *ἐπιλέγει* (auch D^4 a. R.)] *φησὶ* ND^1 20f. *γιγνωσκομ.* und *γιγνώσκ.* Pl. 21 *ἀποδιδὸν* Pl. 24 *αὔξη××ν* N *αὔξιν* D (verbess. 4. H.)

ὄντα. πῶς γάρ; καὶ τοῖς γινωσκομένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γινώσκεσθαι φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν οὐσίαν ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἐπέκεινα οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος." d

Σαφέστατα διὰ τούτων οὐ μόνον τὸ γινώσκεσθαι τὰς νοητὰς οὐσίας, 6 *ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν ἔχειν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ, δηλαδὴ τοῦ θεοῦ, φησὶν ὁ Πλάτων τό τε ἀγαθὸν* "μὴ εἶναι οὐσίαν, ἀλλ' ἐπέκεινα τῆς οὐσίας, πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχον·" *ὥστε μὴ ὁμοούσια αὐτὰ τίθεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ ἀγέννητα νομίζειν, ὅτι δὴ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν εἴληφε παρὰ τοῦ μὴ ὄντος οὐσίας, | ἀλλ' ἐπέκεινα οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχον-* (543) *τος· ὃν δὴ καὶ μόνον εἰκότως θεὸν τὰ Ἑβραίων ἀναγορεύει λόγια, ὡς ἂν τοῖς πᾶσιν αἴτιον ὄντα. τὰ δὴ οὖν μήτε τὸ εἶναι μήτε τὴν οὐσίαν* 7 *παρ' ἑαυτῶν ἔχοντα, ἀλλὰ μηδὲ τῆς τἀγαθοῦ φύσεως ὄντα οὐ δὴ εὔλογον θεοὺς ἡγεῖσθαι, οἷς μὴ φύσει τὸ ἀγαθὸν πρόσεστιν· ἑνὶ γὰρ τοῦτο μόνῳ καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ ἀναθετέον, τῷ μόνῳ ἀγαθῷ, ὃ δὴ καὶ* "ἐπέκεινα πάσης οὐσίας πρεσβείᾳ τε καὶ δυνάμει ὑπερέχειν" *θαυμασίως ὁ Πλάτων ἀνεφώνησε. πάλιν δὲ καὶ ὁ Νουμήνιος ἐν τοῖς* Περὶ τἀγαθοῦ *τὴν τοῦ Πλάτωνος* b *διάνοιαν ἑρμηνεύων, τοῦτον διέξεισι τὸν τρόπον·*

κγʹ. ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΑΓΑΘΟΥ

"Τὰ μὲν οὖν σώματα λαβεῖν ἡμῖν ἔξεστι σημαινομένοις ἔκ τε ὁμοίων ἀπό 22,1 τε τῶν ἐν τοῖς παρακειμένοις γνωρισμάτων ἐνόντων· τἀγαθὸν δὲ οὐδενὸς ἐκ c παρακειμένου οὐδὲ αὖ ἀπὸ ὁμοίου αἰσθητοῦ ἐστι λαβεῖν μηχανή τις οὐδεμία, ἀλλὰ

1 *τοῖς* — 4 *ὑπερέχοντος*: Thdrt. IV 36 20—S. 49, 12: Numenius: *Περὶ τἀγαθοῦ*: fr. 11 Leemans, fr. X Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19), fr. 11 Mullach (FPhG III 170); nur durch Eus. erhalten

BION(D)

1 *γιγνωσκομένοις* Pl. *γενομένοις* Thdrt. | *γιγνώσκεσθαι* Pl. *γενέσθαι* Thdrt. 3 *ἀλλὰ* O *ἀλλ' ἔτι* Pl. | *τῆς οὐσίας* Pl. 4 *ὑπερέχοντος*] *παρέχοντος* ND[1] (verbess. 4. H.) 5 *Σαφέστατα* — 11 *λόγια* < B | *τὰς νοητὰς οὐσίας* Vig. marg. *ταῖς νοηταῖς οὐσίαις* die Hss. 8 *ὁμοούσια*: mit Recht erachtet Giff. (IV 401f.) den Gebrauch von *ὁμοούσιος* vor dem Konzil von Nicaea für bemerkenswert | *αὐτά*: die *νοηταὶ οὐσίαι* 12 *αἴτιον τοῦ εἶναι* Vig. marg. 13 *εὐλόγως* B 14 *εἶναι ἡγεῖσθαι* I 15 *καί*[1] — *μόνῳ* < B | *οὐδενὶ*] *οὐδὲ* I 16 *ὑπερέχειν* IO *ὑπερέχον* BN 17 *πάλιν δὲ* < B | *ὁ* < ND[1] (+ 4. H.) | *ἐν* — *τἀγαθοῦ* < B | *τοῦ ἀγαθοῦ* ND 19 Die Überschrift in BION 21 *ὑπόντων* BN 22 *οὐδὲ* — S 49, 6 *θεσπέσιος* < B | *οὐδ'* ND

δεήσει, οἷον εἴ τις ἐπὶ σκοπῇ καθήμενος ναῦν ἁλιάδα βραχεῖάν τινα τούτων
τῶν ἐπακτρίδων, τῶν μόνων μίαν μόνην ἔρημον, μετακυμίοις ἐχομένην ὀξὺ
δεδορκὼς μιᾷ βολῇ κατεῖδε τὴν ναῦν, οὕτως δεῖ τινα ἀπελθόντα πόρρω ἀπὸ τῶν
αἰσθητῶν ὁμιλῆσαι τῷ ἀγαθῷ μόνῳ μόνον, ἔνθα μήτε τις ἄνθρωπος μήτε τι
ζῷον ἕτερον μηδὲ σῶμα μέγα μηδὲ σμικρόν, ἀλλά τις ἄφατος καὶ ἀδιήγητος
ἀτεχνῶς ἐρημία θεσπέσιος, ἔνθα τοῦ ἀγαθοῦ ἤθη διατριβαί τε καὶ ἀγλαΐαι, d
αὐτὸ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἐν εὐμενείᾳ, τὸ ἤρεμον, τὸ ἡγεμονικὸν ἵλεω ἐποχούμενον
ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ. εἰ δέ τις πρὸς τοῖς αἰσθητοῖς λιπαρῶν τὸ ἀγαθὸν ἐφιπτά- 2
μενον φαντάζεται κἄπειτα τρυφῶν οἴοιτο τῷ ἀγαθῷ ἐντετυχηκέναι, τοῦ παν-
τὸς ἁμαρτάνει. τῷ γὰρ ὄντι οὐ ῥᾳδίας, θείας δὲ πρὸς αὐτὸ δεῖ μεθόδου· καὶ ἔστι
κράτιστον τῶν αἰσθητῶν ἀμελήσαντι, νεανιευσαμένῳ πρὸς τὰ μαθήματα,
τοὺς ἀριθμοὺς θεασαμένῳ, οὕτως ἐκμελετῆσαι μάθημα, τί ἐστι τὸ ὄν."

| *Ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ· ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ταῦτά φησιν·* 3

"Εἰ δ' ἔστι μὲν νοητὸν ἡ οὐσία καὶ ἡ ἰδέα, ταύτης δ' ὡμολογήθη πρε- (544)
σβύτερον καὶ αἴτιον εἶναι ὁ νοῦς, αὐτὸς οὗτος μόνος εὕρηται ὢν τὸ ἀγαθόν.
καὶ γὰρ εἰ ὁ μὲν δημιουργὸς θεός ἐστι γενέσεως, ἀρκεῖ τὸ ἀγαθὸν οὐσίας εἶναι
ἀρχή. ἀνάλογον δὲ τούτῳ μὲν ὁ δημιουργὸς θεός, ὢν αὐτοῦ μιμητής, τῇ δὲ

14—S. 50, 8: Numenius: fr. 25 Leemans, fr. XXV Thedinga, fr. 11 Mullach (FPhG III 170); nur durch Eus. erhalten

BION(D)

1 *ἐπισκοπεῖ* ND 2 *μόνων*] *μονοκώπων* Usener, Kl. Schr. I 371 | *μετακυμίοις* (*Wellentäler*; gebildet wie *μεταδόρπιον, μετακόσμιον, μεταστύλιον*) ON *μετακυμίαις* I 3 *βολῇ Blick* | *ναῦ* O | *δεῖ* (nimmt *δεήσει* wieder auf) I *δ' εἶ* ON *δή* Thedinga 4 *ὁμιλ.* — *ἄνθρωπος* erneuert O[y] 5 *μικρόν* ND 6 *ἤθη Wohnstätten* 7 *αὐτὴ* B | *ἐν εὐνομίᾳ* BN | *ἵλεω*] *ἵλεων* seit Steph. die Herausg.; aber s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 231f. 8 *πρὸς* — *λιπαρῶν klebend an* 10 *τῷ* — 12 *ὄν* < B 11 *νεανιευσαμένῳ πρὸς*: *sich mit Jugendfrische verlegen auf* 12 *τὸ ὄν*: *Fortasse legendum est τὸ ἕν* Leemans 13 *πέμπτῳ*] *δευτέρῳ* BN 14ff.: in der folgenden schwierigen Stelle hat Giff. seinen Text durch Aufnahme der hier verunglückten Konjekturen von Steph. und Vig. verdorben 14 *ἡ*[1] < B 15 *ὂν* BN[1] (verbess. 2. H.) D 16 *θεός* zu verbinden mit *δημ.* wie 17 | *γενέσεως, ἀρκεῖ* I *γενέσεως ἀρχὴ* BON. Sinn: *Wenn der δημ. zur γένεσις gehört, genügt es, daß das ἀγαθόν der Ursprung der οὐσία ist, d. h. es braucht nicht auch der Ursprung der γέν. zu sein* 17 *ἀνάλογον* usw., d. h.: *Wie sich zu diesem (dem ἀγαθόν) der δημ. verhält, so zur οὐσία die γένεσις* | *τοῦτο* B

οὐσίᾳ ἡ γένεσις, <ἣ> εἰκὼν αὐτῆς ἐστι καὶ μίμημα. εἴπερ δὲ ὁ δημιουργὸς 4
ὁ τῆς γενέσεώς ἐστιν ἀγαθός, ἦ που ἔσται καὶ ὁ τῆς οὐσίας δημιουργὸς αὐτο-
άγαθον, σύμφυτον τῇ οὐσίᾳ. ὁ γὰρ δεύτερος διττὸς ὢν αὐτοποιεῖ τήν τε ἰδέαν b
ἑαυτοῦ καὶ τὸν κόσμον, δημιουργὸς ὤν, ἔπειτα θεωρητικὸς ὅλως. συλλε- 5
λογισμένων δ' ἡμῶν ὀνόματα τεσσάρων πραγμάτων τέσσαρα ἔστω ταῦτα·
ὁ μὲν πρῶτος θεὸς αὐτοάγαθον· ὁ δὲ τούτου μιμητὴς δημιουργὸς ἀγαθός·
ἡ δ' οὐσία μία μὲν ἡ τοῦ πρώτου, ἑτέρα δὲ ἡ τοῦ δευτέρου· ἧς μίμημα ὁ κα-
λὸς κόσμος, κεκαλλωπισμένος μετουσίᾳ τοῦ καλοῦ."

Καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ δὲ ἐπιλέγει· 6

"Μετέχει δὲ αὐτοῦ τὰ μετίσχοντα ἐν ἄλλῳ μὲν οὐδενί, ἐν δὲ μόνῳ τῷ c
φρονεῖν· ταύτῃ ἄρα καὶ τῆς ἀγαθοῦ συμβάσεως ὀνίναιτ' ἄν, ἄλλως δ' οὔ. καὶ
μὲν δὴ τὸ φρονεῖν, τοῦτο δὴ συντετύχηκε μόνῳ τῷ πρώτῳ. ὑφ' οὗ οὖν τὰ
ἄλλα ἀποχραίνεται καὶ ἀγαθοῦται, ἐὰν τοῦτο ἐκείνῳ μόνον μόνῳ προσῇ,
ἀβελτέρας ἂν εἴη ψυχῆς ἔτι ἀμφιλογεῖν. εἰ γὰρ ἀγαθός ἐστιν ὁ δεύτερος 7
οὐ παρ' ἑαυτοῦ, παρὰ δὲ τοῦ πρώτου, πῶς οἷόν τε ὑφ' οὗ μετουσίας ἐστὶν
οὗτος ἀγαθός, μὴ ἀγαθὸν <εἶναι>, ἄλλως τε κἂν τύχῃ αὐτοῦ ὡς ἀγαθοῦ d
μεταλαχὼν ὁ δεύτερος; οὕτως τοι ὁ Πλάτων ἐκ συλλογισμοῦ τῷ ὀξὺ 8
βλέποντι ἀπέδωκε τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἐστὶν ἕν."

10-18 Numenius ebd.: fr. 28 Leemans, fr. XXXIII Thedinga, fr. 11 Mullach (FPhG III 171); nur durch Eus. erhalten

BION(D)

1 *<ἡ>* vor *εἰκὼν* Mras, dahinter Usener, *εἰκὼν <γὰρ>* Gaisf. | *ἐστι*] *οὖσα* Steph. | *εἴπερ* — 6 *αὐτοάγαθον* < B | *εἴπερ δὲ* ON *εἴπερ* I *εἰ γὰρ* Steph. **3** *διττός*: weil er die *ἰδέα ἑαυτοῦ* schafft (als solcher *θεωρητικὸς ὅλως*) und den *κόσμος* (als solcher *δημιουργός*) | *αὐτοποιεῖ* (*sua sponte facit*) ON *αὐτὸ ποιεῖ* I *αὐτὸς ποιεῖ* Steph. **4** *αὐτοῦ* O | *ὅλος* ON **7** *δ'*] *δὲ* ND **8** *τοῦ καλοῦ μετ.* B **9** ϛ̄ O **10** *μετίσχοντα* BON *μετέχοντα* I | *ἐν*[1]] *καὶ ἐν* ND **11** *τῆς ἀγαθοῦ συμβάσεως* (*die Vereinigung mit dem Guten*)] *τἀγαθοῦ σ.* Usener, Kl. Schr. I 371; aber vgl. S. 51, 4 *ἀγαθοῦ ἰδέαν* | *καὶ*[2] — 14 *ἀμφιλ.* < B **12** *δὴ*[2] N (bestätigt Dindorfs Konjektur) *δὲ* OD *δεῖν* I *γε* Giff.; *δὴ εἶναι*? Mras | *συντετύχηκε* usw. *trifft nur zu bei* **13** *ἐὰν* ob (zu *ἀμφιλογεῖν*) | *τοῦτο*: die Eigenschaft des *ἀγαθοῦν* | *μόνον μόνῳ* I ∼ ON **15** *ὑφ'* zu *μετουσίας*, von dem *οὗ* abhängt **16** *ἀγαθ. οὗτος* BN | *εἶναι* + Steph., nml. *τὸν πρῶτον* (*θεόν*) **17** *οὕτω* BN | *τοι* < O | *συλλογῆς* B **18** *τἀγαθὸν* BN

Καὶ πάλιν ἑξῆς φησι·

"Ταῦτα δὲ οὕτως ἔχοντα ἔθηκεν ὁ Πλάτων ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ χωρίσας· 9
ἰδίᾳ μὲν γὰρ τὸν κυκλικὸν ἐπὶ τοῦ δημιουργοῦ ἐγράψατο ἐν Τιμαίῳ εἰπὼν 'ἀγαθὸς ἦν'· ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ τὸ ἀγαθὸν εἶπεν ἀγαθοῦ ἰδέαν, ὡς δὴ τοῦ δημιουργοῦ ἰδέαν οὖσαν τὸ ἀγαθόν, ὅστις πέφανται ἡμῖν ἀγαθὸς μετουσίᾳ τοῦ πρώτου τε καὶ μόνου. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωποι μὲν λέγονται τυπωθέν- 10
τες ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου ἰδέας, βόες δ' ὑπὸ τῆς βοός, ἵπποι δ' ὑπὸ τῆς ἵππου ἰδέας, οὕτως καὶ εἰκότως ὁ δημιουργός, εἴπερ ἐστὶ μετουσίᾳ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ ἀγαθός, <ἀγαθοῦ> ἰδέα ἂν εἴη ὁ πρῶτος νοῦς, ὢν αὐτοάγαθον."

κδ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΠΛΑΤΩΝΙ ΙΔΕΩΝ

|"Οὕτω δὲ γεγενημένος" (*δῆλον δ' ὅτι ὁ κόσμος*) "πρὸς τὸ λόγῳ καὶ φρονή- 23,1
σει περιληπτὸν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον δεδημιούργηται. τούτων δὲ ὑπαρχόντων (545)
αὖ πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰκόνα τινὸς εἶναι. τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῷα
πάντα ἐκεῖνο ἐν ἑαυτῷ περιλαβὸν ἔχει, καθάπερ ὅδε ὁ κόσμος ἡμᾶς." b

Ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ. *τὴν δὲ τῶν εἰρημένων διάνοιαν ἐκ* 2
τῶν Διδύμῳ Περὶ τῶν ἀρεσκόντων Πλάτωνι *συντεταγμένων ἐκθήσομαι. γράφει δὲ οὕτως·*

"Τῶν κατὰ φύσιν αἰσθητῶν κατὰ γένος ὡρισμένα τινὰ παραδείγματα 3
φάμενος εἶναι τὰς ἰδέας, ὧν τὰς ἐπιστήμας γίνεσθαι καὶ τοὺς ὅρους· παρὰ c

2-9 Numenius: fr. 29 Leemans, fr. XXXIV Thedinga, fr. 11 Mullach (FPhG III 171) 3f. s. Plat. Tim. 29e 4 s. Plat. resp. 508e 11-14 Plat. Tim. 29a und 30c 18—S. 52, 11: Arius Didymus, *Περὶ τῶν ἀρεσκόντων Πλάτωνι* (*Τῶν* — S. 52, 9 *ὑπάρχειν* auch bei Stobaeus ecl. I 12, 2ᵃ [p. 135f. Wachsmuth]): fr. 1 Diels (Doxographi Gr. 447)

BION(D)

2 *χωρίσας* (*an verschiedenen Stellen verschieden*) I *χωρήσας* (alles 1. H.) O *χωρήσας* B (aber *η* radiert) ND 3 *τὸν κυκλικὸν*: *vel addenda vox λόγον, vel certe supplenda* Vig. Not.; richtiger ergänzt man *ἀγαθὸν*: *er gebrauchte beim δημ. die Bezeichnung ἀγαθός im gewöhnlichen Sinn* 4 *ἐν — ἰδέαν* < B 5 *ὅστις* (zu *δημιουργοῦ, quippe qui*) I *ὅστι* O *ὅτι* BN 6 *ὥσπερ* O *ὅπως* BIN 9 *<ἀγαθοῦ>* Mras; ohne Artikel wie 4 und S. 50, 11 | *ἰδέα ἂν* O *ἰδέαν* BIN 10 Die Überschrift in BON < I 11 *δὲ*] *δὴ* Pl. 12 *ἔχων* ND | *ὑπαρχουσῶν* B 13 *αὖ* < B 13f. *πάντα ζῷα* O 14 *ἐκεῖνα* O | *ἐν ἑαυτῷ* hier BON Pl., *ἐν αὐτῷ* nach *ἔχει* I | *περιλαβὸν* I (*ο* 1. H. aus *ω*) Pl. *περιλαβὼν* BON 16 *Διδύμων* ID; in N zwischen *Διδύμῳ* und *Περὶ* eine Rasur von etwa 7 Buchstaben 19 *φάμενος*: nml. Plato | *ἀφ' ὧν* Stob.

πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἄνθρωπόν τινα νοεῖσθαι καὶ παρὰ πάντας ἵππους
ἵππον καὶ κοινῶς παρὰ τὰ ζῷα ζῷον ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον. ὃν τρόπον 4
δὲ σφραγῖδος μιᾶς ἐκμαγεῖα γίνεσθαι πολλὰ καὶ συχνὰς εἰκόνας ἑνὸς ἀνδρός,
οὕτως ἐκ μιᾶς ἑκάστης ἰδέας αἰσθητῶν σωμάτων φύσεις παμπληθεῖς, τῆς
μὲν ἀνθρώπων ἀνθρώπους ἅπαντας, . . . καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῶν
ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν. εἶναι δὲ τὴν ἰδέαν ἀΐδιον οὐσίαν, αἰτίαν καὶ ἀρχὴν 5
τοῦ ἕκαστον εἶναι τοιοῦτον οἷα ἐστὶν αὐτή. καθάπερ οὖν τὰς κατὰ μέρος 6
ὥσπερ ἀρχέτυπα τῶν αἰσθητῶν προηγεῖσθαι σωμάτων, οὕτως τὴν πάσας ἐν
ἑαυτῇ περιέχουσαν, καλλίστην καὶ τελειοτάτην οὖσαν, ὑπάρχειν τοῦδε d
παράδειγμα τοῦ κόσμου· πρὸς γὰρ ταύτην ἀφομοιωθέντα ὑπὸ τοῦ δημιουρ-
γήσαντος αὐτὸν ἀπειργάσθαι θεοῦ κατὰ πρόνοιαν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας."

Ταῦτα καὶ ἀπὸ τοῦ δεδηλωμένου ἀνδρός. φθάνει γε μὴν καὶ ταῦτα 7
Μωσῆς ὁ πάνσοφος, πρὸ τοῦ φαινομένου ἡλίου καὶ ἄστρων καὶ πρὸ τοῦ
ὁρωμένου οὐρανοῦ, ὃ δὴ στερέωμα καλεῖ, πρό τε τῆς καθ' ἡμᾶς ξηρᾶς γῆς
καὶ πρὸ τῆς παρ' ἡμῖν ἡμέρας καὶ νυκτὸς φῶς ἕτερον παρὰ τὸ τοῦ ἡλίου
ἡμέραν τε καὶ νύκτα καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τοῦ πανηγεμόνος καὶ αἰτίου τῶν
ὅλων θεοῦ πεποιῆσθαι διδάσκων. | *ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ Μωσέα παῖδες* 8
Ἑβραίων ἥλιόν τινα εἶναι ἀσώματον οὐ πᾶσιν ὁρατὸν οὐδὲ θνητοῖς ὀφθαλμοῖς (546)
ὑπαγόμενον ὁρίζονται, ὡς ὁ προφήτης ἐκ προσώπου θεοῦ λέγων· "Τοῖς
δὲ φοβουμένοις με ἀνατελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης." *καὶ αὐτὴν δὲ δικαιο-* 9
σύνην, οὐχὶ τὴν ποιὰν ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὴν ταύτης ἰδέαν οἶδεν ἄλλος
Ἑβραίων προφήτης, ὁ φήσας περὶ θεοῦ· "Τίς ἐξήγειρεν ἀπὸ ἀνατολῶν δικαιο-
σύνην; ἐκάλεσεν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πορεύσεται; δώσει ἐνώ-

S. 51, 18—S. 52,11: Didymus fr. 1 Diels (Doxogr. Gr. 447) 19f. Mal 3, 20 22—S. 53, 1: Ies 41, 2 (s. dazu Eus. eclog. proph. IV 19 [198, 1—3 und 16—18 Gaisford])

BION(D)

2 *τὰ* (auch Stob.)] *πάντα* Meineke | *ἀγέννητον* O 2f. *ὃν δὲ τρ.* BN 4 *ἐκ*] *καὶ* Stob. | *αἰσθ.* — 6 *ἰδέαν* < B 5: wegen *μὲν* muß Ausfall in den Hss. sowohl des Eus. wie des Stob. angenommen werden (Homoeoteleuton); Meineke ergänzt *<τῆς δὲ ἵππων ἵππους ἅπαντας>* | *καὶ* < ON 6 *ἄλλων τῶν* < ND 7 *τοῦ* — *αὐτή* < B | *αὐτή* Stob. *αὕτη* ION | *τὰς* (nml. *ἰδέας*) *κατὰ μέρος die besonderen (speziellen) Ideen*] *τὰ* Stob. Hss. 8 *ἀρχέτυπα* ON Stob. *ἀρχέτυπον* BI | *προηγ. συμβέβηκε* Stob. | *πάσας* Stob. *πᾶσαν* die Hss. 9 *οὖσαν*] richtig wohl *οὐσίαν* eine Hs. des Stob. 12 *Ταῦτα* — 17 *διδάσκων* < B 15 von *παρὰ* (= *ἤ*) hängt *τὸ* bis *λοιπὰ* ab | *τὸ* < I | *τοῦ* < O 16 *πρὸ* I 22 *Ἑβραίων* < BN | *τοῦ θεοῦ* I 23 *πρόσωπον*] *πόδας* Eus. ecl. und LXX | *δώσει* Eus. ecl. und LXX, *δ' ὡσεὶ* BION 23f. *ἐνώπιον*] *ἐναντίον* Eus. ecl. und LXX

πιον ἐθνῶν." καὶ Λόγον δὲ θεῖον ἀσώματον καὶ οὐσιώδη ἀρτίως ἡμῖν 10
ὁ κοινὸς ἡμῶν λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπὸ τῆς Ἑβραίων παρίστη γραφῆς. b
οὗ πέρι Λόγου καὶ τάδε παρὰ τοῖς αὐτοῖς εἴρηται· "Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία
ἀπὸ θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις." λέγεται καὶ 11
ζωή, λέγεται καὶ σοφία, λέγεται καὶ ἀλήθεια. καὶ πάντα τὰ κατ' οὐσίαν
ὄντα τε καὶ ὑφεστῶτα οἱ Ἑβραίων λόγοι διδάσκουσιν (εἰ δὴ Ἑβραῖοι καὶ c
οἱ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀπόστολοί τε καὶ μαθηταί), ναὶ μὴν καὶ μυρίας ἄλλας
ἀσωμάτους δυνάμεις οὐρανοῦ τε ἐπέκεινα καὶ πάσης τῆς ὑλικῆς καὶ ῥοώ-
δους οὐσίας, ὧν τὰς εἰκόνας ἐν τοῖς αἰσθητοῖς φασι κατα<τε>τυπῶσ<θ>αι,
ἐφ' ὧν ἤδη καὶ τοὔνομα τῆς εἰκόνος παρειλήφασι. τὸν γοῦν ἄνθρωπον 12
εἰκόνα διαρρήδην νοητοῦ παραδείγματος εἶναι καὶ πάντα τὸν ἀνθρώπων
βίον ἐν εἰκόνι διαπορεύεσθαι εἰρήκασι. λέγει δ' οὖν ὁ Μωσῆς· "Καὶ ἐποίη-
σεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν." καὶ πάλιν d
ἄλλος Ἑβραῖος τὰ πάτρια φιλοσοφῶν· "Μέντοιγε," φησίν, "ἐν εἰκόνι διαπο-
ρεύεται ἄνθρωπος." ἤδη δὲ καὶ οἱ τῶν ἱερῶν νόμων ἐξηγηταὶ ἐπάκουσον
ὅπως τὴν ἐν τοῖς Μωσέως γράμμασι διάνοιαν σαφηνίζουσι. λέγει δ' οὖν ὁ
Ἑβραῖος Φίλων τὰ πάτρια διερμηνεύων αὐτοῖς ῥήμασιν·

κε'. ΦΙΛΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΜΩΣΕΙ ΙΔΕΩΝ

"Εἰ δέ τις ἐθελήσειε γυμνότερον χρήσασθαι τοῖς ὀνόμασιν, οὐδὲν ἂν 24,1
ἕτερον εἴποι τὸν νοητὸν κόσμον ἢ θεοῦ λόγον ἤδη κοσμο|ποιοῦντος. οὐδὲ (547)
γὰρ ἡ νοητὴ πόλις ἕτερόν τί ἐστιν ἢ ὁ τοῦ ἀρχιτέκτονος λογισμὸς ἤδη τὴν

3f. I. Cor 1, 30   12f. Gen 1, 27   14f. Ps 38 (39), 7   19—S. 54, 16: Philo op. mund. 24—27 (I 7, 11—8, 14 Cohn-Wendland)

BION(D)

1 *θεῖον* (*θεὸν* B) attributiv, dagegen *ἀσώματον* und *οὐσιώδη* prädikativ (zu *παρίστη*); *οὐσιώδη*: als *δευτέρα οὐσία* | *ἀρτίως* = *ἄρτι*   2 *κοινὸς* im Gegensatz zu *θεῖος*; d. h. *meine Darstellung:* bezieht sich auf Bd. I S. 386, 11ff. | *παρίστησι* BN   3 *ἐγεννήθη* O   5 *τὰ* I < BON   7 *τε* < BN | *ἄλλως* B   8 *τε καὶ* O   9 *φησὶ* BN | *κατα<τε>τυπῶσ<θ>αι* Mras *κατατυπῶσαι* BIOD *κατὰxxxxxxτυπῶσαι* N *κατατυποῦσθαι* Vig. marg.   10 *ἐφ' ὧν* geht auf *τοῖς αἰσθητοῖς*   11 *τὸν* BON *τὸν τῶν* I   15 *ἤδη* — 17 *ῥήμασιν*] *ἄκουσον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐξηγητοῦ* (*ἐξηγητῶν* ND) *τοῦ θείου νόμου τοῦ Φίλωνος, ὅπως τὴν ἐν τούτοις διάνοιαν σαφηνίζει* BN   18 Die Überschrift in BION   19 *γυμνοτέροις* Ph.   20 *κόσμον εἶναι* Ph.   20f. *οὐδὲ* — *ἐστιν* < B   21f. *τ. νοητὴν πόλιν*] richtig *τ. αἰσθητὴν πόλιν τῇ νοητῇ* ein Teil der Hss. Ph.

νοητὴν πόλιν κτίζειν διανοουμένου. τὸ δὲ δόγμα τοῦτο Μωσέως ἐστίν, 2
οὐκ ἐμόν. τὴν γοῦν ἀνθρώπου γένεσιν ἀναγράφων ἐν τοῖς ἔπειτα διαρρήδην
ὁμολογεῖ, ὡς ἄρα ‘κατ’ εἰκόνα θεοῦ’ διετυπώθη. εἰ δὲ τὸ μέρος εἰκὼν 3
εἰκόνος, δηλονότι καὶ τὸ ὅλον εἶδος, σύμπας οὗτος ὁ αἰσθητὸς κόσμος, εἰ μεί-
ζων τῆς ἀνθρωπίνης ἐστί, μίμημα θείας εἰκόνος· δῆλον <δὲ> ὅτι καὶ ἡ ἀρχέ-
τυπος σφραγίς, ὅν φαμεν νοητὸν εἶναι κόσμον, αὐτὸς ἂν εἴη τὸ παράδειγμα, b
ἀρχέτυπος ἰδέα τῶν ἰδεῶν, ὁ θεοῦ λόγος. Φησὶ δ’ ὡς ‘ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν 4
ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,’ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνων οὐχ, ὡς οἴονταί
τινες, τὴν κατὰ χρόνον· χρόνος γὰρ οὐκ ἦν πρὸ κόσμου, ἀλλ’ ἢ σὺν αὐτῷ
γέγονεν ἢ μετ’ αὐτόν. ἐπεὶ γὰρ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεώς 5
ἐστιν ὁ χρόνος, πρότερον δὲ τοῦ κινουμένου κίνησις οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ’ ἢ
ἀναγκαῖον αὐτὴν ὕστερον ἢ ἅμα συνίστασθαι, ἀναγκαῖον ἄρα καὶ τὸν χρόνον
ἢ ἰσήλικα κόσμου γεγονέναι ἢ νεώτερον ἐκείνου, πρεσβύτερον δὲ ἀποφαί- c
νεσθαι τολμᾶν ἀφιλόσοφον. εἰ δ’ ἀρχὴ μὴ παραλαμβάνεται τὰ νῦν ἡ 6
κατὰ χρόνον, εἰκὸς ἂν εἴη μηνύεσθαι τὴν κατ’ ἀριθμόν, ὡς τὸ ‘ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν’
ἴσον εἶναι τῷ ‘πρῶτον ἐποίησε τὸν οὐρανόν’.”

Εἶθ’ ἑξῆς λέγει· 7

“Πρῶτον οὖν ὁ ποιῶν ἐποίει οὐρανὸν ἀσώματον καὶ γῆν ἀόρατον καὶ
ἀέρος ἰδέαν καὶ κενοῦ· ὧν τὸ μὲν ἐπεφήμισε σκότος, ἐπειδὴ μέλας ὁ ἀὴρ τῇ
φύσει, τὴν δὲ ἄβυσσον· πολύβυθον γάρ τό γε κενὸν καὶ ἀχανές. εἶθ’ 8
ὕδατος ἀσώματον οὐσίαν καὶ πνεύματος καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἑβδόμου φωτός, ὃ πάλιν d
ἀσώματον ἦν καὶ νοητὸν ἡλίου παράδειγμα καὶ πάντα ὅσα φωσφόρα ἄστρα
κατὰ τὸν οὐρανὸν ἔμελλε συνίστασθαι. προνομίας δὲ τό τε πνεῦμα καὶ 9
τὸ φῶς ἠξιοῦτο. τὸ μὲν γὰρ ὠνόμασε θεοῦ, διότι ζωτικώτατον τὸ πνεῦμα,
ζωῆς δὲ θεὸς αἴτιος, τὸ δὲ φῶς, ὅτι ὑπερβάλλον καλόν· τοσούτῳ τὸ νοητὸν

S. 53, 19—S. 54, 16: Philo op. mund. 24—27 (I 7, 11—8, 14 Cohn-Wendland) 3 Gen 1, 27 7f. ebd. 1, 1 15 ebd. 1, 1 18—S. 55, 9: Philo ebd. 29—31 (I 9, 4—10, 4 Cohn-Wendland) 24 *τὸ*[1] — *θεοῦ*: s. Gen 1, 2

BION(D)

1 *διανοουμένας* I 3f. *εἰκὼν εἰκόνος Abbild eines Vorbildes* 4 *καὶ*] *ἂν* B | *ὁ σύμπας αἰσθ. οὑτοσὶ* Ph. meiste Hss. | vor *κόσμος* in B (1. H.) *οὗτος* (steht auch vor *ὁ*) über durchgestrichenem *ὅλος* 4f. *εἰ μείζων*] *ὅ(ς) μείζων* (*μεῖζον*) Ph. Hss. 5 *δὲ* + 1 Hs. Philos | *καὶ ἡ* < ND, *ἡ* < B 6f. *ἀρχέτυπον παράδειγμα* Ph. Hss. 8 *θεὸς* BN | *παραλαμβάνων auffassend* 12 *αὐτὴν* < BN | *ἢ ὕστ. ἢ* Ph. 13 *ἰσόλικα* B | *δὲ ἐκείνου* B 16 *ὦ* + vor *ἐποίησε* O (undeutlich) G 18 *ἐποίησεν* BN 20 *τὴν*] *τὸ* Ph. meiste Hss. | *δ’* BON | *γε* Ph. *τε* die Hss. 21 *ὃ*] *ἢ* B 22 *πάντων* Ph. 24 *ἠξίου* Ph. meiste Hss. 25 *ὑπερβαλλόντως* Ph. | *τοσούτῳ* I Ph. *τοσοῦτον* BN *τοσοῦτο* O | *γὰρ τὸ* Ph.

τοῦ ὁρατοῦ λαμπρότερόν τε καὶ αὐγοειδέστερον, ὅσῳπερ ἥλιος, οἶμαι, σκότους
καὶ ἡμέρα νυκτὸς καὶ τὰ κριτήρια, νοῦς ὁ τῆς ὅ|λης ψυχῆς ἡγεμών, ὀφθαλμῶν (548)
σώματος. τὸ δὲ ἀόρατον καὶ νοητὸν φῶς ἐκεῖνο θείου λόγου γέγονεν 10
εἰκὼν τοῦ διερμηνεύσαντος τὴν γένεσιν αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ὑπερουράνιος ἀστήρ,
πηγὴ τῶν αἰσθητῶν ἀστέρων, ἣν οὐκ ἂν ἀπὸ σκοποῦ καλέσειεν ἄν τις παναύ-
γειαν, ἀφ' ἧς ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οἱ ἄλλοι πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς ἀρύτον-
ται, καθ' ὅσον ἑκάστῳ δύναμις, τὰ πρέποντα φέγγη, τῆς ἀμιγοῦς καὶ καθαρᾶς
αὐγῆς ἐκείνης ἀμαυρουμένης, οὗ ἂν ἄρξηται τρέπεσθαι κατὰ τὴν ἐκ νοητοῦ
πρὸς αἰσθητὸν μεταβολήν. εἰλικρινὲς γὰρ οὐδὲν τῶν ἐν αἰσθήσει.'' b
Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· 11
"'Ἐπεὶ δὲ φῶς μὲν ἐγένετο, σκότος δ' ὑπεξέστη καὶ ἀνεχώρησεν, ὅροι
δ' ἐν τοῖς μεταξὺ διαστήμασιν ἐπάγησαν ἑσπέρα καὶ πρωΐα, κατὰ τἀναγκαῖον
τοῦ χρόνου μέτρον ἀπετελεῖτο εὐθὺς ὃ καὶ ἡμέραν καλῶς ποιῶν ἐκάλεσεν,
καὶ ἡμέραν οὐχὶ πρώτην, ἀλλὰ μίαν, ἣ λέλεκται διὰ τὴν τοῦ νοητοῦ κόσμου
μόνωσιν, μοναδικὴν ἔχοντος φύσιν. ὁ μὲν οὖν ἀσώματος κόσμος ἤδη 12
πέρας εἶχεν, ἱδρυθεὶς ἐν τῷ θείῳ λόγῳ· ὁ δ' αἰσθητὸς πρὸς παράδειγμα τού-
του ἐτελειογονεῖτο. καὶ πρῶτον αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὃ καὶ πάντων ἄριστον, c
ἐποίει τὸν οὐρανὸν ὁ δημιουργός, ὃν ἐτύμως στερέωμα προσηγόρευσεν, ἅτε σω-
ματικὸν ὄντα· τὸ γὰρ σῶμα φύσει στερεόν, ὅ τι περ καὶ τριχῇ διαστατόν·
στερεοῦ δὲ καὶ σώματος ἔννοια τίς ἑτέρα πλὴν τὸ πάντῃ διεστηκός; εἰκότως
οὖν ἀντιθεὶς τῷ νοητῷ καὶ ἀσωμάτῳ τὸν αἰσθητὸν καὶ σωματοειδῆ, τοῦτον
στερεὸν ἐκάλεσε.''

S. 54, 18—S. 55, 9: Philo op. mund. 29—31 (I 9, 4—10, 4 Cohn-Wendland) 11-22 Philo ebd. 35f. (I 10, 23—11, 12 Cohn-Wendland)

BION(D)

2f. von Eus. oder den Schreibern wurde *νοῦς — ἡγεμών* als Apposition zu *τὰ κριτήρια* gefaßt; richtig Philos meiste Hss.: *τῶν αἰσθητῶν (αἰσθητικῶν) κριτηρίων (ὁ) νοῦς, ὁ — ἡγεμών, καὶ ὀφθαλμοὶ σ.* **3** *τοῦ σώματος* O | *τὸν δὲ ἀόρ. καὶ ν. θεῖον λόγον καὶ θεοῦ λόγον λέγει θεοῦ· καὶ ταύτης εἰκόνα τὸ νοητόν, φῶς ἐκεῖνο* Ph. meiste Hss. **4** *διερμηνεύσαντος*: das Wort absichtlich gewählt, weil vom *λόγος* die Rede ist und außerdem der *λόγος* zu *Ἑρμῆς* gehört **6** *οἱ* < B | *πλανήτες* ND (-ῆ-) *πλάνητές τε* Ph. | *ἀπλ. ἀστέρες* B **6f.** *ἀρύτονται* IN Ph. *ἀρύονται* O *ἀρ. — 15 φύσιν* < B **7** *φέγγη] φθάνη* ND | *τῆς* (auch D)] *τίς* N **8** *οὗ ἂν] ὅταν* Ph. **9** *αἰσθητὸν] αἴσθησιν* ND **12** *κατὰ τὰν.* I Ph. *κατ' ἀν.* ON **13** *ἀποτελεῖται* ND | *καλῶς] ὁ* Ph. | *-σε* O **15** *τὴν φύσιν* ND **16** *ἱδρυνθεὶς* ND **17** *ἐτελειογονεῖτο* ION Ph. *ἐτεκνογονεῖτο* B *ἐτελειουργεῖτο* Mangey | *ὃ καὶ* ION *ἣ καὶ* B *ὃ δὴ καὶ* Ph. **20** *καὶ* < B **22** *στερεὸν] στερέωμα* Ph.

Ταῦτα ὁ Φίλων. συνᾴδει δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Κλήμης ἐν τῷ ἕκτῳ Στρωματεῖ λέγων ὧδε·

κϛ'. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

"Κόσμον τε αὖθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλοσοφία, τὸν δὲ 25,1
αἰσθητόν· τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα τοῦ καλοῦ παραδείγματος. καὶ d
τὸν μὲν ἀνατίθησι μονάδι, ὡς ἂν νοητόν, τὸν δὲ αἰσθητὸν ἑξάδι· γάμος γὰρ
παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις, ὡς ἂν γόνιμος ἀριθμός, ἡ ἑξὰς καλεῖται. καὶ 2
ἐν μὲν τῇ μονάδι συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρατον | καὶ γῆν ἁγίαν καὶ φῶς νοη- (549)
τόν. 'ἐν ἀρχῇ γάρ,' φησίν, 'ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ
ἦν ἀόρατος.' εἶτ' ἐπιφέρει· 'Καὶ εἶπεν ὁ θεός· Γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.'
ἐν δὲ τῇ κοσμογονίᾳ τῇ αἰσθητῇ στερεὸν οὐρανὸν δημιουργεῖ (τὸ δὲ στερεὸν
αἰσθητόν) γῆν τε ὁρατὴν καὶ φῶς βλεπόμενον. ἆρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν ὁ Πλά- 3
των ζῴων ἰδέας ἐν τῷ νοητῷ ἀπολείπειν κόσμῳ καὶ τὰ εἴδη τὰ αἰσθητὰ κατὰ
τὰ γένη δημιουργεῖν τὰ νοητά; εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα δια- 4
πλάττεσθαι λέγει Μωσῆς, ὃ γήϊνόν φησιν ὁ Πλάτων σκῆνος, ψυχὴν δὲ τὴν b
λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ θεοῦ εἰς πρόσωπον. ἐνταῦθα γὰρ τὸ 5
ἡγεμονικὸν ἱδρῦσθαι λέγουσι, τὴν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐπεισόδιον τῆς ψυχῆς
ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου εἴσοδον ἑρμηνεύοντες, διὸ καὶ 'κατ' εἰκόνα καὶ καθ'
ὁμοίωσιν' τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. εἰκὼν μὲν γὰρ θεοῦ λόγος ὁ θεῖος καὶ
βασιλικός, ἄνθρωπος ἀπαθής· εἰκὼν δὲ εἰκόνος ἀνθρώπινος νοῦς."

[*Ἀκούσωμεν δὲ καὶ τῶν ῥηθησομένων·*]

4-20 Clem. Al. strom. V 93, 4—94, 5 (dieselbe Stelle kehrt S. 201, 14—S. 202, 6 in einem viel längeren Excerpt wieder) 9f. Gen 1, 1f. 10 Gen 1, 3 14f. s. Gen 2, 7 15 s. Pseud.-Plat. Ax. 365e—366a 18f. Gen 1, 26

BION(D)

1 *συνᾴδει* — 2 *ὧδε* < B, *συνᾴδει* — *αὐτῷ* < ND | *ἕκτῳ* (ϛ ON): richtig im fünften 2 *λέγει τάδε* ND 3 Die Überschrift in BION 4 *Κόσμον* BN 5 *καλοῦ* (auch S. 201, 15)] *καλουμένου* Cl. 6 *μονάδα* I 9 *φησίν* < B 10 *Γενέσθω* (auch S. 201, 20) ION *γενηθήτω* B Cl. 11 *κοσμογενεία* I 13 *ἀπολιπεῖν* O 15 *ὁ Μωυσῆς* Cl. | *σῶμα, γεῶδες ὂν . . . σκῆνος* Ps.-Pl. 16 *τοῦ θεοῦ* Cl. 17 *ἐπεισόδιον* (*ἐπισόδιον* B) zu *εἴσοδον*: *der akzessorische (nachträgliche) Eintritt* 18 *καθ'* < Cl. 19 *ὁ* < Cl. 20 *δ'* O 21 *'Ακ.* — *ῥηθησ.* BN < IO, [ ] Mras

κζ'. ΕΒΡΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Ἔτι πρὸς τούτοις ὁ Πλάτων τοῖς Ἑβραίων ἐπακολουθήσας λόγοις οὐ 26,1
μόνον ἀσωμάτους καὶ ἀγαθὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ ἐναντίας φησὶν εἶναι, ὧδέ c
πη γράφων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων·
"Ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντῃ κινουμένοις οὐ καὶ τὸν 2
οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι; d
Τί μήν;
Μίαν, ἢ πλείους; ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μέν που ἔλαττον
μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργά-
ζεσθαι."
Εἶθ' ὑποβάς φησιν· 3
"'Επειδὴ γὰρ συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν
πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή,
μάχη, φαμέν, ἀθάνατός ἐσθ' ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη
ξύμμαχοί τε ἡμῖν θεοί τε καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαι-
μόνων''.
Πόθεν καὶ ταῦτα τῷ Πλάτωνι ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι φράζειν· | ὃ δ' 4
ἔχω φάναι, ἀληθές, μυρίοις πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι χρόνοις καὶ τοῦθ' (550)
Ἑβραίοις ἀνωμολογῆσθαι τὸ δόγμα. λέγει δ' οὖν ἡ παρ' αὐτοῖς γραφή· 5
"Καὶ ἦν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ παραστῆναι
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, περιελθὼν τὴν
γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας αὐτήν,'' *διάβολον μὲν τὴν ἐναντίαν δύναμιν, ἀγγέ-*
λους δὲ θεοῦ τὰς ἀγαθὰς προσειποῦσα. ταύτας δὲ τὰς ἀγαθὰς δυνά- 6

6-11 Plat. leg. 896de; = S.147, 5—10 und S. 200, 21—S. 201, 4 (Clem.); Thdrt. III 103 **13-17** Plat. leg. 906a; *'Επειδὴ* — 15 *δεομένη* = S. 201, 11 —13 (Clem.) **21-23** Hi 1, 6f.

BION(D)

1f. Die Überschrift in BION | *'Εβρ. καὶ* BN < IO **5** *ῑ* O **6** *ψυχὴν δὴ* Pl. | *ἐν ἅπασι τοῖς* Pl. | *οὐ* B (*οὗ*) O *πῶς οὐ* IN *μῶν οὐ* S. 200, 21 (Cl.) Pl. **7** *ἀνάγκη* < BN **8** *μέν* B **9** *πλείους* (einmal auch S. 201, 2 und Thdrt.)] *πλείους; Πλείους* Pl. | *μέν γέ που* Pl. **10** *καὶ* — **12** *ὑποβάς* (auch G): in O infolge Beschneidung des Randes verloren | *δυναμένης*] *δυνάμεως* I **13** *συνεχωρήσαμεν* (auch S. 201, 11)] *συγκεχωρήκαμεν* Pl. **15** *μάχη δή* Pl. | *ἐστιν* Pl. **16** *τε*[1]] *δὲ* Pl. | *τε*[2]] *τε ἅμα* Pl. **18** *ἂν* < BN | *φράζειν*] *λέγειν* BN **19** *ἀληθές*] wohl *ἐστι* dazuzudenken | *χρόνοις γεν.* I **20** *ἀνομολογεῖσθαι* O **21** *ὡς ἡ*] *ὡσεὶ* BN | *αὐτὴ* O | *ἦλθον* nach *θεοῦ* BN

μεις καὶ πνεύματα θεῖα καὶ λειτουργοὺς θεοῦ προσαγορεύει ἐν οἷς φησιν·
"Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ
πυρὸς φλόγα." *ἀλλὰ καὶ τὴν διαμάχην τῶν ἐναντίων ὧδε παρίστησιν* 7
ὁ φήσας· "Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, b
πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους [τοῦ αἰῶνος] τού-
του, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις." *ἄντικρυς* 8
δ' ἔοικεν ὁ Πλάτων τὸ Μωσέως λόγιον μεταφράζειν τὸ φῆσαν· "Ὅτε
διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν
κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ," *δι' ὧν* 'κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων' *τὸ
πᾶν γένος ἀνθρώπων εἶναι ὡρίσατο.* c

κη'. ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΕΒΡΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς δὲ ἀθανασίας οὐδὲν Μωσέως ὁ Πλάτων διέ- 27,1
στηκε τῇ δόξῃ. ὁ μέν γε πρῶτος ἀθάνατον οὐσίαν εἶναι τὴν ἐν ἀνθρώπῳ d
*ψυχὴν ὡρίσατο, εἰκόνα φήσας ὑπάρχειν αὐτὴν θεοῦ, μᾶλλον δὲ κατ' εἰκόνα
θεοῦ γεγενῆσθαι.* "Εἶπε γὰρ ὁ θεός" *(φησίν)·* "Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ'
εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ'
εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν." *καὶ ἑξῆς τὸν σύνθετον τῷ λόγῳ διαιρῶν* 2
εἴς τε τὸ φαινόμενον σῶμα καὶ εἰς τὸν κατὰ ψυχὴν νοούμενον ἐπιλέγει·
"Καὶ ἔλαβεν ὁ θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνεφύσησεν
εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν
ζῶσαν." | *ἀλλὰ καὶ ἀρχικόν φησιν αὐτὸν καὶ βασιλικὸν γεγονέναι* 3
τῶν ἐπὶ γῆς ἁπάντων. λέγει οὖν· "Καὶ εἶπεν ὁ θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον (551)
κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς
θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς
γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, κατ' εἰκόνα θεοῦ

2 f. Ps 103 (104), 4 (= Hebr 1, 7) **4-6** Eph 6, 12 **7-9** Dtn 32, 8 **15-17** Gen 1, 26f. **19-21** Gen 2, 7 **22**—S. 59, 1: Gen 1, 26f.

BION(D)

4 *ἡμῖν* < B **5** *τ. σκότους* NT *τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος* (*τ. αἰῶνος* offenbar ein Glossem) BN *τοῦ κόσμου* IO **7** *Ὅτι* ND **11** Die Überschrift *Περὶ — Πλ.* BN, *Περὶ — ἀθαν.* I[x] (a. R.) O **12** *δὲ* < ND **15** *ὁ θεός (φησίν)* IO ∼ BN **16** *ἡμετ. καὶ καθ' ὁμ.* B *ἡμετ. καὶ ὁμ.* ON *καὶ ὁμ. ἡμετέραν* I; s. 23 | *καὶ*[2] — **18** *ἐπιλέγει* < B **17** *τὸν*] *τὸ* ND **19** *ἔπλ.*] *ἔπλασεν ὁ θεὸς* I **20** *ὁ* < B **21** *φησὶ* BN | *αὐτὸν* nach *γενέσθαι* N < B | *γεγονέναι* IO *γενέσθαι* BN **22** *τῶν — οὖν* IO *πάντων τῶν ἐπὶ γῆς, λέγων* BN | *Καὶ* — **23** *ὁμοίωσιν* < BN **25** *ἐν εἰκόνι αὐτοῦ* IO und der hebräische Text, < BN LXX

ἐποίησεν αὐτόν.” *πῶς δ' ἂν ἄλλως εἰκὼν ἐπινοοῖτο θεοῦ καὶ ὁμοίωμα* 4 *ἢ κατὰ τὰς ἐν τῷ θεῷ δυνάμεις καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀρετῆς ὁμοιότητα; Μωσεῖ δὴ καὶ ἐν τούτοις ὥσπερ μεμαθητευμένος ὁ Πλάτων ἐπάκουσον ἐν τῷ* Ἀλκιβιάδῃ *οἷά φησιν·*

“„Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν ὅ τι τῆς ψυχῆς ἐστι θειότατον ἢ τοῦτο περὶ ὃ εἰδέναι 5 τε καὶ φρονεῖν ἐστιν; b

Οὐκ ἔχομεν.

Τῷ θεῷ ἄρα τοῦτο ἔοικεν αὐτῆς· καί τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα.

Φαίνεται.

Ἆρ' οὖν, ὅθ' ὥσπερ κάτοπτρά ἐστι σαφέστερα τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου καὶ καθαρώτερα καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχάνει ὄν;

Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες.

Εἰς τὸν θεὸν ἄρα βλέποντες ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χρώμεθ' ἂν καὶ c τῶν ἀνθρωπίνων εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετὴν καὶ οὕτως ἂν μάλιστα ὁρῷμεν καὶ γινώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς.

Ναί.”

Ταῦτα μὲν ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ. *ἐν δὲ τῷ* Περὶ ψυχῆς *ὅπως πλατύτερον* 6 *ἑρμηνεύει τὰ κατὰ τοὺς τόπους·*

5-18 Plat. Alc. 133c; 11 *Ἆρ'* — 18 *Ναί* < unsere Platohss.; steht aber bei Stob. ecl. III 21, 24 (p. 576 Hense) **5-9** Thdrt. V 39

BION(D)

1 *ἐπινο^{οῖ}εῖτο* I (alles 1. H.) **2** *ἐν — ὁμοιότητα*] *ἀρετὰς* B | *κατὰ*^{2} < ND **3** *δὲ* B | *ἐπάκουσον*] *τοιάδ'* BN **4** *οἷά* O *ὁποῖα* I < BN Zu 5ff. hat I^{x} (a. R.) *ἐν Ἀλκιβιάδῃ* **5** *ἐστὶ τ. ψυχῆς* Pl. | *θειότατον* (auch Thdrt.)] *νοερώτερον* Pl. | *ὃ* (auch Thdrt.)] *ὃ τὸ* Pl. **11** *Ἆρ'*] *γὰρ* I | *οὖν* < Stob. | *ὅθ'* < O Stob.; *ὅθ' ὥσπερ wann (da) so etwas wie* | *σαφέστερά ἐστι* Stob. **12** *καὶ*^{2}] *τε καὶ* Stob. **17** *γινώσκοιμεν* Stob. (*γιγν.*) *γινώσκομεν* BON *γινώσκωμεν* I **18** *Ναί* < B Zu 19ff. in I (a. R.): *ἑρμηνεύει συνάδων Μωσεῖ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου τῶ θεῶ τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον· παραπλησίον ἄκουε* **19** *Ταῦτα — Ἀλκ.* < BN | *ὅπως* IO < BN **20** *ἑρμηνεύει* BON < I | *τὰ κατὰ τοὺς τόπους die einzelnen Punkte* | + nach *τόπους*: *ὁ αὐτὸς λέγων οὕτως* BN; + *ἐπάκουσον* nach *τόπους* Dind. (doch ist jenes offenbar nur dazuzudenken, aus 3)

"Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὁρατόν, τὸ δὲ ἀει-
δές; Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέ-
ποτε κατὰ ταὐτά; Καὶ ταῦτα, ἔφη, θῶμεν. Φέρε δή, ἦ δ' ὅς, ἄλλο τι δὴ 7
ἡμῶν αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν d
ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Πανταχῇ τοῦτό
γε δὴ τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ ἡ ψυχή; ὁρατὸν ἢ ἀειδές; Οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπων γε, ὦ
Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων
φύσει ἐλέγομεν, ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴει; Τῇ τῶν ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς 8
λέγομεν; ὁρατὸν ἢ ἀόρατον εἶναι; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα; Ναί. Ὁμοιό-
τερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. Πᾶσα ἀνάγκη,
ὦ Σώκρατες. | Οὐκοῦν καὶ πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχὴ ὅταν μὲν τῷ 9
σώματι χρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι, ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν ἢ δι' (552)
ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος σκοπεῖν τι), τότε
μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς ταῦτα τὰ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα
καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἰλιγγιᾷ ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων
ἐφαπτομένη; Πάνυ γε. Ὅταν δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται 10
εἰς τὸ καθαρὸν καὶ ἀεὶ ὂν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ ὡς b
ξυγγενὴς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου τε γίνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ' αὑτὴν
γένηται καὶ ἐνῇ αὐτῇ, καὶ πέπαυταί τε τοῦ πλάνου καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ
τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη. καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ
πάθημα φρόνησις κέκληται. Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, 11
ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ

1—S. 62, 24: Plat. Phaed. 79a—81c   1 *Θῶμεν* — 11 *Σώκρατες*: Thdrt. V 40f.

BION(D)

1 *Θῶμεν* — 5 *ξυγγεν.* < B | *οὖν* < ND[1] (+ 4. H.) 3 *ταῦτα*] *τοῦτο* Pl. | *ἄλλο τι δὴ* IN *ἀλλ' ὅτι δὴ* O *ἄλλο τι* Pl. Thdrt. *ἄλλο δή τι* Steph. 5 *ἂν* < O | *ξυγγεν.* I Pl. Thdrt. *συγγεν.* ON 5f. *Πανταχῇ* — *δὴ*] *Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον ὅτι* Pl. Thdrt. 9 *ἢ ἀόρατον* < B 10 *τὸ*] *τῷ* O 11 *Οὐκοῦν καὶ*] *καὶ λοιπὸν* B | *π. ἐλέγ.* Mras *πάλαι λέγομεν* O *πάλιν ἐλέγομεν* I *τὸ πάλαι λεγόμενον* BN *τόδε πάλαι ἐλέγομεν* Pl. 12 *προσχρῆται* Pl. | *ἢ*[1]] *οὐχὶ ἢ* BON 13 *σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως* Pl. 14 *ὑπὸ*] *ἀπὸ* B | *ταῦτα τὰ μηδέποτε*] *τὰ οὐδέποτε* Pl. 15 *ταρ. καὶ πλαν.* O 16 *δέ γε* Pl. | *ἑαυτὴν* ND | *οἴχεται*] *ἔρχεται* BN 17 *καὶ*[1]] *τε καὶ* Pl. 18 *ἀεὶ* < I | *γίγνεται* Pl. | *αὑτὴν* BO Pl. *αὐτὴν* I (aber *καθ'*) *ἑαυτὴν* ND 19 *γένηται*] *γίνεται* O | *ἐνῇ* Mras *ἐν τῇ* ION *τῇ* B *ἐξῇ* Pl. 20 *ταὐτὰ* O Pl. | *καὶ*[1] < Pl. 21 *ἀληθῆ* I Pl. *ἀληθῶς* BON 22 *Ποτέρῳ* — S. 61, 9f. *ὦ Σ.* < B | *αὖ* < O | *ἔμπροσθεν* Pl. | *πρόσθεν εἰρημένων* IN

τῶν νῦν λεγομένων ἡ ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἂν c
ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, συγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου καὶ
ὁ δυσμαθέστατος ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστιν ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως
ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ. Ὅρα δὴ καὶ τῇδε· 12
ὅτι ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι
ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν
σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ
μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαί
τε καὶ δουλεύειν; Ἔμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικε; Δῆλα δή, ὦ Σώ- 13
κρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δή, ἔφη, ὦ d
Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει· τῷ μὲν θείῳ καὶ
ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ
ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοή-
τῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιό-
τατον αὖ εἶναι τὸ σῶμα. ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε 14
Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. Τί οὖν; τούτων οὕτως ἐχόντων ἆρ'
οὐ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ
εἶναι ἢ ἐγγύς τι τούτου; | Πῶς γὰρ οὔ; Συννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι ἐπειδὰν 15
ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὁρατῷ κεί- (553)
μενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ
διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπι-
μένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν
τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ μάλα. συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ
οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. b
ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐὰν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα
πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν ἢ οὔ; Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ 16

S. 60, 1—S. 62, 24: Plat. Phaed. 79a—81c 9f. *Ποτέρῳ — θνητῷ*: Thdrt. V 42 16 *Τί* — 18 *οὔ*: Thdrt. V 42 26 *Ἡ* — S. 62, 6 *ἔχει*: Thdrt. V 43

BION(D)

1 *ἡ* < Pl. | *συγγεν.* ND | *Πᾶς ἂν*] *πᾶσαν* O 2 *ἔμοιγε*] *μοι* Pl. | *συγχωρῆσαι* (auch D u. Pl.)] *συγχωρήσαι* I (1. H. aus *-ρῆσαι*) N^2 4f. *Τῷ — σῶμα* < I 6 *δεσπόζειν* (auch D)] *σπουδάζειν* N 7 *δοκεῖ*^{1} < ND^1 (+ 4. H.) | *τ. θείῳ εἶναι* Pl. 10 *δή*] *δὲ* BN 11 *ὑμῖν* O 12 *καὶ νοητῷ* nach *ἀδιαλύτῳ* BN | *καὶ κατὰ* ND | *τὰ αὐτὰ* BN 14 *τὰ αὐτὰ* BN 15 *τὸ* < Pl. | *ἄλλο*] *ἄλλη* B 16 *ὡς*] *ἢ* Pl. 17 *οὐ*] *οὐχὶ* Pl. 18 *ἐννοεῖς* Pl. 19 *ὁ* < I | *τὸ*^{2} < B 20 *καὶ*^{2} — 25 *σώματος* < B 25 *δὲ* < O | *ἂν* Pl. 26 *ὅμως* Pl. *ὁμοίως* BION

ἄρα (τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν
καὶ ἀειδῆ, εἰς Ἅιδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν,
οἶ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον), αὐτὴ δὲ ἡμῖν ἡ
τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπε- c
φύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; πολλοῦ γε δεῖ, 17
ὦ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδε ἔχει· ἐὰν μὲν
καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν
κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροι-
σμένη αὐτὴ εἰς αὑτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ <τοῦτο> (τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο d
ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα ῥᾳδίως· ἢ οὐ
τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου;) Παντάπασί γε. Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα 18
εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ
φρόνιμον, οἶ ἀφικομένῃ ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ
φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγ-
μένῃ, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρό-
νον μετὰ θεῶν διάγουσα, οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ ἄλλως; Οὕτως νὴ Δία, ἔφη
ὁ Κέβης. | Ἂν δέ γε, οἶμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος 19
ἀπαλλάττηται, ἅτε σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα (554)
καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν
ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ ἄν τις ἅψαιτο καὶ ἴδοι
καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκο-
τῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ <εἰθισμέν>η
μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν· οὕτω δὴ ἔχουσαν οἴει ψυχὴν αὐτὴν καθ'
αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξασθαι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη." b

Ταῦτα ὁ Πλάτων· ἐξαπλοῖ δὲ τὴν διάνοιαν ὁ Πορφύριος ἐν τῷ πρώτῳ 20
τῶν Πρὸς Βόηθον Περὶ ψυχῆς *τοῦτον γράφων τὸν τρόπον·*

S. 60, 1—S. 62, 24: Plat. Phaed. 79a—81c

BION(D)

2 *ὡς ἀληθῶς* < B 3 *οἶ*] *οἷον* I | *ὁ θεὸς* ND | *αὕτη* Pl. | *δὲ δὴ* Pl. 4 *οὕτω* Pl. Thdrt. *οὐ* die Hss. 5 *γε καὶ* BN 6 *πολλῷ* Pl. Thdrt. *πολλὰ πολλῶν* die Hss. 7 *τοῦ σ. μηδὲν* BN 8 *αὐτὸ*] *αὐτῶ* BO* (*ὁ* übergeschrieben 1. H.) 9 *αὑτήν* Pl. *αὐτὴν* IO *ἑαυτὴν* BN | <*τοῦτο*> Pl. < die Hss. 10 *ῥᾳδ. μελ.* B | *ἢ* — 14f. *ἀπηλλαγμένῃ* < B 12 *ἀθάνατον*] *θάνατον* I 16 *μετὰ τῶν* Pl. | *φαμὲν* B 17 *ἐὰν* Pl. | *τοῦ σώματος* < B *τὸ σῶμα* ND (verbess. 4. H.) 18 *τῷ σώματι* Pl. | *ξενοῦσα* B 19 *γοητευομένη* ND | *ὥστε* — 22 *αἱρετόν* < B 20 *τὸ* < O | *τις ἂν* Pl. 21 *πίοι καὶ φάγοι* I Pl. ~ ON 22 *εἰθισμένη* Pl. *ἢ* die Hss. 24 *ἀπαλλάξεσθαι* Pl. 25 *Ταῦθ'* BN | *ἐξαπλοῖ* — S. 66, 7 *συμφωνίαν* (somit auch das ganze folgende Kapitel) < B 26 *Βόηθον* Mras *Βοηθὸν* die Hss. | *Περὶ* — *τρόπον* < ND[1] (+ 4. H.)

κθ'. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

"Αὐτίκα λόγον ἰσχυρὸν εἶναι δοκοῦντα τῷ Πλάτωνι εἰς παράστασιν τῆς 28,1
ψυχῆς ἀθανασίας, τὸν ἐκ τοῦ ὁμοίου. εἰ γὰρ ὁμοία τῷ θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ c
ἀειδεῖ καὶ ἀσκεδάστῳ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ οὐσιωμένῳ καὶ συνεστῶτι ἐν ἀφθαρ-
σίᾳ, πῶς οὐ τοῦ γένους ἂν εἴη τοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα; ὅταν γὰρ δύο 2
τινῶν ἄκρων ἐναργῶς ἐναντίων, οἷον λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, ἄλλο τι ἀμφισβη-
τῆται ποίας ἐστὶ μερίδος, εἷς ἣν καὶ οὗτος τρόπος ἀποδείξεως διὰ τοῦ δεῖξαι τίνι d
τῶν ἀντικειμένων ὅμοιον. οὕτω γάρ, καίπερ ἐν ἀλογίᾳ κατὰ πρώτην ἡλικίαν
τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κατισχημένου πολλῶν τε ἄχρι γήρως ἐν τοῖς τῆς ἀλο-
γίας ἁμαρτήμασι πλεοναζόντων, ὅμως διὰ τὸ τῷ καθαρῶς λογικῷ πολλὰς
ὁμοιότητας φέρειν λογικὸν εἶναι τὸ γένος τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐπιστεύθη. ὄντος 3
οὖν θείου συστήματος καὶ ἀκηράτου καὶ ἀλυμάντου προφανῶς τοῦ τῶν θεῶν,
ὄντος δὲ πάλιν ἐναργῶς τοῦ χθονίου καὶ λυτοῦ καὶ ἐν διαφθορᾷ κειμένου,
ἀμφισβητουμένης δὲ παρά τισι τῆς ψυχῆς τίνι τῶν προκειμένων μέρει προσκε-
χώρηκεν, ἐκ τῆς ὁμοιότητος ᾠήθη ὁ Πλάτων δεῖν ἀνιχνεύειν τὴν ἀλήθειαν. |
καὶ ἐπειδὴ τῷ μὲν θνητῷ τε καὶ λυτῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ ζωῆς ἀμετόχῳ καὶ διὰ 4
τοῦτο ἁπτῷ τε καὶ αἰσθητῷ καὶ γινομένῳ καὶ ἀπολλυμένῳ οὐδαμῶς ἔοικε, (555)
τῷ δὲ θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ ἀειδεῖ καὶ νοερῷ ζῶντί τε καὶ ἀληθείας συγγενεῖ
καὶ ὅσα ἐκεῖνος περὶ αὐτῆς ἀναλογίζεται, ἐδόκει μὴ τὰς μὲν ἄλλας ὁμοιότητας
τοῦ θεοῦ ἐνεῖναι συγχωρεῖν, τὸ δὲ τῆς οὐσίας ἐμφερὲς ἀπ' αὐτῆς ἐθέλειν ἀθετεῖν,
δι' ὃ καὶ τούτων αὐτὴν τυχεῖν συμβέβηκεν. ὥσπερ γὰρ τὰ ταῖς ἐνεργείαις 5
τῷ θεῷ ἀνόμοια εὐθὺς καὶ τῇ συστάσει τῆς οὐσίας ἐξήλλακτο, οὕτως ἀκό- b
λουθον εἶναι τὰ τῶν αὐτῶν πως ἐνεργειῶν μέτοχα φθάνειν τὴν ὁμοιότητα
τῆς οὐσίας κεκτημένα. διὰ γὰρ τὴν ποιὰν οὐσίαν ποιὰς εἶναι καὶ τὰς ἐνερ-
γείας, ὡς ἂν ἀπ' αὐτῆς ῥεούσας καὶ αὐτῆς οὔσας βλαστήματα."

Τούτου τοίνυν τοῦ λόγου τὴν δύναμιν περιαιρῶν ὁ Βόηθος ἐπάκου- 6
σον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ὃ πεποίηκε γράφων οὕτως·

2-25 Porphyr. *Πρὸς Βόηθον Περὶ ψυχῆς* (nur durch Eus. erhaltene Bruchstücke): fr. 1 (die Nummern sind von mir), aus dem ersten Buch

B (< diese Seite) ION(D)

1 Die Überschrift in ION < B mit dem Kapitel **6** *ἄκρων Extreme* **6f.** *ἀμφισβητῆναι* (τ über ν) I (alles 1. H.) **8** *οὕτως* ON | *κατὰ*] *καὶ* ND **9** *κατισχημένου* IO *κατεσχημένου* ND **10** *καθαρῶ* O **11** *ἐπιστεύθη* I *ἂν ἐπιστ.* ON **13** *ὄντα* I | *καὶ*[1] I *τοῦ* ON | *λυτοῦ* Vig. (s. 16 und S. 64, 17) *αὐτοῦ* die Hss. | *διαφορᾷ* I **14** *ἀμφισβητούμενος* I **20** *θέλειν* I **21** *τὰ* < I **22** *ἐξήλλακτο verschieden war* **23** *ἐνεργειῶν*] *ἐνεργεῖν* I | *φθάνειν von vornherein* **26** *Βόηθος* Mras *Βοηθὸς* die Hss. **26f.** *ἐπάκουσον εὐθὺς* < ND **27** *ὃ — γράφων*] *γέγραφεν* ND

“Εἰ μὲν ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ παντὸς ὀλέθρου κρείττων τις φύσις, 7
πολλοὺς ἀναμείναντα χρὴ καὶ περιηγησάμενον λόγους ἀποφήνασθαι. τὸ 8
μέντοι τῶν περὶ ἡμᾶς ὁμοιότερον μηδὲν γενέσθαι θεῷ ψυχῆς, οὐ πολλῆς ἄν c
τις δεηθεὶς πραγματείας πιστεύσειεν, οὐ μόνον διὰ τὸ συνεχὲς καὶ ἄπαυστον
τῆς κινήσεως, ἣν ἐν ἡμῖν ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ τοῦ καθ’ ἑαυτὴν νοῦ. εἰς ὅπερ 9
ἀπιδὼν καὶ ὁ Κροτωνιάτης φυσικὸς εἶπεν ἀθάνατον αὐτὴν οὖσαν καὶ πᾶσαν
ἠρεμίαν φύσει φεύγειν, ὥσπερ τὰ θεῖα τῶν σωμάτων. ἀλλὰ καὶ καθάπαξ 10
τὴν ἰδέαν τῆς ψυχῆς καὶ μάλιστα τὸν ἄρχοντα ἐν ἡμῖν νοῦν, ὁπηλίκα βουλεύ- d
ματα καὶ ὁρμὰς πολλάκις ὁποίας ὑποκινεῖ, τῷ κατανοήσαντι πολλή τις ἂν
πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιότης ὑποφανείη.”

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει· 11

“Εἰ γὰρ ὡς ὁμοιότατον τῷ θείῳ πάντων χρημάτων ἡ ψυχὴ δείκνυται, τίς
ἔτι χρεία τῶν ἄλλων δεῖσθαι λόγων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀθανασίας αὐτῆς προ-
οιμιαζόμενον καὶ μὴ καὶ τοῦτον ὡς ἕνα μετὰ τῶν πολλῶν καταριθμοῦντα,
ἱκανὸν ὄντα ἐντρέψαι τοὺς εὐγνώμονας, ὡς οὐκ ἂν τῶν ἐμφερῶν τῷ θείῳ
μετέσχεν ἐνεργειῶν μή τοι θεία γε οὖσα καὶ αὐτή; | εἰ γὰρ καίπερ ἐν 12
τῷ θνητῷ καὶ λυτῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ καθ’ ἑαυτὸ νεκρῷ καὶ ἀεὶ ἀπολλυμένῳ καὶ (556)
διαρρέοντι εἰς τὴν τῆς ἀπωλείας μεταβολὴν κατορωρυγμένη αὐτό τε ποιεῖ καὶ
συνέχει καὶ τὴν ἑαυτῆς θείαν ἀναδείκνυσιν οὐσίαν, καίπερ ἐπιπροσθουμένη
καὶ ἐμποδιζομένη ὑπὸ τοῦ προκειμένου αὐτῇ πανωλέθρου πλάσματος, πῶς
εἰ τοῦ <ἀ>λόγου χωρισθείη, ὥσπερ χρυσίον περιπεπλασμένου πηλοῦ, οὐκ
αὐτόθεν ἂν τὸ ἑαυτῆς εἶδος ἐκφήνειεν ὡς ἐμφερὲς ὂν μόνῳ τῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ b
διὰ τὸ μέτοχον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὰς ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὁμοιότητας διασῷζον
καὶ ἐν τῷ μάλιστα θνητῷ αὐτῆς (ὥσπερ ἐστὶν ὅταν ἐν τῷ θνητῷ καθειρχθῇ)
διὰ τοῦτο μὴ διαλυόμενον, ὅτι φύσεως ἦν τῆς ἀμοίρου φθορᾶς;”

1-10 Porphyr. *Περὶ ψυχῆς* fr. 2 (s. zu S. 63, 2ff.) **6** *ὁ Κροτωνιάτης φυσικός* ist Alcmaeon von Croton, s. Diog. L. VIII 5, 83: *ἔφη δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ κινεῖσθαι αὐτὴν συνεχὲς ὡς τὸν ἥλιον* (Diels-Kranz, Fragm. d. Vorsokr.[6] I 210; Kranz weist auf die bei Diels fehlende Boëthusstelle im Nachtrag, Bd. I S. 495, 46 hin) **12-25** Porphyr. ebd. fr. 3

B (< diese Seite) ION(D)

2 *ἀμείναντα* N[1]D *ἀμείψαντα* N[2] | *περιηγησάμενον*] gewissermaßen: *eine Rundreise machen durch . . .* 3 *τῶν*] *τῷ* I 6 *φυσικῶς* ON 7 *ἐρημίαν* ND | *φύσιν* ND 8 *ὁπηνίκα* ND 12 *ὡς ὁμοιότητα* ND 13f. *προοιμιαζόμενον*: *indem man diese Tatsache* (*ὡς ὁμοιότατον τῷ θείῳ*) *nur als Vorwort, nicht als Beweisgrund verwendet* 14 *μετὰ* IN < O 15 *ὄντα* ON < I 18 *εἰς — μεταβολὴν zur Veränderung, die schließlich seinen Untergang herbeiführt* 19 *ἐπιπροσθουμένη* I *ἐπιπροσθετουμένη* ON 21 *τοῦ ἀλόγου* Mras *τῷ λόγῳ* die Hss. | *χωρισθείη* ON *χρωσθείη* I | *πηλοῦ*] *πολοῦ* I 22 *ἐμφήνειεν* O

Καὶ ὑποκαταβάς φησιν· 13
"Εἰκότως δὲ καὶ θεία φαίνεται ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἀμέριστον ὁμοιώσεως
καὶ θνητὴ ἀφ' ὧν προσπελάζει τῇ θνητῇ φύσει· καὶ κάτεισι καὶ ἄνεισι καὶ
θνητοειδής ἐστι καὶ τοῖς ἀθανάτοις ἐμφερής. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ὁ γα- 14
στρίζων ἑαυτὸν καὶ κεκορέσθαι σπουδάζων ὡς τὰ κτήνη· ἄνθρωπος δὲ καὶ c
ὁ σῴζειν ἐν πελάγει δι' ἐπιστήμης ἐν κινδύνοις οἷός τε ὢν τὴν ναῦν καὶ ὁ σῴ-
ζειν ἐν νόσοις καὶ ὅ γε τὴν μὲν ἀλήθειαν εὑρίσκων, μεθοδεύσας δὲ καὶ πρὸς
γνώσεως καταλήψεις πυρείων τε εὑρέσεις καὶ ὡροσκοπείων τηρήσεις καὶ
μιμήσεις τῶν τοῦ δημιουργοῦ ποιημάτων μηχανησάμενος. ἄνθρωπος 15
γὰρ ἐπενόησεν ἐπὶ γῆς συνόδους τῶν ἑπτὰ μετὰ τῶν κινήσεων δημιουργῆσαι, d
διὰ μηχανημάτων τὰ ἐν οὐρανῷ μιμούμενος. καὶ τί γὰρ οὐκ ἐπενόησεν, ἀποδει-
κνὺς τὸν θεῖον καὶ θεῷ παρισωμένον ἐν αὐτῷ νοῦν; ἀφ' ὧν Ὀλυμπίου τε 16
καὶ θείου καὶ οὐδαμῶς θνητοῦ τολμήματα διαφαίνων τοὺς πολλοὺς διὰ φιλαυ-
τίαν τῆς αὐτῶν εἰς τὰ κάτω ῥοπῆς ἰδεῖν αὐτὸν οὐχ οἵους τε ὄντας ἐκ τῶν
ἔξωθεν φαινομένων ὁμοίως αὐτοῖς θνητοειδῆ δοξάζειν αὐτὸν ἀναπέπεικεν·
ἑνὸς ὄντος καὶ τούτου τρόπου τῆς ἐκ κακίας παραμυθίας, τὸ τῇ ἀντανισώσει
τῆς αὐτῶν ἀθλιότητος διὰ τὰ ἔξωθεν φαινόμενα προσαναπαυομένους πείθειν
ἑαυτούς, ὅτι ὡς τὰ ἔξω καὶ τὰ εἴσω πάντες ἄνθρωποι."

| *Τούτων ἁπάντων διδάσκαλος πέφηνε γεγονὼς ὁ Μωσῆς, ὃς διεξιὼν* 17
τὴν πρώτην ἀνθρωπογονίαν κατὰ τὰς προτεθείσας λέξεις διὰ τῆς πρὸς τὸ (557)
θεῖον ἐξομοιώσεως τοὺς περὶ ψυχῆς ἀθανασίας λόγους ἐπιστώσατο. ἀλλ' 18
ἐπειδὴ τὰ περὶ τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀφανοῦς οὐσίας σύμφωνα καὶ ὁμόδοξα
Μωσεῖ καὶ Πλάτωνι συνέστη, ὥρα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κατὰ Πλάτωνα
φιλοσοφίας ἐπιθεωρῆσαι δεῖξαί τε τὸν ἄνδρα Ἑβραίοις κατὰ πάντα φίλον,
ἐκτὸς εἰ μή που παρατραπεὶς ἀνθρωπινώτερον ἢ κατὰ τὸν ἀληθῆ φάναι τι b

2-18 Porphyr. *Περὶ ψυχῆς* fr. 4 (s. zu S. 63, 2ff.)

B (< diese Seite) ION(D)

5 *κεκορέσθαι* I (*κε* übergeschrieben 1. H.) ND *κορέζεσθαι* O **7** *δὲ καὶ* (auch D)] *δὲ ἢ· καὶ* N (*ἢ* versuchte N¹ durch Abtrocknen zu tilgen) **8** *πυρίων* I **9** *μηχανησάμενος*] *κτησάμενος* O **10** *τῶν ἑπτὰ*] *der Planeten* **12** *αὐτῷ* Mras *αὐτῷ* IO *ἑαυτῷ* ND **13** *διαφαίνων* (nml. *ὁ ἄνθρωπος*)] *μεταφαίνων* N *διαμεταφαίνων* D **14** und **15** *αὐτὸν*, nml. *τὸν νοῦν* **15** *ὁμοίως* O *ὁμοίους* IN | *αὐτοῖς* (= *τοῖς πολλοῖς*)] *αὐτοῖσ* O (alles 1. H.) | *καὶ θνητοειδῆ* ND | *ἀναπ. αὐτόν* O **16** *ἑνὸς — τρόπου*: *wobei auch das eine Art . . . ist* | **16f.** *τὸ — πείθειν*: beachte *τὸ* mit Infin. als Apposition zu dem Genet. absol. | *τῇ ἀντανισώσει* zu *προσαναπαυομένους*: *wobei sie sich mit dem gegenseitigen Ausgleich ihres Unglücks zufrieden geben, d. h. indem sie erkennen, daß einer so unglücklich ist wie der andere* **17** *αὐτῶν* Gaisf. *αὐτῶν* O *ἑαυτῶν* IN **18** *ὅμοιοι πάντες* Steph. **24** *τε* < I

προήχθη λόγον. *αὐτίκα τῶν εἰρημένων ὅσα μὲν ἐπιτυχῶς λέλεκται τῷ* 19
ἀνδρὶ συντρέχοι ἂν τοῖς Μωσεῖ δεδογμένοις, ὅσα δὲ μὴ ἀρέσκοντα Μωσεῖ
καὶ τοῖς προφήταις ὑπέλαβεν, οὐκ ἂν ἔχοι συνεστῶτα τὸν λόγον. τοῦτο
δ' ἡμῖν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι παραστήσεται. τέως δ', ἐπεὶ πεφώραται ἐν τῇ
περὶ τῶν νοητῶν ἐποπτείᾳ συνῳδὰ καὶ σύμφωνα τὰ τεθειμένα, ὥρα
ἐπανελθοῦσιν αὖθις ἐπὶ τὴν τῶν αἰσθητῶν φυσιολογίαν ἐν βραχέσι τὴν c
πρὸς τὰ Ἑβραίων ἐπιδραμεῖν τοῦ ἀνδρὸς συμφωνίαν.

λʹ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΕΝΗΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Μωσέως γεννητὸν ἀποφηναμένου τόδε τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενόμενον 29,1
(λέγει δ' οὖν ἀρχόμενος τῆς ἑαυτοῦ γραφῆς· "Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς d
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν" *καὶ μετὰ τὰ κατὰ μέρος ἐπάγει·* "Αὕτη ἡ βίβλος
γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν"), *ἄκουε τοῦ Πλάτωνος ὡς οὐκ ἐκπίπτει τῆς διανοίας*
ὧδέ πῃ καὶ αὐτὸς γράφων·
"Πᾶν δὲ αὖ τὸ γινόμενον ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι· πάντῃ 2
γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν."
Καὶ ἐπιλέγει· 3
"Ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο, ὅ τι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστα
ἂν δέχοιτο τοῦθ' ἡμῖν ὠνομάσθω· σκεπτέον οὖν περὶ αὐτοῦ πρῶτον, ὅπερ
ὑπόκειται περὶ παντὸς ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν, πότερον ἦν ἀεί, γενέσεως ἀρχὴν
ἔχων οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος. γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ | 4
ἁπτός τέ ἐστι καὶ σῶμα ἔχων, πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα αἰσθητά, τὰ δ' αἰσθητὰ (558)

10f. Gen 1, 1 **11-13** ebd. 2, 4 **15f.** Plat. Tim. 28a **18—S. 67, 3:** ders. ebd. 28bc (von **20** *πότερον* — S. 67, 1 *ἐφάνη* zitiert auch theoph. II 45) **20** *πότερον* — S. 67, 3 *ἀδύνατον* (aber *ἐξειπεῖν ἀδ.*): Thdrt. IV 37f.

B (ab 8) ION(D)

1 *αὐτίκα* < ND | *τῶν γὰρ* ND | *λέλεκται*] *εἴρηται* ND **3** *τὸν* < I **4** *παραστήσεται*] *ῥηθήσεται* ND | *τέως* — **6** *αὖθις*] *ἐπανιτέον δὲ πάλιν* ND **5** *περὶ τῶν* I *περὶ τὴν τῶν* (aber *ἐποπτεία*) O **6f.** *τὴν*² — *ἐπιδραμεῖν* und *συμφωνίαν* < ND **8** Die Überschrift in BION | *γεννητὸν* O **9** *γεννητὸν* O **10** *λέγοντος* BN | *δ'* — *γραφῆς* < BN **11** *καὶ*² — **13** *γῆν* < B | *καὶ*² — *ἐπάγει*] *καὶ πάλιν* ND¹ (verbess. D⁴ a. R.) | *τὰ* I *ταῦτα* O **12** *ᾗ* < I **15** *αὖ* < I | *γινόμενον* BIO *γιγν.* ND Pl. | *γίνεσθαι* I | *πάντῃ*] *παντὶ* Pl. **16** *ἔχειν*] *σχεῖν* Pl. **18** *ἢ*¹] *καὶ* BN | *ἢ*² < BN **19** *ὀνομαζέσθω* O | *δ' οὖν* Pl. **20** *τοῦ παντὸς* I **21** *ἔχον* ND | *γέγονεν* < I **22f.** *αἰσθητὰ* — *περιληπτὰ* (auch Thdrt.)] *αἰσθητά, δόξῃ περιλ. μετ' αἰσθήσεως, γιγνόμενα* Pl.

δόξῃ περιληπτὰ καὶ γενητὰ ἐφάνη. τῷ δ' αὖ γενομένῳ φαμὲν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γενέσθαι. τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ δημιουργὸν τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον καὶ εὑρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν."

Καὶ αὖθις ἑξῆς φησιν· 5

"Οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν τόνδε τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρόνοιαν." b

λα'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΟΥΡΑΝΟΝ ΦΩΣΤΗΡΩΝ

Πάλιν Μωσέως καὶ τούτους εἶναι γενητοὺς διδάξαντος δι' ὧν ἔφησε· "Καὶ **30, 1**
εἶπεν ὁ θεός· Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτούς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους c
καὶ τοὺς ἀστέρας· καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ,"
ὁμοίως ὁ Πλάτων· 2

"'Ἐξ οὖν λόγου (*φησί*) καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα γενηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πέντε ἄλλα ἄστρα, ἐπίκλην ἔχοντα πλάνητες, εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. σώματα δὲ αὐτῶν ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς."

Ἐπιτήρει δὲ εἰ μὴ τὸ "ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ" *εἰρημένον τῷ* 3
Πλάτωνι ὅμοιον ἂν εἴη τῷ παρ' Ἑβραίοις φάσκοντι "τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρα- d
νοὶ ἐστερεώθησαν καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσαι αἱ δυνάμεις

5f. Plat. Tim. 30b **8-11** Gen 1, 14 **11f.** Gen 1, 16f. **14-17** Plat. Tim. 38c (= S. 242, 2—5); aus Eus. Thdrt. IV 39 **19**—S. 68, 1: Ps 32 (33), 6

BION(D)

1 *γεννητὰ* O Pl. 2 *δημιουργὸν* (auch Thdrt.)] *πατέρα* Pl. 3 *πάντα* BN[1] (*σ* übergeschrieben 2. H.) D[1] (*ς* + 4. H.) 4 *αὖθις* < ND[1] (+ 4. H.) 5 *δὴ*] *δεῖ* BN (beide Hss. haben *δεῖ* auch nach *εἰκότα*) 6 *ἔννουν τε* Pl. | *γενέσθαι* vor *τῇ* BN 7 Die Überschrift in BION 8 *γεννητοὺς* O 9 *γεννηθήτωσαν* O 10 *καὶ εἰς ἡμέρας* < BN 11 *ὁ*] × B 12 *καὶ τοὺς ἀστέρας* hier BN, nach *οὐρανοῦ* IO 13 *ὁ*] *καὶ* B *καὶ ὁ* ND 14 *φησί* hier I, nach *διανοίας* ON, nach *τοιαύτης* B | *θεοῦ* hier I, S. 242, 2 alle Hss., Thdrt. Pl.; nach *λόγου* BON; s. 18 15 *γεννηθῇ* O Pl. 16 *πλανητά* ein Teil der Hss. Thdrt., Pl. 17 *αὐτῶν ἑκάστων* die Hss. S. 242, 4, Pl. 20 *τοῦ στόματος* < I | *πᾶσαι αἱ δυνάμεις* IO *πᾶσα ἡ δύναμις* BN

αὐτῶν.” *ἀλλὰ καὶ Μωσέως εἰπόντος* “καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ στερεώματι” *ὁμοίᾳ κέχρηται καὶ ὁ Πλάτων φωνῇ τῇ* “ἔθηκεν,” *εἰπὼν* “σώματα δὲ αὐτῶν ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς.”

λβ'. ΟΤΙ ΠΑΝΤΑ ΚΑΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τῆς Ἑβραίων γραφῆς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν δημιουργημάτων ἐπιφωνούσης· 31,1
“Καὶ εἶδεν ὁ | θεὸς ὅτι καλόν” *καὶ ἐπὶ τῇ πάντων συγκεφαλαιώσει φα-* (559)
σκούσης· “Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν,” *ἄκουε τοῦ Πλάτωνος ὥς φησιν·*

“Εἰ μὲν δὴ καλός ἐστιν ὅδε ὁ κόσμος ὅ τε δημιουργὸς ἀγαθός, δῆλον ὡς πρὸς τὸ ἀΐδιον ἔβλεπε.”

Καὶ πάλιν·

“Ὁ μὲν γὰρ κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δ' ἄριστος τῶν αἰτίων.”

λγ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΛΟΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Καὶ περὶ τούτου πάσης Ἑβραίων γραφῆς διαλαλούσης, τοτὲ μὲν δι' 32,1
ὧν φησι· “Καὶ εἱλιγήσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον” *τοτὲ δὲ δι' ὧν ἐπιλέγει·* b
“Καὶ ἔσται ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινή, ἃ ἐγὼ ποιῶ μένειν ἐνώπιόν μου, λέγει κύριος” *καὶ πάλιν ἄλλοτε δι' ὧν φησι·* “Παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ
κόσμου τούτου,” *καὶ ὁ Πλάτων ἄκουε ὅπως τὸ δόγμα συνίστησι λέγων* 2
ἐν Τιμαίῳ·

6 Gen 1, 4 (auch 10, 12, 18, 21, 25) 7 ebd. 1, 31 9f. und 12 Plat. Tim. 29a; aus Eus. Thdrt. IV 42 16 Ies 34, 4 17f. ders. 65, 17 + 66, 22 18f. I. Cor 7, 31

BION(D)

2 *τῇ ὁμοίᾳ* I | *ὁ* < I 4 Die Überschrift in BION 5 *γραφῆς*] *φωνῆς* I; aber s. 15 | *τῶν* < ND[1] (+ 4. H.) 6 *ὅτι* — 7 *θεὸς* < O 8 *ὥς φησιν*] *λέγοντος* BN 9 *ὅ τε*] *ὅτι* B 13f. Die Überschrift in BION 15 *διαλαλούσης*] *διδασκούσης* ND 16 *εἰλ.* ND *εἰλιγήσεται* BIO 17 *ἐνώπιόν μου* < B 18 *ἄλλοτε* — *φησι* < B 19 *ἄκουε* — *συνίστησι*] *οἷα φησὶ* BN | *ἄκουε* I *ἄκουε γοῦν* O; aber vgl. Bd. I S. 123, 7 *ἄκουε οἷα*

"Καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν· καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ c
τούτων τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη
δι᾽ ἀναλογίας ὁμολογῆσαν φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥς εἰς ταὐτὸν αὑτῷ
ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι."

Εἶθ᾽ ἑξῆς φησι· 3

"Χρόνος δ᾽ οὖν μετὰ οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ
λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται."

Καὶ πάλιν εἰπών· 4

"Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἄλυτα ἐμοῦ μὴ θέ-
λοντος," *ἐπάγει λέγων ἑξῆς·* d

"Τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον
εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. διὸ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ
οὐδ᾽ ἄλυτοι τὸ πάμπαν. οὔ τι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου
μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες
ἐκείνων οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε ξυνεδεῖσθε."

Καὶ ἐν τῷ Πολιτικῷ *δὲ τάδε ὁ αὐτός φησι·* 5

"Τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον καὶ
ξυγκυκλεῖ, τοτὲ δ᾽ ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον
εἰλήφωσιν ἤδη χρόνου, τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περιάγεται, ζῷον
ὂν καὶ φρόνησιν εἰληφὸς ἐκ τοῦ ξυναρμόσαντος | αὐτὸ κατ᾽ ἀρχάς. τοῦτο δὲ (560)
αὐτῷ τὸ πάλιν ἰέναι διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε.

1-4 Plat. Tim. 32bc (= S. 241, 17—21) **1** *ξυνεστ. — ἁπτόν*: Thdrt. IV 42 **6f.** Plat. Tim. 38b; aus Eus. Thdrt. IV 42 **9f.** und **11-15** Plat. Tim. 41ab; auch S. 243, 1—6 **9** *Θεοὶ — ἔργων* auch S. 207, 16 (Clem.) **12** *ἀθάνατοι* — **14** *λαχόντες*: Thdrt. III 70 **17**—S. 71, 11: Plat. polit. 269c—270d

BION(D)

Zu 1ff. hat I[x] a. R.: *ἐκ Τιμαίου* 2 *τούτων τοιούτων* S. 241, 18 alle Hss. und Pl. *τούτων καὶ τοιούτων* hier I, *τῶν τοιούτων* BON | *ἐγενήθη* (auch S. 241, 19)] *ἐγεννήθη* O Pl. 3 *ὡς* — 4 *γενέσθαι* < B | *ὡς*] *ὥστ᾽* S. 241, 20 und Pl. 4 *τῶν ἄλλων* (auch S. 241, 20)] *τοῦ ἄλλου* Pl. 6 *γεγονέναι* O | *γεννηθέντες* O Pl. 9 *ἔργων* + *ἃ δι᾽ ἐμοῦ γενόμενα* Pl. (von Eus. auch S. 243, 1 ausgelassen) | *ἐμοῦ γε* Pl. 9f. *ἐθέλοντος* Pl. 12 *δι᾽ ἃ* Eus. S. 243, 3, Pl. 13 *οὔ τι* — 15 *ξυνεδεῖσθε* < B | *γε* < O 15 *ἐκείνου* I | *ὅτι* ND | *ξυνεδεῖσθε* I, alle Hss. S. 243, 6 Pl. *συνεδ.* hier ON Zu 17ff. hat I[x] a. R. *ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ* 17 *ξυμποδηγεῖ* BON Pl. *ξυμπολεῖ* I | *πορευόμενον* I Pl., *-μενος* BON 18 *ξυγκυκλεῖ* I Pl., *-κλοῖ* BON 19 *εἰλήφασιν* O | *τοτὲ δὲ* I 20 *ὃν ὁ* ON | *εἰληχὸς* Pl. 21 *ἀνάπαλιν* Pl.

Διὰ τὸ ποῖον δή;
Τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀεὶ καὶ ταὐτὸν εἶναι τοῖς πάντων 6
θειοτάτοις προσήκει μόνοις, σώματος δὲ φύσις οὐ ταύτης τῆς τάξεως. ὃν δὲ
οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαρίων παρὰ τοῦ γεννή-
σαντος μετείληφεν, ἀτὰρ οὖν δὴ κεκοινώνηκέ γε καὶ σώματος· ὅθεν αὐτῷ μετα-
βολῆς ἀμοίρῳ γίγνεσθαι διὰ παντὸς ἀδύνατον, κατὰ δύναμίν γε μὴν ὅτι μάλιστα b
ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ τὰ αὐτὰ μίαν φορὰν κινεῖται, διότι τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν,
ὅτι σμικροτάτην τῆς ἑαυτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν 7
ἀεὶ σχεδὸν οὐδενὶ δυνατὸν πλὴν τῷ τῶν κινουμένων αὖ πάντων ἡγουμένῳ. κινεῖν
δὲ τούτῳ τι τοτὲ μὲν ἄλλως, αὖθις δ' ἐναντίως οὐ θέμις. ἐκ πάντων δὴ τού-
των τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν ἀεὶ μηθ' ὅλον
ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγὰς μήτ' αὖ τινε δύο θεὼ
φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτόν, ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐρρήθη καὶ μόνον
λοιπόν, τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης ξυμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπι- c
κτώμενον καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, τοτὲ
δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτοῦ αὐτὸν ἰέναι κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα τοιοῦτον, ὥστε
ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας διὰ τὸ μέγιστον ὂν καὶ ἰσορ-
ροπώτατον ἐπὶ σμικροτάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι.
Φαίνεται γοῦν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρῆσθαι πάντα ὅσα διελήλυθας. 8
Λογισάμενοι δὴ ξυννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάν-
των ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. ἔστι γὰρ οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό. d
Τὸ ποῖον; 9
Τὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν τοτὲ μὲν ἐφ' ἃ νῦν κυκλεῖται φέρεσθαι, τοτὲ
δ' ἐπὶ τἀναντία.
Πῶς δή;
Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν γιγνομένων
τροπῶν πασῶν εἶναι μεγίστην καὶ τελεωτάτην τροπήν.
Ἔοικε γοῦν. 10

S. 69, 17—S. 71, 11: Plat. polit. 269c—270d 2 *Τὸ* — 6 *ἀδύνατον*: Thdrt. IV 43

BION(D)

2 *ταὐτὰ* Pl. | *τοῖς πάντων*] *καὶ πάντως τοῖς* BON 3 *δέ*[2]] *δὴ* BON 5 *εἴληφεν* O | *αὐτὰρ* ND 6 *γίνεσθαι* BN 7 *ταὐτὰ* Pl. | *διότι*] *διὸ* Pl. 8 *ἑαυτὸ* I Pl. *αὑτὸ* N *αὐτὸ* BOD 9 *κινεῖ* O 10 *τι* < Pl. 11 *ἑαυτὸν*] *αὐτὸν* B | *μήτ' αὖ ὅλον ἀεὶ* Pl. 12 *παραγωγὰς* O | *αὖ τινε δύο* I *αὖτ' εἶναι δύο* BON *αὖ δύο τινὲ* Pl. 13 *αὐτόν* BN Pl. *ἑαυτόν* IO | *ἄρτι τε* BO | *ἐρρέθη* I 16 *αὐτὸν*] *ἑαυτὸν* O 17 *πολλὰς* < B | *μυρίας* I 19 *οὖν* BN | *μάλιστα* BN 20 *Λογισ.* — 27 *τροπήν* < B | *ξυννοήσομεν* ND 21 *εἶναι* < I | *οὖν* < I 26 *γιγνομένων* I Pl. *γιν.* ON 27 *τελεωτάτην* I Pl. *τελειοτ.* ON

Μεγίστας τοίνυν μεταβολὰς χρὴ νομίζειν γίγνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ.

Καὶ τοῦτ᾽ εἰκός.

Μεταβολὰς δέ γε μεγάλας καὶ πολλὰς | καὶ παντοίας ξυμφερομένας ἆρ᾽ (561)
οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζῴων φύσιν ὅτι χαλεπῶς ἀνέχεται;

Πῶς δ᾽ οὔ; 11

Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγισται ξυμβαίνουσι τῶν τε ἄλλων ζῴων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἀνθρώπων γένος ὀλίγον τι περιλείπεται. περὶ δὲ τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλά, θαυμαστὰ καὶ καινά, ξυμπίπτει, μέγιστον δὲ τόδε καὶ ξυνεπόμενον τῇ τοῦ παντὸς ἀνελίξει τότε, ὅταν ἡ τῆς νῦν καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή."

Τούτοις ἅπασιν ὑποβὰς ἑξῆς περὶ τῆς τῶν τετελευτηκότων ἀναβιώ- b
σεως, ὁμοίως ταῖς Ἑβραίων δόξαις κινούμενος, ταῦτ᾽ ἐπιλέγει·

λδ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΤΕΤΕΛΕΥΤΗΚΟΤΩΝ ΑΝΑΒΙΩΣΕΩΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

"Γένεσις δὲ τίς τότ᾽ ἦν, ὦ ξένε, ζῴων, καὶ τίνα τρόπον ἐξ ἀλλήλων ἐγεν- **33,1**
νῶντο;

Δῆλον, ὦ Σώκρατες, ὅτι ‹τὸ› μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ ἦν ἐν τῇ τότε φύσει 2
γεννώμενον, τὸ δὲ γηγενὲς εἶναί ποτε γένος λεχθὲν τοῦτ᾽ ἦν τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον c
τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀναστρεφόμενον, ἀπεμνημονεύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν πρώτων, οἳ τελευτώσῃ μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ τὸν ἑξῆς χρόνον ἐγειτόνουν, τῆσδε δὲ κατ᾽ ἀρχὰς ἐφύοντο· τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες
ἐγένονθ᾽ ἡμῖν τῶν λόγων, οἳ νῦν ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. τὸ 3

S. 69, 17—S. 71, 11: Plat. polit. 269c—270d 16—S. 72, 7: ders. ebd. 271a—c

BION(D)

1 *τοίνυν καὶ* Pl. | *χρὴ* — **4** *πολλὰς* < ND¹ (+ 4. H., aber 4 *πολλὰς ἢ μεγάλας*) | *ἐντὸς*] *ἐν τῇ* I **4** *δέ γε*] *δὲ* Pl. | *πολλὰς καὶ μεγάλας* I | *παντοίως* BN | *ἆρ᾽* (auch D⁴ a. R.)] *εὗρ᾽* ND¹ *εὑρεῖν* N² **5** *ἐνέχεται* I **7** *μέγιστοι* BN | *ξυμβαίνουσι* BIO Pl. *συμβ.* ND **8** *καὶ δὴ καὶ τῶν* IO *καὶ δὴ τὸ τῶν* ND¹ *καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν* D⁴ Pl. | *ὀλίγον τι* < B **9** *πολλὰ καὶ* Pl. **10** *ξυνεπίμονον* BN | *ἀνελίξει* IO *ἀνελλίξει* BN *ἀνειλίξει* Pl. | *καθεστηκυῖα* ND **11** *γίγνεται* B **12f.** *Τούτοις* — *ἐπιλέγει*] *ὁμοίως καὶ περὶ τῆς τῶν ἀπιόντων ἀναβιώσεως ὑποβὰς λέγει* BN **14f.** Die Überschrift in BION | *ἀπὸ*] *περὶ* B **16** *δὲ δὴ* Pl. | *τρόπων* B **18** ‹*τὸ*› Pl. **20** *ἀπομνημονεύεται* BN **21** *προτέρᾳ* O Pl. *τελευταίᾳ* BIN **22** *ἐγειτόνουν* < B **23** *ἐγίνονθ᾽* ON *ἐγίνοντο θ᾽* B

γὰρ ἐντεῦθεν, οἶμαι, χρὴ ξυννοεῖν. ἐχόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας d
ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰέναι φύσιν ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δ' ἐν γῇ
πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, ξυνανα-
κυκλουμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν
τρόπον ἐξ ἀνάγκης φυομένους οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ
θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισε. Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτό γε ἕπεται
τοῖς ἔμπροσθεν."

Εἶτ' αὖ πάλιν ἑξῆς προϊὼν τὰ ὅμοια τοῖς Ἑβραίων δόγμασι περὶ τῆς 4
τοῦ κόσμου συντελείας τόνδε διέξεισι τὸν τρόπον·

λε'. ΠΑΛΙΝ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

| "Ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος ἐτελειώθη καὶ μεταβολὴν ἔδει **34,1**
γίγνεσθαι καὶ δὴ καὶ τὸ γήϊνον ἤδη πᾶν ἀνάλωτο γένος, πάσας ἑκάστης τῆς (562)
ψυχῆς τὰς γενέσεις ἀποδεδωκυίας, ὅσα ἦν ἑκάστῃ προσταχθέν, τοσαῦτα εἰς
γῆν σπέρματα πεσούσης, τότε δὴ τοῦ παντὸς ὁ μὲν κυβερνήτης, οἷον πηδα- b
λίων οἴακος ἀφέμενος, εἰς τὴν αὑτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, τὸν δὲ δὴ κόσμον
πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία. πάντες οὖν οἱ 2
κατὰ τοὺς τόπους ξυνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοί, γνόντες ἤδη τὸ
γιγνόμενον, ἀφίεσαν αὖ τὰ μέρη τοῦ κόσμου τῆς αὑτῶν ἐπιμελείας. ὁ δὲ μετα-
στρεφόμενος καὶ ξυμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς ἐναντίαν ὁρμὴν ὁρμηθείς,
σεισμὸν πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν, ἄλλην αὖ φθορὰν ζῴων παντοίαν ἀπειργά- c
σατο. μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντος ἱκανοῦ χρόνου θορύβων τε καὶ ταρα- 3
χῆς ἤδη παυόμενος καὶ τῶν σεισμῶν γαλήνης ἐπιλαβόμενος εἴς τε τὸν εἰω-

S. 71, 16—S. 72, 7: Plat. polit. 271a—c 11—S. 73, 2: ders. ebd. 272d—273b 14 *τότε* — 20f. *ἀπειργάσατο*: Thdrt. IV 44

BION(D)

1 *ἐχόμενον* mit Dativ (auch Platos Hss.; *ἑπόμενον* Stallbaum): s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 227 | *τῷ*] *τὸ* BN 2 *αὖ* — *γῇ* < B 3 *πάλιν δ'* I | *ξυνιστ.* I Pl. *συνιστ.* BON 4 *δὴ*] *δὲ* BN 5 *τρόπον*] *λόγον* Pl. 8 *Εἶτ'* — *δόγμασι*] *Ταῦτ' εἰπὼν ἑξῆς πρόεισιν ὁμοίως τοῖς Ἑβραίων δόγμασι* BN 9 *τόνδε* — *τρόπον* < BN 10 Die Überschrift in BON < I | *Πάλιν* O < BN 11 *ἐτελεώθη* Pl. | *καὶ*] *οὐ* BN 12 *γενέσθαι* BN | *ἤδη* nach *γένος* O | *ἀνάλωτον* ND[1] (verbess. in *ἀνήλωτο* 4. H.) *ἀνήλωτο* Pl. | *τῆς* < BN 13 *ὅσα* Pl. *ὅσας* die Hss. 15 *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss. 16 *τε*] *μὲν* O 17 *κατὰ τόπους* N *κατὰ τόπον* D 18 *αὖ* < ND | *εἰς τὰ* ND | *αὐτῶν* BON | *ὁ* — 22 *ἐπιλαβόμενος* < B 20 *φορὰν* ND | *παντοίων* Pl. 21 *θορύβου* O

ϑότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ἤει, ἐπιμέλειαν καὶ κράτος ἔχων αὐτὸς τῶν ἐν αὐτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ."

Καὶ ἐπάγει μετὰ βραχέα λέγων· 4

"Διὸ δὴ καὶ τότ' ἤδη ϑεὸς ὁ κοσμήσας αὐτὸν καϑορῶν ἐν ἀπορίᾳ ὄντα,
κηδόμενος ἵνα μὴ χειμασϑεὶς ὑπὸ ταραχῆς διαλυϑεὶς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότη-
τος ἄπειρον ὄντα τόπον δύῃ, πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γιγνόμενος d
τὰ νοσήσαντα καὶ λυϑέντα ἐν τῇ καϑ' αὐτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας κοσμεῖ
τε καὶ ἐπανορϑῶν ἀϑάνατον αὐτὸν καὶ ἀγήρων ἀπεργάζεται. τοῦτο μὲν τέλος
πάντων εἴρηται."

λς′. ΩΣ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΥΣ ΕΓΗΓΕΡΘΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΟΜΟΙΩΣ ΤΟΙΣ ΕΒΡΑΙΩΝ ΛΟΓΟΙΣ ΙΣΤΟΡΕΙ

"Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδέν ἐστι πλήϑει οὐδὲ μεγέϑει πρὸς ἐκεῖνα 35,1
ἃ τελευτήσαντα ἑκάτερον περιμένει· | χρὴ δ' αὐτὰ ἀκοῦσαι, ἵνα τελέως ἑκά- (563)
τερος αὐτῶν ἀπειλήφῃ τὰ ὑπὸ τοῦ λόγου ὀφειλόμενα ἀκοῦσαι. Λέγοις 2
ἄν, ἔφη, ὡς οὐ πολλὰ ἄλλ' ἥδιον ἀκούοντι. Ἀλλ' οὐ μέντοι σοι, ἦν δ' ἐγώ,
Ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλὰ ἀλκίμου μὲν ἀνδρὸς Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου,
τὸ γένος Παμφύλου· ὅς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ἀναιρεϑέντων δεκαταίων
τῶν νεκρῶν ἤδη διεφϑαρμένων, ὑγιὴς μὲν ἀνῃρέϑη, κομισϑεὶς δὲ οἴκαδε μέλ-
λων ϑάπτεσϑαι δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίω, ἀναβιοὺς δὲ ἔλεγεν
ἃ ἐκεῖ ἴδοι. ἔφη δέ, ἐπειδή οἱ ἐκβῆναι τὴν ψυχήν, πορεύεσϑαι μετὰ πολ- 3
λῶν καὶ ἀφικνεῖσϑαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δύ' εἶναι b
χάσματα ἐχομένω ἀλλήλοιν καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω ἄλλα καταντικρύ.

4-9 Plat. polit. 273de **12**—S. 74, 7: ders. resp. 614a—d (von Eus. wird der Titel der Schrift nicht angegeben) **15** *Ἀλλ'* — S. 74, 7 *τόπῳ*: Thdrt. XI 43f.

BION(D)

1 *τὸν* < O | *ἤει* — **2** *αὐτὸς* < B | *ἤει*] *εἴη* ND **2** *αὐτῷ* Pl. *αὐτῷ* die Hss. **3** *Καὶ* — *λέγων* IO *Καὶ μετὰ βραχέα αὖ φησι* BN **4** *Διὰ* O | *ἀπορίαις* Pl. | *ὄντα* I Pl. < BON **5** *χειμασϑῆς* O **6** *αὐτῷ* O | *γιγνόμενος* O Pl. *γιν.* I *γενόμ.* BN **7** *κατ' αὐτὸν* BN *καϑ' ἑαυτὸν* Pl. **7f.** *κοσμεῖ τε* BN Pl. *κοσμεῖται* IO **8** *καὶ*[1] < BN | *καὶ ἀϑάν.* BN | *ἀγήρω* BN | *μὲν οὖν* Pl. **9** *ἁπάντων* Pl. **10f.** Die Überschrift in BION **13** *δὲ αὐτὰ* O *δὲ ταῦτα* I **13f.** *ἑκάτερος* Pl. *ἑκάτερον* die Hss. **14** *Λόγοις* IN **15** *πολλὰ ἄλλ'* Pl. *πολλά, ἀλλ'* die Hss. **16** *ἀλκίμου*] *Ἀλκίνου* BN | *Ἠρὸς τοῦ* Pl. *Ἰρὸς τοῦ* I *Ἠρόστου* O *Αἰρόστου* BN **17f.** *τῶν νεκρ. δεκ.* BN **18** *δὲ* < B **20** *οἱ* (auch Thdrt.)] *οὗ* Pl. **22** *ἀλλήλων* BN | *αὖ* nach *ἄνω* O | *ἀλλὰ* O

δικαστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι, οὕς, ἐπειδὴ διαδικάσειαν, τοὺς 4
μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ,
σημεῖα περιάψαντας τῶν δεδικασμένων ἐν τῷ πρόσθεν, τοὺς δὲ ἀδίκους τὴν
εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω, ἔχοντας καὶ τούτους ἐν τῷ ὄπισθεν σημεῖα πάντων
ὧν ἔπραξαν. αὐτοῦ δὲ προσελθόντος εἰπεῖν ὅτι δέοι αὐτὸν ἄγγελον ἀν- 5
θρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ καὶ διακελεύεσθαι διακούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα c
τὰ ἐν τῷ τόπῳ."

Ταῦτα ὁ Πλάτων· συγγενῆ δὲ τούτοις καὶ ὁ Πλούταρχος ὧδέ πῃ ἐν 6
τῷ πρώτῳ Περὶ ψυχῆς *ἱστορεῖ·*

λζ'. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΜΟΙΟΥ

"Ἀντύλλῳ δὲ τούτῳ καὶ αὐτοὶ παρῆμεν· ἀλλὰ Σωσιτέλει καὶ Ἡρακλέωνι **36,1**
διηγησώμεθα. νοσῶν γὰρ ἔναγχος ἀβιώτως ἔχειν ἐδόκει τοῖς ἰατροῖς· ἀνενε- d
χθεὶς δὲ μικρὸν ἔκ τινος οὐ βιαίου καταφορᾶς, ἄλλο μὲν οὐδὲν οὔτ' ἔπραξεν οὔτ'
εἶπε παρακινητικόν, ἔλεγε δὲ τεθνάναι καὶ πάλιν ἀφεῖσθαι καὶ μὴ τεθνήξε-
σθαι τὸ παράπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἀκηκοέναι
τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου· πεμφθέντας γὰρ ἐπὶ Νικανδᾶν αὐτὸν
ἥκειν ἀντ' ἐκείνου κομίζοντας. ὁ δὲ Νικανδᾶς ἦν σκυτοτόμος, ἄλλως δὲ τῶν
ἐν παλαίστρᾳ γεγονότων καὶ πολλοῖς συνήθης καὶ γνώριμος. | ὅθεν οἱ νεανί- (564)
σκοι προσιόντες ἔσκωπτον αὐτὸν ὡς ἀποδεδρακότα καὶ διεφθαρκότα τοὺς
ἐκεῖθεν ὑπηρέτας. αὐτὸς μέντοι δῆλος ἦν εὐθὺς ὑποθραττόμενος καὶ δυσχε-

S. 73, 12—S. 74, 7: Plat. resp. 614a—d 11—S. 75, 2: Plut. de anima, fr. III (VII 18 Bernardakis): nur durch Eus. erhalten 11 *Ἀντύλλῳ* — 17 *σκυτοτόμος*: Thdrt. XI 46

BION(D)

2 *πορεύεσθαι* I Pl. *πτηνεύεσθαι* BON 3 *σημεῖα* — *δεδικασμ.* < B 4 *ἀριστερὰ* O | *πάντων* < B 5 *αὐτοῦ* — 7 *τόπῳ* < B | *αὐτοῦ* (auch Thdrt.)] *ἑαυτοῦ* Pl. 5f. *γεν. ἀνθρ.* ND 6 *διακελεύεσθαι* (auch Thdrt.)] *διακελεύοιντο* Pl. | *διακούειν* (auch Thdrt.)] *οἱ ἀκούειν* Pl. 8 *τούτων* B | *ὧδέ πῃ* < BN 9 *τῷ* — *ψυχῆς* IO *τῷ Π. ψ. πρώτῳ* ND *τῷ Π. ψ.* B 10 Die Überschrift in BION 11 *ἀλλὰ*] *ἅμα* Thdrt. | *Σισωτελεῖ* BN 12 *διηγησώμεθα* I *διηγήσομαι* BON *διηγουμένῳ* Thdrt. | *νοσῶν γὰρ ἔναγχος*] *ὡς γὰρ* (< *δὲ* nach *ἀνενεχθ.*) Thdrt. 13 *βιαίου* Thdrt. richtig (s. v. Wilamowitz, Hermes 61 [1926] 291—293) *βεβαίου* IO *βεβαίας* BN | *οὐδὲν* < Thdrt. | *οὔτε* an beiden Stellen O 14 *παρακινητικόν*] *παρακλητικὸν* BN 16 *ἀγαγόντας*] *λέγοντας* B | *τοῦ* < BN | *Νικάνδαν* BON 17 *Νικάνδας* BON | *ἄλλως* — 20f. *δυσχεραίνων* < B 18 *παλαίστρᾳ* ON (beide -*α*) *παλαίστραις* I; s. Wilamow. a. a. O. | [*καὶ*[1]] Wilamow. 20 *εὐθὺς* < ND

ραίνων· τέλος δὲ πυρετοῦ προσπεσόντος ἐξαίφνης ἀπέθανε τριταῖος. οὗτος δὲ ἀνεβίω, καὶ περίεστιν εὖ γε ποιῶν, ἡμῖν ξένων ἐπιεικέστατος.”

Ταῦτά μοι κείσθω διὰ τὸ καὶ ἐν ταῖς Ἑβραίων γραφαῖς νεκρῶν ἀνα- 2
βιώσεις φέρεσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ γῆν τινα ἐν ἐπαγγελίαις μόνοις τοῖς θεοφι- b
λέσι δοθήσεσθαι περιέχουσι, κατὰ τὸ φάσκον λόγιον· “Οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν,” *ταύτην δὲ ἐπουράνιον ὑπάρχειν διασαφεῖ ὁ φάσκων λόγος·* “Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν” *ὅ τε προφήτης τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην ἐκ πολυτελῶν καὶ τιμίων συνεστάναι λίθων ἐν τρόπῳ ἀλληγορίας αἰνίττεται λέγων·* “Ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα
τὸν λίθον σου καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἴασπιν καὶ τοὺς θεμελίους σου c
σάπφειρον καὶ τὸν περίβολόν σου λίθους ἐκλεκτούς,” *θέα ὡς καὶ ὁ Πλάτων αὐτὰ δὴ ταῦτα ἢ τὰ παραπλήσια πεπεῖσθαι εἶναι ἀληθῆ ἐν τῷ* Περὶ ψυχῆς *ὁμολογεῖ, Σωκράτει ἀνατιθεὶς τὸν λόγον ὧδέ πῃ·*

λη'. ΩΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΥ ΓΗΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΟΜΟΙΩΣ ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΔΙΕΞΕΙΣΙΝ

“Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχὶ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγή- 37,1
σασθαι ἅ γ' ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν d
Γλαύκου τέχνην. καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δέ, καὶ εἰ ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμός, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει οὐκ ἐξαρκεῖν. τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἵαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ', ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ ταῦτα ἀρκεῖ.

Πέπεισμαι τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἐγὼ πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἐν μέσῳ τῷ οὐρανῷ 2
περιφερὴς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν μήτε ἄλλης
ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης, | ἀλλ' ἱκανὴν ἴσχειν αὐτὴν εἶναι τὴν ὁμοιότητα τοῦ (565)
οὐρανοῦ αὐτοῦ αὐτῷ πάντη καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τὴν ἰσορροπίαν· ἰσόρροπον

5f. Ps 36 (37), 11 und Mt 5, 5 7 Gal 4, 26 9-11 Ies 54, 11f. 16—S. 78, 9: Plat. Phaed. 108d—111a

BION(D)

1 *τοῦ πυρετοῦ* ND 4f. *καὶ — περιέχουσι* < B 6 *τὴν* < BN | *ταύτην — 9 λέγων* < B | *ὑπάρχειν* < ND 7 *ἄνω* < ND 9 *καὶ τὸν προφήτην· ἰδοὺ* B 11 *σάμφειρον* BN 14f. Die Überschrift in BION | *περὶ*] *παρὰ* B | *-σι* IO 16 *οὐχ* Pl. 17 *ἃ — ἀληθῆ* < B | *ὅτι χαλεπώτερον* B 18 *καὶ*[1] — 25 *πάντη* < B | *εἰ καὶ* Pl. 19 *τ. μήκει τοῦ λόγου* Pl. 20 *με* < ND 21 *κωλύειν* I | *λέγειν*] *εἰπεῖν* ND 22 *ὡς πρῶτον* Pl. 24 *ἴσχειν αὐτὴν εἶναι* I *ἰσχύειν αὐτὴν εἶναι* ON *εἶναι αὐτὴν ἴσχειν* Pl. 25 *αὐτῷ* Mras *αὐτῷ* ION *ἑαυτῷ* Pl. | *ἀλλὰ γὰρ καὶ* B | *αὐτῆς* BN Pl. *αὐτὴν* O < I

γὰρ πρᾶγμα ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθὲν οὐχ ἕξει μᾶλλον οὐδ' ἧττον οὐδαμόσε
κλιθῆναι, ὁμοίως δ' ἔχον ἀκλινὲς μένει. Πρῶτον μὲν δή, ἦ δ' ὅς, τοῦτο 3
πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν, ἔφη, πάμμεγά τι εἶναι
αὐτό, καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν μικρῷ
τινι μορίῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας ἢ βατράχους περὶ τὴν θάλατταν b
οἰκοῦντας, καὶ ἄλλους ἄλλοθι πολλοὺς ἐν πολλοῖς οἰκεῖν. εἶναι γὰρ πανταχῇ 4
περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη, εἰς
ἃ ξυνερρυηκέναι τό τε ὕδωρ καὶ τὴν ὀμίχλην καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν
καθαρὰν [τε] ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧπέρ ἐστι τὰ ἄστρα, ὃν δὴ
αἰθέρα ὀνομάζειν τοὺς πολλοὺς τῶν τὰ τοιαῦτα εἰωθότων λέγειν· οὗ δὴ ὑπο- c
στάθμην εἶναι ταῦτα καὶ ξυρρεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. ἡμᾶς οὖν 5
οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν,
ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν οἴοιτό τε ἐπὶ τῆς
θαλάττης οἰκεῖν καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὴν
θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν εἶναι, διὰ δὲ βραδυτῆτα καὶ ἀσθένειαν μηδεπώ-
ποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς θαλάττης εἴη ἀφιγμένος μηδὲ ἑωρακὼς εἴη ἐκδὺς καὶ
ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ καθαρώτερος καὶ καλ-
λίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦτο ἑωρακότος.
ταὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι· οἰκοῦντας γὰρ ἔν τινι κοίλῳ τῆς 6
γῆς οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου d
οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χωροῦντα. τὸ δὲ εἶναι ταὐτόν, ὑπ' ἀσθενείας καὶ
βραδυτῆτος οὐχ οἵους τε εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ' ἔσχατον τὸν ἀέρα, ἐπεὶ
εἴ τις αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα ἔλθοι ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν δὴ ἀνακύ-
ψαντα, ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε,

S. 75, 16—S. 78, 9: Plat. Phaed. 108d—111a

BION(D)

2 *δή* < Pl. Cod. B (Bodl.); dafür *τοίνυν* Codd. Venet. und Vindob. 3f. *Ἔτι — ἡμᾶς*] *ἔφη τε* B | *τι* (auch D)] *τε* N 4 *αὐτὸν* ND | *σμικρῷ* Pl. 5 *θάλατταν* I Pl. *θάλασσαν* BON 6 *πολλοῖς τοιούτοις τόποις* Pl. | *πανταχοῦ* I 8 *ξυρρυηκέναι* BN | *αὐτὴν — 11 γῆς* < B 9 *τε* < Pl. 10 *ὀνομάζειν — λέγειν*] *ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί* ND | *τῶν — λέγειν* < ND | *περὶ τὰ τοιαῦτα* Pl. 11 *εἶναι ταῦτα* IO *εἶναι τὰ τοιαῦτα* ND *ταῦτα εἶναι* Pl. | *ξυρρεῖν ἀεὶ* nach *κοῖλα* O 12 *τῇ κοιλίᾳ* B 13 *εἴ* < I 14 *θαλάσσης* BON 15 *θάλασσαν* BON | *τε καὶ* Pl. 16 *θαλάσσης* BON | *εἴη*[1] < Pl. 17 *θαλάσσης* BON | *καθαρώτερος* Pl. *καθαρώτατος* die Hss. 17f. *καλλίω* BON 18 *τοῦτο*] *τοῦ* Pl. 19 *ταὐτὸν* Pl. | *πεπονθότας* O 21 *ταὐτόν*] *τοῦτον* I 22 *ἐπεὶ* — S. 77, 8 *ἡμῖν* < B 23 *δὴ* < Pl. Hss.; *ἂν* bei Pl. seit Henr. Steph. die Herausgeber 24 *θαλάσσης* ON | *ὁρῶσι* I

οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καὶ εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνέχεσθαι θεω-
ροῦσα, γνῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς
καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. | ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι καὶ πᾶς ὁ τόπος ὁ 7
ἐνθάδε διεφθαρμένα ἐστὶ καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ (566)
τῆς ἅλμης· καὶ οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ οὔ<τε> τέλειον, ὡς
ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν ἐστι, σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρ-
βοροί εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ, καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν καλὰ κρίνεσθαι οὐδ'
ὁπωστιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὖ τῶν παρ' ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλεῖον φανείη 8
διαφέρειν. εἰ γὰρ δὴ καὶ μυθολογεῖν καλόν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα b
τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας,
ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν. Λέγε- 9
ται τοίνυν, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις
ἄνωθεν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημ-
μένη, ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφεῖς
καταχρῶνται· ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμ-
προτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων. τὴν μὲν γὰρ ἁλουργῆ εἶναι θαυ- 10
μαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ, τὴν δὲ ὅση λευκὴ γύψου καὶ χιόνος c
λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως καὶ ἔτι πλει-
όνων καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἑωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα τὰ 11
κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔκπλεα ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι
στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε ἕν τι αὐτῆς εἶδος ξυνεχὲς d
καὶ ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ οὔσῃ τοιαύτῃ ἀνὰ λόγον τὰ τοι- 12
αῦτα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ ἄνθη ἔχοντα τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύ-
τως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τήν τε λειότητα καὶ τὴν δια-
φάνειαν καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ

S. 75, 16—S. 78, 9: Plat. Phaed. 108d—111a

BION(D)

2 *ἀληθῶς*] *ἀληθὴς* ND | *ἀληθινὸν*] *ἀληθῶς* Pl. 3 *ὡς* < I | *ἅπας* Pl. 4 *θαλάσσῃ* ON 5 *οὐδὲν ἄξιον λόγου* Pl. | *θαλάσσῃ* ON | *οὔτε τέλειον* Pl. *οὐ τέλειον* I (*τέλεον*) O *οὔτε λεῖον* ND 7 *κάλλῃ* Pl. 8 *αὖ τῶν* Pl. *αὐτῶν* die Hss. | *ἀλλὰ πολὺ* B | *πλέον* Pl. 9 *μυθολογεῖν*] *μῦθον λέγειν* Pl. 11 *ἂν* < BN 11f. *λέγε* ND 13f. *διειλημμένος* I 15 *πᾶσαν — εἶναι* hier Pl., nach *τούτων* BION | *τὴν*] *τὸν* I | *τῶν τοιούτων* ND 16f. *καὶ θαυμ.* Pl. 17 *χρυσ. τὴν δὲ* < O | *χιόνος καὶ γύψου* O | *καὶ*] *ἢ* Pl. 19 *ταῦτα* < B 20 *ἔκπλεα* IO Pl. *ἔμπλεα* BN 21 *στίλβον* O 21f. *ξυνεχὲς* I *συνεχὲς* BON; *ποικ. καὶ συν.* BN; *καὶ* < Pl. 22 *ἐν — 23 ὄρη* < B | *οὔσῃ*] *ὅσῃ* (so!) I | *τὰ*] *τὸ* Dind. 22f. *τοιαῦτα*] *φυόμενα* Pl. 23 *τε* < ND | *ἔχοντα*] *καὶ* Pl. | *αὖ τὰ*] *αὐτὰ* ON 24 *λίθους*] *βουνοὺς* BN | *κατὰ*] *ἀνὰ* Pl. | *τὴν τελειότητα* ON 25 *τὰ*[3] < I

ἀγαπώμενα μόρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους καὶ πάντα τὰ τοι-
αῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὁτιοῦν τοιοῦτον οὐκ εἶναι καὶ ἔτι τούτων καλλίω. τὸ 13
δ' αἴτιον τούτου εἶναι ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι καθαροί εἰσι καὶ οὐ κατεδηδεσμένοι
οὐδὲ διεφθαρμένοι ὥσπερ οἱ ἐνθάδε ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἅλμης καὶ τῶν δεῦρο
ξυνερρυηκότων, ἃ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη
τε καὶ νόσους παρέχει. | τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι (567)
καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ
αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ὥστε
αὐτὴν δεῖν εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν."

λθ'. ΩΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΚΡΙΣΕΩΣ ΟΜΟΙΩΣ ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΕΣΕΣΘΑΙ ΠΙΣΤΕΥΕΙ

Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς θεοῦ δικαιωτήριον καὶ κρίσιν ψυχῶν μετὰ 38,1
τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν ἔσεσθαι προαγορευούσης διά τε μυρίων ἄλλων καὶ b
δι' ὧν φησι· "Κριτήριον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν καὶ παλαιὸς ἡμε-
ρῶν ἐκάθητο. ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· μύριαι μυριάδες
ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ χίλιαι χιλιάδες παρειστήκεισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ,"
ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος τῆς θείας κρίσεως καὶ δὴ καὶ τοῦ ποταμοῦ ὀνομα- c
στὶ μεμνημένου πολλάς τε μονὰς τῶν εὐσεβῶν διαφόρους τε τῶν δυσσεβῶν
τιμωρίας συμφώνως τοῖς Ἑβραίων ὑπογράφοντος λόγοις. φησὶ δ' οὖν 2
ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς *τάδε·*

"Τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβο-
λῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν πυρὶ πολλῷ καιόμενον καὶ λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς

S. 75, 16—S. 78, 9: Plat. Phaed. 108d—111a 12ff.: vgl. S. 96, 2—10 14-16 Dan (Theodot.) 7, 9f. (umgestellt) 21—S. 80, 21: Plat. Phaed. 113a—114c 21 *Τρίτος* — S. 79, 13 *Πυριφλεγέθοντι*: Thdrt. XI 19f.

BION(D)

2 *δὲ* < I | *ὁτιοῦν τοιοῦτον οὐκ*] *τοιοῦτον* B *ὅ τι οὐ τοιοῦτον* Pl. 2f. *καὶ* — *ὅτι* < B 3 *δὲ* ND | *ἀλλ' ἐκεῖνοι* B | *οἱ λίθοι ἐκ.* ND | *καθαροί τε* O | *εἰσι καθ.* Pl. | *καὶ* — *κατεδ.* < B | *καταδεδημένοι* O 4 *ἐνθάδε*] *ἐνταῦθα* O | *καὶ*² — 7 *τοιούτοις* < B | *καὶ*²] *ὑπὸ* Pl. 6 *δὲ* < ND 7 *τε* BON Pl. < I 8 *πέφυκεν* O | *ὄντα* Pl. *ὧν τὰ* die Hss. | *πλήθει* O Pl. *πλήθη* IN, ohne Endung B 9 *δεῖν* BIN *δεῖ* O *ἰδεῖν* Pl. 10f. Die Überschrift in BION | *μετὰ* BN hier und alle Hss. S. 4, 24; *μετὰ τὸν* hier IO 12 *κρίσιν*] *βρίσιν* I 14 *ἐκάθισε* — *ἡμερῶν* < I | *παλαιὸς* B *ὁ παλ.* ON 15 *ἐκάθητο*] *ητο* auf Ras. I¹ 16 *παρειστήκεισαν* BON *παρειστήκεσαν* I 17f. *ὀνομαστὶ* < BN 18 *διαφόρως* B

παρ' ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ· ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ
θολερὸς καὶ πηλώδης, περιελιττόμενος δὲ τῇ γῇ ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται <καὶ> d
παρ' ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ συμμιγνύμενος τῷ ὕδατι· περι-
ελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆν ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. οὗτος 3
δ' ἐστὶν ὃν ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα, οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπάσματα ἀνα-
φυσῶσιν, ὅπου ἂν τύχωσι τῆς γῆς. τούτου δὲ αὖ καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκ-
πίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δὲ ἔχοντα
ὅλον οἷον ὁ κυανός, ὃν δὴ ἐπονομάζουσι Στύγιον καὶ τὴν λίμνην, <ἣν> ποιεῖ
ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων Στύγα. ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα καὶ δεινὰς δυνάμεις λα-
βὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς καὶ περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίως τῷ
Πυριφλεγέθοντι καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσίᾳ λίμνῃ ἐξ ἐναντίας, | καὶ οὐδὲ (568)
τὸ τούτου ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν ἐμβάλλει
εἰς τὸν Τάρταρον ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι· ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστίν, ὡς οἱ
ποιηταὶ λέγουσι, Κωκυτός. τούτων δὲ οὕτως πεφυκότων, ἐπειδὰν ἀφί- 4
κωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶ-
τον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε ὁσίως καὶ δικαίως βιώσαντες καὶ οἱ μή. καὶ οἳ
μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα ἀναβάντες b
ἃ δὴ καὶ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην καὶ
ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύον-
ται, εἴ τίς τι ἠδίκηκε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκα-
στος, οἳ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ
ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς
ἐξειργασμένοι ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα
μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν. οἳ δ' ἂν ἰάσιμα 5

S. 78, 21—S. 80, 21: Plat. Phaed. 113a—114c 14 *ἐπειδὰν* — 24 *ἐκβαίνουσιν* = S. 237, 15—23 21 *οἳ* — S. 80, 6 *Πυριφλ.*: Thdrt. XI 22

BION(D)

1 *θαλάσσης* BON | *κύκλος* ND 2 *δὲ* I Thdrt. Pl. *δέ γε* BON | *τῇ* — 9 *Στύγα* < B | *τῇ γῇ* I Pl. < ON Thdrt. | *ἄλλοσέ* I Thdrt. Pl. *ἄλλως* ON | *τε* ON Thdrt. Pl. < I | *καὶ* Thdrt. Pl. < ION 4 *γῆν* (auch Thdrt.)]' *γῆς* Pl. 6 *ὅπου* (auch Thdrt.)] *ὅπῃ* Pl. | *δ' αὖ* ND 8 *ἣν* Thdrt. Pl. < ION 9 *ἐμβάλων* (so) I | *ἐμβαλὼν ὁ ποταμὸς* ON | *ἐκπεσὼν* ND 10 *ἐν* — *περιελιττ.* < B | *τῆς* < ND | *καὶ* (auch Thdrt.) < Pl. | *ἐνταῦθα χωρεῖ* B | *ἐναντίος* Pl. 11 *καὶ*[1] — 13 *Πυριφλεγ.* < O | *Ἀχερουσίᾳ* (auch Thdrt.)] *Ἀχερουσιάδι* Pl. | *οὐδὲ* < B 13 *ἐναντίος* Pl. 14 *τούτων* — 23 *ὄντα* < B | *οὕτως* ON Pl. *οὕτω* I 15 *ἕκαστα* ND 16 *ἐδικάσαντο* ND | *καλῶς καὶ ὁσίως* Pl. | *καὶ δικαίως* IO < Pl.; *δικαίως* (nicht aber *καὶ*) < ND | *καὶ οἱ*] *οἵ τε καὶ* ND 18 *δὴ καὶ* IN *δὴ* O Pl. | *ἐπὶ τούτων* Pl. *ἐπὶ τοῦτον,* ION 22 *φχόνους* N *φθόνους* D

μέν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ c
μητέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον
βιῶσιν ἢ ἀνδροφόνοι ἢ τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτοις δὲ ἐμπεσεῖν
μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γε-
νομένους ἐκβάλλει τὸ κῦμα, τοὺς μὲν ἀνδροφόνους κατὰ τὸν Κωκυτόν, τοὺς
δὲ πατραλῴας κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα· ἐπειδὰν δὲ φλεγόμενοι γένωνται d
κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν
οὓς ἀπέκτειναν, οἱ δὲ οὓς ὕβρισαν, καλέσαντες δὲ ἱκετεύουσι καὶ δέονται ἐᾶσαι
σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι, καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἐκβαίνουσί
τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μή, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον κἀκεῖ-
θεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς, καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται
πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδίκησαν· αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς
ἐτάχθη. οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί 6
εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλατ-
τόμενοι, | ὥσπερ δεσμωτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι (569)
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηρά-
μενοι ἄνευ τε καμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καὶ εἰς οἰκήσεις
ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος
ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία,
πᾶν ποιεῖν ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν· καλὸν γὰρ τὸ
ἆθλον καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη."

Ταῦτα ὁ Πλάτων. σὺ δέ γε παραθήσεις τῷ "καὶ εἰς οἰκήσεις καλλίους 7
ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι οὔτε χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι" τὸ b
παρ' ἡμῖν οὕτως ἔχον· "'Ὀφθαλμὸς γὰρ οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ
καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν,"

S. 78, 21—S. 80, 21: Plat. Phaed. 113a—114c 13 *οἳ* — 21 *μεγάλη*: Thdrt. XI 24 24f. I. Cor 2, 9

BION(D)

1f. *πρ͂σ ἢ μ͂ρσ* (ist wohl *πατέρας ἢ μητέρας* aufzulösen) O 2 *μετάμελλον* BO 3 *βιώσειν* BON[1] (verbess. 2. H.) D | *ἢ*[2] (auch Thdrt.) < Pl. | *τινὶ* < I | *τρόπῳ ἄλλῳ* I | *τούτους* Pl. | *δὲ* BON Pl. *δ'* I 6 *πατραλῴας* Thdrt. *πατρολώας* die Hss.; *πατραλοίας καὶ μητραλοίας* Pl. (*καὶ μητρ.* < auch Thdrt.) | *ἐπειδὰν* — 8 *δὲ*[2] < B | *φλεγόμενοι*] *φερόμενοι* Pl. 9 *πείσωσί τε* O 10 *τε* < O | *φέρονται*] *φθείρονται* ND 13 *οἳ* — 19 *παρόντι* < B | *βιῶναι* (auch Pl.)] *διαβιῶναι προκεκρίσθαι* Thdrt. 16 *τῆς* (auch Thdrt.) < Pl. 17 *καμάτων* (s. S. 81, 10) (auch Thdrt.)] *σωμάτων* Pl. | *ἔπειτα*] *ἅπαντα* O 18 *τούτων* Thdrt. Pl. *τούτους* I *τούτου* ON 22 *δέ γε*] *τε* B | *καλλίους* — 24 *οὐκ*[1]] *τὸ οὔτε ὀφθαλμὸς* B | *καλλίους*] *καὶ βίους* (< *καλλ.*) O 24 *εἶδε*] *οἶδε* ND

ταῖς δὲ εἰρημέναις οἰκήσεσι τὸ "πολλὰς μονὰς" *εἶναι παρὰ τῷ πατρὶ τοῖς* 8
θεοφιλέσιν ἐπηγγελμένας, καὶ τοῖς περὶ τοῦ Πυριφλεγέθοντος λεχθεῖσι τὸ
τοῖς ἀσεβέσιν ἠπειλημένον πῦρ αἰώνιον, κατὰ τὸν πρὸς αὐτοὺς φάσκοντα c
Ἑβραίων προφήτην· "Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν ὅτι πῦρ καίεται; τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν
τὸν τόπον τὸν αἰώνιον;" *καὶ πάλιν·* "Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ
τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί." *τήρει* 9
δὲ ὡς καὶ ὁ Πλάτων συνᾴδων τούτοις τοὺς ἀσεβεῖς εἰπὼν χωρήσειν εἰς
Τάρταρον ἐπιλέγει· "ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσι." *καὶ αὖ πάλιν τοὺς εὐσεβεῖς ζή-*
σεσθαι εἰπὼν ἐν μακαρίοις προστίθησι λέγων "τὸ παράπαν καὶ εἰς τὸν ἔπειτα
χρόνον." *ἀλλὰ καὶ τὸ ἄνευ καμάτων εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ ὅμοιον ἂν εἴη τῷ* d
"ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός." *φάσκων δὲ τοὺς ἐπὶ τὸν* 10
Ἀχέροντα πορευομένους μὴ ἁπλῶς ἐπὶ τοῦτον ἀφικνεῖσθαι, ἀλλὰ "ἀναβαί-
νοντας" *πρότερον* "ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστι," *τίνα ποτὲ ἄρα τὰ ὀχήματα*
βούλεται σημαίνειν ἢ τὰ σώματα, εἰς ἃ ἀναβᾶσαι αἱ τῶν τετελευτηκότων
ψυχαὶ σὺν αὐτοῖς τιμωροῦνται κατὰ τὰ παρ' Ἑβραίοις νενομισμένα; ἀλλὰ
γὰρ ἱκανὴν καὶ τοῦδε τοῦ λόγου περιγραφὴν εἰληφότος ἐπὶ τὸ δωδέκατον
τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς *μεταβήσομαι σύγγραμμα.*

1 Ioh 14, 2 4f. Ies 33, 14 5f. ders. 66, 24 11 ders. 35, 10

BION(D)

1 *δ'* BON | *τὸ* < ND | *μονὰς* < I 3 *χἀσεβέσιν* N (*α* ausgebess. 2. H.) *εὐσεβέσιν* BD | *ἀπειλημένον* B | *γὰρ τὸν* B 6 *πῦρ αὐτῶν* O, *αὐτῶν* — *σαρκί* erneuert O[y] 7 *ὁ* < B 11 *καὶ*[1] I < BON | *λύπη ὀδύνη* B | *φάσκων* — 17 *σύγγραμμα*] *ταῦτα καὶ τὰ παρ' Ἑβραίοις νόμιμα· ἀλλ' ἱκανούσθω καὶ τὰ περὶ τῆσδε τῆς βίβλου* B 12 *ἀλλ'* ND 12f. *ἀναβαίνοντες* O 13 *τίνα*] *τί* O 15 *νενομ.*] *νόμιμα* ND 16 *εἰληφότος* I *εἰληχότος* ON; aber vgl. Bd. I S. 416, 4f. Keine Subscriptio in BION

$\overline{\mathit{IB}}$

ΤΑΔΕ ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

α'. Ὅτι <καὶ> κατὰ Πλάτωνα τοῖς εἰσαγομένοις ὀρθῶς Ἑβραίων παῖδες ἀπερίεργον τὴν τῶν μαθημάτων πίστιν διὰ τὸ ἀτελὲς αὐτῶν παρεδίδοσαν· Ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν Νόμων. . . . . Kap. 1, 2. S. 87, 6

β'. Ὅτι μεγίστη τῶν ἀρετῶν καὶ κατὰ Πλάτωνα ἡ πίστις τυγχάνει. Kap. 2. S. 88, 11

γ'. Ὅτι πιστεύειν δεῖ τοῖς περὶ ψυχῆς λεγομένοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τῶν τοιούτων λόγοις . . . . Kap. 3. S. 89, 16

δ'. Ὅτι δεήσει ἐν σχήματι μύθων τὰς πρώτας εἰσαγωγὰς τοῖς παισὶ παραδιδόναι Kap. 4. S. 90, 7

ε'. Ὅτι μὴ τοὺς ἐπιβλαβεῖς μύθους τοῖς παισί, μόνους δὲ τοὺς ὠφελίμους δεήσει κατεπάδειν . . . . Kap. 5. S. 90, 20

ϛ'. Ὅτι μὴ λόγῳ μόνον ἀπεδέχετο τὴν πίστιν ὁ Πλάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ διαθέσει τούτοις πιστεύειν καὶ πεπεῖσθαι ὡμολόγει, οἷς καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν Kap. 6. S. 91, 14

ζ'. Ὅτι μὴ δέοι εἰς πάντας ἐκφέρειν τὰ σεμνὰ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων Kap. 7. S. 96, 11

η'. Ὁποίους δεῖν ὁ Πλάτων φησὶ τοὺς ἄρχοντας καθιστάναι· ὅτι ἰδιώτας καὶ ἀγραμμάτους, εἰ μόνον τὸ ἦθος κεκοσμημένοι εἶεν . . . . Kap. 8. S. 97, 1

θ'. Ὅτι δέοι φεύγειν τὰς ἀρχάς . . . . Kap. 9. S. 98, 1

ι'. Περὶ τοῦ κατὰ Πλάτωνα δικαίου . . . . Kap. 10. S. 98, 19

ια'. Περὶ τοῦ κατὰ Μωσέα παραδείσου . . . . Kap. 11. S. 100, 15

ιβ'. Ὡς ἐκ τοῦ ἀνδρὸς εἰλῆφθαί φασι τὴν γυναῖκα . . . . . . Kap. 12. S. 101, 8

ιγ'. Περὶ τοῦ πρώτου τῶν ἀνθρώπων βίου . . . . Kap. 13. S. 102, 6

ιδ'. Ὅτι καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις ὡμίλουν . . . . Kap. 14. S. 102, 22

ιε'. Ὅπως περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ μέμνηνται. . . . . Kap. 15. S. 103, 12

ION(D); **in B fehlt das ganze Buch** (war nie darin enthalten)

2 *ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ*] $\overline{\mathit{IB}}$ I **4-26** Ziffern in N < IOD **4** *καὶ* + Steph., < hier die Hss.; steht aber S. 87, 6 in ON **7** *καὶ* < O **9** *λόγοις*] + *Ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου τῶν Νόμων* ND **14** *μόνον* IN *μόνῳ* O | *διαθέσει Geistesverfassung* **18** *δεῖ* (so) *φησὶν ὁ Πλ.* O | *καθιστάναι* I *καθεστάναι* ON **23** *φασι* (auch D)] $\overset{\Pi}{\varphi\alpha\sigma\iota}$ N (*Π* 2. H.) **26** *πως* (*ὅ* zu rubrizieren vergessen) I *ὅπως* < ND^1 (+ 4. H.) | *μέμνηνται* < ND^1 (+ 4. H.)

ιϛʹ. Ὅτι τὰ τῆς διδασκαλίας ὀρθῶς ἡμῖν ἀπὸ τῶν θείων ἀρχόμενα καταλήγει εἰς τὰ ἀνθρώπινα . . . . Kap. 16. S. 105, 1
ιζʹ. Ὅτι καλὸν ἐξέτι νέας ἡλικίας τοὺς παῖδας τοῖς τῆς θεοσεβείας ἔθεσιν ἐγγυμνάζειν Kap. 17. S. 107, 1
ιηʹ. Ὅτι παιδείαν ἡγεῖσθαι χρὴ μόνην τὴν εἰς ἀρετὴν προάγουσαν, οὐχὶ δὲ τὴν εἰς χρηματισμὸν ἤ τινα βιοποριστικὴν ἐπιτήδευσιν . . . . . . Kap. 18. S. 107, 22
ιθʹ. Ὅτι παραπλησίως Ἑβραίοις καὶ ὁ Πλάτων εἰκόνα θειοτέρων τὰ τῆδε εἶναι ἐδόξαζεν . . . . Kap. 19. S. 109, 8
κʹ. Ὅτι χρὴ τοὺς νέους δι' ἐκμαθήσεως ὕμνων ὀρθῶν καὶ ᾠδῶν εἰς ἀρετῆς ἀνάληψιν προπαρασκευάζειν . . . . Kap. 20. S. 110, 14
καʹ. Ὁποίας χρὴ διανοίας περιέχειν τὰς ᾠδάς. . . . . Kap. 21. S. 111, 9
κβʹ. Ὅτι οὐ πάντων ἐστὶ τὰς ὀρθὰς ᾠδὰς καὶ τὰ μέλη δύνασθαι ποιεῖν, ἀλλ' ἢ μόνου θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἀνδρός . . . . Kap. 22. S. 113, 1
κγʹ. Περὶ τῶν δοκιμάζειν οἵων τε τὰς κατὰ θεὸν πεποιημένας ᾠδάς Kap. 23. S. 113, 13
κδʹ. Ὅτι καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις παραληπτέον τὰς ᾠδὰς ὥσπερ τινὰς νόμους συμποσιακούς . . . . Kap. 24. S. 114, 9
κεʹ. Ὅτι οὐ πᾶσιν ἐπιτρεπτέον τὴν τοῦ οἴνου πόσιν . . . . . Kap. 25. S. 115, 13
κϛʹ. Ὅτι οὐκ ἠγνόει ὁ Πλάτων τὰ ὑπ' αὐτοῦ νομοθετούμενα παρά τισι βαρβάροις πολιτεύεσθαι . . . . Kap. 26. S. 116, 21
κζʹ. Ὅτι πόλεμος ἡμῖν ἐστι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἐν ἡμῖν πάθη Kap. 27. S. 117, 4
κηʹ. Ὅτι οὐ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ ψυχὴ αἰτία τυγχάνει τῶν κακῶς ὑφ' ἡμῶν πραττομένων Kap. 28. S. 119, 1
κθʹ. Περὶ τοῦ καθαρῶς φιλοσοφοῦντος . . . . Kap. 29. S. 119, 17
λʹ. Περὶ πάσης τῆς ἐν ἀνθρώποις σοφιστείας . . . . Kap. 30. S. 124, 11
λαʹ. Ὅτι δεήσει ποτὲ τῷ ψεύδει ἀντὶ φαρμάκου χρῆσθαι ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δεομένων τοῦ τοιούτου τρόπου . . . . Kap. 31. S. 125, 13
λβʹ. Ὅτι μὴ μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ πᾶν γένος ἀνθρώπων προσίεσθαι χρὴ εἰς τὴν προειρημένην παιδείαν . . . . Kap. 32. S. 126, 5
λγʹ. Ὅτι μὴ χρῆν ἐκ τῶν οὐ κατὰ λόγον παρ' ἡμῖν βιούντων τὸ πᾶν ἔθνος διαβάλλεσθαι Kap. 33. S. 127, 15
λδʹ. Ὅπως ὁ Πλάτων μετέβαλεν ἐπὶ τὸ Ἑλληνικώτερον τὰ ἐν Παροιμίαις λόγια Kap. 34. S. 128, 8

ION(D)

1-33 Ziffern in N < IOD **5** τὴν^2 < ND | εἰς^2] εἰς τὸν ND **6** ἤ < I (hat es aber S. 107, 24) **7** καὶ < ND **9** ὀρθ. ὕμν. O **16** τὰς (auch D^4; Ὅτι — ᾠδὰς < D^1, + D^4) < N **19** ὑπ'] παρ' O **21** πόλ. ON ὁ πόλ. I (aber ὁ < S. 117, 4) **30** χρὴ I χρὴν O (aber S. 126, 6 χρὴ) χρῆν ND (beide < S. 126, 6) **31** χρῆν O (χρὴν) ND^1, χρὴ hier ID^4 (aber χρῆν ION S. 127, 15) **33** μετέβαλεν I μετέβαλλεν ON (aber μετέβαλεν IO S. 128, 8)

λε'. Περὶ πλούτου καὶ πενίας . . . . Kap. 35. S. 129, 1
λϛ'. Περὶ γονέων τιμῆς . . . . Kap. 36. S. 129, 9
λζ'. Περὶ κτήσεως οἰκετῶν . . . . Kap. 37. S. 130, 1
λη'. Ὡς μετέβαλε τὸ "Μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου" Kap. 38. S. 130, 9
λθ'. Ὅμοιον τῷ "Ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με" . . . . Kap. 39. S. 130, 18
μ'. Περὶ κλεπτῶν . . . . Kap. 40. S. 131, 1
μα'. Περὶ κλέπτου ἀναιρουμένου . . . . Kap. 41. S. 131, 12
μβ'. Περὶ ὑποζυγίου . . . . Kap. 42. S. 131, 18
μγ'. Ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὁ Πλάτων, οἷς καὶ ἡ παρ' Ἑβραίοις γραφή, κέχρηται παραδείγμασιν Kap. 43. S. 132, 4
μδ'. Ἔτι περὶ τῶν ὁμοίων ὑποδειγμάτων . . . . Kap. 44. S. 133, 11
με'. Ἔτι περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 45. S. 134, 12
μϛ'. Ἔτι περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 46. S. 134, 19
μζ'. Ὅτι καὶ ὁ Πλάτων εἰς δώδεκα φυλὰς δεῖν νομοθετεῖ διαιρεῖν τοὺς πολίτας κατὰ μίμησιν τοῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους . . . . Kap. 47. S. 136, 11
μη'. Ἐν ποταπῷ τὴν πόλιν κατοικίζειν ὁ Πλάτων νομοθετεῖ τόπῳ· διαγράφει δὲ ἐοικότα τινὰ τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις . . . . Kap. 48. S. 137, 1
μθ'. Ὅπως ὁ Πλάτων τὰ τῆς Ἑλληνικῆς προπαιδείας ὡς ἐπιβλαβῆ τυγχάνοντα παραιτεῖται . . . . Kap. 49. S. 138, 17
ν'. Περὶ τῆς τῶν ἀθέων δόξης· ἀπὸ τοῦ ι' τῶν Νόμων. . . . Kap. 50. S. 141, 10
να'. Ὡς ὁ Πλάτων τὸν περὶ θεοῦ κατασκευάζει λόγον . . . . Kap. 51. S. 144, 6
νβ'. Ὅπως περὶ τοῦ προνοεῖν τοῦ παντὸς τὸν θεὸν διέξεισιν . . Kap. 52. S. 153, 9

ION(D)

1-24 Ziffern in N < IOD **4** *μετέβαλε* I *μετέβαλλεν* ON (aber *μετέβαλε* IO S. 130, 9) | *μέταιραι* O *μέτερε* N *μετέραι* D^1 (verbess. 4. H.) **6** *τὸ* ION (aber richtig *τῷ* O S. 130, 18) **11** *ἡ* < ND | *γραφή* < ND^1 (+ 4. H.) **13** *Ἔτι*] *E* auf Ras. N^1 *ὅτι* D^1 (verbess. 4. H.) **15** *Ἔτι — αὐτοῦ* < ND **16** *ὁ* I < ON; aber vgl. 18, 20, 23 | *ιβ'* O | *νομοθετεῖν* O **16f.** *κατὰ → ἔθνους* erneuert O^y **19** *τινὰ τῷ ἐν* ON^2D^4 *τινὰ τῶν ἐν* I *τινὶ ἐν* N^1D^1 **22** *δεκάτου* N *δωδεκάτου* D **24** *-σι* O

ΙΒ

Ὁ δωδέκατος ἡμῖν τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς ἐνθένδε ποθὲν 1,1
ἤδη τὰ ἐνδέοντα τῷ προτέρῳ τῆς Πλάτωνος πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια συν- (573
ῳδίας, ὡς ἐν ἁρμονίᾳ συμφώνου λύρας, ἀποδώσει, τὴν καταρχὴν ἐξ ἀπολογίας Vig.)
τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς βλασφημουμένης ἡμῶν πίστεως ληψόμενος. b

α'. ΟΤΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΤΟΙΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙΣ ΟΡΘΩΣ ΕΒΡΑΙΩΝ ΠΑΙΔΕΣ ΑΠΕΡΙΕΡΓΟΝ ΤΗΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΙΣΤΙΝ ΔΙΑ ΤΟ ΑΤΕΛΕΣ ΑΥΤΩΝ ΠΑΡΕΔΙΔΟΣΑΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

"Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μή τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ 2
πολιτείᾳ, λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ γοῦν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ
μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν γὰρ εἰ καὶ μετρίως κατεσκεύ-
ασται τὰ τῶν νόμων, εἷς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων μὴ ζητεῖν τῶν νέων c
μηδένα ἐὰν ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στό-
ματος πάντας συμφωνεῖν ὡς πάντα καλῶς κεῖται θέντων θεῶν, καὶ ἄν τις
ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρων δὲ εἴ τις ξυννοεῖ τῶν d
παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι
τοὺς τοιούτους λόγους. Ὀρθότατά γε, ὦ ξένε, κελεύεις."

10-18 Plat. leg. 634de **12** *ὑμῖν* — **15** *κεῖται*: Thdrt. I 67

ION(D)

2 *Ὁ* — **5** *ληψόμενος* < D^1 (+ D^3 am unteren Rand) | *Ὁ δωδέκατος*] Obwohl Eus. am Schluß des 11. Buches (S. 81, 17) das 12. als *σύγγραμμα* bezeichnet (so nennt er auch die Bücher seiner *Ἀπόδειξις Εὐαγγ.*), gebraucht er hier doch das Maskulinum, wozu wohl *τόμος* (s. den Anfang des 11. Buches, S. 5, 3f.), kaum *λόγος* hinzuzudenken, schwerlich aber in den Text zu setzen ist; denn auch zu Beginn des 14. Buches (S. 259, 6) sagt er *ἐν τῷ πρὸ τούτου* wie S. 5, 13 *ὁ πρὸ τούτου* ohne Substantiv | *τῆς*] *τοῖς* I **6-9** Die Überschrift in IOND (in OD vor **10** *Εἰ μὲν*; auch in I folgt **2** *Ὁ δωδέκατος* unmittelbar auf S. 85, 24 [die Inschrift steht am unteren Rand]; nur in N steht sie vor **2** *Ὁ δωδ.*) **6** *καὶ κατὰ* ON *κατὰ* I **8** *εὐτελὲς* N^1 (*ἀ* 2. H. über *εὐ*) D **9** *ἀπὸ* — *Νόμων* < ND **10** *ἢ* Pl. *εἰ* die Hss. **12** *γὰρ* (auch Thdrt.)] *μὲν γὰρ* Pl. | *εἰ* (auch Thdrt.)] *εἴπερ* Pl. **13** *τῶν καλλίστων* nach *εἴη* I **15** *κεῖνται* O | *ἐάν* Pl. | *τι* I **16** *ἄλλος* ND | *τίς τι* Pl. **17** *πρὸς ἡλικ.* Pl. **18** *κελεύεις*] *λέγεις* Pl.

Εἰκότως δῆτα καὶ ἡ Ἑβραίων προλαβοῦσα γραφὴ τῆς τῶν θείων γραφῶν 3
συνέσεώς τε καὶ θεωρίας τὴν πίστιν προτάττει δι' ὧν φησιν· "Ἐὰν μὴ
πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνῆτε." *καὶ αὖθις·* "Ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα."
ἔνθεν καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς μὲν ἄρτι εἰσαγομένοις καὶ τὴν ἕξιν ἀτελέσιν, ὡς 4
ἂν τὰς ψυχὰς νηπίοις, ἁπλούστερον ἡ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἀνάγνωσις
παραδίδοται μετὰ τοῦ δεῖν πιστεύειν ὡς θεοῦ λόγοις τοῖς ἐμφερομένοις
παρακε|λεύεσθαι, τοῖς δὲ τὴν ἕξιν προβεβηκόσι καὶ πολιοῖς τὸ φρόνημα (574)
ἐμβαθύνειν καὶ δοκιμάζειν τὸν νοῦν τῶν λεγομένων ἐπιτέτραπται. τούτους δὲ
παισὶν Ἑβραίων δευτερωτὰς φίλον ἦν ὀνομάζειν, ἑρμηνευτὰς ὥσπερ καὶ
ἐξηγητὰς ὄντας τῆς τῶν γραφῶν διανοίας.

β'. ΟΤΙ ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ Η ΠΙΣΤΙΣ ΤΥΓΧΑΝΕΙ

"Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴποιμεν ἡμεῖς ὅτι σὺ μὲν ἐπαινεῖς, ὡς ἔοικας, 2,1
ὦ Τυρταῖε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνομέ- b
νους ἐπιφανεῖς. φαίη ταῦτα ἄν που καὶ ὁμολογοῖ;
Τί μήν;
Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ 2
τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ
καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὅς
φησι· c

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

τοῦτον δέ φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνε- 3
σθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταὐ-
τὸν ἐλθοῦσαι μετὰ ἀνδρίας αὐτῆς μόνον ἀνδρίας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς

2f. Ies 7, 9 3 Ps 115 (116), 1 4 *ἔνθεν* — 8 *ἐπιτέτραπται*: s. Bd. I S. 19, 21 — S. 20, 22 13 — S. 89, 9: Plat. leg. 629e — 630c 21f. Theognis 1, 77f. Bergk (PLG^{4} II 126), Diehl (Anth. lyr.^{3} II 7); aus Eus. Thdrt. I 69

ION(D)

2 *Ἐὰν δὲ* ND 3 *οὐ* ND | *καί*^{2} < ND^{1} (+ 4. H.) 9 *παισὶν Ἑβραίων* und *φίλον — ὀνομάζειν*] *παῖδες Ἑβραίων* und *καλοῦσιν* ND^{1} (+ *φίλον — ὀνομ.* D^{4}) | *δευτερωτάς*: s. zu S. 11, 11 | *ὥσπερ ἑρμ.* ND 11f. Die Überschrift in ION | *καὶ* < ND 13 *εἴποιμεν ἂν* Pl.; für Eus. aber s. das Sprachregister unter 2b, Optativ 14f. *γιγνομένους* IO *γενομένους* ND *γιγνόμενον* Pl. 15 *ὁμολογεῖ* (trotz *ἄν*) ND 17 *καὶ* < ND^{1} (übergeschrieben D^{4}) 21 *δή* Pl. 23f. *γίνεσθαι* O 24 *ἀμείνων* Pl. *ἀμείνω* die Hss. 24f. *ταὐτὸ* ND 25 *ἐλθοῦσα* ND Pl. Hss. | *ἀνδρείας*^{1} Pl. | *αὐτῆς — ἀνδρ.*^{2} < Pl. Hss. | *μόνον ἀνδρίας* IO < ND

ἐν στάσεσιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δὲ εὖ καὶ
μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν ᾧ πολέμῳ φράζει Τυρταῖος, τῶν μισθοφό- d
ρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίγνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρι-
σταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων εὖ μάλα ὀλίγων.
ποῖ δὴ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος; καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι 4
βουληθεὶς λέγει ταῦτα; δηλονότι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε ὁ παρὰ
Διὸς νομοθέτης πᾶς τε, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην
ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ θήσει τοὺς νόμους· ἔστι δ', ὥς φησι Θέογνις, αὕτη
πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἥν τις δικαιοσύνην ἂν τελείαν ὀνομάσειε."

Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σωτήριος λόγος ὁμοῦ συζεύξας τῇ πίστει τὴν φρόνησιν | 5
τὸν κατ' ἀμφότερα κεκοσμημένον τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἐγκρίνει λέγων· "Τίς (575)
ἄρα ἔσται ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος;" *καὶ αὖθις·* "Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ
καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω." *σαφῶς γοῦν
ἐν τούτοις οὐ τὴν ἄλογον πίστιν ἀποδέχεσθαι παρίστησιν, ἀλλὰ τὴν ταῖς
μεγίσταις ἀρεταῖς συνεζευγμένην, εἰ δὴ τοιαῦται φρόνησις καὶ ἀγαθωσύνη.*

γ'. ΟΤΙ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ ΔΕΙ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΙΟΥΤΩΝ ΛΟΓΟΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΑ' ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ·

"Εἴς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελ- 3,1
θεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι b
καὶ τῶν κατὰ ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται. ταῦτα ἀληθεῖς μέν, c
μακροὶ δέ εἰσι περιέχοντες λόγοι. πιστεύειν δὲ ταῖς τε ἄλλαις φήμαις χρεὼν
περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖς καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις, πιστεύειν δὲ

S. 88, 13—S. 89, 9: Plat. leg. 629e—630c 1f. *διαβάντες δὲ εὖ* usw.: s. Tyrtaeus fr. 12, 15ff. Bergk (PLG^{4} II 18f.), fr. 9, 15ff. Diehl (Anth. lyr.^{3} I 16f.) 11f. Lc 12, 42 12f. Mt 25, 21 19—S. 90, 2: Plat. leg. 926e—927a 19 *Εἴς* — S. 90, 1 *ἔχειν*: Thdrt. VIII 51

ION(D)

1 *καὶ* vor *εὖ* ND 2 *ᾧ*] *τῷ* Pl. Hss. 3 *πάμπολοι* I* (verbess. 1. H.) ON | *γίνονται* ND 4 *δή* — *μάλα* (auch D^{4}) < ND^{1} | *εὖ* < Pl. | *ὀλίγων τινῶν* ND^{1} 5 *ποτε* < I | *ποιῆσαι ποτὲ* N *ποιεῖται* (übergeschrieben *σαι* 4. H.) *ποτὲ* D^{1} 6 *τόδε*] *τῇδε* I | *ὁ*^{2} < Pl. 8 *μάλιστα* < ND^{1} (übergeschrieben 4. H.) 9 *τελέαν* Pl. 11 *αὐτοῦ* Mras *αὑτοῦ* die Hss. 12 *ἔσται* IO *ἐστὶν* ND | *καὶ φρόνιμος οἰκον.* IO *οἰκον. καὶ φρ.* ND 15 *τοιαῦται* IN *τοιαῦτα* O 16-18 Die Überschrift in ION 18 *ἑνδεκάτου* ND 21 *καὶ* ON Thdrt. *καὶ* (darüber *ἢ*) I (alles 1. H.) *ἢ* Pl. | *ταῦτα δὲ* Pl. 22 *τε* < Pl. 23f. *δὲ καὶ*] *δ' αὖ* Pl.

καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄνπερ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται."

Καὶ ἐν τῇ βίβλῳ δὲ τῶν Μακκαβαίων λέγεται Ἱερεμίας ὁ προφήτης 2
μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου εὐχόμενος ὁρᾶσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ὡς φροντίδα
ποιούμενος τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων. δεῖν δέ φησι καὶ ὁ Πλάτων τούτοις d
πιστεύειν.

δʹ. ΟΤΙ ΔΕΗΣΕΙ ΕΝ ΣΧΗΜΑΤΙ ΜΥΘΩΝ ΤΑΣ ΠΡΩΤΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΑΣ ΤΟΙΣ ΠΑΙΣΙ ΠΑΡΑΔΙΔΟΝΑΙ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

"Λόγων δὲ δισσὸν εἶδος· τὸ μὲν ἀληθές, ψεῦδος δὲ ἕτερον. Ναί. Παιδευ- **4,1**
τέον δὲ ἐν ἀμφοτέροις, πρότερον δὲ ἐν τοῖς ψευδέσιν; Οὐ μανθάνω, ἔφη, πῶς
λέγεις. Οὐ μανθάνεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρῶτον | τοῖς παιδίοις μῦθον λέγομεν. (576)
τοῦτο δέ που ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν ψεῦδος, ἔνι δὲ καὶ ἀληθῆ. πρότερον δὲ μύθοις
πρὸς τὰ παιδία ἢ γυμνασίοις χρώμεθα. Ἔστι ταῦτα."

Ταῦτα ὁ Πλάτων. καὶ παρ' Ἑβραίοις δὲ τὰς τῆς ἐνθέου γραφῆς ἱστορίας 2
τοῖς νηπίοις τὰς ψυχὰς ἁπλούστερον ὥσπερ τινὰς μύθους ἔθος ἐστὶ παραδιδόναι, τοῖς δὲ ἐγ<γε>γυμνασμένοις τὴν ἕξιν τὰς τῶν λόγων βαθυτέρας καὶ δογματικὰς θεωρίας διὰ τῆς καλουμένης δευτερώσεως καὶ σαφηνείας τῶν λανθανόντων τοὺς πολλοὺς νοημάτων.

εʹ. ΟΤΙ ΜΗ ΤΟΥΣ ΕΠΙΒΛΑΒΕΙΣ ΜΥΘΟΥΣ ΤΟΙΣ ΠΑΙΣΙ ΜΟΝΟΥΣ ΔΕ ΤΟΥΣ ΩΦΕΛΙΜΟΥΣ ΔΕΗΣΕΙ ΚΑΤΕΠΑΙΔΕΙΝ

"Οὐκοῦν οἶσθ' ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον, ἄλλως τε δὴ καὶ νέῳ **5,1**
καὶ ἁπαλῷ ὁτῳοῦν; μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ ἐνδύεται τύπος, ὃν b
ἄν τις βούληται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ῥᾳ- 2
δίως οὕτω παρήσομεν τοὺς ἐπιτυχόντας μύθους πλασθέντας ἀκούειν τοὺς c
παῖδας καὶ λαμβάνειν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὡς ἐπιτοπολὺ ἐναντίας δόξας ἐκείναις ἅς,

3-5 s. II. Macc 15, 12—16 **10-14** Plat. resp. 376e—377a **22**—S. 91, 6: ders. ebd. 377a—c

ION(D)

7-9 Die Überschrift in ION **10** *διττὸν* Pl. | *ψεῦδ. — ἕτ.*] *τὸ δὲ ψευδὲς* ND **12** *μύθους* Pl. **14** *ἢ* < ON | *Ἔστι ταῦτα* < ND^{1} (+ D^{4}) **17** *δ'* ON | *ἐγγεγυμνασμένοις* Vig. *ἐγγυμνασμένοις* ON *ἐγγυμνασαμένοις* I **18** *δευτερώσεως*: s. zu S. 11, 11 **20f.** Die Überschrift in ION **22** *δὴ* IO *δὲ* ND < Pl. **23** *ἁπλῷ* O **24** *τις* < I **25** *ἐπιτυχόντας ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων* Pl. | *πλασθέντας* < ND

ἐπειδὰν τελεωθῶσιν, ἔχειν οἰησόμεθα δεῖν αὐτούς; Οὐδ' ὁπωστιοῦν 3
παρήσομεν. Πρῶτον μὲν δὴ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιοῖς καὶ
ὃν μὲν ἂν καλὸν ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, ὃν δ' ἂν μή, ἀποκριτέον. τοὺς δ' ἐγκρι-
θέντας πείσομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας λέγειν τοῖς παισὶ καὶ πλάττειν d
τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ σώματα ταῖς χερσίν. ὧν δὲ
νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον."

Καὶ ταῦτα πρὸ τοῦ Πλάτωνος πεφύλακτο παρ' Ἑβραίοις. οἱ γὰρ 4
ἔχοντες πνεῦμα θεῖον, διακριτικὸν πνευμάτων, ἐδοκίμαζον τὰ ὀρθῶς καὶ ἐξ ἁγίου πνεύματος λεγόμενά τε καὶ γραφόμενα, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἀπεδοκίμαζον, ὥσπερ καὶ τοὺς τῶν ψευδοπροφητῶν λόγους. ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς νηπίους ταῖς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ὠφελιμωτάταις διηγήσεσιν, ὥσπερ τισὶ μυθολογίαις, γονεῦσί τε καὶ τροφοῖς ἔθος ἦν κατεπᾴδειν, προπαρασκευῆς ἕνεκα τῆς εἰς ἄνδρας αὐτοῖς ἐσομένοις θεοσεβείας.

ϛ'. ΟΤΙ ΜΗ ΛΟΓΩΙ ΜΟΝΟΝ ΑΠΕΔΕΧΕΤΟ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΥΤΗΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ ΚΑΙ ΠΕΠΕΙΣΘΑΙ ΩΜΟΛΟΓΕΙ ΟΙΣ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΓΟΡΓΙΟΥ

| "Ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς 6,1
ἐγῷμαι, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν." (577) b

Καὶ μετ' ὀλίγα· 2

"Τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδί-

18—S. 96, 10: vgl. S. 78, 12—81, 17   18f. Plat. Gorg. 523a
21—S. 92, 2: ders. ebd. 523ab (auch S. 238, 5—8); Thdrt. XI 25

ION(D)

1 *τελεωθῶσιν* O Pl. *τελειωθῶσιν* IN   2 *μὲν* < Pl.   3 *καλὸν μῦθον* ein Teil der Hss. Pl. | *δ'*²] *δέ γ'* O   4 *πείσομεν* — *πλάτ(τειν)* erneuert O^y | *πείσωμεν* ND   5 *μᾶλλον πολὺ* ND   10 *ὥσπερ*] *ὡς* ND | *τοὺς παῖδας* < ND   12 *γονεῦσί* — *κατεπᾴδειν*] *οἱ γονεῖς καὶ αἱ τροφοὶ κατεπῇδον* ND   12f. *προπαρασκευῆς* — *θεοσεβείας*: *wegen der Vorbereitung zu der für sie unter der Voraussetzung, daß sie einst zu den Männern gehören sollten, geltenden Form der Gottesverehrung*   13 *αὐτοῖς ἐσομένοις* Steph. *αὐτοῖς ἐσομένης* IN *ἐσομένης αὐτοῖς* O   18 *δέ φησι* ND   19 *ἐγὼ οἶμαι* Pl. | *ὄντα* und *ἃ* — *λέγειν* < ND   21 *δικαίως* — *ὁσίως* (auch D, nur *μετελθόντα* statt *διελθ.*)] *δικαίως καὶ ὁσίως μετελθόντα τ. β.* N | *ἐπειδὰν τελευτήσῃ*] *μετὰ τέλος* ND

κως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον
καλοῦσιν, ἰέναι."
Καὶ αὖθις μετ' ὀλίγα· 3
"Ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρί-
νεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν
ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν συγγε- c
νῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δὴ δικαία ἡ
κρίσις ᾖ."
Καὶ ἑξῆς ἐπιφέρει· 4
"Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι, καὶ ἐκ
τούτων τῶν λόγων τοιόνδε λογίζομαι συμβαίνειν· ὁ θάνατος τυγχάνει, ὡς
ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώ-
ματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον, οὐδὲν ἧττον ἑκάτερον αὐ- 5
τοῖν ἔχει τὴν ἕξιν τὴν αὑτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρωπος, τό τε σῶμα τὴν d
φύσιν αὑτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθήματα ἔνδηλα πάντα· οἷον, εἴ
τινος ἦν μέγα τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὰν
ἀποθάνῃ ὁ νεκρὸς μέγας· καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθανόντος καὶ τἄλλα
οὕτως· καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός· ἢ μα- 6
στιγίας εἴ τις ἦν καὶ ἴχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστί-
γων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον·
ἢ κατεαγότα εἴ του ἦν μέλη ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος· καὶ 7
ἑνὶ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτή-
σαντος ἦν πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπί τινα χρό|νον. ταὐτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα (578)
καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπει-
δὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τά τε τῆς φύσεως καὶ τὰ παθήματα <τὰ> διὰ
τὴν ἐπιτήδευσιν ἑκάστου πράγματος, ἣν ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ἄνθρωπος. ἐπει- 8

4-8 Plat. Gorg. 523e; Thdrt. XI 26 10—S. 95, 23: ders. ebd. 524a—527b

ION(D)

3 *μετ' ὀλίγα* < ND 4 *Ἔπειτα* < ND | *τούτων ἁπάντων* ND | *δεῖ*] *δὴ* O 7 *καταλείποντα* I | *γῆς* (auch Thdrt.)] *τῆς γῆς* Pl. | *δὴ* < Pl. 9 *ἐπιφέρει* < ND 10 *Ταῦτά ἐστιν* ND | *πεπίστευκα* ND 11 *τοιόνδε τι* Pl. | *τυγχάνει ὢν* Pl. 11f. *ὥς μοι* N (ω ausgebess., σ übergeschrieben, alles 1. H.) D 12 *τῆς* und *τοῦ* < ND 13 *ἀπ' ἀλλ.* < ND | *διαλυθῆτον ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν* Pl. | *οὐδὲν*] *οὐ πολὺ* Pl. 14 *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss. 15 *αὑτοῦ*] *τὴν αὑτοῦ* Pl. 16 *μέγα ἦν* Pl. 17 *τὰ ἄλλα* ON 18 *οὕτω* O (nicht ganz deutlich) G 18f. *ἢ μαστιγίας*] *μαστ. αὖ* Pl. 19 *εἴ τις*] *οὗτος* O 21 *ἢ κατεαγ.*] *κατεαγ. τε* Pl. | *τεθνεῶτος ταὐτὰ ταῦτα ἔνδηλα* Pl. 21f. *καὶ ἑνὶ*] *ἑνὶ δὲ* Pl. 23 *ἦν*] *ἢ* Pl. | *ἐπί*] *μετὰ* ND | *δή* < I 25 *<τὰ>* Steph. *ἃ* Pl. 26 *ἣν* < Pl. | *ἄνθρωπος* Mras *ἄνθρ.* die Hss. *ὁ ἄνθρ.* Pl.

δὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἶμαι ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν Ῥαδά-
μανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας θεᾶται ἑκάστου τὴν ψυχήν, οὐκ
εἰδὼς ὅτου ἐστίν, ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος ἢ ἄλλου b
ὁτουοῦν βασιλέως ἢ δυνάστου κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διαμε-
μαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορκιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἑκάστη πρᾶ-
ξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ
ἀλαζονείας καὶ οὐδὲν εὐθὺ διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τετράφθαι. καὶ ὑπὸ ἐξουσίας
καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρατείας τῶν πράξεων ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰσχρό-
τητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν· ἰδὼν δὲ ἀτίμως αὐτὴν ἀπέπεμψεν εὐθὺ c
τῆς φρουρᾶς, οἷ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. προσ- 9
ήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι ὑπὸ ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ ἢ βελτίονι
γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι ἢ παράδειγμα ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες
πάσχοντα ἃ ἂν πάσχῃ φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν 10
ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι οἳ ἂν
ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνωσιν, ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνε-
ται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Ἅιδου· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδι- d
κίας ἀπαλλάττεσθαι. οἳ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα 11
ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται· καὶ
οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι δὲ ὀνίνανται οἱ
τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς μεγίστας καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώ-
τατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους
ἐκεῖ ἐν Ἅιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεά-
ματα καὶ νουθετήματα. ὧν ἐγώ φημι ἕνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ 12
ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλος ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾖ. | οἶμαι δὲ καὶ (579)
τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν παραδειγμάτων ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων

S. 92, 10 — S. 95, 23: Plat. Gorg. 524a — 527b 10 *προσήκει* — 21 *ἀνηρτημένους*: Thdrt. VI 28 17 *οἳ* — 23 *νουθετήματα* auch S. 238, 8 — 14

ION(D)

1 *οἶμαι*] *οἱ μὲν* Pl. 4 *ὁτοοῦν* O 5 *ὑπὸ*] *ἐπὶ* I | *ἐπιορκίας* ND 5f. *ἡ πρᾶξις* Pl. 6 *τὴν* < ND 7 *τεθράφθαι* Pl. 8 *ἀκρατίας* Pl. (*ἀκρασίας* Cod. Venet.) 9 *τ. ψυχ. γέμ.* ND 12 *παράδειγμα* (auch Thdrt.)] *παραδείγματι* Pl. | *ἄλλοις* (auch Thdrt.)] *τοῖς ἄλλοις* Pl. 13 *πάσχοντα*] *πάντα* ND | *πάσχοι* ON | *γίνωνται* I Thdrt. *γίγνονται* O *γίγνωνται* ND Pl. 15 *ἁμαρτάνωσιν* (auch Thdrt.)] *ἁμάρτωσιν* Pl. 16 *οὐδὲ*] *οὐ* Pl. | *ἄλλως οἷόν τε* O 17 *τὰ*[2] < Pl. 19 *οὗτοι* < ND 19f. *ἄλλοι* — *ὁρῶντες* < O 20 *τὰς μεγίστας* (auch S. 238, 11 und Thdrt.)] *τὰ μέγιστα* Pl. | *ὀδυνηρότερα καὶ φοβερώτερα* O 21 *πάσχοντες* O 22 *δικῶν*] *ἀδίκων* Pl. 23 *ἕνα* < I 24 *ἄλλον* Pl.

καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πολέμων πραξάντων γεγονότας· οὗτοι γὰρ διὰ τὴν
ἐξουσίαν μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ 13
τούτοις καὶ Ὅμηρος. βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν Ἅιδου
τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν. Θερσίτην δέ,
καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν, ἰδιώτης δέ, οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλαις τιμωρίαις
συνεχόμενον ὡς ἀνίατον· οὐ γάρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν b
ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα 14
πονηροὶ γιγνόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲ μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄν-
δρας ἐγγίγνεσθαι καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων· χαλεπὸν
γάρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ γενόμενον
τοῦ ἀδικεῖν δικαίως διαβιῶναι. ὀλίγοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι· ἐπεὶ καὶ ἐν-
θάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δ' ἔσονται κἄλλοι ἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρε- c
τὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἄν τις ἐπιτρέπῃ. εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος 15
γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου οἵ τε δὴ ἄλλοι,
ὦ ἄριστε Καλλίκλεις, ὅσοι καλοὶ γίγνονται· τῶν δὲ δικαστῶν, ὅπερ ἔλεγον,
ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ
οἶδεν οὐδέν, οὔθ' ὅστις οὔθ' ὧν τινων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατ-
ιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς Τάρταρον, ἐπισημηνάμενος ἐάν τε ἰάσιμος ἐάν τε ἀνίατος
δοκῇ εἶναι. ὁ δὲ ἐκεῖσε ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δὲ 16
ἄλλην ἐσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας, ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ ἄλλου d
τινός, μάλιστα μέν, ἐγώ φημι, ὦ Καλλίκλεις, φιλοσόφου τὰ αὐτοῦ πράξαντος
καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἠγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων νήσους
ἀπέπεμψε. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἑκάτερος τούτων ῥάβδον ἔχων 17

S. 92, 10—S. 95, 23: Plat. Gorg. 524a—527b 3f.: s. Hom. Od. XI 576, 582, 593 9 *χαλεπὸν* — 13 *ἐπιτρέπῃ*: Thdrt. XII 40 15 *τῶν* — 23 *ἀπέπεμψε*: Thdrt. XI 28

ΙΟΝ(D)

1 *πολέμων* IO *πολεμίων* ND *πόλεων* Pl. 4 *καὶ*[1] < O 5 *δέ* < Pl. | *τιμωρίαις*] *ἁμαρτίαις* O 6 *εὐδαιμονέστερον* ND 8 *οὐδὲν* ON 10 *γενόμενον* hier auch Thdrt., nach 11 *ἀδικεῖν* Pl. 12 *δ'*] *δὲ καὶ* Pl. | *κἄλλοι* ON[1]D *καὶ ἄλλοι* I *καλοὶ* N[2] (a. R.) Thdrt. Pl. | *ἀγαθοὶ* I *κἀγαθοὶ* OND Pl. *καὶ ἀγαθοὶ* Thdrt. 13 *τὴν τοῦ* Pl.; *τ. ἀρ. ἣν τοι δικαίως διαχειρίζωσιν* Thdrt. | *πάνυ γε* ON 14 *Ἀριστείδη* I 14f. *οἵ τε* — *ὅπερ*] *οἱ δὲ πολλοί, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δικαστῶν. Ὅπερ οὖν* Pl. 15 *τῶν δὲ δικαστῶν* (*τῶν δικ., ὅπερ ἔλεγον* auch Thdrt.): Genet. part. (zu *ὁ Ῥαδ.*) 17 *τις*] *τε* I 20 *ἄλλην ἐσιδὼν* ON Pl. (*εἰσιδὼν*), *Ἕλληνες ἰδὼν* I *Ἕλληνος ἰδὼν* Thdrt. 21 ohne *ὡς* vor *ἐγώ* ON Pl. und ein Teil der Hss. des Thdrt.; mit *ὡς* I | *ἐγώ*] *ἔγωγέ* Pl. Thdrt. | *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss. 23 *ταὐτὰ* O Pl. *ταῦτα* IN | *δὲ τούτων* Pl.

δικάζει. ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται μόνος, ἔχων χρύσεον σκῆπτρον, ὥς
φησιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὁμήρου ἰδεῖν αὐτόν·

χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.

ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι καὶ σκοπῶ 18
ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην τὴν ψυχήν. | χαίρειν οὖν ἐάσας (580)
τὰς τιμὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν ἀσκῶν πειράσομαι τῷ ὄντι
ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω ἀποθνήσκειν.
παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον δύναμαι· 19
καὶ δὴ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγώ
φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι. καὶ ὀνειδίζω σε, ὅτι 20
οὐχ οἷός τε εἶ σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ ἡ κρίσις, ἣν νῦν ἐγὼ
ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν ἐκεῖνον, τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν, ἐπειδάν b
σε ἐπιλαβόμενος ἐκεῖνος ἄγῃ, χασμήσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἧττον ἢ ἐγὼ
ἐνθάδε καὶ σὺ ἐκεῖ, καί σε ἴσως τυπτήσει τις καὶ ἐπὶ κόρρης ἀτίμως καὶ πάν-
τως προπηλακιεῖ. τάχα δ' οὖν ταυτὶ μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὥσπερ ὑπὸ 21
γραὸς καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν. καὶ οὐδέν γ' ἂν ἦν θαυμαστὸν καταφρονεῖν
τούτων, εἰ ἐπιζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν.
νῦν δὲ ὁρᾷς ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς, οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν Ἑλλήνων, 22
σύ τε καὶ Πῶλος καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδεῖξαι ὡς δεῖ ἄλλον τινὰ βίον c
ζῆν ἢ τοῦτον ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται συμφέρων, ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις
τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων μόνος οὗτος ἠρεμεῖ ὁ λόγος, ὡς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ
ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον οὐ τὸ δο-
κεῖν εἶναι ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ."

S. 92, 10—S. 95, 23: Plat. Gorg. 524a—527b 3 Hom. Od. XI 569 4 *ἐγὼ* **— 20** *συμφέρων*: **Thdrt. XI 29f. 20** *ἀλλ'* **— 23** *δημοσίᾳ*: **ders. XII 41**

ION(D)

1 *χρυσοῦν* Pl. 3 *νέκυσσιν* Pl. *νεκύεσσιν* die Hss. 4 *οὖν* IN Pl. < O Thdrt. 5 *ὡς* < O 6 *τὰς τῶν* Pl. (*τὰς* hier < auch Thdrt.) | *ἀσκῶν* (auch Thdrt.)] *σκοπῶν* Pl. 7 *δύναμαι* O 8 *ἅπαντας* ND | *ἀνθρώπους* < ND 9 *καὶ δὴ* (auch Thdrt.)] *καὶ δὴ καὶ* Pl. 10 *τῶν*] *σῶν* I | *ἀγωνίων* I | *εἶναι* Thdrt. Pl. *ἰέναι* die Hss. | *σε* (auch Thdrt.)] *σοι* Pl. 11 *τε εἶ σαυτῷ* IN Thdrt. *τε ἦσ αὐτῶ* O *τ' ἔσει σαυτῷ* Pl. | *νῦν* (auch Thdrt.)] *νῦν δὴ* Pl. 12 *ἐκεῖνον* (auch Thdrt.) < Pl. 13 *σε* (auch Thdrt.)] *σου* Pl. | *ἐκεῖνος* (auch Thdrt.) < Pl. 14 *καί*¹ (auch Thdrt.) < Pl. | *σε* < O 15 *ταυτὶ* (auch Thdrt.)] *ταῦτα* Pl. | *ὑπὸ* (auch Thdrt.) < Pl. 17 *εἰ ἐπιζητοῦντες* I Thdrt. *εἰ 'πιζητ.* O *ἐπιζητ.* N (*εἰ* übergeschrieben 2. H.) D *εἴ πη ζητοῦντες* Pl. 18 *οἵπερ*] *εἴπερ* I | *τῶν* (auch Thdrt.)] *τῶν νῦν* Pl. 20 *καὶ* < ND 22 *τὸ*¹ < ND 23 *ἀγαθὸν*² (auch Thdrt.) < Pl.

Ὁ μὲν δὴ Πλάτων τὸν Αἰακὸν καὶ τὸν Ῥαδάμανθυν ὑπέ- 23
θετο τῶν τετελευτηκότων δικαστὰς ἔσεσθαι, ὁ δὲ θεῖος λόγος μαρτύρεται d
πάντας δεῖν παραστήσεσθαι τῷ βήματι τοῦ θεοῦ, "ἵνα κομίσηται ἕκαστος
τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον." *καὶ* 24
πάλιν· "Ἐν ἡμέρᾳ *(φησίν)* ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι ζωὴν αἰώνιον, τοῖς δ' ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπιστοῦσι τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ ὀργὴ καὶ θυμός· θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος· οὐ γάρ ἐστι διαστολή."

ζ'. ΟΤΙ ΜΗ ΔΕΟΙ ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ ΕΚΦΕΡΕΙΝ ΤΑ ΣΕΜΝΑ ΤΩΝ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

| "Εὐλαβοῦ μέντοι μή ποτε ἐκπέσῃ ταῦτα εἰς ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους· 7,1
σχεδὸν γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα (581)
ἀκούσματα οὐδ' αὖ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς θαυμαστότερά τε καὶ ἐνθουσιαστικώ-
τερα. πολλάκις δὲ λεγόμενα καὶ ἀεὶ ἀκουόμενα καὶ πολλὰ ἔτη μόγις ὥσπερ b
χρυσὸς ἐκκαθαίρεται μετὰ πολλῆς πραγματείας."

Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σωτήριος λόγος φησί· "Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων" *καί·* "Ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι."

3 f. II. Cor 5, 10 5—10 Rm 2, 16 und 2,6—9; 10, 12 13—17 Plat. ep. II 314a; aus Eus. Thdrt. I 115 18f. Mt 7, 6 19—21 I. Cor 2, 14

ION(D)

2 *δικαστὴν* O 3 *θεοῦ*] *Χριστοῦ* N (*θεοῦ* übergeschrieben 2. H.) D 5 *φησίν* < ND | *ὅτε*] *ἡ* O | *κρινεῖ* ND *κρίνει* IO 6 *τοῖς* — 10 *Ἕλληνος*] *ἕως τοῦ* ND 6f. *ἀγαθοῦ* O *αὐτοῦ* I 8 *ὀργὴ καὶ θυμὸς* O ∼ I 11f. Die Überschrift in ION | *δέοι* (auch D[4])] *δέει* ND[1] 13 *μέντοι*] *δὲ* O 14 *οὐκ ἔστι*] *οὐκέτι* N[1] (verbess. 2. H.) D 16 *καί*[2] — *ἔτη* < ND 19 *βάλητε* OD *βάλλητε* I *βάληται* N | *ὑμῶν* (auch D)] *ἡμῶν* N | *ὁ ψυχικὸς* ND 20 *γὰρ* (auch D) < N | *τοῦ θεοῦ* < ND 20f. *ἐστιν αὐτῷ* ND

η'. ΟΠΟΙΟΥΣ ΔΕΙΝ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΦΗΣΙ ΤΟΥΣ ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΚΑΘΙΣΤΑΝΑΙ· ΟΤΙ ΙΔΙΩΤΑΣ ΚΑΙ ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΥΣ ΕΙ ΜΟΝΟΝ ΤΟ ΗΘΟΣ ΚΕΚΟΣΜΗΜΕΝΟΙ ΕΙΕΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ Γ' ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

"Καὶ δὴ καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποι- 8,1
ῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις γοῦν τοὐναντίον. ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημ- c
μελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ'
οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. d

Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ ξυγχωροῦμεν ὃ λέγεις.

Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτα 2
ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὡς ἀμαθέσιν
ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς
τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα, τοὺς δὲ τοὐναντίον ἔχον-
τας τούτοις ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καί, τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα
μήτε νεῖν ἐπίστωνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι. | πῶς γὰρ ἄν, 3
ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ (582)
ἔστιν. ἀλλ' ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιότατα λέ-
γοιτ' ἂν σοφία, ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δ' ἀπολειπόμενος οἰκοφθό-
ρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα
ἑκάστοτε φανεῖται."

Ταῦτα μέν μοι ἀπὸ τῶν Νόμων *κείσθω. ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐν* Πολιτικῷ 4
περὶ τοῦ μὴ πάνυ τι περὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς λέξεις σπουδάζειν τάδε φησί· b

"Καλῶς, ὦ Σώκρατες· κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνό-
μασι, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως."

4-19 Plat. leg. 689b—e **9** *Τοῦτο* — **14** *ἔμφροσι*: Thdrt. I 35 **13f.** *ἂν* — *ἐπίστωνται*: sprichwörtlich, aber nicht bei Leutsch-Schneidewin, Paroemiogr. Gr. **22f.** Plat. polit. 261e **22** *κἂν* — **23** *φρονήσεως*: Thdrt. I 32

ION(D)

1-3 Die Überschrift in ION | *καθεστάναι* ND | *ἰδιώτας* hier I und alle Hss. S. 83, 18, *καὶ ἰδ.* hier ON | *Γ'* Mras *ϛ* (Verwechslung von Gamma und Digamma) IO *ἕκτου* ND **5** *ἀλλὰ δὴ* Pl. *ἀλλαχῇ* die Hss. **8** *ξυγχωροῦνται* I | *ἃ* Pl. **9** *τοίνυν*] *οὖν* ON **11** *λογικοί* ND **13** *τούτων* Pl. *τούτους* Thdrt. | *προσρητ.*] *προνοητέον* ND **14** *ἐπίστωνται* I (*-ῶνται*) Pl. *ἐπίστανται* ON **15** *ξυμφωνίας* ON Pl. *συμφ.* I **16** *ξυμφωνιῶν* I Pl. *συμφ.* ON **16f.** *δικαιότατ' ἂν λέγοιτο* Pl. **18** *περὶ πόλιν* Pl. *περιπολεῖν* I (*ει* 1. H. auf Ras.) ON | *ἀμανθαίνων* I **22** *Καλῶς γε* Pl.

θ'. ΟΤΙ ΔΕΟΙ ΦΕΥΓΕΙΝ ΤΑΣ ΑΡΧΑΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς πρῶτον εἰσαγούσης Μωσέα παραιτού- **9,1**
μενον τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν δι' ὧν πρὸς τὸν χρηματίζοντα ἔφησε· "Δέομαι, c
κύριε, προχείρισαι ἄλλον τὸν δυνάμενον, ὃν ἀποστελεῖς" *κἄπειτα τὸν Σαοὺλ*
κρυπταζόμενον πρὸς τὸ μὴ ἀναδέξασθαι τὴν βασιλείαν καὶ τὸν προφήτην
Ἱερεμίαν ὑποπαραιτούμενον, ἐπάκουσον ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τὸ εὔλογον
τῆς παραιτήσεως συνίστησι, λέγων οὕτως·

"Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία τέχνη οὐδὲ 2
ἀρχὴ τὸ αὑτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει, ἀλλ', ὅπερ πάλαι ἐλέγετο, τὸ τῷ ἀρχο- d
μένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάττει, τὸ ἐκείνου ξυμφέρον ἐλάττονος ὄντος
σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ κρείττονος. διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρα- 3
σύμαχε, καὶ ἄρτι ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἑκόντα ἄρχειν καὶ τὰ ἀλλότρια κακὰ
μεταχειρίζεσθαι ἐπανορθοῦντα, ἀλλὰ μισθὸν αἰτεῖν, ὅτι μέλλων καλῶς τῇ
τέχνῃ πράξειν οὐδέποτε αὑτῷ τὸ βέλτιστον πράττει οὐδ' ἐπιτάττει κατὰ τὴν
τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ. ὧν δὴ ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖ
ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον ἢ τιμήν, ἢ ζημίαν,
ἐὰν μὴ ἄρχῃ."

ι'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

| *Τῶν παρ' Ἑβραίοις λογίων τοὺς παρ' αὐτοῖς προφήτας καὶ δικαίους* **10,1**
ἄνδρας ὕβρεις ἐσχάτας καὶ προπηλακισμοὺς πάντα τε κίνδυνον εὐθαρσῶς (583)
ὑπομεῖναι διδασκόντων, τὰ συνῳδὰ τῆς Πλάτωνος καὶ περὶ τούτου δόξης b
μάθοις ἂν ἀπὸ τῶνδε αὐτοῦ τῶν φωνῶν, ἃς ἐν τῷ δευτέρῳ τέθειται τῆς
Πολιτείας·

4f. Ex 4, 13 5f. s. I. Sam 10, 22 6f. s. Ier 1, 6 9-18 Plat. resp. 346e—347a

ION(D)

1f. Die Überschrift in ION 10 *αὑτῇ* Pl. *αὐτῇ* ON *αὐτῷ* I | *ἀλλ'* — 11 *παρασκευάζει* < I | *ἐλέγομεν* Pl. 11 *ξυμφέρον* I Pl. *συμφ.* ON | *ἐλάττονος*] *ἥττονος* Pl. 14 *ἀνορθοῦντα* Pl. | *ὁ μέλλων* Pl. | *κακῶς* N^1 (*λ* über dem 2. *κ* 2. H.) D 15 *οὐδέποτε αὑτῷ* Pl. *οὐδέποτε αὐτῷ* I *οὐδέποθ' ἑαυτῷ* ON | *πράττει*] *πράξει* ND^1 (*ττει* übergeschrieben 4. H.) | *τὴν* < ND 16 *μισθ. ὡς ἔοικε* ND | *δεῖν* Pl. 19 Die Überschrift in ION

"Τὸν δ' οὖν τοιοῦτον θέντες τὸν δίκαιον αὖ παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ λόγῳ, 2
ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλον οὐ δοκεῖν, ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέ-
λοντα. ἀφαιρετέον δὲ τὸ δοκεῖν. εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι, ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ
καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου εἴτε τῶν δω-
ρεῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα τοιοῦτος εἴη. γυμνωτέος δὴ πάντων πλὴν δικαιο- 3
σύνης καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ· μηδὲν γὰρ ἀδικῶν δόξαν c
ἐχέτω τῆς μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βεβασανισμένος ᾖ εἰς δικαιοσύνην τῷ μὴ
τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς γιγνομένων· ἀλλ' ἔστω ἀμετά-
στατος μέχρι θανάτου, δοκῶν μὲν εἶναι ἄδικος διὰ βίου."

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· 4

"Λεκτέον οὖν· καὶ δή, κἂν ἀγροικοτέρως λέγηται, μὴ ἐμὲ οἴου λέγειν, d
ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοὺς ἐπαινοῦντας πρὸ δικαιοσύνης ἀδικίαν. ἐροῦσι δὲ
τάδε, ὅτι οὕτω διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται,
ἐκκοπήσεται τὼ ὀφθαλμώ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασκινδυλευθήσεται
καὶ γνώσεται ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιον, ἀλλὰ δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν."

Ταῦτα λόγοις ὁ Πλάτων· ἔργοις δὲ πολὺ πρότερον οἱ παρ' Ἑβραίοις 5
δίκαιοι καὶ προφῆται μνημονεύονται τὰ εἰρημένα πάντα πεπονθέναι, οἳ γε
δικαιότατοι ὄντες ὡς ἀδικώτατοι "ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ
μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερού-
μενοι, κακουχούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις
καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος." *καὶ οἱ ἀπόστολοι* 6
δὲ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὴν ἀνωτάτω δικαιοσύνην | τε καὶ εὐσέβειαν μετιόν- (584)

1-9 Plat. resp. 361 b—d; Thdrt. XII 30 f. 2 s. Aesch. sept. c. Theb. 592 11-15 Plat. resp. 361 e—362 a 18-21 Hebr 11, 37 f.

ION(D)

1 *Τὸν δ' οὖν*] *τὸν γὰρ* Thdrt. *τοῦτον δὲ* Pl. | *αὖ* (auch Thdrt.) < Pl. 2 *ἀλλ'* < ND[1] (+ 4. H.) 3 *δὲ* (auch Thdrt.)] *δὴ* Pl. 5 *δὴ*] *δὲ* ON 7 *τῆς, μεγίστης*] *μεγίστης* ein Teil der Hss. Thdrt. *τὴν μεγίστην* Pl. | *βεβασ. ᾖ* (auch Thdrt.) ∼ Pl. | *τῷ*] *τὸ* I 8 *κακοδοξίας* (auch D)] *κενοδοξίας* ON (aber *εν* und ein Teil des 1. *ο* 2. H. auf Ras.) | *ἔστω* ON Thdrt. *ἔσται* I und 1 Hs. Pl., *ἴτω* (*ἤτω*) Pl. maßgebende Überlieferung 9 mit *βίου* schließt auch Thdrt. (< *μὲν* nach *δοκῶν*); *ὢν δὲ δίκαιος* + Pl. 11 *λέγειν* < I 13 *οὕτως* ON 14 *ἐκκοπήσεται*] *ἐκκαυθήσεται* Pl. (*ἐκκοφθήσεται* 1 Hs.) | *κακὰ παθὼν*] *κακοπαθῶν* O 15 *δεῖ*] *δὴ* ND 18 *ἐπρήσθησαν* IN* (verbess. 1. ? H.) D 19 *ἐν*[2]] *καὶ* ND 19 f. *ὑστερ.* *θλιβόμενοι* ND 20 *κακοχούμενοι* O | *ἐν* — 21 *γῆς* < ND[1] (+ 4. H.) | *καὶ*[1] — 21 *ἄξιος* erneuert O[y] 21 f. *ἀπόστολοι δὲ*] *μαθηταὶ* ND[1] (*ἀπόστ. δὲ* übergeschrieben 4. H.)

τες, δόξαν δ' ἀδικίας παρὰ τοῖς πολλοῖς περιβαλλόμενοι, ὁποῖα ἔπασχον
αὐτῶν πάρεστιν ἐπακοῦσαι λεγόντων· "Θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ
ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις" *καί·* "Μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ
διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν· λοιδορού-
μενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν·
ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν." *ἀλλὰ καὶ εἰσέτι δεῦρο* 7
οἱ γενναῖοι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μάρτυρες καθ' ὅλης τῆς ἀνθρώπων οἰκουμένης b
οὐ τὸ δοκεῖν, ἀλλὰ τὸ εἶναι δίκαιοί τε καὶ εὐσεβεῖς ἀσκοῦντες ὅσα δὴ κατέ-
λεξεν ὁ Πλάτων πεπόνθασιν· ἐπεὶ καὶ ἐμαστιγώθησαν δεσμά τε καὶ στρέβλας
ὑπομεμενήκασι, ναὶ μὴν καὶ ἐξεκόπησαν τὼ ὀφθαλμὼ καὶ τέλος πάντα τὰ
δεινὰ παθόντες ἀνεσκινδυλεύθησαν. ὧν οὐδένα παρ' Ἕλλησιν ἐπιζητήσας
ὅμοιον ἂν εὕροις, ὡς εἰκότως τινὰ φάναι τὸν φιλόσοφον οὐδὲν ἕτερον ἢ θεσπί-
σαι διὰ τούτων περὶ τῶν παρ' ἡμῖν διαπρεπόντων ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἀληθεῖ c
δικαιοσύνῃ.

ια'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΩΣΕΑ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

Μωσέως κατά τινας ἀπορρήτους λόγους ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ κόσμου συστά- **11,1**
σεως θεοῦ τινα παράδεισον γεγονέναι φάντος κἂν τούτῳ τὸν ἄνθρωπον
ἠπατῆσθαι διὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τοῦ ὄφεως, ἄντικρυς μονονουχὶ τὰ ῥή-
ματα μεταποιήσας ὁ Πλάτων ἐπάκουσον ἐν Συμποσίῳ *οἷα καὶ αὐτὸς ἀλλη-* d
γορῶν τέθειται, ἀντὶ μὲν τοῦ παραδείσου τοῦ θεοῦ κῆπον Διὸς ὀνομάσας,
ἀντὶ δὲ τοῦ ὄφεως καὶ τῆς πρὸς αὐτοῦ γενομένης ἀπάτης Πενίαν ἐπιβουλεύ-
ουσαν ὑποθέμενος, ἀντὶ δὲ τοῦ πρώτου ἀνδρός, ὃν ἡ τοῦ θεοῦ μῆτίς τε καὶ
πρόνοια υἱὸν ὥσπερ ἀρτιγενῆ προὐβέβλητο, υἱὸν Μήτιδος Πόρον ἀποκα-
λέσας, ἀντὶ δὲ τοῦ φάναι ὁπηνίκα συνίστατο ὅδε ὁ κόσμος "ὅτε ἐγένετο ἡ
Ἀφροδίτη" *εἰπών, οὕτω τὸν κόσμον ἀλληγορήσας τοῦ περὶ αὐτὸν κάλλους*
ἕνεκα. λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασι τάδε·

2f. I. Cor 4, 9 **3-6** I. Cor 4, 11—13

ION(D)

1 *δὲ* ND **2** *λεγόντων* < ND^1 (übergeschrieben 4. H.) | *ἐγεννήθημεν* O **4** *ἀστατ. καὶ κολαφ.* ND **4f.** *λοιδορ. — παρακαλοῦμεν* < ND^1 (+ 4. H.) **6** *ὡς περικαθ.*] *ὡσπερεὶ καθ.* ND (*περεὶ* 1. H. aus *περὶ*) | *ἐγεννήθημεν* O* (das 2. *ν* von 1. H. getilgt) **7** *τῆς τῶν* ND **10** *ὑπομεμενήκασι, ναὶ* IO *ὑπέμειναν, ναὶ* N *ὑπέμειναν καὶ* D; Aorist + Perfekt: s. zu Bd. I S. 378, 10f. **15** Die Überschrift in ION **19** *ἐπάκουσον* (auch D^4 a. R.)] *ἴδε* ND^1 | *ἐν Σ. οἷα* IO ~ ND **20** *τέθειται* IO *τέθεικεν* ND (*ει* von 4. ? H. in *η* geändert) **23** *Πόρον* Pl. *Πῶρον* die Hss. (ebenso *Πῶρος* S. 101, 2 u. 3 und *Πώρον* S. 101, 6) **26** *ῥήμασιν ὧδε* ND

„"Ότε ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, | εἱστιῶντο οἱ θεοί, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς 2
Μήτιδος υἱὸς Πόρος. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα, οἷον δὴ εὐωχίας (585)
οὔσης, ἀφίκετο ἡ Πενία καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ
νέκταρος, οἶνος γὰρ οὔπω ἦν, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος
εὗδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου κατακλίνεταί τε παρ' αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα."

Τοιαῦτα μὲν δή τινα κἀν τούτοις ὁ Πλάτων ἐμφερῶς Μωσεῖ ὑπηνίξατο. b

ιβ'. ΩΣ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΕΙΛΗΦΘΑΙ ΦΑΣΙ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ

Πάλιν εἰρηκότος Μωσέως· "Τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐκ ἦν βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. 12,1
καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπ' αὐτὸν καὶ ὕπνωσε καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευ- c
ρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. καὶ ᾠκοδόμησε κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα," *μὴ συνεὶς ὁ Πλάτων οἵᾳ εἴρηται διανοίᾳ δῆλος μέν ἐστιν οὐκ ἀγνοήσας τὸν λόγον, Ἀριστοφάνει δ' αὐτὸν οἷα κωμῳδῷ χλευάζειν εἰωθότι καὶ τὰ σεμνὰ τῶν πραγμάτων ἀνατίθησιν, ἐν Συμποσίῳ τάδε λέγοντα αὐτὸν εἰσάγων·*

"Δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὰ παθήματα 2
αὐτῆς. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχὶ ἡ αὐτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ' ἄλλη. πρῶτον d
μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται· ἀνδρόγυνον γὰρ τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος."

Εἶθ' ἑξῆς διασύρας τὰ αὐτῷ συνήθη ἐπιφέρει λέγων· 3

1-6 Plat. symp. 203bc **9-12** Gen 2, 20—22 **16-21** Plat. symp. 189de

ION(D)

1 *Ὅτε γὰρ* Pl. **2** *προσαιτήσουσα* Pl. *προσαῖτις* (*-αί-* O) *οὖσα* IO' *προσαίτης οὖσα* ND | *οἷα* ND **3** *τὰς*] *τῆς* I **5** *ηὗδεν* Pl. | *αὑτῆς* Pl. *αὐτῆς* die Hss. **7** *Τοιαῦτα*] *ταῦτα* O | *μὲν* < ON | *κἀν* IO *καὶ* (< *ἐν τούτοις*) ND[1] (*ἐν τ.* übergeschrieben 4. H.) | *ὁ* < ND | *ἐνταυθοῖ ἐμφερῶς* ND[1] (*ἐντ.* verworfen von 4. H.) **8** Die Überschrift in ION **10** *ἐπέβαλλεν* N* (das 2. *λ* ausradiert) D | *ἀφύπνωσε* ND **12** *οἵᾳ* ON(*οἷα*) D *ὁποίᾳ* I **16** *δὲ* < I | *ἀνθρωπείαν* I **17** *οὐχὶ ἡ αὐτὴ*] *οὐχ αὕτη* Pl. *οὐχ ἡ αὐτὴ* Steph. | *ἀλλὰ* ND | *ἄλλη*] *λλη* in I vielleicht auf Rasur (1. H.); *ἀλλοία* Pl. **18** *τῶν*] *τὰ τῶν* Pl. **19** *κοινὸν ὂν* Pl. **20** *ἠφάνιστο* ND | *γὰρ ἓν* Pl. **21** *τοῦ*[2] < Pl. **22** *διασύρας — συνήθη* < ND[1] (+ D[4]) | *λέγων* < ND[1] (+ D[4])

"Ταῦτ' εἰπὼν" ὁ *παρ' αὐτῷ Ζεὺς* "ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὦτα τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύειν ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ᾠὰ ταῖς θριξίν. ὅντινα δὲ τέμοι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν καὶ τὸ τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὑτοῦ τμῆσιν κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν."

ιγ'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΒΙΟΥ

| *Μωσέως τὸν πρῶτον τῶν γηγενῶν βίον ὑπογράψαντος ἐν παραδείσῳ* 13,1
θεοῦ γεγονέναι θεόν τε αὐτῶν ἡγεῖσθαι ἐν ἀχρηματῳ καὶ ἀκτήμονι διαγωγῇ (586)
ἄσπαρτά τε αὐτοῖς καὶ ἀνήροτα πάντα φύεσθαι γυμνούς τε εἶναι τῆς μετὰ
ταῦτα περιβολῆς, ἐπάκουσον τοῦ φιλοσόφου μονονουχὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα Ἑλληνικῇ τῇ φωνῇ διερμηνεύοντος. λέγει δ' οὖν· b

"Θεὸς ἔνεμεν αὐτοὺς αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῷον 2
ἕτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι. νέμοντος δ' ἐκείνου πολιτεῖαί τε οὐκ ἦσαν οὐδὲ κτήσεις γυναικῶν καὶ παίδων (ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβιώσκοντο πάντες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν), ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπῆν πάντα, καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπό τε δένδρων καὶ πολλῆς ὕλης,
οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ' αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς. γυμνοὶ δὲ c
καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. τὸ γὰρ τῶν ὡρῶν αὐτοῖς ἄλυπον ἐκέκρατο, μαλακὰς δὲ εὐνὰς εἶχον, ἀναφυομένης ἐκ γῆς πόας ἀφθόνου. τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου· τόνδε δ', ὡς λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι, τὸν νῦν, παρὼν αὐτὸς ᾔσθησαι."

ιδ'. ΟΤΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΟΓΟΙΣ ΖΩΙΟΙΣ ΩΜΙΛΟΥΝ

Πάλιν Μωσέως ἀναγράψαντος ὡς ὅτι "ἦν ὁ ὄφις φρονιμώτερος πάντων 14,1
τῶν θηρίων" *οἷά τε εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικὶ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ὄφει καὶ τὰς* d
ὁμιλίας τοῦ ὄφεως ἐκθεμένου, ὁ Πλάτων οἷα γράφει ἐπάκουσον·

1-5 Plat. symp. 190de; auch bei Stob. ecl. IV 20, 35 (p. 448f. Hense)
12-21 Plat. polit. 271e—272b 23f. Gen 3, 1

ION(D)

1 *Ταῦτα* Pl. | *ὁ παρ' αὐτῷ Ζεὺς* + zur Erläuterung Eus. 2 *ὦτα*: s. Mras, Rheinisches Museum N.F. 92 (1944) 218f. 3 *τέμη* ND | *Ἀπόλλω* Pl. 4 *αὐτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss. 5 *ὁ* < ND 6 Die Überschrift in ION 8 *αὐτῶν* I *αὐτὸν* ON 9f. *τῆς μετὰ ταῦτα* der späteren 10 *ἄκουσον* ND 12 *ζῷον ὂν* Pl. 16 *πολλ. ὕλης ἄλλης* Pl. 17 *αὐτομάτης* I Pl. *αὐτομάτως* O *-τους* ND 20 *τόνδε δ'*] *τόνδ'* O 21 *ἐπὶ Διὸς* Pl. *ἐπιτήδειος* die Hss. | *νυνὶ* Pl. 22 Die Überschrift in ION 23 *ὡς ὅτι* IO *ὅτι* ND; s. zu S. 19, 1 | *φρονιμώτερος* IN *φρονιμώτατος* O 25 *τε τοῦ* ON | *ὁ — ἐπάκουσον*] *ἴδε οἷα γράφει Πλάτων* ND

"Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς οὕτω πολλῆς 2 σχολῆς καὶ δυνάμεως πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι ξυγγίνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, | μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης (587) φύσεως εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ᾔσθητό τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς ξυναγυρμὸν φρονήσεως, εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίως πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον. εἰ δ' ἐμπιπλάμενοι σίτων ἄδην καὶ πότων διελέγοντο πρὸς 3 ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, καὶ τοῦθ', οὕτως γε κατ' ἐμὴν δόξαν ἀποφήνασθαι, καὶ μάλα εὔκριτον. ὅμως δ' οὖν ταῦτα μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἡμῖν μηνυτής τις ἱκανὸς φανῇ, ποτέρως οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον περί τε ἐπιστημῶν καὶ τῆς τῶν λόγων χρείας." b

ιε'. ΟΠΩΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΜΕΜΝΗΝΤΑΙ

Μωσῆς νομοθεσίαν ἀνθρώποις καταβεβλημένος ἐνόμισεν αὑτῷ δεῖν 15,1 *ἀρχαιολογίας ἐν τοῖς προοιμίοις μνημονεύει τε τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τοῦ* c *μετ' αὐτὸν βίου τῶν ἀνθρώπων, ἔπειτα παλαιῶν ἀνδρῶν τῶν παρ' Ἑβραίοις θεοφιλῶν καὶ τῶν δὲ ἄλλως ἐν πλημμελείαις ἐξητασμένων τὴν πολιτείαν ὑφηγεῖται, κατάλληλον οἷς ἐνομοθέτει τὴν περὶ τούτων ἡγησάμενος ἱστορίαν ἔσεσθαι. καὶ ὁ Πλάτων δὲ ὡσαύτως, παρελθὼν ἐπὶ τὴν τῶν νόμων* 2 *γραφήν, τὸν αὐτὸν τῷ Μωσεῖ ζηλοῖ τρόπον· ἐν προοιμίοις γοῦν τῶν* Νόμων *τῇ κατ' αὐτὸν ἀρχαιολογίᾳ κέχρηται, κατακλυσμοῦ μνημονεύσας καὶ τοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν βίου· ἀρχόμενος γοῦν τοῦ τρίτου τῶν* Νόμων *ἐπάκουσον ἅ φησιν·*

"Ἆρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δοκοῦσι; d

Ποῖοι δή;

Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

1-11 Plat. polit. 272b—d 23—S. 104, 16: Plat. leg. 677a—c

ION(D)

1 *οὕτως αὐτοῖς* O 2 *πρὸς*] *εἰς* O 3 *ξύμπασιν* ND Pl. 5 *ᾔσθετο* Pl. | *τι*] *τε* ND 6 *εὔκριτον* I Pl. *ἔκκριτον* O *ἔγκριτον* ND | *μυρίῳ* Pl. 7 *εἰ δ'*] *οἶδ'* ND 9 *τοῦθ', οὕτως*] *τοῦτο ὡς* Pl. | *κατὰ τὴν* Pl. 12 Die Überschrift in ION | *μέμνηται* ND* 13 *ἀνθρώπων* O | *αὑτῷ* Steph. *αὐτῷ* die Hss. 16 *τῶν δὲ* O *τῶνδε* I *τῶν* ND 21f. *ἐπάκουσον ἅ*] *τάδε* ND 23 *ὑμῖν οἱ π. λ.* Pl. *ἡμῖν οἱ π. λ.* ON *οἱ π. λ. ὑμῖν* I 27 *τοιοῦτο* O | *πᾶν* O Pl. < IN

Φέρε δή, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην τὴν τῷ κατακλυσμῷ γενο- 3
μένην.

Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν σχεδὸν ὄρειοί τινες ἂν εἶεν νομῆς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώπυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασεσωσμένα γένους.

Δῆλον.

Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε ἀνάγκη που τῶν ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν 4
καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν εἴς τε | πλεονεξίας καὶ φιλονει- (588)
κίας καὶ ὁπόσα ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν.

Εἰκὸς γοῦν.

Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς θαλάττῃ κατοικούσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθείρεσθαι.

Θῶμεν.

Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι καὶ εἴ τι τέχνης ἦν ἐχόμενον σπουδαίως εὑρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἑτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν."

Καὶ μεθ' ἕτερά φησιν· 5

"Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ τοὺς b
ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μέν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δὲ ἀφθόνου πλῆ-
θος πάμπολυ."

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα εἰπὼν ἐπεξέρχεται βίους τῶν μετὰ τὸν κατα- 6
κλυσμὸν ἀνθρώπων, εἶθ', ὥσπερ Μωσῆς τὴν τῶν πάλαι θεοφιλῶν Ἑβραίων πολιτείαν ἐπισυνάπτει τῇ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὑφηγήσει, καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως μετὰ τοὺς βίους τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ Ἑλληνικὰ πειρᾶται ἀρχαιολογεῖν, ὡς ἐκεῖνος τὰ Ἑβραίων, τῶν τε ἐπὶ Τροίας μνημονεύει καὶ τῆς πρώτης ἐν Λακεδαίμονι πολιτείας Περσῶν τε καὶ τῶν παρὰ τούτοις
εἴτε ὀρθῶς εἴτε καὶ μὴ βεβιωκότων· εἶτα μετὰ τὴν τούτων ἱστορίαν ἀπάρχεται c
τῆς τῶν νόμων διαθέσεως κἀν τούτῳ Μωσεῖ κατακολουθήσας.

S. 103, 23—S. 104, 16: Plat. leg. 677a—c 18-20 Plat. ebd. 677e

ION(D)

1 *ποτὲ γεν.* Pl. 3 *τι*] *δὴ* I 4 *τινες*] *τε* ND | *νομῆς* IO Pl. *νομεῖς* ND 5 *σμικρὰ*] *εἰς μικρὰ* ND 7 *δὴ* (auch D)] *δεῖ* N | *τῶν τε* Pl. 8 *καὶ*[1] — *μηχανῶν* < O 11 *τὰς* < ND 15 *ἢ*[1]] *ἢ καὶ* O | *ἔρρειν*] *εὑρεῖν* O 16 *φήσομεν* < ND 18 *λέγωμεν ἔχειν* I Pl. *λέγομεν ἔχειν* ND *λέγειν ἔχομεν* O 19f. *πάμπ. πλῆθος* O 21 *ἕτερα* < ND 22 *Ἑβρ.*] *ἀνδρῶν* O 27 *εἴτε*[1] I *εἴτ'* ND *εἴτε*[1] — *βεβιωκ.* < O | *καὶ* < ND 28 *ἐκθέσεως* ND | *κἀν* ON *κᾶν* I | *τούτῳ*] *οὕτω* I

ιϛʹ. ΟΤΙ ΤΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΟΡΘΩΣ ΗΜΙΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΑΡΧΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑΛΗΓΕΙ ΕΙΣ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ· ΑΠΟ ΤΟΥ Αʹ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Μωσέως τὴν πᾶσαν αὐτοῦ νομοθεσίαν τήν τε κατ᾽ αὐτὸν πολιτείαν 16,1
εὐσεβείας τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ ἀναρτήσαντος ἀπό τε τοῦ πάντων δημιουργοῦ d
τὴν καταρχὴν τῆς νομοθεσίας πεποιημένου, ἔπειτα τῶν θείων ἀγαθῶν
ἐξέχεσθαι τὰ ἀνθρώπινα διδάξαντος τά τε θεῖα ἐπὶ τὸν πάντων ἡγεμόνα νοῦν,
αὐτὸν δὴ τὸν τῶν ὅλων θεόν, ἀναθέντος, θέα ὅπως καὶ ὁ φιλόσοφος τοῖς
αὐτοῖς βαίνων ἴχνεσιν ἐπιμέμφεται μὲν τοῖς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων
νομοθέταις, | τὸν δ᾽ ἀρέσκοντα Μωσεῖ νόμον ἐκδιδάσκει, λέγων οὕτως· (589)

"Πῇ δὴ οὖν σε ἔτ᾽ ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν αὐτός τ᾽ ἀκούειν, 2
βούλει σοι φράζω;

Πάνυ μὲν οὖν, ὦ ξένε.

Χρῆν εἰπεῖν· Οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν
εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαί-
μονας ἀποτελοῦντες· ἅπαντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι. διττὰ δὲ ἀγαθά 3
ἐστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν θείων θάτερα· καὶ b
ἐὰν μὲν δέχηται τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται
ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἡγεῖται ὑγεία, κάλλος δὲ δεύτερον,
τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἴς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ
σώματι, τέταρτον δὲ πλοῦτος οὐ τυφλός, ἀλλ᾽ ὀξὺ βλέπων, ἄνπερ ἅμ᾽
ἕπηται φρονήσει. ὃ δὴ πρῶτον τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστιν ἀγαθῶν, 4
ἡ φρόνησις, δεύτερον δὲ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετὰ c
ἀνδρίας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρία. ταῦτα

11—S. 106, 10: Plat. leg. 631b—632a 16 *διττὰ* — S. 106, 4 *βλέπει* (so!): Thdrt. VI 34

ION(D)

1-3 Die Überschrift in ION 2 *ἀρχόμενος* I 5 *ἀρτήσαντος* O 7 *ἐξέχεσθαι* (s. S. 232, 4)] *ἐξέρχεσθαι* Steph. und so bisher alle Herausgeber 8 *ἀναθέντος* (auch D^4)] *ἀναγκασθέντος* ND^1 9 *Λακεδαιμόνων* O 11 *σε ἔτ᾽ ἂν* Pl. *σε τ᾽ ἂν* O *σε ὦ τἂν* IN 12 *φράζειν* O 13 *ὦ* (auch D) < N 14 *᾽Εχρῆν* Pl. 16 *τἀγαθὰ* ND | *διττὰ* (auch Thdrt.)] *διπλᾶ* Pl. | *δ᾽* ND 17 *θεάτερα* O 18 *τις τὰ*[1] Pl. 19 *ὑγεία* (auch Thdrt.)] *ὑγίεια* Pl. 20 *πάσας* (auch D^4) < ND^1 21 *δὲ* (auch Thdrt.)] *δὲ δὴ* Pl. 22 *πρῶτον* (auch Thdrt.)] *πρῶτον αὖ* Pl. 23 *νοῦ* (auch Thdrt.)] *νοῦν* Pl. 24 *ἀνδρίας* und *ἀνδρία* (auch ein Teil der Hss. Thdrt.)] *ἀνδρείας* und *ἀνδρεία* Pl.

δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ τῷ νομοθέτῃ τακτέον
οὕτω. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα 5
βλεπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ d
θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν σύμπαντα βλέπειν· περί τε 6
γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινουμένους μετά τε ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεν-
νήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρσενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων καὶ ἐπὶ
τὸ πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμέλεσθαι δεῖν καὶ
ἀτιμάζοντα, ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὁμιλίαις τάς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδο-
νὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμμένον καὶ
παραπεφυλακότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων."

Καὶ μετὰ βραχέα φησί· 7

"Κατιδὼν δὲ ὁ θεὶς τοὺς νόμους πᾶσι τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς
μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως ταῦτα πάντα ξυν-
δήσας ὁ νοῦς ἑπόμενα σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ ἀποφήνῃ, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ
μηδὲ φιλοτιμίᾳ. | οὕτως, ὦ ξένοι, ἔγωγε ἤθελον ἂν ὑμᾶς καὶ ἔτι νῦν 8
βούλομαι διεξελθεῖν, πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις τοῖς τε τοῦ Πυ- (590)
θίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκοῦργος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα ταῦτα
καὶ ὅπῃ τάξιν εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ νόμων ἐμπείρῳ τέχνῃ τε καί
τισιν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστι καταφανῆ."

Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ εἴρηται· "Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιο- 9
σύνην, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν." *ἀλλὰ καὶ Μωσῆς πολὺ* b
*πρότερον ἀπὸ τῆς περὶ θεοῦ διδασκαλίας τὴν ἀρχὴν πεποιημένος ἑξῆς τε
ἐφαρμόσας τὴν κατ' αὐτὸν πολιτείαν καὶ τὰ περὶ συμβολαίων καὶ τοῦ κοι-
νοῦ βίου νόμιμα, τοῖς πᾶσιν ἄρχοντας καὶ φύλακας καθίστησι τοὺς τῷ θεῷ
ἱερωμένους, ὡς καὶ τὰ λόγια διδάσκει, ἄνδρας δικαίους, μισοῦντας ὑπερ-
ηφανίαν, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας.*

S. 105, 11—S. 106, 10: Plat. leg. 631b—632a 12-19 Plat. leg. 632cd
20f. Mt 6, 33

ION(D)

1 *καὶ δὴ* (auch Thdrt.)] *καὶ δὴ καὶ* Pl. 3 *εἶναι* (auch D)] *οὖν* N
7 *ἐπιμελεῖσθαι δεῖ* Pl. 8 *πάσαις* O Pl. *ἁπάσαις* IN 10 *παραπεφυλαχότα*
Pl.; s. Mras, Rheinisches Museum N.F. 92 (1944) 233 12 *ἅπασι* Pl.
13 *ταῦτα πάντα* IO *ταῦτα* ND *πάντα ταῦτα* Pl. 16 *νόμοις* (auch D[4])
< ND[1] 18 *τάξιν τινὰ* Pl. | *τε*] *εἴτε* Pl. 21 *ταῦτα πάντα* I ~ ON
23 *τοῦ*] *τὰ περὶ τοῦ* Steph. 25 *καὶ ὡς* O 26 *τοὺς μὲν — ἰόντας*: offenbar,
wie Giff. (IV 421) erkannt hat, eine Reminiszenz an Plat. leg. 653a *φρόνησιν
δὲ καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαίους* | *διὰ φρονήσεως* (auch D[4])] *φρονήσει* ND[1] | *δι'
ἀληθοῦς δόξης*] *ἀληθεῖ δόξῃ* ND[1] (*ἀληθοῦς δόξης* D[4] a. R.)

ιζ'. ΟΤΙ ΚΑΛΟΝ ΕΞΕΤΙ ΝΕΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΑΣ ΤΟΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΣΕΒΕΙΑΣ ΕΘΕΣΙΝ ΕΓΓΥΜΝΑΖΕΙΝ

"Λέγω οὖν καί φημι τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα μέλλοντα ἔσεσθαι τοῦτ' 17,1
αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθὺς μελετᾶν παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ c
πράγματος ἑκάστοις προσήκουσιν· οἷον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωρ-
γὸν ἤ τινα οἰκοδόμον τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων d
παίζειν χρή, τὸν δ' αὖ γεωργοῦντα· καὶ ὄργανα ἑκατέρῳ σμικρὰ τῶν ἀλη-
θινῶν μιμήματα παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἑκάτερον· καὶ δὴ καὶ
τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθηκέναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα
μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι καὶ πολεμικὸν ἱππεύειν παίζοντα ἤ τι τῶν τοιούτων
ἄλλο ποιοῦντα· καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ
ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἷ ἀφικομένους αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφά- 2
λαιον δὴ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς
ἔρωτα ὅτι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρα αὐτὸν τέλειον εἶναι
τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς."

| *Καὶ τοῦτο προλαβὼν Μωσῆς ἐνομοθέτησεν εἰπών·* "Καὶ ἔσται τὰ 3
ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν (591)
τῇ ψυχῇ σου, καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοῖς υἱοῖς σου." *ὃ δὴ καὶ πράττειν σύν-
ηθες παισὶν Ἑβραίων, ἐξ ἁπαλῆς ἡλικίας τοὺς νέους ἅπαντας τοῖς τῆς θεοσε-
βείας παιδεύμασιν ἀνατρέφουσι· τοῦτο δὲ καὶ εἰς δεῦρο κατά τι πάτριον ἔθος
παρὰ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει σπουδάζεται.*

ιη'. ΟΤΙ ΠΑΙΔΕΙΑΝ ΗΓΕΙΣΘΑΙ ΧΡΗ ΜΟΝΗΝ ΤΗΝ ΕΙΣ ΑΡΕΤΗΝ ΠΡΟΑΓΟΥΣΑΝ ΟΥΧΙ ΔΕ ΤΗΝ ΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΜΟΝ Η ΤΙΝΑ ΒΙΟΠΟΡΙΣΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΣΙΝ

"Μὴ τοίνυν μηδὲ ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν, ἀόριστον γένηται. νῦν γὰρ 18,1
ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές τε ἑκάστων τὰς τροφὰς λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαι- b

3-15 Plat. leg. 643b—d 16-18 Dtn 6, 6f. 25—S. 108, 14: Plat. leg. 643d—644b

ION(D)

1f. Die Überschrift in ON < I 3 *οὖν*] *δὴ* Pl. 4 *μελετᾶν δεῖν* Pl. 6 *οἰκονόμον* I | *παιδείων* Pl. *παιδιῶν* ON *παιδικῶν* I 7 *ἑκατέρως μικρὰ* I 13 *δὴ*] *δὲ* I | *λέγομεν* O Pl. *λέγωμεν* IN 16 *εἰπών*] *εἰρηκώς* ND 18 *προσβιβάσεις* O 21 *παρὰ — ἔθνει* (auch D^4)] *παρ' αὐτοῖς* ND^1 22-24 Die Überschrift in ION | *δὲ* < ND^1 (+ D^4) | *βιοποριστικὴν* (auch D^4 a. R.)] *βιωτικὴν* ND^1

δευμένον ἡμῶν ὄντα τινά, τὸν δὲ ἀπαίδευτον, ἐνίοτε εἴς τε τὰς καπηλείας καὶ
ναυκληρίας καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώπων. c
οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν ὁ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν
δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητήν τε καὶ ἐραστὴν
τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης.
ταύτην τὴν τροφὴν ἀφορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν 2
βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν ἤ
τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάναυσόν d
τε εἶναι καὶ ἀνελεύθερον καὶ οὐκ ἄξιον τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι.
ἡμεῖς δὲ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθα αὐτοῖς, ἀλλ' ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν 3
ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἵ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται
καὶ δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς
ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ εἴ ποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δέ ἐστιν
ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτο ἀεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν."

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῶν Νόμων *ἐπιλέγει·* 4
"Παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγινομένην πρῶτον παισὶν ἀρετήν· | ἡδονὴ (592)
δὴ καὶ φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἐὰν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνωνται μήπω
δυναμένων λόγον λαμβάνειν, λαβόντων δὲ τὸν λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ
ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν, αὕτη ἔσθ' ἡ συμφωνία ξύμπασα
μὲν ἀρετή, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε
μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέρ-
γειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμὼν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορεύων κατά γε τὴν
ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις." b

Ταῦτα ὁ Πλάτων. προλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Δαβὶδ ἐν ψαλμῳδίαις, μισεῖν 5
ἃ δεῖ μισεῖν καὶ στέργειν διδάσκων ἃ δεῖ στέργειν, τάδε φησί· "Δεῦτε
τέκνα ἀκούσατέ μου, φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς. τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων
ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς; παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ
καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον c
ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν." *καὶ ὁ Σολομῶν ὁμοίως·* 6

S. 107, 25—S. 108, 14: Plat. leg. 643d—644b **16-23** Plat. ebd. 653bc
25-29 Ps 33 (34), 12—15

ION(D)

1 *τὰς* < Pl. **5** *ἐπιστάμενον* (auch D^4)] *ἐπιταττόμενον* ND^1 **9** *ἀξίαν* Pl.
10 *δὲ*] *δὴ* Pl. | *μηδὲν* Pl. *μηδ' ἓν* (so) I *μὴ δ' ἐν* N *μὴ δὲ ἐν* O | *διαφερόμεθα* O |
αὑτοῖς Pl. *αὐτοῖς* die Hss. **12** *πρῶτον* < I **17** *δὴ*] *δὲ* Pl. | *ἂν* Pl.
18 *συμφωνήσωσι* Pl. *-σουσι* die Hss. **19** *ξυμφωνία* Pl. **20** *ἡδονὰς*] *ἀρετὰς* O
21 *μέχρι* I Pl. *ἄχρι* ON **22** *γε* Pl. *τε* die Hss. **25** *δεῖ*^{2}] *δὴ* O | *τάδε*
< ND **28** *σου* < I **29** *ὁ* < ND

"Ἀκούσατε," *φησί,* "παῖδες παιδείαν πατρός. δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι ὑμῖν· τῶν ἐμῶν νόμων μὴ ἐπιλανθάνεσθε·" *καὶ πάλιν·* "Κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν μὴ ἐπιλάθῃ·" *καί·* "Εἶπον τὴν σοφίαν σὴν ἀδελφὴν εἶναι, τὴν δὲ φρόνησιν γνώριμον περιποίησαι σεαυτῷ·" *καί·* "Ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ ἐπέλθῃς μηδὲ ζηλώσῃς ὁδοὺς παρανόμων." *μυρία δ' ἂν εὕροις ἄλλα τοιαῦτα ἐν τοῖς Ἑβραίων γράμμασι παιδευτικὰ πρὸς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ἀνάληψιν, νέοις ὁμοῦ καὶ τελείοις τὴν ἡλικίαν προσήκοντα.*

ιθ'. ΟΤΙ ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΩΣ ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΕΙΚΟΝΑ ΘΕΙΟΤΕΡΩΝ ΤΑ ΤΗΙΔΕ ΕΙΝΑΙ ΕΔΟΞΑΖΕΝ

Τοῦ θείου χρησμοῦ φήσαντος Μωσεῖ· "Ὅρα, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν **19,1**
τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει" *τοῦ τε ἱεροῦ λόγου σαφέστερον εἰπόντος·* d
"Οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ ἐλάτρευον τῶν ἐπουρανίων" *εἰκόνα τε ἄντικρυς*
τῶν ἐν νοητοῖς θειοτέρων τὰ πα|ρὰ Μωσεῖ σύμβολα περιέχειν διδάσκοντος, (593)
ἐπάκουσον ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τὰ ὅμοια διερμηνεύει ἐν ἕκτῳ τῆς Πολιτείας
ὧδε γράφων·

"Θεῷ δὴ καὶ κόσμῳ ὅ γε φιλόσοφος ὁμιλῶν κόσμιός τε καὶ θεῖος εἰς 2
τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ γίγνεται· διαβολὴ δὲ ἐν πᾶσι πολλή. Παντάπασι 3
μὲν οὖν. Ἂν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ ἀνάγκη γένηται, ἃ ἐκεῖ ὁρᾷ, μελετῆσαι εἰς
ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τιθέναι καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν,
ἆρα κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν οἴει γενήσεσθαι σωφροσύνης τε καὶ δικαιοσύ- b
νης καὶ ξυμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς; Ἥκιστά γε, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἐὰν δὴ 4
αἴσθωνται οἱ πολλοὶ ὅτι ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λέγομεν, χαλεπανοῦσι δὴ τοῖς
φιλοσόφοις καὶ ἀπιστήσουσιν ἡμῖν λέγουσιν ὡς οὐκ ἄν ποτε ἄλλως εὐδαιμονή-
σειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι ζω-
γράφοι; Οὐ χαλεπανοῦσιν, ἦ δ' ὅς, ἐάν περ αἴσθωνται. ἀλλὰ δὴ τίνα 5

1f. Prov 4, 1f. 2f. ebd. 4, 5 (ist im Vulgattext der LXX nicht enthalten) 3f. ebd. 7, 4 4f. ebd. 4, 14 10f. Ex 25, 40 12 Hebr 8, 5 (es folgt, eingeleitet mit *καθὼς κεχρημάτισται Μωϋσῆς ...,* obige Stelle aus Ex) 16—S. 110, 13: Plat. resp. 500d—501c

ION(D)

1 *φησί* < ND 2 *τὸν ἐμὸν νόμον* I | *ἐπιλανθάνεσθε* I *ἐπιλανθάνεσθαι* O *ἐπιλανθάνησθε* ND 3 *μὴ ἐπιλάθῃ* < ND 5 *ζηλώσεις* ND | *μυρία — 7 προσήκ.* < ND 8f. Die Überschrift in ION | *εἶναι* (auch D)] *οὖν* N 14 *ἐπάκουσον*] *ἴδε* ND | *ὅπως*] *ὅτι* ND | *ὁ* < ND | *διερμ.*] *φησὶν* ND | *ϛ'* O 15 *γράφων*] *λέγων* ND 16 *Θεῷ*] *θείῳ* Pl. | *κόσμῳ*] *κοσμίῳ* Pl. 17 *ἀνθρώποις* ND

λέγεις τρόπον τῆς διαγραφῆς; Λαβόντες, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ πίνακα πόλιν c
τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν ἄν, ὃ οὐ πάνυ ῥᾴδιον.
ἀλλ' οὖν οἶσθ' ὅτι τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν ἄλλων διενέγκαιεν, τῷ μήτε 6
ἰδιώτου μήτε πόλεως ἐθελῆσαι ἂν ἅψασθαι μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ παρα-
λαβεῖν καθαρὰν ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ 7
ταῦτα οἴει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας; Τί μήν; Ἔπειτα, 8
οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι πυκνὰ ἂν ἑκατέρωσε ἀποβλέποιεν, πρός τε τὸ φύσει d
δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς ἐκεῖνο αὖ τὸ
ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐμποιοῖεν ξυμμιγνύντες τε καὶ κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπιτη-
δευμάτων τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ' ἐκείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν
ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνόμενον θεοειδές τε καὶ θεοείκελον. Ὀρθῶς, 9
ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἄν, οἶμαι, ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν, ἕως ὅτι μά-
λιστα τὰ ἀνθρώπεια ἤθη εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειαν."

κ'. ΟΤΙ ΧΡΗ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΔΙ' ΕΚΜΑΘΗΣΕΩΣ ΥΜΝΩΝ ΟΡΘΩΝ ΚΑΙ ΩΙΔΩΝ ΕΙΣ ΑΡΕΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΙΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

| "Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταὐτὸν περιφερόμενος ἥκειν, **20,1**
ὡς ἄρα παιδεία μέν ἐσθ' ἡ παίδων ὁλκή τε καὶ ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου (594)
λόγον ὀρθὸν εἰρημένον καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν b
ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν. ἵν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ 2
ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου τε-
θειμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ ὁ
γέρων, τούτων ἕνεκα, ἃς ᾠδὰς καλοῦμεν, ὄντως μὲν ἐπῳδαὶ ταῖς ψυχαῖς
αὗται νῦν γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδα- c
σμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς παιδιαί
τε καὶ ᾠδαὶ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι, καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθε-
νῶς ἴσχουσι τὰ σώματα ἐν ἡδέσι τέ τισι σιτίοις καὶ πόμασι τὴν χρηστὴν πει-

S. 109, 16—S. 110, 13: Plat. resp. 500d—501c 10f. vgl. Hom. Il. III 16 und I 131 17—S. 111, 6: Plat. leg. 659c—660a

ION(D)

2 *ἦθος* ND 3 *διενέγκαιεν* Steph. *διενέγκαι ἂν* die Hss. *διενέγκοιεν* Pl. 4 *ἰδιώτου*] *ἰδίῳ τοῦ* die Hss. | *μηδὲ*] *μὴ* ND 6 *ὑπογράψεσθαι ἂν* O 8 *αὖ τὸ* Pl. *αὐτὸ* die Hss. 11 *γιγνόμενον* ND 11f. *'Ορθῶς, ἔφη* < ND 13 *τὰ* < Pl. | *ἐνδέχηται* O 14-16 Die Überschrift in ION | *καὶ ὀρθ.* O 21f. *τεθειμένοις*] *πεπεισμένοις* Pl. 22 *τ. αὐτ. τούτοις* Pl. 25 *παιδιαί* Pl. *παιδεῖαι* die Hss. 27 *ἴσχουσι* IO Pl. *ἔχουσι* ND | *τὸ*[α] *σῶμα*[τα] I (alles 1. H.) | *ἡδέσι*] *εἴδεσί* ND | *τέ* < Pl. | *πώμασι* Pl.

ρῶνται τροφὴν προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν ἀηδέσιν,
ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθίζωνται. ταὐτὸν δὲ καὶ 3
τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πεί- d
σει τε καὶ ἀναγκάσει, μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάν-
τως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔν τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἁρμονίαισι μέλη ποιοῦντα
ὀρθῶς ποιεῖν."

Εἰκότως ἄρα καὶ παρ' ἡμῖν τὰς ὑπὸ τῶν θείων προφητῶν πεποιημένας ᾠδὰς καὶ τοὺς εἰς θεὸν ὕμνους μελετᾶν οἱ παῖδες ἐθίζονται.

κα'. ΟΠΟΙΑΣ ΧΡΗ ΔΙΑΝΟΙΑΣ ΠΕΡΙΕΧΕΙΝ ΤΑΣ ΩΙΔΑΣ

"Τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σώφρων ὢν 21,1
καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐάν τε | μέγας καὶ ἰσχυρὸς ἐάν τε σμι- (595)
κρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾖ καὶ ἐὰν πλουτῇ καὶ μή· ἐὰν δὲ ἄρα 'πλουτῇ μὲν Κινύρα
τε καὶ Μίδα μᾶλλον,' ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τέ ἐστι καὶ ἀνιαρῶς ζῇ. καὶ 2

οὔτ' ἂν μνησαίμην,

φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἴπερ ὀρθῶς λέγει,

οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην,

ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττοι καὶ κτῷτο, καὶ δὴ

καὶ δηίων

τοιοῦτος ὢν

ὀρέγοιτο ἐγγύθεν ἱστάμενος·

ἄδικος δὲ ὢν μήτε τολμῴη 'ὁρῶν φόνον αἱματόεντα' μήτε νικῴη 'θέων Θρήί-
κιον Βορέην' μηδὲ ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· b
τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται 3

S. 110, 17—S. 111, 6: Plat. leg. 659c—660a 10—S. 112, 16: Plat. ebd. 660e—661d 12f. Tyrtaeus fr. 12 Bergk[4] (= 9 Diehl) V. 6 14 und 16: ders. ebd. V. 1 18 und 20: ders. ebd. V. 12 21 *μήτε*[1] — 22 *Βορέην*: ders. ebd. V. 11 und 4 23 *τὰ* — S. 112, 11 *ἐπιζῴη*: Thdrt. VI 35

ION(D)

1 *μέλλει* IN | *ἐν ἀηδέσ·* ND 2 *δὲ*[2]] *δὴ* Pl. 5 *ἐν ἁρμονίαισι* I (*ἐναρμ.*) O *ἐν ἁρμονίαις* ND 9 Die Überschrift in ION 11f. *μικρὸς* ON 12f. *πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον* Tyrt. | *Κιννύρα* ND 14 *οὔτε* I 15 *ὑμῖν* < ND | *λέγει* O Pl. *λέγη* I *λέγοι* ND 17 *κτῷτο* Pl. *κεκτῆτο* I (alles 1. H.) *κέκτητο* O *κεκτῆτο* N *ἐκτήτοιο* (in *ἐκτῆτο* geändert) D (alles 1. H.) 21 *τολμῷ* Pl.; *εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα* Tyrt. 21f. *νικῷ* Pl. *νικῴη δὲ θέων Θρ. Β.* Tyrt. | *θεῶν* ON

γὰρ ὡς ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος· μυρία δὲ
ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν
αἰσθήσεων εὐαισθήτως ἔχειν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὅ τι ἂν ἐπι-
θυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἁπάσης μακαριότητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτη- c
μένον ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε 4
λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα
κτήματα, ἀδίκοις δὲ κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγείας. καὶ δὴ καὶ
τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παράπαν ζῆν μέγιστον μὲν
κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγό-
μενα ἀγαθὰ πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης, ἔλαττον δέ, ἐὰν ὡς ὀλί- d
γιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῴη. ταῦτα δὴ λέγειν οἶμαι τοὺς παρ' ὑμῖν 5
ποιητάς, ἅπερ ἐγώ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε καὶ ἔτι τούτοις ἑπομένους ῥυθμούς
τε καὶ ἁρμονίας ἀποδόντας παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἦ γὰρ ὁρᾶτε;
ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι,
τοῖς δὲ δικαίοις κακά· τὰ δὲ ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθά, τοῖς δὲ κα-
κοῖς κακά. ὅπερ οὖν ἠρόμην, ἆρα ξυμφωνοῦμεν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς ἢ πῶς;"
Οὐ πόρρω ταῦτα τυγχάνει τῶν τοῦ Δαβὶδ ψαλμῶν, οὓς προλαβὼν θείῳ 6
πνεύματι συνέταξε δι' ᾠδῶν καὶ ὕμνων τίς μὲν ὁ ἀληθῶς μακάριος, τίς δὲ
ὁ τούτῳ ἐναντίος παιδεύσας. ἐντεῦθεν γοῦν αὐτῷ καὶ κατάρχεται ἡ βίβλος
φήσαντι· "Μακάριος ἀνήρ | ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν" *καὶ τὰ ὅμοια.* (596)
ἃ δὴ μεταβαλὼν ὁ Πλάτων φησὶ δεῖν τοὺς ποιητὰς λέγειν, "ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς
ἀνὴρ σώφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος· ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ,
ἦ δὲ ἄδικος, ἄθλιός ἐστιν." *ὃ καὶ αὐτὸ πάλιν ὁ Δαβὶδ ὧδέ πως* 7
ἐξέδωκε διὰ τῶν ψαλμῶν εἰπών· "Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρ-
δίᾳ·" *καὶ πάλιν·* "Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος καὶ ὅταν πληθυνθῇ
ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ." *ἐπὶ σχολῆς δ' ἂν εὕροις ἕκαστα τῶν εἰρημένων*
τῷ φιλοσόφῳ πρὸς λέξιν κείμενα δι' ὅλης τῆς ἱερᾶς τῶν ψαλμῶν γραφῆς. b

S. 111, 10—S. 112, 16: Plat. leg. 660e—661d 14 *ἐγὼ* — 16 *κακά*: Thdrt. VI 36 20 Ps 1, 1 21-23 s. den Anfang dieses Kapitels (S. 111, 10—13) 24f. Ps 61 (62), 11 25f. Ps 48 (49), 17

ION(D)

1 *γὰρ*] *μὲν γὰρ* I | *μὲν* < I 3 *τυραννικῶς* O (kaum leserlich) G 5 *δὲ*] *μὲν* ND 6 *ἀνδράσιν ὁσίοις* I 7 *ὑγιείας* Pl. 8 *τὸ αἰσθάν.* ND 9 *τὸν* ND Thdrt. Pl. *τὸ* IO 10 *ἂν* Pl. 10f. *ὡς ὀλίγιστον* (auch D)] *ὡς ὀλίγον* N 11 *ἐπιζῴη* Thdrt. Pl. *ἐπιζώση*[η] I (alles 1. H.) *ἐπιζώσῃ* O *ἐπιζήσοι* N *ἐπιζωήσοι* D | *δὴ*] *δὲ* ND 12 *πείσετε* Pl. *ποιήσετε* ON *ποιήσω τε* I | *ἀναγκάσω* I 13 *ἀποδιδόντας* Pl. | *ἡμῶν* Pl. | *ὡς ὁρᾶτε* ON 14 *κακὰ* (auch D)] *καλὰ* N 15 *ὄντα* ND 19 *τούτων* ND 24 *μὴ* (auch D) < N 25 *καί*²] *ἢ* ND 27 *τῷ φιλ.* < ND

κβ'. ΟΤΙ ΟΥ ΠΑΝΤΩΝ ΕΣΤΙ ΤΑΣ ΟΡΘΑΣ ΩΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΔΥΝΑΣΘΑΙ ΠΟΙΕΙΝ ΑΛΛ' Η ΜΟΝΟΥ ΘΕΟΥ Η ΘΕΙΟΥ ΤΙΝΟΣ ΑΝΔΡΟΣ

"Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. ἀλλὰ δὴ ἕτερα 22,1
φαῦλα ἂν εὕροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν τὸ περὶ μουσικὴν ἀληθές τε καὶ ἄξιον c
ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρα ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαρ-
ροῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα. τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τι-
νὸς ἂν εἴη."

Εἰκότως ἄρα καὶ παρ' Ἑβραίοις νενομοθέτητο μηδὲ ἄλλους ὕμνους 2
καὶ ᾠδὰς ἐν ταῖς θείαις διδασκαλίαις ἀποδέχεσθαι ἢ τὰς ὑπὸ τοῦ θείου
πνεύματος διὰ τῶν θείων καὶ προφητῶν ἀνδρῶν πεποιημένας τά τε τούτοις d
κατάλληλα μέλη τῷ συνήθει παρ' αὐτοῖς ᾀδόμενα τρόπῳ.

κγ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΑΖΕΙΝ ΟΙΩΝ ΤΕ ΤΑΣ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΠΕΠΟΙΗΜΕΝΑΣ ΩΙΔΑΣ

"Συγχωρῶ γε τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν 23,1
ἡδονῇ κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι
μοῦσαν καλλίστην, ἥτις τοὺς βελτίστους καὶ ἱκανῶς | πεπαιδευμένους τέρπει, (597)
μάλιστα δὲ ἥτις ἕνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ διαφέροντα. διὰ ταῦτα 2
δὲ ἀρετῆς φαμεν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐ-
τοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θεάτρου 3
δεῖ τόν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ τοῦ θορύ-
βου τῶν πολλῶν καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπαιδευσίας οὔτ' αὖ γιγνώσκοντα δι' ἀνανδρίαν
καὶ δειλίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος, οὗπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο μέλλων
κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥαθύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ b

4-8 Plat. leg. 657a 15—S. 114, 3: ders. ebd. 658e—659b

ION(D)

1-3 Die Überschrift in ION 4 nach *καὶ* übergeschrieben *τι* I[1] | *ἀλλὰ δὴ* Mras *ἄλλα τε* die Hss. *ἀλλ'* Pl. 5 *ἂν φαῦλα* ND 8 *ἂν* geändert in *ἀνδρὸς* I[1] 9 *ἐνομοθέτητο* O 11 *προφητῶν* (s. Bd. I S. 558, 4 *θεολόγων προφητῶν ἀνδρῶν*) IO *προφητικῶν* ND 13f. Die Überschrift in ION | *οἵων τε* < I* (+ a. R. *οἷον τε* 1. H.) 15 *γε*[1]] *δὴ* Pl. 17 *τέρπει* (auch N[2] und D[4])] *τρέπει* N[1]D[1] 18 *τε* < ND[1] (+ 4. H.) 20 *δὴ*[ει] I (alles 1. H.) | *καὶ*[2] < ND[1] (+ 4. H.) | *ἀνδρείας* I Pl. *ἀνδρίας* ON | *οὔτε γὰρ* < ND[1] (+ 4. H.) 21 *τοῦ* < Pl. 22 *ἑαυτοῦ* IO *αὑτοῦ* Pl. *ὑπ' αὐτοῦ* ND | *αὖ* Pl. *ἂν* die Hss. | *γινώσκοντα* ON | *ἀνδρίαν* ON 23 *οὗπερ*] *ὑπὲρ* (*οὗ* 1. H. über *ὑ*) I

μαθητής, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίζει καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδοῦσι θεαταῖς."

Καὶ παρ' Ἑβραίοις τὸ παλαιὸν οὐ τοῦ πλήθους ἦν τὸ κρίνειν τοὺς 4
ἐκ θείου πνεύματος προφερομένους λόγους καὶ τὰς ἐνθέους ᾠδάς, ἀλλ' ἦσαν βραχεῖς καὶ σπάνιοι, μέτοχοι καὶ αὐτοὶ θείου πνεύματος διακριτικοῦ τῶν λεγομένων, οἷς καὶ μόνοις ἐξῆν ἐγκρίνειν καὶ ἀφιεροῦν τὰς τῶν προφητῶν c
βίβλους, τὰς δὲ τῶν μὴ τοιούτων ἀποδοκιμάζειν.

κδ'. *ΟΤΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΙΣ ΠΑΡΑΛΗΠΤΕΟΝ ΤΑΣ ΩΙΔΑΣ ΩΣΠΕΡ ΤΙΝΑΣ ΝΟΜΟΥΣ ΣΥΜΠΟΤΙΚΟΥΣ*

"Καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύσου χορῷ **24, 1**
βοήθειαν ἐπιδεῖξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύναμιν εἴρηκε. σκοπώμεθα δὴ εἰ d
τοῦθ' οὕτω γέγονε. θορυβώδης μέν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προϊούσης τῆς πόσεως ἔτι μᾶλλον ἀεὶ ξυμβαίνει γινόμενος, ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

Ἀνάγκη.

Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὑτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε καὶ παρρησίας 2
ἐμπίπλαται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἱκανὸς ἀξιοῖ αὑτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγονέναι.

Τί μήν;

Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς 3
τῶν πινόντων διαπύρους γινομένας | μαλακωτέρας γίνεσθαι καὶ νεωτέρας, (598)
ὥστ' εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παιδεύειν τε
καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; τοῦτον δὲ εἶναι τὸν πλάστην τὸν 4

11—S. 115, 9: Plat. leg. 671a—d

ION(D)

1 *ὅσ γε* ND | *θεατὸν* ND^1 (verbess. 4. H.) 5f. *προφ. — πνεύματος* < ND^1 (+ 3. H.) 6 *διακριτικοῦ* I (*δια* übergeschrieben 1. H.) O *κριτικοῦ* N (*σ* 1. ? H. über *ου*) D^1 (*δια* übergeschrieben 4. H.) 7 *καὶ ἀφ.*] dazwischen *δεῖ* übergeschrieben I^1 9f. Die Überschrift in ION | *τὰς* < ND | *συμποσιακούς* die Hss. S. 84, 16f. 11 *τοῦ τῷ* O | *Διονύσῳ* (*ου* übergeschrieben) O (alles 1. H.) 12 *δὴ* ND Pl. *δὲ* IG (in O bloß *δ* erhalten) 14 *πόσεως*] *πόλεως* O | *ἔτι*] *ἐπὶ* Pl. | *γιγνόμενος* Pl. 15 *γίγνεσθαι* Pl. 17 *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss. 18 *ἀνηκουστίας* I Pl. *ἀνηκουστέρας* ON 19 *αὑτοῦ* die Herausgeber *αὐτοῦ* ION *ἑαυτοῦ* Pl. 21 *γίγνηται* Pl. 22 *γινομένας* IO *γενομένας* ND *γιγνομένας* Pl. | *μαλθακωτέρας* Pl. | *γίγνεσθαι* Pl. 24 *τούτων* ND

αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὔελπιν καὶ θαρραλέον ἐκεῖνον γινόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος καὶ οὐ θέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου b καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τἀναντία καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἵους τε εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν.

Ἔστι ταῦτα.

Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας."

Εἰκότως τοιγαροῦν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς συμποσίοις ᾠδὰς καὶ ὕμνους 5 *εἰς θεὸν πεποιημένους ᾄδειν παραδέδοται, τοῦ προσήκοντος κόσμου τῶν παρ' ἡμῖν φυλάκων ἐπιμελομένων.*

κε'. ΟΤΙ ΟΥ ΠΑΣΙΝ ΕΠΙΤΡΕΠΤΕΟΝ ΤΗΝ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ ΠΟΣΙΝ

"Εἰ μέν τις πόλις, ὡς οὔσης σπουδῆς, τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ 25, 1 χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν εἵνεκα μελέτῃ χρωμένη, c καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ d κρατεῖν αὐτῶν ἕνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασι τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾷ τε καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ, καὶ ὅταν βούληται καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται, πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων <ὧν>τινωνοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτε μέθῃ χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προσθείμην ἂν τῷ Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος, ἀλλ' ὑδροποσίαις συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ πόλιν μήτε δούλην μήτε δοῦλον γεύεσθαι μηδέποτε μηδὲ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδὲ δι|καστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν μηδὲ ὅστις βουλευσό- (599)

S. 114, 11—S. 115, 9: Plat. leg. 671a—d 14—S. 116, 6: Plat. ebd. 673e—674c

ION(D)

1 τότε < I 2 *γιγνόμενον* Pl. 3 *οὐκ ἐθέλοντα* Pl. 4 *τὰ ἐναντία* ON 11 *παραδέδοται* ON *παραδίδοται* I 13 Die Überschrift in ION 15 *ἕνεκα* und *μελέτης* Pl. Hss. 17 *μηχανωμένη*] *μὴ χρωμένη* ND 18 *παιδιᾷ* I Pl. *παιδεία* ON; *παιδιᾷ τε* nml. *χρήσεται* 19 *ὡντινωνοῦν* Pl. *τινων οὖν* die Hss. 21 *Λακεδαιμονίαν* (so) O *Λακεδαιμόνων* ND 22 *τῷ τῶν* Pl. 23 *πώματος* Pl. | *ὑδροποσ. συγγ.*] *ὑδροποτεῖν* ND[1] (verbess. 4. H. a. R.) | *ξυγγίγν.* Pl. 23f. *τὸν χρόνον τοῦτον* ND 25 *μηδέ*[1]] *μηδὲ πώποτε* ND 26 *οἴνου — παράπαν* < ND[1] (+ 3. H.) 26f. *βουλευσάμενος* ND

μενος εἰς βουλὴν ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ
παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα, μηδ' αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις
παῖδας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή. καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἄν τις λέγοι, ὡς
τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος, ὥστε κατὰ τὸν λόγον
τοῦτον οὐδ' ἀμπελώνων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἧτινι πόλει, τακτὰ δὲ τἄλλα ἂν
εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα ἡ δίαιτα." b

Καὶ Μωσῆς δὲ προλαβὼν μὴ δεῖν τοὺς ἱερέας οἴνου ἀπογεύεσθαι κατὰ 2
τὸν τῆς ἱερουργίας καιρὸν νομοθετεῖ φάσκων· "Καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ
Ἀαρὼν λέγων· Οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ,
ἡνίκα ἂν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἢ προσπορευομένων
ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς
γενεὰς ὑμῶν." *ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τοῖς εὐχὴν εὐχομένοις νομοθετεῖ λέγων·*
"Ἀνὴρ ἢ γυνή, ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν κυρίῳ,
ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα ἁγνισθήσεται· καὶ ὄξος ἐξ οἴνου, καὶ ὄξος ἐκ σίκερα c
οὐ πίεται." *ἀλλὰ καὶ Σολομῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς δικαστὰς εἴργει
τῆς χρήσεως λέγων·* "Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει, μετὰ βουλῆς οἰνοπότει. οἱ
δυνάσται θυμώδεις εἰσίν, οἶνον μὴ πινέτωσαν, ἵνα μὴ πιόντες ἐπιλάθωνται
τῆς σοφίας καὶ τῶν πόνων." *καὶ ὁ ἀπόστολος δὲ νόσων ἕνεκα ἐπιτρέπει
Τιμοθέῳ λέγων·* "Ὀλίγῳ οἴνῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς
σου ἀσθενείας."

κϛ'. ΟΤΙ ΟΥΚ ΗΓΝΟΕΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΤΑ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΟΥΜΕΝΑ ΠΑΡΑ ΤΙΣΙ ΒΑΡΒΑΡΟΙΣ ΠΟΛΙΤΕΥΕΣΘΑΙ

"Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φιλοσοφίαν πόλεώς τις ἀνάγκη ἐπιμεληθῆναι ἢ γέ- **26,1**
γονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἢ καὶ νῦν ἐστιν ἔν τινι βαρβαρικῷ d
τόπῳ, πόρρω που ἐκτὸς ὄντι τῆς ἡμετέρας ὄψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ

S. 115, 14—S. 116, 6: Plat. leg. 673e—674c **8-12** Lev 10, 8f. **13-15** Num 6, 2f. **16-18** Prov 31, 4f. und 7 **19f.** I. Tim 5, 23 **23—S. 117, 3:** Plat. resp. 499cd

ION(D)

1 *τινὰ* < ND[1] (+ 4. H.) **3** *καὶ*[1] < ND | *λέγοιεν* (trotz *τις*) O | *ὡς*] *ἐν οἷς* Pl. **4** *ὁ οἶνος* ON[2] (*ὁ* übergeschrieben, *ὁ οἶνος* a. R. wiederholt) *εἶνον* D[1] (verbess. 4. H.) **5** *ἀμπέλων* Pl. Hss. | *οὐ δή τινι* ION | *τά τ' ἄλλα* Pl. 8 *τῆς* < ND **10** *προπορ.* O **11** *πρὸς*] *εἰς* O **12** *τοῖς*] *οἷς* in N, wie es scheint, ausgebess. (1. H.), *τὴν* D **13** *μεγάλην* O | *ἀφαγνίσασθε* N (*αι* 2. H. über *ε*) D **14** *ἁγνίσθητε* N[1] (geändert in *ἁγνισθήσετε* 2. H.) *ἁγνισθήσθεται* (so) D **19** *οἴνῳ ὀλίγῳ* ND **21f.** Die Überschrift in ION | *παρ' αὐτῷ* ON **25** *ἐπόψεως* Pl.

τούτου ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρημένη | πολιτεία καὶ (600)
ἔστι καὶ γενήσεταί γε, ὅταν αὐτὴ ἡ Μοῦσα πόλεως ἐγκρατὴς γένηται. οὐ γὰρ ἀδύνατος γενέσθαι οὐδ' ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν."

κζʹ. ΟΤΙ ΠΟΛΕΜΟΣ ΗΜΙΝ ΕΣΤΙ ΠΡΟΣ ΗΜΑΣ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΗΜΙΝ ΠΑΘΗ

"Αὐτῷ δὲ πρὸς ἑαυτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον διανοητέον, 27,1
ἢ πῶς ἔτι λέγομεν; b

Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ' ἂν προσαγορεύειν, δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι· τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾷον ἀνευρήσεις
ὅτι νῦν δὴ ὀρθῶς ὑφ' ἡμῶν ἐρρέθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι δημοσίᾳ c
τε καὶ ἰδίᾳ ἑκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς.

Πῶς εἴρηκας, ὦ θαυμάσιε; 2

Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἑκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει."

Καὶ μεθ' ἕτερα τούτοις προστίθησι λέγων· 3

"Οὐκοῦν ἕνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτὸν τιθῶμεν;

Ναί.

Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὑτῷ ξυμβούλω ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ὣ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;

Ἔστι ταῦτα.

6-17 Plat. leg. 626de **14-17** Thdrt. V 29 **15** *τὸ — κάκιστον*: zitiert von Johannes Damascenus, Sacra parallela fr. 468 Holl (TU XX [N. F. V], 2, 213); Lemma bloß *Εὐσεβίου* **19**—S. 118, 4: Plat. leg. 644cd

ION(D)

2 *αὕτη* Pl. | *οὐ*] darüber *ἃ* I^{1} **3** *ἀδύνατος*] *α* I^{1} über *ος* | *ἡμεῖς*: darüber geschrieben *οὐθ' ὑμεῖς* I^{1} **4f.** Die Überschrift in ION | *ἐν ἡμῖν*] *δι' ἡμῶν* von I^{1} ersetzt durch *ἐν ἡμῖν* **6** *αὐτὸν* Pl. **8** *προσαγορ$\overset{ειν}{εῦ}$σαι* I (alles 1. H.) **10** *ἐπ' ἀρχῆς* O | *ἀνευρήσεις* Pl. *ἂν εὑρήσεις* ION **11** *ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρρήθη* Pl. **14** *ὦ* < ND | *ξεῖνε* ND **15** *ἀρίστη*] *μεγίστη* ND | *δ'* ND < Joh. Dam. | *πάντως* Joh. Dam. **19** *ἡμῶν* < ND | *αὐτῶν* ND **21** *αὐτῷ* Pl. *αὐτῷ* die Hss. | *ἄφ$\overset{σω}{ρο}$νε* I (alles 1. H.)

Πρὸς δὲ τούτοιν ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, d
ἴδιον δὲ φόβος μὲν ἡ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάρρος δὲ ἡ πρὸ τοῦ ἐναντίου. ἐπὶ δὲ
πᾶσι τούτοις λογισμὸς ὅ τί ποτ' αὐτῷ ἄμεινον ἢ χεῖρον· ὃς γενόμενος δόγμα
πόλεως κοινὸν νόμος ἐπωνόμασται."

Καὶ ἑξῆς φησιν· 4
"Τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ σμήρινθοί τινες
ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλας ἀνθέλκουσιν ἐναντίαι οὖσαι ἐπ' ἐναντίας
πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. μιᾷ γάρ φησιν ὁ λόγος
δεῖν τῶν ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν
τοῖς ἄλλοις μέτροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσῆν
καὶ ἱεράν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον | ἐπικαλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ (601)
σιδηρᾶς, τὴν δὲ μαλακὴν ἅτε χρυσῆν οὖσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἴδε-
σιν ὁμοίας. δεῖν δὴ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τοῦ νόμου ἀεὶ ξυλλαμβάνειν·
ἅτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μένοντος πράου τε καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι
ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγήν, ὅπως ἂν ἐν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ
ἄλλα γένη. καὶ οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν μῦθος ἀρετῆς 5
σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι τρόπον τινὰ φανε- b
ρὸν ἂν γένοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ
λαβόντα ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν ἕλξεων τούτῳ ἑπόμενον δεῖ ζῆν, πόλιν δὲ ἢ παρὰ
θεῶν τινος ἢ παρ' αὐτοῦ τούτου γνόντος ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν νόμον
θεμένην αὐτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν· οὕτω κακία δὴ καὶ ἀρετὴ
σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη."

Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ θεῖος τὰ ὅμοια διδάσκει λόγος φάσκων· "Συνήδομαι 6
τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἀντι- c
στρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου." *καὶ πάλιν·* "Μεταξὺ ἀλλήλων τῶν
λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων" *ὅσα τε ἄλλα τούτοις
παραπλήσια.*

6-22 Plat. leg. **644e—645c** **6** *Τόδε* — **10** *ἀγωγὴν*: **Thdrt. V 30** **23-25** Rm 7, 22f. **25f.** ebd. 2, 15

ION(D)

3 *αὐτῷ* IO *αὐτὸ* ND *αὐτῶν* Pl. | *ἀμείνων ἢ χείρων* I **6** *Τόδε — ἴσμεν* < I i. Text, + I[1] a. R. | *δὲ* ON Pl. *δ'* I **7** *ἀλλήλας* I (*οις* l. H. über *ας*) ON *ἀλλήλαις* Pl. **9** *συνεπόμενον* ND **10** *μέτροις*] *μετρίοις* oder *μετρίως* Thdrt. Hss., *νεύροις* Pl. **12** *δὲ*[2]] *δ'* ON **13** *δὴ* ON Pl. *δὲ* I **14** *γὰρ* < ND | *μὲν ὄντος* (statt *μένοντος*) und *δὲ* (statt *τε*) Pl. **16** *θαυμάτων* *Wunderwerke*, gemeint *Marionetten* | *ὁ μῦθος* Pl. **18** *γίγνοιτο* Pl. | *ὃ*] *ὧ* ND **19** *ἕλξεων*] *ἐπάλξεων* ND *ἕλξεων τούτων* Pl. | *δεῖν* (trotz *ὅτι*) ND **20** *παρ' αὐτοῦ τούτου*] *παρὰ τούτου τοῦ* Pl. **21** *αὑτῇ* Pl. *αὐτῇ* die Hss. | *οὕτω καὶ* Pl. **23** *ὁ λόγος* I **24** *τῷ* I *δὲ τῷ* ON

κη'. ΟΤΙ ΟΥ ΤΟ ΣΩΜΑ ΑΛΛ' Η ΨΥΧΗ ΑΙΤΙΑ ΤΥΓΧΑΝΕΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΥΦ' ΗΜΩΝ ΠΡΑΤΤΟΜΕΝΩΝ

"Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς εἰ ψυχὴ φανείη 28,1
πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύ- d
τερα.

Πάνυ μὲν οὖν.

Τρόποι δὴ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

Ἀνάγκη.

| Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν 2
εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων (602)
καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;"

Καὶ ταῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῶν Νόμων *προκείσθω. συνᾴδει δὲ αὐτοῖς ὁ Μωσῆς πολλάκις ἐν τοῖς νόμοις εἰπών·* "Καὶ ἐὰν ψυχὴ ἁμάρτῃ καὶ ποιήσῃ πλημμέλημα" *καὶ ὅσα τούτοις ἐμφερῶς εἴρηται παρ' αὐτῷ.*

κθ'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΝΤΟΣ

Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς περὶ τοῦ σπουδῇ φιλοσοφοῦντος φασκούσης· 29,1
"'Ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ· καθήσεται κατὰ μόνας b
καὶ σιωπήσεται ὅτι ἦρεν ἐφ' ἑαυτῷ" *καὶ περὶ τῶν θεοφιλῶν προφητῶν,*
ὡς ἄρα δι' ἀκρότητα φιλοσοφίας ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις διῆ- c
γον, πρὸς μόνῳ τῷ θεῷ τὴν διάνοιαν ἔχοντες, ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος ὅπως καὶ αὐτὸς τὸν τοιόνδε τοῦ βίου τρόπον ἐκθειάζει, ὧδέ πῃ περὶ τοῦ ἄκρως φιλοσοφοῦντος διεξιών·

"Λέγωμεν δή, ὡς ἔοικεν, ἐπεὶ σοί γε δοκεῖ, περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ 2
ἄν τις τούς γε φαύλως διατρίβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; οὗτοι δέ που ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδὸν οὐδὲ ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευ-

3-13 Plat. leg. 896cd; = S. 146, 25—S. 147, 3 **15f.** vgl. Lev 4, 22 **19f.** Ier Lam 3, 27f. **20f.**: vgl. S. 99, 20 **25**—S. 124, 10: Plat. Theaet. 173c—177b; bis S. 120, 11 *ἐρευνωμ.* = S. 203, 22—S. 204, 8 (Clem.) **25** *Λέγωμεν* — S. 120, 11 *διερευνωμένη* (so Thdrt.): Thdrt. XII 24f.

ION(D)

1f. Die Überschrift in ION | *ἀλλὰ* ON **3** *εἰ*] *ἡ* ND **4** *τοῦ σώμ.* ND **7** *δὴ*] *δὲ* Pl. | *βούλησις* I **13** *θήσομεν αὐτὴν* O **14** *Καὶ* < ND | *δὲ*[1]] *δ'* ND | *προκείσθω*] *ἔστω* ND | *δ'* ON **15** *ἂν* ND **17** Die Überschrift in ION | + *ἀπὸ τοῦ Θεαιτήτου* ON **19** *ἐκ νεότητος* ND **23** *ἐκθειάζων* I **25** *Λέγομεν* ON | *ἐπεὶ*] *ἐπειδὴ* I

τήριον ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον· νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγό- d
μενα ἢ γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι σπουδαί τε ἑταιρειῶν ἐπ'
ἀρχὰς καὶ σύνοδοι καὶ δεῖπνα καὶ σὺν αὐλητρίσι κῶμοι οὐδὲ ὄναρ πράττειν
προσίσταται αὐτοῖς. εὖ δὲ ἢ κακῶς τί γέγονεν ἐν πόλει ἢ τί τῳ κακόν 3
ἐστιν ἐκ προγόνων γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ
οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντα οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν· οὐδὲ
γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ
πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ
καὶ οὐδέν, ἀτιμάσασα πανταχῇ πέταται κατὰ Πίνδαρον, | "τά τε γᾶς ὑπένερθε (603)
καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα οὐρανοῦ τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα" καὶ πᾶσαν πάντῃ
φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τῶν ἐγγὺς οὐδὲν ἑαυτὴν συγ-
καθιεῖσα.

Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; 4

Ὥσπερ καὶ Θαλῆν ἀστρονομοῦντα, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄνω βλέποντα πε-
σόντα εἰς φρέαρ Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χαρίεσσα θεραπαινὶς ἀποσκῶψαι
λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δὲ ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ b
παρὰ πόδας λανθάνοι αὐτόν. ταὐτὸν δὲ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας ὅσοι 5
ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι. τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοιοῦτον ὁ μὲν πλησίον καὶ ὁ γείτων
λέληθεν, οὐ μόνον ὅ τι πράττει, ἀλλ' ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν ἤ τι ἄλλο
θρέμμα. τί δέ ποτ' ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ τί τῇ τοιαύτῃ φύσει προσήκει διά-
φορον τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ πάσχειν· ζητεῖ τε καὶ πράγματ' ἔχει διερευνώμενος.
μανθάνεις γάρ που, ὦ Θεόδωρε, ἢ οὔ;

Ἔγωγε, καὶ ἀληθῆ λέγεις. 6

Τοιγάρτοι, ὦ φίλε, ἰδίᾳ τε συγγιγνόμενος ὁ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ δη- c
μοσίᾳ, ὅπερ ἀρχόμενος ἔλεγον, ὅταν ἐν δικαστηρίῳ ἤ που ἄλλοθι ἀναγκασθῇ
περὶ τῶν παρὰ πόδας καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς διαλέγεσθαι, γέλωτα παρέχει

S. 119, 25—S. 124, 10: Plat. Theaet. 173c—177b 6 *οἱ — χόες*: s. Macarius IV 64 (Leutsch—Schneidewin, Paroemiogr. Gr. II 173): *ἐπὶ τῶν ἀμέτρων καὶ ἀνεφίκτων* (weniger gut erklärt bei Gregorius Cypr. II 76 [ebd. II 80]) 9f. Pind. fr. 292 Snell 14 *Ὥσπερ — 17 αὐτόν*: Thdrt. I 37

ION(D)

2 *οὔτε*[1]] *οὔθ'* ND | *οὔτε*[2]] *οὔτ'* ND | *τε*] *δὲ* Pl. | *ἑταιριῶν* N (*ει* 2. H. über *ι*) D Pl. 3 *πράττειν* < ND[1] (+ 4. H.) 4 *προσίσταται* Thdrt. Pl. *προΐσταται* die Hss.; ebenso S. 204, 3f. | *τί*[1]] *τίς* Thdrt. Pl. | *τί τὸ* I *τί τὸ* (ω über ο) N (*ω* 2. H.) *τὶ τὸ* D[1] (verbess. 4. H. in *τί τω*) 6 *θαλάττης* I Thdrt. Pl. *θαλάσσης* ON 9 *πέταται* (auch Thdrt.)] *φέρεται* Pl. 11 *εἰς τὸν* ND[1] *εἴς τι τῶν* D[4] 11f. *συγκαθεῖσα* I 16 *ὄπισθεν* (auch Thdrt.)] *ἔμπροσθεν* Pl. 17 *ταυτὸν* (ο über ὸ) I (alles 1. H.) | *ἀρκεῖν* ND 18 *ὅ*[2]] darüber 2 rote (1. H.) Punkte (= Tilgung) I 19 *οὐ μόνον*] *ὁμοῦ* O 23 *ἀληθῆ γε* I 24 *συγγιν.* ND 26 *τῶν*[2] < ON

οὐ μόνον Θρᾴτταις, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ὄχλῳ, εἰς φρέατά τε καὶ πᾶσαν ἀπορίαν
ἐμπίπτων ὑπὸ ἀπειρίας, καὶ ἡ ἀσχημοσύνη δεινή, δόξαν ἀβελτερίας παρεχο-
μένη. ἔν τε γὰρ ταῖς λοιδορίαις ἴδιον ἔχει <οὐδὲν> οὐδένα λοιδορεῖν, ἅτ' 7
οὐκ εἰδὼς κακὸν οὐδὲν οὐδενὸς ἐκ τοῦ μὴ μεμελετηκέναι· ἀπορῶν οὖν γε- d
λοῖος φαίνεται· ἔν τε τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς τῶν ἄλλων μεγαλαυχίαις οὐ προσ-
ποιήτως, ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἔνδηλος γιγνόμενος ληρώδης δοκεῖ εἶναι·
τύραννόν τε γὰρ ἢ βασιλέα ἐγκωμιαζόμενον ἕνα τῶν νομέων, οἷον συ- 8
βώτην ἢ ποιμένα ἤ τινα βουκόλον, ἡγεῖται ἀκούειν εὐδαιμονιζόμενον πολὺ
βδάλλοντα· δυσκολώτερον δὲ ἐκείνων ζῷον καὶ ἐπιβουλότερον ποιμαίνειν τε
καὶ βδάλλειν νομίζει αὐτούς· ἄγροικον δὲ καὶ ἀπαίδευτον ὑπὸ ἀσχολίας 9
οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι, σηκὸν ἐν ὄρει
τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. | γῆς δὲ ὅταν μυρία πλέθρα ἢ ἔτι πλείω ἀκούσῃ, (604)
ὥστις ἄρα κεκτημένος θαυμαστὰ πλήθει κέκτηται, πάνσμικρα δοκεῖ ἀκούειν,
εἰς ἅπασαν εἰωθὼς τὴν γῆν βλέπειν. τὰ δὲ δὴ γένη ὑμνούντων, ὡς γεν- 10
ναῖός τις ἑπτὰ πάππους πλουσίους ἔχων ἀποφῆναι, παντάπασιν ἀμβλὺ καὶ
ἐπὶ σμικρὸν ὁρώντων ἡγεῖται τὸν ἔπαινον, ὑπὸ ἀπαιδευσίας οὐ δυναμένων
εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ βλέπειν οὐδὲ λογίζεσθαι ὅτι πάππων καὶ προγόνων μυριάδες
ἑκάστῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι, ἐν αἷς πλούσιοι καὶ πτωχοὶ καὶ βασιλεῖς καὶ b
δοῦλοι βάρβαροί τε καὶ Ἕλληνες πολλάκις μυρίοι γεγόνασιν ὁτῳοῦν, ἀλλ'
ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι καταλόγῳ προγόνων σεμνυνομένων ἢ καὶ ἀναφερόντων
εἰς Ἡρακλέα τὸν Ἀμφιτρύωνος ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνεται τῆς σμικρολογίας,
ὅτι δὲ ὁ Ἀμφιτρύωνος εἰς τὸ ἄνω πεντεκαιεικοστὸς ἦν οἵα συνέβαινεν αὐτῷ
τύχη, καὶ ὁ πεντηκοστὸς ἀπ' αὐτοῦ, γελᾷ οὐ δυναμένων λογίζεσθαί τε καὶ
χαυνότητα ἀνοήτου ψυχῆς ἀπαλλάττειν. ἐν ἅπασι δὴ τούτοις ὁ τοιοῦτος 11
ὑπὸ τῶν πολλῶν καταγελᾶται, τὰ μὲν ὑπερηφάνως ἔχων, ὡς δοκεῖ, τὰ δ' ἐν c
ποσὶν ἀγνοῶν τε καὶ ἐν ἑκάστοις ἀπορῶν.

Παντάπασι τὰ γιγνόμενα λέγεις, ὦ Σώκρατες.

S. 119, 25—S. 124, 10: Plat. Theaet. 173c—177b 10 *ἄγροικον* — 14 *βλέπειν*: Thdrt. I 38 und XII 28 19 *ἀλλ'* — 24 *ἀπαλλάττεσθαι* (so Thdrt.): Thdrt. VIII 13

IΟΝ(D)

2 *ἀβελτηρίας* I 3 *οὐδὲν* Pl. < die Hss. 4 *οὐδενὸς οὐδὲν* O | *μὴ* < ND^1 (+ 4. H.) | *μεμελετηκέναι*] *με*^{2} übergeschrieben I^1 *μεμεληκέναι* ON 6 *γενόμενος* I 8 *βουκόλον τινὰ* O 11 *γίνεσθαι* ND 12 *ἔτι* I Pl. *τί* ON *εἴ τι* Thdrt. an beiden Stellen | *ἀκούσῃ*] *σ* + I^1 13 *ὥς τις* Pl. | *πλήθει* ON^1 (*η* 2. H. über *ει*) Pl. *πλήθη* ID | *πᾶν σμικρὰ* O *πάνυ σμ.* ND 15 *πλουσίους* < ND^1 (+ 4. H.) 17f. *ἐκ. μυρ.* ND 20 *ἢ* < Pl. 22 *ὁ* < ND^1 (+ 4. H.) | *'Αμφιτρ.* (auch Thdrt.)] *ἀπ' 'Αμφ.* Pl. | *ἦν* (auch Thdrt.)] *τοιοῦτος ἦν* I^y (+ *τοιοῦτος* a. R.) Pl. 27 *γιγνόμενα* O Pl. *γιν.* IN

Ὅταν δέ γέ τινα αὐτός, ὦ φίλε, ἑλκύσῃ ἄνω καὶ ἐθελήσῃ τις αὐτῷ ἐκ- 12
βῆναι ἐκ τοῦ 'τί ἐγώ σε ἀδικῶ ἢ σὺ ἐμὲ' εἰς σκέψιν αὖ τῆς δικαιοσύνης τε καὶ
ἀδικίας τί τε ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ τί τῶν πάντων ἢ ἀλλήλων διαφέρετον, ἢ
ἐκ τοῦ 'εἰ βασιλεὺς εὐδαίμων κεκτημένος πολὺ χρυσίον' [ἢ] βασιλείας πέρι
καὶ ἀνθρωπίνης ὅλως εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ἐπὶ σκέψιν, ποίω τέ τινέ d
ἐστον καὶ τίνα τρόπον ἀνθρώπου φύσει τὸ μὲν κτήσασθαι αὐτοῖν προσήκει,
τὸ δὲ ἀποφυγεῖν· περὶ πάντων τούτων ὅταν αὖ δέῃ λόγον διδόναι τὸν σμικρὸν
ἐκεῖνον τὴν ψυχὴν καὶ δριμὺν καὶ δικανικόν, πάλιν αὖ τὰ ἀντίστροφα ἀπο-
δίδωσιν· ἰλιγγιῶν τε ἀπὸ ὑψηλοῦ κρεμασθεὶς καὶ βλέπων μετέωρος ἄνωθεν
ὑπὸ ἀηθείας ἀδημονῶν τε καὶ ἀπορῶν καὶ βαρβαρίζων γέλωτα Θρᾴτταις μὲν οὐ
παρέχει οὐδ' ἄλλῳ ἀπαιδεύτῳ οὐδενί (οὐ γὰρ αἰσθάνονται), τοῖς δ' ἐναντίως
ἢ ὡς ἀνδραπόδοις τραφεῖσι πᾶσιν. οὗτος δὴ ἑκατέρου τρόπος, ὦ Θεόδωρε, | 13
ὁ μὲν τῷ ὄντι ἐλευθερίᾳ τε καὶ σχολῇ τεθραμμένου, ὃν δὴ φιλόσοφον καλεῖς, (605)
ᾧ ἀνεμέσητον εὐήθει δοκεῖν καὶ οὐδενὶ εἶναι, ὅταν εἰς δουλικὰ ἐμπέσῃ δια-
κονήματα, οἷον στρωματόδεσμον μὴ ἐπισταμένου συσκευάσασθαι μηδὲ ὄψον
ἡδῦναι ἢ θῶπας λόγους· τοῦ δ' αὖ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα δυναμένου ὀρθῶς
τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ οὐκ ἐπισταμένου ἐπιδέξια ἐλευθέρως
οὐδ' ἁρμονίαν λόγων λαβόντος ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν εὐδαιμό-
νων βίον ἀληθῆ. b

Εἰ πάντας, ὦ Σώκρατες, πείθοις ἃ λέγεις ὥσπερ ἐμέ, πλείων ἂν εἰρήνη 14
καὶ κακὰ ἐλάττω κατ' ἀνθρώπους εἴη.

Ἀλλ' οὔτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν, ὦ Θεόδωρε (ὑπεναντίον γάρ τι τῷ
ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη) οὔτ' ἐν θεοῖς αὐτὰ ἱδρῦσθαι, τὴν δὲ θνητὴν φύσιν
καὶ τόνδε τὸν τόπον περιπολεῖ ἐξ ἀνάγκης. διὸ καὶ πειρᾶσθαι χρὴ ἐνθένδε 15
ἐκεῖσε φεύγειν ὅτι τάχιστα. φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν· ὁμοίω-

S. 119, 25—S. 124, 10: Plat. Theaet. 173c—177b   22 *Ἀλλ'* — S. 123, 1 *γενέσθαι*: Thdrt. XII 21

ION(D)

2 *αὖ τῆς* IO *αὖθις* N *αὖθις τὲ* D (*τε* durch Punkte getilgt)   3 *καὶ*] *ἢ*, darüber *καὶ* I (alles 1. H.) | *ἄλλως διαφερετέον* ON   4 *κεκτημένος τε αὖ* Pl. | *ἢ* < Pl., *εἰς* Steph.   5 *ἐπὶ σκέψιν* Pl. *ἐπίσκεψιν* die Hss. | *τινα* O   6 *ἔστων* N* (verbess. 1. ? H.) D | *αὐτὸν* O | *προσήκει* hier IND^1, nach *φύσει* D^4 Pl. < O   7 *τούτων ἁπάντων* Pl. | *δέοι* ND   8 *τὰ* I Pl. < ON   10 *ἀηθείας* I (aber *λ* vor *η* ausradiert) Pl. *ἀληθείας* ON   11 *οὐ γὰρ*] *ἀλλ'* ND^1 (verbess. 4. H.)   12 *τραφεῖσιν ἅπασιν* Pl.   13 *ἐν ἐλ.* Pl.   15 *ὄψιν* I   16 *τοῦ*] *ὁ* Pl. | *ὀρθῶς* I^{1}ON *τορῶς* I^z a. R. mit I^F, Pl.   18 *οὐδέ γε* Pl. | *λαβόντας* I   20 *πείθεις* (darüber *οις*) I (alles 1. H.) *πείθεις* ND   21 *ἂν εἴη* O   23 *εἶναι ἀεὶ* (aber Umstellung durch *β* und *α* bezeichnet) I (alles 1. H.); *ἀεὶ* < ND^1 (+ *ἀεὶ* 4. H.) | *αὐτὰ*] *ταῦτα* I   25 *τάχος* ND^1 (verbess. 4. H.)

σις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄριστε, οὐ c
πάνυ τι ῥᾴδιον πεῖσαι ὡς ἄρα οὐχ ὧν ἕνεκα οἱ πολλοί φασι δεῖν πονηρίαν μὲν
φεύγειν, ἀρετὴν δὲ διώκειν, τούτων χάριν τὸ μὲν ἐπιτηδευτέον, τὸ δ' οὔ, ἵνα
δὴ μὴ κακὸς καὶ ἵνα ἀγαθὸς δοκῇ εἶναι. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ὁ λεγό- 16
μενος γραῶν ὕθλος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τὸ δὲ ἀληθὲς ὧδε λέγομεν· θεὸς οὐδαμῇ
οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιότατος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον
οὐδὲν ἢ ὃς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται ὅτι δικαιότατος. περὶ τοῦτο καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς
δεινότης ἀνδρὸς καὶ ἡ οὐδένειά τε καὶ ἀνανδρία. ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶ- 17
σις σοφία καὶ ἀρετὴ ἀληθινή, ἡ δὲ ἄγνοια ἀμαθία καὶ κακία ἐναργής· αἱ δ' d
ἄλλαι δεινότητές τε δοκοῦσαι καὶ σοφίαι ἐν μὲν πολιτικαῖς δυναστείαις γιγνό-
μεναι φορτικαί, ἐν δὲ τέχναις βάναυσοι. τῷ οὖν ἀδικοῦντι καὶ ἀνόσια λέγοντι
ἢ πράττοντι μακρῷ ἄριστ' ἔχει τὸ μὴ συγχωρεῖν δεινῷ ὑπὸ πανουργίας εἶναι.
ἀγάλλονται γὰρ τῷ ὀνείδει καὶ οἴονται ἀκούειν ὅτι οὐ λῆροί εἰσι, γῆς 18
ἄλλως ἄχθη, ἀλλ' ἄνδρες οἵους δεῖ ἐν πόλει τοὺς σωθησομένους. λεκτέον οὖν
τἀλη|θές, ὅτι τοσούτῳ μᾶλλόν εἰσιν οἷοι <οὐκ οἴονται, ὅτι> οὐχ<ὶ> οἴονται. (606)
ἀγνοοῦσι γὰρ ζημίαν ἀδικίας, ὃ δεῖ ἥκιστα ἀγνοεῖν. οὐ γάρ ἐστιν ἣν δοκοῦσι,
πληγαί τε καὶ θάνατοι, ὧν ἐνίοτε πάσχουσιν οὐδὲν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ ἣν ἀδύ-
νατον ἐκφυγεῖν.

Τίνα δὴ λέγεις; 19

Παραδειγμάτων, ὦ φίλε, ἐν τῷ ὄντι ἑστώ<των>, τοῦ μὲν θείου εὐδαι-
μονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου ἀθλιωτάτου, οὐχ ὁρῶντες, ὅτι οὕτως ἔχει, ὑπὸ ἠλι-
θιότητός τε καὶ τῆς ἐσχάτης ἀνοίας λανθάνουσι τῷ μὲν ὁμοιούμενοι διὰ τὰς b
ἀδίκους πράξεις, τῷ δὲ ἀνομοιούμενοι· οὗ δὴ τίνουσι δίκην, ζῶντες τὸν εἰκότα
βίον ᾧ ὁμοιοῦνται. ἐὰν δ' εἴπωμεν ὅτι, ἂν μὴ ἀπαλλαγῶσι τῆς δεινότη- 20

S. 119, 25—S. 124, 10: Plat. Theaet. 173c—177b **4f.** *ὁ — ὕθλος*: s. Diogenian. III 79, Macarius III 5 und Apostolius V 63 (Leutsch — Schneidewin, Paroemiogr. Gr. I 229, II 154 und 352): *ἐπὶ τῶν μάτην ληρούντων* **5** *ὁ θεὸς* (so Thdrt.) — **7** *περὶ τούτου* (so Thdrt. ed. Raeder): Thdrt. VI 42 **8** *ἡ* — **11** *βάναυσοι*: ders. I 39 **14** vgl. Hom. Il. XVIII 104 und Od. XX 379

ION(D)

2 *τι* < Pl. **4** *δὴ* Pl. *δὲ* I (punktiert 1. H.) ON | *μὲν* < Pl. | *γάρ* < I **5** *ἀληθῶς* O | *λέγωμεν* Pl. **6** *ἀλλ' — δικ.*] *ἀλλὰ δικ.* ND[1] (verbess. 4. H.) **7** *τοῦτο* (auch die meisten Hss. Thdrt.)] *τοῦτο* in *τούτου* geändert I[1], *τούτου* Pl. **8** *ἡ*[1] < Pl. | *οὐδένειά* I *οὐδένια* O *εὐγένεια* ND | *ἡ ἀνδρεία* ND | *τούτων* O **10f.** *πολιτικοῖς* (*καῖς* übergeschrieben D[4]) *δυναστεῖαι* (in *-είαις* verbess. D[4]) *γινόμεναι* (*γιγν.* ND) OND[1] **12** *τὸ*] *τῷ* I **15** *τοσοῦτο* O | *οὐκ — οἴονται*[2] D[4] Pl. *οὐχ οἷόν τε* (*αι* übergeschrieben) I (alles 1. H.; *οὐκ οἴονται ὅτι* + I[y] a. R.) *οὐχ οἰόνται* O *οὐκ οἴονται* ND[1] **16** *ὃ*] *ὃ οὐ* ON **17** *ὧν*] *ὃν* O **20** *ἐν* < I | *ἑστώτων* Pl. *ἔστω* I (a. R. *ἐν τῶ παντὶ ἑστώτων* I[y]) ON **23** *ἀδίκους* < ND[1] (+ D[4]) | *τείνουσι* O **24** *ἐὰν δ'* I Pl. *ἂν δὲ* ON

τος, καὶ τελευτήσαντας αὐτοὺς ἐκεῖνος μὲν ὁ τῶν κακῶν καθαρὸς τόπος οὐ
δέξεται, ἐνθάδε δὲ τὴν αὐτοῖς ὁμοιότητα τῆς διαγωγῆς ἀεὶ ἕξουσι, κακοὶ
κακοῖς συνόντες, ταῦτα δὴ καὶ παντάπασιν ὡς δεινοὶ καὶ πανοῦργοι ἀνοήτων
τινῶν ἀκούσονται.

Καὶ μάλα δή, ὦ Σώκρατες. 21

Οἶδά τοι, ὦ ἑταῖρε. ἓν μέντοι τι αὐτοῖς συμβέβηκεν, ὅταν ἰδίᾳ λόγον δέῃ c
δοῦναί τε καὶ δέξασθαι περὶ ὧν ψέγουσι καὶ ἐθελήσωσιν ἀνδρικῶς πολὺν
χρόνον ὑπομεῖναι καὶ μὴ ἀνάνδρως φυγεῖν, τότε ἀτόπως, ὦ δαιμόνιε, τελευ-
τῶντες οὐκ ἀρέσκουσιν αὐτοὶ αὑτοῖς περὶ ὧν λέγουσι καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐκείνη
πως ἀπομαραίνεται, ὥστε παίδων μηδὲν δοκεῖν διαφέρειν."

λ'. ΠΕΡΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΣΟΦΙΣΤΕΙΑΣ

Καὶ παρ' ἡμῖν περὶ πάσης τῆς ἐν ἀνθρώποις σοφιστείας εἴρηται· "Ἡ γὰρ 30,1
σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ θεῷ ἐστι. γέγραπται γάρ· Ἀπολῶ τὴν d
σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός; ποῦ
γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου;" *ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ* 2
*δεῖν μηδὲν σμικρολόγον φρονεῖν τοὺς κατὰ θεὸν φιλοσοφοῦντας διδασκόμεθα
ἐν οἷς εἴρηται·* "Σκοπούντων ἡμῶν οὐ τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα·
τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια." | *καὶ περὶ* 3
τοῦ τὴν κακίαν περὶ γῆν καὶ τὸν θνητὸν βίον εἱλεῖσθαί φησί που ὁ θεῖος λόγος· (607)
"Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι·" *καί·* "Ἀρκετὸν
τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς." *λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης·* "Ἀρὰ καὶ κλοπὴ καὶ μοι-
χεία καὶ φόνος κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι." *περὶ* 4
δὲ τοῦ φεύγειν ἐνθένδε παρὰ τὸν θεόν φησιν ὁ Μωσῆς· "Ὀπίσω κυρίου τοῦ

S. 119, 25—S. 124, 10: Plat. Theaet. 173c—177b 12-15 I. Cor 3, 19 und 1, 19f. (vgl. Ies 29, 14) 17f. II. Cor 4, 18 20 Eph 5, 16 20f. Mt 6, 34 21f. Hos 4, 2 23f. Dtn 13, 5 und 10, 20

ION(D)

1 ὁ] οὐ O | οὐ < O 2 τὴν I Pl. αὐτὴν ON; αὖ τὴν? Mras | αὐτοῖς Pl. αὐτοῖς ON αὐτῆς I | τῆς I Pl. < ON 2f. κακοὶ κακοῖς I[y] D[4] Pl. κακοὶ ON* κακοῖς I[1]N (1. H.?) D[1] 6 τοι] τι ON | ἓν] εἰ ON | ὅταν] ὅτι ἂν Pl. 7 τε < ND | θελήσωσιν ND 8 φεύγειν Pl. 9 αὐτοῖς O 11 Die Überschrift in ION 13 τῷ θεῷ ND 14f. ποῦ — τούτου (auch D[4])] καὶ τὰ (τὰ < D) ἑξῆς ND[1] 16 μικρολόγον I 16f. διδ. — οἷς < ND[1] (+ D[4]) 18 μὲν γὰρ ND[1] (μὲν < D[4]) | βλεπόμενα[1] < ND[1] (+ 4. H.) | δὲ (auch D[4])] δ' ND[1] | μὴ βλεπ. < ND[1] (+ D[4]) 19 φησί — λόγος (auch D[4])] φησὶν ἡ γραφὴ ND[1] | θεῖο O 21 Ἀρὰ N Ἄρα IOD

θεοῦ σου πορεύσῃ καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ." *ὁ δ' αὐτὸς μιμεῖσθαι τὸν* b
θεὸν διδάσκει λέγων· "Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἅγιός ἐστι."

δίκαιον δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ τὸν θεὸν εἰδὼς ἡμᾶς τε αὐτοὺς μιμητὰς γενέσθαι 5
παρορμῶν φησι· "Δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν." *ὁ δ' αὐτὸς πλούτου καταφρονεῖν ἐπαίδευσε λέγων·* "Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίᾳ·" *καί·* "Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα
οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ." *ἀλλὰ μηδὲ τὰς ἐν ἀνθρώ-* 6
ποις ἀρχὰς θαυμάζειν ἐδίδασκεν ἐν τούτοις· "Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, c
ἐφ' υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ."

λα'. ΟΤΙ ΔΕΗΣΕΙ ΠΟΤΕ ΤΩΙ ΨΕΥΔΕΙ ΑΝΤΙ ΦΑΡΜΑΚΟΥ ΧΡΗΣΘΑΙ ΕΠ' ΩΦΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

"Νομοθέτης δὲ οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως 31,1
ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ἥρηχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν d
ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅ τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βίᾳ, ἀλλ' ἑκόντας πάντας πάντα τὰ δίκαια;

Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ ῥᾴδιον εἶναι πείθειν."

2 Lev 19, 2 4 Ps 10 (11), 7 5f. ebd. 61 (62), 11 6-8 ebd. 48 (49), 17f. 9-12 Ps 145 (146), 3f. 16-22 Plat. leg. 663de

ION(D)

2 *διδάσκει λέγων* ON *διδάσκων ἔλεγε* I 3f. *δίκαιον — φησι* (auch D[4])] *δικαίους δὲ καὶ* (*καὶ* < D[1]) *ἡμᾶς ὁ Δ. φησι γίνεσθε* (*γίνεσθαι* D[1]) *κατὰ τὸν δίκαιον θεὸν λέγων* ND 4 *ὁ δ' αὐτὸς*] *καὶ* ND 5f. *ἐπαίδευσε — καί*[1]] *ὁ αὐτὸς παραινεῖ λέγων* ND (*Πλοῦτος — καρδίαν* + 4. H.) 6 *καρδίαν* D[4]; vgl. S. 112, 24f. 7f. *ὅτι — αὐτοῦ* (auch D[4])] *καὶ ἑξῆς* ND[1] 9 *ἐδίδασκεν — πεποίθατε*] *ἐν τῷ μὴ πεποιθέναι* ND[1] (+ *ἐδίδασκεν* und *πεποιθέναι* in *πεποίθατε* geändert 4. H.) | *πεποίθετε* O 10 *ἐφ'*] *ἐπὶ* ND | *γὰρ τὸ* ND 11 *ἀπελεύσεται* IO *ἐπιστρέψει* ND 11f. *ἐν — αὐτοῦ* < ND[1] (+ 4. H.) 13-15 Die Überschrift in ION | *ἐπὶ* I 16 *οὗ* I *οὔ* ON 17 *ἥρηχ'* Pl. *ἦρχ'* die Hss. | *τι* < O 18 *ὅ τι* Pl. *ὅτε* die Hss. 20 *πάντας* < Pl. Hss.

Μυρία δ' ἂν εὕροις τοιαῦτα καὶ ἐν ταῖς Ἑβραίων γραφαῖς, ὡς ἂν | περὶ θεοῦ ζηλοῦντος ἢ ὑπνοῦντος ἢ ὀργιζομένου ἤ τισιν ἄλλοις ἀνθρωπο- 2 (608)
παθέσιν ἐνεχομένου, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δεομένων τοῦ τοιοῦδε τρόπου παρειλημμένα.

λβ'. ΟΤΙ ΜΗ ΜΟΝΟΝ ΑΝΔΡΑΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΠΑΝ ΓΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΡΟΣΙΕΣΘΑΙ ΧΡΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΕΙΡΗΜΕΝΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑΝ

"Ἆρ' οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται; **32,1**

Τοῦ πέρι; b

Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλύν τε καὶ ἄρρενα καὶ ὅλη τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν ἑαυτῇ ἐπᾴδουσαν μὴ παύεσθαί
ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν, ἀμωσγέπως ἀεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως c
παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστ' ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ᾄδουσι καὶ ἡδονήν.

Πῶς δ' οὐκ ἂν ὁμολογοῖτ' ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πράττεσθαι;"

Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῆς Πολιτείας *ὅμοια τούτοις γράφει τάδε λέγων·* 2

"Οἶσθά τι οὖν ὑπ' ἀνθρώπων μελετώμενον, ἐν ᾧ οὐ πάντα ταῦτα τὸ τῶν ἀνδρῶν γένος διαφερόντως ἔχει ἢ τὸ τῶν γυναικῶν; ἢ μακρολογοῦμεν τήν τε ὑφαντικὴν λέγοντες καὶ τὴν τῶν ποπάνων τε καὶ ἑψημάτων θεραπείαν, ἐν οἷς δή τι δοκεῖ τὸ γυναικεῖον γένος εἶναι, οὗ καὶ καταγελαστότατόν ἐστι πάμ-
πολυ ἡττώμενον; Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὅτι πολὺ κρατεῖται ἐν ἅπασιν, 3
ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ γένος τοῦ γένους· γυναῖκες μέντοι πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν d
βελτίους εἰς πολλά, τὸ δὲ ὅλον ἔχει ὡς σὺ λέγεις. Οὐδὲν ἄρα ἐστίν, ὦ φίλε, ἐπιτήδευμα τῶν πόλιν διοικούντων γυναικὸς διότι γυνὴ οὐδ' ἀνδρὸς διότι ἀνήρ, ἀλλ' ὁμοίως διεσπαρμέναι αἱ φύσεις ἐν ἀμφοῖν τοῖν ζῴοιν καὶ πάντων μὲν μετέχει γυνὴ ἐπιτηδευμάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ ἀνήρ, ἐπὶ πᾶσι δὲ

8-15 Plat. leg. 665bc **17—S. 127, 11**: Plat. resp. 455c—456b

ION(D)

1 *ἂν εὑρήσεις* I | *τοιαῦτα*] *ταῦτα* O **5-7** Die Überschrift in ION **6** *χρὴ* < ND **8** *γε* Pl. *τε* die Hss. **10** *Τὸ*] *τοῦ* ND | *θῆλυ* ND **11** *ὅλῃ — πόλιν* I Pl. *ὅλην τὴν πόλιν ὅλη τῇ πόλει* ON | *αὑτὴν*] *αὐτὴ* ON **15** *δὲ* ND | *ἂν*[1] < Pl. | *ὁμολογοῖν* (*-γεῖν* D) *τἂν* ND **16** *ε̅'* O | *τάδε* < ND **17** *ὑπὸ* Pl. **18** *μακρολογῶμεν* Pl. **20** *τι*] *τοι* ND **20f.** *πάμπολυ*] *πάντων* Pl. **21** *ἡττώμενον*] *κτώμενον* ND | *ὅτι καὶ* I **22** *μέντοι*] *μὲν* ND | *ἀνδρῶν* + I[y] a. R. **24** *οὐδ' ἂν* I **26** *ὁ ἀνήρ* ND

ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἀνδράσι πάντα προστά- 4
ξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν; Καὶ πῶς; Ἀλλ' ἔστι γάρ, οἶμαι, ὡς φήσομεν, καὶ
γυνὴ ἰατρική, ἡ δ' οὔ, καὶ μουσική, ἡ δ' ἄμουσος φύσει. Τί μήν; Γυμναστικὴ δὲ
ἄρα <οὔ>, οὐδὲ πολεμική, ἡ δὲ ἀπόλεμος καὶ οὐ φιλογυμναστική; Οἶμαι |
ἔγωγε. Τί δέ; φιλόσοφός τε καὶ μισόσοφος; καὶ θυμοειδής, ἡ δὲ ἄθυμος; (609)
Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλακικὴ γυνή, ἡ δ' οὔ· ἢ οὐ τοιαύτην 5
καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ 6
γυναικὸς ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, πλὴν ὅσῳ ἀσθενε-
στέρα, ἡ δὲ ἰσχυροτέρα ἐστί. Φαίνεται. Καὶ γυναῖκες ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς
τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι ξυνοικεῖν τε καὶ ξυμφυλάττειν, ἐπείπερ εἰσὶν
ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν."

Εἰκότως ἄρα καὶ ὁ παρ' ἡμῖν λόγος ὑποδέχεται πᾶν γένος οὐ μόνον 7
ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, οὐδ' ἐλευθέρων καὶ δούλων μόνον, ἀλλὰ καὶ b
βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων εἰς τὴν κατὰ θεὸν παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν.

λγ'. ΟΤΙ ΜΗ ΧΡΗΝ ΕΚ ΤΩΝ ΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΓΟΝ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΒΙΟΥΝΤΩΝ ΤΟ ΠΑΝ ΕΘΝΟΣ ΔΙΑΒΑΛΛΕΣΘΑΙ

"Σκεψώμεθα δή πῃ τῇδε. φέρ', εἴ τις αἰγῶν τροφὴν καὶ τὸ ζῷον αὐτό, 33,1
κτῆμα ὡς ἔστι καλόν, ἐπαινοῖ, ἄλλος δέ τις ἑωρακὼς αἶγας χωρὶς νεμομένας c
αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι καὶ πᾶν θρέμμα ἄναρ-
χον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοιούτου ψόγον ἡγού-
μεθα ὑγιὲς ἄν ποτε ψέξαι καὶ ὁτιοῦν;
Καὶ πῶς;"

Καὶ μετ' ὀλίγα·

"Ὅτι δὲ ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ἣ πέφυκέ τε εἶναι 2
ἄρχων μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν, ὁ δὲ μήτε ἑωρακὼς εἴη ποτὲ ὀρθῶς αὐτὴν d

S. 126, 17—S. 127, 11: Plat. resp. 455c—456b 17-22 Plat. leg. 639a; Thdrt. XII 34 24—S. 128, 4: Plat. leg. 639c

ION(D)

2 *οὐδέν* geändert in *οὐδ' ἕν* I[1] 3 *ἡ δ' οὔ* Pl. *ἤδ' οὔ* ON *ἡ δὲ* (*δὲ* punktiert) *οὔ* I (*ἡ οὔ* I[y]) 4 *οὔ* Pl. < ION 5f. *ἄθυμος — Ἔστιν*] *ἄθυμός ἐστι, καὶ ταῦτα ἐστὶν* ON 6 *ἤδ'* IN *ἤδ'* O | *τοιαύτη* O 8 *ὅσα* Pl. 9 *ἡ δὲ*] *ἢ* Pl. 10 *φυλάττειν* ND 14 *σοφίαν* ND 15f. Die Überschrift in ION | *διαβάλλειν* I 17 *δή* ON Pl. *δέ* I | *φέρε, εἴ* Pl. *φέρει* Eus. und Thdrt. Hss. | Zu *αὐτό* I[y] a. R.: *I*[R] *καὶ αὖ τὸ κτῆμα* 18 *ἐπαινοίη* ND | *αἶγας* < ND 20 *μετὰ τῶν* Pl. Hss. | *τὸν τοῦ τοιούτου* Pl. 24 *Ὅτι*] *Τί* richtig Pl. | *ἢ* N *ἡ* D *ἢ* IO 24f. *ἄρχων εἶναι* Pl.

ἑαυτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἄρχοντος, ἀεὶ δὲ ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων
ξυνοῦσαν· οἰόμεθα δή ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν
χρηστόν τι ψέξειν ἢ ἐπαινεῖσθαι;

Πῶς δ' ἄν;"

Οὐ δὴ χρὴ καὶ παρ' ἡμῖν εἴ τινες φαίνοιντο δίχα προστάτου καὶ ἄρχον- 3
τος ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων δρῶντες κακά, ψέγειν τὸ πᾶν ἡμῶν διδασκα-
λεῖον, μᾶλλον δὲ ἀπὸ τῶν ὀρθῶς μετιόντων τὸ θεοσεβὲς πολίτευμα θαυμάζειν.

λδ'. ΟΠΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΜΕΤΕΒΑΛΕΝ ΕΠΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΤΕΡΟΝ ΤΑ ΕΝ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙΣ ΛΟΓΙΑ

| *Ἐν ταῖς* Παροιμίαις *Σολομῶνος συντόμως φερομένου τοῦ* "Μνήμη 34,1
δικαίων μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβῶν σβέννυται" *καὶ πάλιν εἰρημένου* (610)
τοῦ "Μὴ μακαρίσῃς ἄνδρα πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ," *ἐπάκουσον ὅπως τὴν* b
διάνοιαν ἑρμηνεύει λέγων ὁ Πλάτων ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν Νόμων·

"Τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς 2
ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες,
ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

Πῶς δ' οὔ;

Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, 3
πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν. ταῦτα δὲ
πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς
γενομέναις." c

10f. Prov 10, 7 **12** Sir 11, 28 **14-21** Plat. leg. 801e—802a

ION(D)

1 *ἑαυτῷ* I **2** *οἰώμεθα* ein Teil der Überlieferung Pl. **3** *ψέξειν* OD Pl. *ψέγειν* IN | *ἐπαινέσεσθαι* Pl. **8f.** Die Überschrift in ION | *μετέβαλεν ὁ Πλ.* I | *μετέβαλλεν* ND **10** *συντόμως* < ND **11** *δικαίων* I *δικαίου* ON | *εἰρημένου* < ND **12** *τοῦ* (auch D) < N | *ἄκουσον* ND **12f.** *ὅπως — λέγων*] *οἷα ὅμοια φησὶν* ND **13** *ὁ Πλ.* hier IN, nach *ὅπως* O | $\overline{\zeta}$ O **15** *ἐξειργ. ἔργα* I **16** *πρέπον ἂν εἴη*] *προσήκει* ND **19** *ἂν* < ND | *ἐπιστήσηται* O Pl. *ἐπιστήσεται* I *ἐπιστήσῃ* ND **20** *διαφανῶς* < ND **21** *γενομέναις* IO *γινομέναις* ND *γενομένοις* Pl.

λε'. ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΙΑΣ

"Πλοῦτον δὲ καὶ πενίαν μή μοι δῷς" *τοῦ Σολομῶνος φήσαντος ἐν* 35,1 Παροιμίαις *ὁ Πλάτων ἐν γ'* Πολιτείας *φησίν·*

""Ετερα δή, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εἰρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μή ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦ- d τός τε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία· ὡς τοῦ μὲν τρυφὴν καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τῆς δ' ἀνελευθερίαν καὶ κακοεργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ."

[Κακοεργία δέ ἐστι πᾶσα πρᾶξις ἄτιμος.]

λϛ'. ΠΕΡΙ ΓΟΝΕΩΝ ΤΙΜΗΣ

Πάλιν Μωσέως ἐν τοῖς νόμοις φάντος· ""Εκαστος πατέρα αὐτοῦ καὶ 36,1 μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω" *καί·* "Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι ᾖ," *καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως Μωσεῖ καὶ τιμᾶν καὶ φοβεῖσθαι ὧδέ πως φησὶν ἐν τοῖς* Νόμοις·

"Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φο|βεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς (611) καὶ πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας."

Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ φησί·

"Πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ λόγῳ. τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν ἄρρενα ἢ θῆλυν νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβείσθω."

2 Prov 30, 8   4-7 Plat. resp. 421e—422a   10f. Lev 19, 3   11f. Ex 20, 12   14f. Plat. leg. 931e   17-19 ders. ebd. 879c

ION(D)

1 Die Überschrift in ION   2 *Σολομῶντος* ND   2f. *φήσ. — Παρ.*] *παροιμιωδήσαντος* ND   3 *γ'* IO *τρίτω* ND: richtig im 4. Buch   4 *δή* G (O undeutlich) N Pl. *δέ* I | *ὡς* < ND | *εἰρήκαμεν* I (*εὐ* 1. H. über *εἰ*) O *εἰρήκειμεν* N *εἰρήκημεν* D *εὑρήκαμεν* Pl.   5 *λήσει* Pl. | *Τὰ* < Pl.   7 *ποιοῦντος* Pl.   8 *Κακοεργία — ἄτιμος* IND (in I durch übergesetzte rote Punkte getilgt) < O, [ ] Mras | *δέ ἐστι* (auch D)] *δ' ἐστὶ* N   9 Die Überschrift in ION   10 *ἐν τ. νόμοις* (hier auch D) nach *φάντος* N   11 *αὐτοῦ* ON < I | *φοβεῖσθε* ON   12f. *Μωσεῖ — πως* < ND   14 *δὴ* G (O undeutlich) N Pl. *δὲ* I   17 *λόγῳ*] *ἔπει* Pl.   18 *θῆλυ* ND | *νομίζω* I

λζ'. ΠΕΡΙ ΚΤΗΣΕΩΣ ΟΙΚΕΤΩΝ

Μωσέως ἐν τοῖς νόμοις ἀπαγορεύσαντος Ἑβραίους Ἑβραίοις δουλεύειν 37,1
καὶ φήσαντος· "'Εὰν κτήσῃ παῖδα Ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι· τῷ b
δὲ ἑβδόμῳ ἔτει ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον," *καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως ἐν*
Πολιτείᾳ *φησί·*

"Μηδὲ Ἕλληνα ἄρα δοῦλον ἐκτῆσθαι μήτε αὐτοὺς τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω ξυμβουλεύειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· μᾶλλόν τ' ἂν οὖν οὕτω πρὸς τοὺς βαρβάρους τρέποιντο, ἑαυτῶν δὲ ἀπέχοιντο."

λη'. ΩΣ ΜΕΤΕΒΑΛΕ ΤΟ "ΜΗ ΜΕΤΑΙΡΕ ΟΡΙΑ ΑΙΩΝΙΑ Α ΕΘΕΝΤΟ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΣΟΥ"

"Μὴ κινείτω γῆς ὅρια μηδεὶς μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος μήτε ὁμο- 38,1
τέρμονος ἐν ἐσχατιαῖς κεκτημένου ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ τὰ ἀκίνητα c
κινεῖν ἀληθῶς τοῦτ' εἶναι." d

Καὶ ἑξῆς φησιν·

"Ὃς δ' ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνελευθερίας ἕνεκα ἰατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι."

λθ'. ΟΜΟΙΟΝ ΤΩΙ "ΑΠΟΔΙΔΟΥΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΠΙ ΤΕΚΝΑ ΕΠΙ ΤΡΙΤΗΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΓΕΝΕΑΝ ΤΟΙΣ ΜΙΣΟΥΣΙ ΜΕ"

"'Ενὶ δὲ λόγῳ, πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ συνέπεσθαι, 39,1
πλὴν ἐάν | τίς τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θα- (612)
νάτου δίκην."

3f. Ex 21, 2 und Dtn 15, 12 **6-8** Plat. resp. 469c **9f.** vgl. Dtn 19, 14 **11-13** Plat. leg. 842e **15-17** ders. ebd. 843cd **18-20** vgl. Dtn 5, 9 **21-23** Plat. leg. 856cd

ION(D)

1 Die Überschrift in ION **2f.**: s. Doergens, a. a. O. (angeführt zu S. 6, 13) 43 Anm. 1 **7** *οὖν*¹ < ND | *τ' ἂν* ON *μὲν* I *γ' ἂν* Pl. **9f.** Die Überschrift in ION | *μετέβαλλε* ND **11ff.**: Was Eus. mit diesem Kap. will, ergibt sich nur aus der zugehörigen Überschrift **12** *ἐπ' ἐσχατιαῖς* Pl. | *κεκτημένος* Pl. | *γειτόνων* ON | *τἀκίνητα* Pl. **13** *ἀληθῶς* < ON | *τοῦτο* Pl. **16** *ἀποτινύτω* I (*υ* 1. H. auf Ras.) **18-20** Die Überschrift in IO < ND | *τῷ* O *τὸ* I **21ff.**: auch dieses Kap. erhält sein Licht nur durch die zugehörige Überschrift **21** *μηδὲν* I **22** *τίς* < Pl. | *πατὴρ*] *μήτηρ* O

μ'. ΠΕΡΙ ΚΛΕΠΤΩΝ

Μωσέως νόμου φάντος· "Ἐὰν κλέψῃ τις μόσχον ἢ πρόβατον καὶ σφάξῃ 40,1 αὐτὸ ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ προβάτου· ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα, ἀπὸ μόσχου καὶ ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα διπλᾶ ἀποτίσει" *ἐπάκουσον ὡς καὶ ὁ Πλάτων τούτοις ἕπεται λέγων·* b

"Κλέπτῃ δέ, ἐάν τε μέγα ἐάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἷς νόμος ἐπικείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία σύμπασι. τὸ μὲν γὰρ δὴ κλαπὲν χρεὼν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ τις τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τοῦ κλήρου, ἐὰν δὲ μή, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον."

μα'. ΠΕΡΙ ΚΛΕΠΤΟΥ ΑΝΑΙΡΟΥΜΕΝΟΥ

Πάλιν Μωσέως φάντος· "Ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης καὶ 41,1 πληγεὶς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος" *συνᾴδει κἀν τούτῳ λέγων ὁ* c *Πλάτων·*

"Νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν ἰόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐὰν ἑλὼν κτείνῃ τις, ἔστω καθαρός· καὶ ἐὰν λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω."

μβ'. ΠΕΡΙ ΥΠΟΖΥΓΙΟΥ

"Ἐὰν δὲ ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῷον ἄλλο τι φονεύσῃ τινὰ πλὴν τῶν ὅσα ἐν 42,1 ἀγῶνι τῶν δημοσίᾳ τιθεμένων ἀθλεύοντά τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν d μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω τῶν ὅρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι."

2-5 Ex 21, 37 und 22, 3 7-11 Plat. leg. 857a 13f. Ex 22, 1 16f. Plat. ebd. 874b 19-23 Plat. ebd. 873de

ION(D)

1 Die Überschrift in ION 4 *καταλειφθῇ* I 6 *ἐπάκουσον ὡς*] *τοιάδε* ND | *τούτοις — λέγων*] *φησί* ND 7 *εἰς* I (*αὖ* übergeschrieben l. H.) ON *εἰς αὖ* Pl. 7f. *κείσθω* Pl. 8 *κλαπὲν δὴ* Pl. 11 *καταδικαζόμενον* ND 12 Die Überschrift in ION 16 *εἰσιόντα* ND Pl. 17 *ἔστω καθ.*] *καθ. ἔστω* Pl. 18 Die Überschrift in ION 20 *ἀεθλεύοντά* O | *τοιοῦτο* O 22 *ὁπόσοις* Pl. *πόσοις* die Hss.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. ὁ δὲ Μωσῆς προλαβών φησιν· "Ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦ-
ρος ἄνδρα ἢ | γυναῖκα καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος καὶ (613)
οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ· ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῷος ἔσται."

μγ'. ΟΤΙ ΤΟΙΣ ΑΥΤΟΙΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΟΙΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΓΡΑΦΗ ΚΕΧΡΗΤΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΣΙ

Τῆς προφητικῆς γραφῆς λεγούσης· "Υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ γεγόνασί μοι **43,1**
ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένοι πάντες χαλκῷ καὶ κασσιτέρῳ καὶ σιδήρῳ b
καὶ μολίβδῳ, ἐν μέσῳ καμίνου ἀργύριον ἀναμεμιγμένον εἰσί. διὰ τοῦτο εἰπόν·
Τάδε λέγει κύριος· Ἀνθ' ὧν ἐγένεσθε πάντες εἰς σύγκρασιν μίαν, διὰ τοῦτο
ἐγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος
καὶ μόλιβδος καὶ κασσίτερος εἰς μέσον καμίνου, τοῦ ἐκφυσῆσαι εἰς αὐτοὺς
πῦρ, τοῦ χωνευθῆναι" *καὶ ὁ Πλάτων ὡσαύτως ἐπάκουσον ἅ φησιν·*

"Οὐκοῦν ἀκούετε λοιπὸν τοῦ μύθου. ἐσμὲν γὰρ δὴ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει 2
ἀδελφοί, ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς μυθολογοῦντες, ἀλλ' ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι c
μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ γενέσει ξυνέμισγεν αὐτοῖς, διότι τιμιώ-
τατοί εἰσιν· ὅσοι δ' ἐπίκουροι, ἄργυρον· σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς γεωργοῖς
καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς. ἅτε οὖν ξυγγενεῖς ὄντες ἅπαντες τὸ μὲν 3
πολὺ ὁμοίους ἂν ὑμῖν αὐτοῖς γεννῷτε, ἔστι δ' ὅτε ἐκ χρυσοῦ γεννηθείη ἂν
ἀργυροῦν καὶ ἐξ ἀργυροῦ χρυσοῦν ἔγγονον καὶ τἆλλα πάντα ἐξ ἀλλήλων οὔ-

1-3 Ex 21, 28 **6-12** Hes 22, 18—20 **13**—S. 133, 10: Plat. resp. 415a—c; 13 *Ἐστὲ* (so Cl.) — 17 *δημιουργοῖς* = S. 203, 11—14 (Cl.)

ION(D)

1 *προλ. φ.*] *ἔφη* ND 2f. *καὶ οὐ βρ. ὁ ταῦρος καὶ οὐ βρ.* ND 3 *τὸ κρέα* N *τὸ κρέας* D 4f. Die Überschrift in ION 7 *κασσιτήρῳ* ON 7f. *μολ. καὶ σιδ.* I 8 *ἀργυρίου* Steph. | *ἀναμεμιγμένοι* Steph.; *ἀργύριον ἀναμεμιγμένον Silberschlacke* | *εἰπόν* LXX *εἶπον* die Hss. 9 *σύγκρισιν* O 11 *κασσίτηρος* ON | *εἰς*[2]] *πρὸς* ND 12 *ὡσαύτως — ἅ*] *τοιάδε* ND 13 *Οὐκοῦν*] *ἀλλ' ὅμως* Pl. | *ἄκουε καὶ τὸ λοιπὸν* Pl. | *ἐστὲ μὲν γ. δ.* Pl. | *δὴ* < O 14 *ὁ θεὸς πλάττων* ON[1] (a. R.) *ὁ θεῖος Πλάτων* N[1] (i. Text) D *ὥς φησι* (diese 2 Wörter auf Rasur I[1] oder I[b]) *πλάττων* I 15 *ξυνέμισγεν* Steph. *ξυνέσμιγεν* die Hss. *ξυνέμιξεν* Pl. | *διὸ* Pl. 15f. *τιμιώτατοί τε* ND 16 *τοῖς τε* Pl. | *γεωργικοῖς* ND 17 *πάντες* Pl. 18 *ἡμῖν* ND | *γεννῷτε* Pl. *γεννῶνται* die Hss. | *δ' ὅτε*] *δὲ τὸ* ND | *γενηθείη* ND 19 *ἀργυροῦ*] *ἀργύρου* ON | *ἔγγονον* IO *ἔκγονον* ND Pl. 19f. *οὕτως ἐξ ἀλλ.* Pl.

τως. τοῖς οὖν ἄρχουσι καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα παραγγέλλει ὁ θεὸς ὅπως 4
μηδενὸς οὕτω φύλακες ἀγαθοὶ γένωνται μηδ' οὕτω σφόδρα φυλάξωσι μηδὲν
ὡς τοὺς ἐγγόνους, ὅ τι αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς παραμέμικται, καὶ ἐὰν d
σφέτερος ἔγγονος ὑπόχαλκος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μηδενὶ τρόπῳ κατελεή-
σωσιν, ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προσήκουσαν τιμὴν ἀποδιδόντες ὤσουσιν ἢ εἰς δη-
μιουργοὺς ἢ γεωργούς, καὶ ἐὰν αὖ ἐκ τούτων ἢ ὑπόχρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ
τις, τιμήσαντες ἀνάξουσι τοὺς μὲν εἰς φυλακήν, τοὺς δ' εἰς ἐπικουρίαν, ὡς
χρησ[ι]μοῦ ὄντος τότε τὴν πόλιν διαφθαρῆναι, ὅταν αὐτὴν ὁ σιδηροῦς φύλαξ
ἢ ὁ χαλκοῦς δια|φυλάξῃ. τοῦτον οὖν τὸν μῦθον ὅπως ἂν πεισθεῖεν ἔχεις τινὰ (614)
μηχανήν;"

μδ'. ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΜΟΙΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

Τῆς παρ' Ἑβραίοις προφητείας φασκούσης πρὸς τοὺς προεστῶτας 44,1
τοῦ πλήθους· "Ὦ ποιμένες Ἰσραήλ, μὴ βόσκουσι ποιμένες ἑαυτούς; οὐ τὰ
πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατεσθίετε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε b
καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε καὶ τὸ ἀπολωλὸς
οὐκ ἐζητήσατε καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ
ἐπεστρέψατε," *ἀλλὰ καὶ τοῦ σωτηρίου λόγου φάσκοντος·* "Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ὁ δὲ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν
ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν ἴδια τὰ πρόβατα, καταλείπει αὐτά," *ἐπάκουσον καὶ τοῦ
Πλάτωνος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς* Πολιτείας *ὅπως ποτὲ ταῦτα διερμηνεύει·* c

"Νῦν δὲ ὁρᾷς, ὦ Θρασύμαχε, ἔτι γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ἐπισκεψώμεθα, ὅτι 2
τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τὸ πρῶτον ὁριζόμενος τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα, οὐκέτι

S. 132, 13—S. 133, 10: Plat. resp. 415a—c 13-17 Hes 34, 2—4
17-19 Ioh 10, 11f. 21—S. 134, 11: Plat. resp. 345b—e

ION(D)

2 *οὕτω ἀγ. φ. οὕτω γ.* ND | *γένωνται*] *ἔσονται* Pl. | *φυλάξουσι* Pl.
3 *ἐκγόνους* ND Pl. | *ἐάν τε* Pl. 4 *ἔκγονος* ND 4f. *κατελεήσουσιν* Pl.
5 *ἀποδόντες* Pl. | *ὤσουσιν* Pl. *ὡς οὖσιν* die Hss. | *ἢ εἰς* IO *ἢ ὡς* ND *εἰς* Pl.
6 *ἢ*[1] IO *ἢ ὡς* ND *ἢ εἰς* Pl. | *ἂν* Pl. | *ἢ*[2]] *τις* Pl. 7 *τις* < Pl. 8 *χρησμοῦ*
Pl. *χρησίμου* die Hss. 8f. *ὁ — διαφυλάξῃ* I *ὁ σιδηροῦς διαφυλάξῃ καὶ* (<
O) *ὁ χαλκοῦς φυλάξῃ* (*φυλ.* < ND) OND *ὁ σίδηρος ἢ ὁ χαλκὸς φυλάξῃ* Pl.
11 Die Überschrift in ION 12 *παρεστῶτας* ND 15 *βόσκετε*] *ποιμαίνετε*
ND | *καὶ*[3] < O 17 *τοῦ* < ND 18 *ἑαυτοῦ* I 18f. *καὶ — ποιμήν* < ND
19 *εἰσὶ* ND | *τὰ* (< D) *πρ. ἴδια* ND | *ἐπάκουσον* < ND 19f. *ὁ Πλάτων* ND
20 *ᾱ* O | *ὅπως ποτὲ* < ND 22 *τὸ* < ND

φου δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς φυλάξαι, ἀλλὰ πιαίνειν οἴει αὐτὸν τὰ πρόβατα, καθ' ὅσον ποιμήν ἐστιν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα, ἀλλ' ὥσπερ δαιτυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἑστιᾶσαι πρὸς τὴν εὐωχίαν ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ χρηματιστήν, ἀλλ' οὐ ποιμένα. τῇ ποιμενικῇ δ' οὐ δήπου ἄλλου του μέλει ἢ ἐφ' ᾧ τέτακται, ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκποριεῖ, ἐπεὶ d τά γε αὑτῆς ὥστ' εἶναι βελτίστην ἱκανῶς δήπου ἐκπεπόρισται, ἕως μηδὲν ἐνδέῃ τοῦ ποιμενικὴ εἶναι. οὕτω δὴ ᾤμην ἔγωγε νῦν δὴ ἀναγκαῖον εἶναι ἡμῖν ὁμολογεῖν πᾶσαν ἀρχήν, καθ' ὅσον ἀρχή, μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ τε καὶ θεραπευομένῳ, ἐν πολιτικῇ καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. σὺ δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἑκόντας οἴει ἄρχειν;"

με'. ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

| *Τῆς παρ' Ἑβραίοις προφητείας λεγούσης·* "Ἐκ τοῦ φόβου σου, κύριε, **45,1** ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας" *ὁ Πλάτων* (615) *ἐν Θεαιτήτῳ τάδε λέγοντα Σωκράτην ποιεῖ·*

"Πάσχουσι δὴ οἱ ἐμοὶ συγγιγνόμενοι ταὐτὸν ταῖς τικτούσαις· ὠδίνουσι γὰρ καὶ ἀπορίας ἐμπίπλανται νύκτας τε καὶ ἡμέρας πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖναι. ταύτην δὲ τὴν ὠδῖνα ἐγείρειν τε καὶ ἀποπαύειν ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται." b

μϛ'. ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ φήσαντος· "Καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, **46,1** καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο ἀπὸ βορρᾶ" *καὶ ἑξῆς εἰπόντος·*

S. 133, 21—S. 134, 11: Plat. resp. 345 b—e **13f.** Ies 26, 17f. **16-18** Plat. Theaet. 151 a **20f.** Hes 1, 3f.

ION(D)

1 *ἀκριβῶς*] *ἀληθῶς* ND **3** *ἑστιάσασθαι* Steph., *-σεσθαι* Pl. **4** *δὲ ποιμενικῇ* Pl. **5** *τοῦτο* ND | *ἐκποριεῖ*] *ἐκποιεῖ* O **6** *αὐτῆς* Pl. | *βελτίστη* Pl. | *ἕως γ' ἂν* Pl. **7** *ἀνάγκη* ND | *εἶναι*^{2} < ND **9** *ἔν τε* Pl. **10** *τοὺς ἄρχοντας* < ND | *ἐν τ. πόλ.* nach *ἄρχοντας*^{2} ND **12** Die Überschrift in ION **14**: Eus. bezieht hier mit der Masora *πν. σωτ.* zu *ἐτέκομεν*, dagegen LXX: *ἐτέκομεν· πν. σ. σου ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς*: s. Doergens a. a. O. (angeführt zu S. 6, 13) 45 Anm. 1 **15** *Σωκράτεσ* N^{1} (verbess. 2. H.) *Σωκράτει* D **16** *δὲ δὴ* Pl. | *συγγινόμενοι* ND | *καὶ τοῦτο ταὐτὸν* Pl. | *ἐν ταῖς* I **17** *ἐπίμπλανται* I | *'κεῖναι* ON **18** *δύναται τέχνη* ND **19** Die Überschrift in ION **20** *Ἰεζεκιὴλ* ID *Ἱεζεκιὴλ* N *Ἐζεκιὴλ* O

"Καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσάρων ζῴων. καὶ ἡ ὅρασις αὐτῶν ὁμοίωμα
ἀνθρώπου ἐπ' αὐτοῖς καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνί. καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων
αὐτῶν πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ πρόσωπον λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέσσαρσι c
καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσι καὶ πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς
τέσσαρσι," *καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως ἄκουσον ἅ φησι·*

"Νῦν δή, ἔφην, αὐτῷ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα τό τε 2
ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς; ἔφη. Εἰκόνα
πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ, ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων οἷαν ἔλεγε. Ποίαν τινά;
ἦ δ' ὅς. Τῶν τοιούτων τινά, ἦν δ' ἐγώ, οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι
φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας καὶ ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου καὶ ἄλλαι τινὲς συχναί.
Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ 3
πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων καὶ d
δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὑτοῦ ταῦτα πάντα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη,
τὸ ἔργον· ὅμως δ', ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων ὁ λόγος,
πεπλάσθω. Μίαν δὲ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δὲ ἀνθρώπου· πολὺ 4
δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτ', ἔφη, ῥᾴω· | καὶ (616)
πέπλασται. Ξύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ἔχοντα, ὥστε πῃ ξυμπεφυκέναι
ἀλλήλοις. Ξυνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν
τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυ-
τρον ὁρῶντι ἓν ζῷον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέ- 5
γωμεν δὴ τῷ λέγοντι ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ
πράττειν οὐ ξυμφέρει, διότι οὐδὲν ἄλλο φήσει ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ τὸ παντοδαπὸν
θηρίον εὐωχοῦντι ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα, τὸν b

1-5 Hes 1, 5f. und 1, 10 **6**—S. 136, 10: Plat. resp. 588b—589b

ION(D)

1 *τεσσάρων — ὁμοίωμα*² < O | *ὁμοίωμα*² I *ὡς ὁμ.* ND **2** *καὶ* (nach *ἐπ' αὐτοῖς*) *αὐτὴ ἡ ὅρασις αὐτῶν ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων καὶ* O **2** *τέσσαρα πρόσωπα* ON ~ I | *καὶ*² < ON **5** *-σιν ὁ* (< *καὶ*) ND | *ἄκουσον ἅ* < ND **6** *δή* O Pl. *δ'* I *δέ* ND | *τό τε* Pl. *τοῦ τε* die Hss. **7** *τὸ* Pl. *τοῦ* die Hss. | *πράσσειν* ON **8** *πλάσαντα* I | *ἴδη* ON | *οἷα* Pl. **10** *Σκύλης* ON¹ (verbess. 2. H.) D | *συχναὶ* + *λέγονται ξυμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι* Pl. **11** *μὲν* < O **12** *πολυκεφάλου*] *πολυμόρφου* ND **13** *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss. | *πάντα ταῦτα* Pl. | *πλ××στου* N (α 2. H.) *πλείστου* D **14** *δ'* < ND | *ὁ* < Pl. **15** *Μίαν δὲ* ION² *μηδὲ μίαν* N¹D *μίαν δὴ* Pl. | *δὲ*²] *δ'* ND **16** *καὶ*¹ ×× N *καὶ τὸ* D **17** *ἔχοντα*] *ὄντα* Pl.; *γ' ὄντα* ? Mras **18** *ἀλλήλοιν* ND | *δὴ* G (O nicht ganz deutlich) Pl. *δὲ* IN **20** *ὁρῶντι*] *ἰδόντι* ND **20f.** *λέγομεν* ND **21** *δὴ* (auch D)] *δὲ* N **22** *συμφέρει* ON | *ὅτι* Pl. | *φησὶν* Pl.

δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν παὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι ὅπῃ ἂν ἐκείνων
ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ξυνεθίζειν μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ'
ἐᾶν αὐτὰ ἐν αὑτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντά- 6
πασι γάρ, ἔφη, ταῦτ' ἂν λέγοι ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια
λέγων λυσιτελεῖν φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ
ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος καὶ τοῦ πολυκεφάλου c
θρέμματος ἐπιμελήσεται ὥσπερ γεωργός, τὰ μὲν ἥμερα τρέφων καὶ τιθασσεύων, τὰ δὲ ἄργια ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὑτῷ οὕτω θρέψει; Κομιδῇ γὰρ αὖ λέγει ταῦτα ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν."

μζ'. ΟΤΙ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝ ΕΙΣ ΔΩΔΕΚΑ ΦΥΛΑΣ ΝΟΜΟΘΕΤΕΙ ΔΙΕΛΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΑΣ ΚΑΤΑ ΜΙΜΗΣΙΝ ΤΟΥ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΕΘΝΟΥΣ

Τοῦ παντὸς Ἑβραίων ἔθνους εἰς δώδεκα φυλὰς διεσταλμένου καὶ ὁ 47,1
Πλάτων ὁμοίως τοῦτο χρῆναι δεῖν ἐπὶ τῶν αὑτοῦ πολιτῶν φυλάξαι νομοθε- d
τεῖ, λέγων ὧδε·

"Δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἰσομοιρίᾳ νενεμήσθω, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἑκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους."

Καὶ πάλιν φησί·

"Ταξιάρχους αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἱρεθέντας στρατηγοὺς δώδεκα, ἑκάστῃ φυλῇ ταξίαρχον."

S. 135, 6—S. 136, 10: Plat. resp. 588b—589b **17-19** Plat. leg. 760b
21f. Plat. leg. 755d

ION(D)

1 *ἂν* < ND | *ἐκεῖνον* I **2** *ἄγῃ* (auch D)] *ἄγει* N **3** *αὐτὰ*] *αὐτὸς* I | *αὑτοῖς* Pl. *αὐτοῖς* die Hss. | *τε* Pl. *γε* die Hss. **4** *λέγοι ὁ* N Pl. *λέγοιτο* IOD **6** *ἐγκρατέστερος* ND **7** *ἥμερα* O Pl. *ἡμέτερα* ID *ἥμεκκρα* N **7f.** *τιθασσεύων* Pl. **8** *δ'* ND **9** *κηδόμενος* + *φίλα ποιησάμενος* Pl. | *αὑτῷ* Pl. *αὐτῷ* die Hss. **10** *ταῦτα* < I **11-13** Die Überschrift in ION | *καὶ ὁ* ND | *τῶν* < O **14** *ἔθνους*] *γένους* ND **15** *ὁμοίως* < ND | *τοῦτο* IN *τούτω* O | *χρῆναι δεῖν* IO *δεῖν* ND; s. zu S. 5, 17f. | *φησὶν ἐπὶ* ND | *αὑτοῦ* Vig. *αὐτοῦ* die Hss. | *νομοθετεῖ* < ND **17** *ἰσομοιρίᾳ* Mras *ἰσομοιρία* ION *ἴσα μόρια* Pl. **19** gegen Gaisf., Giff. und Burnet bemerke ich, daß auch I (wie ON) *φρουράρχους* hat (*φυλάρχους* Pl. Hss.) **21** *αὐτοῖσι* ON *αὐτοῖς* I *δὲ αὐτοῖσι* Pl.

μη'. ΕΝ ΠΟΤΑΠΩΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΚΑΤΟΙΚΙΖΕΙΝ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΕΙ ΤΟΠΩΙ· ΔΙΑΓΡΑΦΕΙ ΔΕ ΕΟΙΚΟΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΙ ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ

| *Τῆς παρὰ παισὶν Ἑβραίων πάλαι πρότερον συνεστώσης βασιλικῆς* 48,1
μητροπόλεως, ἄπωθεν μὲν θαλάσσης οὔσης, ἐν ὄρεσι δὲ κατῳκισμένης (617)
πάμφορόν τε γῆν κεκτημένης, καὶ ὁ Πλάτων τοιαύτην τινὰ εἶναι δεῖν φησι b
τὴν πρὸς αὐτοῦ κατοικιζομένην ἐν τοῖς Νόμοις. *λέγει δὲ ὧδε·*

"Τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἐστιν ὃ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτάτω, πότερον 2
ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαία.

Σχεδόν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἧς πέρι τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἴς τινας ὀγδοήκοντα σταδίους.

Τί δέ; λιμένες ἆρ' εἰσὶ κατ' αὐτῆς, ἢ τὸ παράπαν ἀλίμενος;

Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτη γε, ὡς δυνατόν ἐστι μάλιστα, ὦ ξένε. c

Παπαῖ, οἷον λέγεις. τί δέ; περὶ αὐτὴν ἡ χώρα πότερα πάμφορος ἢ καί 3
τινων ἐπιδεής;

Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής.

Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἆρ' ἔσται τις πλησίον;

Οὐ πάνυ, διὸ κατοικίζεται· παλαιὰ γάρ τις ἐξοίκησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

Τί δέ; πεδίων τε καὶ ὀρῶν καὶ ὕλης πῶς μέρος ἑκάστων ἡμῖν εἴληχε;

Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη.

Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις;

Πάνυ μὲν οὖν.

Οὐ τοίνυν ἀνίατος ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία 4
τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος, ἀλλ' ἐπιδεὴς πολλῶν, μεγάλου d
τινὸς ἔδει σωτῆρός γε αὐτῇ καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν ἤθη καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἕξειν τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παρα-

8—S. 138, 12: Plat. leg. 704b—705b

ION(D)

1-3 Die Überschrift I^zON | *τόπῳ*] *τόπον* I | *δ'* ON | *τῷ*] *τῶν* I **5** *ἄπωθεν* O *ἄποθεν* IN **6** *τινὰ τοιαύτην* ND **7** *δ'* ND **8** *ἐπερωτῶ* Pl. **9** *ἐστι* ND | *ἡ* I **12** *λίμναις* I | *κατ' αὐτῆς* nach späterem Sprachgebrauch = *in ihrem Gebiet*; *κατὰ ταῦτα αὐτῆς* Pl. = *auf dieser Seite derselben* (= *auf der Seeseite)* **13** *ἀλίμενος* (*ευ* 1. ? H. über *ἀ*) N *εὐ ἀλ.* D **14** *πότερον* ND **17** *δ'* ND | *αὐτῇ* I **18** *διὸ κατ.*] *διακατοικίζεται* O *διὸ καὶ κατ.* Pl. | *τις* (auch D) < N **21** *τῇ*] *τὸ* I **22** *πεδιεινοτέραν* Pl. **24** *ἀνίατός γε* Pl. **26** *γε*] *τε* Pl. | *αὔτη* ON

μύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀγδοήκοντα σταδίων. ἐγγύτερον μέντοι τοῦ δέον- 5
τος κεῖται τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν φῇς αὐτὴν εἶναι· ὅμως
δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσοικος γὰρ θάλαττα χώρᾳ τὸ μὲν παρ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· | ἐμπορίας γὰρ καὶ (618)
χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα αὐτὴν ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα
ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτὴν πρὸς αὑτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον
ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς 6
ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται τραχεῖα τε οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολυ-
φόρος τ' εἴη καὶ πάμφορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν
παρεχομένη νομίσματος ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίπλαιτ' ἄν· οὗ
μεῖζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ' ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γένοιτο εἰς γενναίων b
καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν."

*Ἀλλὰ γὰρ τοσούτων ἡμῖν καὶ μέχρι τοῦδε ἀποδεδειγμένων σκεψώ-
μεθα ὅπως τὸν τῆς παρ' Ἑβραίοις παιδείας τρόπον δι' ὧν εἰρήκαμεν ἀπο-
δεξάμενος τὸν Ἑλληνικὸν παραιτεῖται, γράφων ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς* Πολιτείας c
ὧδε·

μθ'. ΟΠΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΙ-ΔΕΙΑΣ ΩΣ ΕΠΙΒΛΑΒΗ ΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑ ΠΑΡΑΙΤΕΙΤΑΙ

"Ὡς μὲν πρὸς ὑμᾶς εἰρήσθω (οὐ γάρ μου κατερεῖτε πρὸς τοὺς τῆς τρα- **49,1**
γῳδίας ποιητὰς καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοὺς μιμητικούς), λώβη ἔοικεν εἶναι
πάντα τὰ τοιαῦτα τῆς τῶν ἀκουόντων διανοίας, ὅσοι μὴ ἔχουσι φάρμακον d
τὸ εἰδέναι αὐτὰ οἷα τυγχάνει ὄντα. Πῇ δή, ἔφη, διανοούμενος λέγεις; **2**
Ῥητέον, ἦν δ' ἐγώ, καίτοι φιλία γέ τίς με καὶ αἰδὼς ἐκ παιδὸς ἔχουσα περὶ
Ὁμήρου ἀποκωλύει λέγειν. ἔοικε γὰρ τῶν καλῶν ἁπάντων τούτων τῶν τρα-
γικῶν πρῶτος διδάσκαλός τε καὶ ἡγεμὼν γενέσθαι. ἀλλ' οὐ γὰρ πρό γε τῆς
ἀληθείας τιμητέος ἀνήρ, ἀλλ' ὃ λέγω ῥητέον. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη."

S. 137, 8—S. 138, 12: Plat. leg. 704b—705b 19-26 Plat. resp. 595bc

ION(D)

1 τοῦ] *τῆς* I 2 *θαλάσσης* ON | *αὐτὴν φῇς* Pl. 3 *θάλασσα* ON 5 *ἐμπιπλῶσα* ND 6 *αὐτήν τε* Pl. | *αὑτὴν* Pl. *αὐτὴν* die Hss. 8 *τε*] *δὲ* Pl. 10 *ἀργυρίου* ND | *χρυσίου* ND | *ἀντεμπίπλαιτ'* ON^{1} (nach *πι μ* übergeschrieben 2. H.) Pl. *ἀντιπίπλαιτ'* I *ἀντ' ἐπίμπλετ'* D 11 *γίγνοιτο* Pl. 13 *γὰρ* — *ἀποδεδ.* < ND | *τοῦδε* I *τούτου* O 14 *ὅπως*] *λοιπὸν πῶς* ND 15 *ι'* O 17f. Die Überschrift in I^{z}ON | *προπαιδίας* I 19 *εἰρῆσθαι* Pl. 20 *ἅπαντας* Pl. 21f. *τῆς* — *αὐτὰ* < I 22 *δή* G (in O der Vokal zerstört) D Pl. *δέ* I *δὲ* (*ή* 1.? H. über *ὲ*) N 23 *καί τι* ND 24 *κωλύει* ND | *με λέγειν* ND | *μὲν γὰρ* Pl. | *ἁπάντων* < ND 25f. *ἀλλ'* — *ἔφη* < ND

Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει· 3
"Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων πέρι μὴ ἀπαιτῶμεν λόγον Ὅμηρον μηδὲ ἄλλον
<ὁν>τινοῦν τῶν ποιητῶν ἐρωτῶντες, εἰ ἰατρικὸς ἦν αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ μιμητὴς
μόνον ἰατρικῶν λόγων, τίνας ὑγιεῖς ποιητής τις τῶν παλαιῶν ἢ τῶν νέων λέγεται
πεποιηκέναι, ὥσπερ Ἀσκληπιός, ἢ τίνας | μαθητὰς ἰατρικῆς κατελίπετο, ὥσπερ (619)
ἐκεῖνος τοὺς ἐγγόνους. μηδ' αὖ περὶ τὰς ἄλλας τέχνας αὐτὸν ἐρωτῶμεν, ἀλλ'
ἐῶμεν. περὶ δὲ τῶν μεγίστων τε καὶ καλλίστων, ὧν ἐπιχειρεῖ λέγειν 4
Ὅμηρος, πολέμων τε πέρι καὶ στρατηγιῶν καὶ διοικήσεων πόλεων καὶ παι-
δείας πέρι ἀνθρώπων, δίκαιόν που ἐρωτᾶν αὐτὸν πυνθανομένους· Ὦ φίλε
Ὅμηρε, εἴπερ μὴ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀληθείας εἶ ἀρετῆς πέρι εἰδώλου δημιουργός,
ὃν δὴ μιμητὴν ὡρισάμεθα, ἀλλὰ καὶ δεύτερος καὶ οἷός τε ἦσθα γινώσκειν ποῖα
ἐπιτηδεύματα βελτίους ἢ χείρους ἀνθρώπους ποιεῖ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, λέγε b
ἡμῖν τίς τῶν πόλεων διὰ σὲ βέλτιον ᾤκησεν, ὥσπερ διὰ Λυκοῦργον Λακεδαίμων
καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς πολλαὶ μεγάλαι τε καὶ σμικραί. σὲ δὲ τίς αἰτιᾶται 5
πόλις ἀγαθὸν νομοθέτην γεγονέναι καὶ σφᾶς ὠφεληκέναι; Χαρώνδαν μὲν
γὰρ Ἰταλία καὶ Σικελία, καὶ ἡμεῖς Σόλωνα· σὲ δὲ τίς; ἕξει τινὰ εἰπεῖν; Οὐκ
οἴομαι, ἔφη ὁ Γλαύκων· οὔκουν λέγεταί γε οὐδ' ὑπ' αὐτῶν Ὁμηριδῶν. Ἀλλὰ
δὴ τίς πόλεμος ἐπὶ Ὁμήρου ὑπ' ἐκείνου ἄρχοντος ἢ συμβουλεύοντος εὖ πολε- c
μηθεὶς μνημονεύεται; Οὐδείς. Ἀλλ' οἷα δὴ εἰς τὰ ἔργα σοφοῦ ἀνδρὸς 6
πολλαὶ ἐπίνοιαι καὶ εὐμήχανοι εἰς τέχνας ἤ τινας ἄλλας πράξεις λέγονται,
ὥσπερ αὖ Θάλεώ τε πέρι τοῦ Μιλησίου καὶ Ἀναχάρσιδος τοῦ Σκύθου; Οὐδα-
μῶς τοιοῦτον οὐθέν. Ἀλλὰ δὴ εἰ μὴ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ τισὶν ἡγεμὼν παι- 7
δείας αὐτὸς ζῶν λέγεται Ὅμηρος γενέσθαι, οἳ ἐκεῖνον ἠγάπων ἐπὶ συνουσίᾳ
καὶ τοῖς ὕστερον ὁδόν τινα παρέδοσαν βίου Ὁμηρικὴν [ἄν], ὥσπερ Πυθαγόρας
αὐτός τε διαφερόντως ἐπὶ τούτων ἠγαπήθη καὶ οἱ ὕστεροι ἔτι καὶ νῦν Πυ-
θαγόρειον τρόπον ἐπονομάζοντες τοῦ βίου διαφανεῖς πη δοκοῦσιν εἶναι ἐν d

2—S. 141, 5: Plat. resp. 599 b—601 b

ION(D)

2 *ἀπαιτῶμεν*] *ἀπαιτῶν μὲν* I | *μηδὲ* I *μηδ'* ON *ἢ* Pl. 3 *ὁντιναοῦν* Pl. *τινοῦν* die Hss. | *ἦν τις* Pl. 4 *μόνον* < I | *λόγων μόνων* I | *παλαιός τις τῶν ποιητῶν ποιητὴς* O | *παλ. — νέων*] *πάλαι ἢ νῦν* ND 6 *ἐκγόνους* ND Pl. | *αὐτοὺς* Pl. 7 *δὲ* < ND | *τῶν — ὧν*] *ὧν μεγίστ. τε καὶ καλλ.* Pl. 9 *πέρι* < ND | *δίκ. — ἐρωτᾶν*] *ἐρωτητέον* ND | *πυνθαν.* < ND 11 *δὴ*] *δὴ καὶ* I | *ἦσθα*] *οἶσθα* ND | *γιγνώσκειν* Pl. 12 *ποιεῖ* vor *χείρους* I 12 f. *λέγε ἡμῖν* < ND 13 *ᾤκισεν* ND 14 *μικραί* ND 15 *νομ. ἀγ.* Pl. 16 *τινὰ* < ND 17 *οἶμαι* Pl. 18 *ἐπὶ*] *ὑπὸ* ND | *ὑπὸ* O; *ὑπ' ἐκείνου* < ND 21 *αὖ* < ND | *Θαλός ἐῶ* I 22 *τοιοῦτον οὐθέν* < ND | *οὐδέν* Pl. | *μὴ* < ND 23 *ἐκείνων* N^1 (verbess. 2. H.) D 24 *ὑστέροις* Pl. | *ἄν* < Pl. 25 *ἐπὶ τούτων* (auf *τοῖς ὕστερον* bezogen)] richtig *ἐπὶ τούτῳ* Pl.

τοῖς ἄλλοις; Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοιοῦτον οὐδὲν λέγεται. ὁ γὰρ Κρεώφυλος, ὦ 8
Σώκρατες, ὁ τοῦ Ὁμήρου ἑταῖρος, τοῦ ὀνόματος ἂν γελοιότερος ἔτι πρὸς
παιδείαν φανείη, εἰ τὰ λεγόμενα περὶ Ὁμήρου ἀληθῆ ἐστι. λέγεται γάρ που ὡς
πολλὴ ἀμέλεια περὶ αὐτὸν ἦν ἐπ' αὐτοῦ ἐκείνου, ὅτε ἔζη. Λέγεται γὰρ οὖν,
ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' οἴει, ὦ Γλαύκων, εἰ τῷ ὄντι οἷός τε ἦν παιδεύειν ἀνθρώ- 9
πους καὶ βελτίους ἀπεργάζεσθαι Ὅμηρος, ἅτε περὶ τούτων οὐ μιμεῖσθαι, ἀλλὰ
γινώσκειν δυνάμενος, οὐκ ἄρ' ἂν πολλοὺς ἑταίρους | ἐποιήσατο καὶ ἐτιμᾶτο (620)
καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτῶν; ἀλλὰ Πρωταγόρας μὲν ἄρα ὁ Ἀβδηρίτης καὶ 10
Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πάμπολλοι δύνανται τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν παρεστάναι
ἰδίᾳ συγγιγνόμενοι, ὡς οὔτε οἰκίαν οὔτε πόλιν τὴν αὑτῶν οἰκεῖν οἷοί τε ἔσον-
ται, ἐὰν μὴ σφεῖς αὐτῶν τῆς παιδείας ἐπιστατήσωσι, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ
οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν
αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι. Ὅμηρον δὲ ἄρα οἱ ἐπ' ἐκείνου, εἴπερ οἷός τε ἦν πρὸς 11
ἀρετὴν ὀνι<νά>ναι ἀνθρώπους, ἢ Ἡσίοδον ῥαψῳδεῖν ἂν περιιόντας εἴων b
καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἂν αὐτῶν ἀντείχοντο ἢ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἠνάγκαζον παρὰ
σφίσιν οἴκοι εἶναι, ἢ εἰ μὴ ἔπειθον, αὐτοὶ ἂν ἐπαιδαγώγουν, ὅπῃ ᾖεσαν, ἕως
ἱκανῶς παιδείας μεταλάβοιεν; Παντάπασιν, ἔφη, δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρα- 12
τες, ἀληθῆ λέγειν. Οὐκοῦν τιθῶμεν ἀπὸ Ὁμήρου ἀρξάμενοι πάντας τοὺς ποιητι-
κοὺς μιμητὰς εἰδώλων ἀρετῆς εἶναι καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ποιοῦσι, τῆς δ' ἀλη-
θείας οὐχ ἅπτεσθαι; ἀλλ' ὥσπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὁ ζωγράφος σκυτοτόμον
ποιήσει δοκοῦντα εἶναι αὐτός τε οὐκ ἐπαΐων περὶ σκυτοτομίας καὶ τοῖς μὴ c
ἐπαΐουσιν, ἐκ τῶν χρωμάτων δὲ καὶ σχημάτων θεωροῦσι; Πάνυ μὲν 13
οὖν. Οὕτω δή, οἶμαι, καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματα ἄττα ἑκάστῳ τῶν
τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν αὐτὸν οὐκ ἐπαΐοντα ἀλλ'
ἢ μιμεῖσθαι, ὥστε ἑτέροις τοιούτοις ἐκ τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν, ἐάν τε

S. 139, 2—S. 141, 5: Plat. resp. 599b—601b

ION(D)

2 *ἴσως, ὁ* Pl. | *ἔτι γελ. ἂν* O 3 *ἐστι* < Pl. | *που* < Pl. 4 *πολλή τις* Pl. | *ἐπ' ἐκ. αὐτοῦ* ND | *γὰρ οὖν* < ND 5 *τῷ ὄντι* < ND 6 *βελτίους ἀπεργ.*] *βελτιοῦν* ND 7 *γιγνώσκειν* Pl. | *καὶ ἐτιμᾶτο* < ND 8 *Αὐδειρίτης* O *Αὐδηρίτης* ND 9 *ὁ Κεῖος* Pl. *ὁ Κίος* OND (-ῖ- ND) *οἰκεῖος* I | *πολλοὶ* ND | *παρεστάναι (als Beispiele) vor Augen stehen*] *παριστάναι (vor Augen führen)* Pl. 10 *συγγιγνόμενοι* I *συγγινόμενοι* O *συγγινομένοις* ND *ξυγγιγνόμενοι* Pl. | *αὑτῶν* Pl. *αὐτῶν* die Hss. | *διοικεῖν* Pl. 11 *ἐπιστατ. τῆς παιδ.* Pl. 13 *αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι*] *αὐτῶν τοὺς φίλους* ND 14 *ὀνινάναι* Matthiae *ὀνίναι* IO *ὀνῆναι* N *ὀνεῖναι* D, *ὀνεῖναι* oder *ὀνίναι* Pl. Hss. 15 *ἀντείχ. αὐτῶν* O 17 *δοκεῖς μοι* < ND 18 *ἀλ. λέγειν*] *ἀληθεύεις* ND | *ἀρξαμένους* Pl. 18f. *ποιητικοὺς*] *ποιητὰς* ND 22 *δὲ*] *τε* I 23 *ἄττα* Pl. *διττὰ* die Hss. | *ἑκάστῳ auf jeden Gegenstand (Sujet), zu ἐπιχρωματίζειν*; *ἑκάστων* Pl.

περὶ σκυτοτομίας τι λέγῃ ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἁρμονίᾳ, πάνυ εὖ δοκεῖν λέγεσθαι ἐάν τε περὶ στρατηγίας ἐάν τε περὶ ἄλλου ὁτουοῦν· οὕτω φύσει 14 αὐτὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ κήλησιν ἔχειν· ἐπεὶ γυμνωθέντα γε τῶν τῆς μουσι- d κῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ λεγόμενα οἶμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνεται. τεθέασαι γὰρ ἢ οὔ; Ἔγωγ', ἔφη."

Καὶ τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων εὖ μοι ἔχειν δοκεῖ βραχέα ἄττα τῶν 15 *Πλάτωνος διελθεῖν, δι' ὧν λογικώτερον τὸν περὶ θεοῦ καὶ προνοίας συνίστησι λόγον, τοῖς Ἑβραίων κἂν τούτῳ παριστάμενος δόγμασι. πρῶτα δὲ θεασώμεθα ὅπως τὰς δόξας τῶν ἀθέων ἐκτίθησι·*

ν'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΘΕΩΝ ΔΟΞΗΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

| "Λέγουσί πού τινες ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα **50,1** καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην. (621)

Οὐκοῦν καλῶς;

Εἰκός γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. ἑπόμενοί γε μὴν αὐτοῖς b σκεψώμεθα, τί ποτε καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι.

Πάντως. 2

Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρότατα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν.

Πῶς λέγεις; 3

Ὧδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ· πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνῃ δὲ οὐδὲν τούτων. καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, c γῆς τε καὶ ἡλίου καὶ σελήνης ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι παντε-

S. 139, 2—S. 141, 5: Plat. resp. 599b—601b 12—S. 143, 2: Plat. leg. 888e—890b

ION(D)

1 *περὶ* < ND | *τι*] *τις* Pl. 2 *οὕτως* G (O unleserlich) 3 *ἐπεὶ γυμν.* Pl. *ἐπιγυμν.* die Hss. 4 *χρημάτων* I | *τὰ*^{2} < Pl. 5 *γὰρ* < ND | *ἢ οὔ*] *που* Pl. | *Ἔγωγε* ON 8 *τούτῳ*] *οὕτως* I 9 *-σιν* ND 10f. Die Überschrift in I^{z}ON | *ι'* O 12 *γενόμενα*] *γινόμενα* I 13 *ἀπογενησόμενα* ND | *τέχνῃ* ION (Burnets Angabe über Eus. ist falsch) und alle Hss. Pl. außer einer, die von 2. H. *τύχῃ* bietet | *τέχνην* ION und die 2. H. derselben Platohs., richtig *τύχην* Platos übrige Hss. 15 *λέγειν ὀρθ.* ND 16 *σκεψ. τοὺς ἐκεῖθεν* Pl. 18 *φασί* G (O zerstört) N Pl. *φησί* I 19 *λαμβάνουσι* ND 21 *σμικρότερα* ND Pl. 23 *Ὧδέ τι* die Hss. 24 *φασί* < ND

λῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἑκάστων, ᾗ συμ-
πέπτωκεν ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ
μαλακὰ πρὸς σκληρὰ καὶ πάντα ὁπόσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην
ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως γεγεννηκέναι τόν τε
οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα, ὁπόσα ἂν κατ' οὐρανόν, καὶ ζῷα αὖ καὶ φυτὰ ξύμ-
παντα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενομένων, οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διά τινα d
θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. τέχνην δὲ 4
ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην, θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννη-
κέναι παιδιάς τινας ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλ' εἴδωλ' ἄττα ξυγ-
γενῆ ἑαυτῶν, οἷα γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ καὶ ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι
τέχναι. αἱ δ' εἴ τι καὶ σπουδαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας ὁπόσαι
τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὑτῶν δύναμιν, οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ
γυμναστική. καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν σμικρόν τι μέρος εἶναί φασι κοινω-
νοῦν φύσει, τέχνῃ δὲ πολύ· | οὕτω καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν οὐ φύσει, τέχνῃ (622)
δέ, ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

Πῶς λέγεις; 5

Θεούς, ὦ μακάριε, πρῶτον εἶναί φασιν οὗτοι τέχνῃ, οὐ φύσει, ἀλλά τισι
νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖς συνωμολόγησαν νομοθε-
τούμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ ἕτερα, τὰ δὲ δὴ
δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ' ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις
καὶ μετατιθεμένους ἀεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκα- b
στα εἶναι, γιγνόμενα τέχνῃ καὶ νόμοις, ἀλλ' οὐ δή τινι φύσει. ταῦτ' ἐστίν, 6
ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιη-
τῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον, ὅ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος. ὅθεν ἀσέ-
βειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προσ-
τάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις τε διὰ ταῦτα ἑλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν
ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δουλεύοντα
ἑτέροισι κατὰ νόμον.

S. 141, 12—S. 143, 2: Plat. leg. 888e—890b

IO (da in O zwei Bogen, von 5 *ὁπόσα* bis S. 147, 24 *δὴ* arg zerfressen sind, habe ich in dieser Partie die Lesarten von O durch G kontrolliert) N (D)

1 *ἕκαστα ἑκάστων* Pl. 4 *συνεκρᾶσθαι* ND (-ά-) | *ταύτῃ*] *ταῦτα* I | *γεγεννηκ.* Pl. *γεγενηκέναι* die Hss. 5 *ἂν* < Pl. 8 *αὐτὴν θν.* Pl. | *ὕστερον* OG | *γεγενν.* Pl. *γεγενηκέναι* die Hss. 10 *οἷα*] *οἷ' ἡ* Pl. 11 *δ' εἴ*] *δέ* Pl. 12 *αὑτῶν* Pl. *αὐτῶν* IO *ἑαυτῶν* ND 14 *τὸ πολύ* Pl. | *καὶ*] *δὲ καὶ* Pl. 17 *εἶναι πρῶτόν* Pl. 18 *ἑαυτοῖσι* Pl. 19 *δή*[2] < OG 22 *τοῖς νόμοις* Pl. 23 *τε* < I 25 *ἐμπίπτουσιν ἀνθρώποις* I 26 *κατὰ φύσει* (so) ND 27 *βίον ὀρθόν* I 28 *ἑτέροις* ND

Οἷον διελήλυθας, ὦ ξένε, λόγον καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ
πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις.'' c
Καὶ μεθ' ἕτερά φησιν· 7
''Ἀλλά γε δὴ πάλιν λέγε μοι, Κλεινία, καὶ σύ· κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα τῶν πάντων ἡγεῖσθαι εἶναι καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δ' ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν, ἀλλ' ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.
Πάνυ μὲν οὖν.
Ἆρ' οὖν πρὸς Διὸς οἷον πηγήν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώ- 8
πων ὁπόσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει πάντα d
λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρόν γε τὸ διαφέρον, εἰ φανεῖεν οἱ λόγων ἁπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλως τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι οὐ ταῦτα οὕτως ἔχειν.
Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπῃ δή, πειρῶ φράζειν.
Ἔοικε τοίνυν ἀληθεστέρων ἁπτέον λόγων.''
Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· 9
''Ψυχήν, ὦ ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι καὶ δὴ καὶ γενέ-
σεως, | ὡς ἐν πρώτοις ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη καὶ μετα- (623)
βολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον. εἰ δ' ἔστι ταῦτα οὕτως, ἆρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης γε αὐτῆς πρεσβυτέρας ἢ σώματος;
Ἀνάγκη.
Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλα- 10
κῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα
ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, b
ἣν οὐκ ὀρθῶς αὐτοὶ ἐπονομάζουσι, τούτου ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ.
Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

4-16 Plat. leg. 891b—d 18—S. 144, 5: ders. ebd. 892a—c

ION(D)

3 *μεθ' ἕτερά*] *αὖ* ND 4 *γε* < Pl. | *πάλιν* nach *μοι* Pl. | *εἶναι*] *ε* (so) O < G 6 *ἡγ. τ. πάντων* Pl. | *ὀνομάζων* I 7 *ἀλλὰ σημ. ὄντως* ND 12 *μικρόν* ND 13 *ἄλλοις* Pl.; *ἄλλως — ἐξάρχ.* < ND | *μὴ* ND 14 *οὐ ταῦτα*] *ταῦτα* Pl. 15 *δή* < Pl. 16 *ἁπτέον εἶναι* Pl. 17 *ἐπιλέγει*] *φησί* ND 23 *γε αὐτῆς* IO *δὲ αὐτῆς* ND *ταύτης* Pl. 27 *γίγνοιτο* O Pl. *γίγνοιντο* IN 28 *αὐτοὶ* < Pl. | *τούτου*] *αὐτὸ τοῦτο* (zu *ἐπον.*) Pl. 30 *καὶ πῶς* O 30f. (*καὶ*) *πῶς οὐκ ὀρθῶς φύσιν* usw. ION

Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. εἰ δὲ φανήσεται 11
ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν
ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν
ψυχήν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.
Ἀληθέστατα λέγεις."

να'. *ΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΙ ΛΟΓΟΝ*

"Ἄγε δή, θεὸν εἴ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενό- 51,1
μενον· ἐπί γε ἀπόδειξιν τὴν αὐτῶν ὥστ' εἰσὶ σπουδῇ παντάπασι παρακεκλήσθων· c
ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον.
καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀπο- d
κρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε 2
πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν, ἢ τούτῳ πᾶν τοὐναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται,
τὰ δὲ μένει; τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ
τινὶ τά τε ἑστῶτα ἕστηκε καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; πῶς γὰρ οὔ; καὶ τὰ
μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που τοῦτο ἂν δρῴη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. τὰ τὴν τῶν 3
ἑστώτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθ-
άπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται | περιφορά; ναί." (624)

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει· 4

"Ἔτι δὴ καὶ τῇδε εἴπωμεν καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν·
εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολ-
μῶσι λέγειν, τίνα ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρη-
μένων;
Τὴν αὐτὴν ἑαυτὴν δήπου κινοῦσαν· ὑπ' ἄλλης γὰρ οὐ μή ποτε ἔμπρο- 5
σθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γ' ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως.

S. 143, 18—S. 144, 5: Plat. leg. 892a—c 7-17 ders. ebd. 893bc 19—S. 150, 9: ders. ebd. 895a—899a

ION(D)

2 *γενομένη* ND 4 *ἄλλω* N *ἄλλον* D 6 Die Überschrift in I²ON | *περὶ*] *πρὸς* I | *κατασκευάζει* ON¹ D, *-ζειν* N², *-ζοι* I 7 *εἴ ποτε*] *εἴποντε* I 8 *τὴν αὐτῶν* nach *εἰσὶ* Pl. | *αὐτῶν* Pl. *αὐτῶν* die Hss. | *ὡς* Pl. | *παντάπασι*] *πάσῃ* Pl. 9 *ἐπεισβαίωμεν* N¹ (verbess. 2. H.) D 10f. *ἀποκρίνεσθαι* (auch G)] in O anscheinend *-εσθαι* 1. H. aus *-ασθαι* 11f. *μὲν πάντα* Pl. 15 *που* < ND 16 *ἐνεστώτων* O | *κινεῖσθαι*] *κεῖσθαι* OG 18 *ἐπιλέγει*] *φησιν* ND 19 *Ἔτι δὴ* Pl. *ἐπειδὴ* die Hss. | *εἴπωμεν* OG Pl. *εἴπομεν* IN | *ἀποκρινόμεθα* ND | *αὐτοῖς* ND 20 *οἱ πλεῖστοι* Pl. 23 *αὐτὴν ἑαυτὴν*] *αὐτὴν* Pl. | *ἄλλου* Pl. 24 *γε* Pl. *τ'* die Hss.

Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ 6
ἐν κινουμένοις οὖσαν, τὴν αὐτὴν ἑαυτὴν κινοῦσαν, φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι b
πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολῶν πασῶν, τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου,
κινοῦσαν δὲ ἕτερα, δευτέραν.

Ἀληθέστατα λέγεις.

Ὁπότε δὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα. 7

Τὸ ποῖον;

Ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ,
κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος ἐνεῖναι;

Μῶν ἆρά με ἐρωτᾷς εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῇ; 8

Ναί.

Ζῆν· πῶς γὰρ οὔ;

Τί δέ; ὅταν ψυχὴν ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ ζῆν ὁμο- c
λογητέον;

Οὐκ ἄλλο.

Ἔχε δὴ πρὸς Διός· ἆρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν;

Πῶς λέγεις; 9

Ἓν μὲν τὴν οὐσίαν, ἓν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἓν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ
καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὂν ἅπαν δύο.

Πῶς;

Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοὔνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαι-
τεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὖ τοὔνομα. ἆρά γε τοι- d
όνδε αὖ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

Τὸ ποῖον; 10

Ἔστι που δίχα διαιρούμενον εἰς ἴσα μέρη ἔν ἄλλοισί τε καὶ ἐν ἀριθμῷ.
τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ 'ἀριθμὸς διαιρούμενος
<εἰς> ἴσα δύο μέρη.'

Ναί.

S. 144, 19—S. 150, 9: Plat. leg. 895a—899a

ION(D)

1 *πασῶν καὶ πρώτην* Pl. *πάντων καὶ πρώτην* IN *καὶ πρώτην πάντων* G (O unleserlich) 2 *αὐτὴν ἑαυτὴν*] *αὐτὴν* Pl.; s. S. 144, 23 3 *μεταβολὴν* Pl. 6 *ἀποκρινόμεθα* ND 8 *ἴδωμέν* Pl. *ἰδῶμεν* I *εἰδῶμεν* OGN 9 *καὶ* < ND | *εἶναι* ND Pl. 10 *αὐτὸ* N Pl. *αὐτὸ* IOGD 13 *ὁπόταν* Pl. 18 *λόγον*: hier und im folgenden = *Definition* 19 *τὸ ὂν* Pl. *τὸν* O *τὸ* ND < I 20 *Πῶς δύο* Pl. 21 *ἕκ. ἡμῶν* O 21f. *αὐτὸ — προτειν.* (auch D, aber *αὐτῷ*) < N 22f. *τοιόνδε* ON *τοιοῦτόνδε* I *τὸ τοιόνδε* Pl. 23 *λέγειν νῦν* O 25 *εἰς — μέρη* < Pl. | *ἴσα* IN *δύο* OG | *ἄλλοις* Pl. 27 *εἰς* Pl. < ION | *μέρη δύο* I

Τὸ τοιοῦτον φράζω. Μῶν οὖν οὐ ταὐτὸν ἑκατέρως προσαγορεύομεν, 11
ἐάν τε τὸν λόγον ἐρωτώμενοι τοὔνομα ἀποδιδῶμεν ἐάν τε τοὔνομα τὸν λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ ʽδίχα διαιρούμενον ἀριθμὸνʼ προσαγορεύοντες, ταὐτὸν ὄν;

Παντάπασι μὲν οὖν.

Ὧι δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου λόγος; | ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν 12
δὴ ῥηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν ἑαυτὴν κινεῖν κίνησιν; (625)

ʽΤὸ ἑαυτὸ κινεῖνʼ φῂς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἥνπερ τοὔνομα, ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν;

Φημί γε. εἰ δʼ ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρʼ ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δε- 13
δεῖχθαι ψυχὴν ταὐτὸν ὂν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἁπάσης αἰτία ἅπασιν;

Οὔκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, γενο-
μένη γε ἀρχὴ κινήσεως. b

Ἆρʼ οὖν οὐχ ἡ διʼ ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ 14
μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστὴν τοσούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

Ὀρθῶς.

Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν 15
εἴημεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι σώματος (ἢ μή;), σῶμα δὲ δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν.

Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς εἰ ψυχὴ φανείη πρε- 16
σβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα. c

Πάνυ μὲν οὖν.

Τρόποι δὴ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπι- 17
μέλειαί τε καὶ μνῆμαι πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

Ἀνάγκη.

S. 144, 19—S. 150, 9: Plat. leg. 895a—899a 25—S. 147, 3 = S. 119, 3—13

ION(D)

1 *τοιοῦτο* ND | *ἑκατέρῳ* O 2 *ἐάν*[1] und *ἐάν*[2]] *ἂν* beide Male Pl. 7 *ἑαυτὴν*] *αὐτὴν* Pl. | *κινεῖν* < ND | *κίνησιν* (auch N[1]D)] *κινεῖν* N[2] 11 *κίνησιν καὶ γένεσιν* I 16 *γιγνομένη* I Pl. *γινομ.* OG *γενομ.* ND | *αὐτῷ*] *αὐτῷ* OGN 19 *μεταβολή* Pl. *μεταβολῆς* die Hss. 22 *εἴημεν* IN *ἦμεν* OG und Pl. Hss., *εἶμεν* Pl. Vulgata | *ἢ μή* (Klammer und ; Mras)] *ἡμῖν* Pl. 24 *μὲν οὖν*] *γε μήν* I 28 *δὴ*] *δὲ* Pl. 29 *πρότερα* Pl. *προτερεῖ* die Hss. | *σώματος* ND | *βάθους καὶ πλάτους* ND 30 *εἴη — ἄν* < ND 31 *ἀνάγκη ἂν* OG

Ἆρ᾽ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι 18
ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάν-
των τῶν ἐναντίων, εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν; d

Πῶς γὰρ οὔ;

Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς πάντη κινουμένοις 19
μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

Τί μήν;

Μίαν ἢ πλείους; Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας. 20

Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ᾽ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν
ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι βούλεσθαι, | σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, (626)
βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμένην, θαρροῦσαν,
φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν καὶ πάσαις, ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς πρωτ-
ουργοὶ κινήσεις δευτερουργοὺς αὖ παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων
ἄγουσι πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις
ἑπομένας θερμότητας ψύξεις, βαρύτητας κουφότητας, σκληρὸν καὶ μαλακόν,
λευκὸν καὶ μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκὺ καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν b
μὲν προσλαμβάνουσα αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θεοῖς ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ
πάντα, ἀνοίᾳ δὲ ξυγγενομένη πάντα αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τι- 21
θῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν; ἢ ἔτι διστάζομεν εἰ ἑτέρως πως ἔχει;

Οὐδαμῶς.

Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς τὸ γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης
τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν τὸ φρόνιμον καὶ ἀρετῆς πλῆρες, ἢ τὸ μηδέτερα c
κεκτημένον; βούλεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα· εἰ μέν, ὦ 22
θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ
ὄντων πάντων νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει καὶ

S. 144, 19—S. 150, 9: Plat. leg. 895a—899a 5-10 = S. 57, 6—11 und S. 200, 21—S. 201, 4 (Cl.)

ION(D)

3 τῶν[1] < O | τῶν[2] < ND 5 *ψυχὴ* I 8 *πλείους ἢ μίαν* I | *δυεῖν* O 10 *ἐργάζεσθαι* ND 12 *θάλασσαν* ON 13 *αὐτῆς* O *αὐταῖς* ND 15 *πάσαι* O *πᾶσαι* ND | *ἢ πρωτ.* Pl. 16 *τὰς δευτερ.* Pl. 18 *καὶ* < ND 20 *προσλαβοῦσα* Pl. | *ἀεὶ* OG | *θεῖον* auch eine der beiden hier maßgebenden Hss. Pl., *θεὸν* die beiden anderen Hss. Pl. 22 *ἔτι* < ND | *εἰ* und *ἔχει* I Pl. *ἔχειν* ON | *ἑτέρως* vor *διστάζομεν* ND 24 *οὖν* < ON | *τὸ* < Pl. 26 *οὖν* < I | *ἀποκρινόμεθα* ND, *ἀποκρινώμεθα; Πῶς;* Pl. 28 *ἁπάντων* Pl. | *ἔχειν* I

ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν ἐκείνην.

Ὀρθῶς.

Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακήν. 23

Καὶ ταῦτα ὀρθότατα.

Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη χαλεπόν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν d
δίκαιον τὰ νῦν προσλαμβάνειν.

Εὖ λέγεις.

Μὴ νῦν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ 24
ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτε ἤδη τοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν.

Πῶς λέγεις; 25

Ἧι προσέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων τὴν εἰκόνα λάβωμεν, ἣν συναναμνησθεὶς ὑμῖν ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

Κάλλιστα ἂν λέγοις.

Μεμνήμεθα τοίνυν τοῦτό γε τοσοῦτον τῶν τότε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν.

Ναί.

| Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι 26
φερόμενα. (627)

Ἔστι ταύτῃ.

Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν τὴν ἐν ἑνὶ φερομένην ἀεὶ περί γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι τῶν ἐντόρνων μίμημά τι κύκλων εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

Πῶς λέγεις; 27

Τὸ κατὰ ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν

S. 144, 19—S. 150, 9: Plat. leg. 895a—899a

ION(D)

1 *καὶ τὴν* ND **2** *τὴν*] *τὸν* (aber *τοιαύτην*) ND **5** *ὀρθῶς* Pl. **6** *κίνησιν* ND | *κίνησις νοῦ* O **8** *τὰ νῦν δίκαια* N *τὰ μὲν δίκαια τὰ νῦν* D **10** *νῦν*] *τοίνυν* Pl. | *ἐξεναντίως* I **11** *ἤδη τοῖς*] *θνητοῖς* Pl. **12** *βλέποντας* Pl. *βλέποντα* I *βλέποντες* ON **15** *ὁ νοῦς* O **18** *τοίνυν* < ND | *ἔτι τοῦτό γε* vor *ὅτι* Pl. Hss. **19** *τὰ δὲ* — **21** *κινεῖσθαι* < I **21** *ἑνὶ* Pl. (s. auch 24) *τινι* ON | *δ'*[2]] *δὲ* ND **23** *ταῦτα* Pl. **24** *δὴ*] *δὲ* ND | *ἐν* < ON **25** *ἐντόρνων* Pl. *ἐν τόρνῳ* die Hss. | *μίμημά τι* (davor + *οὖσαν*) Pl. *μιμήματι* ION **29** *νοῦν*] *οὖν* O

τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ b
ἄν ποτε φανείημεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

Ὀρθότατα λέγεις. 28

Οὐκοῦν αὕτη γε ἡ μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδ' ἐν ταὐτῷ
μηδὲ περὶ ταὐτὰ μηδὲ πρὸς τὰ αὐτὰ μηδ' ἐν ἑνὶ φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ μηδ'
ἐν τάξει μηδ' ἔν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν αὖ πάσης εἴη ξυγγενής.

Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα. 29

Τὰ νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαρρήδην εἰπεῖν ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ
περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φα-
τέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν. c

Ὦ ξένε, ἀλλ' ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν 30
ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις. τόδε δὲ προσυπάκουσον
ἔτι.

Τὸ ποῖον; 31

Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, εἴπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἆρ' οὐ
καὶ ἓν ἕκαστον;

Τί μήν;

Περὶ ἑνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ πάντα ἁρμόττοντες ἡμῖν d
τὰ ἄστρα φανοῦνται.

Τίνος; 32

Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυχὴν δὲ οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώ-
ματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθανόντος τῶν ζῴων οὐδενός, ἀλλὰ ἐλ-
πὶς πολλὴ τὸ παράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώ-
ματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δὲ εἶναι. μόνῳ νῷ δὴ καὶ νοήματι
λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε.

Ποῖον; 33

S. 144, 19—S. 150, 9: Plat. leg. 895a—899a

ION(D)

1 *ἐν ἑνὶ φερομένην* (s. 5) Pl. *ἐμφερομένην* die Hss. | *ἀπεικασμένην* I 2 *φανεῖμεν* Pl. 4 *αὕτη γε ἡ*] *αὖ ἥ γε* Pl. 5 *ταῦτα* ND | *τὰ αὐτὰ* I *ταῦτα* ON *ταὐτὰ* Pl. 6 *αὖ πάσης εἴη* IN *εἴη πάσης αὖ* O *ἁπάσης εἴη* Pl. 8 *Τὰ νῦν δὴ* IO *τὰ δὲ νῦν* ND *νῦν δὴ* Pl. 11 *γε* Pl. *τε* die Hss. | *λέγειν*] *ἔχειν* I 12 *περιάγειν* Pl. (s. 9, 16, S. 150, 1) *παράγειν* die Hss. 19 *ποιησόμεθα* O 19f. *ἡμῖν ἄστρα ἁρμ.* Pl. 23 *ἀποθνήσκοντος* Pl. | *τῶν* < O | [*οὐδενός*] Gaisf. < Pl. | *ἀλλ'* ND 24 *τὸ*^{2} < ND 25 *εἶναι* < I | *μόνῳ νῷ* Gaisf. *μόνον· ὦ* die Hss. *νῷ μόνῳ* Pl. | *νόημά τι* ND *διανοήματι* Pl.

Ἥλιον εἰ περιάγει ψυχή, τριῶν αὐτὴν ἓν λέγοντες δρᾶν σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα.

Τίνων;

| Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντη δια- 34
κομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντη περιφέρει· ἤ (628)
ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισαμένη πυρὸς ἤ τινος ἀέρος, ὥς λόγος ἐστί τινων,
ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα· ἢ τρίτον αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις
ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ.

Ναί, τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν."

Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων *εἴρηται τῷ φιλοσόφῳ. καὶ* 35
ἐν τῷ Φιλήβῳ *δὲ ἐπάκουσον ὅπως τὴν αὐτὴν κατασκευάζει διάνοιαν·* b

"Πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ὄντως ἑαυτοὺς σεμνύνοντες, ὡς
νοῦς ἐστι βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς. καὶ ἴσως εὖ λέγουσι· διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦ γένους ποιησώμεθα.

Λέγε ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς 36
οὐκ ἀπεχθησόμενος.

Καλῶς εἶπας. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες.

Πῶς;

Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον ἐπιτρο- c
πεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν καὶ τὸ ὅπῃ ἔτυχεν, ἢ τἀναντία, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν συντάττουσαν διακυβερνᾶν;

Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὃ μὲν γὰρ δὴ σὺ λέγεις, οὐδ' 37
ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται· τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι καὶ τῆς
ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον,
καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἄν ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι οὐδ' ἂν δόξαιμι. d

S. 144, 19—S. 150, 9: Plat. leg. 895a—899a 12—S. 153, 8: Plat. Phileb. 28c—30d 12-14 Thdrt. VI 32

ION(D)

1 *εἰ περιάγει*] *εἴπερ ἄγει* Pl. **4** *ἢ*] *ἡ* IOG | *ἐντὸς ἐνοῦσα* OG **6** *αὐτῇ* ON **9** *δρῶσα* ND **10** *ί'* O **11** *ἐπάκ. — διάνοιαν*] *ταῦτα κατασκευάζει* ND | *τὴν αὐτὴν* O < I Zu **12** ff. hat Iˣ (a. R.): *ἐν Φιλήβω περὶ προνοίας* **12** *γάρ φησι* ND | *συμφωνοῦμεν* ON | *ὄντως ἑαυτοὺς* (auch Thdrt.) ~ Pl. **13** *τε* < ND **13** f. *μακροτέρων* I Pl. *μικροτέρων* OGN *σμικροτέρων* Thdrt. **15** *ὑπολ. ἡμῖν* I **18** *Πῶς* < ON **19** *τὰ* < ON **20** *τὸ* < O **21** *ἡμῶν οἱ πρόσθεν* O **23** *ὃ μὲν*] *ὅπερ* ON | *δὴ σὺ*] *σὺ νῦν δὴ* Pl. **25** *τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου* Pl. (von manchen wurde also *τῆς ὄψεως τ. κ.* als Sonne aufgefaßt) | *ἀστέρων* Pl. **26** *δοξάσαιμι* Pl.

Βούλει δή τι καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογούμενον ξυμφήσωμεν, ὡς 38 ταῦθ' οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τὰ ἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ συγκινδυνεύσωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως, ἀλλ' ἀτάκτως ἔχειν;

Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην;

Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων λόγον νῦν ἡμῖν ἄθρει.

Λέγε μόνον. 39

Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζῴων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ συστάσει;

Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπὸ ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις.

| Φέρε δὴ περὶ ἑκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λαβὲ τὸ τοιόνδε. (629)

Ποῖον; 40

Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ' ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὂν καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταὐτόν· οἷον πῦρ ἔστι μὲν παρ' ἡμῖν, ἔστι δ' ἐν τῷ παντί.

Τί μήν; 41

Οὐκοῦν σμικρὸν μέν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον, τὸ δ' ἐν τῷ παντὶ πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ.

Καὶ μάλα ἀληθὲς ὃ λέγεις.

Τί δέ; τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός, ἢ τοὐναντίον ὑπ' ἐκείνου τό τε ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ b τὸ τῶν ἄλλων ζῴων ἅπαντ' ἴσχει ταῦτα;

Τοῦτο μὲν οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς.

Ὀρθῶς. ταὐτὰ γὰρ ἐρεῖς, οἶμαι, περί τε τῆς ἐν τοῖς ζῴοις γῆς τῆς ἐνθάδε 42 καὶ τῆς ἐν τῷ παντὶ καὶ τῶν ἄλλων δὴ ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν, οὕτως ἀποκρινῇ.

S. 150, 12—S. 153, 8: Plat. Phileb. 28c—30d   1-4 Thdrt. VI 32

ION(D)

1 *δή τι* I *δὴ* ON *δὲ* Thdrt. *δῆτά τι* Pl. | *ὁμολογούμενον* I Pl. *ὁμολογοῦμεν· ἂν* ON | *ξυμφήσομεν* I 3 *ξυγκινδυνεύσωμεν* Thdrt. *συγκινδυνεύωμεν* Pl. 6 *νῦν ἡμ. λ.* Pl. 7 *Λέγε μόνον* I Pl. *λεγόμενον* ON 9 *ἐνόντα* Pl. *ἓν ὄντα* die Hss. | *ἐν* < I 10 *τῇ* < OGN 12 *ἡμῖν λεγομένων* ND | *τὸ* < ON | *τοιὸν δὴ* O *τοιονδὴ* GN*D *τοιονδὶ* N¹ 14 *ἔνεστι*] *ἔν ἐστι* O 16 *μέν ἐστι* ND *μὲν ἔστι που* Pl. 19 *μέν τι* ND Pl. *μέντοι* I *μὲν* O | *καὶ*¹ I Pl. < ON 20 *τε*] *μὲν* O | *τὸ πῦρ οὔσῃ*] *τοῦ πυρὸς ᾗ* OGN 21 *ὃ* < ON 22 *γίνεται* I | *ἐκ τούτων* ND 23 *παρ' ἡμῶν* ND 26 *ταῦτα* I | *τῆς*¹ (auch D)] *τοῖς* N 27 *πάντων ὅσων* Pl. | *ὀλ. ἔμπρ.* < ND 28 *ἀποκρινῇ* I *ἀπόκριναι* ON (*αι* 2. H. auf Ras.) *ἀπόκρινε* D *ἀποκρινεῖ* Pl.

Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη;
Σχεδὸν οὐδ' ὁστισοῦν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς ἕπου. πάντα γὰρ ταῦτα 43
ἡμεῖς τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ' οὐκ εἰς ἓν συγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν
σῶμα;
Τί μήν;
Ταὐτὸν δὴ λαβὲ καὶ περὶ τοῦδε ὃν κόσμον λέγομεν· διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρό- c
πον ἂν εἴη που σῶμα, σύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν.
Ὀρθότατα λέγεις.
Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ 44
παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε καὶ ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν ἐπείπομεν εἴληφέ τε
καὶ ἔχει;
Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως.
Τί δέ; τόδε ἆρα ἄξιον ἐρωτήσεως, ἢ πῶς ἐρεῖς;
Λέγε τὸ ποῖον. 45
Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἆρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν;
Δῆλον ὅτι φήσομεν.
Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυ- d
χον ὂν ἐτύγχανε, ταὐτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι πάντῃ καλλίονα;
Δῆλον ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες.
Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, <τὰ> τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας 46
καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέταρτον ἐνόν, τοῦτ'
ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σωμασκίαν ἐμποιοῦν καὶ πταί-
σαντος σώματος ἰατρικὴν καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα συντιθὲν καὶ ἀκούμενον πᾶσαν
καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι, | τῶν δὲ αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε (630)
οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις
δὲ οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν.
Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι.
Οὐκοῦν εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι βέλτιον λέγοι- 47
μεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας

S. 150, 12—S. 153, 8: Plat. Phileb. 28c—30d 28 *Οὐκοῦν* — S. 153, 2 *λεγομένη*: Thdrt. VI 33

ION(D)

2f. *ἡμεῖς ταῦτα* Pl. 3 *ἐπωνομάσομεν* O 7 *ὢν* ND (*ω* 1. H. aus *o*) 9 *οὖν* < ND | *ὅλον* I 10 *εἴπομεν* Pl. 11 *ἴσχει* Pl. 12 *τοῦτο* ND | *ἕτερον* < ND 13 *ἐρωτήσεως* < Pl. 17 *λαβὼν* ON 18 *ταῦτά* ON 20 *τὰ* Pl. < die Hss. 21 *ἓν ὂν* D[1] (verbess. 3. H.) *ἓν* N 22 *ἐμποιοῦν* G (O zerstört) N *ἐμποιὸν* I 23 *ἰατρικὴ* ON | *ἄλλα* < ON | *συντιθὲν καὶ* Pl. *συντεθὲν καὶ* ID[3] (a. R.) *συντίθενται* G (O zerstört) ND[1] | *ἀκούμενον* IN Pl. *ἀσκούμενον* OG 24 *ἐπικαλεῖσθαι* I Pl. *ἐφικνεῖσθαι* ON | *τε*] *τῷ* ND 25 *κατὰ* I Pl. *τὰ* G (O zerstört) N

ἱκανὸν καί τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ συντάττουσα ἐνιαυ-
τούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατα. b
Δικαιότατα δῆτα.
Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς ὡς οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην. 48
Οὐ γὰρ οὖν.
Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι."

νβ'. ΟΠΩΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΝΟΕΙΝ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΔΙΕΞΕΙΣΙΝ ΕΝ ΤΩΙ ΔΕΚΑΤΩΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

"Τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπί- 52,1
νων πραγμάτων παραμυθητέον. ὦ ἄριστε δή, φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγῇ θεούς, συγγέ- c
νειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν
δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, d
δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα, ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέ-
βειαν, ἔν τε Μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις.
ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παί- 2
δων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττῃ τὰ νῦν [ὅταν] ἐν ἅπασι τούτοις ἰδών (ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτῶν τινι προστυχής) πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισὶ δι' αὐτὰ ταῦτα ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆλος εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ ὑπό τε ἀλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος

S. 150, 12—S. 153, 8: Plat. Phileb. 28c—30d 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 11 *Τὸν* — 15f. *ἀσέβειαν*: Thdrt. VI 43

ION(D)

2 *δικαιότατ' ἂν* Pl. 4 *ἄνευ* < ND | *ὡς* (Wiederaufnahme des *ὡς* von S. 152, 29) < Pl. 7 *ἐγγίνεσθαι* ON | *καθ' ὃ* Pl. 9f. Die Überschrift in ION | *τοῦ*² < O | *τὸν θεὸν τοῦ παντὸς* ND | *ι'* O 11 *θεοὺς μὲν* ON Thdrt. 12 *ἡγεῖ* Pl. 16 *τε* Pl. *γε* die Hss. 18 *ταράττει* Pl. | *τὸ νῦν* Pl. 18-20 *ὅταν* (< Pl., [ ] Mras) die Hss., *προστυχής* Pl. Hss., *προστύχης* (*πρὸς τύχης* N, *πρὸς τύχ*, über *χ* das Kompendium für *ας*, darüber das für *ης*, alles 1. H., O) IOND, *ὅταν* — *προστυχὼν* — *ταῦτα* (20) *ὁρᾷς* Steph. 19 *αἰσθανόμενος* ND | *αὐτῶν τινι* IN *αὐτῶν τῇ* O < Pl. 20 *αὐτόπτης προστυχὴς* Pl. | *δι' αὐτὰ ταῦτα*] *διὰ ταῦτα* O 21 *μικρῶν* ND | *ἀφικνουμένους* N *ἀφικουμένους* D 22 *μὲν* < ND 23 *τε*] *τινος* Pl.

δυσχεραίνειν θεούς | εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν (631)
αὐτούς, τῶν δ' ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγμάτων. ἵνα 3
οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἷον ἀποδιοπομπήσασθαι λόγοις αὖ τὸ προσιὸν γενώμεθα δυνατοί, πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἑξῆς λόγον ᾧ πρὸς τὸν παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα, τούτῳ τὰ νῦν προσχρήσασθαι. σὺ δ', ὦ Κλεινία 4
καὶ Μέγιλλε, ὑπὲρ τοῦ νέου, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε· ἐὰν δέ τι δύσκολον ἐγγίγνηται τοῖς λόγοις, ἐγὼ σφῷν, ὥσπερ νῦν, δεξά- b
μενος διαβιβῶ τὸν ποταμόν.

Ὀρθῶς λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δρᾶ ποιήσομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατὸν ἃ λέγεις.

<Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπι- 5
μελεῖς> σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἧττον, μᾶλλον δὲ ἢ τῷ μεγέθει διαφερόντων. ἤκουε γάρ που καὶ παρῆν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν, οἰκειοτάτην αὐτῶν οὖσαν, κέκτηνται. <ἦ> γάρ;

Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουε.

Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν 6
ὁμολογοῦμεν ἀγαθοὺς αὐτοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτῆσθαι c
φαμὲν ἀρετῆς, τὰ δὲ ἐναντία κακίας;

Φαμέν.

Τί δέ; ἀρετῆς μὲν ἀνδρίαν εἶναι, δειλίαν δὲ κακίας;

Πάνυ μὲν οὖν. 7

Καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 12 *Ἀλλ'* — 15 *κέκτηνται*: Thdrt. VI 44

ION(D)

2 *καὶ ἀμελεῖν* < ND | *ἵν'* ND 3 *πρὸς ἀσέβειαν*] *ἀσεβείας* ND | *νῦν* < ND | *ἐάν*] *εἰ* ND 4 *πως* < ND | *αὖ τὸ* IO *αὖ* ND *αὐτὸ* Pl. | *προσιὸν* < ND | *γενώμ. δυνατοί*] *δυνηθείημεν* N *δηθείημεν* D 5 *τόν*² IO *τὸ* ND *τὸν τὸ* Pl. 6 *διεπερανάμεθα* O *διεπεραινάμεθα* IN | *τούτων* ON 7 *τε καὶ* Pl. | *νέου*] *νόου* N* (verbess. 1. ? H.) D 8 *ἂν* Pl. | *ἐγγίγνηται*] *ἐμπίπτῃ* Pl. | *σφῷν* ON (beide *σφῶιν*) Pl. (diese Form von Plato wegen Hom. Il. XVI 99 *νῶιν* und Od. XXIII 52 *σφῶιν* anscheinend als Akkusativ verwendet) *σφῷ ἵν'* I | *νῦν δή* Pl. 12f. *'Ἀλλ'* — *ἐπιμελεῖς* Thdrt. Pl. < ION 13 *μᾶλλον δὲ* (auch Thdrt.) < Pl. | *τῷ*] *τῶν* Pl. 14 *καὶ παρῆν δὲ* ND | *δὴ* < ND 16 <*ἦ*> und ; Mras; vgl. z. B. Plat. resp. 379b | *γάρ* ION < Pl. 18 *συνεξεταζόντων* (vgl. S. 156, 2 *δύο ὄντες . . . ἀποκρινάσθωσαν*)] *συνεξετάζωμεν* Pl. 19 *ἀγαθ. αὐτ.* ON *ἀγαθοὺς* I *αὐτ. ἀγ.* Pl. | *φέρε* < ND 22 *δέ*¹] *δαί* Pl. | *ἀνδρείαν* ND Pl.

Ἀνάγκη.

Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἴπερ, ὁπόσα φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν;

Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν.

Τί δέ; ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν; 8
ἢ πῶς λέγεις; d

Καὶ πῶς;

Ἀλλ' εἰς τοὐναντίον;

Ναί.

Τἀναντία ἄρα τούτοις εἰς τἀναντία· τρυφῶν δὴ καὶ ἀμελὴς ἀργός τε, ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι, γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶς ἡμῖν;

Ὀρθότατά γε εἰπών. 9

Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον ὅ γε αὐτὸς μισεῖ· τῷ δέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

Οὐ μὲν δή· πῶς γὰρ ἄν;

Ὧι δὴ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινός, ὁ δὲ
τούτου τοῦ γένους τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ
τίνα οὖν ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν;
σκοπῶμεν δὲ ὧδε· ἆρ' οὐ | κατὰ δύο εἴδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων, εἴτε (632)
θεὸς εἴτε ἄνθρωπος;

Ποίω λέγομεν;

Ἢ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, 10
ἢ ῥαθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ· ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατος ᾖ τῶν πάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει φαῦλος ᾖ τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 11 Hes. op. 304 (*κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος*)

ION(D)

2 *φαῦλα* ND 3 *μεστὸν* O 4 *ὁμολογεῖ* (trotz *ἄν*) IN 5 *δέ*] *δαί* Pl. 10 *εἰς τἀναντία*] *εἰς τοὐναντίον; Τοὐναντίον. Τί οὖν δή*; (es folgt *τρυφῶν*) Pl. | *δὴ* < Pl. | *ἀργός τε* Pl. *καὶ ἀργ. τε* die Hss. 11 *ἔφ. ἴκελον* ND 12 *πᾶς*] *πᾶσιν* von 1. H. in zwei maßgebenden Platohss. 14 *γέ*[2] *τοι* Pl. 15 *τῷ*] *τὸν* I | *δέ*] *τέ* Pl. 18 *τοῦ γένους*] *γε νοῦς* Pl. | *δὲ σμικρ.* ND 18f. *κατά τινα* IN 19 *οὖν* < Pl. 20 *τὸ τοιοῦτο* ND 22 *Ποίω δὴ* Pl. 23 *εἶναι* < ND 24 *εἰ* Pl. *ἢ* die Hss. 24f. *γινομένη ἀπώλεια* O 25 *ἀδύνατον* Pl. | *ἁπάντων* Pl. 26 *ὢν* gehört sowohl zu *ὢν ἐλλιπὴς* als auch zu *ἐπιμελ.* 27 *φαῦλος ᾖ*] *θεὸς ἢ φαῦλος* Pl.

Πῶς γὰρ ἄν;

Νῦν δύο ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν, οἱ θεοὺς μὲν ἀμφότεροι 11
ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ ἕτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. πρῶ- b
τον μὲν θεὸν ἀμφότεροί φατε γινώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν
δὲ αὐτὸν οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι.
ταύτῃ λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;

Οὕτως.

Τί δέ; δύνασθαι πάντα ὁπόσων δύναμίς ἐστι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις; 12

Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν;

Καὶ μὴν ἀγαθούς τε καὶ ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι, πέντε ὄντες.

Σφόδρα γε. c

Ἆρ' οὖν οὐ ῥαθυμίᾳ μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράτ-
τειν ὁτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἵους λέγομεν; δειλίας γὰρ ἔγγονοι ἔν γε
ἡμῖν ἀργία, ῥαθυμίας δὲ ἀργία καὶ τρυφή.

Ἀληθέστατα λέγεις. 13

Ἀργίᾳ μὲν δὴ καὶ ῥαθυμίᾳ οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν, οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ
που δειλίας.

Ὀρθότατα λέγεις.

Οὐκοῦν τὸ λοιπόν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ
πᾶν, ἢ γινώσκοντες ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ,
δρῷεν ἂν τοῦτο· ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τῷ γινώσκειν τοὐναντίον; d

Οὐδέν.

Πότερον οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε λέγοντα ὡς ἀγνοοῦντάς τε 14
καί, δέον[τας] ἐπιμελεῖσθαι, δι' ἄγνοιαν ἀμελοῦντας, ἢ γινώσκοντας ὅτι δεῖ, καθ-
άπερ <οἱ> φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται ποιεῖν εἰδότες ἄλλ' εἶναι βέλ-
τιον πράττειν ὧν πράττουσι, διά τινας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν;

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d

IOO[y] (von 22 *Οὐδέν* bis zum Schluß dieses Buches, fol. 181 und 182, von O[y] geschrieben; s. Einleitung Bd. I S. XXXV) N(D)

2 *Νῦν δὴ* Pl. 3 *ἅτερος* Pl. | *ἀμελεῖς* O Pl. *ἀμέλει ὁ* IN 4 *θεὸν*] *θεοὺς* Pl. | *γιγνώσκειν* Pl. 5 *δὲ*] *τε* I | *αὐτοὺς* Pl. | *αἱ αἰσθ.* Pl. Hss. | *τε* Pl. *γε* ON < I 6 *λέγετε* Pl. *δέ γε* die Hss. 8 *δαί* Pl. | *ὁπόσων αὖ* Pl. 10 *τε*] *γε* Pl. 13 *γε* Pl. *τε* die Hss. | *ἔγγονοι* IO *ἔκγονοι* ND *ἔκγονος* Pl. 14 *ῥαθυμία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς* Pl. 18 *ὀρθῶς* ND 19 *τὸ λοιπόν* < ND | *ἀμελοῦσι* Pl. *ἐπιμελοῦσι* IO *ἐπιμελοῦντες* ND 20 *γιγνώσκοντες* Pl. | *οὐδὲν* ND 20f. O[y] hatte irrtümlich *οὐδενὸς* — *τοὐναντίον* wiederholt, strich diese Worte aber nachträglich durch 21 *τῷ* IO[1] Pl. *τὸ* O[y]ND 23 *καὶ βέλτιστε* < ON 24 *δέοντας* die Hss. *δέον* Pl. | *γιγνώσκοντας* Pl. 25 *οἱ* Pl. < die Hss. | *αλλ'* (ohne Akzent) die Hss. *ἄλλα* Pl. 25f. *βελτίω* Pl. 26 *ὧν δὴ* Pl.

Πῶς γὰρ ἄν; 15

Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως, ἀλλὰ καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζῴων ἄνθρωπος.

Ἔοικε γοῦν.

Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὁπόσα θνητὰ ζῷα ἢ νοερά, καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

| Πῶς γὰρ οὔ; (633)

Ἤδη τοίνυν ἢ σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέ- 16
ρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις τε οὖσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις·

Τὸ ποῖον;

Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως ἆρ᾽ οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοις πρὸς ῥᾳστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστον πεφυκότες;

Πῶς λέγεις;

Ὁρᾶν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν 17
δὲ αὖ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾷον ἢ
τῶν ἐναντίων. b

Πολύ γε.

Ἰατρῷ δὴ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελὲς ἔσται, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελές· εἶθ᾽ ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

Οὐδαμῶς.

Οὐ μὴν οὐδέ γε κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ᾽ οἰκονόμοις οὐδ᾽ αὖ 18
τισι πολιτικοῖς οὐδὲ ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων ἢ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ τῶν σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι.

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d

IO^{v}N(D)

2 *δὴ* < ON **3** *ἀλλὰ*] *ἅμα* Pl. | *αὐτό* < ON | *ὁ ἄνθρ.* ON **5** *ἢ νοερά* < Pl. **6** *καὶ*] *ὧνπερ καὶ* Pl. **8** *ἢ*[1] < Pl. **8f.** *οὐδετέρως* Pl. *οὐδετέροις* die Hss. **9** *ἀμελεῖν ἂν*] *ἀνελεῖν* I **10** *τε*] *γε* Pl. | *γὰρ δὴ* Pl. *γὰρ* ON *δὲ δὴ* I | *τάδε* O **12** *Τὸ* < I | *ἀλλήλοιν* Pl.; aber vgl. Plat. Euthyd. 273d *ἐγελασάτην οὖν ἄμφω βλέψαντες εἰς ἀλλήλους* **13** *πεφυκότε* Pl. **15f.** *φέρειν — καὶ*[1] < ON **16** *κρατεῖν δ᾽ αὖ καὶ* ON | *καὶ*[3]] *ἢ* ON **18** *Πολύ γε* Mras *Πολύ τε* (mit dem folgenden verbunden) ION *Καὶ πολύ γε* Pl. **19** *δὲ* Pl. | *προστεταγμένον* < ON **20** *ἐπιμελὲς ἔσται* und *ἀμελές*] *ἐπιμελουμένῳ* und *ἀμελοῦντι* Pl. | *μορίων*] *μυρίων* I | *εἶθ᾽* < Pl. **21** *αὐτὸ* I **23** *οὐδέ γε* I *οὐδ᾽ ὅ γε* ON *οὐδὲ* Pl. **24** *ἢ*] *καὶ* Pl. **25** *τῶν* < Pl. | *φασὶν οἱ* Pl. | *λιθολόγοις* I

Πῶς γὰρ ἄν;

Μὴ τοίνυν τὸν θεὸν ἀξιώσωμέν ποτε θνητῶν δημιουργῶν φαυλότερον, οἳ 19
τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσωπερ ἂν ἀμείνους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τε- c
λεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε
σοφώτατον βουλόμενόν τε ἐπιμελεῖσθαι δυνατὸν εἶναι καὶ δυνάμενον, ὧν μὲν
ῥᾷον ἐπιμεληθῆναι, σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι, καθάπερ ἀργὸν
ἢ δειλόν τινα διὰ πόνους ῥαθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.

Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδεχώμεθα· οὐδαμῇ γὰρ 20
οὔτε ὅσιον οὔτε ἀληθὲς τὸ διανόημα διανοοίμεθ' ἄν. δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη
καὶ μάλα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν. d

Ναί, τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς.
ἐπῳδῶν γε μὴν προσδεῖσθαί μοι δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν.

Ποίων, ὦ 'γαθέ;

Πείσωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς 21
τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος
εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δέ εἰσιν ἄρχοντες
προστεταγμένοι ἑκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς
μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι· | ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέ- 22
τλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεί, καίπερ πάνσμικρον ὄν. σὲ δὲ λέληθε (634)
περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γίνεται πᾶσα, ὅπως ᾖ τῷ τοῦ παν-
τὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γινομένη, σὺ δ' ἕνεκα
ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς καὶ πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα
ἐργάζεται πρὸς τὸ κοινῇ ξυντεῖνον βέλτιστον· μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχὶ

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 2 *Μὴ* — 7 *ῥαθυμοῦντα*: Thdrt. VI 45 8f. *Μηδαμῶς* — *διανοοῖτ' ἄν* (so Thdrt.) und 22 *πᾶς*[1] — S. 159, 2 *ξυμβαίνει*: Thdrt. VI 46

IO^{y}N(D)

1 *Πῶς* — *ἄν* < O 2 *τὸν* (auch Thdrt.)] *τόν γε* Pl. 4 *τε* < O 5 *δυνατὸν εἶναι* (von *βουλόμενον* abhängig) (auch Thdrt.) < Pl. 6 *ῥᾷον ἦν* Pl. 8f. *οὐδαμῇ* — *ἄν*] *οὐ γὰρ ἀληθὲς οὐδ'* (*οὐδὲ* ND) *ὅσιον τὸ διανόημα* ON 9 *μοι* < ON 10 *καὶ μάλα* IN und Variante in einer Platohs. *καὶ μεγάλα* O *μάλιστα* (< *καὶ*) Pl. Hss. | *διειλέχθαι* < ND | *τῷ*] *τῇ* O 12 *δοκεῖ* < ND 13 *ὦ 'γαθέ* ON Pl. *ὦ ἀγαθέ* I 14 *πείθωμεν* Pl. | *λ. ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς* (aus 11 wiederholt) I 15 *τὴν* < O | *καὶ ἀρετὴν* < ON 17 *ἀεὶ πάθης* Pl. *ἀειπαθεῖς* die Hss. 19 *συντείνει* ND | *καίπερ* Pl. *καὶ περὶ* I *καὶ παρὰ* ON | *πάνσμικρον* Pl. *πᾶν σμικρὸν* die Hss. 20 *περὶ*] *παρὰ* O | *γίγνεται* Pl. | *ᾖ* *ἡ* Pl. 21 *γιγνομένη* Pl. | *γινομένη, σὺ δ'*] *γινομένης· οὐδ'* ON 23 *ξυντεῖνον* (auch Thdrt.)] *ξυντείνων* Pl. | *βέλτιστον* < O | *μὴν* (auch D, aber *η* 1. H. ausgebess. ?)] *μὲν* N

ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν ὅπῃ τὸ περὶ σὲ 23
ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ b
δὲ ἀεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δ' ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχήν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἦθος εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν χείρονα, ἵνα τὸ πρέπον ἕκαστον τῆς μοίρας λαγχάνῃ.

Πῇ λέγεις; 24

Ἧιπερ ἂν ἔχοι ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκεῖ
φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ βλέπων πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ c
πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ ἐκ πολλῶν ἕν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετειληφότα πλήθεσιν ἂν ὁρᾶν εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως. νῦν δ' ἐστὶ θαυμαστὴ ῥᾳστώνη τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ.

Πῶς αὖ λέγεις; 25

Ὧδε· ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἁπάσας καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλε-
θρον δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ οἱ κατὰ d
νόμον ὄντες θεοί (γένεσις γὰρ οὐκ ἄν ποτε ἦν ζῴων ἀπολομένου τούτοιν θατέρου) καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀεὶ πεφυκός, ὂν ἀγαθὸν ψυχῆς, διενοήθη, τὸ δὲ κακὸν βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν ἐμηχανήσατο, ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετήν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ἂν
καὶ ῥᾷστα καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο τὸ ποῖον γιγνό- 26
μενον ἀεὶ ποίαν ἕδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τοῦ ποίου τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡμῶν τὰς

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 24 *τῆς* — S. 160, 2 *πολύ*: Thdrt. V 32

IO^{v}N(D)

2 *ξυνβαίνει* O | *καὶ σοὶ* < ON 3 *σώματι* < I | *τοτὲ δ' ἄλλῳ* < ND 5 *λείπεται πλὴν* Pl. 6 *τὸν* < O | *ἵνα — τῆς*] *κατὰ τὸ πρέπον αὐτῶν ἕκαστον ἵνα τῆς προσηκούσης* Pl. | *πρέπον* ON Pl. *τρεπτὸν* I 8 *ἔχοι λόγον* Pl. | *ῥᾳστώνη* Pl. *ῥᾳστώνης* die Hss. | *δοκῶ* Pl. 9 *τὸ* (auch D)] *τὸν* N 11 *ἂν ὁρᾶν*] Eus. verstand: *dann könnte man Dinge sehen, die in Mengen teilgenommen haben am ersten . . . Schöpfungsakt der Umgestaltung der Welt*; *ἄπειρ' ἂν* Plato (d. h. *wenn (da) sie am . . . teilgenommen haben, würden sie in unendlicher Menge der μετακόσμησις zukommen)* 16 *πάσας* ON 17 *δὲ ὂν* Pl. *δέον* O *δὲ* IN | *γινόμενον* ON 18 *γένεσις* Pl. *γένεσιν* ION | *ποτε* < ON 19 *ὂν — ψυχῆς insofern es das Gute an der Seele ist* | *ὂν*] *ὅσον* Pl. 22 *ποῖόν τι* Pl. 22f. *γινόμενον* O 23 *δεῖ*] *δὴ* ON | *τόπους ποτέ* I 24 *τοῦ* (auch Thdrt.)] *τὸ* Pl. | *ποίου* Eus. Hss. und Pl. *ποιοῦ* Thdrt. | *ἑκάστων* < ON

αἰτίας. ὅπῃ γὰρ | ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυχήν, ταύτῃ σχεδὸν (635)
ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τὸ πολύ.

Τὸ γοῦν εἰκός.

Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν αὐτοῖς κεκτη- 27
μένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τῆς εἱμαρ-
μένης τάξιν καὶ νόμον. σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα ἐλάττω κατὰ
τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα
εἰς βάθος τά τε κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἅιδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχό- b
μενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶν-
τες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων. μείζω δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν
μεταβάλλῃ διὰ τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην ἰσχυράν, ὁπό-
ταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίνηται διαφερόντως τοιαῦτα, διαφέροντα
καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον, μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτε-
ρον· ὅταν δὲ τἀναντία, ἐπὶ τἀναντία μεθιδρύσατο τὸν αὐτῆς βίον.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ βροτῶν οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν, 28

ὦ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν, κακίω μὲν γινόμενον πρὸς
τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἔν τε ζωῇ καὶ c
ἐν πᾶσι θανάτοις πάσχειν τε, ἃ προσῆκον δρᾶν ἐστι τοῖς προσφυέσι τοὺς προσ-
φερεῖς, καὶ ποιεῖν. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μήποτε οὔτε ἄλλος ἀτυχὴς 29
γενόμενος ἐπεύξεται περιγενέσθαι θεῶν, ἣν πασῶν δίκην διαφερόντως ἔταξάν

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 4 *Μεταβάλλει* — 8 *βάθος* = S. 242, 11—15 10 *μείζω* — 14 *βίον*: Thdrt. V 32 15 Hom. Od. XIX 43

IO^{y}N(D)

1 *ταύτῃ*] *τοιοῦτος* ON 2f. *ἑκάστοτε* — *εἰκός*] *γίγνεται* (*γίνεται* O) *ἕκαστος ἡμῶν* ON 4 *αὐτοῖς* Mras *αὑτοῖς* die Hss. *ἑαυτοῖς* S. 242, 11 und Pl. 5 *τῆς*^{2}] *τὴν τῆς* S. 242, 12 und Pl. 8 *βάθη* I 9 *ὀνομάζοντες* ON | *φοβοῦνται* Pl. *φοβοῦσι* die Hss. 10 *διαλυθέντων* ON | *τε* Pl. *δὲ* die Hss. | *δὲ δὴ* Pl. 11 *μεταβάλλῃ*] *μεταβάλῃ* ein Teil der Hss. Pl., die andern *μεταλάβῃ* | *αὑτῆς* Pl. *αὐτῆς* die Hss. 12 *προσμίξασα* Thdrt. Pl. *προσμίξας ἃ* die Hss. | *γίνηται* Steph. *γίνεται* ION und Thdrt. *γίγνηται* Pl. | *τοιαῦτα*] *τὰ τοιαῦτα* Thdrt. *τοιαύτη* Pl.; Eus. verstand: *zur göttlichen Tugend solches dazumischen;* in Wahrheit ist *προσμίξασα* intransitiv 13 *μεταβάλλει* ON | *μετακομισθεῖσα* I Pl. *μετακοσμηθεῖσα* ON Thdrt. 14 *μεθιδρύσατο* (auch Thdrt.)] *μεθιδρύσασα* Pl. | *αὑτῆς* Pl. *αὐτῆς* die Hss. 15 *βροτῶν* (*θεῶν* Pl. Hom.)] christliche Umgestaltung des Gedankens: *Diese Satzung gilt für die Sterblichen, die in den Himmel kommen* 16 *καὶ νεανίσκε* < ON 18 *δρᾶν* mit Akkus.: *einem etwas antun* | *προσφυέσι*] *προσφερέσι* Pl. 19 *οὔτε*^{2} I *οὔτ'* ON *οὔτε εἰ* Pl. 20 *ἐπεύξηται* Pl. | *δίκην*] *δικῶν* Pl.

τε οἱ τάξαντες χρεών τε ἐξευλαβεῖσθαι παρὰ τὸ πᾶν. οὐ γὰρ ἀμεληθήσῃ ποτὲ
ὑπ' αὐτῆς. οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος οὐδ' ὑψηλὸς
γενόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσῃ, τίσεις δὲ αὐτῷ τὴν προσήκουσαν τιμω-
ρίαν εἴτ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἅιδου διαπορευθεὶς εἴτε καὶ τούτων εἰς d
ἁγιώτερον ἔτι διακομισθεὶς τόπον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκεί- 30
νων ἂν εἴη τῶν οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσιουργήσαν-
τας ἤ τι τοιοῦτον πράξαντας ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι καὶ
ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων
ἀμέλειαν θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν ὅπῃ ποτὲ τῷ παντὶ ξυμ-
βάλλεται. γινώσκειν δὲ αὐτήν, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, πρὸς οὐδὲν δοκεῖς;
ἣν | τις μὴ γινώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτὲ οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι (636)
περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαίμονα τύχην.
ταῦτα εἰ μέν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, 31
περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι·
εἰ δ' ἐπιδεὴς ἔτι λόγου ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπακούσῃ,
<εἰ> νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις."

Τούτων ὁ νοῦς, εἰ καὶ μὴ τὰ ῥήματα, ἐν τοῖς Ἑβραίων λογίοις προ- 32
καταβέβληται συντομώτατα καὶ δι' ὀλίγων τῆς διανοίας περιεχομένης. τό τε b
γὰρ "οὐχ οὕτω μικρὸς ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος
εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσῃ" *ὅμοιον ἂν εἴη τῷ παρὰ τῷ Δαβὶδ τοῦτον
ἔχοντι τὸν τρόπον·* "Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ
προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ
εἰς τὸν Ἅιδην, πάρει· εἰ ἀναλάβοιμι πτέρυγας καὶ κατασκηνώσαιμι 33

S. 153, 11—S. 161, 16: Plat. leg. 899d—905d 5 *ὁ — 9f. ξυμβάλλεται*: Thdrt. VI 47 19f. s. 2f. 21—S. 162, 1: Ps 138 (139), 7—10

IO^{y}N(D)

1 *παρὰ τὸ πᾶν*] *τὸ παράπαν* Pl. 2 *ὢν δύσῃ* auch 19 und Pl. *εἰσδύσῃ* hier die Hss. 3 *αὐτῷ* (nml. *θεῷ*)] *αὐτῶν* (*θεῶν*) Pl. 5 *ἁγιώτερον* (s. S. 160, 13)] *ἀγριώτερον* Pl. 7 *καὶ*] *κᾆτα* Pl. 8 *ὡς* < ND 9 *τὴν* < ON 10 *γιγνώσκειν* Pl. | *πρὸς οὐδὲν δοκεῖς* (*hältst du für nichts*)] *πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς* Pl. 11 *γιγνώσκων* Pl. | *ξυμβαλέσθαι* ND 12 *ἂν*] *καὶ* I | *τε* Pl. *δὲ* die Hss. 14 *καλὸς* I | *ξυλλαμβάνει* mit übergeschriebenem *οι* I (alles 1. H.) 15 *λόγου τινὸς* Pl. | *λόγου* nach *εἴης* ON | *λεγόντων ἡμῶν* < ON | *ἐπάκουε* Pl. 16 *εἰ* Pl. < die Hss. 17 *μὴ* (auch D) < N 18 *συντομ. — περιεχομένης* < ON 19 *σμικρὸς* Pl. | *ὢν*] *ὦ* I | *κατὰ — βάθος*] *κατὰ γῆς* ON 20 *τὸν* < ON | *ὅμοιον* I *ἴσον* ON 20f. *παρὰ — τρόπον* I *τοῦ Δ. ῥήματι τῷ λέγοντι* ON; nach *λέγοντι* freier Raum von etwa 4 Buchstaben in N, von 2 in D 22 *φύγω*] *κρυβῶ* I | *σὺ* < O 23f. *εἰ — με* < ON

εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με·" *ἀλλὰ*
καὶ τὸ "οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, καὶ ποίησιν χειρῶν αὐτοῦ ἀναγ- c
γέλλει τὸ στερέωμα·" *καὶ πάλιν ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τὸ* "ἀναβλέψατε εἰς ὕψος
τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ ἴδετε τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα·" *καὶ τὸ* "ἐκ 34
μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται·"
καὶ τὸ "τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα
καθορᾶται ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης." *ἀλλὰ καὶ τὸ* "ἐζήλωσα
ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν" *μεταπεφράσθαι μοι δοκεῖ*
ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος διὰ τοῦ "ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη
τῶν οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσιουργήσαντας ἤ τι d
τοιοῦτον πράξαντας ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι." *καὶ τἄλλα* 35
δὲ ὅσα τούτοις ὁμοίως εἴρηται προὔλαβε τὴν εἰς πλάτος ἐκτεθεῖσαν τοῦ
Πλάτωνος ἑρμηνείαν ἐν τοῖς Ἑβραίων λόγοις. ἕκαστον δ' οὖν αὐτῶν κατὰ
μέρος εὕροις ἂν ἀκριβῶς ἐξετάζων τοῖς Ἑβραίων συμφερόμενον γράμ-
μασιν. Ἑβραίων δὲ εἶναι λόγους οὐ μόνα τὰ παρὰ Μωσεῖ λόγιά φημι, ἀλλὰ
καὶ τὰ τῶν ἄλλων μετὰ Μωσέα θεοφιλῶν ἀνδρῶν, εἴτε προφητῶν εἴτε καὶ
ἀποστόλων τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ὧν ἡ τῶν δογμάτων συμφωνία μιᾶς εἰκό-
τως αὐτοὺς καὶ τῆς προσηγορίας ἀξιώσειεν.

2f. Ps 18 (19), 2 3f. Ies 40, 26 4f. Sap 13, 5 6f. Rm 1, 20 7f. Ps 72 (73), 3 9-11 s. S. 161, 5—7

IO^{y}GN(D)

2 *καὶ ποίησιν* I *ποίησιν δὲ* ON 3 *πάλιν* I *τὸ* OD < N 6f. *καὶ — θειότης* I < ON 8 *ἀνόμοις*] *α* l. H. aus *ει* I 9 *δι' αὐτοῦ* ND 10 *σμικρῶν* ON *μικρῶν* I 10f. *ἤ — πράξαντας* < ON 12 *ὅσα* IG (aber aus *τὰ*), *τὰ* O^{y}G*ND; s. Einleitung Bd. I S. XL | *ὁμοίως — 18 ἀξιώσειεν* IG *ὅμοια συνεξίσου τοῖς Ἑβραίων λογίοις· Ἑβραίων δέ φημι αὐτοῦ τε Μωσέως καὶ τῶν μετ' αὐτὸν θεοφιλῶν ἀνδρῶν, εἴτε προφητῶν εἴτε καὶ* (< D) *ἀποστόλων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν* ND, alles < O 15 *μόνον* Steph. 18 *τῆς αὐτῆς* Gaisf.; aber *καὶ* = *auch* Keine Subscriptio in ION

$\overline{I\Gamma}$

ΤΑΔΕ ΤΟ $\overline{I\Gamma}$ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

α'. Ὅπως ὁ Πλάτων τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας ἀπήλεγχε τὴν ἀτοπίαν. Ἐκ τοῦ Τιμαίου . . . . Kap. 1. S. 165, 16

β'. Ἔτι ἀπὸ τοῦ λόγου Ἐπινομίδος περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . . . Kap. 2. S. 167, 1

γ'. Ἔτι ἀπὸ τοῦ δευτέρου τῆς Πολιτείας περὶ τοῦ αὐτοῦ . . . Kap. 3. S. 167, 9

δ'. Ὅτι πλέον οὐδὲν τῶν αἰσχρῶν μύθων αἱ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν διηγήσεις περιέχουσιν, αἷς μὴ πειθόμενον Σωκράτην ἔκτειναν Ἀθηναῖοι. Ἀπὸ τοῦ Εὐθύφρονος Kap. 4. S. 177, 1

ε'. Νουμηνίου ἐκ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορρήτων περὶ τοῦ αὐτοῦ Kap. 5. S. 178, 1

ϛ'. Ὅτι μὴ δεῖ ταῖς τῶν πολλῶν προσέχειν δόξαις μηδὲ τῆς ἰδίας μετατίθεσθαι προαιρέσεως διὰ θανάτου φόβον. Ἀπὸ τοῦ Κρίτωνος . . . . . . Kap. 6. S. 178, 13

ζ'. Ὅτι μὴ δεῖ ἀμύνεσθαι τοὺς ἀδικεῖν ἡμᾶς παρεσκευασμένους. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Kap. 7. S. 181, 13

η'. Ὅτι μὴ δεῖ τὰ ἅπαξ ὀρθῶς κριθέντα ἀθετεῖν μηδ' εἰ θάνατόν τις ἐπάγοι. ἁρμόσει δὲ πρὸς τοὺς ἐν καιροῖς διωγμῶν ἐξομνυμένους τὴν εὐσέβειαν Kap. 8. S. 183, 8

θ'. Ὁποῖός ποτε ἔσται τὴν διάθεσιν ὁ διὰ θανάτου φόβον ἐξομνύμενος τὴν οἰκείαν πρόθεσιν . . . . Kap. 9. S. 184, 7

BION(D)

2f. Τάδε nach προπαρασκευῆς B | $\overline{I\Gamma}$ IOD τρισκαιδέκατον N < B | περιέχει nach τάδε B; eine der ersten anscheinend gleichzeitige Hand schrieb in B nach περιέχει: τὸ $\overline{IB}$ βιβλίον und am oberen Rand βιβλίον ιβ', strich dann aber ΙΒ durch, änderte β in Γ und fügte hinzu: τὸ ι'β βιβλίον λείπει: καὶ ἔστι τὸ παρὸν Ι'Γ: τὸ δ' ἑξῆς ι'δ: καὶ τὸ μετ' αὐτὸ ι'ε: — 4-20 Ziffern in I (in freigelassene Spatien mit roter Tinte von Hand z eingesetzt) und N < BOD 4f. Ἐκ — Τιμαίου < BN | τοῦ O τῶν I 6 Ἔτι — αὐτοῦ I ἔτι ἀπὸ τοῦ πέμπτου BN < O 7 $\overline{\beta}$ O | nach αὐτοῦ: καὶ περὶ τοῦ μὴ εἶναι τὸν θεὸν τῶν κακῶν αἴτιον I^{z} a. R. 14 Κρίτωνος] κρείττονος I 17 ἐπάγει B 18 ἐξομν. IO ἀρνουμένους BN (aber ἐξομν. beide S. 183, 10) | ἀσέβειαν O 20 ποτ' BO

11*

ι'. Ὅτι μὴ δέοι φεύγειν τὸν ὑπὲρ ἀληθείας θάνατον. Ἀπὸ τῆς Σωκράτους ἀπολογίας Kap. 10. S. 185, 22

ια'. Ὅπως δέοι τιμᾶν τὸν θάνατον τῶν εὐκλεῶς μεταλλαξάντων τὸν βίον. Ἐκ τοῦ Πλάτωνος . . . . Kap. 11. S. 189, 14

ιβ'. Ὅπως καὶ ὁ πρὸ ἡμῶν ἐξ Ἑβραίων Ἀριστόβουλος ὁ Περιπατητικὸς ἐκ τῆς παρ' Ἑβραίοις φιλοσοφίας ὁμολογεῖ τοὺς Ἕλληνας ὡρμῆσθαι . Kap. 12. S. 190, 14

ιγ'. Ὡς καὶ Κλήμης ὁμοίως τὰ καλῶς Ἕλλησιν εἰρημένα σύμφωνα τυγχάνειν τοῖς Ἑβραίων παρίστησι δόγμασιν. Ἀπὸ τοῦ ε' Στρωματέως . . . . Kap. 13. S. 198, 1

ιδ'. Ὅτι μὴ πάντα ἐπιτυχῶς εἴρηται τῷ Πλάτωνι· διὸ οὐκ ἀλόγως τὴν κατ' αὐτὸν παρῃτήμεθα φιλοσοφίαν, τὰ δὲ Ἑβραίων ἀποδεχόμεθα λόγια. . . Kap. 14. S. 228, 15

ιε'. Ὅτι μὴ καθόλου ὀρθῶς ὁ Πλάτων τὸν περὶ <τῶν> νοητῶν οὐσιῶν ἐφώδευσε λόγον, ἀλλ' Ἑβραῖοι . . . . Kap. 15. S. 232, 6

ιϛ'. Ὅτι μὴ Ἑβραίοις ὁμοίως κατὰ πάντα ὀρθῶς ἐδόξαζε περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων Kap. 16. S. 234, 1

ιζ'. Ὅτι κατὰ Πλάτωνα μὴ ἐξ ἀπαθοῦς καὶ παθητῆς οὐσίας ἡ τῆς ψυχῆς συνέστηκε φύσις. Ἀπὸ τῶν Σευήρου τοῦ Πλατωνικοῦ περὶ ψυχῆς . . Kap. 17. S. 239, 7

ιη'. Περὶ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ φωστήρων ὅτι μὴ καθόλου ὀρθῶς ἐδόξασεν ὁ Πλάτων . . . . Kap. 18. S. 240, 19

ιθ'. Ὁποῖα περὶ γυναικῶν οὐκ ὀρθῶς ὁ Πλάτων διετάξατο . . Kap. 19. S. 245, 6

κ'. Ὁποῖα περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου ὁ αὐτὸς διετάξατο ἐν Φαίδρῳ, οἷς ὁ Μωσῆς ἀντινομοθετεῖ. . . . . Kap. 20. S. 250, 7

κα'. Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι φονικῶν νόμων, οὐκ ἀξίων ὄντων τῆς μεγαλονοίας αὐτοῦ, οἷς τοὺς Μωσέως ἀντιπαραβλητέον . . . . Kap. 21. S. 252, 8

ION(D)

1-22 Ziffern in I (s. zu S. 163, 4ff.) und N < BOD   1 ὑπὲρ τῆς I (aber τῆς < S. 185, 22) | Ἀπὸ — ἀπολογίας < B   3 Ἐκ] ἀπὸ ND | τῶν τοῦ Gaisf.   4 auf Πλάτωνος folgt in B in der nächsten Zeile Ὅπως καὶ τῆς Σωκράτους ἀπολογιάσ××× , in der nächsten Ὅπως καὶ . . . (5)   5 ὁ^{1} < BN   5f. παρ' Ἑβραίων ND   8 πέμπτου BN   11 τὸν ON τῶν BI | τῶν Steph. hier und alle Hss. S. 232, 6 < hier die Hss. | οὐσιῶν < I   15 κατὰ Πλάτωνα (fehlt S. 239, 7 in IO): dessen Ansicht abgelehnt wird (wie S. 340, 17 κατὰ τοὺς Στωϊκούς)   16 τῶν] τοῦ BN   17f. nach ὁ Πλάτων + Ἀπὸ τῆς Ἐπινομίδος καὶ τοῦ Τιμαίου καὶ τοῦ δεκάτου τῶν Νόμων. ἅπερ Μωσῆς σέβειν ἀπαγορεύει, ὡς καὶ ὁ Ἑβραῖος Φίλων ἑρμηνεύει I a. R.   19 Ποῖα O | 20 ὁ^{1} — διετάξατο < BN   22 Περὶ] Ὁποῖα ND   23 τοὺς] τοῦ O

$\overline{I\Gamma}$

Ἐπειδὴ πέφηνεν ἐν τοῖς πρὸ τούτου συγγράμμασιν ἡ κατὰ Πλάτωνα (639
φιλοσοφία κατὰ πλεῖστα Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις ἱερῶν λόγων ἑρμη- Vig.)
νείαν ὥσπερ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν περιέχουσα, ἔρχομαι νῦν ὁμοῦ καὶ τὰ b
λείποντα προσαποδοῦναι τῷ λόγῳ καὶ τὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν εἰς τοὺς τόπους
εἰρημένα διελθεῖν, ὁμοῦ καὶ διαβολῆς εὐλόγου αἰτίαν ἀπολυσόμενος, εἴ δή
τις ἡμῖν ἐπικαλῶν φαίη, τί δή ποτ' οὖν Μωσέως καὶ Πλάτωνος τὰ συνῳδὰ
πεφιλοσοφηκότων οὐχὶ τὰ Πλάτωνος, ἀλλὰ τὰ Μωσέως μέτιμεν, τοὔμ-
παλιν δέον, ὅτι δὴ πρὸς τοῖς ἴσοις δόγμασι προσήκων ἡμῖν γένοιτ' ἂν Ἕλ-
λησιν οὖσιν ὁ Ἑλληνικὸς μᾶλλον ἢ ὁ βάρβαρος. ὀκνῶν δὲ ἀπαντῆσαι πρὸς
τοῦτο αἰδοῖ τῇ πρὸς τὸν φιλόσοφον, τοῦτον μὲν εἰς ὕστερον ἀνατίθεμαι τὸν
λόγον, τὰ δέ γε πρῶτά μοι λεχθέντα πρῶτα διασκέψομαι. λαβὼν οὖν ἀνάγνωθι c
ὁποίαν ἐπήγετο δόξαν ὁ Πλάτων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεολόγων τε καὶ ποιη-
τῶν ὅπως τε πάσας τὰς πατρίους περὶ τῶν θεῶν ὑπολήψεις ἠθέτει καὶ τὴν ἐν
αὐτοῖς ἀτοπίαν διήλεγχεν·

α'. ΟΠΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΗΛΕΓΧΕ ΤΗΝ ΑΤΟΠΙΑΝ· ΕΚ ΤΟΥ ΤΙΜΑΙΟΥ

"Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν τε καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον 1,1
ἢ καθ' ἡμᾶς, πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖ- d

11f. *τοῦτον — λόγον*: weist voraus auf die Erörterungen vom 14. Kap. an 18—S. 166, 8: Plat. Tim. 40d—41a (dieselbe Stelle von Eus. auch Bd. I S. 96, 17—S. 97, 6 und Bd. II S. 229, 24—S. 230, 6 zitiert) 18 *Περὶ* — S. 166, 3f. *πιστευτέον*: Thdrt. I 59 und III 34

BION(D)

2 Vor *Ἐπειδή*: *Προοίμιον περὶ τῆς ὑποθέσεως* BN < IO. Zu *Προοίμιον* schrieb a. R. jene B¹ anscheinend gleichzeitige Hand $\overline{\beta' I\Gamma'}$ (= *βιβλίον τρισκαιδέκατον*) | *πέφηνεν*] *πέφυκεν* B 3 *Μωσέως καὶ* < N (*Μωσέως* + 1. H. a. R.) D | *ἱερῶν λόγων*] *νόμων* BN 7 *ἐπεγκαλῶν* ND | *ποτ' οὖν*] *ποτε* BN 7f. *Μωσ.* — *πεφιλοσ.*] *Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις νόμων συνωδὰ καὶ Πλάτων* (so!) B 8f. *τοὔμπ. δέον* < B 12 *τὰ — διασκέψομαι*: vgl. Bd. I S. 485, 10 *πρῶτα δὲ τὰ πρῶτα παραθήσομαι* 16f. Die Überschrift in BION | *Ἐκ — Τιμ.* IO < BN 18 *τε* < Eus. Bd. I S. 96, 17 und Bd. II S. 229, 24, Thdrt., Pl. 19 *πειστέον*] *πιστευτέον* Bd. I S. 96, 18 und Thdrt. | *εἰρημένοις* B | *ἐκγόνοις* IN Thdrt. Pl. *ἐγγόνοις* O *ἐκείνοις* B

σιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς γέ που τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδότων. ἀδύνατον
οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων
λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευ-
τέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν 2
ἐχέτω καὶ λεγέσθω. | Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς (640)
ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα, ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς
Ἥρα τε καὶ πάντες, ὅσους ἴσμεν ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων
ἄλλους ἐκγόνους."

Διὰ τούτων πιστεύειν τοῖς περὶ θεῶν μύθοις καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς τῶν 3
μύθων ποιηταῖς ὡς δὴ θεῶν ἐκγόνοις οὖσι παρακελευσάμενος, πρῶτα μὲν
διὰ τοῦ φάναι ἐκγόνους εἶναι τῶν θεῶν τοὺς ποιητὰς χλευάζειν μοι δοκεῖ,
ὡς καὶ τῶν θεῶν ἀνθρώπων γεγονότων καὶ τοῖς ἐκγόνοις ὁμοίων τὴν φύσιν. b
διαβάλλει δ' ἑξῆς ἄντικρυς τοὺς θεολόγους, οὓς ἐκγόνους ἔφησεν εἶναι 4
θεῶν, δι' ὧν ἐπάγει φάσκων "καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων
λέγουσι" *δι' ὧν τε προστίθησι τὸ* "ὡς ἔφασαν." *παίζειν δ' ἔοικε λέγων*
"σαφῶς γέ που τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδότων" *καὶ τὸ* "ἀδύνατον θεῶν
παισὶν ἀπιστεῖν." *καὶ τὸ παρὰ γνώμην δὲ ταῦτα λέγειν τῶν νόμων ἕνεκα*
διαρρήδην παρίστησιν, ὁμολογήσας ὅτι δέοι ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστεύειν c
αὐτοῖς. ὅτι δὲ ταῦτ' ἐνόει, ἐπάκουσον ὅπως γυμνῇ καὶ ἀκατακαλύπτῳ 5
φωνῇ τοὺς δὴ θεολόγους ἅπαντας διαβάλλει, κόπτων ἐν Ἐπινομίδι *τού-*
τοις τοῖς ῥήμασιν·

S. 165, 18—S. 166, 8: Plat. Tim. 40d—41a 19f. *γυμνῇ — φωνῇ*: vgl. Plat. Phaedr. 243 b; s. Bd. I S. 364, 15

BION(D)

1 *γέ* auch 16 sowie S. 229, 26, *δέ* Bd. I S. 96, 19, Thdrt. Pl. | *που* auch 16 sowie Bd. I S. 96, 19, hier S. 229, 26 und Pl., *πως* Thdrt. | *τούς γε* Pl. | *αὐτῶν* Pl. | *εἰδότων* auch 16 sowie an den beiden anderen Stellen und Thdrt., *εἰδόσιν* Pl. 2 *ἄνευ τε* Pl. | *ἀναγκαῖον* B 6 *ἐγενέσθη* I | *Φόρκυς* < B | nach *Ῥέα* + *καὶ ὅσοι μετὰ τούτων* Eus. Bd. I S. 97, 4 mit Pl. 7 *ἴσμεν πάντας* S. 230, 6 (*πάντας* < Pl.; zweifelhaft Bd. I S. 97, 5) 8 *ἄλλους ἐκγόνους* auch S. 230, 6 (wie Plato) ∼ Bd. I S. 97, 6 | *ἐκγόνους* BN *ἐγγόνους* IO und S. 230, 6 (aber s. S. 165, 19) 10 *ἐγγόνοις* IO 11 *ἐγγόνους* O | *εἶναι θεῶν* ND *θ. εἶναι* B 12 *ἐγγόνοις* O 13 *ἐγγόνους* O 15 *τε* I < BON 19 *ἐννόει* B | *ἐπάκουσον ὅπως*] *ὅρα πῶς* ND *ὁρατῶς* B 20 *δὴ* < BN | *κόπτων* (auch D)] *σκόπτων* N[1] (das 1. *ο* in *ω* geändert 2. H.) | *ἐν* O < BIN | *Ἐπινομίδι* I (s. zu Bd. I S. 571, 12)] *ἐπιτόμῳ* O < BN

β'. ΕΤΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΕΠΙΝΟΜΙΔΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

"Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζῳογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, πρῶτόν μοι, 2,1
κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν, βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ τὸν ὕστερον d
λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγον."
Ὅτι δ' εὐλόγως τὴν τῶν πρώτων θεολογίαν παραιτεῖται διδάσκει ἐν 2
τῷ δευτέρῳ τῆς Πολιτείας, *ἔνθα τὸν νοῦν ἐπιστῆσαι ἄξιον ὁπόσα καὶ οἷα περὶ τῶν αὐτῶν ποιητῶν τε καὶ θεολόγων τῶν τε ἐκ παλαιοῦ παραδεδομένων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν διέξεισιν, ὧδε ῥήμασιν αὐτοῖς φάσκων·*

γ'. ΕΤΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

|"Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ' ἐγώ, ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους. δεῖ γὰρ δὴ τὸν 3,1
αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους. (641)
ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγ', ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς
Ἡσίοδός τε, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. οὗτοι b
γάρ που μύθους ψευδεῖς τοῖς ἀνθρώποις συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσι.
Ποίους δή, ἦ δ' ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, 2
χρὴ πρῶτόν τε καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς οὐσίαν τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ γάρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τὰ τοιαῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς

2-4 Pseud.-Plat. epin. 980c; aus Eus. Thdrt. III 55 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c (bis 15 *λέγουσι* wiederholt S. 230, 9—15) 16 *Ὅπερ* — 20 *γράψαι* = S. 231, 18—21

BION(D)

1 Die Überschrift in I; *Ἔτι ἀπὸ τοῦ ἐ* (so) O, *Ἔτι ἀπὸ τοῦ πέμπτου* BN 2 *θεολογίαν*, aber *γονί* über *λογί* I (alles 1. H.) | *ὡς ἔοικεν ἀναγκαῖον* I 3 *ὕστερον* (auch Thdrt.)] *ἔμπροσθεν* Pl. 4 *λόγον*[1] < I | *ἐπικεχείρηκε* BON | *λόγον*[2] B*I *λέγων* B[1]ON *λόγους* Thdrt. Pl. 6 *β̅'* O 7 *αὐτῶν*] *ἑαυτῶν* B | *τε*[2] Mras *γε* die Hss. 9f. Die Überschrift in BION | *β̅'* O | nach *αὐτοῦ* + *καὶ περὶ τοῦ μὴ εἶναι τὸν θεὸν τῶν κακῶν αἴτιον* I[z] a. R. 11 *ἐγώ, μύθοις* S. 230, 10 mit Pl. | *ἐλάττονας* B 13 *Ἔγωγ', ἔφη* O, Eus. S. 230, 12 (*ἔγωγε*), Pl., *ἔγωγ' ἔφημι* (so) hier I, *ἔγωγ' ἔφην* ND < B | *οὐκ ἐννοῶν* ND *οὐδενοῶ* (so) B | *οὐδὲ* < B 14 *λεγέτην* BON 15 *ψευδεῖς* nach *ἀνθρ.* Pl. 17 *τε*[1] < BN, Eus. S. 231, 18; *καὶ πρῶτον* Pl. 18 *οὐσίαν* < S. 231, 19 mit der Mehrzahl der Hss. Pl. | *οὐσίαν* — S. 168, 4 *αὐτόν* < B 20 *τά γε* Pl.

δὴ λέγομεν καὶ ποῖα; Πρῶτον μὲν δή, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ 3
περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε c
εἰργάσατο, ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο
αὐτόν. τὰ δὲ δὴ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος οὐδ' ἂν εἰ ἦν ἀληθῆ,
ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα
μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δ' ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀπορρήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους,
θυσαμένους οὐ χοῖρον, ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ὡς ἐλαχίστοις
συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γάρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ 4
οὐ λεκτοί, ὦ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. οὐδὲ λεκτέον νέῳ ἀκούοντι d
ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ποιοῖ οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα
κολάζων παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι.
Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ 5
γε, ἦν δ' ἐγώ, τὸ παράπαν ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε καὶ ἐπιβουλεύουσι
καὶ μάχονται (οὔτε γὰρ ἀληθῆ)· | εἴ γε δεῖ ἡμᾶς τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν (642)
φυλάσσειν αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι. πολλοῦ
δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας
πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους
αὐτῶν, ἀλλ' εἴ πως μέλλοιμεν πείσειν, ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος
ἑτέρῳ ἀπήχθετο οὐδ' ἐστὶ τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα μᾶλλον λεκτέα πρὸς τὰ
παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυτέροις γινομένοις καὶ b

S. 167, 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c 1 *Πρῶτον* — 4 *αὐτόν* = S. 231, 23—25; bis S. 169, 4 *ὑπονοιῶν* = Bd. I S. 97, 13—S. 98, 15 1 *Πρῶτον* — 6 *ἀκούειν*: Thdrt. III 38 3 vgl. Hes. theog. 154—182 8 *Καὶ*[1] — 18 *αὐτῶν*: Thdrt. III 39f.

BION(D)

1 *δή* < Bd. I S. 97, 13, Thdrt. Pl. 2 *ὁ* I, Eus. auch a. a. O. und S. 231, 24, Thdrt. Pl. < ON | *Οὐρανὸν* ND | *τε* < ON 3 *ὡς ἐτιμ.*] *εἰσετιμωρήσατο* N[1] (*ὡς* + 2. H. über *εἰς*) D 4 *τὰ δὲ δή*] *τί δὲ δὴ τὰ* Bd. I S. 97, 15 | *τοῦ Κρόνου* Bd. I S. 97, 15, Thdrt. Pl. | *εἰ ἦν* Bd. I S. 97, 16 Pl., *εἴη* BON *εἰ* I 5 *δεῖν*] *δὴ* BN | *οὕτως* BN 7 *χεῖρον* B | *ἄπορον*] *ἄποιον* I | *ὡς* (auch Bd. I S. 97, 19)] *ὅτι* Pl. 9 *οὐ λεκτοί* ON *οὐ δεκτοί* I *οὐκ ἐκτοί* B *οὐ λεκτέοι* Bd. I S. 97, 20, Thdrt. Pl. | *γ' ἔφην* (vor *ὦ*) Pl. (< auch Eus. a. a. O. und Thdrt.) | *λεκτέον* Thdrt. Pl. *δεκτέον* B *δοκτέον* ION; s. zu Bd. I S. 98, 1 10 *οὐδὲν*] *δέον* B | *ποιοῖ*] B[1] aus *ποιεῖ*, *ὀκοῖ* I | *αὖ ἂν* O 11 *τε* < O | *οἱ* (übergeschrieben) *μέγιστοι* I 12 *Οὐ* — *ὅς* < Bd. I S. 98, 3 und Thdrt. 13 *πολομεμοῦσι* O | *ἐπιβουλεύονται* O 14 *οὔτε*] *οὐδὲ* Bd. I S. 98, 5 (Hs. A) Pl. *οὔτε γὰρ ἀληθῆ οὔτε ξύμφορα* Thdrt.; *οὔτε* — 19 *ὅσιον* < B | *ἡμῖν* Eus. a. a. O., Thdrt. Pl. 15 *φυλάττειν* Thdrt. *φυλάξειν* Pl. 19 *μᾶλλον λεκτέα* (auch Bd. I S. 98, 10) ~ Pl. 20 *γιγνομένοις* Pl. *γενομένοις* Bd. I S. 98, 11

τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν. Ἥρας δὲ 6
δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις ὑπὸ πατρός, μέλλοντος τῇ μητρὶ
ἀμύνειν τυπτομένῃ, καὶ θεομαχίας ὅσας Ὅμηρος πεποίηκεν, οὐ παραδε-
κτέον εἰς τὴν πόλιν, οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας οὔτε ἄνευ ὑπονοιῶν.
ὁ γὰρ νέος οὐχ οἷός τε κρίνειν ὅ τι τε ὑπόνοια καὶ ὅ τι μή, ἀλλ' ἃ ἂν 7
τηλικοῦτος ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, δυσέκνιπτά τε καὶ ἀμετάστατα φιλεῖ γί-
γνεσθαι. ὧν δὴ ἴσως ἕνεκα περὶ παντὸς ποιητέον, ἃ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι κάλ- c
λιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν. Ἔχει γάρ, ἔφη, λόγον· 8
ἀλλ' εἴ τις αὖ καὶ ταῦτα ἐρωτῴη ἡμᾶς ἅττα ἐστὶ καὶ τίνες οἱ μῦθοι, τίνας
ἂν φαῖμεν; Καὶ ἐγὼ εἶπον· ὦ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμὲν ποιηταὶ ἐγώ τε καὶ σὺ
ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οἰκισταὶ πόλεως. οἰκισταῖς δὲ τοὺς μὲν τύπους προσήκει
εἰδέναι ἐν οἷς δεῖ μυθολογεῖν τοὺς ποιητάς, παρ' οὓς ἐὰν ποιῶσιν οὐκ ἐπι- d
τρεπτέον, οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιητέον μύθους. Ὀρθῶς, ἔφη· ἀλλ' αὐτὸ 9
δὴ τοῦτο οἱ τύποι περὶ θεολογίας τίνες ἂν εἶεν; Τοιοίδε πού τινες, ἦν δ' ἐγώ,
οἷος τυγχάνει ὢν ὁ θεός, ἀεὶ δή που ἀποδοτέον, ἐάν τέ τις αὐτὸν ἐν ἔπεσι ποιῇ
ἐάν τε ἐν μέλεσιν ἐάν τε ἐν τραγῳδίᾳ. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ ὄντι
τε καὶ λεκτέον οὕτω. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε τῶν ἀγαθῶν βλαβερόν. 10
ἦ γάρ; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἆρ' οὖν τὸ μὴ βλαβερὸν βλάπτει; Οὐδαμῶς. Ὃ δὲ μὴ
βλάπτει, κακόν τι ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο. Ὃ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ' ἄν
τινος εἴη κακοῦ αἴτιον. Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; ὠφέλιμον τὸ ἀγαθόν; Ναί. Αἴτιον
ἄρα εὐπραγίας; | Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἴτιον τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ τῶν 11
μὲν εὖ ἐχόντων αἴτιον, τῶν δὲ κακῶν ἀναίτιον. Παντελῶς γε, ἔφη. Οὐδ' ἄρα, (643)
ἦν δ' ἐγώ, ὁ θεός, ἐπεὶ ἀγαθός, πάντων ἂν εἴη αἴτιος, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν,
ἀλλ' ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος· πολὺ γὰρ ἐλάττω τὰ
ἀγαθὰ τῶν κακῶν ἡμῖν. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν οὐδὲν ἄλλο αἰτιατέον, τῶν δὲ κακῶν
ἄλλ' ἅττα δεῖ ζητεῖν τὰ αἴτια, ἀλλ' οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, δοκεῖς 12

S. 167, 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c 1 *Ἥρας — 4 ὑπονοιῶν*: Thdrt. III 41 2f. *Ἡφαίστου — θεομαχίας*: vgl. Hom. Il. I 587—594 und XX 16 *Οὐκοῦν* — S. 170, 7 *ἐσθλῷ*: Thdrt. V 34f.

BION(D)

1 *ἀναγκ. ἐγγ. τ.* O 2 *δεσμοὺς ὑπομένοις καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον* (aus der vorhergehenden Zeile; es folgt *ὑπὸ* usw.) I 3 *τυπτ. ἀμύνειν* Bd. I S. 98, 13, Thdrt. Pl. 4 *οὔτε*] *οὔτ'* BN 5 *ὅ τι*²] *ὃ* Pl. | *ἀλλ' ἃ* Pl. *ἀλλὰ* die Hss. 6f. *γίνεσθαι* BN 7 *δὴ*] *δὲ* I 9 *ἅττα*] *ταῦτα* (1 Hs. *αὐτὰ*) *ἅττα* Pl. 13 *αὐτούς* I 15 *ὁ θεὸς ὢν* Pl. | *ἐν ἔπεσι*] *ἐνέπεσε* B 16 *ὁ* (auch Thdrt.)] *ὅ γε* Pl. 18 *τὸ* (auch Thdrt.)] *ὃ* Pl. 20 *Πῶς* — 21 *εὐπραγίας* erneuert O[y] | *οὔ* < Pl. | *τἀγαθόν* ND 21 *τἀγαθὸν* BN 22f. *Οὐδ' — θεός* < B 23 *ἐπεὶ* IO Thdrt. *ἐπειδὴ* BN Pl. | *ἀγαθὸς ὁ θεὸς* B | *πολλοὶ*] *παλαιοὶ* B 24 *πολλῶν δὲ ἀναίτιος* < ND | *δ'* BO 24f. *τἀγαθὰ* Pl. 25 *οὐδένα ἄλλον* Pl. 26 *ἀλλά τα* BON

μοι λέγειν. Οὐκ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου οὔτε ἄλλου ποιη- b
τοῦ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν περὶ τοὺς θεοὺς ἀνοήτως ἁμαρτάνοντος καὶ λέγον-
τος ὡς

δοιοὶ πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν·

καὶ ᾧ μὲν ἂν μίξας ὁ Ζεὺς ἀμφοτέρων δῷ, 13

ἄλλοτε μέν γε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλῷ. c

ᾧ δ᾽ ἂν μή, ἀλλ᾽ ἄκρατα τὰ ἕτερα,

τὸν δὲ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει·

οὐδ᾽ ὡς ταμίας ὁ Ζεὺς ‚ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται.' τὴν δὲ τῶν ὅρκων καὶ 14
σπονδῶν σύγχυσιν, ἣν ὁ Πάνδαρος συνέχεεν, ἐάν τις φῇ δι᾽ Ἀθηνᾶς τε καὶ
Διὸς γεγονέναι, οὐκ ἐπαινεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε καὶ κρίσιν διὰ Θέμι-
δός τε καὶ Διός· οὐδ᾽ αὖ, ὡς Αἰσχύλος λέγει, ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, ὅτι

θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ. d

ἀλλ᾽ ἐάν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα ἔνεστι, τὰ τῆς Νιόβης πάθη ἢ τὰ 15
Πελοπιδῶν ἢ τά Τρωϊκὰ ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέγειν, ἢ εἰ θεοῦ, ἐξευρετέον αὐτοῖς σχεδὸν ὃν νῦν ἡμεῖς λόγον ζητοῦμεν, καὶ λεκτέον ὡς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ εἰργάζετο, οἱ δὲ ὤναντο κολαζόμενοι. ὡς δ᾽ ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ ὁ δρῶν ταῦτα θεός, οὐκ ἐατέον
λέγειν τὸν ποιητήν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὡς 16
ἄθλιοι <οἱ> | κακοί, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐατέον. (644)
κακῶν δὲ αἴτιον φάναι θεόν τινι γίγνεσθαι ἀγαθὸν ὄντα, διαμαχητέον παντὶ 17
τρόπῳ μήτε τινὰ λέγειν ταῦτα ἐν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, εἰ μέλλει εὐνομήσεσθαι,

S. 167, 11 — S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c 4 Hom. Il. XXIV 527 5 nicht in unseren Homerausgaben 6 s. Hom. Il. XXIV 529 7 ebd. 530 9 ebd. 532 10 vgl. Il. IV 84, XIX 224 und Od. IV 392 11 Anspielung auf Hom. Il. IV 12f. Anspielung auf Il. XX (*Θεομαχία*) 14f. Aesch. fr. 156 (Niobe) Nauck (TGF² 52) 23 *κακῶν* — S. 171, 6 *ἀγαθῶν*: Thdrt. V 36

BION(D)

1 *οὔτε*[2]] *οὔτ᾽* BN 2 *οὕτως ἀνοήτως* BN 4 *δυοῖ* B *δυοὶ* ND *δοιοὶ γάρ τε* Hom. 5 *ἔμπλεοι* I | *ὁ μὲν ἐσθλ.* < B | *ἀτὰρ* B 6 *δῷ ἀμφ.* Pl. 7 *γε*[1]] *τε* Pl. Hom. | *ἐσθλῶν* IN 8 *ᾧ δ᾽ ἂν*] *ὅταν* O 9 *τὸν δὲ* (auch Pl.)] *καί ἑ* Hom. | *κακὴ*] *καὶ ὁ* B 10 *ὁ*] *ἡμῖν* Pl. | *τε*[2] < B 12f. *Θέμιτός* Pl. 14 *φύσει* B 15 *δόμαν* O 16 *ἀλλ᾽* — S. 171, 3 *αὐτοῖς* < B 18 *ζητοῦμεν λόγον* O 19 *λεκτέον*] *δεκτέον* O | *ὤναντο* (auch S. 175, 13)] *ὠνίναντο* Pl. 20 *δὲ δὴ* Pl. 22 *οἱ* Pl. < die Hss. 23 *διαμαχετέον* Pl. 24 *ταῦτα* < I | *ἑαυτοῦ* (auch Thdrt.)] *αὐτοῦ* Pl. | *μέλλει* I Thdrt. Pl. *μέλλοι* ND *μέλοιεν* O

μήτε τινὰ ἀκούειν, μήτε νεώτερον μήτε πρεσβύτερον, μήτ' ἐν μέτρῳ μήτε ἄνευ
μέτρου μυθολογοῦντα, ὡς οὔτε ὅσια ἂν λεγόμενα, εἰ λέγοιτο, οὔτε ξύμφορα
ἡμῖν οὔτε ξύμφωνα αὐτὰ αὑτοῖς. Ξύμψηφός σοι εἰμί, ἔφη, τούτου τοῦ 18
νόμου κἀμοὶ ἀρέσκει. Οὗτος μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, εἷς ἂν εἴη τῶν περὶ θεοῦ b
νόμων τε καὶ τύπων, ἐν οἷς δεήσει τούς τε λέγοντας λέγειν καὶ τοὺς ποιοῦν-
τας ποιεῖν μὴ πάντων αἴτιον τὸν θεόν, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν. Καὶ μάλα, ἔφη,
ἀπόχρη. Τί δὲ δὴ ὁ δεύτερος ὅδε; ἆρα γόητα τὸν θεὸν οἴει εἶναι καὶ 19
οἷον ἐξ ἐπιβουλῆς φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις ἰδέαις, τοτὲ μὲν αὐτὸν γιγνό-
μενον καὶ ἀλλάττοντα τὸ αὑτοῦ εἶδος εἰς πολλὰς μορφάς, τοτὲ δὲ ἡμᾶς ἀπα-
τῶντα καὶ ποιοῦντα περὶ αὑτοῦ τοιαῦτα δοκεῖν, ἢ ἁπλοῦν τε εἶναι καὶ πάν- c
των ἥκιστα τῆς αὑτοῦ ἰδέας ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γε οὕτως εἰπεῖν.
Τί δὲ τόδε; οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταιτο τῆς αὑτοῦ ἰδέας, ἢ αὐτὸ ὑφ' 20
αὑτοῦ μεθίστασθαι, ἢ ὑπ' ἄλλου; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν ἄλλου τὰ ἄριστα
ἔχοντα ἥκιστα ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται, οἷον σῶμα ὑπὸ σιτίων τε καὶ ποτῶν
καὶ πόνων καὶ πᾶν φυτὸν ὑπὸ εἱλήσεών τε καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τοιούτων παθη-
μάτων, οὐ τὸ ὑγιέστατόν τε καὶ χαριέστατον ἥκιστα ἀλλοιοῦται; Πῶς δ' οὔ;
Ψυχὴν δὲ οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ' ἄν τι πάθος ἔξωθεν 21
ταράξειέ τε καὶ ἀλλοιώσειε; Ναί. Καὶ μήν που καὶ τά γε ξύνθετα πάντα d
σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα καὶ ἀμφιέσματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τὰ εὖ
εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα
ἀλλοιοῦται. Ἔστι ταῦτα. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἢ 22
ἀμφοτέροις ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν
ὁ θεός γε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πῶς δ' οὔ; Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστ'
ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός. Ἥκιστα δή. Ἀλλ' ἆρα αὐτὸς αὑτὸν με|τα- (645)
βάλλοι ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; Δηλονότι, ἔφη, εἴπερ ἀλλοιοῦται. Πότερον οὖν ἐπὶ 23
τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτόν, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ αἴσχιον αὑ-

S. 167, 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c

BION(D)

3 *αὑτοῖς* Thdrt. Pl. *αὐτοῖς* I *ἑαυτοῖς* ON | *σοι τούτοις* B **3f.** *τούτου — ἀρέσκει* < B **4** *καί μοι* Pl. | *θεοῦ* (auch Thdrt.)] *θεοὺς* Pl. **5** *οἷς* (auch Thdrt.)] *ᾧ* Pl. | *δεήσει*] *δέει* B | *τούς τε λέγοντας* < B | *τε* (auch Thdrt.) < Pl. | *καὶ τ. ποιοῦντας* < B **7** *ἀπόχρη* IN *ἀποχρήσας* O < B | *ὅδε* < B **8** *αὐτὸν* (auch D)] *αὐτοῦ* N | *γιγν. αὐτὸν* O **9** *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss.; ebenso 10, 11 und 12 **12** *Τί* — 18 *Ναί* < B **14** *τε²* < I **16** *οὐ*] *οὗ* O | *τε* < Pl. | *χαριέστατον*] *ἰσχυρότατον* Pl. **17** *τε καὶ* ON | *ἔξωθεν πάθος* Pl. **19** *αὐτοῦ* B **21** *Ἔστι δὴ* Pl. **22** *ὑπὸ* B **23** *γε ὁ θ.* O **24** *ἴσχοι*] *ἰέχει* (so) B | *ὁ* < B | *δή*] *δῆτα* Pl. | *αὑτὸν* Pl. *αὐτὸν* die Hss. **24f.** *μεταβάλοι* O **25** *Δῆλον, ἔφη, ὅτι* Pl. **26** *τὸ αἴσχιον* Pl. **26f.** *αὑτοῦ* I *αὐτοῦ* BON *ἑαυτοῦ* Pl.

τοῦ; Ἀνάγκη, ἔφη, ἐπὶ τὸ αἴσχιον ἑαυτοῦ, εἴπερ ἀλλοιοῦται· οὐ γάρ που ἐνδεᾶ
γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι. Ὀρθότατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις.
καὶ οὕτως ἔχοντος δοκεῖ ἄν τίς σοι, ὦ Ἀδείμαντε, ἑκὼν αὑτὸν χείρω ποιεῖν
ὁπηοῦν ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; Ἀδύνατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα καὶ θεὸν 24
ἐθέλειν αὑτὸν ἀλλοιοῦν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος ὢν εἰς τὸ δυνα- b
τὸν ἕκαστος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἁπλῶς ἐν τῇ αὑτοῦ μορφῇ. Πᾶσα, ἔφη, ἀνάγκη
ἔμοιγε δοκεῖ. Μηδεὶς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν ποιητῶν ὡς

θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,
παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστρωφῶσι πόληας·

μηδὲ Πρωτέως τε καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδεὶς μηδ' ἐν τραγῳ- 25
δίαις μηδ' ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω Ἥραν ἠλλοιωμένην ὡς ἱέρειαν c
ἀγείρουσαν

Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις.

καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ μὴ ἡμῖν ψευδέσθωσαν· μηδ' αὖ ὑπὸ τούτων 26
ἀναπειθόμεναι αἱ μητέρες τὰ παιδία ἐκδειματούντων, λέγουσαι τοὺς μύθους
κακῶς, ὡς ἄρα θεοί τινες περιέρχονται νύκτωρ πολλοῖς ζῴοις καὶ παντοδαποῖς
ἰνδαλλόμενοι, ἵνα μὴ ἅμα μὲν εἰς θεοὺς βλασφημῶσιν, ἅμα δὲ τοὺς παῖδας
ἀπεργάζωνται δειλοτέρους. Μὴ γάρ, ἔφη. Ἀλλ' ἆρα, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοὶ μὲν 27
οἱ θεοί εἰσιν οἷοι μὴ μεταβάλλειν, ἡμᾶς δὲ ποιοῦσι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς d
φαίνεσθαι ἐξαπατῶντες καὶ γοητεύοντες; Ἴσως, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· ψεύ-
δεσθαι ὁ θεὸς ἐθέλοι ἂν ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φάντασματα προτείνων; Οὐκ οἶδα,
ἦ δ' ὅς. Οὐκ οἶσθα, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι τό γε ἀληθῶς ψεῦδος, εἰ οἷόν τε τοῦτ' 28
εἰπεῖν, πάντες θεοί τε καὶ ἄνθρωποι μισοῦσι; Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οἶσθά που,
ἦν δ' ἐγώ, ὅτι τῷ κυριωτάτῳ ἑαυτῶν ψεύδεσθαι καὶ περὶ τὰ κυριώτατα οὐδεὶς
ἑκὼν ἐθέλει, ἀλλὰ πάντων μάλιστα φοβεῖται ἐκεῖ αὐτὸ κεκτῆσθαι. Οὐδὲ νῦν

S. 167, 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c 8f. Hom. Od. XVII 485f. 13 Aesch. fr. 168 (*Ξαντρίαι*) Vers 3 Nauck (TGF² 55)

BION(D)

1 *ἀνάγκη οὖν* O | *τὸ* < I | *αἴσχιον*] *χεῖρον* Pl. | *ἑαυτοῦ* BIN *αὐτοῦ* O < Pl. 3 *αὑτὸν* Pl. *αὐτὸν* die Hss. 4 *ἄρα, ἔφην* Pl. | *θεὸν*] *θεῷ* Pl. 5 *αὑτὸν* N Pl. *αὐτὸν* BIO *ἑαυτὸν* D 6 *αὑτοῦ* I Pl. *αὐτοῦ* ON *ἑαυτοῦ* B | *Ἅπασα* Pl. 8 *ξείνοισιν* BN² *ξένοισιν* I *ξύνοισιν* ON¹D 10 *τε* < Pl. 11 *ἀλλοιουμένην* B | *ὡς*] *εἰς* O 12 *ἀγείρουσαν* BO *ἐγείρουσαν* IN 13 *παισὶν βιοδώροις* Pl. *παισὶ βιόδωρος* die Hss. 15 *ἐκδειμάντων* O 16 *ζῴοις* (auch S. 175, 27)] *ξένοις* Pl. 18 *ἆρ'* BO *ἄρ'* ND | *δ'* < B 19 *μὴ* < B | *ἡμῖν* Pl. 21 *ὁ* < Pl. | *φάντασμα* Pl. 22 *ὡς ἀληθῶς* Pl. | *τοῦτο* Pl. 23 *Οἶσθά* — S. 173, 4 *ἔφη* < B | *Οἶσθά που*] *Οὕτως* Pl. 24 *κυριωτάτῳ που* Pl.

πω, ἦ δ' ὅς, μανθάνω. Οἴει γάρ τί με, ἔφην, σεμνὸν λέγειν· ἐγὼ δὲ | λέγω 29
ὅτι τῇ ψυχῇ περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαί τε καὶ ἐψεῦσθαι καὶ ἀμαθῆ εἶναι (646)
καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τὸ ψεῦδος πάντες ἥκιστ' ἂν δέξαιντο
καὶ μισοῦσι μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γ', ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ὀρ- 30
θότατά γε ἄν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν τῇ
ψυχῇ τοῦ ἐψευσμένου ἄγνοια, ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ
ψυχῇ ἐστι παθήματος καὶ ὕστερον γεγονὸς εἴδωλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος.
ἢ οὐχ οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ θεῶν, 31
ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. Δοκεῖ μοι. Τί δὲ δή; τὸ ἐν τοῖς λόγοις ψεῦ- b
δος πότε καὶ ἐν τῷ χρήσιμον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μίσους; ἆρ' οὐ πρός τε τοὺς
πολεμίους καὶ τῶν καλουμένων φίλων, ὅταν διὰ μανίαν ἤ τινα ἄνοιαν κακόν
τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γίγνε-
ται; καὶ ἐν αἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν ταῖς μυθολογίαις, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπη 32
τἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν παλαιῶν, ἀφομοιοῦντες τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος ὅτι μά- c
λιστα, οὕτω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. Κατὰ τί δὴ
οὖν τούτων τῷ θεῷ τὸ ψεῦδος χρήσιμον; πότερον διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιὰ
ἀφομοιῶν ἂν ψεύδοιτο; Γελοῖον μεντἂν εἴη, ἔφη. Ποιητὴς μὲν ἄρα ἐν θεῷ 33
ψευδὴς οὐκ ἔνι; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ δεδιὼς τοὺς ἐχθροὺς ἂν ψεύδοιτο; Πολ-
λοῦ γε δεῖ. Ἀλλὰ δι' οἰκείων ἄνοιαν ἢ μανίαν; Ἀλλ' οὐδείς, ἔφη, τῶν ἀνοή-
των καὶ μαινομένων θεοφιλής. Οὐκ ἄρα ἐστὶν οὗ ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο;
Οὐκ ἔστι. Πάντῃ ἄρα ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιον καὶ τὸ θεῖον. Παντάπασι μὲν οὖν, d
ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεὸς ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς ἔν τε ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ οὔτε 34
αὐτὸς μεθίσταται οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ οὔτε κατὰ φαντασίας οὔτε κατὰ λόγους
οὔτε κατὰ σημείων πομπὰς ὕπαρ οὐδ' ὄναρ. Οὕτως, ἔφη, ἔμοιγε καὶ αὐτῷ φαίνε-
ται σοῦ λέγοντος. Συγχωρεῖς ἄρα, ἔφη<ν>, τοῦτον δεύτερον τύπον εἶναι ἐν
ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν, ὡς μήτε αὐτοὺς γόητας ὄντας τῷ μετα-
βάλλειν ἑαυτοὺς μήθ' ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ; Συγχωρῶ.

S. 167, 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c

BION(D)

1 *ἔφην*] *ἔφη* ND **5** *ἄν* < B | *ὃ*] *ὂν* I | *ψεῦδος* < ND **6** *ἄγν. ἡ τοῦ ἐψευσμ.* Pl. **7** *ἐστι* < B **8** *οὐ μόνον*] *καὶ* BN **9** *ἀλλὰ* < BN **10** *ἐν* < Pl. | *ὥστε*] *ἔσται* (trotz *εἶναι*) O **11** *φίλ.* <*τινάς*> Vig. **12f.** *γίνεται* BN **13** *νῦν* hier I Pl., nach *ἐλέγομεν* BN < O **13f.** *ὅπη τἀληθὲς*] *ὁπότ' ἀληθὲς* I **15f.** *οὖν δὴ* I **16** *τοῦτο* ND | *τὸ ψ. τ. θ.* BN | *μὴ* < BN **17** *ἀφ' ὁμοίων* ON | *Γελοῖον* — **18** *ψεύδοιτο* < B **17f.** *ψ. ἐν θ.* Pl. **18** *ἂν* < Pl. **19** *οἰκείαν* BN **20** *ἕνεκ'* BON **21** *τε καὶ* Pl. **22** *ἐν λόγῳ* Pl. **23** *οὔτ'*[1] BN | *οὔτε κατὰ φαντασίας* fehlt in zwei der vier hier maßgebenden Hss. Pl. **24** *ὕπαρ οὐδ' ὄναρ* (auch S. 176, 19)] *οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ* Pl. **24f.** *φαίνεται* < O **25** *σοῦ λέγ.* < BN | *ἔφην* Pl. *ἔφη* die Hss. **27** *αὐτοὺς* O | *μήτε* Pl. | *ψεύδεσι*] *-σιν* O *ψεύδεσθαι* B | *ἐν*[2] < BN

Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐν- 35
υπνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι· | οὐδ' Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις (647)
τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὐτῆς γάμοις ᾄδοντα

ἐνδατεῖσθαι τὰς ἑὰς εὐπαιδίας
νόσων τ' ἀπείρους καὶ μακραίωνος βίου.
ξύμπαντά τ' εἰπών, θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας,
παιῶν' ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἐμέ.
κἀγὼ τὸ Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα
ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνῃ.
ὁ δ' αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρών,
αὐτὸς τάδ' εἰπών, αὐτός ἐστιν ὁ κτανὼν
τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.

ὅταν τις τοιαῦτα λέγῃ περὶ θεῶν, χαλεπανοῦμέν τε καὶ χορὸν οὐ δώ- 36
σομεν οὐδὲ τοὺς διδασκάλους ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλου- b
σιν ἡμῖν οἱ φύλακες θεοσεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι, καθ' ὅσον ἀνθρώπῳ ἐπὶ
πλεῖστον οἷόν τε. Παντάπασιν, ἔφη, ἐγὼ τοὺς τύπους τούτους συγχωρῶ καὶ
ὡς νόμοις ἂν αὐτοῖς χρῴμην."

Ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων. εὕροις δ' ἂν τὴν Ἑβραίων γραφὴν οὐδαμῶς 37
μὲν μύθους αἰσχροὺς περὶ τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἀμφ'
αὐτὸν θείων ἀγγέλων οὐδέ γε περὶ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ὁμοίως ταῖς Ἑλληνι-
καῖς θεολογίαις περιέχουσαν, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκτεθέντα τύπον c
ὅτι τε ἀγαθὸς ὢν ὁ θεὸς τυγχάνει καὶ τὰ πρὸς αὐτοῦ γεγονότα πάντα τοιαῦτα.

ἐφ' ἑκάστῳ δ' οὖν τῶν δημιουργημάτων ὁ θαυμάσιος Μωσῆς ἐπιλέγει· 38
"Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν" *ἐπί τε πᾶσι τὸν περὶ πάντων συγκεφαλαιού-*
μενος λόγον φησί· "Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν."
δόγμα δὲ Ἑβραίων ἐστὶ καὶ τὸ μὴ εἶναι τὸν θεὸν κακῶν αἴτιον, εἰ δὴ ὁ θεὸς
"θάνατον οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· ἔκτισε γὰρ

S. 167, 11—S. 174, 17: Plat. resp. 377c—383c 1f. Hom. Il. II 4-12 Aesch. fr. 350 (incert. fab.) Nauck (TGF² 105) 24 Gen 1, 4 (auch 10, 12, 18, 21, 25) 25 ebd. 1, 31 27f. Sap 1, 13f.

BION(D)

1 *ἐπαινοῦντες ἄλλα* Pl. 3 *αὐτῆς* Pl. *αὐτῆς* die Hss. 4 *ἐνδατεῖσθαι* Pl. *ἐνδαιτ.* die Hss. | *εὐπαιδείας* O 5 *τε* die Hss.; ebenso 6 | *μακραίωνας βίους* Pl. 6 *εἰπών* Pl. *ἐπιὼν* die Hss. 7 *παιῶν'* die Herausgeber Platos *παιῶνα* Eus. Hss. *παιῶνα Παιὼν* Platos Hss. | *εὐθυμιῶν* BN 11 *αὐτὸς* — 21 *περιέχουσαν* < B 15 *θεῖοι* S. 176, 27 mit Pl., *θεοὶ* ION hier 16 *ἔγωγε* Pl. 17 *αὐτοῖς* < Pl. 18 *εὕροις — γραφὴν*] *ἡ δ' Ἑβραίων γραφὴ* (aber 21 *περιέχουσαν*) ND 19 *ἀλλ'* < ND 20 *αὐτὸν* ND 21 *θεολογίαις*] *μυθολογίαις* ND | *δ'* BON | *τοῦ* < BN 22 *ὢν* < BN 24 *τ. περὶ π.* < BN 25 *τὸν λόγον* BN 26 *δὲ* < B | *Ἑβραικὸν* B

εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου·" "φθόνῳ δὲ d
διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον." *διὸ καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ* 39
εἰσῆκται λέγων ὁ θεὸς πρὸς τὸν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως κακὸν γεγενημένον·
"'Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν ἀληθινήν· πῶς ἐστρά-
φης εἰς τὰ ὀπίσω ἡ ἄμπελος ἡ ἀλλοτρία;" *εἰ δέ που λέγοιτο κακὰ τοῖς φαύλοις*
ἐκ θεοῦ συμβαίνειν, ὁμωνύμως ἀκουστέον ὡς τῶν τιμωριῶν οὕτω κεκλημένων,
ἃς ἀγαθὸς ὢν ὁ θεὸς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῶν τιμωρουμένων, ἐπ' ὠφελείᾳ δὲ
καὶ συμφέροντι λέγεται ἐπάγειν· ὥσπερ | ἂν καὶ ἰατρὸς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν καμνόν- (648)
των κακὰ νομίζοιτο προσφέρειν τὰς ἀλγεινὰς καὶ πικρὰς θεραπείας. διὸ 40
καὶ ἐπὶ τῆς θείας γραφῆς, ἔνθα εἴρηται κακὰ ἀνθρώποις ἐπάγεσθαι ὑπὸ
τοῦ θεοῦ, τὰ παρὰ τῷ Πλάτωνι λεκτέον, "ὡς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ
εἰργάζετο," *καὶ ὅτε τὰ σκυθρωπὰ καὶ ἀνθρώποις κακὰ νενομισμένα τοῖς*
τούτων ἀξίοις ἐπῆγεν, "οἱ δὲ ὤναντο κολαζόμενοι," *οὐ μόνον κατὰ τὸν φιλό-*
σοφον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἑβραίων γραφὴν λέγουσαν· "Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ b
κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται." "ὡς δ' ἄθλιοι 41
μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ ὁ δρῶν ταῦτα ὁ θεός, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν
ποιητήν, ἀλλ' εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὡς ἄθλιοι κακοί,
διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐατέον· κακῶν δὲ αἴτιον φάναι
θεόν τινι γίγνεσθαι, ἀγαθὸν ὄντα, διαμαχητέον παντὶ τρόπῳ." *ἀλλὰ* 42
καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀλλοιοῦσθαι τὸν θεὸν ἡ παρ' Ἑβραίοις προφητεία ὧδέ πῃ ἐκ
προσώπου τοῦ θεοῦ διδάσκει λέγουσα· "Διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν
καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι." *καὶ ἐν ταῖς θεολογίαις δὲ ὁ Δαβὶδ ἀναφωνεῖ λέγων·* c
"Πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς,
καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν." *εἰ* 43
δέ πῃ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον εἰσάγουσιν ἐν εἴδει καὶ σχήματι ἀνθρωπείῳ παρα-
φαινόμενον, λεκτέον ὡς οὐ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων μύθους ὁμοίως Πρωτεῖ
καὶ Θέτιδι καὶ Ἥρᾳ οὐδ' ὡς οἱ θεοὶ οἱ "περιερχόμενοι νύκτωρ πολλοῖς ζῴοις

1f. Sap. 2, 24 4f. Ier 2, 21 11f. und 13 s. S. 170, 19f. 14f. Hebr 12, 6 (nach Prov 3, 12) 15-19 s. S. 170, 20—24 21f. Mal 3, 6 23f. Ps 101 (102), 27f. 27f. s. S. 172, 16f.

BION(D)

3 *κακὸν*] *καὶ* B 4 *δὲ* I < BON | *σε* < BN 11 *τῷ* < BN 15 *ὡς* — 18 *ἐατέον* < B | *δ'*] *δὲ* ND 18 *δὲ*[1] < O 18f. *κακῶν — θεόν*] *τὸ δὲ φᾶναι θεὸν αἴτ. τ. κακῶν* B 20 *προφητεία* ION (darüber *σοφία* 1. ? H.), *σοφία* BD 21 *διδ. λέγ.*] *φησὶ* BN | *κἀγὼ* ND 22 *δὲ* < BN | *ἀναφωνεῖ* hier IO, vor *ὁ* BN | *ἀναφ. πρὸς τὸν θεὸν* O 23 *ὡς ἱμ.*] *ὡσεὶ μάτιον* B | *ἑλίξεις* O *εἰλίξεις* I *ἐλλίξεις* B (*ἐλλ.*) ND 25 *ἐν εἴδη* O 25f. *παραφαιν.*] *παραγενόμενον* O 27 *οἱ περιερχ. θεοὶ* BN

καὶ παντοδαποῖς ἰνδαλλόμενοι" καὶ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἀνθρώποις πεφηνό-
τα εἰσάγουσιν οἱ Ἑβραίων λόγοι, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ Πλάτων δεῖν ποτέ φησιν d
ἐπὶ φίλων εὐεργεσίᾳ, "ὅταν διὰ μανίαν ἤ τινα ἄνοιαν κακόν τι ἐπιχειρῶσι
πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γενέσθαι" τὴν τοῦ
θεοῦ εἰς ἀνθρώπους πάροδον. ἐπεὶ οὖν τῶν ἐπὶ γῆς ζῴων οὐδὲν ἦν θεο- 44
φιλέστερον γένος ἀνθρώπου, συγγενές τε καὶ οἰκεῖον τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ,
παρ' οὗ καὶ λογικὸς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀπείργαστο, εἰκότως, οἷα φίλου
ζῴου κηδόμενον, τὸν ἐπουράνιον λόγον ἥκειν ἐπὶ θεραπείᾳ φασὶ παντὸς
τοῦ γένους, νόσον καὶ μανίαν ἔκτοπον ὑπομείναντος, ὡς μήτε τὸν πατέρα
γινώσκειν θεὸν | μήτε τὴν οἰκείαν τῆς νοερᾶς φύσεως οὐσίαν μήτ' αὖ θεοῦ (649)
πρόνοιαν, σώτειραν τῶν ὅλων, εἰς ἀλόγου δὲ ζῴου σχεδὸν ὅσον παρατρο-
πὴν ἥκοντος. διὸ δὴ τὸν σωτῆρα καὶ ἰατρὸν ἐπιστῆναι λέγουσιν, οὐ 45
μὲν δὴ τῆς οἰκείας ἐκστάντα φύσεως οὐδέ γε ψευσάμενον τοὺς ὁρῶντας,
ἄμφω δὲ ἀληθῆ φυλάξαντα, τό τε ἀφανὲς καὶ τὸ ὁρώμενον. πῇ μὲν γὰρ ἀλη-
θὴς ἄνθρωπος ἑωρᾶτο, πῇ δὲ θεοῦ λόγος ἦν ἀληθής, οὐ γοητεύων οὐδὲ
τοὺς θεωμένους ἐξαπατῶν, ἐπειδὴ τὸ θεῖον ἀψευδὲς καλῶς ἔχειν ἐδόκει
καὶ Πλάτωνι. "κομιδῇ ἄρα ὁ θεός, λόγος ἁπλοῦς ὢν καὶ ἀληθὴς ἔν τε 46
ἔργῳ καὶ λόγῳ, οὔτε αὐτὸς μεθίστατο οὔτε ἄλλους ἐξηπάτα οὔτε κατὰ b
φαντασίας οὔτε κατὰ λόγους οὔτε κατὰ σημείων πομπὰς ὕπαρ οὐδ' ὄναρ."
πάντα γὰρ ὅσα τοιαῦτα, οἷα λογικῶν ψυχῶν ἰατρός, σωτηρίας ἕνεκα τοῦ
παντὸς ἀνθρώπων γένους ἀληθῶς, ἀλλ' οὐ δοκήσει δι' οὗ ἀνείληφεν ἀνθρώ-
που διεπραγματεύσατο, τὴν πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα φιλίαν τε καὶ ὑποστροφὴν
διὰ τῆς κατηγγελμένης ὑπ' αὐτοῦ θεογνωσίας τε καὶ ἀληθοῦς εὐσεβείας c
πᾶσιν ἡμῖν δωρούμενος. καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα· τοῖς δὲ ἄλλως 47
λέγουσι "χαλεπανοῦμέν τε καὶ χορὸν οὐ δώσομεν οὐδέ γε τοὺς διδασκάλους
ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ φύλακες θεο-
σεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι," ὡς καὶ τῷ φιλοσόφῳ ἄριστα ἔχειν ἐδόκει.

3f. s. S. 173, 11f. **17-19** s. S. 173, 22—24 **25-27** s. S. 174, 13—15

BION(D)

3 ἤ] *εἴ* O **6** *γένος* (auch N¹D)] *γένους* ON² | *τοῦ* < I **7** *λογικῶς* O **9** *ἔκτοπον* — **10** *μήτε* erneuert Oʸ **12** *ἥκοντος*] *εἴκοντος* O | *καὶ ἰατρὸν* < BN **15** *θεοῦ λόγος* I *θεὸς* BON **16** *ἀψ.* — *ἐδόκει* I *ἀψ. κ. ἐδόκει ἔχειν* O *καλ. ἔχ. ἀψ. ἐδ.* BN; Sinn: *die Gottheit verhält sich gut als ἀψ. = es ist recht, wenn die G. ἀψ. ist* **17** *κομιδῇ* < BN | *ἄρα οὖν* BN | *λόγος* — *ἀληθής*] *ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς* Pl. **18** *καὶ οὔτε*¹ Pl. | *μεθίσταται* ND Pl. | *ἐξαπατᾷ* Pl. **20** *ὅσα τοιαῦτα* < BN **20f.** *παντὸς τοῦ* BN **21** *ἀνθρώπων* < BN **22** *αὐτοῦ* I *αὑτοῦ* BON **23** *τε* — *εὐσεβ.* < BN **25** *λέγουσι*] *ἔχουσι* BN | *τε* < BN | *οὐδέ* — **27** *ἐδόκει* < BN **27** *ἐδόκει* I *δοκεῖ* O

δ'. *ΟΤΙ ΠΛΕΟΝ ΟΥΔΕΝ ΤΩΝ ΑΙΣΧΡΩΝ ΜΥΘΩΝ ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΘΕΩΝ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΙΝ, ΑΙΣ ΜΗ ΠΕΙΘΟΜΕΝΟΝ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΕΚΤΕΙΝΑΝ ΑΘΗΝΑΙΟΙ*

"Αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν ἄρι- 4,1
στον καὶ δικαιότατον καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι τὸν αὑτοῦ πατέρα δῆσαι, ὅτι d
τοὺς υἱεῖς κατέπινεν οὐκ ἐν δίκῃ, καὶ ἐκεῖνόν γε αὖ τὸν αὑτοῦ πατέρα ἐκτε-
μεῖν δι' ἕτερα τοιαῦτα· | ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν ὅτι τῷ πατρὶ ἐπεξέρχομαι ἀδι- (650)
κοῦντι καὶ οὕτως αὐτοὶ αὑτοῖς τὰ ἐναντία λέγουσι περί τε τῶν θεῶν καὶ περὶ
ἐμοῦ.

Ἆρά γε, ὦ Εὐθύφρον, τοῦτ' ἔστιν οὗ 'νεκα τὴν γραφὴν φεύγω ὅτι τὰ τοι- 2
αῦτα ἐπειδάν τις περὶ τῶν θεῶν λέγῃ, δυσχερῶς πως ἀποδέχομαι; δι' ἃ δή,
ὡς ἔοικε, φήσει τίς με ἐξαμαρτάνειν. νῦν οὖν εἰ καὶ σοὶ ταῦτα συνδοκεῖ τῷ
εὖ εἰδότι περὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγκη δή, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμῖν συγχωρεῖν. τί
γὰρ καὶ φήσομεν, οἵ γε αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν περὶ αὐτῶν μηδὲν εἰδέναι; ἀλλά b
μοι εἰπὲ πρὸς φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγῇ ταῦτα οὕτω γεγονέναι;

Καὶ ἔτι τούτων θαυμασιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασι.

Καὶ πόλεμον ἄρα ἡγῇ τῷ ὄντι ἐν τοῖς θεοῖς πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔχθρας 3
γε δεινὰς καὶ μάχας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά, οἷα λέγεταί τε ὑπὸ τῶν ποιη-
τῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γραφέων τά τε ἄλλα ἱερὰ ἡμῖν καταπεποίκιλται
καὶ δὴ καὶ τοῖς μεγάλοις Παναθηναίοις ὁ πέπλος μεστὸς τῶν τοιούτων ποικιλ-
μάτων ἀνάγεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν. ταῦτα ἀληθῆ φῶμεν εἶναι, ὦ Εὐθύφρον; c

Μὴ μόνα γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὅπερ ἄρτι εἶπον, καὶ ἄλλα σοι ἐγὼ πολλά, 4
ἐάν περ βούλῃ, περὶ τῶν θεῶν διηγήσομαι, ἃ σὺ ἀκούων εὖ οἶδ' ὅτι ἐκπλα-
γήσῃ."

Ταῦτα ὁ Πλάτων ἐν τῷ Εὐθύφρονι. *διασαφεῖ δὲ τὴν διάνοιαν ὁ Νουμήνιος ἐν τῷ* Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορρήτων *ὧδέ πῃ λέγων.*

4-24 Plat. Euthyphr. 5e—6c

BION(D)

1-3 Die Überschrift: *Ὅτι — Ἀθηναῖοι* I (*Κράτην* statt *Σωκρ.*) u. alle Hss. S. 163, 8f., *Ὅτι — περιέχουσιν* BON **4** *οἱ* < O | *τυγχ. νομίζοντες*] *νομίζουσι* BN **5** *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss.; ebenso 6 **6f.** *ἐκτεμεῖν* I (aber *ἐκτεμ* 1. H. auf Ras.) < BON **8** *αὑτοῖς* Pl. *αὐτοῖς* IO *ἑαυτοῖς* BN | *τἀναντία* BN **10** *τοῦτ' — 'νεκα* < B | *οὗ 'νεκα* Mras *οὗ οὕνεκα* IO *οὗ ἕνεκα* ND Pl. **11** *δή*] *μὴ* BN **12** *ξυνδοκεῖ* BN Pl. **14** *γε καὶ* Pl. Cod. Venet. | *εἰδέναι*] *εἶναι* O **15** *δὲ ὡς* B **16** *ἔτι γε* Pl. **17** *ἡγῇ σὺ εἶναι* Pl. **18** *γε — μάχας* < BN | *πολλά* < BN | *τε* < BN **19** *καὶ — γραφέων* < BN **20f.** *Παναθ. — τὴν* < B **21** *ἀκρόπολιν*] *ταύτης ἀκροπόλεως* B | *φῶμεν εἶναι* BON Pl. ∼ I **22** *μόνον* Pl. Cod. Bodl. **23** *θείων* Pl. **26** *παρὰ τῷ* O

ε′. ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΠΛΑΤΩΝΙ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ

"Εἰ μὲν γράφειν ὑποτεινάμενος ὁ Πλάτων περὶ τῆς θεολογίας τῆς τῶν 5,1
Ἀθηναίων εἶτα ἐδυσχέραινεν αὐτῇ καὶ κατηγόρει ἐχούσῃ στάσεις μὲν πρὸς d
ἀλλήλους, τέκνων δὲ τῶν μὲν μίξεις, τῶν δὲ ἐδωδάς, τῶν δὲ ἀντὶ τούτων πατράσι
τιμωρίας ἀδελφῶν τε ἀδελφοῖς ὑμνούσῃ καὶ ἄλλα τοιαῦτα· εἴπερ ὁ Πλάτων
ταυτὶ λαβὼν εἰς τὸ φανερὸν κατηγόρει, παρασχεῖν ἂν δοκεῖ μοι τοῖς Ἀθηναίοις αἰτίαν πάλιν κακοῖς γενέσθαι ἀποκτείνασι καὶ αὐτὸν ὥσπερ τὸν Σωκράτην. ⊣ ἐπεὶ δὲ ζῆν μὲν οὐκ ἂν προείλετο μᾶλλον ἢ ἀληθεύειν, ἑώρα δὲ 2
ζῆν τε καὶ ἀληθεύειν ἀσφαλῶς δυνησόμενος, ἔθηκεν ἐν μὲν τῷ σχήματι τῶν Ἀθη- (651)
ναίων τὸν Εὐθύφρονα, ὄντα ἄνδρα ἀλαζόνα καὶ κοάλεμον καὶ <ὅστις>, εἴ τις
ἄλλος, θεολογεῖ κακῶς, αὐτὸν δὲ τὸν Σωκράτην ἐπ' αὐτοῦ τε καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ σχηματισμῷ ἐν ᾧπερ εἰωθότως ἤλεγχεν ἑκάστῳ προσομιλῶν."

ϛ′. ΟΤΙ ΜΗ ΔΕΙ ΤΑΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΛΩΝ ΠΡΟΣΕΧΕΙΝ ΔΟΞΑΙΣ ΜΗΔΕ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΜΕΤΑΤΙΘΕΣΘΑΙ ΠΡΟΑΙΡΕΣΕΩΣ ΔΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ ΦΟΒΟΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΡΙΤΩΝΟΣ

"Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότη- 6,1 b
τος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ c
ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή, ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὴ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον οὐ δύναμαι 2
νῦν ἐκβάλλειν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαί-

2-12 Numenius *Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορρήτων*: fr. 30 Leemans = fr. XLI Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19); nur durch Eus. erhalten 16—S. 181, 5: Plat. Crito 46b—48a 18 *ὡς* — 20 *φαίνοιτο* (so Thdrt.): Thdrt. I 83

BION(D)

1 Die Überschrift in BION | *παρὰ τῷ* O 2 *γραφὴν* (εἰν übergeschr.) I (alles 1. H.) *γραφὴν* BON | *ὑποτειν. sich die Aufgabe stellend, sich vornehmend* 2f. *τῆς τ. Ἀ. θεολ.* BN 3 *ἐχούσης* O 4f. *πατράσι — ἀδελφοῖς Racheakte an Vätern und von Brüdern an Brüdern* 5 *ἀδελφοῖς* Steph. *ἀδελφοὺς* die Hss. | *ὑμνοῦσι* BN 6 *δοκεῖ* Steph. *δοκῇ* die Hss. 10 *καὶ κοάλεμον* < B | *<ὅστις>* Mras (*talem qui . . . de diis male disputet*) < die Hss. 11 *ἐπ' αὐτοῦ für sich selber, in seiner eigenen Person* | *τε* < BN 12 *ᾧπερ εἰωθότως* BON *ὦ περὶ εἰωθότος* I 13-15 Die Überschrift in BION 17 *ὅσῳ*] *ἔσω* B 19 *οἷος τ. ἐμῶν* < BN (*οἷος* + a. R. 2. H.) D 20 *φαίνεται* BN | *δὴ*] *δὲ* Pl. 21 *ἐκβαλεῖν* Pl. | *ἥδε*] *ἤδη* B | *ὅμοιον* I 21f. *φαίνονταί — πρότερον* erneuert O^y

νονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ οὕσπερ καὶ πρότερον· ὧν
ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι συγχωρή-
σω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς
μορμολύττηται, δεσμούς τε καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαι- d
ρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον 3
τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις, τὸν περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς
ἐλέγετο ἑκάστοτε ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς
δὲ οὔ· ἢ πρὶν μέν με δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα
ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς.
ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἀλ- 4
λοιότερος φανεῖται, | ἐπειδὴ ὧδ' ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισό- (652)
μεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ, ὡς ἐγῷμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν
ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι δέοι τὰς
μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, 5
οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλ-
λειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἄν σε παρακρούοι ἡ παροῦσα συμφορά.
σκόπει δή· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τὰς τῶν b
ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ' οὔ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν
δ' οὔ; τί φῄς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

Καλῶς.

Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή; 6

Ναί.

Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

Πῶς δ' οὔ;

Φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο
πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει,
ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; c

Ἑνὸς μόνου.

Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς 7
τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

Δηλαδή.

S. 178, 16—S. 181, 5: Plat. Crito 46b—48a

BION(D)

2 *βελτίων* I 4 *μορμολύττεται* BN | *τε* < ND Pl. | *θνάτους* O 6 *τὸν*[2] < Pl. 7 *τῷ νῷ* BN 8 *ἐμὲ* Pl. 10 *Κρίτων, ἐπισκ.* B *ὦ Κρ. ἐπισκ.* ND 11 *ἐπειδὴ — αὐτός* < B | *ὧδε* Pl. | *ἐάσωμεν* BN 12 *δέ*] *δέ πως* Pl. 13 *-σιν* B 14 *θεὸν* B 15 *σὺ — 17 λέγεσθαι* < B | *τὰ ἀνθρώπεια* ND 17 *τὰς*[2] < Pl. 19 *οὐχὶ καλῶς*] *οὐχ ἱκανῶς* BN 21 *μή*] *οὔ* O 26 *καὶ*[2] < B | *προσέχειν* BN 30 *ἑνὸς*] *ἀνδρὸς* O

Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον,
ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

Ἔστι ταῦτα.

Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαί-
νους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων ἆρα οὐδὲν κακὸν
πείσεται;

Πῶς γὰρ οὔ;

Τί δ' ἐστὶ τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; d

Δηλονότι εἰς τὸ σῶμα τοῦτο ὃ διόλλυσι.

Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τὰ ἄλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα 8
διίωμεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγα-
θῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλὴ ἡμῖν ἐστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ
ἡμᾶς ἕπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν, ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ
αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολου-
θήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγί-
νετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο;

Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

| Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γινόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώ- 9
δους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, (653)
ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τὸ σῶμα, ἢ οὐχί;

Ναί.

Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

Οὐδαμῶς.

Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου ὃ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, 10
τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, b
ὅ τί ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν;

Οὐδαμῶς.

Ἀλλὰ τιμιώτερον;

Πολύ γε.

S. 178, 16—S. 181, 5: Plat. Crito 46b—48a   11 *καί*[1] — 16 *ἀπώλλυτο*: Thdrt. II 36

BION(D)

1 *πρακτέον αὐτῷ* I | *καὶ*[2] — 3 *ταῦτα* < B   2 *ἂν* — *ξύμπασι* I < ON | *ᾗ*] *ἢ ᾗ* Pl.   9 *τοῦτο ὃ* Mras *τοῦτον ὃν* die Hss. *τοῦτο γὰρ* Pl.   10 *οὕτω·* BON   11f. *κακῶν καὶ ἀγαθῶν* O Thdrt.   13f. *αὐτήν* — *φοβεῖσθαι* < B   14f. *ἀκολουθήσωμεν* ON   15 *διαφθ.* — *καὶ* < BN | *λωβησόμεθα ἐκεῖνο* BN   15f. *ἐγίνετο* (auch Thdrt.)] *ἐγένετο* BN *ἐγίγνετο* Pl.   16 *ἀπώλετο* BN   18 *γενόμενον* ND *γιγνόμενον* Pl.   20 *ἔστι* — 24 *διεφθαρμένου* < B | *τὸ*] *τοῦτο* Pl.   24 *ὃ*] *ᾗ* B *ᾧ* Pl.

Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ 11
ἡμᾶς, ἀλλὰ τί ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων."

Καὶ ὁ σωτήριος δὲ λόγος φησί· "Δόξαν τὴν παρὰ ἀνθρώπων ζητεῖτε καὶ 12
τὴν δόξαν τὴν παρὰ μόνου τοῦ ἑνὸς οὐ ζητεῖτε." *διὸ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς ὑπὲρ* c
εὐσεβείας ἀγῶσιν ὀρθῶς πράττομεν οὐ σκοποῦντες τί ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἐροῦσιν, ἀλλὰ τί βούλεται εἷς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ὃν ἅπαξ κρίσει ἑλομένους προσήκει καὶ τότε ὁμοίως ὥσπερ οὖν καὶ πρότερον τιμᾶν καὶ μὴ μετατίθεσθαι, μηδ' "ἂν ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται." *τοιοῦτοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ πάλαι παρ' Ἑβραίοις ἐν μαρτυρίῳ διαλάμψαντες.*

ζ'. ΟΤΙ ΜΗ ΔΕΙ ΑΜΥΝΕΣΘΑΙ ΤΟΥΣ ΑΔΙΚΕΙΝ ΗΜΑΣ ΠΡΟΑΙΡΟΥΜΕΝΟΥΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

"Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον 7,1
τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθόν, ὡς πολ- d
λάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη; ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο. | ἢ (654)
πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μὴ καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν
παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὔ; b

Φαμέν.

Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. 2

S. 178, 16—S. 181, 5: Plat. Crit. 46b—48a   1 *Οὐκ — 2f. ἀλήθεια*: Thdrt. II 37   6f. Ioh 5, 44   11 *"ἂν — μορμολύττηται"*: s. S. 179, 3f. 15—S. 182, 26: Plat. Crito 49a—e   26 *Οὐδαμῶς* — S. 182, 13 *αὐτῶν*: Thdrt. XII 42

BION(D)

2 *ἀλλ' ὅ τι* Pl.   4 *καὶ ἀγαθῶν* < BN | *τῶν*[2] < O   8 *ἡμῖν* BN   10 *καὶ*[1] — *οὖν*] *ὡς* BN | *καὶ τότε ὁμοίως* O *ὁμ. καὶ τότε* I | *οὖν*] *αὖ* Steph. | *μὴ* < O   12 *παρ' Ἑβραίων* BN   13f. Die Überschrift in BION | *προαιρουμ.*] *παρεσκευασμένους* S. 163, 15   16 *οὔτε ἀγαθ. οὔτε καλόν* Pl. | *οὔτε*[2]] *καὶ* I   17 *ὅπερ — ἐλέγετο* < BN   18 *ἡμῖν*] *μὲν* O   20f. *διαφέροντας* BON   23 *καὶ*[1] < B (ausradiert) O

Οὐ δῆτα.

Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν;

Οὐ φαίνεται.

Τί δὲ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ;

Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον;

Οὐδαμῶς.

Τὸ γάρ που κακὸν ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

Καλῶς λέγεις.

Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ᾽ ἂν 3
ὁτιοῦν πάσχῃ τις ὑπ᾽ αὐτῶν. ἀλλ᾽ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν ὅπως c
μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς. οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει.
οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ᾽ ἀνάγκη
τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα. σκόπει δὴ
οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ συνδοκεῖ σοι καὶ ἀρχώμεθα ἐν-
τεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ
ἀνταδικεῖν οὔτε τοῦ κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς· ἢ ἀφί- d
στασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δο-
κεῖ. καὶ σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε· εἰ δ᾽ ἐμμένεις τοῖς 4
πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

᾽Αλλ᾽ ἐμμένω τε καὶ συνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ᾽ ἐρωτῶ, πότερον ἃ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῳ δίκαια ὄντα ποιητέον, ἢ ἐξαπατητέον;

Ποιητέον."

Τούτοις παράθες τὸ "μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες" *καὶ τὸ* 5
"εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων

S. 181, 15—S. 182, 26: Plat. Crito 49a—e 27 Rm 12, 17 28—S. 183, 3: *εὐλ. τ. καταρ. ὑμᾶς* **Lc 6, 28;** *προσεύχ. — ἀδίκους* **Mt 5, 44f.**

BION(D)

5 *δή* < O **6** *δὴ δεῖ που* O **7** *Τί* — **13** *αὐτῶν* < B **10** *κακὸν* (auch Thdrt.)] *κακῶς* Pl. | *ἀνθρώποις* O Thdrt. **11** *Καλῶς* (auch Thdrt.)] *᾽Αληθῆ* Pl. **13** *τις* (auch Thdrt.) < Pl. | *ἀλλ᾽*] *καὶ* Pl. **14** *ὁμολογεῖς* BD, ohne Endung N; *καθομολογῇς* O **16** *τὰ* < I **17** *συνδ. σοι καὶ κοιν.* O | *ξυνδοκεῖ* Pl. **19** *τοῦ* < Pl. | *ἀμύνασθαι* BN **19f.** *ἀφίστασθαι* BN **20** *οὕτως* BON **21** *καί*[1] < Pl. | *σοὶ* O Pl. *σὺ* BIN | *δ᾽*] *δὲ* B **23** *ξυνδοκεῖ* Pl. **24** *τὸ μετὰ τοῦτο* < BN **25** *τῶ* BIO (*τῷ*) N **28** *ἡμᾶς* B

καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ἵνα γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, |
ὅστις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ (655)
δικαίους καὶ ἀδίκους" *καὶ ἔτι τὸ* "λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι
ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν," *ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἱεροῖς φερόμενα
γράμμασι. καὶ ὁ προφήτης δὲ παρ' Ἑβραίοις φησίν·* "Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς
ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά·" *καὶ πάλιν·* "Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην
ἤμην εἰρηνικός."

η'. ΟΤΙ ΜΗ ΔΕΙ ΤΑ ΑΠΑΞ ΟΡΘΩΣ ΚΡΙΘΕΝΤΑ ΑΘΕΤΕΙΝ ΜΗΔ' ΕΙ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΙΣ ΕΠΑΓΟΙ· ΑΡΜΟΣΕΙ ΔΕ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΚΑΙΡΟΙΣ ΔΙΩΓΜΩΝ ΕΞΟΜΝΥΜΕΝΟΥΣ ΤΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ b

"Σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε, 8,1
ἀλλὰ ᾑροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς c
λόγους αἰσχύνῃ οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν ἡμᾶς διαφθεῖραι·
πράττεις τε ὅπερ ἂν δοῦλος ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν
παρὰ τὰς συνθήκας τε καὶ ὁμολογίας καθ' ἃς ἡμῖν συνέθου πολιτεύεσθαι.
πρῶτον μὲν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε 2
ὡμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ; τί
φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;

Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. d

Ἀλλὰ τί οὖν, ἂν φαῖεν, ἢ συνθήκας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας
παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς
βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ
ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ 3

3f. I. Cor 4, 12f. 5f. Ps 7, 5 6f. ebd. 119 (120), 7 11—S. 184, 6: Plat. Crito 52c—53a

BION(D)

1 *ἵνα* — 3 *ἀδίκους* < BN 4f. *ἐν* — *γράμμασι* < BN 5 *δὲ* — *φησίν* < B 8-10 Die Überschrift in BION | *ἐπάγει*[οι] B (alles 1. H.) 12 *οὔτ'* O Pl. 13 *λόγους*] *νόμους* BN | *τῶν νόμων*] *τὸν νόμον* BON | *ἐντρέπει* Pl. | *διαφθεῖραι ἡμᾶς* B; *ἡμᾶς* < Pl. 14 *πράττειν* B | *ἅπερ* Pl. | *ὁ* < Pl. | *ἀποχειρῶν* B 15 *ξυνθ.* Pl. | *τε* — *ὁμολ.* < BN | *τὰς ὁμολ.* Pl. | *καθ'* < O | *ξυνέθου* Pl. | *πολιτεύσασθαι* BN 16 *μὲν οὖν* Pl. | *ἀπόκρινε* BN 17 *πολιτεύσασθαι* BN 18 *ὁμολογοῦμεν* BN 20 *Ἀλλὰ τί*] *Ἄλλο τι* Pl. | *ἂν* < BON | *τὰς πρὸς* Pl. 21 *οὐχ* — 22 *ἑβδομ.* < B | *ὁμολ. οὐδὲ ἀπατηθεὶς* Pl. 23 *δίκαιαι* (auch D)] *δίκαια* N

οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι,
οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ
ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. |
οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς (658)
οἱ νόμοι δηλονότι· τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμέ-
νεις τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες."

ϑ'. ΟΠΟΙΟΣ ΠΟΤ' ΕΣΤΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΘΕΣΙΝ Ο ΔΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ ΦΟΒΟΝ ΕΞΟΜΝΥΜΕΝΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΕΙΑΝ ΠΡΟΘΕΣΙΝ

""Ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων τε καὶ 9,1
ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομου- b
μένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα
ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος
τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες; ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη πλεί-
στου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον c
φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ' ἐκ μὲν τού- 2
των τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρί-
τωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου
ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευήν τέ τινα περιθέ-
μενος ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα, οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδρά-
σκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ μι- 3
κροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως d
ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδείς σε ἐρεῖ ἴσως, ἂν μή
τινα λυπήσῃς· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ.
ὑπερχόμενος δὴ βιώσῃ πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων, τί ποιῶν ἢ εὐωχού-

S. 183, 11—S. 184, 6: Plat. Crito 52c—53a 9—S. 185, 21: ders. ebd. 53c—54c

BION(D)

3 *οἱ τυφλοὶ* O 4: Die Seitennummern 656 und 657 fehlen bei Viguier | *οὕτως* BN 7f. Die Überschrift in BION 9 *τε*] *γε* Pl. 10 *φθορεὺς* ND | *φεύξῃ* BON *ἂν φεύξῃ* I *φεύξει* Pl. 12 *ἀναισχ.*] *ἀναχαιτίσεις* B 13 *τίνας* Pl. *τινας* die Hss. | *ἡ δικαιοσ.* Pl. 15 *ἂν φανεῖσθαι* Pl. | *δέ γε* BO 16 *ἀπαρεῖς* Pl. *ἀπάρεις* B *ἀπάρῃς* ION | *Θετταλ.*] *θαλαττίαν* B | *τοὺς*[2]] *τοῦ* BN 16f. *Κρίτωνος*] *κρείττονος* I 18 *γελοῖος* BN | *ἀπεδίδρασκε* N[1] (ς + 2. H.) D 19 *οἷα* < N (übergeschrieben *ἃ* 2. H.) D 20 *ὅτι* — S. 185, 1 *ἐν Θετταλ.* < B 21 *γλίσχρως* (auch Pl. Cod. Venet.)] *αἰσχρῶς* Pl. Codd. Bodl. et Vindob. 22 *σε ἐρεῖ ἴσως* IO *ἐρεῖ ἴσως* ND *ὃς ἐρεῖ; ἴσως* Pl. 23 *λυπῇς* Pl.

μενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν. λόγοι
δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ
δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί 4
δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιή-
σας, ἵνα καὶ τοῦτο ἀπολαύσωσιν; | ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ (659)
ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ συνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ
ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον δὲ ἐὰν εἰς Θετταλίαν 5
ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελή-
σονται, εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστι τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι;
οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι 6
μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δι- b
καίου, ἵνα εἰς Ἅιδου ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρ-
χουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ
δικαιότερον οὐδὲ ὁσιώτερον οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖ ἀφικομένῳ
ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίῃς, οὐχ ὑφ' ἡμῶν 7
τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας
τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ συνθήκας τὰς πρὸς
ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε c
καὶ τοὺς φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι καὶ
ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν Ἅιδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται,
εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος."

ι'. ΟΤΙ ΜΗ ΔΕΟΙ ΦΕΥΓΕΙΝ ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΘΑΝΑΤΟΝ· ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ

"Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις· εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτή- **10,1**
δευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ δίκαιον d

S. 184, 9—S. 185, 21: Plat. Crito 53c—54c 10 *ἀλλ'* — 12 *ἄρχουσιν*: Thdrt. XI 31 24—S. 187, 23: Plat. ap. 28b—29d

BION(D)

1 *ἐπιδεδημηκὼς* O | *λόγου* N (*οι* über *ου* und *λόγοι* a. R. 2. H.) D 2 *οἱ* < BON | *τε καὶ* Pl. 5 *τοῦτο*[1]] *τοῦτό σου* Pl. Cod. Vind. (gegen Bodl. und Ven.) 5f. *σοῦ σώζωντος* (so) N *σου σώζοντος* D 6 *σοῦ*] *σοι* B | *οἱ* < B 7 *δὲ* < Pl. 8 *οὐκ* B 9 *ἐστιν αὐτῶν* O | *σοι φασκ.* < B 10 *ἀλλὰ* B | *ὦ* < B 11 *μήτε*[1]] *μήποτε* B | *ἄλλο* — *δικαίου*] *τὸ τοῦ δικαίου ἄλλο μηδὲν* B 14 *οὐδὲ*[2] — *οὐδενί* < B | *ἄλλῳ* Pl. *ἄλλων* ION | *οὔτ'* B | *ἐκεῖσε* Pl. 19 *τοὺς* < Pl. 20 *σε*] *σοι* ON | *ὑποδέξονται* Pl. *ὑποδέχονται* die Hss. 22f. Die Überschrift in BION 24 *δ' ἂν* Pl. | *τὸ τοιοῦτον* O 25 *τούτῳ δὲ* I; *τοῦτο* N[1] (verbess. 2. H.) D 25f. *ἂν δίκαιον* Pl.

ἂν λόγον ἀντείποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον
ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν,
ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράτ-
τει καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε σῷ λόγῳ 2
εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, | οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέ- (660)
τιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπο-
μεῖναι ὥστε, ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖ-
ναι, θεὸς οὖσα, οὑτωσί πως, ὡς ἐγῷμαι· ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ
τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ·

αὐτίκα γάρ τοι (φησί) μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος.

ὁ δὲ τοῦτο ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησεν, πολὺ δὲ
μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, 'αὐτίκα', φησί, b
'τεθναίην' δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος

παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης.

μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες 3
Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὐτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ
ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν
ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ἐγὼ 4
οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες c
ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφι-
πόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ καὶ ἄλλοθί που οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ
ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην
τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς
ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς θάνατον ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τά-
ξιν. δεινὸν μεντἂν εἴη καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς 5

S. 185, 24—S. 187, 23: Plat. ap. 28b—29d 10 Hom. Il. XVIII 96 12f. s. ebd. 98ff. 14 ebd. 104 15 *οὕτω* — 18 *αἰσχροῦ*: Thdrt. VIII 53 16 *οὗ* — 18 *αἰσχροῦ* zitiert auch Eus. theoph. II 36

BION(D)

1 *εἰ* < I 2 *ἀπολογίζεσθαι* B | *ἔσται* BO 3f. *πράττει*] *πράττειν* B 4 *ἂν* < O 6 *παρὰ* N² Pl. *περὶ* BION¹D 8 *οὖσα* — *ἐγῷμαι* < B | *ἐγὼ οἶμαι* Pl. 9 *ἑτέρῳ* I | *ἀποθανεῖ* Pl. 10 *τοι*] *σοι* B | *φησί* IN < BO 11 *τούτου* O *ταῦτα* Pl. | *ἐπὶ πολὺ* I 14 *νουσὶ* (so) I; *νηυσὶν ἐτώσιον* Hom. 15 *οἴει*] *ἔνει* I 16 *αὐτὸν* Steph. *αὑτὸν* die Hss. *ἑαυτὸν* Pl. 17 *δεῖ*] *δὴ* B | *μηδὲν* — S. 187, 4 *οἶδεν* < B 19 *εἴην* < I 21 *καὶ ἄλλοθί που*] *τότε μὲν* Pl. | *ἔμμενον* I 22 *τοῦ θ. δὲ* O 23 *δεῖν* Pl. *δεῖ* ION 24 *ἢ θάν.* Pl. | *ἀλλ' ὁτιοῦν* Mras *ἄλλο τιοῦν* IN (*ὁ* 2. H. übergeschrieben) *ἄλλο ὁτιοῦν* O (1. H. aus *ὁτοοῦν*) Pl. 24f. *τὴν τάξιν λίποιμι* O 25 *μεντἂν*] *τἂν* Pl.

δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θά- d
νατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες,
οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ
οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ
πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δὲ ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν
κακῶν ἐστι. καίτοι πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι
εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα διαφέρω τῶν 6
πολλῶν ἴσως ἀνθρώπων· | καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ (661)
ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἅιδου οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ
δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ
αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ
καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι· ὥστε 7
οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε, Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ
δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ ἐπειδὴ εἰσῆλθον οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί
με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες b
ἃ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται — εἴ μοι πρὸς
ταῦτα εἴποιτε· ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ
τούτῳ μέντοι ἐφ' ᾧ τε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν·
ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανῇ. εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τού- 8
τοις ἀφίοιτε, εἴποιμι ἂν ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι
μὲν καὶ φιλῶ, πείθομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕως περ ἂν ἐμπνέω
καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ c
ἐνδεικνύμενος, ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴωθα."

S. 185, 24—S. 187, 23: Plat. ap. 28b—29d 2 τὸ — 3 ὄντα auch Eus. theoph. II 36; Thdrt. VIII 54 6 *καίτοι* — 7 *οἶδεν*: zitiert aus Eus. von Johannes Damascenus, Sacra parallela fr. 469 Holl (TU XX [N. F. V], 2, 213); Lemma: *Εὐσεβίου ἐκ τοῦ ιγ τῆς προπαρασκευῆς* 11 *πρὸ* — 12 *φεύξομαι*: Thdrt. VIII 54

BION(D)

1 *οὐ*] *ὁ* I 2 *τὸ*] *τοι* N[1] (verbess. 2. H.) D 3 *σοφὸν* N (aber *ν* auf Ras., 1. ? H.) Thdrt. Pl. *σοφὸς* IOD 4 *οὐδ' εἰ* Pl. *οὐ δεῖ* BIN *οὐ δὴ* O 6 *καίτοι* (auch Joh. Dam.)] *καὶ τοῦτο* Pl. | *ἡ*[1] < Joh. Dam. | *ἡ*[2]] *ἢ* Joh. Dam. 8 *ἴσως* vor *διαφέρω* Pl. | *τῳ*] *τὸ* B 9f. *τὸ δὲ*] *τοτὲ* I 11 *πρὸ× οὖν* BN *πρὸς οὖν* D *πρὸ γοῦν* Thdrt. 12 *καὶ* (auch Thdrt.) < Pl. | *οὐδέ ποτε* I Pl. *οὐδέπω* ON *οὐ* B Thdrt. | *φοβήσομαι* I Pl. *φοβηθήσομαι* BON Thdrt. | *φεύξομαι* auch N (*ευξομαι* a. R. wiederholt 2. H.), aber *ευ* 2. H. auf Ras., *φθέγξομαι* D | *ὥστε* — S. 188, 6 *ὕπνος* < B 13 *ἡμεῖς* (trotz *ἀφίετε*) O | *Ἀνύτῳ* (s. 17) Pl. *ἂν τῷ* I *ἄντῳ* ON 14 *μὴ οὐκ* I 19 *ἀποθανεῖ* Pl. 20 *ἀφίητε* ND | *εἴποιμ'* Pl. 21 *πείσομαι* Pl. 22 *παύσωμαι* O Pl. *παύσομαι* IN

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει·

“Ἐννοήσωμεν δὴ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. 9
δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδέν τι εἶναι μηδὲ αἴσθη-
σιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις
τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τό-
πον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις [ὄναρ] d
καθεύδων μηδὲ ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη θάνατος. ἐγὼ 10
γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρ-
θεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ
ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ εἰ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν πόσας ἄμει-
νον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ
βίῳ, οἶμαι ἂν οὐχὶ ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἀνευ-
ρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας τε καὶ νύκτας. | εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ (662)
θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλεῖον ὁ πᾶς χρόνος φαί-
νεται οὕτω εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος 11
ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἅπαν-
τες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ
τις ἀφικόμενος εἰς Ἅιδου, ἀπαλλαγεὶς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι,
εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως
τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων b
δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ 12
Ὀρφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἄν τις
δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἴπερ ταῦτ' ἐστὶν
ἀληθῆ, ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐν-
τύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν c

2—S. 189, 4: Plat. ap. 40c—41b 2 *Ἐννοήσωμεν* — 5 *ἄλλον*: Thdrt. XI 32

BION(D)

1 *ἐπιλέγει*] *φησὶν* ND 2 *δὴ*] *δὲ* Pl. | *ἀγαθῶν αὐτῶ* ND 3 *τι* (auch Thdrt.) < Pl. 5 *οὖσα* < ND | *καὶ μετοίκησις* nach 4 *τις* ND | *τοῦ ἐνθ. τόπου πρὸς* ND 6 *δὴ* < ND | *ὅμως ἐπειδάν* B | *ὄναρ* < Pl. 7 *μηδ'* BON | *ὁρᾷ θαυμάσιον,* (so interpungiert) BON | *κέρδος* — 9 *τὰς*¹ < B | *θάνατος* I *θαυμάσιον* (an 2 Stellen also) ON *ὁ θάνατος* Pl. 9 *μηδὲ* O Pl. *μηδὲν* IN | *τὰς*² < BN 9f. *τοῦ ἑαυτοῦ β.* BN 10 *εἰ* < Pl. | *ὁπόσας* I 11 *αὐτοῦ* BN 12 *οὐχὶ* BON *οὐχ'* I *μὴ ὅτι* Pl. 12f. *ἂν εὑρεῖν* Pl. 13 *τε* < BN Pl. 14 *πλείων* Pl. 15 *οὕτω δὴ* Pl. 17 *τούτω* B 19 *ὡς* < ND Pl. | *καὶ λέγ.*] *κελεύονται* BN 23 *δέξαιτ' ἂν*] *δέξαιτο* BN | *γὰρ καὶ* I | *εἰ* Pl. 24 *ἂν εἴη* I Pl. *ἐστιν* BON | *ἡ ἐκεῖσε διατριβὴ* (< *αὐτόθι*) BN 25 *Παλαμίδη* B *Παλαμήδη* N *Παλλαμίδη* D* (*ι* geändert 1.? H. in *η*)

διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγῷμαι οὐκ ἂν ἀηδὲς εἶναι. καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι καὶ τίς οἴεται μέν, ἔστι δ' οὔ."

Καὶ παρ' ἡμῖν "πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις" *εἴρηται* 13
καὶ "μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεν<ν>όντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν οὐ δυναμένων ἀποκτεῖναι" "εἰδέναι *τε*, ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς" *ὅτι τε* "ἐκδημοῦντες ἀπὸ τοῦ σώματος ἐνδημοῦμεν τῷ d
κυρίῳ," *ὃς καὶ πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἠλπικόσιν ἐπήγγελται εἰς κόλπους Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀναπαύσεσθαι μετά τε τῶν ἄλλων παρ' Ἑβραίοις θεοφιλῶν προφητῶν τε καὶ δικαίων ἐν μακαρίᾳ ζωῇ τὸν μακρὸν αἰῶνα διάξειν.*

ια'. ΟΠΩΣ ΔΕΟΙ ΤΙΜΑΝ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΩΝ ΕΥΚΛΕΩΣ ΜΕΤΑΛΛΑΞΑΝΤΩΝ ΤΟΝ ΒΙΟΝ

| "Τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατείας ὃς ἂν εὐδοκιμήσας τελευτήσῃ, 11,1
ἆρ' οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; Πάνυ γε μάλιστα. Ἀλλ' (663)
οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ, ἐπειδάν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα

οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν,
ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων;

Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ πῶς χρὴ τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω καὶ ταύτῃ θήσομεν ᾗ ἂν ἐξηγῆ- b
ται; Τί δ' οὐ μέλλομεν; Τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον ὡς δαίμονας γεγονότας οὕτω

5 Act 5, 29 **6f.** Mt 10, 28 **7-9** II. Cor 5, 1 **9f.** ebd. 5, 8 **16**—S. 190, 3: Plat. resp. 468e—469b **16** *Τῶν* — 17 *μάλιστα*: Thdrt. VIII 46 **20f.** Hes. op. 122f. (mit vielen Varianten) **24** *Τί* — S. 190, 3 *κριθῶσιν* (so Thdrt.): Thdrt. VIII 46

BION(D)

2 *ἐγὼ οἶμαι,* Pl. | *εἶναι (da ich glaube, daß es . . .)*] richtig *εἴη* Pl. | *καὶ*^{2} < Pl. **5** *μᾶλλον θ.* O **6** *ἀποκτεννόντων* NT *ἀποκτενόντων* die Hss. | *οὐ*] *μὴ* B **8** *οἰκείαν* B **10** *ὃς* — 12f. *διάξειν* < B **14f.** Die Überschrift in BION | nach *τ. βίον* + *ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος* B **16** *δὴ* < B | *τελευτῆσαι* B **17** *Πάνυ* BO *Πᾶν* IN *Πάντων* Pl. Thdrt. | *μάλιστα* < B **23** *διαφέρω* N^{1} (verbess. 2. H.) D | *καὶ*^{3}] *οὖν* B | *ταύτῃ* Pl. *ταύτην* ION < B **24** *Τὸν* (auch Thdrt.)] *Καὶ τὸν* Pl. | *δὴ* IN < BO Thdrt. | *δαίμονας γεγονότας* (auch Thdrt.)] *δαιμόνων* Pl.

θεραπεύσομέν τε καὶ προσκυνήσομεν αὐτῶν τὰς θήκας; τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα
νομιοῦμεν, ὅταν τις γήρᾳ ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευτήσῃ τῶν ὅσοι ἂν διαφερόν-
τως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσι."

Καὶ ταῦτα δὲ ἁρμόζει ἐπὶ τῇ τῶν θεοφιλῶν τελευτῇ, οὓς στρατιώτας 2
τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας οὐκ ἂν ἁμάρτοις εἰπὼν παραλαμβάνεσθαι. ὅθεν
καὶ ἐπὶ τὰς θήκας αὐτῶν ἔθος ἡμῖν παριέναι καὶ τὰς εὐχὰς παρὰ ταύταις
ποιεῖσθαι τιμᾶν τε τὰς μακαρίας αὐτῶν ψυχάς, ὡς εὐλόγως καὶ τούτων ὑφ' c
ἡμῶν γιγνομένων. ἀλλὰ γὰρ ἡμεῖς μὲν ταῦτα ἐκ τῶν Πλάτωνος ἀνελε- 3
ξάμεθα· φιλόκαλος δέ τις ἄλλος καὶ τούτων ἔτι πλείω ἂν εὕροι παρὰ τῷ αὐτῷ
σύμφωνα τοῖς ἡμετέροις δόγμασι, τάχα δὲ καὶ παρ' ἑτέροις. ἐπεὶ δὲ τῆς
αὐτῆς ἡμῖν ὑποθέσεως προλαβόντες ἐφήψαντο καὶ ἄλλοι, εὖ μοι δοκεῖ
ἐπισκέψασθαι δεῖν καὶ τὰ τούτοις πεπονημένα. παραθήσω δὲ πρῶτον Ἀριστο-
βούλου, τοῦ ἐξ Ἑβραίων φιλοσόφου, τὰς οὕτως ἐχούσας φωνάς· d

ιβ'. ΟΠΩΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟ ΗΜΩΝ ΕΞ ΕΒΡΑΙΩΝ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ Ο ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΟΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΩΜΟΛΟΓΕΙ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΩΡΜΗΣΘΑΙ· ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩΙ ΠΡΟΣΠΕΦΩΝΗΜΕΝΩΝ

"Φανερὸν ὅτι κατηκολούθησεν ὁ Πλάτων τῇ καθ' ἡμᾶς νομοθεσίᾳ καὶ **12,1**
| φανερός ἐστι περιειργασμένος ἕκαστα τῶν ἐν αὐτῇ. διηρμήνευται γὰρ πρὸ (664)
Δημητρίου τοῦ Φαληρέως δι' ἑτέρων, πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Περσῶν ἐπικρα-
τήσεως, τά τε κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἑβραίων, ἡμετέ-

18—S. 191, 7: Aristobul fr. 3 (s. zu Bd. I S. 390, 9). Bd. I S. 493, 11—18 zitiert Eus. *Κατηκολούθηκε* (so) bis *δογματοποιίαν* (S. 191, 4) aus Clem. Al. (strom. I 150, 1—3), hier aber (und im folgenden) aus Aristobul selber

BION(D)

2 *ἂν* < B 5 *οὐκ — ὅθεν*] *δέον εἰπεῖν* B 6 *δὲ αὐτῶν* B | *ἔθος — παριέναι*] *ἴομεν* B | *παρὰ ταύτας* ND 7 *ποιῶμεν τιμῶμέν τε* B | *ὡς — 12 πρῶτον*] *καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῶν τοῦ Πλάτωνος· ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοι προλαβόντες τῆς αὐτῆς ἐφήψαντο ὑποθέσεως, θετέον καὶ τὰ τούτων. πρῶτον δὲ* B 9 *ἂν εὕροι* I ∼ ON 13 *φωνὰς θετέον* B | neben *φωνάς*: *κόκκινα* I[z] (bezieht sich offenbar auf die Setzung roter Punkte) 14-17 Die Überschrift in BION 14 *καὶ ὁ* BN, S. 164, 5 IO, *καὶ* hier IO | *ἐξ Ἑβρ.* B, ebda alle Hss. (*παρ'* statt *ἐξ* ND) < hier ION 16 *ὁμολογεῖ* die Hss. S. 164, 6 18 *Φαν. — κατηκολούθησεν*] *Κατηκολούθηκε δὲ* Eus. Bd. I S. 493, 11 und Cl. (*δὲ καί*) 19 *αὐτῇ λεγομένων* Eus. dort, Cl. | *γὰρ*] *δὲ* Eus. dort, Cl. | *πρὸ*] *πρὸς* B 20 *τοῦ Φαληρ.* < Eus. dort, Cl. | *ὑφ' ἑτέρων* Eus. dort *ὑφ' ἑτέρου* Cl. Hs. 21 *τὴν ἐξ Αἰγ. ἐξαγωγὴν* B, Eus. dort, Cl. 21f. *τῶν ἡμετ. πολιτῶν* Eus. dort, Cl.

ρων δὲ πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεγονότων ἁπάντων αὐτοῖς ἐπιφάνεια καὶ κράτησις
τῆς χώρας καὶ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἐπεξήγησις, ὡς εὔδηλον εἶναι τὸν προειρημέ-
νον φιλόσοφον εἰληφέναι πολλά· γέγονε γὰρ πολυμαθής, καθὼς καὶ Πυθαγό-
ρας πολλὰ τῶν παρ' ἡμῖν μετενέγκας εἰς τὴν ἑαυτοῦ δογματοποιίαν κατε- b
χώρισεν. ἡ δ' ὅλη ἑρμηνεία τῶν διὰ τοῦ νόμου πάντων ἐπὶ τοῦ προσαγο- 2
ρευθέντος Φιλαδέλφου βασιλέως, σοῦ δὲ προγόνου, προσενεγκαμένου μείζονα
φιλοτιμίαν, Δημητρίου τοῦ Φαληρέως πραγματευσαμένου τὰ περὶ τούτων."

Εἶτα μεταξύ τινα εἰπὼν ἐπιφέρει λέγων· 3

"Δεῖ γὰρ λαμβάνειν τὴν θείαν φωνὴν οὐ ῥητὸν λόγον, ἀλλ' ἔργων κατα-
σκευάς, καθὼς καὶ διὰ τῆς νομοθεσίας ἡμῖν ὅλην τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου
θεοῦ λόγους εἴρηκεν ὁ Μωσῆς. συνεχῶς γάρ φησιν ἐφ' ἑκάστου· 'καὶ εἶπεν ὁ c
θεός, καὶ ἐγένετο.' δοκοῦσι δέ μοι περιειργασμένοι πάντα κατηκολουθηκέ- 4
ναι τούτῳ Πυθαγόρας τε καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων λέγοντες ἀκούειν φωνῆς
θεοῦ, τὴν κατασκευὴν τῶν ὅλων συνθεωροῦντες ἀκριβῶς ὑπὸ θεοῦ γεγονυῖαν
καὶ συνεχομένην ἀδιαλείπτως. ἔτι δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν ποιήμασι τῶν κατὰ τὸν
Ἱερὸν Λόγον αὐτῷ λεγομένων οὕτως ἐκτίθεται περὶ τοῦ διακρατεῖσθαι θείᾳ
δυνάμει τὰ πάντα καὶ γενητὰ ὑπάρχειν καὶ ἐπὶ πάντων εἶναι τὸν θεόν. λέγει
δ' οὕτως·

φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι, 5
φεύγοντες δικαίων θεσμούς, θείοιο τιθέντος d

S. 190, 18—191, 7 und 9—S. 195, 11: Aristobul fr. 3 und 4 (von 4 *κατεχώρισεν* an nur durch Eus. erhalten) 5ff.: s. dazu Bd. I S. 420, 24ff. 13 *Πυθαγ.* — 15 *ἀδιαλ.* = S. 204, 13—15 (Cl.) 19—S. 194, 10: Orpheus, *Ἱερὸς Λόγος* (*Διαθῆκαι*) fr. 247 Kern [3 Fassungen, die kürzeste, fr. 245 Kern, bei Pseud.-Just. ad Graecos cohortatio 15 (15c ff. Morell) und de monarchia

BION(D)

1 *κράτησις*] *κατάσχεσις* B 2 *ἐξήγησις* B | *ὡς*] *ὥστε* Eus. Bd. I S. 493, 16, Cl. 2f. *προειρ. φιλ.*] *Πλάτωνα* B 3 *γέγονε* — *πολυμ.* < B 4f. *κατεχώρισεν* (*Platz anweisen, einstellen*; s. Mras, Rhein. Museum N. F. 92 [1944] 221) BIN *κατεχώρησεν* O < Eus. dort mit Cl., ebenso das folgende bis 7 *τούτων* 6 *προσεν.* — 7 *τούτων*] *der besonderen Eifer der Angelegenheit entgegenbrachte, während D. von Ph. deren Durchführung in Händen hatte* 8 *ἐπιφ. λέγων*] *ἐπιφ. λόγων* (so) ND *ἐπιλέγει* B 11 *ἐφ' ἑκάστου* < B 12 *καὶ ἐγένετο* < B | *δέ*] *τέ* ND 14 *συνθεωροῦντα* B 15 *ἐν* — 16 *λεγομένων* < B 16f. *δυν. θεία* B 17 *γεννητὸν* (so!) O 19ff.: Zu den orphischen Versen führe ich aus Pseud.-Just. und Clem. bloß Varianten einzelner Wörter an, nicht aber die ganzer Verse oder Vershälften 20 nur bei Eus. 20f. *τιθέντος πᾶσιν ὁμοῦ* BIOND[1] (*πάντες ὁμῶς* Pseud.-Just., Cl.). Man las seit Steph.

πᾶσιν ὁμοῦ· σὺ δ' ἄκουε, φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης
Μουσαῖ'. ἐξενέπω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν
ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρσῃ,
εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτῳ προσέδρευε,
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο τυπωτὴν
| ἀθάνατον. παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τοῦδε φαείνει· (665)
Εἷς ἔστ' αὐτοτελής, αὐτοῦ δ' ὕπο πάντα τελεῖται,
ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περινίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν
εἰσοράᾳ ψυχὴν θνητῶν, νῷ δ' εἰσοράαται.
αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθῶν θνητοῖς κακὸν οὐκ ἐπιτέλλει
ἀνθρώποις· αὐτῷ δὲ χάρις καὶ μῖσος ὀπηδεῖ·

dei 2 (104 d ff. Mor.); eine zweite, fr. 246 Kern, bei Clem. Al. prot. 74, 4f. und strom. V 78, 4f.; 123, 1—124, 1; 126, 5; 127, 2; die längste hier bei Eus.; s. Lobeck, Aglaophamus 1, Regimontii Pruss. 1829, 441ff.; zuletzt wurde dieses Bruchstück behandelt von H. Erbse, Fragmente griech. Theosophien, Hamburg 1941 (Hamburger Arbeiten zur Altertumswissenschaft. 4.) 15ff. und 180ff.] **19** = Bd. I S. 122, 25 (Porph.) und S. 146, 8; aus Eus. Thdrt. I 86 und 115

4 *εἰς* — 7 *ἀθάν.* = S. 221, 1—4 (Cl.) 8 *Εἷς* — 10 *θνητῶν*: Thdrt. II 30

BION(D)

τεθέντος πᾶσι νόμου nach D⁴, und darauf nimmt auch P. Wesseling Bezug (*Lectio publica de frg. Orphei . . ., de Aristobulo Iudaeo . . .*, im Anhang von Valckenaers früher erwähnter Abhandlung, S. 132 = IV 455 Gaisf.). Aber die Stelle bedeutet: *flieht* M e n s c h e n*satzungen, da jetzt die* G o t t*heit allen zugleich Satzungen gibt*

1 *ἔκγονε* B *ἔγγονε* ION 2 *Μουσαῖε* BI (nach *γὰρ*) ON. Das ganze Fragment gibt sich als Ansprache des Orpheus an Musaios | *ἐξενέπω* I (ein 2. *ν* übergeschrieben 1. H.) ND[1] *ἐξεννέπω* BO *ἐξερέω* (wie Pseud.-Just., Cl.) D[4] a. R. und danach Steph. sowie alle bisherigen Herausgeber 3 *ἐν* < I | *στήθεσι* B | *αἰῶνος das Ewige Leben* 7 *παλαιὸς* — S. 193, 4 *σοι* < B 8 *αὐτογενής* Pseud.-Just., Cl. prot. (aber strom. *αὐτοτελής*) 9 *περινίσσεται* (auch Thdrt., Cl.)] *περινίσεται* O *περιγίνεται* Pseud.-Just. 10 *ψυχὴν* I *ψυχῶν* ON < Pseud.-Just. Cl.; Gegensatz zwischen *ψυχὴν* (*in der Seele*) und *νῷ* (= *πνεύματι*), s. I. Cor 2, 14 *ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ*; man denke an Tertullian und die Montanisten, für die *animalis* (*ψυχικός*) geradezu *fleischlich* bedeutet, im Gegensatz zu spiritalis (*πνευματικός*) | *νῷ* Steph. *νόω* die Hss.; *νοΐ*? Mras 12 *αὐτῷ* D *αὐτὼ* I *αὐτὸς* ON *αὐτοῖς* Kern nach der Tübinger Theosophie (richtig wohl für Aristob., aber nicht für Eus.) | *χάρις* Steph. *χάριν* die Hss. *κ' Ἔρις* Kern (*τ' ἔρις* schon K. Schenkl) nach der Tübinger Theos., richtig wohl für Arist.

καὶ πόλεμος καὶ λοιμὸς ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα·
οὐδέ τίς ἐσθ' ἕτερος. σὺ δέ κεν ῥέα πάντ' ἐσορήσω, b
αἴ κεν ἴδῃς αὐτόν· πρὶν δή ποτε δεῦρ' ἐπὶ γαῖαν,
τέκνον ἐμόν, δείξω σοι, ὁπηνίκα δέρκομαι αὐτοῦ
ἴχνια καὶ χεῖρα στιβαρὴν κρατεροῖο θεοῖο.
αὐτὸν δ' οὐχ ὁρόω· περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται
λοιπὸν ἐμοί· 'στᾶσιν δὲ δεκάπτυχον ἀνθρώποισιν. c
οὐ γάρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα,
εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης
καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει
κυκλοτερές τ' ἐν ἴσῳ, κατὰ δὲ σφέτερον κνώδακα.
πνεύματα δ' ἡνιοχεῖ περί τ' ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα d
νάματος· ἐκφαίνει δὲ πυρὸς σέλας ἰφιγενήτου.
αὐτὸς δὴ μέγαν αὖθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται
χρυσέῳ εἰνὶ θρόνῳ· γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε·
χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρμασιν Ὠκεανοῖο

S. 191, 9—S. 195, 11: Aristobul fr. 4 S. 191, 19—S. 194, 10: Orph. fr. 247 Kern 6 Thdrt. II 30 9-13 = S. 221, 8—12 (Cl.) 15—S. 194, 4 = S. 221, 15—21 (Cl.); Thdrt. II 31 17 *χεῖρα* — S. 194, 1 *ἐκτέτ.* und 16 *γαίη* — *βέβηκε* = S. 223, 13f. (Cl.)

BION(D)

1 *πόλεμος* und *λοιμὸς* Steph., *πόλεμον* und *λοιμὸν* IO (*λοιμῶν*) N; *αὐτὸς* (S. 192, 11) sowie die folgenden Akkus. zeigen den Einfluß der bei Pseud.-Just. und Cl. vorliegenden Fassung: *οὗτος* (*αὐτὸς* Cl.) *δ' ἐξ ἀγαθοῖο κακὸν θνητοῖσι δίδωσι* (*φυτεύει* Cl.) *καὶ πόλεμον κρυόεντα ἰδ' ἄ. δ.* 2 *ἐσορήσω* (Irreal) Mras *ἐσόρησο* die Hss. *ἐσορήσαις* Steph. *ἐσαθρήσαις* Lobeck a. a. O. 442 2ff.: Sinn: *Wärest du bei Gott im Himmel, würdest du das All leicht überblicken; vorher aber (*d. h. *solange du noch auf der Welt bist) will ich dir sein Walten zeigen, nicht ihn selber* 3 *δεῦρ' ἐπὶ γαῖαν hier auf Erden* (eig. *über die Erde hin*) 4 *ὁπηνίκα* Steph. *ὁπηνίκα τὰ* die Hss. 5 *κρατεροῖο* B *κραταιοῖο* ION 6 *ὁρόω* aus *ὁράω* B[1] 7 *λοιπὸν*] *λεπτὸν* Lobeck a. a. O. (widerlegt durch das folgende) | *'στᾶσιν* (= *ἑστᾶσιν*, Subj. die Wolken) Mras *στᾶσιν* BI (*στάσιν*) ON *πᾶσιν* Hermann | *δεκάπτυχον* (Adv. *zehnfach*)] *δέκα πτυχαὶ* Steph. 8 *θνητὸν* B 9f.: gemeint ist Abraham; s. S. 221, 6ff. 11 *κίνημα* die Hss. 12 *κυκλοτερές* IN Cl. und S. 221, 11 ION, *κυκλοτερὴς* hier BO | *τ'* Mras *γ'* D < BION; *τε* nach *ἴσῳ* Cl. und S. 221, 11 ION (*τ'* und *δὲ* stehen in Korrelation) | *ἐν ἴσῳ* IN Cl. und S. 221, 11 ION, *ἐείσω* hier BO 13 *περὶ*[2] < O 14 *σέλας* Steph. *σέλας τάδε* IN (*τάδ'*), *ἐλάτα δὲ* BO | *ἰφιγενήτου* Steph. *ἰφιγενηθῇ* I *ἶφι γεννηθῇ* B (*ἶφι*) O *ἶφι γενήθη* ND 16 *εἰνὶ* (auch N[2] a. R., D [aber *ι* eingeschoben, 1. ? H.])] *ἐ* (' 2. H. aus ') *νὶ* N i. Text | *γαίης δ' ἐπὶ* Pseud.-Just. 17 *ἐπὶ* (auch Pseud.-Just. und Cl.)] *περὶ* S. 221, 17 und Thdrt.; *ἐπὶ τέρματος* S. 223, 13

ἐκτέτακεν· ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῷ
οὐδὲ φέρειν δύναται κρατερὸν μένος. ἔστι δὲ πάντως
| αὐτὸς ἐπουράνιος καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ, (666)
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσην ἠδὲ τελευτήν,
ὡς λόγος ἀρχαίων, ὡς ὑδογενὴς διέταξεν,
ἐκ θεόθεν γνώμησι λαβὼν κατὰ δίπλακα θεσμόν.
ἄλλως οὐ θεμιτὸν δὲ λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα,
ἐν νόῳ· ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει.
ὦ τέκνον, σὺ δὲ τοῖσι νόοισι πελάζευ, γλώσσης b
εὖ μάλ' ἐπικρατέων, στέρνοισι δὲ ἔνθεο φήμην.

καὶ Ἄρατος δὲ περὶ τῶν αὐτῶν φησιν οὕτως· 6

Ἐκ θεοῦ ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶσιν
ἄρρητον· μεσταὶ δὲ θεοῦ πᾶσαι μὲν ἀγυιαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα
καὶ λιμένες, πάντη δὲ θεοῦ κεχρήμεθα πάντες.
τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν· ὁ δ' ἤπιος ἀνθρώποισι c
δεξιὰ σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἐγείρει

S. 191, 9—S. 195, 11: Aristobul fr. 4 S. 191, 19—S. 194, 10: Orph. fr. 247 Kern 7-8 *κραίνει* = S. 221, 22f. (Cl.) 12—S. 195, 3: Arat. phaen. 1—9; *'Εκ* — 17 *σημαίνει* = S. 206, 2—12 (Cl.)

BION(D)

1 *δὲ* B Thdrt. *τε* IO < ND 2 *πάντως* Steph. *πάντων* die Hss. *πάντη* Cl. S. 221, 19, Thdrt. 4 *μέσσην* N^2 *μέσ(σ)ην* Thdrt. Hss. *μέσσον* ION^1 *μέσον* BD* (+ 2. σ 1. ? H.); s. zu S. 221, 21 5 *ὑδογενὴς* Scaliger (s. dazu Valckenaer a. a. O. 75 = IV 407f. Gaisf. und Wesseling a. a. O. 133f. = IV 456 Gaisf.) *ὑλογενὴς* BION und die Tübinger Theosophie (mit der albernen Randbemerkung: *ὁ τὴν τῶν ἐνύλων γένεσιν γράψας Μωσῆς*). Wenn auch der neugeborene Moses in einem geflochtenen Korb (*θῖβις*) ausgesetzt wurde (Ex 2, 3), ist doch in Hinblick auf das ebendort erwähnte *ἕλος* und die 2, 10 gegebene Etymologie des Namens Moses Scaligers Konjektur sehr wahrscheinlich (*ὑδο-* von *ὗδος* s. Hes. op. 61, Theognis 961 *ὕδωρ ἀναμίσγεται ὕδει* [so die Hss., *ἰλυῖ* Ahrens, Bergk, Diehl]) 6 *γνώμησι* BO *γνώμοσι* IN | *κατὰ — θεσμόν*: die beiden Tafeln der Zehn Gebote 7 *ἄλλως* — 10 *φήμην* < B 8 *ἐξ — κραίνει*: *Gott waltet vom Himmel aus* 9 *πελάζεο* Steph. | *γλώσσης* Dind. (*γλώσσην* Steph.) *μηδ' ἄπο γε* ION (offenbar eine übergeschriebene Bemerkung, die nur mit *γλώσσης* verständlich ist: „*Mit dem Geist, nicht mit der Zunge!*") 10 *μάλα* I 12, 13 und 15 hat Arat. *Διὸς* statt *θεοῦ*; die Ersetzung von *Διός* durch *θεοῦ* rechtfertigt Aristobul im folgenden (Zeus = Gott) 12 *θεοῦ δὲ* B | *ἀρχώμεσθα* ND *ἀρχώμεθα* IO *ἀρχόμεθα* B | *ἐῶμεν* Arat. 13 *μεστὸν* O 14 *δ'*] *δὲ* I 16 *εἰμέν* Arat. | *ἀνθρ.* — S. 195, 1 *λέγει* erneuert O^y 17 *ἔργα* I

μιμνήσκων βιότοιο· λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη
βουσί τε καὶ μακέλῃσι, λέγει δ' ὅτε δεξιαὶ ὧραι
καὶ φυτὰ γυρῶσαι καὶ σπέρματα πάντα βαλέσθαι.

σαφῶς οἴομαι δεδεῖχθαι διότι διὰ πάντων ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ. 7
καθὼς δὲ δεῖ, σεσημάγκαμεν περιαιροῦντες τὸν διὰ τῶν ποιημάτων Δία καὶ d
Ζῆνα· τὸ γὰρ τῆς διανοίας αὐτῶν ἐπὶ θεὸν ἀναπέμπεται, διόπερ οὕτως ἡμῖν
εἴρηται. οὐκ ἀπεοικότως οὖν τοῖς ἐπεζητημένοις προενηνέγμεθα ταῦτα.
πᾶσι γὰρ τοῖς φιλοσόφοις ὁμολογεῖται διότι δεῖ περὶ θεοῦ διαλήψεις ὁσίας 8
ἔχειν, ὃ μάλιστα παρακελεύεται καλῶς ἡ καθ' ἡμᾶς αἵρεσις. ἡ δὲ τοῦ νόμου
κατασκευὴ πᾶσα τοῦ καθ' ἡμᾶς | περὶ εὐσεβείας τέτακται καὶ δικαιοσύνης (667)
καὶ ἐγκρατείας καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν τῶν κατὰ ἀλήθειαν."

Τούτοις ἑξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· 9

"'Εχομένως δ' ἐστὶν ὡς ὁ θεός, <ὃς> τὸν ὅλον κόσμον κατεσκεύακε,
καὶ δέδωκεν ἀνάπαυσιν ἡμῖν, διὰ τὸ κακόπαθον εἶναι πᾶσι τὴν βιοτήν, ἑβδό-
μην ἡμέραν, ἣ δὴ καὶ πρώτη φυσικῶς ἂν λέγοιτο φωτὸς γένεσις, ἐν ᾧ τὰ
πάντα συνθεωρεῖται. μεταφέροιτο δ' ἂν τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς σοφίας· 10
τὸ γὰρ πᾶν φῶς ἐστιν ἐξ αὐτῆς. καί τινες εἰρήκασι τῶν ἐκ τῆς αἱρέσεως ὄντες b
<τῆς> ἐκ τοῦ Περιπάτου λαμπτῆρος αὐτὴν ἔχειν τάξιν· ἀκολουθοῦντες γὰρ
αὐτῇ συνεχῶς ἀτάραχοι καταστήσονται δι' ὅλου τοῦ βίου. σαφέστερον δὲ 11
καὶ κάλλιον τῶν ἡμετέρων προγόνων τις εἶπε Σολομῶν αὐτὴν πρὸ οὐρανοῦ
καὶ γῆς ὑπάρχειν· τὸ δὴ σύμφωνόν ἐστι τῷ προειρημένῳ. τὸ δὲ διασαφοῦ-

S. 191, 9—S. 195, 11: Aristobul fr. 4 13—S. 197, 15: Aristobul fr. 5, nur durch Eus. erhalten 13—S. 196, 8: s. das Exzerpt aus Aristobul bei Cl. Al. strom. VI 137, 4—138, 4

BION(D)

1 *λέγει* — **9** *αἵρεσις* < B | *ὅτε καὶ* I **2** *τε* < I **2f.** *καὶ* — *γυρῶσαι* < ND **4** *διότι* (= *ὅτι*, s. S. 135, 22 [*ὅτι* Plato])] *ὅτι* Steph. **5** *δεῖ*, nml. *σημαίνειν* | *σεσημάνκαμεν* (so) IOD *σεσημάναμεν* N. Sinn: *Wir haben den Sinn angegeben, wie man ihn angeben muß* (Zeus = Gott) **7** *ἀπεοικότος* I |, *ἐπεζητημένοις* ON *ἐπιζητουμένοις* I **8** *διότι* (wie 4)] *ὅτι* Steph. **9** *ἡ*^{2} — **10** *τοῦ*] *ὁ δὲ νόμος ὁ* B **10f.** *καὶ ἐγκρ. καὶ δικ.* B **11** *κατ'* O **12** *Τούτοις* — *ἐπιλέγει* < B **13** *δ' ἐστὶν*] *γάρ ἐστιν* B | *θεὸς* <*ὃς*> Valckenaer a. a. O. 88 (= IV 419 Gaisf.) | *κατεσκεύακε* IN *κατεσκεύασε* B (-εν) O **14** *δέδωκα* B | *κακόπ.* — *βιοτήν*] *κακοπαθὲς τῆς βιοτῆς* B **14f.** *ἑβδόμην* ohne *τὴν* ION und Clem. (. . . *καὶ δεδωκέναι ἀνάπαυσιν ἡμῖν ἑβδόμην ἡμέραν διὰ τὴν κατὰ τὸν βίον κακοπάθειαν*), *τὴν ἑβδ.* B **15** *ἡμέραν* < B | *ἣ δὴ* usw. s. Valckenaer a. a. O. 89ff. (= IV 420ff. Gaisf.) **17** *ἐκ* — *ὄντες* < B **18** <*τῆς*> Steph. < die Hss. | *αὐτὸν* O **19** *αὐτὴν* B | *σαφ.* — S. 196, 4 *ὡς* < B **20** *πρὸ*] *πρὸς* I **21** *δὴ* IN *δὲ* OG

μενον διὰ τῆς νομοθεσίας ἀποπεπαυκέναι τὸν θεὸν ἐν αὐτῇ, τοῦτο οὐχ, ὥς τινες
ὑπολαμβάνουσι, μηκέτι ποιεῖν τι τὸν θεὸν καθέστηκεν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κατα- c
πεπαυκέναι τὴν τάξιν αὐτῶν οὕτως εἰς πάντα τὸν χρόνον τεταχέναι. ση- 12
μαίνει γὰρ ὡς ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησε τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα
τὰ ἐν αὐτοῖς, ἵνα τοὺς χρόνους δηλώσῃ καὶ τὴν τάξιν προείπῃ τί τίνος προ-
τερεῖ. τάξας γάρ, οὕτως αὐτὰ συνέχει καὶ μεταποιεῖ. διασεσάφηκε δ' ἡμῖν
αὐτὴν ἔννομον ἕνεκεν σημείου τοῦ περὶ ἡμᾶς ἑβδόμου λόγου καθεστῶτος, ἐν
ᾧ γνῶσιν ἔχομεν ἀνθρωπίνων καὶ θείων πραγμάτων. δι' ἑβδομάδων δὲ καὶ 13
πᾶς ὁ κόσμος κυκλεῖται τῶν ζῳογονουμένων καὶ τῶν φυομένων ἁπάντων· d
τῷ δὲ σάββατον αὐτὴν προσαγορεύεσθαι διερμηνεύεται ἀνάπαυσις οὖσα.
διασαφεῖ δὲ καὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος, μετειληφότες ἐκ τῶν ἡμετέρων βιβλίων
ἱερὰν εἶναι. Ἡσίοδος μὲν οὕτως·

πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ·

καὶ πάλιν λέγει·

ἑβδομάτῃ δ' αὖτις λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Ὅμηρος δὲ οὕτω λέγει· 14

ἑβδομάτη δ' ἤπειτα κατήλυθεν, ἱερὸν ἦμαρ·

S. 195, 13—S. 197, 15: Aristobul fr. 5 1 *οὐχ* — 3 *τεταχέναι*: s. Cl. Al. strom. VI 141, 7—142, 1 (aus Aristobul) 13 Hes. op. 770 13 und 15 auch S. 210, 10 u. 12 (Cl.) 15 Hes. fr. 273 Rzach (wahrscheinlich gefälscht) 17 gefälscht, auch S. 210, 14 (Cl.)

BION(D)

2 *καθέστηκεν ist (bedeutet)* 2f. *ἐπὶ — τεταχέναι: daß er nach endgültiger Festsetzung der Ordnung der Welt den dauernden Bestand dieser Ordnung angeordnet habe*; s. obige Clemensstelle 3 *αὐτῶν* geht auf S. 195, 20f. *οὐρανοῦ καὶ γῆς* 4 *ὡς* (auch D) < N | *εἴρηκε γὰρ Σολομῶν. ἐν ἓξ* B | *ἡμέραις φησὶ πεποίηκε* B 4f. *τόν — αὐτοῖς*] *τὰ πάντα ὁ θεὸς* B 6 *οὐ* + vor *μεταποιεῖ* Steph. und Valckenaer a. a. O. 95 (= IV 425 Gaisf.): falsch, s. Philo leg. all. I 5—7 und Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 221f. | *διασεσ.* — 8 *πραγμάτων* < B 7 *ἕνεκε* O | *λόγου* IN < O: *zum Zeichen unserer siebenten Fähigkeit (Vermögens), nämlich der Vernunft;* s. Valckenaer 98ff. (= IV 427ff. Gaisf.): stoische Achtteilung der Seele, das *ἡγεμονικόν* ist unter Weglassung des *σπερματικόν* oder *γόνιμον* der siebente Teil 9 *ἁπάντων* < B 10 *τῷ* Vig., Valckenaer 106 (= IV 434f. Gaisf.) *τὸ* die Hss. | *δὲ*] *δὴ* u. <*ὁ*> *διερμ.* Valckenaer 11 *δὲ καὶ*] *δ'* B | *μετειλ.* — *βιβλ.* < B 12 *εἶναι ταύτην* B 13 *ἔνη* I *ἔνι* BO 14 *λέγει* < B 15 *ἠέλοιο* B | zu den wahrscheinlich in diesem, sicher in den folgenden Versen vorliegenden Fälschungen und deren Sinn vgl. Valckenaer a. a. O. 8f. (= IV 349f. Gaisf.), 113—125 (441—451 G.) und Wesseling a. a. O. 135f. (457f. G.) 16 *Ὅμ.* — *λέγει*] *καὶ Ὅμηρος* B 17 Nach *ἦμαρ* ist, wie aus S. 210, 15f. folgt, ausgefallen: *καὶ ἑβδόμη ἦν ἱερή*

| καὶ πάλιν· (668)

ἕβδομον ἦμαρ ἔην καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα

καί·

ἑβδομάτῃ δ' ἠοῖ λίπομεν ῥόον ἐξ Ἀχέροντος.

τοῦτο δὴ σημαίνων, ὡς ἀπὸ τῆς κατὰ ψυχὴν λήθης καὶ κακίας ἐν τῷ 15 κατὰ ἀλήθειαν ἑβδόμῳ λόγῳ καταλιμπάνεται τὰ προειρημένα καὶ γνῶσιν ἀληθείας λαμβάνομεν, καθὼς προείρηται. Λίνος δέ φησιν οὕτως· 16

ἑβδομάτῃ δ' ἠοῖ τετελεσμένα πάντα τέτυκται· b

καὶ πάλιν·

ἑβδόμη εἰν ἀγαθοῖς καὶ ἑβδόμη ἐστὶ γενέθλη

καί·

ἑβδόμη ἐν πρώτοισι καὶ ἑβδόμη ἐστὶ τελείη

<καί·>

ἑπτὰ δὲ πάντα τέτυκται ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,
ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς."

Τὰ μὲν οὖν Ἀριστοβούλου τοιαῦτα. ὁποῖα δὲ καὶ Κλήμεντι περὶ τῆς αὐτῆς εἴρηται ὑποθέσεως, γνοίης ἂν διὰ τούτων· c

S. 195, 13—S. 197, 15: Aristobul fr. 5 2 Hom. Od. V 262 (aber *τέτρατον*), auch S. 210, 18 (Cl.) 4 gefälscht, auch S. 210, 20 (Cl.) 8, 10, 12 und 14f. gefälscht, auch S. 210, 22 und S. 211, 2, 4 und 6f. ('Linus' hier, dort 'Callimachus')

BION(D)

1 *καὶ* — 7 *προείρηται* < B 2 *ἕβδομον*] *τέτρατον* Hom. 4 *δ' ἠοῖ* Cl. Al. strom. V 107, 3 *δή* (*δὴ*) *οἱ* ION (ebenso O S. 210, 20, *δόονα* I, < BN) | *ἐξ* wohl zu *λίπομεν*: s. Valckenaer 123 (= IV 449 Gaisf.) 5 *ἀπὸ* *fern von* |, *κατὰ τὴν* O 6 *κατ'* O | *προηρημένα* Vig. marg.; aber mit *ἐν τῷ* — *λόγῳ* (s. zu S. 196, 7) ist das *ἡγούμενον* (der *νοῦς*) gemeint, *καταλιμπάνεται* = *bleibt zurück* und *τὰ προειρημένα* bezieht sich auf *ἐν ᾧ* — *πραγμάτων* (S. 196, 7f.), wie durch *καὶ γνῶσιν* usw. klar wird 7 *Λίνος*: *Καλλίμαχος* S. 210, 21 (Cl.) 8 *δ' ἠοῖ* Cl. Al. strom. V 107, 4, *δή* (*δὴ*) *οἱ* ION *οἱ* B; S. 210, 22 *δ' ἦν* IO < BN | *τετελ.* — *τέτυκται*] *καί οἱ ἐτέτυκτο ἅπαντα* S. 210, 22 10 *καὶ* < B | *γενέθλη* *Geburt*; s. Valckenaer 124 (= IV 450 Gaisf.) 11 *καί* — 12 *τελείη* < B 13 *καί* S. 211, 5 < hier die Hss. 14f. die sieben Planetensphären 15 *ἐπιτελουμένοις* B 16 *Τὰ* — *τοιαῦτα* < B | *οὖν* < ND | *περὶ Ἀριστ.* I | *Κλήμης* B 17 *εἴρηκεν* B | *γν.* — *τούτων*] *ἴδωμεν* B

ιγ'. ΩΣ ΚΑΙ ΚΛΗΜΗΣ ΟΜΟΙΩΣ ΤΑ ΚΑΛΩΣ ΕΛΛΗΣΙΝ ΕΙΡΗΜΕΝΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΤΥΓΧΑΝΕΙΝ ΤΟΙΣ ΕΒΡΑΙΩΝ ΠΑΡΙΣΤΗ ΔΟΓΜΑΣΙΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ Ε̅ ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

"Τὰ δ' ἑξῆς προσαποδοτέον καὶ τὴν ἐκ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας Ἑλ- **13,1** ληνικὴν κλοπὴν σαφέστερον ἤδη παραστατέον. φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸν θεὸν d οἱ Στωϊκοὶ καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. πάντα ταῦτα ἄντικρυς εὑρήσεις ἐν ταῖς γραφαῖς. μὴ γάρ μοι τὰς ἀλληγορίας αὐτῶν ἐννοήσῃς τὰ νῦν ὡς <ἡ> γνωστικὴ παραδίδωσιν ἀλήθεια, εἰ ἄλλο τι δεικνύουσαι, καθάπερ οἱ σοφοὶ παλαισταί, ἄλλο μηνύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεόν φασιν, ἡμεῖς δὲ ποιητὴν μόνον αὐτὸν καλοῦμεν καὶ | λόγῳ (669) ποιητήν. παρήγαγε δ' αὐτοὺς τὸ ἐν τῇ Σοφίᾳ εἰρημένον 'διήκει δὲ καὶ χω- 2 ρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα', ἐπεὶ μὴ συνῆκαν λέγεσθαι ταῦτα ἐπὶ τῆς σοφίας τῆς πρωτοκτίστου τῷ θεῷ. ναί, φασίν· ἀλλὰ ὕλην ὑποτίθενται οἱ φιλόσοφοι ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οἵ τε Στωϊκοὶ καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας, ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Περιπατητικός, οὐχὶ δὲ μίαν ἀρχήν. ἴστωσαν 3 οὖν τὴν καλουμένην ὕλην, ἄποιον καὶ ἀσχημάτιστον λεγομένην πρὸς αὐτῶν, τολμηρό<τερο>ν δὲ ἤδη μὴ ὂν πρὸς τοῦ Πλάτωνος εἰρῆσθαι· καὶ μή τι b μυστικώτατα, μίαν τὴν ὄντως οὖσαν ἀρχὴν εἰδώς, ἐν τῷ *Τιμαίῳ* αὐταῖς φησι λέξεσι·

'Νῦν δὴ οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἁπάντων εἴτε ἀρχὴν εἴτε ἀρχὰς εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι, τὸ νῦν οὐ ῥητέον, δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα.'

4—S. 203, 7: Clem. Al. strom. V 89, 1 — 96, 2 **11f.** Sap 7, 24 **20-23** Plat. Tim. 48c; Thdrt. II 80

BION(D)

1-3 Die Überschrift in BION | *Ἕλλησιν* < I | *εἰρ. Ἕλλ.* B | *παρίστησι* B wie alle Hss. S. 164, 8; aber vgl. *ὡμολόγει* S. 190, 16 | *πέμπτον* BN **4** *Τὰ*] *τὸ* Cl. Hs. | *ἀποδοτέον* Cl. Hs. **8** *ὡς* — *ἀλήθεια* < B | *ἡ* Cl. < ION **10** *μόνον*] *μὲν* ND **12** *ταῦτα* Cl. *τὰ* die Hss. **13** *ἀποτίθενται* O **14** *σοφοὶ* O **15** *ἀλλὰ* < B **16** *οὖν* ON Cl. *δὲ* I < B | *τὴν*] *αὐτὴν* B | *λεγομ.* — **19** *λέξεσι*] *ἄκουσον δὲ Πλάτωνος ἐν τῷ Τιμαίῳ, οὕτω φησὶ* B **17** *τολμηρότερον δὲ ἤδη* Mras *τολμηρὸν δὲ εἰ* IN *τολμηρὸν δὲ* O *καὶ τολμηρότερον ἤδη* Cl. | *εἰρῆσθαι* von *ἴστωσαν* abhängig | *μή τι vielleicht* **20** *δὴ* (auch Thdrt.)] *δὲ* Pl. *δ'* Cl. | *γε* (auch Thdrt. Pl.)] < Cl. | *πάντων* Cl. Thdrt. **20f.** *εἴτε ἀρχὴν* < B **21** *δοκῇ* I **21f.** *δι'* — *οὐδέν* < B **22** *δὲ* < B **22f.** *δηλώσει* B | *τὰ δοκ. δηλ.* Thdrt.

Ἄλλως τε ἡ λέξις ἡ προφητικὴ ἐκείνη· ‘Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκα- 4
τασκεύαστος’ ἀφορμὰς αὐτοῖς ὑλικῆς οὐσίας παρέσχηται. ναὶ μὴν Ἐπικούρῳ c
μὲν ἡ τοῦ αὐτομάτου παρείσδυσις οὐ παρακολουθήσαντι τῷ ῥητῷ γέγονεν
ἐντεῦθεν· ‘Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.’ Ἀριστοτέλει δὲ
μέχρι σελήνης ἐπῆλθε καταγαγεῖν τὴν πρόνοιαν ἐκ τοῦδε τοῦ ψαλμοῦ· ‘Κύριε
ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν.’ οὐδέπω γὰρ
ἀπεκαλύπτετο ἡ τῶν προφητικῶν δήλωσις μυστηρίων πρὸ τῆς τοῦ κυρίου
παρουσίας. τάς τε αὖ μετὰ θάνατον κολάσεις καὶ τὴν διὰ πυρὸς τιμωρίαν 5
ἀπὸ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας ἥ τε ποιητικὴ πᾶσα μοῦσα, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλλη- d
νικὴ φιλοσοφία ὑφείλετο. Πλάτων γοῦν ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς *Πολιτείας*
αὐταῖς φησι ταῖς λέξεσιν·

‘Ἐνταῦθα δὴ ἄνδρες ἄγριοι, διάπυροι ἰδεῖν παρεστῶτες, καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα τοὺς μὲν ἰδίᾳ παραλαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἀριδαῖον καὶ τοὺς ἄλλους συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν καταβαλόντες καὶ ἐκδείραντες εἷλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ’ ἀσπαλάθων κνάμπτοντες.’

Οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες οἱ διάπυροι ἀγγέλους αὐτῷ βούλονται δηλοῦν, οἳ
παραλαβόντες τοὺς ἀδίκους κολάζουσιν. ‘Ὁ ποιῶν,’ φησί, ‘τοὺς ἀγγέλους
αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ | φλέγον.’ (670)

Ἕπεται δὲ τούτοις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον. τὸ γὰρ κολαζόμενον ἢ 6
παιδευόμενον ἐν αἰσθήσει ὂν ζῇ, κἂν πάσχειν λέγηται. τί δέ; οὐχὶ οἶδεν ὁ
Πλάτων καὶ πυρὸς ποταμοὺς καὶ τῆς γῆς τὸ βάθος, τὴν πρὸς τῶν βαρβάρων

S. 198, 4—S. 203, 7: Cl. Al. strom. V 89, 1—96, 2 1f. Gen 1, 2 4 Eccl 1, 2 5f. Ps 35 (36), 6 12-15 Plat. resp. 615e—616a; Thdrt. XI 18 17f. Ps 103 (104), 4

BION(D)

2 *αὐτῶν* B | *παρέσχε* B 2f. *Ἐπικ. — παρείσδυσις*] *Ἐπίκουρος τὸ αὐτόματον παρεισῆξεν* B 3 *παρηκολουθήσαντι* I *παρακολουθήσας* B | *τ. ῥ. τῷ φάσκοντι* BN 3f. *γέγονεν ἐντεῦθεν* < BN 4 *ἐντεῦθεν* I *ἐνταῦθα* G (O unleserlich) | Zu *Ἀριστοτέλει* I[x] a. R.: *Ἀριστ*[τλ'] *προ*[ν'] (*Ἀριστοτέλους πρόνοια*) 5 *κατάγειν* Cl. Hs. 6 *οὐδέπω — 10 ὑφείλετο* < B 7 *ἀποκεκάλυπτο* Cl. 11 *αὐταῖς* < B | *τ. λέξεσιν* < B 12 *ἄνδρες* (auch Thdrt.)] *ἄνδρες, ἔφη* Pl. | *διάπυροι* < B | *καὶ καταμανθ.* Pl. 13 *ἰδίᾳ παραλ.*] *διαλαβόντες* Pl. | *παχὰ συμποδ.* (< *-λαβ. — ἄλλους*) O | *Ἀρδιαῖον* Pl. | *τοὺς*[2] < Pl. 14f. *καὶ ἐκδ.* < B 15 *ἐπ' — κν.* < B | *ἀπαλάθων* I | *κνάπτοντες* Pl. 16 *ἄνδρες οἱ* < B | *ἄγγελον* B | *αὐτῷ* < B | *β. δηλ.*] *δηλοῦσιν* B 17 *γάρ φησι* B 18 *αὐτοῦ*[2] BO Cl. < IN 19f. *ἢ παιδ.* < B 20 *λέγηται* O *λέγεται* B *βούληται* IN | *τί — οὐχί* < B | *δ'* ON | *οἶδε δ'* B 21 *καὶ πυρὸς καὶ ποτ.* I | *ποταμὸν* B | *τῆς* und *τὸ* < B

γέενναν καλουμένην, Τάρταρον ποιητικῶς ὀνομάζων Κωκυτόν τε καὶ Ἀχέροντα καὶ Πυριφλεγέθοντα καὶ τοιαῦτά τινα εἰς τὴν παίδευσιν σωφρονίζοντα παρεισάγων κολαστήρια; τῶν σμικρῶν δὲ κατὰ τὴν γραφὴν καὶ ἐλαχίστων τοὺς ἀγγέλους τοὺς ὁρῶντας τὸν θεόν, πρὸς δὲ καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς δι' ἀγγέλων b
τῶν ἐφεστώτων ἤκουσαν ἐπισκοπὴν ἐμφαίνων οὐκ ὀκνεῖ γράφειν·

'Ἐπειδὴ πάσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ᾑρῆσθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει προϊέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν, ἐκείνην δὲ ἑκάστῳ, ὃν εἵλετο δαίμονα τοῦτον φύλακα τοῦ βίου συμπέμπειν καὶ ἀποπληρωτὴν τῶν αἱρεθέντων.'

Τάχα δὲ καὶ τῷ Σωκράτει τὸ δαιμόνιον τοιοῦτό τι ᾐνίσσετο.

Ναὶ μὴν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ἐκ Μωσέως παραλαβόντες ἐδογμά- 7
τισαν οἱ φιλόσοφοι. καὶ ὅ γε Πλάτων ἄντικρυς εἴρηκε·

'Πότερον ἦν ἀρχὴν ἔχων γενέσεως οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν, ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος; ὁρατός τε γὰρ ἁπτός τε καὶ σῶμα ἔχει.' c

Αὖθίς τε ὁπόταν εἴπῃ· 'Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον,' οὐ μόνον γενητὸν ἔδειξε τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι σημαίνει, ὡς ἂν ἐκ μόνου γενομένου καὶ ἐκ μὴ ὄντος ὑποστάν-
τος. γενητὸν δὲ καὶ οἱ Στωϊκοὶ τίθενται τὸν κόσμον. τόν τε ὑπὸ τῆς 8
βαρβάρου φιλοσοφίας θρυλούμενον διάβολον, τὸν τῶν δαιμόνων ἄρχοντα, κακοεργὸν εἶναι ψυχὴν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν *Νόμων* ὁ Πλάτων λέγει ταῖσδε ταῖς λέξεσι·

'Ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ d
τὸν οὐρανὸν ἀνάγκῃ διοικεῖν φάναι;

S. 198, 4—S. 203, 7: Cl. Al. strom. V 89, 1—96, 2   3 *γραφὴν*: vgl. Mt 18, 10   6-8 Plat. resp. 620de   12f. ders. Tim. 28b   14f. ders. ebd. 28c   21—S. 201, 4: ders. leg. 896de; = S. 57, 6—11; Thdrt. III 103

BION(D)

1 *ποιητικῶς*] *προφητικῶς* Cl. Hs.   2 *καὶ*² — 9 *ᾐνίσσετο* < B   3 *σμικρῶν* I *μικρῶν* ON   6 *'Ἐπειδὴ δ' οὖν* Pl. | *ᾑρῆσθαι* O *εἰρῆσθαι* IN   7 *προεῖναι* Cl. Hs. *προσιέναι* Pl. | *πρὸς*] *εἰς* I | *ἐκείνην* Pl. *κινεῖν* ION < Cl.   8 *ξυμπ.* (*συμπ.* Cl.) *τ. β.* Cl. Pl.   9 *τὸ δαιμόνιον* < I   10 *γεννητὸν* O | *Μωυσέως* Cl.   11 *-κεν* B   12 *ἦν ἀεὶ* Pl. | *γενέσεως* vor *ἀρχὴν* Pl.   13 *γέγονεν· ὁρατὸς* Pl. | *τε* < Pl. | *γὰρ ὢν* Cl. | *ἁπτός ἐστιν ἁπτός τε ὢν* Cl. *ἁπτός τέ ἐστι* Pl. | *ἔχει* BIN Cl. *ἔχων* O Pl.   14 *θ' ὅταν* B | *οὖν* < B   15 *γεννητὸν* O   16 *σημαίνει καθάπερ υἱόν· Πατέρα δὲ αὐτοῦ κεκλῆσθαι, ὡς* . . . Cl. | *μόνου*: Gott | *γενομένου*: *τοῦ κόσμου*   17 *γεννητὸν* O   18 *βαρβάρων* B | *θρυλούμενον* I *θρυλλ.* BON | Zu *δαιμόνων ἄρχοντα*: *κακοεργὸς ψυχὴ ὁ δαιμόνων ἄρχων* I[x]   19 *ι'* O   19f. *ταῖσδε — λ.* < B   21 *Ψ. δὴ* Pl. | *καὶ ἐνοικοῦσαν* (auch Thdrt. Pl.) < Cl. Hs. | *ἐν ἅπασι τοῖς* Pl. | *μῶν οὐ* (auch Pl.)] *οὐ* S. 57, 6   22 *διοικεῖν ἀν.* I

Τί μήν;

Μίαν, ἢ πλείους; ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μέν που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.'

Ὁμοίως δὲ κἀν τῷ *Φαίδρῳ* τάδε γράφει· 9

''Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά, ἀλλά τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονήν.'

Ἀλλὰ κἀν τῷ δεκάτῳ τῶν *Νόμων* ἄντικρυς τὸ ἀποστολικὸν δείκνυσιν ἐκεῖνο· 'Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῶν ἐν οὐρανοῖς'· ὧδέ πως γράφων·

| ''Ἐπειδὴ γὰρ συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν 10 μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή· μάχη, φαμέν, (671) ἀθάνατός ἐσθ' ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη.'

Κόσμον τε αὖθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλοσοφία, τὸν δὲ 11 αἰσθητόν· καὶ τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα τοῦ καλοῦ παραδείγματος. καὶ τὸν μὲν ἀνατίθησι μονάδι, ὡς ἂν νοητόν, τὸν δὲ αἰσθητὸν ἑξάδι· γάμος γὰρ παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις, ὡς ἂν γόνιμος ἀριθμός, ἡ ἑξὰς καλεῖται. καὶ ἐν μὲν τῇ μονάδι συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρατον καὶ γῆν ἁγίαν καὶ φῶς νοητόν. ''Ἐν ἀρχῇ γάρ,' φησίν, 'ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος.' εἶτ' ἐπιφέρει· 'Καὶ εἶπεν ὁ θεός· Γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο 12 φῶς.' ἐν δὲ τῇ κοσμογονίᾳ τῇ αἰσθητῇ στερεὸν οὐρανὸν ἐδημιούργει (τὸ δὲ στερεὸν αἰσθητόν) γῆν τε ὁρατὴν καὶ φῶς βλεπόμενον. ἆρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων ζῴων ἰδέας ἐν τῷ νοητῷ ἀπολείπειν κόσμῳ καὶ τὰ εἴδη τὰ αἰσθητὰ κατὰ τὰ γένη δημιουργεῖν τὰ νοητά; εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν 13

S. 198, 4—S. 203, 7: Cl. Al. strom. V 89, 1—96, 2 6f. Plat. Phaedr. 240a; Thdrt. III 106 9f. Eph 6, 12 **11-13** Plat. leg. 906a; = S. 57, 13—15 14 *Κόσμον* — S. 202, 6 *νοῦς* = S. 56, 4—20 18-20 Gen 1, 1f. 20f. Gen 1, 3 24f. s. Gen 2, 7

2 *πλείους* (einmal auch S. 57, 9, Thdrt.)] *πλείους; Πλείους* Pl. | *μέν γέ που* Pl. 3f. *ἐξεργάσασθαι* Cl. Thdrt. 5 *'Ομ.* — S. 202, 14 *λέγει* < B | *τάδε*] *ταῦτα* Cl. 9 *ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ* . . . Cl. 11 *συνεχωρήσαμεν* (auch S. 57, 13)] *συγκεχωρήκαμεν* Pl. 12 *μάχη δή* Pl. 13 *ἐστιν* Pl. | *καί*] in O zerstört, aber der Gravis beweist, daß es da war; *ὡς* G 15 *καλοῦ* (auch S. 56, 5)] *καλουμένου* Cl. 18 *συνέστησεν* ND 20 *γενηθήτω* Cl. 21 *δημιουργεῖ* S. 56, 11 und Cl. 23f. *ζῴων* — *κατὰ* < ND 24 *τὰ*[1] IN < O

τὸ σῶμα διαπλάττεσθαι λέγει Μωσῆς, ὃ γήϊνόν φησιν ὁ Πλάτων σκῆνος, c
ψυχὴν δὲ τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ θεοῦ εἰς πρόσωπον. ἐνταῦθα
γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἱδρῦσθαι λέγουσι, τὴν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐπεισόδιον
τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου εἴσοδον ἑρμηνεύοντες, διὸ καὶ 'κατ' εἰκόνα
καὶ καθ' ὁμοίωσιν' τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. εἰκὼν μὲν γὰρ θεοῦ λόγος 14
ὁ θεῖος καὶ βασιλικός, ἄνθρωπος ἀπαθής, εἰκὼν δ' εἰκόνος ἀνθρώπινος νοῦς.
ἑτέρῳ δ' εἰ βούλει παραλαβεῖν ὀνόματι τὴν ἐξομοίωσιν, εὕροις ἂν παρὰ τῷ
Μωσεῖ ἀκολουθίαν ὀνομαζομένην θείαν. φησὶ γάρ· ''Ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ d
ὑμῶν πορεύεσθε καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξατε.' ἀκόλουθοι δ', οἶμαι, καὶ
θεραπευταὶ θεοῦ πάντες οἱ ἐνάρετοι.

Ἐντεῦθεν δ' οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὸ τέλος τῆς φιλοσοφίας τὸ ἀκολούθως τῇ 15
φύσει ζῆν εἰρήκασιν, ὁ Πλάτων δὲ ὁμοίωσιν θεῷ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ παρε-
στήσαμεν Στρωματεῖ, Ζήνων τε ὁ Στωϊκὸς παρὰ Πλάτωνος λαβών, ὁ δὲ ἀπὸ
τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας, τοὺς ἀγαθοὺς πάντας ἀλλήλων εἶναι φίλους λέγει.
φησὶ γὰρ ἐν τῷ *Φαίδρῳ* Σωκράτης ὡς 'οὐχ εἵμαρται κακὸν κακῷ φίλον | εἶναι (672)
οὐδ' ἀγαθὸν ἀγαθῷ μὴ φίλον.' ὅπερ κἀν τῷ *Λύσιδι* ἀπέδειξεν ἱκανῶς, 16
ὡς ἐν ἀδικίᾳ καὶ πονηρίᾳ οὐκ ἄν ποτε σωθείη φιλία. καὶ ὁ Ἀθηναῖος ξένος
ὁμοίως φησὶ 'πρᾶξιν εἶναι φίλην καὶ ἀκόλουθον θεῷ καὶ ἕνα λόγον ἔχουσαν
ἀρχαῖον, ὅταν τὸ μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ᾖ, τὰ δὲ ἄμετρα
οὔτε τοῖς ἀμέτροις οὔτε τοῖς ἐμμέτροις· ὁ δὲ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων
μέτρον ἂν εἴη.'

S. 198, 4—S. 203, 7: Cl. Al. strom. V 89, 1—96, 2 **1** s. Pseud.-Plat. Ax. 365e—366a **4f.** Gen 1, 26 **8f.** Dtn 13, 5 **15f.** Plat. Phaedr. 255b; vgl. Eus. dem. ev. III 4, 39 **16f.** s. Plat. Lys. 213d—214e **18-21** Plat. leg. 716c

BION(D)

1 *ὁ Μωυσῆς* Cl. **2** *ἄνωθεν* IN < O | *τοῦ θεοῦ* Cl. **3f.**: *τὴν . . . ἐπεισόδιον . . . εἴσοδον*: s. zu S. 56, 17 **5** *καθ'* < Cl. **6** *ὁ* < Cl. | *ἀνθρωπίνης* I **8** *Μωυσεῖ* Cl. | *τὴν ἀκολουθίαν* Cl. Hs. **9** *ἡμῶν* ND | *πορεύσεσθε* ND | *φυλάξασθε* ND **11** *δ'* < Cl. **12** *ὁ* < Cl. **13** *τε*] *δὲ* Cl. **15** *φησὶ — Σωκρ.*] *ἀλλὰ καὶ Σωκράτης φησὶν ἐν τῷ Φαίδρῳ* B | *οὐχ*] *οὐ γὰρ δή ποτε* Pl. | *κακῷ κακὸν* O | *εἶναι* nach *ἀγαθῷ* Pl. **16** *μὴ φίλον ἀγαθῷ* Pl. | *ὅπερ*] *ὥσπερ* ND | *Λύσιδι* (*-ίδι* B) *ἀπέδ.* BON² *Λυσίῳ ἀπ.* I *Λυσία διεπέδειξεν* N¹D **17** *ὁ* < N¹ (+ 2. H.) D **18f.** *Τίς οὖν δὴ πρᾶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία καὶ ἕνα λ. ἔχουσα ἀρχ.* Pl. **18** *φίλον* ND | *θεοῦ* B **19** *ὅταν*] *ὅτι* Pl. | *ὅταν — S. 203, 7 χρόνον* < B | *τῷ μὲν ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον* Pl. | *ὄντι μετρίῳ* Pl. | *ἂν εἴη* Pl. **20** *οὔτε τοῖς ἀμέτροις*] *οὔτ' ἀλλήλοις* Pl. | *τοῖς* vor *ἐμμ.* < N¹ (+ 2. H.) D | *ὁ δὴ* Pl.

Εἶτα ὑποβὰς ἐπάγει πάλιν· 17
‘Πᾶς γὰρ δὴ ἀγαθὸς ἀγαθῷ ὅμοιος, κατὰ τοῦτο δὲ καὶ θεῷ ἐοικὼς ἀγα- b
θῷ τε παντὶ φίλος ὑπάρχει καὶ θεῷ.’ ἐνταῦθα γενόμενος κἀκείνου ἀνεμνήσθην·
ἐπὶ τέλει γὰρ τοῦ *Τιμαίου* λέγει·
‘Τῷ κατανοουμένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιῶσαι δεῖν κατὰ τὴν ἀρχαίαν
φύσιν, ὁμοιώσαντα δὲ τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἀρί-
στου βίου πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον.’’’
Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· 18
‘‘’Αδελφοὺς δὲ εἶναι ἡμᾶς, ὡς ἂν τοῦ ἑνὸς θεοῦ ὄντας καὶ ἑνὸς διδασκά-
λου, φαίνεταί που καὶ Πλάτων καλῶν ὧδέ πως·
‘’Εστὲ μὲν γὰρ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοί, ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς
μυθολογοῦντες. ἀλλ’ ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ c
γενέσει συνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ τιμιώτατοί εἰσιν· ὅσοι δὲ ἐπίκουροι, ἄργυρον·
σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς.’
῞Οθεν ἀνάγκη φησὶ γεγονέναι ‘ἀσπάζεσθαί τε καὶ φιλεῖν τούτους μὲν 19
ταῦτα ἐφ’ οἷς γνῶσις, ἐκείνους δὲ ἐφ’ οἷς δόξα.’ ἴσως γὰρ τὴν ἐκλεκτὴν ταύ-
την φύσιν γνώσεως ἐφιεμένην μαντεύεται, εἰ μή τι τρεῖς τινας ὑποτιθέμενος
φύσεις, τρεῖς πολιτείας, ὡς ὑπέλαβόν τινες, διαγράφει, καὶ ’Ιουδαίων μὲν d
ἀργυρᾶν, ‘Ελλήνων δὲ τὴν τρίτην, Χριστιανῶν δέ, οἷς ὁ χρυσὸς ὁ βασιλικὸς
ἐγκαταμέμικται, τὸ ἅγιον πνεῦμα. τόν τε Χριστιανῶν βίον ἐμφαίνων 20
κατὰ λέξιν γράφει ἐν τῷ *Θεαιτήτῳ·*
‘Λέγωμεν δὴ περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ ἄν τις τούς γε φαύλως διατρί-
βοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; οὗτοι δέ που οὔτε εἰς ἀγορὰν ἴσασι τὴν ὁδὸν οὔτε

S. 198, 4—S. 203, 7: Cl. Al. strom. V 89, 1—96, 2 2f. vgl. Plat. leg. 716d Anf. 5-7 ders. Tim. 90d 9—S. 228, 8: Cl. Al. ebd. V 98, 1—134, 1; vgl. Eus. theoph. I 38 11-14 Plat. resp. 415a; = S. 132, 13—17 15f. ders. ebd. 479e 22—S. 204, 8: ders. Theaet. 173c—e; = S. 119, 25—120, 11; Thdrt. XII 24f.

BION(D)

1 *πάλιν* ON Cl. *Πλάτων* I **3** *φίλος* G (O zerstört) *φίλῳ* IN **5** *κατανοοῦν*] *κατανοούμενον* O **6** *ἀνθρώποις* (auch Pl.)] *ἀνθρώπῳ* Cl. **9** *ὄντας* < Cl. Hs. **10** *ὁ Πλάτων* B | *καλῶν* Cl. *καλῶς* die Hss. **11** *γὰρ δὴ* Pl. | *πάντως* Cl. Hs. **12** *πλάττων* (auch D)] *πλάτων* N **13** *δ’* B **14** *τοῖς τε γ.* Pl. | *δημιουργοῖς* < BO **15** *ἀνάγκῃ* Mras *ἀνάγκη* BIN Cl. *ἀνάγκην* O | *γεγονέναι* < B **16** *ἐφ’*[1] — *γνῶσις die Objekte der γν.* | *ἐφ’*[2] — *δόξα die Objekte der δ.* | *γὰρ* < Cl. Hs. **17** *τις* I **19** *Χριστιανῶν* Cl. *Χριστιανοὶ* I *-νὴν* BON | *δέ*] *δὲ τὴν χρυσῆν* Vig. marg. | *οἷς* (auch Cl.)] *ᾗ* Schwartz | *ὁ*[1] < Cl. Hs. **20** *Χριστιανῶν* (auch D)] *-νὸν* BN* (verbess. 1. H.) Cl. Hs. **22** *τούς γε* O Cl. Pl. *τούς τε* IN *τούτους* B **22f.** *ἐν φιλ. διατρ.* B **23** *δή* B | *που* < O | *οὔτε εἰς ἀγ.*] *ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγ. οὐκ* Pl. | *οὔτε*[2]] *οὐδὲ* Pl.

ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον,
νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι. | σπου- (673)
δαὶ δὲ ἑταιριῶν καὶ σύνοδοι ἢ σὺν αὐλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν προσ-
ίσταται αὐτοῖς. εὖ δὲ ἢ κακῶς τίς γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τί τῳ κακόν ἐστι γε-
γονὸς ἐκ προγόνων, μᾶλλον αὐτοὺς λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάσσης λεγόμενοι
χόες. καὶ ταῦτα οὐθ' ὅτι οὐκ οἶδεν οἶδεν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα κεῖται
αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ, αὐτὸς δὲ πέταται κατὰ Πίνδαρον, τὰ γᾶς ὑπένερθεν
οὐρανοῦ τε ὕπερ ἀστρονομῶν καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνώμενος.' b
Πάλιν αὖ τῷ τοῦ κυρίου ῥητῷ τῷ '"Εστω ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ' 21
ἐκεῖνο ἀπεικαστέον· 'Ἀλλά μοι ψεῦδός τε συγχωρῆσαι καὶ ἀλήθειαν ἀφανί-
σαι οὐδαμῶς θέμις.' τῇ τε περὶ τοῦ ὀμόσαι ἀπαγορεύσει συνᾴδει ἥδε ἡ ἐν τῷ
δεκάτῳ τῶν *Νόμων* λέξις· '"Επαινός τε ὅρκος τε περὶ παντὸς ἀπέστω.' καὶ
τὸ σύνολον Πυθαγόρας καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων λέγοντες ἀκούειν φωνῆς
θεοῦ, τὴν κατασκευὴν τῶν ὅλων θεωροῦντες ἀκριβῶς ὑπὸ θεοῦ γεγονυῖαν c
καὶ συνεχομένην ἀδιαλείπτως, ἀκηκόασι τοῦ Μωσέως λέγοντος· 'Εἶπε καὶ
ἐγένετο,' τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἔργον εἶναι διαγράφοντος. ἐπί τε τῆς τοῦ ἀν- 22
θρώπου ἐκ χοὸς διαπλάσεως ἱστάμενοι γήϊνον μὲν οἱ φιλόσοφοι παρ' ἕκαστα
τὸ σῶμα ἀναγορεύουσιν, Ὅμηρος δὲ οὐκ ὀκνεῖ ἐν κατάρας μέρει τίθεσθαι τὸ

ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε,

καθάπερ Ἡσαΐας 'καὶ καταπατήσατε αὐτοὺς' λέγων 'ὡς πηλόν.' Καλλί- 23
μαχος δὲ διαρρήδην γράφει· d

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 7f. Pind. fr. 292 Snell 9 Iac 5, 12 (vgl. Mt 5, 37) 10f. Plat. Theaet. 151d 12 ders. leg. 917c (in Wahrheit im 11. Buch) 13 *Πυθαγ.* — 15 *ἀδιαλ.*: s. S. 191, 13—15 15f. Ps 32 (33), 9 19 Hom. Il. VII 99 20 vgl. Ies 10, 6

BION(D)

2 *λεγόμενα ἢ γεγρ.* Pl. | *ἀκούουσιν* B 2f. *ἑταιριῶν δὲ σπ.* B 3 *ἑταιρειῶν* O *ἑταιριῶν ἐπ' ἀρχὰς* Pl. | *σύνοδοι καὶ δεῖπνα* Pl. | *ἢ* ION *καὶ* B Cl. Pl. | *οἱ σὺν* Cl. 3f. *προσίσταται* Cl. Thdrt. Pl. *προΐσταται* ION wie S. 120, 4, *ἐπί-στανται* (< *αὐτοῖς*) B 4 *εὖ* — 13 *σύνολον* < B | *κακῶς*] *καλῶς* O | *τίς* ION *τις* Cl. Thdrt. Pl., *τί* S. 120, 4 5 *ἐκ προγ. γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν* Pl. | *αὐτὸν* Pl. 6 *οὐθ'*] *πάντ' οὐδ'* Pl. | *οἶδεν*^{2} *οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ* Pl. | *σῶμα* ION Cl. *σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει* Pl. 7 *αὐτοῦ καὶ* < N^{1} (+ 2. H. a. R.) D | *αὐτὸς* — 8 *ἐρευνώμενος* freies Zitat, bei Plato mehrfach anders | *τὰ* (auch I*)] *τὸν* I^{1} *τά τε* Pl. | *γᾶς τε* Cl. *γῆς* O 8 *διε-ρευνωμένη* Thdrt. 9 *τῷ*^{2} < Cl. | *ὑμῖν* O 10 *χωρῆσαι* ND | *ἀληθὲς* Cl. Pl. 11 *τε* < ON 12 *ι'* O | *τε*^{1}] *δὲ* Cl. Pl. | *παντὸς τοῦ πωλουμένου* Pl. 13 *καὶ πάλιν Πυθ. τε καὶ* B | *καὶ*^{1} Cl. < ION 17 *οἱ* — *ἕκαστα* < B 18 *οὐκ ὀκνεῖ* < B | *τίθεται* B *θέσθαι* Cl.

ἦν κεῖνος οὑνιαυτός, ᾧ ποτε πτηνὸν
καὶ τοὺν θαλάσσῃ καὶ <τὸ> τετράπουν οὕτως
ἐφθέγγεθ' ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθέως.

πάλιν τε ὁ αὐτός· 'Εἴ σε', ἔφη, 'Προμηθεὺς ἔπλασε καὶ πηλοῦ μὴ ἐξ ἑτέρου γέγονας.' Ἡσίοδός τε ἐπὶ τῆς Πανδώρας λέγει

Ἥφαιστον δὲ κέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
καὶ νόον.

πῦρ μὲν οὖν τεχνικόν, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένε|σιν, τὴν φύσιν ὁρίζονται 24
οἱ Στωϊκοί· πῦρ δὲ καὶ φῶς ἀλληγορεῖται ὁ θεὸς καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ πρὸς τῆς (674)
γραφῆς. τί δ', οὐχὶ καὶ Ὅμηρος παραφράζων τὸν χωρισμὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τὴν ἐμφανῆ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τῆς Τηθύος καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέγει·

ἤδη γὰρ δηρὸν χρόνον ἀλλήλων ἀπέχονται
εὐνῆς καὶ φιλότητος;

πάλιν τὸ δυνατὸν ἐν πᾶσι προσάπτουσι καὶ οἱ παρ' Ἕλλησι λογιώτατοι 25
τῷ θεῷ· ὁ μὲν Ἐπίχαρμος, Πυθαγόρειος δὲ ἦν, λέγων·

οὐδὲν ἐκφεύγει τὸ θεῖον, τοῦτο γινώσκειν σε δεῖ· b
αὐτός ἐσθ' ἁμῶν ἐπόπτης, ἀδυνατεῖ δ' οὐδὲν θεός.

ὁ μελοποιὸς δέ·

θεῷ δυνατὸν ἐκ μελαίνας
νυκτὸς ἀμίαντον ὄρσαι φάος,
κελαινεφεῖ δὲ σκότει καλύψαι
καθαρὸν ἁμέρας σέλας.

ὁ μόνος ἡμέρας ἐνεστώσης νύκτα ποιῆσαι δυνάμενος, φησί, θεὸς οὗτός ἐστιν.

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-3** Callim. fr. 192, 1—3 Pfeiffer **4f.** ders. fr. 493 Pfeiffer **6-8** Hes. op. 60—62 **14f.** Hom. Il. XIV 206f. **18f.** Pseud.-Epicharm. fr. 266 Kaibel (CGF I, 1 140f.); Thdrt. VI 22 **21-24** Pind. fr. 108 b Snell; Thdrt. VI 25

BION(D)

1 *κεῖνος* Cl. *ἐκεῖνος* die Hss. | *ἐνιαυτός* ND | *ποτε* (auch Cl.)] *τό τε* Bentley **2** *τὸ* Cl. < die Hss. **3** *ἐφθέγγετο* die Hss. | *ὁ*¹ < ND | *Προμηθῆος* Bentley **4** *τε αὖ* Cl. | *ὁ Προμ.* Cl. **5** *τε*] *δὲ* B **6** *δ' ἐκέλ.* ON | *ὅτι* die Hss. **7** *ὕδει*] *ἔδει* B | *φύσειν* I **7f.** *ἐν — νόον* < B **8** *νόον*] *σθένος* Hes. **10** *καὶ ὁ*] *ὃ ὁ* IN **12** *τὴν ἐμφανῆ* < B | *ἐπί τε* Cl. **14** *γὰρ*] *τὸν* B | *χρόνον δηρὸν* IN **16** *πάλιν — 25 φησί* < B **19** *ἡμῶν* ND | *θεῷ* Thdrt. **21** *θεῷ* (auch Thdrt.)] *θεῷ δὲ* Cl. **25** *οὗτος*] *πάλιν* B

ἔν τε τοῖς Φαινομένοις ἐπιγραφομένοις ὁ Ἄρατος· 26

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεθα c

εἰπών·

τὸν οὐδέποτ᾽ ἄνδρες ἐῶμεν
ἄρρητον· μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί,
πᾶσαι δ᾽ ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα
καὶ λιμένες, πάντη δὲ Διὸς κεχρήμεθα πάντες

ἐπιφέρει·

τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν,

οἷον δημιουργίᾳ,

. . . ὁ δ᾽ ἤπιος ἀνθρώποισι
δεξιὰ σημαίνει· d
αὐτὸς γὰρ τά γε σήματ᾽ ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν,
ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ᾽ εἰς ἐνιαυτὸν
ἀστέρας, οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν
ἀνδράσιν ὡράων, ὄφρ᾽ ἔμπεδα πάντα φύηται·
καί μιν ἀεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἱλάσκονται.
χαῖρε, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ᾽ ἀνθρώποισιν ὄνειαρ.

καὶ πρὸ τούτου δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τῆς Ἡφαιστοτεύκτου ἀσπίδος κοσμοποιῶν κατὰ Μωσέα

| ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ᾽, ἐν δ᾽ οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν, (675)

φησίν,

ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τά τ᾽ οὐρανὸς ἐστεφάνωται.

ὁ γὰρ διὰ τῶν ποιημάτων καὶ καταλογάδην συγγραμμάτων ᾀδόμενος Ζεὺς τὴν ἔννοιαν ἐπὶ τὸν θεὸν ἀναφέρει.

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 2, 4-7, 9 und 11f. Arat. phaen. 1—6; = S. 194, 12—17 (Aristob.) 13-18 ders. ebd. 10—15 21 Hom. Il. XVIII 483 23 ders. ebd. 485

BION(D)

1 *ταῖς* I | *ἀπογραφομένοις* O | *ὁ* < ND Cl. | *Ἄρατος* O *ἀόρατος* BIN*(*o* ausradiert) D* (*o* durchgestrichen) 2 *Ἐκ* — 19 *δὲ* < B | *ἀρχώμεθα* IO *ἀρχώμεσθα* ND 11 *δδ'* ON 12 *σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργα ἐγείρει* Cl. 13 *τά γε*] *τάδε* Cl. | *σώματ'* I 14 *ἄστρα* O *ἄκρα* IN | *ἐσκέψατο*] *ἐσκέψατ'* (< *δ'*) ND 15 *κε*] *καὶ* ION | *τεταγμένα* O 16 *ἄνδρεσιν* O | *φύηται*] *φύωνται* Ar. 17 *καί*[1]] *τῷ* Ar. 19 *καὶ Ὅμηρος δὲ* B 23 *τὰ* < ND | *τείρια* B | *πάντα* < O

Ἤδη δέ, ὡς εἰπεῖν, ὑπ' αὐγὰς ὁ Δημόκριτος εἶναί τινας ὀλίγους γράφει 27
τῶν ἀνθρώπων, 'οἳ δὴ ἀνατείναντες τὰς χεῖρας ἐνταῦθα, οὗ νῦν ἠέρα καλέο-
μεν οἱ Ἕλληνες — πάντα Ζεὺς μυθεῖται καὶ πάντα οὗτος οἶδε καὶ διδοῖ καὶ
ἀφαιρεῖται, καὶ βασιλεὺς οὗτος τῶν πάντων.' μυστικώτερον δὲ ὁ μὲν
Βοιώτιος Πίνδαρος, ἅτε Πυθαγόρειος ὤν, b

ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος,
ἐκ μιᾶς δὲ ματρὸς πνέομεν ἄμφω,

τῆς ὕλης, παραδίδωσι καὶ ἕνα τὸν τούτων δημιουργόν, τὸν 'ἀριστοτέχναν
πατέρα' λέγει, τὸν καὶ τὰς προκοπὰς κατ' ἀξίαν εἰς θειότητα παρεσχημένον.
σιωπῶ γὰρ Πλάτωνα, ἃ ἄντικρυς οὗτος ἐν τῇ πρὸς Ἔραστον καὶ Κορίσκον 28
ἐπιστολῇ φαίνεται πατέρα καὶ υἱὸν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν γραφῶν
ἐμφαίνων, παρακελευόμενος κατὰ λέξιν 'ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμού-
σῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ τὸν πάντων θεὸν αἴτιον καὶ τοῦ ἡγε- c
μόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας, ὃν ἐὰν ὀρθῶς φιλοσοφῆτε, εἴσε-
σθε.' ἥ τε ἐν *Τιμαίῳ* δημηγορία πατέρα λέγει τὸν δημιουργόν, λέγουσα ὧδέ
πως· 'Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ πατὴρ δημιουργός τε ἔργων.' ὥστε καὶ ἐπὰν 29
εἴπῃ· 'Περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντα ἐστὶ κἀκείνου ἕνεκεν τὰ πάντα κἀκεῖνο

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 2—4 Democr. fr. 30 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] II 151) 6f. Pind. Nem. 6, 1f. 8f. ders. fr. 57, 2 Snell 12-15 Plat. ep. VI 323d; = S. 37, 18—20; Thdrt. II 71 16 Plat. Tim. 41a; = S. 69, 9 und S. 243, 1 17f. Plat. ep. II 312e; = S. 39, 22f. (Plot., kürzer und indirekt) und S. 46, 12—14

BION(D)

1 *Ἤδη* — 4 *πάντων* < B 2 *ἀνατείναντες* auch Cl. Al. prot. 68, 5; aber hier *-νοντες* Cl. Hs. | *οὗ* IO *οὐ* ND *ὃν* Cl. | *ἠέρα* O *ἡ ἑτέρα* IN 3 *πάντα*[1]] *πάντα, φασίν* Diels | *μυθέεται* Cl. | *πάντα*[2] auch Cl. prot., *πανθ'* Cl. hier 4 *ἀφαιρέεται* Cl. | *μὲν* < B 5 *Πίνδαρος*] *Πυθαγόρας* BO 6 *ἓν θεῶν* Pind. *ἐνθέων* (auch Cl. Hs.) die Hss. 7 *πνέομεν ματρὸς* Pind. | *πνέομεν* < BO | *ἀμφότεροι* Pind. 8 *τὸν*[1]] *ὃν* Cl. 8f. *ἀριστοτέχνην* B; *ἀριστότεχνα πάτερ* Pind. 9 *προκοπὰς* usw. *Möglichkeiten, Fortschritte zu machen hin zur G.* 10 *ἃ* < Cl. 11 *φαίνεται*] *φησὶ* B | *Ἑβρ. γραφῶν*] *γραφικῶν τῶν Ἑβραίων* B | *γραφῶν*] *φωνῶν* darüber *γράφων* (so) I[1] 12 *παρακελ.* — *ἐπομνύντας*] *λέγων* B | *ἅμα* < ND | *μὴ ἀμούσῳ* < B 13 *τῇ* < Cl. Hs. | *καὶ τὸν τῶν* Pl. *καὶ τὸν* Thdrt. | in *θν̄* (= *θεὸν*) *ν* I[1] auf Ras., *θεῶν* O[1] aus *θεὸν*, *θεῶν* Thdrt. | *αἴτιον*] *ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων* Pl. Thdrt. | *καὶ τοῦ*] *τοῦ τε* Pl. Thdrt. 14 *καὶ κύρ.* Thdrt. | *ἂν* Pl. | *φιλοσοφήσητε* Cl. *φιλοσοφῶμεν* Pl. | *εἰσόμεθα* Pl. 15 *λέγει*] *καλεῖ* Cl. 15f. *λέγουσα* — *πως*] *οὕτως* B 16 *ὧν* < N[1] (+ 2. H.) D | *δημ. πατήρ τε* Pl. 17 *πάντ'* Pl. | *καὶ ἐκείνου* Pl. | *ἕνεκεν* BN Cl. *ἕνεκε* IO *ἕνεκα* Pl. | *τὰ* < Pl. | *καὶ ἐκεῖνο* Pl.

αἴτιον τῶν καλῶν, δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα,'
οὐκ ἄλλως ἔγωγε ἐξακούω ἢ τὴν ἁγίαν τριάδα μηνύεσθαι. τρίτον μὲν γὰρ d
εἶναι τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὸν υἱὸν δὲ δεύτερον, δι' οὗ πάντα ἐγένετο κατὰ βού-
λησιν τοῦ πατρός. ὁ δὲ αὐτὸς ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς *Πολιτείας* Ἠρὸς τοῦ 30
Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, μέμνηται, ὅς ἐστι Ζωρόαστρις. αὐτὸς γοῦν
ὁ Ζωρόαστρις γράφει· 'Τάδε συνέγραψε Ζωρόαστρις Ἀρμενίου, τὸ γένος
Πάμφυλος, ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ὅσα ἐν Ἅιδῃ γενόμενος ἐδάην παρὰ θεῶν.'
τὸν δὴ Ζωρόαστριν τοῦτον ὁ Πλάτων δωδεκαταῖον ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενον ἀνα-
βιῶναι λέγει. | τάχα μὲν οὐ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλ' ἐκεῖνα αἰνίσσεται, ὡς διὰ τῶν (676)
δώδεκα ζῳδίων ἡ ὁδὸς ταῖς ψυχαῖς γίνεται εἰς τὴν ἀνάληψιν, αὐτὸς δὲ καὶ
εἰς τὴν γένεσίν φησι τὴν αὐτὴν γίνεσθαι κάθοδον. ταῦτα ὑποληπτέον καὶ τὰ
τοῦ Ἡρακλέος ἆθλα λέγεσθαι δώδεκα, μεθ' ἃ τῆς ἀπαλλαγῆς παντὸς τοῦ
κόσμου τοῦδε τυγχάνει ἡ ψυχή. παραπέμπομαι καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα· ὁ
φυσικὸς οὗτος τῆς τῶν πάντων ἀναλήψεως μέμνηται, ὡς ἐσομένης ποτὲ εἰς
τὴν τοῦ πυρὸς οὐσίαν μεταβολῆς.

Σαφέστατα δ' Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ταύτης ἐστὶ τῆς δόξης, τὸν μέν 31
τινα κόσμον ἀΐδιον εἶναι δοκιμάσας, τὸν δέ τινα φθειρόμενον, τὸν κατὰ τὴν b
διακόσμησιν, εἰδὼς οὐχ ἕτερον ὄντα ἐκείνου πως ἔχοντος. ἀλλ' ὅτι μὲν ἀΐδιον
τὸν ἐξ ἁπάσης τῆς οὐσίας [α]ἰδίως ποιὸν κόσμον ᾔδει, φανερὸν ποιεῖ λέγων
οὕτως· 'Κόσμον τὸν αὐτὸν πάντων οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν,
ἀλλ' ἦν αἰεὶ καὶ ἔστι καὶ ἔσται, πῦρ ἀείζωον, ἁπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύ-
μενον μέτρα.' ὅτι δὲ καὶ γενητὸν καὶ φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι ἐδογμάτιζε, μηνύει c

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 4f. vgl. Plat. resp. 614b 6f. Zoroaster fr. O 12: Bidez—Cumont (s. zu Bd. I S. 53, 18) II 158 **20-22** Heracl. fr. 30 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 157f.)

BION(D)

1 *τῶν*] *ἁπάντων* Cl. *ἁπάντων τῶν* Pl. | *περὶ*[2]] *ἐπὶ* I 3 *τὰ πάντα* B 4 *δ'* B | *ι'* O | *'Ηρὸς* Cl. Pl. *'Ιρὸς* IN, in O Lücke von etwa 4 Buchstaben (nichts zerstört), *πρὸς* B 5 zu dieser Gleichsetzung des Er mit Zoroaster vgl. Doergens a. a. O. (angeführt zu S. 6, 13) 39f. | *αὐτὸς* — 6 *Ζωρ.*[1] < B | *Ζωρόαστρις*] hier und im folgenden *Ζωροάστρης* Cl. 6 *ὃς γράφει* B | *ὁ 'Αρμενίου* Cl. 7 *ὅσα* — 8 *Ζωρ.* < B | *ὅσα* < Cl. Hs. 8 *Ζωροάστρην* Cl. 9 *οὐ* und *ἀλλ'*] *οὖν* und *τάχα δὲ* Cl. | *αἰνίττεται* B 11 *κάθοδον γίν.* O | *ταύτῃ* Cl. 12 *λέγεσθαι*] *γενέσθαι* Cl. 13 *οὐ παραπ.* Cl. 13f. *παραπ.* — *οὗτος*] *ὁ δ' 'Εμπεδοκλῆς* B | *ὁ φ. οὗτος*] *ὃς φυσικῶς οὕτως* Cl. 15 *οὐσίαν μεταβολῆς*] *μεταβολήν* B 16 *δ'* < Cl. Hs. 18 *εἰδὼς* — *ἔχοντος* < B | *ἕτερον verschieden;* d. h. *die Welt als solche ist ewig, nur die διακόσμησις ist vergänglich* 19 *[α]ἰδίως* Bernays, s. S. 209, 9 | *ᾔδει* Cl. *ἤδη* die Hss. 20 *ἀπάντων* Cl. | *οὔτε*[2]] *οὔτ'* B 21 *ἁπτόμενον* Passiv: *angezündet* | *μέτρα nach Maß* 22 *ὅτι* — S. 209, 10 *ἐπιδιαμονῆς* < B | *γεννητὸν* O

τὰ ἐπιφερόμενα· 'Πυρὸς τροπάς· πρῶτον θάλασσα, θαλάσσης δὲ τὸ μὲν ἥμισυ γῆ, τὸ δὲ ἥμισυ πρηστήρ.' δυνάμει γὰρ λέγει, ὅτι τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος λόγου καὶ θεοῦ τὰ σύμπαντα δι' ἀέρος τρέπεται εἰς ὑγρόν, τὸ ὡς σπέρμα τῆς διακοσμήσεως, ὃ καλεῖ θάλασσαν· ἐκ δὲ τούτου αὖθις γίνεται οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ τὰ ἐμπεριεχόμενα. ὅπως δὲ πάλιν ἀναλαμβάνεται καὶ ἐκπυροῦται, σαφῶς διὰ τούτων δηλοῖ· 'Θάλασσα διαχέεται καὶ μετρέεται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον, ὁκοῖος d πρόσθεν ἦν ἢ γενέσθαι.' ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων στοιχείων τὰ αὐτά.

32 Παραπλήσια τούτῳ καὶ οἱ ἐλλογιμώτατοι τῶν Στωϊκῶν δογματίζουσι περί τε ἐκπυρώσεως διαλαμβάνοντες καὶ κόσμου διοικήσεως καὶ τοῦ ἰδίως ποιοῦ κόσμου τε καὶ ἀνθρώπου καὶ τῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐπιδιαμονῆς. πάλιν τε αὖ ὁ Πλάτων ἐν μὲν τῷ ἑβδόμῳ τῆς *Πολιτείας* τὴν ἐνταῦθα ἡμέραν νυκτερινὴν ἡμέραν κέκληκε διὰ 'τοὺς κοσμοκράτορας,' οἶμαι, 'τοῦ σκότους τούτου·' ὕπνον δὲ καὶ θάνατον τὴν εἰς σῶμα ὁδὸν τῆς ψυχῆς κατὰ ταὐτὰ τῷ Ἡρακλείτῳ. καὶ μή τι τοῦτο ἐπὶ τοῦ σωτῆρος προεθέσπιζε τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ Δαβὶδ λέγον· | 'Ἐγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα· ἐξηγέρθην, ὅτι κύριος ἀντι- (677) λήψεταί μου·' οὐ γὰρ τὴν ἀνάστασιν μόνον τοῦ Χριστοῦ ἐξ ὕπνου ἔγερσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς σάρκα κάθοδον τοῦ κυρίου ὕπνον ἀλληγορεῖ. 33 αὐτίκα ὁ αὐτὸς σωτὴρ παρεγγυᾷ· 'Γρηγορεῖτε,' οἷον μελετᾶτε ζῆν καὶ χωρίζειν τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος πειρᾶσθε. τήν τε κυριακὴν ἡμέραν ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς *Πολιτείας* ὁ Πλάτων διὰ τούτων καταμαντεύεται·

'Ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἑκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας ἐντεῦθεν δεῖ τῇ ὀγδόῃ πορεύεσθαι καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους.' b

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1   1f. und 6f.: Heracl. fr. 31 D.-K. (ebd. I 158)   12 *νυκτ. ἡμ.*: s. Plat. resp. 521c   12f. Eph 6, 12   13 vgl. Plat. Phaed. 95d und Gorg. 493a   15f. Ps 3, 6 (im Gegensatz zu der von Cl. hier 16f. gegebenen Auslegung bezieht Eus. eclog. proph. II 3 [73, 2—16 Gaisford] diesen Psalm bloß auf Christi Auferstehung)   18 Mt 24, 42; 25, 13   21f. Plat. resp. 616b

BION(D)

1 *τροπαί* Cl.   2 *δυνάμει der Bedeutung nach* | *τὸ*[2] < Cl.   4 *γῆ καὶ οὐρανὸς* ND Cl.   5 *σαφῶς* < ND   6 *δηλοῖ σαφέστερον* ND | *διαχεῖται* (aber *μετρέεται*) die Hss. | *ὁκοῖο* I   7 *πρόσθεν*] *πρῶτον* Cl. Hs. | *γενέσθαι γῆ* Cl.   9 *διοικήσεως*] *κινήσεως* O   11 *τε αὖ* < BN | *ὁ* < B | *ζ'* O   12 *ἡμέραν* < Cl. | *καλεῖ* BN   13 *ὁδὸν*] *κάθοδον* Cl. | *κατὰ ταὐτὰ*] *ὁμοίως* BN | *τῷ* < Cl.   14 *τι* (auch D)] *τοι* N | *τοῦτο τὸ* ND | *ἐπὶ τ. σωτ.* < B | *προεθέσπισεν* Cl.   15 *λέγων* (o über ω) O (alles 1. H.) | *ἐξεγέρθην* BO   16 *σωτῆρος Χριστοῦ* BN   18 *αὐτὸς* < B   19 *πειρᾶσθαι* I | *ι'* O   21 *ἀναστάντας* B[1] aus *-ντες*, *ἀναστάντες* O   22 *δεῖ* I < BON *δὴ* Cl. Hs. *δεῖν* Pl.

Λειμῶνα μὲν οὖν ἀκουστέον τὴν ἀπλανῆ σφαῖραν, ὡς ἥμερον χωρίον καὶ προσηνὲς καὶ τῶν ὁσίων χῶρον· ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἑκάστην κίνησιν τῶν ἑπτὰ καὶ πᾶσαν τὴν ἐργατικὴν τέχνην εἰς τέλος ἀναπαύσεως σπεύδουσαν· ἡ δὲ μετὰ τοὺς πλανωμένους πορεία ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἄγει, τουτέστι τὴν ὀγδόην κίνησίν τε καὶ ἡμέραν· τεταρταίους δὲ τὰς ψυχὰς ἀπιέναι λέγει, δηλῶν τὴν διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων πορείαν.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἑβδόμην ἱερὰν οὐ μόνον οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες 34
ἴσασι, καθʼ ἣν ὁ πᾶς κόσμος κυκλεῖται τῶν ζῳογονουμένων καὶ φυομένων c
ἁπάντων. Ἡσίοδος μὲν οὖν οὕτω περὶ αὐτῆς λέγει·

> πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ·

καὶ πάλιν·

> ἑβδομάτῃ δʼ αὖθις λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Ὅμηρος δέ·

> ἑβδομάτη δήπειτα κατήλυθεν ἱερὸν ἦμαρ

καί· d

> ἑβδόμη ἦν ἱερή·

καὶ πάλιν·

> ἕβδομον ἦμαρ ἔην καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα·

καὶ αὖθις·

> ἑβδομάτῃ δʼ ἠοῖ λίπομεν ῥόον ἐξ Ἀχέροντος.

ναὶ μὴν καὶ Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς γράφει·

> ἑβδομάτῃ δʼ ἠοῖ καί οἱ ἐτέτυκτο ἅπαντα·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 8f. *κυκλεῖται — ἁπάντων*: aus Aristobul (S. 196, 9), also stammt die ganze Partie bis S. 211, 7 aus diesem 10—S. 211, 7 = S. 196, 13—197, 15 (Aristobul; s. meine dortigen Angaben) 16 eine Fälschung 21f. *Καλλίμαχος* (*Λίνος* Aristobul S. 197, 7): Fälschung, s. O. Schneider, Callimachea, 2, Lipsiae 1873, 412f.

BION(D)

3 *ἐργατικὴν* IO *ἐργαστικὴν* BN Cl. 7 *οὐ — ἀλλὰ*] *σὺν τοῖς Ἑβραίοις* B | *οἱ*^{2} < B 8 *καὶ φυομένων* < I 9 *Ἡσίοδος* — S. 211, 16 *ὅμοια* < B | *οὕτως* ND 10 *ἔνι* N^{1} (verbess. 2. H.) D | *ἕβδομον* Cl. Hs. 11 *καὶ* — S. 211, 7 *ἐνιαυτοῖς*] *καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα πρὸ ὀλίγου περὶ τούτου προγέγραπται* ND 15f. fehlt S. 197, 1 (dort offenbar ausgefallen) 20 *δʼ ἠοῖ*] *δή οἱ* O *δόονα* I; s. zu S. 197, 4 22 *δʼ ἠοῖ* Cl. *δʼ ἦν* IO | *καί — ἅπαντα*] *τετελεσμένα πάντα τέτυκται* S. 197, 8 | *τετύκοντο* Cl. | *πάντα* I

καὶ πάλιν·

ἑβδόμη εἰν ἀγαθοῖς καὶ ἑβδόμη ἐστὶ γενέθλη

| καί· (678)

ἑβδόμη ἐν πρώτοισι καὶ ἑβδόμη ἐστὶ τελεία

καί·

ἑπτὰ δὲ πάντα τέτυκτο ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,
ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

Ἀλλὰ καὶ αἱ Σόλωνος ἐλεγεῖαι σφόδρα τὴν ἑβδομάδα ἐκθειάζουσι. 35

Τί δέ; οὐχὶ παραπλήσια τῇ λεγούσῃ γραφῇ· 'Ἄρωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν b δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστιν' ὁ Πλάτων μονονουχὶ προφητεύων τὴν σωτήριον οἰκονομίαν ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς *Πολιτείας* οὕτω φησίν·

'Οὕτω δὲ διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, δεδήσεται, ἐκκοπήσεται c τὼ ὀφθαλμώ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασκινδυλευθήσεται.'

Ὅ τε Σωκρατικὸς Ἀντισθένης παραφράζων τὴν προφητικὴν ἐκείνην γραφήν· 'Τίνι με ὡμοιώσατε; λέγει κύριος' 'θεὸν οὐδενὶ ἐοικέναι φησί, διόπερ αὐτὸν οὐδεὶς ἐκμαθεῖν ἐξ εἰκόνος δύναται.' τὰ δὲ ὅμοια καὶ Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος κατὰ λέξιν λέγει· ''Ο γοῦν πάντα σείων καὶ ἀτρεμίζων ὡς μὲν μέγας τις καὶ δυνατὸς φανερός, ὁποῖος δ' ἐστὶ μορφὴν ἀφανής. οὐδὲ μὴν ὁ παμφαὴς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐδ' οὗτος ἔοικεν ὁρᾶν αὐτὸν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἤν τις ἀναιδῶς αὐτὸν θεάσηται, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται.'

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 9f. Sap 2, 12 12f. Plat. resp. 361e; Thdrt. VIII 50 15 Ies 40, 25 15f. Antisthenes fr. 24 Mullach (FPhG II 277) 17-20 Xenoph. bei Stob. ecl. II 1, 33 (p. 15 Wachsmuth), vgl. Xenoph. mem. IV 3, 14 (*Ὁ — ἀφανής* überhaupt nicht bei diesem, *οὐδὲ — ἀφαιρεῖται* nicht wörtlich) 17 Ὁ — 18 *ἀφανής*: Thdrt. I 77

BION(D)

3 *καί* < O 4 *τελείη* Cl. 6 *τέτυκται* S. 197, 14 7 *φανέντ'* S. 197, 15 *φανέντα* IO Cl. 9 *Τί* Cl. *Τὰ* ION 11 *οὕτω* < O 12 *δὲ* < Pl. | *ὁ* < I | *μαστιγ.*, *στρεβλώσεται* Pl. | *δεδήσεται* (auch Pl.)] *δεθήσεται* Cl. Thdrt. | *ἐκκοπήσεται* (auch Thdrt.)] *ἐκκαυθήσεται* Pl. 13 *κακὰ παθὼν*] *κακοπαθῶν* O 15 *γραφήν*] *φωνήν* Cl. | *θεὸν* < Cl. Hs. 16 *καὶ*] *καὶ πάλιν* B 17 *Ὁ* — 20 *ἀφαιρεῖται* < B 18 *φανερόν* Stob. Hss. | *δ' ἐστὶ*] *δὲ τὴν* Stob. | *παμφανὴς* Stob. Hss. 19 *ἔοικεν* — *ἐπιτρέπειν*] *αὐτὸν ὡς ἔοικεν ὁρᾶν ἐπιτρέπει* Stob. | *αὐτὸν* ND

τίς γὰρ σὰρξ δύναται τὸν ἐπουράνιον καὶ ἀληθῆ
ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν θεὸν ἄμβροτον, ὃς πόλον οἰκεῖ;
ἀλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατ' ἐναντίον ἠελίοιο d
ἄνθρωποι στῆναι δυνατοί, θνητοὶ γεγαῶτες

προεῖπεν ἡ Σίβυλλα.

εὖ γοῦν καὶ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος διδάσκων ὅτι εἷς καὶ ἀσώματος ὁ θεὸς ἐπιφέρει· 36

εἷς θεὸς ἔν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος,
οὔ τι δέμας θνητοῖσιν ὁμοίιος, οὐδὲ νόημα·

καὶ πάλιν·

ἀλλ' οἱ βροτοὶ δοκοῦσι γεννᾶσθαι θεούς,
| τὴν σφετέρην δ' ἐσθῆτα ἔχειν φωνήν τε δέμας τε· (679)

καὶ πάλιν·

ἀλλ' εἰ χεῖρας ἔχον βόες ἠὲ λέοντες
ἢ γράψαι χείρεσσι καὶ ἔργα τελεῖν ἅπερ ἄνδρες,
ἵπποι μέν θ' ἵπποισι, βόες δέ τε βουσὶν ὅμοιοι,
καί <κε> θεῶν ἰδέας ἔγραφον καὶ σώματ' ἐποίουν
τοιαῦθ', οἷόν περ καὶ αὐτοὶ δέμας εἶχον ὅμοιον. b

ἀκούσωμεν οὖν πάλιν Βακχυλίδου μὲν τοῦ μελοποιοῦ περὶ τοῦ θείου λέγοντος· 37

οἱ μὲν ἀδμῆτες ἀεικελίων νούσων εἰσὶ καὶ ἀναίτιοι,
οὐδὲν ἀνθρώποις εἴκελοι.

Κλεάνθους τε τοῦ Στωϊκοῦ ἔν τινι ποιήματι περὶ τοῦ θεοῦ ταῦτα γεγραφότος ἄκουε·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-4** Oracula Sibyllina fr. 1 Verse 10—13 **8f.** Xenophanes *Περὶ φύσεως* fr. 23 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 135) **11f.** ders., *Σίλλοι* fr. 14 D.-K. (ebd. I 132) **14-18** ders. ebd. fr. 15 D.-K. (ebd. I 132f.) **11-18** Thdrt. III 72 **21f.** Bacchyl. fr. 23 Snell[6] (fr. 34 Bergk[4])

BION(D)

1 *σὰρξ* < B **2** *πόλον*] *πόλιν* B **4** *γεγαῶτες* (auch D)] *γεγῶτες* (*α* übergeschrieben, 1. ? H.) N *γεγονῶτες* B **6** *εὖ* < B | *γοῦν* nach *Ξεν.* B **9** *ὁμοίιος* N[2] *ὅμοιος* BION[1]D **11** *ἀλλ'* — *θεούς* (auch Thdrt.)] *ἀλλὰ βροτοὶ δοκέουσι θεοὺς γεννᾶσθαι* Cl. Hs. **12** *σφετέρην* BO, *-ραν* IN | *ἐσθῆτα*] *αἴσθησιν* Thdrt. | *φωνήν* — **22** *εἴκελοι* < B **14** *εἴ τοι* Cl. Thdrt. | *εἶχον* Cl. Thdrt. **15** *γράψε* O **16** richtig wohl *ὁμοίας*, wie Thdrt. hat **17** *<κε>* Steph. < ION, Thdrt., Cl. Hs. | *σώματ'* Cl. Thdrt. *δώματ'* die Hss. **17f.** *ἐποίουν τοιαῦθ'*] *ἐποιοῦντο ἀνθ'* (so) O **19** *μὲν* < Cl. **21** *ἀδμᾶτες* Boeckh | *ἀεικελίων*] *ἀεὶ καὶ λίαν* Cl. Hs. *ἀεικελιᾶν* Neue | *ἀναίτιοι* (auch Cl. Hs.)] richtig *ἄνατοι* Schäfer **22** *ἴκελοι* O Cl. (*ἴκ.*) **23** *Κλεάνθης δὲ θ' ὁ Στωικός* B | *τοῦ*[2] < B | *γεγραφότος*] *γράφει* B *γε γράφοντος* Cl. Hs. **24** *ἄκουε* < BO Cl.

τἀγαθὸν ἐρωτᾷς μ[ε] οἷόν ἐστ'; ἄκουε δή·
τεταγμένον, δίκαιον, ὅσιον, εὐσεβές, c
κρατοῦν ἑαυτοῦ, χρήσιμον, καλόν, δέον,
αὐστηρόν, αὐθέκαστον, ἀεὶ συμφέρον,
ἄφοβον, ἄλυπον, λυσιτελές, ἀνώδυνον,
ὠφέλιμον, εὐάρεστον, ἀσφαλές, φίλον,
ἔντιμον, ὁμολογούμενον,
εὐκλεές, ἄτυφον, ἐπιμελές, πρᾶον, σφοδρόν,
χρονιζόμενον, ἄμεμπτον, ἀεὶ διαμένον.

ὁ δὲ αὐτὸς κατὰ τὸ σιωπώμενον τὴν τῶν πολλῶν διαβάλλων εἰδωλολατρίαν 38 ἐπιφέρει· d

ἀνελεύθερος πᾶς ὅστις εἰς δόξαν βλέπει,
ὡς δὴ παρ' ἐκείνης τευξόμενός τινος καλοῦ.

οὔκουν ἔτι κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν περὶ τοῦ θείου ὑποληπτέον·

οὐδὲ γὰρ λάθρᾳ δοκῶ
φωτὸς κακούργου σχήματ[α] ἐκμιμούμενον
σοὶ τήνδ' ἐς εὐνὴν ὥσπερ ἄνθρωπον μολεῖν

| Ἀμφίων λέγει τῇ Ἀντιόπῃ. ὁ Σοφοκλῆς δὲ εὐθυρρημόνως γράφει· (680)

τὴν τοῦδε γάρ τοι Ζεὺς ἔγημε μητέρα,
οὐ χρυσόμορφος οὐδ' ἐπημφιεσμένος
πτίλον κύκνειον, ὡς κόρην Πλευρωνίαν
ὑπημβρύωσεν, ἀλλ' ὁλοσχερὴς ἀνήρ·

εἶτα ὑπελθὼν καὶ δὴ ἐπήγαγε·

ταχὺς δὲ βαθμοῖς μοιχικοῖς ἐπεστάθη
ὁ μοιχός·

ἐφ' οἷς ἔτι φανερώτερον τὴν ἀκρασίαν τοῦ μυθοποιουμένου Διὸς ὧδέ πως ἐκδιηγεῖται·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-9** Cleanthes: Stoic. vet. fragmenta I fr. 557 v. Arnim **12f.** ders. ebd. I fr. 560 v. Arnim **15-17** Eur. fr. 210 (*Ἀντιόπη*) Nauck (TGF² 423) **19-22, 24f.** und S. 214, 1—3: Soph. fr. 1026 (inter frgg. dubia et spuria) Nauck (TGF² 359)

BION(D)

3 *κρατὸν* I | *καλόν, δέον* < B 4 *ἀεὶ συμφέρον* BO Cl. *δεισύμφερον* IN 6f. *ἀσφαλές — ἔντιμον* (auch D und Cl. Al. prot. 72, 2) < N und Cl. Hs. strom. 7 nach *ἔντιμον* wiederholen *εὐάρεστον* aus 6 BIO 9 *χρονίζον* B | *ἄμεμπτον* < B; *ἀμίμητον* Cl. Hs. strom. 10 *δ'* ON 11 *ἐπιφέρει*] *λέγει* B 13 *ἐκείνοις* I | *καλοῦ τινος* Cl. 14 *τῶν* < O 17 *σοὶ* BO *σε* IN | *τήνδ'* auch Cl. Hs. (*-δε*)] *Ζῆν'* Valckenaer 19 *τοι* < O 20 *ἠμφιεσμένος* B 21 *πίλον* I | *κύκνιον* B 23 *εἶτα* — S. 214, 13 *ἀγένητον* < B | *εἶτ' αὖ ἐπελθὼν* Cl. Hs. 24 *μοιχικοῖς*] *νυμφικοῖς* Cl.

ὁ δ' οὔτε δαιτὸς οὔτε χέρνιβος θιγὼν b
πρὸς λέκτρον ἤει καρδίαν ᾠδαγμένος,
ὅλην δ' ἐκείνην εὐφρόνην ἐθόρνυτο.

ταυτὶ μὲν οὖν παρείσθω ταῖς τῶν θεάτρων ἀνοίαις. ἄντικρυς δὲ ὁ μὲν **39**
Ἡράκλειτος· 'Τοῦ λόγου τοῦ δέοντος αἰεί', φησίν, 'ἀξύνετοι γίγνονται ἄνθρωποι, καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον'. ὁ μελοποιὸς δὲ Μελανιππίδης ᾄδων φησί·

κλῦθί μοι, ὦ πάτερ, θαῦμα βροτῶν,
τᾶς ἀειζώου ψυχᾶς μεδέων.

Παρμενίδης τε 'ὁ μέγας,' ὥς φησιν ἐν Σοφιστῇ Πλάτων, ὧδέ πως περὶ τοῦ c
θείου γράφει·

πολλὰ μάλ' ὡς ἀγένητον ἐὸν καὶ ἀνώλεθρόν ἐστι,
μοῦνον, μουνογενὲς δὲ καὶ ἀτρεμὲς ἠδ' ἀγένητον.

ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσίοδος·

αὐτὸς γὰρ πάντων (φησί) βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
ἀθανάτων, σέο δ' οὔ τις ἐρήρισται κράτος ἄλλος.

Ναὶ μὴν καὶ ἡ τραγῳδία ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἀποσπῶσα εἰς τὸν οὐρανὸν **40**
ἀναβλέπειν διδάσκει. ὁ μὲν γὰρ Σοφοκλῆς, ὥς φησιν Ἑκαταῖος ὁ τὰς ἱστο- d
ρίας συνταξάμενος ἐν τῷ *κατὰ Ἄβραμον καὶ τοὺς Αἰγυπτίους*, ἄντικρυς ἐπὶ
τῆς σκηνῆς ἐκβοᾷ·

εἷς ταῖς ἀληθείαισιν, εἷς ἐστιν θεός,
ὃς οὐρανόν τ' ἔτευξε καὶ γαῖαν μακρὴν

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **5f.** Heracl. fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 150) **8f.** Melanippides fr. 6 Bergk (PLG[4] III 591), fr. 6 Diehl (Anth. lyr.[2] V 197) **10** Plat. soph. 237a **12f.** Parmen. *Περὶ φύσεως* fr. 8, 3f. Diels-Kranz (ebd. I 235) **13**: auch Bd. I S. 30, 8; Thdrt. II 108 und IV 7 **15f.** Hes. fr. 195 Rzach **18** Hecataeus Abderita *ἐν τῷ κατὰ Ἄβραμον καὶ τοὺς Αἰγυπτίους*: fr. 18 Müller (FHG II 396), fr. 24 Jacoby (FGH III A 22) **21**—S. 215, 7: Soph. fr. 1025 (Fälschung) Nauck (TGF[2] 358); Thdrt. VII 46

BION(D)

3 *ἐθόρνυτο*] *ἐθρύπτετο* Cl. Hs. **4** *οὖν* < ND **5** *αἰεί* IO Cl. *ἀεί* ND **9** *τὰς* und *ψυχὰς* ION | *μεδέων ψυχάς* ND **12** *μάλλ'* IN | *ἀγέννητον* O | *ἐστιν* O **13** *μοῦνον* IN, Eus. Bd. I S. 30, 8, Thdrt. II 108 *οὖλον* O Cl. und ein Teil der Hss. Thdrt. IV 7 | *μουνογενὲς* O *μονογ.* IN | *δὲ*] *τε* Cl. | *ἀγένητον*] *ἀτέλεστον* Parm. **14** *ἀλλὰ* < B | *Ἡσ. φησὶν* B **15** *ἐστὶ φησὶ* I (hat auch *ἐστιν* nach *κοίρανός*) | *φησί* < B **18** *γὰρ* < Cl. **18f.** *ὥς* — *Αἰγ.* < B **19** *ἐν* usw.: *in dem Abr. und die Ägypter betreffenden Abschnitt* | *κατ'* Cl. **21** *ἐστιν* N[2] Cl. prot. 74, 2, *ἐστι* BION[1]D Cl. strom. Hs. **22** *ὃς* — S. 215, 7 *νομίζομεν* < B | *τ'* O *τε* I < ND

πόντου τε χαροπὸν οἶδμα καὶ ἀνέμων βίας.
θνητοὶ δὲ πολλοὶ καρδίαν πλανώμενοι
ἱδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχὴν
θεῶν ἀγάλματ' ἐκ λίθων ἢ χαλκέων
ἢ χρυσοτεύκτων ἢ ἐλεφαντίνων τύπους.
θυσίας τε τούτοις καὶ κακὰς πανηγύρεις
| στέφοντες, οὕτως εὐσεβεῖν νομίζομεν. (681)

Εὐριπίδης δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς σκηνῆς τραγῳδῶν· 41

ὁρᾷς (φησί) τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα
καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

ἔν τε τῷ Πειρίθῳ δράματι ὁ αὐτὸς καὶ τάδε τραγῳδεῖ·

σὲ τὸν αὐτοφυῆ, τὸν ἐν αἰθερίῳ
ῥόμβῳ πάντων φύσιν ἐμπλέξανθ', b
ὃν πέρι μὲν φῶς, πέρι δ' ὀρφναία
νὺξ αἰολόχρως, ἄκριτός τ[ε] ἄστρων
ὄχλος ἐνδελεχῶς ἀμφιχορεύει.

ἐνταῦθα γὰρ τὸν μὲν αὐτοφυῆ τὸν δημιουργὸν νοῦν εἴρηκε, τὰ δ' ἑξῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου τάσσεται, ἐν ᾧ καὶ αἱ ἐναντιότητες φωτός τε καὶ σκότους. ὅ τε Εὐφορίωνος Αἰσχύλος ἐπὶ τοῦ θεοῦ σεμνῶς σφόδρα φησί·

Ζεύς ἐστιν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,
Ζεύς τοι τὰ πάντα χὤτι τῶνδ' ὑπέρτερον. c

οἶδα ἐγὼ καὶ Πλάτωνα προσμαρτυροῦντα Ἡρακλείτῳ γράφοντι· '"Εν 42
τὸ σοφὸν μοῦνον λέγεσθαι οὐκ ἐθέλει καὶ ἐθέλει Ζηνὸς ὄνομα.' καὶ πάλιν·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **9-11** Eur. fr. 941 (incert. fab.) Nauck (TGF² 663) **13-17** Eur. fr. 593 (*Περίθους*) Nauck (TGF² 548) **21f.** Aesch. fr. 70 (*Ἡλιάδες*) Nauck (TGF² 24) **23f.** Heracl. fr. 32 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.⁶ I 159)

BION(D)

1 *βίας* (auch Thdrt. und Cl. prot.)] *βίαν* Cl. hier **3** *ἱδρυσάμεθα* N¹ (verbess. 2. H.) D **6** *κακὰς* ION(*λ* 1. ? H. über dem 2. *κ*) D Cl. hier 1. H., *καλὰς* Thdrt., Cl. hier 2. H., *κενὰς* Cl. prot. **9** *τόνδ'* und *τὸν* O* (verbess. 1. H. in *τὸν* und *τόνδ'*) **10** *ἔχονθ'* Cl. Al. prot. 25, 3, *ἔχοντ'* O *ἔχοντα* BIN Cl. hier | *ἐν ὑγραῖς* O; *ἐν* < I | *ἀγκύλαις* B **14** *ῥόμβῳ*] *ὄμβρῳ* Cl. Hs. | *ἐμπλέξανθ'* die Herausgeber, *ἐμπλέξαντα* die Hss. (auch Cl.) **16** *αἰολόχρεως* B **18** *ἐνταῦθα — εἴρηκε* < B **19** *ἐν* — S. 222, 4 *δρακί* < B | *αἱ* < Cl. Hs. **20** *'Εφορίωνος* ND **21** *δ'*] *δὲ* O **22** *χὤτι τῶνδ'* Cl. *χωρεῖ τῶδε* IOND (*τῶδ'* ND)

ʽΝόμος καὶ βουλῇ πείθεσθαι ἑνός.᾽ κἂν τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο ἀναγαγεῖν ἐθέλῃς·
ʽʽΟ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω᾽, εὕροις ἂν ὧδε ἐμφαινόμενον πρὸς τοῦ ᾽Εφε-
σίου· ʽ᾽Αξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν ἐοίκασι· φάτις αὐτοῖσι μαρτυρεῖ
παρεόντας ἀπεῖναι᾽. ἀλλ᾽ ἄντικρυς μίαν ἀρχὴν καὶ παρ᾽ ʽΕλλήνων ἀκοῦσαι
ποθεῖς; Τίμαιος ὁ Λοκρὸς ἐν τῷ φυσικῷ συγγράμματι κατὰ λέξιν ὧδέ μοι d
μαρτυρήσει· ʽΜία ἀρχὰ πάντων ἐστὶν ἀγένητος· εἰ γὰρ ἐγένετο, οὐκ ἂν ἦν
ἔτι ἀρχά, ἀλλ᾽ ἐκείνα ἐξ ἇς ἁ ἀρχὰ ἐγένετο.᾽ ἐρρύη γὰρ ἐκεῖθεν ἡ δόξα ἡ
ἀληθινή· ʽ῎Ακουε (φησίν), ᾽Ισραήλ, κύριος ὁ θεός σου εἷς ἐστι καὶ αὐτῷ μόνῳ
λατρεύσεις.᾽

οὗτος ἰδοὺ πάντεσσι σαφὴς ἀπλάνητος ὑπάρχει,

ὥς φησιν ἡ Σίβυλλα.

Ξενοκράτης τε ὁ Καλχηδόνιος ʽτὸν μὲν ὕπατον Δία, τὸν δὲ νέατον᾽ κα- 43
λῶν, ἔμφασιν πατρὸς ἀπολείπει καὶ υἱοῦ. καὶ τὸ παραδοξότατον, γινώσκειν |
φαίνεται τὸ θεῖον ὁ ἀνθρωποπαθεῖς εἰσάγων τοὺς θεούς· ὃν οὐδ᾽ οὕτως αἰδεῖται (682)
᾽Επίκουρος. φησὶ γοῦν·

τίπτε με, Πηλέος υἱέ, ποσὶν ταχέεσσι διώκεις,
αὐτὸς θνητὸς ἐών, θεὸν ἄμβροτον; οὐδέ νύ πώ με
ἔγνως ὡς θεός εἰμι.

οὐχ ἁλωτὸν γὰρ εἶναι θνητῷ οὐδὲ καταληπτὸν τὸ θεῖον οὔτε ποσὶν οὔτε χερ-
σὶν οὔτε ὀφθαλμοῖς οὐδ᾽ ὅλως τῷ σώματι δεδήλωκε. ʽΤίνι ὡμοιώσατε κύ- b
ριον; ἢ τίνι ὁμοιώματι ὡμοιώσατε αὐτόν,᾽ φησὶν ἡ γραφή, ʽμὴ εἰκόνα ἐποίησε
τέκτων ἢ χρυσοχόος, χωνεύσας χρυσίον, περιεχρύσωσεν αὐτόν;᾽ καὶ τὰ ἐπὶ
τούτοις. ὅ τε κωμικὸς ᾽Επίχαρμος σαφῶς περὶ τοῦ λόγου ἐν τῇ *Πολιτείᾳ* 44
λέγει ὧδέ πως·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 1 Heracl. fr. 33 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 159) 2 Mt 11, 15 (Lc 8, 8) 3f. Heracl. fr. 34 D.-K. (ebd.); Thdrt. I 70 6f. nicht bei "*Τίμαιος Λοκρός*", vgl. aber Plat. Phaedr. 245d; Thdrt. II 108 8f. Dtn 6, 4 und 13 10 Orac. Sibyll. fr. 1 Vers 28 12 Xenocr. fr. 18 Heinze 14ff.: s. Usener, *Epicurea* fr. 228 (S. 172,3) 16-18 Hom. Il. XXII 8—10 20-22 Ies 40, 18f.

B (< diese Seite) ION(D)

1 *βουλῇ* I (aber ˜ 1. H. anscheinend aus ᾿) *βουλὴ* ON Cl. Hs. 2 *ὧδέ πως* Cl. 3 *κωφοῖς* Cl. | *φᾶτις* D *φεῦτις* N | *αὐτοῖς* ND 4 *καὶ μίαν ἀρχὴν καὶ* Cl. Hs. | *μίαν ἀρχὴν* nach *ʽΕλλήνων* O 7 *ἐκεῖνα* die Hss. | *ἐξ ἇς*] *ἐξ* (so) *ἧς* N *ἑξῆς* D | *ἐκεῖθεν* geht auf das Folgende 8 *ἀληθής* Cl. 12 *τε*] *δὲ* Cl. | *Καλχηδόνιος* (= *Χαλκηδόνιος*) Stählin *Καρχηδόνιος* ION, Cl. Hs. 1. H. 13 *῞Ομηρος γιν.* Cl. 15 *γοῦν*] *γὰρ* I 16 *Πηλέος*] *πολέος* I 20 *ὅλω* O

ὁ βίος ἀνθρώποις λογισμοῦ κἀριθμοῦ δεῖται πάνυ·
ζῶμεν [δ' ἐν] ἀριθμῷ καὶ λογισμῷ· ταῦτα γὰρ σῴζει
βροτούς. c

εἶτα διαρρήδην ἐπιφέρει·

ὁ λόγος ἀνθρώπους κυβερνᾷ, κατὰ τρόπον σῴζει·

εἰ

ἔστιν ἀνθρώπων λογισμός, ἔστι καὶ θεῖος λόγος.
ἀνθρώπῳ πέφυκε περὶ βίου καταστροφάς.
ὁ δέ γε τὰς τέχνας ἅπασι συνέπεται θεῖος λόγος,
<ἐκ>διδάσκων αὐτὸς αὐτούς, ὅ τι ποιεῖν δεῖ συμφέρον. d
οὐ γὰρ ἄνθρωπος τέχναν [τιν'] εὗρ[εν], ὁ δὲ θεὸς ταύταν φέρει.
ὁ δέ γε τἀνθρώπου [λόγος] πέφυκεν ἀπὸ [γε τοῦ] λόγου
θείου <λόγος>.

καὶ μὴν διὰ τοῦ Ἡσαΐου <τοῦ> πνεύματος κεκραγότος· Τί μοι πλῆθος 45
τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει κύριος· πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων οὐ βούλομαι' καὶ μετ' ὀλίγα ἐπαγαγόντος· Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν' καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις, Μένανδρος ὁ κωμικὸς αὐταῖς γράφει ταῖς λέξεσιν·

εἴ τις δὲ θυσίαν προσφέρων, ὦ Πάμφιλε,
| ταύρων τι πλῆθος ἢ ἐρίφων ἢ νὴ Δία (683)
ἑτέρων τοιούτων, ἢ κατασκευάσματα,
χρυσᾶς ποιήσας χλαμύδας ἤτοι πορφυρᾶς

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-3, 5, 7-13** Pseud.-Epicharm. fr. 255, 256, 257 (*Πολιτεία*) Kaibel (CGF I, 1 139) **14-16** Ies 1, 11 **16f.** ebd. 1, 16 **19**—S. 218, 8 und S. 218, 13—21 (Menander?) als unecht angesehen von A. Meineke, *Menandri et Philemonis reliquiae*, Berolini 1823, 306f. und daher weder von ihm noch von Kock in die Sammlungen der Komikerfragmente aufgenommen

B (< diese Seite) ION(D)

1 *καὶ ἀριθμοῦ* ON **2** *δ' ἐν* ION *δὲ* Cl. Hs., [ ] Grotius **5** *κατὰ τρόπον nach rechter Art, methodisch* | *σῴζει* + *μόνος* Grotius **6** *εἰ* ON < I; *εἶτα εἰ* Cl. **7** *ἀνθρώπῳ* Cl. **7f.** *λόγος ἀνθρώπῳ* auch Cl. Hs.; *λόγος. <ὁ λόγος> ἀνθρ.* die Herausgeber des Eus.; *λόγος <ὁ μὲν ἐν> ἀνθρ.* Schw. bei Stählin **8** *καταστροφάς*] *καὶ τὰς τροφάς* Cl. Hs. **10** *ἐκδιδάσκων* (+ *αἰεὶ*) Cl. *διδάσκων* ION | *αὐτὸς*] *αἰὲν* Grotius **11** *τιν'* < Cl. | *εὗρεν* (auch Cl. Hs.)] *εὗρ[εν]* Gaisf. **12** *τἀνθρώπου* Cl. *τοῦ ἀνθρ.* die Hss. | [*λόγος*] Gaisf. | *ἀπό γε τοῦ* ION *ἀπό τε τοῦ* Cl. Hs., *γε τοῦ* < Giff. **12f.** *λόγου θείου* Mras ~ ION Cl. **13** *<λόγος>* Mras (*ὁ δέ γε τἀνθρώπου λόγος πέφυκεν ἀπὸ θείου λόγου* Giff. ist wegen der mangelnden Zäsur unmöglich) **14** *τοῦ*[2] Cl. < ION | *κεκραγότος εἰμί·* O **15** *ὑμῶν* < Cl. | *ὁλοκαυτωμάτων κριῶν* Cl. **16** *ἐπάγοντος* Cl.

ἢ δι' ἐλέφαντος ἢ σμαράγδου ζῴδια,
εὔνουν νομίζει τὸν θεὸν καθεστάναι,
πεπλάνητ[αι] ἐκεῖνος καὶ φρένας κούφας ἔχει.
δεῖ γὰρ τὸν ἄνδρα χρήσιμον πεφυκέναι,
μὴ παρθένους φθείροντα καὶ μοιχώμενον,
κλέπτοντα καὶ σφάττοντα χρημάτων χάριν.
μηδὲ βελόνης ἔναμμ' ἐπιθυμῇς[ης], Πάμφιλε· b
ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

'Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν. ποιήσει τι ἄνθρωπος 46
ἐν κρυφαίοις, καὶ οὐκ ὄψομαι αὐτόν;' διὰ Ἱερεμίου φησί. καὶ πάλιν ὁ Μένανδρος παραφράζων τὴν γραφὴν ἐκείνην· 'Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ κύριον' ὧδέ πως γράφει·

μηδὲ βελόνης, ὦ φίλτατε, ἐπιθυμήσῃς ἀλλοτρίας ποτέ.
ὁ γὰρ θεὸς δικαίοις ἔργοις ἥδεται καὶ οὐκ ἀδίκοις. c
πονοῦντα δ[ὲ] ἐᾷ τὸν ἴδιον ὑψῶσαι βίον,
τὴν γῆν ἀροῦντα νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.
θεῷ δὲ θῦε διὰ τέλους δίκαιος ὢν
καὶ λαμπρὸς ὢν ταῖς χλαμύσιν ὡς τῇ καρδίᾳ.
βροντῆς ἐὰν ἀκούσῃς, μὴ φύγῃς,
μηδὲν συνειδὼς αὐτὸς αὑτῷ, δέσποτα.
ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

'"Ετι σοῦ λαλοῦντος,' φησὶν ἡ γραφή, 'ἐρῶ· Ἰδοὺ πάρειμι.' Δίφιλος πάλιν 47
ὁ κωμικὸς τοιαῦτά τινα περὶ τῆς κρίσεως διαλέγεται· d

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **9f.** Ier 23, 23f. **11f.** Ps 4, 6 **13-21** s. zu S. 217, 19ff. **22** Ies 58, 9

B (< diese Seite) IỌN(D)

3 *πεπλάνητ'* N^2 *πεπλάνηται* ION^1 D Cl. **7** *ἔναμμα* Cl. *ἓν ἅμμα* die Hss. | *ἐπιθυμῇς* Sylburg *ἐπιθυμήσῃς* IN Cl. *-μήσεις* O *ἐπιθυμήσῃς* (danach *φίλε* statt *Π.*) Elter **8** *παρὼν πλησίον* O **9** *εἰμι*] *φησι* Cl. Hs. | *ἢ ποιήσει* Cl. **10** *οὐκ*] *οὐχὶ* Cl. **12** *πω* O **13, 14 und 19** ist das Metrum gestört **13** *ἀλλοτρίας ποτέ* ~ Cl. **17** *θῦες* I **18** *μὴ* $O^{1(?)}$ über *καὶ* **19** Eus. wie Cl.; *βροντῆς ἀκούσας μηδαμῶς πόρρω φύγῃς* 'Philemo' bei Pseud.-Just. de monarchia dei 4 (106 d Mor.) **20** *αὑτῷ* N *αὐτῶ* O (1. H. aus *αὐτῷ*) I *ἑαυτῷ* Cl. Hs. **21** *παρὼν πλησίον* O (wie 8) **22** *ἡ θεία γραφή* ND | *Δίφιλος* Cl. *Διίφιλος* die Hss. (s. S. 227, 1)

οἴει σὺ τοὺς θανόντας, ὦ Νικήρατε,
τρυφῆς ἁπάσης μεταλαβόντας ἐν βίῳ
πεφευγέναι τὸ θεῖον ὡς λεληθότας;
ἔστιν Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ·
καὶ γὰρ καθ' Ἅιδην δύο τρίβους νομίζομεν,
μίαν δικαίων, ἑτέραν δ[ὲ] ἀσεβῶν εἶναι ὅρον.
| καὶ εἰ τοὺς δύο καλύψει ἡ γῆ, φασί, τῷ παντὶ χρόνῳ, (684)
ἀπελθὼν κλέπτ', ἀποστέρει, κύκα·
μηδὲν πλανηθῇς, ἔστι καὶ ἐν Ἅιδου κρίσις,
ἥνπερ ποιήσει θεὸς ὁ πάντων δεσπότης,
οὗ τὸ ὄνομα φοβερόν [ἐστιν] οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμ[ι] ἐγώ.
ὃς τοῖς ἁμαρτάνουσι πρὸς μῆκος βίον
δίδωσιν.
εἴ τις δὲ θνητῶν οἴεται τοὐφημέραν
κακόν τι πράσσων τοὺς θεοὺς λεληθέναι,
δοκεῖ πονηρὰ καὶ δοκῶν ἁλίσκεται, b
ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ Δίκη.
ὁρᾶτε ὅσοι δοκεῖτε οὐκ εἶναι θεόν.
ἔστιν γάρ, ἔστιν· εἰ δέ τις πράττει κακῶς,
κακὸς πεφυκώς, τὸν χρόνον κερδαινέτω,
χρόνῳ γὰρ οὗτος ὕστερον δώσει δίκην.

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-13** Diphilus (?): als Philemo (so!) fr. 246 (zweifelhaft) Kock (CAF II 539); davon 4 fr. adespot. 421 Nauck (TGF^2 920f.) (auf diesen Vers spielt Eus. theoph. III 23 und laus Const. 17, 6 an) **1** *οἴει* — 6 *ἀσεβῶν* und 9 *μηδὲν* — 10 *δεσπότης*: Thdrt. VI 23 **14-17** Eur. fr. 835 (*Φρῖξος*) Nauck (TGF^2 631) **18-21** Eur. fr. 1131 (zweifelhaft) Nauck (TGF^2 713f.)

B (< diese Seite) ION(D)

1 *Νικήσατε* I **3** *λεληθότας* (auch D)] *-θότες* N^1 (verbess. 2. H.) **4** *ἔστιν* O^{z}N^2 *ἔστι* IO*N^1; Kompendium in D | *πάντα* IO (*θ* anscheinend 1. H. über *-τα*) N **6** *ἑτέραν δὲ* auch Thdrt. (der Vers geht zur Not, wenn man den 2., 3. und 4. Fuß anapästisch liest; *εἶν'* [Steph.] ist wegen des Spondeus im 4. Fuß unmöglich) | *εἶναι ὅρον* < Thdrt., [*εἶναι*] *ὁδόν* Grotius **7**: Fortführung des Gedankens in Prosa, von 8 an wieder Verse | *φασί*] *φύσει* Cl. Hs., *φησί* Stählin **8** *ἅρπαζε ἀπελθὼν* Cl. | *κλέπτε* ON **9** *ἔστι* O Thdrt. (*-ιν*) Cl., *ἔσται* IN | *καὶ* < Thdrt. **10** *ἥνπερ ποιήσει* Thdrt. Cl. *ἣν περιποιήσει* die Hss. **11** *ἐστιν* (auch Cl.) < Pseud.-Just. de monarchia dei 3 (106 a Mor.) **12** *μῆκος βίον* I *μῆκος βίου* ON *βίον μῆκος* Cl. Hs. **12f.** *ἄφθονον βίου μῆκος δίδωσι πρὸς κρίσιν* Pseud.-Just. a. a. O. (von ihm dem Eur. zugeschrieben) **14** *τὸ ὑφημέραν* O **18** *δοκεῖτε* (auch Cl.)] richtig *νομίζετ'* Pseud.-Just. **19** *ἔστιν*[1]] *ἔστι* ON | *κακῶς*] *καλῶς* Nauck nach Barnes **20** *πεφυκὸς* O | *κερνάτω* (so) Cl. Hs.

συνᾴδει δὲ τούτοις καὶ ἡ τραγῳδία διὰ τῶνδε· 48

ἔσται γάρ, ἔσται κεῖνος αἰῶνος χρόνος,
ὅταν πυρὸς γέμοντα θησαυρὸν σχάσῃ
χρυσωπὸς αἰθήρ· ἡ δὲ βοσκηθεῖσα φλὸξ
ἅπαντα τἀπίγεια καὶ μετάρσια
φλέξει μανεῖσα·

καὶ μετ' ὀλίγα αὖθις ἐπιφέρει·

ἐπὰν δὲ ἐκλίπῃ τὸ πᾶν, c
φροῦδος μὲν ἔσται κυμάτων ἅπας βυθός,
γῆ δὲ ἑ<δ>ράνων ἔρημος, οὐ δ' ἀ<ὴ>ρ ἔτι
πτερωτὰ φῦλα βλαστήσει πυρουμένη·
κἄπειτα <σώσει πάνθ'> ἃ πρόσθ[εν] ἀπώλεσε.

τὰ ὅμοια τούτοις κἀν τοῖς Ὀρφικοῖς εὑρήσομεν ὧδέ πως γεγραμμένα· 49 d

πάντας γὰρ κρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς
ἐξ ἱερᾶς κραδίας ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων.

ἢν δὲ ὁσίως καὶ δικαίως διαβιώσωμεν, μακάριοι μὲν ἐνταῦθα, μακαριώτεροι δὲ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγήν, οὐ χρόνῳ τινὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἔχοντες, ἀλλ' ἐν αἰῶνι ἀναπαύσεσθαι δυνάμενοι,

ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι, αὐτοτράπεζοι
| ἐόντες, ἀνδρείων ἀχέων ἀπόκληροι, ἀτειρεῖς, (685)

ἡ φιλόσοφος Ἐμπεδοκλέους λέγει ποιητική. οὐχ οὕτως τις μέγας ἔσται καὶ καθ' Ἕλληνας ὡς ὑπερέχειν τὴν Δίκην, οὐδὲ σμικρὸς ὡς λαθεῖν. ὁ δ' 50 αὐτὸς Ὀρφεὺς καὶ ταῦτα λέγει·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 2-6 und 8-12 Soph. fr. 1027 (Fälschung) Nauck (TGF² 360) 14f. Orph. fr. 168, 31f. Kern (14 ähnlich Bd. I. S. 127, 15, aber 15 ist eine von dem dort folgenden Vers verschiedene Fassung) 19f. Emped. fr. 147 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.⁶ I 370)

B (< diese Seite) ION(D)

1 *ἡ τραγῳδία*: Sophocles nach Pseud.-Just. a. a. O. 3 (105 d Mor.) 2 *κεῖνος*] *καινὸς* Cl. Hs. 3 *γέμοντα* Cl. *τεμόντα* die Hss. 5 *τἀπίγεια* Cl. *τὰ ἐπίγεια* die Hss. 10 *δ(ὲ) ἑδράνων* Cl. Pseud.-Just. *δὲ ἐράνων* die Hss. | *οὐδ' ἀὴρ* Grotius *οὐδ' ἄρ'* IO *οὐδὲ ἄρ'* ND *οὐ γὰρ* Cl. Hs. 11 *φύλλα* O | *βαστάσει* Otto 12 *σώσει πάντα* Cl. < ION | *ἃ* Cl. *τὰ* die Hss. 14 *πάντα δ' ἀποκρύψας* Bd. I S. 127, 15 | *καὶ αὖθις* Cl. | *ἐς π. φάος* ND 15 *καρδίας* O 18 *ἀναπαύεσθαι* ND Cl. 19 *αὐτοτράπεζοι* OGN, *-ζον* I, *ἔν τε τραπέζαις* Cl. 20 *ἐόντες* (mit Verschleifung zu lesen)] *εὔνιες* Scaliger | *ἀχέων* Scaliger *ἀχαιῶν* die Hss. (auch Cl. Hs.) | *ἀπόκηροι* Scaliger | *ἀτειρεῖς* O *ἀτηρεῖς* IN Cl. Hs. 22 *δὲ* ON

εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτῳ προσέδρευε,
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἄνακτα
ἀθάνατον. b

αὖθίς τε περὶ τοῦ θεοῦ, ἀόρατον αὐτὸν λέγων, μόνῳ γνωσθῆναι ἑνί τινί φησι τὸ γένος Χαλδαίῳ, εἴτε τὸν Ἀβραὰμ λέγων τοῦτον εἴτε καὶ τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ, διὰ τούτων·

εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης
καὶ σφαίρης κίνημ[α] ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει, c
κυκλοτερές <τ'> ἐν ἴσῳ, κατὰ <δὲ> σφέτερον κνώδακα·
πνεύματα <δ'> ἡνιοχεῖ περί τ' ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα.

εἶτα, οἷον παραφράζων τὸ 'Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου' ἐπιφέρει· 51

αὐτὸς δ' αὖ μέγαν αὖτις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται
χρυσέῳ εἰνὶ θρόνῳ· γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε. d
χεῖρα δὲ δεξιτερὴν περὶ τέρμασιν Ὠκεανοῖο
ἐκτέτακεν· ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῷ
οὔτε φέρειν δύναται κρατερὸν μένος. ἔστι δὲ πάντῃ
αὐτὸς ἐπουράνιος καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ,
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσην ἠδὲ τελευτήν. |
ἄλλ<ως> οὐ θεμιτόν σε λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα, (686)
ἐν νόῳ. ἐξ ὑπάτου κραίνει

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-4** Orph. fr. 247, 6—9 Kern = S. 192, 4—7 (Aristob.) **8-12** Orph. fr. 247, 23—27 Kern = S. 193, 9—13 (Aristob.) **13f.** Ies 66, 1 **15-21** Orph. fr. 247, 29—35 Kern = S. 193, 15—S. 194, 4 (Aristob.); Thdrt. II 31 **16** *γαίη* — **18** *ἐκτ.* = S. 223, 13f. (umgestellt) (Cl.) **22f.** Orph. fr. 247, 38f. Kern = S. 194, 7f. (Aristob.)

B (< diese Seite) ION(D)

1 *δὲ λόγον* O ~ IN **2** *εὐθύνων* Cl. Hs. **3** *μοῦνον* Cl. *μόνον* die Hss. | *δὲ* ON | *ἄνακτα*] *τυπωτὴν* Aristob. bei Eus. S. 192, 6 **5** *μόνον* I **6** *Χαλδαίῳ* O Cl. *Χαλδαίων* IN **10** *ὡς περιτέλλει*] *τ' ἐς πέρι* O **11**: s. die Varianten zu S. 193, 12; <τ'> Mras; *τε* nach *ἴσῳ* ION Cl. | <δὲ> Aristob. S. 193, 12 < hier die Hss. **12** *πνεύματα* Aristob. dort, *πνεῦμα* hier O, *πνεύματι* IN Cl. Hs. | <δ'> Arist. dort und Cl. *τ'* O < IN **15** *δ' αὖ* (auch Thdrt. Cl.)] *δὴ* Arist. **16** *εἰνὶ* Arist. *ἐνὶ* IO Cl. Hs. Thdrt. *ἑνὶ* ND **17** *δὲ* < ND | *περὶ* (auch Thdrt. Cl.)] *ἐπὶ* Arist. | *Ὠκεανοῖς* I **18** *θυμοῦ* Cl. Hs. **19** *οὐδὲ* Thdrt. Cl. Arist. **20** *χθόνα* O **21** *μέσσην*] *μέσ(σ)ην* Thdrt. Hss., *μέσων* I Cl. Hs., *μέσσων* ON; s. zu S. 194, 4 und S. 236, 15 | *τελευτήν* S. 194, 4 (Aristob.) und Thdrt. *τελείων* die Hss. (auch Cl. Hs.) **22** *ἄλλως* Cl. Arist. *ἀλλ'* die Hss. | *σε*] *δὲ* Arist. S. 194, 7 | *δέ*] *δὴ* N[1] (verbess. 2. H.) *δ'* D | *γε γυῖα* Arist. *ἑ γυῖα* O *ἐγυῖα* N[1] (*ἑ* 2. H. über *ἐ*) *ἀγυῖα* I *ὑπὸ γυῖα* D *τε γυῖα* Cl.

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. διὰ γὰρ τούτων δεδήλωκε πάντα ἐκεῖνα τὰ προφητικά· ʽ῞Ος ἐὰν ἀνοίξῃ τὸν οὐρανόν, τρόμος λήψεται· καὶ ἀπὸ σοῦ ὄρη τακήσεται, ὡς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται κηρός᾽ καὶ τὰ διὰ ʽΗσαΐου· ʽΤίς ἐμέτρησε τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί;᾽ b

Πάλιν ὅταν εἴπῃ· 52

αἰθέρος ἠδ᾽ ᾿Αΐδου, πόντου γαίης τε τύραννε,
ὃς βρονταῖς σείεις βριαρὸν δόμον Οὐλύμποιο,
δαίμονες ὃν φρίσσουσι, θεῶν δὲ δέδοικεν ὅμιλος,
ᾧ Μοῖραι πείθονται, ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι·
ἄφθιτε, μητροπάτωρ, οὗ θυμῷ πάντα δονεῖται,
ὃς κινεῖς ἀνέμους, νεφέλῃσι <δὲ> πάντα καλύπτεις, c
πρηστῆρσι σχίζων πλατὺν αἰθέρα. σὴ μὲν ἐν ἄστροις
τάξις ἀναλλάκτοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα·
σῷ δὲ θρόνῳ πυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχθοι
ἄγγελοι, οἷσι μέμηλε βροτοῖς ὡς πάντα τελεῖται·
σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισι· d
σὸς χειμών, ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισι,
<σ>άς ποτε βακχευτὴς Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας·

εἶτα ἐπιφέρει, ῥητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν θεόν· 53

ἄφθιτον, ἀθάνατον, ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν.
ἐλθέ, μέγιστε θεῶν πάντων, κρατερῇ σὺν ἀνάγκῃ,
φρικτός, ἀήττητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.

| διὰ μὲν οὖν τοῦ ʽμητροπάτωρ᾽ οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄντων γένεσιν ἐμήνυσεν, (687) ἐνδέδωκε δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς προβολὰς εἰσάγουσι τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 2f. Ies 63, 19—64, 1 3f. ebd. 40, 12 6-18 Orph. fr. 248a Kern 20-22 Orph. fr. 248b Kern

B (ab 5) ION(D)

2 ῞Ος — ἀνοίξῃ] *ἐὰν ἀνοίξῃς* Cl. | *καὶ* nach *ὄρη* Cl. 3 *τὰ* < Cl. Hs. 6 *᾿Αΐδου*] *ἀίδε* I | *τε* < O 6f. *τύραννε, ὃς*] *τύραννος* Cl. Hs. 7 *ὃς* — 8 *θεῶν* erneuert O^y | *βρονταῖς* die Herausgeber *βρονταῖς δὲ* (< *ὃς*) Cl. Hs. *βρονταῖσι* BIO^{y}GN 10 *μητροπάτωρ* D* (aber *ω* von 1. H. in *ο* geändert) N^2 Cl. *-πάτορ* ION^1 *-πάτερ* B; aber s. 23 11 *νεφέλοισί* IN^1 (verbess. 2. H.) D | *δὲ* + Cl. 13 *ἐφημοσύναις* ND | *τρέχουσα* Cl. *-σαις* die Hss. 14 *σῷ δὲ* Cl. *ᾧ δὲ* B *ᾧδε* I (*ᾦδε*) ON 16 *σὸν* — 18 *ὀπώρας* < B | *ἔαρ* O^z (wiederholt a. R.) Cl. *ἀέρα* IO^{1}N 18 *σάς* Vig. Not. *ἅς* die Hss. (auch Cl. Hs.) | *βακχευτὴς* Vig. Not. *βακχευτὰς* O (aber *ης* wohl 1. H. über *ας*) IN Cl. Hs. | *βρομίοις* Cl. Hs. 19 *εἶτα ἐπιφ.*] *ἐπιφέρει δὲ μετὰ ταῦτα* O 23 *οὖν* < Cl. | *μητροπάτωρ* BIN *-τορ* O 24 *δέδωκεν* Cl. | *προβολὰς* (*Hervorbringungen, Schöpfungsakte*)] *προσβολὰς* B

τοῦ θεοῦ· παραφράζει δὲ ἐκείνας τὰς προφητικὰς γραφάς, τήν τε διὰ Ὠσηέ· ‛Ἰδοὺ ἐγὼ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα, οὗ αἱ χεῖρες τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν' καὶ τὴν διὰ Μωσέως· ‛Ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω κἀγὼ ἰάσομαι. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου.'

αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῖο κακὸν θνητοῖσι φυτεύει b
καὶ πόλεμον κρυόεντα,

κατὰ τὸν Ὀρφέα. τοιαῦτα καὶ ὁ Πάριος Ἀρχίλοχος λέγει· 54

ὦ Ζεῦ, σὸν μὲν οὐρανοῦ κράτος,
σὺ δ' ἔργ[α] ἐπ' ἀνθρώπους ὁρᾷς
λεωργά [τε] καὶ ἀθέμιστα.

πάλιν ἡμῖν ᾀσάτω ὁ Θρᾴκιος Ὀρφεύς·

χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος Ὠκεανοῖο
πάντοθεν ἐκτέτακεν· γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε. c

ταῦτα ἐμφανῶς ἐκεῖθεν εἴληπται· ‛Κύριος σώσει πόλεις κατοικουμένας καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψεται τῇ χειρί, ὡς νοσσιάν, κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ,' ὥς φησιν Ἱερεμίας, ‛καὶ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ.' ἔτι πρὸς τοῖσδε Φωκυλίδης μὲν τοὺς ἀγγέλους δαίμονας καλῶν, τοὺς μὲν εἶναι ἀγαθοὺς αὐτῶν, τοὺς δὲ φαύλους διὰ τούτων παρίστησιν, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ἀποστάτας τινὰς παρειλήφαμεν· d

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 2f. vgl. Am 4, 13 3-5 Dtn 32, 39 6f. Orph. fr. 245, 11f. Kern, vgl. S. 192, 11—S. 193, 1 (Aristob.) 9-11 Archilochus fr. 88 Bergk (PLG[4] II 408), fr. 94 Diehl (Anth. lyr.[3] III 41) 13f. Orph. fr. 247, 30—32 Kern = S. 221, 16—18 (Cl.) und S. 193, 16—S. 194, 1 (Aristobul): beidemal etwas anders 15-18: eine Verquickung von Ies 10, 13f. und Ier 10, 12

BION(D)

1 τοῦ < B | δ' B | γραφάς] φωνάς B | δι' B | Ὠσηέ] Ἡσαΐου Cl. (ebensowenig richtig) 2 Ἰδοὺ < Cl. | στρατειὰν B 3 τοῦ — ἐθεμ.] τῶν ἀγγέλων ἐποίησαν O | εἰμὶ θεὸς O 4 ἔστιν ἄλλος (< θεὸς) O | ἕτερος < BO | καὶ[2] — 5 μου < B 6 ἐξ ἀγαθοῖς I 7 κρυόεντα καὶ ἄλγεα δακρυόεντα Cl. 8 καὶ < B 9 Ζεὺς O 10 ἐπ' ἀνθρώπους (über die Menschen hin)] ἐπ' ἀνθρώπων Stob. ecl. I 3, 34 (p. 58 Wachsmuth) 11 λεωργά — καὶ < B | τε < Cl. | ἀθέμιστα] ἀθέμιτα B ἃ θέμις Cl. 12 πάλιν — 14 βέβηκε < B 13 δὲ < O | δεξιωτερὴν I | ἐπὶ τέρμασιν S. 193, 17 (Aristob.), περὶ τέρμασιν S. 221, 17 (Cl.) 14 ὑπὸ] ἐπὶ I | ποσὶ I 15 ὁ κύριος Cl. 16 τῇ χειρί < O 17 ἰσχύϊ τῇ Cl. 18 ἔτι — S. 224, 24 διάνοιαν < B | μὲν < Cl.

ἀλλ' ἄρα δαίμονές εἰσιν ἐπ' ἀνδράσιν ἄλλοτε ἄλλοι,
οἱ μὲν ἐπερχομένου κακὸν ἀνέρος ἐκλύσασθαι.

καλῶς οὖν καὶ Φιλήμων ὁ κωμικὸς τὴν εἰδωλολατρίαν ἐκκόπτει διὰ τούτων· 55

οὐκ ἔστιν ἡμῖν οὐδεμία Τύχη θεός,
οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ταὐτόματον ὃ γίγνεται
ὡς ἔτυχ[εν] ἑκάστῳ, προσαγορεύεται Τύχη.

Σοφοκλῆς δὲ ὁ τραγῳδοποιός· |

οὐδὲ θεοῖσι (λέγει) αὐθαίρετα πάντα πέλονται (688)
νόσφι Διός· κεῖνος γὰρ ἔχει τέλος ἠδὲ καὶ ἀρχήν·

ὅ τε Ὀρφεύς·

ἓν κράτος, εἷς δαίμων γένετο, μέγας οὐρανὸς αἴθων,
ἓν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Πίνδαρος δὲ ὁ μελοποιὸς οἷον ἐκβακχεύεται ἄντικρυς εἰπεῖν· 56 b

τί θεός; ὅ τι τὸ πᾶν

καὶ πάλιν·

θεὸς ὁ πάντα τεύχων βροτοῖς.

ἐπὰν δὲ εἴπῃ·

τί ἔλπεαι σοφίαν ὀλίγον τοι ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἔχειν;
τὰ θεῶν βουλεύματα ἐρευνᾶσαι βροτέᾳ φρενὶ δύσκολον·
θνατᾶς δ' ἀπὸ ματρὸς ἔφυ,

ἐκεῖθεν ἔσπακε τὴν διάνοιαν· ‚Τίς ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ;'

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1   1f. Phocylides fr. 15 Bergk (PLG⁴ II 71), fr. 16 Diehl (Anth. lyr.³ I 60)   5-7 Philemo fr. 137 (unbekanntes Stück) Kock (CAF II 520); Thdrt. VI 16   9f. Soph. fr. 1028 (Fälschung?) Nauck (TGF² 360)   12-14 Orph. fr. 168, 6—8 Kern (in etwas anderer Fassung Bd. I S. 126, 12—14 [Porphyr.])   17 Pind. fr. 140 d Snell   19 Pind. fr. 141, 1 Snell   21-23 ders. fr. 61 Snell   24 Ies 40, 13

BION(D)

2 *κακοῦ ἀνέρας* Giff. IV 464   5 *ὁ θεός* I   6 *γίνεται* ON   9 *θεοῖς* Steph.   12 *ἐγένετο* I | *οὐρανός* O¹ aus *οὐρανόν*, wie Cl. hat   15 *δὲ*] *τε* Cl.   16 *εἶπεν* Cl. Hs., *εἰπών* Sylburg   17 *τί* I Cl. *τί ἐστι* ON   19 *πάντας* und *βροτούς* Cl. Hs.   20 *ἐπειδὰν* O   21f. Cl. hat etwas geändert, wie Stobaeus ecl. II 1, 8 (p. 4f. Wachsmuth) zeigt   21 *τί*] *ὅ τι* Cl. Hs. | *ὀλίγαν* Cl. Hs. | *τοι* ON Cl. *τι* I   22 *ἐρευνᾶσαι* IN *ἐρευνᾶσε* O Cl. Hs. | *βροτέᾳ φρενὶ*] *βροτὲ ἀφραίνει* O   24 *καὶ πάλιν τίς*¹ B | *αὐτοῦ* ION *αὐτοῦ ἐγένετο* B Cl.

ἀλλὰ καὶ Ἡσίοδος δι' ὧν γράφει συνάδει τοῖς προειρημένοις· 57 c

μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.

εἰκότως ἄρα Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἐν ταῖς ἐλεγείαις, καὶ αὐτὸς κατακολουθήσας Ἡσιόδῳ,

πάμπαν δ' ἀθανάτων ἀφανὴς νόος ἀνθρώποισι

γράφει.

Πάλιν τοῦ Μωσέως εἰς μόχθους καὶ πόνους διὰ τὴν παράβασιν τέξεσθαι 58
τὴν γυναῖκα προφητεύσαντος ποιητής τις οὐκ ἄσημος γράφει· d

οὐδέ ποτ' ἦμαρ
παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος οὐδέ τι νύκτωρ
στεινόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.

ἔτι Ὅμηρος μὲν εἰπών· 59

αὐτὸς δὲ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα

δίκαιον τὸν θεὸν μηνύει. Μένανδρος δὲ ὁ κωμικὸς ἀγαθὸν ἑρμηνεύων τὸν θεόν φησιν·

| ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται (689)
εὐθὺς γενομένῳ μυσταγωγὸς τοῦ βίου
ἀγαθός· κακὸν γὰρ δαίμον[α] οὐ νομιστέον
εἶναι, βίον βλάπτοντα χρηστόν·

εἶτα ἐπιφέρει·

ἅπαντα δ' ἀγαθὸν εἶναι τὸν θεόν,

ἤτοι πάντα θεὸν ἀγαθὸν λέγων ἤ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, ἐν πᾶσι τὸν θεὸν ἀγαθὸν εἶναι.

Πάλιν αὖ Αἰσχύλος μὲν ὁ τραγῳδοποιὸς τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ παρατιθέ- 60
μενος οὐκ ὀκνεῖ καὶ ὕψιστον αὐτὸν προσαγορεύειν διὰ τούτων·

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **2f.** Hes. fr. 169 Rzach **6** Solon fr. 17 Bergk (PLG II[4] 47), fr. 17 Diehl (Anth. lyr.[3] I 37) **8f.** vgl. Gen 3, 17—19 **10-12** Hes. op. 176—178 **14** Hom. Il. VIII 69 **17-20** und **22** Menander fr. 550f. (unbekanntes Stück) Kock (CAF III 167f.)

BION(D)

1 *δι' — γράφει* < B | *τ. προειρ.*] *τούτοις* B **4** *εἰκ. ἄρα*] *καὶ αὖ* B **4f.** *καὶ — Ἡσ.* < B **6** *πάμπαν*] *πάντῃ* Cl. **8** *μόχθους καὶ πόνους* BO *μόχθους καὶ μόχθους* IN **9** *προφητεύσαντος*] *εἰπόντος* B **10** *ποτ'*] *πηθ'* (es folgt *ἦμαρ*) B **12** *στεινόμενοι*] *γινόμενοι* Cl. Hs. *φθειρόμενοι* Hes. **13** *ἔτι* — S. 227, 16 *βάρβαροι* < B **14** *αὐτὸς δὲ*] *καὶ τότε δὴ* Hom. **23** *ὅπερ καὶ* O Cl. *ὅπερ* IN **24** *εἶναι* < Cl. Hs. **25** *τραγῳδὸς* I **26** *προσαγορεύειν*] *γράφειν* O

χώριζε θνητῶν τὸν θεὸν καὶ μὴ δόκει
ὅμοιον αὐτῷ σάρκινον καθεστάναι.
οὐκ οἶσθά γ' αὐτόν. ποτὲ μὲν ὡς πῦρ φαίνεται,
ἄπλατος ὁρμῇ, ποτὲ δ' ὕδωρ, ποτὲ γνόφος
καὶ θηρσὶν αὐτὸς γίνεται παρεμφερής,
ἀνέμῳ νεφέλῃ τε καὶ ἀστραπῇ, βροντῇ, βροχῇ.
ὑπηρετεῖ δ' αὐτῷ θάλασσα καὶ πέτραι
καὶ πᾶσα πηγὴ καὶ ὕδατος συστήματα·
τρέμει δ' ὄρη καὶ γαῖα καὶ πελώριος c
βυθὸς θαλάσσης καὶ ὀρέων ὕψος [ἐπὶ] μέγα,
ἐπὰν ἐπιβλέψῃ γοργὸν ὄμμα δεσπότου·
πάντα δυνατὴ γὰρ δόξα ὑψίστου θεοῦ.

ἆρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐκεῖνο παραφράζειν τὸ ''Ἀπὸ προσώπου κυρίου τρέμει ἡ γῆ;'

'Επὶ τούτοις ὁ μαντικώτατος Ἀπόλλων, μαρτυρῶν τῇ δόξῃ τοῦ θεοῦ, λέ- 61
γειν ἀναγκάζεται περὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ἡνίκα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευον οἱ Μῆ- d
δοι, ὡς ἐδεῖτό τε καὶ ἱκέτευε τὸν Δία περὶ τῆς Ἀττικῆς. ἔχει δὲ ὧδε ὁ χρησμός·

οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεεύμενοι ἑστήκασι,
δείματι παλλόμενοι,

| καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. (690)

Θεαρίδας δὲ ἐν τῷ *Περὶ φύσεως* γράφει· ''Ἁ ἀρχὰ τῶν ὄντων, ἀρχὰ μὲν 62
ὄντως ἀληθινά, μία· κείνα γὰρ ἐν ἀρχᾷ τέ ἐστιν ἓν καὶ μόνον'

οὐδέ τίς ἐσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 **1-12** Aesch. fr. 464 (zweifelhaft) Nauck (TGF^2 127f.) **13** vgl. Ps 113 (114), 7 **17f.** Hdt. VII 141 (= Bd. I S. 266,12f. Oenomaus) **19-21** ders. ebd. 140 (= Bd. I S. 266, 6—8 Oenomaus) **23f.** Thearidas (oder Theorides, ein Pythagoreer aus Metapontion, s. Jamblichus, vita Pythagor. 266) *Περὶ φύσεως* **25** Orph. fr. 245, 13 Kern

B (< diese Seite) ION(D)

2 *αὑτῷ* (= *σαυτῷ*) Giff. *σαυτῶ* ION *ἑαυτῷ* Cl. Hs. *αὐτῷ* Vig. | in O (1. H. ?) *β* über *ὅμοιον*, *α* über *σαυτῶ*, *γ* über *σάρκινον* (also Umstellung der ersten zwei Wörter) **3** *οἶσθά γ'* I *οἶσθας* O *οἶσθα γὰρ* ND *οἶσθα δ'* Cl. **4** *ποτε*^{2} *δὲ* Cl. **6** *ἀνέμων* ND **7** *πέτρα* O **8** *ὕδατος* — **9** *πελώριος* < O **10** *θαλάσσιος* 1. (?) H. aus *θαλάσσης* O | *μέγα* Cl. *ἐπὶ μέγα* die Hss. **11** *δεσπότου πάντα·* (so interpungiert) die Hss. **12** *δόξα* <*δ'* > Otto, Klotz | *θεοῦ* < Cl. Hs. **15** *οἱ* < Cl. | *Μῦδοι* I **19** *νηοὺς*] *δηοὺς* IN | *πυρὶ μαλερῷ* O **20** *ῥεούμενοι* Hdt. **23** *Ἁ ἀρχὰ*] *μία δ' ἄρα* Cl. Hs. **24** *κείνα* Vig. *κείνη* die Hss. (auch Cl. Hs., auf Rasur) | *τέ* und 25 *οὐδέ* entsprechen einander

Ὀρφεύς λέγει· ᾧ πειθόμενος ὁ κωμικὸς Δίφιλος γνωμικώτα<τα>

τὸν ὄντα πάντων (φησί) πατέρα,
τοῦτον διὰ τέλους τίμα, μόνον
ἀγαθῶν τοσούτων εὑρετὴν καὶ κτίστορα.

εἰκότως τοίνυν καὶ Πλάτων ἐθίζει 'τὰς βελτίστας φύσεις ἀφικνεῖσθαι πρὸς **63**
τὸ μάθημα, ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τἀγαθὸν καὶ b
ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν.' 'τοῦτο δή, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περι-
στροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινος ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν
τοῦ ὄντος οὖσαν ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι,' καὶ τοὺς
ταύτης μετασχόντας τοῦ χρυσοῦ γένους κρίνει, ''Εστὲ μὲν δὴ πάντες ἀδελφοί' c
λέγων· οἱ δὲ τοῦ χρυσοῦ γένους ἀκριβέστατα καὶ πάντῃ εἰσ<ί>. τοῦ **64**
πατρὸς ἄρα καὶ ποιητοῦ συμπάντων ἐμφύτως καὶ ἀδιδάκτως ἀντιλαμβάνεται
πάντα πρὸς πάντων, τὰ μὲν ἄψυχα συμπαθοῦντα τῷ ζῴῳ, τῶν δὲ ἐμψύχων
τὰ μὲν ἤδη ἀθάνατα καθ' ἡμέραν ἐργαζόμενα, τῶν δ' ἔτι θνητῶν τὰ μὲν ἐν
φόβῳ καὶ διὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἔτι κατὰ γαστρὸς ὀχούμενα, τὰ δὲ αὐτεξουσίῳ
λογισμῷ. καὶ τῶν ἀνθρώπων πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, γένος δ' οὐδὲν
οὐδαμοῦ τῶν γεωργούντων οὔτε νομάδων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν πολιτικῶν δύναται d
ζῆν μὴ προκατειλημμένον τῇ τοῦ κρείττονος πίστει. διὸ πᾶν μὲν ἔθνος ἑῷον,
πᾶν δὲ ἑσπερίων ἁπτόμενον ἠόνων βόρειόν τε καὶ τὰ πρὸς τῷ νότῳ πάντα μίαν

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98,1—134,1 2-4 Diphilus fr. 138 (zweifelhaft) Kock (CAF II 580) 5-7 Plat. resp. 519cd 7-9 ders. ebd. 521c 10 ders. ebd. 415a

B (ab 16 *γένος*) ION(D)

1 *Ὀρφεὺς* O* Cl. *Ὀρφεύς τε* (*τε* eingeschoben 1. ? H.) O *Ὀρφ. δὲ* IN | *Διίφιλος* ON (s. S. 218, 22) 1f. *γνωμικώτατα τὸν* Cl. *γνωμικώτατον* die Hss. 2f. *Διότι τὸν ὄντα Κύριον πάντων ἀεὶ καὶ πατέρα τοῦτον διὰ τέλους τιμᾶν μόνον* Pseud.-Just. de monarchia dei 5 (108 d Mor.) 5 *καὶ* O Cl. *ὁ* IN | *ἀφικέσθαι* Pl. 6 *τ' ἔτ' ἀγαθ.* O; *τε* < I 7 *δή* (auch Pl.)] *δέ* Cl. 10 *κρίνειν* Cl. Hs. | *μὲν γὰρ δὴ* Pl. | *πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει* Pl. 11 *γένους κρίνειν* Cl. Hs. | *εἰσ<ί>* Mras *εἰς* ION, < Cl., *εἰσ(ὶν ἱκανοί)* Sylburg. Sinn: Nach Plato sind zwar die Angehörigen aller Klassen untereinander Brüder, aber „aufs genaueste und in jeder Hinsicht" sind Brüder nach Cl. doch nur die Angehörigen des Goldenen Geschlechtes: wegen der caritas Christiana, denn das Goldene Geschlecht sind nach ihm die Christen (s. S. 203, 19) 12 *συμπάντων* ON *ξυμπ.* I *τῶν συμπ.* Cl. 13 *τῷ ζῴῳ* (*die belebte Schöpfung*) O Cl. *τῶν ζώων* IN 14 *<τὰ δὲ> καθ'* die Herausgeber bis Dind. | *δ' ἔτι*] *δὲ ἔτι* Cl. *δέ τι* IO *δέ τοι* ND 16 *δ'*] *οὖν* B 17 *τῶν νομ.* B | *τῶν πολιτικῶν der zu Staatsverbänden Vereinigten* 18 *τῇ — πίστει vom Glauben an eine höhere Macht* | *μὲν* < I | *ἑῴων* Cl. 19 *ἁπτόμενον*] *ἀντόμενον* Cl. Hs. | *ἠόνων*] *ἢ* Cl. Hs.

ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν πρόληψιν περὶ τοῦ καταστησαμένου τὴν ἡγεμονίαν, εἴ γε
καὶ τὰ καθολικώτατα τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ διαπεφοίτηκεν ἐπ' ἴσης πάντα.
Πολὺ δὲ πλέον οἱ παρ' Ἕλλησι πολυπράγμονες φιλόσοφοι, ἐκ τῆς βαρ- **65**
βάρου ὁρμώμενοι φιλοσοφίας, τῷ ἀοράτῳ καὶ μόνῳ καὶ δυνατωτάτῳ καὶ τε-
χνικωτάτῳ καὶ τῶν ἄλλων καλλίστων αἰτιωτάτῳ τὴν προνομίαν ἔδωκαν, τὰ
ἀκόλουθα τούτοις, εἰ μὴ κατηχηθεῖεν πρὸς ἡμῶν, | οὐκ ἐπιστάμενοι, ἀλλ' (691)
οὐδ' αὐτὸν ὅπως νοεῖσθαι πέφυκε τὸν θεόν, μόνον δέ, ὡς ἤδη πολλάκις εἰρή-
καμεν, κατὰ περίφρασιν ἀληθῆ."

Τοσαῦτα καὶ ὁ Κλήμης. ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ μακροτέρων ἡμῖν ἡ κατὰ Πλά- **66**
*τωνα παρέστη φιλοσοφία συνῳδὸς οὖσα κατὰ πλεῖστα τοῖς Ἑβραίων δόγμα-
σιν (ἐφ' οἷς καὶ ἀγάμεθα τὸν ἄνδρα τῆς τε συνέσεως καὶ τῆς ἄλλης τοῦ ἀλη-
θοῦς εὐγνωμοσύνης), ὥρα ἐπιθεωρῆσαι τίνα ταῦτ' εἶναί φαμεν ἐφ' ὧν
οὐκέθ' ὁμοίως περὶ αὐτὸν διακείμεθα, τὴν δὲ νενομισμένην βάρβαρον τῆς* b
κατ' αὐτὸν προτιμῶμεν φιλοσοφίας.

ιδ'. ΟΤΙ ΜΗ ΠΑΝΤΑ ΕΠΙΤΥΧΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΩΙ ΠΛΑΤΩΝΙ· ΔΙΟ ΟΥΚ ΑΛΟΓΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΠΑΡΗΙΤΗΜΕΘΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

Τὰ Ἑβραίων λόγια, θεοπρόπια καὶ χρησμοὺς θείας, ᾗ κατὰ ἄνθρωπον, **14,1**
δυνάμεως περιέχοντα θεόν τε αὐθέντην ἐπιγραφόμενα καὶ πιστούμενά γε c
*τὴν ἐπαγγελίαν διὰ τῆς τῶν μελλόντων προρρήσεως διά τε τῶν συμφώνων
τοῖς θεσπίσμασιν ἀποτελεσμάτων, πάσης λέγεται διεψευσμένης διανοίας
ἐκτὸς τυγχάνειν. τὰ γοῦν* "θεῖα λόγια ἁγνὰ καὶ ἀργύριον πεπυρωμένον,

S. 203, 9—S. 228, 8: Cl. Al. strom. V 98, 1—134, 1 22 f. Ps 11 (12), 7

BION(D)

3 *Πολὺ* — 5 *τεχνικωτάτῳ* < B | *οἱ φιλ.* Cl. 4 *τῷ* < Cl. Hs. | *καὶ δυνατωτάτῳ*] *δυνατῷ* (< *καὶ*) O 5 *μίαν καὶ* B | *ἄλλων* < Cl. | *προνομίαν* (*Vorrang*)] *πρόνοιαν* Cl. Hs. | *ἔδοσαν* Cl. 7 *τὸν θεόν*] *δυνατὸν* B 9 *ἡμῖν* < B 10 *συνῳδὸς οὖσα*] *συνάδουσα* B | *κατὰ*] *τὰ* B | *τοῖς* — *δόγμασιν*] *τοῖς Ἑβραίοις* B 11 *ἄλλης* < B 11 f. *τἀληθοῦς* B 12 *ὥρα* — 14 *φιλοσοφίας*] *ἐπιθεωρητέον τίνα εἶεν, ἐφ' οἷς οὐκέθ' ὁμοίως αὐτῷ διακείμεθα* B 15-17 Die Überschrift Iz (a. R.) ON; I1 wiederholte mit roten Buchstaben zu diesem Kapitel die Überschrift des 12. Kapitels (S. 190, 14ff.) bis *ὡρμῆσθαι* | nach *φιλοσοφίαν* + *τὰ δὲ τῶν Ἑβραίων ἀποδεχόμεθα λόγια* ND; die ganze Überschrift mitsamt dem ganzen Kapitel < B 18 *Τὰ* — S. 232, 5 *ἄλλο* < B | *θείας* (auch D)] *θείους* N *θειοτέρας* Vig. marg. | *ᾗ* Mras (*göttlich, insoweit es dem menschlichen Fassungsvermögen entspricht*) *ἡ* die Hss.

δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως" ἀνείρηται. ἀλλ' οὐ 2
καὶ τὰ Πλάτωνος τοιαῦτα οὐδὲ μὴν ἑτέρου του τῶν ἐν ἀνθρώποις σοφῶν, d
*οἳ θνητῆς διανοίας ὄμμασιν ἐπικήροις τε στοχασμοῖς καὶ εἰκασίαις, ὄναρ
ὥσπερ, ἀλλ' οὐχ ὕπαρ, τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπὶ φαντασίαν ἐλθόντες πολὺ
τὸ κρᾶμα τοῦ ψεύδους τῷ τῆς φύσεως ἀληθεῖ συνεπηνέγκαντο, ὡς <σὲ> μὴ
ἀνευρεῖν ἀπάτης καθαρὸν ἐν αὐτοῖς μάθημα. αὐτίκα γοῦν βραχύ τι τῆς* 3
*φιλαυτίας εἰ ἐθελήσαις ὑφεῖναι καὶ φῶς αὐτὸ δυνάμει λογικῆς οὐσίας ἐπι-
θεωρῆσαι, γνοίης ἂν τὸν θαυμάσιον φιλόσοφον αὐτὸν ἐκεῖνον, τὸν δὴ μόνον
πάντων Ἑλλήνων ἀληθείας προθύρων ψαύσαντα, ὕλῃ φθαρτῇ καὶ ξοάνοις
βαναύσων χερσὶν εἰς ἀνδρείκελον σχῆμα κατεσκευασμέ|νοις τὴν τῶν θεῶν* (692)
*προσηγορίαν καταισχύνοντα καὶ μετὰ τὸ μέγα τῆς μεγαλοφωνίας ὕψος,
δι' ἧς τὸν πατέρα καὶ δημιουργὸν εἰδέναι τοῦδε τοῦ παντὸς διετείνατο,
ἄνωθέν ποθεν ἐξ ὑπερκοσμίων ἀψίδων εἰς τὸν κατωτάτω βυθὸν τῆς θεομι-
σοῦς εἰδωλολατρίας τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων συνωθούμενον· ὡς μὴ δια-
τρέπεσθαι τὸν Σωκράτην καταβῆναι φάντα εἰς Πειραιᾶ προσευξόμενον τῇ
θεῷ καὶ τὴν βάρβαρον ἑορτὴν τοὺς πολίτας τότε πρῶτον ἐπιτελοῦντας θεα-
σόμενον καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα τῷ Ἀσκληπιῷ θῦσαι ὁμολογοῦντα προστάξαι* b
*τόν τε πάτριον Ἑλλήνων ἐξηγητήν, τὸν ἐγκαθήμενον Δελφοῖς δαίμονα, θειά-
ζοντα. διὸ καὶ εἰκότως τῆς ἀφιλοσόφου πληθύος τὴν αἰτίαν τῆς δεισι-* 4
*δαίμονος πλάνης ἐπιγράψαιτο ἄν. ἀνάλαβε γοῦν σμικρὸν ἄνωθεν τὸν λόγον
καὶ θέα, οἷά σοι ὁ πάνσοφος μετὰ τὰς ἀσωμάτους καὶ ἀφθάρτους ἰδέας καὶ
μετὰ θεὸν πρῶτον καὶ δεύτερον αἴτιον καὶ μετὰ νοερὰς καὶ ἀθανάτους
οὐσίας περὶ τῆς πανδήμου δόξης ἐνομοθέτει, λέγων·*

"Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον ἢ 5
καθ' ἡμᾶς, πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐγγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, c
ὡς ἔφασαν, σαφῶς γέ που τούς ἑαυτῶν προγόνους εἰδότων. ἀδύνατον οὖν θεῶν

8f. *τὸν*[2] — *ψαύσαντα*: ebenso Eus. theoph. II 41 15-19 s. Plat. resp. 327aff.; Phaed. 118a; ap. 20e, 21a 24—S. 230, 6: Plat. Tim. 40d—41a (= Bd. I S. 96, 17—S. 97, 6 und Bd. II S. 165, 18—S. 166, 8) 24—S. 230, 2 *πιστευτέον*: Thdrt. I 59 und III 34

B (< diese Seite) ION(D)

2 *τοῦ τῶν* IO[1] *τούτων τῶν* O[2]ND | *σοφοῦ* O[1] (verbess. O[2]) 5 *συναπηνέγκαντο* O* (verbess. 1. ? H.) | *<σὲ>* Mras (vgl. das folgende) < die Hss. 7 *αὐτῷ* O 10 *ἀνδρείκελλον* O *ἀνδρίκελον* IN 12 *διετείνετο* O 14 *εἰδωλολατρείας* Vig. 15 *φάντα* O *πάντα* IN 18 *πατρίων* ND 20 *ἀνάλαβε* usw.: Hinweis auf S. 165, 18ff. 25 *πειστέον*] *πιστευτέον* Bd. I S. 96, 18, Thdrt. | *ἐκγόνοις* Bd. I S. 96, 18 und Bd. II S. 165, 19, Thdrt. Pl. 26 *γέ* (auch S. 166, 1 und 16)] *δέ* Bd. I S. 96, 19, Thdrt., Pl. | *τούς γε* Pl. | *αὑτῶν* Pl. | *εἰδότων* (auch an den beiden anderen Stellen sowie S. 166, 16 und Thdrt.)] *εἰδόσιν* Pl.

παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω· Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς d Κρόνος τε καὶ Ῥέα, ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν πάντας ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἄλλους ἐγγόνους."

Διὰ δὴ ταῦτα ἀπολειπτέος ἡμῖν ὁ φιλόσοφος, οὐ κατὰ φιλόσοφον οὐδ' 6 *αὐτὸς αὑτῷ συμφώνως τὰς μυθικὰς τῶν ποιητῶν γενεαλογίας καθυποκρινάμενος. αὐτοῦ μὲν γὰρ ἦν ἀκοῦσαι φάντος ἐν* Πολιτείᾳ *τάδε·* "'Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ' ἐγώ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους. δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους· ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη· ἀλλ' | οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. (693) Οὓς Ἡσίοδός τε καὶ Ὅμηρος, εἶπον, ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. οὗτοι γάρ που μύθους ψευδεῖς τοῖς ἀνθρώποις συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσι," *τὰ μικρῷ πρόσθεν τεθειμένα.* *πάλιν τε αὐτοῦ ἦν καὶ τὰ δι' ὧν* 7 *ἔφησεν·*

"'Ἐξαλείψομεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔπους ἀρξάμενοι πάντα τὰ τοιαῦτα·

βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ"

καὶ τὰ ἑξῆς· δι' ὧν τε ἐπιλέγει· b

"Πάλιν δὴ Ὁμήρου δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν μὴ ποιεῖν Ἀχιλλέα, θεᾶς παῖδα, 8

ἄλλοτ' ἐπὶ πλευρὰς κατακείμενον, ἄλλοτε δ' αὖτε
ὕπτιον"

καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα. οἷς ἐπάγει·

9-15 Plat. resp. 377cd; = S. 167, 11—15 15 *τὰ — τεθειμένα*: geht auf S. 167, 11ff. 17-19 Plat. ebd. 386c 19 Hom. Od. XI 489 21-24 Plat. ebd. 388a 23f. Hom. Il. XXIV 10f.

B (< diese Seite) ION(D)

1 *ἄνευ τε* Pl. 4f. *Κρόνος Φόρκυς* O 5 nach *Ῥέα* + *καὶ ὅσοι μετὰ τούτων* Eus. Bd. I S. 97, 4, Pl. 6 *πάντας* < Bd. II S. 166, 7, Pl.; zweifelhaft Bd. I S. 97, 5 | *τε ἔτι* I | *ἄλλους* nachgestellt Bd. I S. 97, 6 | *ἐκγόνους* Bd. I ebd. und Bd. II S. 166, 8 (s. S. 229, 25) 7 *ἀποληπτέος* O[1] (verbess. O[z]) 8 *αὐτῷ* ON 9 *ἦν* O < IN 12 *ἀλλὰ* I 13 *εἶπον, καὶ Ὅμ.* S. 167, 14 und Pl. | *λεγέτην* O 14 *ψευδ. τ. ἀνθρ.* I und S. 167, 15 *τ. ἀνθρ. ψευδεῖς* ON Pl. 15 *αὖ τοῦ* O 16 *ἔφ*[H] O ist nicht *ἔφη* (Giff.), sondern *ἔφησε(ν)* 20 *τε* < O 21 *Ὁμήρου τε* Pl. 23 *πλευρᾶς* ON

"Ἡ Δία καθευδόντων τῶν ἄλλων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ὡς μόνος ἐγρη- 9
γορὼς ἃ ἐβουλεύσατο τούτων πάντων ῥᾳδίως ἐπιλαθόμενον διὰ τὴν τῶν c
ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ' εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ συγγίνεσθαι" *κορύδου δίκην*· "καὶ λέγοντα ὡς οὕτως ὑπὸ ἐπιθυμίας ἔχεται, ὡς οὐδὲ ὅτε πρῶτον ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους,

φίλους λήθοντε τοκῆας·

οὐδὲ Ἄρεός τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμὸν δι' ἕτερα τοιαῦτα."

Ὧν τοῦτον τὸν τρόπον εἰρημένων τί δῆτα βούλεται αὐτῷ ἡ μετὰ ταῦτα 10
φωνὴ τοὺς μὲν ποιητὰς θεῶν παῖδας ὀνομάζουσα καὶ τό γε ἀπιστεῖν αὐτοῖς
ἀδύνατον εἶναι φήσασα, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων αὐτοὺς ἀπο- d
δείξεων τοὺς περὶ θεῶν μύθους πλάσαι μαρτυραμένη; τί δὲ ἡ ἄλογος 11
ἐθέλει πίστις, δέει τῆς ἀπὸ τῶν νόμων τιμωρίας προβεβλημένη; πῶς δὲ θεῶν Οὐρανὸς καὶ Γῆ πρῶτοι, ἔπειτα τούτων ἔγγονοι, Ὠκεανὸς καὶ Τηθὺς Κρόνος τε καὶ Ῥέα, καὶ Ζεὺς μετὰ τούτους ἅπαντας Ἥρα τε καὶ πάντες οἱ πρὸς Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου μυθευόμενοι παῖδες καὶ ἀδελφοὶ καὶ ἔγγονοι τούτων, ὁπότε ταῦτα αὐτὰ ἀνῄρει λέγων·

"Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ 12
ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς τῷ λόγῳ περὶ
θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν | ἐοικότα γράφων (694)
οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι."

Καὶ πάλιν·

"Πρῶτον μέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο, ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν" *καὶ τὰ τούτοις ἑξῆς.*

1-8 Plat. resp. 390bc **7** Hom. Il. XIV 296 **9** ff. *ἡ . . . φωνὴ* usw. geht auf Plat. Tim. 40de **18-21** Plat. resp. 377de (= S. 167, 16—20) **23-25** ders. ebd. 377e (= Bd. I S. 97, 13—15 und Bd. II S. 168, 1—4) **25** s. Hes. theog. 154—182

B (< diese Seite) ION(D)

1 *Δία*, nml. *μὴ ποιεῖν* (*darstellen*) **2** *ἐπιλανθανόμενον* Pl. **4** *ἐλθεῖν ἐθέλειν* O | *ξυγγίγνεσθαι* Pl. **5** *κορύδου δίκην*: boshafter Zusatz des Eusebius | *οὐδ'* Pl. **6** *τὸ πρῶτον* Pl. **8** *οὐδ'* ON | *Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου* Pl. *Ἡφαίστου ὑπὸ Ἀφρ.* die Hss. **10** *γε* (auch ND)] *τε* Steph. und darnach alle bisherigen Herausgeber **14** *ἔγγονοι* IO *ἔκγονοι* ND **15** Interpunktion nach *Ῥέα* statt nach *Ζεὺς* Mras **18** *χρὴ* < O*, + O^{z} | *πρῶτόν τε* S. 167, 17 *καὶ πρῶτον* Pl. **19** *κακῶς οὐσίαν* S. 167, 18; s. zu jener Stelle **24** *ὁ* ON

πῶς δὲ οἱ νῦν ψευδεῖς καὶ οὐκ ἀληθεῖς ποιηταὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ θεῶν ἔγ- 13
γονοι λέγοιντ' ἄν; ἀλλὰ γὰρ τούτων δὴ χάριν ἀπολειπτέος μὲν ἡμῖν οὗτος,
δέει θανάτου τὸν 'Αθηναίων δῆμον καθυποκρινάμενος· τιμητέος δὲ Μωσῆς b
τά τε Ἑβραίων λόγια καθαρᾶς ἐξεχόμενα διόλου τῆς μόνης ἀληθοῦς καὶ
ἀπλανοῦς εὐσεβείας. θέα δὴ καὶ ἄλλο.

ιε'. ΟΤΙ ΜΗ ΚΑΘΟΛΟΥ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΟΡΘΩΣ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΗΤΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΦΩΔΕΥΣΕ ΛΟΓΟΝ

Ἑβραῖοι τὴν μέσην τῶν λογικῶν φύσιν γενητήν, ἀλλ' οὐκ ἀγένητον 15,1
εἶναί φασι. ταύτην δὲ εἰς νοερὰς οὐσίας διαιροῦντες τῷ λόγῳ πνεύματα καὶ c
δυνάμεις καὶ θεοῦ λειτουργοὺς ἀγγέλους τε καὶ ἀρχαγγέλους ἐπονομάζου-
σιν· ἐκ δὲ τῆς τούτων ἀποπτώσεως καὶ παρατροπῆς τὸ δαιμόνων γένος καὶ
πᾶν τὸ τῆς ἐναντίας καὶ μοχθηρᾶς ἐνεργείας εἶδος εἰσάγουσι. διόπερ 2
οὐδὲ θεοὺς ἐπιτρέπουσιν ἡγεῖσθαι τοὺς μὴ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἀχώριστον d
τῆς φύσεως ἐπαγομένους, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι οὐ παρ' ἑαυτῶν, παρὰ δὲ τοῦ
πάντων αἰτίου ἐπενηνεγμένους τό τε εὖ εἶναι καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτό τε τὸ
ἀθάνατον οὔτε τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ ὁμοίως οὔτε τῷ δι' οὗ τὰ πάντα συνέστη
ἐπιφερομένους. ὁ δέ γε Πλάτων ἀσωμάτους μὲν καὶ νοητὰς οὐσίας τὰς 3
λογικὰς φύσεις ὁμοίως Ἑβραίοις ὑφίστησι, διαπίπτει δὲ τῆς ἀκολουθίας,
πρῶτον μὲν ἀγενήτους εἶναι φάσκων αὐτάς, ὥσπερ καὶ πᾶσαν ψυχήν, ἔπειτα
ἐξ ἀπορροίας τῆς τοῦ πρώτου αἰτίου συστῆναι λέγων. οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
αὐτὰς γεγονέναι διδόναι βούλεται. διὸ καὶ πλειόνων θεῶν ὑποτίθεται εἶναι 4
γένος, ἀπορροίας τινὰς καὶ προβολὰς τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου
τῷ λόγῳ ὑφιστάμενος, εἶναί τε | ἀγαθὰς τὴν φύσιν οὐδαμῶς τε οἵας τε τῆς (695)
οἰκείας ἐκστῆναι ἀρετῆς, ἔνθεν αὐτοὺς καὶ θεοὺς εἶναι δοξάζει. τούτων 5
δὲ ἕτερον εἶναι τὸ δαιμόνων φῦλον ἡγεῖται, φαυλότητος ὂν καὶ μοχθηρίας
καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον τροπῆς δεκτικόν· ὧν τοὺς μὲν ἀγαθούς, τοὺς δὲ φαύ-

B (ab 6) ION(D)

3 τὸν (übergeschrieben in N, 2. ? H.) τῶν ND 6f. Die Überschrift in BION | nach λόγον + ἀλλ' Ἑβραῖοι BN 8 γεννητήν O | ἀγένητον BD ἀγένχτον N, -νν- IO; aber s. 19 11 τε καί[1] B 19 ἀγεννήτους O; zur Sache s. Plat. Phaedr. 245c und 246a; zu 20ff. macht Giff. IV 468 darauf aufmerksam, daß ἀπόρροια (oder ἀπορροή) überhaupt nicht und προβολή (s. zu S. 222, 24) nicht in diesem Sinn bei Plato vorkommen, sondern Eus. sich hier der damaligen theologischen Terminologie bedient 21 αὐτὰς < I | διδόναι *zugeben* 23 τε[2] I < BON 25 δαιμόνιον B | φύλλον O | φαυλότατος N* (das 2. α ausgebess. ? 2. ? H.) D φαυλότατον N[2] | ὧν (ὅ übergeschr.) O (alles 1. H.)

λους εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι. ταῦτα δὲ παρὰ τὰ Ἑβραίοις δοκοῦντα τοῦτον
ὑποθέμενος τὸν τρόπον, οὐκ ἀποδίδωσιν ὁπόθεν ὑποστῆναι φάναι εἰκὸς τοὺς
δαίμονας. ἐκ μὲν γὰρ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης οὐδεὶς ἂν νοῦν ἔχων εἴποι· 6
ἄλογος γὰρ αὕτη· λογικὰ δ' οὐκ ἄν ποτε ἐξ ἀλόγου τεχθείη, λογικοὶ δὲ οἱ
δαίμονες. εἰ δ' ἐκ τῆς τῶν κρειττόνων ἀπορροίας οὗτοι, καὶ πῶς οὐ θεοὶ b
καὶ αὐτοὶ τοῖς γεγεννηκόσιν ἐξ ἴσου; πῶς δ' ἀγαθῆς οὔσης πηγῆς οὐχ ὅμοια
καὶ τὰ παρ' αὐτῆς; κακίας δ' ἐν τοῖς δευτέροις ἡ βλάστη πόθεν ἐξέφυ τῆς ῥίζης
ἄνωθεν ἐξ ἀγαθῶν καὶ δι' ἀγαθῶν ἰούσης; πῶς δ' ἂν γένοιτο πικρὸν ἀπὸ 7
τοῦ γλυκέος; εἰ δὲ δὴ σκότους παντὸς καὶ πικρίας πάσης χαλεπώτερον τὸ
τῶν μοχθηρῶν δαιμόνων γένος, πῶς ἐξ ἀπορροίας λέγοιτ' ἂν τῆς τῶν κρειτ-
τόνων φύσεως; εἰ δὲ ἐκ τῆσδε ἦν, οὐδ' ἂν ἐτράπη τῆς οἰκείας λήξεως· εἰ δ'
ἠλλοίωται, οὐδ' ἦν τὴν ἀρχὴν ἀπαθὴς τὴν φύσιν· εἰ δ' οὐ τοιάδε ἦν, καὶ πῶς c
θεοὶ εἶεν, εἰ δὴ φαύλης οἷοί τε εἰσὶ μετέχειν μοίρας; ἀλλ' εἰ μήτε τῆς τῶν 8
κρειττόνων ἀπορροίας μηδ' αὖ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης εἶεν, ὥρα ἢ ἀγενή-
τους λέγειν καὶ πρὸς τῇ ἀγενήτῳ ὕλῃ τῶν σωμάτων τρίτον στῖφος λογικῶν
ἀγενήτων ἀντιπαρατάττειν τῷ θεῷ οὐκέτι τε τὸν θεὸν πάντων εἶναι ποιη-
τὴν καὶ δημιουργὸν τῶν ὅλων ἀποδιδόναι, ἢ τοὔθ' ὁμολογοῦντας καὶ τὰ
μὴ ὄντα ποιεῖν αὐτὸν τοῖς Ἑβραίων συμφώνως ὁμολογεῖν λόγοις. τίνα δὲ 9
οἶδε περὶ τῶνδε ἐκδιδάσκουσι; τὴν μέσην τῶν λογικῶν φύσιν οὔτ' ἐκ τῆς τῶν d
σωμάτων ὕλης οὔτ' ἐξ ἀπορροίας τῆς ἀγενήτου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ
ὡσαύτως ἐχούσης οὐσίας ὑποστῆναί φασι, μὴ οὖσαν δὲ πρότερον δυνάμει
δραστηρίῳ τοῦ πάντων αἰτίου γεγονέναι· ταύτη τε μὴ θεοὺς εἶναι 10
μηδὲ κυρίως τῆσδε τῆς προσηγορίας ἠξιῶσθαι, ὅτι μηδὲ τὴν φύσιν ἰσοῦται
τῷ πεποιηκότι μηδ' ἀχώριστον ὁμοίως τῷ θεῷ τὸ ἀγαθὸν ἐφέλκεται τό τε
τῷ | καλῷ ἐναντίον ἔστιν ὅτε καὶ δέξοιτ' ἂν ὀλιγωρίᾳ τῆς περὶ τὸ κρεῖττον σχο- (696)
λῆς, ἣν αὐτὸς ἕκαστος αὐτῷ κατείργασται, τῆς οἰκείας ὁρμῆς τε καὶ γνώμης
πεφυκὼς κύριος. ταῦτα καὶ περὶ τῶνδε. μετίωμεν δὲ καὶ ἐφ' ἕτερον.

BION(D)

1 *τε — ὀνομ.* < B 2 *ὑποτιθέμενος* B | *οἰπόθεν* I 3 *ἀσωμάτων* ND 4 *γὰρ* < B | *ταχθείη* ND 5 *καὶ* zur Einleitung des hypothetischen Nachsatzes, ebenso 12; s. Sprachregister 2b 7 *κακία* ND | *ῥόζης* B 10 *γένος δαιμόνων* ND 11 *δὲ*] *δ'* BON | *λήξεως* (*Los*)] *λέξεως* I 12 *τὴν ἀρχὴν* nach *ἀπαθὴς* O | *ἀπαθὴς* (nml. *λῆξις*, wie im folgenden *τοιάδε*)] *ἀπαθὲς* seit Steph. die Herausg. 13 *εἰ*[1]] *οἱ* Steph. 14 *μήτ'* Dind. | *ἀγεννήτους* O 15 *ἀγεννήτῳ* O 16 *ἀγεννήτων* O | *οὐκέτι — 19 ἐκδιδ.* < B 19 *καὶ τὴν* B 20 *ἐξ*] *ἐκ τῆς* B | *ἀγενήτου*] *ἀειγεννήτου* O | *καὶ*[2] < B 21 *φησὶ* ND 23 *κυρίως εἶναι* ND | *ἰσοῦται*: Subjekt hier und im folgenden, wie 27 *τῶνδε* beweist, *τὰ λογικὰ* (*δαιμόνια*) 24f. *τό τε τῷ*] *τῷ τε* B 26 *αὐτῷ* Mras *αὐτῷ* die Hss. | *κατειργάσατο* B 27 *ταῦτα — ἕτερον* < B | *ἐφ' ἕτερον* ON (vgl. *ἄλλο* am Schluß des vorigen Kapitels) *ἐπὶ ἕτερα* I

ιϛ'. ΟΤΙ ΜΗ ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑ ΟΡΘΩΣ ΕΔΟΞΑΣΕ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ

Ἑβραίοις ὁμοίως τὴν ψυχὴν ἀθάνατον ὑποθέμενος καὶ τῷ θεῷ ὁμοίαν **16,1**
αὐτὴν εἰπών, οὐκέτ' ἀκολούθως αὐτοῖς ποτε μὲν αὐτῆς τὴν οὐσίαν σύνθετον b
εἶναί φησιν, ὡς ἂν μέρος μέν τι ἐπαγομένης τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ
αὐτὰ ἐχούσης αἰτίας καὶ μέρος τῆς περὶ τὰ σώματα μεριστῆς φύσεως.
λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν Τιμαίῳ· 2

"Ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος
ὡς δεσπότιν καὶ ἄρξουσαν ἀρξομένου συνεστήσατο ἐκ τῶνδε καὶ τοιῷδε τρόπῳ· c
τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης οὐσίας, καὶ τῆς αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μεριστῆς, τρίτον δ' ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταὐτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς τοῦ ἑτέρου, καὶ κατὰ ταῦτα συνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμεροῦς αὐτῶν καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ. καὶ τρία λαβὼν αὐτὰ ὄντα συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν, τὴν θατέρου φύσιν δύσμικτον οὖσαν εἰς ταὐτὸ ξυναρμόττων βίᾳ."

Ἔνθεν εἰκότως αὐτῷ καὶ τὸ παθητικὸν μέρος τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας 3
αὐτῆ<ς> συνῆπται. ἀλλὰ τοτὲ μὲν ὧδε περὶ ψυχῆς οὐσίας διείληφε, τοτὲ δὲ d
ἄλλο τι χεῖρον περιτίθησιν αὐτῇ ἀτόπημα, τὴν θείαν ἐκείνην καὶ οὐράνιον, τὴν ἀσώματον καὶ λογικήν, τὴν θεῷ ὁμοίαν καὶ δι' ἀρετῆς μέγεθος τὰς οὐρανίους ὑπερπαίουσαν ἁψῖδας ἄνωθέν ποθεν ἐκ τῶν ὑπερκοσμίων ἐπὶ ὄνους καὶ λύκους καὶ μύρμηκας καὶ μελίττας κατιέναι φάσκων καὶ τούτῳ πιστεύειν
ἡμᾶς παρακαλῶν τῷ λόγῳ ἄνευ τινὸς ἀποδείξεως. λέγει δ' οὖν ἐν μὲν 4
τῷ Περὶ ψυχῆς *τάδε·*

8-15 Plat. Tim. 34c—35a **19f.** *τὰς οὐρανίους ὑπ. ἁψ.*: s. Eus. theoph. II 44

BION(D)

1f. Die Überschrift in BION; nach *μὴ* + *Ἑβραίοις ὁμοίως* BN, *ὁμ. Ἑβρ.* I[z] a. R. | *ἐδόξαζε* die Hss. S. 164, 13 **3** *ὑποτιθέμενος* B (wie S. 233, 2) **4** *αὐτὴν* IN *ταύτην* BO | *αὐτῆς*] *αὐτοῖς* O **5** *φ$\overset{H}{\alpha}$σιν* N (alles 1. H.) *φασιν* D | *ἐπαγόμενος* ND | *ἀμερίστου*] *ἀειμερίστου* O **7** *αὐτοῖς ῥήμ.* < B | *ἐν Τ.* *οὕτως* B **9** *ξυνεστήσατο* Pl. | *τῶνδε τε* Pl. **10** *ταὐτὰ* Pl. **11** *δ'* < Pl. | *ἐκ μέσων* B | *ξυνεκερ.* Pl. **12** *ταὐτοῦ* Pl. *τχαυτοῦ* N *τὰ αὐτοῦ* BIOD | *τοῦ ἑτέρου*] *θατέρου* Pl. | *ταῦτα* Pl. *τὰ αὐτὰ* (falsche Trennung wie vorher *τὰ αὐτοῦ*) ION *αὐτὰ* B **12f.** *ξυνέστησεν* Pl. **15** *ταυτὸν* ND Pl. **17** *αὐτῆς* Mras (*ist von ihm mit dem Begriff ihres Wesens verbunden worden*) *αὐτῇ* die Hss. **18** *τὸ ἀτόπημα* I **20** *ὑπὲρ κόσμου* B | *ἐπὶ*] *ἐς* BO **22** *λέγει* — S. 235, 7 *λέγεις* < B | *μὲν* < ND

"Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν | τῇ τοῦ σωματοειδοῦς τοῦ (697)
συνεπακολουθοῦντος ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. ἐνδοῦνται δέ,
ὥσπερ εἰκός, εἰς τὰ τοιαῦτα ἤθη, ὁποῖα ἄττ' ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν
ἐν βίῳ. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον τοὺς μὲν τὰς γα- 5
στριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβου-
μένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι· ἢ οὐκ οἴει;
Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπα- 6
γὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη· ἢ ποῖ b
ἂν ἄλλοσε φαῖμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.
Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, δῆλα δὴ <καὶ τἆλλα, ᾗ ἂν ἑκάστη ἴοι κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιό-
τητας τῆς μελέτης. Δῆλον δή,> ἔφη· πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστα- 7
τοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ
πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιο-
σύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ; Πῇ c
δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι; Ὅτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφι-
κνεῖσθαι πολιτικὸν καὶ ἥμερον γένος, ἤπου μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων,
ἢ καὶ εἰς αὐτό γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος."

Καὶ ἐν τῷ Φαίδρῳ δὲ ἐπάκουσον ὁποῖα διέξεισιν· 8

"Εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἥκει ψυχὴ ἑκάστη, οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυ-
ρίων· οὐ γὰρ πτεροῦται πρὸ τοσούτου χρόνου, πλὴν ἡ τοῦ φιλοσοφήσαντος
ἀδόλως ἢ παιδεραστήσαντος μετὰ φιλοσοφίας. αὗται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ
χιλιετεῖ, ἐὰν ἕλωνται τρὶς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι τρισχι-
λιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται. αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶτον βίον τελευτήσωσι,
κρίσεως ἔτυχον· κριθεῖσαι δὲ αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιωτήρια ἐλθοῦσαι d

1-17 Plat. *Περὶ ψυχῆς* (Phaed.) 81e—82b **4** *Τὰ* — **9** *τοιαῦτα*: Thdrt. XI 35 **19**—S. 236, 5: Plat. Phaedr. 248e—249b **19** *Εἰς* — S. 236, 2 *βίου*: Thdrt. XI 40

BION(D)

1 *ἂν* < ND **1f.** *τοῦ ξυνεπ. τ. σωμ.* Pl. **2** *πάλιν*] *πάλαι* ND **3** *τὰ* < Pl. | *ἤθη*] *εἴδη* O | *ὁποῖα ἄττ'* IN (beide *ἄττ'*) *ὁποί' ἄττα* O *ὁποῖ' ἄττ'* Pl. | *ἂν* < O **4** *ἐν τῷ* Pl. | *τὰς* < Pl. **5** *φιλοποσίας*] *φιλοτησίας* ND **5f.** *διευλαβουμένους* (auch Thdrt.)] *διευλαβημένους* Pl. **6** *ὄνων*] *ἀλόγων* O | *τῶν*[2]] *τῶν τοιούτων* Pl. **7** *ἀδικίας*] *ἀεικίαν* B | *καί*[1] (auch Thdrt.)] *τε καὶ* O Pl. | *τυραννίδα* B **8** *τε* < B | *ἢ* — **11** *οὔ* < B | *ποῖ*] *πῇ* ND **10** *δηλαδὴ* ON **10f.** *<καὶ — δή>* Pl. < die Hss. **11** *οὔ*] *οὖν* ND **12** *τόπον*] *κόπον* ND **13** *τε* < B **16** *τε καὶ* Pl. | *ἤπου μελ.* < B **17** *αὐτό*] *ταὐτόν* Pl. | *πάλιν* < B **18** *δὲ* (auch D) < N | *δὲ* — *διέξεισιν*] *οὕτω φησὶν* B **19** *ψυχὴ* (auch Thdrt.)] *ἡ ψ.* Pl. **20** *τοῦ τοσούτου* O **21** *ἢ τοῦ* B **22** *τρὶς* I *τοῖς* BON **23** *δὲ* (auch D)] *δ'* B < N **24** *γῆν* B

δίκην τίνουσιν, αἱ δ' εἰς τοῦ οὐρανοῦ τινα τόπον ὑπὸ τῆς δίκης κουφισθεῖσαι
διάγουσιν ἀξίως οὗ ἐν ἀνθρώπου εἴδει ἐβίωσαν βίου. τῷ δὲ χιλιοστῷ ἀμφό-
τεραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου αἱροῦνται
ὃν ἂν θέλῃ ἑκάστη. ἔνθα δὴ καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται
καὶ ἐκ θηρίου, ὅς ποτε ἄνθρωπος ἦν, πάλιν εἰς ἄνθρωπον."

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Φαίδρῳ· ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ *τοιάδε γράφοντος ἄκουε·* 9
| "Ἰδεῖν μὲν γὰρ ἔφη ψυχὴν τήν ποτε Ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον (698)
αἱρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ
ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι. ἰδεῖν δὲ τὴν Θαμύρου ἀηδόνος
ἑλομένην· ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μεταβάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν καὶ
ἄλλα ζῷα μουσικὰ ὡσαύτως. εἰκοστὴν δὲ λαχοῦσαν ψυχὴν ἑλέσθαι λέον- 10
τος βίον· εἶναι δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου, φεύγουσαν ἄνθρωπον γενέ-
σθαι, μεμνημένην τῆς τῶν ὅπλων κρίσεως. τὴν δὲ ἐπὶ τούτῳ Ἀγαμέμνονος, ἔχ- b
θρᾳ καὶ ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τὰ πάθη, ἀετοῦ διαλλάξαι βίον.
ἐν μέσῃ δὲ λαχοῦσαν τὴν Ἀταλάντης ψυχήν, κατιδοῦσαν μεγάλας τιμὰς ἀθλη-
τοῦ ἀνδρὸς οὐ δύνασθαι παρελθεῖν, ἀλλὰ λαβεῖν. μετὰ δὲ ταύτην ἰδεῖν τὴν
Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως εἰς τεχνικῆς γυναικὸς ἰοῦσαν φύσιν. πόρρω δὲ ἐν ὑστά-
τοις ἰδεῖν τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου πίθηκον ἐνδυομένην. κατὰ 11
τύχην δὲ τὴν Ὀδυσσέως λαχοῦσαν πασῶν ὑστάτην, αἱρησομένην ἰέναι· μνήμῃ c
δὲ τῶν προτέρων πόνων φιλοτιμίας λελωφηκυῖαν ζητεῖν περιιοῦσαν χρόνον
πολὺν βίον ἀνδρὸς ἰδιώτου καὶ ἀπράγμονος καὶ μόγις εὑρεῖν κείμενόν που καὶ
παρημελημένον ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ εἰπεῖν ἰδοῦσαν, ὅτι ταῦτ' ἂν ἔπραξε καὶ
πρώτη λαχοῦσα, καὶ ἀσμένην ἑλέσθαι. καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ θηρίων ὡσαύτως
εἰς ἀνθρώπους ἰέναι καὶ εἰς ἄλληλα, τὰ μὲν ἄδικα εἰς τὰ ἄγρια, τὰ δὲ δίκαια
εἰς τὰ ἥμερα μεταβαλόντα, καὶ πάσας μίξεις μίγνυσθαι." d

S. 235, 19—S. 236, 5: Plat. Phaedr. 248e—249b 7-25 Plat. resp. 620a—d

BION(D)

1 *τίνουσιν* (auch Thdrt.)] *κτίνουσιν* B *ἐκτίνουσιν* Pl. | *τὸν οὐρανοῦ* (so auch ein Teil der Hss. Thdrt.) I[1] aus *τὸν οὐρανὸν* (so der größere Teil der Hss. Thdrt.) 4 *θέλῃ* BIO* (*ἐ* übergeschrieben, 1. ? H.) *ἐθέλῃ* ND Pl. | *δὴ* < Pl. 6 *Καὶ — Φ.* < B | *τοιαῦτα* O | *γρ. ἄκουε*] *γράφει* B 7 *ἔφη* < B, *ψυχὴν ἔφη* Pl. 8 *ἐκείνου* B 9 *ἰδεῖν δὲ* < B 10 *μεταβάλλοντα* nach *αἵρεσιν* I; *μεταβαλόντα* BN 11 *εἰκοστὴν* Pl. *εἰκός· τὴν* die Hss. 12 *Τετλαμωνίου* I 13 *τὴν* — S. 237, 3 *προβλήματι* < B 13 *τοῦ* (eingefügt 1. H.) *Ἀγ.* I 13f. *ἔχθρᾳ* Pl. *ἔχθραν* die Hss. *ἐχθρὰν* Steph. 14 *δὲ καὶ* Pl. 15 *μέσῃ* (*Mitte*)] *μέσοις* Pl.; s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 234 17 *φύσιν*] *φωνήν* I 21 *καὶ*[1] < Pl. 22 *ταῦτ'*] *τὰ αὐτὰ* Pl. 23 *δὴ* Pl. 24 *ἄγρια* (auch O[z])] *ἄδικα* O* 25 *μεταβάλλοντα* Pl.

Τοσαῦτα περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων εἰπὼν δῆλός ἐστιν αἰγυπτιάζων τῷ 12
δόγματι· οὐ γὰρ Ἑβραίων ὁ λόγος, ὅτι μηδὲ ἀληθείᾳ φίλος. τοῦτο δ᾽ οὐ καιρὸς ἀπελέγχειν, ὅτι μηδ᾽ αὐτὸς δι᾽ ἀποδείξεων ἐνεχείρησε τῷ προβλήματι. τοσοῦτον δ᾽ εὐλόγως τις ἂν ἐπισημήναιτο, ὡς οὐκ ἦν σύμφωνα τὸν αὐτὸν λέγειν ἅμα τῇ τελευτῇ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσεβῶν ἐνθένδε ἀπαλλαττομένας δίκας εἰς Ἅιδου ὧν ἔδρασαν διδόναι κἀκεῖσε τιμωρεῖσθαι εἰς ἄπειρον, καὶ πάλιν φάσκειν αὐτὰς τοὺς ἐνταῦθα βίους κατὰ γνώμην οἰκείαν αἱρεῖσθαι.
ἐνδεῖσθαι γὰρ αὐτὰς εἰς σῶμά φησιν ἐπιθυμίᾳ τοῦ σωματοειδοῦς· καὶ τὰς 13
μὲν ὕβρει καὶ γαστριμαργίᾳ ἐντραφείσας ὄνους γίνεσθαι θηρίων τε ἄλλων
ὑποδύνειν σώματα, κατὰ γνώμην | ἀλλ᾽ οὐ κατὰ δίκην ταῦτα αἱρουμένας· τοὺς (699)
δὲ ἀδίκους καὶ ἅρπαγας λύκους καὶ ἰκτῖνας γίγνεσθαι, ἐθελοντὴν ἐπὶ τοῦτ᾽ ἐλθόντας. εἶτα Ὀρφέως μὲν ψυχὴν κύκνον εἶναι θελῆσαι, Θαμύρου δὲ ἀηδόνος,
Θερσίτην δὲ πιθήκου βίον ἑλέσθαι. ποῦ δ᾽ ἂν οὖν εἴη τὰ τῆς μετὰ τὴν 14
ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν κρίσεως, ἣν ἐν μὲν τῷ Περὶ ψυχῆς *ὑπογράφων φησὶν ὡς* "ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον
κομίζει, καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέ- b
ροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τίς τι ἠδίκηκε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. οἳ δ᾽ ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσ-
ήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔ ποτε ἐκβαίνουσι." c

Καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσεβῶν ὧδέ πῃ διῆλθε. περὶ δὲ τῶν εὐσεβῶν 15
ἐπάκουσον ὥς φησι·

10f. *τοὺς — γίγν.* geht auf Plat. Phaed. 82a **15-23** Plat. Phaed. 113de; = S. 79, 14—24

BION(D)

4 *τις ἂν ἐπισ.*] *ἐρεῖ τις* B **8** *ἐνδεῖσθαι*] *ἐνδύεσθαι* Steph. **9** *γίγνεσθαι* O **11** *δ᾽* BO | *καὶ ἅρπαγας* < B | *λύκους ἅρπαγας* B | *καὶ*² < B | *γενέσθαι* B | *ἐθελοντὴν — 12 ἐλθόντας* < B | *ἐθελοντὴν* (Adverb) IO* (geändert von 1. ? H. in -*ὰς*) *ἐθελοντὶ* ND | *τοῦτο* O **12** *εἶτ᾽* ON *καὶ* B **13** *οὖν* IN < BO | *εἴην* O **14** *ἣν — φησὶν*] *ὅταν φησὶν* (so) B **15** *οἱ — τόπον* < B | *οἷ*] *οἷον* B | *ὁ δαίμων* nach *κομίζει* B **16** *κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε καλῶς καὶ ὁσίως βιώσαντες καὶ οἱ μή. καὶ* . . . Pl., ähnlich auch Eus. S. 79, 15f. | *καὶ — 22 ὄντα* < B; zu *καὶ* im Nachsatz s. Sprachregister 2b **17** *αὐτοῖς* nach *ἐστιν* O | *τούτων* O *τοῦτον* IN **20** *ἔχειν* < ND **21** *ἢ*¹ < O **22** *καὶ τούτους* (< *δὲ*) B **24** *Καὶ — διῆλθε* < B **25** *ἐπάκ. ὥς* < B

"Τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε καμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτου καλλίους ἀφικνοῦνται, ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι."

Καὶ ἐν τῷ Γοργίᾳ *δὲ πρόσχες τί καί φησι·* 16

"Τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς
μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδί- d
κως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι· οἳ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται· καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι δὲ ὀνίνανται οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς μεγίστας καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν Ἅιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν δικῶν ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα."

| *Ταῦτα πῶς ἂν δύναιτο συνᾴδειν τοῖς περὶ ἀμοιβῆς σωμάτων, ἃ τὴν* 17
ψυχὴν μετιοῦσαν αἱρεῖσθαι φάσκουσι, λόγοις; πῶς γὰρ ἂν ἡ αὐτὴ τιμω- (700)
ρίας καὶ δεσμωτήρια καὶ τοσαύτην δίκην εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον μετὰ τὴν ἐνθένδε τελευτὴν ὑφέξει καὶ πάλιν οἷα τις ἀνειμένη καὶ δεσμῶν ἐλευθέρα βίους ἕλοιτ' ἂν οὓς ἂν ἐθέλοι; εἰ δὲ τὰ καθ' ἡδονὴν μέλλοι πάλιν αἱρεῖσθαι, καὶ ποῦ τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον; μυρία δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἐπὶ

1-3 Plat. Phaed. 114c 5-8 *ἰέναι*: Plat. Gorg. 523ab (= S. 91, 21—S. 92, 2); Thdrt. XI 25 8 *οἳ δ' ἂν* — 14: Plat. Gorg. 525c (= S. 93, 17—23) 8 *οἳ δ' ἂν* — 12 *ἀνηρτημένους*: Thdrt. VI 28

BION(D)

1 *αὐτῶν* < B | *οἱ φιλ.*] *ἡ φιλοσοφία* B | *καμάτων*] *σωμάτων* Pl. 2 *ζῶσι*] *ζῶσθαι* B | *τούτου* (nml. *als das Leben ἄνευ καμάτων*)] *τούτων* Pl. 4 *δὲ* — *τί* < B | *καί*² IN < BO 5 *Τὸν*] *τῶν* I | *τ. β. διελθ.*] *βιοῦντα* B | *καὶ ὁσίως* nach *δικαίως* BN | *ἐπειδὰν τελ.* < B 6 *ἀπιόντα* — *κακῶν*] *ἀπιέναι τελευτῶντα* B 7 *καὶ ἀθέως* < B | *τε καὶ δίκης* < B 8 *ἰέναι* S. 92, 2, Thdrt. Pl. *εἶναι* hier ION < B | *καὶ εἶεν διὰ* (< 9 *γένωνται*) B | *τὰ τοιαῦτα*] *ταῦτα* BN | *ἀδικήματα* < B 9 *ἐκ* — *οὗτοι* < B 10 *ὀνίνανται*¹ *οὐδέν* Pl. | *ἅτε*] *ὡς* B | *ὄντες* < B 11 *διὰ* — 12 *χρόνον* < B | *τὰ μέγιστα* Pl. 12 *πάσχοντες* I | *ἀνηρτημένα* ND 13 *τοῖς* — 16 *λόγοις* < B | *δικῶν* (wie S. 93, 22)] *ἀδίκων* Pl. 16 *φάσκουσι* nml. *οἱ λόγοι* | *δῆλον οὖν ἐκ τούτων πῶς* B | *γὰρ ἂν* < B | *ἂν* — 18 *ὑφέξει*: Ind. fut. mit *ἂν* außer bei Hom. und anderen Dichtern, so Herond. mim. VI 36 *οὐκ ἂν . . . προσδώσω* (s. dazu Crusius, Her. mim., ed. minor[5]), auch in späterer Prosa, wie Cebes 14, 4 *τότε ἂν οὕτω σωθήσονται* 17 *ἀεὶ*] *ἄνω* B 19 *ἐθέλοι* ION (attrahiert durch *ἕλοιτ' ἂν*) *ἐθέλῃ* B | zu *καὶ* im Nachsatz s. S. 233, 5 und 12 20 *τε* IN < BO

σχολῆς ἐπιλάβοιτ' ἂν τοῦ λόγου, ὧν οὐ καιρὸς τὴν διάνοιαν μηκύνειν. καὶ 18
τὸ μὲν πρῶτον ὀλίσθημα τῆς τοῦ Πλάτωνος περὶ τῶνδε δόξης ταύτη πη b
πέφανται· τὸ δ' ἕτερον τῆς τοῦ δόγματος διασκευῆς, δι' οὗ τὸ μέν τι θεῖον
καὶ λογικὸν εἶναι τῆς ψυχῆς, τὸ δέ τι μέρος αὐτῆς ἄλογον καὶ παθητικὸν
τυγχάνειν ὡρίσατο, καὶ πρὸς τῶν αὐτοῦ γνωρίμων κατέγνωσται, ὡς μα-
θεῖν ἔνεστιν ἀπὸ τῶν τοιῶνδε λόγων·

ιζ'. ΟΤΙ ΜΗ ΕΞ ΑΠΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ Η ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΣΥΝΕΣΤΗΚΕ ΦΥΣΙΣ

"Περὶ δὲ τῆς κατὰ Πλάτωνα ψυχῆς, ἥν φησιν ἐξ ἀπαθοῦς καὶ παθητῆς 17,1
οὐσίας συστῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὡς ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος τῶν μέσων τι χρω- c
μάτων, ἐκεῖνα ἔχομεν εἰπεῖν, ὅτι ἀνάγκη χρόνῳ διαστάσεως αὐτῶν γιγνο-
μένης ἀφανισθῆναι αὐτήν, ὡς τὴν τοῦ μέσου χρώματος σύστασιν, ἐπὶ τὰ d
οἰκεῖα ἑκάστου ἐξ ὧν συνέστη ἐν χρόνῳ φύσει χωριζομένου. εἰ δὲ τοῦτο,
φθαρτὴν ἀποφανοῦμεν, ἀλλ' οὐκ ἀθάνατον τὴν ψυχήν. εἰ γὰρ τοῦτο 2
ὁμολογεῖται μηδὲν τῶν ἐν τῇ φύσει ὄντων ἄνευ τοῦ ἐναντίου εἶναι τά τε ἐν
τῷ κόσμῳ ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων φύσεως ὑπὸ θεοῦ κεκοσμῆσθαι, φιλίαν αὐτοῖς
καὶ κοινωνίαν ἐμποιήσαντος αὐτοῦ, οἷον τῷ ξηρῷ πρὸς τὸ ὑγρὸν καὶ τῷ θερ-
μῷ πρὸς τὸ ψυχρὸν τῷ τε βαρεῖ πρὸς τὸ κοῦφον λευκῷ τε πρὸς τὸ μέλαν γλυ-
κεῖ τε πρὸς πικρὸν σκληρῷ τε πρὸς μαλακὸν καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις μίαν |
ἄλλην πάντων κοινωνίαν τῇ τε ἀπαθεῖ οὐσίᾳ πρὸς τὴν παθητήν, τὰ δὲ κρα- (701)
θέντα καὶ μιχθέντα χωρισμὸν τὸν ἀπ' ἀλλήλων ἐν χρόνῳ φύσει ἐπιδέχεται,
ἡ δὲ ψυχὴ ἐξ ἀπαθοῦς καὶ παθητῆς οὐσίας γεγονέναι ὑποκείσεται, ἀνάγκη
ὡς τὸ μέσον χρῶμα οὕτω καὶ ταύτην ἐν χρόνῳ φύσει ἀφανισθῆναι, τῶν ἐν
τῇ συστάσει αὐτῆς ἐναντίων ἐπὶ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐπειγομένων. ἢ γὰρ 3
οὐχ ὁρῶμεν καὶ τὸ φύσει βαρύ, κἂν ὑφ' ἡμῶν ἤ τινος ἔξωθεν φυσικῆς προσ-

9—S. 240, 16: Severus *Περὶ ψυχῆς*, fr., Mullach (FPhG III 204f.): Das einzige Fragment dieser Schrift, nur durch Eus. erhalten

BION(D)

2f. *περὶ — πέφανται* < B 3 *τὸ δ' ἕτερον* nml. *ὀλίσθημα* 7f. Die Überschrift in BI¹ON | *Ὅτι κατὰ Πλάτωνα* BN; nach *φύσις* + *ἀπὸ τῶν Σεβήρου* (*Σευήρου* B) *τοῦ Πλατωνικοῦ περὶ ψυχῆς* BI² (a. R.) N 9 *φασιν* B 10 *τοῦ* < B 12 *μέσου*] *μέλανος* B 13 *χωριζομένου* BO *-μένης* I *-μένην* N *-μένη* D 14 *τοῦτο* IN < BO 15 *ἐν*¹] *ἐναντίων* O 16 *θεοῦ* IN *τοῦ θεοῦ* BO 17f. *τῷ ψυχρῷ πρὸς τὸ θερμὸν* B 18f. *γλυκύ* O 19 *πικρὸν* IO *τὸ πικρὸν* BN | *μαλακὸν* IOGN *τὸ μαλ.* B 19f. *καὶ — κοινωνίαν* nach *παθητὴν* Vig. Not. | *μίαν, ἄλλην <ἄλλων>, πάντων κοιν.* ? Mras 20 *πάντων ἄλλην* ND 22 *ἡ* — S. 240, 4 *ἐναντίων* < B | mit *ἀνάγκη* beginnt der Nachsatz

γενομένης αὐτῷ κουφότητος ἄνω φέρηται, ὡς αὐτὸ ὁμοίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν b
φύσιν κάτω βιάζεται, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ φύσει κοῦφον, κατὰ τὰς ὁμοίας ἔξω-
θεν αἰτίας κάτω φερόμενον, ὡς αὐτὸ ὁμοίως ἐπὶ τὰ ἄνω βιάζεται; τὰ γὰρ
ἐκ δύο τινῶν ἀλλήλοις ἐναντίων εἰς ταὐτὸν συναχθέντα ἀδύνατον ἐν τῷ
αὐτῷ ἀεὶ εἶναι, μὴ τρίτου τινὸς τῆς τῶν ὄντων οὐσίας ἀεὶ ἐνόντος αὐτοῖς.

ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔστι ψυχὴ τρίτον τι πρᾶγμα ἐκ δύο ἐναντίων ἀλλήλοις 4
σύνθετον, ἁπλοῦν δὲ καὶ τῇ αὐτῇ φύσει ἀπαθὲς καὶ ἀσώματον· ὅθεν Πλάτων c
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀθάνατον αὐτὴν ἔφασαν εἶναι. ἐπειδὴ δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκ 5
ψυχῆς καὶ σώματος κοινός ἐστι πάντων λόγος γεγονέναι, τὰ δ' ἐν ἡμῖν ἄνευ
σώματος ἑκουσίως καὶ ἀκουσίως γιγνόμενα πάθη τῆς ψυχῆς εἶναι λέγεται,
οἱ μὲν πολλοὶ τούτῳ τεκμαιρόμενοι παθητὴν εἶναι τὴν οὐσίαν αὐτῆς, θνη-
τὴν αὐτὴν εἶναι λέγουσι καὶ σωματοειδῆ, ἀλλ' οὐκ ἀσώματον. ὁ δὲ Πλά- 6
των τῷ φύσει αὐτῆς ἀπαθεῖ προσηναγκάσθη τὴν παθητὴν οὐσίαν προσυφᾶναι. d
ὅτι δὲ μηδετέρως ἔχει, ἐξ ὧν ἑκάτεροι εἰρήκασι, Πλάτων τε καὶ οἱ ἄλλοι,
πειρασόμεθα τῷ λόγῳ, τὰς ἐν ἡμῖν ἐνεργούσας δυνάμεις παραθέντες, προσ-
βιβάσαι."

Ταῦτά μοι ἀπὸ τῶν Σευήρου τοῦ Πλατωνικοῦ Περὶ ψυχῆς *προκείσθω.* 7
σκέψαι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τόδε·

ιη'. ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΩΙ ΦΩΣΤΗΡΩΝ

| *Συμφώνως Ἑβραίοις καὶ τὸν περὶ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ φαινο-* 18,1
μένων ἀποδοὺς λόγον, καθ' ὃν γενητὰ εἶναι πρὸς τοῦ τῶν ὅλων αἰτίου πεποιη- (702)

S. 239, 9—S. 240, 16: Severus *Περὶ ψυχῆς*, fr., Mullach (FPhG III 204f.)

BION(D)

2 *βιάζεται drängt* 4 *καὶ τὸ ἐναντίον εἰς* B | *συναχθέντι* B 4f. *ταὐτῷ* O 5 *εἶναι ἀεὶ* B 7 *αὐτῇ*] *αὐτοῦ* Steph. 8 *ἐπεὶ δ' ὁ ἄνθρωπος* B 9 *κοινός* < B | *ἐστι ὡς κοινὸς φησὶ λόγος* B | *πάντων — γεγ.* < B 10 *καὶ ἑκουσίως* B | *γενόμενα* ND 12 *αὐτὴν* IN *αὐτῆς* B < O 14 *ὅτι — ἔχει*: *daß es sich weder so noch so* (eig. *auf keine von beiden Arten) verhält*, d. h. *daß die Seele weder sterblich und körperlich ist noch aus einem ἀπαθές und einem παθητόν besteht* | *ἑκάτεροι* < B 15 *πειρασώμεθα* O¹ (verbess. z) *πειραθησόμεθα* B 17f. *Ταῦτά — τόδε* < B 18 auf *τόδε* folgt in den Ausgaben (i. Text): *περὶ τῆς οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ φωστήρων ἀρχῆς*; das ist aber nichts anderes als die Überschrift des nächsten Kapitels, s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 224f. 19 Die Überschrift in BI¹ON | nach *φωστήρων* + *ὅτι μὴ καθ' ὅλου ὀρθῶς ἐδόξασεν ὁ Πλάτων* BN; *Περὶ — ἐδίδαξεν* (statt *ἐδόξ.*) *ὁ Πλάτων. Ἀπὸ τῆς Ἐπινομίδος καὶ τοῦ Τιμαίου καὶ τοῦ ι^ου τῶν Νόμων. ἅπερ Μωσῆς σέβειν ἀπαγορεύει, ὡς καὶ ὁ Ἑβραῖος Φίλων ἑρμηνεύει* Iᶻ a. R. 21 *γεννητὰ* O

μένα μετέχειν τε τῆς σωματικῆς καὶ φθαρτῆς οὐσίας συνέστη, οὐκέθ' ὁμοίως b
Ἑβραίοις σέβειν αὐτὰ νομοθετεῖ καὶ θεοὺς ἡγεῖσθαι, ὧδε φάσκων ἐν Ἐπι-
νομίδι·

"Τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω θεόν, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία; σχε- 2
δὸν οὐρανόν, ὃν καὶ δικαιότατον, ὡς ξύμπαντες ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοί,
τιμᾶν τε καὶ εὔχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ· τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν c
πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάντες ἂν ὁμολογοῖμεν."

Εἶθ' ὑποβὰς ἐν τῷ αὐτῷ προστίθησι ταῦτα· 3

"Θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατούς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον
ὁρῶντας πάντη, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρων φύσιν λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ
τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα, μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἑξῆς δαί-
μονας, ἀέριον δὲ γένος ἔχον ἕδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἑρμηνείας αἴτιον,
εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεὼν χάριν τῆς εὐφήμου διαπορείας." d

Διὰ τούτων θεοὺς εἰπὼν εἶναι τοὺς δηλωθέντας περὶ τῆς πρώτης αὐτῶν 4
συστάσεως φυσιολογῶν ἐν Τιμαίῳ *τοιάδε διεξέρχεται·*

""Ὅ τι πῦρ πρὸς ἀέρα, τοῦτο ἀὴρ πρὸς ὕδωρ καὶ ὅ τι ἀὴρ πρὸς ὕδωρ,
τοῦτο ὕδωρ πρὸς γῆν ξυνέδησε καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν.
καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτων τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ
κόσμου σῶμα ἐγενήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ
τούτων, ὥστ' εἰς ταὐτὸν αὐτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ
τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι."

| *Εἶτ' ἐπιλέγει·* 5

"Ψυχὴν δὲ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ θεὶς διὰ παντός τε ἔτεινε καὶ ἔτι ἔξωθεν (703)
τὸ σῶμα αὐτῇ περιεκάλυψε, καὶ κύκλῳ δὴ κύκλον στρεφόμενον οὐρανὸν μό-
νον ἕνα ἔρημον κατέστησε."

4-7 Pseud.-Plat. epin. 977a **9-13** Pseud.-Plat. epin. 984de **16-21** Plat. Tim. 32bc (ab 17 *καὶ ξυνεστήσατο* = S. 69, 1—4; 16 *Ὅ τι* — 19 *ἐγενήθη* zitiert Eus. theoph. II 45) **17** *ξυνεστήσατο — ἁπτόν*: Thdrt. IV 42 **23-25** Plat. Tim. 34b

BION(D)

2f. *Ἐπινομίδι*] *Ἐπιμενίδη* ION *Ἐπιμενίδι* B; s. zu Bd. I S. 571, 12 **4** *σεμνύνειν* ND | *τε καί*² Pl. **6** *εὔχεσθαι*] *εὐχαριστεῖν* B **8** *ἐν τῷ αὐτῷ* < B **13** *ἀφήμου* ND **14** *περὶ* — 21 *γενέσθαι* < B **15** *τοιάδε* IN *τάδε* O | *ἐξέρχεται* ND **16** *Ὅ τι* — **17** *γῆν* scheint Eus. von *ξυνέδησε* abhängig zu denken, während es bei Plato zu dem vorhergehenden *πρὸς ἄλληλα* — *ἀπεργασάμενος* gehört | *Ὅ τί περ* Pl. | *ἀέρα* ON Pl. *τὸν ἀέρα* I | *ἀὴρ*¹] *ἀέρα* Pl. **17** *τοῦτο* IN < O Pl. **19** *ἐγενήθη* IN und S. 69, 2 die Hss. außer O, *ἐγεννήθη* hier O Pl. **20** *αὐτῷ* Pl. *αὐτῶ* die Hss. | *τῶν ἄλλων* (auch S. 69, 4)] *του ἄλλου* Pl. **23** *τε* < O¹ (+ z) | *ἔτινε* O **24** *αὐτῇ περιεκ.* *ταύτῃ* Pl. **24f.** *μόνον ἕνα* IN ∼ O Pl.

Καὶ πάλιν ὑποβὰς ἐπιφέρει λέγων· 6
"'Ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα γενηθῇ
χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πέντε ἄλλα ἄστρα, ἐπίκλην ἔχοντα πλανητά, εἰς
διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε· σώματα δὲ αὐτῶν ἑκάστων
ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς, ἃς ἡ θατέρου περίοδος ᾔει." b
Καὶ ἐπιλέγει· 7
"Δεσμοῖς τε ἐμψύχοις σώματα δεθέντα ζῷα ἐγενήθη τό τε προσταχθὲν ἔμαθε."
Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων *καθόλου περὶ πάσης ψυχῆς ἀποφαί-* 8
νεται λέγων ὧδε·
"Μεταβάλλει μέντοιγε πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβαλόντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον. μικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβαλόντα ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος."
Εἰ δὴ οὖν "μεταβάλλει πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς ἐν ἑαυτοῖς κεκτη- 9
μένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν," *οὐρανὸς δὲ καὶ ἥλιος καὶ σελήνη μέτοχά* c
ἐστι ψυχῆς κατ' αὐτὸν τὸν Πλάτωνα, καὶ ταῦτα ἄρα μεταβάλλοι ἂν ἐν ἑαυ-
τοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον. πῶς οὖν d
πάλιν ἀϊδίους αὐτοὺς εἶναι καὶ διὰ τοῦτο θεούς φησι, καίπερ ἐν σώματι φθαρ-
τῷ ὄντας καὶ λυθῆναι οἵους τε; λέγει δ' οὖν πάλιν ἐν Τιμαίῳ· 10
"'Ἐπεὶ δ' οὖν πάντες ὅσοι τε περιπολοῦσι φανερῶς καὶ ὅσοι φαίνονται, καθ' ὅσον ἂν ἐθέλωσι θεοὶ γένεσιν ἔσχον, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ τόδε τὸ πᾶν

2-5 Plat. Tim. 38c (bis 5 *περιφοράς* = S. 67, 14—17; 2 *πρὸς* — 5 *περιφοράς* auch Eus. theoph. II 45) 2 *'Ἐξ* — 5 *περιφοράς*: Thdrt. IV 39 7f. Plat. Tim. 38e 11-15 Plat. leg. 904c (= S. 160, 4—8) 22—S. 243, 6: ders. Tim. 41ab; S. 243, 1 *Θεοὶ* — *ἔργων* = S. 207, 16 (Cl.), bis 6 *ξυνεδεῖσθε* = S. 69, 9—15; von *ἐπεὶ γὰρ* (statt *ἐπείπερ* S. 243, 3) — 5 *βουλήσεως τυχόντες* (so) = S. 360, 9—11 (Atticus); S. 243, 1 *Θεοὶ* — 4 *πάμπαν* (aber stark gekürzt) auch Eus. theoph. II 45

BION(D)

1 *Καὶ* — 5 *ᾔει* < B 2 *γενηθῇ* (auch S. 67, 15 und Thdrt.)] *γεννηθῇ* O Pl. 3 *πλανητά* ein Teil der Hss. Thdrt. mit Pl. *πλάνητα* IN[1]D *πλάνητες* ON[2] und S. 67, 16 alle Hss. 4 *σώματα* S. 67, 16, Thdrt., Pl. *σῶμα τὰ* die Hss. 5 *ᾔει* O[2]N *ἤχει* (*η* aus *ει*) I (alles 1. H.) *εἴη* O[1] 7 *σώματα* — *ἐγενήθη* < B | *ἐγεννήθη* O Pl. 10f. *ὧδε Μετ.*] *ὦ· μεταβάλλοι* B 11 *μέντοιγε*] *μὲν τοίνυν* S. 160, 4 und Pl. 12 *αἰτίαν κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον* B | *μεταβαλόντα* — S. 243, 25 *αἰτίας* < B | *μεταβαλόντα* IO (1. ? H.) N *μεταβάλλοντα* O*, S. 160, 5 (alle Hss.), Pl.; s. 13 13 *σμικρότερα* S. 160, 6, Pl. | *μεταβάλλοντα* Pl. 18 *μεταβάλλοι* I *μεταβάλοι* ON 21 *ἐν* IN *ἐν τῷ* O

γεννήσας τάδε· Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἄλυτα ἐμοῦ
μὴ θέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν· τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν
καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. δι' ἃ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ
ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν· | οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θα- (704)
νάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λα-
χόντες ἐκείνων οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε ξυνεδεῖσθε."

Ταῦτα ὁ Πλάτων. εἰκότως δῆτα Μωσῆς καὶ τὰ Ἑβραίων λόγια σέβειν 11
μὲν ἀπαγορεύει ταῦτα καὶ θεοὺς ἡγεῖσθαι, ἄνω δὲ πρὸς τὸν παμβασιλέα θεὸν
ἀνάγοντα, αὐτὸν δὴ τὸν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὅλου τε οὐρανοῦ καὶ
κόσμου δημιουργόν, τὸν δὴ τὰ πάντα θείῳ λόγῳ συνδήσαντά τε καὶ συναρμοσά- b
μενον μόνον ἡγεῖσθαι θεὸν καὶ μόνῳ τὴν σεβάσμιον ἀπονέμειν νομοθετεῖ
τιμήν, λέγων· "Μὴ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ
πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς." *ἑρμη-* 12
νεύει δὲ ταῦτα διασαφῶν εἰς πλάτος ὁ τὰ Ἑβραίων πεπαιδευμένος Φίλων ὧδέ
πῃ λέγων πρὸς λέξιν·

"Τινὲς ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὑπέλαβον εἶναι θεοὺς
αὐτοκράτορας, οἷς τὰς τῶν γιγνομένων ἁπάντων αἰτίας ἀνέθεσαν. Μωσεῖ δὲ c
ὁ κόσμος ἔδοξεν εἶναι καὶ γενητὸς καὶ πόλις ἡ μεγίστη ἄρχοντας ἔχουσα καὶ
ὑπηκόους· ἄρχοντας μὲν τοὺς ἐν οὐρανῷ πάντας, ὅσοι πλάνητες καὶ ἀπλανεῖς
ἀστέρες, ὑπηκόους δὲ τὰς μετὰ σελήνην ἐν ἀέρι καὶ περιγείους φύσεις· τοὺς 13
δὲ λεχθέντας ἄρχοντας οὐκ αὐτεξουσίους, ἀλλ' ἑνὸς τοῦ πάντων πατρὸς ὑπάρ-
χους, οὗ μιμουμένους τὴν ἐπιστασίαν κατορθοῦν πρυτανεύοντος κατὰ δίκην
καὶ νόμον ἕκαστον τῶν γεγονότων· τοὺς δὲ μὴ βλέποντας τὸν ἐπιβεβηκότα
ἡνίοχον τοῖς ὑπεζευγμένοις ὡς αὐτουργοῖς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων d
ἀνάψαι τὰς αἰτίας. ὧν τὴν ἄγνοιαν ὁ ἱερώτατος νομοθέτης εἰς ἐπιστήμην
μεθαρμόζεται λέγων ὧδε· 'Μὴ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέ-

S. 242, 22—S. 243, 6: Plat. Tim. 41 a b; s. zu S. 242, 22ff. 3 *ἀθάνατοι* — 5 *τ. ἐμ. βουλ. τυχόντες* (statt *λαχόντες*): Thdrt. III 70 12f. Dtn 4, 19 16—S. 244, 12: Philo spec. leg. I 13—17 (V 3, 18—4, 22 Cohn-Wendland) 26f. die oben zitierte Stelle Dtn

BION(D)

1 *γεννήσας* O *γενήσας* IN | *τε* eingefügt O[z] | *ἔργων* + *ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα* Pl. Hss. (< auch S. 69, 9) | *ἐμοῦ γε* Pl. 2 *ἐθέλοντος* Pl. | *μὴν*] *μὴ* O 3 *μὲν οὖν* I 4 *λυθήσεσθαι* und *τεύξεσθαι* I 11 *ἡγῆσθαι* I 12 *τοὺς* ON *πάντας τοὺς* I; s. 26 | *καὶ*[3] — 13 *οὐρανοῦ* < O 17 *δ'* ND 18 *γενητὸς* IN *γεννητὸς* O | *καὶ*[2]] *καὶ καθάπερ* Ph. 19 *ὅσοι* Ph. *οἷοι* (so) O *οἷον* ND *οἳ* I 22 *πρυτανεύοντος* (auch Ph.)] *-οντας* Steph. 25 *ἐπιστήμην*] *ἐπήκοον* B

ρας καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς.'
εὐθυβόλως πάνυ καὶ καλῶς πλάνον εἶπε τὴν τῶν εἰρημένων ὡς θεῶν 14
ἀποδοχήν. οἱ γὰρ ἰδόντες ἡλίου μὲν προόδοις καὶ ἀναχωρήσεσι τὰς ἐτησίους
ὥρας συνισταμένας, ἐν αἷς αἱ ζῴων καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν γενέσεις ὡρισμέ-
ναις χρόνων περιόδοις τελεσφοροῦνται, σελήνην δ' ὑπηρέτιν καὶ διάδοχον
ἡλίου νύκτωρ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προστασίαν ἀνειληφυῖαν | ὧν μεθ' ἡμέραν (705)
ἥλιος, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας κατὰ τὴν πρὸς τἀπίγεια συμπάθειαν μυρία
τῶν ἐπὶ διαμονῇ τοῦ παντὸς ἐνεργοῦντάς τε καὶ δρῶντας, πλάνον ἐπλανή-
θησαν ἀνήνυτον μόνους εἶναι τούτους θεοὺς ὑποτοπήσαντες. εἰ δ' ἐσπού- 15
δασαν διὰ τῆς ἀπλανοῦς βαδίζειν ὁδοῦ, κἂν εὐθὺς ἔγνωσαν, ὅτι καθάπερ
αἴσθησις ὑποδιάκονος νοῦ γέγονε, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ αἰσθητοὶ πάντες
ὑπηρέται τοῦ νοητοῦ συνέστησαν."

Καὶ ἐπάγει λέγων· 16
"Ὥσθ' ὑπερβάντες τῷ λογισμῷ πᾶσαν τὴν ὁρατὴν οὐσίαν ἐπὶ τὴν τοῦ b
ἀειδοῦς καὶ ἀοράτου καὶ μόνῃ διανοίᾳ καταληπτοῦ τιμὴν ἴωμεν, ὃς οὐ μόνον
θεός ἐστι νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων δημιουργός. ἐὰν δέ τις
τὴν τοῦ ἀϊδίου καὶ ποιητοῦ θεραπείαν ἄλλῳ προσνέμῃ νεωτέρῳ καὶ γενητῷ,
φρενοβλαβὴς ἀναγεγράφθω καὶ ἔνοχος ἀσεβείᾳ τῇ μεγίστῃ."

Ταῦτα τῆς Ἑβραίων εὐσεβείας τὰ ὡς ἀληθῶς ἀκήρατά τε καὶ θεῖα 17
μαθήματα πρὸ τῆς τετυφωμένης φιλοσοφίας τετιμήκαμεν. τί με δεῖ μηκύ- c
νειν καὶ τἄλλα τοῦ Πλάτωνος εἰς φῶς ἄγειν, ἐκ τῶνδε παρὸν καὶ τὰ ἐμοὶ
νῦν σεσιγημένα τεκμαίρεσθαι; οὐ μὴν διαβολῆς ἕνεκα ταῦτα φάναι προήχ-
θην, ἐπεὶ καὶ σφόδρα ἔγωγε ἄγαμαι τὸν ἄνδρα, ναὶ πάντων Ἑλλήνων φίλον
ἡγοῦμαι καὶ τιμῶ, τὰ ἐμοὶ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰ καὶ μὴ τὰ ἴσα διόλου, πεφρονη-
κότα, Μωσέως δ' ἐν παραθέσει καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν τὸ ἐλλιπὲς ἐπι-

S. 243, 16—S. 244, 12: Philo spec. leg. I 13—17 (V 3, 18—4, 22 Cohn-Wendland) 14-18 Philo ebd. 20 (V 5, 7—12 C.-W.)

BION(D)

1 *πλανηθὲν* B | *προσκυνήσῃς* IN Ph. *-σεις* O *προσκυνήσω* B | *αὐτῷ* O (verbess., l. ? H.) 2 *εἶπε πλ.* B 3 *προόδοις* BO, Philos meiste Hss., *προσόδοις* IN 5 *ὑπηρέτην* B 7 *τὰ ἐπίγεια* ND 8 *πλάνην* ND 9 *θεοὺς τούτους* B | *ἐσπούδασαν*] *ἔσπευσαν* B 11 *αἴσθησιν* O 13 *Καὶ — λέγων*] *καὶ αὖθις* B 15 *καὶ ἀοράτου* < B 15f. *ὃς — δημιουργός* < B 16 *θεὸς θεῶν* Ph. | *πάντων* ON Ph. *ἁπάντων* I 17 *γεννητῷ* O 18 *καὶ* — 20 *τετιμήκαμεν* < B 19 *τε* eingefügt D^1 < N 21 *ἀγαγεῖν* I | *παρὼν* I 22 *νῦν* < B 23 *ναὶ* (steigernd wie *ναὶ μήν*, s. das Sprachregister) I *καὶ* BON | *πάντων* usw.: *ich halte ihn unter allen Hellenen besonders* (*σφόδρα*) *für einen (Christen)freund; πάντων μᾶλλον* Steph.

δεικνὺς αὐτοῦ τῆς διανοίας. 18 *καίτοι παρῆν τῷ καταμέμφεσθαι παρεσκευασμένῳ μυρί' ἄττα καταιτιᾶσθαι, οἷα τὰ σεμνὰ καὶ σοφὰ αὐτῷ περὶ γυναικῶν ἐν* Πολιτείᾳ *διατεταγμένα ἢ οἷα τὰ περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου σεσεμνολογημένα* d *ἐν* Φαίδρῳ. *σὺ δ', εἰ καὶ τούτων ἐπακοῦσαι ποθεῖς, ἀνάγνωθι τάσδε αὐτοῦ λαβὼν τὰς φωνάς·*

ιθ'. ΟΠΟΙΑ ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΕΤΑΞΑΤΟ

19,1 | "Ἴσως δή, εἶπον, παρὰ τὸ εἰωθὸς γελοῖα ἂν φαίνοιτο πολλὰ περὶ τὰ νῦν δὴ λεγόμενα, εἰ πράξεται ᾗ λέγεται. Καὶ μάλα, ἔφη. Τί δέ, ἦν δ' ἐγώ, γελοιότατον (706) αὐτῶν ὁρᾷς; ἢ δηλαδὴ ὅτι γυμνὰς τὰς γυναῖκας ἐν ταῖς παλαίστραις γυμναζομένας μετὰ τῶν ἀνδρῶν, οὐ μόνον τὰς νέας, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς πρεσβυτέρας, ὥσπερ τοὺς γέροντας ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅταν ῥυσοὶ καὶ μὴ ἡδεῖς τὴν ὄψιν ὅμως φιλογυμναστῶσι."

2 *Καὶ ἐπιλέγει ἑξῆς·*

"Ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς ταῖς γυναιξὶ τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζο- b μέναις, 'ἄτε δὴ τοῦ γελοίου σοφίας δρέπων καρπόν,' οὐδὲν οἶδεν, ὡς ἔοικεν, ἐφ' ᾧ γελᾷ."

3 *Φησὶ δὲ καὶ ἐν ἑβδόμῳ τῶν* Νόμων·

"Ὡς ἄρα δεήσει τοὺς παῖδας καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι, δῆλα δή, καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν" *καί·* "Τοῖς μὲν παισὶν ὀρχησταί, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειότερον."

7-12 Plat. resp. 452ab **14-16** ders. ebd. 457b; Thdrt. IX 38 **15** Pind. fr. 209 Snell **18-20** Plat. leg. 813b

BION(D)

1 *αὐτῶ* O | *καίτοι* — **2** *καταιτιᾶσθαι* < B **2** *σκεπτέον δ' οἷα* B | *τὰ* < B | *αὐτῷ* < B **3** *διετάξατο* B | *ἢ* — **5** *φωνάς* < B **3f.** *σεσεμνολογημένα* OG *σεμνολογημένα* I *σεμνολογούμενα* ND **4** *ἐν Φ.* < O **6** Die Überschrift in BION | *οὐκ ὀρθῶς ὁ* BI^{z}N | *διετ. ὁ Πλ.* I^1 (Umstellung bezeichnet durch z) | nach *διετάξατο* + *ἐν τοῖς Νόμοις καὶ ἐν Πολιτείᾳ, οἷς ὁ Ἑβραίων οὐκ ἐπινεύει λόγος* I^z **7** *εἰωθὸς*] *ἔθος* Pl. | *δή*^{2} < Pl. **8** *εἰ πράξεται*] *εἰσπράξεται* O | *ᾗ* Pl. *ἢ* die Hss. | *Τί* vor *ἦν* Pl. *Τί δέ* nach *ἐγώ* die Hss. | *δέ* < Pl. **10** *ἀλλὰ καὶ ἤδη* Pl. | *τὰς*^{2} < O **14** *ταῖς* < Pl. **15** *ἄτε δὴ* (dafür spricht auch die Mehrzahl der Hss. Thdrt.)] *ἀτελῆ* Pl. | *οὐδὲν* Pl. **17** $\overline{\zeta}$' O **18** *Ὡς* — *τοὺς παῖδας*] *τοὺς γὰρ παῖδάς τε* Pl. | *δῆλα δὴ* Mras *δηλαδὴ* ION < B *δὴ δεῖ* Pl. **19** *μὲν τοίνυν* Pl. **20** *ἀνεπιτ.*] *ἂν ἐπιτ.* I

Τίθησι δ' ἐν αὐτῷ καὶ τάδε·

"'Η δὲ αὖ που παρ' ἡμῖν κόρη καὶ δέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδείᾳ, οὐκ ᾠήθη δεῖν κεναῖς χερσὶν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα c οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ δὴ πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας."

Καὶ πολεμεῖν δὲ γυναιξὶν ὧδέ πη νομοθετεῖ· 4

"'Εν δὲ τούτοις πᾶσι δεῖ διδασκάλους ἑκάστων πεπεισμένους μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικήν, οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα, ὃν δ' ἂν μή, ἐῶντα τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. ταὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν 5 εἴποι πάντα, ὅσαπερ καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· d καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον."

Καὶ πάλιν ἑξῆς ὑποβάς φησι· 6

"Γυμνάσια τιθῶμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον πάντα τοῖς σώμασι διαπονήματα τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ πελταστικῆς καὶ ἁπάσης ὁπλομαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ ἁπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθήματα ξυντείνει. | πάντων γὰρ τούτων (707) διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς, ἀρνυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας· κόρας μὲν οὔσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας."

2-5 Plat. leg. 796bc 7-15 ders. ebd. 804c—e 12 *ταὐτὰ* — 15 *πρέπον*: Thdrt. IX 39 17-25 Plat. leg. 813de

BION(D)

1 *Τίθησι* — *τάδε*] *καὶ πάλιν* B 2 *που* < B | *κόρη καὶ δέσποινα*: gemeint *ἡ 'Αθηνᾶ πολιάς* 2f. *τῇ τῆς παιδείας χορείᾳ* ND 3 *παιδιᾷ* Pl. | *οὐκ ᾠήθη δεῖν* nach *χερσὶν* Pl. 4 *διαπεραίνει* B | *ἃ* — 12 *ἀνάγκης* < B 7 *'Εν* — *πᾶσι* nml. *διδασκαλείοις*, was vorhergeht | *δεῖ* (*δεῖ δὴ* O) < Pl. 9 *ὃν* O[1] aus *ὅσα* 10 *τὰς* O Pl. *τῆς* IN 10f. *ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ παῖδα* O 12 *ταὐτὰ* Steph. Thdrt. *ταῦτα* ION *καὶ παλιν· ταυτα* B *τὰ αὐτὰ* Pl. 13 *εἴπῃ* ND | *δεῖ* B 15 *δ'* ND 16 *ἑξῆς* — *φησι* < B 17 *γὰρ τίθεμεν* Pl. | *πάντα* — *διαπονήματα* < B | *ἅπαντα* Pl. 18 *καὶ πελταστικῆς* < B | *πάσης* B Pl. 19 *καὶ*[1] — *στρατοπεδεύσ.* < B 20 *συντείνει* Pl. 20f. *πάντων* — *πόλεως* < B 21 *κοινωνούς* I 23 *πάντων* — 25 *ἡμμένας* < B | *πᾶσαν* nach 24 *ὀρχ.* O

'Αλλ' οὐδὲ τούτοις ὁ Ἑβραίων ἐπινεύσει λόγος, ἀντιφθέγξεται δὲ πάντως 7
τἀναντία, μηδ' ἐπ' ἀνδρῶν ῥώμαις, μὴ ὅτι γε γυναικῶν τὴν ἐν πολέμοις b
ἀνατιθεὶς κατόρθωσιν, πάντα δὲ εἰς θεὸν ἀνάγων καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν
παρὰ τοῦδε. λέγει δ' οὖν· "'Εὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην
ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν. ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην
ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων." *ὁ δέ γε θαυμαστὸς φιλόσοφος θέα ὡς καὶ* 8
εἰς τὸν γυμνικὸν εἰσάγει τὰς γυναῖκας ἀγῶνα, ὧδέ πη λέγων·

"Γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίαυλον καὶ ἔφιπ-
πον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἁμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι c
μέχρι γάμου μενούσαις κοινωνίας μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἐτῶν μηδ' ἔλαττον
ὀκτωκαίδεκα, πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύταις ἐσταλμέναις καταβατέον ἐπὶ τὴν
ἅμιλλαν τούτων τῶν δρόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ 9
γυναιξὶ ταῦτ' ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων τὰ
νῦν, ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην ἕνα τε πρὸς ἕνα διαμαχομένους
καὶ δύο πρὸς δύο."

Καὶ ἑξῆς εἰπών· 10

"Ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὁπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τού-
τους νομοθετεῖν κελεύειν"
ἐπιφέρει λέγων·

"Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα, τῶν μέχρι d
γάμων."

Εἶτα πάλιν τούτοις ἑξῆς συνάψας τοὺς περὶ πελταστικῆς καὶ παγκρα- 11
τίου καὶ τόξου λίθων τε ἐκ χειρὸς βολῆς καὶ διὰ σφενδόνης νόμους ἵππων
τε πέρι ἀγῶνος, πάλιν κἀνταῦθα περὶ τῶν θηλειῶν ἐπάγει λέγων·

4-6 Ps 126 (127), 1 **8-15** Plat. leg. 833cd **17f.** ebd. 833e **20f.** ebd. 834a

BION(D)

1 *Ἑβραῖος* B | *ἐπινεύσει* O *ἐπινεύσειε* BIN | *ἀντιφθέγγεται* B | *πάντως* O < BIN **2** *γε* < B | *ἐν τοῖς* O **3** *ἀνατιθεὶς* nach *γυναικῶν* O | *διόρθωσιν* ND **3f.** *τὴν συμμ. τὴν παρὰ τοῦδε* O *τὴν π. τοῦδε σ.* BIN **5** *αὐτόν* < B **6** *θαυμαστὸς* < O **7** *πη* < B **8** *Γυναιξὶ* nml. *θήσομεν* **8f.** *ἐφίππιον* Pl. | *καὶ δόλιχον καὶ ἔφιππον* O **10** *περιμενούσαις* O *μενούσης* Pl. | *κοινωνίαν* BO | *ἢ μηδ'* OG **11** *ταύτας ἐσταλμένας* Pl. | *ἐπὶ*] *πρὸς* B **12** *τούτων τ. δρόμων* < O | *καὶ*[1] — S. 248, 18 *νόμου* < B **13** *ταῦτα* Pl. **14** *βαρέα* l. (?) H. über *βραχέα* O **18** *συννομοθετεῖν* Pl. **19** *ἐπιφέρει λέγων*] *λέγει* O **20** *ταὐτὰ* Pl. **21** *γάμου* Pl. **22** *ἑξῆς* < O

"Θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔξωθεν παιδεύματα εἰς ἔθος ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχηται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐᾶν καὶ μὴ ψέγειν."

Τοσαῦτα τοῦ Πλάτωνος τὰ περὶ γυναικῶν. | *τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ ὁ θαυμάσιος* 12
ὅδε τυγχάνει νόμος· (708)

"Ἐάν τις παῖδας θηλείας καταλίπῃ, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιὼν ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀρρένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει· τὴν δὲ τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν δικαστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄρρενας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας."

Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς δεῖν αὐτάς φησι γυμνὰς χορεύειν ἐν ἕκτῳ τῶν Νόμων *λέγων οὕτως·*

"Τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδείας ποιεῖσθαι χο- 13
ρεύοντάς τε καὶ χορευούσας κόρους τε καὶ κόρας καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε b
καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας προφάσεις γυμνοὺς καὶ γυμνὰς μέχρι περ αἰδοῦς σώφρονος ἑκάστων."

Πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐπάκουσον καὶ τῶνδε τῶν ἐν Πολιτείᾳ *περὶ τοῦ* 14
κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας νόμου·

"Τούτων, ἦν δ' ἐγώ, ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγῷμαι, ὅδε· τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι
κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινοὺς καὶ c
μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ μήτε παῖδα γονέα."

1-4 Plat. leg. 834d **7-10** ebd. 924e—925a **8** *τὴν* — **10** *γυναῖκας* (so statt *θηλείας*): Thdrt. IX 41 **13-16** Plat. leg. 771e—772a; Thdrt. IX 42 **19-22** Plat. resp. 457cd **20** *ἀνδρῶν* — **22** *γονέα*: Thdrt. IX 44

BION(D)

1 *μὲν* O *δὲ* IN **2** *δ'* O | *ἐξ αὐτῶν τῶν* IN Pl. *ἐκ τῶν* O | *ἔξωθεν* ION *ἔμπροσθεν* Pl. | *παιδεύματα*] *παιδευμάτων* Pl. | *ἔθνος* ND. Eus. verband *ἐξ αὐτῶν τ. ἔξωθεν εἰς ἔθος ἰόντων* (*auf Grund dessen, was von außen kommt, aber zur Gewohnheit wird*), anderseits *παιδεύματα* (*Zöglinge*; in Wahrheit *disciplinae*) mit *ἐνδέχηται* **3** *δυσχεραίνει* O **5** *δὲ* ND **7** *θηλ. παῖδας* O | *καταλείπῃ* I **7 f.** *ἐπανιὸν* Pl. (bezieht sich auf das vorhergehende *γένος*, Eus. dagegen bezog *ἐπανιὼν* auf das folgende *δικαστής*) **9** *ὁ δικαστὴς* Pl. **11** *ς'* O **13** *παιδείας* (auch Thdrt.)] *παιδιὰς* Pl. **14** *τε*[2] (auch Thdrt.) < Pl. **15** *ἐχούσης* Pl. *-σας* die Hss. und Thdrt. | *εἰκυίας*] *οἰκείας* ND **17** *τοῦ*] *τὰς* ND **19** *Τούτων* (zu *νόμος*: *als für diese geltendes Gesetz*)] *τούτῳ* Pl. **20** *ὅδε* IN *ὅτι δεῖ* BO *ὅδε. Τίς;* Pl. **22** *ἔκγονον* B Pl. *ἔγγονον* ION

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει· 15

„Εἰκὸς μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ· ὁ νομοθέτης αὐτοῖς ὥσπερ τοὺς ἄνδρας οὕτω καὶ τὰς γυναῖκας ἐκλέξας παραδώσει καθ' ὅσον οἷόν τε ὁμοφυεῖς· οἱ δὲ ἅτε οἰκίας τε καὶ ξυσσίτια κοινὰ ἔχοντες, ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιοῦτον κεκτημένου, ὁμοῦ δὴ ἔσονται, ὁμοῦ δὲ ἀναμεμιγμένων καὶ ἐν γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τροφῇ ὑπ' ἀνάγκης, οἶμαι, τῆς ἐμφύτου ἄξονται πρὸς τὴν ἀλλήλων μῖξιν. ἢ οὐκ ἀναγκαῖά σοι δοκῶ λέγειν; Οὐ γεωμετρικαῖς γε, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' ἐρωτικαῖς ἀνάγκαις, αἳ κινδυνεύουσιν ἐκείνων δριμύτεραι εἶναι πρὸς τὸ πείθειν τε καὶ ἕλκειν τὸν πολὺν λεών." d

Ἀλλὰ τούτων μὲν ἴσως τις ἑτέρως διηγήσεται τὴν τοῦ λόγου διάνοιαν, μὴ τὸ νομιζόμενον φὰς ὑποβάλλειν. μὴ γὰρ ἀδιαστόλως εἰπεῖν πάσας εἶναι κοινὰς τὰς γυναῖκας, ὡς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀκολασταίνειν ἐξεῖναι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τῶν ἀρχόντων ἐξουσίᾳ κεῖσθαι τὴν πρὸς τοὺς ἄνδρας διανέμησιν αὐτῶν. οὕτως γὰρ εἶναι κοινάς, ὡς ἂν καὶ τὰ δημόσια χρήματα φαίη τις εἶναι κοινὰ οἷς προσήκει διανεμόμενα πρὸς τῶν ἐπιτετραμμένων. καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἐχέτω. 16

τί δ' ἂν εἴποις μαθὼν ὡς καὶ μὴ ἐκφέρειν εἰς φῶς | τὰ κυούμενα προστάττει, λέγων ὧδε; 17 (709)

„Γυναικί, ἦν δ' ἐγώ, ἀρξαμένῃ ἀπὸ εἰκοσαέτιδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δέ, ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ πόλει μέχρι πεντεκαιπεντηκονταέτους."

Οἷς ἐπιλέγει· 18

„Ὅταν δὲ δή, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς συγγίνεσθαι ᾧ ἐὰν ἐθέλωσι."

2-9 Plat. resp. 458cd; Thdrt. IX 45 und 47   18-20 Plat. ebd. 460e; Thdrt. IX 50   22f. Plat. resp. 461b; Thdrt. IX 51

1 *Καὶ — 9 λεών* < B   2 *Εἰκὼς μὲν* Thdrt. *Εἰκός, ἔφη. Σὺ μὲν* Pl. | *ἄνδρας* (auch Thdrt.)] *ἄνδρας ἐξέλεξας* Pl.   3 *παραδώσει* (auch Thdrt.)] *παραδώσειν* ND *παραδώσεις* Pl.   4 *τοιοῦτο* Pl.   5 *κεκτημένου* Thdrt. Pl. *κεκτημένους* die Hss. | *δὴ*] *δὲ* ND   6 *αὔξονται* O | *τὴν τῶν ἀλλήλων* O   7 *γε* Thdrt. Pl. *τε* die Hss.   11 *μὴ — ὑποβάλλειν*: *daß der Wortsinn dieser Stellen nicht das an die Hand gibt, was man gewöhnlich glaubt* | *νομίζειν* O | *φὰς* IN *σφὰς* BO   14 *οὕτω* O   15f. *οἷς — ἐχέτω* < B   16f. *τὰ κυούμενα μὴ εἰς φ. ἐκφέρειν προστάττονται* B   17 *λέγων ὧδε* < B   18 *Γυναικί* — S. 250, 1 *ἐπιλέγει* < B | *Γυναικὶ μὲν* Pl. | *εἰκοσαέτιδος* + *μέχρι τετταρακονταέτιδος* Pl. (*μ. τετт.* < auch Thdrt.)   18f. *ἐπειδὰν δὲ ἀνδρὶ* I   22 *οἶμαι γάρ φησιν* B | *ἐκβοῶσι* BI   23 *ἀφήσωμέν* ND | *αὐτοὺς* < ND | *συγγίγνεσθαι* O Pl. | *ᾧ ἐὰν* ION *ᾧ ἂν* B* (*ᾧ* von 1. H. in *ᾗ* geändert) Pl. *ὡς ἂν* Thdrt.

Καὶ ἐπιλέγει·

"Διακελευσάμενοι προθυμεῖσθαι μάλιστα μὲν μὴ εἰς φῶς ἐκφέρειν κύημα b
μηδέν, ἐὰν γένηται· ἐὰν δέ τις βιάσηται, οὕτω τιθέναι ὡς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ
τοιούτῳ."

Καὶ τὰ μὲν περὶ γυναικῶν ἀγωγῆς τοιαῦτα. τὰ δὲ περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου ἐπάκουσον οἷα τυγχάνει·

κ'. ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΕΚΘΕΣΜΟΥ

"Ὅταν δὲ χρονίζῃ τοῦτο δρῶν καὶ πλησιάζῃ μετὰ τοῦ ἅπτεσθαι ἔν τε **20,1**
γυμνασίοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις, τότε δὴ ἡ τοῦ ῥεύματος ἐκείνου πηγή, c
ὃν ἵμερον Ζεὺς Γανυμήδους ἐρῶν ὠνόμασε, πολλὴ φερομένη πρὸς τὸν ἐραστὴν ἡ
μὲν εἰς αὐτὸν ἔδυ, ἡ δ' ἀπομεστουμένου ἔξω ἀπορρεῖ· καὶ οἷον πνεῦμα ἤ τις
ἠχὼ ἀπὸ λείων τε καὶ στερεῶν ἁλλομένη πάλιν ὅθεν ὡρμήθη φέρεται, οὕτω d
τὸ τοῦ κάλλους ῥεῦμα πάλιν εἰς τὸν καλὸν διὰ τῶν ὀμμάτων ἰόν, ᾗ πέφυκεν
ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰέναι ἀφικόμενον, καὶ ἀναπτερῶσαν τὰς διόδους τῶν πτερῶν ἄρδει
τε καὶ ὥρμησε πτεροφυεῖν καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὖ ψυχὴν ἔρωτος ἐνέπλη-
σεν. ἐρᾷ μὲν οὖν, ὅτου δέ, ἀπορεῖ καὶ οὔθ' ὅ τι πέπονθεν οἶδεν οὐδ' ἔχει φρά-
σαι, ἀλλ' οἷον ἀπ' ἄλλου ὀφθαλμίας ἀπολελαυκὼς πρόφασιν εἰπεῖν οὐκ ἔχει."

Καὶ ἐπιλέγει ἑξῆς· 2

"Ἐπιθυμεῖ δὲ ἐκείνῳ παραπλησίως μέν, ἀσθενεστέρως δέ, ὁρᾶν, ἅπτεσθαι,
φιλεῖν, συγκατακεῖσθαι· καὶ δέ, οἷον εἰκός, ποιεῖ τὸ μετὰ τοῦτο ταχὺ ταῦτα. ἐν
οὖν τῇ συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἐραστοῦ ὁ ἀκόλαστος | ἵππος ἔχει ὅ τι λέγει πρὸς (710)
τὸν ἡνίοχον καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων σμικρὰ ἀπολαῦσαι· ὁ δὲ τῶν παιδικῶν
ἔχει μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, σπαργῶν δὲ καὶ ἀπορῶν περιβάλλει τὸν ἐραστὴν καὶ

2-4 Plat. resp. 461c; Thdrt. IX 51 **8-17** Plat. Phaedr. 255b—d
19—S. 251, 5: Plat. ebd. 255e—256b

BION(D)

2 *διακελευσάμενοι* Thdrt. Pl. *-σαμένη* die Hss. | *μὴ* (auch Thdrt.)] *μηδ'* Pl. **3** *ἐὰν γένηται* < B | *τις* (auch Thdrt.)] *τι* Pl. **5** *τὰ — τοιαῦτα*] *ταῦτα μὲν οὕτω* B **6** *ἐπάκ. — τυγχάνει*] *τοιαῦτα* B **7** Die Überschrift: *Π. ἔρ. ἐκθ.* I[1]O; *Ὁποῖα* + vor *Περὶ* und nach *ἐκθέσμου*: *αὐτὸς διετάξατο ἐν Φαίδρῳ, οἷς ὁ Μωσῆς ἀντινομοθετεῖ* I[z]; *Ὁποῖα — ὁ αὐτὸς συνετάξατο — ἀντινομοθετεῖ* BN **9** *τότε δὴ*] *τότ' ἤδη* Pl. | *ἡ*] *καὶ* B **10** *Ζεὺς* < I | *ἡ*] *ὁ* B **11** *ἡ δ' — ἀπορρεῖ* < B | *τι πνεῦμα* O **12** *ἠχὼ*] *ἰχὼρ* BO | *ἀλομένη* B **15** *καὶ*[2]] *τε καὶ* Pl. **15f.** *ἀνέπλησεν* ND **16** *ἐρᾷ — ἀπορεῖ* < B | *ἀπορεῖ* O *ἀποχρεῖ* N *ἀπορρεῖ* ID | *οὔθ'* BO *οὐχ* IN *οὐδ'* Pl. **17** *ἄλλων* BO **18** *ἑξῆς ἐπιλέγει* B **19** *Ἐπιθυμεῖ* — S. 251, 2 *τυγχάνειν* < B

φιλεῖ, ὡς σφόδρα εὔνουν ἀσπαζόμενος· ὅταν τε συγκατακέωνται, οἷός τέ ἐστι μὴ ἀπαρνηθῆναι τὸ αὑτοῦ μέρος χαρίσασθαι τῷ ἐρῶντι, εἰ δεηθείη τυγχάνειν. — 3 ἐὰν μὲν δὴ οὖν εἰς τεταγμένην δίαιταν καὶ φιλοσοφίαν νικήσῃ τὰ βελτίω τῆς διανοίας, μακάριον καὶ ὁμονοητικὸν τὸν ἐνθάδε βίον διάξουσιν, ἐγκρατεῖς ἑαυτῶν καὶ κόσμιοι ὄντες."

4 *Εἶτα μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·*

"Ἐὰν δὲ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, φιλοτίμῳ δὲ χρήσωνται, b τάχ' ἄν που ἐν μέθαις ἤ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὼ ἀκολάστω αὐτοῖν ὑποζυγίω λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγαγόντες εἰς ταὐτὸ τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἵρεσιν εἱλέσθην καὶ διεπραξάσθην· καὶ διαπραξαμένω τὸ λοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπανίᾳ δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες. 5 φίλω μὲν οὖν καὶ τούτω, ἧττον δὲ ἐκείνων, ἀλλήλοιν διά τε τοῦ ἔρωτος καὶ ἔξω γενομένω διάγουσι, πίστεσι ταῖς μεγίσταις ἡγουμένω ἀλλήλοιν δεδωκέναι τε καὶ δεδέχθαι, c ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας εἰς ἔχθραν ποτὲ ἐλθεῖν. 6 ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ἄπτεροι μέν, ὡρμηκότες δὲ πτεροῦσθαι ἐκβαίνουσι τοῦ σώματος, ὥστε οὐ σμικρὸν ἆθλον τῆς ἐρωτικῆς μανίας φέρονται. εἰς γὰρ σκότον καὶ τὴν ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς κατηργμένοις ἤδη τῆς ὑπουρανίου πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον διαγαγόντας εὐδαιμονεῖν μετ' ἀλλήλων πορευομένους καὶ ὁμοπτέρους ἔρωτος χάριν. ταῦτα τοσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ οὕτω θεῖά σοι δωρήσεται ἡ παρ' ἐραστοῦ φιλία." d

7 *Τοιαῦτα μὲν τὰ Πλάτωνος, ἀλλ' οὐ τὰ Μωσέως, ὃς διαρρήδην τούτοις ἐναντία νομοθετεῖ, μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὴν κατὰ παιδεραστῶν προσήκουσαν προφερόμενος δίκην. φησὶ γοῦν·* "Ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναι-

7-20 Plat. Phaedr. 256b—e **16** *οὐ* — 20 *φιλία*: Thdrt. IX 53f.
23f. Lev 20, 13

BION(D)

1 *τε*] *δὲ* ND | *τέ* < Pl. 2 *τυχεῖν* Pl.; ein darauf bei Pl. folgender Satz ausgelassen 3 *τεταγμένην τε* Pl. 3f. *τ. διαν. ἀγαγόντα* Pl. 4 *μακάριον μὲν* Pl. | *διάγουσιν* Pl. 5 *αὐτῶν* Pl. 6 *μεθ' ἕτερα* < B 7 *δὲ*[1]] *δὲ δὴ* Pl. 8f. *λαβόντε* Pl. *λάβωνται* BI[1]N *λάβονται* I*G (in O nur *ται* erhalten) 9 *συναγαγ.* — 19 *χάριν* < B | *ξυναγαγόντε* Pl. 10 *εἱλέσθην* Steph. *εἵλεσθον* die Hss. *εἱλέτην τε* Pl. | *διεπραξάσθην*] *διεπράξαντο* Pl. 11 *σπανίᾳ* O (*-ία*) Pl. *σπάνια* IN 12 *ἧττον* Pl. *ἧττω* die Hss. 13 *γενομένω* Pl. *-νων* die Hss. | *πίστεις τὰς μεγίστας* Pl. | *ταῖς* (auch D)] *τοῦ* (trotz *μεγίσταις*) N 18 *διάγοντας* Pl. 19 *χάριν* + *ὅταν γένωνται γενέσθαι* Pl. (diese 3 Wörter < auch Thdrt.) 20 *οὕτω σοι θεία* Thdrt. Hss. *θεῖα οὕτω σοι* Pl. 21 *τὰ*[1] IN *τοῦ* O *τὰ τοῦ* B | *Μωυσέος* B 22 *ἐναντία* < ND 23 *προφερόμενος* O *προσφερόμενος* IN *ἐπιφερόμενος* B | *ἂν* ON *ἐὰν* BI

κός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι· θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσι" *καί·* "'Επικατάρατος πᾶς ὁ κοιμώμενος μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικός."

τί δεῖ τὰ νῦν | ἀπελέγχειν, ὡς παρεὶς ὁ σοφώτατος τὸν παιδεραστὴν 8
(οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς Νόμοις *ἠξίωσε κατὰ παιδεραστῶν θανάτου δίκην ὁρίσασθαι)* (711)
προστάττει θανάτῳ ζημιοῦν οἰκετῶν τὸν μὴ καταμηνύσαντα θησαυρὸν ὑφ' ἑτέρου τινὸς εὑρημένον; ἐπάκουσον δὲ καὶ τῶνδε, ἵνα μή με συκοφαντεῖν ὑπολάβῃς·

κα'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΠΛΑΤΩΝΙ ΦΟΝΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

"Ὅ τι δ' ἂν ὁ θεός," *φησίν,* "ἀναιρῇ περί τε τῶν κτημάτων καὶ τοῦ **21,1**
κινήσαντος, τοῦθ' ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαντείαις δράτω τοῦ θεοῦ. καὶ b
ἐὰν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας ᾖ, δόξαν ἀρετῆς κεκτήσθω, μὴ μηνύων δὲ κακίας·
δοῦλος δὲ ἐὰν ᾖ, ὁ μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς γίγνοιτ' c
ἄν, ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμήν· μὴ μηνύων δὲ θανάτῳ ζημιούσθω."

Κἀνταῦθα μὲν ἐζημίωται θανάτῳ οὐχ ὁ παρακινήσας τι τῶν ἀπειρη- 2
μένων, ἀλλ' ὁ ἑτέρου πλημμελήσαντος μὴ καταμηνύσας. καὶ ἄλλως δὲ κα-
θαρὸν ἀποφαίνει δεσπότην, εἰ τὸν ἴδιον δοῦλον θυμῷ φονεύσειε. λέγει δ' d
οὖν·

"Δοῦλον δὲ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, ἐὰν δὲ ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ."

Καὶ τοῦτο δὲ ἐπάκουσον αὐτοῦ τῶν νόμων, οὓς περὶ φονέων διετάξατο· 3

"Ἂν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινι γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῳ πάσχειν, πασχέτω· δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω, κολάζων τὸν αὑτοῦ θυμόν."

2 vgl. Lev 18, 22 **9-13** Plat. leg. 914a **18f.** Plat. ebd. 868a **21-24** ebd. 867c

BION(D)

3 *ἀπελέγχειν zur Widerlegung (der Vorschriften Platos) anführen* **6** *ἄκουσον* B **8** Die Überschrift in BI^1ON (*παρὰ* < I^1, + z; *φονικῶν* auch D, *φοχνικῶν* N); nach *νόμων* + *οὐκ ἀξίων ὄντων* (*ὄντων* < I^z) *τῆς μεγαλονοίας αὐτοῦ, οἷς τοὺς Μωσέως ἀντιπαραβλητέον* BI^z **9** *ἀναιρῇ* D (-*ρῇ*) Pl. *ἀνερῇ* I *ἂν ερῇ* O *ἂν ἐρῇ* N *ἐρῇ* B | *κτημ.*] *χρημάτων* Pl. **10** *τοῦτο* Pl. **11** *μηνύων*] *μηνύσας* Pl. **12** *δ'* ON | *ὁ* < Pl. **13** *ἀποδιδοὺς* B **16** *φονεύσειεν* ON **18** *δὲ*[1]] *ὁ* Pl. **20** *Καὶ* — S. 253, 7 *κατέλθῃ* < B **24** *αὑτοῦ* Pl. *αὐτοῦ* die Hss.

Καὶ τούτῳ προστίθησιν ἑξῆς ἕτερον τοιόνδε νόμον· 4

"'Ὁ δὲ θυμῷ μέν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν αὖ, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἅτερος ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω, μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον."

Εἶθ' ἑξῆς περὶ τοῦ δεύτερον φονεύσαντος τοιάδε νομοθετεῖ· 5

"'Ἐὰν δὲ | αὖθίς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν ἡττηθεὶς ὀργῇ πράξῃ (712) ταὐτὸν τοῦτο, φυγὼν μηκέτι κατέλθῃ."

Καὶ πάλιν ἑξῆς φησιν· 6

"'Ἐὰν δέ, ὃ γίνεται μέν, ὀλιγάκις δέ, διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἤ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαίρεσθαι καὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἀπενιαυτεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάντων ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ γυναικὸς καὶ μήποτ' ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι."

Καὶ τούτοις ἐπιφέρει· 7

"Γυναῖκα δὲ γαμετὴν ἐὰν ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτείνῃ τινὰ ἢ γυνή τις ἑαυτῆς b ἄνδρα ταὐτὸν τοῦτο ὡσαύτως ἐργάσηται, καθαίρεσθαι τοὺς αὐτοὺς καθαρμούς, τριετεῖς δὲ ἀπενιαυτήσεις διατελεῖν. κατελθὼν δὲ ὁ τοιοῦτό τι δράσας τοῖς αὑτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνείτω μηδὲ ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ. καὶ 8 ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἀδελφὴ θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐγγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι καὶ τούτοις ὧν ἀδελφούς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων· τούτοις δὲ συνέστιος αὐτοῖς αὐτὸς μηδέποτε γιγνέσθω μηδὲ κοινωνὸς c ἱερῶν. — ἀδελφὸς δὲ ἐὰν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι μάχης γενομένης 9 ἤ τινι τοιούτῳ τρόπῳ ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον, καθάπερ πολέ-

2-4 Plat. leg. 867d   6f. ebd. 868a   9-13 ebd. 868cd   15-23 *ἱερ.*: ebd. 868de   23 *ἀδελφὸς* —S. 254, 5 *νόμοις*: ebd. 869cd

BION(D)

2f. *πρόσθεν* Pl.   6 *αὐτοῖν* I Pl. *αὐτῶν* ON   7 *τοῦτο* I Pl. *τούτῳ* ON   8 *ἑξῆς φησιν* < B   9 *ὃ — δέ* < B   11f. *ἀπενιαυτεῖν — κτεινάντων* < B   12 *τε* vor *γυναῖκα* B | *τὸν* < B   13 *καὶ* — 17 *διατελεῖν* < B   15 *τινὰ* I < ON *τινά τις* Pl. | *τις* < Pl.   16 *τοῦτο* I Pl. *τούτῳ* ON; s. 7 | *ἐργάσεται* ON | *καθαίρ. μὲν* Pl.   17 *τι τοιοῦτον* Pl.   18 *αὐτοῦ* ON | *μηδ'* B | Nach *ποτέ* steht bei Pl. noch ein Satz   19 *ἂν* Pl. | *ἀδελφὸν* (auch D)] *ἀδελφὴν* N | *ἀδελφὴν ἀδελφὴ* I *ἀδελφὴ ἀδελφὴν* BON, *ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν* Pl.   20 *καὶ ἀπενιαυτ.* < B | *ὡσαύτως καθάπερ* Pl. | *ἐν τοῖς γον. γινέσθω καὶ ὧδε* B | *καὶ*[2] — 22 *παίδων* < B | *ἐκγόνοις* Pl.   22 *ξυνέστιος* Pl. | *αὐτὸς* < Pl.   23 *δ'* ON Pl. | *ἀδελφὸν ἐὰν* B | *γινομ.* B   24 *τρόπῳ τοιούτῳ* Pl.

μιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρός, καὶ ἐὰν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος
ξένον. ἐὰν δὲ ἀστὸν ξένος ἢ ξένον ἀστὸς ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ τὰ αὐτὰ
ἔστω τοῦ καθαρὸς εἶναι· καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος
ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ ὁ κτείνας πατέρα τοῖς αὐτοῖς d
ἔνοχος ἔστω νόμοις. — "Ος ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὄντιν' οὖν τῶν 10
ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἀγορὰν
μήτε ἱερὰ μήτε λιμένας μήτε ἄλλον κοινὸν σύλλογον μηδένα μιαίνων, ἐάν
τέ τις ἀπαγορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ ἐὰν μή· ὁ γὰρ νόμος
ἀπαγορεύει. — ὁ δὲ μὴ ἐπεξιών, δέον, ἢ μὴ προαγορεύων εἰργέσθω τῶν ἐντὸς
ἀνεψιότητος. — τὸ δὲ δεύτερον ὑπόδικος τῷ θέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τε-
λευτήσαντος γιγνέσθω. — Γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀπο-
κτεῖναι τρώσασα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν."

Τοιοῦτοι μὲν οἱ τοῦ φιλοσόφου νόμοι. | *εἰ δὲ χρὴ καὶ τοὺς Μωσέως τούτοις* 11
ἀντιπαραβαλεῖν, ἐπάκουσον οἷα περὶ τῶν φονικῶν διατάττεται· "Ἐὰν πατάξῃ (713)
τίς τινα καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. ὁ δὲ οὐχ ἑκών, ἀλλ' ὁ θεὸς
παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· δώσω σοι τόπον οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας.
ἐὰν δὲ ἐπίθηταί τις τῷ πλησίον αὐτοῦ ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ καὶ καταφύγῃ,
ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. ὃς τύπτει πατέρα αὐτοῦ
ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. — ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες
καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον αὐτοῦ λίθῳ ἢ πυγμῇ καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ b
δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην, ἐὰν ἐξαναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου

5 *"Ος* — **11** *γιγν.*: Plat. leg. 871ab **11** *Γυνὴ* — **12** *ἀειφυγ.*: ebd. 877c
14-19 Ex 21, 12—15 **19**—S. 255, 4: Ex 21, 18—21

BION(D)

1 *καὶ* — **14** *ἀντιπαραβαλεῖν* < B **2** *ἀστὸς ξένον ἢ ξένος ἀστὸν* Pl. | *ταὐτὰ* Pl. **3** *τοῦ betreffs des* | *δ'* ON **5** *ὀντιναοῦν* Pl. **6f.** *μήτε ἱερὰ μήτε ἀγορὰν* Pl. **7** *κοινὸν*] *τινὰ* I | *ξύλλογον* Pl. **8** *ἀνθρώπῳ* ON **8f.** *καὶ — προαγορεύων* erneuert O[v] **9** *ἀπαγορεύει*: was bei Pl. in demselben Satz noch folgt, hat Eus. weggelassen | *εἴργεσθαι* Pl.; ein Mißverständnis des Eusebius: bei Pl. ist zu *εἴργεσθαι* (abhängig von *προαγορεύων*) zu denken *τῶν νομίμων*, und der Nachsatz folgt später; Eus. bezog *τῶν* — *ἀνεψιότητος* (das in Wahrheit von *ὁ δὲ μὴ ἐπεξιὼν* abhängt) auf *εἰργέσθω* (*soll aus der nächsten Verwandtschaft ausgeschlossen werden*). Was bei Pl. zwischen *ἀνεψιότητος* und *τὸ δὲ δεύτερον* steht, hat Eus. ausgelassen **10** *τῷ*] *τὸ* ON | *ἐθέλοντι* Pl. **12** *φυγέτω* ON **14** *Ὁ δὲ Μωσῆς ἐπάκ.* B **15** *ὁ*[1] BI *εἰ* ON **16** *παραδέδωκεν αὐτὸν* B | *δώσω σοι* 2mal ON **17** *ἀποκτείνας* B **18** *αὐτοῦ* < B **19** *ἐὰν* — S. 255, 1 *ἰατρεῖα* < B **20** *λίθῳ* vor *τὸν πλησίον* ON

αὐτοῦ, ἀθῷος ἔσται ὁ πατάξας· πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα. ἐὰν δὲ πατάξῃ τις τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ῥάβδῳ καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήσεται. ἐὰν δὲ ἡμέραν μίαν ἢ δύο βιώσῃ, οὐκ ἐκδικηθήσεται· τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ ἐστιν. — ἐὰν δὲ πατάξῃ τις τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ καὶ ἐκτυφλώσῃ αὐτόν, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν.” c

τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ Μωσέως. αὖθις δὲ ὁ Πλάτων τίνα τρόπον καὶ δι’ 12 *ὁποῖα πληγαῖς ἀπαραιτήτοις αἰκίζεσθαι τὸν οἰκέτην προστάττει ἐπάκουσον·*

“Ὅταν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γενναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούληται, καρπούσθω· ἐὰν δὲ ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἑπόμενος τῷ λόγῳ τῷ ‘μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο’, ἐκεῖνος ἀεὶ ζημιούσθω. ἐὰν δὲ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χωρίων ἅπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα d βοτρύων καὶ σῦκον συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω.”

Τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τῶνδε, οὐκ ἄξια τῆς Πλάτωνος μεγαλονοίας. 13 *ὡς δὲ σεμνὰ καὶ φιλάνθρωπα τὰ παρὰ Μωσεῖ, μάθοις ἂν ἐπακούσας ὧδέ πη λέγοντος·* “Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον, φάγῃ σταφυλήν, ὅσον ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι, εἰς δ’ ἄγγος οὐκ ἐμβαλεῖς.” *καὶ πάλιν·* “Ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου καὶ συλλέξῃς στάχυς ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς ἐπὶ τὸν ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου.” *καὶ αὖθις·*

4-6 Ex 21, 26 **9-14** Plat. leg. 844e—845a **17f.** Dtn 23, 26 **18-20** ebd. 23, 25

BION(D)

1 *τῆς ἀργίας αὐτοῦ für seine Bettlägerigkeit* **2** *αὐτοῦ*¹ < B **3f.** *ἐὰν — ἐστιν* < B **5f.** *ἐκτυφλώσῃ* I *ἐκτυφλώσει* ON *ἐκτυφλωθῇ* B **6** *αὐτόν* < B | *τοῦ* < I; *τῶν ὀφθαλμῶν* B **7** *τοιαῦτα — 8 ἐπάκουσον*] *καὶ ὁ Πλάτων* B | *δ’* ND **9** *Ὅταν*] *ὃς δ’ ἂν* Pl. **10** *λαμβάνει* O, *-νει* (η über ει) G (alles 1. H.) **10f.** *ἂν ἐθέλῃ* < B **11** *ὁπόταν*] *ὅτε* B | *καρπιζέσθω* B | *ἐὰν* — **12** *ζημιούσθω* < ON | *πείσας* < B | *ἑπόμενος* BI, Pl. Hss. *ἑπομένως* Steph. **12** *τῷ λόγῳ* < B | *λόγῳ* I *νόμῳ* Pl. | *ἐκεῖνος* I < B, *ἐκείνως* Pl. | *δὲ δὴ* Pl. **13** *του τῶν* B Pl. *τούτων* I *τῶν* ON | *ῥᾶγα γὰρ* I **14** *μαστιζέσθω* B **15** *Τοιαῦτα* — **17** *πη*] *τὰ δὲ σεμνὰ τοῦ Μωσέως τοιαῦτα* B | *τὰ κατὰ τῶνδε die auf diese Dinge bezüglichen Vorschriften* | *τῆς τοῦ* ON **16** *μάθῃς* OGN **17** *τ. πλησίον σου* B | *φάγῃ* B *φαγῇ* I *φάγῃς* ON **18** *δ’* hier LXX (*δὲ*), nach *ἄγγος* ON, *τ’* (nach *εἰς*) I, < B | *ἐκβαλεῖς* ON | *πάλιν* < B | *Ἐὰν* BI *Ἐὰν δὲ* ON **19** *στάχυς* BI *στάχυν* ON **20** *δρεπάνην* B | *ἐπιβάλλῃς* B | *τοῦ πλησίον* < I | *καὶ*² — S. 256, 4 *σου* < B | *αὖθις* < I

“‘Ἐὰν ἀμήσης ἀμητόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα ἐν τῷ ἀγρῷ σου, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό· τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. | ἐὰν δὲ ἐλαιολογήσῃς, οὐκ ἐπαναστρέψεις καλαμήσασθαι (714) τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ ἐπανατρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται.’”

14 *Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρὰ Μωσεῖ. δῆλα δὲ καὶ τὰ Πλάτωνος ἐν οἷς μυρία εὕροις ‹ἂν› ἀνεπίληπτα, ὧν δὴ μάλιστα τῶν παρ᾽ αὐτῷ τὰ σεμνὰ καὶ κράτιστα ἀποδεχόμενοι τοῖς μὴ τοιούτοις μακρὰ χαίρειν φαμέν. ἀλλὰ γὰρ τούτων ὧδε διεξωδευμένων ἀποδοθείσης τε αἰτίας δι᾽ ἣν οὐ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφεῖν ἐγνώκαμεν, ὥρα καὶ τὰ τῆς λοιπῆς ὑποσχέσεως εἰς πέρας ἀγαγεῖν καὶ τάς γε ἄλλας αἱρέσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιθεωρῆσαι φιλοσοφίας.*

1-7 Dtn 24, 19—21

BION(D)

4 *ἐλαιαλογήσῃς* ON | *ἐπαναστρέψεις* LXX -*ψῃς* BI -*ψῃ* ON 5 *τῷ*[1] — *ἔσται* < B 6 *ἐπανατρυγήσεις* B -*σῃς* ION 7 *καὶ τῷ ὀρφανῷ* < B | *ἔσται ταῦτα* B 8 *Καὶ*[1] — 10 *φαμέν* < B | *τὰ*[1] (auch D) < N | *παρὰ* ON *περὶ* I 9 *‹ἂν›* Steph. | *ὧν* hängt von *μάλιστα*, *τῶν* von *κράτιστα* ab 10 *ἀποδεχόμενος* I 11 *διεξοδευομένων* B Keine Subscriptio in BION

$\overline{ΙΔ}$

ΤΑΔΕ ΤΟ $\overline{ΙΔ}$ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

α'. Προοίμιον περὶ τῆς ὑποθέσεως . . . . Kap. 1. S. 259, 2

β'. Περὶ τῆς τῶν φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλους διαφωνίας καὶ μάχης Kap. 2. S. 260, 1

γ'. Περὶ τῆς τῶν καθ' Ἑβραίους συμφωνίας . . . . Kap. 3. S. 261, 11

δ'. Ὅπως ὁ Πλάτων τοὺς πρὸ αὐτοῦ διαβέβληκεν . . . . . . Kap. 4. S. 263, 8

ε'. Περὶ τῆς πρώτης κατὰ Πλάτωνα διαδοχῆς. Ἐκ τοῦ Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορικοῦ Kap. 5. S. 268, 15

ς'. Περὶ Ἀρκεσιλάου τοῦ τὴν δευτέραν Ἀκαδημίαν ὑποστησαμένου. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Kap. 6. S. 272, 12

ζ'. Περὶ Λακύδου τοῦ τὸν Ἀρκεσίλαον διαδεξαμένου. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Kap. 7. S. 277, 10

η'. Περὶ Καρνεάδου τοῦ τὴν τρίτην Ἀκαδημίαν ὑποστησαμένου. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Kap. 8. S. 281, 9

θ'. Περὶ Φίλωνος τοῦ διαδεξαμένου Κλειτόμαχον, τὸν διαδεξάμενον Καρνεάδην. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 9. S. 284, 10

ι'. Ὅτι στοχασμοὶ καὶ λογομαχίαι καὶ πολλὴ πλάνη τυγχάνει παρὰ τοῖς Ἑλλήνων φιλοσόφοις. Ἀπὸ τῆς πρὸς Νεκτανεβὼ Πορφυρίου ἐπιστολῆς καὶ λοιπῶν Kap. 10. S. 286, 12

BION(D)

2f. *ΤΑΔΕ — ΠΡΟΠΑΡ.* ION(*περιέχει* nach *τάδε*)D *Τάδε περιέχει τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς βιβλίον Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου* B; jene von mir zur Überschrift des 13. Buches vermerkte, der ersten anscheinend gleichzeitige Hand schrieb an den Rand der mit *προπαρασκευῆς* endenden Zeile *βιβλίον* $\overline{ΙΓ}$ (eine Hand des 19. Jahrh. strich es durch und schrieb über XIV. darunter) und fügte $\overline{ΙΓ}$ zwischen *βιβλίον* und *Εὐσ.* ein   4-17 Ziffern in freigelassene Spatien mit roter Tinte von I^z eingefügt, < BOND   6 *καθ' Ἑβραίους συμφωνίας* BI *καθ' Ἑβραίων διαφωνίας* ON   7 *-κε* ON   8 *Ἐκ — Πυθαγ.* I < BON   10 *δευτέραν* I *πρώτην* BON | *ὑποστησαμένου* (*gründen*, s. mein Sprachregister und Heikels Wortregister zu Eus. dem. ev.) B < I (hat es aber S. 272, 13) *συστησαμένου* ON | *Ἐκ τοῦ αὐτοῦ* I < BON   12 *Περὶ* — 16 *αὐτοῦ* steht in I (mit den von z gesetzten Ziffern *ζ'*, *η'*, *θ'*) nach S. 258, 9 *Ἀριστοκλέους* | *Περὶ* — 13 *αὐτοῦ* < BON   15 *Φίλωνος* B*ON *Φιλίωνος* B^1I | *τοῦ* — 16 *αὐτοῦ* < BON   17 *Ὅτι* — 18 *λοιπῶν* < B | *Ἑλλ.*] *τῶν Ἑλλ.* ON   17f. *φιλοσόφοις* I *σοφοῖς* ON (beide haben aber S. 286, 13 *φιλοσόφοις*)   18 *Ἀπὸ* — *λοιπῶν* I < ON | *Νεκτανεβὼ* Mras *ἐκτανεβὼ* I (in der Überschrift dieses Kapitels *Νεκταβῶ* I^z, im Text S. 286, 9 *Ἀνεβὼ* I *Ἀνέβω* BON)

ια'. Περὶ γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας καὶ λογισμῶν. Ἀπὸ τῶν Ξενοφῶντος Kap. 11. S. 289, 1
ιβ'. Περὶ τῶν φυσιολογεῖν αὐχούντων. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 12. S. 290, 18
ιγ'. Περὶ γυμναστικῆς καὶ μουσικῆς. Ἐκ τῆς Πολιτείας Πλάτωνος Kap. 13. S. 291, 17
ιδ'. Δόξαι φιλοσόφων περὶ ἀρχῶν. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου. . . . Kap. 14. S. 293, 18
ιε'. Περὶ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης. Ἐκ τοῦ Πλάτωνος. . . . . Kap. 15. S. 297, 1
ις'. Δόξαι φιλοσόφων περὶ θεῶν. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου . . . . Kap. 16. S. 299, 18
ιζ'. Πρὸς τοὺς περὶ Ξενοφάνην καὶ Παρμενίδην τὰς αἰσθήσεις ἀναιροῦντας. Ἐκ τοῦ Ἀριστοκλέους . . . . Kap. 17. S. 303, 10
ιη'. Πρὸς τοὺς κατὰ Πύρρωνα σκεπτικοὺς ἢ καὶ ἐφεκτικοὺς ἐπικληθέντας, μηδὲν καταληπτὸν εἶναι ἀποφηναμένους. Ἐκ τοῦ Ἀριστοκλέους . . . Kap. 18. S. 305, 21
ιθ'. Πρὸς τοὺς κατ' Ἀρίστιππον φιλοσόφους, μόνα λέγοντας τὰ πάθη εἶναι καταληπτά, τὰ δὲ λοιπὰ ἀκατάληπτα. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 19. S. 313, 20
κ'. Πρὸς τοὺς περὶ Μητρόδωρον καὶ Πρωταγόραν, μόναις δεῖν πιστεύειν ταῖς αἰσθήσεσι λέγοντας. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ . . . . Kap. 20. S. 316, 1
κα'. Πρὸς τοὺς κατ' Ἐπίκουρον ἡδονὴν τέλος ὁριζομένους. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Kap. 21. S. 319, 1
κβ'. Ἔτι πρὸς τοὺς τὴν ἡδονὴν τὸ ἀγαθὸν εἶναι ὁριζομένους. Ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος Kap. 22. S. 320, 12
κγ'. Πρὸς τοὺς κατ' Ἐπίκουρον πρόνοιαν μὲν ἀρνουμένους, ἀτόμοις δὲ σώμασιν ἀνατιθέντας τὸ πᾶν. Ἀπὸ τῶν Διονυσίου ἐπισκόπου . . . . . . Kap. 23. S. 324, 8
κδ'. Ἀπὸ τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑποδειγμάτων. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ . . Kap. 24. S. 325, 11
κε'. Ἀπὸ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ . . . . . Kap. 25. S. 326, 18
κς'. Ἀπὸ τῆς τἀνθρώπου φύσεως. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ . . . . . . Kap. 26. S. 331, 5
κζ'. Ὅτι οὐκ ἐπίπονον τῷ θεῷ τὸ ἐργάζεσθαι. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Kap. 27. S. 334, 8

BION(D)

1—25 über die Ziffern s. zu S. 257, 4 **1** *Ἀπὸ — Ξενοφ.* I < BON **3** *Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I < BON **4** *Ἐκ — Πλάτωνος* I < BON **5** *Ἐκ τ. Πλουτ.* I < BON **6** *Ἐκ — Πλ.* I < BON **7** *Ἐκ — Πλουτ.* I < BON **8** *περὶ* übergeschrieben l. (?) H. B **8f.** *Ἐκ τοῦ Ἀρ.* I < BON **11** *Ἐκ τοῦ Ἀρ.* I < BON **13** *Ἐκ τοῦ αὐτοῦ* I < BON **14** *δεῖν* (auch D)] *δεῖ* ON[1] (verbess. 2. H.) **15** *Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I < BON **16** *Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I < BON **18** *τἀγαθὸν* B | *Ἀπὸ τ. Πλ.* I < BON **21** *Ἀπὸ — ἐπισκόπου* I < BON | *Διονύσου* I **22** *ἐν* übergeschrieben l. (?) H. B | *Ἐκ τοῦ αὐτοῦ* I < BON **23** *Ἀπὸ — συστάσεως* ION < B | *Ἐκ τ. αὐτοῦ* I < BON **24** *Ἐκ τ. αὐτοῦ* I < BON **25** *Ἐκ τ. αὐτοῦ* I < BON

$\overline{I\Delta}$

α'. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

Ὅσα μὲν εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι ἦν ἀμφὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσο- 1,1
φίας τῆς τε τούτου πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια συμφωνίας, δι' ἣν τὸν ἄνδρα (717
καταπεπλήγμεθα, καὶ αὖ πάλιν τῆς πρὸς τοὺς αὐτοὺς διαφωνίας, δι' ἣν οὐκ ἂν Vig.)
τις αὐτὸν εὖ φρονῶν ἀποδέξαιτο, διελθὼν ἐν τῷ πρὸ τούτου, μέτειμι νῦν b
ἐπὶ τὰς λοιπὰς αἱρέσεις τῶν παρ' Ἕλλησιν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ βοηθέντων.
καὶ τούτων αὖ πάλιν τὸν ἐκ τῆς ἀληθείας ὄλισθον οὐκ αὐτὸς οὐδὲ παρ' 2
ἐμαυτοῦ, διὰ δὲ τῆς αὐτῶν πάλιν τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν μαρτυρίας σκο-
πεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι πρὸ ὀφθαλμῶν θήσω· οὐ μὲν δή τισι τῶν ἀνδρῶν
ἀπεχθόμενος, ὧν γε καὶ μέγα θαῦμα ἔχειν ὁμολογῶ, ὅταν δὴ τοῖς ἄλλοις,
οἷάπερ ἀνθρώποις, παραβάλλω τοὺς ἄνδρας· ἐπὰν δὲ τοῖς Ἑβραίων θεο- 3
λόγοις τε καὶ προφήταις θεῷ τε τῷ διὰ τούτων καὶ μελλόντων προρρήσεις καὶ c
θαυμάτων ἐπιδείξεις πεποιημένῳ, ἀτὰρ δὴ καὶ μαθημάτων εὐσεβῶν δογμάτων
τε ἀληθῶν διδασκαλίαν καταβεβλημένῳ, οὐκέτ' οἶμαί τινα δεῖν εὐλόγως ἐπιμέμ-
ψασθαι, εἰ θεὸν πρὸ ἀνθρώπων καὶ ἀλήθειαν αὐτὴν πρὸ θνητῶν λογισμῶν
τε καὶ στοχασμῶν τιμώμεθα. τοῦτο δέ μοι πᾶν ὁ τῆς παρούσης Προ- 4
παρασκευῆς δείξειν πεφιλοτίμηται λόγος, εἰς ἀπόκρισιν ὁμοῦ καὶ ἀπολο-
γίαν τῶν δὴ πευσομένων, τί δὴ ἄρα καλὸν ἢ σεμνὸν ἰδόντες ἐν τοῖς βαρβάρων d
γράμμασι τῆς πατρῴας καὶ εὐγενοῦς φιλοσοφίας, τῆς Ἑλλήνων λέγω,
προκρίνειν αὐτὰ διανενοήμεθα. ἀλλὰ γὰρ ἤδη δι' ἔργων ἡ ἀπόδειξις ἡμῖν
χωρείτω.

BION(D)

2 Die Überschrift: *Πρ. — ὑποθέσεως* I^z (a. R.) *προοίμιον τῆς ὑποθέσεως* (so)· *περί τε τῆς τῶν φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλους διαφωνίας καὶ μάχης· καὶ περὶ τῆς καθ' Ἑβραίους συμφωνίας* B *προοίμιον* ON 3 *ἦν* I < BON 5 *τοὺς* I < BON 7 *βοηθέντων* (s. mein Wortregister unter diesem Wort) I *διαβοηθέντων* BON 8 *τοῦτον* B 9 *ἐμαυτοῦ*] *ἑαυτοῦ* B 10 *οὐ* — S. 260, 4 *ἀπάρξασθαι* < B | *τισι* — 11 *δὴ* < I 12 *ἐπὰν* usw. nml. *παραβάλλω* 12f. *θεολόγοις*] *λόγοις* ND 13 *-λόγοις* bis *προρρήσεις* erneuert O^y 14 in O sind die Blätter 207 (von *θαυμάτων* an) bis einschließlich 212 (schließt mit *δὲ* S. 283, 19) von der Tinte sehr stark zerfressen 14 *ἀτὰρ* (auch D)] *ὅταν* N 15 *τινα δεῖν* I ∼ OGN 15f. *ἐπιμέμψεσθαι* I 17 *τε* I < OGN 19 *ἄρα* — *ἰδόντες* I *σεμν. ἰδ. ἄρα ἢ καλὸν* OGN | *τοῖς* I *τοῖς τῶν* OGN

β'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΧΗΣ

Ἡγοῦμαι δὲ δεῖν πρώτιστα πάντων ἄνωθεν ἀπὸ τῆς πρώτης κατα|βολῆς 2,1
τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων ἀπάρξασθαι καὶ τοὺς πρόσθεν ἢ Πλάτωνα (718)
γενέσθαι φυσικοὺς ἐπικληθέντας φιλοσόφους καταμαθεῖν, τίνες ποτὲ γεγό-
νασι καὶ ὁποίων ἔτυχεν ἡ κατ' αὐτοὺς φιλοσοφία προστατῶν τοῦ λόγου,
εἶτ' ἐπὶ τὴν τοῦ Πλάτωνος παρελθεῖν διαδοχὴν καὶ τίνες ποτ' ἦσαν καὶ
οἵδε τάς τε πρὸς ἀλλήλους λογομαχίας αὐτῶν ἐπισκέψασθαι, ἐπιθεωρῆσαι
δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἱρέσεων τὰς διαστάσεις τῶν τε δοξῶν τὰς ἀντικαταστάσεις,
ἐν αἷς πυκτεύοντας τοὺς γενναίους καὶ φιλοτίμως διαπληκτιζομένους ὥσπερ b
ἐπὶ σκηνῆς τοῖς θεαταῖς παραδείξω. αὐτίκα γοῦν μάλα θεασώμεθα 2
ὅπως μὲν ὁ Πλάτων τοὺς αὐτοῦ πρώτους ἔσκωπτεν, ὅπως δὲ τοὺς Πλά-
τωνος οἰκείους τε καὶ διαδόχους ἄλλοι καὶ αὖ πάλιν ὅπως οἱ Πλάτωνος ἑταῖροι
τὰ σοφὰ τῆς Ἀριστοτέλους πολυνοίας ἀπήλεγχον ὅπως θ' οἱ τὸν Ἀριστο-
τέλην καὶ τὸν Περίπατον αὐχοῦντες τὰ δοκοῦντα τοῖς τὴν ἐναντίαν πρε-
σβεύουσι τὸ μηθὲν ὄντα παρίστων. καὶ τὰ δεινὰ δὲ καὶ ἀκριβῆ τῆς τῶν 3
Στωϊκῶν λεπτολογίας ὑφ' ἑτέρων αὖ πάλιν ὄψει καταγελώμενα πάντας τε
πανταχόθεν κατὰ τῶν πέλας κονιομένους καὶ μάχην καὶ πάλην ἀνδρικώτατα
συνισταμένους, ὡς διὰ χειρῶν ἤδη καὶ γλώττης ἢ μᾶλλον διὰ καλάμου καὶ c
μέλανος τὸν κατὰ ἀλλήλων αὐτοὺς πόλεμον ἐπιτειχίζεσθαι, μονονουχὶ βάλ-
λοντας καὶ βαλλομένους τοῖς διὰ λόγων δόρασί τε καὶ παντευχίαις. περι- 4
έξει δ' ἡμῖν τὸ στάδιον ἐν τῷ γυμνικῷ τῷδε ἀγῶνι γυμνοὺς ἀληθείας ἁπά-
σης πρὸς τοῖς δηλωθεῖσι καὶ τοὺς πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς δογματικοῖς φιλοσόφοις
ἐξ ἐναντίας ἀραμένους τὰ ὅπλα, τοὺς ἀμφὶ Πύρρωνα λέγω, μηδὲν εἶναι
καταληπτὸν ἐν ἀνθρώποις ἀποφηναμένους, καὶ τούς τε κατ' Ἀρίστιππον d
μόνα λέγοντας τὰ πάθη εἶναι καταληπτὰ καὶ αὖ πάλιν τοὺς κατὰ Μητρό-
δωρον καὶ Πρωταγόραν μόναις δεῖν φάσκοντας ταῖς τοῦ σώματος πιστεύειν

19f. *διὰ — μέλανος*: vgl. III. Ioh 13 (Rauer)

BION(D)

1f. Die Überschrift hat I^z (a. R.) < ON (über B s. zu S. 259, 2) 11 *αὐτίκα* — 17 *καταγελώμενα* < B 12 *τ. αὐτοῦ πρώτους* (= *τ. αὐτοῦ προτέρους seine Vorgänger*)] *τ. πρὸ αὐτοῦ πρώτους* die Herausgeber seit Steph.; s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 230f. 13 *ὅπως* I < ON 18 *κατὰ* — 19 *συνιστ.*] *κατ' ἀλλήλων ἐγειρομένους* B | *κονιομένους* I *κονιωμένους* ON | *πάλην* I *πλάνην* ON 20 *τὸν* — *ἐπιτειχ.* < B | *κατ'* ND 22 *τὸ* — *ἀγῶνι*] *οὗτος ὁ ἀγὼν* B 23 *πρὸς τ. δηλ.* < B | *πᾶσιν ὁμοῦ* < B 24 *ἐξ* — *ὅπλα*] *ἐναντιωθέντας* B 26 *αὖ πάλιν* < B 27f. *πιστεύειν αἰσθήσεσιν* BON ∼ I (*-σι*)

αἰσθήσεσιν. ἔμπαλιν δὲ τούτοις συναποδύσομεν τοὺς ἀμφὶ Ξενοφάνην 5
καὶ Παρμενίδην τὴν ἐναντίαν παραταξαμένους καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀνελόν-
τας. οὐ παρήσομεν δὲ οὐδὲ τοὺς τῆς ἡδονῆς προμάχους, ἀλλὰ καὶ τού- 6
των τὸν ἀριστέα Ἐπίκουρον σὺν τοῖς εἰρημένοις καταλέξομεν. πρὸς ἅπαν-
τας δὲ ὁμοῦ τοῖς σφετέροις αὐτῶν βέλεσι τὸν κατ᾽ αὐτῶν ἀντιθήσομεν
ἔλεγχον. | *καὶ τῶν ἐπίκλην δὲ φυσικῶν ἁπάντων ὁμοῦ τῶν τε δογμά-* 7
των τὰς διαφωνίας καὶ τῆς σπουδῆς τὴν ἀχρηστομάθειαν εἰς φανερὸν οἴσω, (719)
οὔ τί που μισέλλην οὐδὲ μισόλογος τις ὤν (πολλοῦ γε δέω), διαβολῆς δ᾽
αἰτίαν ἀπολυόμενος, ὅτι δὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἥκιστα σοφίας μεταποιηθέντες
τὰ Ἑβραίων λόγια προτετιμήκαμεν.

γʹ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘ᾽ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

Οἱ μέν γε Ἑβραῖοι ἄνωθεν ἐξ αἰῶνος μακροῦ καὶ αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, **3,1**
ἀπὸ πρώτης ἀνθρωπογονίας τὴν ἀληθῆ καὶ εὐσεβῆ φιλοσοφίαν ἀνηρευνηκότες, b
ἀκήρατον καὶ ἐπὶ τοὺς μετέπειτα ταύτην διατετηρήκασι, παῖς παρὰ πατρὸς
θησαυρὸν λόγων ἀληθῶν ὑποδεξάμενοί τε καὶ φυλάξαντες, ὡς μήτ᾽ ἐπιθεῖναι
μήτ᾽ ἀφελεῖν τινα τοῖς ἅπαξ κεκριμένοις τολμῆσαι. οὔτ᾽ οὖν ὁ πάνσο- 2
φος Μωσῆς, πάντων μὲν Ἑλλήνων πρεσβύτατος ἀποφανθεὶς διὰ τῶν ἔμ- c
προσθεν, πάντων δὲ ὕστατος τὴν ἡλικίαν τῶν πρὶν Ἑβραίων γεγονώς, κινῆ-
σαί τι καὶ μεταθεῖναι τῶν τοῖς προπάτορσι δοξάντων τῆς δογματικῆς πέρι
θεολογίας διανενόηται, πλὴν ὅσον τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν ἀνθρώποις ἀγωγῆς βίου
καταλλήλου τρόπον καί τινος μέσης πολιτείας νομοθεσίαν καταβαλέσθαι,
οὐθ᾽ οἱ μετὰ τόνδε προφῆται, μυρίαις ὅσαις ὕστερον ἐτῶν περιόδοις ἐκλάμ- 3
ψαντες, διάφωνόν τι ῥῆμα πρός τε σφᾶς αὐτοὺς ἢ πρὸς τὰ Μωσεῖ καὶ τοῖς
πάλαι θεοφιλέσι νομισθέντα προέσθαι τῇ φωνῇ τετολμήκασιν. ἀλλ᾽ 4
οὐδὲ τὸ καθ᾽ ἡμᾶς διδασκάλιον, κεῖθέν ποθεν ὁρμώμενον καὶ δι᾽ ἐνθέου d
δυνάμεως ὁμοῦ πᾶσαν Ἑλλάδα τε καὶ τὴν βάρβαρον ἐμπλῆσαν, διάφωνόν

17f. *διὰ τῶν ἔμπροσθεν*: vgl. bes. Bd. I S. 585, 3ff.

BION(D)

1 *ἔμπαλιν — συναποδ.*] *ἀλλὰ καὶ* B | *συναποδύσομεν* I *συναπολύσομεν* ON 3f. *ἀλλὰ — καταλέξομεν*] *ὧν ἀριστεὺς Ἐπίκουρος* B 4f. *ἅπαντας* B *ἅπαντα* ION 5 *σφετέρων* ON 6 *τῶν*^{2}] *τοῖς* (obwohl *δογμάτων*) B 8 *οὔ τί* — S. 262, 1 *ἐμπεριείληφεν* < B | *μισελήνην* I | *γε* ON < I 9 *ἥκιστα σοφίας* I *παιδείας ἥκ.* ON 11 Die Überschrift hat I^{z} (a. R.) < ON (über B s. zu S. 259, 2) 13 *πρώτης* I < ON | *ἀληθῆ καὶ εὐσεβῆ* I ∼ ON 15 *ἀληθῶν* ON *ἀληθείας* I 23 *τι* I *τε* ON* (verbess. l. ? H.) D 25 *τὸ — διδασκάλιον* *unsere Lehre = das Christentum*; *διδασκαλεῖον* Steph. | *κεῖθέν* (auch N^{1}D)] *ἐκεῖθέν* N^{2} Steph.; die Stelle hat poetischen Schwung

τι τοῖς πρόσθεν ἐμπεριείληφεν, εἰ μή τις φαίη ὅτι μὴ μόνον τοῖς δόγμασι
τῆς θεολογίας, ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ τοῦ βίου τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν τοῖς πρὸ
Μωσέως θεοφιλέσιν Ἑβραίοις παραδίδωσι. καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοι- 5
αῦτα μιᾷ τε διανοίᾳ μιᾷ τε φωνῇ ὑπὸ τῶν πρώτων καὶ τῶν μέσων καὶ τῶν
ὑστάτων μεμαρτυρημένα τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ὁμοῦ καὶ φιλοσοφίας τὸ
βέβαιον ἁπάσαις ψήφοις ἐπισφραγίζεται πληροῖ τε τὴν σύμ|πασαν οἰκου- (720)
μένην, ὁσημέραι νεάζοντα καὶ ἀνθοῦντα, ὡς ἄρτι πρώτην ἀκμὴν καταβεβλη-
μένα· καὶ οὔτε νόμων διατάξεις οὔτ᾽ ἐχθρῶν ἐπιβουλαὶ οὔτε πολεμίων πολ-
λάκις ἀκονηθέντα ξίφη κρείττονα τῆς ὧν μετήλθομεν λόγων ἀρετῆς τὴν
δύναμιν ἐπιδέδεικται. τὰ δὲ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐπὶ βραχέσι 6
σαλεύσαντα τίνα ποτὲ τὴν ἰσχὺν ἐπεδείξατο, νυνὶ θεασώμεθα, πρώτους
ἁπάντων [εἰς μέσον ἀγαγόντες καὶ] εἰς τὸν ἀγῶνα καθιέντες τοὺς φυσικοὺς b
ἐπικληθέντας· οἳ δὴ πρόσθεν ἢ Πλάτωνα διαλάμψαι λεγόμενοι ὅπως πρὸς ἀλλή-
λους ἐστασίασαν παρ᾽ αὐτοῦ μαθεῖν ἔστι τοῦ Πλάτωνος· ὃς δὴ τῶν ἀμφὶ Πρωτα-
γόραν Ἡράκλειτόν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα τὴν πρὸς Παρμενίδην καὶ τοὺς ἀμφ᾽ αὐ-
τὸν διαμάχην ἐξελέγχει. ὁ μὲν γὰρ Δημοκρίτου γεγονὼς ἑταῖρος, ὁ Πρωτα- 7
γόρας, ἄθεον ἐκτήσατο δόξαν· λέγεται γοῦν τοιᾶδε κεχρῆσθαι εἰσβολῇ ἐν
τῷ Περὶ θεῶν συγγράμματι· "Περὶ μὲν θεῶν οὐκ οἶδα οὔθ᾽ ὡς εἰσὶν οὔθ᾽ ὡς
οὐκ εἰσὶν οὔθ᾽ ὁποῖοί τινες ἰδέαν." ὁ δὲ Δημόκριτος ἀρχὰς τῶν ὅλων ἔφη c
εἶναι τὸ κενὸν καὶ τὸ πλῆρες· τὸ πλῆρες ὂν λέγων καὶ στερεόν, τὸ δὲ κενὸν
μὴ ὄν. διὸ καί φησι "μηδὲν μᾶλλον τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος εἶναι" ὅτι τε
"ἐξ ἀϊδίου τὰ ὄντα ἐν τῷ κενῷ συνεχῶς καὶ ὀξέως κινεῖται." ὁ δὲ 8
Ἡράκλειτος ἀρχὴν τῶν πάντων ἔφη εἶναι τὸ πῦρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα γίνεται

18f. Protagoras, *Περὶ θεῶν* fr. 4 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.^{6} II 265) = S. 315, 20f.; vgl. Thdrt. II 113 (hat *τὴν ἰδέαν εἰσίν*) **19-22** Fragment des Democrit (fehlt bei Diels); zu 19 *ἀρχὰς* — 21 *εἶναι* vgl. Aristot. metaph. I 4, 985b 4ff. (Diels-Kranz, Fragm. d. Vorsokr.^{6} II 72: Leucipp. Testim. A 6)

BION(D)

1 *εἰ — φαίη ja man könnte geradezu sagen* **3f.** *τοιαῦτα* zu **5** *μεμαρτυρημένα* **4** *τε*^{1} Mras *τῇ* I (wie im folgenden B) < BON | *τε*^{2}] *τῇ* B | *τῶν*^{2} < I **5** *ἀληθοῦς εὐσεβείας*] *ἀληθείας* B | *ὁμοῦ* — **6** *ἐπισφραγ.* < B **8f.** *πολεμίων πολλάκις* < B **9** *ξίφη ἠκονημένα* B **10f.** *ἐπὶ — σαλεύσαντα (auf seichtem Fahrwasser schwankend)* < B **11** *ἐπεδείξαντο* B | *νῦν* I | *θεασόμεθα* ON **11f.** *πρώτους ἁπάντων*] *πρότερον* B **12** *εἰς μέσον ἀγαγόντες καὶ* B < ION [ ] Mras; aber s. S. 375, 12f. **13** *πρόσθεν ἢ*] *πρὸ* (*πρὸς* über *πρὸ*) B (alles 1. H.) **13** *Πλάτωνος* B **14** *ἔστι* < B | *τῶν*] *τὸν* I **16** *ὁ* — **21** *εἶναι* < B **17** *ἀθέου*? Mras **18** *γράμματι* ON | *οὔθ᾽*^{2} — **19** *εἰσὶν* < I (+ von 1. H. *οὐκ* nach *ὡς*^{1} oberhalb der Zeile) **21** *τὸ δὲ ὅτι τε* B

καὶ εἰς ὃ ἀναλύεται. ἀμοιβὴν γὰρ εἶναι τὰ πάντα χρόνον τε ὡρίσθαι τῆς τῶν πάντων εἰς τὸ πῦρ ἀναλύσεως καὶ τῆς ἐκ τούτου γενέσεως. *οἵδε μὲν* 9
οὖν πάντα κινεῖσθαι ἔφασαν. ὁ δὲ Παρμενίδης, τὸ γένος Ἐλεάτης ὤν, ἓν d
μὲν εἶναι τὸ πᾶν, ἀγένητον δὲ καὶ ἀκίνητον καὶ κατὰ σχῆμα σφαιροειδὲς ὑπάρχειν ἐδογμάτιζε. Παρμενίδου δὲ Μέλισσος ἑταῖρος γέγονε, τὰ αὐτὰ τῷ Παρμενίδῃ δοξάζων. τούτων δὴ οὖν πέρι ὁποῖα ὁ Πλάτων ἐν τῷ Θεαιτήτῳ διέξεισιν ἄκουε·

δ'. ΟΠΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟ ΑΥΤΟΥ ΔΙΑΒΕΒΛΗΚΕΝ

"Ἐκ δὲ διαφορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἄλληλα γίνεται 4,1
πάντα ἃ δή | φαμεν εἶναι, οὐκ ὀρθῶς προσαγορεύοντες. ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτ' (723)
οὐδέν, ἀεὶ δὲ γίνεται. καὶ περὶ τούτου πάντες ἑξαίσιοι σοφοὶ πλὴν Παρμενίδου συμφέρεσθον, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας, κωμῳδίας μὲν Ἐπίχαρμος, τραγῳδίας δὲ Ὅμηρος, <ὃς> εἰπών·

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν,

πάντα εἴρηκεν ἔγγονα ῥοῆς τε καὶ κινήσεως. ἢ οὐ δοκεῖ τοῦτο λέγειν; b
Ἔμοιγε. 2
Τίς οὖν ἂν ἔτι πρός γε τοσοῦτον στρατόπεδον καὶ στρατηγὸν Ὅμηρον δύναιτο ἀμφισβητήσας μὴ καταγέλαστος γενέσθαι;"

Εἶθ' ἑξῆς προϊὼν τῷ λόγῳ ἐπιφέρει λέγων·

"Προσιτέον οὖν ἐγγυτέρω, ὡς ὁ ὑπὲρ Πρωταγόρου λόγος ἐπέταττε, 3
καὶ σκεπτέον τὴν φερομένην ταύτην οὐσίαν διακρούοντα, εἴτε ὑγιὲς εἴτε σαθρὸν φθέγγεται. μάχη δ' οὖν περὶ αὐτῆς οὐ φαύλη οὐδ' ὀλίγοις γέγονε.

9-19 Plat. Theaet. 152d—153a **15** Hom. Il. XIV 201 **21**—S. 265, 15: Plat. Theaet. 179d—181a

BION(D)

1 *ὡρίσθη* ON **2** *τούτου* Steph. *τούτων* die Hss. **3** *τὸ* — *ὤν* I *'Ελ. τὸ γ. ὤν* ON *ὁ Ἐλεάτης* B **4** *ἀγένητον* BI, *-νν-* ON **6** *τῷ Παρμ.*] *τούτω* B **8** Die Überschrift BI (+ *ἀπὸ τοῦ Θεαιτήτου* I[z]) ON **9** *διαφορᾶς*] *δὴ φορᾶς* Pl. | *γίγνεται* Pl. **10** die Seitennummern 721 und 722 fehlen bei Viguier **11** *γίνεται* BI *γίγνεται* ON Pl. | *ἐξαίσιοι* auch Platos Codd. Bodl. und Vindobon., *ἐξαίσιοι οἱ* ein Papyrus in Berlin (*ἑξῆς οἱ* Pl. Cod. Venetus); s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 219 **13** *ἑκατέρας* — 17 *Ἔμοιγε* < B **14** *<ὃς>* Pl. < die Hss. **16** *ἔγγονα* IN *ἔγγον* O *ἔκγονα* Pl. **20** *Εἶθ'* — *λέγων*] *εἶτα φησὶ* B **21** *ὁ* IN *οὐ* BO* (verbess. 1. ? H.) | *ὑπὲρ* I Pl. *παρὰ* BON **23** *μάχη* — S. 264, 25 *ἀκόντων* < B | *οὐ* (auch D)] *καὶ* N

Πολλοῦ καὶ δεῖ φαύλη εἶναι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐπιδίδωσι πάμ-
πολυ. οἱ γὰρ τοῦ Ἡρακλείτου ἑταῖροι χορηγοῦσι τούτου τοῦ λόγου μάλα c
ἐρρωμένως.

Τῷ τοι, ὦ φίλε Θεόδωρε, μᾶλλον σκεπτέον καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ αὐτοὶ
ὑποτείνονται.

Παντάπασι μὲν οὖν. καὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τούτων τῶν Ἡρακλει- 4
τείων ἢ ὥσπερ σὺ λέγεις Ὁμηρείων τε καὶ ἔτι παλαιοτέρων, αὐτοῖς μὲν τοῖς
περὶ τὴν Ἔφεσον, ὅσοι ποιοῦνται ἔμπειροι, οὐδὲν μᾶλλον οἷόν τε διαλεχθῆναι
ἢ τοῖς οἰστρῶσιν. ἀτεχνῶς γὰρ κατὰ τὰ συγγράμματα φέρονται, τὸ δὲ ἐπιμεῖναι
ἐπὶ λόγῳ καὶ ἐρωτήματι καὶ ἡσυχίως ἐν μέρει ἀποκρίνασθαί τε καὶ ἐρέσθαι, d
ἧττον αὐτοῖς μέλει ἢ τὸ μηδέν· μᾶλλον δὲ ὑπερβάλλει τὸ οὐδ' οὐδὲν πρὸς τὸ
σμικρὸν ἐνεῖναι τοῖς ἀνδράσιν ἡσυχίας. ἀλλ' ἄν τινα ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ φαρέτρας
ῥηματίσκια αἰνιγματώδη ἀνασπῶντες ἀποτοξεύουσι, καὶ ἂν τούτου ζητῇς
λόγον λαβεῖν, τί εἴρηκεν, ἑτέρῳ πεπλήξῃ καινῶς μετωνομασμένῳ, περανεῖς δὲ
οὐδέποτε οὐδὲν πρὸς οὐδένα αὐτῶν οὐδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους,
ἀλλ' εὖ πάνυ φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον ἐᾶν εἶναι μήτ' ἐν λόγῳ μήτ' ἐν
ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς, ἡγούμενοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αὐτὸ στάσιμον εἶναι. τούτῳ δὲ
πάνυ πολεμοῦσι καὶ καθ' ὅσον δύνανται πανταχόθεν ἐκ|βάλλουσιν. (724)

Ἴσως, ὦ Θεόδωρε, τοὺς ἄνδρας μαχομένους ἑώρακας, εἰρηνεύουσι δὲ 5
οὐ συγγέγονας· οὐ γάρ σοι ἑταῖροί εἰσιν. ἀλλ', οἶμαι, τὰ τοιαῦτα τοῖς μαθη-
ταῖς ἐπὶ σχολῆς φράζουσιν, οὓς ἂν βούλωνται ὁμοίους αὐτοῖς ποιῆσαι.

Ποίοις μαθηταῖς, ὦ δαιμόνιε; οὐδὲ γίγνεται τῶν τοιούτων ἕτερος ἑτέρου
μαθητής, ἀλλ' αὐτόματοι ἀναφύονται, ὁπόθεν ἂν τύχῃ ἕκαστος αὐτῶν ἐνθου-
σιάσας, καὶ τὸν ἕτερον ὁ ἕτερος οὐδὲν ἡγεῖται εἰδέναι. παρὰ μὲν οὖν τούτων,
ὅπερ ἦα ἐρῶν, οὐκ ἄν ποτε λάβοις λόγον οὔτε ἑκόντων οὔτε ἀκόντων· αὐτοὺς b

S. 263, 21—S. 265, 15: Plat. Theaet. 179d—181a 12 *ἀλλ'* — 24 *εἰδέναι*: Thdrt. II 14

B (< diese Seite außer 25 *αὐτοὺς*) ION(D)

7 *τε* < Pl. 8 *ποιοῦνται ἔμπειροι* faßte Eus. offenbar im Sinne von *als Erfahrene angenommen werden, gelten*; *προσποιοῦνται ἔμπ. εἶναι* Pl. | *οὐδὲν* Pl. *οὐδὲν γὰρ* I *οὐδὲ* ON | *οἷόν τε* Pl. *οἴονται* die Hss. 10 *ἀποκρίνεσθαί* ON | *τε* < Pl. 11 *μέλει* Mras nach *μέλχει* N *μέλλει* IOD *ἔνι* Pl. 12 *μηδὲ σμικρὸν* Pl. | *τινα* I Thdrt. *τινά τι* ON Pl. 13 *ῥηματίσκια* l. (?) H. aus *ῥηματισκὰ* O* | *αἰνιματώδη* I | *ἀποτοξεύουσι* N Pl. *ἀναποτοξ.* O* (verbess. l. ? H.) *ἀνατοξ.* ID | *καὶ ἂν* I Thdrt. *καὶ ἐὰν* ON *κἂν* Pl. 14 *πεπλήξει* Pl. | *κενῶς* O[1] (verbess. z) N 15 *οὐδένα* I *ἕνα* O[1] (übergeschrieben *οὐδ'* z) N 17 *αὑτῶν* Pl. *αὐτῶν* die Hss. 19 *δὲ*] *γὰρ* I 21 *αὑτοῖς* Pl. *αὐτοῖς* die Hss. 24 *ὁ* ID < O* (eingefügt l. ? H.) N | *οὖν* < O 25 *ὅπερ ἦα ἐρῶν* Pl. *ὅπερ ἢ ἀερῶν* I (¨ über *η*) O (*ὅπερ* aus *ὁ παρὰ*, *ἢ* eingeschoben, alles l. H.) *ὅπερ ἢ ἀέρων* N *ὅπερα* (l. H. aus *ὁ παρὰ*) *ἢ ἀέρων* D

δὲ δεῖ παραλαβόντας ὥσπερ πρόβλημα ἐπισκοπεῖσθαι. Καὶ μετρίως γε 6
λέγεις. τὸ δὲ δὴ πρόβλημα ἄλλο τι παρειλήφαμεν παρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων μετὰ
ποιήσεως ἐπικρυπτομένων τοὺς πολλούς, ὡς ἡ γένεσις τῶν πάντων Ὠκεανός
τε καὶ Τηθὺς ῥεῦμα τυγχάνει καὶ οὐδὲν ἕστηκε, παρὰ δὲ τῶν ὑστέρων, ἅτε
σοφωτέρων, ἀναφανδὸν ἀποδεικνυμένων, ἵνα καὶ οἱ σκυτοτόμοι αὐτῶν τὴν
σοφίαν μάθωσιν ἀκούσαντες καὶ παύσωνται ἠλιθίως οἰόμενοι τὰ μὲν ἑστάναι,
τὰ δὲ κινεῖσθαι τῶν ὄντων, μαθόντες δὲ ὅτι πάντα κινεῖται τιμῶσιν αὐτούς; c
ὀλίγου δὲ ἐπελαθόμην, ὦ Θεόδωρε, ὅτι ἄλλοι αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεφή-
ναντο, οἷον· ‘ἀκίνητον τελέθει τῷ παντὶ ὄνομ’ εἶναι,’ καὶ ἄλλα ὅσα Μέλισσοί
τε καὶ Παρμενίδαι ἐναντιούμενοι πᾶσι τούτοις διισχυρίζονται, ὥς τε πάντα
ἐστὶ καὶ ἕστηκεν αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔχον χώραν ἐν ᾗ κινεῖται. τούτοις 7
οὖν, ὦ ἑταῖρε, πᾶσι τί χρησόμεθα; κατὰ σμικρὸν γὰρ προϊόντες λελήθαμεν
ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες, καὶ ἐὰν μή πῃ ἀμυνόμενοι διαφύγωμεν, d
δίκην δώσομεν ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς παλαίστραις διὰ γραμμῆς παίζοντες, ὅταν
ὑπ’ ἀμφοτέρων ληφθέντες ἕλκωνται εἰς τἀναντία.”

Ταῦτα μὲν ἐν Θεαιτήτῳ. μεταβὰς δὲ ἑξῆς ἐπὶ τὸν Σοφιστὴν αὖθις 8
περὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων φυσικῶν φιλοσόφων τοιάδε φησίν·

“Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδης ἡμῖν διειλέχθαι καὶ πᾶς ὅστις ἡμῖν
πώποτε ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διορίσασθαι πόσα τε καὶ ποῖά ἐστι.
Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεταί μοι διηγεῖσθαι, παισὶν ὡς οὖσιν ἡμῖν. | ὁ μὲν (725)
ὡς τρία τὰ ὄντα, πολεμεῖ δὲ ἀλλήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἄττα πῃ, τοτὲ δὲ καὶ φίλα
γιγνόμενα γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐγγόνων παρέχεται· δύο δὲ
ἕτερος εἰπών, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ἢ θερμὸν καὶ ψυχρόν, συνοικίζει τε αὐτὰ καὶ
ἐκδίδωσι. τὸ δὲ παρ’ ἡμῖν Ἐλεατικὸν ἔθνος ἅπαν, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι
πρόσθεν ἀρξάμενον, ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων οὕτω διεξέρχεται

S. 263, 21—S. 265, 15: Plat. Theaet. 179d—181a 8 *ὀλίγου* — 10 *διισχυρ.*: Thdrt. II 15 9 Parmen. fr. 8, 38 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.^{6} I 238) 18—S. 266, 8: Plat. soph. 242c—243a 20 *Μῦθόν* — S. 266, 3 *ξυνέχεται* (so): Thdrt. II 17

BION(D)

1f. *Καὶ* — *λέγεις* < B 2 *δὲ*] *γε* Pl. 3 *τῶν πάντων* I *πάντων* ON *τῶν ἄλλων πάντων* Pl. 4 *τε* < B | *ῥεύματα* Pl. 9 *οἷον* — S. 266, 2 *λέγειν* < B | *τελέθει* (auch Thdrt. und Pl. Hss.)] *τ’ ἔμεναι* Parm. | *παντὶ* (auch Thdrt. und Pl. Hss.)] *πάντ’* (= *πάντα*) Parm. 10 *ὥς τε πάντα* (wie S. 174, 22 *ὅτι τε ἀγαθὸς* = *ὅτι ἀγαθός τε*)] *ὡς ἕν τε πάντα* Pl. 16 Beachte, daß Eus. dem Thrasylus in der Anordnung der platonischen Dialoge folgt (Sophist. nach Theaetet) 18 *ἡμῖν*^{2} < ON 19 *πόσα τε*] *πότε* ON 19f. *ἐστιν. Πῇ; Μ.* Pl. 21 *φίλα* < I 22 *ἐκγόνων* Pl. 24 *ἡμῖν* Thdrt. Pl. *ἡμῶν* die Hss. | *ἅπαν* < Pl.

τοῖς μύθοις. Ἰάδες δέ [τινες] καὶ Σικελικαί τινες ὕστερον Μοῦσαι ξυνενόησαν
ὅτι συμπλέκειν ἀσφαλέστερον ἀμφότερα καὶ λέγειν ὡς τὸ ὂν πολλά τε καὶ b
ἕν ἐστιν, ἔχθρᾳ δὲ καὶ φιλίᾳ συνέχεται. διαφερόμενον γὰρ ἀεὶ ξυμφέρεται,
φασὶν αἱ συντονώτεραι τῶν Μουσῶν· αἱ δὲ μαλακώτεραι τὸ μὲν ἀεὶ ταῦτα
οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, ἐν μέρει δὲ τοτὲ μὲν ἓν εἶναί φασι τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ'
Ἀφροδίτης, τοτὲ δὲ πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὑτῷ διὰ νεῖκός τι. ταῦτα δὲ
πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω
μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν."

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· 9

"Τοὺς μὲν τοίνυν διακριβολογουμένους ὄντος τε πέρι καὶ μὴ πάντας μὲν c
οὐ διεληλύθαμεν, ὅμως δ' ἱκανῶς ἐχέτω· τοὺς δὲ ἄλλως λέγοντας αὖ θεατέον,
ἵν' ἐκ πάντων ἴδωμεν ὅτι τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτερον εἰπεῖν ὅ τι
ποτ' ἔστιν.

Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τούτους.

Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντομαχία τις εἶναι διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους.

Πῶς; 10

Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἕλκουσι, ταῖς χερσὶν
ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνοντες. τῶν γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι
πάντων διισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν d
τινι, ταὐτὸν σῶμα καὶ οὐσίαν ὁριζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων εἴ τις φήσει μὴ σῶμα
ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν.

Ἦ δεινοὺς εἴρηκας ἄνδρας· ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων πάνυ πολλοῖς προσέτυχον.

Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθέν ποθεν 11
ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἴδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν
εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπὸ τούτων ἀλήθειαν κατὰ

10—S. 267, 4: Plat. soph. 245e—246c; 15f. *Καὶ — ἀλλήλους* auch Eus. theoph. II 48 15 *Καὶ* — 21 *ὁριζόμενοι*: Thdrt. II 18

BION(D)

1 *τινες*^{1} < Pl. | *Σικελικαί* (auch Thdrt.)] *Σικελαί* Pl. | *τινες*^{2} < Dind. 2 *ἀσφαλέστερον* (auch Thdrt.)] *-στατον* Pl. 4 *φησὶν* ON | *ταῦτ'* ON 5 *ἔχειν οὕτως* BON | *ποτὲ* B, ebenso 6 5f. *ὑπ' Ἀφροδίτης* < B 6 *πολέμια* I | *αὑτῷ* O^{z} Pl. *αὐτῷ* IO*N *ἑαυτῷ* B | *ταῦτα* — 23f. *προσέτυχον* < B 11 *διελήλυθεν* I 12 *εἰδῶμεν* Pl. 15 *ἔοικέν* I | *γε* < O | *ἐν* < ON 16 *περὶ* < ON 19 *παραλαμβάνοντες* O^{z} (*-νοντας* O*) N 21 *τινα* Pl. | *τίς τί φησι* Pl. 23 *πάνυ πολλοῖς* (oder *παμπόλλοις*?) Mras *πλέον οἷς* ION *συχνοῖς* Pl. 25 *καὶ μεθ' ἕτερα. τοιγαροῦν* B | *ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου π.* Pl. 27 *ὑπ' αὐτῶν* Pl. | *κατὰ*] *καὶ τὰ* B

σμικρὰ διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντὶ οὐσίας φερομένην τινὰ προσ-
αγορεύουσιν. | ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὦ Θεαί- (726)
τητε, ἀεὶ ξυνέστηκεν.
'Αληθῆ."

Διὰ δὴ τοσούτων τοὺς πρὸ αὐτοῦ φυσικοὺς φιλοσόφους διαβέβληκεν 12
ὁ Πλάτων. ὁποίαν δὲ αὐτὸς περὶ τῶν ἐζητημένων ἐπήγετο δόξαν ἐν τοῖς
πρὸ τούτου διειλήφαμεν, ὅτε συμφωνεῖν αὐτὸν τοῖς Ἑβραίων δόγμασι καὶ
τῇ Μωσέως συντρέχειν περὶ τοῦ ὄντος διδασκαλίᾳ παριστῶμεν.

Καὶ τοὺς αὐτοῦ δὲ τοῦ Πλάτωνος διαδόχους φέρε τῷ λόγῳ θεωρή- 13
σωμεν. Πλάτωνά φασιν ἐν Ἀκαδημίᾳ συστησάμενον τὴν διατριβὴν πρῶτον b
Ἀκαδημαϊκὸν κληθῆναι καὶ τὴν ὀνομασθεῖσαν Ἀκαδημαϊκὴν φιλοσοφίαν
συστήσασθαι. μετὰ δὲ Πλάτωνα Σπεύσιππον τὸν ἐξ ἀδελφῆς Πλάτωνος,
τῆς Ποτώνης, εἶτα Ξενοκράτην, ἔπειτα Πολέμωνα τὴν διατριβὴν ὑποδέ-
ξασθαι. τούτους δὲ ἀφ' ἑστίας ἀρξαμένους εὐθὺς τὰ Πλατωνικά φασι 14
παραλύειν, στρεβλοῦντας τὰ τῷ διδασκάλῳ φανέντα ξένων εἰσαγωγαῖς
δογμάτων, ὥστε σοι μὴ εἰς μακρὸν ἐλπίζειν τὴν τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων
διαλόγων ἰσχὺν ἀποσβῆναι ἅμα τε τῇ τοῦ ἀνδρὸς τελευτῇ καὶ τὴν τῶν c
δογμάτων διαδοχὴν συναποτελευτῆσαι, μάχης ἐντεῦθεν καὶ στάσεως ἀπὸ
τῶνδε ἀρξαμένης, οὔποτε καὶ εἰς δεῦρο διαλειπούσης, τοὺς τὰ αὐτῷ φίλα
ζηλοῦν ἀσπαζομένους οὐδένας μὲν οὐδὲ ὄντας, πλὴν εἰ μὴ εἷς που ἢ δεύτερος ἐν
ὅλῳ τῷ βίῳ ἢ καί τινες ἄλλοι κομιδῇ βραχεῖς τὸν ἀριθμόν, οὐδ' αὐτοὶ πάμπαν
ἀλλότριοι τῆς ἐπιπλάστου σοφιστείας· ἐπεὶ καὶ οἱ πρόσθεν τὸν Πλάτωνα
διαδεξάμενοι τοιοίδέ τινες διαβέβληνται. Πολέμωνα γάρ φασι διαδέ- 15
ξασθαι Ἀρκεσίλαον, ὃν δὴ κατέχει λόγος ἀφέμενον τῶν Πλάτωνος δογμάτων d

6f. *ἐν τοῖς πρὸ τούτου*: S. 24, 2ff. 12 *Σπεύσιππον*: s. (Eus.-) Hier. chron. a. Abr. 1678 (122 Helm, 204 Fotheringham) 13 *Ξενοκράτην*: s. ebd. 23f. *Πολέμωνα* und *Ἀρκεσίλαον*: s. (Eus.-) Hier. chron. a. Abr. 1747 (130 Helm, 212 Fotheringham)

BION(D)

2 *ἄπλετος* ON *ἄπλητος* B *ἁπλότητος* I 3 *-κε* B 4 *Ἀληθῆ* < B 5 *φυσ. φιλ.*] *φιλοσόφους τοὺς φυσικοὺς* B 6 *δ'* B 7f. *καὶ — συντρέχειν* < B 8 *διδασκαλίᾳ* ID *διδασκαλ'* ohne Endung O *διδασκάλου* N < B 12 *Πλάτωνα*] *ταῦτα* B 13 *Ποτώνης* Gaisf. (s. Diog. L. III 1, 4 und Su(i)das unter *Πλάτων*) *Πώτωνος* die Hss. | *Ξενοκράτην* BI, ohne Endung ON 14 *τούτους — 21 οὐδ'* < B 16 *σοι — ἐλπίζειν* nml. *εἶναι* (etwa nach *ἐλπ.* ausgefallen ?): *so daß man hätte erwarten können* 17 *τἀνδρὸς* ON 19 *διαλειπούσης* I *διαλιπούσης* OGN 20 *οὐδένας* mit *ὄντας* acc. absol. | *οὐδὲ* ON < I | *εἰ μὴ* OGN < I 21 *ἀλλ' αὐτοὶ* B 22 *τὸν Πλάτωνος* B 24 *ὃν* Steph. *τὸν* die Hss.

ξένην τινὰ καί, ὥς φασι, δευτέραν συστήσασθαι Ἀκαδημίαν. φάναι γὰρ περὶ ἁπάντων ἐπέχειν δεῖν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα καὶ τοὺς εἰς ἑκάτερα λόγους ἰσοκρατεῖς ἀλλήλοις, καὶ τὰς αἰσθήσεις δὲ ἀπίστους εἶναι καὶ πάντα λόγον. ἐπῄνει γοῦν Ἡσιόδου τουτὶ τὸ ἀπόφθεγμα·

κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ νόον ἀνθρώποισιν.

ἐπειρᾶτο δὲ καὶ παράδοξά τινα ἀνακαινίζειν. *μετὰ δὲ τὸν Ἀρκεσίλαον* 16
τοὺς ἀμφὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον, τῆς τῶν προτέρων δόξης ἀποτρα-
πέντας, τρίτης Ἀκαδημίας αἰτίους γενέσθαι φασίν. "Ἔνιοι δὲ καὶ τετάρτην
προστιθέασι τὴν τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν. | τινὲς δὲ καὶ πέμπτην (727)
καταλέγουσι τὴν τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον."

Τοιαύτη μέν τις ἡ αὐτοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε διαδοχή. ὁποῖοι δὲ γεγόνασιν οἵδε τὸν τρόπον, λαβὼν ἀνάγνωθι τὰς ὧδε ἐχούσας Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου φωνάς, ἃς τέθειται ἐν τῷ πρώτῳ ὧν ἐπέγραψε Περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως·

ε'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΔΙΑΔΟΧΗΣ

"Ἐπὶ μὲν τοίνυν Σπεύσιππον τὸν Πλάτωνος μὲν ἀδελφιδοῦν, Ξενο- 5,1
κράτη δὲ τὸν διάδοχον τὸν Σπευσίππου, Πολέμωνα δὲ τὸν ἐκδεξάμενον τὴν b

5 Hes. op. 42 8-10 Sext. Emp. Pyrrh. hyp. I 220 16—S. 271, 6: Numenius, *Περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως*, I. Buch, fr. 1 Leemans, fr. I Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19), fr. 1 Mullach (reicht bei ihm bis S. 272, 11: FPhG III 153—155). Der ganze große Auszug aus dieser Schrift (bis S. 285, 2), voll Bosheit und seichter Witzelei, ist nur durch Eus. erhalten

BION(D)

1 *ξένην* (auch D)] *ξένον* (*H* 1. ? H.) N 2 *καὶ* — 4 *λόγον* < B 4 *Ἡσίοδος* I 5 *νόον*] *βίον* Hes. 9 *τὴν τῶν*] *τῶν* Sext. Hss. | *Φίλωνα* Sext. *Φιλίωνα* die Hss. | *Χαρμίδαν* I Sext., *-δην* BON 10 *τὴν τῶν* Steph. (vgl. auch I im folgenden) *τὴν* die Hss. | *περὶ τὸν* BON Sext. Hss. *περὶ τῶν τὸν* I 11 *αὐτοῦ* < B | *Πλάτωνος* BI *τοῦ Πλ.* ON 12 *ὧδε ἐχ.* < B 12f. *Πυθαγορείου* 1. (?) H. aus *Πυθαγόρου* B 13 *ἃς* — *ἐπέγραψε*] *γράφων* B | *α'* ON 15 Die Überschrift BI[1]ON | nach *διαδοχῆς* + *ἐκ τοῦ Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορικοῦ* I[z] 16 *Ἐπὶ* — S. 272, 15 *ἠγνοεῖτο* < B | *Ἐπὶ über (die Zeit) hin* | *ἀδελφιδοῦν* Steph. (s. S. 267, 12) *ἀδελφόν* die Hss. | *Ξενοκράτη* I (s. S. 269, 6) *-την* ND, ohne Endung O 17 *τόν*[2] I < ON *τοῦ* Steph. | *Σπευσίππου* (auch D)] *Πευσίππου* N | *ἐκλεξάμενον* ON

σχολὴν παρὰ Ξενοκράτους ἀεὶ τὸ ἦθος διετείνετο τῶν δογμάτων σχεδὸν δὴ
ταὐτόν, ἕνεκά γε τῆς μήπω ἐποχῆς ταυτησὶ τῆς πολυθρυλήτου τε καὶ εἰ δή
τινων τοιούτων ἄλλων. ἐπεὶ εἴς γε τὰ ἄλλα πολλαχῇ παραλύοντες, τὰ δὲ στρε-
βλοῦντες, οὐκ ἐνέμειναν τῇ πρώτῃ διαδοχῇ· ἀρξάμενοι δὲ ἀπ' ἐκείνου καὶ θᾶττον c
καὶ βράδιον διίσταντο προαιρέσει ἢ ἀγνοίᾳ, τὰ δὲ δή τινι αἰτίᾳ ἄλλῃ οὐκ ἀφι-
λοτίμῳ ἴσως. καὶ οὐ μὲν βούλομαί τι φλαῦρον εἰπεῖν διὰ Ξενοκράτη, 2
μᾶλλον μὴν ὑπὲρ Πλάτωνος ἐθέλω. καὶ γάρ με δάκνει ὅτι μὴ πᾶν ἔπαθόν τε καὶ
ἔδρων σῴζοντες τῷ Πλάτωνι κατὰ πάντα πάντῃ πᾶσαν ὁμοδοξίαν. καίτοι ἄξιος
ἦν αὐτοῖς ὁ Πλάτων, οὐκ ἀμείνων μὲν Πυθαγόρου τοῦ μεγάλου, οὐ μέντοι
ἴσως οὐδὲ φλαυρότερος ἐκείνου, ᾧ συνακολουθοῦντες σεφθέντες τε οἱ γνώρι- d
μοι ἐγένοντο πολυτιμητίζεσθαι αἰτιώτατοι τὸν Πυθαγόραν. τοῦτο δὲ οἱ 3
Ἐπικούρειοι οὐκ ὤφελον μέν, μαθόντες δ' οὖν ἐν οὐδενὶ ὤφθησαν Ἐπικούρῳ
ἐναντία θέμενοι οὐδαμῶς, ὁμολογήσαντες δὲ εἶναι σοφῷ συνδεδογμένοι καὶ
αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἀπέλαυσαν τῆς προσρήσεως εἰκότως· ὑπῆρξέ τε ἐκ τοῦ ἐπὶ
πλεῖστον τοῖς μετέπειτα Ἐπικουρείοις μηδ' αὐτοῖς εἰπεῖν πω ἐναντίον οὔτε
ἀλλήλοις οὔτε Ἐπικούρῳ μηδὲν εἰς μηδέν, ὅτου καὶ μνησθῆναι ἄξιον· ἀλλ'
ἔστιν αὐτοῖς παρανόμημα, μᾶλλον δὲ ἀσέβημα, καὶ κατέγνωσται τὸ καινοτο-
μηθέν. | διὸ τοῦτο οὐδεὶς οὐδὲ τολμᾷ, κατὰ πολλὴν δὲ εἰρήνην αὐτοῖς ἠρεμεῖ (728)
τὰ δόγματα ὑπὸ τῆς ἐν ἀλλήλοις αἰεί ποτε συμφωνίας. ἔοικέ τε ἡ Ἐπικούρου
διατριβὴ πολιτείᾳ τινὶ ἀληθεῖ, ἀστασιαστοτάτῃ, κοινὸν ἕνα νοῦν, μίαν γνώ-
μην ἐχούσῃ· ἀφ' ἧς ἦσαν καὶ εἰσὶ καί, ὡς ἔοικεν, ἔσονται φιλακόλουθοι.
τὰ δὲ τῶν Στωϊκῶν ἐστασίασται, ἀρξάμενα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ μη- 4
δέπω τελευτῶντα καὶ νῦν. ἐλέγχουσι δὲ ἀγαπώντως ὑπὸ δυσμενοῦς ἐλέγχου, οἱ
μέν τινες αὐτῶν ἐμμεμενηκότες ἔτι, οἱ δ' ἤδη μεταθέμενοι. εἴξασιν οὖν οἱ πρῶτοι b
ὀλιγαρχικωτέροις, οἳ δὴ διαστάντες ὑπῆρξαν εἰς τοὺς μετέπειτα πολλῆς μὲν

S. 268, 16—S. 271, 6: Numenius a. a. O.: fr. 1 Leemans, fr. I Thedinga, fr. 1 Mullach (FPhG III 153ff.)

B (< diese Seite) ION(D)

1 *δὴ* Mras *δὲ* die Hss. *τι* Steph. 2 *ταυτησὶ* I *ταύτης* ON | *πολυθρυλήτου* I, *-λλ-* ON 2f. *εἰ δή τινων* ON *εἰδότινων* I 3 *γε* Steph. *τε* die Hss. 5 *προαιρέσει* Steph. *παρ' αἱρέσει* I *παραινέσει* ON 5f. *οὐκ ἀφιλοτίμῳ* Toupius, *οὐκ ἂν φιλ.* die Hss. 7 *ὑπερ<δικεῖν>* Usener, Kl. Schrift. I 370 (vgl. S. 276, 17); aber hier kommt der Gegensatz wohl schärfer ohne *-δικεῖν* heraus: *nicht εἰπεῖν διὰ Ξ., vielmehr ὑπὲρ Πλ.* 8 *σῴζοντες* Steph. *συζῶντες* die Hss. 9 *ἀμείνων* und 10 *φλαυρότερος* Steph. *ἄμεινον* und *-τερον* die Hss. 11 *πολυτιμητίζεσθαι* I *πολλοί, τιμητ.* ON 12 *ὤφελον* nml. *μαθεῖν τοῦτο* | *δ' οὖν* I *δὲ* ON 13 *συνδεδεγμένοι* ND 14 *ἀπέλαυσαν* Steph. *ἔπαυσαν* die Hss. | *προσρήσεως* ON *προρρ.* I 14f. *ὑπῆρξέ — πλεῖστον und es galt meistenteils* 18 *διὸ* Usener ebd. *διὰ* ON *καὶ διὰ* I 19 *αἰεί* I *ἀεί* ON 21 *ἀφ'* (*von ... aus, vermittels*)] *ἐφ'* Usener ebd. (wäre richtig, wenn *φιλακόλ.* fehlte) 22 *ἀρξάμενα* IN²D, *-μενοι* ON¹ 23 *ὑπὸ unter Verwendung* 24 *ἐμμενηκότες* I

τοῖς προτέροις, πολλῆς δὲ τῆς ἀλλήλοις ἐπιτιμήσεως αἴτιοι, εἰσί τε ἑτέρων ἕτεροι
Στωϊκώτεροι· καὶ μᾶλλον ὅσοι πλεῖον περὶ τὸ τεχνικὸν ὤφθησαν μικρολόγοι·
αὐτοὶ γὰρ οὗτοι τοὺς ἑτέρους ὑπερβαλλόμενοι τῇ τε πολυπραγμοσύνῃ τοῖς
τε σκαρ‹ι›φηθμοῖς ἐπετίμων θᾶττον. πολὺ μέντοι τούτων πρότερον 5
ταὐτὰ ἔπαθον οἱ ἀπὸ Σωκράτους ἀφελκύσαντες διαφόρους τοὺς λόγους, ἰδίᾳ
μὲν Ἀρίστιππος, ἰδίᾳ δὲ Ἀντισθένης καὶ ἀλλαχοῦ ἰδίᾳ οἱ Μεγαρικοί τε καὶ c
Ἐρετρικοὶ ἢ εἴ τινες ἄλλοι μετὰ τούτων. αἴτιον δέ, ὅτι τρεῖς θεοὺς τιθε- 6
μένου Σωκράτους καὶ φιλοσοφοῦντος αὐτοῖς ἐν τοῖς προσήκουσιν ἑκάστῳ
ῥυθμοῖς οἱ διακούοντες τοῦτο μὲν ἠγνόουν, ᾤοντο δὲ λέγειν πάντα αὐτὸν
εἰκῇ καὶ ἀπὸ τῆς νικώσης αἰεὶ προστυχῶς ἄλλοτε ἄλλης τύχης, ὅπως πνέοι.
ὁ δὲ Πλάτων πυθαγορίσας (ᾔδει δὲ τὸν Σωκράτην μηδαμόθεν ἢ ἐκεῖθεν 7
δὴ τὰ αὐτὰ ταῦτα [εἰπεῖν καὶ] γνόντα εἰρηκέναι) ὧδε οὖν καὶ αὐτὸς συνεδή-
σατο τὰ πράγματα, οὔτε εἰωθότως οὔτε δὴ εἰς τὸ φανερόν· διαγαγὼν δὲ d
ἕκαστα ὅπῃ ἐνόμιζεν, ἐπικρυψάμενος ἐν μέσῳ τοῦ δῆλα εἶναι καὶ μὴ δῆλα,
ἀσφαλῶς μὲν ἐγράψατο, αὐτὸς δὲ αἰτίαν παρέσχε τῆς μετ' αὐτὸν στάσεώς τε
ἅμα καὶ διολκῆς τῆς τῶν δογμάτων, οὐ φθόνῳ μὲν οὐδέ γε δυσνοίᾳ· ἀλλ' οὐ
βούλομαι ἐπὶ ἀνδράσι πρεσβυτέροις εἰπεῖν ῥήματα οὐκ ἐναίσιμα. τοῦτο δὲ 8
‹δεῖ› μαθόντας ἡμᾶς ἐπανενεγκεῖν ἐκεῖσε μᾶλλον τὴν γνώμην, καὶ ὥσπερ ἐξ
ἀρχῆς προὐθέμεθα χωρίζειν αὐτὸν Ἀριστοτέλους καὶ Ζήνωνος, οὕτως καὶ νῦν τῆς
Ἀκαδημίας, | ἐὰν ὁ θεὸς ἀντιλάβηται, χωρίζοντες ἐάσομεν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ (729)
νῦν εἶναι Πυθαγόρειον· ὡς νῦν μανικώτερον, ἢ Πενθεῖ τινι προσῆκε, διελκό-

S. 268, 16—S. 271, 6: Numenius a. a. O.: fr. 1 Leemans, fr. I Thedinga, fr. 1 Mullach (FPhG III 153ff.) 7 *τρεῖς θεούς*: s. Numen. oben S. 40, 13ff. 13 *οὔτε δὴ εἰς τὸ φανερὸν* usw.: s. Numen. oben S. 178, 6ff.

B (< diese Seite) ION(D)

1 *δὲ τῆς*] *δ' ἔτι* Leemans | *εἰσί τε*] *εἰσέτι* die Ausgaben mit Ausnahme der Giffords, obwohl auch D *εἰσί τε* hat 4 *σκαριφηθμοῖς* Dind. (s. Aristoph. ra. 1497, wo *σκαριφηθμοῖσι*, nicht *σκαριφησμοῖσι* oder gar *σκαριφισμοῖσι* zu lesen ist; vgl. *μυκηθμός, κηληθμός, ἑλκηθμός*. Mras) *σκαρφηθμοῖς* die Hss. *σκαριφισμοῖς* Vig. Not. | *πολὺ* I *πολλοὶ* ON 5 *ταῦτα* ND 7 *ἢ* ID *οἱ* ON (*οἵ*) | *εἴ* (auch N)] *οἵ* D 8 *αὐτοῖς für sie* (die drei Götter) 9 *διακούοντες* ON *διακούσοντες* (so) I 10 *ὅπως πνέοι wie der Wind des Zufalls blies* 12 *δὴ* Usener ebd. *διὰ* die Hss. | *εἰπεῖν καὶ* I (*τε καὶ*) ON [ ] Mras, *εἰπόντα καὶ* Usener ebd. | *εἰρηκέναι* < Usener; aber *εἰδέναι* mit acc. c. inf. schon bei Plat. leg. 902ab; Eus. Bd. I S. 174, 12 13 *οὔτε*[1] (auch D)] *εἴτε* N | *δὴ* Mras *δὲ* die Hss. | *διαγαγὼν*] *διατάττων* Usener ebd.; aber s. Plat. polit. 273c *κάλλιστα πάντα διάγει* 16 *τῆς τῶν* ON *τῶν* I | *φθόνῳ* (auch D)] *φθονῶ* ON (verbess. 1. ? H.) 17f. *δὲ δεῖ* Mras *δὲ* I *δὲ χρὴ* ON *δεῖ* Usener 18 *ἐπανενεγκεῖν* ON *ἐπενεγκεῖν* I

μενος πάσχει μὲν κατὰ μέλη, ὅλος δ' ἐξ ὅλου ἑαυτοῦ μετατίθεταί τε καὶ ἀντι-
μετατίθεται οὐδαμῶς. ὅπως οὖν ἀνὴρ μεσεύων Πυθαγόρου καὶ Σωκρά- 9
τους, τοῦ μὲν τὸ σεμνὸν ὑπαγαγὼν μέχρι τοῦ φιλανθρώπου, τοῦ δὲ τὸ κομψὸν
τοῦτο καὶ παιγνιῆμον ἀναγαγὼν ἀπὸ τῆς εἰρωνείας εἰς ἀξίωμα καὶ ὄγκον
καὶ αὐτὸ τοῦτο κεράσας Σωκράτει Πυθαγόραν, τοῦ μὲν δημοτικώτερος, τοῦ b
δὲ σεμνότερος ὤφθη.

Ἀλλ' οὐ γάρ τοι ταῦτα διαιτήσων ἦλθον, μὴ περὶ τούτων οὔσης νῦν μοι τῆς 10
ζητήσεως, ἃ δὲ προὐδέδοκτο· καὶ εἶμι ἐκεῖσε ἢ δὴ φροῦδος ἀναδραμεῖν δοκῶ
μοι, μὴ καί που ἀποκρουσθῶμεν τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης. Πολέμωνος 11
δὲ ἐγένοντο γνώριμοι Ἀρκεσίλαος καὶ Ζήνων· πάλιν γὰρ αὐτῶν μνησθήσο-
μαι ἐπὶ τέλει. Ζήνωνα μὲν οὖν μέμνημαι εἰπὼν Ξενοκράτει, εἶτα δὲ Πολέ-
μωνι φοιτῆσαι, αὖθις δὲ παρὰ Κράτητι κυνίσαι· νυνὶ δὲ αὐτῷ λελογίσθω ὅτι c
καὶ Στίλπωνός τε μετέσχε καὶ τῶν λόγων τῶν Ἡρακλειτείων. ἐπεὶ 12
γὰρ συμφοιτῶντες παρὰ Πολέμωνι ἐφιλοτιμήθησαν ἀλλήλοις, συμπαρέλαβον
εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην ὁ μὲν Ἡράκλειτον καὶ Στίλπωνα ἅμα καὶ Κρά-
τητα, ὧν ὑπὸ μὲν Στίλπωνος ἐγένετο μαχητής, ὑπὸ δὲ Ἡρακλείτου αὐστη-
ρός, κυνικὸς δὲ ὑπὸ Κράτητος· ὁ δ' Ἀρκεσίλαος Θεόφραστον ἴσχει καὶ Κράν-
τορα τὸν Πλατωνικὸν καὶ Διόδωρον, εἶτα Πύρρωνα, ὧν ὑπὸ μὲν Κράν-
τορος πιθανουργικός, ὑπὸ Διοδώρου δὲ σοφιστής, ὑπὸ δὲ Πύρρωνος ἐγένετο
παντοδαπὸς καὶ ἴτης καὶ οὐδέν. ὅ<θεν> καὶ ἐλέγετο περὶ αὐτοῦ ᾀδόμενόν 13
τι ἔπος παραγωγὸν καὶ ὑβριστικόν· d

πρόσθε Πλάτων, ὄπιθεν [δὲ] Πύρρων, μέσσος Διόδωρος.

S. 268, 16—S. 271, 6: Numenius a. a. O.: fr. 1 Leemans, fr. I Thedinga, fr. 1 Mullach (FPhG III 153ff.) 7—S. 277, 9: Numenius ebd. fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 (bis S. 272, 11) und fr. 2 (von dort an) Mullach (FPhG III 153—158) **10f.** *μνησθήσομαι*: S. 274, 11ff. 22 Vers des Aristo (nach Hom. Il. VI 181), s. Diog. L. IV 6, 33

B (< diese Seite) ION(D)

1 *πάσχειν* I | *ὅλος* IOND* *ὅλως* D ausgebess. | *τε* I < ON 1f. *ἀντικατατίθεται* ON 2 *οὐδαμω* (so) O | *ὅπως οὖν*] *ὁπωσοῦν* IN *οπωσου* O | *μεσσεύων* die Hss. 5 *Πυθαγόρας* I 7 *τοι* OG *τι* IN 8 *ἢ*] *εἰ* ON 8f. *φροῦδος* — *μοι ich werde, glaub' ich, nicht (zurück) gehen, sondern zurücklaufen* 11 *Ξενοκράτει* und *Πολέμωνι*: beide Dative als gleichwertig mit *πρός* mit Akk. gefühlt; vgl. übrigens auch *μαθητεύειν τινί* 12 *αὐτῷ λελογίσθω* (*-γίστω* I) *soll ihm angerechnet sein* 17 *ἴσχει* (praesens histor.) IO *ἔχει* N < D; *ἴσχεν* Diels (in einem in Löwen aufbewahrten Exemplar von Thedingas Dissert., s. Leemans 78) 20 *ὅ<θεν>* Leemans; s. die oben zu 22 zitierte Stelle des Diog.: *ὅθεν καὶ ἐλέγετο ἐπ' αὐτοῦ* . . . 22 *πρόσθεν* die Hss. | *μέσος* die Hss.

Τίμων δὲ καὶ ὑπὸ Μενεδήμου τὸ ἐριστικόν φησι λαβόντα ἐξαρτυθῆναι, εἴπερ γε δή φησι περὶ αὐτοῦ·

τῇ μὲν ἔχων Μενεδήμου ὑπὸ στέρνοισι μόλιβδον
θεύσεται ἢ <’ς> Πύρρωνα τὸ πᾶν κρέας ἢ Διόδωρον.

| ταῖς οὖν Διοδώρου, διαλεκτικοῦ ὄντος, λεπτολογίαις τοὺς λογισμοὺς τοὺς 14
Πύρρωνος καὶ τὸ σκεπτικὸν καταπλέξας διεκόσμησε λόγου δεινότητι τῇ Πλά- (730)
τωνος φλήναφόν τινα κατεστωμυλμένον καὶ ἔλεγε καὶ ἀντέλεγε καὶ μετεκυλινδεῖτο κἀκεῖθεν κἀντεῦθεν, ἑκατέρωθεν, ὁπόθεν τύχοι, παλινάγρετος καὶ δύσκριτος καὶ παλίμβολός τε ἅμα καὶ παρακεκινδυνευμένος, οὐδέν τι εἰδώς, ὡς αὐτὸς ἔφη, γενναῖος ὤν· εἶτά πως ἐξέβαινεν ὅμοιος τοῖς εἰδόσιν, ὑπὸ σκιαγραφίας τῶν λόγων παντοδαπὸς πεφαντασμένος.

ς'. *ΠΕΡΙ ΑΡΚΕΣΙΛΑΟΥ ΤΟΥ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ ΥΠΟΣΤΗΣΑΜΕΝΟΥ*

Τοῦ τε Ὁμηρικοῦ Τυδείδου ὁποτέροις μετείη ἀγνοουμένου, οὔτε εἰ Τρω- 6,1 b
σὶν ὁμιλέοι οὔτε εἰ καὶ Ἀχαιοῖς, οὐδὲν ἧττον Ἀρκεσίλαος ἠγνοεῖτο. τὸ γὰρ c
ἕνα τε λόγον καὶ ταὐτόν ποτ’ εἰπεῖν οὐκ ἐνῆν ἐν αὐτῷ οὐδέ γε ἠξίου ἀνδρὸς εἶναί πω τὸ τοιοῦτο δεξιοῦ οὐδαμῶς. ὠνομάζετο οὖν

δεινὸς σοφιστής, τῶν ἀγυμνάστων σφαγεύς.

ὥσπερ γὰρ αἱ Ἔμπουσαι ἐν τοῖς φάσμασι τοῖς τῶν λόγων ὑπὸ παρα- 2
σκευῆς τε καὶ ὑπὸ μελέτης ἐφάρματτεν, ἐγοήτευεν, οὐδὲν εἶχεν εἰδέναι οὔτε

S. 271, 7—S. 277, 9: Numenius a. a. O.: fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 und 2 Mullach (FPhG III 153—158) 3f. Timo sill. fr. 16 Wachsmuth (Corpusc. poës. epic. Gr. lud. II 115f.), fr. 31 Diels (Poët. phil. frgg. 192); s. auch Diog. L. IV 6, 33 14f. vgl. Hom. Il. V 85f. 18 fr. adesp. 323 Nauck (TGF^2 900)

B (ab 15 *τὸ γὰρ*) ION(D)

3 *μὲν*] *γὰρ* Diog. a. a. O. | *Μενέδημον* ein Teil der Hss. des Diog. 4 *ἢ ’ς* Meineke *ἢ* die Hss. *εἰς* Diog. 8 *ἑκατέροθεν* ON | *ἑκατ. ὁπόθεν*] *ὁποτέρωθεν* Wilamowitz, *Antigonos von Karystos*, Berlin 1881 (Philol. Untersuch. 4. Heft) S. 73 Anm. 9 *τι* ON *τε* I 10f. *σκιαγραφίας* ID *σκιογραφίας* G (O zerstört) N 12f. Die Überschrift I^z (a. R.) < BON; I^z läßt *πεφαντασμένως* auf *ὑποστησαμένου* folgen (aus 11) 14 *ὁπότερος* O* (verbess. z) 15 *ἠγνεῖτο* I | *γὰρ* < B 16 *ταὐτόν*] *τὸν αὐτόν* Wilamowitz, Hermes 11 (1876) 303 | *ποτε* BON | *ἠξίου* BI < ON 17 *πω* < B mit Wilamowitz, Hermes a. a. O. 19 *φάσμασι* ION *φαντάσμασι* B 20 *ὑπὸ* ION < B

αὐτὸς οὔτε τοὺς ἄλλους ἐᾶν· ἐδειμάτου δὲ καὶ κατεθορύβει καὶ σοφισμάτων
γε καὶ λόγων κλοπῆς φερόμενος τὰ πρῶτα κατέχαιρε τῷ ὀνείδει καὶ ἠβρύνετο
θαυμαστῶς, ὅτι μήτε τί αἰσχρὸν ἢ καλὸν μήτε ἀγαθὸν μήτε αὖ κακόν ἐστι
τί ᾔδει, ἀλλ' ὁπότερον εἰς τὰς ψυχὰς πέσοι τοῦτο εἰπὼν αὖθις μεταβαλὼν d
ἀνέτρεπεν ἂν πλεοναχῶς ἢ δι' ὅσων κατεσκευάκει. ἦν οὖν ὕδραν τέμνων 3
ἑαυτὸν καὶ τεμνόμενος ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀμφότερα ἀλλήλων δυσκρίτως καὶ τοῦ
δέοντος ἀσκέπτως, πλὴν τοῖς ἀκούουσιν ἤρκεσεν, ὁμοῦ τῇ ἀκροάσει εὐπρόσω-
πον ὄντα θεωμένοις· ἦν οὖν ἀκουόμενος καὶ βλεπόμενος ἥδιστος, ἐπεί γε
προσειθίσθησαν ἀποδέχεσθαι αὐτοῦ τοὺς λόγους ἰόντας ἀπὸ καλοῦ προσ-
ώπου τε καὶ στόματος οὐκ ἄνευ τῆς ἐν τοῖς ὄμμασι φιλοφροσύνης. δεῖ δὲ 4
ταῦτα ἀκοῦσαι μὴ ἁπλῶς, ἀλλ' ἔσχεν ὧδε ἐξ ἀρχῆς· | συμβαλὼν γὰρ ἐν παισὶ (731)
Θεοφράστῳ, ἀνδρὶ πρᾴῳ καὶ οὐκ ἀφυεῖ τὰ ἐρωτικά, διὰ τὸ καλὸς εἶναι ἔτι
ὢν ὡραῖος τυχὼν ἐραστοῦ Κράντορος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, προσεχώρησε μὲν
τούτῳ, οἷα δὲ τὴν φύσιν οὐκ ἀφυὴς τρεχούσῃ χρησάμενος αὐτῇ ῥᾳδίᾳ γε
θερμουργῶς ὑπὸ φιλονεικίας, μετασχὼν μὲν Διοδώρου εἰς τὰ πεπανουργη-
μένα πιθάνια ταῦτα τὰ κομψά, ὡμιληκὼς δὲ Πύρρωνι (ὁ δὲ Πύρρων ἐκ Δημοκρί-
του ὥρμητο ἁμόθεν γέ ποθεν) οὕτως μὲν δὴ ἔνθεν καταρτυθείς, πλὴν τῆς προσ- b
ρήσεως, ἐνέμεινε Πυρρωνείως τῇ πάντων ἀναιρέσει. Μνασέας γοῦν καὶ 5

S. 271, 7—S. 277, 9: Numenius a. a. O.: fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 und 2 Mullach (FPhG III 153—158)

BION(D)

1 *δὲ*] *τε* B   1f. *καὶ λόγων καὶ σοφισμ.* B   2 *ἠμβρύνετο* BI   3 *μήτε ἀγαθὸν* I *μήτε οὖν ἀγ.* B < ON | *μήτε αὖ* (auch D)] *ἢ* B *μήτε ἂν* N   3f. beachte die Künstelei in der Stellung der beiden *τί*: das eine zu Anfang, das andere am Schluß; etwa Persiflage der Diktion des Arcesilaus? Mras   4 *ἀλλ'* — S. 275, 1 *ἐλέγξαι* < B   5 *ἀνέτρεπεν* ID *ἐπέτρεπεν* ON¹ (*ἀ* 2. H. über *ἐ*)   6 *ἀμφότερα* — *δυσκρίτως in beiden Hinsichten schwer voneinander zu scheiden* | *ἀλλήλων*] *ἀλληλίζων* Vig. Not.   7 *ἤρκεσεν*] *ἤρεσεν* Toupius *ἤρεσκεν* Vig. Not.   8 *γε* Mras *τε* die Hss.   10 *ἐν* eingefügt O^z   12 *οὐκ ἀφυεῖ* I *οὐκ εὐφυεῖ* G (O zerstört) N | *καλὸxς* N *καλῶς* D (*ὸς* 1. ? H. über *ῶς*) *καλῶς* O   13 *Κράντορος* ID *Κράτορος* ON¹ (verbess. 2. H.)   14 *ῥᾳδίᾳ* (von Wilamowitz [s. zu S. 272, 8] S. 49 Anm. 10 eingeklammert) zu *τρεχούσῃ* | *γε* Mras *τε* ON < I   15 *θερμουργὸς* Gaisf. *θερμουργῷ* Steph. | *πανουργημένα* ON   16 *πιθάνια* offenbar Deminutiv zu *πιθανά*; dieses oder *πιθήνια* Vig. Not.   17 *ἁμόθεν* Thedinga *ὁμόθεν* die Hss. *ὁπόθεν* Vig. | *οὕτως* Kiessling *οὗτος* die Hss. | *ἔνθεν* <*κἄνθεν*> Wilamowitz ebd. S. 50 Anm.   17f. *πλὴν τ. προσρήσ.*, d. h. *ohne sich Πυρρώνειος zu nennen*, s. S. 274, 4f. | *προρρήσεως* I   18 *ἐνέμεινε*] *ἐν* übergeschrieben O^z | *Πυρρωνείως* Wilamowitz ebd. *Πύρρωνι ὡς* die Hss.

Φιλόμηλος καὶ Τίμων οἱ σκεπτικοὶ σκεπτικὸν αὐτὸν προσονομάζουσιν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ἦσαν, ἀναιροῦντα καὶ αὐτὸν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ πιθανόν.

λεχθεὶς οὖν ἂν αἰτίᾳ τῶν Πυρρωνείων Πυρρώνειος, αἰδοῖ τοῦ ἐραστοῦ 6
ὑπέμεινε λέγεσθαι Ἀκαδημαϊκὸς ἔτι. ἦν μὲν τοίνυν Πυρρώνειος, πλὴν τοῦ ὀνόματος· Ἀκαδημαϊκὸς δ' οὐκ ἦν, πλὴν τοῦ λέγεσθαι. οὐ γὰρ πείθομαι τοῦ Κνιδίου Διοκλέους φάσκοντος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις *Διατριβαῖς* Ἀρκεσίλαον φόβῳ τῶν Θεοδωρείων τε καὶ Βίωνος τοῦ σοφιστοῦ ἐπεισιόντων τοῖς c
φιλοσοφοῦσι καὶ οὐδὲν ὀκνούντων ἀπὸ παντὸς ἐλέγχειν, αὐτὸν ἐξευλαβηθέντα, ἵνα μὴ πράγματα ἔχῃ, μηδὲν μὲν δόγμα ὑπειπεῖν φαινόμενον, ὥσπερ δὲ τὸ μέλαν τὰς σηπίας προβάλλεσθαι πρὸ ἑαυτοῦ τὴν ἐποχήν. τοῦτ' οὖν ἐγὼ οὐ πείθομαι.

οἱ δ' οὖν ἔνθεν ἀφορμηθέντες, ὅ τε Ἀρκεσίλαος καὶ Ζήνων, 7
ὑπὸ τοιούτων ἀρωγῶν, ἀμφοτέροις συμπολεμούντων λόγων, τῆς μὲν ἀρχῆς ὅθεν ἐκ Πολέμωνος ὡρμήθησαν ἐπιλανθάνονται, διαστάντες δέ γε καὶ σφέας αὐτοὺς ἀρτύναντες d

σὺν δ' ἔβαλον ῥινούς, σὺν δ' ἔγχεα καὶ μένε' ἀνδρῶν
χαλκεοθωρήκων· ἀτὰρ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι
ἔπληντ' ἀλλήλῃσι, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνὴρ
ἐδνοπάλιζεν.
| ἔνθα δ' ἅμ' οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν (732)
ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων

τῶν Στωϊκῶν·

οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ γὰρ οὐκ ἐβάλλοντο ὑπ' αὐτῶν, ἀγνοού- 8
μενοι ᾗ ἦσαν ἁλῶναι δυνατώτεροι. ἡλίσκοντο δὲ τῆς βάσεως αὐτοῖς σεισθείσης, εἰ μήτε ἀρχὴν ἔχοιεν μήτε μάχεσθαι ἀφορμήν. ἡ μὲν δὴ ἀρχὴ ἦν τὸ μὴ Πλα-

S. 271, 7—S. 277, 9: Numenius a. a. O.: fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 und 2 Mullach (FPhG III 153—158) 13f. *διαστάντες — ἀρτύναντες*: nach Hom. Il. XII 86 15-21 Hom. Il. IV 447—449, XIII 131, IV 472, 450f.; vgl. Eus. theoph. II 47

B (< diese Seite) ION(D)

3 *ἂν αἰτίᾳ* Heinichen *ἀναίτια* IN^1D *ἀναιτία* O *ἐναιτία* N^2; *λεχθεὶς — ἂν indem er hätte genannt werden können* 7 gemeint Jünger des *Θεόδωρος ἄθεος*, s. Diog. L. II 8, 97 | *Βίωνος*: des Borystheniten | *ἐπεξιόντων* Wilamowitz (s. zu S. 272, 8) S. 313 Anm. 8 *ἀπὸ παντὸς mit allen Mitteln* 8f. *ἐξευλαβηθέντα* IN^2 *ἐξεβλαβηθέντα* ON^1D 9 *ὑπειπεῖν* ID *ἐπειπεῖν* ON | *δὲ*] *γὰρ* I 12 *τῆς* und *ἀρχῆς* I *τὴν* und *ἀρχὴν* ON 13 [*ἐκ Πολ.*] Usener, Kl. Schr. I 372, aber s. S. 275, 7 *ὃς δὴ ὁ Κηφισόδωρος* und S. 276, 4 *ἄλλῃ, εἰς Πλάτωνα* | *γε* < ON 15 *δ'*[1]] *ῥ'* Hom. 16 *χαλκεοθωράκων· αὐτὰρ* ON 17 *ἀλλήλοισι* I | *ὀρυγμαδὸς* I 21 *ὀλλύντων*: *τῶν Ἀκαδημαϊκῶν* 24 <*τοῦ*> *μάχ.* Diels

τωνικὰ λέγοντας αὐτοὺς ἐλέγξαι· τὸ δὲ μηδὲ ἔχειν τινὰ ἀφορμὴν ἦν, εἴπερ
μόνον ἕν τι μετέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὅρου τοῦ περὶ τῆς καταληπτικῆς φαντασίας
ἀφελόντες. ὅπερ νῦν μὲν οὐκ ἔστι μηνύειν μοι ἐν καιρῷ, μνησθήσομαι 9
δ' αὐτοῦ αὖθις ἐπὰν κατὰ τοῦτο μάλιστα γενέσθαι μέλλω. διαστάντες δ' οὖν b
εἰς τὸ φανερὸν ἔβαλλον ἀλλήλους οὐχ οἱ δύο, ἀλλ' ὁ Ἀρκεσίλαος τὸν Ζήνωνα.
ὁ γὰρ Ζήνων εἶχε δή τι τῇ μάχῃ σεμνὸν καὶ βαρὺ καὶ Κηφισοδώρου τοῦ ῥήτορος
οὐκ ἄμεινον· ὃς δὴ ὁ Κηφισόδωρος, ἐπειδὴ ὑπ' Ἀριστοτέλους βαλλόμενον
ἑαυτῷ τὸν διδάσκαλον Ἰσοκράτην ἑώρα, αὐτοῦ μὲν Ἀριστοτέλους ἦν ἀμαθὴς
καὶ ἄπειρος, ὑπὸ δὲ τοῦ καθορᾶν ἔνδοξα τὰ Πλάτωνος ὑπάρχοντα οἰηθεὶς
κατὰ Πλάτωνα τὸν Ἀριστοτέλην φιλοσοφεῖν, ἐπολέμει μὲν Ἀριστοτέλει, ἔβαλλε c
δὲ Πλάτωνα καὶ κατηγόρει ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἰδεῶν, τελευτῶν εἰς τὰ ἄλλα,
ἃ οὐδ' αὐτὰ ᾔδει, ἀλλὰ τὰ νομιζόμενα ἀμφ' αὐτῶν ᾗ λέγεται ὑπονοῶν. πλὴν 10
οὕτως μὲν ὁ Κηφισόδωρος, ᾧ ἐπολέμει μὴ μαχόμενος, ἐμάχετο ᾧ μὴ πολε-
μεῖν ἐβούλετο. ὁ μέντοι Ζήνων καὶ αὐτός, ἐπειδὴ τοῦ Ἀρκεσιλάου μεθίετο,
εἰ μὲν μηδὲ Πλάτωνι ἐπολέμει, ἐφιλοσόφει δήπου ἐμοὶ κριτῇ πλείστου ἀξίως,
ἕνεκά γε τῆς εἰρήνης ταύτης. εἰ δ' οὐκ ἀγνοῶν μὲν ἴσως τὰ Ἀρκεσιλάου, τὰ
μέντοι Πλάτωνος ἀγνοῶν, ὡς ἐξ ὧν αὐτῷ ἀντέγραψεν ἐλέγχεται, [ὅτι] ἐποίησεν d
ἐναντία καὐτός, μήτε ὃν ᾔδει πλήττων ὅν τε οὐκ ἐχρῆν ἀτιμότατα καὶ αἴσχι-
στα περιυβρικώς, καὶ ταῦτα πολὺ κάκιον ἢ προσήκει κυνί. πλὴν διέδειξέ 11

S. 271, 7—S. 277, 9: Numenius a. a. O.: fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 und 2 Mullach (FPhG III 153—158) 3f. *μνησθήσομαι δ' αὐτοῦ*: S. 276, 9ff.

BION(D)

1 *ἀλλὰ μετασχὼν τὸ* (< *δὲ*) B | *μηδὲ*] *μὴ* B | *ἦν* Vig. Not. *ἦν* die Hss. | *εἴπερ* BON *εἶπον* I *εἴ που* Vig. Not. 3 *μοι* BI *με* ON 4 *αὖθις* < B 6 *δή* < B | *Κηφισοδώρου* BON *Κοφισιδώρου* I (das 1. *ο* 1. H. auf Ras.) 7 *ὁ* < B | *Κοφισόδωρος* I | *ἐπεὶ* B 8 *Ἰσοκράτην* B *Ἰσοκράτη* IN (-*σω*-) D, ohne Endung O 10 *ἐπολέμει*] *ἐμάχετο* B | *Ἀριστοτέλης* B 11 *καὶ κατηγόρει* <, B | *τἄλλα* ON 12 *αὐτὰ* BON *αὐτὸς* I | *ἀλλὰ — ὑπονοῶν* < B | *αὐτῶν* I *αὐτὸν* ON | *ᾗ*] *ἢ* ON | *ὑπονοιῶν* OG 13 *οὕτως* ION *οὗτος* B | *μὲν* < B | *Κοφισόδωρος* I 15 *ἐμοὶ — πλείστου* < B 16 *ἕνεκά — εἰ δ'* < B | *εἰ δ'*: nml. *ἐπολέμει Πλάτωνι* | *οὐκ*] *οὐδ'* B | *ἀγνοῶν* BI *ἀγνοῶ* ON 17 *ὡς — αὐτῷ* < B | *ἐποίησεν* Leemans *ὅτι ἐποίησεν* ION *ποιήσας* B 18 *καὐτός* I (vgl. S. 276, 11; S. 282, 11; S. 283, 15; *τἀμήχανον* S. 280, 9; *κἀμφοτέρωθεν* S. 281, 16) | *ἀτίμως* B | *καὶ αἴσχιστα* < B 19 *καὶ* — S. 276, 4 *Πλάτωνα*[1] < B | (*προσ*)*ήκει* in O zerstört, *προσῆκε* G und Usener, Kl. Schr. I 369 | *διέδειξέ* auch in O erkennbar, *ἔδειξέ* G; Konstruktion des prädikativen Partizips: *Er zeigte (durch sein Verhalten), daß er aus Großmut sich von Arc. fernhielt*

γε μὴν μεγαλοφροσύνῃ ἀποσχόμενος τοῦ Ἀρκεσιλάου. ἤτοι γὰρ ἀγνοίᾳ τῶν
ἐκείνου ἢ δέει τῶν Στωϊκῶν

πολέμοιο μέγα στόμα πευκεδανοῖο

ἀπετρέψατο ἄλλῃ, εἰς Πλάτωνα. ἀλλὰ καὶ περὶ μὲν τῶν Ζήνωνι εἰς Πλάτωνα
κακῶς τε καὶ αἰδημόνως οὐδαμῶς νεωτερισθέντων εἰρήσεταί μοι αὖθίς ποτε,
ἐὰν | φιλοσοφίας σχολὴν ἀγάγω· μή ποτε μέντοι ἀγάγοιμι σχολὴν τοσαύτην, (733)
τούτου οὖν ἕνεκεν, εἰ μὴ ὑπὸ παιδιᾶς. τὸν δ' οὖν Ζήνωνα ὁ Ἀρκεσίλαος 12
ἀντίτεχνον καὶ ἀξιόνικον ὑπάρχοντα θεωρῶν τοὺς παρ' ἐκείνου ἀποφερομέ-
νους λόγους καθῄρει καὶ οὐδὲν ὤκνει. καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἃ ἐμεμά- 13
χητο ἐκείνῳ οὔτ' ἴσως εἰπεῖν ἔχω εἴ τε καὶ εἶχον οὐδὲν ἔδει νῦν αὐτῶν μνη-
σθῆναι· τὸ δὲ δόγμα τοῦτο αὐτοῦ πρώτου εὑρομένου καὐτὸ καὶ τὸ ὄνομα βλέ-
πων εὐδοκιμοῦν ἐν ταῖς Ἀθήναις, τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, πάσῃ μη-
χανῇ ἐχρῆτο ἐπ' αὐτήν. ὁ δ' ἐν τῷ ἀσθενεστέρῳ ὢν καὶ ἡσυχίαν ἄγων οὐ b
δυνάμενος ἀδικεῖσθαι, Ἀρκεσιλάου μὲν ἀφίετο, πολλὰ ἂν εἰπεῖν ἔχων, ἀλλ' οὐκ
ἤθελε, τάχα δὲ μᾶλλον ἄλλως, πρὸς δὲ τὸν οὐκέτι ἐν ζῶσιν ὄντα Πλάτωνα
ἐσκιομάχει καὶ τὴν ἀπὸ ἁμάξης πομπείαν πᾶσαν κατεθορύβει, λέγων ὡς οὔτ' ἂν
τοῦ Πλάτωνος ἀμυναμένου ὑπερδικεῖν τε αὐτοῦ ἄλλῳ οὐδενὶ μέλον, εἴ τε μελή-
σειεν Ἀρκεσιλάῳ, αὐτός γε κερδανεῖν ᾤετο ἀποτρεψάμενος ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν
Ἀρκεσίλαον. τοῦτο δὲ ἤδη καὶ Ἀγαθοκλέα τὸν Συρακόσιον ποιήσαντα τὸ c

S. 271, 7—S. 277, 9: Numenius a. a. O.: fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 und 2 Mullach (FPhG III 153—158) 3 Hom. Il. X 8 19f. *τὸ σόφισμα*: **s. Diod. S. XX 3—14**

BION(D)

1 *μὴν* I < ON 3 *πτολέμοιο* Hom. 4 *ἀπεστρέψατο* ND | *ἀλλ' ἢ* ND | [*εἰς Πλάτωνα*^{1}] Usener, Kl. Schr. I 372, aber vgl. S. 274, 12f. und S. 275, 7 | *Ζήνωνος* B 5 *καλῶς* Dind. | beachte die Künstelei in der Nachstellung des *οὐδαμῶς* 6 *ἄγω* B | *σχολήν*^{2} *ποτε* I 7 *τούτου* — S. 277, 9 *φόβους* < B | *οὖν*^{1}] *γοῦν* Steph.; aber vgl. S. 278, 9 *ὁ οὖν* | *ὑπὸ παιδιᾶς zum Vergnügen* 9 *καί*^{2} < I 10 beachte, daß dem *οὔτ'* entspricht *εἴ τε*; ebenso *μήτε — εἴ τε* S. 280, 7f. 13f. *οὐ — ἀδικεῖσθαι*: Anspielung auf die stoische Sentenz, daß dem Weisen nichts Übles, also auch kein Unrecht widerfahren kann, s. Stoic. vet. frgg. III fr. 578—580 v. Arnim (Leemans) | *καί* ON < I 14 *Ἀρκεσιλάου* Wyttenbach, Animadvers. in Plut. Moralia, zu p. 190a (Bd. VI S. 1103 sein. Ausg.) *Ἀρκεσιλάω* die Hss. 16 *ἐσκιομάχει* IOD *ἐσκιαμάχει* N ausgebess. (1. H.?) und Steph. | *ἀπὸ ἁμάξης*: Anspielung auf attische Festprozessionen, besonders an den Eleusinien, wobei die Teilnehmer vom Wagen herab die Zuschauer verspotteten | *ὡς* zu den beiden Partizipien (*μέλον* accus. absol.) 17 *ἀμυνομένου* Steph. | *ὑπερδικεῖν* (auch D)] *ὑπερδικαιεῖν* N | *μέλλον* I 19 *ἤδη* Gaisf. *ἤδε* die Hss. | *Συρακόσιον* I *Συρρακούσιον* ON

σόφισμα ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους. οἱ Στωϊκοὶ δὲ ὑπήκουον ἐκπεπληγμένοι· 14
ʽἁ μοῦσα γὰρ αὐτοῖς οὐδὲ τότε ἦν φιλόλογος οὐδ' ἐργάτις' χαρίτων, ὑφ' ὧν
ὁ Ἀρκεσίλαος τὰ μὲν περικρούων, τὰ δὲ ὑποτέμνων, ἄλλα δ' ὑποσκελίζων
κατεγλωττίζετο αὐτοὺς καὶ πιθανὸς ἦν. τοιγαροῦν πρὸς οὓς μὲν ἀντέλεγεν
ἡττωμένων, ἐν οἷς δὲ λέγων ἦν καταπεπληγμένων, δεδειγμένον πως τοῖς τότε
ἀνθρώποις ὑπῆρχε μηδὲν εἶναι μήτ' οὖν ἔπος μήτε πάθος μήτε ἔργον ἐν βραχὺ
μηδὲ ἄχρηστον τοὐναντίον ὀφθῆναί ποτ' ἄν, εἴ τι μὴ Ἀρκεσιλάῳ δοκεῖ τῷ d
Πιταναίῳ· τῷ δ' ἄρα οὐδὲν ἐδόκει οὐδ' ἀπεφαίνετο οὐδὲν μᾶλλον ἢ ῥηματίσκια
ταῦτ' εἶναι καὶ φόβους.

ζ'. ΠΕΡΙ ΛΑΚΥΔΟΥ ΤΟΥ ΤΟΝ ΑΡΚΕΣΙΛΑΟΝ ΔΙΑΔΕΞΑΜΕΝΟΥ

| Περὶ δὲ Λακύδου βούλομαί τι διηγήσασθαι ἡδύ. ἦν μὲν δὴ Λακύδης 7,1
ὑπογλισχρότερος καί τινα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικός, οὗτος ὁ εὐδοκιμῶν (734)
παρὰ τοῖς πολλοῖς, αὐτὸς μὲν ἀνοιγνὺς τὸ ταμεῖον, αὐτὸς δ' ὑποκλείων. καὶ b
προῃρεῖτο δὲ ὧν ἐδεῖτο καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐποίει πάντα δι' αὐτουργίας, οὔ τί
που αὐτάρκειαν ἐπαινῶν οὐδ' ἄλλως πενίᾳ χρώμενος οὐδ' ἀπορίᾳ δούλων, ᾧ
γε ὑπῆρχον δοῦλοι ὁπόσοι γοῦν· τὴν δὲ αἰτίαν ἔξεστιν εἰκάζειν. ἐγὼ δὲ 2
ὃ ὑπεσχόμην τὸ ἡδὺ διηγήσομαι. ταμιεύων γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν μὲν κλεῖδα
περιφέρειν ἐφ' ἑαυτοῦ οὐκ ᾤετο δεῖν, ἀποκλείσας δὲ κατετίθει μὲν ταύτην
εἴς τι κοῖλον γραμματεῖον· σημηνάμενος δὲ δακτυλίῳ τὸν μὲν δακτύλιον κατ- c

S. 271, 7—277, 9: Numenius a. a. O.: fr. 2 Leemans, fr. II Thedinga, fr. 1 und 2 Mullach (FPhG III 153—158) 2 *ἁ — ἐργάτις*: nach Pind. Isthm. 2, 6 12—S. 280, 17: Numenius a. a. O.: fr. 3 Leemans, fr. III Thedinga, fr. 3 Mullach (FPhG III 158—160)

BION(D)

1 δ' ON | nach *ἐκπεπληγμένοι* nimmt Leemans mit Unrecht eine Lücke an 4 *αὐτοὺς* (auch D)] *αὐτοῖς* N 8 *οὐδ'*] *οὐδὲ* ON 10f. Die Überschrift *Περὶ — διαδ.* BI; *"Οπως ὁ τῶν δηλουμένων ἦν βίος· περὶ — διαδ.* ON; *ʽΟποῖος τῶν δηλ. ὁ βίος* + I[z] vor *περί*, nach *διαδεξαμένου*: *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* 12ff.: Die folgende Erzählung auch bei Diog. L. IV 8, 59. Darüber R. Hirzel, Hermes 18 (1883) 1—16 (daß eine Komödie zugrunde liege, ist eine ganz verkehrte Ansicht) 13 *ὁ*[1] < B 14 *ὑποκλείων heimlich schließend* (außer an unserer Stelle bisher nur noch in einem Gießener Papyrus, s. Preisigke, *Wörterbuch d. gr. Papyrusurkunden*, 2, Berlin 1927, 663) BO[1] *ἀποκλείων* IO[z]N 16 *οὐδ'*[2]] *οὐδὲ* B 17 *τὴν — εἰκάζειν* < B | *δὲ*[2]] *δ'* B 18 *τὸ ἡδὺ* < B | *γὰρ* < B | *αὐτὸς* BI *ἑαυτὸς* ON* (*ἑ* ausradiert) | *τὴν*] *τὸν* I 20 *εἴς*] *ὥσ* G (O zerstört) | *μὲν* < B 20f. *κατεκύλιε*] *κατέκλειε* B

εκύλιε διὰ τοῦ κλείθρου ἔσω εἰς τὸν οἶκον μεθιείς, ὡς δὴ ὕστερον, ἐπειδὴ πά-
λιν ἐλθὼν ἀνοίξειε τῇ κλειδί, δυνησόμενος ἀνελὼν τὸν δακτύλιον αὖθις μὲν
ἀποκλείειν, εἶτα δὲ σημαίνεσθαι, εἶτα δ' ἀναβάλλειν ὀπίσω πάλιν ἔσω τὸν
δακτύλιον διὰ τοῦ κλείθρου. τοῦτο οὖν τὸ σοφὸν οἱ δοῦλοι κατανοήσαν- 3
τες, ἐπειδὴ προΐοι Λακύδης εἰς περίπατον ἢ ὅποι ἄλλοσε, καὶ αὐτοὶ ἀνοίξαντες
ἂν κἄπειτα, ὥς σφιν ἦν θυμός, τὰ μὲν φαγόντες, τὰ δ' ἐμπιόντες, ἄλλα δὲ
ἀράμενοι ἐκ περιόδου ταῦτα ἐποίουν, ἀπέκλειον μέν, ἐσημαίνοντο δέ, τὸν δα-
κτύλιον πολλά γε αὐτοῦ καταγελάσαντες εἰς τὸν οἶκον διὰ τοῦ κλείθρου ἠφίε- d
σαν. ὁ οὖν Λακύδης πλήρη μὲν καταλιπών, κενὰ δὲ εὑρισκόμενος τὰ 4
σκεύη ἀπορῶν τῷ γιγνομένῳ, ἐπειδὴ ἤκουσε φιλοσοφεῖσθαι παρὰ τῷ Ἀρκεσι-
λάῳ τὴν ἀκαταληψίαν, ᾤετο τοῦτο ἐκεῖνο αὐτῷ συμβαίνειν περὶ τὸ ταμεῖον.
ἀρξάμενός τε ἔνθεν ἐφιλοσόφει παρὰ τῷ Ἀρκεσιλάῳ μηδὲν μήτε ὁρᾶν μήτε
ἀκούειν ἐναργὲς ἢ ὑγιές· καί ποτε ἐπισπασάμενος τῶν προσομιλούντων αὑτῷ
τινα εἰς τὴν οἰκίαν ἰσχυρίζετο πρὸς αὐτὸν ὑπερφυῶς, ὡς ἐδόκει, τὴν ἐποχὴν
καὶ ἔφη· 'Τοῦτο μὲν ἀναμφίλεκτον ἐγώ σοι ἔχω φράσαι, αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ
μαθών, οὐκ ἄλλου πειραθείς.' | κἄπειτα ἀρξάμενος περιηγεῖτο τὴν ὅλην 5
τοῦ ταμείου συμβᾶσαν αὑτῷ πάθην. 'Τί οὖν ἄν,' εἶπεν, 'ἔτι Ζήνων λέγοι πρὸς (735)
οὕτως ὁμολογουμένην διὰ πάντων φανεράν μοι ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἀκαταληψίαν; ὃς
γὰρ ἀπέκλεισα μὲν ταῖς ἐμαυτοῦ χερσίν, αὐτὸς δὲ ἐσημηνάμην, αὐτὸς δὲ
ἀφῆκα μὲν εἴσω τὸν δακτύλιον, αὖθις δ' ἐλθὼν ἀνοίξας τὸν μὲν δακτύλιον
ὁρῶ ἔνδον, οὐ μέντοι καὶ τὰ ἄλλα, πῶς οὐ δικαίως ἀπιστούντως τοῖς πράγμασιν
ἔξω; οὐ γάρ πω φήσω, εἰπεῖν, ἔγωγ' ἐπελθόντα τινὰ κλέψαι ταῦτα ὑπάρχοντος b
ἔνδον τοῦ δακτυλίου.' καὶ ὃς ἀκούων, ἦν γὰρ ὑβριστής, ἐκδεξάμενος τὸ πᾶν 6

S. 277, 12—S. 280, 17: Numenius a. a. O.: fr. 3 Leemans, fr. III Thedinga, fr. 3 Mullach (FPhG III 158—160)

BION(D)

1 *δὴ* Hirzel a. a. O. 3³, *δ'* die Hss. | *ὕστερον — πάλιν* < B **6** *σφιν* OGN *σφυν* I *φιν* B *σφίσιν* Steph. **7** *ταὐτὰ* Leemans | *καὶ ἀπέκλειον* B | *καὶ τὸν* Steph. **8** *γε* Steph. *τε* die Hss. **9** *δ'* B | *εὑρισκόμενος* I *εὑρισκόμενα* G (O zerstört) N *εὑρίσκων* B **10** *γινομένῳ* B **11** *αὑτῷ* Steph. *αὐτῶ* die Hss. **12** *ἀρξάμενός* (auch D)] *ἀρξάμενοί* ON¹ (verbess. 2. H.) **13** *τῶν προσομιλοῦντα* B **14** *τινα* < B **15** *ἐγώ σοι* < B **16** *κἄπειτα*] *καὶ* B | *περιηγεῖτο*] *διηγεῖται* B **17** *συμβᾶσαν* Steph. *πᾶσαν* ION < B | *αὑτῷ* < B | *Τί* — S. 279, 2 *κενοδοξίαν* < B **18** *πάντων* ‹*τε*› Hirzel a. a. O. 4 **19** *ἐμαυτοῦ*] *αὐτοῦ* O¹ (verbess. z) | *ἐλημηνάμην* I **22** *πω* (s. S. 269, 15 *εἰπεῖν πω* und S. 272, 17 *εἶναί πω*) *φήσω* I, *που φήσω* OGN, *τολμήσω* seit Vig. alle Ausgaben, auch Leemans | *εἰπεῖν* *sozusagen, z. B.*, wie *φέρε εἰπεῖν* Mras | *ἔγωγ' ἐπελθόντα* Hirzel a. a. O. 5 *ἔγωγέ τι ἐλθόντα* die Hss.

ὡς ἔσχεν ἀκοῦσαι, μόλις καὶ πρότερον ἑαυτοῦ κρατῶν, ἀπέρρηξε γέλωτα
καὶ μάλα πλατὺν γελῶν τε ἔτι καὶ καγχάζων διήλεγχεν ἅμα αὐτοῦ τὴν κενο-
δοξίαν. ὥστε ἔκτοτε Λακύδης ἀρξάμενος οὐκέτι μὲν τὸν δακτύλιον ἔσω ἐνέ-
βαλλεν, οὐκέτι δὲ τοῦ ταμείου ἐχρῆτο ἀκαταληψίᾳ, ἀλλὰ κατελάμβανε τὰ
ἀφειμένα καὶ μάτην ἐπεφιλοσοφήκει. οὐ μέντοι ἀλλὰ οἵ γε παῖδες φόρ- 7
τακες ἦσαν καὶ οὐ θατέρᾳ ληπτοί, οἷοι δὲ οὗτοι οἱ κωμῳδικοί [τε καὶ] Γέται c
τε καὶ Δακοὶ κἀκ τῆς Δακικῆς λαλεῖν στωμυλήθρας κατεγλωττισμένοι, ἐπεί
γε τοῖς Στωϊκοῖς τὰ σοφίσματα ἤκουσαν, εἴτε καὶ ἄλλως ἐκμαθόντες, εὐθὺς
τοῦ τολμήματος ᾔεσαν καὶ παρελύοντο αὐτοῦ τὴν σφραγῖδα καὶ τοτὲ μὲν
ἑτέραν ἀντ' ἐκείνης ὑπετίθεσαν, τοτὲ δὲ οὐδὲ ἄλλην, διὰ τὸ οἴεσθαι ἐκείνῳ
γε ἀκατάληπτα ἔσεσθαι καὶ οὕτω καὶ ἄλλως. ὁ δὲ εἰσελθὼν ἐσκοπεῖτο· 8
ἀσήμαντον δὲ τὸ γραμματεῖον θεωρῶν ἢ σεσημασμένον μέν, σφραγῖδι δ'
ἄλλῃ, ἠγανάκτει· τῶν δὲ σεσημάνθαι λεγόντων, αὐτοῖς γοῦν τὴν σφραγῖδα d
ὁρᾶσθαι τὴν αὐτοῦ, ἠκριβολογεῖτο ἂν καὶ ἀπεδείκνυε· τῶν δ' ἡττωμένων
τῇ ἀποδείξει φαμένων, εἰ μή τι ἔπεστιν ἡ σφραγὶς αὐτὸν ἴσως ἐπιλελῆσθαι
καὶ μὴ σημήνασθαι· καὶ μὴν αὐτός γε ἔφη σημηνάμενος μνημονεύειν καὶ
ἀπεδείκνυε καὶ περιῄει τῷ λόγῳ καὶ ἐδεινολογεῖτο πρὸς αὐτούς, οἰόμενος
παίζεσθαι, καὶ προσώμνυεν. οἱ δ' ὑπολαβόντες τὰς προσβολὰς ἐκείνου 9
αὐτοί γε ᾤοντο ὑπ' αὐτοῦ παίζεσθαι, ἐπεὶ σοφῷ γε ὄντι δεδόχθαι τῷ Λακύδῃ
εἶναι ἀδοξάστῳ ὥστε καὶ ἀμνημονεύτῳ· μνήμην γὰρ εἶναι δόξαν· ἔναγχος
γοῦν τοῦ | χρόνου ἔφασαν ἀκοῦσαι ταῦτα αὐτοῦ πρὸς τοὺς φίλους. τοῦ 10
δ' ἀναστρέφοντος αὐτοῖς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ λέγοντος οὐκ Ἀκαδημαϊκὰ (736)

S. 277, 12—S. 280, 17: Numenius a. a. O.: fr. 3 Leemans, fr. III Thedinga, fr. 3 Mullach (FPhG III 158—160)

BION(D)

3f. *ἐνέβαλε* ON 4 *κατελάμβανε begriff* 5 *οὐ* — S. 280, 7 *Λακύδης* < B | *γε* Steph. *τε* die Hss. | *φόρτακες Schelme* 6 *θατέρᾳ* Gaisf. nach Toupius *θάτερα* die Hss.; *οὐ θ. ληπτοί* (s. Bd. I S. 169, 10): *nicht bloß mit einer Hand, also nicht leicht zu fangen* (s. Sachregister unter „Sprichwörtliche Wendungen") | [*τε καὶ*] Mras *οἰκέται* Hirzel < Giff. 7 *Δακοὶ*] *Δᾶοι* Hirzel. Beachte, daß in den Augen des Syrers Numenius die Daker Gauner sind, während bei Menander in den Epitrepontes richtig dem biederen *Δᾶος* der Gauner *Συρίσκος* gegenübersteht 8 *γε* Mras *τε* die Hss.; *ἐπεί γε τοῖς — ἤκουσαν da sie ja den St. ihre Sophismen abgehört hatten.* Der Dativ bei *ἀκούειν* sonst nur dichterisch (Homer, bes. *κλῦθί μοι*, und Soph. El. 226 und 228); dies paßt zu S. 278, 6 *σφιν* | *εὐθὺ* Steph. 11 *οὕτως* ON 14 *αὐτοῦ* I *αὐτὴν* ON 15 *καὶ* + vor *φαμένων* Steph. | *μή τι*] *μηκέτι* Hirzel a. a. O. 6 16 *γε* Gaisf. *τε* die Hss. 21 *φίλους* <*λέγοντος*> Usener, Kl. Schr. I 371 22 *αὐτοῖς* I *αὐτοῦ* ON

αὐτοὶ φοιτῶντες εἰς Στωϊκῶν τινος τὰ λεκτέα ἑαυτοῖς ἀνεμάνθανον κἀκεῖθεν
ἀρξάμενοι ἀντεσοφίστευον καὶ ἦσαν ἀντίτεχνοι κλέπται Ἀκαδημαϊκοί· ὁ δὲ Στωϊ-
κῶς ἐνεκάλει· οἱ παῖδες δὲ τὰ ἐγκλήματα παρέλυον αὐτῷ ὑπὸ ἀκαταληψίας
οὐκ ἄνευ τωθασμῶν τινων. διατριβαὶ οὖν ἦσαν πάντων ἐκεῖ καὶ λόγοι 11
καὶ ἀντιλογίαι· καὶ ἓν οὐδὲν ἐν τῷ μέσῳ κατελείπετο, οὐκ ἀγγεῖον, οὐ τῶν b
ἐν ἀγγείῳ τιθεμένων, οὐχ ὅσα εἰς οἰκίας κατασκευὴν ἄλλ' ἔστι συντελῆ.
καὶ ὁ Λακύδης τέως μὲν ἠπόρει, μήτε λυσιτελοῦσαν ἑαυτῷ θεωρῶν τὴν 12
τοῖς ἑαυτοῦ δόγμασι βοήθειαν εἴ τε μὴ ἐξελέγχοι πάντα ἀνατρέψεσθαι
ἑαυτῷ δοκῶν, πεσὼν εἰς τἀμήχανον τοὺς γείτονας ἐκεκράγει καὶ τοὺς θεούς,
καὶ ἰοὺ ἰοὺ καὶ φεῦ φεῦ καὶ νὴ τοὺς θεοὺς καὶ νὴ τὰς θεὰς ἄλλαι τε ὅσαι ἐν
ἀπιστίαις δεινολογουμένων εἰσὶν ἄτεχνοι πίστεις, ταῦτα πάντα ἐλέγετο βοῇ
ἅμα καὶ ἀξιοπιστίᾳ. τελευτῶν δέ, ἐπεὶ μάχην εἶχεν ἀντιλεγομένην ἐπὶ 13
τῆς οἰκίας, αὐτὸς μὲν ἂν δήπουθεν ἐστωϊκεύετο πρὸς τοὺς παῖδας, τῶν παίδων c
δὲ τὰ Ἀκαδημαϊκὰ ἰσχυριζομένων, ἵνα μηκέτι πράγματα ἔχοι, οἰκουρὸς ἦν
φίλος τοῦ ταμείου προσκαθήμενος. οὐδὲν δὲ εἰς οὐδὲν ὠφελῶν ὑπιδόμενος οἷ
τὸ σοφὸν αὐτῷ ἔρχεται, ἀπεκαλύψατο· "'Ἄλλως,' ἔφη, 'ταῦτα, ὦ παῖδες, ἐν
ταῖς διατριβαῖς λέγεται ἡμῖν, ἄλλως δὲ ζῶμεν.'"
Ταῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ Λακύδου. τούτου δὲ γίνονται ἀκουσταὶ πολλοί, 14
ὧν εἷς ἦν διαφανὴς ὁ Κυρηναῖος Ἀρίστιππος. ἐκ πάντων δ' αὐτοῦ τῶν γνω- d
ρίμων τὴν σχολὴν αὐτοῦ διεδέξατο Εὔανδρος καὶ οἱ μετὰ τοῦτον. μεθ' 15
οὓς Καρνεάδης ὑποδεξάμενος τὴν διατριβὴν τρίτην συνεστήσατο Ἀκαδημίαν.
λόγων μὲν οὖν ἀγωγῇ ἐχρήσατο ᾗ καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπετή-

S. 277, 12—S. 280, 17: Numenius a. a. O.: fr. 3 Leemans, fr. III Thedinga, fr. 3 Mullach (FPhG III 158—160)

BION(D)

1 *εἰς — τινος* nml. *διδασκαλεῖον* 2f. *Στωϊκῶς* Hirzel a. a. O. 6 *-κός* die Hss. *-κοῖς* Steph. 3 *ὑπὸ unter Verwendung von, mittels* 4 *πάντων ἐκεῖ* I *πάντ' ἐκεῖ* OGN *παντελεῖς* Hirzel ebd. 6 *ἄλλ' — συντελῆ*] *ἢ ἄλλο τι συντελεῖ* Wyttenbach, Animadvers. in Plut. Moralia, zu p. 96a (Bd. VI S. 653 sein. Ausg.) | *ἔστι*] *ἔτι* Steph. 7 *καὶ τέως* B | *ἠπόρει*] *ἠποίει* I 8 *ἀνατρέψεσθαι* ON *ἀναστρέψεσθαι* I *ἀναστρέψασθαι* B 9 *πεσὼν οὖν* Hirzel a. a. O. 7; aber vgl. S. 279, 14f. *ἡττωμένων . . . φαμένων* 10 *καί*[1] < B | *καὶ φεῦ καὶ φεῦ* B 11 *ταῦτα* — 18 *Λακύδου* < B 12 *ἅμα καὶ* ON *καὶ* I | *ἀντιλεγομένην (Kampf, auf den sich entgegengesetzte Meinungen konzentrieren, Kampf des Widerspruches)* I *ἀντιλεγομένους* ON *-γόμενος* Usener, Kl. Schr. I 370 14 *ἔχοι* (Subj. Lacydes) Steph. *ἔχοιεν* die Hss. 15 *φίλος*] *ἔφεδρος*? Hirzel a. a. O. 7 | *προκαθήμενος* Steph.; aber *τοῦ ταμείου* hängt von *φίλος* ab | *ὑπειδόμενος* ON 18 *τούτου δὲ*] *τοῦ δὲ Λακύδου* B 20 *μετ' αὐτόν* ON 22 *ὁ* < B

δευε τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν καὶ πάντα ἀνεσκεύαζε τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· μόνῳ δ' ἐν τῷ περὶ τῆς ἐποχῆς λόγῳ πρὸς αὐτὸν διέστη, φὰς ἀδύνατον εἶναι ἄνθρωπον ὄντα περὶ ἁπάντων ἐπέχειν· διαφορὰν δὲ εἶναι ἀδήλου καὶ ἀκαταλήπτου καὶ πάντα μὲν εἶναι ἀκατάληπτα, οὐ πάντα δὲ ἄδηλα. | μετεῖχε δὲ οὗτος καὶ τῶν Στωϊκῶν λόγων, πρὸς οὓς καὶ ἐριστικῶς ἱστάμενος (737) *ἐπὶ πλέον ηὐξήθη, τοῦ φαινομένου τοῖς πολλοῖς πιθανοῦ, ἀλλ' οὐ τῆς ἀληθείας στοχαζόμενος· ὅθεν καὶ πολλὴν παρέσχε τοῖς Στωϊκοῖς ἀηδίαν. γράφει δ' οὖν καὶ ὁ Νουμήνιος περὶ αὐτοῦ ταῦτα·*

η'. ΠΕΡΙ ΚΑΡΝΕΑΔΟΥ ΤΟΥ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ ΥΠΟΣΤΗΣΑΜΕΝΟΥ

"Καρνεάδης δὲ ἐκδεξάμενος παρ' Ἡγησίνου, χρεὼν φυλάξαι ὅσα ἀκί- 8,1
νητα καὶ ὅσα κεκινημένα ἦν, τούτου μὲν ἠμέλει, εἰς δ' Ἀρκεσίλαον, εἴτ' οὖν b
ἀμείνω εἴτε καὶ φαυλότερα ἦν, ἐπανενεγκὼν διὰ μακροῦ τὴν μάχην ἀνενέαζε."

Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει· 2

"Ἦγε δ' οὖν καὶ οὗτος καὶ ἀπέφερεν ἀντιλογίας τε καὶ στροφὰς λεπτο-
λόγους συνέφερε τῇ μάχῃ ποικίλλων ἐξαρνητικός τε καὶ καταφατικός τε ἦν κἀμ- c
φοτέρωθεν ἀντιλογικός· εἴ τε που ἔδει τι καὶ θαῦμα ἐχόντων λόγων, ἐξηγεί-

11-13 Numenius a. a. O.: fr. 4 Leemans, fr. IV Thedinga, fr. 4 (alle Bruchstücke aus Kap. 8) Mullach (FPhG III 161 ff.) **15**—S. 283, 17: ders. fr. 5 Leemans, fr. V Thedinga, fr. 4 Mullach (FPhG III 161 f.)

BION(D)

5 *ἐριστικῶς* O^1 aus *-κὸς* **9f.** Die Überschrift in BI^1ON | *τρίτην* übergeschrieben I^z | nach *ὑποστ.* + *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I^z **11** *Καρνεάδης* — S. 283, 3 *πλείω* < B | *ἐκδεξάμενος ‹τὴν σχολὴν›* Leemans (eher *‹τὴν διατριβὴν›*, s. S. 284, 11) | *παρ' Ἡγησίνου* Steph. am Schluß seiner Ausgabe (unter den Verbesserungen von Druckfehlern), aber erst von Dind. (s. Praef. p. XIII Anm.) verwertet (von Giff. wieder übersehen und erst unter den Addenda et Corrig. des II. Bd. verwertet) *παρ' ἥγησιν οὐ* die Hss. **13** *διὰ μακροῦ* (*nach längerer Zwischenzeit*) I *δ. μικροῦ* ON **15** *Ἦγε . . . καὶ ἀπέφερεν führte Argumente ins Treffen und nahm sie wieder zurück* | *τε* verbindet *ἀπέφερεν* und *συνέφερε* **16** *συνέφερε*] *ἐπέφερε* Usener, Kl. Schr. I 369 | *καὶ* < ON | *καταφατικός* Wyttenbach, Animadvers. in Plut. Mor., zu p. 19d (Bd. VI S. 207 sein. Ausg.) *καταφαντικός* I *καταφρονητικός* OGN | *τε*²: ihm entspricht *καὶ* in *κἀμφ.* **16f.** *κἀμφοτέρωθεν* ID *κἀμφοτέροθεν* ON^1 (verbess. 2. H.) **17** *εἴ τε* (wie S. 280, 8)] *εἰ δὲ* Vig. marg.

ρετο λάβρος οἷον ποταμὸς ῥοώδης, σφοδρῶς ῥέων, πάντα καταπιμπλὰς τὰ
τῇδε καὶ τἀκεῖθι, καὶ εἰσέπιπτε καὶ συνέσυρε τοὺς ἀκούοντας διὰ θορύβου.
τοιγαροῦν ἀπάγων τοὺς ἄλλους αὐτὸς ἔμενεν ἀνεξαπάτητος, ὃ μὴ προσῆν 3
τῷ Ἀρκεσιλάῳ. ἐκεῖνος μέν γε περιερχόμενος τῇ φαρμάξει τοὺς συγκορυβαντι-
ῶντας ἔλαθεν ἑαυτὸν πρῶτον ἐξηπατηκὼς μὴ ᾐσθῆσθαι, πεπεῖσθαι δ' ἀληθῆ d
εἶναι, ἃ λέγει, διὰ τῆς ἁπαξαπάντων ἀναιρέσεως χρημάτων. κακὸν δὲ 4
ἦν ἂν κακῷ ἐπανακείμενον, ὁ Καρνεάδης τῷ Ἀρκεσιλάῳ, μὴ χαλάσας τι σμι-
κρόν, ὑφ' οὗ οὐκ ἄπρακτοι ἔμελλον ἔσεσθαι, κατὰ τὰς ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ λεγο-
μένας αὐτῷ θετικάς τε καὶ ἀρνητικὰς φαντασίας τοῦ εἶναι τόδε τι ζῷον ἢ μὴ
ζῷον εἶναι. τοῦτο οὖν ὑπανείς, ὥσπερ οἱ ἀναχάζοντες θῆρες βιαιότερον 5
καὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἱεῖσιν εἰς τὰς αἰχμὰς καὐτὸς ἐνδοὺς δυνατώτερον ἐπῆλ-
θεν· ἐπεί τε ὑποσταίη τε καὶ εὖ τύχοι, τηνικαῦτα ἤδη καὶ οὗ προὐδέδοκτο
ἑκὼν ἠμέλει καὶ οὐκ ἐμέμνητο. | τὸ γὰρ ἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς 6
πράγμασιν ἐνεῖναι συγχωρῶν, ὥσπερ ξυνεργαζόμενος τῆς ζητήσεως τρόπῳ (738)
παλαιστοῦ δεινοῦ λαβὴν δοὺς περιεγίγνετο ἔνθεν. κατὰ γὰρ τὴν τοῦ πιθανοῦ
ῥοπὴν ἑκάτερον παρασχὼν οὐδέτερον εἶπε βεβαίως καταλαμβάνεσθαι. ἦν γοῦν
ληστὴς καὶ γόης σοφώτερος. παραλαβὼν γὰρ ἀληθεῖ μὲν ὅμοιον ψεῦδος, 7
καταληπτικῇ δὲ φαντασίᾳ καταληπτὸν ὅμοιον καὶ ἀγαγὼν εἰς τὰς ἴσας, οὐκ
εἴασεν οὔτε τὸ ἀληθὲς εἶναι οὔτε τὸ ψεῦδος, ἢ οὐ μᾶλλον τὸ ἕτερον τοῦ

S. 281, 15—S. 283, 17: Numenius a. a. O.: fr. 5 Leemans, fr. V Thedinga, fr. 4 Mullach (FPhG III 161 f.)

B (< diese Seite) ION(D)

1 *λάβρος* I *ἄπορος* ON | *σφ. ῥέων* von Gaisf. eingeklammert < Dind. | *καταπιμπλὰς* N^2 *καταπιπλὰς* ION^{1}D 2 *διὰ* IO (undeutlich) N, *δίχα* G 4 *μέν γε* ON *γε* I *γὰρ* Steph. | *περιεχόμενος* I 5 *ἔλαθεν* usw.: *sein Irrtum war seine Anschauung, daß die Richtigkeit seiner Meinungen nicht auf den Sinneswahrnehmungen beruhe, sondern auf der durch die ἀναίρ. ἁπ. χρ. vermittelten subjektiven Überzeugung* 8 *ὑφ' — ἔσεσθαι das es seinen Gegnern ermöglichen sollte, nicht unwirksam gegen ihn vorzugehen, nämlich* ... 10 *οὖν* OGN *αὖ* I | *ὑπανείς* = 7f. *χαλάσας τι σμικρόν* 11 *ἑαυτοὺς* I < ON | *καὐτὸς* (auch D)] *καὶ αὐτὸς* N | *ἐπῆλθεν* Steph. *ἐπελθεῖν* die Hss. 12 *οὗ* Steph. *οὐ* die Hss. | *προὐδέδοκτο* Giff. *προδέδοκτο* I *προυδέδεκτο* ON^2 *προδέδεκτο* N^{1}D 14 *ξυνεργαζόμενος*] *ξυνεργάτης* Thedinga, *ξυνέριθος* Usener, Kl. Schr. I 372. Sinn dieses und der folgenden Worte: er ging wie ein geschickter Ringer vor, der sich scheinbar eine Blöße gibt, um gerade dadurch seinen Gegner zu überwältigen 17 *ληστὴς* Steph. (s. S. 283, 5) *λῷστος* die Hss. | *μὲν* IDO^{z}N^2 < O^{1}N^1 18 *καταληπτικῇ — ὅμοιον anderseits ein durch die κ. φ. erfaßbares Gleiches (Wahres)* | *καταληπτὸν* I *καταληπτικὸν* OGN *ἀκατάληπτον* Usener a. a. O. 371 (ganz verkehrt!) | *εἰς τὰς ἴσας* nml. *πλάστιγγας (lances)* der Waage

ἑτέρου ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ. ἦν οὖν ὀνείρατα ἀντὶ ὀνειράτων, 8
διὰ τὸ ὁμοίας φαντασίας ἀληθέσιν εἶναι τὰς ψευδεῖς, ὡς ἀπὸ ᾠοῦ κηρίνου b
πρὸς τὸ ἀληθινὸν ᾠόν. συνέβαινεν οὖν τὰ κακὰ καὶ πλείω. καὶ μέντοι 9
λέγων ὁ Καρνεάδης ἐψυχαγώγει καὶ ἠνδραποδίσατο. ἦν δὲ κλέπτων μὲν
ἀφανής, φαινόμενος δὲ ληστής, αἱρῶν καὶ δόλῳ καὶ βίᾳ τοὺς καὶ πάνυ
σφόδρα παρεσκευασμένους. πᾶσα γοῦν Καρνεάδου διάνοια ἐνίκα καὶ οὐδε- 10
μία ἡτισοῦν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ οἷς προσεπολέμει ἦσαν εἰπεῖν ἀδυνατώτεροι.

Ἀντίπατρος γοῦν ὁ κατ' αὐτὸν γενόμενος ἔμελλε μὲν καὶ ἀγωνιᾶν τι 11
γράφειν, πρὸς δ' οὖν τοὺς ἀπὸ Καρνεάδου καθ' ἡμέραν ἀποφερομένους c
λόγους οὔποτε ἐδημοσίευσεν, οὐκ ἐν ταῖς διατριβαῖς, οὐκ ἐν τοῖς περιπάτοις
οὐδὲ εἶπεν οὐδὲ ἐφθέγξατο οὐδ' ἤκουσέ τις αὐτοῦ, φασίν, οὐδὲ γρῦ· ἀντι-
γραφὰς δὲ ἐπανετείνετο καὶ γωνίαν λαβὼν βιβλία κατέλιπε γράψας τοῖς ὕστε-
ρον, οὔτε νῦν δυνάμενα καὶ τότε ἦν ἀδυνατώτερα πρὸς οὕτως ἄνδρα ὑπέρμεγαν
φανέντα καὶ καταδόξαντα εἶναι τοῖς τότε ἀνθρώποις τὸν Καρνεάδην. d
ὅμως δέ, καίτοι καὐτὸς ὑπὸ τῆς Στωϊκῆς φιλονεικίας εἰς τὸ φανερὸν 12
κυκῶν, πρός γε τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους δι' ἀπορρήτων ὡμολόγει τε καὶ ἠλή-
θευε καὶ ἀπεφαίνετο ἃ κἂν ἄλλος τῶν ἐπιτυχόντων."

Εἶτα ἑξῆς φησι· 13

"Καρνεάδου δὲ γίνεται γνώριμος Μέντωρ μὲν πρῶτον, οὐ μὴν διάδοχος·
ἀλλ' ἔτι ζῶν Καρνεάδης ἐπὶ παλλακῇ μοιχὸν εὑρών, οὐχ ὑπὸ πιθανῆς φαντα-
σίας οὐδ' ὡς μὴ κατειληφώς, ὡς δὲ μάλιστα πιστεύων τῇ ὄψει καὶ καταλαβὼν
παρῃτήσατο τῆς διατριβῆς. ὁ δὲ ἀποστὰς ἀντεσοφίστευε καὶ ἀντίτεχνος ἦν,
ἐλέγχων αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀκαταληψίαν."

S. 281, 15—S. 283, 17: Numenius a. a. O.: fr. 5 Leemans, fr. V Thedinga, fr. 4 Mullach (FPhG III 161f.) **19-23** ders. a. a. O.: fr. 6 Leemans, fr. VI Thedinga, fr. 4 Mullach (FPhG III 162f.)

B (ab 3 *καὶ μέντοι*) ION(D)

1 *ἢ — ἀπὸ oder vielmehr (nur) auf Grund des* | *μᾶλλον*] *μόνον* Usener ebd. **4** *λέγων* < B | *ἠνδραποδίσατο*] *ἠνδραποδίζετο* Steph. **5** *καὶ*³ I < BON **6f.** *πᾶσα — ἀδυνατώτεροι* < B **7** *ἄλλων* Leemans *ἄλλως* die Hss. **8** *καὶ ἀγωνιᾶν*] *ἀγωνιῶν* (< *καὶ*) Vig. marg., *κατὰ γωνίαν* (vgl. 12) Usener a. a. O. 370 **9** *δ' οὖν* INO^z *γοῦν* BO¹ **10** *ἐδημοσίευσεν veröffentlichte* **11** *οὐδὲ*¹ BI *οὐδὲν* ON **12** *ἐπανετείνετο drohte an* **13** *δυνατώτερα* B | *ὑπέρμεγα* ON **15** *ὅμως* — 18 *φησι* < B **16** *γε* Steph. *τε* die Hss. **16f.** *ἠλίθευε* I **19** *οὗ Καρνεάδου* (< *δὲ*) B | *δὲ*] *μὲν* ND | *Μέντωρ* — 21 *κατειληφώς* < B | *πρῶτον* ON *ὁ* (so) *πρῶτος* I

| *Καὶ πάλιν ἐπιφέρει λέγων·* **14**
"Ὁ δὲ Καρνεάδης, οἷον ἀντεστραμμένα φιλοσοφῶν, τοῖς ψεύμασιν ἐκαλ- (739)
λωπίζετο καὶ ὑπ' αὐτοῖς τὰ ἀληθῆ ἠφάνιζε. παραπετάσμασιν οὖν ἐχρῆτο τοῖς ψεύμασι καὶ ἠλήθευεν ἔνδον λανθάνων καπηλικώτερον. ἔπασχεν οὖν πάθημα ὀσπρίων, ὧν τὰ μὲν κενὰ ἐπιπολάζει τε τῷ ὕδατι καὶ ὑπερέχει, τὰ χρηστὰ δὲ αὐτῶν ἐστι κάτω καὶ ἐν ἀφανεῖ."

Ταῦτα καὶ περὶ Καρνεάδου λέγεται. διάδοχος δ' αὐτοῦ τῆς διατριβῆς **15**
καθίσταται Κλειτόμαχος, μεθ' ὃν Φίλων, οὗ πέρι ὁ Νουμήνιος μνημονεύει ταῦτα·

ϑ'. ΠΕΡΙ ΦΙΛ[Ι]ΩΝΟΣ

"Ὁ δὲ Φίλων ἄρα οὗτος ἄρτι μὲν ἐκδεξάμενος τὴν διατριβὴν ὑπὸ χαρ- **9,1**
μονῆς ἐξεπέπληκτο καὶ χάριν ἀποδιδοὺς ἐθεράπευε καὶ τὰ δεδογμένα τῷ b
Κλειτομάχῳ ηὖξε καὶ τοῖς Στωϊκοῖς c

ἐκορύσσετο νώροπι χαλκῷ.

ὡς δὲ προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, ἐξιτήλου δ' ὑπὸ συνηθείας οὔσης αὐτῶν **2**
τῆς ἐποχῆς, οὐδὲν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ ἐνόει, ἡ δὲ τῶν παθημάτων αὐτὸν ἀνέστρεφεν ἐνάργειά τε καὶ ὁμολογία. πολλὴν δῆτ' ἔχων ἤδη τὴν διαίσθησιν ὑπερεπεθύμει εὖ ἴσθ' ὅτι τῶν ἐλεγξόντων τυχεῖν, ἵνα μὴ ἐδόκει 'μετὰ νῶτα
βαλὼν' αὐτὸς ἑκὼν φεύγειν. Φίλωνος δὲ γίνεται ἀκουστὴς Ἀντίοχος, **3**

2-6 Numenius a. a. O.: fr. 7 Leemans, fr. VII Thedinga, fr. 4 Mullach (FPhG III 162f.) **11**—S. 285, 2: Numen. ebd.: fr. 8 L., fr. VIII Th., fr. 5 M. (FPhG III 163f.) **14** Hom. Il. VII 206 **18f.** Hom. Il. VIII 94

BION(D)

1 *ἐπιφ. λ.*] *φησὶν* B **2** *ἀντεστραμμένα Dinge, die in sich voller Widersprüche waren* | *ψεύμασιν* (ebenso 4: spätere Form, auf der das jetzige *ψέμμα* beruht; *ψεύμασιν* hat der Papyrus Henoch 5, 4; dasselbe auch bei anderen Autoren, desgleichen *ἐψευμένος*, s. W. Crönert, *Memoria Graeca Herculanensis*, Lipsiae 1903, 283, Anm. 2)] *ψεύσμασιν* Gaisf. **3f.** *παραπετ. — ψεύμ.* < B **4** *ψεύμασι* ON^{1}D *ψεύσμασι* IN^2 | *καπηλ. λ.* B | *ἔπασχεν — πάθ.*] *πάθημα οὖν ἐπέσχεν* B **5** *τε* BI < ON | *ὑπερέχει*] *ὑπερνεῖ* B **6** *δ'* BON **7** *Ταῦτα — λέγεται* < B **8** *Φίλων* Steph. *Φιλίων* die Hss. | *φησὶν ὁ Ν.* (< *μνημονεύει*) B **10** Die Überschrift BI^{1}ON (alle *Φιλίωνος*); danach + *τοῦ διαδεξαμένου Κλειτόμαχον τὸν διαδεξάμενον Καρνεάδην: ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I^z **11** *Φίλων* Steph. *Φιλίων* die Hss. **12** *ἐθεράπευε: τὸν Κλειτόμαχον* **14** *κορύσσετο* Hom. **16** *ἑαυτῷ* INO (+ 1. ? H.) < BO* **17** *δῆτ'*] *δὲ* B | *ἤδη* < B **19** *Φιλίωνος* die Hss.

ἑτέρας ἄρξας Ἀκαδημίας. Μνησάρχῳ γοῦν τῷ Στωϊκῷ σχολάσας ἐναντία d
Φίλωνι τῷ καθηγητῇ ἐφρόνησε μυρία τε ξένα προσῆψε τῇ Ἀκαδημίᾳ."
Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις μυρία τῆς Πλάτωνος πέρι διαδοχῆς μνη- 4
μονεύεται. ὥρα δ' οὖν ἄνωθεν τὸν λόγον ἀναλαβόντας τῶν φυσικῶν φιλοσόφων
τὰς ψευδοδοξίας ὁμοῦ καὶ ἀντιδοξίας ἐπισκέψασθαι, οἳ τὴν πολλὴν γῆν
πλανηθέντες καὶ τὴν τοῦ ἀληθοῦς εὕρεσιν περὶ πλείστου πεποιημένοι ταῖς
τε τῶν παλαιῶν ἁπάντων δόξαις καθωμιληκότες καὶ τἀκριβὲς τῆς παρὰ
πᾶσι Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοις | αὐτοῖς τε Ἕλλησι πολὺ πρότερον θεολο- (740)
γίας ἐξηκριβωκότες, τίνα τῶν πόνων τὸν καρπὸν εὕραντο παρ' αὐτῶν ἄξιον
ἀκοῦσαι, ὡς ἂν μάθοιμεν εἴ τι θεοπρεπὲς εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν πρεσβυτέρων
κατῆλθεν. ἐκράτει μὲν γὰρ πρότερον ἐκ παλαιοῦ αἰῶνος παρὰ τοῖς 5
ἔθνεσιν ἡ πολύθεος δεισιδαιμονία νεώς τε καὶ ἱερὰ καὶ μυστήρια θεῶν κατὰ
πόλεις καὶ χώρας συνήθως παρὰ πᾶσιν ἐφυλάττοντο. οὐ δὴ οὖν οὐδὲ φιλοσο-
φίας ἀνθρωπίνης ἦν χρεία, εἰ δὴ τὰ τῆς θεοσοφίας προειλήφει, οὐδ' ἦν τις b
ἀνάγκη καινοτομεῖν τοὺς σοφούς, εἰ δὴ τὰ τῶν προγόνων αὐτοῖς εὖ ἔχοντα
ἦν, ἀλλ' οὐδὲ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι τοὺς γενναίους φιλοσόφους, εἰ
δὴ σύμφωνος καὶ ἀληθὴς ἡ πάτριος αὐτοῖς περὶ θεῶν δόξα τυγχάνειν δε-
δοκίμαστο. τί δὲ ἔδει πολεμεῖν ἀλλήλοις καὶ μάχεσθαι ἢ τὴν μακρὰν ὁδὸν 6
ἄνω καὶ κάτω περιτρέχειν πλανᾶσθαί τε καὶ τὰ βαρβάρων ὑποσυλᾶν, οἴκοι
δέον μένοντας παρὰ θεῶν ἐκμανθάνειν, εἰ δή τινες ἦσαν θεοί, ἢ παρὰ τῶν
θεολόγων ἀνδρῶν τοὺς ἀληθεῖς καὶ ἀδιαπτώτους περὶ τῶν ἐπιζητουμένων c
ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους, περὶ ὧν μυρία ὅσα μοχθήσαντες διηνέχθησαν, μακρῷ
τῆς τἀληθοῦς εὑρέσεως ἀφυστερήσαντες; τί δὲ καὶ περὶ θεῶν νεώτερα 7
χρῆν ἐπιζητεῖν τολμᾶν ἢ στασιάζειν καὶ διαπυκτεύειν ἀλλήλοις, εἰ δὴ ἀσφα-
λὴς καὶ βεβαία θεῶν εὕρεσις καὶ γνῶσις εὐσεβείας ἀληθὴς ἐν τελεταῖς καὶ μυ-

BION(D)

2 *Φιλίωνι* die Hss. | *μυρία — Ἀκαδ.*: mit Recht macht Leemans 129, 17 darauf aufmerksam, daß man daraus wie aus S. 270, 24 *προὐθέμεθα χωρίζειν αὐτὸν* (Plato) *Ἀριστοτέλους καὶ Ζήνωνος* Numenius' Gegnerschaft gegen Antiochus' Synkretismus folgert 3 *Ταῦτα — μνημον.* < B 5 *τὰς* (auch D)] *τε* N | *ὁμοῦ τε καὶ* B | *οἳ* — 16 *φιλοσόφους* < B 6 *εὕρεσίν τε* I | *πεποιημένον* I 7 *τῆς*] *τοῖς* I 9 *εὕραντο* (s. Bd. I S. 573, 5, Bd. II S. 11, 5) O^{1}N *εὕροντο* IO^z 12 *νεώς*: s. zu Bd. I S. 568, 19 | *ἱερὰ καὶ μυστήρια* ON *μυστήρια ἱερά* I | *θεῶν* ON *τῶν θεῶν* I 13 *ἐφυλάττετο* (*ον* darüber) I (alles 1. H.) 14 *ἦν χρεία* I ∼ ON | *τὰ*] *τὸ* Dind. | *προειλήφει*: intr. (wie oft bei Eus.) *sich vorher festgesetzt hatte* 17 *αὐτοῖς* nach *σύμφωνος* B 19 *ἀποσυλᾶν* B 21 *ἐπιζητημάτων* B 23 *καὶ* < B

στηρίοις τῇ τε ἄλλῃ τῶν παλαιτάτων περιείχετο θεολογίᾳ, αὐτὴν ἐκείνην
παρὸν ἀκίνητον καὶ ὁμολογουμένην συμφώνως περιέπειν; ἀλλὰ γὰρ 8
εἰ φανεῖεν οὗτοι μηδὲν ἀληθὲς περὶ θεοῦ παρὰ τῶν προτέρων μεμαθηκότες, d
οἰκείαις δ' ἐπινοίαις τῇ περὶ φύσεως ἐπιβεβληκότες ἐξετάσει καὶ στοχασμοῖς
μᾶλλον ἢ καταλήψει κεχρημένοι, τί χρὴ λοιπὸν μὴ οὐχὶ συνομολογεῖν τὴν
παλαιὰν τῶν ἐθνῶν θεολογίαν μηδὲν πλέον τῆς ἀποδοθείσης ἐν τοῖς
πρὸ τούτου συγγράμμασιν ἱστορίας ἐπέχειν; ὅτι μὲν οὖν ἐξ ἀνθρωπίνων 9
στοχασμῶν καὶ πολλῆς λογομαχίας καὶ πλάνης, ἀλλ' οὐκ ἔκ τινος ἀκριβοῦς
καταλήψεως ἡ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπέστη φιλοσοφία, ἐκ τῆς πρὸς Ἀνεβὼ
τὸν Αἰγύπτιον ἐπιστολῆς τοῦ Πορφυρίου μάθοις ἄν, αὐτὸ δὴ τοῦτο ἀκούσας
ὁμολογοῦντος ἐν τούτοις·

ι'. ΟΤΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΜΑΧΙΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΛΗ ΠΛΑΝΗ ΤΥΓΧΑΝΕΙ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

| "Ἄρξομαι δὲ τῆς πρὸς σὲ φιλίας ἀπὸ θεῶν καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν τῶν **10,1**
τε τούτοις συγγενῶν φιλοσοφημάτων, περὶ ὧν εἴρηται μὲν πλεῖστα καὶ παρὰ (741)
τοῖς Ἑλλήνων φιλοσόφοις, εἴρηται δὲ ἐκ στοχασμοῦ τὸ πλέον τὰς ἀρχὰς b
ἔχοντα τῆς πίστεως."

Καὶ ὑποβὰς ἑξῆς ἐπιφέρει λέγων· **2**

"Παρὰ μὲν γὰρ ἡμῖν λογομαχία τίς ἐστι πολλή, ἅτε ἐξ ἀνθρωπίνων
λογισμῶν τοῦ ἀγαθοῦ εἰκαζομένου· οἷς δὲ μεμηχάνηται ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον c
συνουσία, εἰ παρεῖται τὸ μέρος τοῦτο εἰς ἐξέτασιν, μάτην αὐτοῖς ἡ σοφία
ἐξήσκηται."

14—17 Porphyr. epist. ad Anebonem 1 (bei: Jamblichi de mysteriis, rec. Parthey, Berolini 1857); Thdrt. I 48 **19—22** Porphyr. ebd. 47f. (a. a. O.) **19-21** *ἐξέτασιν* Thdrt. I 48

BION(D)

2 *γὰρ* — **6** *ἀποδοθείσης* < B **6** *τὸν ἐν τοῖς* (so) B **9** *Ἀνεβὼ* I *Ἀνέβω* BON **10f.** *αὐτὸ* — *τούτοις* < B **11** *ὁμολογοῦντος* I (*-ού-*) D *ὁμολογοῦντα* O *ὁμολογοῦντας* N **12f.** Die Überschrift I[1]ON (*τῶν Ἑλλ.* ON); nach *φιλοσόφοις* + *ἀπὸ τῆς πρὸς Νεκταβῶ τὸν Αἰγύπτιον ἐπιστολῆς Πορφυρίου καὶ ἀφ' ὧν ἀντέγραψε Βοηθῶ περὶ ψυχῆς· καὶ ἀπὸ τῶν περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας* I[z]; die Überschrift mitsamt dem ganzen Kapitel < B **16** *τὸ πλέον meistens* **17** *ἔχοντα* (so S. 287, 25; bezieht sich auf *πλεῖστα*)] *ἔχον* die Hss.; Thdrt. Hss. schwanken **21** *παρεῖται* ID Thdrt. *παραιτεῖται* O (aber *αιτ* von l. H. durchgestrichen) *παρ×××εῖται* N

Ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἀντέγραψε Βοήθῳ Περὶ ψυχῆς *ὁ αὐτὸς ὧδε γρά-* 3
φων ὁμολογεῖ πρὸς λέξιν·
“. . . ὡς τὰ μὲν τῶν ἐννοιῶν καὶ τὰ τῆς ἱστορίας ἀναμφιλέκτως συνίστησι
τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον· οἱ δὲ εἰς ἀπόδειξιν παρὰ τῶν φιλοσόφων κομι-
σθέντες λόγοι δοκοῦσιν εἶναι εὐανάτρεπτοι διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὑρησιλογίαν τῶν
ἐριστικῶν. τίς γὰρ λόγος τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ οὐκ ἀμφισβητήσιμος τοῖς ἑτερο-
δόξοις, ὅπου καὶ περὶ τῶν δοκούντων ἐναργῶν ἐπέχειν αὐτῶν τισιν ἐδόκει;” d
Καὶ ἐν οἷς δὲ ἐπέγραψε Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας *διαρρήδην* 4
ὁμολογεῖ τοὺς Ἕλληνας πεπλανῆσθαι, ἐπιμαρτυρόμενος τὸν ἑαυτοῦ θεόν, ὡς
τοῦτο καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ χρησμῶν ἐξειπόντος καὶ βαρβάροις μᾶλλον
ἢ Ἕλλησι τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπιμαρτυρήσαντος καὶ δὴ καὶ Ἑβραίων
μνημονεύσαντος ἐν τοῖς μαρτυρηθεῖσι. μετὰ γοῦν τὴν τοῦ χρησμοῦ 5
παράθεσιν ἑξῆς τούτοις κέχρηται τοῖς ἐπιλόγοις·
“Ἀκήκοας πόσος πόνος, ἵν’ ὑπὲρ σώματός τις τὰ καθάρσια θύσῃ, |
οὐχ ὅτι τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἐξεύροι; χαλκόδετος γὰρ ἡ πρὸς θεοὺς ὁδὸς (742)
αἰπεινή τε καὶ τραχεῖα, ἧς πολλὰς ἀτραποὺς βάρβαροι μὲν ἐξεῦρον, Ἕλληνες
δὲ ἐπλανήθησαν, οἱ δὲ κρατοῦντες ἤδη καὶ διέφθειραν· τὴν δὲ εὕρεσιν Αἰγυ-
πτίοις ὁ θεὸς ἐμαρτύρησε Φοίνιξί τε καὶ Χαλδαίοις (Ἀσσύριοι γὰρ οὗτοι) Λυ-
δοῖς τε καὶ Ἑβραίοις.”
Ταῦτα ὁ φιλόσοφος, μᾶλλον δὲ ὁ αὐτοῦ θεός. ἆρ’ οὖν ἄξιον μετὰ ταῦθ’ 6
ἡμῖν ἐπιμέμψασθαι, ὅτι δὴ τοὺς πεπλανημένους Ἕλληνας καταλείψαντες τὰ
Ἑβραίων εἱλόμεθα τῶν ἐπ’ ἀληθείας καταλήψει μεμαρτυρημένων; τί δὲ 7
χρὴ παρὰ φιλοσόφων μαθήσεσθαι προσδοκᾶν; ἢ ποία ἐλπὶς τῆς ἐξ αὐτῶν b
ὠφελείας, εἰ δὴ τὰ λεγόμενα παρ’ αὐτοῖς “ἐκ στοχασμῶν καὶ εἰκασμῶν τὸ
πλέον τὰς ἀρχὰς ἔχοντα τῆς πίστεως” *τυγχάνει; λογομαχίας δὲ τίς ὁ καρ-*
πός, εἰ δὴ πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων λόγοι “εὐανάτρεπτοι” *καθεστήκασι*

3-7 Porphyr. *Πρὸς Βόηθον Περὶ ψυχῆς* fr. 5 (nur durch Eus. erhalten) **6** *τίς — ἀμφισβητήσιμος*: Thdrt. I 48 **14-19** Porphyr. de philosophia ex oraculis I (141 Wolff); von 15 *χαλκόδ.* an = Bd. I S. 496, 9—12 **15** *χαλκόδετος* — 19 *Ἑβραίοις*: Thdrt. I 42 **24f.** “*ἐκ — πίστεως*” geht auf S. 286, 16f. **26f.** geht auf 5

B (< diese Seite) ION(D)

1 *Βοήθῳ* Mras *Βοηθῷ* die Hss. **3** *ὡς* (aus dem Zusammenhang gerissen) *da* | *τὰ — ἐννοιῶν unsere Gedankenwelt* | *τῶν* I < ON **5** *εὑρησιλογίαν* (s. das Wortregister unter diesem Wort) I *εὑρεσιλογίαν* G (O zerstört) N **10** *βαρβάρων* I **15** *οὐχ ὅτι geschweige denn* | *ἐξεύροι* (s. S. 288, 6f. *μάθοις*)] *ἐξεύρῃ* Steph. **20** *αὐτοῦ* (vgl. 9 *τὸν ἑαυτοῦ θεόν*) N^2 Steph. *αὐτὸς* ION^{1}D

"διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὑρησιλογίαν;" ταῦτα γὰρ οὐ παρ' ἡμῶν ἀρτίως, ἀλλὰ
παρ' αὐτῶν εἰρημένα ἠκούετο. διόπερ εὖ μοι δοκοῦμεν καὶ μετὰ κρίσεως 8
ἐξητασμένης, οὐχὶ δὲ ἀλόγως, ὡς ἂν τοιούτων καταπεφρονηκέναι, τὰ δὲ
παρ' Ἑβραίοις ἠγαπηκέναι, οὐχ ὅτι πρὸς τοῦ δαίμονος μεμαρτύρηται, ἀλλ' c
ὅτι τῆς ἐνθέου ἀρετῆς τε καὶ δυνάμεως μέτοχα ὄντα ἀποδείκνυται. ἵνα 9
δ' οὖν καὶ αὐτοῖς ἔργοις τὰς τῶν θαυμαστῶν φιλοσόφων λογομαχίας μά-
θοις τάς τε περὶ ἀρχῶν καὶ περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως διαφωνίας,
μικρὸν μὲν ὕστερον ἐκθήσομαί σοι τὰς αὐτῶν φωνάς. πρῶτον δ' ἐπειδὴ 10
περιφέρουσιν ἄνω καὶ κάτω θρυλοῦντες τὰ μαθήματα, δεῖν ἐξ ἅπαντος
φάσκοντες τοὺς μέλλοντας ἐν πείρᾳ τῆς τοῦ ἀληθοῦς καταλήψεως γίγνεσθαι d
μετελθεῖν ἀστρονομίαν, ἀριθμητικήν, γεωμετρίαν, μουσικήν, αὐτὰ δὴ τὰ
παρὰ βαρβάρων εἰς αὐτοὺς ἥκειν ἀποδειχθέντα (τούτων γὰρ ἄνευ μὴ δύνασθαι
λόγιον ἄνδρα καὶ φιλόσοφον ἀποτελεσθῆναι, ἀλλ' οὐδὲ τῆς τῶν ὄντων ἀλη-
θείας ψαῦσαι, μὴ τούτων ἐν ψυχῇ τῆς γνώσεως προτυπωθείσης), εἶτ' ἐπανα-
τεινάμενοι τῇ μαθήσει τῶν εἰρημένων ἐπ' αὐτοῦ μονονουχὶ τοῦ αἰθέρος βαί-
νειν μετέωροι ἀρθέντες οἴονται, ὡς δὴ τὸν θεὸν αὐτὸν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς περι-
φέροντες, ἡμᾶς τε, ὅτι μὴ τὰ ὅμοια ζηλοῦμεν, βοσκημάτων κατ' οὐδὲν δια-
φέρειν ἡγοῦνται, ταύτῃ δέ φασι μηδὲ θεὸν μηδέ τι τῶν σεμνῶν ἡμᾶς δύνα-
σθαι εἰδέναι· | φέρε τοῦτο πρῶτον οὐκ ὀρθῶς ἔχον ἀπευθύνωμεν, τὸν ἀληθῆ (743)
λόγον ἀντὶ φωτὸς αὐτοῖς παραβαλόντες. ὁ δὲ μυρίους μὲν Πανέλληνας, 11
μυρία δὲ καὶ βαρβάρων γένη, τοὺς μὲν σὺν τοῖς εἰρημένοις μαθήμασιν οὔτε
θεὸν οὔτε σώφρονα βίον οὐδ' ὅλως τι τῶν βελτίστων καὶ συμφερόντων ἐπι-
γνόντας ἀποδείξει, τοὺς δὲ τῶν μαθημάτων ἐκτὸς πάντων εὐσεβεστάτους
καὶ φιλοσοφωτάτους γεγονέναι. ὁ γοῦν παρὰ πᾶσιν αὐτοῖς ᾀδόμενος Σω-
κράτης ὅπως ποτὲ ἐδόξαζε περὶ τῶνδε, μάθοις ἂν Ξενοφῶντι πιστεύσας ἐν
Ἀπομνημονεύμασιν ὧδέ πῃ ἱστοροῦντι· b

8 *μικρὸν μὲν ὕστερον*: geht auf Kap. 14—16

B (< diese Seite) ION(D)

1 *εὑρησιλογίαν* I *εὑρεσιλογίαν* ON 6 *αὐτοῖς ἔργοις durch die bloßen Tatsachen* 6f. *μάθοις*: s. *ἐξεύροι* S. 287, 15 7 Interpunktion nach *διαφωνίας*: Mras 8 Der Nachsatz zu dem mit *ἐπειδὴ* eingeleiteten Satz beginnt mit 19 *φέρε* 9 *ἐξ ἅπαντος unter allen Umständen* 13 *τῆς τῶν* (auch N[1]D)] *τῶν τῆς* N[2] (a. R.) | *ὄντων* I < ON 14f. *ἐπανατεινάμενοι sich stolz emporrecken* 19 *ἀπευθύνωμεν richtigstellen* 20 *παραβαλόντες* ID *παραβάλοντες* (so) O* (*-λόντες* 1. H.) N | *ὁ* (auch D)] *οἱ* N | *Πανέλληνας* (spöttisch, im Gegensatz zu *βαρβάρων γένη*) ON *παρ' Ἕλληνας* I

ια'. ΠΕΡΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΩΝ

"'Εδίδασκε δὲ καὶ μέχρι ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος 11,1
τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον. αὐτίκα γεωμετρίαν μέχρι μὲν τούτου ἔφη δεῖν
μανθάνειν, ἕως ἱκανός τις γένοιτο, εἴ ποτε δεήσειε, γῆν μέτρῳ ὀρθῶς ἢ παρα- c
λαβεῖν ἢ παραδοῦναι ἢ διανεῖμαι ἢ ἔργον ἀποδεῖξαι. οὕτω δὲ τοῦτο ῥᾴδιον
εἶναι μαθεῖν, ὥστε τὸν προσέχοντα τὸν νοῦν τῇ μετρήσει ἅμα τήν τε γῆν
ὁπόση ἐστὶν εἰδέναι καὶ ὡς μετρεῖται ἐπιστάμενον ἀνιέναι. τὸ δὲ μέχρι 2
τῶν δυσξυνέτων διαγραμμάτων γεωμετρίαν μανθάνειν ἀπεδοκίμαζεν· ὅ τι
μὲν γὰρ ὠφελοίη, ταῦτα οὐκ ἔφη ὁρᾶν· καίτοι οὐκ ἄπειρός γε αὐτῶν ἦν. ἔφη
δὲ ἱκανὰ αὐτὰ εἶναι ἀνθρώπου βίον κατατρίβειν καὶ ἄλλων πολλῶν τε καὶ d
ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν. ἐκέλευε δὲ καὶ ἀστρονομίας ἐμπεί- 3
ρους γίγνεσθαι, καὶ ταύτης μέντοι μέχρι τοῦ νυκτός τε ὥραν καὶ μηνὸς καὶ
ἐνιαυτοῦ δύνασθαι γινώσκειν ἕνεκα τοῦ πορείας τε καὶ πλοῦ καὶ φυλακῆς
καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς ἢ μηνὸς ἢ ἐνιαυτοῦ πράττεται, πρὸς ταῦτ' ἔχειν τεκμη-
ρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥρας τῶν εἰρημένων διαγινώσκοντα. καὶ ταῦτα δὲ ῥᾴδια
μαθεῖν παρά τε νυκτοθηρῶν καὶ κυβερνητῶν καὶ ἄλλων πολ|λῶν, οἷς ἐπιμελὲς (744)
ταῦτα εἰδέναι. τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ 4
τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ ὄντα καὶ τοὺς πλανήτας καὶ ἀσταθμήτους ἀστέρας
γνῶναι καὶ τὰς ἀποστάσεις αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τὰς περιόδους καὶ τὰς
αἰτίας αὐτῶν ζητοῦντα κατατρίβεσθαι, ἰσχυρῶς ἀπέτρεπεν. ὠφέλειαν μὲν
γὰρ οὐδεμίαν οὐδ' ἐν τούτοις ἔφη ὁρᾶν· καίτοι οὐδὲ τούτων γε ἀνήκοος ἦν. ἔφη
δὲ καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι κατατρίβειν ἀνθρώπου βίον καὶ πολλῶν καὶ ὠφελί-
μων ἀποκωλύειν. ὅλως δὲ τῶν οὐρανίων ᾗ ἕκαστα ὁ θεὸς μηχανᾶται 5
φροντιστὴν γίγνεσθαι ἀπέτρεπεν· οὔτε γὰρ εὑρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμιζεν b

2—S. 290, 14: Xenoph. mem. IV 7, 2—8 23 *ὅλως* — S. 290, 4 *ἐξηγεῖσθαι*: Thdrt. IV 26

BION(D)

1 Die Überschrift BI[1]ON; nach *λογισμῶν* + *ἀπὸ τῶν ἀπομνημονευμάτων Ξενοφῶντος* I[2] 5 *ἀποδείξασθαι* Xen. 6 *μαθεῖν εἶναι* I *εἶναι μάθης* B 7 *ἀπιέναι* Xen. 8 *δυσξυνέτων* < B; *δυσσυνέτων* unsere Xenophonhss. | *διαγραμμάτων* ND *διὰ γρ.* BIO | *γεωμετρίαν* < B 9 *γε* Xen. *τε* die Hss. 10 *ἱκανὰ αὐτὰ*] *ταῦτα ἱκανὰ* Xen. 11 *δὲ* nach *ἀστρον.* B | *ἀστρολογίας* Xen. 12 *γενέσθαι* B | *μέντοι* < BN 13 *γιγνώσκειν* Xen. | *τοῦ* < Xen.; Eus. konstruierte *ἕνεκα τοῦ ... ἔχειν τεκμ. χρῆσθαι* 15 *διαγιγνώσκοντας* Xen. | *ῥᾴδιον* B 17 *μέχρι* — 19 *γῆς* < B 18 *πλανήτας* IOD (-ῆτας) *πλάνητας* N Xen. | *τε καί*[2] Xen. 20 *ζητοῦντας* Xen. 21 *οὐδ'* < B | *ἔφη ἐν τοῖς τούτοις* B | *γε* vor *οὐδὲ* B 23 *ᾗ*] *οἱ* I 24 *γίγνεσθαι* I Xen. *γίνεσθαι* O *γενέσθαι* BN | *ἀνθρ. αὐτὰ* BI *αὐτὰ ἀνθρ.* ON

εἶναι οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα, ἃ ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ
ἐβουλήθησαν. κινδυνεῦσαι δ' ἂν ἔφη καὶ παραφρονῆσαι τὸν ταῦτα μεριμνῶντα
οὐδὲν ἧττον ἢ Ἀναξαγόρας παρεφρόνησεν, ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ τὰς τῶν
θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. ἐκεῖνος γὰρ λέγων μὲν τὸ αὐτὸ εἶναι πῦρ τε καὶ 6
ἥλιον ἠγνόει ὅτι τὸ μὲν πῦρ οἱ ἄνθρωποι ῥᾳδίως καθορῶσιν, εἰς δὲ τὸν ἥλιον c
οὐ δύνανται ἀντιβλέπειν· καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα
μελάντερα ἔχουσιν, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς οὔ. ἠγνόει δὲ καὶ ὅτι τῶν ἐκ τῆς γῆς
φυομένων ἄνευ μὲν ἡλίου αὐγῆς οὐδὲν δύναται καλῶς αὔξεσθαι, ὑπὸ δὲ τοῦ
πυρὸς θερμαινόμενα πάντα ἀπόλλυται· φάσκων δὲ τὸν ἥλιον λίθον διάπυρον
εἶναι καὶ τοῦτο ἠγνόει, ὅτι λίθος μὲν ἐν πυρὶ ὢν οὔτε λάμπει οὔτε πολὺν χρόνον ἀντέχει, ὁ δὲ ἥλιος πάντα τὸν χρόνον πάντων λαμπρότατος ὢν διαμένει.
ἐκέλευε δὲ καὶ λογισμοὺς μανθάνειν, καὶ τούτων δὲ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις 7
ἐκέλευε φυλάττεσθαι τὴν μάταιον πραγματείαν· μέχρι δὲ τοῦ ὠφελίμου πάντα d
καὶ αὐτὸς συνεσκόπει καὶ συνδιεξῄει τοῖς συνοῦσι."

Ταῦτα Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασιν. *ἐν* ἐπιστολῇ *δὲ ὁ αὐτὸς τῇ* πρὸς Αἰσχίνην *περὶ Πλάτωνος καὶ τῶν αὐχούντων τὴν τοῦ παντὸς φυσιολογίαν τοιαῦτα γράφει·*

ιβ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΕΙΝ ΑΥΧΟΥΝΤΩΝ

| "Ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ τῷ κρείττονι 12,1
τῆς δυνάμεως αὐτοὺς σέβειν· οἷοι δέ εἰσιν οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον οὔτε ζητεῖν θε- (745)
μιτόν. οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν δούλοις εἰδέναι πλέον ὑπηρεσίας b
προσήκει. καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ χρὴ ἄγασθαι τἀνθρώπινα διαπονουμένω<ν>,

S. 289, 2—S. 290, 14: Xenoph. mem. IV 7, 2—8 19—S. 291, 14: Pseud.-Xenoph. ep. ad Aeschinem: R. Hercher, *Epistolographi Graeci* 788 (aus Stobaeus ecl. II 1, 29 [p. 11 Wachsmuth] und Eus.)

BION(D)

1 *εἶναι* < B | *ἂν ἡγεῖτο* BIO* *ἡγοῖτο ἂν* O[1]N 4 *ἐκεῖνος* — 9 *ἀπόλλυται* < B | *τε* (auch D) < N 6 *δύναται* O 11 *τὸν πάντα* Xen. | *λαμπρότερος* B 12 *καί*[1] I < BON 13 *ματαίαν* B 14 *συνοῦσι* I Xen. *συνιοῦσι* BON 15 *Ταῦτα* — 17 *γράφει* < B | *δ'* ON 18 Die Überschrift BI[1]ON; nach *αὐχούντων* + *τοῦ αὐτοῦ ἐν ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Αἰσχίνην* I[z] 19 *τῷ* — 20 *δυνάμεως nach unserem besten Vermögen* | *τὸ κρεῖττον* Stob. 20 *αὐτοὺς*] *αὐτοῦ* Stob. Hss. | *οἷοι*] *οἳ* Stob. Hss. | *οὔτε*[1]] *οὐθ'* B | *ῥᾴδιοι* Stob. Hss. | *οὔτε ζητεῖν*] *οὔτ' εἰπεῖν* B 21 *δούλοις εἰδέναι*] *δούλους δεῖ εἰδέναι οἷς οὐδὲν* Stob. 22 *προσήκει*] *τρόπον* B | *καὶ* — S. 291, 1 *φέρει* < B und Stob. | *διαπονουμένων* Steph. *διαπονουμένω* die Hss.

τοσῷδε τοῖς δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλιχομένοις ἄχθος φέρει. πότε γάρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινοῦντος μανθάνειν; μουσικὴν μὲν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρις ὤτων συνιέντα· διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλὸν καὶ τί ἀνδρεία δικαιοσύνη τε καὶ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα γοῦν αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει, c τὰ δ' ἄλλα ἢ ἀδύνατον ἀνθρώποις ἁλῶναι ἔφασκεν ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετ' ὀφρύος σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐχὶ δὲ ἔπραττε. γράφειν δὲ τὰ πραχθέντα εἰδότι σοι, καίπερ οὐκ ἀηδὲς ἐσόμενον, χρόνον ἔχει ἀνέγραψά τε ἄλλοθι. παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν, οἷς Σωκράτης οὐκ ἤρεσεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ καλὸν d ἄρα, Αἰγύπτου ἠράσθησαν καὶ τῆς Πυθαγόρα τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς Σικελιῶτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα."

Ταῦτα Ξενοφῶν τὸν Πλάτωνα αἰνιττόμενος. ὁ δέ γε Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ *περὶ γυμναστικῆς καὶ μουσικῆς τάδ' ἱστορεῖ φάναι τὸν Σωκράτην·*

ιγ'. ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

| "Τί ἂν οὖν εἴη, ὦ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὁλκὸν ἀπὸ τοῦ γιγνομένου **13,1** ἐπὶ τὸ ὄν; τό<δε> δ' ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλητὰς μέντοι πολέμου ἔφαμεν (746)

S. 290, 19—S. 291, 14: Pseud.-Xenoph. ep. ad Aeschinem 12 *Αἰγύπτου* — 14 *τράπεζα*: Thdrt. II 24 und XII 70 18—S. 292, 15: Plat. resp. 521d—522b

BION(D)

1 *δόξης* Steph. *δόξαις* die Hss. | *ἀκαίρων* Steph. *ἀκαίροις* IO (1. H. aus *-ραις*) N | *κενῶν* Steph. *κενοῖς* I *κεναῖς* O^zND *κλίναις* O^1 2 *ὦ* gleicht in B fast einem Kompendium für *εἶναι* 3 *μουσικῆς* Stob. | *μὲν* < Stob. 4 *μέχρις* B Stob. *μέχρι* ION | *ξυνιέντα* Stob. | *αὐτὸς* Stob. 4f. *ἀνδρεία* B *ἀνδρία* ION, 5 *τε καὶ δικαιοσύνη* Stob. | *τε* < Stob. | *αἱ ἄλλαι* Stob. | *γοῦν*] *γὰρ* I | *ἀγαθὰ αὐτὰ* Stob. Hss. 6 *τὰ* — 9 *ἄλλοθι* < B | *ἀδύνατα* Stob. 7 *παίγνια* < Stob. Hss. 7f. *οὐχὶ δὲ ἔπραττε*] *οὐκ ᾔδει δὲ πράττειν* Stob. 8f. *γράφειν* — *ἄλλοθι* < Stob. 9 *ἀνέγραψά τε ἄλλοθι*: geht auf Xenoph. mem. 10 *ἴτωσαν*] *ἴσως ἂν* Stob. Hss. | *οἷς* I Stob. *οὓς* BON | *ἤρεσκεν* Stob. 11 *τὸ* — S. 292, 19 *ἐλέγομεν* < B 12 *Αἰγύπτου γὰρ* Stob. Hss., Thdrt. | *Πυθαγόρου* Stob. Thdrt. | *ὧν* Thdrt. *ὡς* die Hss. | *τὸ μὲν* Stob. 13 *μὴ*] *τὸ μὴ* Stob. | *Σωκράτει* Thdrt. *-τη* die Hss. 14 *λιτῆς διαίτης* Stob. 16 *Σωκράτην* I, *-τη* ON 17 Die Überschrift B (vor *ἢ* S. 292, 19) I^1ON; nach *μουσικῆς* + *ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος πολιτείας* I^z 19 *τόδε δ'* Pl. *τόδ'* IO (1. H. aus *τὸ δ'*) N

τούτους ἀναγκαῖον εἶναι νέους ὄντας; Ἔφαμεν γάρ. Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσ-
έχειν τὸ μάθημα ὃ ζητοῦμεν πρὸς ἐκείνῳ. Τὸ ποῖον; Μὴ ἄχρηστον πολεμι- b
κοῖς ἀνδράσιν εἶναι. Δεῖ μέντοι, εἴπερ οἷόν τε. Γυμναστικῇ πη καὶ μουσικῇ
ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο ἡμῖν. Ἦν ταῦτα, ἔφη. Καὶ γυμναστικὴ 2
μέν που περὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον τετεύτακε· σώματος γὰρ αὔξης
καὶ φθίσεως ἐπιστατεῖ. Φαίνεται. Τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη ὃ ζητοῦμεν μά-
θημα. Οὐ γάρ. Ἀλλ' ἄρα μουσικὴ ὅσην τὸ πρότερον διήλθομεν; Ἀλλ' 3
ἦν ἐκείνη γ', ἔφη, ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα c
τοὺς φύλακας, κατά τε ἁρμονίαν εὐαρμοστίαν τινά, οὐκ ἐπιστήμην παρα-
διδοῦσα καὶ κατὰ ῥυθμὸν εὐρυθμίαν, ἔν τε τοῖς λόγοις ἕτερα τούτων ἀδελφὰ
ἔθη ἄττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθώδεις τῶν λόγων καὶ ὅσοι ἀληθινώτεροι
ἦσαν· μάθημα δὲ πρὸς τοιοῦτόν τι ἄγον, οἷον σὺ ζητεῖς, οὐδὲν ἦν ἐν
αὐτῇ. Ἀκριβέστατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀναμιμνήσκεις με· τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦ- 4
τον οὐδὲν εἶχεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαύκων, τί ἂν εἴη τοιοῦτον; αἵ τε γὰρ d
τέχναι βάναυσοί που ἅπασαι ἔδοξαν εἶναι. Πῶς δ' οὔ;"

Εἶθ' ἑξῆς προϊὼν ἐπιλέγει· 5

"Μή ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μανθάνειν οὓς θρέψομεν
καὶ οὐκ ἐξῆκον ἐκεῖσε ἀεὶ οἷ πάντας δεῖ αὖ ἥκειν, οἷον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονο-
μίας ἐλέγομεν. ἢ οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ περὶ ἁρμονίας ἕτερον τοιοῦτον ποιοῦσι;
τὰς γὰρ ἀκουομένας αὖ συμφωνίας καὶ φθόγγους ἀλλήλοις ἀναμετροῦντες
ἀνήνυτα ὥσπερ οἱ ἀστρονόμοι πονοῦσι. Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, καὶ γελοίως 6
γε, πυκνώματ' ἄττα ὀνομά|ζοντες καὶ παραβάλλοντες τὰ ὦτα, οἷον ἐκ γειτόνων (747)
φωνὴν θηρευόμενοι, οἱ μέν φασιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ τινὰ ἠχὴν καὶ σμι-
κρότατον εἶναι τοῦτο διάστημα ᾧ μετρητέον, οἱ δ' ἀμφισβητοῦντες ὡς ὅμοιον
ἤδη φθεγγομένων, ἀμφότεροι ὦτα τοῦ νοῦ προστησάμενοι. Σὺ μέν, 7

S. 291, 18—S. 292, 15: Plat. resp. 521d—522b 17—S. 293, 8: ders. ebd. 530e—531c

BION(D)

1 *τούτους* (nml. *τοὺς φύλακας*) I Pl. *τοὺς τοιούτους* ON | *ἀναγκαῖον* l. (?) H. aus *ἀναγκαίους* O **3** *μέντοι, ἔφη* Pl. | *γυμναστικῇ* die Hss. | *πη*] *μὴν* Pl. **4** *Καὶ* < Pl. | *γυμναστικὴ* Pl. *-κὴν* die Hss. **5** *περιγιγνόμενον* IN **7f.** *διήλθομεν; Ἀλλ' ἦν* Pl. *διήλθομεν ἄλλην;* die Hss. **11** *ἔθη*] *ἔφη* Pl. | *ἄττα* Pl. *αὐτὰ* die Hss. **12** *τι* < I | *ἄγον*] *ἀγαθόν* Pl. | *σὺ νῦν* Pl. | *σὺ ζητεῖς* (auch D)] *συζητεῖς* N **15** nach *βάναυσοι* Lücke von etwa 5 Buchstaben, darauf *πασαι* (ohne Akzent) I **17** *αὐτῶν* (auch D)] *αὖ τῶν* N **18** *ἐξῆκον* ON Pl. *ἐξῆ κακοῖς* I | *πάντα* Pl. | *αὖ ἥκειν* IGN ××ν (*οὖν*?) *ἥκειν* O *ἀνήκειν* Steph. *ἀφήκειν* Pl. **19** *ἢ* (auch D)] *οἷ* N | *οἶσθα* B | *τι τοιοῦτον* B **20** *ἀλλήλοις* ON *ἀλλήλους* I *ἀλλήλων* B **22** *ἐκ* B Pl. *ἐ×* O *ἐν* (= *ἐγ*) IGN **23** *ἔτι* Pl. *ὅτι* die Hss. **24** *τούτω* ON | *ᾧ μετρητέον* < B **25** *φθεγγομένων* nml. *τῶν ἠχῶν*

ἦν δ' ἐγώ, τοὺς χρηστοὺς λέγεις τοὺς ταῖς χορδαῖς πράγματα παρέχοντας καὶ βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν κολλόπων στρεβλοῦντας. ἵνα δὲ μὴ μακροτέρα ἡ εἰκὼν γίγνηται, πλήκτρῳ τε πληγῶν γιγνομένων καὶ κατηγορίας πέρι καὶ b ἐξαρνήσεως καὶ ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς εἰκόνος καὶ οὔ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ ἁρμονίας εἰρῆσθαι. ταὐτὸν 8 γὰρ ποιοῦσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ. τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς συμφωνίαις ταῖς ἀκουομέναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίασιν ἐπισκοπεῖν, τίνες ξύμφωνοι ἀριθμοὶ καὶ τίνες οὒ καὶ διὰ τί ἑκάτεροι."

Ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῦθ' ἡμῖν πρὸ ὁδοῦ κείσθω ἀπολογουμένοις, ὅτι μὴ 9 *δίχα διανοίας ὀρθῆς καὶ τῆς τῶν τοιῶνδε ἀχρηστομαθείας ὠλιγωρήσαμεν.* c *σκεψώμεθα δῆτα λοιπὸν ἤδη ἄνωθεν ἀρξάμενοι τὰς τῶν εἰρημένων φυσικῶν φιλοσόφων δογματικὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιδοξίας. γράφει δὴ ἀθρόως ἁπάντων τῶν Πλατωνικῶν ὁμοῦ καὶ Πυθαγορείων τῶν τε ἔτι πρεσβυτέρων φυσικῶν φιλοσόφων ἐπικεκλημένων καὶ αὖ πάλιν τῶν νεωτέρων Περιπατητικῶν τε καὶ Στωϊκῶν καὶ Ἐπικουρείων τὰς δόξας συναγαγὼν ὁ Πλούταρχος ἐν οἷς ἐπέγραψε* "Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων." *ἐξ ὧν παραθήσομαι ταῦτα·* d

ιδ'. ΔΟΞΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ

"Θαλῆς ὁ Μιλήσιος," *εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν,* "ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο **14, 1** εἶναι τὸ ὕδωρ. δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις | προσηγορεύθη· ἐγένοντο γὰρ πλεῖσται διαδοχαί. φιλοσοφήσας (748) δὲ ἐν Αἰγύπτῳ πρεσβύτερος ἦλθεν εἰς Μίλητον. ἐξ ὕδατος δέ φησι πάντα εἶναι καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. στοχάζεται δὲ ἐκ τούτου πρώτου ὅτι πάντων ζῴων ἡ γονὴ ἀρχή ἐστιν, ὑγρὰ οὐσία· οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ

S. 292, 17—S. 293, 8: Plat. resp. 530e—531c 19—S. 294, 6: Pseud.-Plut. de placitis philosophorum 875d—f (Diels, Doxographi Gr. 276f.)

BION(D)

2 *ἐπὶ* — 7 *ἀνίασιν* < B 5 *νῦν δὴ* I Pl. ∼ ON | *εἰρῆσθαι* (*daß sie gemeint seien*)] *ἐρήσεσθαι* Pl. 7 *καὶ ἐπισκοπεῖν* B 10 *ἀχρηστομυθίας* B 13 *τῶν*[1] I < BON 15 *συναγαγὼν* I *ἀναγαγὼν* BON 16 *τοῖς φιλοσόφοις* BI Plut. *φιλοσόφοις πᾶσι* ON 18 Die Überschrift in BI[1]ON; nach *ἀρχῶν* + *ἀπὸ τῶν Πλουτάρχου ἐν τῷ περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων* I[z] 19 *εἷς* — *σοφῶν* Worte des Eus. 20 *εἶναι* < Plut. 21 *διαδοχαὶ φιλοσοφίας* Pl. 22 *πρεσβ.* nach *Μίλ.* Pl. | *δέ*[2]] *γάρ* Pl. 23 *πρῶτον* Pl. 24 *πάντων τῶν* Pl. | *ἐστιν ἀρχή* ON | *οὐσία*] *οὖσα* Pl.

ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν. δεύτερον· πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεταί τε καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ ξηραίνεται. τρίτον δέ, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄστρων ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται καὶ αὐτὸς b ὁ κόσμος. διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γνώμην ὑποτίθεται περὶ τοῦ ὕδατος·

'Ωκεανόν, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται·"

ταῦτα μὲν ὁ Θαλῆς.

2 "Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιός φησι τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι· διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους καὶ πάλιν φθείρεσθαι <εἰς> τὸ ἐξ οὗ γίνεται. λέγει δ' οὖν, διότι τὸ ἀπέραντόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ καὶ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ c ἐστιν ἢ ὕδωρ ἢ γῆ ἢ ἄλλα τινὰ σώματα· ἁμαρτάνει οὖν τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. τὸ γὰρ ἄπειρον οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνεργείᾳ, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ὑπόθηται.

3 Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων τὸν ἀέρα ἀπεφήνατο· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι. οἷον ἡ ψυχή, φησίν, ἡ ἡμετέρα ἀήρ ἐστι· συγκρατεῖ γὰρ ἡμᾶς· καὶ ὅλον δὲ τὸν κόσμον πνεῦμα d καὶ ἀὴρ ἐμπεριέχει· λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος ἐξ ἁπλοῦ καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῷα. ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων ὑποστῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ τιθέναι. οἷον ἄργυρος οὐ<κ ἀρκεῖ> πρὸς τὸ ἔκπωμα γίνεσθαι, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ᾖ, τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀργυροκόπος· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ ξύλων καὶ τῆς ἄλλης ὕλης.

6 Hom. Il. XIV 246 **8-24** Pseud.-Plut. de placitis philosophorum 875f—876b (Diels, Doxographi Gr. 277f.)

BION(D)

1 *δεύτερον, ὅτι* Pl. | *τε* < Pl. **2** *ἀμυροῦντα* B | *δέ²* < Pl. **3** *τῶν ὑδάτων* BI *τοῦ ὕδατος* ON **6** *'Ωκεανός* B *-νοῦ* Hom. | *ὅπερ γένεσιν* B | *πάντεσι* BN (verbess. 1. ? H.) D **10** *εἰς* Pl. < die Hss. **11** *ἀπέραντόν*] *ἄπειρον* Pl. | *μηδὲ ἐν* BI | *καὶ* < Pl. **12** *καὶ* < Pl. **13f.** *ἀποφηνάμενος* B **14** *ἐστίν* nach *ἄλλο* B **15** *ἐνέργεια* O¹ (aus *ἐνεργεία*) ND | *ὑπόθηται* (nml. *οὗτος*)] *ὑποκέηται* Pl. **16** *τὸν* < Pl. **17** *τὰ πάντα* Pl. **18** *ἐστι*] *οὖσα* (< *γάρ*) Pl. | *δὲ* < Pl. **19** *περιέχει* Pl. | *συνων. δὲ λ. ὁ ἀὴρ* B **20** *δοκῶν οὖν* O* (aber *οὖν* getilgt, 1. ? H.) | *ἑστᾶναι* (so) B **21** *τῶν ὄντων ἐξ ἧς τὰ πάντα* Pl. | *ὑποστῆναι* (*zugrunde gelegt werde*) BO* Pl. *ὑποστῆσαι* IO¹N **22** *ὑποτιθέναι* Pl. | *ἄργ. οὐκ ἀρκεῖ* Pl. *ἄργ. οὐ* die Hss. | *γίνεσθαι* Mras *γίνεται* die Hss. *γενέσθαι* Pl. **23** *δὲ καὶ* B **24** *ξύλων*] *τοῦ ξύλου* Pl.

῾Ηράκλειτος καὶ ῞Ιππασος ὁ Μεταποντῖνος ἀρχὴν τῶν πάντων τὸ πῦρ. 4
ἐκ τοῦ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾶν λέγουσι· |
τούτου δὲ κατασβεννυμένου κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ (749)
παχυμερέστατον αὐτοῦ εἰς αὑτὸ στελλόμενον γῆ γίγνεται· ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ πυρὸς φύσει ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ ἀέρα γίνεσθαι. πάλιν δὲ τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ σώματα ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐκπυρώσει. ἀρχὴ οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ πάντα, τέλος δὲ καθότι εἰς τοῦτο ἀναλύεται τὰ πάντα.

Δημόκριτος, ᾧ μετὰ πλεῖστον ᾿Επίκουρος ἠκολούθησεν, ἀρχὰς τῶν ὄντων 5
σώματα ἄτομα, λόγῳ δὲ θεωρητά, ἀμέτοχα κενοῦ, ἀγένητα, ἀδιάφθαρτα b
οὐδὲ θραυσθῆναι δυνάμενα, οὔτε δι<ά>πλασι[ο]ν ἐκ τῶν μερῶν λαβεῖν οὔτε ἀλλοιωθῆναι, εἶναι δ᾽ αὐτὰ λόγῳ θεωρητά. ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι ἐν τῷ κενῷ καὶ διὰ τοῦ κενοῦ· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν ἄπειρον καὶ τὰ σώματα ἄπειρα.
συμβεβηκέναι δὲ τοῖς σώμασι τρία ταῦτα, σχήματα, μέγεθος, βάρος· ἀλλ᾽ c
ὁ μὲν Δημόκριτος ἔλεγε μέγεθος καὶ σχῆμα, ὁ δὲ ᾿Επίκουρος τούτοις καὶ τρίτον βάρος προσέθηκεν. ἀνάγκη γάρ, φησί, κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τοῦ βάρους πληγῇ, ἐπεὶ οὐ κινηθήσεται. εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτά, οὐκ ἄπειρα· μὴ γὰρ εἶναι μήτε ἀγκιστροειδεῖς μήτε τριηροειδεῖς μήτε κρικοειδεῖς· ταῦτα γὰρ τὰ σχήματά ἐστιν εὔθραυστα, αἱ δὲ ἄτομοι ἀπαθεῖς,
ἄθραυστοι· ἴδια δὲ ἔχειν σχήματα λόγῳ θεωρητά. καὶ εἴρηται ἄτομος οὐχ d
ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλ᾽ ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα καὶ ἀμέτοχος κενοῦ· ὥστε ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυστον λέγει, ἀπαθῆ, ἀμέτοχον κενοῦ. ὅτι δὲ ἔστιν ἄτομος, σαφές· καὶ γὰρ ἔστι στοιχεῖα καὶ ζῷα <ἄ>κενα, καὶ ἡ μονάς.

1—S. 296, 9: Pseud.-Plut. de placitis philosophorum 877 c—878 a (Diels, Doxographi Gr. 283—287)

BION(D)

1 *῾Ηράκλειτος* — 8 *πάντα* < B | *πάντων*] *ὅλων* Pl.   2 *τοῦ* < Pl.   4 *αὐτὸ* Pl. *αὑτὸ* die Hss. | *συστελλόμενον* Pl. | *γίνεται* ON   7 *ἐν τῇ ἐκπυρ.* Pl.   7 f. *καθότι*] *ὅτι καὶ* Pl.   9 *Δημόκριτος* — *ἠκολούθησεν*] *᾿Επίκουρος Νεοκλέους ᾿Αθηναῖος κατὰ Δημόκριτον φιλοσοφήσας ἔφη τὰς* Pl.   10 *ἄτομα* < Pl. | *δὲ* < Pl. | *ἀγένητα* BI, *-νν-* ON | *ἀΐδια, ἄφθαρτα* Pl.   11 *οὐδὲ*] *οὔτε* Pl. | *διάπλασιν* Diels *διπλάσιον* BION und 1 Hs. Pl., *διαπλασμὸν* die beiden andern Hss. Pl.   14 *σχήματα* BIO, + N a. R. (1. ? H.), < N*D; *σχῆμα* Pl.   14 f. *ἀλλ᾽* — *Δημόκριτος*] *Δ. μὲν γὰρ* Pl.   15 *ἔλεγε δύο* Pl.   15 f. *καὶ τρίτον* < B   17 f. *ἀπεριληπτά* Diels nach Duebner   18 *ἀγγιστροειδεῖς* ON | *τριηροειδεῖς* BON *τρικροειδεῖς* I *τριαινοειδεῖς* Pl.   19 *ἄθραυστα* B; *εὔθρ. ἐστιν* Pl.   20 *ἄθρ.* — 23 *μονάς* < B   22 *καὶ ἀπαθῆ* Pl.   23 *ἔστιν* Mras *ἐστιν* Eus. und Pl., ebenso: *ἔστι* Mras *ἐστι* Eus. und Pl. | *στοιχεῖα ἀεὶ ὄντα* Pl. | *ἄκενα* Mras *κενὰ* ION Pl.; Sinn: *Die Existenz von Atomen folgt aus der von ἄκενα (also unteilbaren) στοιχεῖα καὶ ζῷα sowie aus der der (ebenfalls unteilbaren) μονάς*

Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος, [πόλις τῆς Σικελίας] Ἀκραγαντῖνος, τέτταρα μὲν στοιχεῖα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν, δύο δὲ ἀρχὰς καὶ δυνάμεις, Φιλίαν τε καὶ Νεῖκος, ὧν ἡ μέν ἐστιν ἑνωτική, τὸ δὲ διαιρετικόν. φησὶ δὲ οὕτως· 6

τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ἀρ<γ>ὴς Ἥρη τε φερέσβιος ἠδ' Ἀϊδωνεὺς
Νῆστίς θ', ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

| Δία μὲν γὰρ λέγει τὴν ζέσιν καὶ τὸν αἰθέρα, Ἥραν δὲ φερέσβιον τὸν ἀέρα· (750) τὴν γῆν τὸν Ἀϊδωνέα. Νῆστιν δὲ καὶ κρούνωμα βρότειον οἱονεὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ."

Τοσαύτη μὲν ἡ τῶν πρώτων φυσικῶν φιλοσόφων διαφωνία, τοιαύτη δὲ αὐτῶν καὶ ἡ περὶ ἀρχῶν δόξα, οὐ θεόν, οὐ ποιητήν, οὐ δημιουργὸν οὐδέ τι τῶν ὅλων αἴτιον οὐδὲ μὴν θεοὺς οὐδ' ἀσωμάτους δυνάμεις, οὐ νοερὰς φύσεις, οὐ λογικὰς οὐσίας οὐδ' ὅλως τι τῶν ἐκτὸς αἰσθήσεως ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὑποθεμένων. 7 *μόνος δ' οὖν πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας μνημονεύεται* 8 *ἐν τοῖς περὶ ἀρχῶν λόγοις Νοῦν τὸν πάντων αἴτιον ἀποφήνασθαι. φασὶ γοῦν* b *ὡς ἄρα οὗτος μάλιστα παρὰ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐθαύμασε φυσιολογίαν· μηλόβοτόν γε τοι τὴν ἑαυτοῦ χώραν δι' αὐτὴν εἴασε τόν τε περὶ ἀρχῶν λόγον πρῶτος Ἑλλήνων διήρθρωσεν. οὐ γὰρ μόνον περὶ τῆς πάντων οὐσίας ἀπεφήνατο, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ κινοῦντος αὐτὴν αἰτίου.* "Ἦν 9 γὰρ ἐν ἀρχῇ" *(φησίν)* "ὁμοῦ τὰ πράγματα πεφυρμένα, Νοῦς δὲ εἰσελθὼν αὐτὰ ἐκ τῆς ἀταξίας εἰς τάξιν ἤγαγε." *θαυμάσαι δ' ἔστιν ὡς οὗτος πρῶτος παρ' Ἕλλησι τοῦτον θεολογήσας τὸν τρόπον, δόξας Ἀθηναίοις ἄθεος εἶναι, ὅτι* c *μὴ τὸν ἥλιον ἐθεολόγει, τὸν δὲ ἡλίου ποιητήν, μικροῦ δεῖν καταλευσθεὶς ἔθανε. λέγεται δὲ μηδὲ οὗτος σῶον φυλάξαι τὸ δόγμα. ἐπιστῆσαι μὲν* 10 *γὰρ Νοῦν τοῖς πᾶσιν, οὐκέτι δὲ κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν τὴν περὶ τῶν ὄντων ἀποδοῦναι φυσιολογίαν. ἐπάκουσον δ' οὖν οἷα ὁ Σωκράτης ἐν τῷ Πλάτωνος* Περὶ ψυχῆς *αἰτιᾶται τὸν ἄνδρα ἐν τούτοις·*

S. 295, 1—S. 296, 9: Pseud.-Plut. de placitis philosophorum 877c—878a (Diels, Doxographi Gr. 283—287) **4-6** Emped. fr. 6 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 311f.) **16f.** Anaxagoras verzichtete auf sein reiches (in Ländereien bestehendes) Erbe: s. Plat. Hi. maior 283a **19-21** = Bd. I S. 612, 4f. (s. zu jener Stelle)

BION(D)

1 *πολιστὴς* (so) *Σικελίας* BION < Steph. **2** *μὲν λέγει* Pl. | *καὶ γῆν* B | *ἀρχὰς καὶ*] *ἀρχικὰς* Pl. **3** *ἡ*] *ὁ* B | *ἑνωτικὸς* B | *δὲ*[2]] *δ'* BO **4** *τέτταρα* B | *πρῶτον ἄκουε* < B **5** *ἀργὴς* Beck und Diels *Ἄρης* die Hss. *αἰθὴρ* Pl. | *ἠδ'* ON **8** *τὴν*] *τὴν δὲ* Pl. **11** *αὐτῶν* < B | *ἀρχῶν καὶ αὐτῶν* B **13** *αἰσθήσεως* ON *αἰσθήσεων* I < B **14** *μόνος* — **21** *ἤγαγε* < B **15** *τὸν* (auch N)] *τῶν* D **16** *φιλοσοφίαν* (corr. *υσιολογί ιν*) I (alles 1. H.) **19** *οἱ* (auch D) < N **20** *ἐν ἀρχῇ*] *ἀρχὴν* Bd. I S. 612, 4 | *τὰ πράγματα ὁμοῦ* Bd. I a. a. O. **24** *μηδὲ* I *μὴ* BON | *ἐπιστῆσαι* — **26** *φυσιολ.* < B **25** *Νοῦν* I *τὸν N.* ON **26** *ἄκουσον* B | *δ' οὖν*] *γοῦν* B | *οἷα* BON *οἷς* I | *ὁ* < B

ιε'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΞΑΓΟΡΟΥ ΔΟΞΗΣ

"'Αλλ' ἀκούσας ποτὲ ἐκ βιβλίου τινός, ὡς ἔφη, 'Αναξαγόρου ἀναγινώ- 15,1
σκοντος καὶ λέγοντος, ὡς ἄρα Νοῦς ἐστιν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, d
ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸν Νοῦν εἶναι
πάντων αἴτιον, καὶ ἡγησάμην, | εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόν γε Νοῦν κοσμοῦντα (751)
πάντα κοσμεῖν καὶ ἕκαστον τιθέντα ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ. εἰ οὖν τις βού- 2
λοιτο τὴν αἰτίαν εὑρεῖν περὶ ἑκάστου, ὅπῃ ἢ γίγνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι,
τοῦτο δεῖν περὶ αὐτοῦ εὑρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτόν ἐστιν ἢ εἶναι ἢ ἄλλο ὁτιοῦν
πάσχειν ἢ ποιεῖν. ἐκ δὴ τοῦ λόγου τούτου οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν
ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτι-
στον. ἀναγκαῖον δὴ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι· τὴν αὐτὴν b
γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. ταῦτα δὴ λογιζόμενος ἄσμενος εὑρη- 3
κέναι ᾤμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν
'Αναξαγόραν, καί μοι φράσειν πρῶτον μὲν πότερον ἡ γῆ πλατεῖά ἐστιν ἢ
στρογγύλη, ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, ἐπεκδιηγήσεσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην,
λέγοντα τὸ ἄμεινον καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι· καὶ εἰ ἐν μέσῳ
φαίη εἶναι αὐτήν, ἐπεκδιηγήσεσθαι ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι· καὶ c
εἴ μοι ταῦτα ἀποφαίνοι, παρεσκευάσμην ὡς οὐκέτι ποθεσόμενος αἰτίας ἄλλο
εἶδος. καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτως παρεσκευάσμην ὡσαύτως πευσόμενος 4
καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων τάχους τε πέρι πρὸς ἄλληλα καὶ τροπῶν
καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῇ ποτε ταῦτ' ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν
καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸν ᾤμην, φάσκοντά γε ὑπὸ Νοῦ κεκο-

2—S. 299, 2: Plat. Phaed. 97b—99b

BION(D)

1 Die Überschrift in BI^{1}ON (*τῆς*, das auch D hat, < N); von I^z a. R. wiederholt + *ἀπὸ τῶν Σωκράτους ἐν τῷ Πλάτωνος περὶ ψυχῆς* 2 *'Αλλὰ* BON | *μέν ποτε* Pl. 2f. *ἀναγιγνώσκοντος* Pl. 4 *τὸ τὸν* Pl. 4f. *τὸν — ἔχει* < I 6 *καὶ — ἔχῃ* < B | *τιθέναι* Pl. | *ταύτῃ ὅπῃ* Pl. 7 *περὶ — 8 εὑρεῖν* < I | *ἢ*^{1} < Pl. 8 *αὐτόν ἐστιν* ON ~ BI *αὐτῷ ἐστιν* Pl. 9 *ποιεῖν ἢ πάσχειν* ON | *δὲ δὴ* Pl. | *τούτου τοῦ λόγου* B | *σκοπεῖν* < I | *προσήκει* I 10 *ἀνθρώπῳ*] *περὶ ἀνθρώπου* B | *καὶ περὶ αὐτοῦ* < B 11 *δὲ* Pl. 12 *εἶναι* < I 14 *πρῶτον μὲν* < ON | *πότερον* O^1 aus *πρότερον* 15 *ἐπειδὴ* — S. 299, 12 *Σωκράτης* < B | *ἐπεκδιηγήσεσθαι* Pl. *-σασθαι* die Hss. 17 *ἐπεκδιηγήσεσθαι* Pl. *ἐπεκδιηγεῖσθαι* die Hss. | *ἦν*] *οὖν* I 18 *ἀποφαίνοιτο* Pl. | *ποθεσόμενος* Pl. *ποθ' ἐσόμενος* O* *ποτ' ἐσομένης* O^1 *ποτ' ἐσομένης* IN *ὑποθησόμενος* Steph. 19 *οὕτω* Pl. 20 *τροπῶν* ID *τρόπων* ON 22 *πάσχει*] *πάσχειν* I 22f. *αὐτὰ κεκοσμ.* Pl.

σμῆσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ οὕτως d
ἔχειν ἐστὶν ὥσπερ ἔχει. ἑκάστου οὖν ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν καὶ κοινῇ πᾶσι 5
τὸ ἑκάστῳ βέλτιστον ᾤμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπιδιηγήσεσθαι ἀγαθόν. καὶ
οὐδ' ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους
ὡς τάχιστα οἷός τ' ἦν ἀνεγίγνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον
καὶ τὸ χεῖρον. ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς, ὦ ἑταῖρε, ἐλπίδος ᾠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ
προϊὼν καὶ ἀναγιγνώσκων ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν Νῷ οὐδὲν χρώμενον οὐδέ τινας
αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ διακοσμεῖν τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας
καὶ ὕδατα αἰτιώμενον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον 6
πεπονθέναι, ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγων, | ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει νῷ (752)
πράττει, καὶ ἔπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττω, λέγοι
πρῶτον μὲν ὅτι ἐνθάδε διὰ ταῦτα νῦν κάθημαι, ὅτι σύγκειταί μου τὸ σῶμα
ἐξ ὀστῶν καὶ νεύρων καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστι στερεὰ καὶ διαφυὰς ἔχει χωρὶς
ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ
ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν τε καὶ δέρματος, ὃ συνέχει αὐτά· αἰωρουμένων 7
οὖν τῶν ὀστῶν ἐν ταῖς αὑτῶν ξυμβολαῖς χαλῶντα καὶ ξυντείνοντα τὰ νεῦρα b
κάμπτεσθαί που ποιεῖ οἷόν τ' εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι· καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν ἑτέρας
τοίας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ ἄλλα ἅττα μυρία τοι-
αῦτα αἰτιώμενος, ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν, ὅτι ἐπειδὴ Ἀθη-
ναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλ-
τιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι καὶ δικαιότερον παραμένοντα ὑπέχειν c
τὴν δίκην, ἣν κελεύουσιν· ἐπεὶ νὴ τὸν κύνα, ὡς ἐγῷμαι, πάλαι ἂν ταῦτα 8
τὰ νεῦρα καὶ τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ περὶ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης φερόμενα
τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι πρὸ τοῦ φεύγειν τε
καὶ ἀποδιδράσκειν ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην ἥντινα ταύτην. ἀλλ' αἴτια μὲν τὰ 9
τοιαῦτα καλεῖν λίαν ἄτοπον· εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ
ὀστᾶ καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἷός τε ἦ ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι,

S. 297, 2—S. 299, 2: Plat. Phaed. 97b—99b

B (< diese Seite) ION(D)

2 *ὥσπερ*] *ὡς* (so) I | *ἑκάστῳ* Pl. | *αὐτὸν ἀποδ.* Pl. 3 *ἐπεκδιηγήσεσθαι* Pl. *-σασθαι* die Hss. 4 *οὐδ'*] *οὐκ* Pl. | *πάνυ σπ. πολλῇ* ON 5 *ἀνεγίγνωσκον* ON Pl. *-γίν-* I 6 *ἐπειδὴ* O* Pl. *ἐπεὶ δὲ* IO (1. ? H.) N 7 *ἀναγινώσκων* I 11 *κἄπειτα* Pl. | *πράττω* Pl. *πράττοι* die Hss. 12 *ἐνθάδε* nach *νῦν* Pl. 15 *τε* < Pl. 16 *αὑτῶν* Pl. *αὐτῶν* die Hss. 19 *τοίας*] *τοιάσδε* Steph. *τοιαύτας* Pl. | *αἰτίας* hier I Pl., vor *ἑτέρας* ON | *ἅττα* (*ἄττα* die Hss.) < Pl. Hss. 22 *ἐνθάδε*] *ἐνταῦθα* ON 23 *ἂν κελεύσωσιν* Pl. 24 *νεῦρά τε* Pl. 26 *ἥντινα ταύτην* (*das als irgendwelche Buße*)] *ἥντιν' ἂν τάττῃ* Pl. 28 *οἷόν τε* I | *ἦν* Pl.

ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ, ἃ ποιῶ, καὶ ταῦτα νῷ πράττω,
ἀλλ' οὐ τῇ τοῦ βελτίστου αἱρέσει, πολλὴ ἂν καὶ μακρὰ ῥᾳθυμία εἴη τοῦ λόγου." d
Εἶτα ἐπιλέγει· **10**
"Διὸ δὴ καὶ ὁ μέν τις δίνην περιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ μένειν δὴ
ποιεῖ τὴν γῆν, ὁ δὲ ὥσπερ καρδόπῳ πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν
δὲ τοῦ ὡς οἷόν τε βέλτιστα αὐτὰ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην
οὔτε ζητοῦσιν οὔτε τινὰ οἴονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγοῦνται τού-
του ἄν ποτε Ἄτλαντα ἰσχυρότερον καὶ μᾶλλον ἅπαντα συνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ
ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον ξυνδεῖν καὶ συνέχειν οὐδὲν οἴονται."
Τοσαῦτα ὁ Σωκράτης περὶ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης. | ἦν δὲ Ἀναξαγόρου **11**
μὲν διάδοχος τῆς τε διατριβῆς ὁμοῦ καὶ τῆς δόξης Ἀρχέλαος, Ἀρχελάου δὲ (753)
ἀκουστὴς γεγονέναι λέγεται Σωκράτης. πλὴν ἀλλὰ φυσικοὶ καὶ ἄλλοι Ξενοφά-
νης καὶ Πυθαγόρας, συνακμάσαντες Ἀναξαγόρᾳ, περὶ ἀφθαρσίας θεοῦ καὶ
ψυχῆς ἀθανασίας ἐφιλοσόφησαν· ἐκ τούτων τε καὶ μετὰ τούτους αἱ τῆς Ἑλλή-
νων φιλοσοφίας ὑπέστησαν αἱρέσεις, τῶν μὲν τοῖσδε, τῶν δὲ ἑτέροις ἐξηκο-
λουθηκότων, τινῶν δὲ καὶ ἰδίας δόξας ἐπινενοηκότων. πάλιν δ' οὖν ὁ Πλούτ- b
αρχος τὰς περὶ θεῶν ὑπολήψεις τῶν αὐτῶν τοῦτον γράφει τὸν τρόπον·

ιϛ'. ΔΟΞΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ

"Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ Μιλήσιος καὶ Θεόδωρος **16,1**
ὁ Κυρηναϊκὸς καὶ Εὐήμερος ὁ Τεγεάτης, καθόλου φασὶ μὴ εἶναι θεούς· τὸν c
δὲ Εὐήμερον καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναϊκὸς αἰνίττεται ἐν τοῖς ἰάμβοις. —
καὶ Εὐριπίδης δὲ ὁ τραγῳδοποιὸς ἀποκαλύψασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοι-

4-9 Plat. Phaed. 99bc **19**—S. 300, 2: Pseud.-Plut. de placitis philosophorum 880de (Diels, Doxogr. Gr. 297f.) **21** s. Callim. iamb. fr. 191, 9—11 Pfeiffer

B (ab 12 *πλὴν*) ION(D)

1 *λέγοι· ὅτι* (< *μέντοι*) O* (über dem getilgten *ὅτι* übergeschrieben, 1. ? H., *ὡς μέντοι*) | *ταῦτα*² Pl. *ταῦτ' ἃ* (so) I *ταῦτα ἃ* ON **2** *αἱρέσει* Pl. *ἀναιρέσει* die Hss. | *ἂν* nach *ῥᾳθυμία* Pl. **4** *περιτιθεὶς* Pl. | *δὴ μένειν* ON **5** *καρδόπῳ* N² Pl. *κερδόπω* I (ohne Akzent) ON¹D (ohne Akzent) | *πλατείᾳ βάθρον* Pl. *πλάτει ἄβαθρον* IN *πλάττει ἄβαθρον* O | *ὑπερείδει* Oᶻ aus *ὑπερίδη* **8** *Ἄτλ. ἄν ποτε* Pl. | *ἰσχ. καὶ ἀθανατώτερον* Pl. **15f.** *ἐξηκολούθησαν* B **17** *ὑπολήψεις*] *δόξας* B | *τῶν — τρόπον*] *οὕτως ἱστορεῖ* B **18** Die Überschrift in BI¹ON; nach *θεῶν* + *ἀπὸ τοῦ Πλουτάρχου* Iᶻ **19** *Μιλήσιος* (auch 2 Hss. Plut.)] richtig *Μήλιος* 1 Hs. Plut. **20** *Κυρηναϊκὸς* (*Philosoph der kyrenäischen Schule* wie *Μεγαρικός*, dagegen *Μεγαρεύς* der *Einwohner*)] *Κυρηναῖος* Pl. **21** *Καλλίμαχον* I | *Κυρηναῖος* Pl. | bei Pl. folgt auf *ἰάμβοις γράφων* und obiges Fragment **22** *καὶ Εὐρ. δὲ* ON Pl. *καὶ Εὐρ.* BI | *ἀποκαλύψασθαι* (auch D)] *ἀποκαλύψεσθαι* O* (verbess. 1. H.) N

κὼς τὸν Ἄρειον πάγον, ἐνέφηνε δὲ τοῦτο· τὸν γὰρ Σίσυφον εἰσήγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης καὶ συνηγόρησεν αὐτοῦ τῇ γνώμῃ."

Ἐπὶ τούτοις πάλιν τὸν Ἀναξαγόραν εἰσάγει, πρῶτον φάσκων αὐτὸν 2
ὀρθῶς φρονῆσαι περὶ θεοῦ. λέγει δὲ οὕτως·

"'Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησὶν ὡς εἱστήκει κατ' ἀρχὰς τὰ σώματα, Νοῦς
δὲ αὐτὰ διεκόσμησε θεοῦ καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὅλων ἐποίησεν. ὁ δὲ Πλάτων οὐχ d
ἑστηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα σώματα, ἀτάκτως δὲ κινούμενα· διὸ ὁ θεός,
φησίν, ἐπιστήσας, ὡς τάξις ἀταξίας ἐστὶ βελτίων, διεκόσμησεν αὐτά."

Οἷς ἐπιλέγει· 3

"'Ἁμαρτάνουσι δὲ ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποίησαν ἐπιστρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τούτου χάριν τὸν κόσμον κατασκευάζοντα· τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον ζῷον, πεπληρωμένον πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κακοῦ παντὸς ἄδεκτον, ὅλον ὂν περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας τε καὶ ἀφθαρσίας, ἀνεπιστρεφές ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. κακοδαίμων δ' ἂν εἴη, ἐργάτου δίκην καὶ τέκτονος ἀχθοφορῶν καὶ μεριμνῶν εἰς τὴν τοῦ κόσμου κατασκευήν. |

καὶ πάλιν, ὁ θεὸς ὃν λέγουσιν, ἤτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα οὐκ ἦν, ὅτε ἦν 4
ἀκίνητα τὰ σώματα ἢ ὅτε ἀτάκτως ἐκινεῖτο, ἢ ἐκοιμᾶτο ἢ ἐγρηγόρει ἢ οὐδέ- (754)
τερον τούτων. καὶ οὐδὲ τὸ πρῶτον ἔστι δέξασθαι (πῶς γὰρ θεὸς αἰώνιος;)· οὔτε τὸ δεύτερον· εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεός, ἐτεθνήκει· αἰώνιος γὰρ ὕπνος θάνατός ἐστιν· ἀλλά γε ἄδεκτος ὕπνου ὁ θεός· τὸ γὰρ ἀθάνατον καὶ

1f. s. Critias fr. 1 (Sisyphus) Nauck (TGF² 771ff.); nach Sext. Emp. adv. dogm. III (= adv. math. IX) 54 dem Critias zugehörig 5-8 Pseud.-Plut. de placit. philos. 881a (Diels, Doxogr. Gr. 299f.) 7f. ungenaues Zitat nach Plat. Tim. 30a 10—S. 301, 17: Pseud.-Plut. ebd. 881b—e (Diels, ebd. 300—302)

BI[ab]ON(D)

1 *τοῦτο*] *τοῦτον τὸν τρόπον* Pl. | *Σίσαφον* B 2 *τῆς δ. ταύτης* B | *συνηγόρησεν* BI Pl. *συνηγόρευσεν* ON | *ταύτῃ τῇ* Pl. 3 *πρῶτον*: damit beginnt (fol. 266ʳ) in I die etwas jüngere Hand (I[b]); s. Einleitung Bd. I S. XXIII 4 *ὁ* B 5 *Ὁ δὲ* < I[b] 7f. *ὁ θεός, φησίν* BON Plut. (*καὶ ὁ*) ∼ I[b] 8 *ἐπιστήσας* (*anhalten*), nml. *τὰ πρῶτα σώματα* | *βέλτιον* I[b] | *ταῦτα* Pl. Hss. 10 *κοινῶς οὖν ἁμαρτ.* (< *δὲ*) Pl. 11 *καί*¹] *ἢ καὶ* Pl. Hss. 12 *συμπεπληρωμένον τε* Pl. Hss. 13 *ὅλον* < B | *ἀιδίας* B | *εὐδαιμ.* — 15 *κατασκευήν* < B 14 *κακοδαίμων* (auch D)] *καὶ κακοδ.* N *κακοδαίμονον* I[b] 16 *ὃν λέγουσιν* < B | *ὅτε*] *οὔτε* I[b] 17 *ὅτε* < Pl. 18 *καὶ* Pl. *ἢ* die Hss.; s. S. 301, 2 | *οὐδὲ*] *οὔτε* Pl. | *πῶς* — *αἰώνιος* (nml. *τὸν ἔμπρ. αἰῶνα οὐκ ἦν*) | *πῶς*] *πᾶς* statt *πῶς* las Gaisf. falsch in D und nahm es in seine Ausgabe auf und danach Dind. wie Giff., *ὁ* Pl. 20 *καὶ* < Pl.

τοῦ θεοῦ ἐγγὺς ὕπνου κεχώρισται. εἰ δὲ ἦν ὁ θεὸς ἐγρηγορώς, ἤτοι ἐνέλει- 5
πεν εἰς εὐδαιμονίαν ἢ πεπλήρωτο ἐν μακαριότητι. καὶ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτόν b
ἐστι μακάριος ὁ θεός· τὸ γὰρ ἐλλεῖπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακάριον· οὔτε
κατὰ τὸ δεύτερον· μηδὲν γὰρ ἐλλείπων κεναῖς ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι.
πῶς δέ, εἴπερ ὁ θεὸς <ἔστι> καὶ τῇ τούτου φροντίδι τὰ κατὰ ἄνθρωπον οἰκο-
νομεῖται, τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δὲ ἀστεῖον τὸ ἐναντίον πάσχει; Ἀγα-
μέμνων τε γάρ,

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής, c

ὑπὸ μοιχοῦ καὶ μοιχαλίδος ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη· καὶ ὁ τούτου δὲ συγγενὴς
Ἡρακλῆς, πολλὰ τῶν ἐπιλυμαινομένων τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ
Δηϊανείρας φαρμακωθεὶς ἐδολοφονήθη.

Θαλῆς τὸν κόσμον εἶναι τὸν θεόν. 6

Ἀναξίμανδρος τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς.

Δημόκριτος θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδῆ τὴν κόσμου ψυχήν.

Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μονάδα θεὸν καὶ τὸ ἀγαθόν, ἥτις ἐστὶν ἡ d
τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νοῦς· τὴν δ' ἀόριστον δυάδα καὶ δαίμονα καὶ τὸ κακόν,
περὶ ἥν ἐστι τὸ ὑλικὸν πλῆθος."

Μετὰ δὲ τούτους οἱ νέοι τῷ χρόνῳ πῶς ἐδόξαζον ἄκουε· 7

"Σωκράτης καὶ Πλάτων ἓν τὸ μονοφυές, τὸ μοναδικόν, τὸ ὄντως ὂν ἀγα-
θόν· πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδειν· νοῦς οὖν ὁ θεὸς

S. 300, 10—S. 301, 17: Pseud.-Plut. de placit. philos. 881b—e (Diels, Doxogr. Gr. 300—302) 8 Hom. Il. III 179 19—S. 302, 18: Pseud.-Plut. ebd. 881e—882a (Diels, ebd. 304—307)

BI^{b}ON(D)

1 *καὶ τὸ ἐγγὺς* Pl. | *ὕπνου*] *θανάτου* Pl. | *ἐγρηγορώς* BI^{b}, *-ρῶν* ON | *ἐνέλειπεν* ON *ἐνέλιπεν* BI 2 *πεπληρώκει* Pl. | *ἐν μακαριότητι*] *μακαριότητα* Pl. 4 *μηδὲν* — 6 *πάσχει* < B | *ἐλλεῖπον* I^{b} (o b^{1} aus ω) 5 *ἔστι* Pl. < die Hss. 5f. *τὰ κατὰ ἄνθρ. οἰκ.* I^{b} Pl. *τὰ πάντα οἰκονομεῖται τὰ κατ' ἄνθρ.* ON 6 *τὸ*^{3} < I^{b}; *τἀναντία* Pl. 8 *ἀμφότερον* < B | *καρτερός* ON | *τ'*^{2} < B 9 *ἡττηθεὶς* übergeschrieben O (1. ? H.) | *δὲ* < I^{b} 11 *Δηϊανείρας* I^{b} N^{2} *Δηϊανείρης* ON^{1} (verbess. 2. H.) D | *φαρμακωθεὶς* BON *φαρμακοθεὶς* I^{b} *φαρμακευθεὶς* Pl. 12 *νοῦν τοῦ κόσμου* (< *εἶναι*) Pl. 14 *Δ. νοῦν τὸν θ.* Pl. | *σφαιροειδεῖ* Diels | *τὴν τοῦ* Pl. 15 *θεὸν καὶ* ohne Interpunktion Diels: *P. bezeichnete als Gott die Eins und das Gute* 16 *αὐτὸς* — 18 *ἄκουε* < B | *καὶ*^{1} < Pl. | *δαίμονα*] *μονάδα* ND 17 *πλῆθος, ἐστὶ δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος* Pl. Hss. 18 *δὲ* < G (O zerstört) N | *ὅπως* ON 19 *ὁ γοῦν Σ.* B | *τὸ ἓν* Pl. | *τὸ μον. καὶ αὐτοφυές* Pl. Hss. | *ὂν* im Text ON, übergeschrieben I^{b1} < B und Pl. Hss. 20 *σπεύδει* Pl.

χωριστὸν εἶδος, τοῦτ' ἔστι τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης καὶ μηδενὶ παθητῷ συμ-
πεπλεγμένον.

'Αριστοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεὸν εἶδος χωριστόν, ἐπιβεβηκότα τῇ 8
σφαίρᾳ τοῦ παντός, ἥτις ἐστὶν αἰθέριον σῶμα, τὸ πέμπτον ὑπ' αὐτοῦ καλού-
μενον· | διῃρημένου δὲ τούτου κατὰ σφαίρας τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ (755)
δὲ κεχωρισμένας, ἑκάστην οἴεται τῶν σφαιρῶν ζῷον εἶναι σύνθετον ἐκ σώματος
καὶ ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν σῶμά ἐστιν αἰθέριον, κινούμενον κυκλοφορικῶς, ἡ
ψυχὴ δὲ λόγος ἀεικίνητος, αἴτιος τῆς κινήσεως κατ' ἐνέργειαν.

Οἱ Στωϊκοὶ νοερὸν θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικόν, ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ 9
γένεσιν κόσμου, περιειληφότος πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς
ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται· καὶ πνεῦμα διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου,
τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον δι' ὅλης τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχώρηκε. θεὸν b
δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων
νοῦν ἐν αἰθέρι.

'Επίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν τοὺς θεούς, λόγῳ δὲ πάντας θεωρητοὺς διὰ 10
λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως. ὁ δ' αὐτὸς ἄλλως τέτταρας φύσεις κατὰ
γένος ἀφθάρτους τάσδε· τὰ ἄτομα, τὸ κενόν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας,
αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ [τὰ] στοιχεῖα."

Τοιαῦται μὲν δὴ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων καὶ αἱ περὶ θεοῦ διαστάσεις 11
τε καὶ δυσφημίαι, ὧν πρώτους ὁ λόγος συνίστησι τοὺς ἀμφὶ τὸν Πυθαγό- c
ραν τε καὶ 'Αναξαγόραν Πλάτωνά τε καὶ Σωκράτη νοῦν καὶ θεὸν ἐπιστῆσαι
τῷ κόσμῳ. οὗτοι δὴ κομιδῇ παῖδες τοῖς χρόνοις ἀποδείκνυνται γενόμενοι,
καθ' οὓς χρόνους τὰ ὕστατα ἱστορεῖται τῆς 'Εβραίων ἀρχαιολογίας. οὐκ 12
ἦν ἄρα παλαιοτάτη παρὰ πᾶσιν "Ελλησι καὶ τοῖς πρόπαλαι τὴν πολύθεον
δεισιδαιμονίαν παρά τε Φοίνιξι καὶ Αἰγυπτίοις εἰσηγησαμένοις ἡ τοῦ τῶν d
ὅλων θεοῦ γνῶσις, ἣν πρῶτος 'Ελλήνων 'Αναξαγόρας καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν
ἐξήνεγκαν. καὶ μὴν τὰ τῆς πολυθέου δεισιδαιμονίας πάντων ἐθνῶν ἐκράτει·

S. 301, 19—S. 302, 18: Pseud.-Plut. de placit. philos. 881e—882a (Diels, Doxogr. Gr. 304—307)

BI^{b}ON(D)

3 *ἐπιβεβηκότα* I^b *ἐπιβεβληκότα* BON 6 *κεχωρισμένας*] *διῃρημένας* B | *ἑκάστην* — 8 *ἐνέργειαν* < B 8 *ἀκίνητος* richtig Pl. 9 *νοερὸν*] *κοινότερον* Pl. Hss. 10 *ἐμπεριειληφότος* Pl. Hss. *ἐμπεριειληφὸς* Diels 11 *πνεῦμα μὲν* Pl. 12 *δι' ἧς*] *καθ' ἧς* B | *-κεν* I^b; *κεχώρηκε παραλλάξεις* Pl. 13 *δ'*] *τ'* I^b 15 *πάντας τοὺς* Pl. Hss. | *διὰ τὴν* Pl. 16 *ἄλλως* (auch 2 Hss. Pl.)] *ἄλλας* 1 Hs. Pl. | *τέσσαρας* I^b 17 *ἀφθάρτου* I^b 17f. *ὁμοιότητας* — *λέγονται* < I^b 18 *ὁμοιομερείας* I^b | *τὰ* < Pl. 21 *Σωκράτην* B 22 *τὸν κόσμον* I^b | *οὗτοι* — S. 303, 3 *δυνάμεις* < B 23 *τὰ ὕστατα*] *ταῦτα* I^b | *ἱστορεῖται* ON *ἱστόρηται* I^b 25 *εἰσηγησαμένοις* I^b *εἰσηγουμένοις* ON | *τοῦ* I^b < ON 26 *γνῶσις, ἣν*] *γνῶσις ἥν·* I^b | *πρῶτον* I^b

*ἀλλ' ἣν, ὡς ἔοικεν, οὐ τὴν ἀληθῆ περιέχοντα θεολογίαν, ἀλλ' ἣν Αἰγύπτιοι
καὶ Φοίνικες πρῶτοι πάντων συστήσασθαι ἐμαρτυρήθησαν. αὕτη δὲ ἦν* 13
*θεοὺς μὲν οὐδαμῶς οὐδέ τινας θείας δυνάμεις, ἄνδρας δὲ ἤδη πάλαι ἐν νεκροῖς
κειμένους θεολογοῦσα, ὡς ὁ τῆς ἀληθείας πάλαι ἀπέδειξε λόγος. φέρ' οὖν
πάλιν ἀναλάβωμεν τὸν λόγον. ἐπειδὴ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων οἱ | μὲν πάντα* (756)
*κατέβαλλον ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις, οἱ δ' αὖ πάλιν τούτοις ἀνθεῖλκον, ὡς οἱ περὶ
Ξενοφάνη τὸν Κολοφώνιον καὶ Παρμενίδην τὸν Ἐλεάτην, οἳ δὴ τὰς αἰσθήσεις ἀνῄρουν, μηδὲν εἶναι φάσκοντες καταληπτὸν τῶν ἐν αἰσθήσει, διὸ μόνῳ δεῖν πιστεύειν τῷ λόγῳ, τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀντειρημένα διασκεψώμεθα.*

ιζ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΞΕΝΟΦΑΝΗΝ ΚΑΙ ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΝ ΤΑΣ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ ΑΝΑΙΡΟΥΝΤΑΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΟΓΔΟΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

„Ἄλλοι δ' ἐγένοντο τούτοις τὴν ἐναντίαν φωνὴν ἀφιέντες. οἴονται γὰρ δεῖν 17,1
τὰς μὲν αἰσθήσεις καὶ τὰς φαντασίας καταβάλλειν, αὐτῷ δὲ μόνον τῷ λόγῳ b
πιστεύειν. τοιαῦτα γάρ τινα πρότερον μὲν Ξενοφάνης καὶ Παρμενίδης καὶ Ζήνων
καὶ Μέλισσος ἔλεγον, ὕστερον δ' οἱ περὶ Στίλπωνα καὶ τοὺς Μεγαρικούς. ὅθεν c
ἠξίουν οὗτοί γε τὸ ὂν ἓν εἶναι καὶ τὸ ἕτερον μὴ εἶναι, μηδὲ γεννᾶσθαί τι μηδὲ
φθείρεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι τὸ παράπαν. τὸν μὲν οὖν πλείω πρὸς τούτους 2
λόγον εἰσόμεθα φιλοσοφοῦντες, νυνὶ μέντοι τοσοῦτο λεκτέον· εἴποιμεν γὰρ ἂν ὡς ὁ μὲν λόγος ἡμῶν εἴη τὸ θειότατον· οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ γε καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὥσπερ γε δὴ καὶ σώματος. ὅτι δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἀληθεύειν πέφυκε δῆλον·

1f. vgl. Buch I von Kap. 9 an (Bd. I S. 34, 20ff.) 4 vgl. Bd. I S. 90, 10—94, 7 13—S. 305, 11: Aristocles *Περὶ φιλοσοφίας* VIII: fr. 2 Mullach (FPhG III 207f.); nur durch Eus. erhalten

$BI^bON(D)$

1 *ἀλλ' ἣν* < I^b 3 *τοίνυν ἄνδρας* (< *δὲ*) B | *πάλαι* I^b < BON 4 *φέρε* B 5 *φιλοσόφων* < B | *πάντα* I^b *τὰ πάντα* BON 6 *δὲ* B | *αὖ — οἱ* < B | *περὶ* BON *περὶ τὸν* I^b 7 *Ξενοφάνην* B | *οἳ δὴ* < B 8f. *διὸ — διασκεψώμεθα* < B 10-12 Die Überschrift in BI^bON 10 *περὶ* < B 11 *η'* ON 12 *σοφίας* B 13 *φωνὴν ἀφιέντες*] *ἐρχόμενοι* B 14 *καταβάλλειν* *umstürzen, beseitigen,* dagegen vorher (6) bei Eus. *gründen* 15 *τοιαῦτα* — S. 304, 2 *εἰδείη* < B | *μὲν* ON < I^b 17 *τὸ ἕτερον* Vig. Not. *τὸ ἕτερον, ἕτερον* O (fol. 217^v schließt mit dem einen *ἕτερον*, 218^r beginnt mit dem andern) N, *τὸ μὴ ὂν ἕτερον* (es folgt *μὴ εἶναι*) I^b; aber in I^a muß dasselbe wie in ON gestanden sein, denn Georgios von Trapezunt übersetzt: *et quod diversum esse videtur, diversum non esse* 19 *τοσοῦτο* Mras *τοσούτῳ* ON *πρὸς τοῦτο* I^b *τοσοῦτον* Gaisf. 20 *μὲν* (auch D) < N 21 *γε* OD, übergeschrieben $I^{b1}N^1$ | *δὲ*] *δὴ* I^b | *ἡ* < I^b

οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν αἰσθανόμενον μὴ οὐχὶ πάσχειν τι· πάσχων δὲ τὸ πάθος ἂν d
εἰδείη· γνῶσις οὖν τίς ἐστι καὶ ἡ αἴσθησις. ἀλλὰ μὴν εἰ τὸ αἰσθάνεσθαι 3
πάσχειν τί ἐστιν, ἅπαν δὲ τὸ πάσχον ὑπό του πάσχει, πάντως ἕτερον ἂν εἴη
τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. ὥστε πρῶτον μὲν εἴη ἂν τὸ λεγόμενον ἕτερον, οἷον
τὸ χρῶμα καὶ ὁ ψόφος· ἔπειτα δὲ ἓν τὸ ὂν οὐκ ἔσται· καὶ μὴν οὐδὲ ἀκίνητον·
ἡ γὰρ αἴσθησίς ἐστι κίνησις. ταύτῃ δὲ βούλεται πᾶς τις κατὰ φύσιν ἔχειν 4
τὰς αἰσθήσεις, ἅτε δὴ πιστεύων, οἶμαι, ταῖς ὑγιαινούσαις μᾶλλον ἢ ταῖς νοσού-
σαις. εἰκότως ἄρα καὶ δεινός τις ἔρως αὐτῶν ἡμῖν ἐντέτηκεν. οὐδείς γέ τοι
μὴ μεμηνὼς ἕλοιτ' ἄν ποτε μίαν αἴσθησιν ἀποβάλλειν, ὅπως αὐτῷ πάντα τὰ
ἄλλα ἀγαθὰ γένοιτο. | τοὺς δὴ διαβάλλοντας αὐτὰς ἐχρῆν, πεπεισμένους 5
γε διότι μάτην ἔχοιεν αὐτάς, εἰπόντας ἅπερ ὁ Πάνδαρος λέγει παρὰ τῷ Ὁμή- (757)
ρῳ περὶ τῶν ἑαυτοῦ τόξων,

αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φώς,
εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαεινῷ ἐν πυρὶ θείην,
χερσὶ διακλάσσας, ἀνεμώλια γάρ μοι ὀπηδεῖ,

τὸ μετὰ τοῦτο διαλυμήνασθαι πάσας τὰς αἰσθήσεις ἑαυτῶν· οὕτω γὰρ ἄν b
τις ἐπίστευεν αὐτοῖς ἔργῳ διδάσκουσιν ὡς εἰς οὐδὲν αὐτῶν δέοιντο. νυνὶ 6
δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἀτοπώτατόν ἐστιν· ἀχρήστους γὰρ ἀποφαίνοντες αὐτὰς τῷ
λόγῳ τοῖς ἔργοις τὰ μάλιστα χρώμενοι διατελοῦσιν αὐταῖς. ὅ γέ τοι 7
Μέλισσος ἐθέλων ἐπιδεικνύναι, διότι τῶν φαινομένων καὶ ἐν ὄψει τούτων
οὐδὲν εἴη τῷ ὄντι, διὰ τῶν φαινομένων ἀποδείκνυσιν αὐτῶν· φησὶ γοῦν· Ἐἰ
γάρ ἐστι γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ πῦρ καὶ σίδηρος καὶ χρυσὸς καὶ τὸ μὲν ζῶν,
τὸ δὲ τεθνηκὸς καὶ μέλαν καὶ λευκὸν καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα φασὶν εἶναι c
ἄνθρωποι ἀληθῶς, καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν, εἶναι ἐχρῆν καὶ
τὸ ὂν τοιοῦτον, οἷον πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι, καὶ μὴ μεταπίπτειν μηδὲ γίνε-

S. 303, 13—S. 305, 11: Aristocles fr. 2 Mullach (FPhG III 207f.) 13-15 Hom. Il. V 214—216 21—S. 305, 3: Melissus fr. 8, 2—3 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 273f.)

BI^{b}ON(D)

1 *πάθος*] *πλῆθος* I^b 2 *εἰ*] *εἰς* B 3 *ἂν ἕτερον ἂν* I^b 4 *ἂν εἴη* B 6 *δὲ* < I^b 9 *ἀποβαλεῖν* I^b | *ὅπως* — 16 *ἑαυτῶν*] *μάτην οὖν αὐτὰς διαβάλλουσιν* B 9f. *τὰ ἄλλα* (auch D)] *τἄλλα* N 10 *δὲ* I^b 11 *γε*] *τε* I^b 12 *ἑαυτοῦ* I^b *αὐτοῦ* ON 14 *φαεινὰ* I^b 15 *διακλάσας* die Hss. 16 *τὸ* I^b < ON 17 *αὐτοῖς εἰ διελυμαίνοντο πάσας τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν· ἔργῳ* B | *διδάσκοντες* B | *νυνὶ* (s. S. 303, 19) BON *νῦν* I^b 18 *τοῦτο* — *ἐστιν* < B | *καὶ τὸ* ON < I^b | *γὰρ* < B | *αὐτὰς ἀποφ.* B 19 *χρ. διατελ.*] *χρῶνται* B 20 *διότι* (s. 11)] *ὅτι* B | *τούτων* < B 21 *οὐδὲν εἴη* BON *οὐδενὶ ἢ* I^b | *διὰ* — *αὐτῶν* < B | *ἀποδείκνυσιν* ON *ἀποδεικνύειν* I^b *ἀποδεικνύει* Vig. marg. | *φησὶν* (< *γοῦν*) B | *Εἰ* BON *εἰς* I^b 23 *τεθνηκὼς* I^b | *τἄλλα* BON 23f. *εἶναι ἄνθρ. ἀληθῶς* I^b *ἄνθρ. εἶναι ἀληθῆ* BON 24 *καὶ*[1] BON *ἢ καὶ* I^b (kaum in *εἰ καὶ* zu verwandeln)

σθαι ἕτερον, ἀλλ' εἶναι ὅμοιον, οἷόν πέρ ἐστιν, ἕκαστον. νῦν δέ φαμεν ὀρθῶς
ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ συνιέναι· δοκεῖ δὲ ἡμῖν τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν γίνεσθαι
καὶ τὸ ψυχρὸν θερμὸν καὶ τὸ σκληρὸν μαλακὸν καὶ τὸ μαλακὸν σκληρόν.'
ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα λέγοντος αὐτοῦ καὶ μάλα εἰκότως 8
ἐπύθετό τις ἄν· 'Αρ' οὖν ὅτι θερμόν ἐστι κἄπειτα τοῦτο γίνεται ψυχρόν, οὐκ d
αἰσθόμενος ἔγνως; ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ὅπερ γὰρ ἔφην, εὑρεθείη
ἂν οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὰς αἰσθήσεις ἀναιρῶν καὶ ἐλέγχων διὰ τὸ μάλιστα πιστεύειν
αὐταῖς. ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν τοιοῦτοι λόγοι σχεδὸν ἱκανὰς ἤδη δεδώκασιν 9
εὐθύνας· ἐξίτηλοί γέ τοι γεγόνασιν, ὡς εἰ μηδὲ ἐλέχθησαν τὸ παράπαν. ἤδη
μέντοι θαρροῦντες λέγομεν ὀρθῶς φιλοσοφεῖν τοὺς καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ
τὸν λόγον ἐπὶ τὴν γνῶσιν τὴν τῶν πραγμάτων παραλαμβάνοντας."

Τοιοίδε μὲν οὖν οἱ ἀμφὶ τὸν Ξενοφάνην, ὅς δὴ λέγεται συνακμάσαι 10
τοῖς ἀμφὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀναξαγόραν. | *Ξενοφάνους δὲ ἀκουστὴς γέγονε* (758)
Παρμενίδης· τούτου Μέλισσος, οὗ Ζήνων, οὗ Λεύκιππος, οὗ Δημόκριτος,
οὗ Πρωταγόρας καὶ Νεσσᾶς· τοῦ δὲ Νεσσᾶ Μητρόδωρος, οὗ Διογένης, οὗ Ἀνάξ-
αρχος. Ἀναξάρχου δὲ γνώριμος γέγονε Πύρρων, ἀφ' οὗ ἡ τῶν Σκεπτικῶν
ἐπικληθέντων διατριβὴ συνέστη· οὓς καὶ αὐτοὺς μηδὲν εἶναι τὸ παράπαν μήτ'
ἐν αἰσθήσει μήτ' ἐν λόγῳ καταληπτὸν ὁριζομένους, ἐπέχοντας δὲ ἐν πᾶσιν
ὅπως ἀπήλεγχον οἱ ἀντιδοξάζοντες μαθεῖν πάρεστιν ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος
συγγράμματος ὧδέ πη πρὸς λέξιν ἔχοντος· b

ιη'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΠΥΡΡΩΝΑ ΣΚΕΠΤΙΚΟΥΣ ΗΤΟΙ ΕΦΕΚΤΙΚΟΥΣ ΕΠΙΚΛΗΘΕΝΤΑΣ ΜΗΔΕΝ ΚΑΤΑΛΗΠΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΦΗΝΑΜΕΝΟΥΣ

"'Αναγκαίως δ' ἔχει πρὸ παντὸς διασκέψασθαι περὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν 18,1
γνώσεως· εἰ γὰρ αὖ μηδὲν πεφύκαμεν γνωρίζειν, οὐδὲν ἔτι δεῖ περὶ τῶν ἄλλων c

S. 303, 13—S. 305, 11: Aristocles fr. 2 Mullach (FPhG III 207f.) 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213); nur durch Eus. erhalten

BI[a] (s. Einleitung Bd. I S. XXV) I[b]ON(D)

1 *ἕτερον* I[b] *ὕστερον* BON | *οἷόν*] *ὅ* I[b] | *νῦν* — 11 *παραλαμβ.* < B | *δ' ἔφαμεν* I[b] 4 *πολλὰ* hier I[b], vor *καὶ*[1] ON 5 *ὅτι δ νῦν* Steph. 8 *ἱκανὰς* I[b] *ἱκανῶς* ON 9 *ἐλέχθησαν* ON[2] *ἠλέχθησαν* I[b] *ἐλέγχθησαν* N[1]D 10 *λέγωμεν* Steph. 12 *Ξενοφάνην* BON, *-η* I[b] | *συνακμάσας* I[b] 15 *Νεσσᾶς* I[b] *Νέσσας* BON | *Νεσσᾶ* I[b] *Νέσσα* BON 16 *'Αναξ. δὲ*] *τούτου* B | *γέγονε γν.* ON 17 *μήτ'* (auch I[a])] *μήτε γ'* I[b]; *μήτ' ἐν αἰσθήσει* < B 18 *ὁριζομένους*: ursprünglich der Schluß von I, s. Einleitung Bd. I S. XXVI 19 *ἀπήλεγχον*] *ἐπήλεγον* I[b] | *ἀντιδοξοῦντες* B 19f. *ἀπὸ* — *ἔχοντος* < B 20 *ὧδέ* — *ἔχοντος* ON < I[b] 21-23 Die Überschrift in BI[b]ON; nach *ἀποφην.* + *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I[b] 25 *αὖ* < B

σκοπεῖν. ἐγένοντο μὲν οὖν καὶ τῶν πάλαι τινὲς οἱ ἀφέντες τήνδε τὴν 2
φωνήν, οἷς ἀντείρηκεν Ἀριστοτέλης. ἴσχυσε μὲν τοιαῦτα λέγων καὶ Πύρρων
ὁ Ἠλεῖος· ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐν γραφῇ καταλέλοιπεν, ὁ δέ γε μαθητὴς
αὐτοῦ Τίμων φησὶ δεῖν τὸν μέλλοντα εὐδαιμονήσειν εἰς τρία ταῦτα βλέπειν·
πρῶτον μέν, ὁποῖα πέφυκε τὰ πράγματα· δεύτερον δέ, τίνα χρὴ τρόπον ἡμᾶς d
πρὸς αὐτὰ διακεῖσθαι· τελευταῖον δέ, τί περιέσται τοῖς οὕτως ἔχουσι. τὰ 3
μὲν οὖν πράγματά φησιν αὐτὸν ἀποφαίνειν ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα καὶ ἀστάθμητα
καὶ ἀνεπίκριτα, διὰ τοῦτο μήτε τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν μήτε τὰς δόξας ἀληθεύειν
ἢ ψεύδεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν μηδὲ πιστεύειν αὐταῖς δεῖν, ἀλλ' ἀδοξάστους καὶ
ἀκλινεῖς καὶ ἀκραδάντους εἶναι, περὶ ἑνὸς ἑκάστου λέγοντας ὅτι οὐ μᾶλλον
ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἢ καὶ ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν ἢ οὔτε ἔστιν οὔτε οὐκ ἔστιν. τοῖς 4
μέντοι γε διακειμένοις οὕτω περιέσεσθαι Τίμων φησὶ πρῶτον μὲν ἀφασίαν,
ἔπειτα δ' ἀταραξίαν, Αἰνησίδημος δ' ἡδονήν.

|Τὰ μὲν οὖν κεφάλαια τῶν λεγομένων ἐστὶ ταῦτα· σκεψώμεθα δ' εἰ ὀρθῶς 5
λέγουσιν. ἐπεὶ τοίνυν ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα πάντα φασὶν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο κε- (759)
λεύουσι μηδενὶ προστίθεσθαι μηδὲ δοξάζειν, εἰκότως ἄν, οἶμαι, πύθοιτό τις
αὐτῶν, ἆρά γε διαμαρτάνουσιν οἱ διαφέρειν αὐτὰ νομίζοντες ἢ οὔ; πάντως
γάρ, εἰ μὲν ἁμαρτάνουσιν, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνοιεν ἄν. ὥστε ἀνάγκη λέγειν
αὐτοῖς εἶναί τινας τοὺς τὰ ψευδῆ περὶ τῶν ὄντων δοξάζοντας· αὐτοὶ τοίνυν
εἶεν ἂν οἱ τἀληθῆ λέγοντες· οὕτω δὲ εἴη ἂν ἀληθές τι καὶ ψεῦδος. εἰ δ' οὐχ b
ἁμαρτάνομεν οἱ πολλοὶ τὰ ὄντα διαφέρειν οἰόμενοι, τί μαθόντες ἐπιπλήττουσιν
ἡμῖν; αὐτοὶ γὰρ ἁμαρτάνοιεν ἂν ἀξιοῦντες μὴ διαφέρειν αὐτά. καὶ μὴν εἰ 6
καὶ δῴημεν αὐτοῖς ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα πάντα εἶναι, δῆλον ὡς οὐκ ἂν διαφέροιεν
οὐδ' αὐτοὶ τῶν πολλῶν. τίς οὖν εἴη αὐτῶν ἂν ἡ σοφία; καὶ διὰ τί Τίμων τοῖς μὲν

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213)

BI^bON(D)

1 *ἐγένοντο* — 18 *ἄν* < B 2 *μὲν τοιαῦτα* I^b *μέντοι ταῦτα* OD *μέντοι τοιαῦτα* N 3 *δέ γε* I^b (Aristocles hat eine besondere Vorliebe für *γε*) *δὲ* ON 7 *αὐτὸν*: *τὸν Πύρρωνα* 8 *ἀνεπίκριτα* (s. S. 307, 21 und 309, 18) ON *ἀνέγκριτα* I^b 10 *ἑνὸς* ON < I^b 11 *ἢ οὔτε ἔστιν* < I^b | *οὔτε*²] *οὔτ'* I^b 11f. *τοὺς* und *διακειμένους* I^b 12 *γε* (s. zu 3) ON < I^b | *ἀφασίαν* (d. h. weder *κατάφασις* noch *ἀπόφασις*; s., worauf Giff. hinweist, Sext. Emp. Pyrrh. hyp. I 192f.) ON, < I^b in einer Lücke von etwa 10 bis 12 Buchstaben 13 *δ'*²] *δὲ* I 14 *σκεψόμεθα* I^b 18 *παλαιοὶ μέν τινες εἶπον τοῦτο· ὥστε* B 20 *ἂν*¹ BI^b < ON 21 *διαφέρειν οἰόμενοι*] *διαφέροντες* B | *μαθόντες* (s. 24 *αὐτῶν . . ἡ σοφία* und S. 308, 1) ON *παθόντες* I^b 22 *ἀξιοῦντες*] *ἀξίως* B | *μὴ* — *αὐτά* < B 23 *δῴημεν* (vgl. z. B. Epict. diss. II 23, 1 *πᾶς ἂν ἥδιον ἀναγνῴη*)] *δοίημεν* Mullach | *διάφορα* B 24 *αὐτῶν ἂν* ON ~ I^b | *Τίμων* < B

ἄλλοις λοιδορεῖται πᾶσι, Πύρρωνα δ' ὑμνεῖ μόνον; ἔτι γε μὴν εἰ ἐπ' ἴσης 7
ἐστὶν ἀδιάφορα πάντα καὶ διὰ τοῦτο χρὴ μηδὲν δοξάζειν, οὐκ ἂν οὐδὲ ταῦτα δια- c
φέροι· λέγω δὲ τὸ διαφέρειν ἢ μὴ διαφέρειν, καὶ τὸ δοξάζειν ἢ μὴ δοξάζειν. τί
γὰρ μᾶλλον τοιαῦτα ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν; ἤ, ὥς φησι Τίμων, διὰ τί ναὶ καὶ διὰ τί
οὒ καὶ αὐτὸ τὸ διὰ τί διὰ τί; φανερὸν οὖν ὡς ἀναιρεῖται τὸ ζητεῖν· ὥστε παυ-
σάσθωσαν ἐνοχλοῦντες. ἐπεὶ νῦν γε μεμήνασι πόρρω τέχνης ἅμα μὲν ἡμῖν
διακελευόμενοι μὴ δοξάζειν, ἅμα δὲ κελεύοντες αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν καὶ λέγοντες,
ὡς περὶ οὐδενὸς ἀποφαίνεσθαι δέοι, κἄπειτα ἀποφαινόμενοι· καὶ ἀξιοῦσι μὲν d
μηδενὶ συγκατατίθεσθαι, πείθεσθαι δ' αὐτοῖς κελεύουσιν· εἶτα λέγοντες
μηδὲν εἰδέναι πάντας ἐλέγχουσιν ὡς εὖ εἰδότες. ἀνάγκη δὲ τοὺς φάσκον- 8
τας, ὡς ἄδηλα πάντα εἴη, δυοῖν θάτερον, ἢ σιωπᾶν ἢ ἀποφαίνεσθαί τι καὶ
λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἡσυχίαν ἄγοιεν, δῆλον ὅτι πρός γε τοὺς τοιούτους οὐδεὶς
ἂν εἴη λόγος· εἰ δ' ἀποφαίνοιντο, πάντῃ τε καὶ πάντως ἢ εἶναί τι φαῖεν ἂν ἢ
μὴ εἶναι, καθάπερ ἀμέλει νυνί φασιν ὡς εἴη πάντα ἄγνωστα καὶ νομιστὰ πᾶσι,
<γ>νωσ<τὸν> δ' οὐθέν. τοῦτο τοίνυν ὁ ἀξιῶν ἤτοι δηλοῖ τὸ πρᾶγμα 9
καὶ ἔνεστιν αὐτὸ συνεῖναι λεγόμενον, ἢ οὐκ ἔνεστιν. ἀλλ' εἰ μὲν οὐ δηλοῖ,
καθάπαξ οὐδεὶς οὐδ' οὕτως πρὸς τὸν τοιοῦτον ἂν εἴη λόγος. | εἰ δὲ σημαίνοι, (760)
πάντως ἢ ἄπειρα λέγοι ἂν ἢ πεπερασμένα· καὶ εἰ μὲν ἄπειρα, οὐδ' οὕτως ἂν
εἴη λόγος πρὸς αὐτόν, ἀπείρου γὰρ γνῶσις οὐκ ἔστι· πεπερασμένων δὲ ὄν-
των τῶν δηλουμένων ἢ ἑνὸς ὁτουοῦν, ὁ τοῦτο λέγων ὁρίζει τι καὶ κρίνει. πῶς οὖν
ἄγνωστα καὶ ἀνεπίκριτα πάντα εἴη ἄν; εἰ δὲ φαίη ταὐτὸ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι,
πρῶτον μὲν ἔσται ταὐτὸ καὶ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος, ἔπειτα δ' ἐρεῖ τι καὶ οὐκ ἐρεῖ καὶ
λόγῳ χρώμενος ἀναιρήσει λόγον, ἔτι δὲ ὁμολογῶν ψεύδεσθαι πιστεύειν ἑαυτῷ b

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213)

BI^bON(D)

1 *ἔτι* — 5 *τί*^{2} < B | *γε*] *τε* I^b | *ἐπ'* — 2 *ἐστὶ* (so) nach *πάντα* ON 2 *οὐκ* — 5 *οὗ* N^1 auf Rasur in gedrängter Schrift 2f. *διαφέροι*] *διαφέρει* (*οι* übergeschr.) I^b (alles 1. H.) 4 *ἤ*^{2} < I^b | *διὰ τί ναὶ*] *διατεῖναι* I^b 5 *διὰ τί*^{2} ON < I^b und die Ausgaben seit Steph. bis einschließlich Dind. (*διὰ τί αὐτὸ τὸ διὰ τί* Giff.) 6 *-σιν* (< *πόρρω τέχνης*) B | *πόρρω τέχνης weitab von Kunst, aus der Weis* (österreichisch) 7f. *καὶ* — *ἀποφαινόμενοι* < B 9 *κελεύοντες* B (trotz *δ'*) 10 *δὲ* Vig. marg. *τε* die Hss. 11 *δυοῖν* BO *δυεῖν* I^bN 12 *γε*] *τε* I^b 13 *ἀποφαίνονται* I^b | *ἤ*^{1} I^b < BON 14 *καθάπερ* — *εἴη* < B | *ἢ πάντα* B | *καὶ*] *ἢ* B 14f. *πᾶσι, γνωστὸν* Steph. *πᾶσιν ὡς* I^bON, *πᾶσι* — *τοῦτο* < B 15 *οὐθέν* ON *οὐδέν* I^b | *τοῦτο* (zu *τὸ πρᾶγμα*)] *τοῦ* I^b | *ἤτοι*] *ἤ τι* (< *τὸ*) Vig. | *τὸ* ON < BI^b 16 *ἔνεστιν*^{1}] *ἔστιν* B | *συνεῖναι λεγ.* < B | *ἔνεστιν*^{2}] *ἔστιν* B 17 *οὕτως* (s. 18) B *οὕτω* ON *ὅλως* I^b | *πρὸς τὸν τοιοῦτον* < B 18 *ἂν*^{1} < B 21 *ταὐτὸ* BON *ταῦτα* I^b 22 *δὲ* I^b | *οὐκ ἐρεῖ*] *οὐ χερεῖ* I^b

φήσει δεῖν. ἄξιον δὲ ζητῆσαι πόθεν καὶ μαθόντες ἄδηλα πάντα φασὶν 10
εἶναι. δεῖ γὰρ εἰδέναι πρότερον αὐτοὺς τί δή ποτ' ἐστὶ τὸ δῆλον· οὕτω γοῦν
ἂν ἔχοιεν λέγειν, ὡς οὐκ εἴη τὰ πράγματα τοιαῦτα. πρῶτον γὰρ εἰδέναι χρὴ
τὴν κατάφασιν, εἶτα τὴν ἀπόφασιν. εἰ δὲ ἀγνοοῦσιν ὁποῖόν ἐστι τὸ δῆλον,
οὐκ ἂν εἰδεῖεν οὐδὲ τί τὸ ἄδηλον. ὁπόταν γε μὴν Αἰνησίδημος ἐν τῇ *Ὑπο-* 11
τυπώσει τοὺς ἐννέα διεξίῃ τρόπους (κατὰ τοσούτους γὰρ ἀποφαίνειν ἄδηλα
τὰ πράγματα πεπείραται), πότερον αὐτὸν φῶμεν εἰδότα λέγειν αὐτοὺς ἢ c
ἀγνοοῦντα; φησὶ γὰρ ὅτι τὰ ζῷα διαφέρει καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ αἱ πόλεις καὶ
οἱ βίοι καὶ τὰ ἔθη καὶ οἱ νόμοι· καὶ τὰς αἰσθήσεις δέ φησιν ἡμῶν ἀσθενεῖς
εἶναι καὶ πολλὰ τὰ ἔξωθεν λυμαινόμενα τὴν γνῶσιν, ἀποστήματα καὶ μεγέθη
καὶ κινήσεις· ἔτι δὲ τὸ μὴ ὁμοίως διακεῖσθαι νέους καὶ πρεσβυτέρους καὶ
ἐγρηγορότας καὶ κοιμωμένους καὶ ὑγιαίνοντας καὶ νοσοῦντας· οὐδενός τε
ἡμᾶς ἁπλοῦ καὶ ἀκραιφνοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι· πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυ- 12
μένα καὶ πρός τι λεγόμενα. ταῦτα δή, φημί, καὶ τὰ τοιαῦτα κομψολογοῦντα d
αὐτὸν ἡδέως ἄν τις ἤρετο, πότερον εὖ εἰδὼς λέγοι διότι τὰ πράγματα τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον ἢ ἀγνοῶν· εἰ μὲν γὰρ οὐκ ᾔδει, πῶς ἂν ἡμεῖς αὐτῷ πιστεύοιμεν;
εἰ δ' ἐγίνωσκε, κομιδῇ τις ἦν ἠλίθιος ἅμα μὲν ἄδηλα πάντα ἀποφαινόμενος,
ἅμα δὲ τοσαῦτα λέγων εἰδέναι. καὶ μὴν ὁπότε γε τὰ τοιαῦτα διεξίοιεν, 13
οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐπαγωγήν τινα λέγουσι, δεικνύντες ὁποῖ' ἄττα εἴη τὰ φαινόμενα
καὶ τὰ καθ' ἕκαστα· τὸ δὲ τοιοῦτο καὶ ἔστι καὶ λέγεται πίστις. εἰ μὲν οὖν
αὐτῇ συγκατατίθενται, δῆλον ὅτι δοξάζουσιν· εἰ δ' οὐ πιστεύουσιν, οὐδ' ἂν
ἡμεῖς προσέχειν αὐτοῖς βουληθείημεν. | ὅ γε μὴν Τίμων ἐν τῷ *Πύθωνι* 14
διηγεῖται, μακρόν τινα κατατείνας λόγον, ὡς ἐντύχοι τῷ Πύρρωνι βαδίζοντι (761)
Πυθοῖδε παρὰ τὸ ἱερὸν τὸ τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τίνα διαλεχθεῖεν ἀλλήλοις.
ἆρ' οὖν οὐκ εὐλόγως ἄν τις αὐτῷ ταῦτα συγγράφοντι παραστὰς εἴποι· Τί,

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213)

BI^bON(D)

1 *φήσει* BON *φησι* I^b | *μαθόντας* I^b | *πάντα φασὶν*] *παντάπασιν* I^b 2 *αὐτοῖς* I^b | *ποτέ* BON 3 *οὐ* (< *εἴη*) B 4 *ἔσται* B 5 *ὁπόταν* — 20 *πίστις* < B | *Αἰνησίδημος* $I^b N^2$D *Αἰνισίδημος* ON^1 6 *διεξίῃ* Steph. *διεξήει* die Hss. 8 *φησὶ* ON *φήσει* I^b | *διαφέρει* (*οι* über *ει*) I^b (alles 1. H.), *-ροι* ON 14 *δή* I^b *δέ* ON 15 *ἤρετο* ON *εἴρετο* I^b *ἔροιτο* Mullach 16 *ἔχοι* I^b | *πιστεύοιμεν* $I^b N^2$ *πιστεύωμεν* (*οι* über *ω*) O (alles 1. H.) *πιστεύομεν* N^1D 18 *τὰ* I^b < ON | beachte die Optative *διεξίοιεν* und 19 *εἴη* trotz des Praesens im Hauptsatz 19 *ἐπαγωγών* I^b 20 *τοιοῦτον* I^b 21 *αὐτοὶ* B 22 *προσέχειν* und *βουληθείημεν* ON *προσέχοιμεν* (< *βουλ.*) BI^b 23 *κατατείνας* I^b *κατά τινας* ON < B 24 *τὸ*[2] < B | *Ἀμφιράω* (so) B | *τίνα* Vig. *τινα* die Hss. 25 *οὖν* < I^b | *ταῦτα* — *εἴποι*] *ἀντερεῖ* B

ὦ πονηρέ, ἐνοχλεῖς σεαυτῷ ταῦτα συγγράφων καὶ ἃ μὴ οἶσθα διηγούμενος;
τί γὰρ μᾶλλον ἐνέτυχες ἢ οὐκ ἐνέτυχες αὐτῷ καὶ διελέχθης ἢ οὐ διελέχθης;
αὐτός τε ἐκεῖνος ὁ θαυμαστὸς Πύρρων ἆρά γε ᾔδει τὸ διὰ τί βαδίζοι Πύ- 15
θια θεασόμενος; ἢ καθάπερ οἱ μεμηνότες ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ὁδόν, ἡνίκα b
δ' ἤρξατο κατηγορεῖν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν, ἆρά γε φῶμεν
αὐτὸν ἀληθῆ λέγειν ἢ μὴ καὶ τὸν Τίμωνα παθεῖν τι καὶ συγκαταθέσθαι τοῖς
λόγοις ἢ μὴ προσέχειν; εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐπείσθη, πῶς ἀντὶ χορευτοῦ φιλό-
σοφος ἐγένετο καὶ τὸν Πύρρωνα διετέλεσε θαυμάζων; εἰ δὲ συγκατέθετο
τοῖς λεγομένοις, ἄτοπος ἂν εἴη τις αὐτὸς μὲν φιλοσοφῶν, ἡμᾶς δὲ κωλύων.
ἁπλῶς δὲ θαυμάσαι τις ἄν, οἱ Τίμωνος Σίλλοι καὶ αἱ κατὰ πάντων ἀνθρώ- 16
πων βλασφημίαι καὶ αἱ μακραὶ στοιχειώσεις Αἰνησιδήμου καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος
ὄχλος τῶν λόγων τί δήποτε βούλετ' αὐτοῖς. εἰ μὲν γὰρ οἰόμενοι κρείττους ἡμᾶς
ἀπεργάσεσθαι ταῦτα γεγράφασι καὶ διὰ τοῦτο πάντας οἴονται δεῖν ἐλέγχειν, c
ὅπως παυσώμεθα φλυαροῦντες, βούλονται δηλονότι τὴν ἀλήθειαν ἡμᾶς εἰδέναι
καὶ ὑπολαβεῖν, ὅτι τοιαῦτα εἴη τὰ πράγματα καθάπερ ἀξιοῖ Πύρρων. ὥστε
εἰ πεισθείημεν αὐτοῖς, ἐκ χειρόνων βελτίους ἂν γενοίμεθα, κρίναντες τὰ συμφο-
ρώτερα καὶ τοὺς ἄμεινον λέγοντας ἀποδεξάμενοι. πῶς οὖν ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα 17
τὰ πράγματα καὶ ἀνεπίκριτα δύναιτ' ἂν εἶναι; καὶ πῶς ἀσυγκατάθετοι καὶ
ἀδόξαστοι γενοίμεθ' ἄν; εἰ δ' οὐδὲν ὄφελός ἐστι τῶν λόγων, τί ἡμῖν ἐνοχλοῦ-
σιν; ἢ διὰ τί Τίμων φησίν·

οὐκ ἂν δὴ Πύρρωνί γ' ἐρίσσειεν βροτὸς ἄλλος; d

οὐ γὰρ μᾶλλον Πύρρωνα θαυμάσαι τις ἂν ἢ τὸν Κόροιβον ἐκεῖνον ἢ τὸν Μελη-
τίδην, οἳ δὴ δοκοῦσι μωρίᾳ διενεγκεῖν. ἐνθυμεῖσθαι μέντοι χρὴ καὶ ταῦτα· 18

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213) 21 Timo sill. fr. 35 Wachsmuth (Corpusc. poës. epic. Gr. lud. II 145), fr. 8 Diels (Poët. phil. frgg. 186)

BI^{b}ON(D)

1 *γράφων* B 2 *διελέχθης*^{1} ON^{1}D *διειλέχθης* I^{b}N^{2} *διηλέχθης* B | *διελέχθης*^{2} ON^{1}D *διειλέχθης* N^{2} *διηλέχθης* BI^{b} 3 *αὐτός* — S. 312, 23 *δῆλον* < B | *τὸ διὰ τί* I^{b} *τότε διότι* ON 4 *θεασάμενος* I^{b} 5 *δὲ* I^{b} | *ἀγνοίας*] *ἀνοίας* Wilamowitz, *Antig. von Kar.* (s. ob. zu S. 272, 8) 38; aber vgl. 3 *ᾔδει* 6 *καί*^{1}] *ἆρά γε καὶ* I^{b} 10 *τις*] *τίνες* I^{b} 11 *βλασφημεῖαι* I^{b} 11 f. *στοιχ.* — *αὐτοῖς* erneuert O^{y} 12 *βούλετ'* I^{b}O *βούλεται* ND 13 *ἀπεργάσεσθαι* Vig. *ἀπεργάσασθαι* die Hss. | *ταῦτα*] *διὰ τοῦτο* O | *πάντες* I^{b} 14 f. *τὴν* — *ὅτι* I^{b} < ON 16 f. *συμφορώτερα* I^{b} *συμφέροντα* ON 17 *ἀποδεξάμενα* I^{b} | *ἀδιάφορα* (auch D)] *διάφορα* N 19 *ἡμῖν* Steph. *μὴν* die Hss. 20 *φησι T.* ON 21 *ἐρίσειεν* die Hss. 22 *Κόρυβον* I^{b} 22 f. *Μελιτίδην* I^{b}; beide als typische Dummköpfe auch bei Luc. amor. 53 vereinigt 23 *μωρίᾳ* (auch D)] *μυρία* ON^{1} (verbess. 2. H.)

ποῖος γὰρ ἂν γένοιτο πολίτης ἢ δικαστὴς ἢ σύμβουλος ἢ φίλος ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν
ἄνθρωπος ὅ γε τοιοῦτος; ἢ τί τῶν κακῶν οὐ τολμήσειεν ἂν ὁ μηδὲν ὡς ἀλη-
θῶς οἰόμενος εἶναι κακὸν ἢ αἰσχρὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον; οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο φαίη
τις ἄν, ὅτι τοὺς νόμους δεδοίκασι καὶ τὰς τιμωρίας οἱ τοιοῦτοι· πῶς γὰρ οἵ
γε ἀπαθεῖς καὶ ἀτάραχοι, καθάπερ αὐτοί φασιν, ὄντες; ὅ γέ τοι Τίμων 19
ταῦτα καὶ λέγει περὶ τοῦ Πύρρωνος·

> ἀλλ' οἷον τὸν ἄτυφον ἐγὼ ἴδον ἠδ' ἀδάμαστον
> | πᾶσιν ὅσοις δαμνᾶσθε βροτῶν ἄφατοί τε φατοί τε, (762)
> λαῶν ἔθνεα κοῦφα, βαρυνόμεν' ἔνθα καὶ ἔνθα
> ἐκ παθέων δόξης τε καὶ εἰκαίης νομοθήκης.

ὁπόταν μέντοι φῶσι τὸ σοφὸν δὴ τοῦτο, διότι δέοι κατακολουθοῦντα τῇ 20
φύσει ζῆν καὶ τοῖς ἔθεσι, μηδενὶ μέντοι συγκατατίθεσθαι, πάνυ τινές εἰσιν
εὐήθεις. εἰ γὰρ μηδενὶ ἄλλῳ, τούτῳ γοῦν αὐτῷ δεῖ συγκαταθέσθαι καὶ ὑπο-
λαβεῖν οὕτως ἔχειν αὐτό. τί δὲ μᾶλλον τῇ φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι δεῖ κατακολου-
θεῖν ἢ οὐ δεῖ, μὴ εἰδότας γε δὴ μηθὲν μηδ' ἔχοντάς τι ὅτῳ κρινοῦμεν; ἐκεῖνο 21
μὲν γὰρ καὶ παντάπασίν ἐστιν ἠλίθιον, ἐπειδὰν λέγωσιν, ὅτι καθάπερ τὰ καθαρ- b
τικὰ φάρμακα συνεκκρίνει μετὰ τῶν περιττωμάτων καὶ ἑαυτά, τὸν αὐτὸν τρό-
πον καὶ ὁ πάντα ἀξιῶν εἶναι λόγος ἄδηλα μετὰ τῶν ἄλλων ἀναιρεῖ καὶ ἑαυτόν.
εἰ γὰρ αὐτὸς αὑτὸν ἐλέγχοι, ληροῖεν ἂν οἱ χρώμενοι τούτῳ. βέλτιον οὖν ἡσυ-
χίαν ἄγειν αὐτοὺς καὶ μηδὲ τὸ στόμα διαίρειν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὅμοιον 22
ἔχει τι τὸ καθαρτικὸν φάρμακον καὶ ὁ τούτων λόγος. τὸ μὲν γὰρ φάρμακον ἐκ-
κρίνεται κἀν τοῖς σώμασιν οὐχ ὑπομένει, τὸν μέντοι λόγον ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπάρ-

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213)
7-10 Timo sill. fr. 32 Wachsmuth (a. a. O. II 141f.), fr. 9 Diels (a. a. O. 186)

B (< diese Seite) I^bON(D)

1 *ὁποῖος* I^b **3** *εἶναι* I^b < ON | *οὐδὲ* I^b *οὐ* ON **6** *καὶ λέγει* I^b ∼ ON **7** *ἀλλ' οἷον* ON *ἀλλοῖον* I^b | *εἶδον* die Hss. | *ἠδ'* ON (beide *ἦδ'*) *ἢ* I^b **8** *ὅσοι* Gaisf. | *δαμνᾶσθε* Wilamowitz (s. ob. zu S. 272, 8) S. 40 Anm., *δαμνᾶται* I^b *δάμνανται* ON | *βροτῶν — φατοί τε* ON, *ὅμως ἀκοποι τε κοποι τε* (so) I^b; *δάμναν-ται ὁμῶς ἄφ. τε φ. τε* Wachsmuth *δαμνᾶται ὁμῶς ἄκοπός τε κοπείς τε* ? Mras **9** *βαρυνόμεν'* Steph. *βαρύνομεν* I^b *βαρυνόμενος* ON **11** *ὁπότε* O | *διότι* (s. S. 304, 11 und 20; 308, 15; 311, 4; 312, 21; 314, 4) ON *ὅτι* I^b | *δέοι*: beachte den Optativ; s. zu S. 308, 18; S. 314, 21 und S. 315, 6 | *τἀκολουθοῦντα* I^b | *τῇ* < I^b **13** *δεῖ* ON *δέοι* I^b *δέοι ἂν* Giff. | *συγκαταθέσθαι* OD *συγκατί-θεσθαι* (so) N *συγκατατίθεσθαι* I^b **14** *καὶ τ. ἔθεσι* hier I^b, nach *κατακολ.* ON **15** *δὴ* ON *δεῖ* (*δ* anscheinend aus *α*, 1. H.) I^b | *μηθὲν* (s. S. 307, 15) ON *μηδὲν* I^b | *μηδὲ* I^b **16** *λέγωσιν* O *λέγουσιν* I^bN **18** *ὁ* (auch D) < N | *ἄλλων* I^bO* *ὅλων* O (1. ? H.) ND **19** *αὑτὸν* O^1 *αὐτὸν* I^bO*N | *ἐλέγχοι* I^b *ἐλέγχει* ON | *τούτῳ* (nml. *λόγῳ*) I^b *τοιούτῳ* ON

χειν δεῖ τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ πιστευόμενον αἰεί· μόνος γὰρ οὗτος εἴη ἂν ὁ ποιῶν
ἀσυγκαταθέτους. ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε τὸν ἄνθρωπον ἀδόξαστον εἶναι, 23
καὶ ὡδὶ καταμάθοι τις ἄν· ἀδύνατον γὰρ τὸν αἰσθανόμενον μὴ αἰσθάνεσθαι. c
τὸ δ' αἰσθάνεσθαι γνωρίζειν τι ἦν. διότι δὲ καὶ πιστεύει τῇ αἰσθήσει, πᾶσι
φανερόν· ἀκριβέστερον γὰρ θέλων ἰδεῖν ἀπέψησε τὼ ὀφθαλμὼ καὶ προσῆλθεν
ἐγγύτερον καὶ ἐπηλυγάσατο. καὶ μὴν ἡδόμενοί γε καὶ πονοῦντες ἴσμεν· οὐ 24
γὰρ οἷόν τε τὸν καιόμενον ἢ τεμνόμενον ἀγνοεῖν. τὰς δὲ δὴ μνήμας καὶ τὰς
ἀναμνήσεις τίς οὐκ ἂν φαίη μεθ' ὑπολήψεως γίγνεσθαι; περὶ μὲν γὰρ τῶν κοι-
νῶν ἐννοιῶν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἄνθρωπός ἐστιν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ
τεχνῶν, τί λέγοι τις ἄν; οὐδὲν γὰρ ἦν τούτων, εἰ μὴ πεφύκειμεν ὑπολαμβάνειν.
ἀλλ' ἔγωγε ἐῶ τἆλλα. τοῖς μέντοι λεγομένοις ὑπὸ τούτων ἐάν τε πιστεύωμεν d
ἐάν τε ἀπιστῶμεν, ἀναγκαίως ἔχει δοξάζειν πάντη τε καὶ πάντως.

Ὅτι μὲν οὖν ἀμήχανόν ἐστι φιλοσοφεῖν τὸν τρόπον τοῦτον, φανερόν· 25
ὅτι δὲ καὶ παρὰ φύσιν καὶ παρὰ τοὺς νόμους, ὡδὶ κατίδοιμεν ἄν· εἰ γὰρ αὖ τῷ
ὄντι τὰ πράγματα τοιαῦτα εἴη, τί λοιπὸν ἀλλ' ἢ καθάπερ ἐν ὕπνῳ ζῆν ἡμᾶς
εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως; ὥστε φλυαροῖεν ἂν οἱ νομοθέται καὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ
παιδεύοντες. ἀλλ' ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι ζῆν κατὰ
φύσιν, μόνοι μέντοι τετυφῶσθαι, μᾶλλον δὲ μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην οἱ
ταῦτα ληροῦντες. οὐχ ἥκιστα μέντοι τοῦτο καταμάθοι τις ἂν κἀκεῖθεν· 26
Ἀντίγονος γοῦν | ὁ Καρύστιος κατὰ τοὺς αὐτοὺς γενόμενος χρόνους καὶ ἀνα- (763)
γράψας αὐτῶν τὸν βίον φησὶ τὸν Πύρρωνα διωκόμενον ὑπὸ κυνὸς ἀναφυγεῖν
ἐπί τι δένδρον, σκωπτόμενον δ' ὑπὸ τῶν παρόντων εἰπεῖν ὡς χαλεπὸν εἴη τὸν
ἄνθρωπον ἐκδῦναι. Φιλίστας δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θυούσης, ἔπειτα τῶν φίλων
τινὸς ὑποσχομένου τὰ πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μὴ παρασχομένου, τοῦ μέντοι
Πύρρωνος πριαμένου καὶ ἀγανακτοῦντος, ἐπειδήπερ ὁ φίλος ἔλεγεν ὡς οὐ μὴν
ποιῆσαι σύμφωνα τοῖς λόγοις οὐδ' ἄξια τῆς ἀπαθείας, εἰπεῖν αὐτὸν ἐν γοῦν

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213)

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)

1 *αἰεί* I^b *ἀεί* OND 2 *οὐχ οἷόν τε* (s. 6f.) ON *οὐχ οἴονται* (so) I^b 3 *δυνατὸν* I^b 4 *διότι* (s. S. 310, 11)] *ὅτι* Steph. | *πιστεύειν* I^b | *πᾶσι* I^b *πάνυ* ON 5 *ἐθέλων* ON | *ἀπεψῆσαι* I^b 6 *ἐπηλυγάσατο* (*sich die Augen mit den Händen beschatten*) ON *ἐπιλυγίσατο* I^b | *ἴσμεν* < I^b 7 *μὲν γὰρ* I^b | *τὸν*] *καὶ τὸ* I^b | *τὰς*^{2} < I^b 9 *ἐννοιῶν* I^b *αἰτιῶν* ON | *τὸ τοιοῦτον* (*das Wesen, das κοιναὶ ἔννοιαι hat*) ON *τοιοῦτον* I^b 10 *πεφύκειμεν* I^b *ἐπεφύκει μὲν* ON 16 *φλυαρεῖεν* (οἷ above) I^b (alles 1. H.) 20 *Καρούστιος* I^b 22 *εἴη*] *εἶναι* I^b 23 *Φιλίστης* Steph.; aber s. Diog. L. IX 11, 66: *Φιλίστα δ' ἐκαλεῖτο* 25f. *μὴν ποιῆσαι* Mras *ποιησαίμην* I^b *ποιῶ* ON *ποιήσαιτο* Steph. *ποιοῖ* Wilamowitz (s. ob. zu S. 272, 8) S. 39 26 *γοῦν* I^b *οὖν* ON

γυναικὶ <τί> δεῖ τὴν ἀπόδειξιν αὐτῆς ποιεῖσθαι. καίτοι δικαίως ἂν εἶπεν ὁ
φίλος ὅτι· Ὦ μάταιε, καὶ ἐν γυναικὶ καὶ κυνὶ καὶ πᾶσιν, εἰ δή τί σοι τῶν λόγων b
τούτων ἐστὶν ὄφελος.

Ὀρθῶς δ' ἔχει μαθεῖν καὶ τίνες οἱ ζηλώσαντες αὐτὸν ἐγένοντο καὶ τίνας 27
ἐζήλωσεν αὐτός. ὁ μὲν οὖν Πύρρων Ἀναξάρχου τινὸς ἐγένετο μαθητής, ὃς
τὸ μὲν πρῶτον ἦν ζωγράφος, οὐδ' οὕτως εὐτυχής, ἔπειτα τοῖς Δημοκρίτου
βιβλίοις ἐντυχὼν χρηστὸν μὲν οὐδὲν οὔτε εὗρεν οὔτε ἔγραψεν, κακῶς δὲ
πάντας εἶπε καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· αὐτὸς δ' ὕστερον τοῦτον τὸν τῦφον c
περιβαλλόμενος καὶ καλῶν ἄτυφον ἑαυτὸν οὐδὲν ἐν γραφῇ κατέλιπεν. ἐγέ- 28
νετο δὲ μαθητὴς αὐτοῦ Τίμων Φλιάσιος, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἐχόρευεν ἐν τοῖς
θεάτροις, ἔπειτα δ' ἐντυχὼν αὐτῷ συνέγραψεν ἀργαλέας παρῳδίας καὶ βω-
μολόχους, ἐν αἷς βεβλασφήμηκε πάντας τοὺς πώποτε φιλοσοφήσαντας. οὗτος
γὰρ ἦν ὁ τοὺς *Σίλλους* γράψας καὶ λέγων·

σχέτλιοι ἄνθρωποι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἷον,
τοίων ἔκ τ' ἐρίδων ἔκ τε στοναχῶν πέπλασθε

καὶ

ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσιος ἔμπλεοι ἀσκοί.

μηδενὸς δ' ἐπιστραφέντος αὐτῶν, ὡς εἰ μηδὲ ἐγένοντο τὸ παράπαν, ἐχθὲς 29
καὶ πρώην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ κατ' Αἴγυπτον Αἰνησίδημός τις ἀναζωπυρεῖν d
ἤρξατο τὸν ὕθλον τοῦτον. καὶ σχεδὸν οἱ μὲν κράτιστοι δοκοῦντες εἶναι τῶν τὴν
ὁδὸν βεβαδικότων ταύτην εἰσὶν οὗτοι. διότι μὲν οὖν τὴν τοιαύτην εἴτε 30
αἵρεσιν εἴτε ἀγωγὴν λόγων εἴτε ὅπῃ καὶ ὅπως ἐθέλει τις καλεῖν αὐτὴν οὐδεὶς
ἂν εὖ φρονῶν ὀρθὴν εἶναι φαίη, δῆλον. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ φιλοσοφίαν οἴομαι
δεῖν ὀνομάζειν αὐτήν, ἀναιροῦσάν γε δὴ τὰς τοῦ φιλοσοφεῖν ἀρχάς."

S. 305, 24—S. 312, 24: Aristocles fr. 3 Mullach (FPhG III 208—213) 14f. und 17 Timo sill. fr. 33f. Wachsmuth (a. a. O. II 142—145), fr. 10f. Diels (a. a. O. 187); Thdrt. II 20

B (ab 23 *ἐγὼ*) I^{b}ON(D)

1 *τί* Wilamowitz (s. zu S. 272, 8) S. 39 < die Hss.; *οὐ* (und *δεῖν*) Steph. | *δεῖ* ON *δεῖν* I^{b} 2 *Ὦ μάταιε* ON *μάταιαι* I^{b}| *εἰ δή τί* I^{b} *τί δή* ON 6 *οὕτως* Wilamowitz a. a. O. 35 7 *ἔγραψεν* I^{b} *συνεγράψατο* ON 9 *περιβαλλόμενος* I^{b} *-λ-* ON | *ἑαυτὸν* I^{b} *αὐτὸν* O^{1} *αὑτὸν* O*ND 10 *Φλίασος* I^{b} 11 *παρῳδίας* ON *τραγῳδίας* I^{b} 14 *γαστέρες οἷον* Hes. theog. 26 *γ. οἷον* I^{b}ON 15 *τοίων ἔκ τ' ἐρίδων* ON Thdrt., *τιωνεκτερίδων* I^{b}, *ποίων* usw. Wilamowitz a. a. O. 42 | *ἔκ τε στοναχῶν*] *ἔκ τε στοχασμῶν* ein Teil der Hss. Thdrt., die übrigen *ἐκ λεσχομάχων* (daher *καὶ λεσχομαχῶν* zu lesen?) | *πέπλασθε* ON *πεπλάνησθε* I^{b} und ein Teil der Hss. des Thdrt., die übrigen *πέπλησθε* 17 *οἰήσεως* I^{b} 18 *ἐπιστραφέντος* I^{b} *ἐπιστρέφοντος* ON 23 *μὲν γὰρ* ON *γὰρ* B *μὲν* I^{b}

Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς κατὰ Πύρρωνα φιλοσοφεῖν νομιζομένους. 31
συγγενῆ δ' αὐτοῖς εἴη ἂν καὶ τὰ ἀντιλεγόμενα πρὸς τοὺς κατ' Ἀρίστιππον
τὸν Κυρηναῖον, μόνα λέγοντας εἶναι τὰ πάθη καταληπτά. Σωκράτους δ'
ἑταῖρος ὁ Ἀρίστιππος ἦν, ὁ τὴν καλουμένην Κυρηναϊκὴν συστησάμενος αἵ-
ρεσιν, ἀφ' ἧς τὰς ἀφορμὰς Ἐπίκουρος πρὸς τὴν τοῦ τέλους ἔκθεσιν | εἴλη- (764)
φεν. ἦν δ' ὁ Ἀρίστιππος ὑγρὸς πάνυ τὸν βίον καὶ φιλήδονος· ἀλλ' οὐδὲν μὲν
οὗτος ἐν τῷ φανερῷ περὶ τέλους διελέξατο, δυνάμει δὲ τῆς εὐδαιμονίας τὴν
ὑπόστασιν ἔλεγεν ἐν ἡδοναῖς κεῖσθαι. αἰεὶ γὰρ λόγους περὶ ἡδονῆς ποιού-
μενος εἰς ὑποψίαν ἦγε τοὺς προσιόντας αὐτῷ τοῦ λέγειν τέλος εἶναι τὸ ἡδέως
ζῆν. τούτου γέγονεν ἀκουστὴς σὺν ἄλλοις καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀρήτη· 32
ἥτις γεννήσασα παῖδα ὠνόμασεν Ἀρίστιππον, ὃς ὑπαχθεὶς ὑπ' αὐτῆς εἰς
λόγους φιλοσοφίας μητροδίδακτος ἐκλήθη· ὃς καὶ σαφῶς ὡρίσατο τέλος
εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν, ἡδονὴν ἐντάττων τὴν κατὰ κίνησιν. τρεῖς γὰρ ἔφη κα- b
ταστάσεις εἶναι περὶ τὴν ἡμετέραν σύγκρασιν· μίαν μὲν καθ' ἣν ἀλγοῦμεν,
ἐοικυῖαν τῷ κατὰ θάλασσαν χειμῶνι· ἑτέραν δὲ καθ' ἣν ἡδόμεθα, τῷ λείῳ
κύματι ἀφομοιουμένην, εἶναι γὰρ λείαν κίνησιν τὴν ἡδονήν, οὐρίῳ παρα-
βαλλομένην ἀνέμῳ· τὴν δὲ τρίτην μέσην εἶναι κατάστασιν, καθ' ἣν οὔτε ἀλ-
γοῦμεν οὔτε ἡδόμεθα, γαλήνῃ παραπλησίαν οὖσαν. τούτων δὴ καὶ ἔφασκε
τῶν παθῶν μόνων ἡμᾶς τὴν αἴσθησιν ἔχειν. πρὸς οὓς ἀντιλέλεκται ταῦτα·

ιθ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ ΜΟΝΑ ΛΕΓΟΝΤΑΣ ΤΑ ΠΑΘΗ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΛΗΠΤΑ ΤΑ ΔΕ ΛΟΙΠΑ ΑΚΑΤΑΛΗΠΤΑ

"Ἑξῆς δ' ἂν εἶεν οἱ λέγοντες μόνα τὰ πάθη καταληπτά· τοῦτο δ' εἶπον 19,1
ἔνιοι τῶν ἐκ τῆς Κυρήνης. οὗτοι δ' ἠξίουν, ὥσπερ ὑπὸ κάρου πιεζόμενοί c

23—S. 315, 9: Aristocles fr. 4 Mullach (FPhG III 214f.); nur durch Eus. erhalten

BI[b]ON(D)

1 *νομίζοντας* B 5 *τέλους*] *γένους* B 6 *πάνυ*] *πάντη* B 7 *διεδέξατο* I[b] 8 *ἐν* < I[b] | *αἰεὶ* — 13 *κίνησιν* < B 10 *τούτου* — 13 *ζῆν* < O | *σὺν ἄλλοις* Menagius zu Diog. L. II 8, 83 (Amstelaedami 1692, 114, als 2. Bd. der Ausgabe von Meibom) *Σύναλλος* I[b]ND | *Ἀρήτη* (s. Diog. L. II 8, 84 und 86) I[b1] (b[1] aus *Ἀρήστη*), *Ἀρήστη* I[b*]N *Ἀρίστη* D 11 *ὑπαχθεὶς* I[b] *εἰσαχθεὶς* ND 14 *σύγκρασιν* *Temperament* 15 *ἐοικυῖα* B | *θάλασσαν* I[b] *θάλατταν* BON 16 *ἀφομοιουμένην* B *ἀφομοιούμενοι* I[b] (*ἀφωμ.*) ON 17 *καθ'* BI[b] *μεθ'* ON 18 *δὴ* I[b] *δ' οὖν* BON 20-22 Die Überschrift BI[b]ON; nach *ἀκατάληπτα* + *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I[b] 23 *εἶναι* (durch untergesetzte Punkte getilgt) *καταλ.* I[b] 24 *πιεζούμενοί* (aber *ου* aus *ο*) I[b]

τινος, οὐδὲν εἰδέναι τὸ παράπαν, εἰ μή τις παραστὰς αὐτοὺς παίοι καὶ κεντῴη·
καιόμενοι γὰρ ἔλεγον ἢ τεμνόμενοι γνωρίζειν ὅτι πάσχοιέν τι· πότερον δὲ τὸ
καῖον εἴη πῦρ ἢ τὸ τέμνον σίδηρος, οὐκ ἔχειν εἰπεῖν. τοὺς δὴ ταῦτα λέγοντας 2
εὐθὺς ἔροιτό τις ἄν, εἰ δὴ τοῦτο γοῦν ἴσασιν αὐτοί, διότι πάσχουσί τι καὶ d
αἰσθάνονται. μὴ εἰδότες μὲν γὰρ οὐδ' εἰπεῖν δυνηθεῖεν ἂν ὅτι μόνον ἴσασι
τὸ πάθος· εἰ δ' αὖ γνωρίζουσιν, οὐκ ἂν εἴη μόνα τὰ πάθη καταληπτά. τὸ γὰρ
'ἐγὼ καίομαι' λόγος ἦν καὶ οὐ πάθος. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε τρία ταῦτα 3
συνυφίστασθαι, τό τε πάθος αὐτὸ καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. ὁ τοίνυν ἀντι-
λαμβανόμενος τοῦ πάθους πάντως αἰσθάνοιτ' ἂν καὶ τοῦ πάσχοντος. οὐ γὰρ δὴ
διότι μέν, εἰ τύχοι, θερμαίνεται γνωριεῖ, πότερον δ' αὐτὸς ἢ ὁ γείτων, ἀγνοήσει·
καὶ νῦν ἢ πέρυσι καὶ Ἀθήνησιν ἢ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ζῶν ἢ τεθνεώς, ἔτι δὲ ἄνθρωπος
ὢν ἢ λίθος. οὐκοῦν εἴσεται καὶ ὑφ' ὅτου πάσχοι· καὶ γὰρ ἀλλήλους γνωρί- 4
ζουσι καὶ ὁδοὺς καὶ πόλεις καὶ τὴν τροφήν· οἵ τ' αὖ τεχνῖται τὰ ἐργαλεῖα τὰ αὐτῶν
οἴδασι καὶ οἱ ἰατροὶ καὶ ναυτικοὶ σημειοῦνται τὰ μέλλοντα | καὶ τῶν θηρίων οἱ (765)
κύνες εὑρίσκουσι τοὺς στίβους. ἔτι γε μὴν ὁ πάσχων τι πάσχων πάντως ἢ ὡς 5
οἰκείου τινὸς ἢ ὡς ἀλλοτρίου πάθους ἀντιλαμβάνεται. πόθεν οὖν ἕξει λέγειν ὅτι
τοῦτο μέν ἐστιν ἡδονή, τοῦτο δὲ πόνος, ἢ ὅτι γευόμενος ἢ ὁρῶν ἢ ἀκούων πά-
σχοι τι, καὶ τῇ μὲν γλώσσῃ γευόμενος, τοῖς δ' ὄμμασιν ὁρῶν, τοῖς δ' ὠσὶν ἀκούων;
ἢ πῶς ἴσασιν ὅτι τοδὶ μὲν αἱρεῖσθαι χρή, τοδὶ δὲ φεύγειν; εἰ δὲ μηδὲν τούτων
κινοῖεν, οὐχ ἕξουσιν ὁρμὴν οὐδ' ὄρεξιν· οὕτω δ' οὐδ' ἂν ζῷα εἶεν. γελοῖοι b
γάρ εἰσιν, ὁπότε λέγοιεν ὅτι ταῦτα μὲν αὐτοῖς συμβέβηκεν, οὐ μὴν ἴσασί γε
πῶς καὶ τίνα τρόπον. οὕτω γὰρ οὐδ' εἰ ἄνθρωποι πεφύκασιν οὐδ' εἰ ζῶσιν,
ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν· οὐκοῦν οὐδ' εἰ λέγουσί τι καὶ ἀποφαίνονται. πρὸς 6
δὴ τοὺς τοιούτους τίς ἂν εἴη λόγος; θαυμάσαι μέντοι τις ἄν, εἰ ἀγνοοῦσι
πότερον ἐπὶ τῆς γῆς εἰσιν ἢ ἐν τῷ οὐρανῷ· πολλῷ δὲ θαυμασιώτερον εἰ

S. 313, 23—S. 315, 9: Aristocles fr. 4 Mullach (FPhG III 214f.)

BI^{b}ON(D)

1 *τινος*] *οἵτινες* I^{b} | *παί*$\overset{οι}{η}$ I^{b} (alles b^{1}) 2 *ἢ* BON *καὶ* I^{b} | *γνωρίζειν* < B | *ὅτι τοι* (< *τι*) B 4 *ἔροιτ' ἄν τις* B | *δὴ τοῦτο γοῦν* BI^{b} *δὴ γοῦν τοῦτο* D *γοῦν τοῦτο* O^{z}N *γοῦν* O* | *αὐτό* I^{b} | *τι*] *τε* O* (verbess. z) 5 *ἂν* < B 9 *καὶ τοῦ πάσχοντος* < I^{b} | *οὐ* — 23 *ἀποφαίνονται* < B 12 *ὅτου* ON *οὗ* I^{b} | *πάσχοι*: (s. 17 und zu *δέοι* S. 310, 11) ON *πάσχει* I^{b} 13 *τ'* ON *δ'* I^{b} | *αὐτῶν* ON 15 *τοὺς* I^{b}O* *τὰς* O^{z}ND | *πάσχων τι πάσχων* I^{b} *πάσχων τι* OND 17f. *ἢ*^{2} — *γευόμενος* < I^{b} 18 *γλώσσῃ* (s. *θάλασσαν* S. 313, 15) Steph. *γλώττῃ* ON 19 *χρή* ON *χρήν* (so) I^{b} 20 *κινοῖεν* (*aufstöbern, sich mit etwas befassen*, s. Sext. Emp. adv. dogm. I [= adv. math. VII] 6; vgl. auch Plat. leg. 908d) *γνοῖεν* Steph. 21 *λέγοιεν*: s. S. 315, 6 und zu *δέοι* S. 310, 11 22 *οὕτω* (s. 20) ON *οὗτοι* I^{b} 24 *μέντοι* BON *μέν* I^{b} 25 *εἰ* < B

οὐκ οἴδασι, καὶ ταῦτα φάσκοντες φιλοσοφεῖν; ἆρά γε τὰ τέτταρα πλείονά
ἐστιν ἢ τὰ τρία καὶ τὸ ἓν καὶ τὰ δύο πόσα ἐστίν. οὐδὲ γὰρ ὁπόσους ἔχουσιν
ἐπὶ τῶν χειρῶν δακτύλους οὗτοί γε δύνανται εἰπεῖν οὐδὲ πότερον ἕκαστος c
αὐτῶν εἷς ἐστιν ἢ πλείους. ὥστε οὐδὲ τοὔνομα τὸ ἴδιον εἰδεῖεν ἂν οὐδὲ 7
τὴν πατρίδα καὶ τὸν Ἀρίστιππον. οὐκοῦν οὐδὲ τίνας φιλοῦσιν ἢ μισοῦσιν
οὐδὲ τίνων ἐπιθυμοῦσιν· οὐδ', εἰ γελάσαιεν ἢ δακρύσαιεν, ἕξουσιν εἰπεῖν ὅτι τὸ
μὲν εἴη γελοῖον, τὸ δὲ λυπηρόν. δῆλον οὖν ὡς οὐδὲ τί νυνὶ λέγομεν ἡμεῖς,
συνιᾶσιν. οὐδὲν οὖν οἵ γε τοιοῦτοι διαφέροιεν ἂν ἐμπίδων ἢ μυιῶν· καίτοι
κἀκεῖνα γνωρίζει τὰ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν."

Πρὸς δὴ τοὺς οὕτω διακειμένους εἰ καὶ μυρία λέγειν ἔνεστιν, ἀλλ' ἀρκεῖ 8
γε καὶ ταῦτα. ἕπεται τούτοις συνεξετάσαι καὶ τοὺς τὴν ἐναντίαν βαδίσαντας d
καὶ πάντα χρῆναι πιστεύειν ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσιν ὁρισαμένους,
ὧν εἶναι Μητρόδωρον τὸν Χῖον καὶ Πρωταγόραν τὸν Ἀβδηρίτην. τὸν 9
μὲν οὖν Μητρόδωρον Δημοκρίτου ἔφασαν ἀκηκοέναι, ἀρχὰς δὲ ἀποφήνα-
σθαι τὸ πλῆρες καὶ τὸ κενόν· ὧν τὸ μὲν ὄν, τὸ δὲ μὴ ὂν εἶναι. γράφων γέ τοι
περὶ φύσεως *εἰσβολῇ ἐχρήσατο τοιαύτῃ·* "Οὐδεὶς ἡμῶν οὐδὲν οἶδεν, οὐδ'
αὐτὸ τοῦτο, πότερον οἴδαμεν ἢ οὐκ οἴδαμεν." *ἥτις εἰσβολὴ κακὰς ἔδωκεν*
ἀφορμὰς τῷ μετὰ ταῦτα γενομένῳ Πύρρωνι. | προβὰς δέ φησιν ὅτι "πάντα (766)
ἐστίν, ὃ ἄν τις νοήσῃ." *τὸν δὲ Πρωταγόραν λόγος ἔχει κεκλῆσθαι ἄθεον.* 10
γράφων γέ τοι καὶ αὐτὸς περὶ θεῶν εἰσβολῇ τοιᾷδε ἐχρήσατο· "Περὶ μὲν
οὖν θεῶν οὐκ οἶδα οὔθ' ὡς εἰσὶν οὔθ' ὁποῖοί τινες ἰδέαν· πολλὰ γάρ ἐστι
τὰ κωλύοντά με ἕκαστον τούτων εἰδέναι." *τοῦτον Ἀθηναῖοι φυγῇ ζημιώ-*
σαντες τὰς βίβλους αὐτοῦ δημοσίᾳ ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ κατέκαυσαν. ἐπεὶ οὖν
οἶδε μόναις δεῖν ἔφασαν ταῖς αἰσθήσεσι πιστεύειν, τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρή-
σεις θεασώμεθα·

S. 313, 23—S. 315, 9: Aristocles fr. 4 Mullach (FPhG III 214f.) **16f.** Metrodorus Chius, fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.^{6} II 234) **18f.** ders. fr. 2 D.-K. (ebd.) **20-22** Protagoras *Περὶ θεῶν* fr. 4 Diels-Kranz (ebd. II 265); *Περὶ — ἰδέαν* = S. 262, 18f.; *Περὶ — τὴν ἰδέαν εἰσίν* (so): Thdrt. II 113

BI^{b}ON(D)

4 *ὥστε — 9 φύσιν*^{2} < B 5 *τίνας* I^b *τίνα* ON 6 *τίνων* I^b *τίνος* ON | *ὅτι*] *οὐδ' ὅτι* I^b | *τὸ* I^b *τόδε* ON 7 *τὸ* I^b *τόδε* (es folgt *δὲ*) ON | *νυνὶ* < I^b 8 *συνιᾶσιν* Mras *συνίασιν* die Hss. (auch alle Ausgaben) | *μυῶν* I^b **10** *δὲ* I^b **11** *βαδίσαντας* BON *βαδίζοντας* I^b **13** *Ἀβδηρίτην* I^b *Αὐδηρ.* ON *Ἀδηρήτην* B **16** *τοιαύτῃ*] *τοιάδε* (so) B | *οὐδὲν οἶδεν* I^b ∼ BON **18** *τῷ — 19 ἄθεον* < B | *πάντα — 19 νοήσῃ*: *von allen Dingen gilt das, was man sich von ihnen denkt* **19** *νοήσῃ* ON *νοῆσαι* I^b **20** *τοι*] *τις* B | *καὶ αὐτὸς* < B | *εἰσβ. — ἐχρ.*] *οὕτω φησί* B **21** *ἐστι*] *εἰσι* B **23** *δημοσίᾳ* < B

κ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΜΗΤΡΟΔΩΡΟΝ ΚΑΙ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ ΜΟΝΑΙΣ ΔΕΙΝ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ ΤΑΙΣ ΑΙΣΘΗΣΕΣΙ ΛΕΓΟΝΤΑΣ

‟Γεγόνασι δέ τινες οἱ ἀξιοῦντες τῇ αἰσθήσει καὶ ταῖς φαντασίαις μό- 20,1
ναις δεῖν πιστεύειν. ἔνιοι μέντοι φασὶ καὶ τὸν Ὅμηρον αἰνίττεσθαι τὸ τοιοῦτο b c
πάντων ἀποφαίνοντα τὸν Ὠκεανὸν ἀρχήν, ὡς ἐν ῥύσει τῶν πραγμάτων ὄν-
των· ὧν δ' ἴσμεν ἔοικε μὲν καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγειν,
οὐ μὴν ἀλλ' ἄντικρύς γε Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης εἶπεν. οὗτος γὰρ ἔφη 2
‘μέτρον εἶναι πάντων χρημάτων τὸν ἄνθρωπον, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δ'
οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν'· ὁποῖα γὰρ ἑκάστῳ φαίνεται τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ
εἶναι· περὶ δὲ τῶν ἄλλων μηδὲν ἡμᾶς δύνασθαι διισχυρίσασθαι. πρὸς δὲ 3
τούτους εἴποι τις ἂν ἃ καὶ Πλάτων ἐν *Θεαιτήτῳ*· πρῶτον μέν, τί δήποτε, d
τοιούτων γε δὴ τῶν πραγμάτων ὄντων, ἠξίωσαν εἶναι μέτρον τῆς ἀληθείας
τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ σῦν ἢ κυνοκέφαλον; ἔπειτα δέ, πῶς ἔλεγον εἶναι σο-
φοὺς ἑαυτούς, εἰ δὴ πᾶς τις αὐτὸς ἑαυτῷ μέτρον ἐστὶ τῆς ἀληθείας; ἢ πῶς
ἐλέγχουσι τοὺς ἄλλους, εἴπερ ἑκάστῳ τὸ φαινόμενον ἀληθές ἐστιν, ἀγνοοῦμέν
τέ τινα, καίτοι πολλάκις αἰσθανόμενοι, καθάπερ ἐπειδὰν τῶν βαρβάρων ἀκούω-
μεν; ὅ γε μὴν θεασάμενος ὁτιοῦν, εἶτα μεμνημένος, οἶδε μέν, αἰσθάνεται δ' 4
οὐκέτι. καὶ εἰ θατέρῳ μὲν ὀφθαλμῷ μύσαι, θατέρῳ δ' ὁρῴη, δῆλον ὅτι ταὐτὸ
καὶ εἴσεται καὶ οὐκ εἴσεται. | πρὸς δὲ τούτοις, εἰ τὸ φαινόμενον ἑκάστῳ 5
καὶ ἀληθές ἐστιν, ἡμῖν δὲ οὐ φαίνεται τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἀληθῆ, καὶ (767)
τὸ μὴ εἶναι πάντων πραγμάτων μέτρον τὸν ἄνθρωπον ἀληθὲς ἂν εἴη. καὶ 6
μὴν οἵ γε τεχνῖται τῶν ἀτέχνων διαφέρουσι καὶ οἱ ἔμπειροι τῶν ἀπείρων καὶ διά

3—S. 317, 11: Aristocles fr. 5 Mullach (FPhG III 216); nur durch Eus. erhalten 5 *πάντων — ἀρχήν*: vgl. Hom. Il. XIV 201 und XXI 196—199 8f. Protagoras, *Ἀλήθεια ἢ Καταβάλλοντες* fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] II 262f.) 11 vgl. Plat. Theaet. 161c—162a

BI^bON(D)

1f. Die Überschrift in BI^bON (*δεῖ* I^b); nach *λέγοντας* + *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I^b 3 *τῇ φαντασίᾳ μόνῃ* B 4 *μέντοι* BON *δέ* I^b 6 *ὧν — μὲν* BON *καὶ μὴν* I^b | *λέγει* I^b 7 *ἄντικρύς* BON *ἀντικρούσει* I^b | *γε* I^b (*γ* aus *ε*) *τε* BON | *Πρωταγόρας*] *πρῶτος* I^b | *Ἀβδηρ.* I^b *Αὐδηρ.* ON *Ἀδηρ.* B | *εἶπεν* BON < I^b 8 *εἶναι* hier BI^b, nach *χρημάτων* ON | *ἔστι*] *ἔτι* B 9 *ἔστιν*] *ὄντων* I^b | *τοιαῦτα* BON *τ^{οι}αῦτα* I^b (alles b^1) 10 *δὲ*[1]] *μὲν* I^b 11 *ἃ* < I^b 12 *δὴ* < ON | *ἠξιώθησαν* B | *μέτρον εἶναι* O 13 *σῦν ἢ κυνοκέφαλον* BON (s. Plat. a. a. O.) *συνῆκε τὸ κεφάλαιον* I^b 14 *εἰ* — S. 317, 8 *δεινότατον* < B 15 *ἀγνοοῦμεν*: auch dazu gehört *πῶς* 16 *καθάπερ* I^b < ON | *ἀκούωμεν* O *ἀκούομεν* I^bN 18 *ταὐτὸ* I^b *ταῦτα* ON 19 *καὶ*[1] ON < I^b 21 *τῶν ἄνθρωπον* (aber *ο* b^1 aus *ω*) I^b

τοῦτο μᾶλλον προορᾷ τὸ μέλλον ἔσεσθαι κυβερνήτης καὶ ἰατρὸς καὶ στρα-
τηγός· ἁπλῶς τε ἀναιροῦσιν οὗτοί γε τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον καὶ τὸ ἐξ 7
ἀνάγκης καὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ τὸ παρὰ φύσιν. οὕτω δ' b
ἂν εἴη ταὐτὸ καὶ ὂν καὶ οὐκ ὄν· οὐδὲν γὰρ κωλύει ταὐτὸ τοῖς μὲν εἶναι φαί-
νεσθαι, τοῖς δὲ μὴ εἶναι· καὶ ταὐτὸ ἂν εἴη ἄνθρωπος καὶ ξύλον· ἔσθ' ὅτε γὰρ
φαίνεται ταὐτὸ τῷδε μὲν ἄνθρωπος, τῷδε δὲ ξύλον· ἅπας τε λόγος ἀλη- 8
θὴς ἂν εἴη, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ψευδής· καὶ οἱ βουλευόμενοι καὶ δικάζοντες οὐκ ἂν
ἔχοιεν οὐδὲν ποιεῖν. καὶ τὸ δεινότατον, ἔσονται γὰρ οἱ αὐτοὶ σπουδαῖοι καὶ
μοχθηροὶ καὶ ταὐτὸ κακία καὶ ἀρετή. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτά τις ἂν ἔχοι
λέγειν· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν δεῖ πλειόνων λόγων πρὸς τοὺς οὐκ οἰομένους ἔχειν c
νοῦν καὶ λόγον."

Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει· 9

"Ἐπεὶ δ' ἔτι νῦν εἰσί τινες οἱ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν
ἀληθῆ λέγοντες εἶναι, μικρὰ καὶ περὶ τούτων εἴπωμεν. ἐοίκασι γὰρ οὗτοί γε δε-
δοικέναι μήποτ', ε<ἰ> ψευδεῖς εἴποιεν αἰσθήσεις εἶναί τινας, οὐκ ἂν σχοῖεν τὸ κρι-
τήριον καὶ τὸν κανόνα βέβαιον οὐδ' ἐχέγγυον· οὐχ ὁρῶσι δὲ ὡς οὐκ ἂν φθά-
νοιεν οὕτω γε καὶ τὰς δόξας ἁπάσας ἀληθεῖς ἀποφαίνοντες· πολλὰ γὰρ δὴ καὶ
ταύταις πεφύκαμεν κρίνειν· καὶ οὐδὲν ἧττον ἀξιοῦσιν αὐτῶν τὰς μὲν ἀλη-
θεῖς εἶναι, τὰς δὲ ψευδεῖς. ἔπειτα δὲ σκοπῶν ἴδοι τις ἂν οὐδὲ τῶν ἄλλων 10
κριτηρίων αἰεὶ καὶ διὰ παντὸς ἀψευδὲς οὐδέν, οἷον λέγω ζυγὸν ἢ τόρνον ἤ τι d
τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν ὡδὶ μὲν ἔχον ὑγιές ἐστιν, ὡδὶ δὲ μοχθη-
ρόν, καὶ τουτονὶ μὲν χρώμενον τὸν τρόπον ἀληθεύει, τουτονὶ δὲ ψεύδεται.
καὶ μὴν εἴ γε πᾶσα αἴσθησις ἀληθὴς ἦν, οὐκ ἔδει τοσοῦτο διαφέρειν αὐτάς.
ἄλλαι γάρ εἰσιν ἐγγύθεν καὶ πόρρωθεν καὶ νοσούντων καὶ ἐρρωμένων καὶ
τεχνιτῶν καὶ ἀτέχνων καὶ φρονίμων καὶ ἀφρόνων. τὰς δὲ δὴ τῶν μεμηνότων
καὶ παντάπασιν ἄτοπον ἂν εἴη λέγειν ἀληθεῖς εἶναι καὶ τὰς τῶν παρορώντων

13—S. 318, 15: Aristocles fr. 5 Mullach (FPhG III 216f.)

$BI^bON(D)$

6f. *ἀληθὲς* I^b 7 *βουλόμενοι* I^b 8 *καὶ πῶς ἔσονται* (< *γὰρ*) B 9 *τοιαῦτα* hier BON, nach *δὲ* I^b | *καί τις* I^b 10 *οὐκ* BON *μὴ* I^b 12 *Εἶθ' — ἐπιλ.*] *εἶτα φησὶν* B 13 *'Ἐπεὶ* — S. 318, 6 *φαντασίαν* < B | *δὲ* ON 15 *μήποτ' εἰ* Mras (*μήποτε εἰ* Steph.) *μήποτε* die Hss. | *σχοῖεν* I^b *ἔχοιεν* ON 16 *κανόνα βέβ.* O (*κανόνα* l. H. aus *κακόνα*) ND *κακὸν ἀβέβαιον* I^b | *οὐχ ὁρῶσι* usw.: *sie sehen aber nicht, daß sie damit sofort auch ... erklären würden* 17 *οὕτως* ON 22 *χρώμενον* (Passiv): die Änderung in *χρωμένων* (Steph.) ist für diesen Stil unnötig | *τουτονὶ* I^b *τοῦτον* ON 23 *τοσοῦτον* I^b 26 *καὶ*[1] ON < I^b | *ἄτ. ἂν εἴη* (auch N)] *ἂν εἴη ἄτ.* D | *εἴη* erneuert O^z

καὶ παρακουόντων· | εὔηθες γὰρ ἂν ἦν τὸ λεγόμενον, ὡς ὁ παρορῶν ἤτοι ὁρᾷ ἢ (768)
οὐχ ὁρᾷ· φαίη γὰρ ἄν τις ὅτι ὁρᾷ μέν, ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς. ὁπόταν μέντοι φῶσιν, 11
ὡς ἡ μὲν αἴσθησις οὖσα ἄλογος οὐδὲν προστίθησιν οὐδ' ἀφαιρεῖ, φαίνονται τἄμ-
ποδὼν οὐχ ὁρῶντες· ἐπὶ γὰρ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι κἀπὶ τῶν γραφῶν
καὶ μυρίων ἄλλων ἡ αἴσθησίς ἐστιν ἡ ἀπατῶσα. διὸ καὶ μεμφόμεθα πάντες
ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ τὸν νοῦν ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν φαντασίαν. ἐλέγχει γὰρ ὁ λό-
γος αὐτὸς ἑαυτὸν ἀξιῶν ἅπασαν ἀληθῆ φαντασίαν εἶναι· τὴν γὰρ ἡμετέραν, b
δι' ἣν οὐκ οἰόμεθα πᾶσαν εἶναι τοιαύτην, ψευδῆ πάντως ἀποφανεῖ. συμβαίνει
τοίνυν αὐτοῖς ἅπασαν φαντασίαν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ λέγειν εἶναι. καθόλου 12
δὲ ἁμαρτάνουσιν ἀξιοῦντες ὁποῖα ἂν ἡμῖν φαίνηται τὰ πράγματα, τοιαῦτα
καὶ εἶναι. τοὐναντίον γάρ, ὁποῖα πέφυκε, τοιαῦτα φαίνεται καὶ οὐχ ἡμεῖς
αὐτὰ ποιοῦμεν οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων αὐτοὶ διατιθέμεθά πως. ἐπεὶ καὶ
γελοῖον εἴη ἄν, εἰ διανοηθείημεν ἡμεῖς ὥσπερ οἱ ζωγράφοι καὶ πλάσται σκύλακας
ἢ χιμαίρας, ἀξιοῦν εὐθὺς εἶναι ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο φαντάζεσθαι καθάπερ c
εὐτρεπῆ παρεστῶτα.”

Διότι μὲν οὖν οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι πᾶσαν αἴσθη- 13
σιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, δῆλον ἐκ τούτων. ἀλλὰ γὰρ καὶ τούτων οὕτως
ἐχόντων αὖθις οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον ἐκ τῆς Ἀριστίππου διαγωγῆς ὁρμώ-
μενοι πάντα ἡδονῆς ἐξῆπτον καὶ αἰσθήσεως, μόνα τὰ πάθη καταληπτὰ καὶ
τέλος ἀγαθῶν τὴν ἡδονὴν εἶναι ὁριζόμενοι. λέγεται δὲ ὁ Ἐπίκουρος 14
ὑπὸ μέν τινων μηδενὸς ἀκηκοέναι, ἐντυχεῖν δὲ τοῖς τῶν παλαιῶν συγγράμμασιν·
ὑπό τινων δ' ὅτι ἤκουσε Ξενοκράτους, ὕστερον δὲ καὶ Ναυσιφάνους τοῦ d
Πύρρωνος γενομένου γνωρίμου. τίνα δὴ οὖν τὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντειρημένα
τυγχάνει, θεασώμεθα·

S. 317, 13—S. 318, 15: Aristocles fr. 5 Mullach (FPhG III 216f.)

$BI^bON(D)$

1 *ἂν ἦν* I^b ∼ ON 1f. *ἢ οὐχ ὁρᾷ* < I^b 2 *φαίη γὰρ* I^b *φ. μὲν γὰρ* ON | *μέν* übergeschrieben O^z 3 *ἄλογος* OD; *Ἄ|λόγος* (*Ἄ* a. R.) N (alles 1. H.), *λόγος* I^b 4 *γραφῶν* *Malereien* 6 *ἐλέγχεται* I^b; *ἐλέγχει* — 8 *ἀποφανεῖ*, d. h.: *Wenn jemand das Argument vertritt, daß jede Vorstellung wahr ist, widerlegt er sich selbst, weil er zu beweisen sucht, daß unsere Vorstellung . . . falsch ist (folglich gibt es auch falsche Vorstellungen)* | *γὰρ* I^b *τε* BON 7 *αὐτὸς* B *αὐτὸν* ON *αὐτῶν* I^b 8 *ἀποφανεῖ* (*würde erweisen*) BON *ἀποφαίνει* I^b 10 *ἂν*] *δ' ἂν* I^b 11 *καὶ*[1] < I^b | *καὶ φαίνεται* B 13 *ἂν εἴη* B 14f. *καὶ* — *παρεστῶτα* BI^b < ON 15 *παρεστῶτα* B *παρέστω* I^b 16 *Διότι*: dieses Lieblingswort des Aristocles beweist wohl, daß Eus. auch in den folgenden Zeilen aus ihm geschöpft hat. Mras 18 *διαγωγῆς* (*Lebensauffassung*) BO^1, *διαδοχῆς* I^bO^z (*δοχῆς* über *γωγῆς*) D (aber der Epikureismus ging nicht aus dem Kreis der Nachfolger des Aristipp hervor; anders *διαδοχὴν* S. 260, 7), *διδαχῆς* N 22 *ἤκουσε* B *-σεν* I^b *διήκουσε* ON

κα'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ ΗΔΟΝΗΝ ΤΕΛΟΣ ΟΡΙΖΟΜΕΝΟΥΣ

"Ἐπειδή ἐστι γνῶσις διττή, ἡ μὲν τῶν ἔξω πραγμάτων, ἡ δὲ τῶν ἡμῖν 21,1
αἱρετῶν καὶ φευκτῶν, ἔνιοί φασι τῆς αἱρέσεως καὶ | φυγῆς ἀρχὴν καὶ κριτήριον (769)
ἔχειν ἡμᾶς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν πόνον· ἔτι γέ τοι καὶ νῦν τοιαῦτά τινα λέγουσιν οἱ
περὶ τὸν Ἐπίκουρον· ἀναγκαίως οὖν ἔχει καὶ περὶ τούτου σκέψασθαι. τοσ- 2
ούτου τοίνυν ἔγωγε δέω λέγειν ἀρχὴν εἶναι καὶ κανόνα τῶν ἀγαθῶν καὶ
τῶν κακῶν τὸ πάθος, ὥστε ἔμοιγε δοκεῖ τοῦτο αὐτὸ κριτηρίου δεῖσθαι. διότι
μὲν γὰρ ἔστιν, ἑαυτὸ δείκνυσιν, ὁποῖον δ' ἐστὶν ἑτέρου δεῖ τοῦ κρινοῦντος. εἰ
μὲν γὰρ οἰκεῖον ἢ ἀλλότριον, ἡ αἴσθησις λέγει, πότερον δ' αἱρετὸν ἢ φευκτόν,
ὁ λόγος. αὐτοί γέ τοί φασιν οὐ πᾶσαν ἡδονὴν ἀσπάζεσθαι καὶ πάντα 3
πόνον ἐκτρέπεσθαι. τοῦτο δὲ συμβέβηκε καὶ μάλα εἰκότως. τὰ μὲν γὰρ κριτήρια b
καὶ ἑαυτὰ δείκνυσι καὶ τὰ κρινόμενα, τὸ μέντοι πάθος ἑαυτὸ μόνον. ὅτι δ'
οὕτως ἔχει, μαρτυροῦσιν αὐτοί. καίπερ γὰρ ἀξιοῦντες ἅπασαν ἡδονὴν ἀγα-
θὸν εἶναι καὶ πᾶσαν ἀλγηδόνα κακόν, ὅμως οὐκ ἀεί φασι δεῖν τὴν μὲν αἱρεῖσθαι,
τὴν δὲ φεύγειν· μετρεῖσθαι γὰρ αὐτὰ τῷ ποσῷ, εἰ καὶ οὐ τῷ ποιῷ. δῆλον 4
οὖν ὡς τό γε ποσὸν οὐδὲν ἀλλ' ἢ ὁ λόγος κρίνει· τὸ γὰρ 'ἄμεινόν ἐστιν ὑπο-
μεῖναι τούσδε τινὰς τοὺς πόνους, ὅπως ἡσθείημεν ἡδονὰς μείζους' καὶ τὸ c
'συμφέρει τῶνδέ τινων ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵνα μὴ ἀλγῶμεν ἀλγηδόνας χα-
λεπωτέρας' καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα λόγος ὁ κρίνων ἐστίν. τὸ δ' ὅλον, αἱ μὲν 5
αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι καθαπερεὶ κάτοπτρα καὶ εἰκόνες ἐοίκασι τῶν
πραγμάτων εἶναι· τὰ μέντοι πάθη καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ οἱ πόνοι τροπαὶ καὶ ἀλλοιώ-
σεις ἡμῶν αὐτῶν. ταύτῃ δὲ αἰσθανόμενοι μὲν καὶ φαντασιούμενοι πρὸς τὰ ἔξω
βλέπομεν, ἡδόμενοι δὲ καὶ ἀλγοῦντες ἐπιστρέφομεν ἐπὶ μόνους ἑαυτούς. τὰς
μὲν γὰρ αἰσθήσεις ἡμῶν τὰ ἔξω ποιεῖ καὶ ὁποῖα ἂν ᾖ ἐκεῖνα, τοιαύτας ἀπεργάζε- d
ται καὶ τὰς φαντασίας, τὰ δὲ πάθη ποιά ἄττα γίνεται δι' ἡμᾶς καὶ ὡς ἂν ἡμεῖς

3—S. 320, 10: Aristocles fr. 6 Mullach (FPhG III 218f.); nur durch Eus. erhalten

BI^bON(D)

1f. Die Überschrift in BI^bON; nach *ὁριζ.* + *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* I^b 3 *γνῶσις διττή* I^b ∼ BON 5 *τινα* BON < I^b 8 *ἔμοιγε* BON *μοι* I^b | *τοῦτο* BON *τοῦτό γε* I^b | *κριτηρίου* BI^bD *κριτήριον* ON 9 *γὰρ*] *δὲ* ON | *ἑαυτῶ* I^b | *κρινοῦντος* (s. S. 318, 8 *ἀποφανεῖ*) ON *κρίνοντος* BI^b 11 *αὐτοί* — 20 *ὅλον* < B 14 *γὰρ* I^b *γε* ON 15 *αἰρεῖσθαι* ON *ἂν αἱρεῖσθαι* I^b, *ἀναιρεῖσθαι* ? Mras; aber s. 10 *αἱρετὸν* 16 *εἰ καὶ* I^b *καὶ* ON 19 *συμφέρειν* I^b | *ἀπέχεσθαι* I^b *ἀποσχέσθαι* ON 20 *καὶ αἱ μὲν* B 21 *καθαπερεὶ* BI^bD *καθάπερ ἀεὶ* ON 22 *ἡ ἡδοναὶ* B | *πόνοι*] *τρόποι* i. Text, *πόνοι* (mit *I^r*) a. R. O (alles 1. H.) 25 *ᾖ*] *εἴη* B 26 *τὰ* BON *τοιαῦτα* I^b

ἔχωμεν. διὸ ταῦτα ποτὲ μὲν ἡδέα, ποτὲ δ' ἀηδῆ φαίνεται καὶ ἔσθ' ὅτε 6
μὲν μᾶλλον, ἔσθ' ὅτε δὲ ἧττον. ὧν οὕτως ἐχόντων εὑρήσομεν, εἰ ἐθέλοιμεν
σκοπεῖν, ἄριστα τὰς τῆς γνώσεως ἀρχὰς ὑποτιθεμένους ὁπόσοι καὶ τὰς αἰσθή-
σεις καὶ τὸν νοῦν παραλαμβάνουσιν. ἔοικε δ' ἡ μὲν αἴσθησις ταῖς ἄρκυσι καὶ 7
τοῖς δικτύοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις θηράτροις, ὁ δὲ νοῦς καὶ ὁ λόγος τοῖς
κυσὶ τοῖς στιβεύουσι καὶ μεταθέουσιν. αὐτῶν μέντοι | τούτων ἄμεινον φιλοσο- (770)
φεῖν οἴεσθαι χρὴ τοὺς μήτε ταῖς αἰσθήσεσιν ὡς ἔτυχε χρωμένους μήτε τὰ πάθη
παραλαμβάνοντας ἐπὶ τὴν τἀληθοῦς διάγνωσιν. ἦ δεινόν γ' ἂν εἴη πεφυκότας
ἀνθρώπους ἡδοναῖς καὶ πόνοις ἀλόγοις ἐπιτρέπειν ἑαυτούς, ἀφέντας τὸν θειό-
τατον κριτὴν νοῦν."

Ταῦτα ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους.

κβ'. ΕΤΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΗΝ ΗΔΟΝΗΝ ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ ΕΙΝΑΙ ΟΡΙΖΟΜΕΝΟΥΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΦΙΛΗΒΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

"Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρί- **22,1**
νωμεν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. b

Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις;

Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος βλέψας c
εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον ἀπόκριναι
σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ.

Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γάρ, οἶμαι, διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων 2
τὸ ἀλαζονέστατον· ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια,
αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι· καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ
θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων τῶν ἡδομένων νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημέ-
νων· νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλήθειά ἐστιν ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀλη-
θέστατον.

S. 319, 3—S. 320, 10: Aristocles fr. 6 Mullach (FPhG III 218f.)
14—S. 324, 3: Plat. Phileb. 65b—67b

BI^{b}ON(D)

1 *διὸ*] *διά* I^b 3 *ὑποτιθεμένους* I^{b}O *ὑποτεθιμένους* D *ὑποτιθεμένας* N *ὑποτίθεσθαι* B 5 *τοῖς*[1] — *ἄλλοις* < B | *θηράτροις* BON *θηραταῖς* I^b 6 *μέντοι τούτων* BON *μὲν τοιούτων* I^b 11 *Ἀριστοκλέους* I^{b}O^{1}N *Ἀριστοτέλους* BO* 12f. Die Überschrift in BI^{b}ON | *Ἔτι* auch B*, wurde aber in B *Ὅτι* durch rubricatio | *τἀγαθὸν* B 14 *Καθ'* — S. 323,9 *Ἀληθέστατα* < B 14f. *κρίνομεν* I^b 17 *Πλούταρχε* ON 18 *ἀπόκρινε* I^b 19 *ἡδονῇ* ON 21 *τὸ* < Pl. | *ἀλαζονέστατον* (auch Pl. Cod. Venet.)] *ἀλαζονίστατον* Pl. Cod. Bodl. 22 *δὲ* I^b 23 *ἡδομένων*] *ἡδονῶν* Pl. | *νοῦν* nach *κεκτημένων* I^b | *ὀλιγοστὸν* I^b 24 *γέ ἐστιν* I^b

Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως σκέψῃ, πότερον ἡδονὴ 3
φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; d

Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν τινα, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε.

Καλῶς εἴρηκας. ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον. νοῦς ἡμῖν κάλλους μετεί- 4
ληφε πλέον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοὐναντίον;

Ἆρ' οὐ φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτ' ἐπενόησεν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς οὔτε γιγνόμενον οὔτε ὄντα οὔτε ἐσόμενον;

| Ὀρθῶς. (771)

Ἡδονάς δέ γε δήπου, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδό- 5
μενον <όν>τινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά.

Πάντῃ δὲ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τ' ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι 6
φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον
μέν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ καίριον καὶ πάντα ὁπόσα χρὴ τοι- b
αῦτα νομίζειν τὴν ἀΐδιον ᾑρῆσθαι φύσιν.

Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων.

Δεύτερον μὴν περὶ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν 7
καὶ πάνθ' ὁπόσα τῆς γενέσεως αὐτῆς ἐστι.

Ἔοικε γοῦν.

S. 320, 14—S. 324, 3: Plat. Phileb. 65b—67b

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)

1 *σκέψαι* Pl. 4 *ἀμετρότερον*] *μετριώτερον* I^{b} 5 *ἕν ποτε* < I^{b} in einer Lücke von etwa 6 Buchstaben 6 *δὲ* ON 7 *-φεν* I^{b} | *γένος* I^{b}D Pl., *μέρος* O, *μέχρ*^{ος} (*ρ* 2. H. aus *o*, *o* + 2. H.) N 9 *Ἆρ'* (auch Pl. Hss.)] *Ἀλλ'* Stallbaum | *οὐ* I^{b} *οὖν οὐ* ON, *οὖν* Pl. Cod. Ven., *οὖν ἢ* Bodl. | *οὔθ' ὕπαρ* < I^{b} 10 *οὔτε*^{1} I^{b} *οὔτ'* ON | *ἴδεν* I^{b} | *οὔτ'*^{2}] *οὔτε* Pl. 13 *δήπου*] *που* Pl. | *ταῦτα* Pl. 14 *ὁντινοῦν* Pl. *τιν' οὖν* die Hss. 15 *τε*] *τε καὶ* I^{b} | *ὅτι*] *ἤ τι* I^{b} 16 *δόντες* I^{b} | *ὡς*] *εἰς* I^{b} | *οὐ δέον ὁρᾶν*] *οὐδ' ἐνορᾶν* I^{b} 17 *δὲ* ON < I^{b}; *δὴ* Pl. | *τ'* OGN < I^{b}; *τε* Pl. | *παρουσία* I^{b} 19 *μέν πῃ* I^{b} *μέν τοι* ON | *περίμετρον* ON | *τὸ*^{2} < Pl. | *πάνθ'* Pl. | *ὁπόσα*] *οὐχ ὅσα* I^{b} 20 *ᾑρῆσθαι* Pl. Hs. B *εἰρῆσθαι* Pl. Hs. T und Eus. Hss. | *φύσιν* Pl. Ausg. *φασὶν* Pl. Hs. T und Eus. ON < I^{b} 22 *μὴν* ON Pl. *μὲν* I^{b} | *τέλεον* ON Pl. *τέλειον* I^{b} | *τὸ ἱκανὸν* I^{b} 23 *γενεᾶς* Pl. | *αὐτῆς*] *αὖ ταύτης* Pl.; *τῆς γενέσεως αὐτῆς zum bloßen Werden* (Gegensatz *τὴν ἀΐδιον φύσιν*)

Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν 8
μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις.
Ἴσως.
Ἆρ' οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας 9
καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ' εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέτ[τ]αρ<τ>α,
εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ;
Τάχ' ἄν. c
Πέμπτας τοίνυν ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονο- 10
μάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ἐπιστήμας, τὰς δὲ αἰσθήσεις ἑπομένας.
Ἴσως.

'Ἕκτῃ δ' ἐν γενεᾷ,' 11

φησὶν Ὀρφεύς,

'καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς,'

ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπαυμένος εἶναι κρίσει.
τὸ δὴ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν οὐδὲν λοιπὸν πλὴν ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰρη-
μένοις.
Οὐκοῦν χρή.
Ἴ[σ]θι δή, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπέλ- 12
θωμεν. d
Ποῖον δή;
Φίληβος τἀγαθὸν ἔθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ.
Τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρτίως τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλα-
βεῖν δεῖν λόγον.
Ναί. τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ κατιδὼν ἅπερ νῦν διελή- 13
λυθα καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις

S. 320, 14—S. 324, 3: Plat. Phileb. 65b—67b 11 und 13 Orph. fr. 14 Kern

B (< diese Seite) I^b ON(D)

2 *παρεξέλθοι* I^b 4 *Ἆρ'*] *γὰρ* I^b | *οὐ τέταρτα ἃ* Pl. *οὔτε γὰρ τὰ ἄλλα* (*τἆλλα* ON) die Hss. | *ἐθέμην* I^b 5 *τέταρτα* Pl. *τέτταρα* die Hss. 8 *ἐθέμην* I^b 9 *ἐπιστήμας* auch Pl. Hss. | *τὰς*] *ταῖς* Pl. Hss.; *τὰς δὲ* nml. *ἡδονὰς* | *αἰσθήσεσιν* Pl. Hss.; *ἐπιστήμας* und *αἰσθήσεις* von Eus. anscheinend als Objekt zu *ἑπομένας* (mit Akkus. s. Luc. asin. 51 *καὶ αὐτὴ εἵπετο τὸ φεῦγον*) aufgefaßt 11 *ἕκτης* I^b 13 *καταπαύσατε* Pl. 15 *ἡμῖν* I^b *ἡμῶν* ON 18 *Ἴθι* Pl. *Ἴσθι* die Hss. 18f. *ἐπέλθωμεν* ON *ἐπέλθομεν* I^b *ἐπεξέλθωμεν* Pl. 21 *ἐτίθετο* Pl. 22 *Τὸ τρίτον* Pl. 24 *δέ* < I^b | *τοῦτο* I^b *τούτου* ON | *ἀκούομεν* I^b | *δὴ* I^b < ON | *νῦν δὴ* Pl. 25 *μόνου* ON 25f. *μυρ. πολλάκις* I^b

μυρίων, εἶπον ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.

Ἦν ταῦτα.

Ὑποπτεύων δέ σε καὶ ἄλλα καὶ πολλά, εἶπον ὡς, εἰ φανείη τι τούτων 14 ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο.

| Εἶπες γὰρ οὖν καὶ μετὰ ταῦτά γε περί γ᾽ ὧν ἱκανώτατα· τούτων οὐδέ- (772) τερον ἱκανὸν ἀνεφάνη.

Ἀληθέστατα.

Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, 15 μηδὲ τἀγαθὸν αὐτὸ μηδέτερον αὐτοῖν εἶναι στερομένων αὐταρκείας καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελέου δυνάμεως;

Ὀρθότατα.

Φανέντος δέ γε ἄλλου τινὸς κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου τρίτου αὖ, νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ.

Πῶς γὰρ οὔ;

Οὐκοῦν πέμπτον κατὰ τὴν κρίσιν, ὡς νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγνοιτ᾽ 16 ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις. b

Ἔοικεν.

Πρῶτον δέ γε οὐδ᾽ ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἄλλα ξύμπαντα θηρία φῶσι, τῷ <τὸ> χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι καὶ

S. 320, 14—S. 324, 3: Plat. Phileb. 65b—67b

B (ab 10 *Οὐκοῦν*) I^bON(D)

1 *γε νοῦς*] *γένους* I^b | *βελτίων* und *ἀμείνων* ON 3 *ἦν* I^b (läßt dieselbe Person bis 4 *σε* reichen) 4 *ὑποπτεύω* I^b | *σε*] *γε* Pl. | *καί*[2] (*und zwar*)] *εἶναι* Pl. | *φανῇ* I^b | *τούτων* ON Pl. Cod. Bodl. *που τῶν* I^b *τούτοιν* Pl. Cod. Venet. 5f. *δευτερείων* — *καὶ* N < I^b O^1 (+ z a. R.) D (< auch 4 *ἄλλα* — 5 *τῶν*, hat aber 6 *τῶν δ.*) 6 *δευτερίων στερήσει* I^b 7 *Εἶπες* — 8 *ἀνεφάνη* derselben Person von I^bON zugewiesen; Plato hat Personenwechsel nach *οὖν* | *περί γ᾽ ὧν* (= *περί γε τούτων περὶ ὧν ἱκανώτατα εἶπες*) Mras *περὶ τῶν* I^bON *πάντων* Pl.; oder *περὶ τῶν* <*ἃ*> (vgl. Phaed. 75b *τοῦ ὃ*)? | *τούτοιν* Pl. 10 *αὐτῷ*] *τούτῳ* Pl. 11 *μηδὲ* Steph. *μηδὲν* BI^bON *μή τοι* Pl. | *τἀγαθόν γε* Pl. | *μηδεύτερον* I^b | *στερουμένων* B *στερομένοιν* Pl. 12 *τελείου* I^b 14 *τινὸς*] *τρίτου* Pl. | *τρίτου* Mras *τριῶν* die Hss. *μυρίῳ γ᾽* Pl. 17 *ὡς*] *ἦν* Pl. 19 *-κε* BON 20 *τὰ ἄλλα* I^b 21 *τῷ* auch N^1 (aber *ω* aus *ο*) *τὸ* D | *τὸ* Pl. < die Hss. | *μάντις* I^b

τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν
μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκάστοτε λόγων.
'Αληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες."
Ταῦτα ὁ Πλάτων. ἐγὼ δέ σοι καὶ Διονυσίου, τῆς κατὰ Χριστὸν φιλο- 17
σοφίας ἐπισκόπου ἀνδρός, ἀπὸ τῶν Περὶ φύσεως *βραχέα τῶν πρὸς 'Επί-* c
κουρον ἀντειρημένων παραθήσομαι. σὺ δὲ λαβὼν ἀνάγνωθι τὰς τοῦτον
ἐχούσας αὐτοῦ τὸν τρόπον φωνάς·

κγ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑΝ ΜΕΝ ΑΡΝΟΥΜΕΝΟΥΣ ΑΤΟΜΟΙΣ ΔΕ ΣΩΜΑΣΙΝ ΑΝΑΤΙΘΕΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΝ

"Πότερον ἕν ἐστι συναφὲς τὸ πᾶν, ὡς ἡμῖν τε καὶ τοῖς σοφωτάτοις 'Ελ- 23,1
λήνων Πλάτωνι καὶ Πυθαγόρᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ 'Ηρακλείτῳ d
φαίνεται, ἢ δύο, ὡς ἴσως τις ὑπέλαβεν, ἢ καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρα, ὥς τισιν ἄλ-
λοις ἔδοξεν, οἳ πολλαῖς τῆς διανοίας παραφοραῖς καὶ ποικίλαις προφοραῖς
ὀνομάτων τὴν τῶν ὅλων ἐπεχείρησαν κατακερματίζειν οὐσίαν ἄπειρόν τε καὶ
ἀγένητον καὶ ἀπρονόητον ὑποτίθενται; | οἱ μὲν γὰρ ἀτόμους προσει- 2
πόντες ἄφθαρτά τινα καὶ σμικρότατα σώματα πλῆθος ἀνάριθμα καί τι χωρίον (773)
κενὸν μέγεθος ἀπεριόριστον προβαλόμενοι, ταύτας δή φασι τὰς ἀτόμους ὡς ἔτυ-
χεν ἐν τῷ κενῷ φερομένας αὐτομάτως τε συμπιπτούσας ἀλλήλαις διὰ ῥύμην
ἄτακτον καὶ συμπλεκομένας διὰ τὸ πολυσχήμονας οὔσας ἀλλήλων ἐπιλαμβά-
νεσθαι, καὶ οὕτω τόν τε κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, μᾶλλον δὲ κόσμους ἀπείρους
ἀποτελεῖν. ταύτης δὲ τῆς δόξης 'Επίκουρος γεγόνασι καὶ Δημόκριτος· 3

S. 320, 14—S. 324, 3: Plat. Phileb. 65b—67b 10—S. 325, 8: Dionysius, Bischof von Alexandria, *Περὶ φύσεως* (nur durch Eus. erhaltene Bruchstücke): fr. I Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 393—395); fr. 1 Feltoe (*The letters and other remains of D. of Al.*, Cambridge 1904, 131ff.)

BI^{b}ON(D)

1 *οἴεται* I^b 2 *φιλοσόφῳ* OD Pl. *φιλοσόφων* I^b *φιλοσοφῶν* N < B (beim Übergang vom 186. zum 187. Fol.; dafür *μούσῃ* wiederholt) | *λόγων* I^b *λέγων* BON 4 *ἐγὼ* — S. 325, 10 *τούτων* < B 5 *τῶν*^{2}] *τὸν* N^1 (darüber *ῶ* 2. H.) *τοῖς* (trotz *ἀντειρημένων*) D 6f. *τοῦτον* und *τὸν τρόπον* ON *τούτων* (< *τ. τρόπον*) I^b 8f. Die Überschrift in I^{b}ON; nach *τὸ πᾶν* + *ἀπὸ τῶν περὶ φύσεως Διονυσίου τοῦ ἐπισκόπου 'Αλεξανδρείας* I^b; alles (mitsamt diesem Kapitel) < B 12 *τις* < I^b | *καὶ*^{1} I^b < ON 13 *καὶ ποικ. προφ.* < I^b 14 *ἐπεχείρησαν* (auch I^b D)] *ἐπεχείρισαν* ON (verbess. 1. H.) 15 *ἀγένητον* I^b *ἀγένν.* ON | *γὰρ* < I^b 16 *ἀνάριθμα* ON *ἀνήριθμα* I^b; s. Bd. I S. 36, 10 und 547, 17 (anders S. 393, 9) 17 *προβαλόμενοι* Steph. *προβαλλ.* die Hss. 18 *αὐτομάτους* I^b 19 *πολυσχήμονας οὔσας* ON *πολυσχημονούσας* I^b

τοσοῦτον δὲ διεφώνησαν ὅσον ὁ μὲν ἐλαχίστας πάσας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπαισθήτους, ὁ δὲ καὶ μεγίστας εἶναί τινας ἀτόμους ὁ Δημόκριτος ὑπέλαβεν. b
ἀτόμους δὲ εἶναί φασιν ἀμφότεροι καὶ λέγεσθαι διὰ τὴν ἄλυτον στερρότητα.
οἱ δὲ τὰς ἀτόμους μετονομάσαντες ἀμερῆ φασιν εἶναι σώματα, τοῦ παντὸς μέρη, ἐξ ὧν ἀδιαιρέτων ὄντων συντίθεται τὰ πάντα καὶ εἰς ἃ διαλύεται. 4
καὶ τούτων φασὶ τῶν ἀμερῶν ὀνοματοποιὸν Διόδωρον γεγονέναι· ὄνομα δέ, φασίν, αὐτοῖς ἄλλο Ἡρακλείδης θέμενος ἐκάλεσεν ὄγκους, παρ' οὗ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς ἐκληρονόμησε τὸ ὄνομα." c

Ταῦτ' εἰπὼν ἑξῆς ἀνασκευάζει τὸ δόγμα διὰ πολλῶν, ἀτὰρ καὶ διὰ τούτων·

κδ'. ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

"Πῶς αὐτῶν ἀνασχώμεθα τυχηρὰ λεγόντων εἶναι συμπτώματα τὰ σοφὰ καὶ διὰ τοῦτο καλὰ δημιουργήματα; ὧν ἕκαστόν τε καθ' ἑαυτὸ γενόμενον ὤφθη τῷ προστάξαντι γενέσθαι καλὸν καὶ συλλήβδην ὁμοίως ἅπαντα. καὶ 'εἶδε' γάρ, φησίν, 'ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν.' 24,1 d
ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῶν μικρῶν τῶν συνήθων καὶ παρὰ πόδας νουθετοῦνται παραδειγμάτων, ἐξ ὧν δύνανται μανθάνειν ὅτι χρειῶδες μὲν καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἔργον οὐδὲν ἀνεπιτηδεύτως οὐδὲ συμβατικῶς ἀπεργάζεται, ἀλλὰ χειρουργούμενον εἰς τὴν πρέπουσαν ὑπηρεσίαν καταρτίζεται· ὅταν δὲ εἰς ἄχρηστον μεταπίπτῃ καὶ ἀνωφελές, τότε διαλυόμενον ἀορίστως | καὶ ὡς ἂν τύχῃ διασκίδναται, ἅτε μηκέτι μεταχειριζομένης μηδὲ διαταττούσης αὐτὸ τῆς σοφίας, ᾗ τοῦ συνεστάναι τοῦτο ἔμελεν. 2 (774)
ἱμάτιόν τε γὰρ <οὐ> χωρὶς ἱστουργοῦ συνισταμένων τῶν στημόνων οὐδὲ τῆς κρόκης αὐτομάτως παρεμπλεκομένης ἀνυφαίνεται, εἰ δὲ κατατριβείη, τὰ λακισθέντα διαρριπτεῖται ῥάκη· οἰκία τε ἀνοικοδο- 3

2f.: s. Diels-Kranz, Fragm. d. Vorsokr.[6] II 95: Democr. A (Lehre) Nr. 43
12—S. 326, 17: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. II Routh (Reliquiae Sacrae IV[2] 395—398), fr. 2 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 14f. Gen 1, 31

BI[b]ON(D)

1 *τοῦτ'* ON 4 *μετονομάσαντες* (s. 6) ON *μὲν ὀνομάσαντες* I[b] 5 *συντίθενται* ON 6 *ἀμερῶν* I[b] *μερῶν* ON 9 *ἐξ ἧς* I[b] | *διαπολῶν* I[b] 11 Die Überschrift in BI[b]ON (*Ἀπὸ* [auch D]] *περὶ* N); nach *ὑποδειγμ.* + *τοῦ αὐτοῦ* I[b] 12 *ἀνασχώμεθα* Steph. *ἀνασχόμεθα* die Hss. 13 *τούτου* I[b] | *τὰ καλὰ* I[b] | *τε* BI[b] < ON 14 *ἴδεν* I[b] 15 *τὰ* I[b] < BON 16 *σμικρῶν* B 19 *μεταπίπτει* ON 20 *τότε*] *τοῦτο* B 21 *αὐτὸ* I[b] O (1. ? H.) D, *αὐτῷ* O*N | *ᾗ*] *ἡ* I[b] 22 *ἔμελλεν* BON | *οὐ* Steph. < die Hss. 24 *λακισθέντα* BON *σχισθέντα* I[b] | *διαριπτεῖται* ON

μεῖται καὶ πόλις οὐ τοὺς μέν τινας δεχομένη θεμελίοις αὐτομολοῦντας λίθους,
τοὺς δὲ ἀναπηδῶντας εἰς τὰς ἐπιβολάς, ἀλλὰ κατὰ χώραν ὁ τοιχοδόμος τοὺς
εὐθέτους ἐπιφέρει· καταρριφθείσης δέ, ὡς ἂν παρείκῃ κατενεχθεὶς ἕκαστος
ἀπεσφάλη. καὶ κατασκευαζομένης νεὼς οὐχ ἡ μέν τις ὑπέβαλεν ἑαυτὴν 4
τρόπις, ὁ δὲ κατὰ μέσην ἑαυτὸν ἱστὸς ὤρθωσε καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ξύλων b
ἣν ἔτυχεν ἐξ ἑαυτοῦ θέσιν κατέλαβεν· οὐδὲ τὰ λεγόμενα ἑκατὸν τῆς ἁμάξης
ξύλα καθ' ὃν εὗρε κενὸν τόπον ἕκαστον συνεπάγη· ἀλλ' ὁ τέκτων ἑκατέρας συνε-
κόμισε καίριον, εἰ δὲ διαλυθείη ἡ ναῦς ἐνθαλασσεύουσα, ἢ φερομένη κατὰ
γῆν ἅμαξα, ὅπῃ τύχῃ τὰ ξύλα τὰ μὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς συντόνου
ῥύμης διασπείρεται. οὕτως ἂν ἁρμόζοι λέγειν αὐτοῖς καὶ τὰς ἀτόμους, 5
ἀργὰς μενούσας καὶ ἀχειροποιήτους καὶ ἀχρήστους, εἰκῇ φέρεσθαι. ὁράτω- c
σαν γὰρ τὰς ἀθεάτους ἐκεῖνοι καὶ τὰς ἀνοήτους νοείτωσαν, οὐχ ὁμοίως ἐκεί-
νῳ, ὃς φανερωθὲν ἑαυτῷ τοῦτο ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμολογεῖ· 'Τὸ ἀκατ-
έργαστόν σου εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί μου.' ὅταν δὲ καὶ ἅ φασιν ἐξ ἀτόμων 6
ὑφάσματα γίνεσθαι τὰ εὐήτρια, ταῦθ' ὑπ' αὐτῶν ἀσόφως καὶ ἀναισθήτως
αὐτουργεῖσθαι λέγωσι, τίς ἀνέξεται τὰς ἀτόμους ἀκούων ἐρίθους, ὧν καὶ ὁ
ἀράχνης ἐστὶ σοφώτερος χειροτεχνῶν ἐξ ἑαυτοῦ;

κε'. ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ

Ἢ τὸν μέγαν τοῦτον οἶκον τὸν ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς συνεστῶτα καὶ διὰ τὸ **25,1**
μέγεθος καὶ πλῆθος τῆς ἐπιφαινομένης αὐτῷ σοφίας καλούμενον κόσμον d

S. 325, 12—S. 326, 17: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. II Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 395—398), fr. 2 Feltoe (s. zu S. 324, 10) **6** *τὰ — ἁμάξης*: vgl. Hes. op. 456 *ἑκατὸν δέ τε δοῦρατ' ἁμάξης* **13f.** Ps 138 (139), 16 **19**—S. 328, 19: Dionys. ebd., noch fr. II Routh (Rel. Sac. IV^2 398—401), fr. 3 Feltoe

BI^{b}ON(D)

1 *πόλις*] *μόλις* I^b | *οὐ* — 4 *ἀπεσφάλη* < B | *θεμελίοις* die Herausgeb. *θεμελίους* I^{b}OND **3** *καταρεφθείσης* I^b | *παρίκη* I^b **4** *ἀποσφαλῆ* I^b | *καὶ κατασκευάζεται νεῶς, οὐχ ὁ* (so) B | *ὑπέβαλεν* (ein 2. *λ* von 1. H. übergeschrieben) I^b | *ἑαυτὴν* I^b *αὐτὴν* O (1. ? H.) *αὐτὴν* BO*N **5** *τρόπ*, danach Lücke von 2 Buchstaben I^b | *ὁ* (auch D)] *οὐ* N | *ἱστὰς* (so; ohne *ὁ*) B, *ὁ ἱστὸς* (*ἰστὸς* ON) I^{b}ON | *ὄρθωσεν* I^b **6** *ἑκατὸν*] *ἕκαστον* I^b **7** *ἑκατέρας*: *νεὼς καὶ ἁμάξης* **8** *καίριον* nml. *ἕκαστον* **11** *χειροποιήτους* I^b **12** *νοείτωσαν* BI^b (aber *ει* 1. H. aus *η*) *νοήτωσαν* ON^1 (verbess. 2. H.) D **14** *εἴδοσαν* LXX *ἴδωσαν* I^b *εἶδον* BON | *ἅ φασιν* O (1. ? H.) aus *ἄφεσιν* **15** *εὐίτρια* BON **16** *ἐρίθους*] *ἀριθμούς* I^b **17** *ἐστὶ* < B | *χειρ. ἐξ ἑαυτ.* BI^b *ἐξ ἑαυτ. χειροτ.* ON **18** Die Überschrift in I^{b}ON (nach *συστάσ.* + *τοῦ αὐτοῦ* I^b) < B mitsamt dem Kapitel (*Ἢ* — S. 331, 4 *λόγον*) **20** *ἐπιφερομένης* I^b

ὑπὸ τῶν σὺν οὐδενὶ κό|σμῳ φερομένων ἀτόμων κεκοσμῆσθαι καὶ γεγονέναι (775)
κόσμον ἀκοσμίαν; πῶς δὲ κινήσεις καὶ ὁδοὺς εὐτάκτους ἐξ ἀτάκτου 2
προάγεσθαι φορᾶς; πῶς δὲ τὴν παναρμόνιον τῶν οὐρανίων χορείαν ἐξ ἀμούσων καὶ ἀναρμόστων συνᾴδειν ὀργάνων;

Τίνα δὲ τρόπον, μιᾶς οὔσης καὶ τῆς αὐτῆς ἁπασῶν οὐσίας καὶ τῆς αὐτῆς 3
ἀφθάρτου φύσεως πλὴν τῶν μεγεθῶν, ὥς φασι, καὶ τῶν σχημάτων, τὰ μέν
ἐστι θεῖα καὶ ἀκήρατα καὶ αἰώνια, ὡς αὐτοὶ φήσαιεν ἄν, σώματα ἢ μακραίωνά
γε κατὰ τὸν οὕτως ὀνομάσαντα φαινόμενά τε καὶ ἀφανῆ (φαινόμενα μὲν ἥλιος b
καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες γῆ τε καὶ ὕδωρ, ἀφανῆ δὲ θεοί τε καὶ δαίμονες καὶ ψυχαί·
ταῦτα γὰρ οὐδὲ θέλοντες ὑπάρχειν ἀρνήσασθαι δύνανται)· τὰ δὲ μακρο- 4
βιώτατα ζῷά τε καὶ φυτά (ζῷα μὲν ἔν τε ὄρνισιν, ὥς φασιν, ἀετοὶ κόρακές
τε καὶ φοίνικες ἔν τε χερσαίοις ἔλαφοί τε καὶ ἐλέφαντες καὶ δράκοντες, ἐν δὲ
τοῖς ἐνύδροις τὰ κήτη· δένδρα δὲ φοίνικες καὶ δρύες καὶ περσέαι· καὶ τῶν γε
δένδρων τὰ μέν ἐστιν ἀειθαλῆ, ἃ καὶ καταριθμήσας τις εἶπεν εἶναι τεσσαρα- c
καίδεκα, τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἀνθεῖ καὶ φυλλορροεῖ)· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν τε φυομένων
καὶ τῶν γεννωμένων ἐστὶν ὠκύμορα καὶ βραχυτελῆ (ὧν ἐστι καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς
εἶπέ τις ἁγία περὶ αὐτοῦ γραφή· 'Βροτὸς δὲ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος');

ἀλλὰ τοὺς συνδέσμους φήσουσι τῶν ἀτόμων διαλλάττοντας αἰτίους γίνεσθαι 5
τῆς περὶ τὴν διαμονὴν διαφορᾶς· τὰ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῶν πεπυκνῶσθαι καὶ
κατεσφίγχθαι [λέγειν], ὥστ' αὐτὰ παντελῶς δυσαπάλλακτα γεγονέναι πιλή-
ματα, τὰ δὲ μανοτέραν καὶ χαλῶσαν τὴν συνάφειαν τῶν ἀτόμων ἐπ' ἔλαττον ἢ d
πλέον ἐσχηκέναι, ὡς ἢ θᾶττον ἢ μετὰ πολὺ τῆς κολλήσεως αὐτῶν ἀφίστασθαι,
καὶ τὰ μὲν ἐκ τοιῶνδε καὶ ὧδέ πως ἐσχηματισμένων, τὰ δὲ ἐξ ἑτέρων ἑτεροίως
διακειμένων συμμεμίχθαι.

S. 326, 19—S. 328, 19: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, noch fr. II Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 398—401), fr. 3 Feltoe (s. zu S. 324, 10)   7f. *μακραίωνά — ὀνομάσαντα*: offenbar ist Pseud.-Plat. epin. 981e und 982a gemeint, wo es von den Sternengöttern heißt: *ἢ γὰρ . . . ἕκαστον αὐτῶν εἶναι . . . θεῖον . . . ἤ τινα μακραίωνα βίον ἔχειν.* Mras   17 Hi 14, 1

B (< diese Seite) I^bON(D)

1 *κεκοσμεῖσθαι* I^b 3 *προάγεσθαι* ON *προσάγεσθαι* I^b 5 *αὐτῆς*^{1} I^b < ON   6 *ὥς φασι* ON < I^b 7 *μακραίωνά* (auch D)] *μακραιώνιά* N   8 *γε* Steph. *τε* die Hss. | *τε — φαιν.*^{2} ON < I^b 9 *τε*^{2} I^b < ON   13 *περσέαι* I^b *περσαῖαι* ON   14 *ἃ* ON < I^b 14f. *τεσσαρακαίδεκα* O *τεσσαρεσκαίδεκα* I^bN   15 *φυλλορροεῖ* Steph. *φυλλοροεῖ* die Hss.   16 *τῶν* ON < I^b 19 *διαφχορᾶς* N *διαφθορᾶς* D   19f. *πεπυκν. καὶ κατεσφίγχθαι* I^b *κατεσφίχθαι καὶ πεπ.* ON   20 [ ] Mras, *λέγεται* Steph. | *ὥστ' αὐτὰ* ON *ὡς ταῦτα* I^b 22 *ἢ*^{2} I^b *ἢ μὴ* ON | *κολλήσεως* OD *κολλάσεως* (*η* l. ? H. über *α*) N *κοσμήσεως* I^b 23 *τὰ*^{2} I^b *τὰς* ON

Τίς οὖν ὁ φυλοκρινῶν συναγείρων τε καὶ ἀναχέων καὶ τάσδε μὲν οὕτω 6
συντάττων εἰς ἥλιον, τάσδε δὲ ὡδὶ ἵνα ἡ σελήνη γένηται, καὶ ἑκάστας συμ-
φέρων κατὰ τὴν οἰκειότητα πρὸς ἑκάστου φαῦσιν ἀστέρος; οὔτε γὰρ αἱ ἡλια-
καὶ τοσαίδε καὶ τοιαίδε καὶ ὧδέ πως ἑνωθεῖσαι πρὸς ἐργασίαν καὶ σελήνης
καταβεβήκεσαν οὔτε αἱ τῶν σεληνιακῶν ἀτόμων πλεκτάναι γεγόνασί ποτε
ἥλιος· | ἀλλ' οὐδὲ ἀρκτοῦρος, εἰ καὶ λαμπρός ἐστι, τὰς ἑωσφόρου μεγαλοφρονή- (776)
σαιτό ποτε ἂν ἀτόμους ἔχειν, οὐδὲ τὰς Ὠρίωνος αἱ Πλειάδες. καλῶς γὰρ ὁ
Παῦλος διέστειλεν εἰπών· 'Ἄλλη δόξα ἡλίου καὶ ἄλλη δόξα σελήνης καὶ ἄλλη
δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.' καὶ εἰ μὲν ἀνεπαίσθη- 7
τος αὐτῶν ὡς ἀψύχων ἡ σύμπηξις ἐγένετο, ἐπιστήμονος αὐταῖς ἔδει δημιουρ-
γοῦ· εἰ δὲ ἀπροαίρετος καὶ κατ' ἀνάγκην ὡς ἀλόγων ἡ σύνερξις, σοφός τις
αὐτὰς ἀγελάρχης συνελαύνων ἐπεστάτησεν· εἰ δὲ ἑκουσίως ἐθελουργῆσαι b
συγκέκληνται, θαυμάσιός τις αὐτῶν ἀρχιτέκτων ἐργοδοτῶν προηγήσατο, ἢ
καθάπερ εὔτακτος στρατηγὸς οὐ συγκεχυμένην εἴασε τὴν στρατιὰν καὶ πάν-
τας ἀναμίξ, ἀλλ' ἐν μέρει μὲν τὴν ἵππον, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ὁπλίτας τούς τε ἀκοντι-
στὰς καθ' ἑαυτοὺς καὶ χωρὶς τοὺς τοξότας καὶ τοὺς σφενδονήτας ἔνθα ἐχρῆν
διετάξατο, ἵνα ἀλλήλοις οἱ ὁμόσκευοι συμμαχοῖεν. εἰ δὲ τοῦτο χλεύην 8
οἴονται τὸ παράδειγμα διὰ τὸ μεγάλων σωμάτων με πρὸς τὰ ἐλάχιστα ποι- c
εῖσθαι σύγκρισιν, ἐπὶ τὰ σμικρότατα μεταβησόμεθα."

Εἶτα τούτοις ἑξῆς ἐπιλέγει· 9

"Εἰ δὲ μήτε λέξις μήτε ἐκλογὴ μήτε τάξις αὐταῖς ἄρχοντος ἐπικέοιτο, αὐ-
ταὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ἑαυτὰς ἐκ τῆς πολλῆς κατὰ τὴν ῥύσιν τύρβης διευθύνουσαι
καὶ τὸν πολὺν τῶν συμπτώσεων διεκπερῶσαι κυδοιμὸν αἱ ὅμοιαι πρὸς τὰς
ὁμοίας οὐχ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κατὰ τὸν ποιητήν, ἄγοιντο, συντρέχοιεν δὲ καὶ συναγε-
λάζοιντο γνωρίζουσαι τὰς συγγενεῖς, θαυμαστή γε τῶν ἀτόμων ἡ δημοκρατία, d
δεξιουμένων τε ἀλλήλας τῶν φίλων καὶ περιπλεκομένων εἰς μίαν τε κατασκη-

S. 326, 19—S. 328, 19: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, noch fr. II Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 398—401), fr. 3 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 8f. I. Cor 15, 41 21—S. 329, 7: Dionys. ebd. fr. III Routh (Rel. Sac. IV^2 401f.) fr. 4 Feltoe 24 *κατὰ τὸν ποιητήν*: vgl. Hom. Od. XVII 218

B (< diese Seite) I^bON(D)

1 *φυλ^λοκρινῶν* N (alles 1. H.) *φιλοκρινῶν* D | *ἀναχέων* I^b *διαχέων* ON | *οὕτως* I^b 2 *τάσδε* ON *τὰς* I^b | *ὡδὶ* I^b *ὧδε* ON | *ἑκάστας* ON *ἕκαστα* I^b 2f. *ὁ συμφέρων* I^b 3 *αἱ* ON < I^b 4 *τοσαίδε* N^2D *ποσαίδε* $I^b$$ON^1$ | *καὶ*[4] I^b < ON 5 *ἂν καταβεβ.* Steph. | *οὔτ' ἂν* Steph. | *γεγόνεσάν* Steph. 11 *δ'* ON | *ἀπροαίρετος* ON *ἀπροαιρέτοις* I^b | *καὶ* ODN^1 (übergeschrieben), < I^b 12 *δ'* ON | *ἐθελουργοῦσαι* ? Mras 13 *συγκέκληνται* ON *συγκέκλεινται* I^b | *ἀρχ. ἐργ.* I^b *ἐργ. ἀρχ.* ON 17 *ἵν'* ON 22 *ἑαυτὰς* ON *αὐτὰς* (so) I^b

νοῦν συνοικίαν ἐπειγομένων καὶ τῶν μὲν ἀποτετορνευμένων αὐτομάτων εἰς
ἥλιον φωστῆρα μέγαν, ἵνα ποιήσωσι τὴν ἡμέραν, τῶν δὲ εἰς πολλὰς ἴσως
πυραμίδας ἀστέρων ἀναπεφλεγμένων, ἵνα καὶ ὅλον στεφανώσωσι τὸν οὐρανόν,
τῶν δὲ περιτεταγμένων, ἵνα αὐτὸν εἰκῇ στερεώσωσι καὶ καμαρώσωσι τὸν
αἰθέρα εἰς τὴν τῶν φωστήρων ἐπιβάθραν ἐπιλέξωνταί τε ἑαυταῖς αἱ συν-
ωμοσίαι τῶν χυδαίων ἀτόμων μονὰς καὶ διακληρώσωνται τὸν οὐρανὸν εἰς οἴ-
κους ἑαυταῖς καὶ σταθμούς."

Εἶτα μεθ' ἕτερά φησιν· 10

|"'Αλλ' οὐδὲ τὰ φανερὰ ὁρῶσιν οὗτοι οἱ ἀπρονόητοι, πολλοῦ γε δέουσι (777)
συνορᾶν καὶ τὰ ἀφανῆ. ἐοίκασι γὰρ μηδὲ ἀνατολὰς ἐποπτεύειν τεταγμένας
καὶ δύσεις μήτε τῶν ἄλλων μήτε τὰς ἐκπρεπεστάτας ἡλίου μηδὲ χρῆσθαι ταῖς δι'
αὐτῶν δεδωρημέναις ἀνθρώποις ἐπικουρίαις, ἀναπτομένῃ μὲν εἰς ἐργασίαν
ἡμέρᾳ, ἐπηλυγαζούσῃ δὲ νυκτὶ πρὸς ἀνάπαυλαν. ''Ἐξελεύσεται γὰρ ἄνθρωπος
(φησίν) ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας.' ἀλλ' 11
οὐδὲ τὴν ἑτέραν ἐπισκοποῦσιν ἀνακύκλησιν αὐτοῦ, καθ' ἣν ὡρισμένας ὥρας b
καὶ καιροὺς εὐκαίρους καὶ τροπὰς ἀπαρατρέπτους ἀποτελεῖ, ὑπὸ τῶν ἐξ ὧν ἐστιν
ἀτόμων ὁδηγούμενος. ἀλλὰ κἂν μὴ θέλωσιν οἱ δείλαιοι, ὡς δ' οὖν πιστεύουσιν
οἱ δίκαιοι· 'Μέγας κύριος ὁ ποιήσας αὐτὸν καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσε
πορείαν.' ἄτομοι γὰρ ὑμῖν χειμῶνα φέρουσιν, ὦ τυφλοί, καὶ ὑετούς, ἵνα 12
ἡ γῆ τροφὰς ὑμῖν τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐπ' αὐτῆς ζῴοις ἀνῇ; θέρος τε ἐπάγουσιν,
ἵνα καὶ τοὺς ἀπὸ δένδρων εἰς τρυφὴν καρποὺς λάβητε; καὶ διὰ τί μὴ ταῖς ἀτόμοις
προσκυνεῖτε καὶ θύετε ταῖς ἐπὶ καρποῖς, ἀχάριστοί γε μηδὲ ἀπαρχὰς αὐταῖς c
ὀλίγας τῶν πολλῶν δωρεῶν (ἃς παρ' αὐτῶν ἔχουσιν) ἀφιεροῦντες;"

Καὶ μετὰ βραχέα φησίν· 13

"'Ο δὲ πολυεθνὴς καὶ πολυμιγὴς δῆμος τῶν ἀστέρων, οὓς αἱ πολυπλανεῖς
καὶ ἀεὶ διαρριπτούμεναι συνέστησαν ἄτομοι, χώρας ἑαυτοῖς κατὰ συνθήκας

S. 328, 21—S. 329, 7: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. III Routh (Reliquiae Sacrae IV² 401f.), fr. 4 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 9-23 Dionys. ebd. fr. IV Routh (Rel. Sac. IV² 402—404), fr. 5 Feltoe 13f. Ps 103 (104), 23 18f. Sir 43, 5 25—S. 330, 8: Dionys. ebd. fr. V Routh (Rel. Sac. IV² 404f.), fr. 6 Feltoe

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)

9 *οὗτοι* ON *αὐτοὶ* I^b | *ἀπρονόητοι*: s. S. 324, 15 10 *μηδὲν* I^b | *ἐποπτεύειν* ON *ὑποπτεύειν* I^b 12 *ἀναπτομένῃ* O^{z}ND *συναπτομένην* O^1 *ἀνεπομένῃ* I^b 13 *ἡμέρᾳ* (auch I^b D)] *ἡμέρας* O^1 (verbess. z) *ἡμέραν* N 13f. *ἄνθρ. φ.* I^b *φ. ἄνθρ.* ON 18 *κατέσπευσε*] *κατέπαυσε* O^1 (verbess. z) 20 *αὐτῇ* I | *θέρος* (auch N^{2}D)] *θέρει* N^1 22 *ἐπὶ καρποῖς* (*Atome, denen die Feldfrüchte obliegen*) Mras *ἐπικάρποις* die Hss. (als Adjektiv würde es *ἐπικαρπίοις* heißen) 23 *ἔχετε* Steph.

ἀπεδάσαντο, ὥσπερ ἀποικίαν ἢ συνοικίαν ἀνελόμενοι μηδενὸς οἰκιστοῦ μηδὲ
οἰκοδεσπότου προεστηκότος, καὶ τὰς πρὸς τοὺς πλησιοχώρους γειτνιάσεις
ἐνωμότως καὶ μετ' εἰρήνης φυλάσσουσιν, οὐχ ὑπερβαίνοντες οὓς κατειλή-
φασιν ἐξ ἀρχῆς ὅρους, ὥσπερ ὑπὸ τῶν βασιλίδων ἀτόμων νομοθετούμενοι. d
ἀλλ' οὐκ ἄρχουσιν ἐκεῖναι· πῶς γὰρ αἱ μηδὲ οὖσαι; ἀλλὰ θείων λογίων 14
ἐπακούσατε· ''Ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ· ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀπὸ ποιήσεως
αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν· ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ τὰς
ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.'''

Καὶ μετὰ βραχέα φησίν· 15

''Ἢ τίς οὕτως εὐτάκτως πεδιάδα γῆν διώδευσε φάλαγξ, οὐ προθέοντος
οὐδενός, οὐκ ἐκτρεπομένου, οὐκ ἐμποδοστατοῦντος, οὐκ ἀπολειπομένου τῶν
συμπαρατεταγμένων, ὡς ἰσόστοιχοι καὶ συνασπιδοῦντες ἀεὶ προΐασιν ὁ συνε-
χής τε καὶ ἀδιάστατος ἀόχλητός τε καὶ ἀνεμπόδιστος τῶν ἄστρων στρατός; |
ἀλλ' ἐγκλίσεσι καὶ ταῖς εἰς πλάγιον ἐκνεύσεσι γίνονταί τινες αὐτῶν 16
ἄδηλοι τροπαί. καὶ μὴν ἀεὶ καιροφυλακοῦσι καὶ προορῶνται τὰς χώρας, ὅθεν (778)
ἕκαστος ἄνεισιν, οἱ τούτοις προσεσχηκότες. εἰπάτωσαν οὖν ἡμῖν οἱ τῶν ἀτό-
μων τομεῖς καὶ τῶν ἀμερῶν μερισταὶ καὶ τῶν ἀσυνθέτων συναγωγεῖς καὶ τὰ
ἄπειρα περινοοῦντες, πόθεν ἡ κυκλοφορικὴ τῶν οὐρανίων συνοδία [περιο-
δία], οὐχ ἑνὸς παραλόγως ἀτόμων πήγματος οὕτω σφενδονηθέντος, ἀλλὰ τοσού-
του κυκλίου χοροῦ κατὰ ῥυθμὸν ἴσα βαίνοντος καὶ συμπεριδινουμένου, πόθεν b
ἀδιάτακτοι καὶ ἀπροαίρετοι καὶ ἀγνῶτες ἀλλήλων συνέμποροι παμπληθεῖς
συνανεστράφησαν. καλῶς τε ὁ προφήτης ἐν τοῖς ἀδυνάτοις καὶ ἀνενδείκτοις ἔταξε
τὸ ξένους κἂν δύο συνδραμεῖν· 'Εἰ πορεύσονται (φησί) δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθό-
λου, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς;'''

S. 329, 25—S. 330, 8: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. V Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 404f.), fr. 6 Feltoe (s. zu S. 324, 10) **6-8** Sir 16, 26f. **10-24** Dionys. ebd. fr. VI Routh (Rel. Sac. IV^2 405f.), fr. 7 Feltoe **23f.** Am 3, 3

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)

3 *καὶ* I^b < ON **3f.** *κατειλήφασιν* ND *καὶ κατειλ.* O (aber *καὶ* durchgestrichen) *καὶ εἰλήφασιν* I^b **4** *ἀτόμων* ON *ἅτε* I^b **5** *ἄρχουσιν* ON *ἀρκοῦσιν* I^b | *μηδέουσαι* I^b **7** *διέστειλεν* I^b **8** *γενεὰς αὐτῶν* ON *ἔργα αὐτοῦ* I^b **10** *εὐτάκτως* I^{b}N* *εὔτακτος* ODN (aber *κτ* ausgebess. und *ο* aus *ω*, 2. H.) **11** *ἐμποδοστατοῦντος* ODN^2 *ἐμποδιστατοῦντος* I^{b}N^1 | *ἀπολειπομένου* (auch D)] *ἀπολιπομένου* N **12** *ὡς* (*wie*) entspricht dem *οὕτως* 10 | *ἰσόστοιχοι* I^b *ἰσόστιχοι* ON | *προιᾶσιν* ON **14** *ἐκνεύσ.* ON *νεύσεσι* I^b **15** *τροπαί* ON *τρόποι* I^b **16** *ἄνεισιν* ON *ἀνίησιν* I^b **18f.** *περιοδία* I^b < ON; [ ] Mras, *καὶ περιοδία* Steph. und danach die Ausgaben **19** *οὕτω so mir nichts, dir nichts* **20** *κυκλίου* I^b *κυκλικοῦ* ON **22** *ἔταξε* (auch D)] *-εν* I^b, *-εκ* N **23** *τὸ ξένους κἂν* ON *οὓς καὶ* I^b | *συνδραμεῖν* ON *συνδραμῶν* I^b

Ταῦτ᾽ εἰπὼν μυρία τε ἄλλα τούτοις ἐπαγαγὼν ἑξῆς κατασκευάζει διὰ 17
πλειόνων τὸ πρόβλημα ἀπό τε τῶν κατὰ μέρος στοιχείων τοῦ παντὸς ἀπό
τε τῶν ἐν τούτοις παντοδαπῶν ζῴων καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς τἀνθρώπου φύσεως. c
ἐξ ὧν ἔτι βραχέα τοῖς εἰρημένοις προσθεὶς καταπαύσω τὸν παρόντα λόγον·

κς΄. ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΑΝΘΡΩΠΟΥ ΦΥΣΕΩΣ

"Καὶ οὔτε ἑαυτοὺς οὔτε τὰ περὶ ἑαυτοὺς ὁρῶσιν. εἰ γάρ τις τῶν ἀρχη- 26,1
γετῶν τοῦ τῆς ἀσεβείας ταύτης δόγματος ἑαυτὸν ὅστις ἐστὶ καὶ ὅθεν ἀνελο- d
γίζετο, ἐφρόνησεν ἂν ἅπερ ὁ συνῃσθημένος ἑαυτοῦ καὶ εἶπεν ἂν οὐ πρὸς τὰς
ἀτόμους, ἀλλὰ πρὸς τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν ἑαυτοῦ· 'Αἱ χεῖρές σου ἔπλασάν
με καὶ ἐποίησάν με' καὶ προσεπεξειργάσατο ἂν ὡς ἐκεῖνος τὸν θαυμάσιον τῆς
ποιήσεως ἑαυτοῦ τρόπον· '"Η οὐχ ὥσπερ γάλα με ἤμελξας, ἐτύρωσας δέ με
ἴσα τυρῷ, δέρμα καὶ κρέας με ἐνέδυσας, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἐνεῖρας;
ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ᾽ ἐμοί, ἡ δὲ ἐπισκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα.'
πόσας γὰρ ἀτόμους ὁ Ἐπικούρου πατὴρ καὶ ποταπὰς ἐξ ἑαυτοῦ προ- 2
έχεεν, ὅτ᾽ ἀπεσπέρμαινεν Ἐπίκουρον; | καὶ πῶς εἰς τὴν μητρῴαν αὐτοῦ κατα- (779)
κλῃσθεῖσαι γαστέρα συνεπάγησαν, ἐσχηματίσθησαν, ἐμορφώθησαν, ἐκινήθησαν,
ηὐξήνθησαν, καὶ πολλὰς ἡ βραχεῖα ῥανὶς τὰς Ἐπικούρου ἀτόμους προσκαλε-
σαμένη τὰς μὲν ἐπημφίεσεν αὐτὸν δέρμα καὶ σάρκα γενομένας, ταῖς δὲ ὀστω-
θείσαις ἀνώρθωται, ταῖς δὲ συνεδέθη νευρορ<ρ>αφούμενος, τά τε ἄλλα 3

6—S. 334, 7: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV^{2} 406—412), fr. 8 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 9f. Hi 10, 8 (vgl. Ps 118 [119], 73) 11-13 Hi 10, 10—12

B (von 5 an) I^{b}ON(D)

5 Die Überschrift in BI^{b}ON (*τῆς ἀνθρ.* I^{b}); nach *φύσεως* + *τοῦ αὐτοῦ* I^{b} 6 *ἑαυτοὺς*^{2} I^{b} *αὐτοὺς* BON 7 *εὐσεβείας* B 8 *ἅπερ* BON *ὅπερ* I^{b} | *ὁ* < Steph.! | *καὶ* — 17f. *προσκαλεσ.* < B 10 *προσεπεξεργάσατο* I^{b} 11 *ἑαυτοῦ* I^{b} *αὐτοῦ* ON | *"H* ON < I^{b} | *ἐτύρωσας* I^{b}N^{2} *ἐτύρευσας* ON^{1}D 12 *ἐνεῖρας* Mras *ἐνείρας* I^{b} ON 15 *αὐτοῦ* Steph. *ἑαυτοῦ* die Hss. | *κατακλῃσθεῖσαι* (s. S. 328, 13) Mras (*κατακλεισθεῖσαι* Routh nach Vig.) *κατακληθεὶς* I^{b} *καταβληθεῖσαι* ON 17 *ηὐξήνθησαν* I^{b} < ON; s. Mras, Rheinisches Museum N.F. 92 (1944) 232f. 18 *καὶ τὰς μὲν* B | *ἐπημφίεσεν* Steph. *ἐπημφίεσαν* I^{b} *ἐπαμφίεσεν* ON *ἐπαμφίασεν* B | *αὐτὸν* (nml. den Epicur)] *αὐτῶν* seit Steph. die Ausgaben 19 *ἀνώρθωται* B *ἀνόρθωται* I^{b} *ἠνόρθωται* ON^{1} *ἠνώρθωται* N^{2}D; Subjekt Epicur, ebenso zu *συνεδέθη* | *νευρορραφούμενος* Feltoe *νευροραφούμενος* die Hss. *νευρορραφουμένη* seit Steph. die Ausgaben

πολλὰ μέλη καὶ σπλάγχνα καὶ ἔγκατα καὶ αἰσθητήρια τὰ μὲν ἔνδοθεν, τὰ δὲ b
θύραθεν ἐφήρμοσε, δι᾽ ὧν ἐζῳογονήθη τὸ σῶμα; ὧν οὐδὲν ἀργὸν οὐδὲ ἀχρεῖον
προσετέθη, ἐπεὶ μηδὲ τὰ φαυλότατα, μήτε τρίχες μήτε ὄνυχες, πάντα δέ, τὰ
μὲν πρὸς τὸ τῆς συστάσεως ὄφελος, τὰ δὲ πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὄψεως συντε-
λεῖ. οὐ γὰρ τῆς χρείας μόνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὥρας ἐπιμελὴς ἡ Πρόνοια. 4
ἔρυμα μὲν γὰρ καὶ σκέπασμα πᾶσι τῆς κεφαλῆς ἡ κόμη, εὐπρέπεια δὲ ὁ πώ-
γων τῷ φιλοσόφῳ. τήν τε τοῦ ὅλου σώματος τοῦ ἀνθρωπείου φύσιν ἐκ τῶν
μερῶν ἀναγκαίων πάντων ἥρμοσε καὶ τοῖς μέλεσι πᾶσι τήν τε πρὸς ἄλληλα c
κοινωνίαν περιέβαλε καὶ τὴν παρὰ τοῦ ὅλου χορηγίαν ἐπεμέτρησεν. ὧν 5
τὰ μὲν ὁλοσχερῆ καὶ τοῖς ἰδιώταις ἐκ τῆς πείρας ἣν ἔχει δύναμιν πρόδηλα·
κεφαλῆς ἡγεμονία καὶ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἄρχοντα ἐν ἀκροπόλει,
τῶν αἰσθήσεων ἡ δορυφορία· προσιοῦσαι μὲν ὄψεις, ἀναγγέλλουσαι δὲ ἀκοαί,
ἐδωδὴ ὥσπερ φορολογοῦσα, ὄσφρησις καθάπερ ἀνιχνεύουσα καὶ διερευνω- d
μένη καὶ ἁφὴ πᾶν διατάττουσα τὸ ὑπήκοον (κεφαλαιωδῶς γὰρ νῦν ὀλίγα 6
τῶν τῆς πανσόφου Προνοίας ἔργων ἐπιδραμούμεθα, μετ᾽ ὀλίγον ἀκριβέστερον
τοῦ θεοῦ διδόντος ἐπεξεργασόμενοι, ὅταν πρὸς τὸν δοκοῦντα λογιώτερον
ἀποτεινώμεθα)· χειρῶν διακονία, δι᾽ ὧν ἐργασίαι τε παντοῖαι καὶ πολυμή- 7
χανοι τελοῦνται τέχναι ταῖς κατὰ μέρος δυνάμεσιν εἰς μίαν συνεργίαν διηρ-
θρωμένων, ὤμων τε ἀχθοφορίαι καὶ κατοχαὶ δακτύλων ἀγκώνων τε καμπαί,
πρός τε τὸ σῶμα εἴσω στρεφόμεναι καὶ πρὸς τὸ ἐκτὸς ἀπονεύουσαι, ἵνα ἐφέλ-
κεσθαί τε καὶ ἀπωθεῖσθαι δύνωνται· ποδῶν ὑπηρεσία, δι᾽ ὧν πᾶσα ἡμῖν
ὑποπέπτωκεν ἡ περίγειος κτίσις, βά|σιμος ἡ γῆ, πλωτὴ ἡ θάλασσα, περά- (780)
σιμοι οἱ ποταμοὶ καὶ πάντων πρὸς πάντας ἐπιμιξία· γαστὴρ ταμεῖον τροφῶν,
πᾶσι τοῖς συντεταγμένοις μέλεσιν ἐξ ἑαυτῆς ἐν μέτρῳ τὸ σιτηρέσιον διανέ-

S. 331, 6—S. 334, 7: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV² 406—412), fr. 8 Feltoe (s. zu S. 324, 10)

BIᵇON(D)

2 *ἐφήρμοσε* (intr. *paßten sich an*)] *ἐφήρμωσεν* Iᵇ 3 *μήτε*²] *μήτ᾽* B
4 *τὸ*² Iᵇ < BON 6 *πᾶσι* (im Gegensatz zu *τῷ φιλοσόφῳ*) BON *πάσης* Iᵇ
7 *τήν — φύσιν*] *τό τε ὅλον ἡμῶν σῶμα* B | *τοῦ*² Iᵇ < ON | *ἀνθρωπίου* I
8 *ἥρμωσεν* Iᵇ | *πᾶσαν* B | *τε* < B 9 *περιέβαλλε* B 10 *ὁλοσχερῆ* < B |
δύναμιν < B 12 *προϊοῦσαι* Vig. marg. | *ἀναγγέλλουσαι*] *ἀνατέλλουσαι* B
13 *ἐδωδὴ — διερευν.* < B; *ἐδωδὴ* entspricht dem Geschmacksinn | *ὥσπερ* Iᵇ
δ᾽ ὥσπερ ON 14 *ἁφὴ* Iᵇ *ἡ ἁφὴ* BON | *πάντα* BO* (verbess. 1. ? H.)
15 *τῶν* BON < Iᵇ | *μετ᾽ — S. 333, 1 ἐκτιθεμένη* < B 17 *ἀποτεινώμεθα*
energisch disputieren 23 *πάντας* ON *τὰ* (aber von 1. H. punktiert) *πάντα*
Iᵇ | *ἐπιμιξίαι* Iᵇ | *ταμεῖον* Mras (s. 7. Kap. [S. 277, 12ff.]: überall diese Form)
ταμιεῖον Iᵇ *ταμεῖα* OD *τὰ μεῖα* N

μουσα καὶ τὸ περιττεῦον ἐκτιθεμένη· καὶ τἄλλα δι' ὅσων ἐμφανῶς ἡ διοίκησις
τῆς ἀνθρωπείου μεμηχάνηται διαμονῆς, ὧν ὁμοίως τοῖς ἄφροσιν ἔχοντες οἱ
σοφοὶ τὴν χρῆσιν οὐκ ἴσχουσι τὴν γνῶσιν. οἱ μὲν γὰρ εἰς ἣν ἂν οἰηθῶσιν 8
ἀθεότητα τὴν ἐπιστημονικωτάτην περὶ πάντων καὶ εἰς ἑαυτοὺς εὐεργετικωτάτην b
ἀναφέρουσιν οἰκονομίαν, κρείττονος καὶ θείας ὄντως φρονήσεώς τε καὶ δυνά-
μεως ἔργον αὐτὴν εἶναι πιστούμενοι, οἱ δὲ συντυχίᾳ καὶ συμπτώσει τῶν
ἀτόμων ἀσκόπως τὴν θαυμασιωτάτην καλλιεργίαν ἀνατιθέασι. τὴν δὲ 9
ἐναργεστέραν ἔτι τούτων ἐπίσκεψιν καὶ τὴν τῶν ἐνδοσθίων διάθεσιν ἰατροὶ
μὲν ἀκριβῶς διερευνησάμενοι καὶ καταπλαγέντες ἐξεθείασαν τὴν φύσιν, ἡμεῖς
δὲ ὕστερον ὡς ἂν οἷοί τε γενώμεθα κἂν ἐπιπολῆς ἀναθεωρήσωμεν. καθό- 10
λου δὲ καὶ συλλήβδην ὅλον τοῦτο τὸ σκῆνος τίς τοιοῦτον ἐσκηνοποίησεν, c
ὑψηλόν, ὀρθόν, εὔρυθμον, εὐαίσθητον, εὐκίνητον, εὐεργόν, παντουργόν; ἡ
τῶν ἀτόμων ἄλογος, φασί, πληθύς. ἀλλ' οὐδ' ἂν εἰκόνα πηλίνην ἐκεῖναι συνελ-
θοῦσαι πλάσαιεν οὐδ' ἀνδριάντα λίθινον ξέσαιεν οὐδ' ἂν εἴδωλον ἀργυροῦν ἢ
χρυσοῦν χωνεύσασαι προαγάγοιεν· ἀλλὰ τέχναι καὶ χειρουργίαι τούτων 11
ὑπ' ἀνθρώπων εὕρηνται σωματουργοί. ὧν δὲ ἀπεικασίαι καὶ σκιαγραφίαι
δίχα σοφίας οὐκ ἂν γένοιντο, πῶς τὰ ἀληθῆ καὶ πρωτότυπα τούτων αὐτο- d
μάτως συμβέβηκε; ψυχὴ δὲ καὶ νοῦς καὶ λόγος πόθεν ἐγγέγονε τῷ φιλο- 12
σόφῳ; παρὰ τῶν ἀψύχων καὶ ἀνοήτων καὶ ἀλογίστων ἀτόμων ταῦτ' ἠρανί-
σατο κἀκείνων αὐτῷ τι ἑκάστη νόημα καὶ δόγμα ἐνέπνευσε; καὶ ὥσπερ 13

S. 331, 6—S. 334, 7: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 406—412), fr. 8 Feltoe (s. zu S. 324, 10)

BI^bON(D)

1 *τὰ ἄλλα* I^b 2 *ἀνθρωπίου* I^b 3 beachte das Wortspiel *χρῆσιν — γνῶσιν* | *ἰσχύουσι* B | *γὰρ — 7 ἀτόμων* < B 4 *ἀθεότητα* (ein wirksames *ἀπροσδόκητον*: vom Standpunkt des Christen ist auch die Annahme von Göttern eine *ἀθεότης*)] *θεότητα* Vig. marg. | *εἰς* I^b *τὴν εἰς* ON | *ἑαυτοὺς* I^b *αὐτοὺς* OGN 8 *ἐναργεστέραν* Feltoe (*ἐναργ.* oft mit *ἐνεργ.* verwechselt, s. Bd. I S. 170, 6 und 11, Bd. II S. 363, 13; 367, 12; 370, 19) *ἐνεργεστέραν* die Hss. | *ἔτι* < B 9 *ἐξεθίασαν* I^b | *ὑμεῖς* ND* (verbess. 1. H.) 10 *ἐπὶ πολλῆς* ON 11 *δὲ* I^b *τε* BON 12 *ὀρθόν* BON *ὄρθριον* I^b *ὄρθιον* seit Steph. die Ausgaben; für *ὀρθόν* spricht der Rhythmus: je 2 Oxytona umrahmen 3 Proparoxytona | *παντουργόν* BON *πανοῦργον* I^b 14 *ἀργύρειον* (1. H. aus *-ριον*) B 15 *χρύσειον* B | *προαγάγοιεν hervorbringen* (wie *προβάλλεσθαι* bei Eus., s. das Sprachregister unter diesem Wort) BON *προσαγάγοιεν* I^b 16 *ὧν — 20 ἐνέπνευσε* < B | *σκιαγραφίαι* seit Steph. die Ausgaben *σκιογρ.* die Hss.; aber s. S. 272, 10f.; dagegen *ἐσκιομάχει* S. 276, 16 19 *<ἢ> παρὰ* Steph.; *<ἄρα> παρὰ* ? Mras

ὁ Ἡσιόδου μῦθος τὴν Πανδώραν φησὶν ὑπὸ τῶν θεῶν, οὕτως ἡ σοφία τἀν-
δρὸς ὑπὸ τῶν ἀτόμων συνετελέσθη; καὶ ποίησιν δὲ πᾶσαν καὶ πᾶσαν μουσικὴν
ἀστρονομίαν τε καὶ γεωμετρίαν καὶ τὰς ἄλλας ἐπιστήμας οὐκέτι θεῶν εὑρέματα
καὶ παιδεύματα φήσουσιν Ἕλληνες εἶναι, μόναι δὲ γεγόνασιν ἐμπειρικαὶ καὶ
σοφαὶ πάντων αἱ Ἄτομοι | Μοῦσαι; ἡ γὰρ ἐκ τῶν ἀτόμων Ἐπικούρου 14
θεογονία τῶν μὲν ἀπείρων κόσμων ἐξόριός ἐστιν, εἰς δὲ τὴν ἄπειρον ἀκο- (781)
σμίαν πεφυγάδευται."

κζ′. ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΠΙΠΟΝΟΝ ΤΩΙ ΘΕΩΙ ΤΟ ΕΡΓΑΖΕΣΘΑΙ

"Ἐργάζεσθαι δέ γε καὶ διοικεῖν καὶ εὐεργετεῖν τε καὶ προκήδεσθαι 27,1
καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς μὲν ἀργοῖς καὶ ἄφροσι καὶ ἀσθενέσι καὶ κακούργοις ἴσως b
ἐπαχθῆ, οἷς ἐγκατέλεξεν ἑαυτὸν Ἐπίκουρος, τοιαῦτα φρονήσας περὶ τῶν
θεῶν· τοῖς δὲ σπουδαίοις καὶ συνετοῖς καὶ δυνατοῖς καὶ σώφροσιν, οἵους εἶναι
χρὴ τοὺς φιλοσόφους (πόσῳ γε μᾶλλον τοὺς θεούς;), οὐχ ὅπως ἀηδῆ ταῦτα
καὶ προσάντη, ἀλλὰ καὶ τερπνότατα καὶ πάντων μᾶλλον ἀσπαστότατα, οἷς c
τὸ ἀμελὲς καὶ τὸ μέλλειν τι πράττειν τῶν χρηστῶν ὄνειδος, ὡς ἐκείνους τε
ποιητὴς νουθετεῖ συμβουλεύων·

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον

καὶ προσεπαπειλῶν·

αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει·

ἡμᾶς τε σεμνότερον παιδεύει προφήτης, θεοπρεπῆ μὲν ὄντως ἔργα τὰ 2

S. 331, 6—S. 334, 7: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV² 406—412), fr. 8 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 1 s. Hes. op. 69—82 9—S. 337, 23: Dionys. ebd., noch fr. VII Routh (Rel. Sac. IV² 412—418), fr. 9 Feltoe 17 und 19 Hes. op. 410 und 413; Thdrt. V 7

BIᵇON(D)

1 *ὁ* BIᵇ < ON 2 *πᾶσαν²* < B 3 *εὑρέματα* BIᵇ *εὑρήματα* ON 4 *καὶ παιδ.* BON < Iᵇ | *μόνοι* Iᵇ | *ἐμπειρικαὶ* (*erfahrungstüchtig*) Giff. *ἐμπειρικοὶ* Iᵇ *ἔμπειροι* BON 5 *σοφαὶ* BO *σοφοὶ* IᵇN | *γὰρ* BON < Iᵇ | *Ἐπίκουροι* Iᵇ 6 *ἐξόβιος* B 8 Die Überschrift in BIᵇON; nach *ἐργ.* + *τοῦ αὐτοῦ* Iᵇ 9 *δέ* Iᵇ < BON | *γε* BON *τε* Iᵇ 10 *ἀργοῖς καὶ* < B | *καὶ ἀσθενέσι* BIᵇ < ON 12 *καὶ δυνατοῖς* hier (entspricht an 3. Stelle dem *καὶ ἀσθεν.*) ON, nach *σπουδ.* Iᵇ < B 14 vor *μᾶλλον* am Anfang einer Zeile Rasur von 2 Buchstaben Iᵇ | *ἀσπαστότατον* B 15 *πράττειν* (auch D)] *πράττει* (*ει* 1. H. anscheinend aus *η*) N* (*ν* + 1. ? H.) | *ἐκείνους τε* ON *ἐκείνου τε* BIᵇ (1. H. aus *ἐκείνουσ τε*); *τε*: diesem entspricht *τε* 20 17 *ἔς τ'*] *εἰς* (<*τε*) Iᵇ 19 *αἰεὶ* — S. 335, 15 *βίου* < B | *ἀμβολιοεργὸς* Iᵇ

κατ' ἀρετὴν ὑπάρχειν λέγων, τὸν δὲ ὀλιγωροῦντα τούτων ἐξάγιστον· ''Ἐπι-
κατάρατος γὰρ (φησίν) ὁ ποιῶν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς.' εἶτα καὶ τοῖς 3
μὲν ἀμαθέσιν ἡστινοσοῦν τέχνης καὶ ἀτελεστέροις διὰ τὸ τῆς πείρας ἄηθες
καὶ τὸ τῶν ἔργων ἀτριβὲς κάματος ἐγγίνεται ταῖς ἐπιχειρήσεσιν· οἱ δὲ προ- d
κόπτοντες, καὶ μᾶλλον ἔτι οἱ τέλειοι, ῥᾳδίως ἃ μετίασι κατορθοῦντες γάν-
[ν]υνται καὶ μᾶλλον ἂν ἕλοιντο τὰ εἰωθότα πράττοντες ἀνύειν καὶ τελεσιουρ-
γεῖν ἢ πάντα σφίσιν ὑπάρξαι τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθά. Δημόκριτος γοῦν 4
αὐτός, ὥς φασιν, ἔλεγε βούλεσθαι μᾶλλον μίαν εὑρεῖν αἰτιολογίαν ἢ τὴν Περ-
σῶν οἱ βασιλείαν γενέσθαι, καὶ ταῦτα μάτην καὶ ἀναιτίως αἰτιολογῶν, ὡς
ἀπὸ κενῆς ἀρχῆς καὶ ὑποθέσεως πλανωμένης ὁρμώμενος καὶ τὴν ῥίζαν καὶ τὴν
κοινὴν ἀνάγκην τῆς τῶν ὄντων φύσεως οὐχ ὁρῶν, σοφίαν δὲ μεγίστην ἡγού-
μενος τὴν τῶν ἀσόφως καὶ ἠλιθίως συμβαινόντων κατανόησιν | καὶ τὴν τύχην (782)
τῶν μὲν καθόλου καὶ τῶν θείων δέσποιναν ἐφιστὰς καὶ βασιλίδα καὶ πάντα
γενέσθαι κατ' αὐτὴν ἀποφαινόμενος, τοῦ δὲ τῶν ἀνθρώπων αὐτὴν ἀποκηρύτ-
των βίου καὶ τοὺς πρεσβεύοντας αὐτὴν ἐλέγχων ἀγνώμονας. τῶν γοῦν 5
Ὑποθηκῶν ἀρχόμενος λέγει· ''Ἄνθρωποι τύχης εἴδωλον ἐπλάσαντο, πρό-
φασιν ἰδίης ἀνοίης. φύσει γὰρ γνώμη τύχῃ μάχεται· καὶ τὴν ἐχθίστην τῇ
φρονήσει ταύτην αὐτὴν ἔφασαν κρατεῖν· μᾶλλον δὲ καὶ ταύτην ἄρδην ἀναι- b
ροῦντες καὶ ἀφανίζοντες ἐκείνην ἀντικαθιστᾶσιν αὐτῆς. οὐ γὰρ εὐτυχῆ τὴν
φρόνησιν, ἀλλ' ἐμφρονεστάτην ὑμνοῦσι τὴν τύχην.' οἱ μὲν οὖν τῶν βιωφελῶν 6
ἔργων ἐπιστάται ταῖς πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἐπικουρίαις ἀγάλλονται ἐπαίνου τε
ὀρέγονται καὶ κλέους ἐφ' οἷς αὐτῶν προκάμνουσιν οἱ μὲν τρέφοντες, οἱ δὲ
κυβερνῶντες, οἱ δ' ἰώμενοι, οἱ δὲ πολιτευόμενοι· οἱ δέ γε φιλόσοφοι καὶ σφό- c

S. 334, 9—S. 337, 23: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, noch fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV^2 412—418), fr. 9 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 1f. Ier 31, 10 8f. Democr. fr. 118 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.^{6} II 166) **16-20** ders. *Ὑποθῆκαι* fr. 119 D.-K. (ebd. II 166f.)

BI^{b}ON(D)

1 *λέγων* ON *λέγειν* I^b | *τούτων* ON *τούτω* I^b 2 *φησίν* ON < I^b | *καὶ* (auch D) < N 3 *ἄηθες*] *ἀληθὲς* I^b 4 *ἔργων* ON *ἔργον* I^b | *κάματος* I^b *κάμινος* ON 5 *ἔτι οἱ* ON *αἴτιοι* I^b 8 vor *μᾶλλον* am Anfang einer Zeile Rasur von 2 Buchstaben I^b | *αἰτιολογίαν* ON *ἀπολογίαν* I^b | *τὴν* I^b *τῶν* ON 9 *ὡς ἂν* Steph. 13 *ἐπιστὰς* (Rest der Fassung des Gedankens in ionischem Dialekt ?) I^b 17 *ἀνοίας* I^b | *γνώμη τύχηι* O *γνώμη τύχη* I^{b}N *τύχη γνώμη* B *γνώμη τύχῃ* zweifelnd Routh 414. Das Zitat reicht wohl bis 20 *τύχην* 18 *αὐτὴν* (*φρόνησιν*) Objekt 19 *εὐτυχεῖ* B 20 *οἱ* — 23 *πολιτευόμενοι* < B 21 *ἐπαίνου τε* ON *ἐπαινοῦνται* I^b 22 *αὐτῶν* (*τῶν ὁμοφύλων*) zu *προκάμνουσιν*; *αὐτοὶ* zweifelnd Routh ebd. 23 *δ'*] *δὲ* ON | *δέ γε*] *οὖν* B

δρα παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀνθρώπους φρυάττονται. ἢ τολμήσουσιν 7
Ἐπίκουρος ἢ Δημόκριτος εἰπεῖν, ὡς ἀσχάλλουσι φιλοσοφοῦντες; ἀλλ᾽ οὐδὲ
θυμηδίαν ταύτης ἂν ἑτέραν προθεῖντο· καὶ γὰρ εἰ τὸ ἀγαθὸν ἡδονὴν εἶναι
φρονοῦσιν, ἀλλ᾽ αἰδεσθήσονταί γε μὴ λέγειν ἥδιον αὐτοῖς εἶναί τι τοῦ φιλο-
σοφεῖν. τοὺς δὲ θεούς, περὶ ὧν οἱ μὲν ποιηταὶ παρ᾽ αὐτοῖς ᾄδουσι ʽδο- 8
τῆρες ἐάων,᾽ οὗτοι δὴ οἱ φιλόσοφοι μετὰ τωθείας εὐφημοῦσι· ʽΘεοὶ πάντων
ἀγαθῶν ἀδώρητοί τε καὶ ἀμέτοχοι.᾽ καὶ τίνι τρόπῳ τεκμηριοῦνται θεοὺς
εἶναι, μήτε παρόντας καὶ πράττοντάς τι ὁρῶντες (ὡς οἱ τὸν ἥλιον καὶ τὴν d
σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας θαυμάσαντες διὰ τὸ θέειν ἔφασαν κεκλῆσθαι θε-
ούς) μήτε τινὰ δημιουργίαν αὐτοῖς ἢ κατασκευὴν προσνέμοντες, ἵν᾽ ἐκ τοῦ
θεῖναι, τοῦτ᾽ ἔστι ποιῆσαι, θεοποιήσωσιν αὐτούς (τούτου γὰρ ἕνεκεν πρὸς ἀλή-
θειαν ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς καὶ δημιουργὸς μόνος ἐστὶ θεός) μήτε διοίκησιν ἢ
κρίσιν ἢ χάριν αὐτῶν τινα πρὸς ἀνθρώπους ἐκτιθέμενοι, ἵνα φόβον ἢ τιμὴν ὀφλή-
σαντες προσκυνήσωμεν αὐτοῖς;

Ἦ τοῦ κόσμου προκύψας Ἐπίκουρος καὶ τὸν οὐράνιον ὑπερβὰς περίβολον 9
ἢ διά τινων κρυφίων ἃς μόνος οἶδεν ἐξελθὼν πυλῶν οὓς ἐν τῷ | κενῷ κατεῖδε (783)
θεοὺς καὶ τὴν πολλὴν αὐτῶν ἐμακάρισε τρυφὴν κἀκεῖθεν ἐπιθυμητὴς γενό-
μενος τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἐν τῷ κενῷ ζηλωτῆς διαίτης, οὕτω πάντας ἐπὶ τὴν τοῦ
μακαρισμοῦ τούτου μετουσίαν ἐξομοιωθησομένους ἐκείνοις τοῖς θεοῖς παρα-
καλεῖ, συμπόσιον αὐτοῖς μακάριον οὐχ ὅπερ οἱ ποιηταὶ τὸν οὐρανὸν ἢ τὸν

S. 334, 9—S. 337, 23: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, noch fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV² 412—418), fr. 9 Feltoe (s. zu S. 324, 10) 5f. Hom. Od. VIII 325 6f. *Θεοὶ* usw.: vielleicht eine Parodie von Hom. hymn. Merc. 167—169 *οὐδὲ θεοῖσι νῶι μετ᾽ ἀθανάτοισιν ἀδώρητοι καὶ ἄπαστοι αὐτοῦ τῇδε μένοντες ἀνεξόμεθ᾽*

BIᵇON(D)

1 *παιδεύειν* < B | *ἢ* — 2 *φιλοσοφοῦντες* < B | *τολμήσουσι* Iᵇ *τολμησάτωσαν* ON 3 *προθεῖντο*] *προσθοῖντο* Iᵇ 4 *φρονοῦσιν*] *φιλοσοφοῦσιν* B | *μὴ* wie nach *εὐλαβεῖσθαι*, oder noch ähnlicher Hippothoon fr. 3, 3 (fab. inc.) Nauck (TGF² 828): *δέδοικε μηδὲν ἐξαμαρτάνειν* | *ἥδιον*] *ἴδιον* Iᵇ | *τι τοῦ* BON *τὸ* Iᵇ 5 *περὶ* — 9 *θαυμάσαντες* < B 5f. *δοτῆρες* ON Hom. *δοτῆρας* Iᵇ | *ἐάων* O 6 *δὴ* Mras *δὲ* die Hss. | *τωθίας* Iᵇ 7 *τε* < Iᵇ 8 *ὡς* usw. *wie anderseits die, die von den sichtbaren Erscheinungen ausgegangen sind, dadurch auf die Existenz der Götter geführt worden sind* | *οἱ* Iᵇ *ὅσοι* ON 9 *φασι διὰ* B | *θέειν* BON *θεῖν* Iᵇ | *ἔφασαν* < B 10 *μήτε*] *μή* (so) B | *ἵν᾽* — S. 337, 12 *σκιάς* < B 11 *τούτου* (auch D)] *τοῦτο* N 15 *Ἦ* Mras *ἢ* die Hss. 16 *οἶδεν* ON *εἶδεν* (*εἰ* a. R. in *οἰ* verbess.) Iᵇ (alles b¹) | *οὓς*] *τοὺς* Vig. marg. 18 *τὴν* ON < Iᵇ 19 *τούτου* Iᵇ < ON 20 *αὐτοῖς* ON *αὐτὸς* Iᵇ

Ὄλυμπον, ἀλλὰ τὸ κενὸν συγκροτῶν ἔκ τε τῶν ἀτόμων τὴν ἀμβροσίαν αὐτοῖς
παρατιθεὶς καὶ προπίνων αὐτοῖς ἐξ ἐκείνων τὸ νέκταρ; καὶ δὴ κατ' ἐκείνων 10
τῶν μηδὲν πρὸς ἡμᾶς ὅρκους τε καὶ ὁρκισμοὺς μυρίους τοῖς ἑαυτοῦ βιβλίοις b
ἐγγράφει, ὀμνύς τε συνεχῶς 'μὰ Δία' καὶ 'νὴ Δία' ἐξορκῶν τε τοὺς ἐντυγχά-
νοντας καὶ πρὸς οὓς διαλέγοιτο 'πρὸς τῶν θεῶν,' οὔ τί που δεδιὼς αὐτὸς ἢ δεδιτ-
τόμενος ἐκείνους τὴν ἐπιορκίαν, κενὸν δὲ τοῦτο καὶ ψεῦδος καὶ ἀργὸν καὶ
ἄσημον ἐπιφθεγγόμενος τοῖς λόγοις αὐτοῦ παράρτημα, οἷον εἰ καὶ χρέμ-
πτοιτο καὶ πτύοι τό τε πρόσωπον στρέφοι καὶ τὴν χεῖρα κινοίη. τοιαύτη γὰρ c
ἀδιανόητος ἦν αὖ ἡ παρ' αὐτῷ καὶ ματαία ὑπόκρισις ἡ τῶν θεῶν ὀνομασία.
ἀλλὰ τοῦτο μὲν πρόδηλον, ὅτι μετὰ τὸν Σωκράτους θάνατον κατεπτηχὼς 11
Ἀθηναίους ὡς μὴ δοκοίη τοῦθ' ὅπερ ἦν ἄθεος εἶναι, κενὰς αὐτοῖς ἀνυποστά-
των θεῶν τερατευσάμενος ἐζωγράφησε σκιάς. οὔτε γὰρ εἰς οὐρανὸν ἀνέβλεψε
νοεροῖς ὀφθαλμοῖς, ἵνα τῆς ἐναργοῦς ἄνωθεν φωνῆς ἀκούσῃ, ἧς ὁ προσεκτι-
κὸς θεατὴς κατακούσας ἐμαρτύρησεν ὅτι 'οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, d
ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα,' οὔτε τῇ διανοίᾳ κατεῖδεν εἰς
τοὔδαφος· ἔμαθε γὰρ ἂν ὅτι 'τοῦ ἐλέους κυρίου πλήρης ἡ γῆ' καὶ ὅτι 'τοῦ
κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς' καί· 'Μετὰ ταῦτα (γάρ φησι) κύριος
εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψε καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ· ψυχὴν παν-
τὸς ζῴου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς.' εἰ δὲ μὴ σφόδρα τυφλώττουσιν, 12
ἐπισκεψάσθωσαν τὴν παμποίκιλον τῶν ζῴων πολυπλήθειαν, τὰ χερσαῖα, τὰ
πτηνά, τὰ ἔνυδρα, καὶ κατανοησάτωσαν ὡς ἀληθὴς ἐπὶ τῇ πάντων κρίσει γέ-
γονεν ἡ μαρτυρία τοῦ δεσπότου· 'Καὶ πάντα κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόσταξιν πέ-
φηνε καλά.'"

S. 334, 9—S. 337, 23: Dionysius Alex., *Περὶ φύσεως*, noch fr. VII Routh (Reliquiae Sacrae IV² 412—418), fr. 9 Feltoe (s. zu S. 324, 10) **14f.** Ps 18 (19), 2 **16** ebd. 32 (33), 5 **16f.** ebd. 23 (24), 1 **17-19** Sir 16, 29f. **22f.** vgl. Gen 1, 31 und Sir 39, 18 (beidemal nur sehr entfernte Ähnlichkeit)

BI^{b}ON(D)

3 *ὅρκον* I^{b} **4** *ἐγγράφοι* I^{b} **5** *πρὸς οἷς* I^{b} **7** *παράρτημα* I^{b} *παράρτυμα* ON **9** *ἀδιαν. — ὀνομασία*: beachte die gekünstelte Stellung statt *ἀδ. ἦν αὖ καὶ ματ. ὑπόκρ. ἡ παρ' αὐτῷ τ. θ. ὀνομ.* | *ἦν αὖ* (*anderseits*) I^{b} < ON **11** *αὐτοῖς* I^{b} *αὐτῶν* ON **13f.** *ἧς — ὅτι*] *λεγούσης* B **15** *ἀναγγέλει* B | *τῇ* < I^{b} **16** *ἐλέους* < B **16f.** *πλήρης — κυρίου* < B **17** *καί*² — **19** *αὐτῆς* < B | *κύριος* < I^{b} **18** *ψυχὴν*] *ψυχῇ* Vig. marg. (nach *ψυχῇ* D) **19** *αὐτοῦ* (über *οῦ* von 1. H. *ῆς*) O **20** *ἐπισκεψάσθωσαν* (auch D)] *ἐπισκεψάτωσαν* N | *πολυπλήθειαν* ON *-ίαν* I^{b}, ohne Endung B **21** *ἀληθὴς* OGN *ἀληθὲς* I *ἀληθῶς* B | *κρίσει* BON < I^{b} *κτίσει* Vig. marg. **23** *-νεν* I^{b}

| *Ταῦτά μοι ἀπὸ πλείστων ἐξήνθισται τῶν πρὸς Ἐπίκουρον Διονυσίῳ* **13**
τῷ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπῳ πεποιημένων. μετελθεῖν δὲ καιρὸς τοὺς περὶ τὸν (784)
Ἀριστοτέλη καὶ τὴν τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων αἵρεσιν τά τε λοιπὰ τῆς τῶν θαυμαστῶν φυσιολόγων ἐπιθεωρῆσαι, ὡς ἂν καὶ τῆς ἐκ τούτων ἀναχωρήσεως τὸν ἐξ ἡμῶν ἀπολογισμὸν παράσχοιμεν τοῖς φιλεγκλήμοσιν.

$BI^bON(D)$

1 *πλείστων* — 2 *πεποιημένων*] *τῶν Διονυσίου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπου ἐξήνθισται πρὸς Ἐπίκουρον* B 2 *καθ' ἡμᾶς*: freilich war Eus. zur Zeit des Todes des Dionysius (264) erst ein Wickelkind, wenn er überhaupt schon auf der Welt war | *μετελθεῖν*: auf *ὁριζομένους* (S. 305, 18) läßt I^a (fol. 295^r) *μετελθεῖν* — 5 *φιλεγκλήμοσιν* folgen, wie alles, was I^a noch bringt, aus B abgeschrieben: s. Einleitung Bd. I S. XXV 3 *Ἀριστο*$^{τλ'}$ ohne Endung B | *τά* — 4 *ἐπιθεωρῆσαι* < B | *τῆς*: nml. *αἱρέσεως* 4 *καὶ* BON < I^b | *τῆς ἐκ*] *ἐκ τῆς* I^b 5 *παράσχοιμεν* (s. Sprachregister unter *ὡς ἂν*) BON *παράσχωμεν* I^b Subscriptio *τέλος τοῦ ιδ' βιβλίου* I^b, *τέλος τοῦ* $\overline{ΙΔ}$ *λόγου* O; keine in BN

$\overline{IE}$

ΤΑΔΕ ΤΟ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

α'. Προοίμιον περὶ ἁπάσης τῆς ὑποθέσεως . . . . Kap. 1. S. 343, 2

β'. Περὶ τῆς κατ' Ἀριστοτέλην φιλοσοφίας καὶ τῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἱστορουμένων. Ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους τοῦ Περιπατητικοῦ . . . . Kap. 2. S. 346, 14

γ'. Περὶ τῶν κατὰ Ἀριστοτέλην δογμάτων, διενεχθέντα Ἑβραίοις καὶ Πλάτωνι Kap. 3. S. 349, 17

δ'. Ἀττικοῦ Πλατωνικοῦ πρὸς Ἀριστοτέλην, διενεχθέντα Μωσεῖ καὶ Πλάτωνι ἐν τῷ περὶ τοῦ τέλους λόγῳ . . . . Kap. 4. S. 350, 1

ε'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν, διενεχθέντα Μωσεῖ καὶ Πλάτωνι ἐν τῷ περὶ προνοίας λόγῳ . . . . Kap. 5. S. 355, 11

ς'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν, διενεχθέντα Μωσεῖ καὶ Πλάτωνι ἐν τῷ μὴ συγχωρεῖν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον . . . . Kap. 6. S. 359, 7

ζ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν, πέμπτην σωμάτων ὑποτιθέμενον οὐσίαν, ἣν οὔτε Μωσῆς οὔτε Πλάτων γινώσκει . . . . Kap. 7. S. 363, 8

BI^bON(D); über I^a s. Einleitung Bd. I S. XXV

2f. *ΤΑΔΕ — ΠΡΟΠ.* I^bON (*ιε̅* ON), *τάδε περιέχει τὸ βιβλίον τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου* B; jene von mir zu den Überschriften des 13. und 14. Buches vermerkte, der ersten anscheinend gleichzeitige Hand fügte *ιδ* zwischen *τὸ* und *βιβλίον* ein und schrieb an den linken Rand *β'* (*βιβλίον*) *ιδ'* (jene Hand des 19. Jahrh. schrieb an den rechten Rand lib. XV.) 4-15 Ziffern I^b (b^1) < BON 5 *τῆς — φιλοσοφίας*] *Ἀριστοτέλους* I^b | *Ἀριστοτέλην* B, ohne Endung ON | *τοῦ ἀνδρὸς*] *αὐτοῦ* I^b 6 *Ἀπὸ — Περιπ.* I^b < BON 7 *κατ'* ON | *Ἀριστοτελ* ohne Endung ON | *διεν. — Πλάτωνι* I^b < BON 9 *Ἀριστοτελ* ohne Endung BON | *διαλεχθέντα* B^1 (verbess. 2. H.) | *ἐν* — 10 *λόγῳ* < I^b 10 *τοῦ τέλους* richtig I^bON S. 350, 2f.; *τέλους* (< *τοῦ*) hier N^2, *προνοίας* BON^1D 11f. *Τοῦ — λόγῳ* I^b < BON^1 (*πρὸς — λόγω* + 2. H.) D 13 *Τοῦ αὐτοῦ* I^b < BON | *διαλεχθέντα* B | *ἐν τῷ μὴ συγχωρεῖν* $I^b N^2$ *συγχωροῦσι* BON^1D 14 *γενητὸν* BI^b *γεννητὸν* ON (diese ganze Überschrift in B bei der rubricatio durchgestrichen) 15 *Τοῦ αὐτοῦ* < BON | *σωμάτων* < ON

η'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς κατ' οὐρανὸν θεωρήμασι διενεχθέντα τῷ Πλάτωνι· ἅτινα Μωσῆς οὐ πολυπραγμονεῖ . . . . Kap. 8. S. 366, 1

θ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς περὶ ἀθανασίας ψυχῆς διενεχθέντα τῷ Πλάτωνι καὶ τοῖς Ἑβραίων λόγοις . . . . Kap. 9. S. 369, 5

ι'. Πλωτίνου ἐκ τοῦ περὶ ἀθανασίας ψυχῆς δευτέρου πρὸς Ἀριστοτέλην ἐντελέχειαν τὴν ψυχὴν εἶναι φήσαντα . . . . Kap. 10. S. 372, 1

ια'. Πορφυρίου περὶ τοῦ αὐτοῦ. Ἀπὸ τῶν πρὸς Βόηθον περὶ ψυχῆς Kap. 11. S. 374, 1

ιβ'. Πρὸς τὸν αὐτὸν διενεχθέντα τῷ Πλάτωνι καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς καθόλου ψυχῆς λόγῳ Kap. 12. S. 375, 5

ιγ'. Πρὸς τὸν αὐτὸν διαπαίξαντα καὶ τὰς παρὰ τῷ Πλάτωνι ἰδέας· ἃς οὐκ ἀγνοεῖν καὶ οἱ Ἑβραίων ἤδη πρότερον συνέστησαν λόγοι . . . . Kap. 13. S. 376, 9

ιδ'. Περὶ τῆς τῶν Στωϊκῶν φιλοσοφίας ὅπως τε ὁ Ζήνων τὸν περὶ ἀρχῶν ἀπεδίδου λόγον Kap. 14. S. 378, 16

ιε'. Ὁποίαν δόξαν ἐπάγονται οἱ Στωϊκοὶ περὶ θεοῦ καὶ περὶ συστάσεως τοῦ παντός Kap. 15. S. 379, 9

ις'. Πορφυρίου πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν περὶ θεοῦ δόξαν . . . Kap. 16. S. 380, 22

ιζ'. Ὅτι οὐκ ἂν εἴη σῶμα τὸ ὂν κατὰ τοὺς Στωϊκούς . . . . Kap. 17. S. 381, 8

ιη'. Ὅπως οἱ Στωϊκοὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἐκπυρώσεως δοξάζουσιν Kap. 18. S. 382, 20

ιθ'. Ὅπως δοξάζουσιν οἱ Στωϊκοὶ περὶ τῆς παλιγγενεσίας τῶν ὅλων Kap. 19. S. 383, 13

κ'. Ὅπως οἱ αὐτοὶ περὶ ψυχῆς δοξάζουσιν . . . . Kap. 20. S. 384, 6

κα'. Λογγίνου πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν περὶ ψυχῆς δόξαν ἀντίρρησις Kap. 21. S. 385, 20

κβ'. Πρὸς τοὺς Στωϊκούς, ὅτι οὐ δύναται σωματικὴ εἶναι ἡ ψυχή Kap. 22. S. 387, 12

κγ'. Δόξαι τῶν φυσικῶν φιλοσόφων ἀπὸ τῶν Πλουτάρχου: Περὶ ἡλίου Kap. 23. S. 400, 9

κδ'. Περὶ μεγέθους ἡλίου . . . . Kap. 24. S. 401, 11

BI^{b}ON(D)

1-25 Ziffern I^{b} (b[1]) < BON **1** *Τοῦ αὐτοῦ* < BON **2** *ἅτινα — πολυπραγμονεῖ* < BON **3** *Τοῦ αὐτοῦ* < BON | *τῷ* < I^{b}ON (steht aber S. 369, 6 in allen Hss.) **5** *'Αριστοτελ* ohne Endung BON (auch diese ganze Überschrift in B bei der rubricatio durchgestrichen) **7** *Πορφ. — αὐτοῦ* in B bei der rubricatio durchgestrichen | *'Απὸ — ψυχῆς* < BON **10** *διαπαίζοντα* B | *καί*[1] < I^{b} hier, steht aber S. 376, 9 in allen Hss. | *τῷ* ON < BI^{b} **11** *Ἑβραίων*] *ὡραίων* B[1] (verbess. 2. H.) | *συνέστησαν* (s. z. B. S. 302, 20) BON *συνεστήσαντο* I^{b} **12** *τῆς* < B | *φιλοσόφων* B **14** *θεοῦ* I^{b} (auch S. 379, 9) *τοῦ θεοῦ* BON | *περὶ*[2]] *περὶ τῆς* B **17** *κατὰ τοὺς Στωϊκούς*: wie *κατὰ Πλάτωνα* S. 164, 15 **20** *αὐτοὶ*] *Στωικοὶ* B | *δοξάζ.* hier I^{b}, vor *οἱ* BON; diese Überschrift in B bei der rubricatio durchgestrichen **22** *Πρὸς — ψυχή* bei der rubricatio in B durchgestrichen **23** *ἀπὸ τῶν Πλ.* I^{b} < BON

κε'. Περὶ σχήματος ἡλίου . . . . Kap. 25. S. 402, 1
κϛ'. Περὶ σελήνης . . . . Kap. 26. S. 402, 8
κζ'. Περὶ μεγέθους σελήνης . . . . Kap. 27. S. 403, 1
κη'. Περὶ σχήματος σελήνης . . . . Kap. 28. S. 403, 4
κθ'. Περὶ φωτισμῶν σελήνης . . . . Kap. 29. S. 403, 8
λ'. Τίς ἡ οὐσία τῶν ἄστρων πλανήτων καὶ ἀπλανῶν . . . . . Kap. 30. S. 403, 19
λα'. Περὶ σχημάτων ἀστέρων . . . . Kap. 31. S. 404, 19
λβ'. Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος . . . . Kap. 32. S. 405, 4
λγ'. Εἰ ἓν τὸ πᾶν . . . . Kap. 33. S. 407, 9
λδ'. Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος καὶ προνοίᾳ διοικούμενος . . . . . Kap. 34. S. 408, 14
λε'. Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος . . . . Kap. 35. S. 409, 1
λϛ'. Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος . . . . Kap. 36. S. 409, 9
λζ'. Ἀπὸ ποίου πρώτου ἤρξατο ὁ θεὸς κοσμοποιεῖν . . . . . Kap. 37. S. 409, 17
λη'. Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου . . . . Kap. 38. S. 410, 11
λθ'. Τίς <ἡ> αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκλιθῆναι . . . . Kap. 39. S. 411, 5
μ'. Περὶ τοῦ ἐκτός . . . . Kap. 40. S. 411, 13
μα'. Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου καὶ τίνα ἀριστερά . . . . Kap. 41. S. 411, 19
μβ'. Περὶ οὐρανοῦ . . . . Kap. 42. S. 412, 1
μγ'. Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων . . . . Kap. 43. S. 412, 6
μδ'. Περὶ ὕλης . . . . Kap. 44. S. 412, 13
με'. Περὶ ἰδέας . . . . Kap. 45. S. 413, 1
μϛ'. Περὶ τάξεως ἀστέρων . . . . Kap. 46. S. 413, 9
μζ'. Περὶ τῆς τῶν ἄστρων φορᾶς καὶ κινήσεως . . . . Kap. 47. S. 414, 1
μη'. Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες . . . . Kap. 48. S. 414, 11
μθ'. Περὶ τῶν καλουμένων Διοσκούρων . . . . Kap. 49. S. 414, 18
ν'. Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου . . . . Kap. 50. S. 415, 1
να'. Περὶ ἐκλείψεως σελήνης . . . . Kap. 51. S. 415, 19
νβ'. Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, καὶ διὰ τί γεώδης φαίνεται . . . . Kap. 52. S. 416, 10
νγ'. Περὶ τῶν ἀποστημάτων τῆς σελήνης . . . . Kap. 53. S. 417, 1

BI^{b}ON(D)

1-29 Ziffern I^{b} (b^{1}) < BON 4 < BON 5 φωτισμῶν BI^{b} φωτισμοῦ ON 6 ἡ B < I^{b}ON (aber alle Hss. haben es S. 403, 19) | πλανήτων BON (ebenso alle Hss. S. 403, 19) πλανητῶν hier I^{b} 7 σχημάτων I^{b} σχήματος BON 8 συνέστηκεν (s. zu S. 405, 4) I^{b} συνέστη BON (aber συνέστηκεν die Hss. außer B S. 405, 4) 14 τοῦ < B 15 ἡ < BI^{b}ON (steht aber in B S. 411, 5) | ἐγκλιθῆναι BI^{b} ἐγκλεῖσθαι OD ἐγ^{κε}κλίσθαι N (alles 1. H.) 23 Περὶ — κινήσεως I^{b} < BON (steht aber S. 414, 1 in allen Hss.) 25 Διουσκούρων B 28 Περὶ — φαίνεται I^{b} < BON (steht aber S. 416, 10 in allen Hss.) 29 τῶν ἀποστήματος B

νδ'. Περὶ ἐνιαυτῶν . . . . Kap. 54. S. 417, 8
νε'. Περὶ γῆς . . . . Kap. 55. S. 418, 1
νς'. Περὶ σχήματος γῆς . . . . Kap. 56. S. 418, 9
νζ'. Περὶ θέσεως τῆς γῆς . . . . Kap. 57. S. 419, 1
νη'. Περὶ ἐγκλίσεως γῆς . . . . Kap. 58. S. 419, 10
νθ'. Περὶ θαλάσσης, πῶς συνέστη καὶ πῶς ἐστι πικρά . . . . Kap. 59. S. 420, 1
ξ'. Περὶ μερῶν τῆς ψυχῆς . . . . Kap. 60. S. 420, 21
ξα'. Περὶ ἡγεμονικοῦ . . . . Kap. 61. S. 421, 11
ξβ'. Ὅτι καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ σοφώτατος Σωκράτης τοὺς ἐπὶ τῇ τῶν προειρημένων φυσιολογίᾳ μεγάλα φυσῶντας μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν, ὡς περὶ ἄχρηστα τῷ βίῳ καὶ ἀκατάληπτα κατατριβομένους . . . . Kap. 62. S. 422, 16

BI^bON(D)

1-9 Ziffern I^b (b^1) < BON **5** *ἐγκλίσεως* I^b *ἐκγλείσεως* O (aber S. 419, 10 *ἐγκλίσ.*) N (S. 419, 10 *ἐκλίσεως* [so]), *ἐγκλήσεως* B (auch S. 419, 10), *κινήσεως* sachlich richtig Vig.; s. zu S. 407, 3 | *γῆς* (auch S. 419, 10) BON *τῆς γῆς* I^b **7** *ψυχῆς* I^b *γῆς* BON (aber *ψυχῆς* richtig alle Hss. S. 420, 21) **9** *ὁ*] *οἱ* O **10** *ἀποδείκνυσιν* B **11** *κατατριβομένους* BON (alle Hss. S. 422, 19) *τριβομένους* I^b

$\overline{IE}$

α΄. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΑΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

| Τὴν πολύθεον τῶν ἐθνῶν ἁπάντων πλάνην ἐν ἀρχαῖς τῆς Εὐαγγελικῆς 1,1
Προπαρασκευῆς ἀπελέγξαι πρὸ πολλοῦ θέμενος ἐπὶ συστάσει καὶ ἀπολογίᾳ τῆς (788 Vig.)
ἐξ αὐτῶν ἀναχωρήσεως, ἣν μετ᾽ εὐλόγου κρίσεως πεποιήμεθα, οὐ μόνον τοὺς
μύθους, οὓς δὴ περὶ τῶν οἰκείων θεῶν παῖδες τῶν παρ᾽ αὐτοῖς θεολόγων b
τε καὶ ποιητῶν κεκωμῳδήκασιν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς σεμνοπρεπεῖς δὴ καὶ ἀπορρήτους φυσιολογίας, ἄνω που εἰς οὐρανὸν καὶ τὰ κόσμου μέρη πρὸς τῆς γενναίας φιλοσοφίας μετενηνεγμένας, πρώτιστα πάντων ἐν τρισὶ τοῖς πρώτοις συγγράμμασι διηρευνησάμην, καίτοι μηδὲν τὸ παράπαν ἐν τούτοις
χρῆναι σεμνολογεῖν τῶν δὴ θεολόγων αὐτῶν ἀποφηναμένων. τηρη- 2
τέον γοῦν, ὡς ὅτι μάλιστα οἱ πρεσβύτατοι τῶν παρ᾽ αὐτοῖς θεολόγων οὐδέν c
τι πλέον τῆς ἱστορίας εἰδότες, μόνοις δὲ τοῖς μύθοις προσανέχοντες ἐμαρτυρήθησαν· ὅθεν εἰκότως ἐν πάσαις πόλεσί τε καὶ κώμαις κατὰ τὰς τῶν παλαιῶν διηγήσεις θεῶν τελεταὶ καὶ μυστήρια σύμφωνα τοῖς τῶν προτέρων μυθικοῖς διηγήμασι παραδέδοται, ὡς εἰσέτι καὶ νῦν τῶν θεῶν γάμους καὶ παιδοποιίας θρήνους τε καὶ μέθας καὶ τῶν μὲν πλάνας, τῶν δὲ ἔρωτας, τῶν δὲ ὀργάς, τῶν
δὲ ἑτέρας παντοίας συμφοράς τε καὶ περιστάσεις, ἀκολούθως τοῖς ὑπὸ τῶν πα- d
λαιοτάτων μνημονευομένοις, κατά τε τὰς τελετὰς ἔν τε τοῖς ὕμνοις καὶ ταῖς εἰς
τοὺς θεοὺς αὐτῶν πεποιημέναις ᾠδαῖς παραλαμβάνειν. πλὴν ὅμως ἐκ 3
περιουσίας καὶ τούτων αὐτῶν τὰς τετραγῳδημένας ἐν φυσικαῖς ἀποδόσεσι κομπ<ωδ>ίας τάς τε τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων εὑρησιλογίας εἰς φανε-

BI^{b}ON(D)V

Nach dem Inhaltsverzeichnis: *τόμος πεντεκαιδέκατος* I^{b}, *τόμος* $\overline{ιε}$ V (a. oberen R.)   2 Überschrift *Πρ. — ὑποθ.* BI^{b} *πρ. περὶ τῆς ὑποθ. πάσης* V *πρ. τῆς ὑποθ. πάσης* ON   6 *δὴ* < I^{b} 8 *πρὸς* BI^{b}N^{2}D *πρὸ* ON^{1}V   9 *φιλοσοφ.*] *φυσιολογίας* B   10 *βιβλίοις διηρευνήσαμεν* B   11 *δὴ* < I^{b} 12 *αὐτῶν* B   13 *ἱστορίας* dem Sinne nach gleich *τοῖς μύθοις* im folgenden   14 *τὰς* < B   15 *τελεταὶ* V *τελετὰς* BI^{b}ON   16 *γάμους καὶ παιδοπ.* < B   18 *ἀκολ.* — S. 344, 11 *ὠφέληντο* < B   20 *αὐτοὺς* Steph.   22 *κομπωδίας* Mras *κομπίας* die Hss. *κομπείας* Dind. *κομψείας* Giff. es liegt wohl ein beabsichtigtes Wortspiel vor: *τετραγῳδημένας . . . κομπωδίας* | *εὑρησιλογίας* I^{b} *εὑρεσιλογίας* ONV; s. das Wortregister

ρὸν ἤγαγον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ τῶν βοωμένων χρηστηρίων λόγον
τήν τε παρὰ τοῖς πολλοῖς διατεθρυλημένην περὶ εἱμαρμένης ψευδῆ δόξαν
ἐν ἑτέροις τρισὶ τοῖς ἑξῆς μετὰ τὰ πρῶτα συγγράμμασι λευκοῖς τοῖς ἐλέγ-
χοις ἀπεγύμνωσα, | οὐ μόνοις τοῖς οἴκοθεν ἐπιχειρήμασιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς (789)
αὐτῶν μάλιστα τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων φωναῖς εἰς τὸν κατ' αὐτῶν
ἔλεγχον συγκεχρημένος. μεταβὰς δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἑβραίων λόγια, 4
τίσι ποτὲ λογισμοῖς τὴν ἐν τούτοις περιεχομένην δογματικὴν θεολογίαν
τήν τε κατὰ τούσδε ἱστορίαν ἅπασαν καὶ πρὸς αὐτῶν Ἑλλήνων μεμαρτυρη-
μένην <παρεδεξάμεθα>, ἐν ἰσαρίθμοις αὖ πάλιν λόγων συντάξεσι παρεστη-
σάμην. εἶθ' ἑξῆς τὸν Ἑλληνικὸν ἀπελέγξας τρόπον, ὅπως τε τὰ πάντα 5
παρὰ βαρβάρων ὠφέληντο καὶ ὡς οὐδὲν οἴκοθεν σεμνὸν ἐπάγονται μάθημα, καὶ b
τήν γε τῶν χρόνων ἀντιπαράθεσιν, καθ' οὓς Ἑλλήνων τε οἱ βοώμενοι Ἑβραί-
ων τε οἱ προφῆται γεγόνασιν, εἰς φῶς ἀγαγών, αὖθις διὰ τῶν μετὰ ταῦτα
τριῶν τὴν τῶν παρ' Ἕλλησιν εὐδοκίμων φιλοσόφων πρὸς τὰς Ἑβραίων
δόξας συνδρομὴν ὑπέδειξα, αὐτὰς πάλιν τὰς οἰκείας τῶν ἀνδρῶν φωνὰς μάρ-
τυρας ποιησάμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑτεροδοξοῦντας ἡμῖν τῶν 6
παρ' Ἕλλησι φιλοσόφων οὐ πρὸς ἡμᾶς μόνους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς σφῶν c
οἰκείους διεστῶτας ὑπό τε τῶν γνωρίμων ἀνατετραμμένους ἐν τῷ πρὸ τού-
του συγγράμματι κατεφώρασα, διὰ τούτων ἁπάντων τῆς ἡμετέρας γνώμης τὸ
κριτήριον ἀδέκαστον ἐπιδεικνὺς τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἔργοις τε, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, καὶ αὐτοῖς πράγμασι τὰς ἀποδείξεις τοῦ μὴ ἀσκόπως ἡμᾶς, κεκρι-
μένῳ δὲ καὶ σώφρονι λογισμῷ πρὸ τῆς Ἑλλήνων τὴν Ἑβραίων ὁμοῦ παλαιὰν
καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν τε καὶ εὐσέβειαν ἐπανῃρῆσθαι παρασχόμενος· ὃ καὶ d
συνέστη διὰ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν παραθέσεως. ἧς εἰσέτι δεῦρο τὸν 7
ὕστατον ἐπέχοντες λόγον, πεντεκαιδέκατον ὄντα τῆς ἐν χερσὶ πραγματείας,
τὸ λεῖπον τοῖς διεξωδευμένοις ἀποδώσομεν, τὰ σεμνὰ τῆς γενναίας τῶν Ἑλλή-
νων φιλοσοφίας ἔτι καὶ νῦν εἰς φῶς ἕλκοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τε τοῖς πᾶσι

19 *διὰ* — 24 *παραθέσεως*: s. Eus. dem. ev. I 1, 15—19 (unter Berufung auf die *Εὐαγγελικὴ Προπαρασκευή*)

B$\mathrm{I^b}$ON(D)V

1 *τὸν περὶ τῶν β.*] *τῶν περιβοωμένων* $\mathrm{I^b}$ | *λόγων* $\mathrm{I^b}$ 2 *-θρυλλ-* ONV | *ψευδῆ δόξαν* ONV *ψευδοξίαν* (so) $\mathrm{I^b}$ 3 *συγγράμματα* $\mathrm{I^b}$ 4 *ἐπιχειρήμασιν*] *ἐπιρρήμασιν* $\mathrm{I^b}$ 5 *κατ' αὐτὸν* $\mathrm{N^1}$ (verbess. 2. H.) D 6 *δ'* ONV 9 *<παρεδεξάμεθα>* Mras (das Auge des Schreibers irrte von *παρεδ.* auf *παρεστησάμην* ab); "*deest verbum ἠσπασάμεθα vel aliud simile*" Vig. Not. 10 *τὰ πάντα* ONV *πάντα* $\mathrm{I^b}$ 11 *ἀλλὰ δὴ καὶ ὡς* B | *σεμν. οἰκ.* B 15 *ἐπέδειξα* $\mathrm{I^b}$ 19 *συγγρ.*] *βιβλίῳ* B 22 *πρὸς* $\mathrm{I^b}$ 24 *εἰσέτι*] *ἔτι* B 24f. *τὸν ὕστατον* < B 25 *πέμπτον καὶ δέκατον* $\mathrm{I^b}$

τὴν ἐν αὐτοῖς ἀχρηστομάθειαν ἀπογυμνοῦντες καὶ πάντων γε πρότερον
παριστῶντες, ὅτι μὴ ἀγνοίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς θαυμαζομένων, ὀλιγωρίᾳ δὲ
τῆς ἐν αὐτοῖς ἀνωφελοῦς σχολῆς ἥκιστα αὐτῶν πεφροντίκαμεν, τῇ τῶν κρειτ-
τόνων ἀσκήσει τὰς ἑαυτῶν ἀναθέντες ψυχάς. *τούτου δὴ οὖν σὺν θεῷ δι'* 8
αὐτῆς ἀληθείας ἡμῖν ἐπισφραγισθέντος, τὰ μὲν τῆς Προπαρασκευῆς *ἐνταῦθά*
μοι περιγραφήσεται· μεταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν ἐντελεστέραν ὑπόθεσιν τῆς Εὐαγ-
γελικῆς Ἀποδείξεως, | *ἀπὸ τοῦ λείποντος ταῖς καθ' ἡμῶν κατηγορίαις σκέμ-* (790)
ματος τὴν καταρχὴν τῆς δευτέρας ἐπισυνάψω πραγματείας.

Ἦν δὲ τοῦτο ἐπιμεμφόμενον ἡμῖν, ὅτι δὴ τὰ Ἑβραίων λόγια τῶν πατρίων 9
προτιμήσαντες οὐ τὸν ὅμοιον τῷ Ἰουδαίων βίον ζηλοῦντες προειλόμεθα·
πρὸς ὃ μετὰ τὴν τοῦ παρόντος λόγου συμπλήρωσιν, θεοῦ συνεργοῦντος,
ἀπαντῆσαι πειράσομαι. ταύτῃ γὰρ ἡγοῦμαι τοῖς πρώτοις τὰ δεύτερα ὥσπερ
ὑφ' ἑνὶ δεσμῷ συμπλακέντα μίαν τὴν καθόλου διάνοιαν τοῦ παντὸς ἀποτελέσειν b
λόγου. *τό γε μὴν παρόν, ἐπειδὴ πέφηνεν ἐν τοῖς πρὸ τούτου συγγράμ-* 10
μασιν ἡ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφία τοτὲ μὲν τοῖς Ἑβραίων συμφωνοῦσα λό-
γοις, τοτὲ δὲ πρὸς αὐτοὺς διεστῶσα, ἐν οἷς ἐλήλεγκται καὶ πρὸς τὰ αὐτῇ
ἀρέσκοντα διαφωνοῦσα, τὰ δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς δὴ φυσικοὺς ἐπικλη-
θέντας φιλοσόφους τά τε τῆς Πλάτωνος διαδοχῆς καὶ τὰ κατὰ Ξενοφάνην
τε καὶ Παρμενίδην καὶ ἔτι Πύρρωνα καὶ τοὺς τὴν ἐποχὴν εἰσηγουμένους
τούς τε ἄλλους ἑξῆς ἅπαντας, ὧν τὰς δόξας ὁ προλαβὼν ἀπήλεγξε λόγος, c
τοῖς Ἑβραίων ὁμοῦ καὶ τοῖς Πλάτωνος δόγμασιν αὐτῇ τε ἀληθείᾳ ἐξ ἐναν-
τίας ἱστάμενα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν ἔλεγχον τοῖς σφῶν αὐτῶν βέλεσιν ἀπενη-
νεγμένα· *ὥρα καὶ τὸν ἄλλον τῦφον τῶν ἀπ' Ἀριστοτέλους τῶν τε Στωϊκῶν* 11

BI^bON(D)V

1 *ἀχρηστομάθειαν* B (1. H. aus *-είαν*) ON (*ἀχρ* 2. H. auf Ras.) V *ἀχρη-στομαθίαν* I^b *χρηστομαθείαν* D 4f. *δι' αὐτῆς* (*durch leibhaftige W.*, s. 21 *αὐτῇ ἀληθείᾳ*) BONV *διὰ τῆς* I^b 5 *ἡμῶν* I^b | *ἐπισφραγισθέντα* B 5f. *Πρ. ἡμῖν ἐπισφραγισθήσεται· καὶ ἐνταυθοῖ περιγραφήσεται* B 6 *περιγραφήσεται*: s. Bd. I S. 416, 4f.; Bd. II S. 81, 16; S. 426, 6, wohl nach Diodors Schluß der Bücher II (60, 4), III (74, 6), IV (85, 7), XI (92, 5), XV (95, 4), XVI (95, 5), XVIII (75, 3) | *μεταβὰς* — 17 *ἄλλους* < B | *δ'* NV | *ἐπὶ* < I^b 7 *ταῖς* und *κατηγορίαις* ONV (vgl. S. 344, 26 *τὸ λεῖπον τοῖς διεξωδευμένοις* und Eus. dem. ev. I 7, 13 *τὸ λεῖπον τῇ Μωσέως προφητείᾳ λόγιον*), *τῆς* und *κατηγορίας* I^b; *den Rest der Anklagen wird er in der Demonstratio behandeln* 10 *τῷ*] *τῶν* I^b | *βίον* I^b *βίῳ* ONV | *ζηλοῦν* I^b 14 *τό* — *παρόν für jetzt* | *πέφηνεν ἐν* I^b *πέφηνε* ONV 16 *πρ. αὐτοῖς* I^b | *αὐτῇ* ONV *αὐτὰ* I^b 17 *τοὺς*² < I^b 17f. *ἐπικληθέντα* ON¹ (verbess. 2. H.) D 18 *κατὰ* < ON | *Ξενοφάνη* I^b 19 *εἰσηγουμένους* BI^bN² *εἰσηγομένους* N¹ *εἰσαγομένους* (η über α) O *εἰσαγομένους* V *εἰσηγησαμένους* D 23 *τῶν*¹ I^b *τὸν* BONV | *Στωϊκῶν*] *φυσικῶν* V

*φιλοσόφων ἄνωθεν ὡς ἀπὸ σκηνῆς κατοπτεῦσαι καὶ τὴν λοιπὴν δὲ πᾶσαν φυσιο-
λογίαν τῶν τὰς ὀφρῦς ἀνατεινομένων συνιδεῖν, ὡς ἂν μάθοιμεν καὶ τὰ παρὰ
τοῖσδε σεμνολογούμενα τά τε πρὸς αὐτοὺς αὖ πάλιν ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀντιλεγό-
μενα. οὕτω γὰρ καὶ τῆς τούτων ἀναχωρήσεως τὸ παρ' ἡμῖν κεκριμένον* 12
εὐλόγου πάσης ἀπολύοιτ' ἂν κατηγορίας, ὅτι δὴ μὴ ἀγνοίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς d
*σεμνῶν, ἐξητασμένῃ δὲ καὶ βεβασανισμένῃ κρίσει τὴν παρὰ τοῖς νενομισμέ-
νοις βαρβάροις ἀλήθειάν τε καὶ εὐσέβειαν τῶν Ἑλληνικῶν ἁπάντων προ-
τετιμήκαμεν. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Ἀριστοτέλους. ἄλλοι μὲν οὖν τὸν βίον* 13
*τἀνδρὸς διαβεβλήκασι, φιλόσοφοι δὲ καὶ ἄλλως οὐκ ἀφανεῖς τινες ἦσαν καὶ
οὗτοι. ἐμοὶ δ' οὐ φίλον τὸν ἄνδρα οὐδ' αὐταῖς ἀκοαῖς ἀνέχεσθαι κακῶς πρὸς
τῶν οἰκείων ἀγορευόμενον. διόπερ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ μᾶλλον ἐκθήσομαι ἀπολο-
γίας ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους τοῦ Περιπατητικοῦ, | ὃς ἐν τῷ ἑβδόμῳ* Περὶ (791)
φιλοσοφίας *τάδε περὶ αὐτοῦ γράφει·*

β'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΙΣΤΟΡΟΥΜΕΝΩΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΒΔΟΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΟΥ

"Πῶς γὰρ οἷόν τε, καθάπερ φησὶν Ἐπίκουρος ἐν τῇ *Περὶ τῶν ἐπιτηδευ-* 2,1
μάτων ἐπιστολῇ, νέον μὲν ὄντα καταφαγεῖν αὐτὸν τὴν πατρῴαν οὐσίαν, ἔπειτα b
δὲ ἐπὶ τὸ στρατεύεσθαι συνῶσαι, κακῶς δὲ πράττοντα ἐν τούτοις ἐπὶ τὸ φαρ-
μακοπωλεῖν ἐλθεῖν, ἔπειτα ἀναπεπταμένου τοῦ Πλάτωνος περιπάτου πᾶσι
παραβαλεῖν αὐτόν; ἢ πῶς ἄν τις ἀποδέξαιτο Τιμαίου τοῦ Ταυρομενίτου 2
λέγοντος ἐν ταῖς *Ἱστορίαις* ἀδόξου θύρας αὐτὸν ἰατρείου καὶ τὰς τυχούσας
ὀψὲ τῆς ἡλικίας κλεῖσαι; τίς δ' ἂν πεισθείη τοῖς ὑπ' Ἀριστοξένου τοῦ μου- 3

17—S. 349, 9: Aristocles, *Περὶ φιλοσοφίας* VII. Buch, fr. 7 Mullach (FPhG III 219f.), nur durch Eus. erhalten; bis 21 *αὐτόν*: s. Athenaeus VIII 354b (ebenfalls unter Berufung auf Epicur *ἐν τῇ περὶ ἐπιτηδευμάτων ἐπιστολῇ*)

BI^b^ON(D)V

3f. *ἀντιλελεγμένα* Ib 6 *βεβασ.*] *βεβιασμένῃ* Ib 7 *ἁπάντων*] *τε πάντων* B 8 *καὶ τὸν* Ib 9 *τινες* und *καί*² BIb < ONV 10 *ἐμὸν* Ib 14-16 Überschrift *Περὶ — ἱστορ.* (+ *ἤτοι Ἀριστοκλέους τοῦ Περιπατητικοῦ περὶ Ἀριστοτέλους*) B *Ἀπὸ — Περιπ.* Mras *Ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους τοῦ Περ. περὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ ἱστορουμένων· ἀπὸ τοῦ περὶ φιλοσοφίας ἑβδόμου* Ib *Ἀριστοκλέους τοῦ Περ. περὶ Ἀριστοτέλους* ONV 19 *συνῶσαι* (= *ἐπὶ στρατείαν ὥρμησε* Athen. a. a. O.)] *συνεῶσθαι* Steph.; aber s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 230 20 *πᾶσι* zu *ἀναπεπταμένου* 21 *παραβαλεῖν* (accessisse)] *παραβάλλειν* Ib | *ἢ* — S. 347, 2 *ὄντας* < B | *Ταυρομενείτου* ONV 22 *τὰς τυχούσας* *irgendwelche beliebige T. (anderer Buden)*

σικοῦ λεγομένοις ἐν τῷ βίῳ τῷ Πλάτωνος; ἐν γὰρ τῇ πλάνῃ καὶ τῇ ἀποδημίᾳ c
φησὶν ἐπανίστασθαι καὶ ἀντοικοδομεῖν αὐτῷ τινας Περίπατον ξένους ὄντας.
οἴονται οὖν ἔνιοι ταῦτα περὶ Ἀριστοτέλους λέγειν αὐτόν, Ἀριστοξένου διὰ
παντὸς εὐφημοῦντος Ἀριστοτέλην. καταγέλαστα δ' εἰκότως εἶναι φαίη 4
τις ἂν καὶ τὰ *Ἀπομνημονεύματα* Ἀλεξίνου τοῦ Ἐριστικοῦ. ποιεῖ γὰρ Ἀλέξ-
ανδρον παῖδα διαλεγόμενον Φιλίππῳ τῷ πατρὶ καὶ διαπτύοντα μὲν τοὺς d
τοῦ Ἀριστοτέλους λόγους, ἀποδεχόμενον δὲ Νικαγόραν, τὸν Ἑρμῆν ἐπι-
κληθέντα. καὶ Εὐβουλίδης δὲ προδήλως ἐν τῷ κατ' αὐτοῦ βιβλίῳ ψεύ- 5
δεται, πρῶτον μὲν ποιήματα ψυχρὰ προσφερόμενος ὡς γεγραφότων ἄλλων
περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς πρὸς Ἑρμείαν οἰκειότητος αὐτῷ γεγονυίας, ἔπειτα
Φιλίππῳ φάσκων αὐτὸν προσκόψαι καὶ τελευτῶντι Πλάτωνι μὴ παραγενέσθαι
τά τε βιβλία αὐτοῦ διαφθεῖραι. τὴν μὲν γὰρ Δημοχάρους κατηγορίαν 6
κατὰ τῶν φιλοσόφων τί χρὴ λέγειν; οὐ γὰρ Ἀριστοτέλην μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἄλλους κακῶς εἴρηκεν. ἔτι γε μὴν αὐτὰς τὰς διαβολὰς σκοπῶν ἄν τις ληρεῖν |
αὐτὸν φαίη. λέγει γὰρ ἐπιστολὰς Ἀριστοτέλους ἁλῶναι κατὰ τῆς πόλεως τῆς (792)
Ἀθηναίων καὶ Στάγειρα τὴν πατρίδα προδοῦναι Μακεδόσιν αὐτόν, ἔτι δὲ
κατασκαφείσης Ὀλύνθου μηνύειν ἐπὶ τοῦ λαφυροπωλείου Φιλίππῳ τοὺς πλου-
σιωτάτους τῶν Ὀλυνθίων. ἠλίθια δὲ διαβέβληκεν αὐτὸν καὶ Κηφισόδωρος, 7
ὁ Ἰσοκράτους μαθητής, τρυφερὸν καὶ τένθην καὶ ἄλλ' ἅττα τοιαῦτα λέγων αὐτὸν
εἶναι. πάντα δ' ὑπερπαίει μωρίᾳ τὰ ὑπὸ Λύκωνος εἰρημένα, τοῦ λέγοντος 8
εἶναι Πυθαγορικὸν ἑαυτόν. φησὶ γὰρ θύειν Ἀριστοτέλην θυσίαν τετελευτηκυίᾳ b
τῇ γυναικὶ τοιαύτην ὁποίαν Ἀθηναῖοι τῇ Δήμητρι καὶ ἐν ἐλαίῳ θερμῷ λουόμε-
νον τοῦτο δὴ πιπράσκειν· ἡνίκα δὲ εἰς Χαλκίδα ἀπῄει, τοὺς τελώνας εὑρεῖν

S. 346, 17—S. 349, 9: Aristocles, *Περὶ φιλοσοφίας*, fr. 7 Mullach (FPhG III 219f.) **21** *φησὶ* — S. 348, 8 *αὐτόν*: vgl. Thdrt. VIII 34 und XII 51

BI^bON(D)V

1 *τῷ*^{2} I^bON < V, *τοῦ* Steph. **2** *αὐτῶν* I^b **3f.** *λέγειν — εἰκότως* O^y auf angeklebtem Streifen | *διὰ παντὸς*] *δίαιτάν τις* I^b **4** *Ἀριστοτέλην* ONV in Zeile 13 (dagegen hier, Zeile 4, alle drei und B ohne Endung) *Ἀριστοτέλη* $I^{b'}$ an beiden Stellen | *εἶναι* < B **5** *Ἀλ.* BI^bV (vorher Lücke zweier Buchstaben) *τὰ Ἀλ.* ON **6** *Φ. τῷ πατρὶ* BONV *τ. π. Φ.* I^b **7** *τοῦ* < B **9** *προφερόμενος* Gaisf. **10** *τῆς* < I^b **12** *τὴν* — **14** *εἴρηκεν* < B **13** *τί* eingefügt V^1, < I^bON **14** *ἔτι γε*] *εἴ γε* V | *αὐτὰς*] *αὐτοῦ* BV **15** *ἁλ. Ἀριστ.* B **15f.** *τῆς Ἀθ. πόλ.* B **16** *Στάγειρα* I^b, *-ραν* BONV **17** *λαφυροπωλείου* N^2V *λαφυροπωλίου* ON^1D ohne Endung (nach *λ*) B, *λαθυροπωλείου* I^b | *Φιλίπ-πους* I^b **18** *Κηφισίδορος* B **19** *ὁ* < I^b | *Σωκράτους* I^b | *ἄλλ' ἅττα* Mras *ἄλλά τα* BONV *ἄλλα* I^b | *τοιαῦτα* nach **20** *εἶναι* B **20** *πάντα* — S. 349, 2 *προχοαῖς* < B | *τοῦ*] *τοῦδε* I^b *τοῦ δὴ* ? Mras **21** *Ἀριστοτέλην* V, *Ἀριστο-τέλη* I^b, ohne Endung ON; s. zu 4 **22** *τῇ*^{2} (auch Thdrt.) < I^b

ἐν τῷ πλοίῳ λοπάδια χαλκᾶ τέτταρα καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ σχεδὸν οἱ 9
μὲν πρῶτοι διαβαλόντες Ἀριστοτέλην τοσοῦτοι γεγόνασιν· ὧν οἱ μὲν κατὰ
τοὺς αὐτοὺς ἦσαν χρόνους, οἱ δὲ μικρὸν ὕστερον ἐγένοντο· πάντες δὲ σοφι-
σταὶ καὶ ἐριστικοὶ καὶ ῥήτορες, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ βιβλία τέθνηκε c
τῶν σωμάτων μᾶλλον. τοὺς μὲν γὰρ μετὰ ταῦτα γεγονότας, εἶτα δὲ τὰ ὑπ'
ἐκείνων εἰρημένα λέγοντας παντάπασιν ἐᾶν δεῖ χαίρειν, καὶ μάλιστα τοὺς
μηδ' ἐντετυχηκότας τοῖς βιβλίοις αὐτῶν, ἀλλ' αὐτοσχεδιάζοντας, ὁποῖοί εἰσι
καὶ οἱ λέγοντες τριακοσίας ἔχειν λοπάδας αὐτόν. οὐδεὶς γὰρ ἂν εὑρεθείη περὶ
αὐτοῦ τοιοῦτον οὐθὲν εἰρηκὼς τῶν τότε ὄντων ὅτι μὴ Λύκων. οὗτος μέντοι,
καθάπερ ἔφην, εἴρηκεν εὑρῆσθαι λοπάδια πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. οὐ μόνον 10
δὲ καὶ ἐκ τῶν χρόνων καὶ ἐκ τῶν διαβεβληκότων τεκμήραιτό τις ἂν ὅτι ψευδῆ d
πάντα τὰ εἰρημένα ἐστίν, ἀλλὰ κἀκ τοῦ μὴ πάντας τὰ αὐτὰ διαβάλλειν, ἀλλ'
ἕκαστον ἴδιά τινα λέγειν, ὧν εἴπερ ἦν ἓν ὁτιοῦν ἀληθές, ἐχρῆν δήπου μυριάκις,
ἀλλ' οὐχ ἅπαξ αὐτὸν ὑπὸ τῶν τότε ἀπολωλέναι. φανερὸν οὖν ὅτι καθ- 11
άπερ πολλοῖς καὶ ἄλλοις, οὕτω καὶ Ἀριστοτέλει συνέβη διά τε τὰς πρὸς τοὺς
βασιλεῖς φιλίας καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ὑπεροχὴν ὑπὸ τῶν τότε σοφιστῶν
φθονεῖσθαι. δεῖ δὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας μὴ εἰς τοὺς διαβάλλοντας ἀποβλέπειν
μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐπαινοῦντας καὶ ζηλοῦντας αὐτόν· μακρῷ γὰρ πλείους
καὶ βελτίους εὑρεθεῖεν ἂν οὗτοί γε. τὰ μὲν οὖν ἄλλα προδήλως πέπλα- 12
σται. | δύο δὲ ταῦτα δοκεῖ πιστεύεσθαι δι' ἃ ψέγουσί τινες αὐτόν· ἓν μέν, ὅτι (793)
τὴν Ἑρμείου γήμειε φύσει μὲν ἀδελφήν, θετὴν δὲ θυγατέρα Πυθιάδα, κολα-
κεύων αὐτόν· Θεόκριτος γοῦν ὁ Χῖος ἐποίησεν ἐπίγραμμα τοιοῦτον·

Ἑρμείου εὐνούχου τε καὶ Εὐβούλου τόδε δούλου
μνῆμα κενὸν κενόφρων θῆκεν Ἀριστοτέλης·

S. 346, 17—S. 349, 9: Aristocles, *Περὶ φιλοσοφίας*, fr. 7 Mullach (FPhG III 219f.) 23—S. 349, 2: Theocritus Chius, einziges Fragment: Bergk (PLG[4] II 374), Diehl (Anthol. lyr.[3] I 127)

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)V

1 *τέτταρα* ONV Thdrt. *πέντε* (wie 10) I^b 2 *Ἀριστοτέλην* (auch D)] ohne Endung N 4 *τὰ*^{2} < I^b 5 *εἶτα δὲ*] *ἢ* I^b 7 *ὁποῖοί* Steph. *ὁπόσοι* die Hss. (aber in V c 1. H. aus *ί*) 8 *γὰρ* < I^b | *ἂν* I^b < ONV 9 *τοιοῦτο* I^b 11 *καὶ*^{1} I^b < ONV | *ἐκ*^{2} I^b < ONV 12 *τὰ αὐτὰ* I^b *ταὐτὰ* ONV 13 *ὧν εἴπερ* ONV *ὥνπερ εἰ* I^b 18 *μακρῷ*] *οὐ μικρῷ* I^b 21 *Ἑρμοῦ* ON 23 *Ἑρμίου* Giff. nach Mullach; aber die Verschleifung eines Diphthonges am Ende eines Wortes mit einem andern am Beginn des nächsten ist im Distichon nicht selten, s. A. Wilhelm, Wiener Studien 56 (1938) 70f. | *τε*] *δὲ* ON

ὃς διὰ τὴν ἀκρατῆ γαστρὸς φύσιν εἵλετο ναίειν
ἀντ' Ἀκαδημείας Βορβόρου ἐν προχοαῖς· b

ἕτερον δέ, ὅτι ἠχαρίστησε Πλάτωνι. περὶ μὲν οὖν Ἑρμείου καὶ τῆς Ἀριστο- 13
τέλους πρὸς αὐτὸν φιλίας ἄλλοι τε πολλοὶ συγγεγράφασι καὶ δὴ καὶ Ἀπελλί-
κων, οὗ τοῖς βιβλίοις ὁ ἐντυχὼν πεπαύσεται βλασφημῶν αὐτούς. περὶ 14
δὲ τοῦ γάμου τοῦ Πυθιάδος ἀποχρώντως αὐτὸς ἐν ταῖς πρὸς Ἀντίπατρον
ἐπιστολαῖς ἀπολελόγηται. τεθνεῶτος γὰρ Ἑρμείου διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν
ἔγημεν αὐτήν, ἄλλως μὲν σώφρονα καὶ ἀγαθὴν οὖσαν, ἀτυχοῦσαν μέντοι διὰ
τὰς καταλαβούσας συμφορὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς." c

Εἶθ' ἑξῆς φησι· 15

"Μετὰ δὲ τὴν Πυθιάδος τῆς Ἑρμείου τελευτὴν Ἀριστοτέλης ἔγημεν Ἑρπυλλίδα Σταγειρῖτιν, ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ Νικόμαχος ἐγένετο. τοῦτον δέ φασιν ὀρφανὸν τραφέντα παρὰ Θεοφράστῳ καὶ δὴ μειρακίσκον ὄντα ἀποθανεῖν ἐν πολέμῳ."

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς δηλωθείσης Ἀριστοκλέους ἐκκείσθω γραφῆς· 16
ἤδη δὲ καὶ τὴν δογματικὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν θεωρῆσαι καιρός.

γ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν τέλος εἶναι τοῦ μακαρίως 3. 1
ζῆν τὴν τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ γνῶσίν τε καὶ φιλίαν δι' εὐσεβείας συντελου- d
μένην ὑποθεμένων εὐσέβειάν τε εἶναι ἀληθῆ διδαξάντων τὴν διὰ πάσης
ἀρετῆς τῷ θεῷ εὐαρέστησιν (ταύτην γὰρ εἶναι τῶν ἀγαθῶν αἰτίαν, | ἐπὶ (791)
μόνῳ γὰρ τῷ θεῷ τὰ πάντα κεῖσθαι καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ πάντα τοῖς θεοφιλέσι χορηγεῖσθαι) τοῦ τε Πλάτωνος τὰ συνῳδὰ τούτοις ὁριζομένου καὶ τέλος εὐδαιμονίας τὴν ἀρετὴν ἀποφαινομένου, τὴν ἑτέραν ὁδεύσας ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ ἄλλως εὐδαίμονά τινά φησιν ἔσεσθαι ἢ καὶ διὰ τῆς τοῦ σώματος εὐπαθείας καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς περιουσίας, ὧν ἄνευ μηδὲ τὴν ἀρετὴν ὠφελεῖν. πρὸς ὃν ὅπως ἔστησαν διεψευσμένην αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν ἀπελέγχοντες οἱ Πλά-
τωνος γνώριμοι, πάρεστι μαθεῖν διὰ τούτων· b

S. 346, 17 — S. 349, 9: Aristocles, *Περὶ φιλοσοφίας*, fr. 7 Mullach (FPhG III 219f.) **11-14** Aristocles ebd. **24** *οὐκ* — **26** *ὠφελεῖν*: Thdrt. XII 52'

B (ab 3) I^{b}ON(D)V

1 *ὃς*] *ὃ* I^b **2** *ἀντ'* Steph. *ἀντί'* ON* (*ι* ausgelöscht) V *ἀντι* D *αντίον* I^b | *Ἀκαδημείας* Vig. *Ἀκαδημίας* die Hss. | *Βορβόρου* ein See bei Pella (Makedonien) **3** *δ'* ONV **5** *ταῖς βίβλοις* B **12** *Ἑρπυλίδα* B *Ἑρπυλιάδα* I^b **16** *δογμ. Ἀριστ.* BI^b ∼ ONV **17** Die Überschrift in BI^{b}ONV | *κατ'* (auch D)] *κατὰ* N | *Ἀριστοτέλην* B, in den andern Hss. ohne Endung | nach *δογμ.* + *διενεχθέντα Ἑβραίοις καὶ Πλάτωνι* I^b **19** *τε* I^b < BONV **24** *ὁ* < B **26** *τῶν* (auch Thdrt.) < B **27** *ὅπως*] *οὕτως* B | *ἐνέστησαν* Steph.

δʹ. ΑΤΤΙΚΟΥ ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ΔΙΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΜΩΣΕΙ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝΙ ΕΝ ΤΩΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΩΙ

"Τῆς γὰρ συμπάσης φιλοσοφίας κοινῇ γνώμῃ τῶν φιλοσοφησάντων τὴν **4,1**
ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένης, τριχῇ δὲ διαιρουμένης κατὰ τὴν c
τῶν ὅλων ποιητικὴν διανέμησιν, τοσοῦτον ἀποδέων ἐν τούτοις τοῦ διδάσκειν τι
τῶν Πλάτωνος ὁ Περιπατητικὸς ὀφθήσεται ὥστε, πλειόνων ὄντων οἳ διαφέρον-
ται Πλάτωνι, μάλιστα ἐναντιούμενος αὐτὸς φανεῖται. καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ 2
τοῦ κοινοῦ καὶ μεγίστου καὶ κυριωτάτου τὴν πρὸς Πλάτωνα παραλλαγὴν
ἐποιήσατο, μὴ τηρήσας τὸ μέτρον τῆς εὐδαιμονίας μηδὲ τὴν ἀρετὴν αὐτάρκη
πρὸς τοῦτο συγχωρήσας, ἀλλʼ ἀπολισθὼν τῆς δυνάμεως τῆς κατὰ τὴν ἀρετὴν d
καὶ ἡγησάμενος αὐτῇ προσδεῖν τῶν ἐκ τῆς τύχης, ἵνα μετὰ τούτων ἕλῃ τὴν
εὐδαιμονίαν, εἰ δʼ ἐφʼ ἑαυτῆς ληφθείη, ὡς ἀδύνατον καὶ οὐκ ἐφικτὸν τῆς εὐδαι-
μονίας μεμψάμενος. τὸ μὲν οὖν ἀγεννὲς καὶ διημαρτημένον τῆς γνώμης **3**
ἐν τούτῳ τε κἂν τοῖς ἄλλοις οὐ τοῦ παρόντος δεικνύναι καιροῦ· ἐκεῖνο δὲ οἶμαι
πρόδηλον, ὅτι τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς εὐδαιμονίας οὐκ ἴσων ὄντων οὐδὲ τῶν αὐτῶν
κατὰ Πλάτωνα καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην, ἀλλὰ τοῦ μὲν βοῶντος ἑκάστοτε καὶ
κηρύττοντος ὅτι εὐδαιμονέστατος ὁ δικαιότατος, τοῦ δὲ μὴ ἐπιτρέποντος
ἕπεσθαι τῇ ἀρετῇ τὴν εὐδαιμονίαν, ἂν μὴ καὶ γένος εὐτυχήσῃ καὶ κάλλος,
ἀλλὰ καὶ χρυσόν (ʽὃς | καὶ χρυσὸν ἔχων πόλεμόνδʼ ἴεν ἠΰτε κούρηʼ), ἀνάγκη (795)

4—S. 351, 14: Atticus, fr. 2 Mullach (FPhG III 185f.), fr. II Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.); über den Titel und die Tendenz dieser Schrift s. meinen Aufsatz in Glotta 25 (1936) 183—188 und meine Bemerkung zu **S. 6, 21f.**
20 Hom. Il. II 872

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1-3 Die Überschrift in I^bONV, < B mitsamt diesem Kapitel | *Ἀριστοτέλην* I^b, ohne Endung in den andern Hss. **4** *φιλοσοφησάντων* ONV *φιλοσοφημάτων* I^b **5** *δὲ* < I^b **5f.** *κατὰ — διανέμησιν entsprechend der Verteilung, die das All ausmacht*, d. h. *die drei Teile der Philosophie entsprechen den drei Teilen der Welt, Himmel, Erde, Unterwelt* **6** *τῶν* < I^b | *ἀποδέον* I^b | *ἐν* < I^b | *τις* I^b **7** *ὁ*] *ὡς* I^b **8** *φανεῖται* I^b *φαίνεται* ONV **11** *κατὰ τὴν* (auch D)] *κατʼ* N **12** *μετ* + Lücke von 3 Buchstaben + *των* + Lücke von etwa 4 Buchstaben + *τὴν* I^b **13** *ἐφʼ ἑαυτῆς* I^b *ἐπʼ αὐτῆς* ONV | *ληφθείη* I^bV *λειφθείη* ON **14** *ἀγεννὲς* ON^1DV *ἀγενὲς* I^bN^2 **17** *Ἀριστοτέλην* I^bV, ohne Endung ON **20** *ἀλλὰ καὶ χρυσὸν ὃς καὶ χρυσὸν* ONV *ἀλλὰ καὶ χρυσὸν* I^b *καὶ ἄλλα. Καὶ γὰρ χρυσὸν* Steph. (19 *γένος* und *κάλλος* sind ebenfalls Akkusative) | *πόλεμον δῖεν* V | *ἴεν*] *ἦεν* I^b

κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ τέλους καὶ τὴν ἐπὶ τοῦτο ἄγουσαν φιλοσοφίαν διά-
φορον εἶναι. μιᾷ γὰρ ὁδῷ βαδίζοντα, ἥτις ἄγειν πέφυκεν ἐπί τι τῶν μι- 4
κρῶν καὶ ταπεινῶν, οὐκ ἔστιν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ μείζω καὶ ἐν ὕψει κείμενα.

Ὁρᾷς ἵν' ἔστ' ἐκεῖνος ὑψηλὸς πάγος,
τρηχύς τε καὶ παλίγκοτος
ἐν τῷ κάθηται σὴν ἐλαφρίζων μάχην;

ἐπὶ τοῦτον τὸν ὑψηλὸν πάγον τὸ δριμὺ καὶ πανοῦργον ἐκεῖνο θηρίον 5
ἀνελθεῖν ἀδύνατον· ἵνα δὲ εἰς ταὐτὸν ἔλθῃ τοῖς ἀετοῦ γεννήμασιν ἀλώπηξ, b
ἢ τύχῃ τινὶ δεῖ χρησαμένους ἐκείνους πονηρᾷ καταπεσεῖν εἰς γῆν τῶν οἰκείων
αὐτοῖς φθαρέντων ἢ φύσασαν αὐτήν, ἃ μὴ πέφυκε φύειν,

λαιψηρὰ κυκλῶσαι πτερὰ

καὶ οὕτως ἀρθεῖσαν ἐκ γῆς ἀναπτέσθαι πρὸς τὸν ὑψηλὸν πάγον. ἕως δ' ἑκά-
τερον ἐπὶ τῆς οἰκείας μένει τάξεως, οὐκ ἔνι κοινωνία τοῖς γῆς πρὸς τὰ οὐρανοῦ
θρέμματα."

Καὶ μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· 6

"Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων καὶ πειρωμένου τοῦ Πλάτωνος ἕλκειν c
τὰς τῶν νέων ψυχὰς ἄνω που πρὸς τὸ θεῖον καὶ τοῦτον τὸν τρόπον προσοικει-
οῦντος μὲν τῇ ἀρετῇ καὶ τῷ καλῷ, τῶν δὲ ἄλλων ἁπάντων ἀναπείθοντος ὑπερ-
φρονεῖν, φράσον ἡμῖν, ὦ Περιπατητικέ, πῶς ἐκδιδάξεις ταῦτα; πῶς ὁδηγήσεις
ἐπ' αὐτὰ τοὺς φιλοπλάτωνας; ποῦ σοι τῆς αἱρέσεως τοσοῦτον ὕψος λό- 7

S. 350, 4—S. 351, 14: Atticus, fr. 2 Mullach (FPhG III 185f.), fr. II Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 2 *μιᾷ* — 14 *θρέμματα*: Anspielung auf einen bekannten *αἶνος* des Archilochus, s. fr. 86 Bergk (PLG^4 II 407) = fr. 89 Diehl (Anth. lyr.^{3} III 39f.): *αἶνός τις ἀνθρώπων ὅδε | ὡς ἄρ' ἀλώπηξ καἰετὸς ξυνωνίην | ἔμειξαν* 4-6 und 11 Archilochus fr. 92a und b Diehl (Anth. lyr.^{3} III 40f.). Bei Bergk als fr. 87 (PLG^4 II 408) bloß 4—6 16—S. 355, 10: Atticus, noch fr. 2 Mullach (FPhG III 186—188), fr. II Baudry

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1 *ἐπὶ*] *ὑπὸ* I^b 2 *τι* Vig. marg. *τῇ* ONV (+ *ν* oberhalb 1. H.) < I^b 4 *Ὁρᾷς ἵν'* ONV *ὅρασιν* I^b | *ἔστ'* I^b *ἐστὶν* ONV 5 *πάλιν· κότος* I^bOVD (ohne ·) *πάλιν· σκότος* N 6 *κάθηται*: *der Adler* | *σὴν* (gemeint *der Fuchs*) *ἐλαφρίζων* ONV *ἐνελαφρίζων* I^b 9 *δεῖ χρησαμένους*] *διαχρησαμένους* I^b | *ἐκείνους die jungen Adler* | *γῆν* Steph. *τὴν* die Hss. | *τῶν οἰκείων das eigene Nest* 12 *ἀρθεῖσαν* ONV *ἄνοισαν* I^b | *ἀναπτέσθαι* ONV *ἀνίπτασθαι* I^b 12f. *ὑψηλὸν* — *γῆς* auf angeklebtem Streifen erneuert von O^y 13 *μένῃ* I^b | *τοῖς* ON (a. R. dieser Zeile *τοῖς γηΐνοις* 1. H.) D, *τῆς* I^bV 18 *μὲν*] *με* I^b 19 *πῶς*^{2} — 20 *φιλοπλάτωνας* < I^b 20 *ποῦ σοι* ONV *πόσῳ δεῖ* I^b | *τῆς αἱρέσεως* von *ποῦ* abhängig | *τοσοῦτον* I^b *τοσούτων* ONV

γων ὥστε τὸ τῶν Ἀλωαδῶν φρόνημα κτήσασθαι καὶ τὴν εἰς οὐρανὸν ὁδὸν d
ζητεῖν, ἣν ἐκεῖνοι μὲν ᾤοντο ὀρῶν ἀναθέσει δύνασθαι γίνεσθαι, τὸ δ' ἄρ' ἦν
ἀφαιρέσει τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων γινόμενον, ὥς φησι Πλάτων;
τίς οὖν ἡ παρὰ σοῦ πρὸς ταῦτα τοῖς νέοις βοήθεια; καὶ πόθεν τίς ὁ τῆς 8
ἀρετῆς συναγωνιστὴς λόγος; ἐκ ποίων πραγματ<ει>ῶν Ἀριστοτέλους; τίνος τῶν
ἀπ' αὐτοῦ; ἐκ ποίων ἀγράφων; δίδωμι γάρ σοι κἂν ψεύδεσθαι θέλῃς, μόνον τι
νεανικόν. ἀλλὰ γὰρ οὔτ' ἔχεις εἰπεῖν οὔτ' ἂν ἐπιτρέψαι σοι τῶν ἡγεμόνων τῆς
αἱρέσεως οὐδείς. αἱ γοῦν Ἀριστοτέλους περὶ ταῦτα πραγματεῖαι, Εὐδήμειοί 9
τε καὶ Νικομάχειοι καὶ Μεγάλων Ἠθικῶν ἐπιγραφόμεναι, μικρόν τι καὶ ταπει-
νὸν καὶ δημῶδες περὶ τῆς ἀρετῆς φρονοῦσι καὶ τοσοῦτον ὅσον ἄν τις καὶ ἰδιώτης
καὶ ἀπαίδευτος καὶ μειράκιον καὶ γυνή. | τὸ μὲν γὰρ διάδημα, ὡς εἰπεῖν, καὶ τὸ (796)
σκῆπτρον τὸ βασιλικόν, ὃ παρὰ τοῦ Διὸς ἔχει λαβοῦσα ἀναφαίρετον ἡ ἀρετή
(ἐπεὶ 'οὐ παλινάγρετον, ὅττι κεν' οὗτος 'τῇ κεφαλῇ ἐπινεύσει'), τοῦτο αὐτὴν
ἀφαιρεῖσθαι τολμῶσιν. οὐ γὰρ ἐπιτρέπουσιν αὐτὴν ποιεῖν εὐδαίμονας, 10
ὁμοίαν δὲ αὐτὴν καθιστᾶσι πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ γένει καὶ ὑγείᾳ καὶ κάλλει
καὶ ὅσα ἄλλα κοινὰ τῆς κακίας. ὡς γὰρ τούτων ὁτιοῦν παρὸν χωρὶς ἀρετῆς
οὐκ αὔταρκες εὐδαίμονα τὸν κεκτημένον ἀποφῆναι, καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ ταὐτὰ b
χωρὶς τούτων οὐχ ἱκανὴ ποιῆσαι τὸν ἔχοντ' αὐτὴν εὐδαίμονα. πῶς οὖν 11
οὐ καθῄρηται καὶ καταβέβληται τὸ τῆς ἀρετῆς ἀξίωμα; Ναί· ἀλλὰ πολὺ
τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ὑπερέχειν τὴν ἀρετὴν λέγουσι. τί δὴ τοῦτο; καὶ γὰρ τὴν
ὑγείαν τοῦ πλούτου· ἀλλὰ τό γε χωρὶς ἀλλήλων μὴ ἀρκεῖν πρὸς εὐδαιμονίαν
πᾶσι κοινόν. ὁπόταν οὖν τις ἐκ τούτων τῶν δογμάτων καὶ ταύτης τῆς 12

S. 351, 16—S. 355, 10: Atticus, fr. 2 Mullach (FPhG III 186—188), fr. II Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 3 vgl. Plat. Phaedr. 249d *ἐξιστάμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων καὶ πρὸς τῷ θείῳ γιγνόμενος* 13 vgl. Hom. Il. I 526f.

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)V

1 *Ἀλωαδῶν* (*-άδων*) ONV *ἄλλων ἰδεῖν* I^{b} (bezeugt die Variante *Ἀλωειδῶν*) 2 *ἀναθέσει* ONV *ἀνατάσει* I^{b} | *γίνεσθαι* (s. im folgenden *γινόμενον*) I^{b} *γενέσθαι* ONV | *τὸ* ONV *τὰ* I^{b} | *ἄρα* ONV 3 *γινομένων* I^{b} 4 *σοῦ* ONV *σοὶ* I^{b} | *τίς*^{2} ONV; bisher las man *τις* mit I^{b} 5 *συναγωνιστὴς* auch S. 356, 15f. und S. 361, 1 | *πραγματειῶν* Mras (s. 8) *πραγμάτων* I^{b} *γραμμάτων* ONV | *Ἀριστοτέλης* I^{b} 6 *ἀγράφων* (*mündliche Tradition*) ONV *γραφῶν* I^{b} | *γάρ* I^{b} < ONV | *ψεύδεσθαι* I^{b} *ψεύσασθαι* ONV 8f. *Εὐδήμιοί* und *Νικομάχιοι* I^{b} 12 *ἀναφαίρετον* ONV *ἀναφαίρεται* I^{b} 13 *ὅ τί κεν* Hom. | *ἐπινεύσει* I^{b}ONV* (vgl. Hom. Il. I 175) *ἐπινεύσῃ* V^{1} *ἐπινεύσῃ* Steph. *κατανεύσω* Hom. 15 *καὶ γένει καὶ δόξῃ* ON 16 *ὅσα* (auch D^{2}; s. Einleit. Bd. I S. XLVf.)] *ἄσα* N 17 *ταῦτα* I^{b} 19 *Ναί · ἀλλὰ*: dieselbe Einführung eines Einwandes auch S. 371, 11 | *πολὺ* OV *πολὴ* N *τὸ πολὺ* I^{b}D^{2} 20 *δὴ* I^{b} *δε* ON *δὲ* V | *γὰρ* I^{b} < ONV

αἱρέσεως διδάξειε τὸν ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ τὸ πᾶν ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ζητοῦντα. c
εὐδαιμονία, φησίν, ἐπὶ τροχὸν οὐκ ἀναβαίνει οὐδὲ ὁ ταῖς Πριαμικαῖς
τύχαις συνεχόμενος δύναιτ' ἂν εὐδαίμων καὶ μακάριος εἶναι. τὸν δὲ τὴν 13
ἀρετὴν ἔχοντα τοιούτοις τισὶ περιπεσεῖν οὐκ ἀπεικός. τούτοις δὲ ἕπεται τὸ
μήτε ἀκολουθεῖν ἐκ παντὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῖς τὴν ἀρετὴν ἔχουσι μήτ', εἰ
γένοιτο, παραμένειν ἀεί.

> Φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
> τηλεθόωσα φύει·
> ὡς ἀνδρῶν γενεὴ ἡ μὲν φύει, ἡ δ' ἀπολήγει.

ἔτι σοι τὸ παράδειγμα μικρὸν καὶ ἄτολμον, ὦ ποιητά· 14
d

> ἔαρος δ' ἐπιγίνεται ὥρη·

πολὺς ὁ μεταξὺ χρόνος καὶ ᾧ μὴ γίνεται. εἰ θέλεις ἀκριβῶς τὸ ἐπίκηρον καὶ
σαθρὸν τῆς ἀνθρωπίνης γενεᾶς ἀπεικάσαι, παράβαλλε τὴν Ἀριστοτέλους εὐδαι-
μονίαν. ῥᾷον τῶν φύλλων αὕτη καὶ φύεται καὶ ἀπολείπει, οὐκ ἀναμένουσα
περιτελλόμενον τὸν ἐνιαυτὸν οὐδ' αὐτοετεὶ οὐδ' αὐτομηνί, ἀλλ' αὐτῆς ἡμέρας,
αὐτῆς ὥρας καὶ γίνεται καὶ ἀπόλλυται. πολλὰ δὲ τὰ ἀπολλύντα, καὶ 15
πάντα ἐκ τῆς τύχης. καὶ | γὰρ αἱ τοῦ σώματος κῆρες, μυρίαι δὲ αὗται, καὶ πε- (797)
νία καὶ ἀτιμία καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ πρὸς οὐδὲν αὐταρκεῖ τὰ τῆς φίλης ἀρετῆς,
πρὸς βοήθειαν οὐχ ἱκανά· τὴν μὲν γὰρ κακοδαιμονίαν εἴργειν, τὴν δὲ εὐδαι-

S. 351, 16—S. 355, 10: Atticus, fr. 2 Mullach (FPhG III 186—188), fr. II Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 2f. Anspielung auf Aristot. eth. Nic. I 11 p. 1101a 6: *εἰ δ' οὕτως, ἄθλιος μὲν οὐδέποτε γένοιτ' ἂν ὁ εὐδαίμων, οὐ μὴν μακάριός γε, ἂν Πριαμικαῖς τύχαις περιπέσῃ* (Vig.) 7-9 und 11 Hom. Il. VI 147—149 17 *καὶ γὰρ — αὗται*: vgl. Simonides fr. 1 Bergk (PLG[4] II 444) = fr. 1 Diehl (Anth. lyr.[3] III 50f.) V. 20f.

B (< diese Seite) I^b ON(D)V

1 *διδάξειεν* ON; zum Optativ nach *ὁπόταν* vgl. S. 361, 14f. *ἄν* (= *ἐάν*) ... *ἐπινοήσαι* 2 *εὐδαιμονία, φησίν* und *ἀναβαίνει* ONV, *εὐδαίμονα φασὶν* und *ἀναβαίνειν* I^b 3 *εὐδαιμονῶν* I^b 4 *δ'* ONV 5 *τοῖς τ. ἀρ. ἔχουσι* I^b *τ. ἀρ. τοῖς ἔχ.* ONV (aber 1. H. *Γ* über *τὴν*, *α* über *τοῖς*, wollte also *τοῖς ἔχ. τὴν ἀρ.*) 11 *ἐπιγίγνεται* Hom. 12 *καί*[1] — *γίνεται (und eine Zeit, in der ein Werden nicht erfolgt)*] *ἐν ᾧ μηδὲν γίνεται* Vig. marg. Sinn: *Infolge dieser langen Zwischenzeit, in der eine Veränderung nicht erfolgt, ist das Gleichnis nicht geeignet, den raschen Wechsel der menschlichen Verhältnisse zu veranschaulichen* 14 *αὕτη* I^b *αὐτὴ* ONV 15 *οὐδὲ* beidemal ONV | *αὐτοετεὶ* Steph. *αὐτό ἐστάι* (so) I^b (Akzent über *o* von 1. H. getilgt) *αὐτόετες* ONV

μονίαν διασῴζειν ἀσθενής. τούτοις οὖν τις ἐντραφεὶς καὶ τούτοις ἀρεσκό- 16
μενος τοῖς λόγοις τίνα τρόπον ἢ αὐτὸς συνᾴσεται τοῖς Πλάτωνος ἢ ἄλλους πρὸς
αὐτὰ ἐπιρρώσει ποτέ; οὐ γάρ ἔστιν ὅπως ἄν τις ἐκ τούτων ὁρμώμενος παρα- b
δέξαιτο τὰ Ἡράκλεια καὶ θεῖα ἐκεῖνα δόγματα, ὡς ἰσχυρόν τι καὶ πάγκαλον
χρῆμα ἀρετὴ καὶ οὔ<τε> ποτὲ ἐνδέουσα πρὸς εὐδαιμονίαν οὔτε ποτὲ αὐτῆς
ἀφαιρουμένη, ἀλλὰ κἂν πενία, κἂν νόσος, κἂν ἀδοξία, κἂν βάσανοι καὶ πίττα
καὶ σταυρός, κἂν τὰ ἐκ τῆς τραγῳδίας ἅμα πάντα ἐπιρρυῇ, ἔτι ὁ δίκαιος εὐδαί-
μων καὶ μακάριος. ὑπὸ κήρυκι γοῦν αὐτῷ τῷ μεγαλοφωνοτάτῳ κηρύττει, 17
καθάπερ ἀθλητήν τινα νικηφόρον, τὸν δικαιότατον, ὅτι οὗτός ἐστιν εὐδαιμονέ-
στατος <ὁ> ἐξ αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης τὸν καρπὸν τῆς εὐδαιμονίας δρεπόμενος. c
διαίρει τοίνυν, εἰ βούλει, καὶ ποίκιλλε τριχῇ καὶ τετραχῇ καὶ πολλαχῇ τὰ
ἀγαθὰ διαστελλόμενος· οὐδὲν γὰρ ταῦτα πρὸς τὸ προκείμενον. οὐ δή ποθ'
ἡμᾶς δι' αὐτῶν προσάξεις τῷ Πλάτωνι. τί γὰρ εἰ τῶν ἀγαθῶν, ὡς φῄς, 18
τὰ μὲν τίμια, καθάπερ οἱ θεοί, τὰ δὲ ἐπαινετά, ὡς αἱ ἀρεταί, τὰ δὲ δυνάμεις, ὡς
πλοῦτος καὶ ἰσχύς, τὰ δὲ ὠφέλιμα, ὡς αἱ θεραπεῖαι; τί δ', εἰ ταῦτα ἐλάττονι διαι-
ρέσει διαστελλόμενος λέγοις τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τέλη, τὰ δὲ οὐ τέλη;
τέλη μὲν ὀνομάζων ὧν χάριν τὰ ἄλλα, οὐ τέλη δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἕνεκεν λαμβα- d
νόμενα. τί δ', εἰ μάθοι τις ὅτι τὰ μὲν ἁπλῶς ἀγαθά, τὰ δὲ οὐ πᾶσιν; ἢ 19
ὅτι τὰ μὲν ψυχῆς ἀγαθά, τὰ δὲ σώματος, τὰ δ' ἐκτός; ἢ πάλιν ὅτι τῶν ἀγα-
θῶν τὰ μὲν δυνάμεις, τὰ δὲ διαθέσεις καὶ ἕξεις, ἄλλα δὲ ἐνέργειαι, τὰ δὲ τέλη,
τὰ δὲ ὗλαι, τὰ δὲ ὄργανα; κἂν <κατὰ> τὰς δέκα δὲ κατηγορίας παρὰ σοῦ μάθῃ
τις δεκαχῇ διανέμειν τἀγαθόν, τί ταῦτα πρὸς τὴν Πλάτωνος γνώμην τὰ διδάγ-
ματα; ἕως οὗ γὰρ σὺ μὲν εἴτε ὁμωνύμως εἴτε ὅπως βούλει καλῶν ἀγαθὰ 20

S. 351, 16—S. 355, 10: Atticus, fr. 2 Mullach (FPhG III 186—188), fr. II Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.)

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1 *τίς* ONV **3f.** *παρεδέξατο* I^b **5** *οὔτε*^{1} Dind. *οὔ* die Hss. **6** *καὶ*] *κἂν* Steph. **8** *ὑπὸ κήρυκι* und *κηρύττει* ONV, *ἐπικηρυκευει* (ohne Akzent) und *κήρυκι* I^b **9f.** *εὐδαιμονέστατος* I^b *ὁ εὐδ.* ONV **10** *ὁ ἐξ αὐτῆς* Steph. *ἐξ αὐτῆς* ONV *ἐξ οὗ* I^b **11** *διαίρει* I^b *διαιροῦν* ONV* (*ν* ausradiert) **12** *οὐ δή* I^b *οὐδέ* ONV **15** *τὰ*] *ἃ* I^b | *δ' εἰ* ONV *δε* (ohne Akzent) I^b **20** *τὰ μὲν* hier ONV, vor 19 *τῶν* I^b **21** *τὰ δὲ ὗλαι, τὰ δὲ* ON *καὶ ὗλαι, τὰ δὲ* V *τα* (so) *δ' αὐτὰ δὲ* I^b | *κατὰ* + Steph. (< die Hss.); man sagt zwar *ὅλον τοῦτο μοίρας ὅσας προσῆκε διένειμεν* (Plat. Tim. 35b), aber hier handelt es sich um eine Einteilung nach den Kategorien in 10 Teile | *δέκα* < I^b | *δὲ*^{3} hier ONV, nach *κατηγ.* I^b | *παρὰ σοῦ*] *παροῦ* I^b **23** *οὗ γὰρ* ONV ~ I^b; *γὰρ ἂν οὐ* (und S. 355, 1 *παραλαμβάνῃς* sowie S. 355, 3 *ζητῇ*) Steph. | *ὁμωνύμως*: so daß also *τὰ τῆς ἀρετῆς ἀγαθά* ebenso *ἀγαθά* heißen wie *τὰ τοῦ σώματος* und *τὰ ἔξω ἀγαθά*

τὰ τῆς ἀρετῆς, ἄλλα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὡς ἀναγκαῖα παραλαμβάνεις, τὸ ἱκανὸν τῆς ἀρετῆς ἀφαιρούμενος, | Πλάτων δ' ἐκ περιουσίας περὶ τῶν ἄλλων (798) ζητεῖ τὸ δὴ ἔκπλεων εἰς εὐδαιμονίαν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρετῆς ἔχων, οὐδὲν ἂν ἡμῖν εἴη κατὰ τοῦτο κοινόν· ἄλλων σοὶ δεῖ λόγων, ἄλλων τοῖς Πλάτωνος.

ὡς γὰρ οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστὰ 21
οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν,

οὕτως οὐκ ἔστι Πλάτωνι καὶ Ἀριστοτέλει φιλία περὶ τοῦ κορυφαιοτάτου καὶ κυριωτάτου τῆς εὐδαιμονίας δόγματος. διαμπερὲς γάρ, εἰ μὴ καὶ κακὰ φρονέουσιν b ἀλλήλοις, τά γε ὑπεναντία περὶ τῶν εἰς τοῦτο διαφερόντων φαίνονται λέγοντες."

ε'. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΔΙΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΜΩΣΕΙ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝΙ ΕΝ ΤΩΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΛΟΓΩΙ

Πάλιν Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ 5,1 *Πλάτωνος ἐν τούτοις συμφώνως τὸν περὶ τῆς τῶν ὅλων προνοίας λόγον* c *εὐκρινῶς διατεθειμένων, ὁ Ἀριστοτέλης μέχρι σελήνης στήσας τὸ θεῖον τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη περιγράφει τῆς τοῦ θεοῦ διοικήσεως· ἐφ' οἷς καὶ ἀπελέγχεται πρὸς τοῦ δηλωθέντος, ὧδέ πη διεξιόντος·*

""Ὄντος δ' ἔτι μεγίστου καὶ κυριωτάτου τῶν εἰς εὐδαιμονίαν συντελούντων τοῦ περὶ τῆς προνοίας πείσματος, ὃ δὴ καὶ μάλιστα τὸν ἀνθρώπινον βίον d ὀρθοῖ, εἴ γε μὴ μέλλομεν ἀγνοεῖν,

S. 351, 16—S. 355, 10: Atticus, fr. 2 Mullach (FPhG III 186—188), fr. II Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 5f. Hom. Il. XXII 262f. 8f. *διαμπερὲς — ἀλλήλοις*: vgl. Hom. Il. XXII 264 18—S. 356, 9: Atticus, fr. 3 Mullach (FPhG III 189), fr. III Baudry

B (ab 11 *πρὸς*) I^bON(D)V

1 *τὰ*] *τὸ* I^b | *ἄλλα*] *ἀλλὰ* I^b; *ἄλλ' ἄττα* Steph. | *παρελάμβανες* I^b 3 *δὴ* Mras *τῇ* I^b < ONV | *ἔκπλεων* (*Vollständigkeit*)] *ἐκπλέων* ON *πλέον* V (aber *ὁ* von *τὸ* auf großer Rasur, *-ον* aus *-ων*, also hatte V* wohl auch *ἐκπλέων*), *ἐκπλέον* I^b | *ἔχων* I^bV (aber *ω* l. H. aus *ο*) *ἔχον* ON 4 *ἡμῖν* ONV* *ὑμῖν* I^bV^1 | *εἴη*] *εἰκῇ* I | *σοὶ* ONV *οὐ* I^b | *τοῖς τοῦ Πλ.* Steph. 8 *καὶ* ONV < I^b 11 f. Die Überschrift *Τοῦ — λόγῳ* I^b *Πρὸς — λόγῳ* BONV 13 *παρ' Ἑβραίων* B 14 *ἐν* < I^b 15 *στήσας* BI^b *περιστήσας* ONV 17 *πη* (auch D)] *πως* N 18 *δέ τι* N *δὲ* D 20 *μέλλοιμεν* I^b

πότερον δίκᾳ τεῖχος ὕψιον
ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβαίνει
ἐπιχθονίων γένος ἀνδρῶν,

ὁ μὲν Πλάτων εἰς θεὸν καὶ ἐκ θεοῦ πάντα ἀνάπτει. φησὶ γὰρ αὐτὸν ἀρχήν τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχοντα εὐθείᾳ περαίνειν περιπορευόμενον. καὶ αὖ πάλιν φησὶν αὐτὸν ἀγαθὸν εἶναι, ἀγαθῷ δὲ μηδένα φθόνον ἐγγίγνεσθαι περὶ μηδενός. τούτου δ' ἐκτὸς ὄντα πάντα ὅτι μάλιστα ἀγαθὰ ποιεῖν, εἰς τάξιν ἄγοντα ἐκ τῆς ἀταξίας. πάντων δὲ ἐπιμελούμενον καὶ πάντα κατὰ δύναμιν κοσμοῦντα πεφροντικέναι καὶ τῶν ἀνθρώπων."

Καὶ μετὰ βραχέα· 3

"Καὶ ὁ μὲν Πλάτων οὕτως. | ὁ δὲ τὴν δαιμονίαν ταύτην φύσιν ἐκποδὼν (799)
ποιούμενος καὶ τήν γε εἰσαῦθις ἐλπίδα τῆς ψυχῆς ἀποτέμνων τήν τε ἐν τῷ παρόντι πρὸς τῶν κρειττόνων εὐλάβειαν ἀφαιρούμενος τίνα πρὸς Πλάτωνα ἔχει κοινωνίαν; ἢ πῶς ἂν ἐφ' ἃ βούλεται Πλάτων παρακαλέσαι καὶ πιστώσαιτο τὰ εἰρημένα; πᾶν γὰρ τοὐναντίον συνεργὸς ἂν οὗτός γε καὶ συν- 4
αγωνιστὴς τῶν ἐθελόντων ἀδικεῖν φανείη. πᾶς γάρ τις ἄνθρωπος ὢν καὶ ταῖς ἀνθρωπίναις ὀρέξεσι κατισχημένος, ἂν καταφρονήσῃ τῶν θεῶν καὶ μηδὲν b
νομίσῃ πρὸς αὐτόν, ἅτε πόρρω μὲν αὐτῶν ἀπῳκισμένος ἐν τῷ ζῆν, ἀποθανὼν δὲ οὐδὲ ἔτι ὤν, ἕτοιμος ἂν ἔλθοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι ταῖς ἐπιθυμίαις. πίστιν 5
γὰρ λαβεῖν περὶ τοῦ λαθεῖν ἀδικοῦντα οὐκ ἀδύνατον, ἄν γε ἀνθρώπους δέῃ

S. 355, 18—S. 356, 9: Atticus, fr. 3 Mullach (FPhG III 189), fr. III Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) **1-3** Pind. fr. 213, 1—3 Snell **4-6** s. Plat. leg. 715e—716a **6** *αὐτὸν* — 8 *ἀταξίας*: freies Zitat nach Plat. Tim. 29e und 30a **11**—S. 359, **3**: Atticus, noch fr. 3 Mullach (FPhG III 189—191), fr. III Baudry

BIbON(D)V

1 Es ist wohl kein Zufall, daß dieses Pindarzitat auch bei Atticus' Zeitgenossen, dem Platoniker Maximus, vorkommt (diss. XII, 1a und d Hobein); s. Mras, Glotta 25 (1936) 188 | *πότερον* — 9 *ἀνθρώπων* < B | *δίκᾳ τεῖχος* Pind. *δὴ κατ' ἴχνος* die Hss. **4** *μὲν* (s. 11) ONV *δὲ* Ib *δὴ* Steph. **5** *τελευτὴν καὶ μέσα* Pl. | *τῶν ὄντων* Ib Pl. < ONV | *ἅπαντα* Ib | *εὐθεῖα* die Hss. | *κατὰ φύσιν περιπορ.* Pl. **7** *περὶ* Ib Pl. *παρὰ* ONV | *δὲ* Ib | *ἀγαθὸν* Ib **11** *Καὶ* und *μὲν* < B **13** *πρὸς*[1] — *εὐλάβειαν Scheu vor ...,* wie S. 358, 12 *τὸ πρὸς ἀνθρώπων δέος* **14** *παρακαλέσαι* (Optativ) BONV *παρακελεύσῃ* Ib **15** *πᾶν* Ib *πάντα* BONV | *ἂν* vor 16 *φανείη* wiederholt in B | *γε* < B **15f.** *συναγωνιστής*: s. zu S. 352, 5 **17** *κατισχημένος*] *κατεσχημένος* Steph.; s. zu Bd. I S. 86, 12 **18** *αὐτόν* N[1] *αὑτόν* BIbON*DV | *ἅτε* < Ib **19** *οὐδὲν* Ib

λανθάνειν· οὐ μὴν ἀναγκαῖον ἐκ παντὸς λαθεῖν ζητεῖν, ὅπου γέ τις τῶν
πεφωρακότων κρατεῖν δυνατός ἐστιν. ὥστε ἕτοιμόν τι χρῆμα πρὸς ἀδικίαν ἡ
τῆς προνοίας ἀπόγνωσις. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ πάνυ χρηστός ἐστιν, ὅστις τὴν 6
ἡδονὴν ἡμῖν προτείνας ὡς ἀγαθὸν καὶ τὴν ἐκ θεῶν ἄδειαν παρασχόμενος ἔτι c
μηχανὴν πρὸς τὸ μὴ ἀδικεῖν πορίζειν οἴεται, ὅμοιόν τι ποιῶν ἰατρῷ τὴν μὲν
ἔτι ζῶντος τοῦ κάμνοντος βοήθειαν παρέντι, μετὰ θάνατον δὲ πλέκειν τινὰς
μηχανὰς πειρωμένῳ πρὸς σωτηρίαν τοῦ τεθνεῶτος. παραπλησίως δὲ 7
τούτῳ καὶ ὁ Περιπατητικός. οὐ γὰρ οὕτως ἡ περὶ τὴν ἡδονὴν σπουδὴ ὡς ἡ
πρὸς τὸ θεῖον ὅτι κήδοιτο ἀπιστία τὴν ἀδικίαν ἐπιρρώννυσι. τί οὖν, φήσαι τις
ἄν, ἐν ταὐτῷ τάττεις Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπίκουρον; πάνυ μὲν οὖν, ὥς γε πρὸς d
τὸ προκείμενον. τί γὰρ διαφέρει πρὸς ἡμᾶς ἢ τοῦ κόσμου τὸ θεῖον ἐξοι- 8
κίσασθαι καὶ μηδεμίαν ἡμῖν πρὸς αὐτὸ κοινωνίαν ἀπολιπεῖν, ἢ ἐν κόσμῳ τοὺς
θεοὺς καθείρξαντα τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων ἀποστῆσαι; κατ' ἴσον γὰρ παρ'
ἀμφοτέροις τὸ ἐκ θεῶν ἀμελὲς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἴση τοῖς ἀδικοῦσιν ἡ
ἀπὸ τῶν θεῶν ἄδεια. τὸ δ' ἐκείνων μενόντων κατ' οὐρανὸν καὶ ἡμᾶς τι χρη-
στὸν ἀπολαύειν μάλιστα μὲν κοινὸν καὶ ἀλόγων καὶ ἀψύχων, ἤδη δὲ ταύτῃ
γε καὶ κατ' Ἐπίκουρον ὄνησις τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ θεῶν γίνεται. | τὰς 9
γοῦν βελτίονας ἀπορροίας αὐτῶν φασι τοῖς μετασχοῦσι μεγάλων ἀγαθῶν (800)
παραιτίας γίνεσθαι. ἀλλ' οὔτε τοῦτον οὔτε ἐκεῖνον δίκαιον ἐν προνοίας ἀρι-
θμεῖσθαι λόγῳ. εἴπερ γὰρ καὶ κατ' Ἐπίκουρον τὸ τῆς προνοίας οἴχεται,
καίτοι τῶν θεῶν κατ' αὐτὸν πᾶσαν κηδεμονίαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν οἰκείων
ἀγαθῶν εἰσφερομένων, οὕτως ἂν οἴχοιτο καὶ κατ' Ἀριστοτέλην τὸ τῆς προ-
νοίας, εἰ καὶ τὰ κατ' οὐρανὸν ἐν τάξει τινὶ καὶ κόσμῳ διοικεῖται. πρό- 10

S. 356, 11 — S. 359, 3: Atticus, fr. 3 Mullach (FPhG III 189—191), fr. III Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 2f. *ὥστε — ἀπόγνωσις*: Thdrt. VI 58

BI^{b}ON(D)V

1 *ἀναγκαῖον* nach *ζητεῖν* V 1f. *τ. πεφωρακότων* von *κρατεῖν* abhängig 10 *τάττεις* Gaisf. *ταῦτ' εἰς* die Hss. | *'Αριστοτέλη* I^b | *γε* Steph. *τε* die Hss. 13 *κατ' ἴσον*] *κραταιὸν* I^b | *παρ'* < I^b 14 *ἡ* BOV < I^{b}N 15 *ἄδεια*] *ἀδικία* I^b | *δ' ἐκείνων μενόντων*] *δὲ κινουμένων τῶν* I^b | *τι χρηστὸν*] *τινῶν χρηστῶν* BV (aber *-ῶν*^{2} 1. H. aus *-ὸν* und *-νῶν* steht über *τι*, also hatte auch V* *τι χρηστὸν*); es ist jedoch *τι χρηστὸν* inneres Objekt 16 *ἀπολάβειν* B | *ἤδη — 22 εἰσφερομένων* < B | *ἤδη*] *ἢ* I^b 19 *παραιτίας* wohl Adjektiv, s. 377, 15 | *γίνεσθαι* (s. 17 *γίνεται*) ONV *γενέσθαι* I^b 21 *κηδαιμονίαν* I^b | *τῆς* < I^b 22 *καὶ οὕτως* B | *ἂν οἴχοιτο* (auch N^{2}D)] *ἀνέχοιτο* oder *ἀνεύχοιτο* N^1 | *'Αριστοτέλην* ODV *'Αριστοτέλη* I^b, ohne Endung BN 23 *τὰ* < V

νοιαν γὰρ ζητοῦμεν ἡμῖν διαφέρουσαν, ἧς οὐ μέτεστι τῷ μήτε δαίμονας μήτε
ἥρωας μήτε ὅλως ἐπιδιαμένειν δύνασθαι τὰς ψυχὰς συγκεχωρηκότι. b
ἐκεῖνο δ' ἐμοὶ κριτῇ καὶ αἰσχυντηλότερον ὁ Ἐπίκουρος δοκεῖ πεποιη- 11
κέναι· ὥσπερ γὰρ ἀπογνοὺς δύνασθαι τοὺς θεοὺς ἀποσχέσθαι τῆς ἀνθρώ-
πων κηδεμονίας εἰς ταὐτὸν ἐλθόντας αὐτοῖς καθάπερ εἰς ἀλλοδαπὴν ἀπῴκισε
καὶ ἔξω που τοῦ κόσμου καθίδρυσε, τὸ ἀπάνθρωπον αὐτῶν τῇ ἀποστάσει
καὶ τῇ πρὸς ἅπαντ' ἀκοινωνησίᾳ παραιτούμενος. ὁ δὲ περιττὸς ἡμῖν 12
οὗτος τῆς φύσεως εὑρετὴς καὶ τῶν θείων πραγμάτων ἐπιγνώμων ἀκριβὴς c
ὑπ' αὐτὴν τὴν ὄψιν τῶν θεῶν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ὑποθεὶς εἴασεν ἀτη-
μέλητα καὶ ἀφρόντιστα, φύσει τινὶ καὶ οὐ θεοῦ λογισμῷ διοικούμενα. ὅθεν
εἰκότως ἂν καὶ αὐτὸς οὐδ' ἐκεῖνο τὸ ἔγκλημα ἐκφύγοι, ὃ κατ' Ἐπικούρου τινὲς
μαντεύονται, ὡς ἄρα μὴ κατὰ γνώμην, ἀλλὰ διὰ τὸ πρὸς ἀνθρώπων δέος τοῖς
θεοῖς κατένειμεν ἐν τῷ παντὶ χώραν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ θέαν. τεκμήριον 13
δὲ ποιοῦνται τῆς γνώμης τἀνδρός, ὅτι αὐτῶν ἀφεῖλε τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐνέρ-
γειαν, ἐξ ἧς μόνης τὸ εἶναι τοὺς θεοὺς ἔμελλε τὴν δικαίαν πίστιν ἕξειν. τὸ d
γὰρ αὐτὸ τοῦτο καὶ Ἀριστοτέλης ποιεῖ· ἀποστήσας καὶ παραδοὺς ὄψει μόνῃ
τὴν πίστιν, πραγματείᾳ κρίνειν ἀσθενεῖ τὰ ἐκ τοσοῦδε διαστήματος, τάχ' ἂν
αἰδοῖ δοκοίη λέγειν ἐνταῦθα εἶναι θεούς. οὐ γὰρ ἀπολιπὼν ἔξω τι τοῦ 14
κόσμου, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐπὶ γῆς προσαγαγὼν τοὺς θεοὺς ἀνάγκην ἔσχεν ἢ
παντάπασιν ἄθεος ὁμολογεῖν <εἶναι> ἢ τὴν τοῦ δοκεῖν ἀπολείπειν θεοὺς

S. 356, 11 – S. 359, 3: Atticus, fr. 3 Mullach (FPhG III 189–191), fr. III Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.)

BI^{b}ON(D)V

1 *ἡμῖν διαφέρουσαν eine, an der uns gelegen ist, eine für uns wichtige* | *μήτε δαίμονας* < B 2 *μήθ' ὅλως* B 3 *δέ μοι* I^{b} 4 *ἀπογόνους* I^{b} 5 *αὐτοὺς* I^{b} | *ἀλλοδαπῇ* I^{b} | *ἀπῴκισε* BOV *ἀπώκησεν* I^{b} *ἀπώκισαν* ND 7 *ἅπαντ' ἀκοινωνησίᾳ* Mras *ἅπαν ἀκοινωνησία* I^{b} *ἅπαντα κοινωνίᾳ* BONV | *παραιτούμενος entschuldigend* 9 *ὑποτιθεὶς* B 10 *θεοῦ* BONV *θείῳ* I^{b} | *διηκούμενα* I^{b} 11 *ἐκεῖνο* I^{b} *ἐκεῖ* BONV | *'Επίκουρον* I^{b} 12 *τὸ — δέος*: s. zu S. 356, 13 14 *τοῦ ἀνδρός* I^{b} 16 *ἀποστήσας* nml. *τοὺς θεούς*; s. S. 357, 12f. *τοὺς θεοὺς . . . ἀποστῆσαι* 17 *πραγματείᾳ* (*Betätigung*) BONV *πράγματι* I^{b} | *τὰ*] *τε* I^{b} | *ἐκ τοσοῦδε* I^{b} *ἐκτός· οὐδὲ* ONV *ἐκτός* B | *διαστήματος — 18 θεούς* < B | *τάχα ἂν* NV 18 *ἐνταῦθα* (s. S. 359, 1) Steph. *ταῦτα* die Hss. | *ἀπολχιπὼν* B 19 *προαγαγὼν* I^{b} | *ἔσχεν ἢ* Gaisf. *ἔσχε μὴ* die Hss. *ἔσχεν ἤτοι* Steph. 20 *ἀθέως* BV (1. H. anscheinend aus *ἄθεος*) | *εἶναι* hier Mras, vor *ὁμολ.* Steph., < die Hss. | *τὴν τοῦ* BV *τῇ τοῦ* ON *τί*^{τὸ} I^{b} (alles b^{1}) | *ἀπολείπειν* BONV *ἀπολιπεῖν* I^{b}

δόξαν ἀνασῴζειν, ἐνταῦθά που τοὺς θεοὺς ἀποικίσας. ὁ δὲ τὴν τῶν κρειττόνων ἀκρίβειαν παραιτησάμενος τῇ ἀμιξίᾳ ἔοικεν εὐσχημόνως ἀπιστεῖν τοῖς θεοῖς."

| *Ταῦτα ὁ Ἀττικὸς πρὸς Ἀριστοτέλην χρεωκοποῦντα τὸν περὶ προνοίας* (801)
λόγον. ὁ δ' αὐτὸς ἔτι καὶ ταῦτα τοῖς εἰρημένοις προστίθησι, πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποτεινόμενος μὴ βουλόμενον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον·

ς'. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΔΙΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΜΩΣΕΙ ΚΑΙ ΠΛΑΤΩΝΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩΙ ΜΗ ΣΥΓΧΩΡΕΙΝ ΓΕΝΗΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Μωσέως γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὁρισαμένου ποιητήν τε καὶ δημιουργὸν 6,1
τοῖς ὅλοις τὸν θεὸν ἐπιστήσαντος τοῦ τε Πλάτωνος τὰ ἴσα Μωσεῖ φιλοσο- b
φοῦντος, τὴν ἐναντίαν κἂν τούτῳ ὁ Ἀριστοτέλης ὁδεύσας ἀπελέγχεται πρὸς τοῦ δηλωθέντος συγγραφέως, ὧδε πρὸς ῥῆμα γράφοντος·

"Πρῶτον δὴ περὶ γενέσεως κόσμου σκοπῶν καὶ τὸ τῆς προνοίας τὸ μέγα 2
τοῦτο καὶ πολυωφελὲς δόγμα πάντα ζητεῖν ἀναγκαῖον ἡγούμενος καὶ λογι- c
σάμενος, ὅτι τῷ μὴ γενομένῳ οὔτε τινὸς ποιητοῦ οὔτε τινὸς κηδεμόνος πρὸς τὸ γενέσθαι καλῶς χρεία, ἵνα μὴ ἀποστερήσῃ τὸν κόσμον τῆς προνοίας ἀφεῖλε τὸ
ἀγένητον αὐτοῦ. παραιτούμεθα δὲ νῦν μὴ ἐμποδὼν ἡμῖν τοὺς ἀπὸ τῆς αὐτῆς 3

S. 356, 11—S. 359, 3: Atticus, fr. 3 Mullach (FPhG III 189—191), fr. III Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 14—S. 363, 5: Atticus, fr. 4 Mullach (FPhG III 192—194), fr. IV Baudry

BI^bON(D)V

1 *ἀποικίσας*] *οὐ ποιήσας* B | *τῶν κρειττόνων der Götter,* s. S. 356, 13 und Plat. soph. 216b 2 *ἀκρίβειαν* (s. S. 357, 21f. *κηδεμονίαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν οἰκείων ἀγαθῶν*): *pedantische Sorge der Götter um ihre eigenen Güter,* also etwa *Egoismus* | *παραιτησάμενος* s. S. 358, 7 | *εὐσχημόνως unter Wahrung des Anstandes, der äußeren Form* 4 *Ἀριστοτέλην* BV *-τέλη* I^b, ohne Endung ON | *χρεωκοποῦντα* BI^bV *χρεοκοπ.* ON 5 *ἔτι*] *ἔστι* I^b 6 *βουλόμενος* O* (verbess. z) ND | *γενητὸν* BI^bV, *-νν-* ON* (ein *ν* ausradiert) D 7-9 Die Überschrift *Τοῦ — κόσμον* I^b, *Πρὸς — κόσμον* ONV (*γεννητὸν* ON^1D), alles < B mitsamt diesem Kapitel 10 *πάλιν M.* I^b (paßt hier nicht, weil der Übergang zu etwas Neuem schon mit 5 *ὁ δ' αὐτὸς ἔτι* erfolgt ist; anders S. 355, 13) | *Μωσέως*] *Μωυσέως* I^b; aber s. S. 349, 18 und S. 355, 13 | *γενητὸν* I^bV *-νν-* ON* (ein *ν* ausradiert) D 11 *θεὸν* ONV *ὄντα* I^b | *τε* < I^b 12 *τούτοις* I^b 14 *σκοπῶν* usw. nml. Plato 17 *μὴ* < I^b 18 *ἀγένητον* V *ἀγέννητον* ON* (ein *ν* ausradiert) D *γενητὸν* I^b

ἑστίας εἶναι, οἷς ἀρέσκει καὶ κατὰ Πλάτωνα τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι. δίκαιοι
γάρ εἰσιν ἡμῖν συγγνώμην νέμειν, εἰ περὶ τῶν δοκούντων Πλάτωνι πιστεύομεν d
οἷς αὐτὸς Ἕλλην ὢν πρὸς Ἕλληνας ἡμᾶς σαφεῖ καὶ τρανῷ τῷ στόματι διεί-
λεκται. ʻΠαραλαβὼν γάρ,ʼ φησίν, ʻὁ θεὸς πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν οὐχ ἡσυχίαν 4
ἄγον, πλημμελῶς δὲ καὶ ἀτάκτως κινούμενον, εἰς τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας,
ἡγησάμενος τοῦτο ἐκείνου πάντως ἄμεινον.ʼ ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον, ὅτι μὴ δι᾽
αἰνιγμάτων μηδ᾽ ἐπὶ τοῦ σαφοῦς χρείᾳ τὴν γένεσιν παρεδέξατο, δηλοῖ δι᾽
ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ τῶν πάντων διείλεκται περὶ τούτου μετὰ τὴν τῶν ὅλων
δημιουργίαν. ʻἘπεὶ γάρ,ʼ φησί, ʻγεγένησθεʼ (λέγει δὲ πρὸς τοὺς θεούς) 5
ʻἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ᾽ ἄλυτοι τὸ πάμπαν, οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθε τῆς
ἐμῆς βουλήσεως τυχόντες.ʼ | ἀλλ᾽, ὅπερ ἔφην, πρὸς μὲν τοὺς ἔνδον ἡμῖν 6
ὑποφθεγγομένους, ἅτε φίλους ὄντας, φιλίως τε καὶ μεθ᾽ ἡσυχίας πραέσιν (802)
ἐλέγχοις διακριθεῖμεν ἄν. ἔοικε γὰρ καὶ τούτους Ἀριστοτέλης μεταθεῖναι,
τῇ μὲν κατηγορίᾳ τοῦ δόγματος ἀντισχεῖν ἀδυνατήσαντας, τὸ δὲ ἁλῶναι
δόξαν ὡς ψεῦδος οὐ βουληθέντας ἀναθεῖναι Πλάτωνι. κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν 7
ἀκοὴν ἀξιοῦντος Πλάτωνος τὸν κόσμον γεγονέναι κάλλιστον ἔργον ὑπὸ τοῦ
καλλίστου τῶν δημιουργῶν καὶ περιθέντος τῷ τοῦ παντὸς ποιητῇ δύναμιν, b
δι᾽ ἧς καὶ οὐκ ὄντα πρότερον ἐποίησε τὸν κόσμον καὶ ποιήσας εἰσαεὶ βουλό-
μενός γε σῶον διαφυλάξει, καὶ ταύτῃ δὴ γενητοῦ καὶ ἀφθάρτου κατ᾽ αὐτὸν
ὑποκειμένου τοῦ κόσμου, τίς ἡμῖν τῶν Περιπατητικῶν ταῦτα βεβαιοῖ;

S. 359, 14 – S. 363, 5: Atticus, fr. 4 Mullach (FPhG III 192–194), fr. IV Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) **4-6** Plat. Tim. 30a **9-11** Plat. ebd. 41b; s. zu S. 242, 22ff. **10** *ἀθάνατοι* — **11** *τυχόντες*: Thdrt. III 70

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1 *ἀρέσκει* I^b *ἀρκέσει* ONV | *ἀγένητον* I^bV *ἀγέννητον* ON (das 2. *ν* punktiert) D **2** *εἰ περὶ*] *εἰπὲ* N* (verbess. 2. H.) D **3** *αὐτὸς* — *ἡμᾶς*: geht das etwa auf den Syrer Numenius? S. Mras, Glotta 25 (1936) 188 | *Ἕλλην ὢν* I^b *Ἑλλήνων* ONV | *σαφεῖ* ONV *ἀφίκετο* I^b | *καὶ*] *τε καὶ* Steph. **4** *γάρ*: bei Pl. *βουληθεὶς γὰρ . . . οὕτω δὴ . . . παραλαβὼν* | *πᾶν* — *ὁρατὸν* vor *παραλαβ.* Pl. **5** *ἀλλὰ κιν. πλ. καὶ ἀτ.* Pl. | *ἤγαγεν* I^b (*αὐτὸ ἤγαγεν* Pl.) *ἦγεν* ONV **6** *ἐκεῖνο τούτου* Pl. | *πάντως* I^b Pl. *παντελῶς* ONV **8** *τούτου* I^b *τοῦ* ONV **9** *δημιουργίαν λόγου* V | *Ἐπεὶ γάρ* ONV *ἐπειδὴ* (aber *δὴ* von 1. H. durchgestrichen) *γάρ* I^b *ἐπείπερ* Pl. | *γεγενῆσθαι* ON¹ (verbess. 2. H.) D **10** *οὐδὲ* ONV | *οὔτι γε* I^b | *μὲν* OV Pl. *μὴν* I^b < ND | *δὴ* < I^b | *λυθήσεσθέ γε* Pl. **11** *τυχόντες*] *μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες* Pl. | *ἔνδον ἡμῖν* *mit uns zu Hause*, d. h. *in derselben Schule* **12** *φθεγγομ.* I^b **13** *διακριθείημεν* V *διακριθῶμεν* (trotz *ἄν*) I^b **18** *καί*¹ < I^b **19** *γε* Steph. *τε* die Hss. | *δὴ*] *δὲ* I^b | *γενητοῦ* I^b V *γεννητοῦ* ON (ein *ν* ausradiert) D

Δεῖ δὲ παραμυθήσασθαι τὸν συναγωνιστὴν τούτων, ὅτι οὐ πάντως, εἴ 8
τι γέγονε, τοῦτο ἀνάγκη φθαρῆναι, πάλιν δ' οὐδ' εἴ τι μὴ φθαρήσεται, τοῦτο
ἀναγκαῖον ἀγένητον εἶναι. οὔτε γὰρ μίαν αἰτίαν τῷ ἀφθάρτῳ τὴν ἐκ τοῦ
ἀγενήτου συγχωρητέον οὔτε τῷ γενομένῳ τὴν εἰς ὄλεθρον μεταβολὴν ἀβοή-
θητον καταλειπτέον. πόθεν οὖν ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους λάβωμεν βοή- 9
θειαν εἰς ταῦτα, ἀνδρὸς οὐ τηνάλλως οὐδὲ καθ' αὑτὸν περαίνοντος τὸν περὶ c
τούτων λόγον, ἀλλ' ἐξ ὀρθοῦ πρὸς Πλάτωνα ἐναντιουμένου καὶ τό τε γενό-
μενον εἰς ἀνάγκην τοῦ ἀπολέσθαι περιιστάντος τό τε μὴ ἀπολούμενον ἐκ μόνου
τοῦ μὴ γενέσθαι λέγοντος κρατύνεσθαι τὸ ἄφθαρτον, οὐ μὴν οὐδὲ δύναμιν
ἀπολείποντος αὐτοῦ περὶ τὸν θεόν, ᾗ χρώμενος ἀγαθὸν ἄν τι ποιήσαι; ὃ γὰρ
οὔπω πρότερον γέγονε, τοῦτο, φησίν, οὐδ' ἂν γένοιτο. τοσοῦτον δὲ ἀπο- 10
δεῖ τοῦ διὰ τούτων βοηθεῖν τῷ Πλάτωνος λόγῳ, ὥστε ἤδη τινὰς καὶ τῶν περὶ d
<τὰ> Πλάτωνος ἐσπουδακότων φοβήσας οἷς εἶπεν ἀπέστησε τοῦ δόγματος,
οὐ δυνηθέντας συνιδεῖν ὅτι κατὰ μὲν τὴν αὐτῶν φύσιν τῶν πραγμάτων ἦν (ἄν τις
ἄνευ θεοῦ βουλήσεως καὶ δυνάμεως ἐπινοήσαι) οὔτε τὸ γενόμενον ἄφθαρτον
οὔτε τὸ μὴ φθαρησόμενον γενητόν). ὅταν δὲ τὴν ἀρίστην τις αἰτίαν ἐπι- 11
στήσῃ τὴν ἐκ θεοῦ, δεῖ ταύτην ἡγεμόνα τῶν πάντων λαβόντα μηδὲν αὐτὴν
τῶν ἄλλων αἰτίαν ἀποφαίνειν χείρονα. | γελοῖον γὰρ διότι μὲν γέγονέ τι, διὰ (803)
τοῦτο φθαρῆναι, εἰ δὲ ὁ θεὸς βούλεται, μὴ φθαρῆναι, καὶ διότι μέν τι ἀγένη-

S. 359, 14—S. 363, 5: Atticus, fr. 4 Mullach (FPhG III 192—194), fr. IV Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 7f. s. Aristot. an. III 12 p. 434a 24f.: *ἀνάγκη γὰρ τὸ γενόμενον αὔξησιν ἔχειν καὶ ἀκμὴν καὶ φθίσιν* und metaph. II 4 p. 999ff. (Giff.)

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)V

1 *παραμυθήσασθαι ermahnen* | *τούτων der Peripatetiker*; gemeint sind Platoniker, die in dieser Hinsicht mit Aristoteles übereinstimmen 2 *γέγονε τοῦτο ἀν.* ONV *γέγονεν ἀν. τοῦτο* I^b 3 *ἀγένητον* I^{b}V, *-νν-* ON 4 *ἀγενήτου* I^{b}V, *-νν-* ON | *τῷ* < ND; *τοῦ γενομένου* I^b 5 *καταλειπτέον* Steph. *καταληπτέον* die Hss. 6 *καθ' αὑτὸν für sich*, d. h. *seine Meinung vertretend, ohne in Gegensatz zu Plato zu treten* 7 *ἐξ ὀρθοῦ direkt* 8 *ἀπολούμενον* I^b (s. 16 *μὴ φθαρησόμενον*) *ἀπολλύμενον* ONV 9 [*τὸ*] Vig.; aber *κρατύνεσθαι* ist Medium | *οὐδὲ*] *ὡς* I^b 10 *ᾗ* O*V *ἡ* I^{b}O^{1}N^1 (*ᾗ* 2. H.) D | *ἄν τι ποιήσαι*] *ἀντιποιεῖσθαι* ND 11 *δὲ*] *τε* I^b 12 *ὥστ'* ONV | *ἤδη*] *δεῖ* (so) I^b 13 *<τὰ> Πλάτωνος* Mras (vgl. S. 369, 12 *τοῖς ἐσπουδακόσι περὶ τὰ Πλάτωνος*) *Πλάτωνος* die Hss. *Πλάτωνα* Steph. 14 *ἦν* I^b | *ἄν τις* I^b < ONV 15 *βουλ. θ.* V | *ἐπινοῆσαι* die Hss.; zu *ἄν* (= *ἐάν*) mit Opt. s. S. 352, 22f. *ὁπόταν — διδάξειε* 16 *φθαρησόμενον* ONV *γενησόμενον* I^b | *γεννητόν* ON* (ein *ν* ausradiert) D 18 *αἰτίαν*] *αἰτιῶν* Vig. marg. 19 *καὶ* — S. 362, 1 *φθαρῆναι* I^b (*καὶ* 1. H. aus *τὴν*) < ONV

τόν ἐστιν, ἔχειν ἰσχὺν τοῦ μὴ φθαρῆναι, τὴν δὲ παρὰ τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐν-
δεῖν πρὸς τὸ ἄφθαρτον τηρῆσαί τι τῶν γενομένων. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος **12**
ἱκανὸς οὐκ οὖσαν οἰκίαν κατασκευάσασθαι, ἱκανὸς δέ τις καὶ ἀνδριάντα, μὴ
ὄντα πρότερον, ὄντα ποιῆσαι καὶ ναῦν ἄλλος ἐξ ὕλης ἀργοῦ τεκτηνάμενος
παρέσχε τοῖς δεομένοις καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἕκαστος, ὅσοι γε τὰς ποιητικὰς b
μετίασι τέχνας, δύναμιν ταύτην ἔχουσιν, ὥς τι τῶν οὐκ ὄντων ἄγειν εἰς οὐσίαν,
ὁ δὲ παμβασιλεὺς καὶ ἀριστοτέχνης οὐδ' ὅσον ἀνθρωπίνου τεχνίτου δυνάμεως
μεθέξει, ἄμοιρος δ' ἡμῖν πάσης ἔσται γενέσεως; οὔκ, ἐάν γε καὶ κατὰ βραχὺ
θείας αἰτίας ἐπιλογισμὸν οἷοί τε ὦμεν λαβεῖν. ἀλλὰ ποιῆσαι μὲν ἱκανὸς καὶ **13**
βουληθῆναι τὰ καλά (‘ἀγαθὸς γάρ, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς φθόνος περὶ οὐδενός’),
τηρῆσαι δὲ καὶ διαφυλάξαι τὰ γενόμενα οὐ δυνατός; καὶ μὴν καὶ οἱ λοιποὶ
τεχνῖται πρὸς ἄμφω ἱκανοί. ὁ γοῦν οἰκοδόμος καὶ ὁ ναυπηγὸς οὐ μόνον και- c
νὰς κατασκευάζονται ναῦς καὶ οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ταῖς ὑπὸ χρόνου διαφθειρομέναις
ἱκανοὶ βοηθεῖν, ἕτερα τῶν πεπονημένων ἀντικαθιστάντες αὐταῖς· ὥστε **14**
καὶ τῷ θεῷ πάντως τό γε τοσοῦτον συγχωρητέον. ὃ γάρ τις ὅλον ποιῆσαι
δυνατός, τοῦτο πῶς ἂν ἐκ μέρους ἀδύνατος εἴη ποιεῖν; καὶ γενέσθαι τοίνυν
τι δεῖ καινόν, εἴ γε μέλλοι τις ὅλως ποιητής, καὶ τὸ καλὸν ἔργον πρὸς ἅπαν
διασῴζεσθαι· τὸ γὰρ εὖ γενόμενον ἐθέλειν λύειν, κακοῦ. μείζων δὲ ἄλλος **15**
εἰς σωτηρίαν τῶν γενομένων δεσμὸς οὐκ ἔστι τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως. ἢ d
ἀνθρωπίνης μὲν σπουδῆς καὶ βουλήσεως μεταλαβόντα πολλά, καὶ ἔθνη καὶ
πόλεις καὶ ἔργα, μένει χρόνον ἀμήχανον ὅσον γενόμενα μηκέτ' ὄντος τοῦ
θελήσαντος, τὰ δὲ τῆς τοῦ θεοῦ μετασχόντα γνώμης καὶ δι' αὐτὸν καὶ ὑπ'
αὐτοῦ γενόμενα, ταῦτα δὲ ἄρα παρόντος τοῦ ποιήσαντος οἰχήσεται καὶ οὐ
παραμενεῖ; τίνος αἰτίας βιασαμένης τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην; πότερον τῆς ἐξ **16**
αὐτῶν τῶν γενομένων ἀνάγκης; ἀλλ' αὐτή γε τῷ προσέσθαι τὸ κοσμηθῆναι
τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ προσωμολόγησεν ἧτταν. ἀλλ' ἔξωθέν τινος αἰτίας ἀνταγωνιζο-
μένης τῷ θεῷ; | ἀλλ' οὔτε ἔστιν οὔτε ἐν οἷς ἔφθη κρατήσας καὶ κοσμήσας **(804)**

S. 359, 14—S. 363, 5: Atticus, fr. 4 Mullach (FPhG III 192—194), fr. IV Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 10 Plat. Tim. 29e

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1 *δὲ* < V | *παρὰ*] *περὶ* ND 1f. *ἐνδεῖν minus valere* 4 *πρότερον, ὄντα* ONV < I^b 5 *δεομένοις* ONV *γενομένοις* I^b 7 *ἀριστοτέχν* + Lücke von etwa 3 Buchstaben I^b 10 *γάρ* I^b < ONV 15 *ὃ* OV *ὁ* I^bN 17 *εἴ γε* I^b *εἴπερ* ONV | *μελλοι* (ohne Akzent) I^b *μέλλει* ONV | *ποιητὴς* ‹*εἶναι*› Vig. marg.; aber *μέλλοι* offenbar absolut gebraucht: *die Absicht haben sollte* 18 *μεῖζον* ND 20 *μεταλαβόντες* I^b 24 *παραμενεῖ* — 26 *προσω*(*μολόγησεν*) erneuert O^y 25 *αὐτή* I^b *αὔτη* ONV | *τὸ προσέσεσθαι* I^b

ὁ θεὸς ἔτι ἄξιον ἐν τούτοις αὐτὸν ἐλαττοῦν τινος, εἴ γε μὴ παντάπασι λανθάνο-
μεν ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς μεγίστης καὶ θειοτάτης δυνάμεως διαλεγόμενοι.
ἀλλὰ γὰρ εἰς τὸν περὶ τῆς ἀληθείας λόγον ἐοίκαμεν ὑπὸ προθυμίας 17
ἐκφέρεσθαι. δῆλον μὲν καὶ ὃ προὐθέμεθα, ὡς οὐκ ἂν εἶεν διδάσκαλοι περὶ
κόσμου γενέσεως οἱ μηδὲ τὴν ἀρχὴν γένεσιν ἀπολιπόντες αὐτῷ."

*Καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς τῶν σωμάτων πέμπτης οὐσίας, ἣν εἰσηγήσατο
Ἀριστοτέλης, ταῦτα παραθετέον·* b

ζ'. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΥΠΟΤΙΘΕΜΕΝΟΝ ΟΥΣΙΑΝ ΗΝ ΟΥΤΕ ΜΩΣΗΣ ΟΥΤΕ ΠΛΑΤΩΝ ΓΙΝΩΣΚΕΙ

"Περὶ γοῦν τῶν καλουμένων στοιχείων, τῶν πρώτων σωμάτων, ‹ἐξ 7,1
ὧν τὰ λοιπὰ πάντα σώματα› συνέστηκε, Πλάτων μὲν ἑπόμενος τῇ περὶ αὐτὰ c
ἐναργείᾳ, καθάπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, τέσσαρά τε ἔφησεν εἶναι ταῦτα ὁμολο-
γούμενα, πῦρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ, καὶ ἐκ τούτων συγκρινομένων καὶ
τρεπομένων τὰ λοιπὰ πάντα γεννᾶσθαι· Ἀριστοτέλης δέ, ὡς ἔοικεν, ἐλπίσας
περιττότερος φανεῖσθαι τῷ φρονεῖν, εἴ τι σῶμα ἐκ περιττοῦ προσθείη, προσκατ-
ηρίθμησε τοῖς φαινομένοις τέσσαρσι σώμασι τὴν πέμπτην οὐσίαν, πάνυ μὲν
λαμπρῶς καὶ φιλοδώρως τῇ φύσει χρησάμενος, μὴ συνιδὼν δὲ ὅτι οὐ νο- d
μοθετεῖν δεῖ φυσιολογοῦντα, τὰ δὲ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐξιστορεῖν. εἰς 2

S. 359, 14—S. 363, 5: Atticus, fr. 4 Mullach (FPhG III 192—194), fr. IV Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 11—S. 365, 21: ders. fr. 5 Mullach (ebd. 194f.), fr. V Baudry 17 *τὴν πέμπτην οὐσίαν*: s. Pseud.-Aristot. mund. 2 p. 392a 8 und Cic. Tusc. I 22; zur Sache s. Aristot. gen. an. II 3 p. 736b 27ff.

B (ab 8 *πρὸς*) I^{b}ON(D)V

1 *ἐλαττοῦν zurückstehen lassen* 3 *ἐοίκαμεν*] *ἔοικα κἂν* I^{b} 4 *μὲν* I^{b} *μὴν* ONV 6 *τῆς* < ND 7 *ταύτη* I^{b} 8-10 Die Überschrift *Τοῦ — γιν.* I^{b} *Πρὸς — γιν.* BONV 11 *τῶν*[2]] *ἐξ ὧν* Steph. | *σωμάτων*] *σώματα* Steph. 11f. *‹ἐξ ὧν τὰ λοιπὰ πάντα σώματα›* Mras; zur Bezeichnung der Elemente als *σώματα* s. 17 *τοῖς φ. τέσσαρσι σώμασι* und S. 367, 14 sowie S. 368, 9, zu *ἐξ ὧν — σώματα* s. 15 *τὰ λοιπὰ πάντα* und 16f. *εἴ τι — οὐσίαν* 13 *ἐναργείᾳ* Steph. *ἐνεργείᾳ* die Hss. (über die Verwechslung von *ἐναργ-* mit *ἐνεργ-* s. zu S. 333, 8) | *τέσσαρά* I^{b} *τέτταρά* BONV; vgl. 17 und S. 364, 6 sowie S. 367, 14 14 *καὶ*[1] und *καὶ*[2] < B 15 *καὶ τὰ* ND | *δὲ ἐλπίσας* vor *ὡς* I^{b}* (aber durch übergesetzte rote griechische Ziffern von b[1] nach *ἔοικεν* umgestellt) 17 *τέσσαρσι* BONV *τέτταρσι* I^{b} 19 *δεῖ*] *χρὴ* B

τοίνυν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ τέσσαρας εἶναι τὰς πρώτας τῶν σωμάτων φύσεις, ἧς
δὴ χρεία τοῖς Πλατωνικοῖς, οὐ μόνον οὐκ ἂν συντελοῖ τι ὁ Περιπατητικός,
ἀλλὰ σχεδὸν καὶ μόνος ἐναντιοῖτ' ἄν. λεγόντων γοῦν ἡμῶν ὅτι πᾶν σῶμα ἢ
θερμὸν ἢ ψυχρόν, ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρόν, ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν, ἢ κοῦφον ἢ βαρύ,
ἢ ἀραιὸν ἢ πυκνὸν καὶ εὑρισκόντων ὅτι οὐκ ἂν ἕτερον εἴη τι τὸ μεθέξον τού-
των τινὸς παρὰ τὰ τέσσαρα (εἰ μὲν γὰρ θερμόν, ἢ πῦρ ἢ ἀήρ· εἰ δὲ ψυχρόν,
ὕδωρ ἢ γῆ· καὶ εἰ μὲν ξηρόν, πῦρ ἢ γῆ· εἰ δὲ ὑγρόν, ὕδωρ ἢ ἀήρ· καὶ εἰ μὲν
μαλακόν, ἀὴρ ἢ πῦρ· εἰ δὲ σκληρόν, ὕδωρ ἢ γῆ· | καὶ κοῦφον μὲν καὶ ἀραιόν, (805)
οἷον πῦρ καὶ ἀήρ· βαρὺ δὲ καὶ πυκνόν, ὕδωρ καὶ γῆ) καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ
ἁπασῶν τῶν ἁπλῶν δυνάμεων κατανοούντων ὡς οὐκ ἂν εἴη τι παρὰ ταῦτα
σῶμα ἕτερον· οὗτος ἀνθίσταται μόνος, φάσκων δύνασθαι σῶμα εἶναι τούτων
ἄμοιρον, σῶμα μήτε βαρὺ μήτε κοῦφον, μήτε μαλακὸν μήτε σκληρόν, μήτε
ὑγρόν, ἀλλὰ μήτε ξηρόν, μονονουχὶ λέγων σῶμα οὐ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ ὄνομα
καταλέλοιπεν αὐτῷ, τὰς δὲ δυνάμεις, δι' ὧν σῶμα πέφυκε γίνεσθαι, πάσας
ἀφήρηκεν. ἢ τοίνυν ἡμᾶς ἅπερ αὐτὸς λέγει πείθων ἀφαιρήσεται 3
τῆς Πλάτωνος γνώμης, ἢ τὰ Πλάτωνος βεβαιούμενος τῶν αὐτῷ δοκούντων ἀπο- b
στήσεται· ὥστε οὐδαμῇ χρήσιμος πρὸς τὰ τοῦ Πλάτωνος. ἔτι ὁ μὲν Πλά- 4
των πάντα τὰ σώματα, ἅτε ἐπὶ μιᾶς ὁμοίας ὕλης θεωρούμενα, βούλεται τρέ-
πεσθαι μεταβάλλειν τ' εἰς ἄλληλα· ὁ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων † οὐσίαν ἀπαθῆ
τε καὶ ἄφθαρτον καὶ ἄτρεπτον πάντως ἀξιοῖ, ἵνα δὴ μὴ εὐκαταφρονήτου τινὸς
πράγματος γεννητὴς εἶναι δοκῇ, περιττὸν μὲν καὶ ἴδιον παντάπασι λέγων c
οὐδέν, τὰ δὲ ὑπὸ Πλάτωνος ἐπ' ἄλλων ἑωραμένα καλῶς μεταφέρων ἐπὶ τὰ μὴ
προσήκοντα, καθάπερ τινὲς τῶν ὕστερον γενομένων ἀνδριαντοποιῶν.

S. 363, 11—S. 365, 21: Atticus, fr. 5 Mullach (FPhG III 194f.), fr. V Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.)

BI^bON(D)V

1 *τέσσαρας* Mras *τέτταρας* die Hss.; s. zu S. 363, 13 **2** *συντελοῖ* ONV *συντελοίη* I^b *συντελεῖ* B **3** *οὖν* B | *ἢ* < I^b **4** *ξηρὸν ἢ ὑγρόν* (s. 7) BONV ~ I^b | *ἢ*^{7} < I^b **5** *εἴη τι*] *τι εἴη* B | *μεθέξον*] *μεταξὸν* I^b **8** *καὶ*^{1} — 13 *ξηρόν* < B **9** *οἷον* I^b < ONV **13** *ἀλλὰ μήτε ξηρόν* ONV < I^b; *μήτε* = *μηδέ*, s. Bd. I S. 241, 6 (zweimal), S. 406, 2 und 407, 19 **14** *καταλέλοιπε κενὸν* (< *αὐτῷ*) B **17** *ὥστε* — *Πλάτωνος* < B | *οὐδαμῇ* (auch D)] *οὐδαμῶς* N **18** *ὁμοίας* < B **19** *μεταβάλλειν τ'* ONV *καὶ μετ.* BI^b | *ἄλλων* †: daß hier der Zusammenhang gestört ist, hat schon Vig. erkannt, indem er *ὁ* — 20 *ἀξιοῖ* unübersetzt ließ. Ausgefallen ist ein Gedanke wie *stimmt er mit Plato überein, außerdem aber . . .*; stünde nicht *μὲν* nach *ἐπὶ*, würde man einfach in *ἐπὶ τοῖς ἄλλοις* zu ändern haben **20** *ἄτρεπτον καὶ ἄφθ.* I^{b*} (Umstellung von b^1 bezeichnet) | *πάντων* I^b | *δὴ*] *δὲ* B **21** *γεννητὴς*] *ἐφευρετὴς* BV **22** *ἄλλων* Neutrum **23** *ὑστέρων* ND

ἐκεῖνοί τε γὰρ ἀπομιμησάμενοι τοῦδε τοῦ ἀνδριάντος κεφαλήν, ἄλλου δὲ 5
τὸ στέρνον, ἑτέρου δὲ τὴν ζώνην, εἰς ταὐτὸν συνθέντες ἐνίοτε μὴ προσήκοντα
πράγματα ἀλλήλοις ἔπεισαν αὑτοὺς ὥς τι πεποιηκότες ἴδιον· καὶ ὄντως τὸ μὲν
ὅλον, ὃ δή τις ἂν ἀσυμμέτρως ἔχειν αἰτιάσαιτο, ἐστὶν αὐτῶν, τὰ δ' ἐν αὐτῷ d
συνηρανισμένα καί τι καλὸν ἔχοντα οὐκ αὐτῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀριστο- 6
τέλης ἀκούων Πλάτωνος ὅτι ἔστι τις οὐσία νοητὴ καθ' αὑτὴν ἀσώματός τε
καὶ ἀχρώματος καὶ ἀναφής, οὔτε γινομένη οὔτε φθειρομένη οὔτε τρεπομένη
οὔτε μεταβαλλομένη, ἀεὶ δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα, πάλιν δ' αὖ
περὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἀκούων, ὡς ὄντα θεῖα καὶ ἄφθαρτα [ἀπαθῆ] ἐστι σώ-
ματα, συνέθηκε καὶ συνεκόλλησεν ἐξ ἀμφοῖν πράγματα μὴ συνᾴδοντα· παρ'
ὧν μὲν γὰρ τὸ εἶναι σῶμα, παρ' ὧν δὲ τὸ ἀπαθὲς εἶναι λαβὼν σῶμα ἀπαθὲς
ἐτεκτήνατο. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἀνδριάντων, εἰ καὶ μὴ καλὸν τὸ ἐκ τῶν δια- 7
φερόντων, οὔ τι γε ἀδύνατον γενέσθαι. διδάσκει γοῦν τὰ τοιαῦτα καὶ Ὅμηρος·

| ὄμματα, (806)

γάρ φησι,

καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διὶ τερπικεραύνῳ,
Ἄρει δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.

τὸ δὲ σῶμα ἀπαθὲς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. παθητῇ γὰρ καὶ τρεπτῇ συνδεδε-
μένον φύσει ἀνάγκην ἔχει συμπαθεῖν ᾧ συνέζευκται. εἰ δέ τι ἀπαθὲς εἴη, τοῦτο
ἀφειμένον καὶ ἐλεύθερον ἀπὸ τοῦ πάσχοντος εἶναι δεῖ· ὥστε χωρὶς ἂν εἴη τῆς
ὕλης, ἧς κεχωρισμένον ἀσώματον ἀναγκαίως ὁμολογοῖτ' ἄν."

Ἔτι καὶ τούτοις πρόσσχωμεν τὸν νοῦν ἐν ὅσοις ἄλλοις διαφέρεσθαι b
τῷ Πλάτωνι τὸν Ἀριστοτέλην παρίστησιν·

S. 363, 11 — S. 365, 21: Atticus, fr. 5 Mullach (FPhG III 194f.), fr. V Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) **6ff.** s. Plat. Tim. 35a **14 und 16f.** Hom. Il. II 478f.

BI^bON(D)V

1 *ἀνδριάντος*] *ἀνδρὸς* Steph. **3** *αὑτοὺς* Giff. *αὐτοὺς* die Hss. | *ὥς τι* < I^b **4** *ἐν*] *ἐπ'* ND **6** *καθ' αὑτὴν* (so) *νοητὴ* B | *ἀσωμάτως* B **7** *οὔτε*^{1} < ND **8** *ταυτὰ* B | *πάλιν* — 13 *γενέσθαι* < B **9** *ὄντα* ONV *ἂν τὰ* I^b *οὖν τὰ* Vig.' marg. *ὄντως*? Gaisf. *ἅττα*? Mras | *ἄφθ.* ON *ἄφθ. καὶ* I^bV | *ἀπαθῆ* von F. Boll, Jahrbücher für classische Philologie, Suppl. 21 (1894) 73 Anm. 1 als Glossem zu *ἄφθαρτα* erkannt: Platos *οὐσία νοητή* (I) ist ohne Veränderung, also *ἀπαθής*, anderseits die Sterne (II) göttliche Wesen und *ἄφθαρτα σώματα*; von II nahm Aristot. *σῶμα*, von I *ἀπαθές* **10f.** *παρ' ὧν* an beiden Stellen] *παρῶν* I^b **13** *οὔ τι*] *ὅτι* I^b | *οὖν* I^b | *τὰ τοιαῦτα* < B **17** *Ἄρει*] *ἄρτι* I^b **18** *τὸ* — *γένοιτο*: eigentlich ein Widerspruch zu 9 *ὡς* — *σώματα*; allerdings sind die Götter keine *σώματα παθητῇ καὶ τρεπτῇ συνδεδεμένα φύσει* **19** *συμπαθήσειν* I^b | *ᾧ* — *εἴη* BONV < I^b **22** *τούτου* ND | *πρόσχωμεν* BI^bN **23** *Ἀριστοτέλην* BV, *-τέλη* I^b, ohne Endung ON

η'. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΑΤ' ΟΥΡΑΝΟΝ ΘΕΩΡΗΜΑΣΙ ΔΙΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΤΩΙ ΠΛΑΤΩΝΙ

"Ἔπειτα τούτοις ἑπόμενα πολλὰ ἐν οἷς διαφέρονται. ὁ μὲν γάρ φησι τὰ κατ' 8,1
οὐρανὸν τὴν πλείστην ἰδέαν ἐκ πυρὸς ἔχειν, ὁ δὲ μηδαμῇ μετεῖναι τοῖς οὐρανίοις c
πυρός. καὶ ὁ μέν φησιν ἀνάψαι τὸν θεὸν φῶς ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς γῆν περιόδῳ,
ἵν' ὅτι μάλιστα εἰς ἅπαντα φαίνοι τὸν οὐρανόν, περὶ ἡλίου τὸ τοιοῦτον ἀποφαινό-
μενος· ὁ δέ, ἅτε οὐκ ἐθέλων πῦρ εἶναι τὸν ἥλιον, τὸ δὲ φῶς εἰδὼς πῦρ καθαρὸν
ἤ τι πυρὸς ὄν, οὐκ ἐπιτρέπει φῶς περὶ αὐτὸν ἀνῆφθαι. ἔτι ὁ μέν, κατ' εἶδος 2
ἀφθαρσίαν ἀπονέμων τοῖς κατ' οὐρανὸν ἅπασιν, ἀποχωρήσεις τινὰς αὐτῶν d
καὶ προσχωρήσεις συμμέτρους φησὶ γίνεσθαι· ἀναγκάζουσι δὲ αὐτὸν λέγειν
ταῦτα, τὰς μὲν ἀποκρίσεις αἵ τε ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ θερμότητες κατὰ ἀπόρ-
ρυσιν αὐτοῦ γινόμεναι· τὰς δὲ προσκρίσεις ἡ ἴση τοῦ μεγέθους αὐτοῦ φαῦσις·
οὐ γὰρ ἂν ἤθελεν ἴσα φαίνεσθαι μηδὲν ἀνθ' ὧν ἀφίησι λαμβάνοντα. ὁ δὲ 3
Ἀριστοτέλης πάντῃ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας αὐτὰ βούλεται, μήτε τινὸς
αὐτοῖς ἀποχωροῦντος μήτε προσιόντος. ἔτι ὁ μὲν πρὸς τῇ κοινῇ κινήσει 4
τῶν ἄστρων, καθ' ἣν ἐν ταῖς σφαίραις ἐνδεδεμένοι κινοῦνται πάντες οἱ ἀστέρες,
οἵ τε ἀπλανεῖς καὶ οἱ | πλανώμενοι, καὶ ἑτέραν αὐτοῖς κίνησιν ἀποδίδωσιν, ἣν (807)
δὴ καὶ ἄλλως καλλίστην εἶναι συμβέβηκε καὶ προσήκουσαν αὐτῶν τῇ φύσει τοῦ
σώματος· σφαιρικοὶ γὰρ ὄντες εἰκότως σφαιρικὴν ἄν τινα κίνησιν ἕκαστος
κινοῖτο περιδινούμενος. ὁ δὲ καὶ ταύτης ἀφαιρεῖται τῆς κινήσεως αὐτούς, ἣν ὡς
ἔμψυχοι κινοῦνται, μόνην δὲ ἀπολείπει τὴν ὑπ' ἀλλήλων τῶν περιεχόντων ὥσπερ

3—S. 368, 21: Atticus, fr. 6 Mullach (FPhG III 196f.), fr. VI Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 3f. s. Plat. Tim. 40a 5 f. s. Plat. ebd. 39b 7f. s. Aristot. cael. II 7 p. 289a 11ff. 10 *προσχωρήσεις*: kommt bei Plato überhaupt nicht vor 15—20 s. Plat. Tim. 40ab 20 *ὁ* — S. 367, 1 *συμβαίνουσαν*: s. Aristot. cael. II 8 p. 289b 1ff.

BI^bON(D)V

1f. Die Überschrift *Τοῦ — Πλάτωνι* I^b (+ *ἅτινα Μωσῆς οὐ πολυπραγμονεῖ*), *Πρὸς — Πλάτωνι* B (< *καί*) ONV 4 *πυρὸς*] *πειρὸς* I^b | *μηδαμῇ*] *μὴ* I^b 5 *γῆν* (*in der gegen die Erde zu zweiten Sphäre*) B Pl. *γῇ* ONV *τῇ* I^b 6 *φαίνοι* (Subj. *φῶς*) intrans. 8 *πυρὸς ὄν* Steph. *πῦρ ὅσον* die Hss. | *κατ' εἶδος* *ihrer Form nach*, im Gegensatz zu ihrer Materie 9 *ἀφθαρσίας* B | *ἀποχωρήσειν* B 10 *γενέσθαι* ND 12 *αὐτοῦ*[1] I^b *αὐτῶν* BONV | *φαῦσις* BI^bV (1. H. aus *φάνσις*), *φάσις* ON 13 *οὐ* — S. 367, 11 *κινήσεως*[1] < B | *λαμβάνονται* I^b 14 *αὐτῆς* I^bV < ON 16 *ἐνδεδεμένοι* OV *ἐνδεδυμένοι* I^bN* (verbess. 1. H.) D 20 *περιδονούμενος* ON 21 *ὑπολείπει* I^b | *ἀλλήλων*] *ἄλλων* Steph.; *ὑπ' — περιεχόντων* = *ὑπὸ τῶν σφαιρῶν*

ἀψύχοις συμβαίνουσαν. καὶ δὴ καί φησι τὴν γινομένην φαντασίαν ἡμῖν 5
ἀπὸ τῶν ἀστέρων ὡς κινουμένων πάθος εἶναι τῆς ἡμετέρας ὄψεως ἀδυνα-
τούσης καὶ ὡσπερεὶ σειομένης, ἀλήθειαν δὲ οὐκ εἶναι· ὥσπερ Πλάτωνος ἀπὸ b
ταύτης τῆς φαντασίας τὴν ὑπὲρ τῆς κινήσεως πίστιν λαμβάνοντος, ἀλλ' οὐκ
ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ διδάσκοντος ὅτι ἀνάγκη τούτων ἕκαστον ζῷον ὄντα καὶ
ψυχὴν ἔχοντα καὶ σῶμα κινεῖσθαι τὴν ἰδίαν κίνησιν ('πᾶν γὰρ σῶμα ᾧ μὲν ἔξωθεν
τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον, ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτῷ ἐξ αὑτοῦ, ἔμψυχον'), κινούμενον δὲ
ἅτε θεῖον ὄντα τὴν καλλίστην κινεῖσθαι κίνησιν· καλλίστης δ' οὔσης τῆς ἐν c
κύκλῳ κινήσεως, ταύτῃ αὐτὸν κινεῖσθαι. ἡ δὲ αἴσθησις τὰ μὲν ἐκ τοῦ 6
λόγου μαρτυροῖτο ἂν ὡς ἀληθεύουσα, οὐ μὴν αὐτὴ παρέσχε τὴν πίστιν τῆς
κινήσεως. περὶ δὲ τῆς τοῦ παντὸς κινήσεως ὡς μὲν οὐκ ἐν κύκλῳ τινὶ γίνεται,
νικώμενος ὑπὸ τῆς ἐναργείας οὐκ ἔσχεν ἀντειπεῖν Πλάτωνι, παρεῖχε δὲ κἀνταῦθα
διαφορὰν αὐτῷ τὸ καλὸν τοῦτο εὕρημα τοῦ σώματος. ὁ μὲν γὰρ Πλάτων, 7
ἅτε ὄντων τεσσάρων σωμάτων καὶ πάντων φύσει κινουμένων ἁπλῆν καὶ εὐ-
θεῖαν κίνησιν, πυρὸς μὲν ἐπὶ τὰ ἐκτός, γῆς δ' ἐπὶ τὸ μέσον, τῶν δὲ ἄλλων ἐπὶ
τὰ μεταξύ, τὴν ἐν κύκλῳ κίνησιν ἀπέδωκε τῇ ψυχῇ· ὁ δ', ᾗπερ ἄλλῳ σώματι d
ἄλλην, οὕτω δὲ καὶ τὴν ἐν κύκλῳ, καθάπερ σωματικήν τινα, τῷ πέμπτῳ προσ-
ένειμε σώματι, παντευκόλως αὐτὸν ἐξαπατήσας. τοῖς μὲν γὰρ ἐπ' εὐ- 8
θείας κινουμένοις αἱ βαρύτητες καὶ κουφότητες τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως παρεί-
χοντο, τὸ δὲ πέμπτον σῶμα, μήτε βάρους μετέχον μήτε κουφότητος, ἀκινη-
σίας μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τῆς ἐν κύκλῳ κινήσεως <αἰτίαν ἔχει. εἰ γάρ> τοῖς 9

S. 366, 3—S. 368, 21: Atticus, fr. 6 Mullach (FPhG III 196f.), fr. VI Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 1 *καὶ* — 3 *σειομένης*: s. Aristot. cael. II 8 p. 290a 17ff.: *ἡ γὰρ ὄψις ἀποτεινομένη μακρὰν ἑλίσσεται διὰ τὴν ἀσθένειαν . . . ὁ δὲ τρόμος αὐτῆς (τ. ὄψεως) ποιεῖ τοῦ ἄστρου δοκεῖν εἶναι τὴν κίνησιν* 6f. Plat. Phaedr. 245e 14 Über die vier Elemente bei Plato s. Tim. 57d—58c 16 *τὴν* — *ψυχῇ*: s. ebd. 37a *αὐτή (ἡ ψυχή) τε ἀνακυκλουμένη πρὸς αὑτήν*; dagegen Aristot. cael. I 2, bes. p. 269a 27ff.

BI^bON(D)V

6 *μὲν γὰρ* ON 7 *αὐτῷ* Pl. *αὐτὸ* ONV *αὐτοῦ* I^b | *αὑτοῦ* V^1 Pl. *αὐτοῦ* I^bONV* 8 *θεῖον ὄντα* Steph. *θέοντα* die Hss. 9 (*κι*)*νήσεως* — 10 *ἂν* erneuert O^y | *αὐτὸν* Steph. *αὐτὸ* die Hss. 10 *αὐτὴ* OV *αὕτη* I^b *αὐτῇ* ND 12 *ἐναργείας* BN^2 Steph. *ἐνεργείας* I^bON^1DV; s. zu S. 333, 8 13 *εὕρεμα* I^b 15 *γῆς*] *οὐ* (so) B | *δ'*] *δὲ* BONV 16 *τὰ* BI^bV *τὸ* ON | *δὲ* BONV 17 *οὕτως* BONV 18 *παντευκόλως* (wie *παντάγαθος, πανταρκής, παντεξούσιος, παντεύμορφος* u. dgl.) BONV *πάντ' εὐκόλως* I^b | *αὑτὸν* I^b (' 1. H. aus ') N^2 *αὐτὸν* BON^1D *ἑαυτὸν* V 19 *τὴν ἀρχὴν* hier BI^b, nach *κινήσεως* ONV 21 *ἀλλ'* BI^bV < ON | <*αἰτίαν* — *γάρ*> Steph. < die Hss. | *τοῖς*] *τῆς* BI^b

ἐπ' εὐθείας κινουμένοις <οὐ> τὸ σχῆμα τὴν αἰτίαν ἔχει τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἡ ῥοπή, σῶμα οὐ μόνον ἐν μέσῳ τεθὲν ὁμοίου τινὸς οὐχ ἕξει πῆ κλιθῇ, ἀλλ' ἐν κύκλῳ περιτεθὲν ὁποίῳ τινὶ οὐχ ἕξει τῆς ἐπί τι κλίσεως αἰτίαν,

| εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε (808)
εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ

εἴτε πρόσω εἴτ' ὀπίσω. ἔτι τοῖς μὲν ἄλλοις σώμασιν ἐξωσθεῖσι τῶν οἰκείων τόπων παρέχει τὸ κινεῖσθαι πάλιν ἀφ' αὑτῶν ἡ πρὸς τούτους ἀναφορά· 10 τῷ πέμπτῳ δὲ ἐκείνῳ, μηδέποτε ἐκβαίνοντι τῶν αὑτοῦ τόπων, μένειν ἂν προσήκοι. καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ σωμάτων, ὑπεξαιρουμένου τοῦ πέμπτου, 11 φαίνεται φιλονεικῶν Ἀριστοτέλης μὴ τὰ αὐτὰ λέγειν Πλάτωνι. ζητήσαντος γὰρ τοῦ Πλάτωνος, εἰ ἔστι φύσει βαρὺ σῶμα ἢ φύσει κοῦφον, καὶ ἐπειδὴ b ταῦτα κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἄνω καὶ κάτω σχέσιν ἐφαίνετο λέγεσθαι, σκεψαμένου, εἴτε ἔστι τι κάτω φύσει καὶ ἄνω εἴτε μή, καὶ ἀποδείξαντος ἀκριβῶς, ὅτι κατὰ μὲν τὰς τῶν σωμάτων πρὸς τοὺς τόπους οἰκειότητας τὸ κάτω λέγοιτο ἑκάστοις ἐφ' ὃ φέροιντο, ἄνω δὲ ἑκάστοις τὸ ἀλλότριον ἀφ' οὗ ἀναχωροῖεν, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν σχέσιν καὶ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον διανείμαντος καὶ πρόσω τούτων ἀποδείξαντος ὅτι μήτε τὸ μέσον μήτε τὸ πέριξ εὔλογον ἄνω τι αὐτῶν ἢ κάτω λέγεσθαι· ὅδε ἀντιτίθησι πανταχόθεν κατα- 12 βάλλειν δεῖν ἡγούμενος τὰ ἐκείνου, καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τὸ μέσον φερόμενον βαρὺ c λέγειν βιάζεται, τὸ δὲ ἐπὶ τὸ πέριξ κοῦφον, καὶ τὸν μὲν τόπον τὸν ἐν μέσῳ κάτω φησί, τὸν δὲ πέριξ ἄνω."

S. 366, 3—S. 368, 21: Atticus, fr. 6 Mullach (FPhG III 196f.), fr. VI Baudry (zit. zu S. 7,3 ff.) 4f. Hom. Il. XII 239f. 10ff. vgl. Plat. Tim. 62cff. 14 *κατὰ — οἰκειότητας*: s. ebd. 63e *ἡ μὲν πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁδὸς ἑκάστοις οὖσα* 17 *μήτε*[1] — *πέριξ*: s. ebd. 62d *ὁ μὲν γὰρ μέσος* usw. 19ff.: s. Aristot. cael. IV 1 p. 307b 28ff.

BI^{b}ON(D)V

1 *κινουμένης* I^b | *<οὐ>* Steph. < die Hss. | *ἔχει* BONV *ἔχον* I^b 1f. *ἀλλ' ἡ ῥοπή* I^b *ἄλλη ῥοπῇ* (so) BONV 2 *γὰρ οὐ* BV (*γὰρ* von 1. H. eingeflickt) | *ἐν μέσῳ*] *ἐν μόνοις* B | *τεθὲν* hier BI^b, vor *ἐν* ONV | *τινὸς ὁμοίου* ONV 2f. *ἀλλ' ἐν κ. περιτεθὲν*: wie der Himmel (der aus der *πέμπτη οὐσία* besteht) 3 *ὁποίῳ — αἰτίαν* BONV *ὁποίαν* I^b 4 *δεξιὰ* die Hss. | *πρὸς — τε* < B 6 *εἴτ'*] *εἴτε* BONV | *ἔτι* — 11 *κοῦφον* < B 7 *τὸ* I^b < ONV 8 *τῶν* ON^{2}V *τὸν* I^b < N^{1}D | *αὑτοῦ* Mras *αὐτοῦ* die Hss. | *τόπον* I^b 9 *δὲ* I^b < ONV 11 *γὰρ* ONV < I^b | *φύσει*[2] ONV < I^b 12 *κατὰ* < I^b 13 *εἴτε καὶ μή* B 15 *ὃ*] *ᾧ* B* (verbess. 1. H.) I^b 16 *καί*[2] < B | *τό*[1] (auch D) < N 17 *πρόσω τούτων* (*darüber hinaus*) I^b *πρὸ τούτων* BONV *πρὸς τούτῳ* Steph., wie man bisher las 18 *αὐτῶν* hier BONV, nach 17 *πέριξ* I^b | *ὅδε* Steph. *ὁ δὲ* die Hss. 18f. *ἢ καταβ.* I^b 19 *τἀκείνου* ONV

Ἀλλὰ περὶ μὲν κόσμου καὶ ἐξ ὧν οὗτος καὶ τῶν κατ' οὐρανόν, τοσοῦτον 13
ἀλλήλων ἀφεστήκατον. ταῦτα μὲν οἶδε. Μωσῆς δὲ καὶ τὰ Ἑβραίων λόγια τούτων οὐδὲν πολυπραγμονεῖ· καὶ εἰκότως, ὅτι μηδὲ πρὸς βίου κατόρθωσιν τοῖς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένοις λυσιτελεῖν ἐνομίσθη.

θ'. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΨΥΧΗΣ ΔΙΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΤΩΙ ΠΛΑΤΩΝΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΕΒΡΑΙΩΝ ΛΟΓΟΙΣ

"'Ὑπὲρ δὲ τῆς ψυχῆς τί καὶ λέγοιμεν ἄν; δῆλα γὰρ ταῦτα οὐ μόνον τοῖς 9,1
φιλοσοφοῦσιν, ἀλλ' ἤδη σχεδὸν καὶ τοῖς ἰδιώταις ἅπασιν, ὅτι Πλάτων μὲν d
ἀθάνατον τὴν ψυχὴν ἀπολείπει καὶ πολλοὺς | ὑπὲρ τούτου λόγους πεποίη- (809)
ται, ποικίλως καὶ παντοίως ἀποδεικνὺς ὅτι ἐστὶν ἀθάνατος ἡ ψυχή. πολλὴ 2
δὲ καὶ τοῖς ἐσπουδακόσι περὶ τὰ Πλάτωνος ἡ φιλοτιμία γέγονε, συναγωνι-
ζομένοις τῷ τε δόγματι καὶ τῷ Πλάτωνι. σχεδὸν γὰρ τὸ συνέχον τὴν πᾶσαν
αἵρεσιν τἀνδρὸς τοῦτ' ἔστιν. ἥ τε γὰρ τῶν ἠθικῶν δογμάτων ὑπόθεσις 3
ἐπηκολούθησε τῇ τῆς ψυχῆς ἀθανασίᾳ, τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν καὶ νεανικὸν τῆς
ἀρετῆς διὰ τὸ τῆς ψυχῆς θεῖον σῶσαι δυνηθείσης, τά τε τῆς φύσεως πράγματα
πάντα κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς διοίκησιν ἔσχε τὸ καλῶς διοικεῖσθαι δύνασθαι. b
'Ψυχὴ γὰρ πᾶσα,' φησί, 'παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου, πάντα δὲ 4
οὐρανὸν περιπολεῖ ἄλλοτ' ἐν ἄλλοις εἴδεσι γινομένη.' ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ τῆς ἐπι-
στήμης καὶ τῆς σοφίας εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἀνῆπται τῷ Πλάτωνι.
πᾶσαι γὰρ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις, καὶ οὐκ ἄλλως οἴεται δύνασθαι σῴζεσθαι
καὶ ζήτησιν καὶ μάθησιν, ἐξ ὧν ἐπιστήμη γίνεται. εἰ δὲ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ 5
ἀθάνατος, οὐδὲ ἀνάμνησις. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδὲ μάθησις. πάντων οὖν τῶν c
Πλάτωνος δογμάτων ἀτεχνῶς ἐξηρτημένων καὶ ἐκκρεμαμένων τῆς κατὰ τὴν
ψυχὴν θειότητός τε καὶ ἀθανασίας, ὁ μὴ συγχωρῶν τοῦτο τὴν πᾶσαν ἀνα-
τρέπει φιλοσοφίαν Πλάτωνος. τίς οὖν ἐστιν ὁ πρῶτος ἐγχειρήσας ἀντι- 6

8—S. 371, 24: Atticus, fr. 7 Mullach (FPhG III 198—200), fr. VII Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 18f. Plat. Phaedr. 246b 21 *πᾶσαι* usw.: s. Plat. Phaed. 72e

BI^bON(D)V

2 *ἀφεστήκατον* BONV *ἀφεστηκότων* I^b | *μὲν* BONV *μὲν οὖν* I^b 3 *καὶ εἰκότως* < B 5-7 Die Überschrift *Τοῦ — λόγοις* I^b *Πρὸς — λ.* BONV 9 *φιλοσόφοις* B | *ἀλλ' ἤδη* BONV *ἀλλὰ δὴ* I^b 10f. *πεποίηται λόγους* B 13 *τε*] *τούτου* BV | *καὶ τῷ Πλάτωνι* < B 14 *τοῦτό* OV 15 *τῇ ψυχῇ ἀθανασίᾳ* B | *καὶ*[1] < B 16 *τά τε* — S. 370, 3 *συνεχώρησαν* < B 18 *πᾶσα ἡ ψ.* Pl. 19 *γιγνομένη* Pl. 20 *καὶ τῆς* < I^b | *εἰς τὴν*] *καὶ τὴν εἰς τὴν* I^b 22 *ζήτ. καὶ* < ND 23 *τῶν*] *τοῦ* I^b 24 *τὴν* I^b < ONV

τάξασθαι ἀποδείξεσι καὶ τὴν ψυχὴν ἀφελέσθαι τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἄλλης
πάσης δυνάμεως; τίς δ' ἕτερος πρὸ Ἀριστοτέλους; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ μὲν
ἐπιδιαμένειν συνεχώρησαν, οἱ δ', εἰ μὴ καὶ τοῦτο, δύναμίν γε ἐν τῷ σώματι d
καὶ κίνησίν τινα καὶ ἔργα καὶ πράξεις ἀπένειμαν τῇ ψυχῇ· ὁ δέ, ὅσῳπερ 7
Πλάτων ἀπεσέμνυνε τὸ τῆς ψυχῆς πρᾶγμα, ἀρχὴν γενέσεως καὶ θεοῦ παίδευμα
καὶ τῶν ἁπάντων προστάτιν ἀποφηνάμενος, τοσῷδε ἐφιλονείκησε καθελεῖν
καὶ ἀτιμάσαι καὶ μικροῦ δεῖν μηδὲν ἀποφῆναι τὴν ψυχήν· οὔτε γὰρ πνεῦμα 8
οὔτε πῦρ οὔτε ὅλως σῶμα, ἀλλ' οὐδὲ ἀσώματον οἷον εἶναί τε ἐφ' αὑτοῦ καὶ
κινεῖσθαι, ἀλλ' οὐδ' ὅσον ἐπὶ τοῦ σώματος ἀκίνητον εἶναι καὶ ὡς εἰπεῖν ἄψυχον.
οἷον γὰρ τόδε ἐτόλμησεν ἢ καὶ ἀπηναγκάσθη, ὡς καὶ τὰς πρωτουργοὺς κινή-
σεις ἀφελέσθαι τῆς ψυχῆς, τὸ βουλεύσασθαι, τὸ διανοηθῆναι, τὸ προσδο-
κῆσαι, τὸ μνημονεῦσαι, τὸ λογίσασθαι. | οὐ γὰρ ψυχῆς ταῦτά φησι τὰ 9
κινήματα ὁ τῆς φύσεως, ὥς φασι, γραμματεύς. πάνυ γοῦν οὗτός ἐστι πιστὸς (810)
συνεικέναι τι περὶ τῶν ἐκτὸς ὁ τῆς αὑτοῦ ψυχῆς τοσοῦτον διημαρτηκὼς ὡς
μηδ' ὅτι διανοεῖται παρακολουθεῖν. οὐ γὰρ ἡ ψυχή, φησίν, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπός
ἐστιν ὁ τούτων ἕκαστον ἐνεργῶν, ἡ ψυχὴ δὲ ἀκίνητος οὕτως. <τούτῳ> 10
τοιγαροῦν ἑπόμενος Δικαίαρχος καὶ τἀκόλουθον ἱκανὸς ὢν θεωρεῖν ἀνῄρηκε
τὴν ὅλην ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς. ὅτι μὲν γὰρ ἀόρατόν τι καὶ ἀφανές ἐστιν ἡ
ψυχὴ δῆλον, ὥστε οὐκ ἂν διά γε τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἐνάργειαν δῴημεν b
εἶναι ψυχήν· αἱ δὲ κινήσεις αὐτῆς ἀφανοῦς οὔσης ἀναγκάζειν ἡμᾶς δοκοῦσιν

S. 369, 8—S. 371, 24: Atticus, fr. 7 Mullach (FPhG III 198—200), fr. VII Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 5 vgl. (aber nicht von der Seele) Plat. Tim. 24d *παιδεύματα θεῶν ὄντας* 7 *οὔτε* — 9 *ἄψυχον*: s. Aristot. an. I 3 und 5 10f. *τὰς πρωτουργοὺς κινήσεις*: s. Plat. leg. 896e und 897a; dagegen Aristot. (s. 15) an. I 4, bes. p. 408b 1—15

BI^bON(D)V

2 *ἁπάσης* ONV | *δὲ* ONV | *πρὸ Ἀριστοτέλους* ONV *ὡς Ἀριστοτέλης* I^b | *μὲν*[1]] *δὲ* V | *γὰρ* Steph. *γε* die Hss. 4 *τῇ ψυχῇ* B *τῆς ψυχῆς* I^bONV 5 *πρᾶγμα*] *ὄνομα* O (aber a. R. l. H. *I^r πρᾶγμα*) V 6 *τοσῷδε*] *τὸ σῶμα δὲ* I^b | *ἐφιλονείκησε*: wie S. 368, 10 8 *οὔτε*[2]] *οὐθ'* B | *ἑαυτοῦ* BN 9 *κινεῖσθαι*] *κεῖσθαι* I^b | *τοῦ σώματος* nml. *κινουμένου*, d. h. *die Seele wahre nicht einmal gegenüber den Bewegungen des Körpers ihre Unbeweglichkeit, sondern werde von ihnen mitgerissen* | *εἶναι* < I^b 10 *οἷον*: exklamativ | *τόδε*] *ὅδε* I^b | *ἀπηναγκάσθην* B 13 *ὥς* < I^b | *φασι* Gaisf. *φησι* die Hss. | *πιστὸς ὡς* nach Steph. die Herausgeber 14 *συνεικέναι* BONV *συνῆκεν* I^b | *αὑτοῦ* BONV 15 *μηδὲ* BONV | *διανοῆσαι* B | *οὐ* — S. 371, 12 *Πλάτωνι* < B | *φησίν* I^b *φασίν* ONV 16 *οὕτως* = *αὔτως* (nach *οὕτως* interpungieren ONV, vorher I^b) | *<τούτῳ>* Steph. (< *οὕτως*), < die Hss. 17 *ἀνῄρηκε* I^b *ἀνῄρει καὶ* ONV 18 *ἐστιν ἡ* I^b *ἐστι* ONV 19 *ἐνέργειαν* ND; s. zu S. 333, 8 | *δῴημεν* Mras *δώημεν* OGNV *δοίημεν* I^b 20 *αἱ δὲ* (auch D)] *αἳ* N

εἶναί τι τὴν ψυχὴν ὁμολογεῖν. ταῦτα γὰρ ἅπας τις συνιέναι δοκεῖ τῆς 11
ψυχῆς ὄντα, τὸ βουλεύεσθαι καὶ σκοπεῖσθαι καὶ καθ' ὃν δήποτε τρόπον δια-
νοεῖσθαι. ὅταν γὰρ ἴδωμεν τὸ σῶμα καὶ τὰς τούτου δυνάμεις καὶ ἐνθυμηθῶμεν
δὲ τὰς τοιαύτας ἐνεργείας ὡς οὐ σώματος, δίδομεν εἶναί τι ἐν ἡμῖν ἕτερον τὸ
βουλευόμενον, τοῦτο δὲ εἶναι τὴν ψυχήν. ἐπεὶ πόθεν ἀλλαχόθεν ἐπιστεύσα- c
μεν ὑπὲρ ψυχῆς; ἂν οὖν τις ἐξ ὧν μάλιστα ψυχὴ φαίνεται ταῦτα ἀφελό- 12
μενος ἑτέρῳ τινὶ προσάψῃ πράγματι, οὔτε ὅθεν οὖσα ἐμφαίνεται καταλέλοι-
πεν οὔτε ὅ τι χρήσιμος ἂν εἶναι δοκοίη. τίς οὖν ἡ βοήθεια τῷ τὴν ψυχὴν ἀθά-
νατον εἶναι θέλοντι παρὰ τοῦ τὴν ψυχὴν ἀποκτιννύντος; τίς δὲ ἡ διδασκαλία
τοῦ τρόπου τῆς κινήσεως, καθ' ὃν αὐτοκίνητον αὐτήν φαμεν, παρὰ τῶν μηδὲ
τὸ παράπαν αὐτῇ κίνησιν νεμόντων; Ναί· ἀλλὰ κατά γε τὴν ἀθανασίαν 13
τοῦ νοῦ φήσαι τις ἂν αὐτὸν κοινωνεῖν Πλάτωνι· καὶ γὰρ εἰ μὴ πᾶσαν βούλεται d
τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι, τόν γε νοῦν ὁμολογεῖ θεῖόν τε καὶ ἄφθαρτον εἶναι.
Τίς μὲν οὖν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν ὁ νοῦς, ὅθεν ὢν καὶ πόθεν ἐπεισκρινόμενος
τοῖς ἀνθρώποις καὶ ποῦ πάλιν ἀπαλλαττόμενος, αὐτὸς ἂν εἰδείη, εἴ γέ τι συνίησιν
ὧν λέγει περὶ τοῦ νοῦ καὶ μὴ τὸ ἄπορον τοῦ πράγματος τῷ ἀσαφεῖ τοῦ λόγου
περιστέλλων ἐξίσταται τὸν ἔλεγχον, ὥσπερ αἱ σηπίαι τὸ δυσθήρευτον ἐκ τοῦ
σκοτεινοῦ ποριζόμενος. πάντως δὲ καὶ ἐν τούτοις διαφέρεται Πλάτωνι. ὁ μὲν 14
γάρ φησι νοῦν ἄνευ ψυχῆς ἀδύνατον εἶναι συνίστασθαι, ὁ δὲ χωρίζει τῆς
ψυχῆς τὸν νοῦν. | καὶ τὸ τῆς ἀθανασίας ὁ μὲν μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτῷ δίδωσιν, (811)
ὡς ἄλλως οὐκ ἐνδεχόμενον, ὁ δέ φησιν αὐτῷ μόνῳ χωριζομένῳ τῆς ψυχῆς
τοῦτο περιγίνεσθαι. καὶ τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ σώματος οὐκ ἠξίωσεν ἐκβαίνειν,
ὅτι Πλάτωνι τοῦτο ἤρεσε, τὸν δὲ νοῦν ἀπορρήγνυσθαι τῆς ψυχῆς ἠνάγκασεν,
ὅτι ἀδύνατον ἔγνω Πλάτων τὸ τοιοῦτο."

Ταῦτα μὲν ὁ Ἀττικός. συνάψω δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ Πλωτίνου τόνδ' ἔχοντα τὸν τρόπον·

S. 369, 8—S. 371, 24: Atticus, fr. 7 Mullach (FPhG III 198—200), fr. VII Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.).

BI^b^ON(D)V

2 *βουλεύεσθαι* (s. S. 370, 11 und S. 371, 5) I^b^ *βούλεσθαι* ONV; allerdings folgen auch bei Pl. leg. 897a aufeinander *βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι* 4 *δὲ* < I^b^ | nach *σώματος* + *οὔσας* Steph. 5 *ἐπιστεύσαμεν* hier I^b^, nach 6 *ψ.* ONV 6 *ἐξ ὧν* ONV *ἔξωθεν* I^b^ 8 *εἶναι* Steph. *εἴη* (trotz *δοκοίη*) die Hss. | *τῷ*] *τὸ* I^b^ 9 *θέλοντα* I^b^ | *παρ' αὐτοῦ* I^b^ | *ἀποκτιννύντος* ONV *ἀποκτεινῦντος* I^b^ 11 *Ναί· ἀλλὰ*: Einführung eines Einwurfes wie S. 352, 19 12 *καὶ — μὴ*] *ἀλλ' ἢ καὶ* B 14 *Τίς*] *τίση* B | *ὅθεν* I^b^ *οὐθὲν* BONV 15 *τι* I^b^ *τις* BG (O unleserlich) NV 16 *ἄπορρον* I^b^ 17f. *ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ* BONV *σκότου σκοτίνου* I^b^ 19 *ὁ δὲ*] *οὐ δὲ* I^b^ 20 *αὐτὸ* ON 21 *μόνῳ* < B 22 *περιγίνεσθαι* BI^b^V *περιγίγνεσθαι* O *περιγενέσθαι* ND | *μὲν* < ON 24 *τοιοῦτον* B 25f. *τόνδ'* (*τόνδε* ONV) — *τρόπον*] *οὕτως ἔχοντα* B

ι΄. ΠΛΩΤΙΝΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΨΥΧΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ΕΝΤΕΛΕΧΕΙΑΝ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΕΙΝΑΙ ΦΗΣΑΝΤΑ

"Τὸ δὲ τῆς ἐντελεχείας ὧδ' ἄν τις ἐπισκέψαιτο πῶς περὶ ψυχῆς λέγεται. **10,1**
τὴν ψυχήν φασιν ἐν τῷ συνθέτῳ εἴδους τάξιν ὡς πρὸς ὕλην τὸ σῶμα ἔμψυχον b
ἔχειν, σώματος δὲ οὐ παντὸς εἶδος οὐδὲ ᾗ σῶμα, ἀλλὰ ψυχικοῦ ὀργανικοῦ, δυ- c
νάμει ζωὴν ἔχοντος. εἰ μὲν οὖν ᾗ παραβέβληται ὡμοίωται, ὡς μορφὴ 2
ἀνδριάντος πρὸς χαλκόν· καὶ διαιρουμένου τοῦ σώματος συμμερίζεσθαι τὴν
ψυχὴν καὶ ἀποκοπτομένου τινὸς μέρους μετὰ τοῦ ἀποκοπέντος ψυχῆς μόριον
εἶναι τήν τε ἐν τοῖς ὕπνοις ἀναχώρησιν μὴ γίνεσθαι, εἴπερ δεῖ προσφυᾶ τὴν
ἐντελέχειαν οὗ ἐστιν εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς μηδὲ ὕπνον γίνεσθαι. καὶ μὴν 3
ἐντελεχείας οὔσης, οὐδὲ ἐναντίωσιν λόγου πρὸς ἐπιθυμίας· ἓν δὲ καὶ ταὐτὸν
δι' ὅλου πεπονθέναι τὸ πᾶν, οὐ διαφωνοῦν ἑαυτῷ. αἰσθήσεις δὲ μόνον δυνατὸν d
ἴσως γίνεσθαι, τὰς δὲ νοήσεις ἀδύνατον. διὸ καὶ αὐτοὶ ἄλλην ψυχὴν ἢ νοῦν εἰσ-
άγουσιν, ὃν ἀθάνατον τίθενται. τὴν οὖν λογιζομένην ψυχὴν ἄλλως ἐντελέ- 4
χειαν ἢ τοῦτον τὸν τρόπον ἀνάγκη εἶναι, εἰ δεῖ τῷ ὀνόματι τούτῳ χρῆσθαι.
οὐδ' ἡ αἰσθητική, εἴπερ καὶ αὕτη τῶν αἰσθητῶν ἀπόντων τοὺς τύπους ἔχει,
αὐτοὺς οὐ μετὰ τοῦ σώματος ἄρα ἕξει· εἰ δὲ μή, οὕτως ἐνέσονται ὡς μορφαὶ καὶ

4—S. 373, 22: Plot. *Περὶ ἀθανασίας ψυχῆς* II. Buch = enn. IV 7, 8^5 (II 134—136 Volkmann, IV 203—205 Bréhier [nach *οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία*, bei Eus. S. 399, 18]); bis S. 373, 22 *τοῦ ὄντος* nur durch Eusebius (aus der Plotinausgabe des Eustochius) erhalten: s. P. Henry, Recherches . . . (zitiert zu S. 38, 9ff.) 5, 74—76 und 117ff. Über den Stand der Überlieferung Plotins verdanke ich brieflich wertvolle Mitteilungen P. Henry und H. R. Schwyzer, den Autoren der neuesten Plotinausgabe. S. zu S. 38, 9

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1-3 Die Überschrift in I^bONV (*δευτέρου* < V; *'Αριστοτέλην* I^b S. 340, 5, hier aber alle Hss. ohne Endung; *εἶναι τ. ψ.* I^b*, Umstellung von b^1 bezeichnet), < B mitsamt diesem Kapitel 4 *πῶς* I^b *ὅπως* ONV 5 *ἐν*] *μὲν* I^b | *ὡς — σῶμα*: d. h. *πρὸς τὸ σῶμα ὡς πρὸς ὕλην* | *εὔψυχον* I^b 6 *ἔχειν* ONV *εἶναι* I^b | *εἴδους* ND | *οὐδ'* ONV | *ψυχικοῦ* I^bONV; richtig *φυσικοῦ* (so seit Steph. die Herausgeber), s. Aristot. an. II 1 p. 412a 19—21: *ἀναγκαῖον ἄρα τὴν ψυχὴν οὐσίαν εἶναι ὡς εἶδος σώματος φυσικοῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος* und Porphyr. hier S. 374, 21f. 8 nach *συμμερίζεσθαι* + *δεῖ* Vig. marg.; vielleicht aber schwebte das *δεῖ* von Zeile 10 dem Plotin schon hier in Gedanken vor 10 *γίνεσθαι* I^bN*D *-γν-* ON^1V | *δεῖ*] *δὴ* I^b 11 *τὸ δ'* (*δὲ* ONV) *ἀληθὲς* adv. | *γίγνεσθαι* ONV | *μὴν*] *μὴ* ND 14 *ἴσως γίνεσθαι* I^bOV (*γίγν.* OV) *τίθενται* ND | *ἢ* ONV *ἦν* I^b *τὸν* Steph. 17 *οὐδ' ἡ* I^bN^2 *οὐ δὴ* ON^1DV | *καὶ* zu *τ. αἰσθ. ἀπόντων* | *αὕτη* I^b *αὐτὴ* ONV 18 *ἐνέσονται* Steph. *ἓν ἔσονται* die Hss.

εἰκόνες· ἀλλ᾽ ἀδύνατον ἄλλους δέχεσθαι, εἰ οὕτως ἐνεῖεν. οὐκ ἄρα ὡς ἀχώ-
ριστος ἐντελέχεια. | καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἐπιθυμοῦν μὴ σιτίων μηδὲ ποτῶν, 5
ἀλλ᾽ ἄλλων παρὰ τὰ τοῦ σώματος, οὐδ᾽ αὐτὸ ἀχώριστος ἐντελέχεια. λοιπὸν (812)
δὲ τὸ φυτικὸν ἂν εἴη, ὃ ἀμφισβήτησιν ἂν δόξειεν ἔχειν, μή τι τοῦτον τὸν τρόπον
ἐντελέχεια ἀχώριστος ᾖ. ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῦτο φαίνεται οὕτως ἔχον. εἰ γὰρ 6
ἡ ἀρχὴ παντὸς φυτοῦ περὶ τὴν ῥίζαν καὶ αὐαινομένου τοῦ ἄλλου σώματος
περὶ τὴν ῥίζαν καὶ τὰ κάτω ἐν πολλοῖς τῶν φυτῶν ἡ ψυχή, δῆλον ὅτι ἀπολι-
ποῦσα τὰ ἄλλα μέρη εἰς ἕν τι συνεστάλη· οὐκ ἄρα ἦν ἐν τῷ ὅλῳ ὡς ἀχώριστος
ἐντελέχεια. καὶ γὰρ αὖ ἔστι, πρὶν αὐξηθῆναι τὸ φυτόν, ἐν τῷ ὀλίγῳ ὄγκῳ. b
εἰ οὖν καὶ εἰς ὀλίγον ἔρχεται ἐκ μείζονος φυτοῦ καὶ ἐξ ὀλίγου ἐπὶ πᾶν, τί 7
κωλύει καὶ ὅλως χωρίζεσθαι; πῶς δ᾽ ἂν καὶ ἀμερὴς οὖσα μεριστοῦ τοῦ σώ-
ματος ἐντελέχεια γένοιτο; ἥ τε αὐτὴ ψυχὴ ἐξ ἄλλου ζῴου ἄλλο γίνεται· πῶς οὖν
ἡ τοῦ προτέρου τοῦ ἐφεξῆς ἂν γένοιτο, εἰ ἦν ἐντελέχεια ἑνός; φαίνεται 8
δὲ τοῦτο ἐκ τῶν μεταβαλλόντων ζῴων εἰς ἄλλα ζῷα. οὐκ ἄρα τῷ εἶδος εἶναί τινος
τὸ εἶναι ἔχει, ἀλλ᾽ ἔστιν οὐσία, οὐ παρὰ τὸ ἐν σώματι ἱδρῦσθαι τὸ εἶναι λαμ- c
βάνουσα, ἀλλ᾽ οὖσα, πρὶν καὶ τοῦδε γενέσθαι, οἷον ζῴου (οὗ τὸ σῶμα τὴν
ψυχὴν γεννήσει). τίς οὖν οὐσία αὐτῆς; εἰ δὲ μήτε σῶμα μήτε πά- 9
θος σώματος, πρᾶξις δὲ καὶ ποίησις, καὶ πολλὰ καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς,
οὐσία παρὰ τὰ σώματα οὖσα, ποία τίς ἐστιν; ἢ δῆλον ὅτι ἥν φαμεν ὄντως
οὐσίαν εἶναι; τὸ μὲν γὰρ γένεσις, ἀλλ᾽ οὐκ οὐσία πᾶν τὸ σωματικὸν εἶναι λέ-
γοιτ᾽ ἄν, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν, μεταλήψει δὲ
τοῦ ὄντος σῳζόμενον, καθ᾽ ὅσον ἂν αὐτοῦ μεταλαμβάνῃ."

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ Πλωτίνου διήλθομεν, συνιδεῖν οὐκ ἄτοπον καὶ τὰ d
Πορφυρίῳ ἐν τοῖς Πρὸς Βόηθον περὶ ψυχῆς *εἰρημένα·*

S. 372, 4—S. 373, 22: Plot. enn. IV 7, 8[5] (II 134—136 Volkmann, IV 203—205 Bréhier) 21 *γιν. — ὄν*: s. Plat. Tim. 28a

B (< diese Seite) I^{b}ON(D)V

1 *ἄλλους* ONV *ἄλλως* I^b | *δέχεσθαι* nml. *τὴν ψυχὴν τοὺς τύπους* | *ἐνεῖεν* Steph. *ἓν εἶεν* ONV *ἔνι ἓν* I^b | *ὡς* (ebenso 8) ONV *οὖσ᾽* I^b Steph. 2 *μηδὲ* I^b *οὐδὲ* ONV 4 *τὸ φυτικὸν* (ONV, *τὸ φυσικὸν* I^b) *das vegetative Prinzip* | *ἂν δόξειεν* I^b ∼ ONV | *μή τι* (*ob nicht etwa*) Mras *μήτε* I^b *μὴ* ONV *μήποτε* Steph. 5 *ᾖ*] *ἢ* ONV 6 *αὐαινομένου* I^b *αὐξανομένου* ONV 8 *ἦν*] *ἡ* I^b | *ὅλῳ* ONV *λόγω* I^b 9 *ὄγκῳ Masse* 11 *δ᾽ ἂν* (auch N)] *δὲ* D | *τοῦ* (auch D) < N 12 *γένοιτο μεριστή* Steph. nach D *μεριστὴ γέν.* (*μεριστὴ* < I^{b}ONV) | *αὐτῇ ψυχῇ* I^b | *ἄλλο* I^b *ἄλλη* ONV *ἄλλου* nach Kirchhoff Henry | *γίνεται* I^b *γίγνεται* ONV 13 *ἦν* < I^b 15 *παρὰ wegen* 18 *πρᾶξις* und *ποίησις* I^b *πράξεις* und *ποιήσεις* NV; O unleserlich, in G Lücke von 16 *τὴν* — 18 *καί* 20 *τὸ μὲν γὰρ* zu *πᾶν τὸ σωματ.* 21 *γιγνόμενον* ONV 22 *ἂν* und *μεταλαμβάνῃ* ONV *μεταλαμβάνει* (< *ἂν*) I^b 23 *Ἐπειδὴ* I^b *ἐπεὶ* ONV | *δὲ* hier ONV, nach *συνιδεῖν* I^b

ια'. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

"Πρὸς δὲ τὸν ἐντελέχειαν τὴν ψυχὴν εἰπόντα καὶ ἀκίνητον παντελῶς οὖσαν 11,1
κινεῖν | ὑπειληφότα ῥητέον, πόθεν οἱ ἐνθουσιασμοὶ τοῦ ζῴου μηδὲν μὲν ξυνιέντος (813)
ὧν ὁρᾷ τε καὶ λέγει, τῆς δὲ ψυχῆς καὶ τὸ μέλλον καὶ μὴ ἐνεστὼς βλεπούσης
καὶ κατὰ ταὐτὸ κινουμένης, πόθεν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ζῴου συστάσεως αἱ τῆς
ὡς ζῴου ψυχῆς βουλαί τε καὶ σκέψεις καὶ θελήσεις, ῥοπαὶ οὖσαι τῆς ψυχῆς
καὶ οὐ τοῦ σώματος;"

Εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει· 2

"Τὸ δὲ βαρύτητι ἀπεικάζειν τὴν ψυχὴν ἢ ποιότησι μονοειδέσι καὶ ἀκινή-
τοις σωματικαῖς, καθ' ἃς ἢ κινεῖται ἢ ποιόν ἐστι τὸ ὑποκείμενον, ἐκπεπτω- b
κότος ἣν τέλεον ἢ ἑκόντος ἢ ἄκοντος τῆς ψυχικῆς ἀξίας καὶ οὐδαμῶς καθεωρα-
κότος ὡς παρουσίᾳ μὲν τῆς ψυχῆς ζωτικὸν γέγονε τὸ τοῦ ζῴου σῶμα, ὡς πυρὸς
παρουσίᾳ θερμὸν τὸ παρακείμενον ὕδωρ, ψυχρὸν ὂν καθ' ἑαυτό, καὶ ἡλίου
ἀνατολῇ πεφώτισταί γε ὁ ἀήρ, σκοτεινὸς ὢν ἄνευ τῆς τούτου ἐκλάμψεως.
ἀλλ' οὔτε ἡ θέρμη τοῦ ὕδατος ἡ θερμότης ἦν τοῦ πυρὸς οὔτε τὸ πῦρ, οὔτε 3
τὸ ἐναέριον φῶς τὸ σύμφυτον τῷ ἡλίῳ φῶς· ὡσαύτως δὲ οὐδὲ ἡ τοῦ σώματος c
ἐμψυχία, ἥτις ἔοικε τῇ βαρύτητι καὶ τῇ περὶ σῶμα ποιότητι, ἡ ψυχὴ ἡ ἐν
τῷ σώματι καταταχθεῖσα, δι' ἣν καὶ πνοῆς τινος ζωτικῆς μετέσχε τὸ σῶμα."

Εἶθ' ἑξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· 4

"Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ὅσα περὶ αὐτῆς εἰρήκασιν ἄλλοι, αἰσχύνην ἡμῖν φέρει.
πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸς ὁ ἐντελέχειαν τιθεὶς τὴν ψυχὴν λόγος σώματος φυσι-
κοῦ ὀργανικοῦ; πῶς δὲ οὐκ αἰσχύνης γέμων ὁ πνεῦμά πως ἔχον αὐτὴν ἀποδι-
δοὺς ἢ πῦρ νοερόν, τῇ περιψύξει καὶ οἷον βαφῇ τοῦ ἀέρος ἀναφθὲν ἢ στομωθέν,

2-7 Porphyr. *Πρὸς Βόηθον περὶ ψυχῆς* fr. 6 (nur durch Eus. erhalten) 2 *τὸν — εἰπόντα*: s. Aristot. an. II 1 p. 412a 27f.: *διὸ ψυχή ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος* 9-18 Porphyr. ebd. fr. 7 20—S. 375, 4: ders. ebd. fr. 8

B (< diese Seite) I^bON(D)V

1 Die Überschrift in I^bONV (+ *ἀπὸ τὸ* [so] *πρὸς βοηθὸν περὶ ψυχῆς* I^b), < B mitsamt diesem Kapitel 5 *κατὰ ταὐτὸ ganz entsprechend dem, was sie erschaut* | *συστάσεως Konstitution* | *αἱ τῆς* ONV *ἥ τις* I^b 9 *ἢ ποιότησι* ODV *ἢ ποιότητι* N *ὁ ποιητὴς ἢ* I^b | *μονοειδέσι*] *μονοειδὲς ἢ* I^b | *ἀκίνητος* I^b 10 *καθ' ἃς*] *καθάπαξ* I^b 10f. *ἐκπεπτωκότος* usw.: *das wäre die Ansicht eines Mannes, der ... verlustig gegangen ist* 11 *ἀξίας* ONV *οὐσίας* I^b 12 *πυρὸς* (auch D) < N 14 *ἀνατολῇ·* V *ἀνατολή·* ON *ἀνατολαί·* I^b | *γε* Steph. *γὰρ* die Hss. 15 *θέρμη* ONV *θερμότης* I^b 16 *οὐδὲ* < I^b 18 *καταταχθεῖσα* I^b *καταχθεῖσα* OND *κατασχεθεῖσα* (aber *σχε* 1. H. auf Rasur) V | *δι'*] *δὲ* I^b 19 *μεθ' ἕτερα* I^b < ONV 20 *ἄλλοι*] *ἄλλαι* N^1 (verbess. 2. H.) D 22 *ἔχον* (verbinde *πνεῦμά πως ἔχον* [intrans.]) ONV *ἔχειν* I^b

ὅ τε ἀτόμων ἄθροισμα θεὶς ἢ ὅλως ἀπὸ σώματος αὐτὴν γεννᾶσθαι ἀποφαινό- d
μενος; ὃν δὴ λόγον ἐν *Νόμοις* ἀσεβῶν ἀσεβῆ εἶναι ἀπεφήνατο. αἰσχύνης οὖν
πάντες οὗτοι πλήρεις λόγοι. ἐπὶ δὲ τῷ λέγοντι αὐτοκίνητον οὐσίαν οὐκ ἄν
τις, φησίν, αἰσχυνθείη."

ιβ'. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΔΙΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΤΩΙ ΠΛΑΤΩΝΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ ΨΥΧΗΣ ΛΟΓΩΙ

|""Ἔτι τοῦ Πλάτωνος λέγοντος τὴν ψυχὴν διακοσμεῖν τὰ πάντα διήκου- 12,1
σαν διὰ πάντων, καὶ ταύτην ὑφ' ἧς καὶ οἱ λοιποὶ διοικεῖσθαι συγχωροῖεν ἂν (814)
ἕκαστα, καὶ μηδὲν ἄλλο εἶναι τὴν φύσιν ἢ ψυχὴν καὶ δηλονότι ψυχὴν οὐκ
ἄλογον καὶ ἐκ τούτων συνάγοντος, ὅτι πάντα κατὰ πρόνοιαν γίνεται, εἴ γε καὶ
κατὰ φύσιν· πρὸς οὐδὲν τούτων ἡμῖν Ἀριστοτέλης ὁμολογεῖ. οὐ γὰρ εἶναι 2
τὴν φύσιν ψυχήν, καὶ τὰ περὶ γῆν ὑπὸ μὲν φύσεως διοικεῖσθαι, ὑπὸ δὲ ψυχῆς
μὴ διοικεῖσθαι. εἶναι γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραγμάτων ἄλλας καὶ τὰς αἰτίας.
τῶν μὲν γὰρ οὐρανίων ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων αἰτίαν τὴν b
εἱμαρμένην ὑποτίθησι, τῶν δὲ ὑπὸ σελήνην τὴν φύσιν, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων
φρόνησιν καὶ πρόνοιαν καὶ ψυχήν, τὸ μὲν γλαφυρὸν ἐν ταῖς τοιαύταις διαιρέ-
σεσι παρεχόμενος, τὸ δὲ ἀναγκαῖον οὐ συνορῶν. εἰ γὰρ μὴ μία τις εἴη 3
δύναμις ἔμψυχος διήκουσα διὰ τοῦ παντὸς καὶ πάντα συνδοῦσα καὶ συνέχουσα,
οὔτ' ἂν εὐλόγως τὸ πᾶν οὔτε καλῶς διοικούμενον εἶναι δύναιτο. τῆς δ' αὐτῆς c
ἦν ἄρ' ἀβλεψίας καὶ πόλιν ἐλπίσαι ποτὲ καλῶς χωρὶς ἑνώσεως διαγενέσθαι
καὶ τὸ πᾶν τόδε ἡγήσασθαι πάγκαλον τῷ λόγῳ διαφυλάξειν, οἷόν περ φαί-

2 s. Plat. leg. 891 d (*οἱ λόγων ἁπτόμενοι ἀσεβῶν*) und e (*οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι*) 3 f. *ἐπὶ* usw. ist eine freie Wiedergabe von Plat. Phaedr. 245 e 7—S. 376, 8: Atticus, fr. 8 Mullach (FPhG III 201), fr. VIII Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 7 *τοῦ Πλάτωνος*: vgl. Plat. Crat. 400 a

B (ab 5) I^{b}ON(D)V

2 *ὃν* — 4 *αἰσχυνθείη* gehört nicht dem Eus., wie bisher alle Herausgeber angenommen haben, sondern noch dem Porph., s. Mras, Glotta 25 (1936) 184; auch die Anspielungen auf platonische Dialoge waren nicht erkannt worden 3 *πάντες οὗτοι πλήρεις* (*-ρης*) I^b *πλ. οὗτοι π.* ONV 4 *τι* I^b 5 f. Die Überschrift in BI^{b}ONV | *τῷ*^{1} < V | nach *λόγῳ* + *ἀπὸ τῶν αὐτῶν* I^b 8 *καὶ ταύτην und zwar die* | *ἀφ'* I^b 9 *καὶ*^{2} — 12 *ψυχήν* < B 12 *μὲν*] *μιᾶς* Steph. 12 f. *ὑπὸ δὲ* — *διοικεῖσθαι* B < I^{b}ONV; fehlt in allen bisherigen Ausgaben 13 nach *καὶ* + *ἄλλας* Vig. marg. 14 *ταυτὰ* BONV | *καὶ* < I^b 15 *-σιν* B 17 *συναιρῶν* B 19 *καλῶς* < I^b 20 *ἆρα* BONV 21 *τῷ λόγῳ* (*τὸν λόγον*? Mras) usw.: *daß man das All durch eine (derartige) Argumentation in seiner ganzen Schönheit erhalten würde, ohne daß man . . .* | *οἷόν*] *ὅν* I^b | *περ φ.*] *περχφ.* N *περιφ.* D

νεται, μὴ συνδήσαντα καὶ συναρμόσαντα ἑνός τινος ὁμοίου κοινωνίᾳ. καὶ 4
τοιοῦτον μέν τι πρᾶγμα τὸ διοικοῦν ἕκαστα εἶναί φησιν, οἷον ἀρχὴν εἶναι
κινήσεως, τοῦτο δὲ εἶναι ψυχὴν οὐ βούλεται, καίτοι τοῦ Πλάτωνος αὖ δει-
κνύντος ὅτι τοῖς κινουμένοις ἅπασιν ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς κινήσεως ἡ ψυχή. καὶ
ὃ μὲν ἂν ἔργον εἴη ψυχῆς λογικῆς καὶ φρονίμου τὸ μηδὲν μάτην ποιεῖν, d
τοῦτο ἀνατίθησι τῇ φύσει, τοῦ δὲ ὀνόματος αὐτῇ τῆς ψυχῆς οὐ μεταδίδω-
σιν, ὥσπερ ἐκ τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δυνάμεων τῶν πραγμάτων
λαμβανομένων."

ιγ'. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΔΙΑΠΑΙΞΑΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑΣ ΠΑΡΑ ΠΛΑΤΩΝΙ ΙΔΕΑΣ ΑΣ ΟΥΚ ΑΓΝΟΕΙΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΒΡΑΙΩΝ ΗΔΗ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΣΥΝΕΣΤΗΣΑΝ ΛΟΓΟΙ

| "Τὸ δὲ κεφάλαιον καὶ τὸ κῦρος τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως, ἡ περὶ τῶν **13,1**
νοητῶν διάταξις, ἠτίμασται καὶ προπεπηλάκισται καὶ παντοίως, τό γε ἐξὸν (815)
ἐπ' Ἀριστοτέλει, περιύβρισται. οὐ γὰρ δυνάμενος ἐννοῆσαι διότι τὰ μεγάλα
καὶ θεῖα καὶ περιττὰ τῶν πραγμάτων παραπλησίου τινὸς δυνάμεως εἰς ἐπίγνω-
σιν δεῖται, τῇ δ' αὑτοῦ λεπτῇ καὶ ταπεινῇ δριμύτητι πιστεύων, ἥτις διαδῦναι
μὲν τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀλήθειαν ἰδεῖν ἐδύνατο, τῆς
δ' ὄντως ἀληθείας ἐποπτεῦσαι τὸ πεδίον οὐχ οἵα τε ἦν, αὑτῷ κανόνι καὶ κριτῇ b
τῶν ὑπὲρ αὐτὸν χρησάμενος ἀπέγνω τινὰς εἶναι ἰδίας φύσεις, οἵας Πλάτων
ἔγνω, λήρους δὲ καὶ τερετίσματα καὶ φλυαρίας ἐτόλμησεν εἰπεῖν τὰ τῶν ὄντων
ἀνώτατα. τὸ μὲν οὖν ἄκρον τε καὶ ἔσχατον τῶν Πλάτωνος φιλοσοφημά- 2
των ἐστὶ τὸ περὶ τὴν νοητὴν ταύτην καὶ ἀΐδιον οὐσίαν τὴν τῶν ἰδεῶν, 'ἔνθα
δὴ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος ψυχῇ πρόκειται.' ὁ μὲν γὰρ μετασχὼν καὶ
ἐφικόμενος αὐτῆς πάντως εὐδαίμων, ὁ δὲ ἀπολειφθεὶς καὶ ἀδυνατήσας θεω- c

S. 375, 7—S. 376, 8: Atticus, fr. 8 Mullach (FPhG III 201), fr. VIII Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 3f. s. Plat. Phaedr. 245c 12—S. 378, 2: Atticus, fr. 9 Mullach (ebd. 201f.), fr. IX Baudry 18 s. Plat. Phaedr. 248b *τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον* 20 *τερετίσματα*: s. Aristot. an. post. I 22, 4 p. 83a 33 22f. Plat. Phaedr. 247b

BI^{b}ON(D)V

2 *μέν τι*] *μέντοι* BN | *πρα×* Lücke von etwa 8 Buchstaben + *διοικοῦν* I^b 3 *δ'* BONV | *οὐ* BONV *ὁμολογεῖν οὐ* I^b | *καὶ τοῦ* ND | *αὖ* Mras *αὐτὰ* die Hss. *αὐτοῦ* Steph. 5 *μηδὲ* OV 9-11 Die Überschrift in BI^{b}ONV | *διαπαίζοντα* B | *παρὰ Πλάτωνος* I^b | *καὶ οἱ Ἑβρ.* < I^b | *συνεστήσαντο* I^b | nach *λόγοι* + *ἀπὸ τῶν Ἀττικοῦ* I^b 12 *δὲ* < I^b 13 *γε τό γε* I^b 14 *διότι* daß (s. das Wortregister) 16 *αὑτοῦ* Steph. *αὐτοῦ* die Hss. | *διανύναι* I^b 17 *ἠδύνατο* B 18 *παιδίον* I^b | *οὐχ* — S. 377, 9 *Πλάτωνος* < B | *οὐχ οἵα τε*] *οὐ κοῖα τε* I^b | *αὑτῷ* Vig. *αὐτῷ* die Hss. | *κανόνι*] *κακόν τ' αὖ* I^b 22 *εἰδεῶν* I^b 23 *ψυχῇ* I^b Pl. *τῇ ψ.* ONV

ρὸς γενέσθαι πάντως ἄμοιρος εὐδαιμονίας καταλείπεται. καὶ διὰ τοῦτο 3
Πλάτων τε πανταχῇ διαγωνίζεται, δεικνὺς τὴν ἰσχὺν τούτων τῶν φύσεων·
οὔτε γὰρ αἰτίαν ὡντινωνοῦν ἀποδοῦναί φησιν οἷόν τε εἶναι καλῶς, ἂν μὴ τού-
των μεθέξει, οὔτε γνῶσίν τινος ἀληθοῦς, ἂν μὴ τῇ πρὸς ταῦτα ἀναφορᾷ, ἀλλ'
οὐδὲ λόγου μετέσεσθαί τισιν, εἰ μὴ τὴν τούτων οὐσίαν ὁμολογήσειαν· οἵ 4
τ' αὖ τὰ τοῦ Πλάτωνος συνιστάναι ἐγνωκότες τὸν πλεῖστον ἀγῶνα τῶν λόγων
ἐν τούτῳ τίθενται πάνυ ἀναγκαίως. οὐδὲν γὰρ ἔτι τὸ Πλατωνικὸν ἀπολείπεται,
εἰ μὴ τὰς πρώτας καὶ ἀρχικωτάτας φύσεις ταύτας συγχωρήσεταί τις αὐτοῖς d
ὑπὲρ Πλάτωνος. ταῦτα γάρ ἐστιν οἷς μάλιστα τῶν ἄλλων ὑπερέχει. νοή- 5
σας γὰρ θεὸν πρὸς αὐτὰ τῶν ἁπάντων πατέρα καὶ δημιουργὸν καὶ δεσπότην
καὶ κηδεμόνα καὶ γνωρίζων ἐκ τῶν ἔργων τὸν τεχνίτην πρότερον νοῆσαι τοῦτο
ὃ μέλλει δημιουργήσειν, εἶθ' οὕτω τῷ νοηθέντι κατόπιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων
προσάγειν τὴν ὁμοιότητα, ταὐτὸν δή, τὰ τοῦ θεοῦ νοήματα πρεσβύτερα τῶν
πραγμάτων, τὰ τῶν γενομένων παραδείγματα ἀσώματα καὶ νοητά, κατὰ τὰ
αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα ἀεί, μάλιστα μὲν καὶ πρώτως αὐτὰ ὄντα, παραί|τια (816)
δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ εἶναι τοιαῦτα ἕκαστα, οἷά περ ἐστί, κατὰ τὴν πρὸς
αὐτὰ ὁμοιότητα συνιδὼν ὁ Πλάτων ὄντα οὐ ῥᾷστα ὀφθῆναι, οὐ μὴν οὐδὲ
λόγῳ σαφῶς δηλωθῆναι δυνάμενα, αὐτὸς ὡς οἷόν τε ἦν ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν
καὶ φρονῆσαι καὶ παρασκευάσαι τοὺς μέλλοντας ἐπακολουθήσειν πραγματευσά-
μενος ταῦτα καὶ τὴν σύμπασαν αὐτοῦ φιλοσοφίαν εἰς τοῦτο συνταξάμενος,

S. 376, 12—S. 378, 2: Atticus, fr. 9 Mullach (FPhG III 201f.), fr. IX Baudry (zit. zu S. 7, 3ff.) 4 *μεθέξει*: s. Plat. Parm. 132d *καὶ ἡ μέθεξις αὕτη* usw. 4f. *ἀλλ' οὐδὲ* usw.: s. ebd. 135bc *εἴ γέ τις* usw.

BI^bON(D)V

2 *διχαγωνίζεται* O 4 *μεθέξει* (natürlich Substantiv)] *μεθέξῃ* V | *ταῦτα*] *ταύτας* Vig. marg., aber s. 9 *ταῦτα* und 10 *αὐτά*, wo ebenfalls die Ideen gemeint sind 5 *τὴν* < I^b 5f. *οἵ τ' αὖ τὰ* Steph. *οἱ ταῦτα* die Hss. 6 *συνιστάναι beweisen* | *ἐγνωκότες die sich dafür entschieden haben* 7 *γὰρ* < I^b 8 *αὐτοῖς*: gemeint *οἵ τ' — ἐγνωκότες* 9 *οἷς* BONV *οἷα* I^b (aber dann müßte es *ὑπερέχειν* heißen) | *μᾶλλον* I^b 10 *πρὸς αὐτὰ* (*im Hinblick auf die Ideen*)] *αὐτὸς ὡς* Steph. | *τῶν* I^bV *τὸν* BON | *δημιουργὸν* nach *δεσπότην* B 12 *δημιουργήσειεν* (trotz *μέλλει*) ON | *οὕτως* BONV | *τῶν νοηθέντων* BV^1 (aber aus *τῷ νοηθέντι*) 13 *προάγειν* B | *ταὐτὸν* (*die Identität*): Apposition zu *τὴν ὁμοιότητα* | was von *τὰ* an folgt, ist abhängig von 17 *συνιδὼν* 14f. *ταυτὰ* BONV 15 *καὶ*^2 vor *μάλιστα* I^b | *αὐτὰ ὄντα an und für sich seiend* | *παραίτια*: s. S. 357, 19 16 *ἕκαστον* I^b 18 *δυνάμενα*] *λεγόμενα* B | *αὐτὸς* — S. 378, 4 *ἀρκεσθέντες* < B 20 *αὑτοῦ* Steph. *αὐτοῦ* die Hss.

περὶ ταῦτά φησι καὶ τὴν τούτων νόησιν καὶ τὴν σοφίαν εἶναι καὶ τὴν ἐπιστή-
μην, δι᾽ ἧς τὸ ἀνθρώπινον τέλος καὶ ἡ μακαριστὴ βιοτὴ παραγίνεται." b

Τοσαῦτα ὁ Ἀττικός. παρῆν δὲ καὶ τούτων ἔτι πλείω ἐκ τῆς δηλωθείσης 6
παραθέσθαι τοῦ ἀνδρὸς γραφῆς· πλὴν ἀλλὰ τοῖς ἐκτεθεῖσιν ἀρκεσθέντες
μεταβησόμεθα καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Στωϊκῶν αἵρεσιν. Σωκράτους τοίνυν 7
ἀκουστὴς ἐγένετο Ἀντισθένης, Ἡρακλεωτικός τις ἀνὴρ τὸ φρόνημα, ὃς
ἔφη τοῦ ἥδεσθαι τὸ μαίνεσθαι κρεῖττον εἶναι· διὸ καὶ παρῄνει τοῖς γνωρίμοις c
μηδέποτε χάριν ἡδονῆς δάκτυλον ἐκτείνειν. τούτου δὲ ἀκουστὴς γέ- 8
γονε Διογένης ὁ Κύων, ὃς καὶ αὐτὸς θηριωδέστατα φρονεῖν δόξας πολλοὺς
ἐπηγάγετο. τοῦτον Κράτης διεδέξατο· Κράτητος δὲ ἐγένετο Ζήνων ὁ Κι-
τιεύς, ὁ τῆς τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων αἱρέσεως καταστὰς ἀρχηγός. Ζήνωνα 9
δὲ Κλεάνθης διεδέξατο, Κλεάνθην δὲ Χρύσιππος, τοῦτον δὲ Ζήνων ἕτερος
καὶ οἱ καθεξῆς. λέγονται δ᾽ οὗτοι πάντες διαφερόντως καὶ βίου στερροῦ
καὶ διαλεκτικῆς ἐπιμεληθῆναι. τά γέ τοι τῆς κατ᾽ αὐτοὺς φιλοσοφίας δόγ-
ματα ὧδέ πως ἔχει·

ιδ΄. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΣΤΩΙΚΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΟΠΩΣ ΤΕ Ο ΖΗΝΩΝ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ ΑΠΕΔΙΔΟΥ ΛΟΓΟΝ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

"Στοιχεῖον εἶναί φασι τῶν ὄντων τὸ πῦρ, καθάπερ Ἡράκλειτος, τούτου **14,1**
δ᾽ ἀρχὰς ὕλην καὶ θεόν, ὡς Πλάτων. ἀλλ᾽ οὗτος ἄμφω σώματά φησιν εἶναι, d

7 f. *τοῦ — ἐκτείνειν*: Thdrt. XII 47 19—S. 379, 8: Aristocles *Περὶ φιλοσοφίας* VII. B., fr. 8 (von Mullach übersehen); nur durch Eusebius erhalten

BI^{b}ON(D)V

2 beachte die feierliche Klausel: – ◡◡ – ◡◡ – ◡ – **5** *μεταβησώμεθα* ON; *ἀλλὰ τούτων ἅλις· μεταβατέον δὲ* (es folgt *καὶ ἐπὶ*) B **6** *Ἀντισθένης*: *η* ausgebess. N (1. ? H.), *Ἀντισθένους* D | *Ἡρακλεωτικός*: ein Witz in Hinblick auf Herakles als Vorbild der Kyniker und speziell auf eine gleichnamige Schrift des Antisthenes; aber da *Ἡρακλεώτης* das Ethnikon zu *Ἡράκλεια* ist, wäre der Witz doch nur am Platz, wenn Antisthenes Beziehungen zu einer der *Ἡράκλεια* genannten Städte gehabt hätte (wovon nichts bekannt ist). Doch vergleiche Athenaeus XI 500a, wo es von böotischen Trinkgefäßen (*σκύφοι*) heißt: . . . *χρησαμένου . . . πρώτου Ἡρακλέους τῷ γένει· διὸ καὶ Ἡρακλεωτικοὶ πρός τινων καλοῦνται*, aber im folgenden ein Bestandteil derselben als *Ἡράκλειος δεσμός* bezeichnet wird. Mras **7** *ἥδεσθαι* (auch D)] in N *η* (von 1. ? H.) ausgebess., 'aus'; *εἴδεσθαι* O **8** *δακτύλιον* I^{b} **10** *ἐγένετο* nml. *ἀκουστής* **10f.** *Κητιεύς* I^{b} *Κιττιεύς* BONV **11** *τῶν* < I^{b} | *καταστὰς* ONV *καὶ ταύτης* I^{b} < B **13** *δ᾽* < B **15** *ἔχει* Steph. *περιέχει* die Hss. **16-18** Überschrift in BI^{b}ONV | *τε* < BONV | *Ἀπὸ — φιλοσ.* < V | *ἑβδόμου*] *ζ΄* ON | *σοφίας* B **19** *φασι* BO* *φησι* $I^{b}O^{1}$NV | *καθὰ* I^{b}

καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, ἐκείνου τὸ πρῶτον ποιοῦν αἴτιον ἀσώματον
εἶναι λέγοντος. ἔπειτα δὲ καὶ κατά τινας εἱμαρμένους χρόνους ἐκ|πυροῦσθαι 2
τὸν σύμπαντα κόσμον, εἶτ' αὖθις πάλιν διακοσμεῖσθαι. τὸ μέντοι πρῶτον (817)
πῦρ εἶναι καθαπερεί τι σπέρμα, τῶν ἁπάντων ἔχον τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας τῶν
γεγονότων καὶ τῶν γιγνομένων καὶ τῶν ἐσομένων· τὴν δὲ τούτων ἐπιπλοκὴν
καὶ ἀκολουθίαν εἱμαρμένην καὶ ἐπιστήμην καὶ ἀλήθειαν καὶ νόμον εἶναι τῶν
ὄντων ἀδιάδραστόν τινα καὶ ἄφυκτον. ταύτῃ δὲ πάντα διοικεῖσθαι τὰ κατὰ
τὸν κόσμον ὑπέρευ, καθάπερ ἐν εὐνομωτάτῃ τινὶ πολιτείᾳ."

ιε'. ΟΠΟΙΑΝ ΔΟΞΑΝ ΕΠΑΓΟΝΤΑΙ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ· ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΜΗΣ ΑΡΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΥ

""Ὅλον δὲ τὸν κόσμον σὺν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι προσαγορεύουσι θεόν· **15,1**
τοῦτον δὲ ἕνα μόνον εἶναί φασι καὶ πεπερασμένον καὶ ζῷον καὶ ἀΐδιον καὶ b
θεόν. ἐν γὰρ τούτῳ πάντα περιέχεσθαι τὰ σώματα, κενὸν δὲ μηδὲν ὑπάρχειν c
ἐν αὐτῷ. τὸ γὰρ ἐκ πάσης τῆς οὐσίας ποιὸν προσαγορεύεσθαι <κόσμον καὶ>
τὸ κατὰ τὴν διακόσμησιν τὴν τοιαύτην καὶ διάταξιν ἔχον. διὸ κατὰ μὲν 2
τὴν προτέραν ἀπόδοσιν ἀΐδιον τὸν κόσμον εἶναί φασι, κατὰ δὲ τὴν διακόσμησιν
γενητὸν καὶ μεταβλητὸν κατὰ περιόδους ἀπείρους γεγονυίας τε καὶ ἐσομένας.
καὶ τὸ μὲν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας ποιὸν κόσμον ἀΐδιον εἶναι καὶ θεόν· 3
λέγεσθαι δὲ κόσμον σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀέρος καὶ γῆς καὶ θαλάττης
καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς φύσεων· λέγεσθαι δὲ κόσμον καὶ τὸ οἰκητήριον θεῶν καὶ d
ἀνθρώπων <καὶ> <τὸν ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων> καὶ τῶν ἕνεκα τούτων γενο-

12—S. 380, 17: Arius Didymus, *'Επιτομή* fr. 29 Diels (Doxogr. Gr. 464f.), nur durch Eus. erhalten

BI^{b}ON(D)V

1 *τὸ*^{3} < I^b **2** *εἱμαρμένους* BONV *εἱμαρμένους ὡρισμένους* I^b **3** *εἶτα'* BONV | *μέντοι*] *μὲν* I^b | vor *πρῶτον* von B^1 *παραυτ* durchgestrichen **4** *πῦρ εἶναι* BONV *παραινεῖ* I^b **8** *ὑπέρευ* < B | *ἐν* < I^b | *εὐνομωτάτω τίνι τε τῇ* I^b **9-11** Die Überschrift in BI^{b}ONV | *περὶ τοῦ θ.* BON | *περὶ τῆς* BV | *ἀπὸ τῆς ἐπιτομῆς* I^b *ἀπὸ τῶν* B *ἀπὸ τοῦ* ON *ἀπὸ* V **13** *πεπερασμένον*] *πεφασμένον* B **13f.** *καὶ θεόν* < B **14** *ἐν γ. τούτῳ*] *ἐκ τὸν* (so) *τούτω* B **15** *<κόσμον καὶ>* Diels (s. 19f.) < die Hss. **16** *ἔχον* intrans. **16f.** *κατὰ — ἀπόδοσιν* (*Angabe*): s. 13 **18** *γενητὸν* (auch D)] *γεννητὸν* ON* (ein *ν* ausradiert) **19** *καὶ*^{1} — S. 380, 3 *συνεστῶσα* < B **20** *<καὶ> σύστημα* Diels (nach Heine) **21** *δὲ* < I^b **22** *<καὶ>* Mras (s. S. 380, 1f. *τό τε οἰκητήριον καὶ τὸ*) *<ἢ>* Diels < die Hss. | *<τὸν ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων>* Diels < die Hss. | *τῶν*] *τὸν* I^b

μένων συνεστῶτα. ὃν γὰρ τρόπον πόλις λέγεται διχῶς, τό τε οἰκητήριον καὶ 4
τὸ ἐκ τῶν ἐνοικούντων σὺν τοῖς πολίταις σύστημα, οὕτως καὶ ὁ κόσμος οἱονεὶ
πόλις ἐστὶν ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων συνεστῶσα, τῶν μὲν θεῶν τὴν ἡγεμονίαν
ἐχόντων, τῶν δὲ ἀνθρώπων ὑποτεταγμένων. κοινωνίαν δ' ὑπάρχειν πρὸς 5
ἀλλήλους διὰ τὸ λόγου μετέχειν, ὅς ἐστι φύσει νόμος· τὰ δ' ἄλλα πάντα γεγονέναι
τούτων ἕνεκα. οἷς ἀκολούθως νομιστέον προνοεῖν τῶν ἀνθρώπων τὸν τὰ ὅλα
διοικοῦντα θεόν, εὐεργετικὸν ὄντα καὶ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον | δίκαιόν τε (818)
καὶ πάσας ἔχοντα τὰς ἀρετάς. διὸ δὴ καὶ Ζεὺς λέγεται ὁ κόσμος, ἐπειδὴ 6
τοῦ ζῆν αἴτιος ἡμῖν ἐστι. καθ' ὅσον δὲ εἱρομένῳ λόγῳ πάντα διοικεῖ ἀπαρα-
βάτως ἐξ ἀϊδίου προσονομάζεσθαι Εἱμαρμένην· Ἀδράστειαν δέ, ὅτι οὐδὲν
ἔστιν αὐτὸν ἀποδιδράσκειν· Πρόνοιαν δ' ὅτι πρὸς τὸ χρήσιμον οἰκονομεῖ
ἕκαστα. ἡγεμονικὸν δὲ τοῦ κόσμου Κλεάνθει μὲν ἤρεσε τὸν ἥλιον εἶναι 7
διὰ τὸ μέγιστον τῶν ἄστρων ὑπάρχειν καὶ πλεῖστα συμβάλλεσθαι πρὸς τὴν
τῶν ὅλων διοίκησιν, ἡμέραν καὶ ἐνιαυτὸν ποιοῦντα καὶ τὰς ἄλλας ὥρας. b
τισὶ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως ἔδοξε γῆν τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι τοῦ κόσμου, 8
Χρυσίππῳ δὲ τὸν αἰθέρα τὸν καθαρώτατον καὶ εἰλικρινέστατον, ἅτε πάντων
εὐκινητότατον ὄντα καὶ τὴν ὅλην περιάγοντα τοῦ κόσμου φοράν."

Ταῦτα μὲν ἡμῖν ἀπὸ τῆς Ἐπιτομῆς *Ἀρείου Διδύμου προκείσθω· πρὸς* 9
δὲ τὴν περὶ θεοῦ τῶν Στωϊκῶν δόξαν ἀπαρκεῖ παραθέσθαι τὰς Πορφυρίου
λέξεις ἐν τοῖς πρὸς Βόηθον *ἀντιγραφεῖσιν αὐτῷ* Περὶ ψυχῆς *τοῦτον ἐχούσας*
τὸν τρόπον·

ιϛ'. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΣΤΩΙΚΩΝ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΔΟΞΑΝ

"Τὸν δὲ θεὸν οὐκ ὀκνοῦσι πῦρ νοερὸν εἰπόντες ἀΐδιον καταλείπειν καὶ **16,1**
φθείρειν μὲν πάντα λέγειν καὶ ἐπινέμεσθαι, ὡς τοιοῦτον ὂν πῦρ οἷον τὸ ἡμῖν c d

S. 379, 12—S. 380, 17: Arius Didymus, fr. 29 Diels (Doxogr. Gr. 464f.) 10 *Ἀδράστειαν* — 12 *ἕκαστα*: vgl. Thdrt. VI 12 23—S. 381, 7: Porphyrius, *Πρὸς Βόηθον περὶ ψυχῆς*, fr. 9: nur durch Eusebius erhalten

BI^bON(D)V

2 *οὕτω* V | *οἱονεὶ* I^b *οἷον* ONV 3 *καὶ τῶν* B 4 *δὲ*] *δ'* BON | *δ'* < B 9 *εἱρ. λόγῳ* < B 10 *ἐξ ἀϊδ.* < B | *Ἀδράστιον* I^b | *οὐδὲν* BI^b Thdrt. *οὐδ'* ONV (verbess. 1. H.) 11 *ἀποδιδράσκον* B | *δὲ* B | *οἰκονομεῖν* I^b 12 *Κλεάνθει μὲν ἤρεσε*] *Κλεάνθης μὲν εἶπε* B 18 *ἡμῖν* < B | *τῆς Ἐπιτ.* < B | *τοῦ Διδ.* B 19 *ἀπαρκεῖ* — 21 *τρόπον*] *προκείσθω τὰ Πορφυρίου πρὸς Βόηθον εἰρημένα* B 22f. Die Überschrift in BI^bONV; nach *δόξαν* + *ἀπὸ τῶν πρὸς βοηθὸν περὶ ψυχῆς* I^b 23 *δὲ* < I^b | *νοερὸν εἰπ.* BI^b ∼ ONV | *καταλιπεῖν* I^b 24 *φθείρειν*: Subjekt *πῦρ*

συνεγνωσμένον, ἀντιλέγειν τε τῷ Ἀριστοτέλει παραιτουμένῳ τὸν αἰθέρα ἐκ
πυρὸς λέγειν τοιούτου. ἀπαιτούμενοι δὲ πῶς τὸ τοιοῦτον ἐπιδιαμένει 2
πῦρ, ἀλλοῖον μὲν πῦρ οὐ λέγουσιν εἶναι, τὸ τοιοῦτον δ' εἰπόντες καὶ πιστεύειν
αὐτοῖς ἀξιώσαντες εἰποῦσι τῇ ἀλόγῳ πίστει ταύτῃ ἐπισυνάπτουσιν, ὅτι καὶ
ἀΐδιόν ἐστι, καίπερ ἐκ μέρους καὶ τὸ αἰθέριον σβέννυσθαι καὶ ἀνάπτεσθαι
τιθέντες. ἀλλὰ τὴν τούτων πρὸς μὲν τὰ αὐτῶν ἀβλεψίαν, πρὸς δὲ τὰ τῶν πα-
λαιῶν ῥᾳθυμίαν τε καὶ καταφρόνησιν τί ἄν τις ἐπιὼν ἐπὶ πλέον μηκύνοι;"

ιζ'. ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΝ ΕΙΗ ΣΩΜΑ ΤΟ ΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΣΤΩΙΚΟΥΣ· ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΑΓΑΘΟΥ ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ

| "Ἀλλὰ τί δή ἐστι τὸ ὄν; ἆρα ταυτὶ τὰ στοιχεῖα τὰ τέτταρα, ἡ γῆ καὶ 17,1
τὸ πῦρ καὶ αἱ ἄλλαι δύο μεταξὺ φύσεις; ἆρα οὖν δὴ τὰ ὄντα ταῦτά ἐστιν, ἤτοι (819)
ξυλλήβδην ἢ καθ' ἕν γέ τι αὐτῶν; Καὶ πῶς, ἅ γέ ἐστι καὶ γενητὰ καὶ παλιν- b
άγρετα, εἴ γε ἔστιν ὁρᾶν αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων γινόμενα καὶ ἐπαλλασσόμενα καὶ
μήτε στοιχεῖα ὑπάρχοντα μήτε συλλαβάς; Σῶμα μὲν ταυτὶ οὕτως οὐκ ἂν εἴη 2
τὸ ὄν. ἀλλ' ἆρα ταυτὶ μὲν οὔ, ἡ δ' ὕλη δύναται εἶναι ὄν; Ἀλλὰ καὶ αὐτῇ<ν>
παντὸς μᾶλλον ἀδύνατον, ἀρρωστίᾳ τοῦ μένειν· ποταμὸς γὰρ ἡ ὕλη ῥοώδης
καὶ ὀξύρροπος, βάθος καὶ πλάτος καὶ μῆκος ἀόριστος καὶ ἀνήνυτος."
Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· 3

10-17 Numenius, *Περὶ τἀγαθοῦ* I. Buch: fr. 12 Leemans, fr. XI Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19), fr. 6 Mullach (FPhG III 164). Der ganze Abschnitt aus Numenius' Werk hat dialogische Form

BI^{b}ON(D)V. Mit dem 16. Kap. (*μηκύνοι*) schließt I^b fol. 294^v Zeile 13. Da alles, was in I noch folgt, von I^a aus B abgeschrieben ist (s. Einleitung Bd. I S. XXV), scheidet vom 17. Kapitel an I gänzlich aus

1 *ἀντιλέγειν — παραιτ.* (auch N) < D 2 *τοιούτου* BONV *τοιοῦτοι* I^b 3 *τὸ* < I^b | *καὶ* < I^b 4 *ἀξ. εἰπ.* I^b ~ (-σιν) BONV | *πίστει ταύτῃ* I^b ~ BONV 5 *καίπερ* BONV *καὶ πῦρ* I^b 6 *αὐτῶν* Gaisf. *αὑτῶν* BONV *αὐτὰ* I^b 7 *τε καὶ καταφρ.* < B | *τί*] *τίς* I^b | *ἐπιὼν* BI^b *εἰπὼν* ONV | *μηκύνῃ* B 8f. Die Überschrift in BONV | *Ὅτι δὴ* B | *πρώτου* B *ᾱ'* ON; *Ἀπὸ — ταγ.* < V 10f. *ἡ — φύσεις* < B 11 *ἆρα* B *ἆρ'* ONV 12 *τι* B *τοι* ONV | *γενητὰ* B, *-νν-* ONV 12f. *καὶ παλινάγρετα* < B 14 *μήτε*[1] *— συλλαβάς*: ein Witz, der auf der Doppelbedeutung von *στοιχεῖον* (*Element* und *Buchstabe*) sowie auf der von *συλλαβή* (*Zusammenfassung* und *Silbe*) beruht | *Σῶμα* — S. 382, 10 *διαλεγ.* < B | *Σῶμα*: *als Körper* | *ταυτὶ* (*die 4 Elemente*) *οὕτως*] *ταύτῃ* [*οὕτως*] Usener, Kl. Schr. I 371f. 15 *δὲ* ONV | *αὐτὴν* Usener ebd. 371 *αὐτῇ* die Hss.

“Ὥστε καλῶς ὁ λόγος εἴρηκε φάς, εἰ ἔστιν ἄπειρος ἡ ὕλη, ἀόριστον c
εἶναι αὐτήν· εἰ δὲ ἀόριστος, ἄλογος· εἰ δὲ ἄλογος, ἄγνωστος. ἄγνωστον δέ γε
οὖσαν αὐτὴν ἀναγκαῖον εἶναι ἄτακτον, ὡς τεταγμένα γνωσθῆναι πάνυ δήπου-
θεν ἂν εἴη ῥᾴδια· τὸ δὲ ἄτακτον οὐχ ἕστηκεν, ὅ τι δὲ μὴ ἕστηκεν, οὐκ ἂν εἴη ὄν.
τοῦτο δὲ ἦν ὅπερ ἡμῖν αὐτοῖς ὡμολογησάμεθα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ταυτὶ 4
πάντα συνενεχθῆναι τῷ ὄντι ἀθέμιστον εἶναι. Δοξάτω μάλιστα μὲν πᾶσιν, εἰ δὲ
μή, ἀλλ' ἐμοί. Οὐκοῦν φημι τὴν ὕλην οὔτε αὐτὴν οὔτε τὰ σώματα εἶναι ὄν. d
Τί οὖν δή; ἢ ἔχομεν παρὰ ταῦτα ἄλλο τι ἐν τῇ φύσει τῇ τῶν ὅλων; Ναί. 5
τοῦτο οὐδὲν εἰπεῖν ποικίλον, εἰ τόδε πρῶτον μὲν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἅμα πειρα-
θείημεν διαλεγόμενοι· ἐπειδὴ τὰ σώματά ἐστι φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ 6
καὶ πεφορημένα καὶ οὐδ' ἐν ταὐτῷ μένοντα, ἆρ' οὐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς
ἔδει; Παντὸς μᾶλλον. Εἰ μὴ τύχοι δὲ τούτου, ἆρα μείνειεν ἄν; Παντὸς ἧττον.
Τί οὖν ἐστι τὸ κατασχῆσον; εἰ μὲν δὴ καὶ τοῦτο εἴη σῶ|μα, Διὸς Σω- 7
τῆρος δοκεῖ ἂν ἐμοὶ δεηθῆναι αὐτὸ παραλυόμενον καὶ σκιδνάμενον. εἰ μέν- 8
τοι χρὴ αὐτὸ ἀπηλλάχθαι τῆς τῶν σωμάτων πάθης, ἵνα κἀκείνοις κεκυκημένοις (820)
τὴν φθορὰν ἀμύνειν δύνηται καὶ κατέχῃ, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ ἄλλο τι εἶναι ἢ μόνον
γε τὸ ἀσώματον· αὕτη γὰρ δὴ φύσεων πασῶν μόνη ἕστηκε καὶ ἔστιν ἀραρυῖα καὶ
οὐδὲν σωματική. οὔτε γοῦν γίνεται οὔτε αὔξεται οὔτε κίνησιν κινεῖται ἄλλην
οὐδεμίαν, καὶ διὰ ταῦτα καλῶς δίκαιον ἐφάνη πρεσβεῦσαι τὸ ἀσώματον.”

ιη'. ΟΠΩΣ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΕΚΠΥΡΩΣΕΩΣ ΔΟΞΑΖΟΥΣΙΝ

“Ἀρέσκει δὲ τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως ταύτης ἐξαιθεροῦ- 18,1
σθαι πάντα, κατὰ περιόδους τινὰς τὰς μεγίστας εἰς πῦρ αἰθερῶδες ἀναλυο- b
μένων πάντων.”

1-19 Numenius fr. 13 Leemans, fr. XII Thedinga (s. zu Bd. I S. 493, 19), noch fr. 6 Mullach (FPhG III 164 f.) 22-24 Arius Didymus, fr. 36 Diels (Doxogr. Gr. 468); größtenteils nur durch Eus. erhalten

BON(D)V

2 *ἄλογος*[1]] *ἄλογον* Steph. | *ἄγνωστον* (statt *-ος*) Steph. 4 *ῥαδία* ONV 6 *συνενεχθῆναι in Kontakt treten mit* 8 *ἢ* ONV 10 *ἐπειδὴ* Mras *ἐπεὶ δὲ* die Hss. 11 *πεφορημένα in rascher Bewegung befindlich* 12 *τύχῃ* B | *μέν^{οι}ειεν* N (*οι* 1. ? H.) *μὲν εἶεν* D 13f. *Διὸς σωτῆρος* < B 14 *δοκῇ* B | *αὐτὸ* usw. *es selber, weil ...* | *εἰ* Steph. *ἢ* BV *ἡ* ON 15 *τῶν* < B | *κεκυκημένοις* V ($κ^3$ eingeflickt 1. H.) *κεκυημένοις* ONV* < B 16 *καὶ* < B 17 *αὕτη* Steph. *αὐτὴ* die Hss. | *-κεν* B 18 *ἄλλην*: denn auch Werden und Wachsen sind Bewegungen 20f. Die Überschrift in BONV (*τῆς* [auch D] < N) 22 *'Αρέσκει* B *ἀρκέσει* ONV; s. S. 383, 7

Καὶ ἑξῆς ἐπάγει·
„Ἐκ τούτων δὲ δῆλον ὅτι Χρύσιππος ἐπὶ τῆς οὐσίας οὐ ταύτην παρεί- 2
ληφε τὴν σύγχυσιν· ἀδύνατον γάρ· ἀλλὰ τὴν ἀντὶ τῆς μεταβολῆς λεγομένην.
οὐ γὰρ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου κατὰ περιόδους τὰς μεγίστας γινομένης φθορᾶς c
κυρίως παραλαμβάνουσι τὴν φθορὰν οἱ τὴν εἰς πῦρ ἀνάλυσιν τῶν ὅλων δογματί-
ζοντες, ἣν δὴ καλοῦσιν ἐκπύρωσιν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς κατὰ φύσιν μεταβολῆς χρῶνται
τῇ προσηγορίᾳ τῆς φθορᾶς. ἀρέσκει γὰρ τοῖς Στωϊκοῖς φιλοσόφοις τὴν 3
ὅλην οὐσίαν εἰς πῦρ μεταβάλλειν, οἷον εἰς σπέρμα, καὶ πάλιν ἐκ τούτου αὐτὴν
ἀποτελεῖσθαι τὴν διακόσμησιν, οἵα τὸ πρότερον ἦν. καὶ τοῦτο τὸ δόγμα τῶν
ἀπὸ τῆς αἱρέσεως οἱ πρῶτοι καὶ πρεσβύτατοι προσήκαντο, Ζήνων τε καὶ Κλε- d
άνθης καὶ Χρύσιππος. τὸν μὲν γὰρ τούτου μαθητὴν καὶ διάδοχον τῆς σχολῆς
Ζήνωνά φασιν ἐπισχεῖν περὶ τῆς ἐκπυρώσεως τῶν ὅλων."

ιθ'. ΟΠΩΣ ΔΟΞΑΖΟΥΣΙΝ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΛΩΝ

„Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προελθὼν ὁ κοινὸς λόγος καὶ κοινὴ φύσις μείζων 19,1
καὶ πλείων γενομένη τέλος ἀναξηράνασα πάντα καὶ | εἰς ἑαυτὴν ἀναλαβοῦσα (821)
ἐν τῇ πάσῃ οὐσίᾳ γίνεται, ἐπανελθοῦσα εἰς τὸν πρῶτον ῥηθέντα λόγον καὶ εἰς
τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην τὴν ποιοῦσαν ἐνιαυτὸν τὸν μέγιστον, καθ' ὃν ἀπ' αὐτῆς
μόνης εἰς αὐτὴν πάλιν γίνεται ἡ ἀποκατάστασις. ἐπανελθοῦσα δὲ διὰ 2
τάξιν, ἀφ' οἵας διακοσμεῖν ὡσαύτως ἤρξατο, κατὰ λόγον πάλιν τὴν αὐτὴν
διεξαγωγὴν ποιεῖται, τῶν τοιούτων περιόδων ἐξ ἀϊδίου γινομένων ἀκατα-
παύστως. οὔτε γὰρ τῆς αἰτίας ἀρχὴν κἀπόπαυσιν οἷόν τε γίνεσθαι οὔτε τοῦ b
διοικοῦντος αὐτά. οὐσίαν τε γὰρ τοῖς γινομένοις ὑφεστάναι δεῖ, πεφυ- 3

2-12 Arius Didymus, fr. 36 Diels (Doxogr. Gr. 468f.) 7 *τὴν* — 9 *ἦν* auch Eus. theoph. II 21 15—S. 384, 5: Arius Didymus, fr. 37 Diels (Doxogr. Gr. 469); nur durch Eus. erhalten

BON(D)V

1 *ἑξῆς* < B 4 *οὐ* — 7 *φθορᾶς* < B | *τὰς μεγίστας* Steph. (s. S. 382, 23) *τῆς μεγίστης* die Hss. 8 *ἐκ τούτου αὐτὴν*] *αἱ τούτου αὐτοῦ* B 11f. *τὸν* — *ὅλων* < B 13f. Die Überschrift BODV; N bietet irrtümlich auch hier die zum 20. Kapitel gehörende Überschrift 15 *<ἡ> κοινὴ* Diels 16 *ἀναξηράνασα absorbieren* 17 *ἐν* — *γίνεται die φύσις tritt in die gesamte Substanz ein*, d. h. *sie macht die gesamte Substanz aus* 18 *μέγιστον*] *μέγαν* B | *καθ'* — 21f. *ἀκαταπαύστως* < B 21 *διεξαγωγὴν Verlauf* 22 *τῆς αἰτίας ἀρχὴν* B *τῆς ἀρχῆς αἰτίαν* ONV *τῆς οὐσίας ἀρχὴν* Diels | *κἀπόπαυσιν* Mras *κἀνάπαυσιν* Diels *καὶ πᾶσιν* die Hss. | *οἷόν τε* nml. *ἐστι* 22f. *τοῦ διοικοῦντος* (gemeint der *λόγος*) nml. *ἀρχὴν κἀπόπαυσιν οἷόν τε γ.* 23 *οὐσίαν τε*] *οὔτε* B

κυῖαν ἀναδέχεσθαι τὰς μεταβολὰς πάσας, καὶ τὸ δημιουργῆσον ἐξ αὐτῆς, οἷα γὰρ ἐφ' ἡμῶν τίς ἐστι φύσις δημιουργοῦσα, τοιούτου τινὸς κατ' ἀνάγκην ὄντος καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγενήτου. γενέσεως γὰρ ἀρχὴν οὐχ οἷόν τε εἶναι ἐπὶ τῆς φύσεως ταύτης· ὃν τρόπον δ' ἀγένητός ἐστι καὶ ἀναιρεθῆναι ἀδύνατον αὐτήν ἐστιν, οὔτε αὐτῆς ἐξ αὐτῆς οὔτε ἔξωθέν τινος ἀναιρήσοντος αὐτήν."

κ'. ΟΠΩΣ ΔΟΞΑΖΟΥΣΙΝ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ

"Τὸ δὲ σπέρμα φησὶν ὁ Ζήνων εἶναι ὃ μεθίησιν ἄνθρωπος πνεῦμα μεθ' **20,1**
ὑγροῦ, ψυχῆς μέρος <καὶ> ἀπόσπασμα καὶ τοῦ σπέρματος τοῦ τῶν προγόνων c
κέρασμα καὶ μίγμα τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν συνεληλυθός· ἔχον γὰρ τοὺς λόγους τῷ ὅλῳ τοὺς αὐτοὺς τοῦτο, ὅταν ἀφεθῇ εἰς τὴν μήτραν, συλληφθὲν ὑπ' ἄλ-
λου πνεύματος μέρος ψυχῆς τῆς τοῦ θήλεος καὶ συμφυὲς γενόμενον κρυφθέν d
τε φύσει κινούμενον καὶ ἀναρριπιζόμενον ὑπ' ἐκείνου, προσλαμβάνον ἀεὶ εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ αὐξόμενον ἐξ ἑαυτοῦ."

Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει· **2**

"Περὶ δὲ ψυχῆς Κλεάνθης μὲν τὰ Ζήνωνος δόγματα παρατιθέμενος πρὸς σύγκρισιν τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φυσικούς φησιν ὅτι Ζήνων τὴν ψυχὴν λέγει αἰσθητικὴν ἀναθυμίασιν, καθάπερ Ἡράκλειτος. βουλόμενος γὰρ ἐμφανίσαι ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιώμεναι νοεραὶ ἀεὶ γίνονται, εἴκασεν αὐτὰς τοῖς ποταμοῖς, λέγων οὕτως· 'Ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα
ὕδατα ἐπιρρεῖ· καὶ ψυχαὶ δὲ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναθυμιῶνται.' ἀναθυμίασιν **3**
μὲν οὖν ὁμοίως τῷ Ἡρακλείτῳ τὴν ψυχὴν ἀποφαίνει | Ζήνων, αἰσθητικὴν δὲ (822)
αὐτὴν εἶναι διὰ τοῦτο λέγει ὅτι τυποῦσθαί τε δύναται τὸ μέρος τὸ ἡγούμενον αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων διὰ τῶν αἰσθητηρίων καὶ παραδέχεσθαι τὰς τυπώσεις. ταῦτα γὰρ ἴδια ψυχῆς ἐστι."

7-13 Arius Didymus, fr. 39 Diels (Doxogr. Gr. 470f.), ebenfalls nur durch Eus. erhalten   7 *Τὸ* — 9 *συνεληλυθός*: vgl. Thdrt. V 25   15-24 Arius Didymus ebd.   19f. Heracl. fr. 12 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.^{6} I 154)

BON(D)V

1 *δημιουργῆσον* Steph. *δημιουργῆσαν* die Hss.   2 *οἷα* Dind. (Beistrich davor Mras) *οἷα* die Hss.; *indem nämlich, wie es bei uns . . . gibt, so etwas . . . auch in der Welt sein muß*   3 *ἀγενήτου* B *ἀγεννήτου* ODN*V* (in N und V ein *ν* ausradiert)   4 *ἀγένητός* B, *-νν-* ONV (ein *ν* ausradiert)   5 *αὐτήν ἐστιν* B ∼ ONV | *αὐτῆς* Steph. *αὐτῆς* die Hss.   6 Die Überschrift ONV < B mitsamt diesem Kapitel   8 <*καὶ*^{1}> Steph. (< *καί*^{2}), < ONV *τε καὶ* Thdrt.   10 *τῷ ὅλῳ τ. αὐτοὺς dieselben wie das All*   12 *προσλαμβάνον* nml. *τὸ ὑγρόν* | [*εἰς*] Diels   13 *αὐξόμενον*] *αὐξάνον* Steph. aus D | *αὐτοῦ* Diels   17 *αἰσθητικὴν* Wellmann bei Diels (vgl. 21) *αἴσθησιν ἢ* die Hss. 19f. Der Vergleich zielt auf den raschen Wechsel der Seelenstimmungen 22 *τε* Diels *γε* die Hss. | *τὸ μέρος* Vig. marg. *τὸ μέγεθος τὸ μέρος* die Hss.

Καὶ μεθ' ἕτερα· 4
"Εἶναι δὲ ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασίν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα, καὶ ἀέρα κύκλῳ
περὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ ἐκ τούτων ἀναθυμιάσεις· τὰς δὲ λοιπὰς ψυ-
χὰς προσπεφυκέναι ταύτῃ, ὅσαι τε ἐν ζῴοις εἰσὶ καὶ ὅσαι ἐν τῷ περιέχοντι·
διαμένειν γὰρ ἔτι τὰς τῶν ἀποθανόντων ψυχάς. ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ 5
ὅλου ἀΐδιον, τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ἐπὶ τελευτῇ εἰς ἐκείνην. ἔχειν δὲ b
πᾶσαν ψυχὴν ἡγεμονικόν τι ἐν αὑτῇ, ὃ δὴ ζωὴ καὶ αἴσθησίς ἐστι καὶ ὁρμή."

Καὶ ἔτι μετ' ὀλίγα· 6
"Τὴν δὲ ψυχὴν γενητήν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· οὐκ εὐθὺς δὲ τοῦ σώ-
ματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐπιμένειν τινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν,
τὴν μὲν τῶν σπουδαίων μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως τῶν πάντων, τὴν δὲ
τῶν ἀφρόνων πρὸς ποσούς τινας χρόνους. τὸ δὲ διαμένειν τὰς ψυχὰς 7
οὕτως λέγουσιν, ὅτι διαμένομεν ἡμεῖς ψυχαὶ γενόμενοι τοῦ σώματος χωρι- c
σθέντες καὶ εἰς ἐλάττω μεταβαλόντες οὐσίαν τὴν τῆς ψυχῆς. τὰς δὲ τῶν
ἀφρόνων καὶ ἀλόγων ζῴων ψυχὰς συναπόλλυσθαι τοῖς σώμασι."

Τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας δόγματα ἀπὸ τῶν Ἐπιτομῶν 8
*Ἀρείου Διδύμου συνειλεγμένα. πρὸς δὲ τὴν περὶ ψυχῆς ἄτοπον τῶν ἀνδρῶν
δόξαν ἀπαρκεῖ τὰ παρὰ Λογγίνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς συντόμως ἀντειρημένα διὰ
τούτων·*

κα'. ΛΟΓΓΙΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΣΤΩΙΚΩΝ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΔΟΞΑΝ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΣ

"Συνελόντι δ' εἰπεῖν, πόρρω μοι δοκοῦσιν ἀφεστηκέναι τοῦ τὰ δέοντα **21,1**
λογίζεσθαι πάντες ἐφεξῆς ὁπόσοι τὴν ψυχὴν σῶμα ἀπεφήναντο. ποῦ γὰρ d

2-7 Arius Didymus, noch fr. 39 Diels (Doxogr. Gr. 470f.) **9-15** Arius Did. ebd. 9 *Τὴν* — 12 *χρόνους*: Thdrt. V 26 (eingeleitet mit *Νουμήνιος δὲ ὁ Πυθαγόρειος πρὸς τούτους ἀποτεινόμενος ἔφη*) 22—S. 387, 9: Longinus *Περὶ ψυχῆς* fr. III L. Vaucher (Études critiques sur le traité du sublime et sur les écrits de Longin, Genève 1854, 268—271)

B (ab 20) ON(D)V

3f. *ψυχὰς* — 6 *λοιπὰς* < V 4 *ἐν τῷ περιέχοντι in der Atmosphäre* 5 *ἔτι* (auch N; < Steph. mit D)] *ἐκεῖ* Diels 9 *γενητήν* V Thdrt., *-νν-* ON 12 *ποσούς*] *ποιούς* Thdrt. 13 *γενόμενοι* Steph. *γινόμενοι* die Hss. 13f. *χωρισθέντες* Diels *χωρισθέντος* die Hss. 14 *εἰς* (auch D)] *οἱ* N | *ἐλάττω* Steph. *ἔλαττον* die Hss. | *μεταβαλόντες* Diels *μεταβαλόντος* ONV* (von 1. H. in *μεταβάλλοντος* geändert) 15 *ἀλόγων*] *Γ* in *O* undeutlich, *ἀλλοίων* G 20f. Die Überschrift in BONV | *περὶ ψυχῆς* < V | *ἀντίρρησις*] auch N, aber ς 1. ? H. auf Rasur; *ἀντίρρησιν* O, *ἀντήρησις* D 23 *ποῦ*] *πῶς* Steph., aber s. S. 386, 2 und 20 *ποῦ δὲ ἐγχωρεῖ* (*wo ist es am Platz*)

ὅλως ἐγχωρεῖ παραπλήσιον εἶναί τινι τῶν στοιχείων τὸ κατ᾽ αὐτὴν θεῖναι,
ποῦ δὲ ἐπὶ τὰς κράσεις καὶ μίξεις ἀνενεγκεῖν; αἳ κατὰ πολλοὺς γιγνόμεναι
τρόπους | ἄλλων μὲν ἀμυθήτων ἰδέας σωμάτων ἀπογεννᾶν πεφύκασιν, ἐν οἷς (823)
εἰ καὶ μὴ συνεχῶς, ἀλλ᾽ οὖν πόρρωθεν ἰδεῖν ἔνι τὴν τῶν στοιχείων αἰτίαν καὶ
τὴν πρὸς τὰ δεύτερα καὶ τρίτα τῶν πρώτων ἀφορμήν. τῶν δὲ περὶ ψυχὴν
ἴχνος οὐδὲν οὐδὲ τεκμήριον ἐν τοῖς σώμασιν εὑρίσκεται, κἂν εἰ φιλοτιμοῖτό τις
ὡς Ἐπίκουρος καὶ Χρύσιππος ἅπαντα λίθον κινεῖν καὶ πᾶσαν ἐρευνᾶν δύνα-
μιν σώματος εἰς γένεσιν τῶν περὶ ψυχῆς πράξεων. τί γὰρ ἡ τοῦ πνεύ- 2
ματος ἡμῖν λεπτότης πρὸ ἔργου γένοιτ᾽ ἂν εἰς φαντασίας καὶ λογισμούς; τί b
δέ; τῶν ἀτόμων σχῆμα τοσαύτην παρὰ τἄλλα ἔχειν δύναμιν καὶ τροπήν,
ὥστε φρόνησιν γεννᾶν, ὅταν εἰς ἑτέρου πλάσιν ἐγκαταμιχθῇ σώματος; οἶμαι
μὲν ὡς οὐδ᾽ εἰ τῶν Ἡφαίστου τις ὢν τύχοι τριπόδων καὶ θεραπαινῶν (ὧν φη-
σιν Ὅμηρος τοὺς μὲν αὐτομάτους εἰς τὸν ἀγῶνα δι᾽ αὐτῶν χωρεῖν, τὰς δὲ
συνεργάζεσθαι τῷ δεσπότῃ καὶ μηδενὸς οἵων οἱ ζῶντες ἔχουσι πλεονεκτη-
μάτων ἀπολείπεσθαι), μή τί γε δὴ τῶν ἐκ ταὐτομάτου ψηγμάτων. καὶ αὖ
τοῖς ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν προσέοικε λίθοις εἰς τὸ δύνασθαί τι περιττότερον ποιεῖν c
πρὸς αἴσθησιν. Ζήνωνι μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθει νεμεσήσειέ τις ἂν δικαίως 3
οὕτως σφόδρα ὑβριστικῶς περὶ αὐτῆς διαλεχθεῖσι καὶ ταὐτὸν ἄμφω τοῦ στε-
ρεοῦ σώματος εἶναι τὴν ψυχὴν ἀναθυμίασιν φήσασι. τί γάρ, ὦ πρὸς θεῶν,
κοινὸν ὅλως ἀναθυμιάσει καὶ ψυχῇ; ποῦ δὲ ἐγχωρεῖ νομίσαντας τούτῳ προσει-

S. 385, 22—S. 387, 9: Longinus fr. III Vaucher 12ff. vgl. Hom. Il. XVIII 373ff. und 417ff. 17 *Ζήνωνι* — 19 *ἔφασαν* (so): Thdrt. V 27

BON(D)V

2 *ἀνενεγκεῖν* (*zurückführen*) nml. *τὴν ψυχήν* 4 *τὴν τῶν στοιχείων αἰτίαν die ursächliche Wirkung der Elemente* 6 *κἂν* — 10 *δύναμιν* < B 8f. *τί* — *λογισμούς*: gegen die Stoiker 10-15 *ψηγμ.*: gegen die Epikureer 10 *δέ* ohne; ONV | *ἔχειν* (exklamativ)] *ἔχει* seit Steph. die Ausgaben | *ἀλλὰ δὴ καὶ τροπὴν* B | *ῥοπήν* Toupius 12 *ὡς* < B | *τύχῃ* B | *ὢν* ON *ὡς* BV 13 *αὐτῶν* Gaisf. *αὐτῶν* die Hss. 15 *μή* — *ψηγμάτων geschweige denn, daß irgendeines von den Atomen* (*ψηγμάτων* spöttisch) *eine so große Macht hatte* (s. 10f.) | *μή* — S. 387, 2 *διαρκεῖς* < B | *καὶ αὖ*: damit wendet sich Longin wieder gegen die Stoiker 16 *προσέοικε*: *ἡ ψυχή*; d. h. nach der Lehre der Stoiker ist die Seele nicht imstande, etwas Besonderes (d. i. mehr als der Körper) für die Sinneswahrnehmungen zu leisten (da sie ebenfalls körperlich ist), sie ist also *ἀργός* wie die (vom Wasser nicht mitgerissenen) Ufersteine. Mit Unrecht nahm Toupius (Dionysii Longini quae supersunt, Oxonii 1778, 250) vor *καί* eine Gedankenlücke an 18 *αὐτῆς* (auch D)] *αὐτὴν* N[1] (verbess. 2. H.) | *ἄμφω* (indeklinabel wie *δύο*; s. *ἄμφω δυοῖν* Bd. I S. 388, 17) *ἄμφοιν* (so) Vig. marg.; *ἄμφω γὰρ* ... *ἔφασαν* Thdrt.

κέναι τήν θ' ἡμετέραν καὶ τὴν τῶν ἄλλων ζῴων οὐσίαν τοῦτο μὲν φαντασίας καὶ
μνήμας οἵους τε εἶναι σῴζειν διαρκεῖς, τοῦτο δὲ ὁρμὰς καὶ βουλήσεις τῶν
λυσιτελούντων εἰς σύνεσιν πραγμάτων; ἦ τἄρα καὶ τοὺς θεοὺς καὶ τὸν διὰ d
πάντων παρήκοντα ὁμοίως ἐπιγείων τε καὶ οὐρανίων εἰς ἀναθυμίασιν καὶ
καπνὸν καὶ τοιαύτην φλυαρίαν καταθήσομεν καὶ οὐδὲ τοὺς ποιητὰς αἰσχυνούμεθα, οἳ καίπερ ἀκριβῆ σύνεσιν τῶν θεῶν οὐκ ἔχοντες ὅμως τὰ μὲν ἐκ τῆς κοινῆς ἐπινοίας τῶν ἀνθρώπων, τὰ δ' ἐξ ἐπι<π>νοίας τῶν Μουσῶν, ἣ κινεῖν αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα πέφυκε, σεμνότερα εἰρήκασι περὶ αὐτῶν καὶ οὐκ ἀναθυμιάσεις οὐδ' ἀέρας οὐδὲ πνεύματα καὶ λήρους;"

Ταῦτά σοι καὶ ὁ Λογγῖνος, ἐπάκουσον δὲ καὶ Πλωτίνου τὰ τοιάδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀποτεινομένου·

κβ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΩΙΚΟΥΣ ΟΤΙ ΟΥ ΔΥΝΑΤΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η ΨΥΧΗ· ΑΠΟ ΤΟΥ Ā ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΠΛΩΤΙΝΟΥ

| "Εἰ δέ ἐστιν ἀθάνατος ἕκαστος ἡμῶν ἢ φθείρεται πᾶς ἢ τὰ μὲν αὐτοῦ **22,1**
ἄπεισιν εἰς σκέδασιν καὶ φθοράν, τὰ δὲ μένει εἰσαεὶ ἅπερ ἐστὶν αὐτός, ὧδ' (824)
ἄν τις μάθοι κατὰ φύσιν ἐπισκοπούμενος. ἁπλοῦν μὲν δή τι οὐκ ἂν εἴη **2**
ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔστιν ἐν αὐτῷ ψυχή, ἔχει δὲ καὶ σῶμα, εἴτ' οὖν ὄργανον b
<ὂν> ἡμῖν, εἴτε ἕτερον τρόπον προσηρτημένον. ἀλλ' οὖν διῃρήσθω τε ταύτῃ
καὶ ἑκατέρου τὴν φύσιν τε καὶ οὐσίαν καταθεατέον. τὸ μὲν δὴ σῶμα, **3**
καὶ αὐτὸ συγκείμενον, οὔτε παρὰ τοῦ λόγου δύναται μένειν ἥ τε αἴσθησις ὁρᾷ λυόμενόν τε καὶ τηκόμενον καὶ παντοίους ὀλέθρους δεχόμενον, ἑκάστου τε τῶν ἐνόντων πρὸς τὸ αὑτοῦ φερομένου φθείροντός τε ἄλλου ἕτερον καὶ μεταβάλλοντος εἰς ἄλλο καὶ ἀπολλύντος, καὶ μάλιστα ὅταν ψυχὴ ἡ φίλα

S. 385, 22—S. 387, 9: Longinus fr. III Vaucher 14—S. 399, 18: Plot. *Περὶ ψυχῆς* I. Buch = enn. IV 7, 1—8^4 (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier). Zu dem bis S. 395, 24 *δικαιοσύνη* (II 130 Volkm., IV 199 Br.) reichenden Abschnitt vgl. P. Henry, Recherches ... (zit. zu S. 38, 9ff.) 59—73. Auch zu diesem Kapitel haben mir P. Henry und H. R. Schwyzer wertvolle Mitteilungen zukommen lassen. S. zu S. 372, 4ff.

BON(D)V

5f. *αἰσχυνόμεθα* B 7 *ἐπιπνοίας* Casaubonus *ἐπινοίας* die Hss. | *ἢ* ON^1 (verbess. 2. H.) DV* (verbess. 1. H.) 9 *οὐδ'*] *οὐδὲ* B 12f. Die Überschrift in ONV (*'Ἀπὸ — ψυχῆς* < V), < B mit dem größten Teil dieses Kapitels (bis S. 399, 20 *ἀλλ'*). In unseren Plotinhss. (Porphyriusausgabe!) lautet die Überschrift dieses Buches *Περὶ ἀθανασίας ψυχῆς* 15 *αὐτός* (auch N^1D)] *ά* über *ός* N^2 16 *τι* Plot. *ὅτι* ONV 17f. *ὄργανον ὂν* Plot. *ὄργανον* die Hss. *ὡς ὄργ.* Steph.; s. Henry a. a. O. 61 18 *εἴτε*] *εἴτ' οὖν* Plot. | *τε* (auch Pl. Hss.)] *γε* Steph. 22 *τε*^{1}] *γε* Steph.; s. Henry ebd. | *αὑτοῦ* Gaisf. *αὐτοῦ* die Hss.

ποιοῦσα μὴ παρῇ τοῖς ὄγκοις. κἂν μονωθῇ δὲ ἕκαστον γενόμενον, ἓν οὐκ 4
ἔστι, λύσιν δεχόμενον εἴς τε μορφὴν καὶ ὕλην, ἐξ ὧν ἀνάγκη καὶ τὰ ἁπλᾶ τῶν c
σωμάτων τὰς συστάσεις ἔχειν. καὶ μὴν καὶ μέγεθος ἔχοντα, ἅτε σώματα
ὄντα, τεμνόμενά τε καὶ εἰς μικρὰ θραυόμενα, καὶ ταύτῃ φθορὰν ἂν ὑπομένοι.
ὥστε εἰ μὲν μέρος ἡμῶν τοῦτο, οὐ τὸ πᾶν ἀθάνατοι, εἰ δ' ὄργανον, ἔδει 5
γε αὐτὸ εἰς χρόνον τινὰ δοθὲν τοιοῦτον τὴν φύσιν εἶναι. τὸ δὲ κυριώτατον
καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, εἴπερ κατὰ τὸ εἶδος, ὡς πρὸς ὕλην τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὸ
χρώμενον ὡς πρὸς ὄργανον, ἑκατέρως δὲ ἡ ψυχὴ αὐτός.

Τοῦτο οὖν τίνα φύσιν ἔχει; ἢ σῶμα μὲν ὂν πάντως ἀναλυτέον· σύνθετον 6
γὰρ πᾶν γε σῶμα. εἰ δὲ μὴ σῶμα εἴη, ἀλλὰ φύσεως ἄλλης, κἀκείνην ἢ κατὰ d
τὸν αὐτὸν τρόπον ἢ κατὰ ἄλλον σκεπτέον. <πρῶτον δὲ σκεπτέον> εἰς ὅ τι δεῖ
τοῦτο τὸ σῶμα, ὃ λέγουσι ψυχήν, ἀναλύειν. ἐπεὶ γὰρ ζωὴ ψυχῇ πάρ- 7
εστιν ἐξ ἀνάγκης, ἀνάγκη τοῦτο τὸ σῶμα, τὴν ψυχήν, εἰ μὲν ἐκ δύο σωμάτων ἢ
πλειόνων εἴη, ἤτοι ἑκάτερον αὐτῶν ἢ ἕκαστον ζωὴν σύμφυτον ἔχειν· ἢ τὸ
μὲν ἔχειν, τὸ δὲ μή, ἢ μηδὲ | ἕτερον <ἢ> μηδὲν ἔχειν. εἰ μὲν δὴ ἑνὶ αὐτῶν (825)
προσείη τὸ ζῆν, αὐτὸ τοῦτο ἂν εἴη ψυχή. τί ἂν οὖν εἴη σῶμα, ζωὴν παρ' 8
αὑτοῦ ἔχον; πῦρ γὰρ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ ἄψυχα παρ' αὑτῶν, καὶ ὅτῳ πάρ-
εστι τούτων ψυχή, τοῦτο ἐπακτῷ κέχρηται τῇ ζωῇ. ἄλλα δὲ παρὰ ταῦτα
σώματα οὐκ ἔστι· καὶ οἷς δὲ δοκεῖ εἶναι στοιχεῖα τούτων ἕτερα, σώματα οὐ
ψυχαὶ ἐλέχθησαν εἶναι οὐδὲ ζωὴν ἔχοντα. εἰ δὲ μηδενὸς αὐτῶν ζωὴν ἔχοντος b
ἡ σύνοδος πεποίηκε ζωήν, ἄτοπον. εἰ δὲ ἕκαστον ζωὴν ἔχει, καὶ ἓν ἀρκεῖ· 9

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *τοῖς ὄγκοις den Teilen der Masse* | *γενόμενον* NV *γινόμενον* O; *μονωθῇ γενόμενον* = *μονωθὲν γένηται* (*ἕκαστον die einzelnen Bestandteile des Körpers*) 4 *καὶ*[2] *auch* 5f. *ἔδει — εἶναι*: d. h. *die Qualität des ὄργανον müßte sich nach seiner Bestimmung, nur für eine bestimmte Zeit dauern zu sollen, richten* 6 *δὲ* auch N (wie D) i. Text; a. R. *δὴ* 1.(?) H. 7 *εἴπερ* ONV und (+ *τοῦτο*) Pl. Hss.; *εἴη ἂν ᾖ* Vig. = der 3. H. einer Plotinhs., s. Henry a. a. O. 62 | *ὡς πρὸς ὕλην τὸ σῶμα* = *πρ. τ. σ. ὡς πρ. ὕλην*; ebenso im folgenden *ὡς πρὸς ὄργ.* = *πρ. τ. σ. ὡς πρ. ὄργ.* Sinn (*ἐστιν* hinzuzudenken): *Das κυριώτατον (die Seele) verhält sich entweder κατὰ τὸ εἶδος zum Körper wie zur Materie oder κατὰ τὸ χρώμενον zu ihm wie zum Werkzeug* 8f. *αὐτός. Τοῦτο* Pl. Vig. *αὐτὸ τοῦτο* die Hss. 9 *ἀναλυτόν* eine Hs. Pl. 10 *κατὰ* < Pl. 11 *πρῶτον δὲ σκεπτέον* Pl. Vig. < die Hss. 15 *ἢ*[1] V (+ a. R. 1. H.) < ON | *μηδέτερον* Pl. | *ἢ*[2] Pl. < die Hss. | *ἑνὶ αὐτῶν*] *ἐνιαυτῶν* ONV (verbess. 1. H.) 17 *αὐτοῦ* ONV (verbess. 1. H.) | *αὐτῶν* ONV (verbess. 1. H.) 19 *δὲ*] *γε* Pl. | *εἶναι καὶ* Pl. 21 *ἔχει* V *ἔχοι* ON, beides in Pl. Hss.

μᾶλλον δὲ ἀδύνατον συμφόρησιν σωμάτων ζωὴν ἐργάζεσθαι καὶ νοῦν γεννᾶν
τὰ ἀνόητα. καὶ δὴ καὶ οὐχ ὁπωσοῦν κραθέντα ταῦτα φήσουσι γενέσθαι. δεῖ
ἄρα εἶναι τὸ τάξον καὶ τὸ τῆς κράσεως αἴτιον· ὥστε τοῦτο τάξιν ἂν ἔχοι ψυ-
χῆς. οὐ γὰρ ὅτι σύνθετον, ἀλλ' οὐδὲ ἁπλοῦν ἂν εἴη σῶμα ἐν τοῖς οὖσιν 10
ἄνευ ψυχῆς οὔσης ἐν τῷ παντί, εἴπερ λόγος προσελθὼν [ἐν] τῇ ὕλῃ σῶμα
ποιεῖ, οὐδαμόθεν δ' ἂν προσέλθοι λόγος ἢ παρὰ ψυχῆς.

Εἰ δέ τις μὴ οὕτως, ἀλλὰ ἀτόμους ἢ ἀμερῆ συνελθόντα ψυχὴν ποιεῖν 11
λέγοι, τῇ ἑνώσει καὶ ὁμοιοπαθείᾳ ἐλέγχοιτ' ἂν καὶ τῇ παραθέσει, μὴ δι' ὅλου c
οὐ γινομένου ἑνὸς οὐδὲ συμπαθοῦς ἐξ ἀπαθῶν καὶ μὴ ἑνοῦσθαι δυναμένων
σωμάτων· ψυχὴ δ' ἑαυτῇ συμπαθής· ἐκ δὲ ἀμερῶν σῶμα οὐδὲ μέγεθος ἂν
γένοιτο. καὶ μὴν εἰ ἁπλοῦ ὄντος τοῦ σώματος τὸ μὲν ὅσον ὑλικὸν παρ' 12
αὐτοῦ ζωὴν ἔχειν οὐ φήσουσιν (ὕλη γὰρ ἄποιον), τὸ δὲ κατὰ τὸ εἶδος τεταγμέ- d
νον ἐπιφέρειν τὴν ζωήν· εἰ μὲν οὐσίαν φήσουσι τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι, οὐ τὸ
συναμφότερον, θάτερον δὲ τούτων ἔσται ἡ ψυχή· ὃ οὐκ ἔσται σῶμα, οὐ γὰρ ἐξ
ὕλης καὶ αὐτό, ἢ πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναλύσομεν. εἰ δὲ πάθημα τῆς 13
ὕλης, ἀλλ' οὐκ οὐσίαν φήσουσιν εἶναι, ἀφ' οὗ τὸ πάθημα καὶ ἡ ζωὴ εἰς τὴν
ὕλην ἐλήλυθε λεκτέον αὐτοῖς. οὐ γὰρ δὴ ἡ ὕλη ἑαυτὴν μορφοῖ οὐδ' ἑαυτῇ
ψυχὴν ἐντίθησι. δεῖ ἄρα τι εἶναι τὸ χορηγὸν ζωῆς, εἴτε τῇ ὕλῃ ἡ χορηγία
εἴθ' ὁτῳοῦν τῶν σωμάτων, | ἔξω ὂν καὶ ἐπέκεινα σωματικῆς φύσεως, ἐπεὶ (826)
οὐδ' ἂν εἴη σῶμα οὐδὲν ψυχικῆς δυνάμεως οὐκ οὔσης. ῥεῖ γὰρ καὶ ἐν 14
φορᾷ αὐτοῦ ἡ φύσις καὶ ἀπόλοιτο ἂν ὡς τάχιστα, εἰ πάντα σώματα εἴη, κἂν
εἰ ὄνομα ἑνὶ αὐτῶν ψυχήν τις θεῖτο. τὰ αὐτὰ γὰρ ἂν πάθοι τοῖς ἄλλοις σώ-
μασιν, ὕλης μιᾶς οὔσης αὐτοῖς. μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν γένοιτο, ἀλλὰ στήσεται
ἐν ὕλῃ τὰ πάντα, μὴ ὄντος τοῦ μορφοῦντος αὐτήν. τάχα δ' ἂν οὐδ' ἂν 15
ἡ ὕλη τὸ παράπαν εἴη· λυθήσεται δὲ καὶ τόδε τὸ ξύμπαν, εἴ τις αὐτὸ πιστεύ-
σειε σώματος συνέρξει, διδοὺς αὐτῷ ψυχῆς τάξιν μέχρι τῶν ὀνομάτων, ἀέρι καὶ b

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

2 *ὁπωσοῦν κραθ.* Pl. *ὅπως συγκραθέντα* ONV | *γίνεσθαι* Pl. 4 *οὐδ'* V 5 [*ἐν*] < Pl. 8f. *μὴ δι' ὅλου* (*γινομένου*) *οὐ γιν. ἑνὸς da es zu einer Einheit nicht kommen kann, wenn sie sich nicht auf das Ganze erstreckt* 9 *οὐ* < V 10 *οὐδὲ μέγεθος nicht einmal der Größe nach* 12 *αὐτοῦ* Steph. *αὑτοῦ* die Hss. 14 *τούτων* (auch D)] *τοῦτον* N | *ὃ* Pl. *ἢ* (d. i. *ἡ*, auf *ψυχή* bezogen) die Hss. | *οὐκ ἔσται* Volkmann (Bd. II S. XXV) *οὐκ ἔστ'* (= *ἔσται*) *ἂν* ONV (was sprachlich möglich wäre, s. zu S. 238, 16), *οὐκ ἔστ' αὖ* Steph., *οὐκέτ' ἂν* Pl. Hss. 15 *αὐτό*] *τοῦτο* Pl. 17 *οὐδ'* OV *οὐδὲ* N[1] (danach *αὐτῇ*, beides geändert von 2. H. in *οὐδ' αὐτῇ*) D (*οὐδὲ ἑαυτῇ*) 18 *τῆς ζωῆς* Pl. | *τῇ ὕλῃ ἡ χορ. die Lieferung des Lebens für die Materie* 19 *φύσεως ἁπάσης* Pl. 22 *ἑνὶ αὐτῶν*] *ἐνὶ αυτῶν* V *ἐνιαυτῶν* ON; s. S. 388, 15 25 *δὲ*] *τε* Pl. Hss. 25f. *-σειεν* ON

πνεύματι σκεδαστοτάτῳ καὶ τὸ ἑνὶ εἶναι ἔχοντι οὐ παρ' αὑτοῦ. πῶς γὰρ τεμνο-
μένων τῶν πάντων σωμάτων ᾡτινιοῦν τις ἀνατιθεὶς τόδε τὸ πᾶν οὐκ ἀνόητόν
τε καὶ φερόμενον εἰκῇ ποιήσει; τίς γὰρ τάξις ἐν πνεύματι δεομένῳ παρὰ 16
ψυχῆς τάξεως ἢ λόγος ἢ νοῦς; ἀλλὰ ψυχῆς μὲν οὔσης, ὑπουργὰ ταῦτα πάντα
αὐτῇ εἰς σύστασιν κόσμου καὶ ζῴου ἑκάστου, ἄλλης παρ' ἄλλου δυνάμεως
εἰς τὸ ὅλον συντελούσης, ταύτης δὲ μὴ παρούσης ἐν τοῖς ὅλοις οὐδὲν ἂν εἴη
ταῦτα, οὐχ ὅτι ἐν τάξει. c

Μαρτυροῦσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀγόμενοι ὡς δεῖ τι πρὸ τῶν 17
σωμάτων εἶναι κρεῖττον αὐτῶν ψυχῆς εἶδος, ἔννουν πνεῦμα καὶ πῦρ νοε-
ρὸν τιθέμενοι, ὥσπερ ἄνευ πυρὸς ἢ πνεύματος οὐ δυναμένης τῆς κρείττονος d
μοίρας ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι, τόπον δὲ ζητούσης εἰς τὸ ἱδρυθῆναι, δέον ζητεῖν
ὅπου τὰ σώματα ἱδρύσουσιν, ὡς ἄρα δεῖ ταῦτα ἐν ψυχῆς δυνάμεσιν ἱδρῦσθαι.
εἰ δὲ μηδὲν παρὰ τὸ πνεῦμα τὴν ζωὴν καὶ τὴν ψυχὴν τίθενται, τὸ δὴ 18
πολυθρύλητον αὐτοῖς <'πως ἔχον'> πῶς ἔχει, εἰς ὃ καταφεύγουσιν, ἀναγκα-
ζόμενοι τίθεσθαι ἄλλην παρὰ τὰ σώματα φύσιν δραστήριον; εἰ οὖν οὐ πᾶν
μὲν πνεῦμα ψυχή, ὅτι μυρία πνεύματα ἄψυχα, | τὸ δὲ 'πως ἔχον' πνεῦμα φή- (827)
σουσι, τὸ 'πως ἔχον' τοῦτο καὶ ταύτην τὴν σχέσιν τῶν ὄντων τι φήσουσιν ἢ
μηδέν. ἀλλ' εἰ μὲν μηδέν, πνεῦμα ἂν εἴη μόνον, τὸ δὲ 'πως ἔχον' ὄνομα· 19
καὶ οὕτω συμβήσεται αὐτοῖς οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν εἶναι λέγειν ἢ τὴν ὕλην, καὶ
ψυχὴν καὶ θεόν, καὶ ὄνομα τὰ πάντα, ἐκεῖνο δὲ μόνον. εἰ δὲ τῶν ὄντων ἡ σχέ-
σις καὶ ἄλλο παρὰ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὴν ὕλην, ἐν ὕλῃ μέν, ἄϋλον δὲ αὐτὸ τῷ
μὴ πάλιν αὖ συγκεῖσθαι ἐξ ὕλης, λόγος ἂν εἴη τις (καὶ οὐ σῶμα) καὶ φύσις
ἑτέρα. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε οὐχ ἧττον φαίνεται ἀδύνατον ὂν τὴν ψυχὴν εἶναι 20
σῶμα ὁτιοῦν. ἢ γὰρ θερμόν ἐστιν ἢ ψυχρόν, ἢ σκληρὸν ἢ μαλακόν, ὑγρόν τε ἢ πε- b
πηγός, μέλαν τε ἢ λευκόν, καὶ πάντα ὅσα ποιότητες σωμάτων ἄλλαι ἐν ἄλλοις.
καὶ εἰ μὲν θερμόν, μόνον θερμανεῖ, ψυχρὸν δὲ μόνον ψύξει, καὶ κοῦφα ποιήσει
τὸ κοῦφον προσγενόμενον καὶ παρόν, καὶ βαρυνεῖ τὸ βαρύ, καὶ μελανεῖ τὸ μέ-

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *τὸ* V Pl. meiste Hss. *τῷ* ON; *τὸ ἑνὶ εἶναι das Einssein* | *αὑτοῦ* Steph. *αὐτοῦ* die Hss. 2 *ἀναθεὶς* Pl. Hss. 9 *τὸ πνεῦμα* Pl. (in V anscheinend *τὸ* über der Zeile ausradiert) 10 *ἢ*] *καὶ* Pl. 11 *τόπον* V *τόπου* ON | *ζητεῖν* nml. *τοὺς Στωϊκούς* 13 *τὸ δὴ* Mras *τὸ δὲ* die Hss. *τί τὸ* Pl. 14 *πολυθρύλ-λητον* die Hss. | *<πως ἔχον> πῶς ἔχει* Mras *πῶς ἔχει* die Hss. *πῶς ἔχον* Pl. 17 *τῶν*] *ἢ τῶν* Pl. 19 *τὴν ὕλην*: zu der ja auch das *πνεῦμα* als *ἀήρ* gehört 19f. *καὶ ψυχὴν καὶ θεόν*: Apposition 20 *ὀνόματα πάντα* Pl. | *μόνον <ὄν>* Kirchhoff; in Wahrheit gilt *εἶναι* weiter 22 *συγκεῖσθαι*] *σοι κεῖσθαι* V 26 *θερμανεῖ* Steph. *θερμαίνει* die Hss. Eus. und Pl. 27 *βαρυνεῖ* Steph. *βαρύνει* die Hss. Eus. und Pl. | *βαρύν* ON | *μελανεῖ* Pl. *μελαίνει* die Hss.

λαν, καὶ τὸ λευκὸν λευκὸν ποιήσει. οὐ γὰρ πυρὸς τὸ ψύχειν οὐδὲ τοῦ 21
ψυχροῦ θερμὰ ποιεῖν. ἀλλ' ἥ γε ψυχὴ καὶ ἐν ἄλλοις μὲν ζῴοις ἄλλα, τὰ δὲ c
ἄλλα ποιεῖ, καὶ ἐν τῷ δὲ αὐτῷ τὰ ἐναντία, τὰ μὲν πηγνῦσα, τὰ δὲ χέουσα,
καὶ τὰ μὲν πυκνὰ τὰ δὲ ἀραιά, μέλανα λευκά, κοῦφα βαρέα· καίτοι ἓν ἔδει
ποιεῖν κατὰ τὴν τοῦ σώματος ποιότητά τε τὴν ἄλλην καὶ χρόαν, νῦν δὲ πολλά.
Τὰς δὲ δὴ κινήσεις πῶς διαφόρους, ἀλλ' οὐ μίαν, μιᾶς οὔσης παντὸς σώ- 22
ματος κινήσεως; εἰ δὲ τῶν μὲν προαιρέσεις, τῶν δὲ λόγους αἰτιάσονται, ὀρ- d
θῶς μὲν τοῦτο, ἀλλ' οὐ σώματος ἡ προαίρεσις οὐδὲ οἱ λόγοι διάφοροί γε ὄντες,
ἑνὸς ὄντος καὶ ἁπλοῦ τοῦ σώματος καὶ οὐ μετὸν αὐτῷ τοιούτου γε λόγου, ἢ
ὅσος δέδοται αὐτῷ παρὰ τοῦ ποιήσαντος θερμὸν αὐτὸ ἢ ψυχρὸν εἶναι. τὸ δὲ 23
καὶ ἐν χρόνοις αὔξειν καὶ μέχρι τοσούτου μέτρου, πόθεν ἂν τῷ σώματι αὐτῷ
γένοιτο; ᾧ προσήκει μὲν αὔξεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀμοίρῳ τοῦ αὔξειν εἶναι, ἢ ὅσον
παραληφθείη ἂν ἐν ὕλης ὄγκῳ ὑπηρετοῦν τῷ δι' αὐτοῦ τὴν αὔξην ἐργαζο-
μένῳ. καὶ γὰρ εἰ ἡ ψυχὴ σῶμα οὖσα αὔξοι, | ἀνάγκη καὶ αὐτὴν αὔξεσθαι, (828)
προσθήκῃ δηλονότι ὁμοίου σώματος, εἰ μέλλει εἰς ἴσον ἰέναι τῷ αὐξομένῳ
ὑπ' αὐτῆς. καὶ ἢ ψυχὴ ἔσται τὸ προστιθέμενον ἢ ἄψυχον σῶμα. καὶ εἰ 24
μὲν ψυχή, πόθεν καὶ πῶς εἰσιούσης καὶ πῶς προστιθεμένης; εἰ δὲ ἄψυχον
τὸ προστιθέμενον, πῶς τοῦτ' ἐψυχώσεται καὶ τῷ πρόσθεν ὁμογνωμονήσει
καὶ ἓν ἔσται καὶ τῶν αὐτῶν δοξῶν τῇ πρώτῃ μεταλήψεται; ἀλλ' οὐχ ὥσπερ
ξένη ψυχὴ αὐτὴ ἐν ἀγνοίᾳ ἔσται, ὧν ἡ ἑτέρα· εἰ δὲ καί, ὥσπερ <ὁ> ἄλλος ὄγκος
ἡμῶν τὸ μέν τι ἀπορρεύσεται αὐτοῦ, τὸ δέ τι προσελεύσεται, οὐδὲν δὲ ἔσται b
τὸ αὐτό. πῶς οὖν ἡμῖν αἱ μνῆμαι; πῶς δὲ ἡ γνῶσις οἰκείων, οὐδέποτε 25
τῇ αὐτῇ ψυχῇ χρωμένων; καὶ μὴν εἰ σῶμά ἐστι, φύσις δὲ σώματος μεριζό-
μενον εἰς πλείω ἕκαστον μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι τῶν μερῶν τῷ ὅλῳ, εἰ τοσόνδε μέ-

S. 387, 14 — S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

2 *ἥ γε* (auch D)] *ὅ γε* N 3 *τῷ δὲ* Gaisf. *τῷδε* ONV und Pl. Hss. 5 *καὶ δὴ καὶ* Pl. 6 *διαφόρους* nml. *ποιήσει* 9 *μεστὸν* V (alles 1. H.) *μεστὸν* N* (σ ausradiert) D. Sinn: *da er keinen andern Anteil . . . hat, als*; so *ἢ* auch in Zeile 12 10 *ὅσος*: nml. *λόγος* 13 *δι' αὐτοῦ*: *διὰ τοῦ ἐν ὕλης ὄγκῳ παραληφθέντος* 15 *μέλλει* ON *μέλλοι* V 16 *προστιθέμενον* (σ + über der Zeile 1. H.) V *προτιθέμενον* ON 18 *τοῦτ' ἐψυχώσεται* (2. Futur) Mras *τοῦτ' ἐψυχῶσθαι* die Hss. *τοῦτο ἐψύχωται* Steph. *τοῦτο ψυχώσεται* Pl. 19 *πρώτῃ*] *πρόσθεν* Pl. 20 *αὕτη* Pl. *αὐτὴ* die Hss. | *εἰ δὲ καί* (nml. *μεταλαμβάνει* Henry-Schwyzer) Eus. *οἶδε* (*εἶδε*, *ἴδε*) *καὶ* Pl. Hss. | <*ὁ*> Pl. < die Hss. 22 *γνώρισις* Pl. 23 *χρωμένων* nml. *ἡμῶν* 23f. richtig *μεριζομένου* (Steph. und Vitringa); aber da auch unsere Plotinhss. *μεριζόμενον* haben, wird Eus. dies schon in seiner Plotinhs. gefunden haben 24 *τὸ αὐτὸ* Pl. *τῷ αὐτῷ* die Hss. | *τοσόνδε* = *τόσον καὶ τόσον* = (so im folgenden) *ποσόν*

γεθος ψυχή, ὃ ἂν ἔλαττον ᾖ ψυχὴ οὐκ ἔσται, ὥσπερ πᾶν ποσὸν ἀφαιρέσει
τοῦ εἶναι τὸ πρόσθεν ἠλλάξατο. εἰ δέ τι τῶν μέγεθος ἐχόντων τὸν ὄγκον 26
ἐλαττωθὲν τῇ ποιότητι ταὐτὸν μένοι, ᾗ μὲν σῶμα, ἕτερόν ἐστι καὶ ᾗ ποσόν, c
τῇ δὲ ποιότητι ἑτέρᾳ τῆς ποσότητος οὔσῃ τὸ ταὐτὸν ἀποσῴζειν δύναται.
τί τοίνυν φήσουσιν οἱ τὴν ψυχὴν σῶμα εἶναι λέγοντες; πρῶτον μὲν περὶ 27
ἑκάστου μέρους τῆς ψυχῆς τῆς ἐν τῷ αὐτῷ σώματι, πότερον ἕκαστον ψυχή,
οἵα ἐστὶ καὶ ἡ ὅλη; καὶ πάλιν τοῦ μέρους τὸ μέρος; οὐδὲν ἄρα τὸ μέγε- 28
θος συνεβάλετο τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς· καίτοι ἔδει γε, ποσοῦ τινος ὄντος· καὶ ὅλον
πολλαχῇ, ὅπερ σώματι παρεῖναι ἀδύνατον, ἐν πλείοσι τὸ αὐτὸ ὅλον εἶναι καὶ
τὸ μέρος ὅπερ τὸ ὅλον ὑπάρχειν. εἰ δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ ψυχὴν φή- 29
σουσιν, ἐξ ἀψύχων ψυχὴ αὐτοῖς ὑπάρξει. καὶ προσέτι, εἰ ψυχῆς ἑκάστης τὸ d
μέγεθος ὡρισμένον ἔσται ἐφ' ἑκάτερα, ἢ ἐπὶ τὸ ἔλαττόν γε <ἢ ἐπὶ τὸ μεῖζον>,
ψυχὴ οὐκ ἔσται. ὅταν τοίνυν ἐκ συνόδου μιᾶς καὶ ἑνὸς σπέρματος δίδυμα 30
γένηται γεννήματα ἢ καί, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις, πλεῖστα, τοῦ σπέρ-
ματος εἰς πολλοὺς τόπους μεριζομένου, οὗ δὴ ὅλον ἕκαστόν ἐστι, πῶς οὐ
διδάσκει τοῦτο τοὺς βουλομένους μανθάνειν, ὡς ὅπου τὸ μέρος ταὐτόν ἐστι
τῷ ὅλῳ, τοῦτο ἐν τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ τὸ ποσὸν εἶναι | ὑπερβέβηκεν, ἄποσον δὲ αὐτὸ (829)
εἶναι δεῖ ἐξ ἀνάγκης; οὕτω γὰρ ἂν μένοι τὸ αὐτό, τοῦ ποσοῦ κλεπτομένου, ἅτε
μὴ μέλον αὐτῷ ποσότητος καὶ ὄγκου, ὡς ἂν τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἕτερόν τι οὔ-
σης. ἄποσον ἄρα ἡ ψυχὴ καὶ οἱ λόγοι.

Ὅτι δὲ εἰ σῶμα εἴη ἡ ψυχή, οὔτε τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τὸ νοεῖν οὔτε τὸ 31
ἐπίστασθαι οὔτε ἀρεταὶ οὔτε τι τῶν καλῶν ἔσται, ἐκ τῶνδε δῆλον· εἴ τι μέλλει b
αἰσθάνεσθαί τινος, ἓν αὐτὸ δεῖ εἶναι καὶ τῷ αὐτῷ παντὸς ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ εἰ
διὰ πολλῶν αἰσθητηρίων πλείω τὰ εἰσιόντα εἴη ἢ πολλαὶ περὶ ἓν ποιότητες,
κἂν δι' ἑνὸς ποικίλον, οἷον πρόσωπον. οὐ γὰρ ἄλλο μὲν ῥινός, ἄλλο δὲ ὀφθαλ- 32
μοῦ, ἀλλὰ ταὐτὸν ὁμοῦ πάντων. καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ὀμμάτων, τὸ δὲ δι' ἀκοῆς, ἕν τι

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *ἂν* V *ἐὰν* ON 2 *τοῦ*] *τὸ* Pl. (*τὸ εἶναι τὸ πρόσθεν* = *das das Frühere Sein*, s. S. 396, 26f., wo sich Pl. auf diese Stelle beruft); aber Eus. bezog es entweder auf *ἀφαιρέσει* oder verstand "*Es änderte sich aus dem Sein das Frühere Sein*" 8 *συνεβάλλετο* Pl. 8f. *ὅλον πολλαχῇ die Seele ist als Ganzes an vielen Stellen, in vielen Teilen* 9 *παρεῖναι möglich sein* 12 *ᾗ*[1] Pl. *ἡ* die Hss. | *<ἢ ἐπὶ τὸ μεῖζον>* Pl. < die Hss. 14 *ὥσπερ καὶ ἐν* Pl. Hss. 15 *οὗ wo* | *ἕκαστον ὅλον* Pl. 17 *αὑτοῦ* Giff. *αὐτοῦ* die Hss. 18 *κλεπτομένου sich wegstehlen, unbemerkt bleiben* 19 *μέλον* V *μέλλον* ON | *ἕτερόν*: beachte die Nicht-Kongruenz (dagegen S. 390, 1 *τὸ ἑνὶ εἶναι ἔχοντι*) 20 *λόγοι*: s. S. 384, 9 22 *ἀρετὴ* Pl. 25 *ποικίλον* nml. *εἰσιὸν ᾖ* | *οἷον πρ.* nml. *ἐστιν*

δεῖ εἶναι εἰς ὃ ἄμφω· ἢ πῶς ἂν εἴποι ὅτι ἕτερα ταῦτα, μὴ εἰς τὸ αὐτὸ ὁμοῦ
τῶν αἰσθημάτων ἐλθόντων; δεῖ τοίνυν τοῦτο ὥσπερ κέντρον εἶναι, γραμμὰς
δὲ συμβαλλούσας ἐκ περιφερείας κύκλου τὰς πανταχόθεν αἰσθήσεις πρὸς τοῦτο c
περαίνειν, καὶ τοιοῦτον τὸ ἀντιλαμβανόμενον εἶναι ἓν ὄντως. εἰ δὲ διεστὼς 33
τοῦτο γένοιτο καὶ οἷον γραμμῆς ἐπ' ἄμφω τὰ πέρατα αἱ αἰσθήσεις προσβά-
λοιεν, ἢ συνδραμεῖται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν, οἷον τὸ μέσον, ἢ ἄλλο· τὸ δὲ
ἄλλο ἑκάτερον ἑκατέρου αἴσθησιν ἕξει, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγὼ μὲν ἄλλου, σὺ δὲ
ἄλλου αἴσθοιο. καὶ εἰ ἓν εἴη τὸ αἴσθημα, οἷον πρόσωπον, εἰς ἓν συναιρε- 34
θήσεται, ὅπερ καὶ φαίνεται· συναιρεῖται γὰρ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς κόραις (ἢ πῶς
ἂν τὰ μέγιστα δὴ ταύταις ὁρῷτο;), ὥστε ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ ἡγεμονοῦν ἰόντα d
οἷον ἀμερῆ νοήματα γίνεσθαι. καὶ ἔσται ἀμερὲς τοῦτο, ἢ μεγέθει ὄντι τούτῳ
συμμερίζοιτο ἄν, ὥστε ἄλλο ἄλλου μέρους μέρος καὶ μηδέν' ἄ<ν> ἡμῶν ὅλου
τοῦ αἰσθητοῦ τὴν ἀντίληψιν ἴσχειν. ἀλλὰ γὰρ ἕν ἐστι τὸ πᾶν· πῶς γὰρ 35
ἂν καὶ διαιροῖτο; οὐ γὰρ δὴ τὸ ἴσον τῷ ἴσῳ ἐφαρμόσει, ὅτι οὐκ ἴσον τὸ ἡγε-
μονοῦν παντὶ αἰσθητῷ. κατὰ πηλίκα οὖν ἡ διαίρεσις; ἢ εἰς τοσαῦτα διαιρε-
θήσεται, καθ' ὅσον ἂν ἀριθμοῦ ἔχῃ εἰς ποικιλίαν τὸ εἰσιὸν αἴσθημα; καὶ 36
ἕκαστον δὴ | ἐκείνων τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς ἄρα καὶ τοῖς μορίοις αὐτοῦ αἰσθή- (830)
σεται, ἢ ἀναίσθητα τὰ μέρη τῶν μορίων ἔσται; ἀλλὰ ἀδύνατον. εἰ δὲ ὁτιοῦν
παντὸς αἰσθήσεται, εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι τοῦ μεγέθους πεφυκότος, ἀπεί-
ρους καὶ αἰσθήσεις καθ' ἕκαστον αἰσθητὸν συμβήσεται γίγνεσθαι ἑκάστῳ,
οἷον τοῦ αὐτοῦ ἀπείρους ἐν τῷ ἡγεμονοῦντι ἡμῶν εἰκόνας. καὶ μὴν σώματος 37
ὄντος τοῦ αἰσθανομένου, οὐκ ἂν ἄλλῳ τρόπῳ γένοιτο τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ οἷον ἐν
κηρῷ ἐνσημανθεῖσαι ἀπὸ δακτυλίων σφραγῖδες, εἴτ' οὖν εἰς αἷμα εἴτ' οὖν εἰς

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8^4 (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *εἶναι* nach *ἄμφω* V | *ὃ* Pl. *τὸ* die Hss. | *ἄμφω* nml. *εἰσιόντα ἐστί* | *εἴποι*: Subjekt *"der Betreffende"* | *ταῦτα die Sinneswahrnehmungen* 2 *αἰσθημάτων* VD *ἐσθημάτων* ON[1] (verbess. 2. H.) | *γραμμὰς*: nml. *ὥσπερ γρ.* 3 *συμβαλλούσας* (*konvergierend*) OV *συλλαβούσας* N *συλλαλούσας* D 4 *περαίνειν* intrans. 5f. *προσβάλλοιεν* Pl. 6 *τὸ μέσον* = *εἰς τὸ μέσον* | *ἄλλο* = *εἰς ἄλλο* 7f. *ἄλλου* an 2 Stellen Pl. *ἄλλους* beidemal die Hss. 8 *ἢ εἰς* Pl. 10 *δὴ ταύταις* Mras *διὰ ταύτης* Eus. und Pl. Hss. *διὰ ταύταιν* Steph., Creuzer 11f. *ἢ — ἄν*: *wäre das ἡγεμονοῦν eine Größe, also teilbar, so würden die Sinneswahrnehmungen ebenso teilbar sein* 12 *ὥστε — μέρος*: *so daß ein Teil des ἡγεμονοῦν einen Teil des Objektes wahrnehmen würde* | *μηδέν' ἄ<ν>* Mras *μηδένα* Eus. und Pl. Hss. 13 *τὸ πᾶν*: gemeint *τὸ ἡγεμονοῦν* 15 *κατὰ — διαίρεσις*: *wie groß sollen die Teilstücke sein?* 16 *ποικιλίαν Kompliziertheit* 17 *μορίοις Unterteile* 22 *ἄλλον τρόπον* Pl.

ἀέρα τῶν αἰσθημάτων ἐνσημαινομένων. εἰ μὲν ὡς ἐν σώμασιν ὑγροῖς, ὅπερ b
καὶ εὔλογον, ὥσπερ εἰς ὕδωρ, συγχυθήσεται, <καὶ> οὐκ ἔσται μνήμη· εἰ δ' 38
ἐμμενοῦσιν οἱ τύποι, ἢ οὐκ ἔστιν ἄλλους ἐνσημαίνεσθαι ἐκείνων κατεχόντων,
ὥστε ἄλλαι αἰσθήσεις οὐκ ἔσονται, ἢ γιγνομένων ἄλλων ἐκεῖνοι οἱ πρότεροι
ἀπολοῦνται, ὥστε οὐδὲν ἔσται τὸ μνημονεύειν. <εἰ δὲ ἔστι τὸ μνημονεύειν>
καὶ ἄλλων αἰσθάνεσθαι ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐμποδιζόντων τῶν πρόσθεν, ἀδύνα-
τον τὴν ψυχὴν σῶμα εἶναι.

Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀλγεῖν αἰσθήσεως τὸ αὐτὸ τοῦτο. ὅταν 39
δάκτυλον λέγηται ἀλγεῖν ἄνθρωπος, ἡ μὲν ὀδύνη περὶ τὸν δάκτυλον δήπου- c
θεν, ἡ δ' αἴσθησις τοῦ ἀλγεῖν δῆλον ὅτι ὁμολογήσουσι περὶ τὸ ἡγεμονοῦν
γίγνεσθαι. ἄλλου δὴ ὄντος τοῦ πονοῦντος μέρους, τοῦ πνεύματος τὸ ἡγε-
μονοῦν αἰσθάνεται, καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ τὸ αὐτὸ πάσχει. πῶς οὖν τοῦτο συμ- 40
βαίνει; διαδόσει, φήσουσι, παθόντος μὲν πρώτως τοῦ περὶ τὸν δάκτυλον ψυχι-
κοῦ πνεύματος, μεταδόντος δὲ τῷ ἐφεξῆς καὶ τούτου ἄλλῳ, ἕως πρὸς τὸ ἡγε-
μονοῦν ἀφίκοιτο. ἀνάγκη τοίνυν εἰ τὸ πρῶτον πόνου ᾔσθετο, ἄλλην τὴν 41
αἴσθησιν τοῦ δευτέρου εἶναι καὶ εἰ κατὰ διάδοσιν ἡ αἴσθησις, καὶ τοῦ τρίτου d
γε ἄλλην καὶ πολλὰς αἰσθήσεις καὶ ἀπείρους τὴν περὶ ἑνὸς ἀλγήματος γίγνε-
σθαι, καὶ τούτων ἁπασῶν ὕστερον τὸ ἡγεμονοῦν αἰσθέσθαι καὶ τῆς ἑαυτοῦ
παρὰ ταύτας. τὸ δὲ ἀληθές, ἑκάστην ἐκείνων μὴ τοῦ ἐν τῷ δακτύλῳ ἀλγή- 42
ματος, <ἀλλὰ τὴν μὲν ἐφεξῆς τῷ δακτύλῳ, ὅτι ὁ ταρσὸς ἀλγεῖ, τὴν δὲ τρίτην,
ὅτι ἄλλο τὸ πρὸς τὸ ἄνωθεν, καὶ πολλὰς εἶναι ἀλγηδόνας· τό τε ἡγεμονοῦν
μὴ τοῦ πρὸς τῷ δακτύλῳ ἀλγήματος> αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ τοῦ πρὸς αὐτῷ
καὶ τοῦτο γινώσκειν | μόνον, τὰ δ' ἄλλα χαίρειν ἐᾶν, μὴ ἐπιστάμενον ὅτι ἀλγεῖ (831)
ὁ δάκτυλος. εἰ τοίνυν κατὰ διάδοσιν τὴν αἴσθησιν οὐχ οἷόν τε τοῦ τοιού- 43
του γίνεσθαι μηδὲ σώματος, ὄγκου ὄντος, ἄλλου παθόντος ἄλλου γνῶσιν

S. 387, 14 — S. 399, 18: Plot. enn. IV 7,1 — 8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *αἰσθητῶν* Pl. Hss. | *καὶ εἰ* Pl. | *μὲν οὖν* Steph. 2 *<καὶ>*[2] Pl. < die Hss. | 2f. *δ' ἐμμενοῦσιν* Steph. *δ' ἐμμένουσιν* die Hss. *δὲ μένουσιν* Pl. Hss. 3 *κατεχόντων* intr. *sich behaupten* 5 *<εἰ — μνημονεύειν>* Pl. < die Hss. 8 *καὶ ἐκ τοῦ ἀλγεῖν καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀλγ. αἰσθ.* Pl. Hss. 9 *δάκτυλον Zehe*, wie aus 20 *ταρσός* folgt 10f. *-σι* und *γίγνεσθαι*] *-σιν ὡς* und *γί(γ)νεται* Pl. 13 *διαδόσει durch Übermittlung* 15 *πονοῦν* Pl. 16 *καὶ*[1] < Pl. 17 *γε* < Pl. Hss. | *τὴν* < Pl. Hss. 18 *ὕστερον τὸ ἡγ.* Pl. *εἴπερ τὸ ἡγ. ἦν* die Hss. 19f. *ἀλγήματος* nml. *αἴσθησιν εἶναι* 20 *<ἀλλὰ — 22 ἀλγήματος>* Pl. < die Hss.; daß die Auslassung dieser Wörter nicht auf Eus. zurückgeht, beweist 22 *τοῦ πρὸς αὐτῷ* 22 *αὐτῷ* Gaisf. *αὐτῷ* die Hss. 24 *τὴν αἴσθησιν* nach *τε* Pl. 25 *μηδὲ — S. 395, 2 εἶναι und wenn es unmöglich ist, daß, während ein Teil des Körpers leidet, einem anderen Teil Erkenntnis zukommt*

εἶναι (παντὸς γὰρ μεγέθους τὸ μὲν ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο ἐστί), δεῖ τοιοῦτον τίθεσθαι
τὸ αἰσθανόμενον, οἷον πανταχοῦ αὐτὸ ἑαυτῷ τὸ αὐτὸ εἶναι. τοῦτο δὲ ἄλλῳ
τινὶ τῶν ὄντων ἢ σώματι ποιεῖν προσήκει.

Ὅτι δὲ οὐδὲ νοεῖν οἷόν τε, εἰ σῶμα ἡ ψυχὴ ὁτιοῦν εἴη, δεικτέον ἐκ τῶνδε· **44**
εἰ γὰρ τὸ αἰσθάνεσθαί ἐστι τὸ σώματι προσχρωμένην τὴν ψυχὴν ἀντιλαμβά- b
νεσθαι τῶν αἰσθητῶν, οὐκ ἂν εἴη καὶ τὸ νοεῖν τὸ διὰ σώματος καταλαμβά-
νειν, ἢ ταὐτὸν ἔσται τῷ αἰσθάνεσθαι. εἰ οὖν τὸ νοεῖν ἐστι τὸ ἄνευ σώμα- **45**
τος ἀντιλαμβάνεσθαι, πολὺ πρότερον δεῖ μὴ σῶμα αὖ τὸ νοῆσον εἶναι, ἐπεὶ
αἰσθητῶν μὲν ἡ αἴσθησις, νοητῶν δὲ ἡ νόησις. εἰ δὲ μὴ βούλονται, ἀλλ' οὖν c
ἔσονταί γε καὶ νοητῶν τινων νοήσεις καὶ ἀμεγέθων ἀντιλήψεις. πῶς οὖν **46**
μέγεθος ὂν τὸ μὴ μέγεθος νοήσει καὶ τῷ μεριστῷ τὸ μὴ μεριστὸν νοήσει; ἢ
μέρει τινὶ ἀμερεῖ αὐτοῦ; εἰ δὲ τοῦτο, οὐ σῶμα ἔσται τὸ νοῆσον. οὐ γὰρ δὴ τοῦ
ὅλου χρεία πρὸς τὸ θιγεῖν· ἀρκεῖ γὰρ καὶ ἕν τι. εἰ μὲν οὖν συγχωρήσον- **47**
ται τὰς πρώτας νοήσεις, ὅπερ ἀληθές ἐστιν, εἶναι τῶν πάντη σώματος καθαρω-
τάτων, αὐτοεκάστου, ἀνάγκη καὶ τὸ νοοῦν σώματος καθαρὸν ὂν ἢ γιγνόμενον
γινώσκειν. εἰ δὲ τῶν ἐν ὕλῃ εἰδῶν τὰς νοήσεις φήσουσιν εἶναι, ἀλλὰ χωριζο-
μένων γε τῶν σωμάτων γίγνονται, τοῦ νοῦ χωρίζοντος. οὐ γὰρ δὴ μετὰ **48**
σαρκῶν ἢ ὅλως ὕλης ὁ χωρισμὸς κύκλου καὶ τριγώνου καὶ γραμμῆς καὶ σημείου. d
δεῖ ἄρα καὶ τὴν ψυχὴν σώματος αὐτὴν ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίσαι. δεῖ ἄρα μηδὲ
αὐτὴν σῶμα εἶναι. ἀμέγεθες δὲ οἶμαι καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τούτων
ἄρα νόησις, ὥστε καὶ προσιόντα τὰ μέρη αὐτῆς ὑποδέξεται καὶ ἐν αὐτῇ ἀμερῇ
κείσεται.

Πῶς δ' ἂν καὶ σώματος ὄντος τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ αὐτῆς σωφροσύνη καὶ **49**
δικαιοσύνη ἀνδρεία τε καὶ ἄλλαι; πνεῦμά τι γὰρ ἢ αἷμά τι | ἂν τὸ σωφρονεῖν εἴη (832)

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7,1—8^4 (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier); 24 *ἀνδρεία* — S. 399, 18 *ἁρμονία* ist außer bei Eus. nur in zwei Plotinhss. erhalten (eine dritte ist aus der ersten abgeschrieben): s. P. Henry, *Rech.* a. a. O. (zit. zu S. 38, 9ff.) 5 sowie 81—116

B (< diese Seite) ON(D)V

8 *αὖ*] *αὐτὸ* Pl. | *νοσῆσον* ONV* (σ[1] ausradiert) | *ἐπεὶ* V[1] *ἐπὶ* ONV* *ἔτι εἰ* Pl. Hss. 9 *εἰ — βούλονται wenn ihnen aber diese Unterscheidung nicht recht ist* 12 *μέρει* Pl. *μέρη* die Hss. | *νοσῆσον* ONV 13 *καὶ*] *καθ'* Pl. Hss. 15 *αὐτοεκάστου* (*jedes absolute Ding*) Giff. *αὐτὸ ἑκάστου* Eus. und Pl. Hss. | *ἢ* Pl. *εἰ* die Hss. 16f. *χωριζομένων — χωρίζοντος finden statt durch Abstraktion von den Körpern, wobei der Nus die Abstraktion vornimmt* 17 *χωρίζοντε^{o}σ* O (alles 1. H.) 19 *σώματος* zu *χωρίσαι* 21 *προσιόντα* nml. *τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον* | *τὰ μέρη*: richtig wohl (*τῷ*) *ἀμερεῖ* Pl. (bei dem *ψυχή* Subjekt ist) | *ἀμερῇ*] (*ἐν*) *ἀμερεῖ* Pl. (bei dem dieses *ἐν* jedenfalls zu tilgen ist) 24 *πνεῦμά τι* Pl. *πνεύματι* die Hss. | *αἷμά τι* Pl. *αἵματι* die Hss.

ἢ δικαιότης ἢ ἀνδρεία, εἰ μὴ ἄρα ἡ ἀνδρεία τὸ δυσπαθὲς τοῦ πνεύματος εἴη,
καὶ ἡ σωφροσύνη ἡ εὐκρασία, τὸ δὲ κάλλος εὐμορφία τις ἐν τύποις, καθ' ἣν
λέγομεν ἰδόντες ὡραίους καὶ καλοὺς τὰ σώματα. ἰσχυρῷ μὲν οὖν καὶ 50
καλῷ ἐν τύποις πνεύματι εἶναι προσήκοι ἄν, σωφρονεῖν δὲ τί δεῖ πνεύματι;
ἀλλ' οὐ τοὐναντίον ἐν περιπτύξεσι καὶ ἁφαῖς εὖ παθεῖν, ὅπου ἢ θερμανθή-
σεται ἢ συμμέτρως ψύχεος ἱμερεῖ ἢ μαλακοῖς τισι καὶ ἁπαλοῖς καὶ λείοις b
πελάσει; τὸ δὲ κατ' ἀξίαν νεῖμαι τί ἂν αὐτῷ μέλοι; πότερον δὲ ἀϊδίων 51
ὄντων τῶν τῆς ἀρετῆς θεωρημάτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν νοητῶν ἡ ψυχὴ ἐφάπτε-
ται, ἢ γίνεταί τῳ ἡ ἀρετὴ <καὶ> ὠφελεῖ καὶ πάλιν φθείρεται; ἀλλὰ τίς ὁ ποιῶν
καὶ πόθεν; οὕτω γὰρ ἂν ἐκεῖνο πάλιν μένοι. δεῖ ἄρα ἀϊδίων εἶναι καὶ μενόν-
των, οἷα καὶ τὰ ἐν γεωμετρίᾳ. εἰ δὲ ἀϊδίων καὶ μενόντων, οὐ σωμάτων.
δεῖ ἄρα καὶ ἐν ᾧ ἔσται, τοιοῦτον εἶναι· δεῖ ἄρα μὴ σῶμα εἶναι. οὐ γὰρ μένει,
ἀλλὰ ῥεῖ ἡ σώματος φύσις πᾶσα.

Εἰ δὲ τὰς τῶν σωμάτων ποιήσεις ὁρῶντες θερμαινούσας καὶ ψυχούσας καὶ 52
ὠθούσας καὶ βαρυνούσας ἐνταῦθα τάττουσι τὴν ψυχήν, οἷον ἐν δραστηρίῳ c
τόπῳ ἱδρύοντες αὐτήν, πρῶτον μὲν ἀγνοοῦσιν ὡς καὶ ἐνταῦθα τὰ σώματα
δυνάμεσι ταῖς ἐν αὐτοῖς ἀσωμάτοις ταῦτα ἐργάζεται· ἔπειτα ὅτι οὐ ταύτας
τὰς δυνάμεις περὶ ψυχὴν εἶναι ἀξιοῦμεν, ἀλλὰ τὸ νοεῖν, τὸ αἰσθάνεσθαι,
λογίζεσθαι, ἐπιθυμεῖν, ἐπιμελεῖσθαι ἐμφρόνως <καὶ> καλῶς, ἃ πάντα ἄλλην d
οὐσίαν ζητεῖ. τὰς οὖν δυνάμεις τῶν ἀσωμάτων μεταβιβάσαντες εἰς τὰ 53
σώματα οὐδεμίαν ἐκείνοις καταλείπουσιν. ὅτι δὲ καὶ τὰ σώματα ἀσωμάτοις
δυνάμεσι δύναται ἃ δύναται, ἐκ τῶνδε δῆλον· ὁμολογήσουσι γὰρ ἕτερον ποιό-
τητα καὶ ποσότητα εἶναι καὶ πᾶν σῶμα ποσὸν εἶναι καὶ ἔτι οὐ πᾶν σῶμα
ποιὸν εἶναι, ὥσπερ τὴν ὕλην. ταῦτα δὲ ὁμολογοῦντες, τὴν ποιότητα ὁμο-
λογήσουσιν ἕτερον οὖσαν ποσοῦ ἕτερον σώματος εἶναι. πῶς γὰρ μὴ ποσὸν 54
οὖσα σῶμα ἔσται, εἴπερ πᾶν σῶμα ποσόν; καὶ μήν, ὅπερ καὶ ἄνω που ἐλέγετο,

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8^{4} (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *ἀνδρεία*[1]] *ἀνδρία* ON   4 Konstr.: *πνεύματι προσήκοι ἂν ἰσχ. . . . καὶ καλῷ . . . εἶναι* | *σωφρονεῖν* = *τοῦ σ.*   5 *οὐ*] *οὖν* 2 Hss. Pl.   6 *ψυχώσεως*? Mras (aber *ἱμείρω* gehört nicht der gewöhnlichen Sprache an und so erklärt sich wohl auch *ψύχεος*) | *ἱμερεῖ* Steph. *ἱμείροι* die Hss. Eus. und Pl.   7 *μέλλοι* ON   9 *τῳ* Pl. *τὸ* die Hss. | *<καὶ*[1]*>* Steph. < die Hss.   10 *οὕτω — μένοι*: d. h. *Unter der Voraussetzung, daß die Tugend zugrunde geht, würde immer wieder die Frage gelten τίς ὁ ποιῶν καὶ πόθεν* | *δεῖ . . . εἶναι* nml. *τὴν ἀρετήν*   16 *ἐνταῦθα* Mras *ταῦτα* Eus. und Pl. Hss. *αὐτὰ* Kirchhoff, < Vig. marg.   19 *<καὶ>* Vig. < die Hss. | *ἃ πάντα* 1 Hs. Pl. *ἅπαντα* Eus. und Pl. übrige Hss.   23 *σῶμα*[2] (auch D) < N   24 *ποιὸν* Vig. marg. *ποσὸν* Eus. und Pl. Hss.   26 *καὶ — ἐλέγετο*: S. 391, 23—392, 2

εἰ πᾶν σῶμα μεριζόμενον καὶ ὄγκος πᾶς ἀφαιρεῖται | ὅπερ ἦν, κερματι- (833)
ζομένου δὲ τοῦ σώματος ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἡ αὐτὴ ὅλη ποιότης μένει, οἷον
<ἡ> γλυκύτης ἡ τοῦ μέλιτος οὐδὲν ἔλαττον γλυκύτης ἐστὶν ἐφ' ἑκάστῳ,
οὐκ ἂν εἴη σῶμα ἡ γλυκύτης, ὁμοίως καὶ αἱ ἄλλαι. ἔπειτα εἰ σώματα 55
ἦσαν αἱ δυνάμεις, ἀναγκαῖον ἦν τὰς μὲν ἰσχυρὰς τῶν δυνάμεων μεγάλους
ὄγκους, τὰς δὲ ὀλίγον δρᾶν δυναμένας ὄγκους μικροὺς εἶναι. εἰ δὲ μεγάλων
μὲν τῶν ὄγκων μικραί, ὀλίγοι δὲ καὶ μικρότατοι τῶν ὄγκων μεγίστας b
ἔχουσι τὰς δυνάμεις, ἄλλῳ τινὶ ἢ μεγέθει τὸ ποιεῖν ἀναθετέον· ἀμεγέθει ἄρα.

τὸ δὲ ὕλην μὲν τὴν αὐτὴν εἶναι, σῶμα ὥς φασιν οὖσαν, διάφορα δὲ 56
ποιεῖν ποιότητας προσβαλοῦσαν, πῶς οὐ δῆλον ποιεῖ τὰ προσγενόμενα λόγους
αὐτοὺς καὶ ἀσωμάτους εἶναι; μὴ διότι πνεύματος ἢ αἵματος ἀποστάντων
ἀποθνήσκει τὰ ζῷα, λεγόντων. οὐ γάρ ἐστιν ἄνευ τούτων εἶναι οὐδ' ἄνευ
πολλῶν ἄλλων, ὧν οὐδὲν ἂν ἡ ψυχὴ εἴη. καὶ μὴν οὔτε πνεῦμα διὰ πάντων
οὔτε αἷμα, ψυχὴ δέ.

Ἔτι εἰ σῶμα οὖσα ἡ ψυχὴ διῆλθε διὰ παντός, κἂν κραθεῖσα εἴη ὃν 57
τρόπον τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἡ κρᾶσις. εἰ δὲ ἡ τῶν σωμάτων κρᾶσις οὐδὲν c
ἐνεργείᾳ ἐᾷ εἶναι τῶν κραθέντων, οὐδ' ἂν ἡ ψυχὴ ἔτι ἐνεργείᾳ ἐνείη τοῖς σώ-
μασιν, ἀλλὰ δυνάμει μόνον, ἀπολέσασα τὸ εἶναι ψυχή, ὥσπερ, εἰ γλυκὺ καὶ
πικρὸν κραθείη, τὸ γλυκὺ οὐκ ἔστιν· οὐκ ἄρα ἔχομεν ψυχήν. τὸ δὲ δὴ 58
σῶμα ὂν σώματι κεκρᾶσθαι ὅλον δι' ὅλων, ὡς ὅπου ἂν ᾖ θάτερον, καὶ θάτερον
εἶναι, ἴσον ὄγκον ἀμφοτέρων καὶ τὸ πᾶν κατεχόντων, καὶ μηδεμίαν αὔξην
γεγονέναι ἐπεμβληθέντος τοῦ ἑτέρου οὐδὲν ἀπολείψει ὃ μὴ τέμῃ. οὐ γὰρ d
κατὰ μεγάλα μέρη παραλλὰξ ἡ κρᾶσις (οὕτω γάρ φασι παράθεσιν ἔσεσθαι),
διεληλυθὸς δὲ διὰ παντός, τὸ ἐπεμβληθὲν ἐπὶ σμικρότερον (ὅπερ ἀδύνατον,
τὸ ἔλαττον ἴσον γενέσθαι τῷ μείζονι), ἀλλ' οὖν διεληλυθὸς πᾶν τέμοι κατὰ πᾶν.

ἀνάγκη τοίνυν, εἰ καθ' ὁτιοῦν σημεῖον καὶ μὴ μεταξὺ σῶμα ἔσται ὃ 59
μὴ τέτμηται, εἰς σημεῖα τὴν διαίρεσιν τοῦ σώματος γεγονέναι, ὅπερ ἀδύνα-
τον. εἰ δὲ ἀπείρου τῆς τομῆς οὔσης (ὃ γὰρ ἂν λάβῃς σῶμα διαιρετόν ἐστιν), οὐ

S. 387, 14 – S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1 – 8¹ (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

3 <ἡ¹> Gaisf. < die Hss. | ἐφ' Pl. ἡ ἐφ' die Hss. | *ἑκάστῳ* nml. *μέρει* 10 *προσβαλοῦσαν*] *προσλαβοῦσαν* richtig ein Teil der Hss. Pl. (andere *προσλαμβάνουσαν*) 11 *αὐτοὺς* (*bloße*) Eus. und Pl. *ἀΰλους* (Konjektur) v. Arnim (Stoic. vet. frgg. II fr. 375) | *διότι daß* (s. das Wortregister) 12 *λεγόντων*: Imperativ 20 *ὅλων*: s. S. 398, 2; 408, 17; 412, 16 (dagegen *ὅλου* S. 398, 1) 21 *ὄγκον* Steph. nach D *ὄγκων* ONV 22 *ἀπολείψει* (*übrig lassen*): Subj. *τὸ . . . κεκρᾶσθαι . . . καὶ . . . γεγονέναι* | *τέμῃ*: Subj. *ψυχή* 23 *φασι* (nml. die Stoiker) 1 Hs. Pl. und Steph. *φησι* die Hss. 25 *οὖν immerhin* | *τέμοι* Henry *τέμῃ* ONV *τέμει* D *τέμῃ* oder *τέμει* Pl. Hss. *τέμνει* Steph. 26 *εἰ* nml. *τέμοι* | *σημεῖον Punkt* 28 *εἰ δὲ ἀπείρου τῆς τομῆς οὔσης* nml. *τέμοι*

δυνάμει μόνον, ἐνεργείᾳ δὲ τὰ ἄπειρα ἔσται. οὐ τοίνυν ὅλον δι' ὅλου χωρεῖν δυνατὸν τὸ σῶμα, ἡ δὲ ψυχὴ δι' ὅλων· ἀσώματος ἄρα.

| Τὸ δὲ καὶ φύσιν μὲν προτέραν τὸ αὐτὸ πνεῦμα λέγειν, ἐν δὲ ψυχρῷ γενο- 60
μένην καὶ στομωθεῖσαν ψυχὴν γίγνεσθαι, λεπτοτέραν ἐν ψυχρῷ γιγνομένην (834)
(ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ἄτοπον· πολλὰ γὰρ ζῷα ἐν θερμῷ γίγνεται καὶ ψυχὴν ἔχει οὐ ψυχθεῖσαν)· ἀλλ' οὖν φασί γε προτέραν φύσιν ψυχῆς εἶναι κατὰ συντυχίας
τὰς ἔξω γιγνομένην. συμβαίνει οὖν αὐτοῖς τὸ χεῖρον πρῶτον ποιεῖν καὶ 61
πρὸ τούτου ἄλλο ἔλαττον, ἣν λέγουσιν ἕξιν. ὁ δὲ νοῦς ὕστατος, ἀπὸ τῆς ψυχῆς
δηλονότι γενόμενος, ἢ εἰ πρὸ πάντων νοῦς, ἐφεξῆς ἔδει ψυχὴν ποιεῖν, εἶτα b
φύσιν· καὶ αἰεὶ τὸ ὕστερον χεῖρον, εἴπερ πέφυκεν. εἰ οὖν καὶ ὁ θεὸς αὐτοῖς 62
κατὰ τὸν νοῦν ὕστερος καὶ γενητὸς καὶ ἐπακτὸν τὸ νοεῖν ἔχων, ἐνδέχοιτο ἂν μηδὲ ψυχὴν μηδὲ νοῦν μηδὲ θεὸν εἶναι· εἰ τὸ δυνάμει, μὴ ὄντος πρότερον τοῦ ἐνεργείᾳ καὶ νοῦ, γένοιτο, οὐδὲ ἥξει εἰς ἐνέργειαν. τί γὰρ ἔσται τὸ ἄγον, μὴ ὄντος
ἑτέρου παρ' αὐτὸ προτέρου; εἰ δ' αὐτὸ ἄξει εἰς ἐνέργειαν, ὅπερ ἄτοπον, ἀλλὰ c
βλέπον γε πρός τι ἄξει, ὃ οὐ δυνάμει, ἐνεργείᾳ δὲ ἔσται. καίτοι τὸ ἀεὶ 63
μένειν τὸ αὐτὸ εἴπερ τὸ δυνάμει ἕξει, καθ' ἑαυτὸ εἰς ἐνέργειαν ἥξει, καὶ τοῦτο κρεῖττον ἔσται τοῦ δυναμένου, οἷον ὀρεκτὸν ὂν ἐκείνου. πρότερον ἄρα τὸ κρεῖττον καὶ ἑτέραν φύσιν ἔχον σώματος καὶ ἐνεργείᾳ ὂν ἀεί· πρότερον ἄρα καὶ νοῦς καὶ ψυχὴ φύσεως. οὐκ ἄρα οὕτως ψυχὴ ὡς πνεῦμα οὐδ' ὡς σῶμα. ἀλλ' ὅτι μὲν μὴ σῶμα, λέγοιτ' ἄν, καὶ εἴρηται καὶ ἄλλοις ἕτερα, ἱκανὰ δὲ καὶ ταῦτα.

Ἐπεὶ δὲ ἄλλης φύσεως, δεῖ ζητεῖν τίς αὕτη. ἆρ' οὖν ἕτερον μὲν σώματος, 64
σώματος δέ τι, οἷον ἁρμονία; τοῦτο γὰρ ἁρμονίαν τῶν ἀμφὶ Πυθαγόραν λεγόν- d
των ἕτερον τρόπον, ᾠήθησαν αὐτὸ τοιοῦτόν τι εἶναι οἷον καὶ ἡ περὶ χορδὰς

S. 387, 14—S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1—8[4] (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (< diese Seite) ON(D)V

1 *ἐνεργείᾳ — ἔσται*: *dann würde den ἄπειρα aktuelle Existenz zukommen* 3 *Τὸ δὲ* usw.: der Nachsatz folgt als selbständiger Gedanke mit 7 *συμβαίνει οὖν* | *πρότερον* Arnim 6 *οὖν immerhin* (wie S. 397, 25) 7 *τὸ χεῖρον*: *τὴν φύσιν* 8 *ἕξιν*: die Reihenfolge bei den Stoikern ist: *ἕξις — φύσις — ψυχή — λόγος* (*νοῦς*) 11 *γενητὸς* V *-νν-* ON* (ein *ν* ausradiert) D 12 *τὸ δυνάμει* nml. *ὄν* 12f. *τοῦ ἐνεργείᾳ* nml. *ὄντος* 13 *καὶ νοῦ* (auch Pl. Hss.)] *οὐκ ἂν* Kirchhoff!! 14 *αὐτὸ* ein Teil der Hss. Pl. *αὐτὸ* die Hss. | *ἄξει*: *εἰς ἐνέργειαν* 15f. *τὸ ἀεὶ μένειν τὸ αὐτὸ* ist Objekt 16 *τὸ δυνάμει* nml. *ὄν* (Subjekt) | *ἥξει* Steph. *ἕξει* D *ἄξει* ONV 17 *δυναμένου* nml. *εἰς ἐνέργειαν ἥκειν* | *ἐκείνου* (Genetiv. subiectivus) nml. *τοῦ εἰς ἐνέργειαν ἥκειν* (*μόνον*) *δυναμένου* 20 *μὴ* übergeschrieben vor *σῶμα* V[1], Pl. meiste Hss. < ONV* *οὐ* Steph. | *καὶ*[1] < Volkmann; aber der Sinn ist: *das ist einerseits bereits erörtert, anderseits haben andere noch anderes gesagt* 21 *δὲ καὶ* 1 Hs. Pl. | *φύσεως* nml. *ἡ ψυχή ἐστιν* 23 *ἕτερον τρόπον*, d. h. *in übertragenem Sinn, metaphorisch*

ἁρμονία. ὡς γὰρ ἐνταῦθα ἐντεταμένων τῶν χορδῶν ἐπιγίνεταί τι οἷον 65
πάθημα ἐπ' αὐταῖς, ὃ λέγεται ἁρμονία, τὸν αὐτὸν τρόπον | καὶ τοῦ ἡμετέρου (835)
σώματος, ἐν κράσει ἀνομοίων γινομένου, τὴν ποιὰν κρᾶσιν ζωήν τε ἐργάζεσθαι καὶ ψυχήν, οὖσαν τὸ ἐπὶ τῇ κράσει πάθημα. ὅτι δὲ ἀδύνατον, πολλὰ
ἤδη πρὸς ταύτην τὴν δόξαν εἴρηται. καὶ γὰρ ὅτι τὸ μὲν πρότερον, ἡ ψυχή, 66
ἡ δ' ἁρμονία ὕστερον, καὶ ὡς τὸ μὲν ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ τῷ σώματι καὶ μάχεται πολλαχῇ, ἁρμονία δὲ οὐκ ἂν οὖσα ταῦτα ποιοῖ· καὶ ὡς τὸ μὲν οὐσία, ἡ δὲ ἁρμονία οὐκ οὐσία· καὶ ὅτι ἡ κρᾶσις τῶν σωμάτων, ἐξ ὧν συνέσταμεν,
ἐν λόγῳ οὖσα, ὑγεία ἂν εἴη· καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον μέρος ἄλλως κραθὲν εἴη b
ἂν ψυχὴ ἑτέρα, ὥστε πολλὰς εἶναι· καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ὡς ἀνάγκη πρὸ τῆς ψυχῆς ταύτης ἄλλην ψυχὴν εἶναι τὴν ποιοῦσαν τὴν ἁρμονίαν ταύτην, οἷον ἐπὶ τῶν ὀργάνων τὸν μουσικὸν τὸν ἐντιθέντα ταῖς χορδαῖς τὴν ἁρμονίαν, λόγον
ἔχοντα παρ' αὑτῷ, καθ' ὃν ἁρμόσει. οὔτε γὰρ ἐκεῖ αἱ χορδαὶ παρ' αὑτῶν 67
οὔτ' ἐνταῦθα τὰ σώματα ἑαυτὰ εἰς ἁρμονίαν ἄγειν δυνήσεται. ὅλως δὲ καὶ
οὗτοι ἐξ ἀψύχου ἔμψυχα ποιοῦσι καὶ τὰ ἐξ ἀτάκτων κατὰ συντυχίαν τεταγ- c
μένα καὶ τὴν τάξιν οὐκ ἐκ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' αὐτὴν ἐκ τῆς αὐτομάτου τάξεως τὴν ὑπόστασιν εἰληφέναι. τοῦτο δὲ οὔτε ἐν τοῖς κατὰ μέρος οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις δυνατὸν γενέσθαι. οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία."

Ταῦτα μὲν ἀπὸ τῶν Πλωτίνου πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν περὶ ψυχῆς δό- 68
ξαν, σωματικὴν φασκόντων αὐτὴν εἶναι. ἀλλ' ἐπεὶ αὐτάρκως τά τε πρὸς
Ἀριστοτέλην καὶ τὸν Περίπατον τά τε πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν αἵρεσιν, ὡς d
ἐν ἐπιτομῇ, παρατέθειμαι, ὥρα πάλιν ἐπανελθόντα τῶν γενναίων φιλοσόφων ὁμοῦ πάντων τὰς θαυμαστὰς ἐπισκέψασθαι φυσιολογίας, ὅτε μάλιστα κοινῶς πάντες Ἕλληνες θεοὺς ὁρατοὺς ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς

S. 387, 14 – S. 399, 18: Plot. enn. IV 7, 1 – 8^4 (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier)

B (ab 20 *ἐπεί*) ON(D)V

3 *ἐν — γινομένου eintreten in . . .* | *γινομένου* V und die meisten Hss. Pl. *γινομένων* ON und 1 Hs. Pl. **9** *ἐν λόγῳ οὖσα wenn diese Mischung auf einem bestimmten Verhältnis beruht* **10** *τὸ δὴ* V und die meisten Hss. Pl. *τόδε* ON und 1 Hs. Pl. *τὸ δὲ* Kirchhoff **13** *αὑτῷ* Creuzer *αὐτῷ* die Hss. | *αὐτῶν* V *αὑτῶν* O (' 1. H. aus ' ?) ND **15** *ἀψύχου* (richtig, gemeint ist ja die *ἁρμονία*)] *ἀψύχων* Steph. | *τὰ — τεταγμένα* nml. *ἔμψυχα ποιοῦσι* **16** *τὴν τάξιν* Subjekt des acc. c. inf., dessen Prädikat *εἰληφέναι* (nml. *ποιοῦσι*) **17** *ὑπόστασιν Existenz* | *ἐν τοῖς ἄλλοις* (gemeint *ἐν τοῖς καθόλου*)] *ἐν τοῖς ὅλοις* Vig. marg. **19** *πρὸς τὴν* usw.: dabei übersieht Eus., daß von S. 398, 21 an Plot. nicht mehr gegen die Stoiker, sondern gegen die Pythagoreer polemisiert **20** *Ἐπεὶ οὖν* B **21** *Ἀριστο*$^{\tau\lambda'}$ ohne Endung O | *ὡς*] *καὶ* B **22** *παρατέθεμαι* N^1 (verbess. 2. H.) *παρατίθεμαι* D *παρατέθειται* B | *ἐπανελθόντων* B **23** *ὅτε μάλιστα aus der Zeit, wo am liebsten*

*ἀστέρας τά τε ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου ἡγήσαντό τε καὶ ἐσέφθησαν, καὶ τάς
γε μυθικὰς καὶ ληρώδεις αὐτῶν περὶ τῆς πολυθέου πλάνης διηγήσεις σεμνοτέ-
ραις δὴ καὶ φυσικαῖς ἀποδόσεσιν ἐπὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ τοῦ παντὸς κόσμου
μόρια μετενηνόχασι. διό μοι ἀναγκαῖον εἶναι δοκεῖ καὶ τὰς περὶ τῶνδε* **69**
*δόξας ὁμοῦ συναγαγεῖν τάς τε διαστάσεις αὐτῶν καὶ τοῦ τύφου τὸ μάταιον
ἐπιθεωρῆσαι. | θήσω δὲ καὶ ταῦτα ἀπὸ τῆς Πλουτάρχου γραφῆς, ἐν ᾗ τὰς* (836)
*περὶ τούτων ἁπάντων ὁμοῦ τῶν τε πρεσβυτέρων καὶ νέων δόξας συναγαγὼν
τοῦτον γράφει τὸν τρόπον·*

κγ'. ΠΕΡΙ ΗΛΙΟΥ

"Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἁρμα- **23,1**
τείῳ τροχῷ τὴν ἁψῖδα παραπλήσιον ἔχοντα, κοῖλον, πλήρη πυρός, κατά τι b
μέρος ἐκφαίνοντα διὰ στομίου τὸ πῦρ, ὥσπερ διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ· καὶ τοῦτο
εἶναι τὸν ἥλιον.

Ξενοφάνης ἐκ πυριδίων τῶν φαινομένων συναθροιζομένων μὲν ἐκ τῆς 2
ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συναθροιζόντων δὲ τὸν ἥλιον ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων.

Οἱ Στωϊκοὶ ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάσσης. **3**

Πλάτων πλείστου πυρός. **4**

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Μητρόδωρος μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον. **5**

Ἀριστοτέλης σφαῖραν ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος. **6** c

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος δίσκον ὑαλοειδῆ, δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ 7
κόσμῳ πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς· ὥστε προσεοι-
κέναι ἡλίου τὸ ἐν οὐρανῷ πυρῶδες τῇ ἀπὸ τοῦ ἐνόπτρου κατὰ ἀνάκλασιν

9—S. 402, 5: Pseud.-Plut. de placitis philosophorum 889f—890d (Diels, Doxogr. Gr. 348—352)

BON(D)V

2 *διηγήσεις*] *διοικήσεις* B 3 *ἀποδόσεσιν Erläuterungen* 4 *μετενηνόχασι* nach 2 Aoristen: s. Bd. I S. 378, 10f. und Bd. II S. 100, 10 | *εἶναι* < B 6 *καὶ ταῦτα*: wie S. 299, 19—302, 18 9 Die Überschrift in BONV (*Περὶ οὐσίας ἡλίου* Plut.); im Inhaltsverzeichnis (S. 340, 23) geht in den Hss. den Worten *Περὶ ἡλίου* voran: *Δόξαι τῶν φυσικῶν φιλοσόφων ἀπὸ τῶν Πλουτάρχου* 10f. *ἁρματίῳ* B 11 *κοῖλον* ONV < B *κοίλην* Pl. 12 *ἐκφαίνοντα* B *ἐκφαινούσης* ONV Pl. 14 *φαινομένων* < Pl. 14f. *ἐκ — πεπυρωμένων*] *ἢ νέφος πεπυρωμένων* Pl. Hss. 17 *ἐκ πλείστου* Pl. 20 *δίσκον* < Pl. | *ὑαλοειδῆ* OVN^{1}D *ὑελοειδῆ* BN^2 20f. *τοῦ* und *πυρὸς* Pl. *τὸ* und *πρὸς* die Hss. 21 *διηθοῦντα* Pl. *διωθοῦντα* die Hss.; s. auch S. 420, 12 | *ὥστε* — S. 401, 1 *αὐγῇ* < B 22 *ἡλίου — τῇ*] *ἡλίῳ τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες τό τε δὴ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐσοπτροειδὲς καὶ τρίτον τὴν* Pl. Hss. | *ἐσόπτρου* Pl. Hss.

διασπειρομένη πρὸς ἡμᾶς αὐγῇ· καὶ γὰρ ταύτην προσονομάζομεν ἥλιον, οἱονεὶ εἴδωλον εἰδώλου.

Ἐμπεδοκλῆς δύο ἡλίους, τὸν μὲν ἀρχέτυπον πῦρ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ 8
τοῦ κόσμου πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον ἀεὶ καταντικρὺ τῆς ἀνταυγείας d
ἑαυτοῦ, τὸν δὲ φαινόμενον ἀνταύγειαν εἶναι ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ <τῷ> τοῦ ἀέρος τοῦ θερμοειδοῦς πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ' ἔμφασιν γιγνόμενον ἥλιον. ὡς δὲ διὰ βραχέος εἰρῆσθαι συντεμόντα, πῦρ εἶναι τὸν ἥλιον.

Ἐπίκουρος γήινον πύκνωμα κισσηροειδὲς καὶ σπογγοειδὲς ταῖς κατα- 9
τρήσεσιν, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνημμένον.

| κδ'. ΠΕΡΙ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΗΛΙΟΥ (837)

Ἀναξίμανδρος τὸν μὲν ἥλιον ἴσον εἶναι τῇ γῇ, τὸν δὲ κύκλον ἀφ' οὗ τὴν 24,1
<ἐκ>πνοὴν ἔχει καὶ ὑφ' οὗ φέρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίω τῆς γῆς.

Ἀναξαγόρας πολλαπλάσιον Πελοποννήσου. 2

Ἡράκλειτος εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου. 3

Ἐπίκουρος τηλικοῦτον ἡλίκος καὶ ὁποῖος φαίνεται, ἢ μικρῷ τι μείζω 4
ἢ ἐλάττω. b

S. 400, 9—S. 402, 5: Pseud.-Plut. de placit. philos. 889f—890d (Diels, Doxogr. Gr. 348—352)

BON(D)V

1 *διασπειρομένην* Pl. | *αὐγήν* Pl. | *ταύτην*] *τοῦτο* B 3 *τὸν* Pl. *τὸ* die Hss. 4 *πεπληρωκὸς* Pl. *-κότος* die Hss. | *αἰεὶ* B | *τῇ ἀνταυγείᾳ* Pl. 5 *ἑαυτοῦ* B Pl. (+ *τεταγμένον*), *αὐτοῦ* ONV | *τὸν* B Pl. *τὸ*ν V (ν + 1. H.), *τὸ* ON | *εἶναι* < Pl. | *τῷ*² Pl. < die Hss. 6 *τοῦ*² < B | *θερμοειδοῦς*] *θερμομιγοῦς* Pl. | *πεπληρωμένῳ* Plut. *-νου* die Hss. 6f. *κατ'* — *ἥλιον* (Apposition: *eine Sonne, die . . . durch Lichtspiegelung zustande kommt*)] *κατ' ἀνάκλασιν ἐγγιγνομένην εἰς τὸν ἥλιον τὸν κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τοῦ πυρίνου* Pl. 7 *διὰ βραχέος*] *βραχέως* Pl. | *συντεμόντα* (hat auch Plut.)]: s. Diels a. a. O. Prolegomena 53 | *πῦρ*] *ἀνταύγειαν* Pl. 8 *εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς* Pl. 9 *κισσηροειδὲς* 1 Hs. Pl. *-δῶς* Eus. Hss. und 2 Hss. Pl. | *καὶ σπογγοειδὲς* (*-δῶς* die Hss.) < Pl. Hss. 9f. *καταπρήσεσιν* B 10 *ἀνημμένων* ON 11 Die Überschrift in BONV 12 *εἶναι* hier ONV, vor *ἴσον* B, nach *γῇ* Pl. Hss. 13 *ἐκπνοὴν* Pl. *πνοὴν* die Hss.; aber s. S. 402, 12 | *ὑφ'*] *ἐφ'* Pl. Hss. | *ὀκτὼ καὶ εἰκοσαπλασίω* B 14 *πολλαπλάσιον* BV 1 Hs. Pl. *πολυπλάσιον* ON *πολλαπλασίονα* 2 Hss. Pl. 16 *Ἐπίκουρος πάλιν φησὶν ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα ἢ* Pl. Hss. | *καὶ ὁποῖος* < Pl. | *τι* (*τι μείζω* wie *πολὺ μ.*) ONV *τιμι* (so) B < Pl. *τινι* Diels | *μείζω* Pl. *μείζων* ONV* *μεῖζον* BV¹ 17 *ἐλάττω* Pl. *ἐλάττων* V* *ἔλαττον* BONV¹

κε'. ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΗΛΙΟΥ

Ἀναξιμένης πλατὺν ὡς πέταλον. **25,1**

Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ, ὑπόκυρτον. 2

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ ὡς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρα. 3 c

Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα." 4

Τοιοῦτος μὲν αὐτοῖς ὁ μέγας τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων θεὸς ἥλιος. Μωσῆς δὲ καὶ τὰ Ἑβραίων λόγια οὐδὲν τούτων περιεργάζονται.

κϛ'. ΠΕΡΙ ΣΕΛΗΝΗΣ

"Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ **26,1**
ἡλίου πλήρη πυρός, ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιστροφὰς τοῦ τροχοῦ· ὅμοιον d
δὲ εἶναι ἁρματείῳ τροχῷ κοίλην ἔχοντι τὴν ἁψῖδα καὶ πυρὸς πλήρη, ἔχοντα μίαν ἐκπνοήν.

Ξενοφάνης νέφος εἶναι πεπιλημένον. 2

Οἱ Στωϊκοὶ μικτὸν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος. 3

Πλάτων ἐκ πλείονος τοῦ γεώδους. 4

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος στερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία 5
καὶ ὄρη καὶ φάραγγας.

Ἡράκλειτος γῆν ὁμίχλῃ περιεχομένην. 6

Πυθαγόρας κατὰ τὸ πυροειδὲς σχῆμα. 7

8—S. 403, 18: Pseud.-Plut. de placit. philos. 891 b—e (Diels, Doxogr. Gr. 355—359)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV (*π. ἡλ. σχ.* V) 2 *ὡς πέτ. τὸν ἥλιον* Pl. 7 *περιεργάζονται* B, *-ζεται* ONV 8 Die Überschrift in BONV; *περὶ οὐσίας σελήνης* Pl. 9f. *ὡς — ἡλίου* zu *πλήρη πυρός* (*voller Feuer, wie er bei der Sonne sagt:* s. S. 400, 11) 11 *ἁρματίῳ* B, *-τίῳ* (1. H. aus *-είῳ*) V | *πλήρη πυρός* Pl. Hss. | *ἔχοντα* ONV < B *ἔχοντι* Pl. Hss. 13 *εἶναι* < B 14 *μικτὴν* Pl. 15 *πλείονος* V Pl. *πλέονος* BON (nach *ε* vielleicht *ι* ausradiert) D | *γεώδους*] *πυρώδους* Pl. 18 *περιεχομένην* B *περιχεομένην* ONV *περιειλημμένην* Pl. Hss. 19 *κατὰ — σχῆμα* verderbt, doch fand Eus. die Korruptel bereits bei Pl., wie dessen Hss. zeigen: *κατὰ τὸ πυροειδὲς σῶμα* (*τῆς*) *σελήνης*. Da Stobaeus ecl. I 26, 1[e] (p. 218, 20 Wachsmuth) *κατοπτροειδὲς σῶμα* hat, wird bei Pseud.-Plut. oder seiner Vorlage als ursprüngliche Lesart anzusetzen sein: *πυροειδὲς σῶμα, κατὰ τὸ σχῆμα κατοπτροειδές*. Mras

| κζ'. ΠΕΡΙ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΣΕΛΗΝΗΣ (838)

Οἱ Στωϊκοὶ μείζονα <τῆς γῆς> ἀποφαίνονται, ὡς καὶ τὸν ἥλιον. **27,1**
Παρμενίδης ἴσον τῷ ἡλίῳ· καὶ γὰρ ἀπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι. 2

κη'. ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ εἶναι ὡς τὸν ἥλιον. **28,1** b
Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ.
Ἐμπεδοκλῆς δισκοειδῆ. ἄλλοι κυλινδροειδῆ.

κθ'. ΠΕΡΙ ΦΩΤΙΣΜΩΝ ΣΕΛΗΝΗΣ

Ἀναξίμανδρος ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς, ἀραιότερον δέ πως. **29,1**
Ἀντιφῶν ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν σελήνην· τὸ δ' ὑποκρυπτόμενον περὶ 2
αὐτὴν ἀπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ ἡλίου ἀμαυροῦσθαι, πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου c
πυρὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν· ὃ δὴ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα.
Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν σελήνην. 3
Ἡράκλειτος τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην· σκαφοειδεῖς 4
γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασι τοὺς ἀστέρας, δεχομένους τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν· λαμπρότερον μὲν τὸν ἥλιον, ἐν
καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι, τὴν δὲ σελήνην ἐν θολερῷ, διὰ τοῦτο καὶ d
ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

λ'. ΤΙΣ Η ΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ ΠΛΑΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΛΑΝΩΝ

Θαλῆς γεώδη μέν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα. **30,1**
Ἐμπεδοκλῆς πύρινα, ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ ἀὴρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξ- 2
ανέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν.

S. 402, 8 — S. 403, 18: Pseud.-Plut. de placit. philos. 891b — c (Diels, Doxogr. Gr. 355 — 359) 19 — S. 404, 22: Pseud.-Plut. ebd. 888d—889a (Diels, ebd. 341 — 344)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV **2** *μεῖζον* B | *τῆς γῆς* Pl. < die Hss. **3** *ἴσην* Pl. | *φωτίζεσθαι* ONV und 2 Hss. Pl. *φωτίζεται* B **4** Die Überschrift in BONV **6** *Ἡρ. σκαφ.* nach **7** *δισκοειδῆ* Pl. Hss. **8** Die Überschrift in BONV (*φωτισμ* ohne Endung V) **10** *τὸ* — **11** *αὐτὴν*: d. h. die in den Mondphasen verdunkelten Stellen | *ὑποκρυπτόμενον*] *ἀποκρυπτόμενον* Pl. **14** *Ἡρ.* — *σελήνην* B < ONV **15f.** *τὰ* — *ἀναθ.* *αὐτὰ* Pl. Hss. | zwischen *ὑγρᾶς* und *ἀναθ.* hat B¹ *οὐσίας* durchgestrichen **17** *θολερῷ*] *θολερωτέρῳ* Pl. **19** Die Überschrift in BONV | *ἄστρ. πλ.* die Hss. auch S. 341, 6; *πλ. ἄστρων* hier B | nach *ἀπλανῶν* + *καὶ πῶς συνέστη* (*συνεστήκασι*) Pl. Hss.

Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον ἀέρα πύ|ρινον μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν, 3
τῇ δ' εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάσαντα πέτρους ἀπὸ τῆς γῆς καὶ κατα- (839)
φλέξαντα, τούτους ἠστερικέναι.

Διογένης κισσηρώδη τὰ ἄστρα, διαπνοίας δ' αὐτὰ νομίζει τοῦ κόσμου. 4
πάλιν ὁ αὐτὸς ἀφανεῖς μὲν λίθους, πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τὴν γῆν σβέν-
νυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς πυροειδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα
πέτρινον.

Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, 5
τοὺς δὲ πλάνους ὄντας ἀνεῖσθαι.

Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους πυρίνους, μετέχοντας δὲ καὶ τῶν 6
ἄλλων, κόλλης δίκην. b

Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν μὲν πεπυρωμένων, σβεννυμένους δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέ- 7
ραν ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ, καθάπερ τοὺς ἄνθρακας· τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ τὰς
δύσεις ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις.

Ἡρακλείδης καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρ- 8
χειν, περιέχοντα αἰθέρα ἐν τῷ ἀπείρῳ. ταῦτα τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς
ἐμφέρεται κοσμοποιοῦσιν ἕκαστον τῶν ἀστέρων.

Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου. 9 c

λα'. ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΑΣΤΕΡΩΝ

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας, καθάπερ τὸν κόσμον καὶ ἥλιον. **31,1**

Ἀναξιμένης ἥλων δίκην καταπεπηγμένους τῷ κρυσταλλοειδεῖ. ἔνιοι δὲ 2
πέταλα πύρινα εἶναι, ὥσπερ ζωγραφήματα." d

S. 403, 19 – S. 404, 22: Pseud.-Plut. de placit. philos. 888d – 889a (Diels, Doxogr. Gr. 341 – 344)

BON(D)V

1 *παρακείμενον* B | *ἀέρα*] *αἰθέρα* Pl. 2 *ἀτονίᾳ* B*, von 1. H. in *εὐτονίᾳ* überzuführen versucht | *ἀναρπάσαντα* ONV *ἀνασπάσαντα* B | *πέτρας* B | *ἀπὸ*] *ἐκ* Pl. Hss. | *καὶ* B Pl. < ONV 3 *ταύτας* B 4 *Διογ.* — 9 *ἀνεῖσθαι* < B | *διαπνοὰς* Pl. 5 *πάλιν δὲ* Pl. 6 *καθάπερ* Pl. *καὶ καθάπερ* ONV; *καθάπερ καὶ* ? Mras 8 *κρυστάλλῳ* (-*λ*- ONV): *die krystallene Sphäre* 9 *πλάνους ὄντας* Mras *πλανῶντας* ONV *πλανήτας* Pl. 11 *ἄλλων στοιχείων* Pl. 12 *μὲν* < Pl. Hss. 15 *δὲ καὶ* B 16 *γῆν περιέχ. ἀέρα τε καὶ αἰθέρα* Pl. | *ἀπείρῳ αἰθέρι* Pl. | *ταῦτα δὲ* Pl. 17 *φέρεται* Pl. | *κοσμοποιοῦσι* (Partizip)] -*σι γὰρ* Pl. 18 *Ἐπίκουρος* — *ἐνδεχ.* < B 19 Die Überschrift in BONV 20 *ἥλιον καὶ σελήνην. Κλεάνθης κωνοειδεῖς* Pl. 21 *ἥλων δίκην* B Pl. ∼ ONV | *καταπεπηγμένους* Steph. -*μένων* die Hss. *καταπεπηγέναι* Pl. | *κρυσταλλοειδεῖ* (-*λ*- die Hss.): s. zu 8 22 *εἶναι πύρινα* Pl.

Τοιαῦτα τοῖς θαυμαστοῖς φιλοσόφοις τὰ περὶ ὧν φασι φαινομένων θεῶν ἐξευρέματα. οἷα δὲ καὶ περὶ τοῦ παντὸς διειλήφασιν, ἐκ τῆς αὐτῆς μάνθανε τοῦ Πλουτάρχου φωνῆς·

λβ'. ΠΩΣ ΣΥΝΕΣΤΗΚΕΝ Ο ΚΟΣΜΟΣ

"Ὁ τοίνυν κόσμος περικεκλασμένῳ σχήματι ἐσχημάτισται τὸν τρόπον **32,1**
τοῦτον· τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀπρονόητον καὶ τυχαίαν ἐχόντων τὴν κίνησιν
συνεχῶς τε καὶ | τάχιστα κινουμένων, εἰς ταὐτὸ πολλὰ σώματα συνηθροίσθη, (840)
[καὶ] διὰ τοῦτο ποικιλίαν ἔχοντα <καὶ> σχημάτων καὶ μεγεθῶν. ἀθροιζο- 2
μένων δὲ ἐν ταὐτῷ τούτων τὰ μὲν ὅσα μείζονα ἦν καὶ βαρύτατα πάντων ὑπε-
κάθιζεν, ὅσα δὲ μικρὰ καὶ περιφερῆ καὶ λεῖα καὶ εὐολίσθητα, ταῦτα ἐξεθλί-
βετο κατὰ τὴν σύνοδον τῶν σωμάτων, εἰς δὲ τὸ μετέωρον ἀνεφέρετο. ὡς 3
οὖν ἐξέλιπεν ἡ πληκτικὴ δύναμις μετεωρίζουσα, οὐκέτι δὲ ἦγεν ἡ πληγὴ
πρὸς τὸ μετέωρον, ἐκωλύετο δὲ ταῦτα κάτω φέρεσθαι, ἐβιάζετο [δὲ] πρὸς τοὺς b
τόπους τοὺς δυναμένους δέξασθαι. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πέριξ. καὶ πρὸς τού- 4
τοις τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων περιεκλᾶτο· περιπλεκόμενα δὲ ἀλλήλοις κατὰ
τὴν περίκλασιν τὸν οὐρανὸν ἐγέννησε. τῆς δ' αὐτῆς ἐχόμεναι φύσεως αἱ ἄτομοι,
ποικίλαι οὖσαι, καθὼς εἴρηται, πρὸς τὸ μετέωρον ἐξωθούμεναι τὴν τῶν ἄστρων
φύσιν ἀπετέλουν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀναθυμιωμένων σωμάτων ἔπληττε 5
τὸν ἀέρα καὶ τοῦτον ἐξέθλιβε. πνευματούμενος δὲ οὗτος κατὰ τὴν κίνησιν καὶ c
περιλαμβάνων τὰ ἄστρα συμπεριῆγεν αὐτὰ καὶ τὴν συμπεριφορὰν αὐτῶν μετέω-
ρον ἐφύλαττε. κἄπειτα ἐκ μὲν τῶν ὑποκαθιζόντων ἐγεννήθη ἡ γῆ, ἐκ δὲ τῶν
μετεωριζομένων οὐρανός, πῦρ, ἀήρ. πολλῆς δὲ ὕλης ἔτι περιειλημμένης 6

4—S. 406, 5: Pseud.-Plut. de placit. philos. 878c—f (Diels, Doxogr. Gr. 289—291)

BON(D)V

1 *τοῖς θαυμαστοῖς φιλοσόφοις* ONV *τῆς θαυμαστῆς φιλοσοφίας* B 2 *ἐξευρέματα* (auch D)] *ἐξευρήματα* N 4 Die Überschrift in BONV | *συνέστη* B; s. zu S. 341, 8 5 *κόσμος συνέστη* und *ἐσχηματισμένος* (statt *-σται*) Pl. | *περικεκλασμένῳ herumgebogen, abgerundet* 7 *κινουμένων*] *ῥινουμένων* (so) B | *συνηθροίσθη* (auch D)] *συνήθροισθαι* N[1] (verbess. 2. H.) 8 *καί*[2] hier Pl., vor *διὰ* die Hss. 9 *τούτων*] *τοσούτων* ON | *ἦν* nach *πάντων* V | *πάντως* Pl. 10 *εὐόλισθα* Pl. | *ταῦτα καὶ* Pl. 11 *στομάτων* N[1] (verbess. 2. H.) D | *δὲ*] *τε* Pl. 12 *δ' οὖν* Pl. | *ἐξέλιπε μὲν* Pl. 13 *κάτω φέρεσθαι* ONV Pl. ∼ B 13f. *ἐβιάζετο δὲ — δέξασθαι* BV[1] (a. R.) Plut. (aber *ἐπιέζετο*, ohne *δὲ*), < ONV (i. Text) 14 *καὶ* — S. 406, 7 *ἀπορησάντων* < B 17 *ἀστέρων* Pl. 20 *συμπεριλαμβάνων* Pl. | *αὐτὰ*] *ταῦτα* Pl. Hss. | *συμπεριφορὰν*] *νῦν περιφορὰν* Pl.

ἐν τῇ γῇ, πυκνουμένης δὲ ταύτης κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν σωμάτων πληγὰς καὶ
τὰς ἀπὸ τῶν ἀστέρων αὐγάς, προσεθλίβετο πᾶς ὁ μικρομερὴς σχηματισμὸς
ταύτης καὶ τὴν ὑγρὰν φύσιν ἐγέννα. ῥευστικῶς δ' αὕτη διακειμένη κατε- 7
φέρετο πρὸς τοὺς κοίλους τόπους καὶ δυναμένους χωρῆσαί τε καὶ στέξαι· ἢ
καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ ὑποστὰν ἐκοίλανε τοὺς ὑποκειμένους τόπους." d

Τοιαύτη καὶ ἡ θαυμάσιος αὐτῶν κοσμογονία. συνῆπται <*δὲ*> *τούτοις ἄλλη* 8
τις πλείστη λογομαχία, παντοίων πέρι προτάσεων ἀπορησάντων· εἰ χρὴ τὸ
πᾶν ἓν ἢ πολλὰ ἡγεῖσθαι καὶ εἰ ἕνα τὸν κόσμον ἢ πλείους· καὶ εἴτε ἔμψυχος
οὗτος καὶ προνοίᾳ τυγχάνει θεοῦ διοικούμενος εἴτε καὶ τἀναντία· καὶ εἰ
ἄφθαρτος ἢ φθαρτός· καὶ πόθεν τρέφεται· καὶ ἀπὸ ποίου ἤρξατο ὁ θεὸς
κοσμοποιεῖν· περί τε τῆς τάξεως τοῦ κόσμου· καὶ τίς ἡ αἰτία τοῦ αὐτὸν ἐγκλι-
θῆναι· περί τε τοῦ ἐκτὸς τῆς τοῦ κόσμου περιφερείας· καὶ τίνα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ
ἀριστερὰ | τοῦ κόσμου· περί τε οὐρανοῦ· καὶ πρὸς ἅπασι τούτοις περὶ δαι- (841)
μόνων καὶ ἡρώων· περί τε ὕλης καὶ περὶ ἰδεῶν· καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς
τάξεως· ἔτι μὴν περὶ τῆς τῶν ἄστρων φορᾶς τε καὶ κινήσεως· καὶ πρὸς τούτοις
ὁπόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες· καὶ περὶ τῶν καλουμένων Διοσκούρων·
περί τε ἐκλείψεως ἡλίου καὶ σελήνης· καὶ περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς καὶ διὰ τί
γεώδης φαίνεται· καὶ περὶ τῶν ἀποστημάτων αὐτῆς· καὶ ἔτι περὶ ἐνιαυτῶν.

ταῦτα δὲ πάντα διὰ μυρίων τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος κατεσκευασμένα ἐπειδὴ 9
τεμὼν ὁ Πλούταρχος ἐν ὀλίγοις συνεῖλεν, ἐπὶ ταὐτὸν ὁμοῦ συναγαγὼν τὰς b
ἁπάντων ἀποφάσεις καὶ τὰς διαφωνίας αὐτῶν, ἡγοῦμαι καὶ ἡμῖν οὐκ ἄχρηστα
γενήσεσθαι παρατεθέντα εἰς τὴν εὔλογον αὐτῶν παραίτησιν. ὅτε γὰρ αὐτοὶ
πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐναντίοι κατὰ διάμετρον ἔστησαν μάχας τε καὶ πολέμους,
πλέον δὲ οὐδὲν καθ' ἑαυτῶν ἐξῆψαν, τὰ τοῦ πέλας ἕκαστοι φιλοτιμίᾳ λόγων
ἀπελέγξαντες, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ἡμῖν ἀσφαλῆ τὴν περὶ τούτων ἐποχὴν

BON(D)V

1 *δὲ* ON *δὲ καὶ* V *τε* Pl. | *κατὰ* Pl. *καὶ* die Hss. | *σωμάτων* (*Elemente?*)] richtig *πνευμάτων* Pl. **2** *αὐγάς*] richtig *αὔρας* Pl. **4** *ἢ* die Hss. **6** *δὲ* + Vig. < die Hss. **7** *προτάσεων Fragen, Probleme* | *ἀπορησάντων* nml. *αὐτῶν* **9** *τυγχ. θεοῦ* ON ~ V *τυχὸν* (< *θεοῦ*) B | *διοικοῦντος* B | *τοὐναντίον* B **12** *τῆς* (auch D) < N[1] (übergeschrieben 2. H.) **13** *καὶ* < B | *ἅπασι* < B | *περὶ*[2]] *περί τε* B **14** *τε* ONV < B | *καὶ*[2] ONV < B | *καὶ*[3] ONV < B **15** *ἔτι μὴν* < B | *πρὸς τούτοις* < B **16** *οἱ ἀστέρες* < B **17** *τε* < B | *καὶ*[2] < B **18** *καὶ*[1] < B | *τῶν* < B | *καὶ*[2] < B **20** *τεμὼν*] *συνελὼν* B | *συνεῖλεν*] *συνῆξε* B | *ἐπὶ — συναγαγὼν* < B **21** *ἀποφάσεις Meinungsäußerungen* | *αὐτῶν* < B | *καὶ ἡμῖν* < B | *ἄχρηστον* B **22** *γενήσεσθαι* < B | *αὐτὰς παραθῆναι* B | *εὔλογον παραίτησιν wohlbegründete Ablehnung* | *ὅτε*] *εἰ* B **22f.** *αὐτοὶ — αὐτοὺς*] *σφὰς αὐτοὶ* B **24** *πλέον δὲ οὐδὲν ohne daß dabei mehr herauskam*; *πλέον δὲ* < B | *ἐξάψαντες* B **25** *εἰκότως* < B | *ἀσφαλὲς* (so) *ἡ* und *ἐποχὴ* B

γεγονέναι πᾶς ὁστισοῦν ὁμολογήσειε; θήσω δὲ ἑξῆς τοῖς εἰρημένοις ὅσα 10
καὶ περὶ τῶν προσγειοτέρων ἐπηπόρησαν, περὶ γῆς σχήματος καὶ περὶ θέ-
σεως καὶ ἐγκλίσεως αὐτῆς καὶ ἔτι περὶ θαλάσσης, ὡς ἂν εἰδείης ὅτι μὴ c
<περὶ> μόνων τῶν μετεώρων καὶ μεταρσίων οἱ γενναῖοι διέστησαν, ἀλλ'
ὅτι καὶ ἐν τοῖς περιγείοις διαπεφωνήκασιν. ἵνα δὲ τῶν σοφῶν ἔτι τὴν σο-
φίαν ἀποθαυμάσῃς, προσθήσω καὶ ὅσα περὶ ψυχῆς καὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἡγε-
μονικοῦ διεμαχέσαντο, οὐδὲ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιγνῶναι οἵας εἶεν φύσεως δε-
δυνημένοι. ἀλλὰ γὰρ ἀνίωμεν ἐπὶ τὰ πρῶτα τῶν εἰρημένων.

λγ'. ΕΙ ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ d

"Οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν **33,1**
ἔφασαν εἶναι καὶ τὰ σωματικά.

'Εμπεδοκλῆς δὲ κόσμον μὲν ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ' 2
ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἀργὴν ὕλην.

9—S. 408, 13: Pseud.-Plut. de placit. philos. 879a—c (Diels, Doxogr. Gr. 291f.)

BON(D)V

1 *γεγονέναι — ὁμολογήσειε*] *γένοιτο* B | *θήσω* (*τοῖς εἰρημ.* hängt von *ἑξῆς* ab, s. Bd. I S. 393, 2 *ἑξῆς δὲ οὐρανῷ καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ*)] *προσθήσω* seit Steph. alle bisherigen Herausgeber | *θήσω — 5 διαπεφωνήκασιν* < B **3** *ἐγκλίσεως*: auch in dem diesem Buch vorausgeschickten Inhaltsverzeichnis ergibt sich zum 58. Kap. (S. 342, 5) aus den Hss. die Lesart *περὶ ἐγκλίσεως γῆς* und ebenso lautet die Überschrift vor diesem Kap.; es handelt aber *περὶ κινήσεως γῆς*. Wir müssen also entweder annehmen, daß Eus. ursprünglich beabsichtigt hatte, aus Pseud.-Pl. sowohl das Kap. *περὶ ἐγκλίσεως γῆς* (895f) als auch das über die Erdbewegungen aufzunehmen (daß er von letzterem Kap. hier nicht spricht, steht unserer Annahme nicht im Wege, er sagt ja doch auch *περὶ γῆς σχήματος*, obwohl es zwei verschiedene Kap. sind, *περὶ γῆς* und *περὶ σχήμ. γ.*), dann aber jenes wegen des 39. Kap. (wo von der *ἔγκλισις κόσμου* die Rede ist) ausgelassen hat; oder aber, daß in den Hss. der P. E. das Kap. *περὶ ἐγκλίσεως γῆς* ausgefallen ist. An einen Ausfall in einigen Plutarchhss. denkt Diels a. a. O., Prolegomena 7f. **4** *περὶ* + Steph. < die Hss. | *μόνων*] *ω* V[1] aus *ο* **5** *ἔτι* (*noch außerdem*) ONV *ἔτι μᾶλλον* B; aber durch das kurze *ἔτι* wird eine besonders wirkungsvolle Zusammenrückung erzielt (*τῶν σοφῶν ἔτι τὴν σοφίαν*) **6** *θαυμάσω* B | *αὐτοῖς* Mras *αὑτοῖς* ONV *αὐτῇ* B **7** *ἐπιγνόντες* (< *δεδυνημένοι*) B | *εἰσὶ* B **9** Die Überschrift in BONV **10** *οὖν* < Pl. Hss. **11** *τὸ σωματικόν* Pl. **12** *μὲν* < B

Πλάτων δὲ τεκμαίρεται τὸ δοκοῦν, ὅτι εἷς ὁ κόσμος καὶ ἓν τὸ πᾶν, ἐκ 3 τριῶν· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα ἐμπεριέχῃ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον τῷ παραδείγματι, ἐὰν μὴ μονογενὴς ᾖ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ἄφθαρτον, ἐάν τι ἐξωτέρω αὐτοῦ ᾖ. πρὸς δὲ τὸν Πλάτωνα λεκτέον| ὅτι οὐ τέλειος 4 ὁ κόσμος, οὐδὲ γὰρ τὰ πάντα περιέχει, καὶ πολλὰ παραδείγματά ἐστιν ὥσπερ (842) ἐπ' ἀνδριάντων καὶ οἰκιῶν καὶ ζωγραφιῶν· πῶς δὲ εἶπεν· 'Ἔξωθέν τι αὐτοῦ οὐκ ἔστι, περιδινεῖσθαι γὰρ οὐκ ἐδύνατο'; ἄφθαρτος δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲ δύναται εἶναι, γενητὸς ὤν.

Μητρόδωρος δέ φησιν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆ- 5 ναι καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. ὅτι δὲ ἄπειρος κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ αἴτια εἶναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν κόσμος πεπερασμένος, τὰ δὲ αἴτια πάντα b ἄπειρα, ἐξ ὧν ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι. ὅπου γὰρ τὰ πάντα αἴτια, ἐκεῖ καὶ ἀποτελέσματα. αἴτια δὲ ἤτοι αἱ ἄτομοι ἢ τὰ στοιχεῖα.

λδʹ. ΕΙ ΕΜΨΥΧΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΙ ΔΙΟΙΚΟΥΜΕΝΟΣ

Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὅσοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται καὶ τὸ κε- **34,1** νόν, οὔτ' ἔμψυχον οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ. c

Ἀριστοτέλης οὔτ' ἔμψυχον ὅλον δι' ὅλων οὔτε λογικὸν οὔτε νοερὸν οὔτε 2 προνοίᾳ διοικούμενον. τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων πάντων κοινωνεῖν — σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικάς — τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν· τῆς δὲ εὐταξίας κατὰ συμβεβηκός, οὐ προηγουμένως μετέχειν.

S. 407, 9—S. 408, 13: Pseud.-Plut. de placit. philos. 879a—c (Diels, Doxogr. Gr. 291f.) 6f. vgl. Plat. Tim. 34a 14—S. 412, 5: Pseud.-Plut. ebd. 886d—888b (Diels, ebd. 329—339)

BON(D)V

1 *τὸ δοκοῦν* Pl. *τόδ' οὖν* die Hss. **2** *ἔσεσθαι*[1]] *εἶναι* Pl. Hss. | *περιέχῃ* Pl. Hss. **4** *τι ἐξ. αὐτ. ᾖ* Steph. *μή τι ἐξ. αὐτ. ᾖ* die Hss. *ᾗ τι ἐξ. αὐτ.* Pl. | *δὴ* Pl. | *λεκτέον*] *ῥητέον* Pl. **5** *τὰ* < B Pl. | *περιέχει· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπός ἐστι τέλειος, ἀλλ' οὐ πάντα περιέχει* Pl. | *πολλὰ τὰ* V **6** *εἶπεν* — **7** *ἐδύνατο* B (*ἠδύνατο*) ONV *τέλειος εἴπερ ἔξωθέν τι αὐτοῦ περιδινεῖσθαι δύναται* Pl. Hss. **8** *γενητὸς* BV Pl., *-νν-* ON (1 *ν* ausradiert) D **9f.** *γενηθῆναι* B (verbess. 1. H.) V[1] (aus *γενν.*); s. S. 405, 21 **10** *ἀπείρῳ*] *ἄπειροι* Giff. | *ἐκ τοῦ* Pl. *ὅτι* die Hss.; s. Diels a. a. O. Prolegomena 35 **11** *μὲν* vor *γὰρ* B **12** *ὅδε ὁ* Pl. | [*γέγονεν*] Gaisf. | *ὅπου γὰρ* (auch D)] *ὁ γὰρ* N i. Text (das Richtige a. R., 1. ? H.) **13** *γέγονεν* + vor *αἴτια*[1] Steph. (gegen die Hss.) | *τὰ ἀποτελ.* Pl. Hss. **14** Die Überschrift in BONV. Danach: *Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον* (es folgt *Δημόκριτος δὲ*) Pl. **16** *φύσει — ἀλόγῳ* < B **17** *Ἀρ. δὲ* B | *ὅλων* (s. zu S. 397, 20)] *ὅλον οὔτε μὴν αἰσθητικὸν* Pl. Hss. **18** *ἁπάντων* Pl. Hss. | *κοινωνεῖν* Pl. (s. 20 *μετέχειν*) *κοινωνεῖ* die Hss. **20** *προηγουμένως* (*primär*)] *προνοουμένως* B

λε'. ΕΙ ΑΦΘΑΡΤΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ d

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ καὶ γενητὸν ὑπὸ θεοῦ τὸν κόσμον 35,1
καὶ φθαρτὸν μέν, ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει — αἰσθητὸν γὰρ εἶναι, διότι σωματικόν — οὐ μὴν φθαρησόμενόν γε, προνοίᾳ καὶ συνοχῇ θεοῦ.

Ἐπίκουρος φθαρτόν, ὅτι γενητόν, ὡς ζῷον, ὡς φυτόν. 2

Ξενοφάνης ἀγένητον καὶ ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον <τὸν> κόσμον. 3

Ἀριστοτέλης τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην τοῦ κόσμου μέρος παθητόν, ἐν ᾧ καὶ 4
τὰ περίγεια κηραίνεται.

| λς'. ΠΟΘΕΝ ΤΡΕΦΕΤΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ (843)

Ἀριστοτέλης, εἰ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται· ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς 36,1
ἐπιδέεται τροφῆς· διὰ τοῦτο καὶ ἀΐδιος.

Πλάτων αὐτὸν αὑτῷ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τὸ 2
τρέφον παρέχεσθαι.

Φιλόλαος διττὴν εἶναι τὴν φθοράν, τοτὲ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, 3
τοτὲ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος· καὶ τούτων b
εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου.

λζ'. ΑΠΟ ΠΟΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΗΡΞΑΤΟ Ο ΘΕΟΣ ΚΟΣΜΟΠΟΙΕΙΝ

Οἱ φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαι τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου, καθάπερ ἀπὸ 37,1
κέντρου· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον. c

Πυθαγόρας ἀπὸ πυρὸς καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου. 2

Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα πρῶτον διακριθῆναι, δεύτερον <δὲ> τὸ 3
πῦρ, ἐφ' ᾧ τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἄγαν περισφιγγομένης τῇ ῥύμῃ τῆς σφαίρας ἀναβλύ-

S. 408, 14 — S. 412, 5: Pseud.-Plut. de placit. philos. 886d — 888b (Diels, Doxogr. Gr. 329 — 339)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV; B bringt das 35. Kap. mitsamt der Überschrift nach dem 36. Kap. 2 *καὶ*² < B | *γενητὸν* BVD, *-νν-* ON* (ein *ν* ausradiert) 3 *μέν* < B 5 *καὶ γεν.* Pl. | *γενητόν* BV, *-νν-* ON 6 *ἀγένητον* BV, *-νν-* ON | *τὸν* Pl. < die Hss. 9 Die Überschrift in BONV 10 *οὐδεμιᾶς τινος* Pl. Hss. 11 *ἐπιδεῖται* Pl. 12 *αὐτὸν* < B | *αὐτῷ* BN | *τὸ* < B 14 *τοτὲ*] *τὸ* Pl. (ebenso in 15) | *ῥέοντος* B 15 *περιστροφῆς* B 17 Die Überschrift in BONV | *πρώτου στοιχείου* Pl. | *κοσμοποιεῖν* vor *ὁ* Pl. 18 *ἄρξασθαί φασι* Pl. 21 *δὲ* Pl. < die Hss. 22 *τῇ ῥύμῃ* Pl. *τῆς ῥύμης* die Hss. | *σφαίρας*] *περιφορᾶς* Pl.

σαι τὸ ὕδωρ, ἐξ οὗ θυμιαθῆναι τὸν ἀέρα· καὶ γενέσθαι τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ τοῦ πυρός· εἰληθῆναι δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὰ περίγεια.

Πλάτων ὁρατὸν τὸν κόσμον γεγονέναι πρὸς παράδειγμα τοῦ νοητοῦ κό- 4
σμου· τοῦ δὲ ὁρατοῦ προτέραν μὲν τὴν ψυχήν, μετὰ δὲ ταῦτα τὸ σωματοειδές, d
ἐκ πυρὸς μὲν καὶ γῆς πρώτων, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δευτέρων.

Πυθαγόρας πέντε σχημάτων ὄντων στερεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθη- 5
ματικά, ἐκ μὲν τοῦ κύβου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ, ἐκ δὲ τοῦ ὀκταέδρου τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τοῦ εἰκοσαέδρου <τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου> τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν.

Πλάτων δὲ καὶ ἐν τούτοις πυθαγορίζει. 6

λη΄. ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Παρμενίδης στεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας ἐπαλλήλους, τὴν | μὲν ἐκ 38,1
τοῦ ἀραιοῦ, τὴν δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ, μικτὰς δὲ ἄλλας ἐκ φωτὸς καὶ σκότους (844)
μεταξὺ τούτων, καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας τοίχου δίκην στερεὸν ὑπάρχον.

Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κυκλῷ καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ 2
κόσμῳ.

<'Επίκουρος ἐνίων μὲν κόσμων> ἀραιὸν τὸ πέρας, ἔνια δὲ πυκνά· καὶ 3
τούτων τὰ μέν τινα κινούμενα, τὰ δὲ ἀκίνητα.

Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτα αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ 4
γῆν· ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα συνάπτει τῷ πυρί.

'Αριστοτέλης πρῶτον μὲν αἰθέρα ἀπαθῆ, πέμπτον δή σῶμα· μεθ' ὃν 5
παθητὰ πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν. τούτων δὲ τοῖς μὲν οὐρανίοις b

S. 408, 14—S. 412, 5: Pseud.-Plut. de placit. philos. 886d—888b (Diels, Doxogr. Gr. 329—339)

BON(D)V

1 *θυμιαθῆναι* B und 2 Hss. Pl., *θυμιασθῆναι* ONV und 1 Hs. Pl., *ἀναθυμιαθῆναι* Diels; aber Empedocles wird als Dichter das Simplex statt des Kompositums gebraucht haben 2 *εἰληθῆναι*] *πιληθῆναι* Pl. | *εἰλ.* — 5 *δευτέρων* < B 4 *ὁρατοῦ κόσμου* Pl. Hss. | *μὲν εἶναι* Pl. Hss. | *ταῦτα*] *ταύτην* Pl. 5 *τὸ ἐκ* Pl. | *πρῶτον* 1 Hs. Pl. | *δεύτερον* 2 Hss. Pl. 7 *κύβου*] *κέβου* B 8 *τοῦ*^{1} Pl. *τῆς* die Hss. 8f. *τὸ* — *δωδεκαέδρου* Pl. < die Hss. 11 Die Überschrift in BON < V | *τοῦ* ON und 1 Hs. Pl. < B; s. zu S. 341, 14 12 *ἐπαλλήλους* Pl. *ἐπ' ἀλλήλοις* ONV* *ἐπ' ἀλλήλαις* V^1, Steph. < B 14 *τοίχου* Steph. *στίχου* die Hss. *τείχους* Pl. | *ὑπάρχειν* Pl. 15 *Λεύκ.* — 18 *ἀκίνητα* < B 17 *'Επίκ.* — *κόσμων* Pl. < die Hss. | *ἐνίων δὲ πυκνόν* Pl. 19f. *μεθ'* — *πυρί* < B 20 *ἐνίοτε* — 22 *γῆν* < V (beim Übergang von einer Seite zur nächsten) | *τῷ πυρὶ συνάπτει* Pl. 21 *δή* Mras *δὲ* BON *δέ τι* Pl. Hss. *δή τι* Diels 22 *τελευταῖον* B | *τούτων* — S. 411, 2 *κάτω* < B

ἀποδεδόσθαι τὴν κυκλικὴν κίνησιν, τῶν δ' ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων τοῖς μὲν κούφοις τὴν ἄνω, τοῖς δὲ βαρέσι τὴν κάτω.

Ἐμπεδοκλῆς μὴ διὰ παντὸς ἑστῶτας εἶναι μηδὲ ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων, ἀλλὰ πάντα[ς του]τοὺς ἀλλήλων μεταλαμβάνειν. 6

λθ'. ΤΙΣ Η ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΕΓΚΛΙΘΗΝΑΙ c

Διογένης, Ἀναξαγόρας μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον καὶ τὰ ζῷα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν ἐγκλιθῆναί πως τὸν κόσμον ἐκ τοῦ αὐτομάτου εἰς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος, ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα τὰ μὲν ἀοίκητα γένηται, τὰ δὲ οἰκητὰ μέρη τοῦ κόσμου, κατὰ ἐκπύρωσιν καὶ εὐκρασίαν καὶ ψῦξιν. **39,1**

Ἐμπεδοκλῆς τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ ἐπικλιθῆναι τὰς ἄρκτους καὶ τὰ βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθὸ καὶ τὸν ὅλον κόσμον. 2

μ'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΚΤΟΣ d

Οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενόν, εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος καὶ ἐξ οὗ. **40,1**

Οἱ δὲ Στωϊκοί, εἰς ὃ καὶ τῇ ἐκπυρώσει ἀναλύεται, ἄπειρον. 2

Ποσειδώνιος οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάβασιν. 3

Πλάτων, Ἀριστοτέλης μήτ' ἐκτὸς τοῦ κόσμου διάκενον εἶναι μήτ' ἐντός. 4

| *μα'. ΤΙΝΑ ΔΕΞΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ* (845)

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ δὲ τὰ δυτικά. **41,1**

Ἐμπεδοκλῆς δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν. 2

S. 408, 14—S. 412, 5: Pseud.-Plut. de placit. philos. 886d—888b (Diels, Doxogr. Gr. 329—339)

BON(D)V

4 *πάντα τοὺς* Pl. *πάντας τούτους* die Hss. *πάντα πως* Vig. | *μεταλαμβάνειν vertauschen* 5 Die Überschrift in BONV | *ἡ* B < ONV 6 *τὸ* < B | *τὸν κ. συστ.* B 7 *ἐγκλιθῆναί* BV *ἐγκλισθῆναι* ON* (σ ausradiert) D 8 *τὰ μὲν*] *ἃ μέν τινα* Pl. Hss. | *τὰ δὲ*] *ἃ δὲ* Pl. 9 *κατὰ — ψῦξιν* < B | *ψ. καὶ ἐκπ. καὶ εὐκρ.* Pl. 11 *τὰ μὲν* Pl. 13 Die Überschrift in BONV | *ἐκτὸς τοῦ κόσμου εἰ ἔστι κενόν* Pl. 16 *Οἱ — ἄπειρον* < B | *καὶ τῇ ἐκπυρ.*] *κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν* Pl. 17 *Ποσειδώνιος καὶ Πλάτων* B | *οὐκ* — 18 *Ἀριστοτ.* < B | *διάβασιν* (*Übergang zur ἐκπύρωσις*) ONV *διάλυσιν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ* Pl. Hss. 18 *Πλάτων — ἐντός*] *Ἀριστοτέλης εἶναι κενόν, Πλάτων μήτ' ἐκτὸς τοῦ κόσμου μήτ' ἐντὸς μηδὲν εἶναι κενόν* Pl. Hss. 19 Die Überschrift in BONV

μβ'. ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ

Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τῆς ἔξω ζώνης εἶναι. 42,1
Ἐμπεδοκλῆς στερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανόν, ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ 2
τοῦ πυρὸς κρυσταλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα.

μγ'. ΠΕΡΙ ΔΑΙΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ c

Παρακειμένως δὲ τῷ περὶ θεῶν λόγῳ τὸν περὶ <δαιμόνων καὶ> ἡρώων 43,1
ἱστορητέον.
Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ δαίμονας ὑπάρχειν οὐσίας 2
ψυχικάς· εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων, καὶ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθάς, κακοὺς δὲ τὰς φαύλας.
Ἐπίκουρος δὲ οὐδὲν τούτων ἐγκρίνει. 3 d

μδ'. ΠΕΡΙ ΥΛΗΣ

Ὕλη ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον γενέσει καὶ φθορᾷ καὶ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς. 44,1
Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρα καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν 2
καὶ ῥευστὴν ὅλην δι' ὅλων τὴν ὕλην.
Οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον καὶ τὸ κενὸν τὸ ἀσώματον. 3
Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων τὴν ὕλην σωματοειδῆ, ἄμορφον, ἀνείδεον, 4
ἀσχημάτιστον, ἄποιον ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμενὴν δὲ τῶν εἰδῶν οἷον τιθήνην καὶ ἐκμαγεῖον καὶ μητέρα γενέσθαι. | οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες ἢ πῦρ ἢ ἀέρα ἢ γῆν (846)
τὴν ὕλην, οὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν λέγουσιν, ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

S. 408, 14 — S. 412, 5: Pseud.-Plut. de placit. philos. 886d — 888b (Diels, Doxogr. Gr. 329 — 339) 6 — S. 413, 8: Pseud.-Plut. ebd. 882b—e (Diels, ebd. 307 — 309)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV | nach *οὐρ.* + *τίς ἡ τούτου οὐσία* Pl. 2 *τῆς ἔξω ζώνης εἶναι*] *τὴν ἐξωτάτω γηίνην* Pl. 4 *τοῦ* < Pl. | *κρυσταλοειδῶς* die Hss. 5 *περιέχοντα. Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος πυρὸς ἢ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος* Pl. Hss. 6 Die Überschrift in BONV 7 *δαιμόνων καὶ* Pl. < die Hss. 8 *ἱστορητέον*] *ῥητέον* B 9 *Θάλης* ONV 13 Die Überschrift in BONV 14 *ὑποκείμενον πρώτη* (*πρῶτον*) Pl. Hss. 15 *Οἱ — καὶ*² < B | *Πυθαγόρου* Pl. | *δὲ τρεπτὴν* B 15f. *ἀλλοιωτὴν καὶ μεταβλητὴν καὶ ῥ.* Pl. 16 *ὅλων*: s. zu S. 397, 20 17 *καὶ τὸ ἀσώμ.* Pl. 18f. *ἀνείδεον — φύσει* < B 19 *δεξαμενὴν* Pl. *δόξαι· κενὴν* ONV *κενὴν* B 20 *ἢ*¹ < B | *ἢ γῆν ἢ πῦρ ἢ ἀέρα* Pl. 22 *εὔμορφον* B

με'. ΠΕΡΙ ΙΔΕΑΣ

Ἰδέα δέ ἐστιν οὐσία ἀσώματος, αὐτὴ μὲν ὑφεστῶσα καὶ καθ' αὑτήν, **45,1**
εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας καὶ αἰτία γιγνομένη τῆς τούτων δείξεως. b

Σωκράτης καὶ Πλάτων χωριστὰς τῆς ὕλης δείξεις τὰς [δὲ] ἰδέας ἐν τοῖς 2
νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ, τουτέστι τοῦ νοῦ.

Ἀριστοτέλης εἴδη μὲν ἀπέλιπε καὶ ἰδέας, οὐ μὴν κεχωρισμένας τῆς ὕλης, 3
ἔξω γεγονὼς τοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

Οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας. 4

μς'. ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ΑΣΤΕΡΩΝ

Ξενοκράτης κατὰ μίαν ἐπιφάνειαν οἴεται κινεῖσθαι τοὺς ἀστέρας. **46,1** c

Οἱ ἄλλοι Στωϊκοὶ πρὸ τῶν ἑτέρων τοὺς ἑτέρους, ἐν ὕψει καὶ βάθει. 2

Δημόκριτος τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανήτας, ἐφ' οἷς 3
ἥλιον, Φωσφόρον, σελήνην.

Πλάτων μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν Φαίνωνα λεγόμενον, τὸν τοῦ Κρό- 4
νου· δεύτερον Φαέθοντα, τὸν τοῦ Διός· τρίτον Πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεως· τέταρτον Ἑωσφόρον, τὸν τῆς Ἀφροδίτης· πέμπτον Στίλβοντα, τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· ἕκτον ἥλιον· ἕβδομον σελήνην.

Τῶν μαθηματικῶν τινὲς μὲν ὡς Πλάτων, τινὲς δὲ μέσον πάντων τὸν ἥλιον. 5

Ἀναξίμανδρος καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος καὶ Κράτης ἀνωτάτω μὲν πάν- 6
των τὸν ἥλιον τετάχθαι· μετ' αὐτὸν τὴν σελήνην, ὑπὸ δὲ αὐτοῖς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλανήτας.

S. 412, 6—S. 413, 8: Pseud.-Plut. de placit. philos. 882b—e (Diels, Doxogr. Gr. 307—309) 9—S. 414, 22: Pseud.-Plut. ebd. 889a—d (Diels, ebd. 344—347)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV 2 *δέ στιν* B; *δέ* < Pl. | *ἀσώματος* B *σώματος* ONV | *μὲν μὴ* Pl. Hss. | *καὶ* < Pl. | *αὑτήν*] *ἑαυτήν* B 3 *γινομένη* V 4 *Σωκράτης* — 5 *νοῦ* < B | *δείξεις* (*Manifestationen*)] *δείξης* N (verbess. 1. ? H.) D, *οὐσίας* Pl. | [*δὲ*] Mras, < Pl. | *ἰδέας ὑπολαμβάνει* Pl. *ἰδ. ὑπολαμβάνουσιν* Steph. 5 *νοῦ ὑφεστώσας* Pl. 7 *ἔξω γεγονὼς τοῦ*] *ὃ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ* Pl. Hss. | *θεοῦ* nml. *τὰς ἰδέας γενέσθαι*, d. h. *Ar. war über die Ansicht hinausgekommen, daß die Ideen von Gott geschaffen seien* 8 *ἰδ. ἔφασαν* Pl. 9 Die Überschrift in BONV 10 *κ. μιᾶς ἐπιφανείας* Pl. 11 *Οἱ ἄλλοι* (*Οἱ δ' ἄλλοι* Pl.) ist wohl zu fassen wie *εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων* (Plat. Gorg. 473d), denn Xenocrates war kein Stoiker 14 *Πλάτων* — 18 *Πλάτων* < B | *θέσιν πρῶτον* Pl. | *Φαίνωνα*] *Φαίνοντα* Pl. Hss. 20 *αὐτὸν δὲ* Pl. | *δὲ αὐτοῖς* ONV *δ' αὐτῆς* B *δὲ αὐτοὺς* Pl. 21 *ἄστρων* ONV* *ἀστέρων* BV[1] | *πλάνητας* B

μζ′. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ ΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

| Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Κλεάνθης ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι **47,1** πάντας τοὺς ἀστέρας. (847)

Ἀλκμαίων καὶ οἱ μαθηματικοὶ τοὺς πλανήτας τοῖς ἀπλανέσιν ἀπὸ δυσμῶν 2 ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι.

Ἀναξίμανδρος ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, 3 φέρεσθαι.

Ἀναξιμένης οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν, περὶ αὐτὴν δὲ στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας.

Πλάτων καὶ οἱ μαθηματικοὶ ἰσοδρόμους εἶναι τὸν ἥλιον, τὸν Φωσφόρον, 4 τὸν Στίλβοντα.

μη′. ΠΟΘΕΝ ΦΩΤΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΣΤΕΡΕΣ b

Μητρόδωρος ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλάμ- **48,1** πεσθαι.

Ἡράκλειτος, οἱ Στωϊκοὶ τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυ- 2 μιάσεως.

Ἀριστοτέλης μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια τροφῆς· οὐ γὰρ φθαρτά, ἀλλὰ ἀΐδια. 3

Πλάτων κοινῶς τὸν κόσμον ὅλον καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτοῦ τρέφεσθαι. 4 c

μθ′. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΟΣΚΟΥΡΩΝ

Ξενοφάνης τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας νεφέλια εἶναι **49,1** κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα.

Μητρόδωρος τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι 2 στιλβηδόνας.

S. 413, 9—S. 414, 22: Pseud.-Plut. de placit. philos. 889a—d (Diels, Doxogr. Gr. 344—347)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV 4 *Ἀλκμαίων — 5 ἀντιφέρεσθαι* < B | *ἀπλανέσιν ἐναντίους· ἀπὸ γὰρ* Pl. Hss. 8 *Ἀναξιμένης — ἀστέρας* < B | *περὶ αὐτὴν δὲ*] *καὶ περὶ αὐτὴν* Pl. Hss. 9 *Φωσφόρον*] *Ἑωσφόρον* Pl. 10 *Στίλβοντα* (s. S. 413, 16) BV und Pl. Hss. *Στίλβωνα* ON 11 Die Überschrift in BONV 12f. *προσλάμπεσθαι* Pl. 14 *καὶ οἱ* B Pl., aber s. S. 411, 6 und 18 16f. *Ἀριστ. — τρέφεσθαι* < B 17 *κοινῶς*] *καὶ οἱ Στωϊκοὶ ὡς* Pl. Hss. | *ὅλον τ. κ.* Pl. | *αὐτοῦ*] *αὐτῶν* (*αὐτῶν*) Pl. 18 Die Überschrift in BONV | (*τῶν*) *ἄστρων τῶν καλ.* Pl. 19 *τοὺς μὲν* B | *ἐπὶ* < B 20 *παρα-λάμποντα* Pl. *-ντας* die Hss.

ν'. ΠΕΡΙ ΕΚΛΕΙΨΕΩΣ ΗΛΙΟΥ d

Θαλῆς πρῶτος ἔφη ἐκλείπειν τὸν ἥλιον τῆς σελήνης αὐτὸν ὑπερχομένης **50,1**
κατὰ κάθετον, οὔσης φύσει γεώδους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς, ὑποτιθεμένην τῷ δίσκῳ.

Ἀναξίμανδρος τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρὸς διεκπνοῆς ἀποκλειομένου. 2

Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν, ὥστε τὸ μὲν κοῖλον 3
ἄνω γίνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν.

Ξενοφάνης κατὰ σβέσιν· ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς γίνεσθαι. | 4
παριστόρηκε δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου ἐφ' ὅλον τὸν μῆνα καὶ πάλιν ἔκλειψιν ἐν- (848)
τελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι.

Ἔνιοι πύκνωμα τῶν ἀοράτων ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ νεφῶν. 5

Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ σελήνην κινεῖ 6
περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον καὶ κατὰ ταύτας τὰς ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον.

Ξενοφάνης πολλοὺς ἡλίους εἶναι καὶ σελήνας, κατὰ κλίματα τῆς γῆς 7
καὶ ἀποτομὰς καὶ ζώνας· κατά τινα δὲ καιρὸν ἐμπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα
ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντος b
ἔκλειψιν ὑποφαίνειν. ὁ δ' αὐτὸς τὸν ἥλιον μὲν εἰς ἄπειρον προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν.

να'. ΠΕΡΙ ΕΚΛΕΙΨΕΩΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Ἀναξίμανδρος τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου κατὰ **51,1**
τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ πυρώδους μέρους. c

1-18 Pseud.-Plut. de placit. philos. 890f—891b (Diels, Doxogr. Gr. 353—355) 19—S. 417, 16: Pseud.-Plut. ebd. 891c—892c (Diels, ebd. 359—364)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV 2 *ὑπερχομένης*] *ὑποτρεχούσης* Pl. Hss. 3 *κατὰ κάθετον senkrecht* | Interpunktion nach *κατοπτρ.* Mras 3f. *ὑποτιθεμένην* (nml. *τὴν σελήνην*)] *ὑποτιθεμένῳ* Pl. Hss. (s. Diels a. a. O. Prolegomena 53) *ἐν ὑποτιθεμένῳ* Vig. marg. 4 *τῷ δίσκῳ die Sonnenscheibe* 5 *Ἀναξίμανδρος — ἀποκλειομένου* < B 8 *ἕτερον — γίνεσθαι* < B 9 *τὸν* < Pl. 11 *Ἔνιοι* — 13 *δίσκον* < B | *πύκνωμα τῶν* Steph. *πυκνωμάτων* die Hss. | *ἀοράτως* Pl. 12 *σελήνην*] *γῆν* Pl. 13 *ταύτας τὰς*] *τὰς ταύτης* Pl. 14 *Ξονοφάνης* B | *εἶναι ἡλίους* Pl. | *κατὰ* ON Pl. *κατὰ τὰ* BV 15 *κατά* — 17 *ὑποφαίνειν* < B 16 *οἰκουμένην* Pl. *οἰκουμένης* die Hss. | *κενεμβατοῦντος* ONV *-οῦντα* Pl. 17 *ὑποφαίνειν* (intrans.)] *ὑπομένειν* Pl. | *μὲν* nach *ἄπειρον* Pl. 18 *κεκλεῖσθαι* B 19 Die Überschrift in BONV 20 *ἐπιφραττομένου. Βηρωσσὸς* Pl. 21 *πυρώδους*] *ἀπυρώτου* Pl.

Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν. 2

Τῶν Πυθαγορείων τινὲς ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν τῆς γῆς ἢ τῆς ἀντί- 3
χθονος· οἱ δὲ νεώτεροι κατ' ἐπινέμησιν φωτὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ, καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ' ἣν τελέως σβέννυται.

Πλάτων, Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ καὶ οἱ μαθηματικοὶ συμφωνοῦσι τὰς μὲν 4
μηνιαίους ἀποκρύψεις συνοδεύουσαν αὐτὴν ἡλίῳ καὶ συμπεριλαμπομένην d
ποιεῖσθαι· τὰς δὲ ἐκλείψεις, εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτουσαν μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς σελήνης ἀντιφραττομένης.

νβ'. ΠΕΡΙ ΕΜΦΑΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΙ ΓΕΩΔΗΣ ΦΑΙΝΕΤΑΙ

Οἱ Πυθαγόρειοι γεώδη φαίνεσθαι τὴν σελήνην διὰ τὸ περιοικεῖσθαι **52,1**
αὐτὴν καθάπερ τὴν παρ' ἡμῖν γῆν μείζοσι ζῴοις | καὶ φυτοῖς καλλίοσιν. (849)
εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλάσια τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῷα, μηδὲν σωματικὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην τῷ μήκει.

Ἀναξαγόρας ἀνωμαλότητα [διὰ] τοῦ συγκρίματος διὰ τὸ ψυχροειδὲς 2
ἅμα καὶ γεῶδες· παραμεμῖχθαι γὰρ τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες, ὅθεν ψευδοφαῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα.

Οἱ Στωϊκοὶ διὰ τὸ ἀερομιγὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ 3
σύγκριμα.

S. 415, 19—S. 417, 16: Pseud.-Plut. de placit. philos. 891e—892c (Diels, Doxogr. Gr. 359—364)

BON(D)V

1 *συστροφήν* Pl. Hss. 2 *ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν τ. γ.* (*τὸ μὲν τ. γ.* die zu erwähnende Hs. Pl.) (*die Mondfinsternis sei der Widerschein der Erde, d. h. die Überstrahlung durch die Erde, und die Absperrung der Mondstrahlen durch die Erde*) Eus. und 1 Hs. des Pl. *ἀνταυγείᾳ καὶ ἀντιφράξει τὸ μὲν τ. γ.* 2 Hss. Plut. | *ἢ*] *τὸ δὲ* Pl. 3 *οἱ* — 5 *σβέννυται* < B | *φωτὸς*] *φλογὸς* Pl. | *ἐξαπτομένης* nml. *τῆς σελήνης* 5 *συνόδου* *Konjunktion* (mit der Sonne) s. 7 6 *καὶ* < Pl. | *συμφωνοῦσι*] *συμφώνως* Pl. 8 *μεταξὺ μὲν* Pl. 10 Die Überschrift in BONV | *ἐμφάσεως Aussehen* | *καὶ* < Pl. 13 *ζῷα τῇ δυνάμει* Pl. | *σωματικὸν*] *περιττωματικὸν* Pl. 14 *καὶ* — 17 *ἀστέρα* < B | *ἡμέραν*] *ἡμετέραν* ND 15 *ἀνωμ. τοῦ συγκρ.* Diels (*ἀνωμ. συγκρ.* Stob. ecl. I 26, 4 [p. 222, 12 Wachsmuth]) *ἀνωμ. διὰ τοῦ σ.* Eus. und Pl. Hss. *διὰ ἀνωμ. τ. σ.* Steph. | *ψυχρομιγὲς* Pl. Stob. 16 *ψευδοφανῆ* Pl. Stob. 18 *Στ. δὲ* B | *ἀερομιγὲς*] *ἑτεροειδὲς* Pl. Hss.

νγ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΥΤΗΣ b

Ἐμπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἤπερ ἀπὸ **53,1** τῆς γῆς.

Οἱ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν ὀκτωκαιδεκαπλάσιον. 2

Ἐρατοσθένης τὸν ἥλιον ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς σταδίων μυριάδας τετρακο- 3 σίας καὶ ὀκτακισμυρίας, τὴν δὲ σελήνην ἀπέχειν τῆς γῆς μυριάδας οη' σταδίων.

νδ'. ΠΕΡΙ ΕΝΙΑΥΤΩΝ c

Ἐνιαυτός ἐστι Κρόνου μὲν ἐνιαυτῶν περίοδος λ', Διὸς <δὲ> δώδεκα, **54,1** Ἄρεως δυοῖν, ἡλίου δώδεκα μῆνες. οἱ δ' αὐτοὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ. σελήνης δὲ ἡμέραι τριάκοντα· οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φάσεως εἰς σύνοδον.

Τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται, οἱ δὲ ἐν τῇ 2 ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οἱ δὲ ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέουσιν. Ἡράκλειτος ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν, Διογένης ἐκ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων, ὅσων κατὰ Ἡράκλειτον ὁ ἐνιαυτός.“ d

Καὶ περὶ μὲν τῶν οὐρανίων καὶ μεταρσίων τοσαῦτα τοῖς δεδηλωμένοις 3 *πρὸς ἀλλήλους διεστασίασται. θέα δὲ καὶ τὰ περὶ γῆς·*

S. 415, 19—S. 417, 16: Pseud.-Plut. de placit. philos. 891e—892c (Diels, Doxogr. Gr. 359—364)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV | *αὐτῆς*] *τῆς σελήνης* B | *περὶ* (*τῶν*) *ἀποστημάτων* (*περὶ ἀποστήματος*) *τῆς σελήνης πόσον* (*ὁ*) *ἀφέστηκε τοῦ ἡλίου* Pl. Hss. 5 *ἀπὸ* < B | *σταδίων* — 6 *ὀκτακισμυρίας* Pl. *σταδίους* *-ιάδων -σίων καὶ -ρίων* (aber s. 6f.) 6 *ἑβδομήκοντα ὀκτώ* (so) B 7 *σταδίων* nach *γῆς* Pl. Hss. 8 Die Überschrift in BONV | *περὶ ἐνιαυτοῦ, πόσος ἑκάστου τῶν πλανητῶν* (*πλανωμένων*) *χρόνος καὶ τίς ὁ μέγας ἐνιαυτός* Pl. Hss. 9 *τριάκοντα* B | *δὲ* Plut. Steph. < die Hss. | *δυοκαίδεκα* B 10 *Ἄρεος* Pl. | *δυοκαίδεκα* B 11 *δὲ* < Pl. | *τριάκοντα* BV *λ'* ON 11f. *ἀπὸ φάσεως* Steph., 1 Hs. Pl. *ἀποφάσεως* ON *ἀπὸ φάνσεως* B (nicht ganz deutlich, aber doch eher *φάνσ-* als *φαύσ-*) und 1 Hs. Pl. *ἀπὸ φαύσεως* V und 1 Hs. Pl. 14 *ἑξήκοντα* BV *ξ'* ON 15 *Διογένης* — 16 *ἐνιαυτός* < B | *ἑξήκοντα*] *ξ'* ONV 15f. *τριακοσίων*] *τ'* ON 16 *ὁ* vor *κατὰ* Pl. | *ἐνιαυτός· ἄλλοι δὲ διὰ ἑπτακισχιλίων ἑπτακοσίων ἑβδομήκοντα ἑπτά* Pl. 18 *διεστ. πρὸς ἀλλήλους* B

νε'. ΠΕΡΙ ΓΗΣ

"Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ μίαν εἶναι τὴν γῆν. **55,1**

Ἱκέτης ὁ Πυθαγόρειος δύο, αὐτὴν καὶ τὴν ἀντίχθονα. 2

Οἱ Στωϊκοὶ τὴν γῆν μίαν καὶ πεπερασμένην. 3

Ξενοφάνης ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους εἰς ἄπειρον [μέρος] ἐρριζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς παγῆναι. 4

| Μητρόδωρος τὴν μὲν γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος, τὸν 5 δὲ ἥλιον τοῦ ἀέρος. (850)

νϛ'. ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΓΗΣ

Θαλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὴν γῆν. **56,1**

Ἀναξίμανδρος λίθῳ κίονι προσφερῆ τῶν ἐπὶ πέδων. 2

Ἀναξιμένης τραπεζοειδῆ. 3

Λεύκιππος τυμπανοειδῆ. 4

Δημόκριτος δισκοειδῆ τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τῷ μέσῳ. 5

1—S. 419, 9: Pseud.-Plut. de placit. philos. 895c—e (Diels, Doxogr. Gr. 376f.)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV | + *καὶ τίς ἡ ταύτης οὐσία* (*οὐσ. αὐτῆς*) *καὶ πόση* Pl. Hss. **3** *Ἱκέτης* Gaisf. *Ἱκαίτης* BV *Ἰκαίτης* ON | *αὐτὴν*] *ταύτην* Pl. Steph. **5** *Ξενοφ.* — 6 *παγῆναι* < B | [*μέρος*] (< Steph.; s. S. 419, 3)] *βάθος* 1 Hs. Pl. | 6 *παγῆναι*] *συμπαγῆναι* nach Pl. die bisherigen Herausgeber; aber Xenophanes wird wie Empedocles (s. zu S. 410, 1) als Dichter das Simplex statt des Kompositums gebraucht haben **9** Die Überschrift in BONV **10** *Στωϊκοὶ καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν* Pl. **11** *κίονος λίθῳ* Teichmüller bei Diels a. a. O. Prolegomena 218 | *προσφερῆ* B Pl. (*τὴν γῆν πρ.*) *προσφερεῖ* ONV | *τῶν ἐπὶ πέδων* Mras *ἐπιπέδων* Eus. Hss. und Pl. Hss. Sinn: *ähnlich einer Steinsäule von denen, die auf dem Boden aufruhen, also walzenförmig*; dagegen *κίονες ἐπίπεδοι* wie *στοαὶ ἐπίπεδοι* Dion. Hal. ant. Rom. III 68 im Gegensatz zu dem darauf gebauten 1. Stock. Diels verwies a. a. O. Proleg. 218f. auf Hippolyt. ref. I 6, 3: *τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς* (*γῆς*) . . . *κίονι λίθῳ παραπλήσιον· τῶν δὲ ἐπιπέδων ᾧ μὲν ἐπιβεβήκαμεν ὃ δὲ ἀντίθετον ὑπάρχει*, auf Grund welcher Worte er unsere Stelle zu lesen vorschlägt. Das mag vielleicht für Pseud.-Plut. berechtigt sein, keineswegs aber für dessen Benutzer Eusebius **14** *τῷ*[1]] *μὲν τῷ* Pl. | *τὸ μέσον* Pl. Hss.

νζ'. ΠΕΡΙ ΘΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΗΣ b

Οἱ ἀπὸ Θάλεω τὴν γῆν μέσην. **57,1**

Ξενοφάνης πρώτην, εἰς ἄπειρον γὰρ ἐρριζῶσθαι. **2**

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος τὸ μὲν πῦρ μέσον, τοῦτο γὰρ εἶναι τοῦ παντὸς **3** ἑστίαν· δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα· τρίτην δὲ τὴν οἰκουμένην γῆν, ἐξ ἐναντίας δὲ κειμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι, παρ' ὃ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τοὺς ἐν ἐκείνῃ.

Παρμενίδης πρῶτος ἀφώρισε τῆς γῆς τοὺς οἰκουμένους τόπους ὑπὸ ταῖς **4** δυσὶ ζώναις ταῖς τροπικαῖς. c

νη'. ΠΕΡΙ ΕΓΚΛΙΣΕΩΣ ΓΗΣ

Οἱ μὲν ἄλλοι μένειν τὴν γῆν. **58,1**

Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου **2** λοξοῦ, ὁμοιοτρόπως ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. d

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν **3** γῆν, οὐ μὴν μεταβατικῶς, ἀλλὰ τρεπτικῶς, τροχοῦ δίκην ἐν ἄξονι στρεφομένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς περὶ τὸ ἴδιον αὑτῆς κέντρον.

Δημόκριτος κατ' ἀρχὰς μὲν πλάζεσθαι τὴν γῆν διά τε σμικρότητα καὶ **4** κουφότητα, πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταστῆναι."

Τούτων καὶ περὶ γῆς διαπεφωνημένων τοῖς γενναίοις ἄκουε καὶ τῶν περὶ θαλάσσης·

S. 418, 1—S. 419, 9: Pseud.-Plut. de placit. philos. 895c—e (Diels, Doxogr. Gr. 376f.) **10-18** Pseud.-Plut. ebd. 896a (Diels, ebd. 378)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV | *τῆς* < Pl. **3** *γὰρ* < Pl. Hss. **5** *τὴν οἰκουμένην*] *ἣν οἰκοῦμεν* seit Vig. alle bisherigen Herausgeber mit Pl. Hss. **6** *δὲ* < Pl. **10** Die Überschrift in BONV | *ἐγκλίσεως* ODV *ἐκλίσεως* N *ἐγκλήσεως* B *κινήσεως* (richtig) Steph. nach Plut.; s. zu S. 407, 3 **12** *κατὰ* mit Genet.: *über — hin* **14** *Ἡρακλείδης — 16 κέντρον* < B **15** *μήν γε* Pl. | *μεταβατικῶς mit Platzwechsel* | *ἀλλὰ τρεπτικῶς* (*durch Drehung*) < Pl. Hss. **17** *Δημόκριτος* < hier Pl. | *γῆν φησιν ὁ Δημόκριτος* Pl. Hss. | *σμικρότητα* BV *μικρότητα* ON **19** *καὶ — γενναίοις*] *τῶν γενναίων καὶ περὶ τῆς γῆς διαπεφωνηκότων* B | *ἀκούσας ἄκουε*? Mras

| *νθ'. ΠΕΡΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΠΩΣ ΣΥΝΕΣΤΗ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΣΤΙ ΠΙΚΡΑ* (851)

"'Αναξίμανδρος τὴν θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον· **59,1**
ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν
μετέβαλεν.

'Αναξαγόρας τοῦ κατ' ἀρχὰς λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς **2**
ἡλιακῆς περιφορᾶς καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος, εἰς ἁλυκίδα καὶ πικρίαν b
τὸ λοιπὸν ὑποστῆναι.

'Εμπεδοκλῆς ἱδρῶτα τῆς γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου διὰ τὴν ἐπὶ **3**
τὸ πλεῖον πίλησιν.

'Αντιφῶν ἱδρῶτα τοῦ θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιληφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη, τῷ **4**
καθεψηθῆναι παραλυκίσασα, ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει.

Μητρόδωρος διὰ τὸ διηθεῖσθαι διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ περὶ αὐτὴν **5**
πάχους, καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα. c

Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος τοῦ στοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περί- **6**
ψυξιν συνιστάμενον γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς κατὰ περίκαυσιν καὶ ἐκπύ-
ρωσιν ἀναθυμιώμενον ἁλμυρόν."

Ταῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ θαλάσσης. ὅπως δὲ οἱ περὶ τοῦ παντὸς κόσμου **7**
οὐρανίων τε πέρι καὶ αἰθερίων καὶ τῆς τῶν ὅλων καταλήψεως φυσιολογεῖν
ἐπαγγειλάμενοι οὐδὲ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ᾔδεσαν, μάθοις ἂν ἐξ ὧν καὶ περὶ
τούτων ὧδέ πως διαπεφωνήκασιν·

ξ'. ΠΕΡΙ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ d

"Πυθαγόρας, Πλάτων κατὰ μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον διμερῆ τὴν ψυχήν· **60,1**
τὸ μὲν γὰρ ἔχειν λογικόν, τὸ δὲ ἄλογον. κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς καὶ ἀκριβὲς τρι-
μερῆ· τὸ γὰρ ἄλογον διαιροῦσιν εἴς τε τὸ θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν.

1-16 Pseud.-Plut. de placit. philos. 896f—897a (Diels, Doxogr. Gr. 381f.)
21—S. 421, 23: Pseud.-Plut. 898e—899b (Diels, ebd. 389—392)

BON(D)V

1 Die Überschrift in BONV **3** *ἔκκαυσιν* (s. auch 15 *περίκαυσιν*) Plut. *ἔγκλισιν* die Hss. **5** *τοῦ*] *τὸ* B | *ἀρχὴν* Pl. **8** *'Εμπεδ.* — **11** *συμβαίνει* < B **8f.** *διὰ* — *πίλησιν wegen der gesteigerten Verdichtung* | *ἐπὶ τὸ πλεῖον*] *ἐπιπόλαιον* Pl. Hss. **10** *τοῦ* < Pl. Hss. | *περιληφθὲν* Pl. *περιλειφθὲν* die Hss. **11** *παραλυκίσασα* (auch Pl. Hss.; Subjekt *θάλασσα* statt *ὑγρόν*)] *παραλυκίσαν* Vig. marg. **17** *ὅπως* — **20** *διαπεφωνήκασιν* < B **21** Die Überschrift in BONV | *τῆς* < Pl. Hss. **22** *κατὰ* — *λόγον nach der obersten (= frühesten, ersten) Überlegung* | *τὸν*] *τῶν* (trotz *λόγον*) B **23** *δὲ*[2] nach *προσεχὲς* B

Οἱ Στωϊκοὶ ἐξ ὀκτὼ μερῶν συνεστάναι, πέντε μὲν τῶν αἰσθητικῶν, ὁρατι- 2
κοῦ, ὀσφραντικοῦ, ἀκουστικοῦ, γευστικοῦ, ἁπτικοῦ, ἕκτου δὲ φωνητικοῦ, ἑβδό-
μου δὲ σπερματικοῦ, ὀγδόου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἡγε|μονικοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα (852)
τέταται διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων, προσφερῶς ταῖς πολύποδος πλεκτάναις.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος διμερῆ τὴν ψυχήν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν 3
ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον καθ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώ-
ματος διεσπαρμένον.

Ὁ δὲ Δημόκριτος πάντα μετέχειν φύσει ψυχῆς ποιᾶς, καὶ τὰ νεκρὰ τῶν 4
σωμάτων, διότι ἀφανῶς τινος θερμοῦ καὶ αἰσθητικοῦ μετέχει, τοῦ πλείονος
διαπνεομένου.

ξα'. ΠΕΡΙ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΥ b

Πλάτων, Δημόκριτος ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. **61,1**

Στράτων ἐν μεσοφρύῳ. 2

Ἐρασίστρατος περὶ τὴν μήνιγγα τοῦ ἐγκεφάλου, ἣν ἐπικρανίδα λέγει. 3

Ἡρόφιλος ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἥτις ἐστὶ βάσις. 4

Παρμενίδης ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι. 5

Ἐπίκουρος, οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ. 6

Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐστὶ πνευματική. 7 c

Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐν τῇ τοῦ αἵματος <συστάσει>. 8

Οἱ δ' ἐν τῷ περικαρδίῳ ὑμένι· οἱ δ' ἐν τῷ διαφράγματι τῶν φρενῶν. τῶν 9
νεωτέρων τινὲς διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ διαφράγματος.

Πυθαγόρας τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νοερὸν 10
περὶ τὴν κεφαλήν."

S. 420, 21—S. 421, 23: Pseud.-Plut. de placit. philos. 898e—899b (Diels, Doxogr. Gr. 389—392)

BON(D)V

1 *Οἱ* — 4 *πλεκτάναις* < B | *μερῶν φασι* Pl. 2 *ὀσφρητικοῦ* (nach *ἀκουστικοῦ*) Pl. Hss. 3 *δὲ*¹ und *δὲ*² < Pl. Hss. 4 *τέταται* Mras *τέτακται* die Hss. *ἐπιτέτακται* Pl. Hss. *ἐπιτέταται* Diels (nach Zeller) | *τοῦ πολ.* Pl. 5 *καὶ Ἐπίκουρος* B 8 *φύσει*] *φησι* Pl. 9 *ἀφανῶς*] *ἀεὶ διαφανῶς* Pl. 11 Die Überschrift in BONV | *ἡγεμ.* B und alle Hss. S. 342, 8, *τοῦ ἡγεμ.* hier ONV | *Τί τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικὸν καὶ ἐν τίνι ἐστίν* (*θεωρεῖται*) Pl. Hss. 14 *Ἐρασίστρ.* — *λέγει* < B 15 *καὶ βάσις* Pl. 16 *θώρακι καὶ Ἐπίκουρος.* (< 17 *Ἐπίκ.* vor *οἱ*) 2 Hss. Pl. 17 *καὶ οἱ* B | *καρδίᾳ ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι* Pl. 18 *ἥτις ἐστὶ πνευμ.* < B 19 *δὲ* < Pl. | *συστάσει* Pl. < ONV *κοιλίᾳ* B 20 *Οἱ* — 22 *καρδίαν* < B | *Οἱ δ'*] *Οἱ δὲ ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας, οἱ δὲ* Pl. | *τῶν φρενῶν* Mras *τῶν νεφρῶν* die Hss. < alle bisherigen Herausgeber mit Pl.; s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 219f.

Τοσαῦτα μὲν δὴ καὶ τὰ περὶ τῶνδε. ἆρ' οὖν οὐκ ἐν δίκῃ σοι δοκοῦμεν 11
κρίσει καὶ λογισμῷ τῆς τούτων ἁπάντων ἀνωφελοῦς καὶ πολυπλανοῦς ματαιο-
πονίας ἀνακεχωρηκέναι καὶ τῶν μὲν εἰρημένων μηδὲν πολυπραγμονεῖν (μηδὲ d
γὰρ ὁρᾶν ἐξ αὐτῶν τὸ λυσιτελὲς καὶ αὐτόθεν συντεῖνον πρὸς ὠφέλειαν καὶ
ἀγαθοῦ κτῆσιν ἀνθρώποις), μόνης δὲ τῆς ἀμφὶ τὸν πάντων δημιουργὸν θεὸν
εὐσεβείας ἔχεσθαι καὶ διὰ σώφρονος βίου τῆς τε ἄλλης κατ' ἀρετὴν θεοφι-
λοῦς πολιτείας ἀρεσκόντως ζῆν σπουδάζειν τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ; ἀλλ' 12
εἰ καὶ σὺ βασκανίᾳ καὶ φθόνῳ τὴν ἀληθῆ μαρτυρίαν ἡμῖν προσέσθαι δι'
ὄκνου φέρεις, φθάσει γέ σε πάλιν ὁ πάντων Ἑλλήνων σοφώτατος Σωκράτης
τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ψήφους φιλαλήθως ἐξενηνεγμένος. τοὺς γοῦν μετεωρολέσχας
ἐκείνους μωραίνοντας ἀπεδείκνυε καὶ μηθὲν μαινομένων διαφέρειν ἔλεγεν, |
ἀπελέγχων αὐτοὺς διαρρήδην οὐ μόνον ὡς ἀνεφίκτων ὀρεγομένους, ἀλλὰ (853)
καὶ περὶ ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ τῷ βίῳ κατατριβομένους. ταῦτα δέ σοι καὶ
ὁ πρόσθεν μαρτυρήσει Ξενοφῶν, Σωκράτους ἑταίρων γνωριμώτατος, ὧδέ
πῃ γράφων ἐν Ἀπομνημονεύμασιν·

ξβ'. ΟΤΙ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ Ο ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙ ΤΗΙ ΤΩΝ ΠΡΟΕΙΡΗΜΕΝΩΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΦΥΣΩΝΤΑΣ ΜΩΡΑΙΝΟΝΤΑΣ ΑΠΕΔΕΙΚΝΥΕΝ ΩΣ ΠΕΡΙ ΑΧΡΗΣΤΑ ΤΩΙ ΒΙΩΙ ΚΑΙ ΑΚΑΤΑΛΗΠΤΑ ΚΑΤΑΤΡΙΒΟΜΕΝΟΥΣ

"Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὔτε ἀνόσιον οὔτε πράτ- **62,1**
τοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν ἁπάντων φύσεως c
ἢ περὶ τῶν ἄλλων, ὡς οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος
ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεται τῶν οὐρα-

20—S. 423, 25: Xenoph. mem. I 1, 11—16 (teilweise bereits Bd. I S. 32, 20—24 und S. 33, 2—10 zitiert) 20 *Οὐδεὶς* — S. 423, 16 *ἀπολέσθαι*: Thdrt. IV 27—29

BON(D)V

1 *τὰ* < B | *ἆρ'* — 9 *πάλιν* < B 3 *μηδὲ* usw. von 1 *ἆρ'* — *δοκοῦμεν* abhängig 8 *προσέσθαι zulassen* = *anerkennen* 8f. *δι' ὄκνου φέρεις* (ganz singuläre Phrase): *Bedenken trägst* 9 *ὁ δέ γε* B 10 *τὰς* — *ἐξενηνεγμένος* < B | *γοῦν*] *γε οὖν* B 11 *μηθὲν* ONV *μηδὲν* B 12f. *ἀλλὰ καὶ* ON *ἀλλ' ὡς* BV 13 *ταὐτὰ* B 13f. *καὶ ὁ*] *ὁ καὶ* B 14 *ὁ πρόσθεν der früher als Zeuge angeführte;* gemeint ist S. 289, 2ff. 16-19 Die Überschrift in BONV | *τῶν*¹ (auch D)] *τῶν ἄλλων* N | *καὶ ἀκατάληπτα* < V 20 *οὔτε*¹ (Bd. I S. 32, 20 *οὔτε* nur NDV, aber die Mehrzahl der Hss. Thdrt.)] *οὐδὲ* Xen. 21 *ἁπάντων* (auch Bd. I S. 32, 21 und Thdrt.)] *πάντων* Xen. 22 *ἢ περὶ* und *ὡς* (auch Bd. I S. 32, 21f. und Thdrt.)] *ἧπερ* (< *ὡς*) Xen.

νίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε. καὶ 2
πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει πότερά ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τὰ ἀνθρώπινα d
εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα
παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν.
ἐθαύμαζε δέ, εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἐστιν ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν 3
ἀνθρώποις εὑρεῖν, ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστα φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν
οὐ ταὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι
πρὸς ἀλλήλους. τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, 4
τοὺς δὲ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν
εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δὲ οὐδ' ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν·
καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερὸν οὔτε βωμὸν οὔτ' ἄλλο | τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς (854)
δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι. τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάν-
των φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δὲ ἄπειρα τὸ
πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι, τοῖς δὲ οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι·
καὶ τοῖς μὲν ἅπαντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δὲ οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ
οὐδὲν οὔτε ἀπολέσθαι. ἐσκόπει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τάδε· ἆρ' ὥσπερ οἱ 5
τἀνθρώπινα μανθάνοντες ἡγοῦνται τοῦθ' ὅ τι ἂν μάθωσιν ἑαυτοῖς τε καὶ
τῶν ἄλλων ὅτῳ ἂν βούλωνται ποιήσειν, οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες νομί- b
ζουσιν, ἐπειδὰν γνῶσιν αἷς ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται, ποιήσειν ὅταν βούλωνται
καὶ ἀνέμους καὶ ὕδατα καὶ ὥρας καὶ ὅτου ἂν ἄλλου δέωνται τῶν τοιούτων;
ἢ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ' ἐλπίζουσιν, ἀρκεῖ δ' αὐτοῖς γνῶναι μόνον ᾗ τῶν
τοιούτων ἕκαστα γίγνεται; περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευομένων 6
τοιαῦτα ἔλεγεν· αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν τί c
εὐσεβές, τί ἀσεβές· τί καλόν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη,
τί μανία."

Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Σωκράτης. μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ περὶ Ἀρίστιππον τὸν Κυρη- 7
ναῖον, ἔπειθ' ὕστερον οἱ περὶ Ἀρίστωνα τὸν Χῖον ἐπεχείρησαν λέγειν

26—S. 424, 21 *μηδέν*: fälschlich fr. 353 bei v. Arnim, Stoic. vet. frgg. I, und zu 26—S. 424, 12 vgl. fr. 351 v. Arnim (ebd. I); aber S. 424, 8f. *καὶ μὴν — εὐδαιμονεῖν* ist peripatetisch und widerspricht der Lehre des Stoikers Aristo (s. fr. 356 v. Arnim, ebd. I) aufs schärfste

BON(D)V

1 *τὰ τοιαῦτα*] *περὶ τῶν τοιούτων* B 2 *πότερά* — 10 *δοκεῖν* < B 4 *πράττειν* (auch N) < D 5 *δέ* Eus. Bd. I S. 33, 2, Thdrt., Xen. *ποτε* die Hss. | *ἐστιν*² (auch N) < D 7 *καὶ* < Eus. Bd. I S. 33, 4, Thdrt., Xen. 9 *δὲ* (auch Bd. I S. 33, 6 und ein Teil der Hss. Thdrt.)] *δὲ καὶ* Xen. 12 *λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα* B und Thdrt. (aber *τυγχάνοντα* für *τὰ τυχόντα*) wie Xen., *ξύλα καὶ λίθους τοὺς τυχόντας* ONV 16 *οὔτ'* V | *ἀπολέσθαι* (auch Thdrt.)] *ἀπόλλυσθαι* Bd. I S. 33, 9f., *ἀπολεῖσθαι* die Hss. Xen. | *ἐσκόπει* — 22 *γίγνεται* < B | *ἆρα* N (*ἄρ'* D) 17 *τἀνθρώπεια* Xen. 18 *ζητοῦντες* Xen. *ποιοῦντες* die Hss. 21 *τοιοῦτον* Xen. 27 *ἔπειθ'* — S. 424, 1f. *ὠφέλιμα* < B

ὡς δέοι μόνα τὰ ἠθικὰ φιλοσοφεῖν· εἶναι γὰρ δὴ ταῦτα μὲν δυνατὰ καὶ ὠφέ-
λιμα, τοὺς μέντοι περὶ τῆς φύσεως λόγους πᾶν τοὐναντίον μήτε κατα-
ληπτοὺς εἶναι μήτε καὶ εἰ ὀφθεῖεν, ὄφελος ἔχειν τι. μηδὲν γὰρ ἡμῖν 8
ἔσεσθαι πλέον, ἀλλ' οὐδ' εἰ μετεωρότεροι τοῦ Περσέως ἀρθέντες

ὑπέρ τε πόντου χεῦμ' ὑπέρ τε Πλειάδα d

αὐτοῖς τοῖς ὄμμασι κατίδοιμεν τὸν πάντα κόσμον καὶ τὴν τῶν ὄντων φύσιν,
ἥτις δή ποτέ ἐστιν· οὐ γὰρ δὴ διά γε τοῦτο φρονιμωτέρους ἢ δικαιοτέρους 9
ἢ ἀνδρειοτέρους ἢ σωφρονεστέρους ἡμᾶς ἔσεσθαι καὶ μὴν οὐδὲ ἰσχυροὺς ἢ κα-
λοὺς ἢ πλουσίους, ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε εὐδαιμονεῖν. ὅθεν ὀρθῶς εἶπε 10
Σωκράτης καὶ λίαν καλῶς, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς εἴη, τὰ δὲ οὐδὲν
πρὸς ἡμᾶς· εἶναι γὰρ τὰ φυσικὰ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς, τὰ δὲ μετὰ τὸν θάνατον
οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, μόνα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὰ ἀνθρώ|πινα. ταύτη δὲ καὶ 11
χαίρειν αὐτὸν εἰπόντα τῇ Ἀναξαγόρου καὶ Ἀρχελάου φυσιολογίᾳ ζητεῖν (855)

ὅττι οἱ ἐν μεγάροισι κακόν <τ'> ἀγαθόν τε τέτυκται.

καὶ ἄλλως δὲ εἶναι τοὺς φυσικοὺς λόγους οὐ χαλεποὺς οὐδὲ ἀδυνάτους μό- 12
νον, ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖς καὶ τοῖς νόμοις ὑπεναντίους καὶ μηδὲν πρὸς ἀνθρώπινον
ἦθος καὶ κόσμον βίου τοῦ καθ' ἡμᾶς συντείνοντας· τοὺς μὲν γὰρ ἀξιοῦν
μηδ' εἶναι θεοὺς τὸ παράπαν, τοὺς δὲ τὸ ἄπειρον ἢ τὸ ὂν ἢ τὸ ἕν, καὶ πάντα
μᾶλλον ἢ τοὺς νομιζομένους· τήν τ' αὖ διαφωνίαν παμπόλλην ὅσην· 13
τοὺς μὲν γὰρ ἄπειρον ἀποφαίνειν τὸ πᾶν, τοὺς δὲ πεπερασμένον, καὶ τοὺς b
μὲν ἀξιοῦν ἅπαντα κινεῖσθαι, τοὺς δὲ καθάπαξ μηδέν. καὶ μὴν εἴ τι καὶ 14
ἄλλο, πάντων ἄριστά μοι δοκεῖ περὶ τούτων αὐτῶν ἐν τοῖς Σίλλοις καὶ ὁ
Φλιάσιος Τίμων εἰρηκέναι τάδε·

1 ὡς — 21 μηδέν: Daß hier Eus. aus einem Autor zitiert, folgt nicht nur daraus, daß die ganze Stelle (mit einer Ausnahme) in indirekter Rede steht, sondern auch aus dem Tragikerzitat. Mras 5 fr. adespot. 157 Nauck (TGF² 872) 14 Hom. Od. IV 392

BON(D)V

2 μέντοι < B | τῆς < B 3 μήτε καὶ εἰ] μήτ' εἰ καὶ Steph. | ὀφθεῖεν *einsehen* 4 ἀλλὰ καὶ B 4f. οὐδ' — Πλειάδα < B 5 χεῦμα ONV 6 ὄμμασιν ἡμῶν B 7 δή[1] ONV δέ B | ποτέ ἐστιν B ποτ' ἐστίν ONV 9 εἶπεν ὁ V 10 καὶ λίαν καλῶς ὅτι B διότι ONV 11f. εἶναι — ἡμᾶς < B 12 ταύτῃ — 14 τέτυκται < B 14 ὅτι ONV | οἱ] τοι Hom. | τ' Hom. < die Hss. 16f. καί[3] — συντείνοντας B < ONV 19 ὅσην (nml. εἶναι) Mras (vgl. Eus. hist. eccl. V 16, 21 πλείστους ὅσους [zweimal]) ὅσον B οὖσαν ONV 21 καθάπαξ B καθάπερ ONV 22 αὐτῶν < B

τίς γὰρ τούσδ' ὀλοῇ ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
Ἠχοῦς σύνδρομος ὄχλος· ὁ γὰρ σιγῶσι χολωθεὶς
νοῦσον ἐπ' ἀνέρας ὦρσε λάλην, ὀλέκοντο δὲ πολλοί. c

ὁρᾷς ὡς ἤδη καὶ ἀλλήλους σκώπτουσιν οἱ γενναῖοι; τὴν γοῦν πρὸς 15 *ἀλλήλους φιλονεικίαν αὐτῶν τάς τε μάχας καὶ τὰς διαστάσεις ἔτι πρὸς τοῖς εἰρημένοις ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ τοῦτον ὑπογράφει τὸν τρόπον·*

φοιτᾷ δὲ βροτολοιγὸς ἔρις κενεὸν λελακυῖα,
νείκης ἀνδροφόνοιο κασιγνήτη καὶ ἔριθος,
ἥ τ' ἀλαὴ περὶ πάντα κυλίνδεται, αὐτὰρ ἔπειτα d
ἔς <τε> βροτοὺς στήριξε κάρη καὶ ἐς ἐλπίδα βάλλει.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς τῶνδε πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἀποδεδειγμένης στάσεώς τε 16 *καὶ μάχης τῆς τε μηδὲν ἡμῖν προσηκούσης, περιττῆς δὲ ἄλλως καὶ οὐ γνωστῆς*

1-3 Timo sill. fr. 15 Wachsmuth (Corpusc. poes. epic. Gr. lud. II 114f.), fr. 22 Diels (Poet. phil. frgg. 189) **1** *ἔριδι ξ. μ.*: vgl. Thdrt. V 16 *ὅπως αὐτοὺς ἡ κενὴ δόξα, κατὰ τὸν Τίμαιον* (so!), *'ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι'* **7-10** Timo ebd. fr. 14 Wachsmuth (a. a. O. II 113f.), fr. 21 Diels (a. a. O. 189); die beiden Fragmente der Sillen des Timo hat Eus. aus Clem. Al. strom. V 11, 5f., wo sie sich in umgekehrter (und zwar richtiger) Reihenfolge finden

BON(D)V

1 *ὀλοῇ* Cl. *ὅλη* die Hss. | *ξυνέηκε* V Thdrt. *ξυνένκε* ON^1 (verbess. 2. H.) *ξυνένηκε* D (*η* ausgebess. 1. H.) *ξυνέστηκε* B **2** *ἢ χοῦς* ONV *ἢ χοὺς* B | *σιγῶσι* Cl. *σιωπῶσι* die Hss.; etwa mit Verschleifung des *ι* vor *ω* zu lesen? **3** *λάλην*] *κακήν* Cl. Hs. **4** *σκώπτουσιν*] *κόπτουσιν* B **5** statt *φιλονεικίαν* — *μάχας* wiederholt B *κόπτουσιν οἱ γενναῖοι τὴν* (*τὴν* punktiert); es folgt *καὶ τὰς διαστ.* **7** *λελακυῖα* V *λελαηκυία* ON* (*η* ausradiert) D *λελακκκυῖα* B **8** *νίκης* B **9** *ἀλαὴ* Steph. *ἄλλα ἡ* Eus. Hss. *ἄλλα* Cl. Hs. | *αὐτὰρ* B *ἀτὰρ* ONV **10** *<τε>* Sylburg, < Eus. und Cl. Hs. | *ἐστήριξε* die Hss. (*ἐς βροτοῦ ἐστ.* Stählin nach Wilamowitz) | *ἐς*^{2}] *εἰς* die Hss. **11** *πρὸς*] *πρὸ* N^1 (verbess. 2. H.; *τῶνδε πρὸς* < D) **12** *τῆς* — S. 426, 5 *προτετιμήκαμεν* < B | *τε* < V | *ἄλλως* = *weiter nichts als ...* **12ff.** nach *γνωστῆς* erkannte ich in O, daß auf die scheinbar letzte (mit *γνωστῆς* schließende) Zeile von Fol. 244^r noch eine Zeile folgte, in der ich folgendes mit vieler Mühe entziffern konnte: *ἀ̅ν̅οι̅c̅' Φ . . . . . ΟΓΙΑC*; die weiteren Worte sind nicht bloß wie diese beiden verblaßt, sondern infolge der Beschädigung des unteren Randes bis auf die obersten Spitzen verschwunden. Schon im Jahre 1344, als G aus O abgeschrieben wurde, war diese Zeile unleserlich, denn sie fehlt in G; aber auch in NDV. Bei dem Versuch der Herstellung dieser Zeile halte ich mich an meine Ausführungen in Wiener Studien 47 (1929) 39—42 (aber *φυσιολογίας* statt *φιλολογίας*) und (nach neuerlicher Einsicht in O im Jahre 1952) ebd. 66 (1953) 92f.: *ἀνθρώποις φ<υσιολ>ογίας <τε καὶ φιλοσοφίας τῆς τε ἀθέου καὶ ψευδοῦς>*, es folgt *παιδείας* usw.

ἀνθρώποις φ<υσιολ>ογίας <τε καὶ φιλοσοφίας τῆς τε ἀθέου καὶ ψευδοῦς>
παιδείας τε καὶ μαθήσεως τῶν τε λοιπῶν ἁπάντων, ἐν οἷς εἰσέτι νῦν ἀπο-
σεμνύνονται φιλοσόφων παῖδες, ἀπεληλεγμένων οὐχ ἡμετέραις, ταῖς δ' οἰκείαις
αὐτῶν ἀποδείξεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς αἰτίας εἰς φανερὸν τεθείσης, δι'
ἣν τὰ τῶνδε ἀποστραφέντες τὰ Ἑβραίων λόγια προτετιμήκαμεν, τὰ μὲν
τῆς | Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς *ἐν τούτοις ἡμῖν περιγεγράφθω· τὰ δὲ* **17**
τῆς ἐντελεστέρας πραγματείας, τῆς κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀπόδειξιν, (856)
ἤδη λοιπὸν ἐπισκεπτέον ἀφ' ἑτέρας λόγων ἀρχῆς, τῆς δὴ λειπούσης τῷ
προβλήματι, τὴν διδασκαλίαν ποιησομένοις. λείπει δὲ ἄρα πρὸς τοὺς ἐκ **18**
περιτομῆς ἐπιμεμψαμένους ἀποκρίνασθαι, τί δή ποτε ἀλλόφυλοι ὄντες καὶ
ἀλλογενεῖς ταῖς αὐτῶν βίβλοις ἀποχρώμεθα, μηδὲν ἡμῖν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν,
προσηκούσαις· ἢ τί δὴ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι λόγια οὐχὶ καὶ τὸν βίον
ἀκόλουθον τῷ παρ' αὐτοῖς παρέχομεν νόμῳ.

10 *ἀλλόφυλοι* — 12 *προσηκούσαις* = Bd. I S. 9, 18—20

BON(D)V

1 s. zur vorigen Seite 2 *τε*^{2} ON (*τ* 1. H. auf Ras.) V, fehlt seit Steph. in allen bisherigen Ausgaben, weil < D 6 *περιγεγράφθω* BV *περιγ^{γε}ράφθω* N (alles 1. H.) *περιγράφθω* OD. Vgl. meine Bemerkung zu S. 345, 6; hier weist Eus. auf jene Stelle zurück 8 *δή* (auch D)] *δὲ* N 9 *τὴν* — *ποιησομένοις* < B | *ποιησαμένοις* V | *λείπειν* B 13 beachte die rhythmische Klausel: (*αὐ*)*τοῖς παρέχομεν νόμῳ*: – ◡ ⏔ – ◡ – Über die Subskriptionen in B und O s. die Einleitung Bd. I S. XIXf. und S. XXXV Anm. 1; keine in I^bNV

Anhang

Die Scholien

Im Anhang bringe ich die (keineswegs zahlreichen) Scholien[1]) der von mir benutzten Hss., wobei ich jedoch an den Rand gesetzte Namen von Göttern (so die an den Rändern des 11. Kapitels des dritten Buches in den Hss. stehenden) oder von Philosophen u. dgl. sowie belanglose Hinweise auf Stellen des Textes z. B. mittels *ση̄(μείωσαι)* nicht als Scholien betrachte und daher nicht berücksichtige. Übrigens habe ich die besonders in der Hs. I häufigen Randbemerkungen bereits zu den betreffenden Stellen im kritischen Apparat angeführt.

Scholien in A

I 11, 13 *τῶν νέων συγγραφέων*] fol. 188ʳ *Ὁποῖος Ἰουστῖνος· ὁ θεῖος Ἀθηναγόρας· Τατιανός· Κλήμεις ὁ Στρωματεύς· Ὠριγένης· καὶ αὐτὸς ἔτι Πάμφιλος ὁ τοῦ παρόντος Εὐσεβίου πατήρ*

15, 3 *Μυρίων γοῦν* usw.] fol. 190ʳ *περὶ τοῦ ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη* (Mal 3, 20)

16, 23 *Μασσαγέται καὶ Δέρβικες* (*Βέβρυκες* A)] fol. 191ʳ *ἔθη μυσαρὰ ἐθνῶν· Μασσαγετῶν· Βεβρύκων*

21, 14 *ἀλλ'*] fol. 194ʳ *τὸ πλῆρες* (*die volle Form*) *ἄλλο*

25, 11 *Περὶ τῆς πρώτης* usw.] fol. 196ᵛ *Ἑλλήνων δόξα περὶ γενέσεως τοῦδε τοῦ ἐνύλου κόσμου*

29, 22 *ἀποφαίνεται δὲ καὶ τὰς αἰσθήσεις* usw.] fol. 199ʳ *εἰ ψευδεῖς αἱ αἰσθήσεις, Ξενόφανες, αὐτὸς δὲ ἢ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἐξ αἰσθήσεως πρῶτον ἀνεγείρεις τὴν γνῶσιν· ἢ πῶς ἄλλως ἀναλογίᾳ χρώμενος καὶ ἐπὶ τὸν νοητὸν διέβης διάκοσμον· ψευδὲς ἅπαν σοι συμβαίνει τὸ πρεσβευόμενον· κατὰ γὰρ τὰς τῶν διαλεκτικῶν ἀξιώσεις ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος καὶ μάλιστα τοῦ κατ' ἀρχὰς καὶ ὁ θεμελίου λόγου ὑπάρχει, ἄτοπα καὶ τὰ μετὰ αὐτὸ παρακολουθήσει*

34, 23 *Ὄσιριν, τὴν δὲ Ἶσιν*] fol. 202ʳ Zeichen für Sonne (runde Scheibe mit angesetztem Spitzkegel) und Mond, darunter: *Ὅτι*[2]) *Ὄσιριν*

---

[1]) *Scholia quaedam potiora* bei Gifford II 539f. (*Appendix*)

[2]) Nicht *Τί* (Gifford nach Heikel). Geschrieben ist *ὅ τι*, obwohl *ὅ* schon für sich *ὅτι* bedeutet

Αἰγύπτιοι τὸν ἥλιον φασίν· Ὄσιρις δὲ πολυόφθαλμος ἑρμηνεύεται, ὅπερ διὰ τῶν ἀκτίνων δῆθεν ἥλιος ποιεῖν ὑποπτεύεται. Ἶσιν (so) *δὲ τὴν σελήνην, ἥτις καὶ αὐτὴ εἰς Ἑλλάδα μεταβαλλομένη φωνὴν τὴν παλαιὰν βούλεται δηλοῦν, ἀπὸ τοῦ ἀιδίου καὶ παλαιοῦ γενέσεως*

39, 18 *εἰληφὼς*] fol. 205r (ohne Zeichen am Rand der Zeile *μηνύουσιν* — *Φοινί[κων]*) *ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰληφώς*

46, 14 *τῶν δακετῶν*] fol. 208v *τῶν ἑρπετῶν τῶν δακνόντων*

47, 5 *ἐπιχειρεῖν*] fol. 209r (ohne Zeichen am Rand der Zeile *ἐξ αὐτῆς* — *ἀμύνα[σθαι]*) *ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπιχειρεῖν*

51, 5 *κυκλικοὶ*] fol. 211r *Τοὺς περὶ τὸν ἐπικὸν καλούμενον κύκλον ποιητὰς λέγει. οὗτος*[1]) *δὲ ὁ ἐπικὸς καλούμενος κύκλος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς μίξεως μυθολογουμένης καὶ περατοῦται συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν μέχρι τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως, ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς Τηλεγόνου ἀγνοούμενος ὡς πατὴρ εἴη κτείνυται*[2])

Die Identität dieses Scholions mit Proklos' Chrestomathie (in Gaisfords Ausgabe des Hephaestion S. 378; I S. 344 der zweiten Ausgabe; Scriptor. metr. Gr. ed. R. Westphal I S. 233) erkannte Gaisford (s. seine Ausgabe der Praep. ev. I, S. 88)

65, 9 *ἐπινοῆσαί*] fol. 219r *τοὺς βασιλέας δηλονότι*

71, 5 am Rande von *Κενταύρους* — *ἰατρικῇ* beginnend, stand fol. 222r ohne Zeichen ein dreizeiliges, jetzt erloschenes Scholion, von dem ich noch entziffern konnte:

1 *<Ἡρα>κλέους*
2 *εξεθρεψεν*
3 *ἀχιλλέα*

72, 3 *κονδύλῳ*] fol. 222v *ὃ ἐν τῇ συνηθείᾳ γρόνθον φαμέν*

75, 10 am Rande von *(γενν)ῆσαι* — *ἀδελ(φὸν)* beginnend, stand fol. 224v ohne Zeichen ein vierzeiliges, jetzt erloschenes Scholion, von dem ich entzifferte:

2 *ζεὺς*
3 *βασι* |
4 *λευσ τε*

78, 16 *Ἄδυτα*] fol. 226v *ἀπὸ τῶν Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως*

80, 5 *μυθήριά* (*μυθάριά* A[1])] fol. 227v *ὅτι μυστήρια εἴτε ἀπὸ τοῦ*[3]) *μῦθος μυθάρια ἢ ἀπὸ τοῦ θηρᾶν*[4]) *ὡς*[5]) *μῦς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπων εἴρηνται*

---

[1]) Geschrieben ist *ού* (Ligatur *ου* mit dem Spiritus, aber ohne Akzent)

[2]) Nicht *κτείνεται* (Giff.)

[3]) Von Giff. ausgelassen

[4]) Falsch *θηράω* Giff.

[5]) Falsch *καὶ* Giff.

96, 8 am Rande von *τοὺς νόμους — τοῖς περὶ* steht ohne Zeichen fol. 228^{r} *αὐτὸν κολακεύει* (von 3. Hand nachgebessert)

100, 6 *κορυβαντιασμοὺς*] fol. 230^{r} *ἐκστάσεις φρενῶν καὶ μανίας ἃς ἐνθουσιασμοὺς καὶ κατακοχὰς* (so!) *ὀνομάζουσιν*

115, 9 *γαλιάγκωνα* (*γαληάγκωνα* AI)] fol. 237^{v} *γαληάγκων ὁ βραχεῖς ἔχων ἀγκῶνας κατὰ μῆκος· καὶ γὰρ ἡ γαλῆ τὸ ζῶον τοιοῦτον*

123, 6 am Rande von *βίβλους — ἄ(κουε)* beginnend, stand fol. 242^{v} ohne Zeichen ein vierzehnzeiliges, jetzt erloschenes Scholion, von dem ich folgendes entzifferte:

1 *οἰμ*
2 *λοι*
3 *νο* *λεγει̣*
4 *μα̣*
5 *ἐματό*|
6 *τοῖσ Δ*|
8 *σ̣τ̣η̣ν̣ α̣θ̣ν̣*|
9 *και δίω̣*|
12 *αιμα*|
13 *κρ* *ατα* *ουν̣*|
14 *καὶ* *λων·*|

129, 7 am Rande von *τοὺς Στωικοὺς — τὸ ἡγε(μονικὸν)* beginnend, stand fol. 244^{v} ohne Zeichen ein dreizeiliges Scholion, von dem ich folgendes entziffern konnte:

1 *οἱ στωικοὶ*|
2 *περὶ* *ἐδό*|
3 *ξαζον*

139, 5 *ὡς ἂν*] fol. 249^{r} *ἀπὸ κοινοῦ τὸ ὡς ἄν*

140, 6 am Rande von *σῶμα — πνευμα(τικώτατον)* stand fol. 250^{r} ohne Zeichen ein jetzt erloschenes, siebenzeiliges Scholion (s. in meiner Ausgabe den kritischen Apparat zur Stelle), von dem ich jetzt nur noch folgendes entziffern konnte:

1 *ὑμῖν*|
2 *πε*|<*ρὶ*>
3 *ζῴ̣*|<*ων*>
4 <*παχυ*>*τάτης*|
5 *ἠ̣τιά*|<*αυτο*>
6 *οὐ*|
7 *σίας*

161, 9 am Rande von *εἶδος — ὑπὸ τῶν* beginnend, stand fol. 260^{v} ohne Zeichen ein jetzt erloschenes, zum großen Teil ausradiertes sechszeiliges Scholion

164, 24 am Rande von *τῶν περὶ τὴν — τευταζόν(των)* beginnend, stand fol. 262r ein jetzt erloschenes vierzeiliges Scholion

167, 19 am Rande von (*Ῥώ*)*μης — Καίσαρα τὸ* beginnend, stand ohne Zeichen fol. 263v ein zweizeiliges, jetzt erloschenes Scholion, von dem ich in der zweiten Zeile *πιδει* entziffern konnte

191, 3 *τῇ νῦν Σαλαμῖνι*] fol. 275v *οὐ τὴν πρὸς ταῖς Ἀθήναις Σαλαμῖνα λέγει, αὕτη γὰρ Κούλουρις πάλαι ἐλέγετο, ὡς καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος ἐν τῇ Ἑκάλῃ φησίν, ἀλλὰ τὴν κατὰ Κύπρον Σαλαμῖνα λέγει*

197, 17 *τὸ τῆς ὀττείας*] fol. 279r *τὸ ἐκ τοῦ μαντεύματος· ὅσσα γὰρ ἡ ἐκ τοῦ κρείττονος φήμη ἤτοι ἡ μαντεία*

199, 20 *ἐν Ἡλίου πόλει*] fol. 280r *ἔστι γὰρ καὶ ἄλλη Ἡλιούπολις ἐν Αἰγύπτῳ*

204, 10 *ἔργῳ*] fol. 282v *παροιμιῶδες ἔργῳ δῆλον, ἀλλ᾽ οὐχὶ λόγῳ δηλονότι*

214, 14 am Rande von *ταῖς ἀκαθαρσίαις — εἰσδύνοντες* stand fol. 288r ohne Zeichen ein vierzeiliges, jetzt erloschenes Scholion, von dem ich *ἐμφιλοχωροῦσι* entziffern konnte

259, 7 *Ὁμηρικὴν νόσον*] fol. 308r *τὸν λοιμόν· διὰ τὸ Ὅμηρον ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως αὐτοῦ τοῦτο τὸ νόσημα ὑποθέσθαι.* Dasselbe Scholion auch in I

263, 9 *τὰς ἐν ἐλπίδι φάτνας*] fol. 310r *παροιμία ἐπὶ τῶν χρηστόν τι ὀνειροπολούντων· ἴση οἶμαι τῆς κενῆς μακαρίας*

263, 19 *πρὸ ὁδοῦ*] fol. 310r *ἀντὶ τοῦ προειλημένα* (so!), *προβεβηκότα, φθάνοντα, τὰ κυριώτατα*

281, 9 am Rande von *καὶ στεφέων — ὁ δὲ* beginnend fol. 318r *ὅτι Εὐριπίδης υἱὸς ἦν Τελεσικλέους* (falsch!). Daneben (mehr gegen den Rand zu) stand ein achtzeiliges, jetzt erloschenes Scholion, von dem ich entziffern konnte:

1 *παρ.*᾽|
2 *αριεγν*|
3 $^{\tau}$*αν* |
4 *οὐκ* |
5 $^{\lambda}$*λ*$^{\chi}$*οτε*|
6 *δὲ*|

287, 17 *πεφατνευμένους*] fol. 321r *πεφατνευμένους λέγει τοὺς ἀθλητὰς διὰ τὴν σωμασκίαν καὶ τὴν* (*τὴν* < Giff.) *ἀναγκοφαγίαν*
Dasselbe Scholion auch in I (aber *ἀσκητάς* für *ἀθλητάς*)

Scholien in I

(s. Einleitung Bd. I S. XXVI)

Nur fünf kurze Scholien (was Gifford II 540 sonst noch anführt, sind keine Scholien, sondern Randbemerkungen zum Text, die ich

alle bereits im kritischen Apparat gebracht habe; hier sei noch bemerkt, daß vor der Notiz zu I 518, 16 kein *σημείωσαι* und *τῆς γραφῆς* vor *τοῦτο* steht, ferner daß zu II 59, 19 *παραπλησίου* wahrscheinlicher ist als *παραπλησίως*, jedenfalls aber nach *ἀθάνατον* interpungiert ist, demnach: . . . *εἶναι ἀθάνατον· παραπλησίου ἄκουε*).

Die fünf Scholien sind:

I 259, 7 *Ὁμηρικὴν νόσον*] fol. 67v *τὸν λοιμὸν* — *ὑποθέσθαι* (identisch mit dem Scholion in A zu dieser Stelle)

287, 17 *πεφατνευμένους*] fol. 74r *πεφατνευμένους* — *τὴν ἀναγκοφαγίαν* (identisch mit dem Scholion in A zu dieser Stelle, nur hat I *ἀσκητὰς* für *ἀθλητὰς*)

386, 13 *δευτέραν οὐσίαν*] fol. 105v *σημείωσαι τοῦτον ἐνταῦθα παραγυμνοῦντα τὸ οἰκεῖον δόγμα καὶ φανερῶς ἀρειανίζοντα*

507, 8 *Ἀφρὴν*] fol. 143v *Ἀφρὴν ὄνομα κύριον* (*κυρίου* falsch Giff.), *ἀφ' οὗ Ἀφρικὰ ἡ χώρα*

524, 10 *κρίμνον ὅμοιον ἐλύμῳ*] fol. 149r *κρῖμνον* (so) *σπέρμα ὅμοιον κριθίσιν*[1]), *ὁμοίως καὶ ἔλυμος σπέρματα* (so) *βοτάνης, ὃ* (so) *ἕψοντες Λάκωνες*[2]) *ἐσθίουσιν, ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς ὑγροῖς τόποις φυόμενον.* Vgl. Hesych. Alex., Ausg. von M. Schmidt, 2. Bd., S. 71, 36 *ἔλυμος· σπέρμα, ὃ ἕψοντες οἱ Λάκωνες ἐσθίουσιν* und S. 536, 17 *κριμνός* (so!)· *ἡ κριθή.*

Scholion in O

(ein einziges[3]), und zwar von der Hand y, s. Einleitung Bd. I S. XXXV, Anm. 4)

II 242, 19 *πῶς οὖν πάλιν ἀϊδίους* usw.] fol. 203r am Rande neben den ersten 15 Zeilen: *διὰ τὸ ἁπλοῦν ἔχει τὸ ἄφθαρτον καὶ ἄνοσον*[4]). *εἰ γὰρ ὁ Πλάτων σῶμά που φησὶ τὸν ἥλιον ἔμψυχον, οὔ φησι σύνθετον ἔμψυχον, ἀλλ' ἁπλοῦν καὶ πυρὸς λεπτότερον· θεοὺς δέ φησι*[5]) *τοὺς ἀστέρας διὰ τὸ ἀεὶ θέειν αὐτούς, ὃ ἂν εἴη καὶ θεὸς διὰ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν. οὐδὲ γὰρ ὁ μεταβαίνων κρείττων πάντων ἐστίν, ἀλλ' ἐν οἷς ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὴν ἀεικινησίαν θεὸς ὀνομάζεται ὁ θεός.*

---

1) Nicht *κριθῷ* (Giff.)

2) Geschrieben *λάκν* (*ἅδην* falsch Giff.)

3) Was Giff. zu I 532, 21 anführt: *Περὶ δὲ τῆς θυσίας καὶ τῶν ἀζύμων ὁ θεὸς τῷ Μωσεῖ ὑποτίθεται*, ist eine (von mir bereits im kritischen Apparat angeführte) in O und N zwischen den Zeilen stehende Überschrift zum folgenden

4) *ἄνισον* falsch Giff.

5) *λεπτοτέρους καὶ θεούς φησι* falsch Giff.

REGISTER

I. Stellenregister
1. Altes Testament
2. Neues Testament
3. Christliche und nichtchristliche Schriftsteller
4. Eusebius

II. Namen- und Sachregister

III. Sprachregister
1. Wortregister
2. Grammatikalisches
a) Formenlehre
b) Syntax
3. Stilistik

I. Stellenregister

Wo nichts bemerkt ist, zitiert Eusebius in eigener Person; zitiert aber ein anderer Autor, so wird sein Name in einer Klammer beigefügt.

1. Altes Testament

Genesis

1, 1f. II 56, 9f. (Cl.); 201, 18—20 (Cl.)
1, 1 I 383, 2; II 54, 7f. (Philo Jud.); 54, 15 (Philo Jud.); 66, 10f.
1, 2 I 403, 16f. (Orig.); II 54, 24 (Philo Jud.); 199, 1f. (Cl.)
1,3 I 383, 3; II 56, 10 (Cl.); 201, 20f. (Cl.)
1, 4 (auch 10, 12, 18, 21, 25) II 68, 6; 174, 24
1, 6 I 383, 3f.; II 16, 13
1, 11 I 380, 17f.; 383, 4—7
1, 14f. I 383, 7—10
1, 14 I 344,7 (Orig.); 346,13 (Orig.); 350, 2 (Orig.); 380, 25f.; II 67, 8—11
1, 16f. II 67, 11f.
1, 20 I 380, 21f.; 383, 10—12
1, 24 I 383, 12f.
1, 26f. I 398, 9—11; II 58, 15—17; 58, 22—59, 1
1, 26 I 388, 10f.; II 56, 18f. (Cl.); 202, 4f. (Cl.)
1, 27 II 53, 12f.; 54, 3 (Philo Jud.)
1, 31 II 68, 7; 174, 25; 325, 14f. (Dion. Al.); 337,22f. (Dion. Al.)
2, 4 I 383, 16—18; II 66, 11—13
2, 7 I 398, 11—13; 398, 20—22 (Philo Jud.); II 56, 14f. (Cl.); 58, 19—21; 201, 24f. (Cl.)
2, 19 II 14, 17—20
2, 20–22 II 101, 9—12
3, 1 I 382, 11; II 102, 23f.
3, 17–19 II 225, 8f. (Cl.)
4, 26 I 370, 19f.; 371, 3, 20f.
5, 24 I 372, 11—13
6, 2 I 229, 13—15
6, 4 I 229, 15f.
6, 9 I 372, 22
12, 3 I 374, 7f.
14, 18 I 373, 14f.
14, 19f. I 385, 9—11
14, 22 I 385, 5—7
15, 6 I 374, 5f.
17, 5 I 374, 6; II 17, 21—23
18, 18 I 374, 7f.
19, 24 I 388, 18f.; II 34, 14f.
24, 2f. I 385, 12f.
24, 7 I 385, 14f.
30, 14ff. I 508, 23 (Alex. Polyh.)
32, 29 I 375, 8—10
39, 8f. I 376, 22—377, 2
42, 11 II 36, 11 (Philo Jud.)

Exodus

3, 14 I 385, 17f.; II 24, 3f.; 28, 19
3, 20 I 452, 15f. (Aristob.)
4, 11 I 354, 11f. (Orig.)
4, 13 II 98, 4f.
8, 23f. I 538, 9 (Alex. Polyh.)
9, 3 I 452, 17f. (Aristob.)
13, 9 und 16 I 452, 14f. (Aristob.)
20, 12 II 129, 11f.
21, 2 II 130, 3
21, 12–15 II 254, 14—19
21, 18–21 II 254, 19—255, 4
21, 26 II 255, 4—6
21, 28 II 132, 1—3
21, 37 II 131, 2—4
22, 1 II 131, 13f.
22, 3 II 131, 4f.
25, 40 II 109, 10f.
28, 9 und 17—20 II 21, 12f.

Leviticus

4, 22 II 119, 15f.
10, 8f. II 116, 8—12
18, 22 II 252, 2
19, 2 II 125, 2
19, 3 II 129, 10f.
20, 13 II 251, 23f.

Numeri

6, 2f. II 116, 13—15
20, 17 I 307, 27f.

Deuteronomium

4, 11 (auch 5, 23 und 9, 15) I 453, 12 (Aristob.)
4, 19 II 243, 12f.; 243, 26f. (Philo Jud.)
4, 39 I 131, 12f.
5, 9 II 130, 18—20
6, 4 II 32, 10f.; 216, 8 (Cl.)
6, 6f. II 107, 16—18
6, 13 II 216, 8f. (Cl.)
7, 18f. I 448, 8f. (Aristeas)
10, 20 II 125, 1
13, 5 II 34, 4; 124, 23f.; 202, 8f. (Cl.)
15, 12 II 130, 3f.
19, 14 II 130, 9f.
23, 25 II 255, 18—20
23, 26 II 255, 17f.
24, 19–21 II 256, 1—7
32, 1–43 (*Μωσέως ᾠδή*) II 12, 8
32, 8 II 58, 7—9
32, 35 II 34, 1 (Rm)
32, 39 II 223, 3—5 (Cl.)

Iosua

5, 14 I 391, 12

I. Samuelis

10, 22 II 98, 5f.
12, 18 I 561, 2—4 (Cl.)

I. Regum

5, 12–14 II 21, 15—21
12, 32 I 347, 21—23 (Orig.)
13, 1–3 I 348, 1—8 (Orig.)
13, 5 I 348, 9f. (Orig.)

Esra

1–3 I 592,5 (Afric.)

Hiob

1, 1 I 375, 19f.
1, 6f. II 57, 21—23
9, 9 II 22, 16
10, 8 II 331, 9f. (Dion. Al.)
10, 10–12 II 331, 11—13 (Dion. Al.)
14, 1 II 327, 17 (Dion. Al.)
20, 5 II 34, 6f.
28, 12f. I 386, 16f.
28, 22f. I 386, 18f.
38, 31f. II 22, 16

Psalmi

1, 1 II 112, 20
3, 6 II 209, 15f. (Cl.)
4, 6 II 218, 11f. (Cl.)
4, 7 II 32, 7f.
7, 5 II 183, 5f.
8, 4 I 132, 19f.
8, 5 II 15, 19f.
10, 7 II 33, 20 und 22; 125, 4
11, 7 II 228, 22f.
18, 2 II 162, 2f.; 337,14f.(Dion. Al.)
21, 28f. I 7, 7—10
23, 1 II 337, 16f. (Dion. Al.)
30, 24 II 34, 2
32, 5 II 337, 16 (Dion. Al.)
32, 6 I 386, 20; II 35, 1f.; 67, 19—68, 1
32, 9 I 388, 12f.; II 204, 15f. (Cl.)
33, 12–15 II 108, 25—29
35, 6 II 199, 5f. (Cl.)
35, 10 II 32, 8
36, 11 II 75, 5f.
38, 7 II 53, 14f.
48, 17f. II 125, 6—8
48, 17 II 112, 25f.
61, 11 II 112, 24f.; 125, 5f.
71, 7 I 15, 13f.
72, 3 II 162, 7f.
90, 13 I 397, 6f.
95, 5 I 199, 9; 397, 14f.
95, 10 I 7, 10f.
101, 26 I 132, 20f.
101, 27f. II 175, 23f.
101, 28 II 28, 17f. u. 20
103, 1f. I 393, 16—18
103, 4 I 393, 18f.; II 58, 2f.; 199, 17f. (Cl.)
103, 23 II 329, 13f. (Dion. Al.)
103, 24 II 42, 2—4
103, 27–30 II 42, 4—9
105, 37–39 (gekürzt) I 199, 3—5
106, 20 I 387, 25f.; II 35, 3f.
108, 12 I 352, 4f. (Orig.)
108, 16f. I 352, 5—8 (Orig.)
109, 1 I 388, 20f.; II 34, 18f.
109, 3 I 388, 23
113, 7 II 226, 13 (Cl.)
115, 1 II 88, 3
117, 1 (auch 117, 29) II 47, 5
118 II 12, 9
118, 73 II 331, 9f. (Dion. Al.)
119, 7 II 183, 6f.
126, 1 II 247, 4—6
138, 7–10 I 384, 20—24; II 161, 21—162, 1
138, 16 II 326, 13f. (Dion. Al.)
145, 3f. II 125, 9—12
146, 4 I 393, 6f.
147, 4 I 388, 1
148, 1–6 I 394, 12—18
148, 5 I 304, 25f.

Proverbia

1, 2–6 II 11, 18—23
3, 12 II 175, 14f. (Hebr)
3, 19 II 35, 11f.
3, 34 II 34, 5f.
4, 1f. II 109, 1f.
4, 5 II 109, 2f.
4, 14 II 109, 4f.
7, 4 II 109, 3f.
8, 12 I 386, 23f.; II 35, 6f.
8, 15 I 386, 24f.
8, 22–25 I 386, 25—387, 3; II 35, 7—10
8, 27 I 387, 3; II 35, 10

8, 28 I 387, 3f.
8, 30f. I 387, 4—6
10, 7 II 128, 10f.
30, 8 II 129, 2
31, 4f. und 7 II 116, 16—18

Ecclesiastes

1, 2f. II 22, 7—9
1, 2 II 199, 4 (Cl.)
1, 9f. II 24, 7—10
1, 9 II 22, 9—11

Iesaia

1, 11 II 217, 14—16 (Cl.)
1, 16 II 217, 16f. (Cl.)
2, 4 I 15, 14—16
7, 9 II 88, 2f.
9, 5 I 391, 12
10, 6 II 204, 20(Cl.)
10, 13f. II 223, 15f. (Cl.)
14, 12–14 I 396, 1—5
26, 17f. II 134, 13f.
29, 14 II 124, 13f. (Cor)
33, 14 II 81, 4f.
34, 4 I 356, 24f. (Orig.); II 68, 16
35, 10 II 81, 11
40, 12f. I 384, 5—7
40, 12 II 222, 3f. (Cl.)
40, 13 II 224, 24(Cl.)
40, 18f. II 216, 20—22 (Cl.)
40, 22 I 384, 7f.
40, 25 II 211, 15 (Cl.)
40, 26 I 132, 21—23; 384, 9f.; II 162, 3f.
41, 2 II 52, 22—53, 1
41, 4 II 33, 19
42, 5f. I 384, 10—12
42, 7 I 208, 23f.
44, 24 I 384, 13
45, 1–4 I 348, 14—22 (Orig.)
45, 5 (auch 45, 6) I 384, 13f.
47, 13 I 360, 9f. (Orig.)
54, 11f. II 75, 9—11
57, 19 I 7, 5 (Eph)
58, 9 II 218, 22(Cl.)
61, 1 I 208, 21—23
63, 19–64, 1 II 222, 2f. (Cl.)
65, 17 II 68, 17f.
66, 1 I 131, 16f. und 22f.; II 221, 13f. (Cl.)
66, 22 II 68, 17f.
66, 24 II 81, 5f.

Ieremia

1, 6 II 98, 6f.
2, 21 II 175, 4f.
10, 2 I 357, 6(Orig.)
10, 11–14 I 384, 14—20
10, 12 II 223, 16—18 (Cl.)
16, 19f. I 14, 2—5
23, 23f. I 384, 2—4; II 218, 9f. (Cl.)
23, 24 I 131, 12
25, 11f. I 591, 19f. (Afric.)
31, 10 II 335, 1f. (Dion. Al.)
33, 3 I 353, 13 und 14f. (Orig.)
36, 10 I 591, 19f. (Afric.)

Lamentationes

3, 25 II 47, 4
3, 27f. II 119, 19f.

Hesekiel

1, 3f. II 134, 20f.
1, 5f. II 135, 1f.
1, 10 II 135, 2—5
22, 18–20 II 132, 6—12
28, 2 I 396, 5f.
28, 12f. I 396, 7f.
28, 14f. I 396, 9—11
28, 17 I 396, 11—13
34, 2–4 II 133, 13—17

Daniel

2, 37–40 I 348, 26—349, 3 (Orig.)
4, 30f. (Theodot.) I 553, 7—9
7, 9f. (Theodot.) (umgestellt) II 78, 14—16
7, 10 (Theodot.) I 393, 11f.
8, 5–9 (Theodot.) I 349, 6—17 (Orig.)

Susanna

42f. (Theodot.) I 347, 17—19 (Orig.)

Hosea

4, 2 II 124, 21f.

Zephania

2, 11 I 7, 12f.

Sacharia

6, 12 II 36, 16 (Philo Jud.)

Amos

3, 3 II 330, 23f. (Dion. Al.)
4, 13 II 223, 2f. (Cl.)

Maleachi

3, 6 II 28, 15f.; 175, 21f.
3, 20 I 394, 5; II 52, 19f.

Sapientia Salomonis

1, 13f. II 174, 27f.
2, 12 II 211, 9f. (Cl.)
2, 24 II 175, 1f.
6, 22 I 387, 7—9; II 35, 14—16
7, 14 I 6, 9
7, 17–21 II 21, 22—22, 6
7, 21 II 35, 13f.
7, 22–26 I 387, 9—17; II 35, 16—24
7, 24 II 198, 11f. (Cl.)
8, 1 I 387, 17f.; II 35, 24f.
13, 5 II 162, 4f.
14, 12 I 39, 2; 365, 11

Siracides

11, 28 II 128, 12
16, 26f. II 330, 6—8 (Dion. Al.)
16, 29f. II 337, 17—19 (Dion. Al.)
39, 18 (nur sehr entfernt ähnlich) II 337, 22f. (Dion. Al.)
43, 5 II 329, 18f. (Dion. Al.)

II. Machabaeorum

1, 10 I 451, 8f.
15, 12–16 II 90, 3—5

Προσευχὴ Ἰωσήφ (apokryph)
I 356, 23f. (Orig.)

2. Neues Testament

Matthaeus

5, 5 II 75, 5f.
5, 28 I 17, 20f.
5, 34–37 I 17, 23—25
5, 37 II 204, 9 (Cl.)
5, 44f. II 182, 28—183, 3
5, 45 I 561, 4 (Cl.)
6, 33 II 106, 20f.
6, 34 II 124, 20f.
7, 6 II 96, 18f.
10, 28 II 189, 6f.
11, 15 II 216, 2 (Cl.)
12, 36 I 18, 5
16, 18 I 13, 1f.
18, 10 II 200, 3 (Cl.)
19, 17 II 47, 7
24, 42 (auch 25, 13) II 209, 18(Cl.)
25, 21 II 89, 12f.

Lucas

6, 28 II 182, 28f.
8, 8 II 216, 2 (Cl.)
8, 31 I 255, 12—14
12, 42 II 89, 11f.
21, 20 I 349, 22f. (Orig.)

Iohannes

1, 1–4 I 388, 3—6; II 45, 15—18
1, 14 II 45, 18f.
5, 19 II 44, 14f.
5, 44 II 181, 6f.
10, 11f. II 133, 17—19
14, 2 II 81, 1
15, 1 und 5 II 42, 14f.

Actus Apostolorum

5, 29 II 189, 5
17, 28 I 131, 13f.

Ad Romanos

1, 19f. II 23, 22—25
1, 20 II 162, 6f.
1, 21f. I 151, 11—14
1, 22f. I 146, 11—13
1, 25 I 151, 14f.
1, 26f. I 305, 22f.; 364, 29—365, 4
2, 6–9 II 96, 5—10
2, 15 II 118, 25f.
2, 16 II 96, 5
7, 22f. II 118, 23—25
10, 12 II 96, 10
12, 17 II 182, 27
12, 19 II 34, 1

I. ad Corinthios

1, 19f. II 124, 13—15
1, 24 I 147, 2; 386, 15
1, 30 II 53, 3f.
2, 4 I 11, 5f.
2, 6f. I 11, 7—9
2, 9 II 80, 24f.
2, 14 II 96, 19—21
3, 19 II 124, 12f.
4, 9 II 100, 2f.
4, 11–13 II 100, 3—6
4, 12f. II 183, 3f.
7, 31 II 68, 18f.
10, 20 I 199, 10
15, 33 I 306, 22
15, 41 I 391, 17—19 (s. auch 393, 2f.); II 328, 8f. (Dion. Al.)

II. ad Corinthios

3, 5f. I 11, 9—11
4, 18 II 124, 17f.
5, 1 II 189, 7—9
5, 8 II 189, 9f.
5, 10 II 96, 3f.
5, 19 I 7, 3f.
6, 16 I 209, 25—27

Ad Galatas

4, 26 II 75, 7

Ad Ephesios

2, 17 I 7, 5
5, 16 II 124, 20
6, 12 I 223, 19f.; 224, 12f.; 397, 4f.; II 58, 4—6; 201, 9f. (Cl.); 209, 12f. (Cl.)

Ad Colossenses

1, 15–17 II 45, 20—46, 1

I. ad Thessalonicenses

4, 6 II 34, 1f.

I. ad Timotheum

5, 23 II 116, 19f.

Ad Hebraeos

1, 7 II 58, 2f.
1, 14 I 395, 7f.
8, 5 II 109, 12
11, 37f. II 99, 18—21
12, 6 II 175, 14f.

Iacobi

4, 6 II 34, 5f.
5, 12 II 204, 9 (Cl.)

I. Petri

2, 9 I 367, 23
3, 15 I 11, 11f.; 20, 3f.
5, 5 II 34, 5f.

III. Iohannis

13 II 260, 19f.

3. Christliche und nichtchristliche Schriftsteller

In Kursivschrift werden Belegstellen angeführt; z. B. *Paus. IX 37, 4* zu Bd. I, S. 278, 15—17 (Oenomaus): Das Orakel steht auch bei Pausanias, ist aber diesem von Oenomaus nicht entlehnt.

Abydenus

(*Ἀσσυριακά*)

fr. 1 Müller (FHG IV 280)
I 498, 6—16
fr. 5 M. (FHG IV 282)
I 500, 3—8
fr. 9 M. (FHG IV 283f.)
I 551, 4—552, 6; 552, 10—13; 552, 15—553, 3

Aegyptiaca

(... *τοῖς Αἰγυπτιακοῖς* ... *λόγοις*)
I 106, 14 (Plut.)

Aeschylus

Septem contra Thebas
592 II 99, 2 (Plat.)
Fragmenta
fr. 70 (*Ἡλιάδες*) Nauck (TGF² 24)
II 215, 21f. (Cl.)
fr. 156 (*Νιόβη*) N. (TGF² 52)
II 170, 14f. (Plat.)
fr. 168, 3 (*Ξάντριαι*) N. (TGF² 55)
II 172, 13 (Plat.)
fr. 350 (inc. fab.) N. (TGF² 105)
II 174, 4—12 (Plat.)
fr. 464 (zweifelhaft) N. (TGF² 127f.)
II 226, 1—12 (Cl.)

Aesopus

Fabulae Aesop. ed. C. Halm
200 und 200b
I 572, 18—573, 1

Africanus

(*Χρονογραφίαι*)

fr. III Routh (Reliquiae Sacrae II² 238f.) I 370, 20
3. Buch (Werk und Buch nur in der Kapitelüberschrift genannt):
fr. XXII Routh (Reliquiae Sacrae II² 269—278)
I 591, 7—592, 19; 592, 21—593, 10; 593, 12—594, 6; 594, 8—595, 17

Alcmaeon

(Diels-Kranz, Fragm. d. Vorsokr.⁶ I 210) II 64, 6 (Boëthus bei Porph.)

Alexander Aphrodisiensis

De fato
3—5 (Suppl. Aristot. II 2, 166, 22—169, 3 Bruns)
I 328, 11—330, 24
5f. (169, 3—19 Br.)
I 330, 25—331, 2
6 (170, 1—9 Br.)
I 331, 2—6
6 (170, 12—18 Br.)
I 331, 7—13
6 (171, 11—16 Br.)
I 331, 14—18
8 (172, 19—173, 10 Br.)
I 332, 1—9
8 (174, 20—25 Br.)
I 332, 11—16
9 (174, 29—175, 1 Br.)
I 332, 17f.
9 (175, 2—4 Br.)
I 332, 19f.
9 (175, 9—12 Br.)
I 332, 21f.
9 (175, 22—24 Br.)
I 332, 22—333, 2
9 (175, 24—26 Br.)
I 333, 3f.
11 (178, 8—18 Br.)
I 333, 5—7
11 (178, 18—25 Br.)
I 333, 7—12
11 (179, 1f. Br.)
I 333, 14f.
12 (180, 30—181, 2 Br.)
I 333, 15—17
18 (188, 19f. Br.)
I 333, 19—334, 1
18 (189, 1—4 Br.)
I 334, 1—3
18 (189, 4f. Br.)
I 334, 4f.
19 (189, 9 Br.)
I 334, 5
19f. (189, 12—190, 22 Br.)
I 334, 5—12

Alexander Polyhistor

(*Περὶ Ἰουδαίων*)

(die im 9. Buche angeführten Stellen sind mit Ausnahme weniger nur durch Eus. erhalten)

fr. 19 Jacoby (FGH III A 100—102)
I 502, 19—548, 20

a) *er selbst*

fr. 5 Müller (FHG III 213)
(oder aus Demetrius?)
I 505, 19—23
fr. 24a M. (FHG III 230)?
I 592, 9—18 (Afric.)

b) *aus Aristeas (Historiker)*

(*Περὶ Ἰουδαίων*)

fr. 12 Müller (FHG III 220)
I 518, 6—22

c) *aus Artapanus*

(*ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων*)

fr. 4 Müller (FHG III 212f.)
I 504, 12—505, 3
fr. 10 M. (FHG III 219)
I 516, 15—517, 14
fr. 14 M. (FHG III 220—224)
I 519, 9—524, 12

d) *aus Cleodemus (Malchas)*

(*τὰ περὶ Ἰουδαίων*)

fr. 7 Müller (FHG III 214)
I 507, 11—508, 2 (Jos.)

e) *aus Demetrius*

(Titel nicht angegeben)

fr. 5 Müller (FHG III 213)?
I 505, 19—23
fr. 8 M. (FHG III 214—217)
I 508, 7—512, 8
fr. 16 M. (FHG III 224)
I 528, 2—18
fr. 19 Jacoby (FGH III A 101, 17—23, fehlt bei Müller FHG)
I 536, 22—28

S. auch I 538, 8—10 (Jacoby FGH III A 101, 23—26)

f) *aus Eupolemus*

(*Περὶ Ἰουδαίων*)

fr. 3 Müller (FHG III 211f.)
I 502, 19—504, 9
fr. 13 M. (FHG III 220) (ohne Titel)
I 519, 5—7
fr. 18 M. (FHG III 225—228) (*ἔν τινι Περὶ τῆς Ἡλίου προφητείας*)
I 538, 13—544, 16
fr. 20 M. (FHG III 228) (ohne Titel)
I 545, 2—4
fr. 24 M. (FHG III 229f.) (ohne Titel)
I 548, 6—20

g) *aus Ezechiel*

(*Ἐξαγωγή*)

fr. 15 Müller (FHG III 224)
I 524, 14ff. und
fr. 17 M. (FHG III 225)
I 529, 2ff.

Nach der Ausgabe von Dübner:

Verse 1—67	I 524, 14—527, 26
68—131	I 529, 2—531, 22
132—174	I 531, 24—533, 17
175—192	I 533, 20—534, 12
193—242	I 534, 14—536, 20
243—269	I 537, 1—538, 6

h) *aus Molo*

(*ὁ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας*)

fr. 5 Müller (FHG III 213)
I 505, 5—17

i) *aus Philo (Dichter)*

(s. auch unter Philo im Namen- und Sachregister)

fr. 6 Müller (FHG III 213f.) (*ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ Ἱεροσόλυμα*)
I 506, 1—507, 4
fr. 11 M. (FHG III 219) (*ἐν τῇ ιδ' τῶν Περὶ Ἱεροσόλυμα*)
I 517, 16—518, 3
fr. 23 M. (FHG III 229) (*ἐν τοῖς Περὶ Ἱεροσολύμων*)
I 546, 2—547, 5

k) *aus Theodotus (Dichter)*

(*ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων*)

fr. 9 Müller (FHG III 217—219)
I 512, 12—516, 10

l) *aus Theophilus*

(Titel nicht angegeben)

fr. 19 Müller (FHG III 228)
I 544, 18—20

m) *aus Timochares*

(*ἐν τοῖς Περὶ Ἀντιόχου*)

fr. 21 Müller (FGH III 228) [= fr. 1 Jacoby (FGH II B 891)]
I 545, 6—11

n) *aus Syriae mensor*
(Xenophon von Lampsacus?)
fr. 22 Müller (FHG III 228f.)
I 545, 14—18

Amelius
(nicht bei Mullach FPhG)
fr. II 45, 3—10

Anaxagoras
fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] II 32) (kein wörtliches Zitat; s. zur ersteren Stelle)
I 612, 4f. = II 296, 19—21

Andron Ephesius
(Τρίπους)
fr. 6 Müller (FHG II 347f.)
I 562, 9—563, 8 (Porph.)

Anthologia Graeca
ed. Dübner, III Appendix nova
VI 32 *I 314, 5f. (Oenom.)*

Anthologia Palatina
XIV 68 *I 313, 14—16 (Oenom.)*
113 *I 281, 4f. (Oenom.)*

Antimachus
(Θηβαΐς)
fr. 47 Kinkel (EGF I 290f.)
I 565, 26 (Porph.)
fr. 48 K. (EGF I 290f.)
I 566, 3 (Porph.)
fr. 49 K. (EGF I 290f.)
I 566, 11 (Porph.)
(alle drei Verse sind Nach- und Umbildungen homerischer)

Antiochus
(*ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν ἱστοριῶν*)
fr. 15 Müller (FHG I 184) = fr. 2 Jacoby (FGH I 213)
I 90, 19 (Cl.)

Antisthenes
fr. 24 Mullach (FPhG II 277)
II 211, 15f. (Cl.)

Apion
(*Αἰγυπτιακά*)
fr. 2 Müller (FHG III 509) (*ἐν τῇ κατὰ Ἰουδαίων βίβλῳ καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν*) I 594, 13—16 (Afric.)
fr. 2 M. (FHG III 509)
I 598, 18f. (Tat.) = I 602, 9—11 (Cl.)

Apollonius Rhodius
Argonautica
I 146f. I 604, 18 (Cl.)

Apollonius Tyanensis
(*ἐν τῷ Περὶ θυσιῶν*)
fr. I 184, 20—185, 9

Apostolius
V 63 (Leutsch-Schneidewin, Paroemiographi Graeci II 352)
II 123, 4f. (Plat.)
XVIII 57c (ebd. II 733f.)
I 296, 9—297, 8 (Porph.)

Aratus
Phaenomena
1—9 II 194, 12—195, 3 (Aristob.)
1—6 II 206, 2, 4—7, 9 und 11f. (Cl.)
10—15 II 206, 13—18 (Cl.)

Archilochus
fr. 89 Diehl (Anth. lyr.[3] III 39f.)
II 351, 2ff. (Attic.)
fr. 92a und b D. (Anth. lyr.[3] III 40f.)
II 351, 4—6 und 11 (Attic.)
fr. 94 D. (Anth. lyr.[3] III 41)
II 223, 9—11 (Cl.)

Aretades
(*Περὶ συνεμπτώσεως*, Nachweis von Plagiaten)
I 566, 18f. (Porph.)

Aristeas (Historiker)
s. unter Alexander Polyhistor

Aristeas (Aristaeus)
(jüdischer Literat)
Ad Philocratem epistula
(von Eus. I 547, 8 bezeichnet als *βιβλίον Περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ τῶν Ἰουδαίων νόμου*)
9—11 I 421, 3—16
28—46 I 421, 18—425, 21
88—90 I 547, 10—20
128—171 I 444, 3—451, 2
310—317 I 425, 24—427, 2

Aristides

Apologia

2 I 8, 21f.

Aristo

jedenfalls der Peripatetiker, s. II 423, 26—424, 21

(die Stelle hat Eus. einer ungenannten Mittelquelle entnommen; von Arnim mit Unrecht unter die Stoic. vet. frgg. I fr. 353 aufgenommen [vgl. auch fr. 351 und 352])

Aristo

(von Numen. nicht genannt, wohl der Stoiker), parodierte einen homerischen Vers im Hinblick auf Arcesilaus II 271, 22 (Numen.)

Aristobulus

Allegorische Auslegung der mosaischen Gesetzgebung (*τὴν τῶν ἱερῶν νόμων ἑρμηνείαν* nennt das Werk Eus. I 390, 11)

fr. 1 I 390, 13—18

fr. 2 I 451, 13—454, 8

fr. 3 (aus dem 1. Buch) II 190, 18—191, 7; teilweise auch I 493, 11—18 (Cl.)

fr. 4 II 191, 9—195, 11; vgl. dazu II 204, 13—15 (Cl.)

fr. 5 II 195, 13—197, 15; vgl. dazu II 210, 8—211, 7 (Cl.)

Aristocles

(*Περὶ φιλοσοφίας*. Nur durch Eus. erhaltene Fragmente)

fr. 1 (7. Buch) Mullach (FPhG III 206f.) II 8, 8—9, 16

fr. 2 (8. Buch) M. (FPhG III 207f.) II 303, 13—305, 11

fr. 3 M. (FPhG III 208—213) II 305, 24—312, 24

fr. 4 M. (FPhG III 214f.) II 313, 23—315, 9

fr. 5 M. (FPhG III 216f.) II 316, 3—317, 11 und 317, 13—318, 15

fr. 6 M. (FPhG III 218f.) II 319, 3—320, 10

fr. 7 (7. B.) M. (FPhG III 219f.) II 346, 17—349, 9 und 349, 11—14

fr. 8 (7. B.; von Mullach übersehen!) II 378, 19—379, 8

Aristoteles

(nirgends von Eus. direkt zitiert)

Analytica posteriora

I 22, 4 (p. 83 a 33) II 376, 20 (Attic.)

De anima

I 3 und 5 II 370, 7—9 (Attic.)

I 4 (bes. p. 408 b 1—15) II 370, 10f. (Attic.)

II 1 (p. 412a 19—21) II 372, 6 (Plot.)

II 1 (p. 412a 27f.) II 374, 2 (Porph.)

III 12 (p. 434a 24f.) II 361, 7f. (Attic.)

De caelo

I 2 (bes. p. 269 a 27ff.) II 367, 16 (Attic.)

II 7 (p. 289a 11ff.) II 366, 7f. (Attic.)

II 8 (p. 289b 1ff.) II 366, 20—367, 1 (Attic.)

II 8 (p. 290a 17ff.) II 367, 1—3 (Attic.)

IV 1 (p. 307b 28ff.) II 368, 19—21 (Attic.)

Epistulae ad Antipatrum

II 349, 5—7 (Aristocles)

Ethica Nicomachea

I 11 (p. 1101a 6) II 353, 2f. (Attic.)

De generatione animalium

II 3 (p. 736b 27ff.) II 363, 17 (Attic.)

V 8 (p. 789b 2f.) I 313, 4 (Oenom.)

Metaphysica

I 3 (p. 983a 24ff.) I 328, 12 (Alex. Aphr.)

I 4 (p. 985b 4ff.) II 262, 19—21

II 4 (p. 999ff.) II 361, 7f. (Attic.)

Rhetorica

III 5 (p. 1407a 38) I 260, 9 (Oenom.)

Pseudo-Aristoteles

De mundo

2 (p. 392a 8) II 363, 17 (Attic.)

7 (p. 401a 28ff.) I 126,7—11 und 127, 15f. (Porph.)

Arius Didymus

fr. 1 Diels (Doxographi Graeci 447) (*Περὶ τῶν ἀρεσκόντων Πλάτωνι*)
II 51, 18—52, 11
fr. 29 D. (Dox. Gr. 464f.) (*'Επιτομή*)
II 379, 12—380, 17
fr. 36 D. (Dox. Gr. 468f.)
II 382, 22—24 und 383, 2—12
fr. 37 D. (Dox. Gr. 469)
II 383, 15—384, 5
fr. 39 D. (Dox. Gr. 470f.) (*'Επιτομαί* nach II 385, 16)
II 384, 7—13 und 15—24 sowie 385, 2—7 und 9—15

Arnobius

Adversus nationes
V 20f. *I 81, 7—82, 4 (Cl.)*
VI 6 *I 91, 5 (Cl.)*

Artapanus

s. unter Alexander Polyhistor

Athenaeus

I 22e *I 278, 12f. (Oenom.)*
VIII 354b *II 346, 17—21 (Aristocles)*
XIII 602c *I 288, 14f. (Oenom.)*

Atticus

(*Πρὸς τοὺς διὰ τῶν 'Αριστοτέλους τὰ Πλάτωνος ὑπισχνουμένους*, nur durch Eus. erhaltene Bruchstücke)
fr. I Baudry (s. zu Bd. II S. 7, 3)
II 7, 3—8, 3
fr. II B. (die Kapitelüberschrift ist Inhaltsangabe, nicht Titel; dasselbe gilt von den Überschriften der folgenden Fragmente)
II 350, 4—351, 14 und 351, 16—355, 10
fr. III B. II 355, 18—356, 9 und 356, 11—359, 3
fr. IV B. II 359, 14—363, 5
fr. V B. II 363, 11—365, 21
fr. VI B. II 366, 3—368, 21
fr. VII B. II 369, 8—371, 24
fr. VIII B. II 375, 7—376, 8
fr. IX B. II 376, 12—378, 2

Bacchylides

fr. 23 Snell II 212, 21f. (Cl.)

Bardesanes

Liber legum regionum
(*ἐν τοῖς πρὸς τοὺς ἑταίρους διαλόγοις*)
15f. (= Patrol. Syr. 1, 2, 558, 10—562, 3 Nau)
I 335, 2—337, 3
25—47 (= 582, 5—610, 7 Nau)
I 337, 5—343, 15

Berosus

(*Βαβυλωνιακά*)
fr. 7 Müller (FHG II 502)
I 497, 15—18 (Jos.)
fr. 8 M. (FHG II 502)
I 501, 7f. (Jos.)
fr. 10 M. (FHG II 502f.)
I 500, 15—18 (Jos.)
fr. 14 M. (FHG II 506 und 507f.)
I 549, 4—11 und 549, 13—550, 17 (Jos.)
fr. 14 M. (FHG II 508)
I 597, 15—19 (Tat.)

Boëthus

(*Περὶ ψυχῆς*)
fr. II 64, 1—10 (Porph.)

Caesarius

Dialogus II.
Interrogatio CIX.— CXI.
I 335, 2—337, 3 und 337, 5—343, 15 (Bardes.)

Callimachus

fr. 100 Pfeiffer
I 124, 17—125, 2 (Plut.)
fr. 191, 9—11 Pf.
II 299, 21 (Pseud.- Plut.)
fr. 192, 1—3 Pf.
II 205, 1—3 (Cl.)
fr. 493 Pf. II 205, 4f. (Cl.)
Gefälschte Verse:
II 210, 22 sowie 211, 2, 4 und 6f. (Cl.) = „Linus" II 197, 8, 10, 12 und 14f. (Aristob.)

Chaeremo

fr. 4 Schwyzer (s. zu Bd. I S. 116, 12)
I 242, 15—244, 4 (Porph.)
fr. 5 Schw. I 116, 12—117, 6 (Porph.); I 130, 12—16; I 147, 2—8
fr. 6 (dubium) Schw.
I 143, 1—146, 2 (Porph.)
fr. 9 (dubium) Schw.
I 118, 15—18 sowie 119, 4—11 und 13—19 (Porph.)

Choerilus Samius

(*Περσηΐς*)

fr. 4 Kinkel (EGF I 268f.) I 495, 2—6 (Jos.)

Chrysippus

fr. 35 Gercke (= Stoic. vet. fr. II 925) I 321, 3—14 (Diogen.)
fr. 45 G. (nicht in St. v. fr.) I 324, 1—5 (Diogen.)
fr. 46 G. (die erstere Stelle St. v. fr. II 914) I 323, 8—20 und 325, 9—13 (Diogen.)
fr. 99 G. (= St. v. fr. II 999) I 321, 16—322, 4 (Diogen.)
fr. 104 G. (= St. v. fr. II 998) I 327, 4f. (Diogen.)
fr. 116 G. (= St. v. fr. II 998) I 326, 3—16 (Diogen.)
fr. 119 G. (= St. v. fr. II 998) I 327, 9—11 (Diogen.)
fr. 126 G. (zu Unrecht; nicht in St. v. fr.) I 316, 19—317, 3 (Oenom.)
fr. 137 G. (= St. v. fr. III 668 [länger als bei G.] und III 324) I 324, 7—15 (Diogen.)
Stoic. vet. fr. II 939 I 169, 25—170, 1, 170, 7f. und 172, 9—12 (Diogen.)
St. v. fr. II 978 I 313, 4 (Oenom.)

Cicero

De fato
10 *I 331, 14—18 (Alex. Aphr.)*
23 *I 313, 4 (Oenom.)*

Tusculanae disputationes
I 22 *II 363, 17 (Attic.)*
IV 80 *I 331, 14—18 (Alex. Aphr.)*

Cleanthes

Stoic. vet. fr. I 557 II 213, 1—9 (Cl.)
St. v. fr. I 560 II 213, 12f. (Cl.)

Clearchus

(*Περὶ ὕπνου*)

fr. 69 Müller (FHG II 323f.) I 491, 17—492, 11 (Jos.)

Clemens Alexandrinus

Protrepticus
11, 1—23, 1 I 78, 16—86, 16
25, 3 *II 215, 9f. (Cl.)*
34, 1 (falsch *μετ' ὀλίγα*, in Wahrheit vorher) I 92, 12—20
42, 1—43, 1 I 193, 11—194, 23
44, 3—45, 5 I 90, 10—91, 16
49, 1 I 92, 2—6
49, 3 I 92, 8—10
72, 2 *II 213, 1—9 (Cl.)*
74, 2 *II 214, 21—215, 7 (Cl.)*

Stromateis
I 69, 3 I 571, 3
69, 5 I 572, 3—7
69, 6 I 572, 8f.
70, 2 I 492, 17f.
71, 1f. I 492, 20—25
72, 5 I 493, 2—6
74, 2 I 575, 23f. und 576, 6—9
74, 3—6 I 576, 1—6
75, 1 I 574, 3—5
75, 2f. I 575, 21—23
75, 4—77, 2 I 576, 9—577, 20
101, 2—107, 6 I 602, 2—606, 11
150, 1—4 I 493, 9—20 (11—18 = II 190, 18—191, 4 [Aristob.])
153, 4 *I 519, 5—7 (Alex. Polyh.)*
155, 2—5 *I 525, 9—526, 8 (Alex. Polyh.)*
155, 6f. *I 526, 11—19 (Alex. Polyh.)*
156, 2 *I 527, 5—9 (Alex. Polyh.)*
V 11, 5f. II 425, 1—3 und 7—10
89, 1—96, 2 II 198, 4—203, 7
V (Eus. fälschlich VI) 93, 4—94, 5 II 56, 4—20
98, 1—134, 1 II 203, 9—228, 8
122, 2 *I 127, 15f. (Porph.)*
128, 3 *I 126, 12—14 (Porph.)*
VI 4, 3—5, 2 I 558, 24—559, 11
16, 1 I 559, 16—18
25, 1f. I 559, 24—28
27, 5—29, 2 I 560, 3—561, 5
32, 3—33, 1 *I 453, 7—454, 8 (Aristob.)*
41, 6 I 8, 24f.
137, 4—138, 4 *II 195, 13—196, 8 (Aristob.)*
141, 7—142, 1 *II 196, 1—3 (Aristob.)*

Pseudo-Clemens

Recognitiones

IX 19—29 Rufin.
I 335, 2—337, 3 und 337, 5—343, 15 (Bardes.)

Cleodemus

s. unter Alexander Polyhistor

Conon

fr. 4 Jacoby (FGH I 211)
I 553, 18—21 (Jos.)

Cratinus

fr. 68 (*Εὐνεῖδαι?*) Kock (CAF I 33)
I 566, 5 (Porph.)

Critias

fr. 1 (*Σίσυφος*) Nauck (TGF² 771ff.)
II 300, 1f. (Pseud.-Plut., der fälschlich Euripides als Autor nennt)

Cyrillus Alexandrinus

Adversus Julianum

I (VI 8e — 9b Aubert)
I 498, 6—16 (Abyden.)
I (9d Au.) I 500, 3—8 (Abyden.)
IV (128e — 129a Au.)
I 190, 18—20 und 191, 3—10 (Porph.)
V (180b Au.)
I 496, 14f. (Porph.)
VII (231d Au.)
I 519, 5—7 (Alex. Polyh.)
VIII (272cd Au.)
II 40, 13—41, 8 (Numen.)
X (342e — 343b Au.)
I 90, 14—91, 11 (Cl.)
S. auch unter Julianus

Damascius

Dubitationes et solutiones

125ter (I 323 Ruelle)
I 43, 8 (Philo Bybl.)

Demetrius

s. unter Alexander Polyhistor

Democritus

fr. 30 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.⁶ II 151)
II 207, 2—4 (Cl.)
fr. 118 D.-K. (II 166)
II 335, 8f. (Dion. Al.)
fr. 119 D.-K. (II 166f.)
II 335, 16—20 (Dion. Al.)
fr. 166 D.-K. (II 178)
I 253, 12 (Plut.)
fr. 299 D.-K. (II 208f.)
I 572, 3—7 (Cl.)
Vgl. auch Testim. Nr. 43 (ebd. II 95)
II 325, 2f. (Dion. Al.)
Nicht bei Diels-Kranz:
I 313, 4 (Oenom.; vgl. Aristot. gen. an. V 8); II 262, 19—22 (vermutlich aus Aristocles)

Demosthenes

1, 2 nachgebildet
I 12, 8 und 115, 5
30, 37 aus Isaeus entlehnt
I 564, 20 (Porph.)
54 (von Dinarchus geplündert)
I 565, 2 (Porph.)

Didymus

s. unter Arius Didymus

Dinarchus

fr. LX Baiter-Sauppe
I 565, 1 (Porph.)

Diodorus

(*Βιβλιοθῆκαι*)

I 6—8 I 25, 3—28, 4
10, 1 I 58, 16—19
11, 1—5 I 34, 20—35, 15
11, 5—13, 2
I 111, 19—114, 10
13, 1—3 I 58, 19—59, 4
13, 4f. I 59, 4—10
15, 1 I 59, 10f.
15, 3f. I 59, 11—14
15, 8f. I 59, 14—17
16—18 I 59, 17—60, 7
19, 7 I 60, 7f.
20, 1—3 I 60, 8—11
20, 6 I 60, 11—14
21, 2—4 I 60, 14—20
21, 5f. I 60, 20—61, 1
21, 10f. I 61, 1—4
22, 1f. I 61, 4—6
22, 6f. I 61, 7—14
23, 2—4 I 61, 14—25
23, 5f. I 61, 25—62, 3
23, 8 I 62, 3—6
24, 1 I 62, 6f.
24, 2—6 I 62, 7—9
24, 8 und 25, 1
I 62, 9—13

25, 2 I 62, 13—16
25, 6 I 62, 16—19
25, 7 I 62, 19—22
26, 6—8 und 27, 1
I 62, 22—63, 3
83, 5f. I 65, 12—16
84, 2 I 65, 16—19
84, 4—6 I 65, 20—66, 5
85, 2—4 I 66, 5—11
86, 3—89, 5
I 63, 6—65, 12
96, 1—6 I 581, 22—582, 23
97, 4—98, 5
I 582, 25—584, 13
III 56, 1 I 76, 1f.
56f. I 73, 18—74, 10
58—60 I 74, 10—75, 8
61 I 75, 8—76, 1
IV 2, 1—3, 2
I 67, 14—68, 5
3, 5 I 68, 5—7
4, 1—4 I 68, 7—19
4, 5—7 I 68, 19—23
5, 1 I 69, 1—3
5, 3f. I 69, 3—6
6, 1—5 I 69, 6—20
7, 1—4 I 69, 20—70, 1
9, 1—6 I 70, 1—15
10, 1 I 70, 15—17
10, 6 I 70, 18f.
11, 1f. I 70, 19—71, 5
12, 3—8 I 71, 5f.
14, 4 I 71, 6—10
29, 2f. I 72, 16—21
31, 1—5 I 71, 10—16
31, 8 I 71, 16—18
33, 7 I 71, 18—20
34, 1 I 71, 20—72, 1
36, 1—5 I 72, 1—13
37, 1 I 72, 13f.
37, 4 I 72, 14—16
37, 5—38, 2
I 72, 21—73, 5
38, 3f. I 73, 5f.
71, 1—3 I 73, 7—14
VI 1, 2—10 (nur durch Eus. erhalten)
I 76, 6—77, 25
1, 11 (ebenso)
I 77, 28—78, 2
VII 12, 1 I 274, 5—10 (Oenom.)
12, 2 I 276, 6—12 (Oenom.)
XX 3—14 II 276, 19f. (Numen.)
14, 4—6 I 198, 13—24

Diogenes Laërtius

I 11, 116 I 562, 11f. und 563, 5f. (Porph.)
II 8, 83 (Menagius zur Stelle)
II 313, 10
8, 84 u. 86 II 313, 10
8, 97 II 274, 7 (Numen.)
III 1, 4 II 267, 13
IV 6, 33 II 271, 20 und 22 sowie 272, 3f. (Numen.)
8, 59 II 277, 12ff. (Numen.)
VIII 5, 83 II 64, 6 (Boëthus bei Porph.)
IX 11, 66 II 311, 23 (Aristocles)

Diogenianus Paroemiographus

I 90 (Leutsch-Schneidewin, Paroemiogr. Gr. I 195)
II 40, 16 (Numen.)
III 79 (ebd. I 229)
II 123, 4f. (Plat.)

Diogenianus Peripateticus

(*Περὶ εἱμαρμένης*)

fr. I Gercke (s. zur Stelle)
I 321, 3—323, 6
fr. II G. I 323, 8—325, 24
fr. III G. I 325, 26—328, 4
fr. IV G. (der Autor nur in der Kapitelüberschrift genannt)
I 169, 24—172, 15

Diognetum, Epistula ad

s. unter Epistula

Dionysius Alexandrinus

Adversus Sabellium

fr. (Feltoe 182—185)
I 401, 6—402, 5

De natura

fr. 1 Feltoe (fr. I Routh)
II 324, 10—325, 8
fr. 2 F. (fr. II R.)
II 325, 12—326, 17
fr. 3 F. (fr. II R.)
II 326, 19—328, 19
fr. 4 F. (fr. III R.)
II 328, 21—329, 7
fr. 5 F. (fr. IV R.)
II 329, 9—23
fr. 6 F. (fr. V R.)
II 329, 25—330, 8
fr. 7 F. (fr. VI R.)
II 330, 10—24
fr. 8 F. (fr. VII R.)
II 331, 6—334, 7
fr. 9 F. (fr. VII R.)
II 334, 9—337, 23

Dionysius Halicarnassensis

Antiquitates Romanae

I 23, 1—24, 4
I 195, 8—197, 6

38, 2f. I 197, 8—198, 8

II 18, 2—21, 1
I 99, 4—101, 18

Diphilus

fr. 138 (zweifelhaft) Kock (CAF II 580)
II 227, 2—4 (Cl.)

S. auch unter Philemo

Empedocles

fr. 6 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 311f.) II 296, 4—6 (Pseud.-Plut.)

fr. 115 D.-K. (I 357f.)
I 227, 16f. (Plut.)

fr. 115, 9—12 D.-K. (I 358)
I 230, 16—19 (Plut.)

fr. 121, 2 D.-K. (I 360) (anonym und ungenau) I 468, 14 (Philo Jud.)

fr. 128, 8—10 D.-K. (I 363)
I 187, 17—19 (Porph.)

fr. 147 D.-K. (I 370)
II 220, 19f. (Cl.)

Epeeis (*Ἐπήεις*)

(aus einer ungenannten Schrift)

fr. I 53, 8—10 (Philo Bybl.)

Pseudo-Epicharmus

fr. 255—257 Kaibel (CGF I, 1 139)
II 217, 1—3, 5 und 7—13 (Cl.)

fr. 266 K. (140f.)
II 205, 18f. (Cl.)

Epicurus

fr. 228 *Epicurea*, Usener (S. 172, 3)
II 216, 14f. (Cl.)

Epigramm

(anonym)

II 19, 10—13

Epistula ad Diognetum

1 I 8, 24f.

Euhemerus

(*Ἱερὰ ἀναγραφή*, s. Bd. I S. 76, 15)

fr. 2 Jacoby (FGH I 302f.)
I 76, 6—77, 25 (Diod.)

fr. 11 J. (FGH I 309)
I 553, 18—21 (Jos.)

Eumolpus

(*ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσι*)

s. unter Orphica fr. 237

Eupolemus

s. unter Alexander Polyhistor

Euripides

Medea

231 I 565, 14 (Porph.)

Phoenissae

19 I 316, 16 (Oenom.)

20 I 317, 7 (Oenom.)

67 I 317, 16f. (Oenom.)

521 I 300, 8 (aus Philo Jud.)

546f. I 318, 6f. (Oenom.)

570 I 318, 3 (Oenom.)

Fragmenta

fr. 210 (*Ἀντιόπη*) Nauck (TGF[2] 423)
II 213, 15—17 (Cl.)

fr. 484 (*Μελανίππη ἡ σοφή*) N. (TGF[2] 511f.) I 26, 24—28 (Diod.)

fr. 494 (*Μελανίππη ἡ δεσμῶτις*) N. (TGF[2] 516) I 565, 10—12 (Porph.)

fr. 593 (*Πειρίθους*) N. (TGF[2] 548)
II 215, 13—17 (Cl.)

fr. 687 (*Συλεύς*) N. (TGF[2] 575f.)
I 300, 9—12 (aus Philo Jud.)

fr. 835 (*Φοῖξος*) N. (TGF[2] 631)
II 219, 14—17 (Cl.)

fr. 941 (inc. fab.) N. (TGF[2] 663)
II 215, 9—11 (Cl.)

fr. 1131 (zweifelhaft) N. (TGF[2] 713f.)
II 219, 18—21 (Cl.)

S. auch unter Critias

Eustathius Antiochenus

In Hexaëmeron

(PG XVIII 729 D)
I 537, 15—538, 6 (Alex. Polyh.)

Ezechiel

s. unter Alexander Polyhistor

Firmicus Maternus

De errore profanarum religionum

26, 1 I 82, 1 (Cl.)

Galenus

Protrepticus

IX (13 Kaibel = I 22 Kühn)
I 274, 5—8; 282, 9f. (Oenom.)

Georgius Hamartolus

Chronicum (Anecdota Graeca e codd. mss. bibl. Oxon., descr. Cramer, IV 236f.)
I 335, 2—337, 3 und 337, 5—343, 15 (Bardes.)

Gregorius Cyprius

I 64 (Leutsch-Schneidewin, Paroemiographi Graeci I 354)
II 40, 16 (Numen.)
II 76 (ebd. II 80)
II 120, 6 (Plat.)

Hecataeus Abderita

fr. 21 (*Περὶ Ἰουδαίων*, Fälschung?) Jacoby (FGH III A 20f.)
I 490, 2—13 und 18—491, 11 (aus Jos., dessen Name verschwiegen wird)
fr. 24 (*ἐν τῷ κατὰ Ἄβραμον καὶ τοὺς Αἰγυπτίους*) J. (FGH III A 22)
II 214, 18f. (Cl.)

Hecataeus Milesius

fr. 35 Jacoby (FGH I 16)
I 499, 12—18 (Jos.)

Heraclitus

(*Περὶ φύσεως*)
fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. der Vorsokr.[6] I 150)
II 45, 4 (Amelius); 214, 5f. (Cl.)
fr. 12 D.-K. (I 154)
II 29, 17f. (Plut.); 384, 19f. (Arius Did.)
fr. 14 D.-K. (I 154)
I 85, 12 und 13f. (Cl.)
fr. 27 D.-K. (I 157)
I 85, 11 (Cl.)
fr. 30 D.-K. (I 157f.)
II 208, 20—22 (Cl.)
fr. 31 D.-K. (I 158)
II 209, 1f. und 6f. (Cl.)
fr. 32 D.-K. (I 159)
II 215, 23f. (Cl.)
fr. 33 D.-K. (I 159)
II 216, 1 (Cl.)
fr. 34 D.-K. (I 159)
II 216, 3f. (Cl.)
fr. 49a D.-K. (I 161)
II 29, 17f. (Plut.)
fr. 76 D.-K. (I 168)
II 30, 4 (Plut.)
fr. 118 D.-K. (I 177)
I 478, 2 (Philo Jud.)

Herodotus

I 47 — I 260, 16—21 (Oenom., der Hdt. nirgends nennt) und 284, 16f. (umgebildet; Oenom.)
53 — I 260, 9 (Oenom.)
55 — I 261, 11 (Oenom.); 268, 16 (Oenom.)
65 — I 274, 5—8 (Oenom.)
174 — I 271, 5f. (Oenom.)
II 70, 71 und 73
I 564, 17f. (Porph.)
104 und 162
I 594, 16—19 (Afric.)
171 — I 228, 1 (Plut.)
III 125 — I 468, 18 (anonym; Philo Jud.)
V 92 β — I 277, 9f. (Oenom.)
92 ε — I 288, 7f. (Oenom.)
VII 140 — I 266, 1—8 (Oenom.); II 226, 19—21 (anonym; Cl.)
141 — I 266, 12—267, 3 (Oenom.); II 226, 17f. (anonym; Cl.)
148 — I 313, 9f. (Oenom.)
220 — I 269, 18—21 (Oenom.)

Hesiodus

Opera et dies
42 — II 268, 5
60—62 — II 205, 6—8 (Cl.)
69—82 (Anspielg.)
II 334, 1 (Dion. Al.)
109ff. (Anspielg.)
I 226, 23 (Plut.)
109 (anonym)
I 49, 9
122f. — II 189, 20f. (Plat.)
176—178 — II 225, 10—12 (Cl.)
233 — I 110, 5 (Plut.)
252f. (anonym)
I 203, 22; 289, 7f. (Oenom.)
289ff. (Anspielg.)
I 262, 18 (Oenom.)
304 (Anspielg.)
II 155, 11 (Plat.)
410 und 413 II 334, 17 und 19 (Dion. Al.)
456 (Anklang)
II 326, 6 (Dion. Al.)
702f. — I 565, 4f. (Porph.)
770 — II 196, 13 (Aristob.) = 210, 10 (Cl.)

Theogonia
154—182 (Anspielg.)
I 97, 14 (Plat.) = II 168, 3 (Plat.) = 231, 25 (Plat.)
188—191 I 81, 1ff. (Cl.)
196 und 199f.
I 80, 22—81, 1 (Cl.)
459ff. (Anspielg.)
I 97, 14 (Plat.)
938—941 I 605, 1—4 (Cl.)

Fragmenta
fr. 169 Rzach
II 225, 2f. (Cl.)
fr. 176 Rz. I 576, 11 (Cl.)
fr. 195 Rz. II 214, 15f. (Cl.)
fr. 273 Rz. (gefälscht?)
II 196, 15 (Aristob.) = 210, 12 (Cl.)

Hestiaeus

(*Φοινικικά*)
fr. 3 Müller (FHG IV 434)
I 500, 20—23 (Jos.)

Hieronymus

Epistulae
30, 5—12 I 574, 11—575, 6

Homerus

* bezeichnet bloße Anspielungen

Ilias
I 131* II 110, 10f. (Plat.)
423f.* I 583, 20f. (Diod.)
526f. II 352, 13 (Attic.)
544 I 112, 15 (Diod.)
587–594* II 169, 2f. (Plat.)
II* II 174, 1f. (Plat.)
426 I 83, 3 (Cl.)
478f. II 365, 14 und 16f. (Attic.)
547* I 85, 9 (Cl.)
653–670* I 604, 12 (Cl.)
872 II 350, 20 (Attic.)
III 16* II 110, 10f. (Plat.)
33–35 I 194, 19—21 (Cl.)
64* I 583, 18 (Diod.)
179 II 301, 8 (Pseud.-Plut.)
277 I 35, 3 (Diod.)
IV* II 170, 11 (Plat.)
49* I 83, 5 (Cl.); 297, 14f.
84 II 170, 10 (Plat.)
447–449 II 274, 15—17 (Numen.)
450f. II 274, 20f. (Numen.)
472 II 274, 18f. (Numen.)
V 85f.* II 272, 14f. (Numen.)
214–216 II 304, 13—15 (Aristocles)
427* I 583, 18 (Diod.)
628–668* I 604, 12 (Cl.)
VI 147—149 II 353, 7—9 und 11 (Attic.)
488 I 321, 14 (Diogen.)
VII 99 II 204, 19 (Cl.)
206 II 284, 14 (Numen.)
VIII 69 II 225, 14 (Cl.)
94* II 284, 18f. (Numen.)
IX 500* I 212, 22 (Porph.)
558 I 565, 24 (Porph.)
X 8 II 276, 3 (Numen.)
XII 86* II 274, 13f. (Numen.)
239f. II 368, 4f. (Attic.)
251* I 276, 2 (Oenom.)
XIII 131 II 274, 18 (Numen.)
833* I 276, 2 (Oenom.)
XIV 201 I 112, 26 (Diod.); II 263, 15 (Plat.); 316, 5 (Aristocles)
206f. II 205, 14f. (Cl.)
246 II 294, 6 (Pseud.-Plut.)
296 II 231, 7 (Plat.)
XVI 187f. I 108, 16f. (Plut.)
563 I 566, 9 (Porph.)
XVIII 96 II 186, 10 (Plat.)
98ff. II 186, 12f. (Plat.)
104 II 186, 14 (Plat.)
104* II 123, 14 (Plat.)
373ff.* und 417ff.*
II 386, 12ff. (Longin.)
483 und 485
II 206, 21 und 23 (Cl.)
XIX 224 II 170, 10 (Plat.)
XX* II 169, 2f. und 170, 12f. (Plat.)
127f. I 321, 11f. (Diogen.)
215 I 603, 17f. (Cl.)
234f. I 464, 7f. (Philo Jud.)
XXI 196–199
II 316, 5 (Aristocles)
444* I 606, 2 (Cl.)
XXII 8–10 II 216, 16—18 (Cl.)
262f. II 355, 5f. (Attic.)
264* II 355, 8f. (Attic.)
318 I 142, 6 (Porph.)
XXIII 78f. I 321, 8f. (Diogen.)
XXIV 10f. II 230, 23f. (Plat.)
70* I 83, 5 (Cl.); 297, 14f.
527 und ein in unseren Homerausgaben fehlender Vers
II 170, 4f. (Plat.)
529* II 170, 6 (Plat.)
530 und 532
II 170, 7 und 9 (Plat.)

Odyssea
I 7 I 321, 18 (Diogen.)
32–34 I 322, 2—4 (Diogen.)
II 234 I 566, 7 (Porph.)
413* I 276, 2 (Oenom.)
IV 83* und 618*
I 598, 5f. (Tat.)
220–230* I 583, 11—14 (Diod.)
392 I 31, 8 (Pseud.-Plut.) und II 424, 14 (aus einer Mittelquelle)
668* I 312, 1
V 262 (geändert)
II 197, 2 (Aristob.) = 210, 18 (Cl.)
VI 42 I 289, 10f. (Oenom.)
VIII 46* und 104*
I 276, 2 (Oenom.)
325 I 297, 16; II 336, 5f. (Dion. Al.)
XI 489 II 230, 19 (Plat.)
569 II 95, 3 (Plat.)
576, 582 und 593
II 94, 3f. (Plat.)
580 I 605, 21 (Cl.)
XVII 485–487
I 113, 20—22 (Diod.)
485f. II 172, 8f. (Plat.)
487* I 289, 8f. (Oenom.)
XIX 43 II 160, 15 (Plat.)
179* I 257, 8f. (Oenom.)
XX 351 I 91, 16 (Cl.)
379* II 123, 14 (Plat.)
XXIV 1f. I 582, 22f. (Diod.)

Hymnus ad Mercurium
167—169 II 336, 6f. (Dion. Al.)

Gefälschte Homerverse
II 196, 17 und 197, 4 (Aristob.) = 210, 14 und 20 (Cl.); I 210, 16 (Cl.)

Scholien zu Il. XIII 599
I 465, 15 (Philo Jud.)

Hyperides

fr. 95 Jensen
I 564, 5f. (Porph.)
fr. 104 J. I 564, 7 (Porph.)

Ilias parva

fr. 11 Kinkel (EGF I 43f.)
I 604, 7 und 9 (Cl.)

Isaeus

8, 12 I 564, 18f. (Porph.)

Isocrates

7, 4 (Plagiat des Theopomp)
I 562, 4f. (Porph.)
17, 54 (ähnlich Is. 8, 12 und Demosth. 30, 37) I 564, 19 (Porph.)

Johannes Damascenus

zitiert in den Sacra parallela (ed. Holl, TU XX [N. F. V] 2. Heft) aus der P. E.
fr. 462 Holl I 229, 5f.
fr. 463 H. I 303, 15—22
fr. 464 H. I 411, 16—18
fr. 465 H. I 438, 10—15
fr. 466 H. I 456, 21—457, 4
fr. 467 H. I 463, 12f.
fr. 468 H. II 117, 15
fr. 469 H. II 187, 6f.

Johannes Lydus

De mensibus
IV 86 I 139, 15 (Porph.)
137 I 136, 19—23 (Porph.)

Johannes Philoponus

De opificio mundi
IV 20 I 237, 15f. (Porph.); 247, 18—20 (Porph.); 299, 4—7 und 8—11 (Porph.)

Josephus

Antiquitates Judaicae
I 93—95 I 497, 13—26
105—108 I 499, 3—19
117—120 I 500, 11—23
158—161 I 501, 6—21
165—168 I 502, 1—11
239—241 I 507, 8—508, 2
Bellum Judaicum
II 119—159 (zitiert wird Porphyr. abst. IV 11—13, nicht Jos.) s. unter Porphyr.
Contra Apionem
(*Περὶ τῆς [τῶν] Ἰουδαίων ἀρχαιότητος*)
I 6—26 I 578, 9—581, 17
73—75 I 606, 18—607, 7
82—90 I 607, 9—608, 15
103f. I 608, 18—25
108 und 126
I 609, 1—5
128ff. I 609, 6f.
136f. (in der Kapitelüberschrift fälschlich *ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς Ἰωσήπου ἀρχαιολογίας*)
I 549, 4—11

146—154 I 549, 13—550, 22
172—174 (Autor und Werk verschwiegen) I 494, 19—495, 10
176—181 (Autor und Werk verschwiegen) I 491, 13—492, 11
197—204 (Autor und Werk verschwiegen, Hecataeus Abderita zitiert) I 490, 2—491, 11
215—218 (im Inhaltsverzeichnis des Buches fälschlich ἀπὸ τοῦ α' τῆς Ἰωσήπου ἀρχαιολογίας) I 553, 16—554, 5
II 163-228 I 433, 16—443, 9

Juba (*Ἰόβας*)

(*Περὶ Ἀσσυρίων*)

fr. 21 Müller (FHG III 472) I 597, 22f. (Tat.)

Julianus

spielte in seinem Werk Adversus Christianos (s. Cyrillus Alex. adv. Julian. VII [VI 222a Aubert]) an auf II 12, 10

Pseudo-Justinus

Ad Graecos cohortatio

11 (12b Mor.) und 24 (23a M.) I 496, 14f. (Porph.)
15 (15cff. M.) II 191, 19—194, 10 (Aristob.)

De monarchia dei

2 (104d ff. M.) II 191, 19—194, 10 (Aristob.)
3 (105d M.) II 220, 1 und 10 (Cl.)
3 (106a M.) II 219, 11—13 und 18 (Cl.)
4 (106d M.) II 218, 19 (Cl).
5 (108d M.) II 227, 2f. (Cl.)

Leandrus

s. unter Maeandrius

Linus

gefälschte Verse:

II 197, 8, 10, 12 und 14f. (Aristob.) = (unter dem Namen des Callimachus) II 210, 22 und 211, 2, 4 und 6f. (Cl.)

Longinus

(*Περὶ ψυχῆς*)

fr. III Vaucher (s. zur Stelle) II 385, 22—387, 9

Macarius Paroemiographus

II 16 (Leutsch-Schneidewin, Paroemiographi Graeci II 145) II 40, 16 (Numen.)
III 5 (ebd. II 154) II 123, 4f. (Plat.)
IV 64 (ebd. II 173) II 120, 6 (Plat.)

Maeandrius Milesius

(*Λέανδρος* Eus., *Λεάνδριος* Cl. Hs.)

fr. 5 Müller (FHG II 336) I 91, 5 (Cl.)

Manetho

(*Αἰγυπτιακά*)

fr. 42 Müller (FHG II 566 f.) I 607, 4—7 und 9ff. (Jos.)

Maximus

De materia

fr. (Routh, Reliquiae Sacrae II² 87—107) I 405, 2—416, 3

Megasthenes

(*Ἰνδικά*)

fr. 22 Müller (FHG II 417) I 551, 4—6 (Abyden.)
fr. 41 M. (FHG II 437) I 493, 3—6 (Cl.)

Melanippides

fr. 6 Diehl (Anth. lyr.² V 197) II 214, 8f. (Cl.)

Melissus

fr. 8, 2—3 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.⁶ I 273f.) II 304, 21—305, 3 (Aristocles)

Menander

fr. 218 (*Θαΐς*) Kock (CAF III 62) I 306, 22 (I. Cor)
fr. 550f. (inc. fab.) K. (CAF III 167f.) II 225, 17—20 und 22 (Cl.)
Vgl. auch II 217, 19ff. (unecht?)

Methodius

De autexusio

5, 1—12, 8 I 405, 2—416, 3 (Maximus)

Metrodorus Chius

fr. 1 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] II 234) II 315, 16f.
fr. 2 D.-K. (ebd.) II 315, 18f.

Molo

s. unter Alexander Polyhistor

Nicolaus Damascenus

(*Ἱστορίαι*)

fr. 19 Jacoby (FGH II A 341) I 501, 10—15 (Jos.)
fr. 72 J. (FGH II A 376f.) I 497, 21—26 (Jos.)

Numenius

Περὶ τἀγαθοῦ

(die in der P. E. zitierten Bruchstücke sind außer fr. 10 L. nur durch Eus. erhalten)

fr. 9a Leemans (fr. IX Thedinga) I 494, 3—7
fr. 10 L. (fr. XIII Th.) I 493, 19f. (Cl.) = II 28, 10f.
fr. 11 L. (fr. X Th.) II 48, 20—49, 12
fr. 12 L. (fr. XI Th.) II 381, 10—17
fr. 13 L. (fr. XII Th.) II 382, 1—19
fr. 14 L. (fr. XIX Th.) II 26, 3—27, 2
fr. 15 L. (fr. XX Th.) II 27, 4—14
fr. 16 L. (fr. XXI Th.) II 27, 16—25
fr. 17 L. (fr. XXII Th.) II 28, 2—7
fr. 18 L. (fr. XXIII Th.) I 494, 11—16
fr. 20 L. (fr. XXVI Th.) II 40, 13—41, 5
fr. 21 L. (fr. XXVII Th.) II 41, 7—22
fr. 22 L. (fr. XXVIII Th.) II 42, 17—21
fr. 23 L. (fr. XXIX Th.) II 42, 24—43, 13
fr. 24 L. (fr. XXX Th.) II 43, 15—21
fr. 25 L. (fr. XXV Th.) II 49, 14—50, 8
fr. 26 L. (fr. XXXI Th.) II 43, 23—44, 3
fr. 27 L. (fr. XXXII Th.) II 44, 5—13
fr. 28 L. (fr. XXXIII Th.) II 50, 10—18
fr. 29 L. (fr. XXXIV Th.) II 51, 2—9

Περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως

(alle Bruchstücke nur durch Eus. erhalten)

fr. 1 Leemans (fr. I Thedinga) II 268, 16—271, 6
fr. 2 L. (fr. II Th.) II 271, 7—277, 9
fr. 3 L. (fr. III Th.) II 277, 12—280, 17
fr. 4 L. (fr. IV Th.) II 281, 11—13
fr. 5 L. (fr. V Th.) II 281, 15—283, 17
fr. 6 L. (fr. VI Th.) II 283, 19—23
fr. 7 L. (fr. VII Th.) II 284, 2—6
fr. 8 L. (fr. VIII Th.) II 284, 11—285, 2

Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορρήτων

fr. 30 Leemans (fr. XLI Thedinga) (nur durch Eus. erhalten) II 178, 2—12

Oenomaus

(*Γοήτων φώρα*)

(alle Bruchstücke nur durch Eus. erhalten)

fr. 1 Mullach (FPhG II 361) I 256, 22—257, 15
fr. 2 M. (FPhG II 362f.) I 257, 21—260, 12
fr. 3 M. (FPhG II 363f.) I 260, 16—261, 18
fr. 4 M. (FPhG II 364f.) I 262, 10—263, 13
fr. 5 M. (FPhG II 365) I 263, 19—264, 13 und 265, 4—14
fr. 6 M. (FPhG II 366f.) I 265, 20—269, 2
fr. 7 M. (FPhG II 368f.) I 269, 13—270, 21
fr. 8 M. (FPhG II 369) I 271, 1—13
fr. 9 M. (FPhG II 369f.) I 272, 7—273, 11
fr. 10 M. (FPhG II 370—373) I 274, 15—277, 2 und 277, 6—280, 10
fr. 11 M. (FPhG II 374—376) I 281, 4—284, 9

fr. 12 M. (FPhG II 376—378)
I 284, 16—288, 3
fr. 13 M. (FPhG II 378f.)
I 288, 7—20 und 289, 2—290, 10
fr. 14 M. (FPhG II 379—385)
I 312, 22—320, 13

Oracula Sibyllina

III 97–104 I 500, 15—18 (Jos.)
fr. 1, 10–13 II 212, 1—4 (Cl.)
fr. 1, 28 II 216, 10 (Cl.)

Origenes

Commentarius in Genesin
(ἐν τοῖς Εἰς τὴν Γένεσιν ἐξηγητικοῖς)
fr. (VIII 5f. Lommatzsch)
I 402, 7—403, 17
fr. (VIII 7—37 L.) = Philocalia XXIII
I 344, 7—360, 12
Contra Celsum
I 9 *I 9, 10ff.*
Philocalia
XXIII (187—198 und 202—207 Robinson) *I 344, 7—360, 12*
XXIV (212—226 R.)
I 405, 2—416, 3 (Maximus)

Orphica

('Ορφικά; τοῖς 'Ορφικοῖς ἔπεσι I 106, 14 Plut.)
fr. 14 Kern (Orphicorum fragmenta)
II 322, 11 und 13 (Plat.)
fr. 34 K. I 82, 10—19 (Cl.)
fr. 35 K. I 82, 19—83, 8 (Cl.)
fr. 50 K. I 82, 5—8 (Cl.)
fr. 52 K. I 84, 6—85, 5 (Cl.)
fr. 168 K. I 126, 7—127, 16 (Porph.)
fr. 168, 6—8 K.
II 224, 12—14 (Cl.)
fr. 168, 8 K. I 129, 2
fr. 168, 10 K.
I 128, 23
fr. 168, 11—13 K.
I 129, 3—5
fr. 168, 17—20 K.
I 135, 10—13
fr. 168, 17f. K.
I 129, 11f.
fr. 168, 31f. K.
II 220, 14f. (Cl.)
fr. 237 K. (nebst Kern S. 300)
I 35, 7 und 9 (Diod.)
fr. 245, 11f. K.
II 223, 6f. (Cl.)
fr. 245, 13 K.
II 226, 25 (Cl.)
fr. 247 ('Ιερὸς Λόγος [Διαθῆκαι]) K.
II 191, 19—194, 10 (Aristob.)
fr. 247, 1 K. I 122, 25 (Porph.); 146, 8
fr. 247, 6—9 K.
II 221, 1—4 (Cl.)
fr. 247, 23—27 K.
II 221, 8—12 (Cl.)
fr. 247, 29—35 K.
II 221, 15—21 (Cl.)
fr. 247, 30 K.
II 223, 14 (Cl.)
fr. 247, 30—32 K.
II 223, 13f. (Cl.)
fr. 247, 38f. K.
II 221, 22f. (Cl.)
fr. 248a K. II 222, 6—18 (Cl.)
fr. 248b K. II 222, 20—22 (Cl.)
fr. 300, 29 K. nebst Anmerkungen
I 106, 10—16 (Plut.)
fr. 302 K. I 112, 22 (Diod.)

Ostanes

fr. 7 Bidez-Cumont (Les mages hellénisés II 271)
I 54, 1f. (Philo Bybl.)
fr. 11 B.-C. (ebd. II 284)
I 248, 7 (Porph.)

Parmenides

fr. 8, 3f. Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] I 235)
II 214, 12f. (Cl.)
fr. 8, 4 D.-K. (I 235)
I 30, 8 (Pseud.-Plut.)
fr. 8, 38 D.-K. (I 238)
II 265, 9 (Plat.)

Pausanias

IV 9, 4 *I 273, 8f. (Oenom.)*
12, 1 *I 272, 12—14 (Oenom.)*
VI 9, 8 *I 285, 1f. (Oenom.)*
11, 6—9 *I 286, 8 (Oenom.)*
IX 37, 4 *I 278, 15—17 (Oenom.)*

Philemo

fr. 137 (inc. fab.) Kock (CAF II 520)
II 224, 5—7 (Cl.)
fr. 246 (zweifelhaft: Cl. und Eus. geben es dem Diphilus) Kock (CAF II 539)
II 219, 1—13 (Cl.)

Philo Byblius

De Judaeis (ἐν τῷ Περὶ 'Ιουδαίων συγγράμματι)

fr. 5 Müller (FHG III 570)
I 51, 16—20 (den Abschnitt I 51, 22—52, 6 s. unter Hist. Phoen. fr. 5 M.)

Historia Phoenicia (des Sanchuniathon)

(Prooemium:)

fr. 1, 4 Müller (FHG III 563f.)
I 40, 21—41, 5

fr. 1, 5 M. (FHG III 564)
I 41, 9—18

fr. 1, 6 M. (FHG III 564)
I 41, 20—22 und 24—26

fr. 1, 7 M. (FHG III 564)
I 42, 2—14; z. T. I 35, 17—19

(I. Buch [wahrscheinlich stammen daraus alle folgenden Fragmente, s. I 192, 20f.]:)

fr. 2, 1 M. (FHG III 565)
I 42, 21—43, 9

fr. 2, 3 M. (FHG III 565)
I 43, 12—18

fr. 2, 4 M. (FHG III 565)
I 43, 21—23 und 44, 1—3 (länger I 35, 19—36, 4)

fr. 2, 5 M. (FHG III 565f.)
I 44, 5—12; z. T. auch I 36, 4f.

fr. 2, 6 M. (FHG III 566)
I 44, 14—16

fr. 2, 7 M. (FHG III 566)
I 44, 18—45, 2

fr. 2, 8—22 M. (FHG III 566—568)
I 45, 4—49, 6

fr. 2, 24—27 M. (FHG III 569)
I 49, 12—50, 21

fr. 2, 28 M. (FHG III 569f.)
I 51, 2—11

fr. 5 M. (FHG III 570f.) (nach I 51, 14f. *ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων συγγράμματι*, dagegen nach 192, 20f. aus dem ersten Buch der phönizischen Geschichte) I 51, 22—52, 6; 192, 22—193, 7

fr. 9 M. (FHG III 572f.)
I 52, 12—54, 7

S. auch Porphyrius Adv. Christ. und das Namen- und Sachregister unter Philo

Philo (Dichter)

s. unter Alexander Polyhistor

Philo Judaeus

De agricultura

51 (II 105f. Cohn-Wendland)
I 389, 16—18

De confusione linguarum

(II 36, 24f. falscher Titel *Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι*)

62f. (II 241 Cohn-Wendland)
II 36, 15—22 (falsch 36, 14 *Καὶ πάλιν ἐπιλέγει*: in Wahrheit viel früher)

97 (II 247 C.-W.)
II 36, 2—4

146f. (II 257 C.-W.)
II 36, 6—13

De opificio mundi

7—12 (*Εἰς τὸν Νόμον* I) (I 2f. C.-W.)
I 461, 14—462, 16

24—27 (I 7f. C.-W.)
II 53, 19—54, 16

29—31 (I 9f. C.-W.)
II 54, 18—55, 9

35f. (I 10f. C.-W.)
II 55, 11—22

De plantatione

8—10 (II 135 C.-W.)
I 389, 20—390, 8

18—20 (II 137f. C.-W.)
I 398, 16—399, 5

De providentia

(Die folgenden Bruchstücke sind griechisch nur durch Eus. erhalten)

fr. (II 625f. Mangey)
I 403, 20—404, 18

fr. (II 634 M.)
I 462, 23—463, 6

fr. (II 634—642 M.)
I 463, 9—472, 25

fr. (II 642—647 M.)
I 473, 2—479, 6

Nach Wendland hat Eus. diese Schrift auch in VI 6 (I 299, 15—310, 21) benützt

De specialibus legibus

I 13—17 (V 3f. Cohn-Wendland)
II 243, 16—244, 12

20 (V 5 C.-W.)
II 244, 14—18

De vita Mosis

II 115 (IV 227 Cohn-Wendland)
II 19, 5ff.

Hypothetica
(nur durch Eus. erhalten)

fr. (II 626f. Mangey)
I 427, 10—18
fr. (II 627f. M.)
I 427, 20—429, 13
fr. (II 628—630 M.)
I 429, 17—431, 12
fr. (II 630—632 M.)
I 431, 14—433, 11

Pro Judaeis defensio
(nur durch Eus. erhalten)
fr. (II 632—634 Mangey)
I 455, 3—457, 9

Quaestiones et solutiones
(nur durch Eus. erhalten)
fr. (II 625 Mangey)
I 389, 5—12

Quod omnis probus liber sit
75—91 (VI 21—26 Cohn-Wendland)
I 457, 13—460, 25
99 (VI 28 C.-W.)
I 300, 9—12 (Philo Jud.)

Phocylides

fr. 16 Diehl (Anth. lyr.[3] I 60)
II 224, 1f. (Cl.)

Phrygia

(τοῖς . . . Φρυγίοις λόγοις)
I 106, 15 (Plut.)

Pindarus

Isthmia
2, 6 (Anspielung)
II 277, 2 (Numen.)

Nemea
6, 1f. II 207, 6f. (Cl.)

Paeanes
9 I 474, 12 (Philo Jud.)

Pythia
3, 55 und 57f.
I 149, 18—20

Fragmenta
fr. 33a Snell I 605, 24 (Cl.)
fr. 57, 2 Sn. II 207, 8f. (Cl.)
fr. 61 Sn. II 224, 21—23 (Cl.)
fr. 70b, 13f. Sn.
I 228, 4 (Plut.)
fr. 108b Sn. II 205, 21—24 (Cl.)
fr. 140d Sn. II 224, 17 (Cl.)
fr. 141, 1 Sn.
II 224, 19 (Cl.)
fr. 209 Sn. II 245, 15 (Plat.)
fr. 213, 1—3 Sn.
II 356, 1—3 (Attic.)
fr. 292 Sn. II 120, 9f. (Plat.); 204, 7f. (Cl. aus Plat.)

Plato

* bezeichnet bloße Anspielungen

Alcibiades
133c (und ein in unseren Platohss. fehlender Zusatz)
II 59, 5—18

Apologia
20e und 21a II 229, 15—19
28b—29d II 185, 24—187, 23
40c—41b II 188, 2—189, 4

Cratylus
383a II 13, 12—14
390a II 13, 16—19
390de II 13, 22—14, 6
393a II 17, 1f.
394e II 17, 4f.
395a II 17, 3
395bc II 17, 5
395cd II 17, 6
395de II 17, 7
396bc II 16, 15f.
397bc II 18, 1—3
397cd I 37, 15—18; 111, 1—3; 130, 10—12 (indir. Rede)
397d II 16, 22—24
398b* (ohne Nennung Platos)
I 175. 19f.
399c II 16, 4f.
400a* II 375, 7 (Attic.)
409de II 14, 10—15
414a II 16, 10f. und 12
430a* II 27, 12f. (Numen.)

Crito
46b—48a II 178, 16—181, 5
49a-e II 181, 15—182, 26
52c—53a II 183, 11—184, 6
53c—54c II 184, 9—185, 21

Epistulae
II 312de II 46, 11—15
312e II 207, 17f. (Cl.) und (gekürzt) II 39, 22f. (Plot.)
314a II 96, 13—17
VI 323cd II 37, 15—21
323d II 39, 23—40, 1 (Plot.); 207, 12—15 (Cl.)
VII 341cd II 32, 3—5
XIII 363b II 32, 23—33, 3

Euthyphro
5e—6c II 177, 4—24

Gorgias
493a* II 209, 13 (Cl.)
523a II 91, 18f.
523ab II 91, 21—92, 2; 238, 5—8

523e II 92, 4—8
524a—527b II 92, 10—95, 23
525c II 238, 8—14

Hippias maior
283a II 296, 16f.

Leges
626de II 117, 6—17
629e—630c II 88, 13—89, 9
631b—632a II 105, 11—106, 10
631c* I 5, 13
632cd II 106, 12—19
634de II 87, 10—18
639a II 127, 17—22
639c II 127, 24—128, 4
643b-d II 107, 3—15
643d—644b II 107, 25—108, 14
644cd II 117, 19—118, 4
644e—645c II 118, 6—22
653bc II 108, 16—23
657a II 113, 4—8
658e—659b II 113, 15—114, 3
659c—660a II 110, 17—111, 6
660e—661d II 111, 10—112, 16
663de II 125, 16—22
665bc II 126, 8—15
666a* II 8, 13 (Aristocles)
671a-d II 114, 11—115, 9
673e—674c II 115, 14—116, 6
677a-c II 103, 23—104, 16
677e II 104, 18—20
689b-e II 97, 4—19
704b—705b II 137, 8—138, 12
715e—716a* II 356, 4—6 (Attic.)
715e—716b II 33, 6—16
716c II 202, 18—21 (Cl.)
716d* II 203, 2f. (Cl.)
755d II 136, 21f.
760b II 136, 17—19
771e—772a II 248, 13—16
775b-d* I 107, 1—4
796bc II 246, 2—5
801e—802a II 128, 14—21
804c-e II 246, 7—15
813b II 245, 18—20
813de II 246, 17—25
833cd II 247, 8—15
833e II 247, 17f.
834a II 247, 20f.
834d II 248, 1—4
842e II 130, 11—13
843cd II 130, 15—17
844e—845a II 255, 9—14
856cd II 130, 21—23
857a II 131, 7—11
867c II 252, 21—24
867d II 253, 2—4
868a II 252, 18f. und 253, 6f.
868cd II 253, 9—13
868de II 253, 15—23
869cd II 253, 23—254, 5
871ab II 254, 5—11
873de II 131, 19—23
874b II 131, 16f.
877c II 254, 11f.
879c II 129, 17—19
889e—890b II 141, 12—143, 2
891b-d II 143, 4—16
891de* II 375, 2 (Porph.)
892a-c II 143, 18—144, 5
893bc II 144, 7—17
895a—899a II 144, 19—150, 9
896cd II 119, 3—13
896de II 57, 6—11; 200, 21—201, 4 (Cl.)
896e und 897a* II 370, 10f. (Attic.)
899d—905d II 153, 11—161, 16
904c II 242, 11—15
906a II 57, 13—17; 201, 11—13 (Cl.)
914a II 252, 9—13
917c II 204, 12 (Cl.)
924e—925a II 248, 7—10
926e—927a II 89, 19—90, 2
931e II 129, 14f.
955e—956a I 125, 14—17

Lysis
213d—214e* II 202, 16f. (Cl.)

Parmenides
132d* II 377, 4 (Attic.)
135bc* II 377, 4f. (Attic.)

Phaedo
(Eus. zitiert als Titel stets *Περὶ ψυχῆς*)
72e* II 369, 21 (Attic.)
79a—81c II 60, 1—62, 24
81e—82b II 235, 1—17
82a* II 237, 10f.
95d* II 209, 13 (Cl.)
96a-c I 33, 13—34, 6
96a* II 7, 9 (Attic.)
97b—99b II 297, 2—299, 2
99bc II 299, 4—9
108d—111a II 75, 16—78, 9
113a—114c II 78, 21—80, 21
113de II 237, 15—23
114c II 238, 1—3
118a II 229, 15—19

Phaedrus
234d* I 5, 6
240a II 201, 6f. (Cl.)
243b* I 364, 15; II 45, 11; 166, 19f.

245c* II 376, 3f. (Attic.)
245c* und 246a* II 232, 17ff.
245d* II 216, 6f. (Cl.)
245e II 367, 6f. (Attic.); 375, 3f. (freie Wiedergabe) (Porph.)
246b II 369, 18f. (Attic.)
247b* I 12, 15
247b* II 376, 22f. (Attic.)
248b* II 376, 18 (Attic.)
248e—249b II 235, 19—236, 5
249d* II 352, 3 (Attic.)
255b II 202, 15f. (Cl.)
255b-d II 250, 8—17
255e—256b II 250, 19—251, 5
256b-e II 251, 7—20

Philebus

16c (freie Wiedergabe) II 43, 11—13 (Numen.)
28c—30d II 150, 12—153, 8
65b—67b II 320, 14—324, 3

Politicus

261e II 97, 22f.
269c—270d II 69, 17—71, 11
271a-c II 71, 16—72, 7
271e—272b II 102, 12—21
272b-d II 103, 1—11
272d—273b II 72, 11—73, 2
273de II 73, 4—9

Res publica

327a ff. II 229, 15—19
335d I 212, 7f. (Porph.)
345b-e II 133, 21—134, 11
346e—347a II 98, 9—18
361b-d II 99, 1—9
361e—362a II 99, 11—15
361e II 211, 12f.
376e—377a II 90, 10—14
377a-c II 90, 22—91, 6
377c—383c (Ende des zweiten Buches) II 167, 11—174, 17
377cd II 230, 9—15
377de II 231, 18—21
377e—378d I 97, 13—98, 15
377e II 231, 23—25
386c II 230, 17—19
388a II 230, 21—24
390bc II 231, 1—8
415a-c II 132, 13—133, 10
415a II 203, 11—14 (Cl.); 227, 10 (Cl.)
421e—422a (falsch drittes statt viertes Buch) II 129, 4—7
426b I 332, 12—14 (Alex. Aphr.)
427c* I 285, 3 (Oenom.)
452ab II 245, 7—12
455c—456b II 126, 17—127, 11
457b II 245, 14—16
457cd II 248, 19—22
458cd II 249, 2—9
460e II 249, 18—20
461b II 249, 22f.
461c II 250, 2—4
468e—469b II 189, 16—190, 3
469c II 130, 6—8
479e (freie Wiedergabe) II 203, 15f. (Cl.)
499cd II 116, 23—117, 3
500d—501c II 109, 16—110, 13
508bc II 47, 14—18
508e II 47, 20f.; 51, 4 (Anspielung, Numen.)
509b II 47, 23—48, 4
519cd II 227, 5—7 (Cl.)
521c II 227, 7—9 (Cl.)
521c* II 209, 12 (Cl.)
521d—522b II 291, 18—292, 15
530e—531c II 292, 17—293, 8
546a* I 307, 3—5
588b—589b II 135, 6—136, 10
595bc II 138, 19—26
599b — 601b II 139, 2—141, 5
614a-d (ohne Nennung der Schrift) II 73, 12—74, 7
614b* II 208, 4f. (Cl.)
615e—616a II 199, 12—15 (Cl.)
616b II 209, 21f. (Cl.)
617e I 308, 10
620a-d II 236, 7—25
620de II 200, 6—8 (Cl.)

Sophista

226a* I 169, 10
237a II 214, 10 (Cl.)
242c—243a II 265, 18—266, 8
245e—246e II 266, 10—267, 4

Symposion

189de II 101, 16—21
190de II 102, 1—5
203bc II 101, 1—6

Theaetetus

151a II 134, 16—18
151d II 204, 10f. (Cl.)
152d—153a II 263, 9—19
161c—162a (freie Wiedergabe) II 316, 11 (Aristocles)
173c—177b II 119, 25—124, 10
173c-e II 203, 22—204, 8 (Cl.)
179d—181a II 263, 21—265, 15

Timaeus

22a I 603, 9—12 (Cl.)
22b I 571, 4f.
24d* II 370, 5 (Attic.)
27d—28a II 24, 19—22; 27, 21—23 (Numen.)
28a II 66, 15f.
28a* II 373, 21 (Plot.)
28bc II 66, 18—67, 3
28b II 200, 12f. (Cl.)
28c II 200, 14f. (Cl.)
29a II 68, 9f. und 12
29a und 30c II 51, 11—14
29de II 47, 9—12
29e II 51, 3f. (Numen.); 362, 10 (Attic.)
29e und 30a (freies Zitat in indirekter Rede) II 356, 6—8 (Attic.)
30a II 360, 4—6 (Attic.); 300, 7f. (freies Zitat, Pseud.-Plut.)
30b II 67, 5f.
30c s. unter 29a
31a II 32, 13—16
32bc II 69, 1—4; 241, 16—21
34a* II 408, 6f. (Pseud.-Plut.)
34b II 241, 23—25
34c—35a II 234, 8—15
35a* II 365, 6ff. (Attic.)
37a* II 367, 16 (Attic.)
37e—38b II 25, 9—18
38b II 69, 6f.
38c II 67, 14—17; 242, 2—5
38e II 242, 7f.
39b (in indirekter Rede) II 366, 5f. (Attic.)
40a (freie Wiedergabe) II 366, 3f. (Attic.)
40ab (freie Wiedergabe) II 366, 15—20 (Attic.)
40d—41a I 96, 17—97, 6; II 165, 18—166, 8; 229, 24—230, 6
40de* II 231, 9ff.
41ab II 69, 9f. und 11—15; 242, 22—243, 6
41a II 207, 16 (Cl.)
41b II 360, 9—11 (Attic.)
41d* II 40, 2 (Plot.)
48c II 198, 20—23 (Cl.)
57d—58c* II 367, 14 (Attic.)
62c ff.* II 368, 10ff. (Attic.)
62d* II 368, 17 (Attic.)
63e* II 368, 14 (Attic.)
90a* I 477, 22 (Philo Jud.)
90d II 203, 5—7 (Cl.)

Pseudo-Plato

Axiochus
365e—366a* II 56, 15 (Cl.); 202, 1 (Cl.)

Epinomis
(über den Titel dieser Schrift in den Hss. der P. E. s. zu I 571, 12)
977a II 241, 4—7
980c II 167, 2—4
981e* und 982a* II 327, 7f. (Dion. Al.)
984de II 241, 9—13
986c II 37, 8—12
986e—987a I 571, 13—16
987de I 571, 18f.

Plotinus

Enneades
IV 7, 1—8^4 (II 120—134 Volkmann, IV 189—203 Bréhier) (Titel in der Kapitelüberschrift *Ἀπὸ τοῦ ᾱ περὶ ψυχῆς Πλωτίνου*) II 387, 14—399, 18
7, 8^5 (II 134—136 V., IV 203—205 Br.) (*Περὶ ἀθανασίας ψυχῆς*, II. Buch; ein bis S. 373, 22 *τοῦ ὄντος* nur durch Eus. aus der Plotinausgabe des Eustochius erhaltenes Bruchstück) II 372, 4—373, 22
V 1, 4 (II 165 V., V 19 Br.) (Kapitelüberschrift zu diesem und den folgenden Zitaten *Πλωτίνου περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου*) II 38, 9—14
1, 5 (II 166f. V., V 20f. Br.) II 38, 16—19
1, 6 (II 168f. V., V 22f. Br.) II 39, 2—15
1, 6f. (II 169 V., V 23 Br.) II 39, 17—20
1, 8 (II 171 V., V 25f. Br.) II 39, 22—40, 8

Plutarchus

De anima
(I. Buch; nur durch Eus. erhaltenes Bruchstück)
fr. III (VII 18 Bernardakis) II 74, 11—75, 2

De Daedalis Plataeensibus
(beide Bruchstücke nur durch Eus. erhalten)
fr. (VII 43—48 Bernardakis) I 106, 10—110, 5 (auf 109, 19f. wird I 147, 19f. angespielt)

fr. (VII 49f. B.)
I 124, 12—125, 9

De defectu oraculorum
411d-f I 252, 3—13
414f—415b I 226, 13—227, 3
416c I 227, 5—11
417b-d I 227, 20—228, 14
418e—420a I 252, 18—255, 8
418e I 227, 13—18
421b-e I 231, 4—232, 3
De E apud Delphos
391f—393b II 29, 3—31, 20
De garrulitate
3 (Anklang) I 12, 6
De Iside et Osiride
359e (Titel: *Περὶ τῆς Ἴσιδος καὶ τῶν Αἰγυπτίων θεῶν*)
I 115, 9—11
360d-f (Titel: *Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἶσιν καὶ τοὺς Αἰγυπτίων θεούς*)
I 229, 23—230, 12
361c-d I 230, 14—23
363d (Titel: *Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἶσιν*)
I 114, 14—19
Romulus
28, 6 *I 285, 1 (Oenom.)*

Pseudo-Plutarchus

Περὶ ἀσκήσεως
(Förster, Scriptores physiognom. Bd. I S. IXf.)
I 331, 14—18 (Alex. Aphr.)
De placitis philosophorum
875d-f (Diels, Doxographi Gr. 276f.)
II 293, 19—294, 6
875f—876b (277f. D.)
II 294, 8—24
877c—878a (283—287 D.)
II 295, 1—296, 9
878c—f (289—291 D.)
II 405, 4—406, 5
879a-c (291f. D.)
II 407, 9—408, 13
880de (297f. D.)
II 299, 19—300, 2
881a (299f. D.)
II 300, 5—8
881b-c (300—302 D.)
II 300, 10—301, 17
881c—882a (304—307 D.)
II 301, 19—302, 18
882b-c (307—309 D.)
II 412, 6—413, 8
885b *I 309, 26—28*
886d—888b (329—339 D.)
II 408, 14—412, 5
888d—889a (341—344 D.)
II 403, 19—404, 22
889a—d (344—347 D.)
II 413, 9—414, 22
889f—890d (348—352 D.)
II 400, 9—402, 5
890f—891b (353—355 D.)
II 415, 1—18
891b-e (355—359 D.)
II 402, 8—403, 18
891e—892c (359—364 D.)
II 415, 19—417, 16
895c-e (376f. D.)
II 418, 1—419, 9
896a (378 D.)
II 419, 10—18
896f—897a (381f. D.)
II 420, 1—16
898e—899b (389—392 D.)
II 420, 21—421, 23
De vita et poesi Homeri
I 4 *I 281, 11—13 und 15 (Oenom.); 283, 16—20 (Oenom.)*
Stromateis (eine echte Materialsammlung?)
1—12 (Diels, Doxographi Gr. 579—583) I 28, 18—32, 9

Poëta ignotus

(. . . *τις ποιητὴς εἰδωλικός*)
I 82, 1f. (Cl.)
(s. auch unter Firmicus Maternus)

Polemo

(*Ἑλληνικά*)
fr. 13 Müller (FHG III 119)
I 594, 11f. (Afric.)

Porphyrius

Adversus Boëthum de anima
(alle Bruchstücke nur durch Eus. erhalten)
fr. 1 (die Nummern sind von mir)
II 63, 2—25
fr. 2 II 64, 1—10
fr. 3 II 64, 12—25
fr. 4 II 65, 2—18
fr. 5 II 287, 3—7
fr. 6 II 374, 2—7
fr. 7 II 374, 9—18
fr. 8 II 374, 20—375, 4
fr. 9 II 380, 23—381, 7

Adversus Christianos

fr. 1 Ad. von Harnack (Abhandl. d. Preuß. Akad. d. Wiss., Phil.-hist. Kl., 1916, 1, S. 45)
I 8, 20—9, 15

fr. 41 v. H. (S. 66f.)
I 39, 17—40, 9; kürzer wiederholt I 588, 1—10

fr. 80 v. H. (S. 94)
I 221, 12—14

Vielleicht stammen aus diesem Werk (und zwar aus dem vierten Buch) auch folgende (von Harnack nicht aufgenommene) Bruchstücke der Geschichte des Philo Byblius:
I 35, 17—19 (wiederholt I 42, 11—13) und I 35, 19—36, 5 (kürzer wiederholt I 44, 1—3 und 5f.)

De abstinentia

II 5 I 36, 10—37, 6
7 I 37, 8—11; 185, 15—24 (Wiederholung der 37, 8—11 zitierten Stelle nebst dem Rest des Kap.)
11 I 186, 2—4
12 I 186, 6—15
13 I 186, 17 und 19
24 I 186, 21—187, 13
26 I 486, 2—11
27 I 187, 15—19 und I 192, 16—19 (zwei verschiedene Stellen)
34 I 183, 22—184, 5 und 184, 8—14
36 I 188, 22—24
38f. I 210, 16—211, 12
40f. I 211, 14—212, 13
41f. I 212, 15—24
43 I 204, 21—205, 5 und 205, 8—13
52 I 205, 14—22
54—56 I 190, 18—192, 14
58 I 189, 2—5
60 I 187, 21—188, 8
IV 9 I 118, 5—119, 11 und 119, 13—19 (zwei verschiedene Stellen)
11—13 (= Jos. bell. II 119—159) I 486, 16—489, 23
21 I 16, 23—17, 6

De cultu simulacrorum

(alle Bruchstücke, abgesehen von wenigen auch bei Stobaeus und Johannes Lydus zitierten Zeilen, nur durch Eus. erhalten. Den Titel nennt nicht er, sondern Stobaeus)

fr. 1 Bidez (s. zu dieser Stelle) (p. 1*)
I 122, 25—123, 6

fr. 2 B. (p. 2*f.)
I 123, 9—124, 2

fr. 3 B. (p. 3*—7*)
I 126, 3—128, 9

fr. 4 B. (p. 7*)
I 135, 1f.

fr. 5 B. (p. 7*f.)
I 135, 16—20

fr. 6 B. (p. 8*)
I 136, 5—12

fr. 7 B. (p. 9*—11*)
I 136, 19—138, 9

fr. 8 B. (p. 11*—18*)
I 139, 8—142, 20

fr. 10 (sollte 9 heißen) B. (p. 18*—23*)
I 143, 1—146, 2

De philosophia ex oraculis haurienda

(I. Buch:)

fr. (109f. Wolff)
I 177, 4—17

fr. (110 W.) I 178, 2—6 und 8f.

fr. (111—117 W., Verse 1—28)
I 179, 3—180, 15

fr. (118—121 W., Verse 29—31)
I 180, 17—181, 21

fr. (122f. W., Verse 32—38)
I 234, 12—20

fr. (123f. W., Verse 39—47)
I 235, 11—236, 2

fr. (125f. W., Verse 48—50)
I 152, 13—15

fr. (126 W., Verse 51—58)
I 152, 17—153, 4

fr. (127 W., Verse 59—61)
I 153, 6—8

fr. (127 W., Verse 62f.)
I 153, 10f.

fr. (128f. W., Verse 64—74)
I 233, 3—17

fr. (129f. W.)
I 245, 10—17

fr. (130f. W., Verse 75—84)
I 245, 20—246, 12

fr. (131f. W., Verse 85—93)
I 246, 14—247, 5; zum Teil auch I 153, 14—17

fr. (133f. W., Verse 94—101)
I 247, 8—16

fr. (134—137 W., Verse 102—117)
I 248, 10—249, 16

fr. (137 W., Verse 118—121)
I 250, 2—7 (so Wolff, in Wahrheit 2—11)

(II. [nicht I.] Buch:)
fr. (138f. W., Verse 122—127) I 248, 2—8 (so Wolff; in Wahrheit beginnt dieses Fragment bereits 247, 18, wie aus der von mir zitierten Stelle des Joh. Philoponus folgt, der auch das Buch angibt)
(I. Buch:)
fr. (140 W., Verse 128—134) I 496, 1—7
fr. (141 W., Verse 135—140) I 496, 9—20; zum Teil wiederholt II 287, 15—19, aber davor steht noch ein Satz
(II. Buch:)
fr. (147—150 W.) I 213, 19—214, 23
fr. (150 W.) I 215, 3—6
fr. (151 W., Verse 167—173) I 215, 8—16
fr. (152—154 W., Verse 174—181) I 207, 3—15
fr. (154—158 W., Verse 182—201) I 236, 16—238, 11
fr. (159f. W., Verse 202—215) I 238, 13—239, 8
fr. (160 W.) I 239, 10—13
fr. (162f. W., Verse 216—222) I 239, 18—240, 6
fr. (163f. W., Verse 223—230) I 240, 7—18
fr. (164 W.) I 241, 2—4
fr. (165 W., Verse 231f.) I 298, 10—16
fr. (166 W.) I 294, 3—5
fr. (166—168 W., Verse 233—239) I 294, 7—18
fr. (168 W., Verse 240—242) I 294, 20—22
fr. (168 W., Verse 243—247) I 295, 2—6
fr. (168f. W., Verse 258—262 [so Wolff irrtümlich statt 248—252; im folgenden entsprechend]) I 295, 15—22
fr. (169 W.) I 298, 23—25
fr. (170—172 W., Verse 263—285) I 296, 7—297, 8
fr. (172—174 W., Verse 286—299) I 251, 9—23
(III. Buch:)
fr. (175f. W., Verse 300—302) I 299, 2—11
fr. (fehlt bei Wolff) I 299, 13

Epistula ad Anebonem
(*Ἀνεβώ*, aber II 257, 18 anscheinend *Νεκτανεβώ*)
1 (bei: Jamblichi de mysteriis, rec. Parthey, Berolini 1857) II 286, 14—17
4 I 244, 6—10
28—34 I 242, 15—244, 4
28 I 235, 3—7
36—38 I 116, 12—117, 6
47f. II 286, 19—22
48f. I 244, 12—16

Recitatio philologica
fr. 1 I 561, 14—562, 12
fr. 2 I 562, 13—564, 12
fr. 3 I 564, 14—566, 19
fr. 4 I 566, 21—567, 6

Proclus Diadochus

In Platonis Timaeum commentaria
II prooem. (I 207, 20 Diehl) *I 127, 16 (Porph.)*
28c (I 307, 30 D.) *I 126, 16 (Porph.)*
33c (II 82, 16—19 D.) *I 127, 1—4 (Porph.)*

Protagoras

fr. 1 (*Ἀλήθεια ἢ καταβάλλοντες*) Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.[6] II 262f.) II 316, 8f. (Aristocles)
fr. 2 (*Περὶ τοῦ ὄντος*) D.-K. (II 264) I 567, 3 (Porph.)
fr. 4 (*Περὶ θεῶν*) D.-K. (II 265) II 262, 18f.; 315, 20—22 (etwas länger)

Ptolemaeus Megalopolitanus

fr. 1 Jacoby (FGH II B 888) I 91, 9—11 (Cl.)

Ptolemaeus Mendesius

fr. 1 Müller (FHG IV 485) I 598, 15f. (Tat.)

Sanchuniathon

s. unter Philo Byblius, Hist. Phoen.

Severus (*Σευῆρος*)

(*Περὶ ψυχῆς*, das einzige Fragment, nur durch Eus. erhalten)
fr. (Mullach, FPhG III 204f.) II 239, 9—240, 16

Sextus Empiricus

Pyrrhoneae hypotyposes

I 220 (ohne Nennung des Namens und Werkes) II 268, 8—10

Sibyllina

s. unter Oracula Sibyllina

Simonides Amorginus

(besser Semonides)

fr. 1, 20f. Diehl (Anth. lyr.³ III 50f.) II 353, 17 (Attic.)

fr. 6 D. (Anth. lyr.³ III 52) (ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ, Hes. op. 702f. nachgebildet) I 565, 7f. (Porph.)

Solon

fr. 17 Diehl (Anth. lyr.³ I 37) II 225, 6 (Cl.)

Sophocles

fr. 1025 (zweifelhaft) Nauck (TGF² 358) II 214, 21—215, 7 (Cl.)

fr. 1026 (zweifelhaft) N. (TGF² 359) II 213, 19—22, 24f. und 214, 1—3 (Cl.)

fr. 1027 („ἡ τραγωδία", Fälschung) N. (TGF² 360) II 220, 2—6 und 8—12 (Cl.)

fr. 1028 (Fälschung) N. (TGF² 360) II 224, 9f. (Cl.)

Stephanus Byzantius

s. v. Θάσος I 314, 5f. (Oenom.)

s.v. Κάρυστος I 313, 14 (Oenom.)

Holsten zu Steph. Byz.:

p. 11 (II 25 Dindorf) I 540, 9 (Alex. Polyh.)

p. 16 (II 36 D.) I 539, 8 (Alex. Polyh.)

p. 133b (II 283 D.) I 279, 6 (Oenom.)

p. 275b (II 578 D.) I 258, 12 (Oenom.)

p. 310 (II 650 D.) I 340, 9 (Bardes.)

Stobaeus

Eclogae

I 1, 23 I 126, 7—127, 16 (Porph.)

1, 25 I 127, 17f. (Porph.)

3, 34 II 223, 9—11 (Cl.)

12, 2a II 51, 18—52, 9 (Arius Did.)

25, 2 I 145, 19 (Porph.)

26, 1e II 402, 19 (Pseud.-Plut.)

26, 4 II 416, 15f. (Pseud.-Plut.)

II 1, 8 II 224, 21f. (Cl.)

1, 29 II 290, 19—291, 14 (Pseud.-Xenoph.)

1, 33 II 211, 17—20 (Cl.)

III 21, 24 II 59, 11—18 (Plat.)

IV 22, 59 I 278, 1f. (Oenom.)

Stoicorum veterum fragmenta

(colleg. I. ab Arnim)

II 917 I 309, 26—28

1032 I 129, 7—9

S. auch unter Chrysippus

Suidas

s. v. Οὐδέν (III 579, 1ff. Adler) I 149, 8f.

Syriae mensor

s. unter Alexander Polyhistor

Tatianus

Oratio ad Graecos

31 I 595, 20—597, 5

36—42 I 597, 7—601, 24

39 I 602, 18 (Cl.)

Thearidas

(Περὶ φύσεως)

fr. II 226, 23f. (Cl.)

Theocritus Chius

(das einzige Fragment)

Diehl (Anth. lyr³ I 127) II 348, 23—349, 2 (Aristocles)

Theodectes

fr. 1 (Ἀλκμαίων) Nauck (TGF² 801) I 565, 16—18 (Porph.)

Theodoretus

Graecarum affectionum curatio (rec. Raeder) schreibt die P. E. aus, ohne sie öfter als einmal (II 97) zu nennen:

I 32 II 97, 22f.

35 II 97, 9—14

37 II 120, 14—17

38 (und XII 28) II 121, 10—14

39 II 123, 8—11

42 I 496, 9—12; II 287, 15—19

48 II 286, 14—17 und 19—21 sowie 287, 6

51 I 570, 26—571, 5
59 (und III 34)
I 96, 17—97, 1; II 165, 18—166, 4; 229, 24—230, 2
67 II 87, 12—15
69 II 88, 21f.
70 II 216, 3f.
77 II 211, 17f.
83 II 178, 18—20
86 (und 115)
I 122, 25; 146, 8; II 191, 19
115 II 96, 13—17

II 7 I 97, 13ff.
14 II 264, 12—24
15 II 265, 8—10
17 II 265, 20—266, 3
18 II 266, 15—21
20 II 312, 14f. und 17
24 (und XII 70)
II 291, 12—14
27 (und III 7)
I 37, 15—18
30 II 192, 8—10 und 193, 6
31 II 193, 15—194, 4; 221, 15—21
33 II 24, 19—22
34 II 25, 9—14
36 II 180, 11—16
37 II 181, 1f.
40 II 32, 23—33, 3
44f. I 39, 17—40, 7; 588, 1—10
71 II 37, 18—20; 207, 12—15
77 II 37, 8—12
78 II 46, 11—14
80 II 198, 20—23
81 II 41, 7f.
82 II 39, 11—13
83 II 39, 17—20
88 II 45, 3—10
95 I 23, 19—22
97 (und III 6 und 23)
I 34, 20ff.
108 I 30, 8; II 30, 15f.; 214, 13; 216, 6f.
113 II 262, 18f.; 315, 20f.
114 I 493, 19f.; II 28, 10f.

III 6 s. unter II 97
7 s. unter II 27
23 s. unter II 97
34 s. unter I 59
38—41 (und II 7)
I 97, 13—98, 15
38 II 168, 1—6
39f. II 168, 8—18
41 II 169, 1—4
44 I 111, 4—17
45 I 136, 5—8 und 23f. sowie 140, 19f.
46 I 145, 16—146, 2
47 I 99, 18—21
54 I 101, 19—102, 5 (= 105, 2—9); 105, 15—106, 5
55 II 167, 2—4
56 I 230, 7—11
57 I 231, 15—20
58 I 119, 2—5
60 I 212, 15—23
62 I 213, 19—214, 2
63 I 215, 3—6
66—68 I 242, 15—243, 11 (z. T. auch I 235, 3—7)
68 I 244, 14—16
70 II 69, 12—14; 243, 3—5; 360, 10f.
72 II 212, 11—18
85 I 118, 15—18
97 (und IX 33)
I 337, 24—338, 1
103 II 57, 6—11; 200, 21—201, 4
106 II 201, 6f.

IV 7 (und II 108)
I 30, 8; II 214, 13
26 II 289, 23—290, 4
27—29 II 422, 20—423, 16 (z. T. auch I 32, 20—24 und 33, 2—10)
33 II 47, 9—12
36 II 48, 1—4
37f. II 66, 20—67, 3
39 II 67, 14—17; 242, 2—5
40 I 318, 6f.
42 II 68, 9f. und 12 sowie 69, 1 (auch 241, 17) und 6f.
43 II 70, 2—6
44 II 72, 14—20
49 II 32, 13—15
V 7 II 334, 17 und 19
16 II 425, 1
25 II 384, 7—9
26 II 385, 9—12
27 II 386, 17—19
29 II 117, 14—17
30 II 118, 6—10
32 II 159, 24—160, 2 und 160, 10—14
34f. II 169, 16—170, 7
36 II 170, 23—171, 6
39 II 5 , 5—9
40f. II 60, 1—11
42 II 61, 9f. und 16—18
43 II 61, 26—62, 6
VI 8 I 313, 1—7
9 I 316, 2—8

10 I 316, 10—13
11f. I 323, 9—18
12 II 380, 10—12
16 II 224, 5—7
22 II 205, 18f.
23 II 219, 1—6 und 9f.
25 II 205, 21—24
26 II 33, 6—16
28 II 93, 10—21 (z. T. auch II 238, 8—12)
32 II 150, 12—14 und 151, 1—4
33 II 152, 28—153, 2
34 II 105, 16—106, 4
35 II 111, 23—112, 11
36 II 112, 14—16
42 II 123, 5—7
43 II 153, 11—15
44 II 154, 12—15
45 II 158, 2—7
46 II 158, 8f. und 22—159, 2
47 II 161, 5—10
58 II 357, 2f.
VII 38 I 36, 10—21
39 I 37, 8—11; 185, 15—18
40 I 186, 2—4
41 I 186, 6f. und 17 sowie 190, 19—191, 2
42 I 191, 3—10 und 14—21 sowie 192, 3—14
43 I 193, 17f.
46 II 214, 21—215, 7
VIII 13 II 121, 19—24
16f. I 72, 16—73, 7
26f. (und X 38) I 284, 16—285, 10
28 I 92, 2—10
30 I 90, 18—91, 9
34 (und XII 51) II 347, 21—348, 8
46 II 189, 16f. und 24—190, 3
50 II 211, 12f.
51 II 89, 19—90, 1
53 II 186, 15—18
54 II 187, 2f. und 11f.
IX 10 (und X 33) I 274, 5—10
33 (s. auch III 97) I 16, 8—21
35f. I 16, 23—17, 6
38 II 245, 14—16
39 II 246, 12—15
41 II 248, 8—10
42 II 248, 13—16
44 II 248, 20—22
45 (und 47) II 249, 2—9
50 II 249, 18—20
51 II 249, 22f. und 250, 2—4
53f. II 251, 16—20
X 6 I 227, 13—18
8 I 227, 24—228, 6
10 I 252, 3—8
11 I 298, 23—25
13 I 294, 3—5
14 I 179, 7—180, 15
15 I 182, 7—20
16 I 204, 21—205, 1
17 I 207, 3—15
18 I 177, 6—8
19 I 170, 18—20
20 I 170, 25—171, 5
22 I 237, 12f. und 15f. sowie 238, 11 und 239, 20
24 I 255, 25—256, 15
25 I 257, 21—258, 17
26 I 259, 13—260, 12
28—32 I 265, 20—267, 3
33 (s. auch IX 10) I 269, 13—271, 13
35 I 277, 15—17
36f. I 280, 11—19 sowie 281, 4f. und 15
38 s. unter VIII 26f.
39 I 289, 2f.
40 I 295, 23—297, 8
XI 18 II 199, 12—15
19f. II 78, 21—79, 13
22 II 79, 21—80, 6
24 II 80, 13—21
25 II 91, 21—92, 2; 238, 5—8
26 II 92, 4—8
28 II 94, 15—23
29f. II 95, 4—20
31 II 185, 10—12
32 II 188, 2—5
35 II 235, 4—9
40 II 235, 19—236, 2
43f. II 73, 15—74, 7
46 II 74, 11—17
XII 21 II 122, 22—123, 1
24f. II 119, 25—120, 11; 203, 22—204, 8
28 s. unter I 38
30f. II 99, 1—9
34 II 127, 17—22
40 II 94, 9—13
41 II 95, 20—23
42 II 181, 26—182, 13
47 II 378, 7f.
51 s. unter VIII 34
52 II 349, 24—26
70 s. unter II 24
96 I 221, 12—14

Theodotus
s. unter Alexander Polyhistor

Theognis
1, 77f. Diehl (Anth. lyr.³ II 7)
II 88, 21f. (Plat.)

Theophilus
s. unter Alexander Polyhistor

Theopompus
(*Ἑλληνικαὶ ἱστορίαι*)
fr. 21 Jacoby (FGH II B 538f.)
I 563, 9—18 (Porph.)
(*Φιλιππικά*)
fr. 70 J. (FGH II B 549f.)
I 562, 14 (Porph.)
fr. 102 J. (FGH II B 558)
I 562, 5f. (Porph.)
fr. 345 J. (FGH II B 608)
I 562, 6—8 (Porph.)

Timaeus Locrus
fr. (nicht feststellbar)
II 216, 6f. (Cl.)

Timo
fr. 8 Diels (Poët. philos. fragmenta 186)
II 309, 21 (Aristocles)
fr. 9 D. (ebd. 186)
II 310, 7—10 (Aristocles)
fr. 10 D. (ebd. 187)
II 312, 14f. (Aristocles)
fr. 11 D. (ebd. 187)
II 312, 17 (Aristocles)
fr. 21 D. (ebd. 189)
II 425, 7—10
fr. 22 D. (ebd. 189)
II 425, 1—3
fr. 31 D. (ebd. 192)
II 272, 3f. (Numen.)

Timochares
s. unter Alexander Polyhistor

Tragica adespota
fr. 157 Nauck (TGF² 872)
II 424, 5
fr. 323 N. (TGF² 900)
II 272, 18 (Numen.)
fr. 421 N. (TGF² 920f.) (unter Versen des Diphilus [Philemo?])
II 219, 4 (Cl.)
Ein bei Nauck fehlender Vers:
I 91, 13 (Cl.)

Tyrtaeus
fr. 9, 1 Diehl (Anth. lyr.³ I 15)
II 111, 14 und 16 (Plat.)
fr. 9, 4 D. (ebd. I 16)
II 111, 21f. (Plat.)
fr. 9, 6 D. (ebd. I 16)
II 111, 12f. (Plat.)
fr. 9, 11 D. (ebd. I 16)
II 111, 21 (Plat.)
fr. 9, 12 D. (ebd. I 16)
II 111, 18 und 20 (Plat.)
fr. 9, 15ff. D. (ebd. I 16f.)
II 89, 1ff. (Plat.)

Xenocrates
fr. 18 Heinze II 216, 12 (Cl.)

Xenophanes
fr. 14 Diels-Kranz (Fragm. d. Vorsokr.⁶ I 132)
II 212, 11f. (Cl.)
fr. 15 D.-K. (ebd. I 132f.)
II 212, 14—18 (Cl.)
fr. 23 D.-K. (ebd. I 135)
II 212, 8f. (Cl.)

Xenophon
Historia Graeca
IV 1, 29—39 (Anspielung)
I 563, 13 (Porph.)
Memorabilia Socratis
I 1, 11—16 II 422, 20—423, 25
1, 11 I 32, 20—24
1, 13f. I 33, 2—10
IV 3, 14 II 211, 17—20 (Cl.)
7, 2—8 II 289, 2—290, 14

Pseudo-Xenophon
Ausspruch über Gott
bei Stobaeus ecl. II 1, 33
II 211, 17—20 (Cl.)
Epistula ad Aeschinem
(Hercher, Epistolographi Graeci 788)
II 290, 19—291, 14

Zenobius
II 1 (Leutsch-Schneidewin, Paroemiographi Graeci I 32)
II 40, 16 (Numen.)
V 40 (ebd. I 137)
I 149, 8f.
VI 38 (ebd. I 172)
I 558, 7f.

Zoroastres
fr. O 11 Bidez-Cumont (Les mages hellénisés II 157)
I 53, 19—54, 1 (Philo Bybl.)
fr. O 12 B.-C. (ebd. II 158)
II 208, 6f. (Cl.)

4. Eusebius

Was seine eigenen Werke betrifft, so nennt er in der P. E. nur seine Chronik, aus der er die unten angeführten Abschnitte genommen hat (aber nur im Auszug) und die (verlorene) Schrift „Über den Kinderreichtum der Männer der Vorzeit“. In der Demonstratio evang. beruft er sich mehrmals auf die P. E. (aber ohne Zitate).

Alle im folgenden angeführten Stellen (außer denen der Chronik) dienen nur zum Beleg für dem Sinne oder dem Wortlaute nach ähnliche Stellen der P. E.

Chronik

(I. Buch: *Χρονογραφία*; II. Buch: *Χρονικοὶ κανόνες*; letztere nennt Eus. I 587, 16f.)

Ausgaben von Schoene und Karst, für die Chronik des Hieronymus von Helm und von Fotheringham

I. Buch:

S. 12, 10—14 Karst
I 500, 15—18

II. Buch:

Daraus stammen I 585, 5—587, 15 und 589, 2—590, 12, aber nicht als Zitat, sondern *ἐπιτόμως* (s. zu I 585, 5ff.). Außerdem sind zu vergleichen:

S. 8a 3—19 Helm (beim Armenier ist der Anfang des Kanons samt der Vorrede des Eusebius ausgefallen) — I 589, 7—9
S. 10a 18—13b 12 Helm — I 585, 6—587, 7
S. 12a 24—b 6 Helm — I 589, 24—590, 2
S. 14a 14—b 12 Helm — I 585, 6—587, 7
S. 15a 19 Helm — I 589, 9f.

S. 20 Helm	I 587, 11ff. und I 503, 3—5
S. 27 H.	I 589, 19f.
S. 37 H.	I 125, 3f.
S. 44 H.	I 124, 13f.
S. 46—102 H.	I 609, 18—611, 14
S. 122 H.	II 267, 12f.
S. 129 H.	I 420, 24—28 und II 191, 5ff.
S. 130 H.	II 267, 23f.
S. 132 H.	I 167, 19
S. 139 H.	I 390, 9—11
S. 151 H.	I 167, 15ff.
S. 155 H.	I 167, 20f.
S. 186 H.	I 168, 1
S. 195 H.	I 168, 1f.
S. 208 H.	I 168, 2

Abweichungen von der Chronik:
s. zu I 585, 5ff.; 610, 1—8; 610, 15—611, 6; 613, 6f.

Demonstratio evangelica

(*Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξις*)

Ausgabe von Heikel

(* bedeutet: Eus. nennt dort die P. E.)

I prooem. 1*	I 5, 5
1, 7	I 13, 16ff.
1, 12 und 15*	I 7, 23ff.
1, 15—19	II 344, 19—24
1, 17* und 2, 1*	I 8, 20ff.
2, 14	I 16, 8—21
10, 2	I 36, 12ff.
III 3, 6*	die Bücher IX—XIII
3, 6	I 496, 14f.
3, 10	I 183, 22—184, 5
3, 11	I 184, 20—185, 8
3, 19*	I 201, 16ff.
4, 39	II 202, 15f.
IV 9	I 222, 23
10, 1—3	I 189, 9ff.
10, 1f.	I 16, 8—21
V prooem. 6*	I 161, 6—162, 16
pr. 10	I 284, 13—285, 2
pr. 18f.*	I 190, 18—192, 19
VI 20, 9	I 22, 25ff.

Eclogae propheticae

(*Αἱ περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητικαὶ ἐκλογαί*)

Ausgabe von Gaisford, Oxford 1842

I 2, 3, 7, 11 und 12	II 19, 5ff.
5	I 388, 16—19
17	I 391, 12f.
II 3	II 209, 15f. (im Gegensatz zu der hier von Cl. gebotenen Auslegung)
4	II 15, 19f. (eine andere Auslegung)
13	I 7, 7—10
15	I 388, 1
16	I 394, 5—18

III 1 I 391, 11
IV 8 I 388, 19—21
19 II 52, 22—53, 1
20 I 208, 23f.
31 I 208, 23f.

Historia ecclesiastica
(*Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία*)

Ausgabe von Schwartz

VIII 13, 7 und IX 6, 2
I 5, 5

Laus Constantini
(*Εἰς Κωνσταντῖνον τὸν βασιλέα τριακονταετηρικός*)

Ausgabe von Heikel

9, 5 I 6, 25
13, 2 I 95, 10
13, 7—10 I 190, 18—192, 19
13, 14 I 16, 8—21
16, 2f. I 14, 19ff.; 220, 6—13
16, 9 I 16, 8—21
16, 10 I 190, 18—192, 19
17, 4 I 220, 13—221, 3
17, 6 II 219, 4

Oratio Constantini ad sanctorum coetum
(*Βασιλέως Κωνσταντίνου λόγος ὃν ἔγραψε τῷ τῶν ἁγίων συλλόγῳ*)

Ausgabe von Heikel

6, 3 I 12, 8
16 I 14, 19ff.

Praeparatio evangelica
(*Εὐαγγελικὴ προπαρασκευή*)

Ankündigungen, Rückblicke, Wiederholungen

I 5, 13 II 105, 21 (Plat.)
9, 18—20 II 426, 10—12
14, 19ff. I 219, 11ff.
16, 8ff. I 337, 24 (Bard.); 342, 23—343, 7
19, 21—20, 22
II 88, 4—8
32, 20—24 (Xenoph.) =
II 422, 20—423, 1
33, 2—10 (Xenoph.) =
II 423, 5—16
34, 11: Ankündigung von
II 296, 14ff.
35, 17—19 (Philo Bybl.) =
I 42, 11—13
35, 19—36, 5 (Philo Bybl.) =
I 44, 1—3 und 5f.
36, 6: Ankündigung von
I 44, 1ff.
37, 8—11 (Porph.) =
I 185, 15—18
37, 15—17 (Plat.) =
I 111, 1—3; 130, 10—12
39, 17—40, 7 (Porph.) =
I 588, 1—10
41, 4f. (Philo Bybl.)
I 46, 10f.
41, 9—12 (Philo Bybl.)
I 51, 9
43, 8 (Philo Bybl.)
I 143, 5ff.
48, 16—19 (Philo Bybl.)
I 134, 2f. (Rückblick)
49, 18f. (Philo Bybl.)
I 52, 3ff.
51, 22—52, 6 (Philo Bybl.) =
I 192, 22—193, 7
54, 8—17 =
I 57, 2—10
54, 17—19 =
I 57, 15—17
54, 19f. = I 57, 18f.
58, 19—24
I 134, 4f.
63, 6ff. I 95, 6
67, 9: Ankündigung von
I 586, 22—587, 7
82, 10—83, 8 (Cl.)
I 105, 18f. (Rückblick)
88, 12ff. und 89, 7ff.: Rückblick auf das im 1. und 2. Buch bisher Gesagte
89, 7ff. I 93, 23
89, 22ff. I 93, 13
96, 6f. I 98, 15 (Plat.)
96, 17—97, 6 (Plat.) =
II 165, 18—166, 8; 229, 24—230, 6
97, 13—98, 15 (Plat.) =
II 168, 1—169, 4; z. T. auch 231, 23—25
101, 19—102, 5 =
105, 2—9
109, 19f. I 147, 19
116, 12ff. (Porph.)
I 130, 12—16 (Rückblick)
119, 4—6 (Porph.)
I 145, 8—12
126, 12—14 (Porph.)
II 224, 12—14 (Cl.)
126, 14 und 22 sowie 127, 8 und 9f. (Porph.)
I 130, 23f.
126, 17f. (Porph.)
I 130, 22f.

127, 1—4 (Porph.) I 135, 10—13
127, 9, 11 und 1 (Porph.) I 131, 1f.
127, 15 (Porph.) II 220, 14 (Cl.)
127, 17 (Porph.) = I 129, 17
127, 19—128, 2 (Porph.) I 132, 25—133, 3
133, 24f. I 147, 20f.
136, 7f. (Porph.) I 147, 22f.
136, 10 (Porph.) I 136, 15f.
153, 14—17 (Porph.) = I 247, 2—5
166, 13 (Ankündigung) I 265, 20ff.
166, 13f. (Ankündigung) I 272, 7ff.
166, 14f. (Ankünd.) I 277, 6ff.
166, 15f. (Ankünd.) I 262, 10ff.
166, 16f. (Ankünd.) I 263, 19ff.
166, 21f. (Ankünd.) I 257, 21ff.
178, 8 (Porph.) I 234, 2f.
179, 7ff. (Porph.) I 188, 13f.
202, 12ff. I 220, 1 (Rückblick)
204, 21—205, 2 (Porph.) I 207, 17—19
205, 1f. (Porph.) I 209, 17
222, 23 (Ankünd.) I 395, 15—397, 15
224, 8 (Rückblick) I 161ff.
232, 6 (Ankünd.) I 252, 18—255, 8
235, 3—7 (Porph.) = I 242, 15—19 (länger)
236, 16 (Porph.) I 241, 9
260, 16 (Oenom.) I 284, 16f.
266, 12f. (Oenom.) II 226, 17—21 (Cl.)
290, 13—15 I 293, 11f.
371, 4—372, 7 II 15, 1—26
373, 19—25 II 20, 1—12
374, 24—375, 11 II 18, 8—13
386, 11ff. II 53, 1f. (Rückblick)
461, 7 (Rückblick auf das 7. Buch)
485, 15f. (Rückblick auf das 8. Buch)
493, 11—18 (Cl.) = II 190, 18—191, 4 (Aristob.)
493, 19f. (Cl.) = II 28, 10f.
496, 9—12 (Porph.) = II 287, 15—19 (länger)
558, 1f. Ankündigung der Bücher XI bis XIII
569, 19f. (Ankünd.) I 590, 2—12
571, 2: Rückblick auf I 570, 10
573, 6f. Ankündigung des Buches XI
574, 11—575, 14 II 18, 16—19, 2
612, 4f. = II 296, 19—21
II 24, 2ff. II 267, 6f.
37, 1 (Rückblick) I 386, 8—391, 5
37, 18—20 (Plat.) = II 207, 12—15 (Plat. bei Cl.)
39, 22f. (Plot.) II 46, 12—14 (ausführlicher) und 207, 17f. (Cl.)
56, 4—20 (Cl.) = II 201, 14—202, 6 (Cl.)
57, 6—11 (Plat.) = II 147, 5—10 (Plat.) und 200, 21—201, 4 (Cl.)
57, 13—17 (Plat.) = II 201, 11—13 (Cl.)
67, 14—17 (Plat.) = II 242, 2—5 (länger)
69, 1—4 (Plat.) = II 241, 17—21
69, 9 (Plat.) = II 207, 16 (Cl.) und 243, 1
69, 9f. und 11—15 (Plat.) = II 243, 1—6
79, 14—24 (Plat.) = II 237, 15—23
81, 16f. Ankündigung des Buches XII
91, 21—92, 2 (Plat.) = II 238, 5—8
93, 17—23 (Plat.) = II 238, 8—14
119, 25—120, 11 (Plat.) = II 203, 22—204, 8 (Cl.)

132, 13—17 (Plat.) = II 203, 11—14 (Cl.)
192, 4—7 (Aristob.) = II 221, 1—4 (Cl.)
193, 9—13 (Aristob.) = II 221, 8—12 (Cl.)
193, 15—194, 4 (Aristob.) = II 221, 15—21 (Cl.)
193, 17—194, 1 und 193, 16 (Aristob.) = II 223, 13f. (Cl.)
194, 7f. (Aristob.) = II 221, 22f. (Cl.)
194, 12—17 (Arat. bei Aristob.) = II 206, 2—12 (Cl.)
196, 13 und 15 (Aristob.) = II 210, 10 und 12 (Cl.)
196, 17 (Aristob.) = II 210, 14 (Cl.)
197, 2 (Aristob.) = II 210, 18 (Cl.)
197, 4 (Aristob.) = II 210, 20 (Cl.)
197, 8, 10, 12 und 14f. (Aristob.) = II 210, 22 und 211, 2, 4 und 6f. (Cl.)
262, 18f. = II 315, 20f.
288, 8 II 293, 19—303, 9
331, 4 Ankünd. des baldigen Abschlusses des XIV. Buches
338, 2ff. Inhaltsangabe des XV. Buches
343, 3—344, 24 Rekapitulation der Bücher I bis XIV
345, 4—6 (Ankünd. des Abschlusses) II 426, 5f.
S. auch das Namen- und Sachregister

Theophania

(*Θεοφάνεια*)

Ausgabe von Greßmann

I 1 I 366, 10—13
31f. I 146, 18—147, 2
38 II 203, 9—14
42 I 37, 21ff.
47 I 399, 14—17
64 I 300, 9—12
II 14 I 199, 18—25
19 I 572, 15—573, 5
21 II 383, 7—9
27 II 37, 8—12
29 II 37, 15—21
31 I 96, 17—97, 6; II 165, 18—166, 8; 229, 24—230, 6
33 II 24, 19—22
36 II 186, 16—18 und 187, 2f.
41 II 229, 8f.
44 II 33, 6—8 und 234, 19f.
45 II 66, 20—67, 1; 241, 16—19; 242, 2—5; 243, 1—4
47 II 274, 15—21
48 II 266, 15f.
54—64 I 190, 18—192, 19
64 I 195, 8—196, 6 und 198, 13—24
69 I 284, 16f.
81 I 16, 8—21
III 13 I 78, 19—79, 1
16 I 202, 24
20 I 220, 13—221, 3
23 II 219, 4
V 3 I 496, 14f.

Vita Constantini

(*Εἰς τὸν βίον τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου βασιλέως*)

Ausgabe von Heikel

I 8, 4 I 6, 25
IV 42 I 12, 8

Eine verlorene Schrift: *Περὶ τῆς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πολυπαιδίας*

I 375, 16

Anspielung auf ein verlorenes Werk (Demonstratio ecclesiastica?)

I 13, 3—6

II. Namen- und Sachregister

Bekannte Namen von griechischen Göttern, von Personen (wie Homer, Plato u. dgl.), von Städten und von Völkern (wie Athener, Ägypter, Hellenen u. dgl.) sind hier nur mit den Stellen angeführt, an denen etwas Bemerkenswertes über sie berichtet wird. Wo kein Autor beigefügt oder angeführt wird, spricht Eusebius in eigener Person.

Aaron: I 512, 6 (Demetr. — Alex. Polyh.); 521, 19 (Artapan. — Alex. Polyh.); 522, 14 (ders.); 528, 17 (Demetr. — Alex. Polyh.); 531, 6 (Ezech. — Alex. Polyh.); II 116, 9 (Lev)

Abai: das dortige Heiligtum zugleich mit dem Tempelräuber Phayllos verbrannt I 471, 4 (Philo Jud.)

Abas: König von Argos I 598, 23 (Tat.)

Abel: = *Trauer* II 17, 14

Abelbalos: s. Abibalos

Abgaros: König von Osroëne, verbot Selbstentmannung zu Ehren der Rhea I 342, 21 (Bardes.)

Abia: jüdischer König I 610, 11

Abibalos (so Hs. A, Abelbalos die übrigen Hss.): König der Berytier I 39, 19 (Porph. nach Philo Bybl.) = 588, 3 (ders.)

Abimelech: jüdischer Richter I 610, 4

Aboriginer: italischer Stamm I 195, 8 (Dion. Hal.)

Abraham (*Ἀβραάμ*, *Ἀβραάμης*, *Ἀβράαμος*): Name = *Vaters Freund* I 505, 9 (Molo — Alex. Polyh.); = *πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν* II 17, 22f. (Gen); ursprünglich *Ἄβραμ* = *πατὴρ μετέωρος* II 17, 19; 505 Jahre vor Moses I 587, 9; Zeitgenosse von Ninos, Semiramis, Zoroaster 587, 15; Nachkomme des Heber I 368, 25; führte die Beschneidung ein 374, 9 (vgl. 506, 3f.); von Berossos, Hekataios, Nikolaos von Dam. erwähnt I 501, 6—15 (Jos.); lehrte die Ägypter die Arithmetik 502, 8 (ders.); Erfinder der Astrologie 503, 5 (Eupolem. — Alex. Polyh.); half den Phönikern gegen die Armenier 503, 11 (ders.); lehrte die Ägypter die Astrologie 503, 24 (ders.) und 504, 14 (Artapan. — Alex. Polyh.); stammte von Riesen in Babylonien 504, 18 (ders.); hatte von einer Ägypterin zwölf Söhne, die die ersten Könige Arabiens wurden, von einer Einheimischen einen Sohn Gelos (= Isaak), der selbst zwölf Söhne bekam 505, 11ff. (Molo — Alex. Polyh.); Opferung des Isaak 507, 1—3 (Dichter Philo — Alex. Polyh.); Auswanderung nach Chanaan 511, 9 (Demetr. — Alex. Polyh.); verwaltete und vermaß Ägypten 517, 1 (Artapan. — Alex. Polyh.); 517, 19 (Dichter Philo — Alex. Polyh.); 519, 9 (Artapan. — Alex. Polyh.); 528, 6. 7. 10. 11. 16. 17 (Demetr. — Alex. Polyh.); 530, 24 (Ezech. — Alex. Polyh.); 594, 19 (Afr.); 609, 16; II 189, 10; gemeint 193, 9 (Orph. — Aristob.); 214, 19 (*Ἄβραμος*: Hecat. Abd. bei Clem.); 221, 6 (Clem.)

Abydos: Stadt in Ägypten, *τὸ ἐν Ἀ. ἀπόρρητον* I 243, 6 (Porph.)

Achaz: jüdischer König I 610, 15

Acheloos: = Naturkraft der Trinkwässer I 139, 9 (Porph.)

Acheron: Unterweltsstrom und -see II 79, 17 (Plat.) = 237, 16 (ders.); 197, 4 (Aristob.); 200, 1 (Clem.)

Ackerbau: von Osiris aufgebracht I 59, 15 (Diod.)

Adam: = *Mensch* schlechthin, *Erdgeborener* (zum Unterschied von Enos) I 371, 17 und II 14, 19. 20 (Gen) und 15, 1. 3. 4. 7. 10; I 511, 16 (Demetr. — Alex. Polyh.); II 15, 25f.; 58, 8 (Dtn); 101, 9. 12 (Gen)
Adeimantos: Gesprächsperson bei Plato I 97, 20 (= II 168, 9); II 169, 10; 172, 3
Adespota: namenlose Werke, in denen von Abraham die Rede war I 504, 18 (Artapan. — Alex. Polyh.)
Admetos: I 606, 1 (Clem.)
Adodos: Götterkönig der Phöniker I 49, 12 (Philo Bybl.)
Adonis: Symbol der Fruchtreife I 137, 9. 13 (Porph.); 138, 5 (ders.); 148, 14
Adrasteia: = κόσμος (stoisch) II 380, 10 (Ar. Didym.)
Adrastos: I 317, 23. 25. 26 (Oenom.)
Afrika: I 202, 8. 18 (hier Ἀφρική von Λιβύη geschieden); nach Aphra und Apher, Söhnen Abrahams, benannt I 507, 15 (Cleodem. — Alex. Polyh. — Jos.)
Afrikanos: Anlage seiner Χρονογραφίαι I 591, 10—17 (Afr.). S. das Stellenregister
Agamemnon: I 597, 8 (Tat.); 599, 2 (ders.); 604, 1 (Clem.); II 17, 2 (Etymologie nach Plat.); 174, 2 (Plat.); 236, 13 (ders.); 301, 6 (Pseud.-Plut.)
Agathokles: Tyrann von Syrakus, eine List von ihm II 276, 19 (Numen.)
Agathos Daimon: ägyptisch-phönizischer Gott in Schlangengestalt I 53, 4. 18 (Philo Bibl.)
Agenor: I 568, 8
Agesarchos: Vater des Schriftstellers Ptolemaios I 91, 9 (Clem.)
Agesilaos: I 563, 11 (Porph.)
Aggaios: einer der drei letzten jüdischen Propheten I 611, 13
Agis: Historiker I 604, 3 (Clem., dessen Hs. Aigias hat)
Agnis: Phryger, erfand das Trichord und die diatonische Harmonie I 577, 6 (Clem., der Hyagnis hat)
Agraulos: Tochter des Kekrops und der Agraulis, ihr zu Ehren Menschenopfer auf Salamis I 191, 5 (Porph.)
Agreus, Agros, Agru Heros = Agrotes: phönizische Götter I 45, 14 (Philo Bybl.); 46, 2. 3 (ders.); 50, 1 (ders.)
Ägypten, Ägypter, ägyptisch: sie und die Phöniker die ersten Sternanbeter I 22, 25; 23, 19; 34, 20 (Diod.); 35, 14 (ders.); brachten die ersten Opfer, und zwar vegetabilische, dar 36, 12ff. (Porph.), s. auch 496, 11 (Porph.) = II 287, 17 (ders.); I 50, 13 (Philo Bybl.); Verehrung der Schlange 52, 13 (ders.), als Symboles der Welt 53, 14 (ders.); nach ihrer Ansicht lebten die ersten Menschen in Ä. 58, 16 (Diod.); die Götter ursprünglich Menschen 58, 19 (ders.); Geschwisterehe 63, 2 (ders.); Gründe der Darstellung äg. Götter in Tiergestalt 63, 6 (ders.); dieser Tierkult ein politisches Mittel der Könige 65, 7 (ders.); ihre Religion ἀσχήμων ἀθεότης 66, 12; was ihre Götter wirklich und was sie allegorisch bedeuten 111, 5. 7. 13; 111, 20 (Diod.); 114, 17ff. (Plut.); 116, 13ff. (Chaeremo — Porph.); 118, 5ff. (Porph.); 145, 9ff. (ders.); im Dorf Anabis ein Mensch als Gott verehrt 119, 4 (Porph.) und 145, 9 (ders.); Verehrung des Käfers und anderer Tiere 119, 13 (ders.) und 445, 14 (Aristeas); gegen diesen Götterglauben Eus. 120, 2ff.; die meisten Äg. bereits Christen 120, 23; Form ihrer Götterbilder 143, 1ff. (Porph.); Gaueinteilung 118, 15 (ders.); Magusäer (Perser) in Äg. 338, 6 (Bardes.); lernten Arithmetik und Astrologie von Abraham 502, 9 (Jos.) und 503, 24 (Eupolem. — Alex. Polyh.); Mestraeim ihr Stammvater 504, 6 (ders.); ihr Land von Abraham vermessen 517, 3f. (Artapan. — Alex. Polyh.); ursprünglich unter der Herrschaft mehrerer Könige 519, 15 (ders.); die Juden bei den Äg. 519, 11ff. (ders.); Bedrückung und Auszug der Juden 525, 3ff. (Ezech. — Alex. Polyh.); 528, 2ff. (Demetr. — Alex. Polyh.); 529, 5ff. (Ezech. — Alex. Polyh.); dieser Auszug zur Zeit des Ogyges 593, 2ff. (Afr.); 594, 8 (ders.); 595, 9 (ders.); zur Zeit des Amosis 598, 13 (Ptolem. Mendes. — Tat.); 602, 13 und 603, 3 (Clem.); Geschenke Salomons an den König der Äg. 544, 13 (Eupolem. — Alex. Polyh.); ihre Erfindungen 575, 23 und 576, 6 (Clem.); älteste Überlieferung bei ihnen, den Chaldäern

und Phönikern 578, 17 (Jos.); Hykussos in Äg. 607, 9 (Maneth. — Jos.); Einbalsamierung II 61, 24 (Plat.); ihre genauen chronologischen *ἀναγραφαί* I 598, 11 (Tat.). *Αἰγυπτιακοὶ λόγοι* I 106, 14 (Plut.). S. auch unter Phöniker
Aiakide: Kypselos I 288, 8 (Oenom.)
Aiakos: erflehte durch ein Gebet Regen wie Samuel I 560, 21 (Clem.); Totenrichter II 94, 23 (Plat.) und 188, 20 (ders.); Sohn der Aigina 95, 12 (ders.)
Aialon: jüdischer Richter I 610, 6
Aias: Sohn des Telamon II 188, 25 (Plat.); 236, 12 (ders.)
Aidoneus: I 82, 6 (Clem.); = *Erde* II 296, 5. 8 (Emped. — Pseud.-Plut.)
Aietes: Vater der Medea I 576, 19 (Clem.)
Aigialeus: erster König von Sikyon I 603, 6 (Clem.)
Aigokeros (*Steinbock*): Sternbild I 338, 16 (Bardes.)
Aimilianos: Rhetor, Sohn des Epitherses I 253, 15 (Plut.); 254, 17 (ders.)
Aïn: hebräischer Buchstabe I 574, 24
Ainesidemos: Skeptiker II 306, 13 (Aristocl.); Schrift *῾Υποτύπωσις* 308, 5 (ders.); seine *μακραὶ στοιχειώσεις* 309, 11 (ders.); hat den Skeptizismus in Alexandrien kürzlich wieder erweckt 312, 19 (ders.)
Aion: in der phönizischen Götterlehre I 44, 7. 8. 18 (Philo Bybl.)
Aipytos: Opferung einer Jungfrau aus seinem Geschlecht I 273, 8. 10 (Orakel bei Oenom.)
Aischines: 1. der Redner I 559, 20
2. der Sokratiker, Brief an ihn II 290, 16 (s. das Stellenregister unter Pseud.-Xenoph.)
Akademie (Platoniker) und Akademiker: die erste gegründet von Plato II 267, 11 (seine Nachfolger Speusipp, Xenokrates, Polemon 267, 12); die zweite von Arkesilaos 267, 24; die dritte von Karneades und Kleitomachos 268, 7; die vierte von Philon und Charmidas und die fünfte von Antiochos 268, 9 (Sext. Empir.); 268, 16ff. (Numen.); Gegensatz der zweiten Akademie zu Plato 274, 24 und 275, 10 (ders.); *'Ακαδημείας* 349, 2 (Vers bei Aristocl.)
Akrakanos: ein Nebenarm des Euphrat I 552, 17 (Abyden.)
Akrisios: König von Argos I 599, 1 und 23 (Tat.); 603, 21 (Clem.); 606, 4 (ders.); Grab eines A. 90, 18 (ders.)
Aktaios: attischer König, nach dem Attika benannt ist I 599, 14 (Tat.); 603, 13 (Clem.)
Akusilaos: Geschichtsschreiber aus Argos I 499, 17 (Jos.); 579, 14 (ders.); Tadel Hesiods 580, 6 (ders.); 592, 12 (Afr.); Plato folgt ihm im Tim. 603, 7. 9 (Clem.)
Alanäer, ihr Land Alania: Fleischesser I 336, 14 (Bardes.); Sitten 340, 13 (ders.)
Albania: Kaukasusgebiet, Sitten I 340, 13 (Bardes.)
Aleos: König von Arkadien I 71, 19 (Diod.)
Aletai: phönizische Gottheiten I 46, 7 (Philo Bybl.)
Alexandros: 1. = Paris I 172, 9 (Diogenian.)
2. der bekannte König von Makedonien I 349, 4 (Orig.); 493, 13 (Aristob. — Clem.) = II 190, 20 (Aristob.); I 597, 16 (Tat.); 613, 6; II 347, 5 (Aristocl.)
3. *ὁ Πολυΐστωρ* I 592, 16 (Afr.); s. außerdem das Stellenregister
Alexinos: Eristiker, Verleumder des Aristoteles, Verfasser von *'Απομνημονεύματα* II 347, 5 (Aristocl.)
Alkaios: Jambograph, parodierte Ephoros' Plagiate I 566, 14 (Porph.)
Alkibiades: profanierte die Mysterien I 79, 13 (Clem.)
Alkinoos: *'Αλκίνου ἀπόλογον* II 73, 16 (Plat.)
Alkmaion: 1. (Mythos), das ihm gegebene Orakel I 315, 3. 5 (Oenom.); (Alkmeon) Typ des Verrückten bei Chrysipp 324, 8 (Diogenian.)
2. Naturphilosoph, *ὁ Κροτωνιάτης*, Lehre von der Seele II 64, 6 (Boëthus bei Porph.); Bewegung der Planeten 414, 4 (Pseud.-Plut.). S. das Stellenregister
Allegorie, allegorisch: allegorische Deutungen zuerst von einem phönizischen Hierophantes, Sohn des Thabion, aufgebracht I 50, 17 (Philo Bybl.); von den Griechen erweitert 51, 2 (ders.); voller Allegorien die *θεολογία* des Gottes

Taautos 51, 20 (ders.); allegorische Auslegung heidnischer Mythen verdammt Eus. 147, 19ff.; die heidnischen Götter selbst lehnen sie bald ab (152, 2), bald stimmen sie damit überein 155, 13; derartige Auslegung des jüdischen Gesetzes von ihm gebilligt 378, 1 (*δι' ὑπονοιῶν αἰνιττόμενος*); *ἀλληγορικὴ θεωρία* 443, 11; *ἀλληγορουμένη ἰδέα* 443, 18; 451, 3; 454, 10
Almenichiaka: ägyptische astrologische Schriften I 116, 16 (Chaeremo — Porph.)
Aloaden: ihre Hoffart II 352, 1 (Attic.)
Alph: hebräischer Buchstabe I 574, 12; II 18, 20
Amasias: jüdischer König I 610, 13
Amazonen: Sitten I 340, 2 (Bardes.); beseitigten die eine Brust 358, 3 (Orig.)
Ambram: Sohn des Klath, Vater von Aaron und Moses I 512, 4. 5. 7 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Amelios: Neuplatoniker, über das erste Kapitel des Evangeliums des Johannes („*ὁ βάρβαρος*") II 45, 3—10; s. das Stellenregister
Amilmarudokos: babylonischer König I 552, 3 (Abyden.); = Euilmaluruchos 549, 15 (Jos.)
Ammaniter, ihr Land Ammanitis: I 538, 20 (Eupolem. — Alex. Polyh.) und 540, 20 (ders.); 610, 5
Ammon: ägyptischer Gott (= Zeus) I 58, 24 (Diod.); 114, 7 (ders.)
Ammonios: Freund des Plutarch I 252, 3 (Plut.)
Ammuneer: Verehrer des Ammun; *ἀποκρύφοις Ἀμμουνέων γράμμασι* I 41, 13 (Philo Bybl.)
Amon: jüdischer König I 611, 3
Amos: jüdischer Prophet I 610, 14
Amosis: ägyptischer König, hob in Heliopolis die Menschenopfer auf I 191, 15 (Porph.); 200, 20; Zeitgenosse des Moses 594, 15. 17 (Afr.); 598, 15 (Ptolem. Mendes. — Tat.); 602, 7. 10. 13 (Clem.); 603, 3 (ders.)
Amphiaraos: Orakelgott I 79, 4 (Clem.); 568, 25; II 308, 24 (Aristocl.)
Amphiareïades: (Alkmaion) I 315 8. 9 (Oenom.)
Amphiktyon: König I 599, 17 (Tat.); 603, 15 (Clem.)
Amphilochos: Orakelgott I 79, 4 (Clem.); 264, 11 (Oenom.); 568, 25
Amphion: I 600, 12 (Tat.); 601, 1 (ders.); 606, 2 (Clem.); II 213, 18 (ders.)
Amphipolis: II 186, 20 (Plat.)
Amphitrite: Naturkraft, *θαλασσοποιός* I 139, 11 (Porph.); = Meer 297, 2 (Orakel bei Porph.)
Amphitryon: II 121, 21. 22 (Plat.)
Amt (*ἀρχή*): Eignung für Ämter II 97, 10 (Plat.); Anreiz zu Ämtern durch Lohn 98, 12—18 (ders.); *ἄρχοντες* „golden" II 132, 15 (ders.)
Amykos: König der Bebryker, erfand die Riemen zum Boxen I 577, 2 (Clem.)
Amynos: phönizische Gottheit I 46, 7 (Philo Bybl.)
Amythaon: Vater des Melampus I 80, 15 (Clem.)
Anabis: Dorf in Ägypten; dort ein Mensch als Gott verehrt I 119, 4 (Porph.); 145, 9 (ders.)
Anacharsis: II 139, 21 (Plat.)
Anaktotelestai: Priester der Korybanten I 83, 13 (Clem.)
Anatole: s. Morge land
Anaxagoras: Naturphilosoph; Lehre I 34, 13 (*Νοῦς* als Weltprinzip); 434, 12 (Jos.); 612, 1; II 7, 15 (Attic.); 290, 3 (Xenoph.); 296, 14; 297, 2 (Plat.); 299, 10. 13; 302, 21. 26; 400, 18 (Pseud.-Plut.); 401, 14 (ders.); 402, 16 (ders.); 404, 1 (ders.); 411, 6 (ders.); 414, 2 (ders.); 416, 15 (ders.); 420, 5 (ders.); 424, 13; seine Schüler Perikles, Archelaos, Euripides I 612, 6; Gegensatz zu Plato betreffs der *πρῶτα σώματα* II 300, 5 (Pseud.-Plut.). S. auch das Stellenregister
Anaxarchos: Philosoph II 305, 15. 16; Lehrer des Pyrrhon 312, 5 (Aristocl.)
Anaximandros: von Milet, Naturphilosoph, Sohn des Praxiades; Lehre I 28, 20 und 29, 9 (*τὸ ἄπειρον ἡ πᾶσα αἰτία*; Pseud.-Plut.); Erfinder der Sonnenuhr 611, 20f.; II 294, 8 (Pseud.-Plut.); 301, 13 (ders.); 400, 10 (ders.); 401, 12

(ders.); 402, 9 (ders.); 403, 9 (ders.); 413, 19 (ders.); 414, 6 (ders.); 415, 5. 20 (ders.); 418, 11 (ders.); 420, 2 (ders.)

Anaximenes: 1. von Milet, Sohn des Eurystratos, Naturphilosoph I 612, 1; II 7, 14 (Attic.); Lehren, Urstoff die Luft I 29, 10 (Pseud.-Plut.); 386, 9; II 294, 16 (Pseud.-Plut.); 402, 2 (ders.); 404, 21 (ders.); 412, 2 (ders.); 414, 8 (ders.); 418, 12 (ders.)

2. Historiker; Ephoros beging ein Plagiat an ihm I 5 2, 1 (Porph.)

Andreas: Oberster der Leibwache des Königs Ptolemaios Philadelphos I 424, 13 (Aristeas)

Androgeos: sein Tod I 255, 26; 256, 22 (Oenom.); 257, 5. 15 (ders.)

androgyn: II 101, 20 (Plat.)

Anobret (Var. Anobrin): Nymphe, Gattin des El-Kronos I 52, 2 (Philo Bybl.)

Antaios: von Osiris in Äthiopien und Libyen als Herrscher eingesetzt I 59, 22 (Diod.); 507, 16 (Cleodem. — Alex. Polyh. — Jos.)

Antigonos: von Karystos; Anekdote über Pyrrhon II 311, 20 (Aristocl.)

Antikleides: *ἐν Νόστοις* I 194, 2 (Clem.)

Antilibanos: I 44, 22 (Philo Bybl.)

Antimachos: Umbildung homerischer Verse I 565, 22. 25 (Porph.); 566, 6. 10 (ders.); 596, 10 (Tat.) von Eus. mit Kallimachos verwechselt

Antinoos: Liebling des Kaisers Hadrian, als Gott verehrt in Nachtfeiern, eine Stadt nach ihm benannt I 92, 4. 5. 8 (Clem.)

Antiochener: *τῶν ἐν τέλει τῆς Ἀντιοχέων πόλεως*, christenfeindliche Beamte in Antiochia I 168, 21

Antiochos: 1. Sohn des Herakles I 72, 14 (Diod.)

2. von Paros (wohl irrtümlich statt Archilochos) I 279, 6 (Oenom.)

3. Geschichtsschreiber Siziliens I 580, 9 (Jos.)

4. König I 597, 16 (Tat.)

5. Gründer der fünften Akademie II 268, 10 (Sext. Empir.); Schüler des Platonikers Philon und des Stoikers Mnesarch 284, 19 (Numen.)

Antipathien (*ἀντιπάθειαι*): entgegengesetzt (gegen das Zustoßen von Unfällen) wirkende Kräfte, z. B. in *περίαπτα* (Amuletten) I 332, 11 (Alex. Aphrod.)

Antipatros: 1. Stoiker, Gegner des Karneades, seine Schriften erst nach seinem Tod veröffentlicht II 283, 8 (Numen.)

2. der makedonische Feldherr; Aristoteles *ἐν ταῖς πρὸς Ἀ. ἐπιστολαῖς* II 349, 6 (Aristocl.)

Antiphanes: 1. Komödiendichter, sein *Οἰωνιστής* = Menanders *Δεισιδαίμων* I 564, 3 (Porph.)

2. ein anderer (Historiker?) I 577, 16 (Clem.)

Antiphon: Sophist, Lehren zum Mondlicht II 403, 10 (Pseud.-Plut.); zum Meer 420, 10 (ders.)

Antisthenes: Kyniker, Schüler des Sokrates; Lehre II 211, 14 (Clem.); 270, 6 (Numen.); *Ἡρακλεωτικός* 378, 6

Antyllos: ein vom Tode Wiederauferstandener II 74, 11 (Plut.)

Anubis: Sohn des Osiris I 59, 24 (Diod.); hundsköpfig, Leibwächter des Osiris und der Isis 63, 18 (ders.)

Anytos: Ankläger des Sokrates II 187, 13. 17 (Plat.)

Aod: jüdischer Richter I 610, 3

Apellikon: Lobredner des Aristoteles II 349, 4 (Aristocl.)

Apher und Aphra: Söhne Abrahams, nach ihnen eine Stadt Aphra und Afrika benannt I 507, 14. 15 und 508, 1 (Cleodem. — Alex. Polyh. — Jos.)

Aphrodisios: Monat auf Cypern I 200, 17

Aphrodite: 1. griechische Göttin, ihre Orgien von Kinyras gestiftet I 80, 13 und 81, 3 (Clem.); warum *φιλομηδής* (so) 80, 23 (ders.); Heiligtum in Paphos 91, 10 (ders.); II 100, 25 und 101, 1 (Plat.); 266, 6 (ders.)

2. ägyptische Göttin I 59, 8 (Diod.); „Gefilde der goldenen Aphrodite" I 583, 17. 19 (ders.)

3. Planet I 142, 3 (Porph.); 340, 7. 8. 16 (Bardes.); II 417, 10 (Pseud.-Plut.)

S. auch unter Kypris und Paphie

Apion: Grammatiker, Sohn des Poseidonios I 594, 13 (Afr.); mit dem Spitznamen *Πλειστονίκης* 602, 4 (Clem.). S. das Stellenregister

Apis: 1. heiliger Stier I 61, 2 (Diod.); 64, 17 (ders.); in Memphis verehrt 65, 20 (ders.); sein Tod und Auffindung eines neuen, in den die Seele des Osiris übergeht 66, 5 (ders.); heilig dem Mond 145, 22 (Porph.); 343, 3 (Bardes.); vom ägyptischen König Chenephres zur Zeit des Moses ein Stier so benannt 521, 5 (Artapan. — Alex. Polyh.); 589, 19

2. ein Ägypter A. Erfinder der Arzneikunde I 575, 21 (Clem.)

3. König von Argos, Sohn des Phoroneus I 594, 11 (Polemo — Afr.); 598, 22 (Tat.); 605, 13 (Clem.)

Apollo: 1. griechischer Gott, von *ἀπολύων* I 108, 10 (Plut.); von *πάλσις* I 139, 18 (Porph.); warum ihm der Lorbeer heilig 139, 20 (ders.); 148, 19; = Sonne 108, 12 (Plut.); = Helios, Horos, Osiris 155, 9. 16 (Orakel); wegen Tötung der Kyklopen von Zeus mit Dienstbarkeit bei Admet bestraft 73, 10. 13 (Diod.); wegen Tötung des Python neun „große" Jahre verbannt, übernahm dann Delphi von Themis 231, 9 (Plut.); seine Geburt, nach Kekrops 587, 5; 605, 24 (Pind. — Clem.); II 102, 3 (Plat.); 174, 3 (ders.). Namen nach Orakelstätten: *ὁ ἐν Βραγχίδαις* I 233, 4 (Porph.); *ὁ ἐν Δελφοῖς* II 229, 18; *Διδυμεύς* I 79, 4 (Clem.); *Καρνεῖος* 258, 19 (Oenom.); *Κλάριος* 262, 12 (ders.); *Πύθιος* II 106, 16 (Plat.); Standbild des pythischen A. in Samos I 584, 13 (Diod.); Altar in Telmessos 91, 8 (Clem.). Von Oenom. spöttisch genannt *ὁ ἐν Δελφοῖς ποιητής* I 283, 12; *ὦ πάτριε τῶν Ἑλλήνων ἐξηγητά* 285, 3; *ὦ θεοποιέ* 285, 9

Orakel Apollos: über seine Geburt I 152, 13 (Porph.); 155, 9; was und wie man den Göttern opfern soll 179, 7 und 180, 25 (Porph.); auch den Dämonen soll man opfern 207, 6 (ders.); woran die Götter ihre Freude haben 235, 14 (ders.); über Pan 233, 7 (ders.); an welchen Tagen man gewisse Götter anrufen soll 248, 2 (ders.); über Ehe 277, 7 (ders.); über Kinder (Kypselos) 277, 9 (ders.); über Kolonisation 277, 12 (ders.); über Vorzüge griechischer Landschaften 277, 15 (ders.)

Ratschläge: an Antiochos (richtig: Archilochos) 279, 8 (Oenom.); an die Athener gegen Minos 257, 1 (ders.); in der Persernot 266, 1 (ders.) und II 226, 17 (Clem.); bei großer Hitze I 278, 12 (Oenom.); an Erginos 278, 15 (ders.); an die Herakliden 258, 5 (ders.); an Homer 281, 11 (ders.) und 283, 16 (ders.); an die von Harpagos bedrängten Knidier 271, 5 (ders.); an die Kreter 279, 12 (ders.); an Kroisos 260, 9 und 261, 3 (ders.); an Kypselos 288, 7 (ders.); an die Lazedämonier gegen die Messenier 272, 12 (ders.); an die Messenier gegen die Lazedämonier 273, 8 (ders.); an die Lazedämonier in der Persernot 269, 18 (ders.); an Lykurg 274, 5 (ders.); 275, 4 (ders.); 276, 6 (ders.); an zwei Könige der Lazedämonier 280, 6 (ders.); an die Methymnier 289, 2 (ders.); an Mnesarchides, Euripides' Vater 281, 7 (ders.); an Telesikles, Archilochos' Vater 281, 4 (ders.); an Oinomaos 262, 14 und 264, 1 (ders.). Apollo weissagt die Zerstörung eines Tempels durch Blitz 296, 9 (Porph.); lobt die Juden 496, 1 (ders.)

2. phönizischer Gott, Sohn des Kronos I 48, 18 (Philo Bybl.)

3. ägyptischer Gott I 59, 7 (Diod.); zieht mit seinem Bruder Osiris zu Feld 59, 23 (ders.); Stadt des Apollo mit Standbild in Ägypten 144, 17 (Porph.)

S. auch unter Phoibos und unter Pythios

Apollodoros: Grammatiker, Ansatz der Lebenszeit Homers I 596, 14. 20 (Tat.); *ἐν τοῖς Χρονικοῖς* 604, 15. 20 (Clem.)

Apollonios: Grammatiker, Zeitgenosse des Longinos I 561, 15 (Porph.); 562, 2 (ders.); 563, 18 (ders.); 564, 9 (ders.)

Apollophanes: von Kyzikos; Zeitgenosse des Agesilaos I 563, 12 (Porph.)

Araber und Arabien: Menschenopfer I 201, 10; dortige Sitten 339, 5 (Bardes.); kürzlich von den Römern besiegt, änderten sie ihre barbarischen Gesetze 342, 7 (ders.); 516, 18. 19 (Artapan. — Alex. Polyh.); 518, 8 (Aristeas — Alex. Polyh.); 521, 21. 22. 26 (Artapan. — Alex. Polyh.); 541, 4 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 553, 2 (Abyden.); ihre Könige Nachkommen von zwölf

Söhnen Abrahams 505, 12 (Molo — Alex. Polyh.); sie bildeten die Vogelschau aus 576, 3 (Clem.); 594, 12 (Polemo — Afr.); dortige Räuber 65, 4 (Diod.)
Arche Noe: ihre Überbleibsel I 497, 16. 24 (Jos.)
Archelaos: 1. spartanischer König I 280, 4 (Oenom.)
2. makedonischer König II 93, 23 (Plat.)
3. Philosoph aus Lampsakos, Schüler des Anaxagoras I 612, 6. 9; II 299, 11; 424, 13
Archemoros: ein göttlich verehrtes Kind I 92, 17 (Clem.)
Archias: Mörder des Archilochos I 282, 11 (Oenom.)
Archilochos: Dichter (*Μουσῶν θεράπων*) I 281, 6. 20 und 282, 2. 6. 12 (Oenom.); 314, 9. 12 (ders.); seine Blüte in der 23. Olympiade 596, 24 (Tat.). S. das Stellenregister; s. auch unter Antiochos 2
Areios: aus Herakleopolis; hat das Werk des Epeeis über Kneph ins Griechische übersetzt I 53, 7 (Philo Bybl.)
Areopag: II 300, 1 (Pseud.-Plut.)
Ares: 1. griechischer Gott, Name von *ἀρήγων* I 108, 8. 9 (Plut.); Menschenopfer 191, 20 (Porph.); aus seinem Wesen ergibt sich das des nach ihm benannten Pl neten (s. u.) 142, 2 (ders.); II 231, 8 (Plat.); 365, 17 (Hom. — Attic.)
2. ägyptischer Gott I 115, 10 (Plut., der *Ὦρον* statt *Ἄρην* hat)
3. der Planet I 108, 12 (Plut.); 142, 2 (Porph.); 295, 6. 17. 19 (ders.); 337, 11. 12. 14 (Bardes.); 338, 18 (ders.); 339, 5. 23 (ders.); 340, 19. 22. 24 (ders.); II 417, 10 (Pseud.-Plut.)
Aretades: schrieb *περὶ συνεμπτώσεως* I 566, 18 (Porph.)
Arete: Tochter des Aristipp, Philosophin II 313, 10
Arethusa: *ὕδωρ -ης* I 277, 17 (Orakel bei Oenom.)
Argarizin: = *ὄρος ὑψίστου* I 503, 16 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Argeioi: Figuren statt Menschenopfer I 198, 8 (Dion. Hal.)
Argeios: König von Argos I 598, 22 (Tat.)
Argo: Schiff I 604, 16 (Clem.)
Argonauten: I 595, 1 (Afr.)
Argos: *ἱππόβοτον* I 277, 7 (Orakel bei Oenom.); 317, 20. 21 (Oenom.); *Ἀργεῖοι* (*ὁ Ἀ.* kollektiv) 313, 11 (ders.); 589, 9. 10. 17; 592, 11 (Afr.); 604, 19 (Clem.); 605, 13 (ders.); 608, 21. 22 (Jos.); II 172, 13 (Aeschyl. — Plat.). *Ἀργολικά* I 580, 10 (Jos.); 602, 15 (Clem.)
Ariadne: I 149, 13
Aridaios: 1. Büßer in der Unterwelt II 199, 13 (Plat. [der Ardiaios hat] — Clem.)
2. Vater des Aristomachos I 258, 2 (Oenom.)
Aristaios: 1. ein Gott I 76, 12 (Diod.)
2. Prokonnesier (richtig Aristeas), Verfasser von *Ἀριμάσπια* I 600, 14 (Tat.). S. auch unter Aristeas
Aristarchos: 1. Grammatiker I 596, 13 (Tat.)
2. Astronom II 415, 12 (Pseud.-Plut.)
Aristeas: 1. argivischer Schriftsteller I 605, 14 (Clem.)
2. Jude, mit Andreas an der Spitze der Gesandtschaft des Königs Ptolemaios Philadelphos an Eleazar I 420, 24; 424, 14 (Aristeas); 425, 8 (ders.); 547, 7
3. Historiker: s. das Stellenregister unter Alexander Polyh.
Aristeides: II 94, 14 (Plat.)
Aristippos: 1. arkadischer Lokalhistoriker I 605, 14 (Clem.)
2. Philosoph aus Kyrene, Schüler des Sokrates II 313, 4; I 31, 6 (Pseud.-Plut.); II 260, 25; 270, 6 (Numen.); 318, 18; seine Lehre 313, 7 (dagegen Aristocles 313, 23ff.) und 423, 26 (ließ nur die Ethik gelten)
3. dessen gleichnamiger Enkel, *μητροδίδακτος* II 313, 11; Hörer des Lakydes 280, 19
Aristobule: *Ἀριστοβ. ἕδος* auf Rhodos I 191, 3 (Porph.)
Aristobulos: jüdischer Peripatetiker; *σοφία* = *δύναμις θεοῦ λογική* I 390, 20; ist der II. Macc erwähnte A. I 451, 8; ersetzt Arat. phaen. 1 *Διός* durch *θεοῦ* und rechtfertigt es II 195, 4 (Aristob.); allegorische Auslegung des Aus-

ruhens Gottes am siebenten Tage und Bestätigung durch gefälschte Dichterzitate 195, 13—197, 15 (ders.). S. das Stellenregister
Aristodemos: Schriftsteller *περὶ εὑρεμάτων* I 577, 16 (Clem.)
Aristokles: Peripatetiker; gegen Philosophen wie Xenophanes, Parmenides, Melissos, die die Wahrnehmungen nicht gelten ließen II 303, 13; gegen die Skeptiker 305, 24; gegen Aristipp und seine Schule 313, 23; gegen Metrodoros von Chios und Protagoras 316, 3; gegen die Epikureer 319, 3. S. das Stellenregister
Aristomachos: Sohn des Aridaios I 258, 1 (Oenom.)
Aristomenes: der Messenier, opferte 300 Menschen dem Zeus von Ithome I 193, 17 (Clem.)
Ariston: der Chier (gemeint der Peripatetiker), ließ nur die Ethik gelten; seine gegen die Naturphilosophen gerichteten Anschauungen II 423, 27ff.
Aristophanes: 1. Komiker II 101, 13
2. Grammatiker, wies Menander Plagiate nach I 563, 21 (Porph.); 596, 13 (Tat.)
3. Historiker I 553, 19 (Jos.)
Aristoteles: I 451, 6; II 6, 21 (Attic.); 9, 28; 198, 15 und 199, 4 (Clem.); 260, 14 (seine *πολύνοια*); 270, 19 (Numen.); 275, 7. 8. 10 (ders.); 381, 1 (Porph.); 399, 21. Vermählt mit Pythias, Schwester des Hermeias II 348, 21 (Aristocl.); von Alexand. Aphrodis. *θεῖος* genannt I 328, 12; von Aristoxenos gepriesen, verleumdet von Epikur, Timaios, Alexinos, Eubulides, Demochares, Kephisodoros und Lykon II 346, 16ff. (Aristocl., der ihn verteidigt); Plato der Adler, Ar. der Fuchs 351, 8 (Attic.); vier *τρόποι αἰτιῶν* I 328, 11 (Alex. Aphrod.); Gegensatz zwischen ihm und Plato (sowie Moses) in der Lehre von der *ἀρετή* und der *εὐδαιμονία* II 350, 4 (Attic.); seine drei Ethiken haben bloß vulgären Charakter 352, 8 (ders.); die göttliche Weltregierung erstreckt sich bloß bis zum Mond 355, 15; Gegensatz zu Plato in der Lehre von der Vorsehung 355, 18 (Attic.); in der Lehre von der Entstehung der Welt 359, 14 (ders.); in der Annahme einer fünften Substanz 363, 17 (ders.); in der Lehre von der Substanz und der Bewegung der Gestirne sowie von der Bewegung der Körper 366, 3 (ders.); in der Lehre von der Seele 369, 8 (ders., der ihn 370, 13 spöttisch *ὁ τῆς φύσεως γραμματεύς* nennt, *ὥσπερ αἱ σηπίαι τὸ δυσθήρευτον ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ πορiζόμενος* 371, 17); gegen seine Annahme, die Seele sei Entelechie 372, 4 (Plot.) und 374, 2 (Porph.); Gegensatz zu Plato in der Lehre von der Weltseele 375, 7 (Attic.); von den Ideen 376, 12 (ders.). Sein niedriger Scharfsinn konnte bloß irdische Dinge ergründen 376, 16 (ders.). Seine Lehren von der Welt und den Weltkörpern 400, 19 (Pseud.-Plut.), 408, 17 (ders.), 409, 7. 10 (ders.), 410, 21 (ders.), 411, 18. 20 (ders.), 412, 18 (ders.), 413, 6 (ders.), 414, 16 (ders.), 416, 6 (ders.). Schrieb über Erfinder I 577, 16 (Clem.); Klearch ließ ihn die Juden erwähnen I 491, 14
Aristoteliker: Verächter der Orakel I 169, 6; 172, 18
Aristoxenos: *ὁ μουσικός* II 9, 9 (Aristocl.); über Aristoteles *ἐν τῷ Βίῳ τοῦ Πλάτωνος* II 346, 23 und 347, 3 (ders.)
Arkadien und Arkadier: Menschenopfer I 192, 16 (Porph.); *Ἀρκαδικά* 602, 19 (Cl m.); 605, 14 (ders.)
Arkesilaos: Gründer der zweiten Akademie II 267, 24; aus Pitana 277, 8 (Numen.); seine Lehrer Polemon (bei diesem war Zenon sein Mitschüler), Theophrast, Krantor, Diodor, Pyrrhon, Menedemos II 271, 9—272, 4 (Numen.); I 315, 13, 14 (Oenom.); seine Lehre: *περὶ ἁπάντων ἐπέχειν* II 268, 1; seine Lehrweise 271, 8ff. (Numen.); sein Kampf gegen Zenon 274, 11 (ders.); in Wahrheit ein Pyrrhoneer (Skeptiker), bloß dem Namen nach Akademiker 274, 4 (ders.)
Arktos: Sternbild II 22, 16
Arkturos: Sternbild, = Arktophylax = Bootes II 22, 16; 328, 6 (Dion. Alex.)
Armakales: Nebenarm des Euphrat I 552, 16 (Abyden.)
Armenien und Armenier: Sitten I 339, 7 (Bardes.); 497, 16. 22 (Jos.); 498, 9. 15 (Abyden.); 503, 9 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Armenios: Vater der Astyaneira I 72, 15 (Diod., der Ormenios hat)

Aromata: von ἀρᾶσθαι I 37, 6 (Porph.)
Arretophoria: Fest zu Ehren der Persephone (Pherephatta) I 82, 9 (Clem.)
Arsalos: einer der drei Stammväter der Solymer; dieser, Aryos und Tosobis als σκιροὶ θεοί verehrt I 231, 17. 19 (Plut.)
Arsinoë: Gemahlin und Schwester des Ptolemaios Philadelphos I 424, 23 (Aristeas)
Artabe: Getreidemaß I 541, 1 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Artemides oder Titanides: sieben Töchter der Astarte und des Kronos I 48, 12 (Philo Bybl.)
Artemis: = ἀερότεμις I 140, 20 (Porph.); Λοχεία ebd. (ders.); 148, 6; 150, 5; Menschenopfer (Ἀ. Ταυρική) 193, 22 (Clem.); Artemision in Delos I 91, 4 (Clem.); Heiligtum in Magnesia 91, 7 (ders.). S. auch unter Eileithyia und unter Phoibe
Arxippos: attischer Archon I 596, 19 (Tat.)
Aryos: einer der drei Stammväter der Solymer I 231, 17 (Plut.). S. unter Arsalos
Arzt: sieht hinweg über die äußeren Verhältnisse, wenn auch noch so reicher und mächtiger Kranker I 466, 14ff. (Philo Jud.); Philosophen als schlechte Seelenärzte 467, 14 (ders.)
Asa: jüdischer König I 610, 11
Asbolos: 1. = Chum, Stammvater der Äthiopier I 504, 6 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
2. Kentaure I 600, 15 (Tat.)
Aseneth: Tochter des ägyptischen Priesters Pentephres I 510, 14 (Demetr. — Alex. Polyh.); 517, 7 (Artapan. — Alex. Polyh.)
Aser: Sohn Jakobs I 508, 22 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 18 (ders.); 511, 14 (ders.)
Aseroth: Ort I 528, 18 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Asien: I 608, 13 (Jos.); II 93, 1 (Plat.)
Askalon: Stadt in Syrien, Tauben dort heilig und geschont I 477, 4 (Philo Jud.)
Asklepiaden: I 149, 21
Asklepiades: Arzt, nahm ὄγκοι statt ἄτομοι wie Herakleides (Pontikos) an II 325, 7 (Dion. Alex.)
Asklepios: 1. phönizischer Gott, Sohn des Sydyk I 48, 16 und 50, 15 (Philo Bybl.)
2. griechischer Gott: Abkunft, Kunst, Tod I 73, 7 (Diod.); in Trikka geboren 153, 8 (Orakel bei Porph.); Symbol der Heilkraft Apollos 140, 4 (Porph., dagegen Eus. 148, 21); vom Blitz getötet 149, 15; hat die Heilkunde ausgebildet 575, 21 (Clem.); aber seit Jesus verehrt ward, half A. nicht mehr 221, 13 (Porph.); 587, 7; 604, 17. 19 (Clem.); II 139, 5 (Plat.); 229, 17
Asphaltitis λίμνη = das Tote Meer I 495, 9 (Jos.)
As(s)ur(i): Sohn Abrahams, nach ihm Assyrien benannt I 507, 14 (Jos.)
Assyrier und Assyrien: I 40, 7 (Porph.); „*finden Wege zu den Göttern*" 496, 7 (Porph.) und 496, 12 (ders.) = II 287, 18 (ders.); nach As(s)ur(i), Sohn Abrahams, benannt 507, 14 (Jos.); 538, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 551, 12 (Abyden.); erfanden das Dichord 576, 18 (Clem.); 589, 11; 594, 18 (Afr.); 601, 20 (Tat.); 602, 22 und 603, 2 (Clem.); 608, 12 (Jos.); 611, 7
Astarte: phönizische Göttin, Tochter des Uranos I 48, 5. 11. 14 (Philo Bybl.); mit Stierkopf, = Aphrodite 49, 12. 13. 16 (ders.)
Asteria: weissagende Göttin I 275, 15 (Oenom.)
Astibares: König der Meder I 548, 13 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Astrologie: lehrte Abraham die Ägypter I 502, 9 (Jos.); diese die übrigen Völker 575, 23 (Clem.). Fachausdrücke bei Chaeremo — Porph.: δεκανοί, ὡροσκόποι, κραταιοὶ ἡγεμόνες I 116, 15f.; bei Bardes.: ἐν ὁρίοις καὶ οἴκοις 338, 6f.; 339, 23; ἐν οἴκοις 340, 8; ἐν ἰδίοις ὅροις 339, 5; (ἐν) ὁρίοις 340, 22; μεσουρανεῖν 337, 12 und 339, 4; μεσολαβεῖσθαι 340, 24; ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν (Planeten) πρυτανευομένη γένεσις (Nativität) 343, 5; bei Origenes: Grad, Minute, Sekunde 358, 23f.

Astronomen: teilen die Erde in sieben κλίματα, jedes nach dem Einfluß eines Planeten I 341, 12 (Bardes.)
Astyaneira: eine Frau des Herakles I 72, 15 (Diod., der Astydameia hat)
Astypalaieus: Einwohner der Insel Astypalaia I 284, 20 und 285, 1 (Oenom.)
Atalante: II 236, 15 (Plat.)
Athen und Athener: stammten nach Theopomp von den Ägyptern ab I 595, 11 (Afr.); Menschenopfer 192, 12 (Porph.); 256, 8ff.; 257, 1ff. (Oenom.); vernachlässigten praktische Gewöhnung an die Gesetze 435, 1 (Jos.); 589, 9. 16; ihre ältesten Aufzeichnungen Drakons Gesetze 580, 23 (Jos.); 599, 22. 23 (Tat.) = 603, 21. 22 (Clem.); 612, 7. 10. 11; II 117, 8 (Plat.); 178, 3. 6 (Numen.); 184, 4 (Plat.); 202, 17 (Clem.); 229, 14; 232, 3; 337, 11 (Dion. Alex.); 347, 16. 22 (Aristocl.); 'Αθήνησι haben Aristocles II 9, 10; 314, 11; Clemens I 84, 16; 90, 19; 604, 2; Porphyr. I 561, 14; Tat. I 596, 19
Athene: 1. phönizische Göttin, Tochter des Kronos I 47, 10 und 49, 17 (Philo Bybl.)
2. griechische Göttin, Tochter der Themis und des Zeus I 77, 20 (Diod.); = ἀήρ, ihre Geburt, warum Τριτογένεια und γλαυκῶπις 113, 5ff. (ders.); = 'Αθρηνᾶ 141, 3 (Porph.); nimmt das zuckende Herz des getöteten Dionysos (daher Παλλάς) 82, 19 (Clem.); Menschenopfer 201, 8; Tempel in Larissa mit Grab des Akrisios, in Athen mit dem des Kekrops, dort auch Tempel der Polias mit Grab des Erichthonios 90, 18—20 (Clem.); 150, 5; II 170, 11 (Plat.); 226, 15 (Clem.)
Äthiopier und Äthiopien: Feldzug gegen Ägypten I 65, 1 (Diod.); beseitigen die Kniescheiben 358, 2 (Orig.); Nachkommen des Chum = Asbolos 504, 6 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 520, 11 (Artapan. — Alex. Polyh.); beschnitten 520, 22. 26 (ders.); 527, 19 (Ezech. — Alex. Polyh.); 583, 23 (Diod.)
Athos: Stadt in Ägypten I 517, 11 (Artapan. — Alex. Polyh.)
Athribitischer Gau: in Ägypten ('Αθριβίτου Konjektur) I 540, 9 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Atlant(e)ioi: ihre 'θεολογία' I 73, 18—76, 2 (Diod.); 134, 7
Atlas: Sohn des Uranos I 47, 2. 19 (Philo Bybl.); 75, 3. 4 (Diod.); 154, 2; Erfinder der Astrologie = Enoch 504, 7. 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.); zimmerte zuerst ein Schiff 575, 22 (Cl m.); 589, 20; 599, 15 (Tat.); 603, 13 (Clem.); II 299, 8 (Plat.); seine Töchter (Atlantiden), die älteste Maia I 75, 6 (Diod.)
Atome: Atomenlehre von Oenom. verlacht I 316, 6; von Dion. Alex. lebhaft bekämpft II 325, 12ff.
Atossa: Perserkönigin, soll als erste Frau Briefe verfaßt haben I 577, 14 (Clem.)
Atreus: I 599, 1 (Tat.); II 17, 5 (Etymologie nach Plat.)
Atroi: Einwohner von (H)atra in Mesopotamien; Sitten I 339, 12 (Bardes.)
Atropos: eine Moira, von ἄτρεπτος I 323, 16 (Chrysipp bei Diogenian.); 141, 14 (Porph.)
Atthides: Geschichtswerke über Attika I 580, 10 (Jos.); 592, 15 (Afr.)
Attika und attisch: I 49, 18 (Philo Bybl.); 60, 11 (Diod.); 592, 9. 11. 18 (Afr.); 593, 9 (ἡ 'Αττικὴ χρονογραφία; ders.); 594, 4 (ders.); 599, 9. 14 (Tat.); 602, 17 (Clem.); 604, 5 (ders.); II 226, 16 (ders.)
Attikos: strenger Platoniker, glaubt mit Plato und Aristoteles an die Unvergänglichkeit der Welt II 362, 17. S. das Stellenregister
Attis: A. und Kybele I 74, 14. 15. 20. 23 (Diod.); 81, 10 (Clem.); = Dionysos 84, 4 (ders.); Symbol der Frühlingsblüten 137, 9. 10 und 138, 4 (Porph.; dagegen Eus. 148, 13)
Auaris: ägyptischer Ort; Αὔαριν Akk. I 598, 18 (Apio bei Tat., der Αὐαρίαν hat); 'Αούαριν Akk. 602, 10 (Apio bei Clem.); Αὔαρις 608, 3 (Jos.)
Auferstehung der Toten: II 72, 1—3 (Plat.); 73, 12 (ders.; anders beurteilt von Clem. 208, 4); 74, 11 (Plut.)
Augustus: Kaiser; Beseitigung der πολυαρχία Ῥωμαίων, Alleinherrscher zur Zeit des Erscheinens des Erlösers, Vereinheitlichung der Welt I 15, 18; 613, 7
Ausitis: Landschaft I 518, 7 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Autochthon: s. Epigeios und Geïnos

Baal: I 548, 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Baaltis: phönizische Göttin, = *Διώνη* I 49, 23 (Philo Bybl.)
Baau: phönizische Göttin, = Nacht I 44, 7 (Philo Bybl.)
Babylon, Babylonien, Babylonier: I 348, 11 (Orig.); Turmbau 500, 5. 7 (Abyden.); 500, 11 (Jos.); 500, 18 (Sibylle bei Jos.); Name von hebräisch *Βαβέλ* = *Verwirrung*, wegen der Sprachverwirrung beim Turmbau 500, 13 (Jos.); Gründung 502, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 548, 10. 14. 19 (ders.); Könige von Nabopallasaros bis Kyros 549, 6—550, 17 (Berosus — Jos.); von Nabukodrosoros an 551, 4 (Megasth. — Abyden.); von Nabuchodonosor neu befestigt 552, 12. 15 (Abyden.); 570, 12; 572, 8; 591, 19 (Afr.); 597, 15 (Tat.); 611, 8; 612, 26
Baithel: Landschaft I 347, 23 und 348, 2 (I. Reg — Orig.); 510, 5 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Baitylia: = beseelte Steine I 48, 10 (Philo Bybl.)
Baitylos: Sohn des Uranos, phönizischer Gott I 47, 1 (Philo Bybl.)
Bakche: Symbol der Ekstase I 138, 7 (Porph.)
Bakchios: Beiname des Dionysos I 69, 1 (Diod.)
Bakchos: s. Dionysos; *οἱ Βάκχοι* = Bakchanten I 82, 4 (Clem.)
Baktrier: Sitten I 17, 6 (Porph.); 337, 15 (Bardes.); 338, 19 (ders.); 339, 4. 13 (ders.); Zoroaster ihr König 587, 14
Baldad: König der Sauchäer I 518, 18 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Balla: Nebenfrau Jakobs I 508, 19 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Barachiel: Vater des Eliun, ein Zobite (Volksname) I 518, 19 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Barak: jüdischer Richter I 610, 3
Bardesanes: Syrer, zu hoher Vollkommenheit in der chaldäischen Wissenschaft gelangt I 334, 23f.; *ὦ Βαρδησάνη* 341, 12 (Bardes.); 343, 16 (*ὁ Σύρος*). S. das Stellenregister
Baris: 1. ägyptisches Schiff I 243, 6 (Porph.)
2. Berg Armeniens mit Resten der Arche Noë I 497, 22 (Nikol. — Jos.)
Baruch: Prophet I 611, 4
Basileia: in der Theologie der Atlanteioi Tochter des Uranos und Schwester der Rhea I 73, 22 (Diod.); *Μήτηρ* zubenannt 73, 23f. und 74, 5 (ders.)
Bassara: Frau des Esau, Mutter des Job I 518, 6 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Baubo: *γηγενής* in Eleusis I 84, 13. 17. 18 (Clem.); 85, 3 (Orph. — Clem.)
Bebryker: I 577, 2 (Clem.); falsche Variante statt *Δέρβικες* I 16, 23 (Porph.)
Beelsamen: phönizischer Gott I 44, 11 (Philo Bybl.)
Beelzephon: ägyptischer Ort am Roten Meer I 535, 17 (Ezech. — Alex. Polyh.)
Belos: semitischer Gott: Zeus B. I 48, 18. 19 (Philo Bybl.); Zeus in Babylon von B. gastlich aufgenommen 77, 20 (Diod.); = Kronos, hat zwei Söhne, Belos und Chanaan 504, 3 (Eupolem. — Alex. Polyh.); einer der Giganten, Erbauer des nach ihm benannten Turmes 504, 20 und 505, 1 (Artapan. — Alex. Polyh.); 551, 9 (Abyden.); hat Babylon ummauert 552, 11 (Abyden.); 597, 16 (Tat.)
Beltis: babylonische Königin I 551, 10 (Abyden.)
Beluchos: assyrischer König I 603, 2 (Clem.)
Benjamin: I 510, 7 und 511, 1. 4. 6 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Berossos: Chaldäer I 497, 6; Babylonier 591, 20 (Afr.); Priester des Bel zur Zeit König Alexanders 597, 15 (Tat.); Geschichtswerk *τὰ Χαλδαϊκά* 499, 14 (Jos.), Antiochos II. (richtig d. I.) gewidmet 597, 17 (Tat.); erwähnte die Sintflut 497, 14 (Jos.). S. das Stellenregister
Beruth: phönizische Göttin I 46, 15 (Philo Bybl.)
Berytos und Berytier: I 39, 18 und 40, 1 (Porph.) = 588, 2. 4 (ders.); dort verehrte Götter 50, 1. 2 (Philo Bybl.)
Beschneidung: der Hebräer von Abraham an I 374, 12; 514, 17 und 515, 1 (Theodot. — Alex. Polyh.); am achten Tage nach der Geburt 357, 26 (Orig.); Annahme der B. durch die Einwohner von Sikima (Sichem) 515, 6 (Theodot. — Alex. Polyh.); durch die Äthiopier auf Anraten des Moses 520, 23 (Artapan. — Alex. Polyh.); B. der Ismaëliten 13 Jahre nach der Geburt 357, 28 (Orig.)

Beth: hebräischer Buchstabe I 574, 13; II 18, 21
Bethleem: I 349, 18 (Orig.); = Ephratha 510, 6 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Bewußtsein: am sichersten ist, rein intuitiv, das B. unserer Existenz I 314, 17 (Oenom.)
Bibliothek: die königliche von Alexandrien; Demetrios von Phaleron schätzte den Bücherbestand auf 200000, wollte ihn auf 500000 bringen I 421, 7f. (Aristeas)
Bildhauer: eklektisches Verfahren späterer B. II 364, 23 (Attic.)
Bion: der Borysthenite II 274, 7 (Numen.)
Bootes: = Arkturos = Arktophylax II 22, 17
Böotien und Böoter: einst durch viele Orakelstätten berühmt I 252, 9 (Plut.); 599, 5 (Tat.); II 207, 5 (Clem.); 298, 24 (Plat.)
Borboros: See bei Pella in Makedonien II 349, 2 (Aristocl.)
Boreas: Wind I 43, 24 (nach Philo Bybl.); *Θρηΐκιον Βορέην* II 111, 22 (Tyrt. — Plat.)
Borsippos: und *Βορσιππηνῶν πόλις*, von Kyros belagert I 550, 10. 13 (Jos.)
Bosporos: Karthager, erbaute die erste *τετρήρης* I 576, 19 (Clem.)
Brachmanen: bei Indern und Baktriern I 337, 15 (Bardes.); 341, 1 (ders.); 493, 5 (Clem.); 494, 7 (Numen.); *Ἰνδῶν φιλόσοφοι* 570, 14
Branchidai: *ὁ ἐν Βραγχίδαις Ἀπόλλων* I 233, 4 (Porph.); s. unter Apollo
Brathy: Gebirge in Syrien I 44, 23 (Philo Bybl.)
Briefe: s. unter Atossa
Brimo: = Demeter I 81, 9 (Clem.)
Britannien (*Βρεττανία*) und Britannier (*Βρεττανοί*): Inseln der Dämonen und Heroen I 254, 18 (Plut.); Sitten (Polyandrie) 339, 23 (Bardes.)
Bromios: II 222, 18 (Orph. — Clem.)
Buchstaben: die phönizischen B. erfunden von Taautos I 41, 2 (Philo Bybl.), drei von Eisirios 50, 21 (ders.); nach der ägyptischen Sage war Hermes Erfinder der B. 59, 18 (Diod.); die griechischen B. von den Phönikern — Syrern (zu denen auch die Hebräer gehören) entlehnt 574, 2. 4. 5; 22 hebräische B., ihre Namen und Bedeutungen 574, 12—575, 6; ihre Namen mit den griechischen verglichen 575, 12ff. und II 18, 20ff.; fraglich, ob die Griechen vor Troja sich der B. bedienten I 579, 1. 6. 7 (Jos.)
Bühne: die hohe römische B. II 346, 1
Busiris: von Osiris in Phönikien als Herrscher eingesetzt I 59, 21 (Diod.); nach ihm der Busiritische Gau Ägyptens benannt 118, 16 (Porph.); 540, 9 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Buzygia: Fest I 431, 5 (Philo Jud.)
Byblos und Byblier: in Phönikien I 46, 4. 16 (Philo Bybl.); gegründet von Kronos 47, 19 (ders.); 49, 23 (ders.)
Byssos: Kleider aus B. (*βύσσινα ἱμάτια*) zur Zeit Semiramis' erfunden I 577, 13 (Clem.)

Chairemon: *ὁ ἱερογραμματεύς* I 243, 10 (Porph.); bezieht den ägyptischen Götterglauben auf die Gestirne 116, 12 (ders.). Im übrigen s. das Stellenregister
Chaldäer und ihr Land: I 427, 10 (Philo Jud.); = Assyrier 496, 12 (Porph.) = II 287, 18 (ders.); I 501, 7 (Beros. — Jos.); 501, 12 (Nikol. — Jos.); 551, 7 (Abyden.); 553, 17 (ihre geschichtlichen Aufzeichnungen; Jos.); 573, 4; 590, 21; 597, 13 (Tat.); 609, 6; II 193, 10 (Orph. — Aristob.) = 221, 9 (Orph. — Clem.); ihr Monotheismus I 496, 14 (Orakel bei Porph.); sie und die Ägypter machten zuerst die Astrologie bekannt 576, 1 (Clem.); Astrologie *Χαλδαϊκὴ ἐπιστήμη* 334, 23; *Χαλδαϊκὴ (τέχνη)* 503, 6 (Eupolem. — Alex. Polyh.: da *τὴν ἀστρολογίαν* vorhergeht, muß die Sterndeuterei, d. h. die Ermittlung der Nativität gemeint sein); *Χαλδαϊκὴ σοφία* II 17, 18; sie haben nebst den Ägyptern und Phönikern die älteste geschichtliche Überlieferung I 578, 18 (Jos.); *οἱ Χαλδαΐζοντες — die chaldäische Wissenschaft (Astrologie) betreibend* 334, 20; 338, 19 (Bardes.)
Chalkis: Stadt II 347, 23 (Aristocl.)

Chamaileon: Peripatetiker I 596, 12 (Tat.)

Chanaan: 1. Sohn des Belos, Vater des Vaters der Phöniker I 504, 4 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
2. Land I 509, 9. 11. 14 (Demetr. — Alex. Polyh.); 511, 8. 11. 19. 22 (ders.)

Chananaia (= Chanaan): = *'Ιουδαία* I 501, 13 (Nikol. — Jos.); 525, 3 (Ezech. — Alex. Polyh.)

Chanethothes: Ägypter I 521, 11. 14. 15. 22. 25 (Artapan. — Alex. Polyh.)

Chaph: hebräischer Buchstabe I 574, 21

Chaphratha: Ort I 510, 6 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Charilaos: spartanischer König I 280, 4 (Oenom.)

Chariton: Volksgenosse des Phalaris I 288, 19 (Oenom.)

Charmidas: mit Philon Gründer der vierten Akademie II 268, 9 (Sext. Empir.)

Charondas: II 139, 15 (Plat.)

Charran: Stadt in Mesopotamien 508, 8. 11 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 10 (ders.); 511, 19 (ders.)

Chebron: Landschaft I 510, 9 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Cheiron: Kentaure, durch Menschenopfer verehrt I 194, 1 (Clem.); Vater des Karystos 313, 14 (Orakel bei Oenom.)

Chenephres: ägyptischer König I 519, 14 (Artapan. — Alex. Polyh.); 520, 5. 9. 12. 25 (ders.); 521, 5. 11. 13 (ders.); 522, 5 (ders.)

Chettura: Frau Abrahams I 507, 13 (Cleodem. — Alex. Polyh. — Jos.); 528, 6. 7. 11 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Chimaira: II 135, 10 (Plat.)

Chios: Menschenopfer zu Ehren des Omadios Dionysos I 191, 18 (Porph.); 201, 3

Chna: Bruder des Eisirios, mit geändertem Namen Phoinix I 50, 21 (Philo Bybl.)

Choirilos: „alter Dichter", über die Juden I 494, 19 (Jos.). S. das Stellenregister

Christen (*Χριστιανοί*) und christlich: Ob eine eigene Klasse zwischen Hellenen und Barbaren I 8, 20 (vgl. II 203, 17 Clem.); sind Hellenen mit hellenischer Gesinnung und bestehen aus verschiedenen Völkern wie eine *νεόλεκτος στρατιά* I 21, 25; ihr Spitzname Gläubige (*πιστοί*) 8, 1; Vorwürfe der Heiden 8, 25—9, 15: sie sind in ihren Augen *δυσσεβεῖς καὶ ἄθεοι* 8, 26 (den Vorwurf der *δυσσέβεια* gibt Eus. 23, 18 den Heiden zurück); verdienen nach Ansicht der Heiden die Todesstrafe 162, 9; Vorwürfe der Juden 9, 16—10, 6 (9, 18—20 = II 426, 10—12); übernehmen die Prophezeiungen der Juden, leben aber nicht wie diese 22, 1; ihr Vorsatz fester als ein Eid 17, 25; hoffen auf ein Leben bei Gott, verachten ihr zeitliches Leben 19, 1; Todesverachtung von Frauen und Kindern 19, 5f.; denken an Gottes Gericht 19, 12; verachten die Dämonen 209, 15; haben Gottes Logos in sich 209, 23; haben in allen Ländern ihre eigenen Bräuche 342, 26ff. (Bardes.); Sokrates' Verurteilung der Lehren der Naturphilosophen ist eine Bestätigung dafür, daß die Chr. recht getan haben, das Heidentum aufzugeben 34, 7ff.; die Chr. ziehen der Philosophie der Griechen die Gotteslehre der Hebräer vor 567, 18; warum die griechischen Chr. den Barbaren Moses d m Hellenen Plato vorziehen II 165, 8.
Christliche Lehren: Almosen geben, alle Menschen Brüder I 18, 17; die Lehre von Engeln und dienenden Geistern im Gegensatz zur Dämonenlehre der Heiden 175, 16. Christlicher Gottesdienst auf der ganzen Welt 173, 23; 220, 16; christlicher Brauch, unter Aufsicht von Wächtern bei Gastmählern religiöse Gesänge und Hymnen zu singen II 115, 10 (vgl. auch 111, 7)

Christentum: von den Gegnern als *ἄλογος πίστις* gescholten I 7, 23; *ὁ Χριστιανισμός* ist weder *'Ελληνισμός* noch *'Ιουδαϊσμός*, sondern *τις καινὴ καὶ ἀληθὴς θεοσοφία, ἐξ αὐτῆς τῆς προσηγορίας τὴν καινοτομίαν ἐπαγομένη* I 22, 14; *παιδείαν ἔνθεον καὶ εὐσεβῆ* 18, 14; *εὐσεβεστάτη καὶ εἰρηνικωτάτη διδασκαλίᾳ* 16, 3; *τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας* II 324, 4; erzieht die Menschen dazu, Gott statt der Schöpfung zu verehren I 121, 24; seine Göttlichkeit 14, 14f.;

mit seinem Erscheinen hörten die Kriege in der Welt und die πολυαρχία auf 14, 22; bereits bis zu den Skythen gedrungen 16, 14; bis an die Grenzen der Welt 311, 8; in Hellas und in der ganzen Barbarenwelt verbreitet II 261, 26; barbarische Gebräuche haben aufgehört I 17, 9; es läutert das Leben von Hellenen und Barbaren nicht nur in Taten, sondern auch in Gedanken 17, 14ff.; ist eine Wiederherstellung der Lebensführung der Hebräer vor Moses (also Hebraismus gegen Mosaismus) II 262, 2; in junger Blüte, gegen die sowohl gesetzliche Maßregeln als auch feindliche Gewalt machtlos sind 262, 7; Unterweisung im Christentum: nur für Frauen, Kinder und gewöhnliche Menschen gilt ἄλογος πίστις, für die anderen aber λόγων ἀποδείξεις I 20, 1ff. (Vergleich mit der Heilkunst) und II 88, 2; seine einzigartige Einmaligkeit ein Beweis, daß es seine Existenz nicht der Εἱμαρμένη und ἄστρων φορά verdankt I 310, 30ff.; aus schlechten Handlungen einiger Christen darf man keinen ungünstigen Schluß auf das Christentum ziehen II 128, 5

Christenverfolgungen: durch unsichtbare Dämonen und sichtbare Herrscher so viele Jahre hindurch, trotzdem das Christentum immer glänzender anwachsend I 14, 10; 310, 22; ihre Unwirksamkeit 222, 14; zur Zeit, als Eus. dieses Werk begann, noch nicht abgeschlossen (ἐλαυνόμενον 14, 11), wohl aber zur Zeit der Abfassung des zwölften Buches II 100, 6ff., doch ein Wiederausbruch immerhin noch möglich II 181, 7ff. (XIII. Buch); Standhaftigkeit der Christen in diesen Verfolgungen I 19, 1—3; II 100, 8; 181, 8 (Vorbild Sokrates in Platos Crito sowie die hebräischen Märtyrer)

Christus, Jesus, der Erlöser (σωτήρ): ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ καὶ πρωτότοκος τῶν ὅλων I 395, 1; begann zu lehren im 15. Jahre der Regierung des Kaisers Tiberius 585, 8; lehrte die Erkenntnis Gottes und ein moralisches Leben 17, 13ff. und die wahre Gottesverehrung 151, 8; er verbürgt das Leben nach dem Tode 222, 2; seine Weissagung von der Ausbreitung seiner Lehre und von der Unbezwinglichkeit seiner Kirche ist erfüllt, diese Tatsache wiegt schwerer als Beweisgründe 11, 18ff.; durch des Erlösers εὐαγγελικὴ διδασκαλία Trennung vom Heidentum 88, 6. 20 (οἷά τις νοερῶν καὶ λογικῶν ψυχῶν ἥλιος 89, 2 ist Jesus); sein Auftreten brachte der Welt Einigung und Frieden 15, 3ff.; seitdem erlosch die Götterverehrung, hörte man vom Tode der Dämonen, gingen berühmte Orakelstätten ein 219, 6—221, 11; die Menschenopfer hörten auf 203, 2; seit Jesus verehrt ward, half Asklepios nicht mehr 221, 13 (Porph.). Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ 173, 9; ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ 120, 21 und 208, 16 (s. auch 121, 23); τοῦ νέου θεοῦ 311, 17; der σωτήρ ist Gottes Λόγος 10, 8; θεοῦ Λόγος II 176, 15 (dagegen ist ὁ (τοῦ) Χριστοῦ λόγος seine Lehre I 7, 2 und 209, 21); ἔνθεος καὶ ἀπόρρητος δύναμις des Erlösers 16, 6 (s. auch 14, 18). S. auch unter Logos und unter Eusebius

Chronologie: chronologische Zusammenstellungen aus Porph. I 39, 17—40, 9 (z. T. auch 588, 1—10); Afric. 591, 7—595, 16; Tatian. 595, 20—601, 24; Clemens 602, 2—606, 11; Jos. 606, 18—608, 25 und aus Eusebius' (der sich 585, 5 seiner neuen chronologischen Methode rühmt) eigener Chronik 584, 14—587, 17; 588, 11—591, 5; 609, 18—613, 15

Chryse: Χρυσῆ, nämlich χερρόνησος, Malakka; dortige Sitten I 340, 14 (Bardes.)

Chrysippos: Stoiker, Nachfolger des Kleanthes II 378, 12; Vielschreiber I 324, 13 (Diogenian.); 1. Buch Περὶ Εἱμαρμένης 321, 3ff. (ders., der sich gegen ihn wendet); 2. Buch 325, 27ff. (ders.); gegen seine Beweise für die Mantik in diesem Werk derselbe 169, 24ff.; 325, 24 (ders.); 327, 8 (ders.); das Schicksal hängt von Gott ab 316, 5 (τῷ μὲν = Χρυσίππῳ; Oenom.); Beschränktheit des freien Willens 313, 4 (ders.) und 315, 10 (ders.); nahm Dämonen neben Göttern an 230, 1 (Plut.); 253, 11 (ders.); Etymologien 323, 8—11 (Diogenian.); alle Menschen außer den Weisen seien verrückt, es gebe nur einen oder zwei Weise 324, 7 (ders.); Lehre vom Äther II 380, 16 (Ar. Didym.); von der ἐκπύρωσις 383, 6. 12 (ders.); Körperlichkeit der Seele 386, 7 (Longin.). S. auch das Stellenregister

Chum: Sohn des Vaters der Phöniker, griechisch Asbolos, Vater der Äthiopier, Bruder des Mestraeim, des Vaters der Ägypter I 504, 5 (Eupolem. — Alex. Polyh.); ein anderer 527, 24 (Ezech. — Alex. Polyh.)

Chusarthis (falsch Eusarthis): Feminin zu Chusor, phönizische Göttin, = Thuro I 51, 19 (Philo Bybl.)
Chusor (falsch Chrysor): phönizischer Gott, = Hephaistos = *Ζεὺς Μειλίχιος* I 45, 16 (Philo Bybl.)

Dadan: I 528, 7 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Daeira: Mutter des Immaros I 91, 1 (Clem.)
Dagon: (*Δαγών* Nomin. I 48, 14; Akk. 47, 1; *Δαγῶνος* 50, 3; *Δαγῶνι* 47, 16) phönizischer Gott, Sohn des Uranos, Entdecker des Getreides, Erfinder des Pfluges, = *Σίτων* = *Ζεὺς Ἀρότριος* 47, 1 und 16 (Philo Bybl.); 48, 14 (ders.)
Daidala: Fest, dessen Ursprung I 109, 7. 13 (Plut.)
Daidalos: bildete das ägyptische Labyrinth nach I 582, 28 (Diod.); 583, 5. 9 (ders.)
Daïmachos: Historiker I 562, 1 (Porph.)
Daker: als Komödienfiguren (Sklaven), *οἱ κωμῳδικοὶ Γέται τε καὶ Δακοί* II 279, 7 (Numen.)
Daktyloi: *οἱ τῶν Ἰδαίων Δάκτυλοι*, göttliche Gnomen I 576, 10 (Clem.)
Damaskos: I 501, 11 (Nikol. — Jos.)
Damastes (die Hss. falsch *Δαμάσου*): Historiker, Zeitgenosse Herodots I 564, 15 (Porph.)
Damnameneus: mit Kelmis (*οἱ τῶν Ἰδαίων Δάκτυλοι*) Entdecker des Eisens I 576, 9 (Clem.)
Dämonen: Etymologie der Heiden, *δαίμων* von *δαήμων*, dagegen Eus. von *δειμαίνειν* I 175, 19; bei Homer *δαίμονες* = *θεοί*, dagegen unterscheidet Hesiod zwischen Göttern, Dämonen, Heroen, Menschen 226, 22 und 227, 1f. (Plut.); II 412, 7. 9 (Pseud.-Plut.); die D. sind unsere Bundesgenossen II 57, 16 (Plat.); nach „hellenischer Theologie" ist den D. die Mondsphäre und die Luft zugewiesen I 174, 22; sie büßen für Vergehungen 230, 14 (Emped. — Plut.); Porph. unterscheidet gute und böse D., blutige Opfer werden nur den D., nicht den Göttern dargebracht 188, 23 und 189, 2; Unterschied zwischen guten und bösen D. nach heidnischer Anschauung 224, 19; 227, 20—228, 14 (Plut.); II 412, 11 (Pseud.-Plut.); die D. können, da sie böse sind, keine Ausflüsse (*ἀπόρροιαι*) und Schöpfungen (*προβολαί*) der Götter sein II 232, 22; die bösen D. nahmen die Gestalt der obersten Götter an und täuschten dadurch Dichter und Philosophen und durch diese die große Menge, sie finden Gefallen an Fettdampf und Blut I 210, 16—212, 24 (Porph.); wieso es zu dieser Täuschung der Menschen durch sie gekommen ist 223, 4ff.; Zeremonien zur Vertreibung der D. von gottesdienstlichen Handlungen 214, 3ff. (Porph.); ihre Führer Sarapis 213, 19 (Porph.) und Hekate 215, 5 (ders.); Apollo befahl, ihnen zu opfern 207, 3—15 (ders.); Vorsteher der Orakel nicht Götter, sondern D. 227, 13 (Plut.); Mythen, die auf D., nicht auf Götter zu beziehen sind 231, 4ff. (ders.); ihre Erscheinung und ihr Wirken nach Porph.: Pan 233, 3; Hekate 234, 13; Rhea, Pallas, Artemis, Hera, Deo, Isis 235, 14ff.; sie werden durch Opfer und Sprüche zum Erscheinen gezwungen: Hekate 237, 5 (Porph.); Apollo 238, 13 (ders.); bitten um Lösung vom Zauberbann 239, 18—240, 18 (ders.); Götter, die durch Zauber gezwungen werden können, sind nicht einmal *gute* D. 241, 5—242, 12; Bedenken gegen die Dämonenlehre 242, 15—244, 16 (Porph.); die D. sind Lehrer der Zauberei, so Hekate 245, 20—246, 12 (ders.); ihre Gestalt: Sarapis 246, 15 (ders.); Pan 247, 1 (ders.); Hekate 247, 6 (ders.); Symbole der Hekate 248, 10ff. (ders.); sie sind in ihre Bildnisse gebannt 250, 8 (ders.); sie sterben 253, 13f . (der große Pan; Plut.); die D. sind der auf Erden gebliebene Rest der in den Tartaros gestürzten abtrünnig gewordenen guten Geister 396, 23; *πονηρὸς δαίμων ἔφεδρος* = der Teufel 382, 10. S. auch unter Götter
Dan: Sohn Jakobs I 509, 5 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Danaos: König von Argos I 125, 2 (Callim.); 598, 23 und 599, 18 (Tat.); 601, 9 (ders.); 603, 16 (Clem.); 608, 21 (Jos.)
Daniel: I 611, 9

Dardania: I 599, 18 (Tat.); 603, 17 (Clem.)
Dardanos: I 597, 12 (Tat.); 599, 18 (ders.); 603, 16 (Clem.); Einrichtung der Mysterien 80, 9 (ders.)
Dareios: 1. der erste I 550, 22 (Jos.); 585, 11; 586, 1. 4. 6. 8
2. der dritte I 349, 3 (Orig.)
David: I 348, 4 (Orig.); 386, 19; 538, 17 (Eupolem. — Alex. Polyh.); ein Engel hielt ihn von der Erbauung des Tempels ab 539, 1 (ders.); 540, 15 (ders.); 541, 12 (ders.); 590, 3; 610, 9; II 12, 8; 108, 24; 112, 17. 23; 125, 3; 175, 22
Debbora: jüdische Richterin I 610, 3
Deianeira: I 71, 20 (Diod.); 72, 5. 9. 12. 22 (ders.); 149, 6; II 301, 11 (Pseud.-Plut.)
Deina: Tochter Jakobs I 509, 6. 19. 21 (Demetr. — Alex. Polyh.); 510, 3 (ders.); 511, 15 (ders.); 514, 6. 11 (Theodot. — Alex. Polyh.)
Deinarchos: Plagiator des Demosthenes I 565, 1 (Porph.). S. das Stellenregister
Dekanoi: astrologischer Fachausdruck (s. H. R. Schwyzer, Chairemon, 31f.) I 116, 15 (Chaeremo — Porph.). S. auch unter Astrologie
Delas: Idäer oder Skythe, erfand *χαλκοῦ κρᾶσιν* I 576, 10 (Clem.)
Delion: II 186, 21 (Plat.)
Delos: I 91, 4 (Clem.); 152, 9; 155, 17; Ansiedler und Priester von den Hyperboreern gekommen, *θυώδης* 275, 17 (Oenom.)
Delphi: das dortige Heiligtum zum drittenmal in Brand gesteckt von den Thrakern I 167, 13. 15; geplündert 470, 25 (Philo Jud.); 312, 22 (Oenom.); 560, 18 (Clem.); II 229, 18; *Δελφικὸν* (*χρηστήριον*) I 288, 1 (Oenom.)
Delth: hebräischer Buchstabe I 574, 15; II 18, 25
Demaratos: Schriftsteller, *ἐν πρώτῃ Τραγῳδουμένων* I 194, 7 (Clem.)
Demarus: (*Δημαροῦς* Nomin. I 48, 22; 49, 12; *Δημαροῦν* Akk. 47, 17; *Δημαροῦντι* 48, 20. 22) phönizischer Gott, Sohn des Uranos von einer Konkubine I 47, 17 (Philo Bybl.); 48, 20. 22. 23 (ders.); *Ζεὺς Δ.* 49, 12 (ders.)
Demeter: = *γῆ μήτηρ* I 112, 19. 22 (Diod.); Tochter des Uranos, Gemahlin des Zeus, Mutter der Persephone 77, 16. 18 (ders.); „Erfinderin" der Getreidenahrung 68, 6 (ders.); = Getreide 286, 23 (Orakel bei Oenom.); Symbol der Naturkraft des flachen fruchtbaren Erdbodens 136, 8. 15. 16. 23 (Porph.); 137, 22 (ders.); 141, 16 (ders.); dagegen Eus. 148, 8 und 150, 2; Opfer (drei schwarze Schafe) 181, 12—14 (Porph.); Horen der D. 141, 24 (ders.); Unterschied von Rhea 136, 7f. (ders.); = Hekate und Mondgöttin 141, 3 und 15f. (ders.); 247, 9 (Orakel bei Porph.); 587, 4; II 347, 22 (Aristocl.). S. auch unter Deo
Demetrios: 1. Geometer des dritten Jahrh. n. Chr. I 561, 16 (Porph.)
2. Gesprächsperson bei Plutarch: I 227, 5; 252, 6; 254, 18
3. Historiker: s. das Stellenregister unter Alexander Polyhistor
4. von Phaleron; Bibliothekar des Königs Ptolemaios Philadelphos I 421, 3. 11. 18 (Aristeas); veranlaßt die Übersetzung der Septuaginta 422, 7 (ders.); 426, 8 und 427, 1 (ders.); 493, 12 (Clem.) = II 190, 20 (Aristob.); I 554, 2 (Jos.); II 191, 7 (Aristob.)
Demochares: Staatsmann, Gegner der Philosophen, seine Beschuldigungen gegen Aristoteles II 347, 12 (Aristocl.)
Demodokos: mythischer Sänger I 600, 13 (Tat.)
Demokratie: *τῶν ἀτόμων ἡ δ.* (ironisch) II 328, 25 (Dion. Alex.)
Demokritos: aus Abdera I 30, 15 (Plut.); in der 50. Olympiade 590, 9; Hörer des Leukippos 612, 22 und II 305, 14; Reisen: fünf Jahre in Ägypten I 584, 5 (Diod.); 80 Jahre fälschlich 572, 7 (Democr. — Clem.); s. auch 582, 6 (Diod.); berühmter Ausspruch II 335, 7 (Dion. Alex.); Werke: *Ὑποθῆκαι* II 335, 16 (ders.); ethische Schriften I 572, 1; Benutzung seiner Werke durch Pyrrhon II 273, 16 (Numen.) und 312, 6 (Aristocl.); Atomenlehre I 386, 10; II 295, 9. 15 (Pseud.-Plut.); schrieb den Atomen gewisse *προαιρέσεις* zu I 253, 12 (Plut.); nahm (zum Unterschied von Epikur) auch sehr große Atome an II 325, 2 (Dion. Alex.); Ursprung der Welt I 30, 15 (Pseud.-Plut.) und II 262, 19; über Gott und Götter II 301, 14 (Pseud.-

Plut.); 336; 2ff. (Dion. Alex.); I 315, 17. 19 (Oenom.); das Schicksal hängt von den Atomen ab 316, 4—6 (ders.); des Menschen Wille ist unfrei 313, 4 (ders.); das Weltall betreffende Lehren: II 400, 18 (Pseud.-Plut.); 402, 16 (ders.); 408, 15 (ders.); 410, 15 (ders.); 412, 17 (ders.); 413, 12 (ders.); 414, 2 (ders.); 418, 14 (ders.); 419, 17 (ders.); Seele 421, 5. 8. 12 (ders.). S. auch das Stellenregister

Demophon: Sohn des Theseus, König von Athen I 604, 1 (Clem.)

Demosthenes: I 559, 20; ungewiß, ob Hyperides sein Plagiator oder umgekehrt 564, 6 (Porph.); eine bei Isaios, Isokrates und D. gleichlaufende Stelle 564, 20 (ders.); Dinarch Plagiator des D. 565, 2 (ders.). S. auch das Stellenregister

Deo (*Δηώ*): = Demeter I 79, 21 (Clem.); 80, 2. 16 (ders.); 81, 12. 20 (ders.); auch Brimo 81, 8 (ders.); ihre Mysterien 81, 7 (ders.); der heilige Spruch 81, 15 (ders.); kam nach Eleusis 84, 8 (ders.); Erlebnis mit Baubo und Iakchos 84, 17. 20 (ders.); *σύνθημα* der Eleus. Mysterien 85, 6 (ders.)

Derbiker: ihre Sitten I 16, 23 (Porph.)

Derkylos: Historiker I 604, 3 (Clem.)

Desios (richtiger Daisios): Monat (am 15. die Sintflut) I 498, 7 (Abyden.)

Deukalion: I 587, 3; 589, 22; 599, 16 (Tat.); 602, 20 (Clem.); 603, 15 (ders.)

Diagoras: von Milet (statt Melos), Gottesleugner II 299, 19 (Pseud.-Plut.)

Dialektiker: II 8, 20 (Aristocl.); Dialektik der Hebräer 11, 2ff.

Dianathan: Engel I 539, 5 (Eupolem. — Alex. Polyh.)

Dichord: von den Assyriern erfunden I 576, 18 (Clem.)

Dichter: schädlicher Einfluß auf das Denken der Menge durch den Zauber ihrer Sprache I 212, 3 (Porph.); bieten keine Wahrheit II 140, 18 (Plat.); wie weit man ihnen Glauben schenken darf II 165, 18ff. (s. 166, 10f.) und 167, 11ff. (ders.); haben keine genaue Auffassung von den Göttern 387, 5 (Longin.); hebräische Dichtkunst II 12, 8; *τὸ ποιητικόν* (*Dichtkunst*) I 212, 3 (Porph.); *ἡ ποιητικὴ πᾶσα μοῦσα* II 199, 9 (Clem.)

Didyma: Orakelstätte Apollos I 251, 16 (Porph.), die *Διδυμαῖον* hieß 91, 5 (Clem.); davon hieß Apollo *Διδυμεύς* 79, 3 (ders.)

Diebstahl: bei den Serern unbekannt I 337, 8 (Bardes.); bei den Atroi aufs schwerste bestraft 339, 12 (ders.)

Dikaiarchos: Peripatetiker, leugnete die Existenz der Seele II 370, 17 (Attic.)

Dike: II 219, 4 (Diphil. — Clem.); 219, 17 (Eurip. — Clem.)

Diodoros: 1. Sohn des Herakles und einer Tochter des Aphra I 508, 1 (Jos., der Didoros hat)

2. der Historiker, *ὁ Σικελιώτης*, Verfasser der *Ἱστορικὴ βιβλιοθήκη* I 24, 18; Lob seiner Schriftstellerei 58, 7; seine Ansicht über die Kosmogonie und die Entwicklung der Kultur 25, 3—28, 4; über die *πρώτη θεολογία* 34, 14. 20—35, 15; 67, 4; 591, 22 (Afr.); 592, 16 (ders.). S. das Stellenregister

3. Philosoph, Megariker, nahm *ἀμερῆ* statt *ἄτομοι* an II 325, 6 (Dion. Alex.); 271, 18. 19. 22 (Numen.); 272, 4f. (ders.); 273, 15 (ders.)

Diogeneianos: Peripatetiker, gegen Chrysipp *Περὶ Εἱμαρμένης* I 320, 22. S. das Stellenregister

Diogenes: zwei Philosophen, 1. von Apollonia, Schüler des Metrodoros von Chios II 305, 15; Lehren: Urstoff, Entstehung der Welt I 32, 5 (Pseud.-Plut.); andere, das Weltall betreffende Lehren II 404, 4 (ders.); 411, 6 (ders.); Jahr 417, 15 (ders.); Seele 421, 18 (ders.)

2. der Kyniker, Schüler des Antisthenes II 378, 9

Diokles: von Knidos, verfaßte *Διατριβαί* II 274, 6 (Numen.)

Diomedes: *Τυδείδης* II 272, 14 (Numen.); ihm zu Ehren Menschenopfer auf Salamis I 191, 6. 7. 8 (Porph.)

Dion: Ort auf Kreta I 279, 12 (Oenom.)

Diondas: Rede des Hyperides *Πρὸς Διώνδαν*, in der er ein Plagiat an Demosthenes beging I 564, 6 (Porph.)

Dione: Tochter des Uranos, = Baaltis I 48, 6. 13 und 49, 23 (Philo Bybl.)

Dionysios: 1. D. I., Tyrann von Syrakus; seine Angst; er läßt über dem Haupt des Bewunderers des Tyrannenlebens eine Axt aufhängen I 470, 1. 6 (Philo Jud.)

2. D. II.; Briefe Platos an ihn, der 13. (II 32, 18) und der 2. (46, 10)
3. Argiver, Historiker I 604, 3 (Clem.)
4. D. von Olynth, Historiker I 596, 11 (Tat.)
5. D. von Halikarnaß, in den *Χρόνοι* I 602, 16 (Clem.). S. auch das Stellenregister
6. D. von Alexandrien, Bischof II 324, 4; gegen die Atomenlehre II 324, 10—337, 23; kündigt ein gründliches, an Gebildete gerichtetes Werk über die Vorsehung an 332, 15 und 333, 10; lehnt die Etymologie *θεός* von *θέειν* ab, vielmehr von *θεῖναι* = *ποιῆσαι* 336, 9—11. S. auch das Stellenregister

Dionysos (Bakchos): sein Kult durch Orpheus von den Ägyptern zu den Griechen gebracht I 61, 13. 17 (Diod.); = Osiris 62, 14 (ders.); zwei D., der ältere Sabazios, Sohn des Zeus und der Persephone, der jüngere Sohn der Semele 67, 23 und 68, 4. 7 (ders.); deshalb *διμήτωρ* 68, 20 (ders.); hat weibliche Gestalt (*θηλύμορφος*) und Hörner 137, 2 (Porph.); *φαλληνὸν κάρηνον* in Methymna 289, 4. 6 (Oenom.); sein Erzieher Silen 68, 17 (Diod.); seine Beigaben *μίτρα* und *νάρθηξ*, Namen *Βάκχιος*, *Ληναῖος*, *Βρόμιος* 69, 1f. (Diod.); *Μαινόλης* 79, 16 (Clem.); Gefolge Satyren 69, 3 (Diod.); „Erfinder" des Weines und des Bieres 67, 23 (ders.); ihm zu Ehren Trieterika 68, 4 (ders.); Menschenopfer auf Chios (D. Omadios) 191, 19 (Porph.); 201, 3; auf Lesbos 194, 3 (Clem.); hat keine Gemeinschaft mit Hera 106, 18 (Plut.); = Attis 84, 4 (Clem.); 100, 4 (Dion. Hal.); = Sonne 35, 7 (Eumolp. — Diod.) und 140, 10 (Porph.); dagegen Eus. 149, 8. 9. 10. 13. 14; Symbol der in den Obstbäumen und Anpflanzungen (Wein, Ölbäume) waltenden Naturkraft 136, 24 (Porph.); Chor des D. II 114, 11 (Plat.); seine Mysterien I 82, 10ff. (Clem.): von den Titanen überlistet, zerrissen und gebraten 82, 19 und 83, 1 (ders.), von Apoll auf dem Parnaß bestattet 83, 6 (ders.); 138, 1. 2 (Porph.); 278, 13 (Oenom.); 587, 6; 595, 1 (Afr.); 603, 23 (Clem.); 604, 13. 15 (ders.); 605, 4 (Hes. — Clem.)

Dios: von Zeus abgeleiteter Personenname I 231, 24 (Plut.)

Dioskuren: 1. phönizische Gottheiten, von Sydyk abstammend, = Kabiren oder Korybanten oder Samothraker I 46, 12 (Philo Bybl.); 47, 21 (ders.)
2. die griechischen D. I 604, 17 (Clem.)
3. St. Elmsfeuer II 414, 18ff. (Pseud.-Plut.)

Dios polis: in Ägypten 1. I 520, 27 (Artapan. — Alex. Polyh.)
2. = Theben I 583, 16. 17 (Diod.); mit weiblichem Ethnikon, *ταῖς Διοσπολίτισιν* (ebd.)

Diphilos: König von Kypern, beseitigte ein Menschenopfer I 191, 11 (Porph.)

Dodonaion (*χαλκεῖον*): Orakelstätte I 78, 17 (Clem.); *ὁ Δωδωναῖος* 167, 14; 264, 11 (Oenom.); 568, 25

Dorotheos: Historiker, *ἐν τῇ τετάρτῃ Ἰταλικῶν* I 194, 9 (Clem.)

Dosidas: Geschichtsschreiber I 194, 4 (Clem.)

Drakon: kurz vor der Tyrannis des Peisistratos I 581, 1 (Jos.); 601, 12 (Tat.)

Dreifaltigkeit, Heilige: von Plato angedeutet II 46, 11—15; 207, 10—208, 4 (Clem.)

Dreiruderer: (*τρίκροτον ναῦν*) erfanden die Sidonier I 577, 10 (Clem.)

Dreizahl: Symbol des *σωματικὸν καὶ γεῶδες* I 181, 14 (Porph.)

Drymon: I 600, 15 (Tat.)

Dumatener (*Δουματηνοί*): arabischer Stamm; opferten einen Knaben I 192, 9 (Porph.)

Dysaules: *γηγενής* in Eleusis I 84, 13 (Clem.)

Echinaden (*Ἐχινάδες*): Inseln I 253, 18 (Plut.)

Edom: Landschaft I 518, 7 (Aristeas — Alex. Polyh.)

Eeria: = Thasos I 314, 6. 8 (Orakel bei Oenom.)

Eetion: I 80, 10 (Clem.); 277, 9 (Orakel bei Oenom.)

Eglom: König von Moab I 610, 2

Ehen: Polygamie und Polyandrie I 339, 24 (Bardes.); der Väter mit den Töchtern 337, 24 (ders.) und 341, 23 (ders.); bei den Persern Ehen mit den

Töchtern, Schwestern und Müttern 337, 24 (ders.), s. auch 16, 13; E. mit den Schwestern auch bei den Ägyptern 63, 2 (Diod.); E. von Jünglingen untereinander bei den Galliern 339, 20 (Bardes.); E. der Juden 438, 18 (Jos.); bei den Essäern nicht üblich 456, 20 (Philo Jud.) und 486, 18f. (Porph.)
Eid: von Plato abgelehnt II 204, 12 (Clem.)
Eileithyia: = Artemis I 108, 6 (Plut.); 113, 4 (Diod.); 141, 11 (Porph.); 145, 2 (ders.); 150, 5; eine ihr heilige ägyptische Stadt 145, 2 (Porph.)
Eiramos: phönizischer König, Zeitgenosse Salomos I 598, 6. 9. 10 (Tat., der Cheiramos hat)
Eis (*ΕΙΣ*): hebräisch = *Mann*, abgeleitet von *ΕΣ Feuer* II 16, 6. 10
Eisen: entdeckt von Kelmis und Damnameneus I 576, 9f. (Clem.); geläutert zuerst von den Noropern 577, 1 (ders.)
Eisirios: Phöniker, Bruder des Chna, Erfinder dreier Buchstaben I 50, 20 (Philo Bybl.)
Ekphantos: Pythagoreer; Bewegung der Erde II 419, 14 (Pseud.-Plut.)
El (*Ἦλ*): *Kraft*, davon der hebräische Gottesname *Ἐλωείμ* II 16, 19
El, Elos: phönizischer Gott, = Kronos I 47, 1. 23 (Philo Bybl.); 49, 1 (ders.); 51, 25 (ders.)
Elana: Stadt in Arabien I 539, 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Eleates: von Elea; Parmenides II 263, 3
Eleatische Philosophie: I 570, 23; Lehre II 265, 24f. (Plat.); II 7, 19 (Attic.)
Eleazar: Hoherpriester; Briefwechsel mit König Ptolemaios Philadelphos, Geschenke an ihn, sendet dafür 72 Übersetzer der Hl. Schrift I 423, 2. 12 (Aristeas); 424, 22 (ders.); 443, 12. 14; erläutert die mosaischen Speisegebote 446, 8ff. (Aristeas)
Eleer: von Elis, Koroibos I 611, 1
Elei: Hoherpriester I 539, 12 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 593, 17 (Afr.); 610, 7
Eleim: Station der Juden auf ihrem Zug I 536, 25 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Elektryon: Sohn des Perseus und der Andromeda, Vater der Alkmene I 70, 3 (Diod.)
Elemente: durch Gott als Mittler garantierte Harmonie der E. I 390, 6 (Philo Jud.)
Elephantine: das dortige Standbild I 144, 11 (Porph.)
Eleusis (und Eleusinisch): I 85, 6 (Clem.); 91, 2 (ders.); von Ogygos gegründet I 593, 9 (Afr.); 599, 20 (Tat.); 603, 19 (Clem.); *τὰ κατ' Ἐλευσῖνα μυστήρια* 145, 6 (Porph.); *Ἐλευσίνια* 587, 4; *τὸ Ἐλευσίνιον* in Athen 91, 1 (Clem.)
Elias: Prophet I 538, 13 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Eliphas: König der Thaimaniten I 518, 17 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Elium: phönizische Gottheit, = Hypsistos I 46, 14 (Philo Bybl.)
Eliun: Sohn des Barachiel I 518, 19 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Eloeim: 1. phönizische Gottheiten, genannt nach El, = Kronioi I 47, 23 (Philo Bybl.)
2. hebräischer Gottesname II 16, 19
Elos: s. El
Emmor: aus Sikima (Sichem), von Söhnen Jakobs (Israels) getötet I 509, 20. 21 und 510, 2 (Demetr. — Alex. Polyh.); = Hermes 512, 12 (Theodot. — Alex. Polyh.); 513, 7. 10 (ders.); 514, 8. 13. 17 (ders.); 515, 6. 8. 22 (ders.); 516, 1 (ders.)
Empedokles: aus Akragas I 31, 9 (Pseud.-Plut.); Sohn des Meton II 296, 1 (ders.); Hörer des Telauges I 612, 14; Lehre (vier Elemente, *Φιλία* und *Νεῖκος*) 386, 10; II 296, 1 (Pseud.-Plut.); *μεταβολή* des Alls ins Feuer II 208, 13 (Clem.); Dämonen büßen für Vergehungen I 230, 14 (Plut.); gegen Parmenides II 262, 15; 263, 12 (Plat.); das Weltall betreffende Lehren 401, 3 (Pseud.-Plut.); 403, 7. 21 (ders.); 404, 8 (ders.); 407, 12 (ders.); 409, 21 (ders.); 411, 3. 10. 22 (ders.); 412, 3 (ders.); 417, 2 (ders.); 420, 8 (ders.); Seele 421, 19 (ders.); *ἡ φιλόσοφος Ἐμπεδοκλέους ποιητική* 220, 21 (Clem.). Im übrigen s. das Stellenregister

Empusai: II 272, 19 (Numen.)
Engel: II 232, 10 (vgl. auch I 393, 11 und 395, 7); II 200, 4 (Clem.); Platos Lehre von ἀσώματοι καὶ νοηταὶ οὐσίαι inwieweit ähnlich und inwieweit verschieden von christlicher Anschauung 232, 17; einige E. haben ihre Befugnis (τάξις) überschritten und die Menschen in die Sternkunde eingeführt I 350, 10 (Orig.)
Enoch: = χάρις θεοῦ I 372, 19; Erfinder der Astrologie 504, 2 (Eupolem. — Alex. Polyh.); = Atlas 504, 8 (ders.)
Enos: = ἀληθὴς ἄνθρωπος I 371, 6; = λογικὸς ἄνθρωπος zum Unterschied von Adam 371, 20; II 15, 8. 10. 18. 25
Entelecheia: die Seele als Ent., diese Lehre bekämpft von Plotin II 372, 4ff. und von Porph. 374, 2ff.
Enyalios: Beiname des Zeus I 500, 20 (Hestiaeus — Jos.)
Epeeis: ein ägyptischer ἱεροφάντης und ἱερογραμματεύς, schrieb über Kneph I 53, 6. 11 (Philo Bybl.)
Epeios: Sohn des Panopeus II 236, 17 (Plat.)
Ephesos: II 264, 8 (Plat.)
Ephoros: Historiker I 499, 17 (Jos.); 596, 11 (Tat.); Plagiator 561, 18. 19. 21 (Porph.); 566, 14. 15 (ders.); bezichtigt den Hellanikos der Lüge, Timaios ihn 580, 6. 7 (Jos.)
Ephraim: Sohn des Joseph I 510, 15 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Ephratha: = Bethleem I 510, 6 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Epicharmos: Komödiendichter II 263, 13 (Plat.); Pythagoreer 205, 17 (Clem.); Bedeutung des λόγος, ein menschlicher und ein göttlicher 216, 23ff. (Clem.). S. auch das Stellenregister
Epigeios Autochthon: phönizischer Gott, = Uranos I 46, 16 (Philo Bybl.)
Epikur: Sohn des Neokles, Athener I 31, 1 (Pseud.-Plut.); Hörer des Xenokrates, dann des Nausiphanes II 318, 20; kurzer Überblick über seine Lehren I 31, 1—5 (Pseud.-Plut.) und II 302, 15—18 (ders.); Atomenlehre: wie Demokrit I 386, 9 und II 295, 9 (Pseud.-Plut.), aber Unterschied 295, 15 (ders.); nahm nur sehr kleine Atome an 324, 21 (Dion. Alex.); Zeugung Epikurs (ironisch) 331, 14. 15 (ders.); αἱ ἄτομοι Μοῦσαι 334, 5 (ders.); das Weltall betreffende Lehren: II 401, 9. 16 (Pseud.-Plut.); 402, 5 (ders.); 404, 18 (ders.); 408, 15 (ders.); 409, 5 (ders.); 410, 17 (ders.); Seele: Körperlichkeit 386, 7 (Longin.); Seelenteile 421, 5 (Pseud.-Plut.); Sitz des ἡγεμονικόν 421, 17 (ders.); Götter: gegen Homers Auffassung von den Göttern 216, 15 (Clem.); 334, 5 (Dion. Alex.); 336, 15 (ders.); 412, 12 (Pseud.-Plut.); behutsam aus Furcht vor Sokrates' Schicksal 337, 10 (Dion. Alex.); Vorsehung und Schicksal 357, 10. 17. 20 und 358, 3. 11 (er lehnt die Vorsehung verschämter ab als Aristoteles; Attic.); 408, 15 (Pseud.-Plut.); ἡ τοῦ αὐτομάτου παρείσδυσις 199, 2 (Clem.); τέλος: Anregung von der kyrenäischen Philosophie 313, 5 und 318, 18; τὸ ἀγαθὸν ἡδονή 336, 2f. (Dion. Alex.); von Chrysipp geschmäht I 320, 4 (Oenom.); er selbst verleumdet ἐν τῇ Περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστολῇ den Aristoteles II 346, 17 (Aristocl.); I 20, 26; 170, 25 (Diogenian.); 315, 14 (Oenom.); II 9, 27; 261, 4; 269, 12. 16. 19 (Numen.); 324, 5; 334, 11 (Dion. Alex.); 338. 1. S. auch das Stellenregister
Epikureer: (Ἐπικούρειοι, οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον), in ihren Lehren keine Abweichung, weder von Epikur noch untereinander II 269, 12. 15 (Numen.); gegen ihre Lehre, die Seele bestehe aus Atomen, Longin. 386, 10 und Plotin 389, 7; Verächter der Orakel I 169, 7 und 172, 19; II 293, 15; 319, 6 (Aristocl.)
Epimenides: Kreter, wanderte nach Sparta I 600, 13 (Tat.); Ἐπιμενιδείους καθαρμούς I 280, 1 (Oenom.)
Epimetheus: I 599, 15 (Tat.); 603, 14 (Clem.)
Epitherses: Elementarlehrer, Vater des Aimilianos I 253, 15 (Plut.)
Er: Sohn des Armenios, Pamphylier II 73, 16 (Plat.); 208, 4 (Clem.)
Erasistratos: Philosoph; Sitz des ἡγεμονικόν II 421, 14 (Pseud.-Plut.)
Erastos: Adressat des 6. platonischen Briefes II 37, 13; 207, 10 (Clem.)
Eratosthenes: Grammatiker I 596, 13 (Tat.); Entfernungen der Sonne und des Mondes von der Erde II 417, 5 (Pseud.-Plut.)

Erde: hat sieben *κλίματα* (s. unter Astronomen); Ansichten der Philosophen über die E. II 418, 1—419, 18 (Pseud.-Plut.); Symbole der *περίγειος δύναμις* I 137, 20 (Porph.); himmlische Erde (*γῆ ἐπουράνιος*), das Jenseits II 75, 6; auch dem Plato bekannt 75, 16—78, 9
Erechtheus: opferte seine Tochter der Persephone I 194, 6 (Clem.); *τοῦ ... Ἐρεχθειδῶν δήμου* (Athener) 85, 10 (Clem.)
Eretrikoi: Philosophen der eretrischen Schule II 270, 7 (Numen.)
Erfinder: verschiedener Dinge und Künste I 575, 21—577, 14 (Clem.); Schriftsteller *περὶ εὑρεμάτων* 577, 14—20 (ders.)
Erginos: Sohn des Klymenos I 278, 15 (Oenom.)
Erichthonios: I 90, 20 (Clem.); 296, 9 (*ὦ — γενέθλης* = Athener, Orakel bei Porph.); 587, 3
Eros: 1. phönizischer Gott, Sohn der Astarte I 48, 14 (Philo Bybl.)
2. griechischer Gott I 126, 15 (Orph. — Porph.); 142, 7. 16. 17 (ders.)
Erysichthon: I 124, 13 (Plut.)
Erz: die Mischung (Temperierung) des E. von Delas erfunden I 576, 10f. (Clem.); bearbeitet zuerst von den Noropern 577, 1 (ders.)
Es (*ΕΣ*): bei den Hebräern *Feuer* II 16, 7
Esau: Bruder Jakobs (*Ἡσαῦ*) I 508, 9. 10 (Demetr. — Alex. Polyh.); Vater des Job (*Ἠσαῦ*) 518, 6 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Esbon: jüdischer Richter I 610, 5
Esdras: I 348, 13 (Orig.)
Essa (*ΕΣΣΑ*): hebräisch = *Frau* II 16, 9
Essäer oder Essener: jüdische Sekte, = *Ὅσιοι* I 455, 4. 8 (Philo Jud.) und 460, 21 (ders., vgl. auch 457, 15); ihre Bräuche 455, 3ff. (ders.); 457, 13ff. (ders.); 486, 16ff. (Porph. aus Jos.); ihre Standhaftigkeit im Ertragen von Martern 489, 13 (ders.); ihr Glaube an die Unsterblichkeit der Seele 489, 16 (ders.)
Ethik: der Hebräer II 9, 23—10, 28
Euan (*Εὐαν*): zweimal, Bakchantenruf I 79, 18 (Clem.); = *Εὔα* hebräisch = *Schlangenweibchen* 79, 20 (ders.)
Euandros: Platoniker, Nachfolger des Lakydes II 280, 20
Euboia: I 313, 15 und 314, 1 (Oenom.)
Eubuleus: ein *γηγενής* in Eleusis I 82, 7 (Ferkelopfer; Clem.); 84, 14. 15 (ders.)
Eubulides: Schriftsteller, *ἐν τῷ κατ' Ἀριστοτέλους βιβλίῳ* II 347, 8 (Aristocl.)
Eubulos: 1. ein attischer Staatsmann; Rede des Hyperides *Περὶ τῶν Εὐβούλου δωρεῶν* I 564, 7 (Porph.)
2. ein anderer II 348, 23 (Epigramm bei Aristocl.)
Eudoxos: Astronom, war in Ägypten I 582, 6 (Diod.); 584, 9 (ders.)
Euelpis: von Karystos, Historiker I 191, 19 (Porph.)
Euemeros: 1. Messenier I 76, 4; seine *Ἱερὰ ἀναγραφή*, Reisen im Auftrag Kassanders 76, 15. 19 (Diod.); 77, 28 (ders.); erwähnte die Juden 553, 19 (Jos.)
2. aus Tegea, Gottesleugner II 299, 20. 21 (Pseud.-Plut.)
Eugammon (die Hss. Eugrammon): aus Kyrene, Historiker, Plagiator I 559, 27 (Clem., der Eugamon hat)
Euilmaluruchos (Eueilmaraduchos Jos.): Sohn des Nabuchodonosor I 549, 15 (Jos.); = Amilmarudokos 552, 3 (Abyden.)
Euklos: Kyprier I 600, 15 (Tat., der Eumiklos hat)
Eumolpos: Heros in Eleusis, *γηγενής* I 84, 13. 14 (Clem.); 91, 1 (ders.); 599, 22 (Tat.); 603, 21 (Clem.); mythischer Sänger (derselbe?): *ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσι* I 35, 5 (Diod.); seine Nachkommen die Eumolpiden 84, 15 (Clem.)
Euphorion: Vater des Aischylos II 215, 20 (Clem.)
Euphrat: Sitten vom E. bis zum östlichen Ozean I 339, 14 (Bardes.); 513, 15 und 514, 8 (Theodot. — Alex. Polyh.); 548, 11 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 552, 17 (Abyden.)
Eupolemos: Historiker I 554, 3 (Jos.); im übrigen s. das Stellenregister unter Alexander Polyhistor
Euripides: I 193, 23 (Clem.); abtrünniger Schüler des Sokrates 280, 14; Schüler des Anaxagoras I 26, 21 (Diod.); *σκηνικὸς φιλόσοφος* 612, 6. 8f.; von Apollos

Orakel gepriesen 281, 7 (Oenom.); 282, 15 (ders.); 283, 1 (ders.); speiste auf der Akropolis 282, 22 (ders.); seine Stücke wurden noch zur Zeit des Eus. gespielt 280, 15. Im übrigen s. das Stellenregister

Europe: Heroine I 587, 5; 594, 23 (Afr.); 598, 5 (Tat.); 599, 19 (ders.)

Europs: zweiter König von Sikyon I 603, 6 (Clem.)

Eurystheus: König von Argos I 599, 1 (Tat.)

Eurystratos: Vater des Anaximenes I 612, 1

Eusebios und die Praeparatio evangelica:

Seine Gesinnung: kein *μισέλλην* und *μισόλογος* II 261, 8; Platos Ansichten sind für ihn *συγγενῆ*, die eines Stammesgenossen, er fühlt sich also als Grieche II 244, 24; er will Hellenen durch Hellenen widerlegen I 176, 10 und II 259, 9; bewundert die *πατρῴα καὶ εὐγενὴς φιλοσοφία* der Hellenen, aber sie steht doch hinter den Lehren der hebräischen Theologen und Propheten zurück II 259, 12—22; wenn die Griechen ihr theologisches System schon nicht von den Hebräern entlehnt haben sollten, würde doch zugunsten der Christen sprechen deren Übereinstimmung mit den Lehren der berühmtesten Philosophen I 558, 2—6; Ehrfurcht vor Plato II 165, 10; hohes Lob Platos und warme Sympathie für ihn II 228, 11; 229, 2; 244, 23; 259, 4; er steht aber doch hinter Moses und den Propheten zurück 244, 25 (ungünstiges Urteil aber über die Platoniker der Zeit des Eus. 267, 20); gegen Aristoteles gerichtete Schmähungen zu hören ist ihm „*nicht lieb*" 346, 10; er bringt sie aber doch in breiter Ausführung 346, 16—349, 9 (Aristocl.); gegenüber den *Πανέλληνες* sind die Angehörigen unzähliger *βαρβάρων γένη*, obwohl ohne *μαθήματα*, doch *εὐσεβέστατοι καὶ φιλοσοφώτατοι* II 288, 20ff.; Beschäftigung mit der Naturphilosophie ist unnütz, berechtigt ist nur die christliche Sittenlehre II 422, 1ff.; wünscht die Vernichtung gottloser Bücher I 150, 16; bezeichnet Moses' Erzählung von der Sintflut und vom Leben der Menschen nach dieser als *ἀρχαιολογία* II 103, 14; gegen Tempel der Gottheit, Bildwerke und Kränze I 151, 2; preist gegenüber Neidern den Origenes I 343, 23ff.

Sein theologisches System: gegenüber dem Spott der Heiden über Christi Geburt verweist er auf die vielen heidnischen von Frauen geborenen Götter I 154, 10; seine dogmatische Auffassung von Gott I 209, 8; von den drei göttlichen Personen I 386, 8—395, 3; II 22, 22; 34, 10—35, 25: drei graduell verschiedene *δυνάμεις* (*οὐσίαι*): 1. Gott Vater *πρωτεύων*, 2. *Λόγος δευτερεύων*, *φῶς*, Mit ler, 3. Hl. Geist, *τρίτη οὐσία*, wie der Mond; was der *Λόγος* vom Vater empfängt, gibt er an den Hl. Geist weiter, dieser an die untergeordneten (*ὑποβεβηκότα*) Wesen (er ist die *πρώτη οὐσία* der durch den Sohn geschaffenen *νοεραὶ οὐσίαι* II 46, 5—10); unzählige körperlose Geister im Himmel (auch in den Sternen sind *ἀσώματοι δυνάμεις* I 393, 7), die nichts gemein haben mit dem irdischen Feuer und den *πνεύματα* der Luft; alle *νοερὰ ζῷα* mitsamt dem Sohn und dem Hl. Geist und den Gestirnen preisen Gott den Schöpfer (diese *νοηταὶ οὐσίαι* sind nicht *ὁμοούσια* mit Gott = *τὸ ἀγαθόν*, sondern *ἐπέκεινα τῆς οὐσίας* II 48, 7): I 393, 19—394, 11; Christus, *σωτήρ* und *ἰατρός*, ist einerseits *ἀληθὴς ἄνθρωπος*, andererseits *θεοῦ Λόγος ἀληθής*, ohne Wandlung seines wahren Wesens II 176, 12—15; über die *ἐναντία δύναμις* (den Teufel) I 395, 5—396, 13: war früher mit den *θειότεραι δυνάμεις* zusammen, fiel aber aus Hochmut von Gott ab; andere böse Geister um die Erde und in der Luftregion unter d. m Mond: die heidnischen Götter und Dämonen I 396, 14—397, 18

Eusebius als Schriftsteller:

A. *sachlich:* er bezeichnet seine Beweisführung als *ὁ τῆς ἀληθείας λόγος* II 303, 4; Beweisführung mit steigender Beweiskraft Buch X Kap. 6 Christ (Clem.), Kap. 7 Jude (Jos.), Kap. 8 Heide (Diod.); zitiert, weil er einen Beweis aus einem *heidnischen* Autor braucht, das Kapitel über die Essener (I 486, 16ff.) aus Porph., nicht aus Jos., obwohl hier jener diesen ausgeschrieben hat; rühmt sich einer neuen chronologischen Methode I 585, 5, von der er aber dort abgeht, wo er die Zeit der ersten griechischen Philosophen möglichst herabdrücken will I 569, 18f. und 590, 4—12 (dort bringt er absichtlich den falschen Zeitansatz des Porph. für Moses [um

2000 v. Chr., also Zeitgenosse der Semiramis], den er I 589, 4—8 ablehnt [587, 9—15 setzt er richtig Abraham als Zeitgenossen der Semiramis an]); er befolgt Thrasylos' Anordnung der platonischen Dialoge II 265, 16 (Soph. nach Theaet.); ändert, weil er von den alten *φυσικοί* sprechen will, das, was Pseud.-Plut. von Epikur sagt, auf Demokrit ab II 295, 9; fügt in eine Platostelle boshaft ein *κορύδου δίκην* II 231, 5; ersetzt in einem Homervers *θεῶν* durch *βροτῶν* II 160, 15 (bei Plat.)

Irrtümer: am interessantesten I 498, 2f. *Ἐγὼ — γραφῆς*: in Wahrheit erwähnt er *τὰ Μηδικὰ καὶ Ἀσσύρια* aus Abyden. erst I 551, 1ff.; ein analoger Irrtum: *ἐφωράσαμεν* I 557, 22 (in Wahrheit kommt er auf das Erwähnte erst von 574, 1ff. an, in Kap. 5 bis 8 desselben Buches, zu sprechen); hält den Pythagoras für älter als Thales I 570, 22 (s. unter Philosophenschulen); II 32, 8 *καὶ ἄλλος πάλιν* (in Wahrheit handelt es sich ebenfalls um einen Psalm Davids wie in dem unmittelbar vorhergehenden Zitat); verkennt II 399, 19, daß Plotin in dem Zitat 398, 21—399, 18 nicht mehr gegen die Stoiker, sondern gegen die Pythagoreer polemisiert. Über andere Irrtümer s. die Einleitung

B. *formell:* symmetrische Abrundung, der Schluß der P. E. weist auf den Anfang zurück: Das Werk beginnt mit der Konstatierung der *διαφωνία* der Philosophen (Pseud.-Plut. strom., Xenoph. mem.) I 28, 18—33, 10 und schließt mit derselben Feststellung (Pseud.-Plut. und dieselbe Stelle aus Xenoph. mem.) II 400, 10—423, 25; II 426, 10—12 = I 9, 18—20. Reminiszenzen an Platos Phaedr. (243b) II 45, 11 und 166, 19f.; er zitiert eine aus Philo Jud. entlehnte Euripidesstelle, um die christlichen Märtyrer zu preisen I 300, 8—12. Im übrigen s. das Sprachregister

Die Praeparatio evangelica: Titel *Εὐαγγελικὴ Προπαρασκευή* außer in den Überschriften der einzelnen Bücher noch I 88, 15; 161, 8; 360, 20; 416, 5; II 5, 3; 37, 2; 81, 17; 87, 2; 343, 3; 426, 6 (so auch Theodoret. *Graec. affect. cur.* II 97); bloß *Προπαρασκευή* II 259, 17; als *ἡ προκειμένη πραγματεία* (Genet.) I 5, 4; als *ἡ ἐν χερσὶ πραγματεία* (ebenfalls Genet.) II 344, 25 bezeichnet. Die einzelnen Bücher heißen *σύγγραμμα*: A. in den ihnen vorausgeschickten Überschriften; dafür spricht die hs. Überlieferung: vor dem 2. und 3. Buch (das 1. Buch ist in den meisten Hss. am Anfang verstümmelt) *σύγγραμμα* in A (*βιβλίον* in der anderen Klasse), vor dem 6., 7. und 8. Buch in I (vor dem 7. auch in N, *βιβλίον* die übrigen Hss.), vor dem 10., 11., 14. und 15. Buch in allen Hss. außer B (dem sich vor dem 11. Buch N zugesellt), vor den übrigen Büchern (abgesehen von dem ersten) einstimmig (*βιβλίον* hat nur V vor dem 5. Buch). B. im Text I 10, 17; 161, 7. 13; 163, 6; 461, 7; 485, 16; II 81, 17; 165, 2; 286, 7; 343, 10; 344, 3. 19; 345, 14. Dafür einfach *ἐν τῷ πρὸ τούτου* I 419, 8; II 259, 6; *ἐν τοῖς πρὸ τούτου* II 267, 6 (geht auf die Bücher XI bis XIII, speziell aber auf Buch XI Kap. 9); *ἐν ἰσαρίθμοις λόγων συντάξεσι* II 344, 9, worauf 344, 13 *διὰ τῶν μετὰ ταῦτα τριῶν* folgt; II 331, 4 *τὸν παρόντα λόγον*; II 344, 25 *λόγον πεντεκαιδέκατον ὄντα*; I 416, 5 ist zu *ἐπὶ τὸν ὄγδοον* aus dem Vorhergehenden *λόγον* hinzuzudenken; II 5, 4 *δέκατος ὢν τόμος* (dieses Wort hinzuzudenken 5, 13 *ὁ πρὸ τούτου* und *ὁ δέ γε παρών*); am Beginn des 12. Buches II 87, 2 heißt es einfach *Ὁ δωδέκατος*, ohne daß man ein Substantiv aus der Nachbarschaft hinzudenken könnte

Komposition: Eus. hat von vornherein die *Praeparatio* als Einheit mit der *Demonstratio* (*Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξις*) ins Auge gefaßt (daher sind beide Werke demselben Bischof Theodotos gewidmet): *διὰ τῆς προκειμένης πραγματείας τὴν εὐαγγελικὴν ἀπόδειξιν περιέξειν ἐπαγγελλομένης* I 5, 4 und *διὰ τῶν ἐν χερσὶ συγγραμμάτων τὴν καθόλου πραγματείαν περιεχόντων τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως* I 10, 17 (s. auch II 345, 13 *ὑφ' ἑνὶ δεσμῷ συμπλακέντα*), weshalb er die Praep. *τὴν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀποδείξεως Προπαρασκευήν* nennt I 343, 18, sie als *προπαρασκευὴ τῆς ὅλης ὑποθέσεως* für die Hellenen, die Demonstratio für die Juden (*οἱ ἐκ περιτομῆς*) I 8, 2ff. und II 426, 9 bestimmt; er hat von Anfang an eine Disposition für die *ganze* Praeparatio entworfen, denn schon I 34, 11 hat er II 296, 14ff. vor Augen; auch sonst gibt es Hinweise auf später zu behandelnde Partien: I 36, 5 *ὡς ἑξῆς ἀποδειχθήσεται*

(geht auf die Partie des 1. Buches von I 44, 1 an); I 166, 13—17 (kündigt Buch V Kap. 22 bis 29 an); I 558, 1 (kündigt die Bücher XI—XIII an); I 569, 19 (kündigt I 590, 2—12 an); I 573, 6f. (kündigt 575, 21ff. und das 11. Buch [s. II 5, 13] an); II 165, 11 (weist voraus auf die Erörterungen von Buch XIII Kap. 14 an); II 331, 4 (kündigt den baldigen Abschluß dieses Buches an); II 338, 2 (gibt den Inhalt des 15. Buches an; ebenso II 344, 26). Für die strenge Disposition zeugen auch die zahlreichen Rückverweisungen und Rekapitulationen: I 88, 12ff. wird auf das im 1. und bisher im 2. Buch Behandelte zurückverwiesen; I 461, 7 auf das 7. Buch; I 485, 16 auf das 8. Buch. Einzelheiten im Stellenregister unter Eusebius! Rekapitulation der Bücher I bis XIV findet sich II 343, 3—344, 24; die ersten sechs Bücher betrachtet er gewissermaßen als Vorwort des Werkes I 360, 20ff. (am Schluß des 6. Buches): *ἡμῖν ἐν ἀρχαῖς τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς τὰ παρόντα πάντα διὰ σπουδῆς γέγονεν*; formeller Schluß (angedeutet schon II 345, 4—8) nebst Ankündigung der *Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξις* II 426, 5ff.: *τὰ μὲν τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς ἐν τούτοις ἡμῖν περιγεγράφθω* (über die dem Diod. nachgebildete Verwendung dieses Zeitwortes zur Bezeichnung eines Abschlusses s. meine Bemerkung zu II 345, 6)· *τὰ δὲ . . . τῆς κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀπόδειξιν ἤδη λοιπὸν ἐπισκεπτέον*

Zeit der Abfassung: Einigermaßen gewähren einen Anhalt seine Bemerkungen über die Christenverfolgungen (s. dort), aus denen hervorgeht, daß er mehrere Jahre an der Praeparatio gearbeitet hat, sowie die über Theoteknos (s. dort). — S. auch das Stellenregister

Euthykles: Faustkämpfer, *ὁ πένταθλος*, Lokrer I 287, 13 (Oenom.)

Euthyphron: II 177, 10. 21 (Plat.); 178, 10 (Numen.)

Evangelium: was es bedeutet I 5, 10ff. (Kapitelüberschrift: *Τίς ἡ τῆς εὐαγγελικῆς ὑποθέσεως ἐπαγγελία*); durch des Erlösers *εὐαγγελικὴ διδασκαλία* Trennung vom Heidentum 88, 7. 20

Ezekias: jüdischer König zur Zeit des Romulus I 611, 2. 3

Ezekielos: jüdischer Dramendichter. S. das Stellenregister unter Alexander Polyhistor

Fatum: s. Schicksal

Faustkämpfer: die Riemen für F. von Amykos erfunden I 577, 2 (Clem.); hohes Ansehen der F. I 284, 16—288, 3 (Oenom.)

Federkrieg: *διὰ καλάμου καὶ μέλανος τὸν κατὰ ἀλλήλων . . . πόλεμον ἐπιτειχίζεσθαι* II 260, 19

Festspiele: die vier großen griechischen F. sind eigentlich Totenfeiern I 92, 12—20 (Clem.)

Feuer: Verehrung des heiligen F. in der Urzeit I 36, 22 (Porph.); bei den Ägyptern 118, 18 (ders.); in der phönizischen Mythologie 44, 19 (Philo Bybl.). S. unter Eis und Es. Sprichwörtlich II 8, 13 (Aristocl.); s. unter Sprichwörtliches (*πῦρ*)

Flöte: von den Phrygern erfunden I 576, 5 (Clem.)

Frauen: Charaktereigenschaften I 565, 4—18 (mehrere Dichter bei Porph.); grundsätzlich zu allen Berufen wie die Männer befähigt II 126, 23—127, 11 (Plat.); Erziehung zur Gymnastik und zum Krieg II 245, 7—248, 4 (ders.); Frauengemeinschaft und Gebärpflicht 248, 19—250, 4 (ders.); die Frauen der Gelen I 338, 8ff. (Bardes.); die der Baktrier 338, 19 (ders.); Etymologie von *γυνή* II 16, 12 (nach Plat.); zur hebräischen Etymologie s. unter Essa

Freundschaft: Wert der *θεοφιλία*, der F. zu Gott (I 6, 5), und dadurch der *παμμακάριος φιλία*, der F. Gottes zu uns I 6, 13

Frömmigkeit: im Gegensatz zur *ψευδώνυμος καὶ πολυπλανὴς εὐσέβεια* der Heiden *ἡ σὺν ἀληθείᾳ τὴν προσηγορίαν ἐπιγραφομένη* der Christen I 5, 17, die eine *ἐπιστημονικὴ εὐσέβεια* ist 6, 14; *τὴν ἀληθῆ γνῶσίν τε καὶ εὐσέβειαν* 13, 26; Fr. der Hebräer II 9, 26

Gad: Sohn Jakobs I 508, 21 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 17 (ders.); 511, 14 (ders.)

Galadene: Landschaft Assyriens I 538, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.); vielleicht identisch mit dem folgenden
Galaditis: I 540, 20 (Eupolem. — Alex. Polyh.); Galaaditis 548, 17 (ders.), Landschaft Palästinas
Galatien (*Γαλατία*): dorthin ausgewanderte Perser (Magusäer), ihre Sitten I 338, 6 (Bardes.); dortige Juden 342, 12 (ders.)
Galilaia: I 540, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 548, 16 (ders.)
Gallier: Menschenopfer noch zur Zeit des Dion. Hal. (*παρὰ Κελτοῖς*) I 197, 9; junge Männer heiraten untereinander (*παρὰ δὲ Γάλλοις*) 339, 20 (Bardes.); *ἐν Γαλλίᾳ* 339, 22 (ders.). S. auch unter Kelten
Ganymedes: mit ihm Antinoos verglichen I 92, 4 (Clem.); „*schöner als G.*" 464, 6 (Philo Jud.)
Gärten: hängende, von Babylon (*κρεμαστοὺς παραδείσους*), angelegt von Nabuchodonosor I 553, 3 (Abyden.)
Ge: 1. phönizische Göttin I 46, 19. 22 (Philo Bybl.); 47, 3. 6. 13 (ders.)
2. Göttin der Atlantier = Tepaia I 73, 21 (Diod.)
3. griechische Göttin I 97, 3 (Plat.) = II 166, 5 (ders.) = 230, 4 (ders.); II 231, 14
Gecko (*σκαλαβώτης*): bei magischen Zeremonien zu Ehren der Hekate verwendet I 246, 3 (Porph.)
Gedeon: jüdischer Richter I 610, 4
Geier: bei den Ägyptern ein Symbol des Mondes; sie halten alle G. für weiblich I 145, 3ff. (Porph.)
Geïnos Autochthon: phönizische Gottheit I 45, 22 (Philo Bybl.)
Geist: wird durch Feinheit und Trockenheit der Luft geschärft (stoisch) I 478, 1 (Philo Jud.); der Hl. Geist I 392, 3; 393, 1; = *χρυσός* II 203, 19 (Clem.), s. unter Politeia
Gelen (*Γῆλοι*, Fem. *Γήλισσαι*): Sitten I 338, 8. 12. 13. 16 (Bardes.); 343, 2 (ders.)
Geloer: Einwohner von Gela auf Sizilien I 288, 11 (Oenom.)
Gelos: = Isaak I 505, 15 (Molo — Alex. Polyh.)
Genea: Persönlichkeit der phönizischen Mythologie I 44, 9 (Philo Bybl.)
Genethliakoi: Nativitätskünder, ihre Aussprüche und Origenes' Gegengründe I 358, 16—360, 12; ihre Kunst *γενεθλιαλογία* 358, 17 (ders.)
Genos: Persönlichkeit der phönizischen Mythologie I 44, 9 (Philo Bybl.)
Geometrie: von den Ägyptern erfunden I 576, 8 (Clem.)
Germanen und Germanien: äußeres G., Sitten I 340, 11 (Bardes.); die meisten sterben durch Erhängen 340, 22. 24 (ders.)
Geschichte: s. Historia
Gesetze: sind zum Nutzen der Menschen da I 302, 19
Geten (*Γέται*): Geten und Daker als Personen (Sklaven) der Komödie II 279, 6 (Numen.)
Gimel: hebräischer Buchstabe I 574, 14; II 18, 24
Glaube: *ἄλογος πίστις* den Christen vorgeworfen I 7, 23; diese *πίστις* gilt aber nur für geistig Unmündige und Ungebildete, nicht für geistig Vorgeschrittene 19, 21—20, 19 und II 87, 19ff.; passender Hinweis auf Plato II 87, 10—18; unpassender Hinweis auf denselben 88, 11—89, 9 und 89, 19—90, 2
Glaukon: II 139, 17 (Plat.); 140, 5 (ders.); 291, 18 (ders.); 292, 14 (ders.)
Glaukos: *Γλαύκου τέχνη* II 75, 16 (Plat.)
Glückseligkeit (*εὐδαιμονία*): oberstes Ziel der Gl. bei den Hebräern die Frömmigkeit und Freundschaft mit Gott II 9, 26f.; kein *φαῦλος* kann *εὐδαίμων* sein (stoisch) I 464, 4 (Philo Jud.); die *λίαν εὐτυχεῖς* sind *βαρυδαίμονες*, nicht *εὐδαίμονες* I 470, 15 (ders.); Aristoteles' Anschauung von der *εὐδαιμονία* II 349, 24—26 (dagegen Attic. 350, 4—355, 10)
Gold: „*krankhafte Farbe der Erde*" I 125, 6 (Plut.); das Goldbergwerk am Pangaiongebirge von Kadmos geschaffen 576, 16 (Clem.); Gold der *γένεσις* der *ἄρχοντες* beigemischt II 132, 15 (Plat.) = 203, 12 (Plat. — Clem.); Gold = Hl. Geist 203, 19 (Clem.). S. auch unter Politeia
Gomorrha: I 388, 19 (Gen)

Gorgias: II 95, 19 (Plat.)
Gotholia: jüdischer König I 610, 12
Gothoniel: jüdischer Richter I 610, 1
Gott: Etymologie *θεός* von *θεῖναι* = *ποιῆσαι* II 336, 11 (Dion. Alex.)
1. *der Heidengott:* ein Gott a) Arat. II 194, 12 (Aristob.); b) „Orpheus" 191, 20 (ders.); c) Plato 32, 13ff.; zweites und drittes göttliches Prinzip Platos 39, 22—40, 8 (Plot.); 40, 13—41, 22 (Numen.); 46, 11—15 (Plat.); Gott = *τὸ ἀγαθόν* 47, 9—48, 4 (Plat.), dazu Numen. 48, 20—51, 9; 213, 1—9 (Cleanthes — Clem.); Plato über Gott und die Vorsehung 144, 7—161, 16; d) andere Heiden über Gott und seine Eigenschaften 211, 14—228, 8 (Clem.); e) die Stoiker 379, 12—380, 17 (Ar. Didym.); 380, 23—381, 7 (Porph.)
2. *der Hebräergott:* Name Eloeim II 16, 19; Tetragramm 19, 5ff.; I 437, 14—438, 17 (Jos.); menschliche Glieder und Tätigkeiten, Gott beigelegt, sind allegorisch zu erklären 451, 13—454, 8 (Aristob.); ebenso seine *ἀνθρωποπαθῆ* II 126, 2; Gott ist kein Tyrann, sondern ein König I 463, 9 (Philo Jud.); Gott und das Böse 463, 9—479, 6 (ders.)
3. *der Christengott:* der Gottesbegriff ist der denkenden Seele eingepflanzt I 92, 23; Gott ist *ἐπέκεινα τῶν ὅλων* 17, 16; er schuf die Welt ohne die Beihilfe der Materie 401, 24—402, 5 (Dion. Alex.); 402, 7—403, 17 (Orig.); 403, 20—404, 18 (Philo Jud.); 405, 2—416, 3 (Maxim.); ihm dient der Kosmos, um so mehr muß ihm der Mensch dienen 380, 12—15; Gott und der freie Wille 307, 24—312, 10; einige unterscheiden den *ἀγαθὸς θεός* vom *δημιουργός* und schreiben diesem den Einfluß auf die Handlungen der Menschen zu, nebst Folgen dieser Annahme 345, 16ff. (Orig.); Gott weiß alles vorher, ohne die Ursache zu sein 346, 20ff. (ders.)
Beinamen: παμβασιλεύς a) allein, sehr oft, so I 6, 13; 17, 17; 19, 20; 89, 6; 132, 16; 138, 17; 167, 11; 298, 1. 4; 391, 7; 394, 21; 395, 11; II 243, 8; auch bei Attic. II 362, 7; b) *παμβασιλεὺς καὶ δημιουργὸς τῶν ὅλων* (*ἁπάντων*) I 173, 22; 219, 14; 220, 17; c) *παμβασιλεῖ καὶ πανηγεμόνι* I 394, 9; d) *μέγαν προστάτην καὶ παμβασιλέα τῶν ὅλων* I 6, 11. — *δημιουργός* (*δημιουργικός*) a) oft, so I 17, 18; 117, 10; 148, 16; II 422, 5; *νοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων* I 122, 17; *νοῦς ὁ τῶν ὅλων δημιουργικός* I 133, 25. 26; *νοῦν καὶ λόγον δημιουργικὸν τῶν ὅλων* I 117, 21; b) *δημιουργός* mit *ποιητής* verbunden: I 32, 12; 38, 17; 93, 8; 209, 9; c) *κοσμοποιὸν καὶ τῶν ὅλων δημιουργόν* I 23, 6. — *ποιητής* außer der Verbindung mit *δημιουργός*: *ποιητὴν καὶ πατέρα* I 131, 7. — *ὁ ἐπὶ πάντων θεός* I 13, 26; 14, 21; 133, 24; 134, 17; 174, 3; *τοῦ ἐπὶ πᾶσιν* I 150, 10
Götter: Etymologie *θεοὶ παρὰ τὸ θέειν* = *τρέχειν* I 38, 9 (nach Platos Cratyl.); diese Ableitung + *διὰ τὸ αἰτίους εἶναι τοῦ θεωρεῖν* I 225, 2; s. auch unter Gott. Ursprünglich bei allen Menschen (außer den Juden) Sternkult, ohne Tempel und Standbilder I 23, 10ff.; 37, 21ff.; 38, 18ff. Nach der Meinung der Ägypter waren die Götter ursprünglich hervorragende Menschen I 58, 19ff. (Diod.); Ursprung ihrer Verehrung der Tiere 63, 6ff. (ders.)
Griechische Götter: zwei Arten, Naturgötter und irdische G. (ursprünglich Menschen) I 76, 6—19 (Euhemer. — Diod.); Vergötterung erschaffener Wesen und der Naturkräfte 149, 21ff.
Griechische Götterlehre: Einteilung I 157, 8ff. und 161, 9—162, 16: *τὸ μυθικὸν* oder *ἱστορικὸν εἶδος* der Dichter, *τὸ φυσικὸν* oder *θεωρητικὸν* der Philosophen, *τὸ πολιτικόν τε καὶ νόμιμον* der Städte
Einteilung der Götter und ihre Wohnsitze I 174, 10—175, 3: vier Arten göttlicher Wesen (der oberste Gott [*τὸν ἐπὶ πᾶσι πρῶτόν τε ὄντα καὶ πάντων θεῶν πατέρα τε καὶ βασιλέα* 174, 13], die übrigen Götter, die Dämonen, die Heroen: das Lichtreich, *φῶς*); andererseits die bösen Geister (das Reich des Dunkels, *σκότος*); Wohnsitze: die der Götter der Himmel und der Äther bis zum Mond, der Dämonen Mond und Luft, der Seelen die Erde und die Unterwelt
Sieben Arten von Göttern: 1. die Gestirne; 2. die Heroen; 3. das *μυθικὸν εἶδος*; 4. seelische Funktionen wie Eros, Aphrodite, Hermes; 5. kriegerische und gewerbliche Betätigungen wie Ares, Athene, Hephaistos; 6. und 7.

Dämonen, die bald Götter, bald die Seelen der Toten „schauspielern"; zerfallen in schädliche und nützliche I 225, 1—226, 3. Widersinnigkeit der griechischen Mythologie nach Plato II 165, 18—177, 24. Ansichten verschiedener Philosophen über die Götter II 299, 19—302, 18 (Pseud.-Plut.). Die Götter bestätigen in Orakeln bald die sie betreffenden Mythen I 152, 7ff. (Porph.); bald die gegensätzlichen Auslegungen der Philosophen 155, 4ff. Sie riefen Kriege hervor 15, 20—16, 3; sie existieren nicht 86, 14 (Clem.)

Götterverehrung: die Götter und die guten göttlichen Wesen muß man *θεραπεύειν*, die bösen Dämonen *ἀπομειλίσσεσθαι* I 175, 1—3; durch blutige Opfer verehrte göttliche Wesen sind Dämonen, nicht Götter 189, 2 (Porph.); also waren auch die „größten Götter" Dämonen 202, 12ff.; Menschenopfer: I 52, 5 (Philo Bybl.) = 193, 6 (ders.); 189, 6—190, 16; 190, 18—192, 19 (Porph.); 193, 11—194, 23 (Clem.); 195, 8—198, 8 (Dion. Hal.); 198, 13—24 (Diod.); hörten zu Hadrians Zeit auf 189, 25. Nur der Hebräergott hat die Götterverehrung untersagt 201, 19; Finsternis des Götzendienstes 19, 18

Götterbilder: Die Menschen stellen sich die Götter wie Menschen vor, die Tiere würden sie sich wie Tiere vorstellen II 212, 14 (Xenophan. — Clem.). Statuen sind wie Kommentare zu den Schriften über die Götter I 123, 2 (Porph.). Anfangs keine Götterbilder, sondern Sternkult I 23, 10ff.; 37, 21ff.; 38, 18ff.; Verehrung von *στῆλαι* und Stäben (*ῥάβδοι*) 42, 8 (Philo Bybl.); die ältesten G. aus Holz 124, 12ff. (Plut.); keine bei den Serern 337, 8 (Bardes.) und Brahmanen 337, 16 (ders.); 170 Jahre lang in Rom kein G. 492, 22 (Clem.); die G. von Sophokles abgelehnt II 214, 21ff. (Fälschung; Clem.). Die Verschiedenartigkeit der Stoffe und der Darstellungen der G. allegorisch ausgelegt I 123, 9—124, 2 (Porph.); weitere Allegorien 126, 3—128, 9 (ders.; dagegen Eus. 128, 12—134, 28); 135, 1—138, 9 (ders.; dagegen Eus. 138, 10—139, 7); 139, 8—146, 2 (ders.; dagegen Eus. 146, 3—151, 15). Magische Götterbilder s. unter Dämonen

S. auch unter Religion

Göttermutter: = *ἱερὰ* (bei Dion. *Ἰδαίας*) *θεά* I 100, 15 (Dion. Hal.); ihr Kult bei den Römern 100, 16 (ders.)

Gräber: Gr. von Menschen als Göttertempel verehrt 90, 10—92, 10 (Clem.)

Granatäpfel: bei den Mysterien verwendet I 85, 20 (Clem.)

Greise: von den Massageten und Derbikern geopfert und verzehrt, von den Tibarenern in Schluchten gestürzt, von den Hyrkanern, Kaspiern und Baktriern wilden Tieren vorgeworfen, von den Skythen lebendig begraben I 16, 23—17, 6 (Porph.)

Griechen: s. Hellenen

Griechenland: s. Hellas

Gut (*τὸ ἀγαθόν*): charakterisiert von Cleanthes bei Clem. II 213, 1—9. S. auch unter Gott

Gute: manche G. haben Schweres zu erleiden, doch ist die Vorsehung dafür nicht verantwortlich I 467, 22ff. (Philo Jud.)

Gyges: lydischer König I 596, 25 (Tat.)

Gymnastik: II 292, 3 (Plat.)

Habicht: bei den Ägyptern dem Sonnengotte heilig I 119, 9 (Porph.); 144, 21 (ders.); beklagt Tote 119, 10 (ders.)

Hades: die Vorstellungen von den Belohnungen und den Strafen im H. den Ägyptern entlehnt I 582, 12ff. (Diod.); II 62, 2 (Plat.); Unterweltsströme 78, 21ff. (ders.). 93, 16. 22 (ders.); 160, 8 (ders.); 161, 4 (ders.); 161, 23 (Ps); 185, 8. 12. 20 (Plat.); 187, 9 (ders.); 188, 18 (ders.); 219, 5. 9 (Diphil. — Clem.)

Hadrian: Kaiser, hat dem Antinoos in der nach diesem benannten Stadt einen Tempel errichtet I 92, 3 (Name H. nicht genannt; Clem.); zu seiner Zeit hörten die Menschenopfer auf 189, 25; 192, 6 (Porph.); 202, 24

Halieus: Person der phönizischen Mythologie I 45, 14 (Philo Bybl.); 50, 1 (Plural; ders.)

Halys: Fluß I 260, 9 (Oenom.); 261, 3 (ders.)

Harpagos: persischer Feldherr I 271, 1. 7 (Oenom.)
Harpe (ἅρπη): Winzermesser, von den Thrakern erfunden I 576, 12 (Clem.)
Harpedonaptai: Geometer bei den Ägyptern I 572, 6 (Democr. — Clem.)
He: hebräischer Buchstabe I 574, 15
Heber: s. unter Hebräer
Hebräer und hebräisch: Etymologie von *Heber* (Vorfahre Abrahams) oder = *περατικοί* (allegorisch) I 368, 25; 373, 19—21; 609, 15; II 20, 2—6; *βαρβάρους...*, *εἴ γε βάρβαροι Ἑβραῖοι* I 584, 17f.; einige alte H. waren Monotheisten (im Gegensatz zu Phönikern und Ägyptern) I 23, 4; die alten echten H. unterschieden von den später Juden genannten 24, 6, d. h. von den H. seit Moses 368, 21ff.; Einteilung in zwölf Stämme II 136, 14; Geschichte der H. und Juden von der Sintflut bis zur Gefangenschaft unter Nabuchodonosor Buch IX Kap. 11 bis 42 (aus verschiedenen Autoren); Hirtenkönige (Hykussos) in Ägypten I 607, 9—608, 15 (Maneth. — Jos.); ihr Auszug aus Ägypten (529, 2—538, 6 Ezech. — Alex. Polyh.), wobei sie die Wertsachen der Ägypter mitnahmen 523, 24 (Artapan. — Alex. Polyh.), 1237 Jahre vor dem ersten Jahre des Kyros 593, 5—15 (Afr.). Zur Zeit des Pythagoras wanderten einige H. nach Ägypten, andere nach Babylon 570, 10 und 571, 2. Die H. „*fanden Wege zu den Göttern*" 496, 7. 12 (Orakel Apollos bei Porph.) = II 287, 19 (ders.). Monotheismus I 496, 14. 19 (ders.); 437, 14 (Jos.); II 24, 2—18; über Gott, *Λόγος θεῖος* und *ἀσώματοι δυνάμεις* und deren Abbilder II 52, 12—53, 15; Gottesname *Eloeim* 16, 19; das Tetragramm 19, 5; zweites göttliches Prinzip (*θεοῦ Λόγος*) 34, 10—36, 22; drittes göttliches Prinzip (der Hl. Geist) 46, 5—10 (ohne Beleg). Gott als Schöpfer I 382, 23—386, 6. Die Christen ziehen mit Recht die Gotteslehre der H. der griechischen Philosophie vor 567, 18ff. Ihre Lehre von der Erschaffung des Menschen im Gegensatz zur Lehre der Phöniker und Ägypter 365, 25ff.; 397, 20ff.; Engel 393, 11ff.; der Teufel 382, 10 und 395, 18. Unveränderlichkeit ihrer Lehren und ihrer Lebensführung II 261, 12—262, 3. Bei ihnen wie bei Plato alle drei Teile der Philosophie: Ethik II 9, 22—10, 28; ihre Logik anders als bei den Griechen 11, 2ff.; ihre „Physik" 1. *ἡ τῶν αἰσθητῶν φυσιολογία* 21, 8—23, 13; 2. *ἡ τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμάτων παίδευσίς τε καὶ θεωρία* (hierin dem Plato vorbildlich) 23, 15ff. Mythen für die Jugend, für die Vorgeschrittenen Vertiefung und *δευτέρωσις* 88, 2—8 und 90, 15—19; Dichtkunst: *Μωσέως ᾠδή* und der 118. Psalm in Hexametern, anderes in Trimetern und Tetrametern 12, 7—12 (bestritten von Kaiser Julian); duldeten nur inspirierte religiöse Gesänge 113, 9; von inspirierten Sachverständigen geprüft 114, 4. Die Namen ihrer 22 Buchstaben haben (im Gegensatz zu den griechischen, die aus diesen entlehnt sind) einen Sinn I 574, 11—575, 18 und II 18, 19—19, 8. Ihre hl. Schriften ins Griechische übersetzt: *ἀρχῆθεν* I 584, 28 (ohne Beleg); schon vor Demetrios von Phaleron 493, 12 (Aristob. — Clem.) = II 190, 19 (Aristob.; ebenfalls ohne Beleg). Über das Zustandekommen der Septuaginta I 421, 3—427, 2 (Aristeas). Plato von den Lehren der H. beeinflußt: Buch XI, XII und XIII Kap. 1—11. Griechische Philosophen und Dichter von ihren Lehren beeinflußt II 190, 18—197, 15 (Aristob.) und 198, 4—228, 8 (Clem.). *Deutung hebräischer Ausdrücke* I 371, 4—372, 7 ≙ II 15, 1—26 (*Enos* und *Adam*); I 372, 14—21 (*Enoch*); 373, 16—25 ≙ II 20, 1—12 (*Ἑβραῖοι* von *Ἕβερ* oder = *περατικοί*); I 374, 24—375, 11 ≙ II 18, 8—13 (*Jakob* — *Israel*); I 574, 11—575, 14 (*das Alphabet*), II 18, 16—19, 2 (nur *A* bis *Δ*); II 16, 6—11 (Mann *ΕΙΣ*, Frau *ΕΣΣΑ*); 16, 13—15 (*στερέωμα*); 16, 16—22 (*Ἠλ*); 17, 10—16 (*Kain* und *Abel*); 17, 16—23 (*Ἄβραμ* — *Ἀβραάμ*); 18, 4—8 (*Isaak*); 19, 2—8 (*das Tetragramm Gottes*). Über diese Deutungsversuche s. H. Doergens, *Eusebius von Cäsarea als Darsteller der phönizischen Religion*, Paderborn 1915 (*Forschungen zur christl. Literatur- und Dogmengeschichte* 12, 5), 34—40. Sonstige Stellen mit *Ἑβραῖοι*: I 38, 16; 493, 14 (Clem.); 513, 6 (Theodot. — Alex. Polyh.); 530, 26. 29 (Ezech. — Alex. Polyh.); 532, 21. 24 (ders.); 533, 20 (ders.); 534, 7. 15 (ders.); 535, 5 (ders.); 536, 1 (ders.); 574, 6; 609, 6. 15; 612, 27; 613, 9. 10. 13. 15; II 24, 17; 28, 14; 31, 22; 37, 1. 4. 22;

44, 19. 22; 48, 11; 67, 19; 68, 5. 15; 71, 13; 75, 3; 78, 12. 19; 81, 4. 15; 88, 1. 9; 98, 3. 20; 99, 16; 103, 15; 104, 22. 25; 109, 6; 119, 18; 126, 1; 130, 2. 3; 133, 12; 134, 13; 137, 4; 138, 14; 141, 8; 161, 17; 162, 13. 14. 15; 165, 3; 174, 18. 26; 176, 2; 181, 12; 189, 11; 190, 13; 228, 10. 18; 232, 4. 8. 18; 233, 1. 18; 234, 3; 237, 2; 240, 20; 241, 2; 243, 7. 14; 244, 19. 25; 259, 4. 12; 261, 10. 12. 18; 262, 3; 267, 7; 287, 11. 19. 22; 288, 4; 302, 23; 344, 6. 12. 14. 22; 345, 15. 21; 349, 18; 355, 13. S. auch unter Juden.

Hegemones (ἡγεμόνες): s. unter Astrologie, Fachausdrücke

Hegesarchos: berühmter Faustkämpfer I 326, 9. 11 (Chrysipp. bei Diogenian.)

Hegesibulos: Vater des Anaxagoras I 612, 1

Hegesinos: Vorgänger des Karneades II 281, 11 (Numen.)

Heiden: ein Teil bereits bekehrt I 87, 23; ein Teil versuchte naturphilosophische Deutungen der Mythen 88, 3; tierisches Leben in der Vorzeit 89, 10; Sternenkult 89, 21; Vergötterung hervorragender Männer 90, 4; Entwicklung des heidnischen Volksglaubens 92, 22—94, 7; Umgestaltung zur *φυσικωτέρα δόξα* durch die Philosophen 94, 10—96, 2, von denen einige die Sagen bloß modifizieren 95, 19, andere radikal verfahren, aber gelegentlich aus Furcht doch auch Konzessionen machen 95, 21—96, 2; Spott über Christi Geburt 154, 12.

Heidentum: *πολύθεος πλάνη* I 16, 4; 23, 17; 34, 10; 89, 8; II 343, 3; *τὰ τῆς (μάλιστα) δεισιδαίμονος πλάνης* I 89, 1; 89, 5; 92, 22; *τῆς πολλῆς καὶ ἀδολέσχου* (wegen der vielen Götternamen) . . . *δεισιδαιμονίας* 38, 25; *τῆς πολυπλανοῦς καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας* 14, 21; Verabscheuenswürdigkeit des H. 86, 20ff.

Heil (*σωτηρία*): hängt von zwei Dingen wie von einem Anker ab, von Glauben und Hoffnung I 21, 14f.

Heilkunst: vom Ägypter Apis erfunden, von Asklepios ausgebildet I 575, 21 (Clem.)

Heilmittel: von der Natur gebotene H. I 163, 19

Heimarmene (*Εἱμαρμένη*): 1. Etymologie: = *εἰρομένη (διοίκησις)* Chrysipp. bei Diogenian. I 323, 10f.; *καθ' ὅσον εἰρομένῳ λόγῳ πάντα διοικεῖ (κόσμος = Ζεύς)* II 380, 9 (Ar. Didym.)
 2. phönizische Göttin I 48, 8 (Philo Bybl.)
 S. unter Schicksal

Hekataios: zwei Historiker dieses Namens, 1. von Milet, Verfasser einer *Περιήγησις*, aus der Herodot vieles entlehnte I 564, 15 (Porph.)
 2. H. von Abdera, lobte die Gedankenrichtung der Hl. Schrift I 422, 19 (Aristeas); 489, 28; 499, 17 (Jos.); 501, 8 (ders.); II 214, 18 (Clem.)
 S. auch das Stellenregister

Hekate: a) = Mond, Symbol seiner Veränderlichkeit, ihre Attribute als Mondgöttin I 141, 3—8 (Porph.); 142, 13 (ders.); 150, 5; hilft bei Liebesangelegenheiten, Führerin der Dämonen 156, 9. 12; sie und Sarapis Führer der Dämonen I 213, 15 und 215, 2; Orakel der H. über sich selbst 234, 12—18 (Porph.); wird durch Zauberspruch zum Erscheinen gezwungen 237, 15. 16 (ders.); gibt Anweisungen zur Herstellung einer Statue von ihr 245, 21ff. und 247, 6ff. (ders.); b) = *Κόρη*, mit ihren dazugehörigen Attributen I 248, 10—249, 16 (Porph.)

Hektor: Etymologie von *ἔχειν* und *κρατεῖν* II 17, 1 (nach Platos Cratyl.); 186, 7. 9 (Plat.)

Helena: bekam von der Frau Polymneste des Ägypters Thon ein Heilmittel (*νηπενθὲς φάρμακον*) I 583, 13 (Diod.)

Helios: 1. bei den Ägyptern, = Osiris, Dionysos, Seirios I 34, 22ff. (Diod.); 58, 23 (ders.); erster König von Ägypten 59, 1 (ders.) und 114, 9 (ders.); Darstellung des H. 143, 13 (Porph.)
 2. nach der *θεολογία* der Atlantier Sohn des Hyperion und seiner Schwester Basileia, von den Brüdern der Rhea getötet I 74, 2. 3. 8 (Diod.)
 3. bei den Griechen, = Apollo I 108, 12 (Plut.) und 139, 17 (Porph.); = Herakles und Asklepios, Dionysos, Horos, Pluton, Sarapis 139, 22—140, 18 (Porph.); Gegengründe des Eus. gegen diese Gleichsetzungen 148, 17ff.

Heliu polis (Ἡλίου πόλις): 1. in Ägypten, wo der heilige Stier Mneuis verehrt wurde I 65, 20 (Diod.); 145, 16 (Porph.); Menschenopfer vom König Amosis aufgehoben 191, 14 (ders.); 200, 20. 503, 24 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 510, 14 (Demetr. — Alex. Polyh.); 517, 9 und 519, 13 (Artapan. — Alex. Polyh.); Einwohner Ἡλιουπολίτης 517, 7 (ders.); 520, 18 (ders.); 523, 29 (ders.)

2. Stadt in Phönikien; πορνεία (der Hierodulen) bis auf Eusebius' Zeit I 199, 20

3. Stadt in Babylonien, ἡ ἐν Σιππάροισιν I 498, 8 (Abyden.)

Hellanikos: Verfasser einer Ἀτθίς I 592, 15 (Afr.); Plagiator des Herodot und des Damastes 564, 14 (Porph.); weicht in den Genealogien von Akusilaos ab 580, 5 (Jos.); wird von Ephoros der Lüge bezichtigt 580, 6 (ders.); 499, 17 (ders.); 577, 14 (Clem.); 604, 4 (ders.)

Hellas: zwar weniger fruchtbar als die Barbarenländer, aber allein H. ἀψευδῶς ἀνθρωπογονεῖ . . . λογισμὸν ἀποτίκτουσα οἰκειούμενον ἐπιστήμῃ (stoisch) I 477, 19. 22 (Philo Jud.); Ursache λεπτότης ἀέρος 477, 23 (ders.); große Trockenheit und Hungersnot zur Zeit des Aiakos 560, 17. 23 (Clem.); unzählige φθοραί haben H. betroffen 578, 23 (Jos.); die christliche Lehre in ganz H. wie in der Barbarenwelt verbreitet II 261, 26

Hellenen und hellenisch: im Verhältnis zu den Hebräern jung (χθιζοί τινες καὶ κομιδῇ νέοι) I 400, 19; II 302, 22; Jugend ihrer Kultur I 568, 6ff.; 578, 9—579, 20 (Jos.); sie haben die Geometrie von den Ägyptern, die Astrologie von den Chaldäern, die wahre Gottesverehrung, die μαθήματα, selbst alle κοινὰ ἐπιτηδεύματα von den Barbaren entlehnt 573, 2—11; strittig, ob die Griechen vor Troja die Schrift kannten 579, 5 (Jos.). Jugend ihrer geschichtlichen Aufzeichnungen 578, 16 (ders.); keines ihrer Schriftwerke älter als die homerische Poesie, ihre ältesten Geschichtsschreiber Kadmos von Milet und Akusilaos, kurz vor den Perserkriegen 579, 8ff. (ders.); erst spät öffentliche Aufzeichnungen 580, 18 (ders.). Widersprüche der griechischen Geschichtsschreiber 579, 21—580, 15 (ders.); zwei Ursachen dieser Widersprüche 580, 15—581, 17 (ders.). Die H. verehrten die Schöpfung statt Gottes I 121, 16ff.; die Erkenntnis des Gottes des Alls erst durch Anaxagoras aufgebracht II 302, 26. Die H. haben sich viele phönizische Mythen angeeignet und ausgeschmückt I 51, 2 (Philo Bybl.). Übernahme ägyptischer Götter und Heroen 62, 5 (Diod.); ihre Religion ἀποσπάσματα καὶ παρακούσματα der ägyptischen 66, 21. 22; Einflüsse der Kultur Ägyptens (dorthin reisten viele griechische Weise) auf die griechische 581, 22—584, 13 (Diod.). Ihre nationale Bildung (τὴν Ἑλλήνων σύντροφον παιδείαν 172, 17; πάνσοφοι ironisch 32, 10) von den Barbaren, auch von den Hebräern entlehnt 400, 20 und 558, 10; Entlehnung der Buchstaben von den Phönikern (Verwandten der Hebräer); nur die hebr., nicht die griechischen Namen der Buchstaben geben einen Sinn (also Entlehnung durch die Griechen) 574, 2ff. Wie die griechischen Schriftsteller einander plünderten 558, 24ff. (Clem.) und 561, 14ff. (Porph.), so plünderten die Griechen die Barbaren aus: Versuch, Moses' Lehren umzubilden 600, 2 (Tat.); Entlehnungen der Hellenen aus der hebräischen Religion II 190, 18—197, 15 (Aristob.) und 198, 4—228, 8 (Clem.). *Sitten:* einst allgemein Menschenopfer I 190, 18—192, 14 (Porph.); 202, 6; Bestrafung des Verwandtenmordes, Straflosigkeit der Päderastie 339, 11f. 17 (Bardes.). Auch die griechischen Christen sind τὸ γένος Ἕλληνες 21, 25. — Andere Stellen mit Ἕλληνες und Ἑλληνικός: I 553, 17 (Jos.); 567, 8. 10. 12; 613, 2. 11; II 5, 5; 94, 14 (Plat.); 95, 18 (ders.); 96, 10 (Rm); 104, 24; 105, 15 (Plat.); 121, 19 (ders.); 127, 14; 130, 6 (Plat.); 138, 15; 165, 9. 10. 13; 167, 8; 174, 20; 175, 26; 198, 4 (Clem.); 199, 9 (ders.); 227, 16 (ders.); 228, 3 (ders.); 229, 9. 18; 244, 23; 259, 7. 9. 20; 261, 9. 17; 262, 10; 287, 9. 11; 287, 16 (Porph.); 299, 14; 334, 4 (Dion. Alex.); 344, 5. 8. 10. 12. 14. 17. 22. 24. 26; 360, 3 (Attic.); 399, 24; 422, 9; Ἑλληνίς: τῶν Ἑλληνίδων πόλεων II 184, 2 (Plat.); τὴν Ἑλλάδα φωνήν 165, 4

Hemimedos (Ἡμίμηδος) oder Hemiperses (Ἡμιπέρσης): Kyros I 261, 10 (Oenom.)

Heosphoros (Ἑωσφόρος): Morgenstern, der Planet Venus II 328, 6 (Dion. Alex.); 413, 16 (Pseud.-Plut.); s. auch unter Phosphoros

Hephaistos: 1. bei den Phönikern = Chusor I 45, 17 (Philo Bybl.)
2. bei den Ägyptern, nach einigen ihr erster König I 59, 1. 3 (Diod.); 111, 14; 583, 5 (ein Tempel; Diod.); = Phtha 143, 7 (Porph.)
3. bei den Griechen: physiologische Deutung, = Feuer I 112, 16 (Diod.); 114, 16 (Plut.); 149, 25; allegorische Deutung seiner Statue 139, 13 (Porph.); 98, 13 (Plat.) = II 169, 2 (ders.); II 205, 6 (Hes. — Clem.); 231, 8 (Plat.); 386, 12 (Longin.). *Ἡφαιστοτεύκτου (ἀσπίδος)* 206, 19 (Clem.)

Hera: 1. bei den Ägyptern I 58, 24 und 59, 6. 12 (Diod.)
2. bei den Griechen: hat keine Gemeinschaft mit Dionysos I 106, 18. 20 (Plut.); ihr wurde keine Galle geopfert 107, 5 (ders.); von Zeus geraubt, der mit ihr auf dem Kithairon schläft 107, 9. 12. 15. 18 (ders.); *Τελεία* und *Γαμήλιος* 107, 21 (ders.); = *γῆ* 107, 24 (ders.); = Leto 108, 5. 7. 8 (ders.); Zwist mit Zeus, seine List 109, 2. 4. 9 (ders.) nebst physiologischer Auslegung 109, 15. 21; 110, 9. 11; 111, 14; = *ἀήρ* 114, 16 (Plut.) und 150, 1; = *αἰθέριος καὶ ἀέριος δύναμις* 135, 1. 2. 16 (Porph.); dagegen Eus. 135, 14f.; 148, 1; hölzerne Statuen der H. in Samos und Argos 124, 15 und 125, 3. 5 (Plut.); Menschenopfer 191, 16 (Porph.); 200, 23; 97, 5 (Plat.) = II 166, 7 (ders.) = 230, 5 (ders.); I 98, 12 (Plat.) = II 169, 1 (ders.); *Ἀργολίδος Ἥρας* I 125, 3 (Plut.); II 172, 11 (Plat.); 175, 27; 231, 3 (Plat.); 231, 15; 296, 5. 7 (Emped. — Pseud.-Plut.)

Herakleiden: Herakles' Nachkommen I 257, 17; 257, 22 (Oenom.); 595, 2 (Afr.).; 596, 14 (Tat.)

Herakleides: *ὁ Ποντικός*, Philosoph; *ὄγκοι* statt Atome II 325, 7 (Dion. Alex.); Sterne 404, 15 (Pseud.-Plut.); Bewegung der Erde 419, 14 (ders.)

Herakleitos: *ὁ Ἐφέσιος* I 85, 12 (Clem.); *ὁ σκοτεινός*, zur Zeit des Empedokles I 612, 15; Urstoff Feuer 386, 9; II 262, 23; 295, 1 (Pseud.-Plut.); 378, 19 (Aristocl.); der Kosmos ewig, die *διακόσμησις* wandelbar 208, 16 (Clem.); Ausspruch vom Fluß II 29, 18 (Plut.); nur *eine* Welt 324, 11 (Dion. Alex.); der *λόγος* aus dem Anfang des Johannesevangeliums verglichen mit dem des H. II 45, 4 (Amelius); Feinheit der Seelensubstanz I 478, 1 (Philo Jud.); die Seele eine Ausdünstung (*ἀναθυμίασις*) II 384, 17. 21 (Ar. Didym.); das Weltall betreffende Lehren: II 401, 15 (Pseud.-Plut.); 402, 3. 18 (ders.); 403, 6. 14 (ders.); 414, 14 (ders.); 415, 6 (ders.); 416, 1 (ders.); 417, 14 (ders.). Außerdem I 559, 19; 572, 10; II 209, 14 (Clem.); 215, 23 (ders.); 262, 15; 263, 12 (Plat.); 264, 2 (ders.); 271, 15. 16 (Numen.). Adjektiv *Ἡρακλείτειος* II 264, 6 (Plat.); 271, 13 (*τῶν λόγων τῶν Ἡρακλειτείων*; Numen.). S. auch das Stellenregister

Herakleon: Gesprächsperson bei Plut. I 253, 4

Herakleopolites: aus Herakleopolis in Mittelägypten; Areios H. I 53, 7 (Philo Bybl.)

Herakleotikos: Antisthenes II 378, 6 (s. zur Stelle)

Herakles: 1. der phönizische, Sohn des Demarus, = Melkathros I 48, 21 (Philo Bybl.)
2. der ägyptische, älter als der griechische I 62, 6 (Diod.)
3. der griechische; seine Schicksale von der Geburt bis zum Tode I 70, 1—73, 7 (Diod.); Zeit: eine Generation vor den Troika 600, 17 (Tat.); physiologische Deutung, = Sonne 139, 23 (Porph.), dagegen Eus. 148, 17—149, 8; allegorische Deutung seiner *ἆθλα* II 208, 12 (Clem.). Er beseitigte die Menschenopfer zu Ehren des Kronos und errichtete einen Altar beim Saturntempel in Rom I 197, 10 (Dion. Hal.). — I 133, 27; 262, 17 (Oenom.); 507, 16 (Cleodem. — Alex. Polyh.); 508, 1 (ders.); 551, 4 (Megasth. — Abyden.); 587, 7; 600, 19 (Tat.); 604, 10. 12. 15. 18. 19 (Clem.); 606, 1. 5 (ders.); II 121, 21 (Plat.); 301, 10 (Pseud.-Plut.). Adjektiv *Ἡράκλειος*: *κῆπος* (*Ἡρακλήιος*) I 262, 14. 18 (Orakel bei Oenom.); *στηλῶν* II 76, 4 (Plat.); *ἆθλοι* I 595, 1 (Afr.); *τὰ Ἡράκλεια καὶ θεῖα . . . δόγματα* von der *ἀρετή* II 354, 4 (Attic.)

Hermanubis: bei den Ägyptern I 142, 15 (Porph.)

Hermaphroditos: Sohn des Hermes und der Aphrodite I 69, 16 (Diod.)
Hermeias: 1. Adressat des 6. platonischen Briefes II 37, 13
2. Herrscher von Atarneus, Freund des Aristoteles II 347, 10 (Aristocl.); 348, 21. 23 (ders.); 349, 3. 7. 11 (ders.)
Hermes: 1. in der phönizischen Mythologie, *ὁ τρισμέγιστος* I 47, 7. 11. 12. 20 (Philo Bybl.)
2. ägyptisch = griechisch: sein Name (von *ἑρμηνεία*), seine Erfindungen I 59, 1. 16. 20 (Diod.); ägyptischer Name Thoyth (*Θωύθ*), alexandrinischer Thoth (*Θώθ*) 41, 5 (Philo Bybl.); der ägyptische H. ist *γαλιάγκων* 115, 9 (Plut.); als *ψυχοπομπός* geleitet er bei den Ägyptern die Leiche des Apis 582, 17 (Diod.); allegorische Deutungen 142, 11. 13 (Porph.); sein Sohn Eros 142, 17 (ders.); H. über sich 153, 9 (Porph.). 605, 1 (Hes. — Clem.); Form *Ἑρμείης* I 153, 11 (Orakel bei Porph.); 248, 2 (Orakel bei dems.); *Ἑρμαϊκὴ ἐπιστήμη* (verschiedene Künste und Fertigkeiten, wie sie I 340, 8ff. aufgezählt werden) 342, 2 (Bardes.)
3. der Planet I 340, 7. 8. 16 (Bardes.); II 417, 10 (Pseud.-Plut.)
Hermiuth (*Ἑρμιούθ*): = *Ἰουδαῖοι* I 504, 13 (Artapan. — Alex. Polyh.); 517, 11 (ders.)
Hermogenes: 1. Gesprächsperson in Platos Cratyl. II 14, 1
2. Historiker I 553, 19 (Jos.)
Hermopan: I 142, 14 (Porph.)
Hermopolites: Einwohner der ägyptischen Stadt Hermupolis I 520, 15 (Artapan. — Alex. Polyh.); diese Stadt 520, 22 (ders.)
Herodotos: über Homer I 596, 10 (Tat.); Plagiator 559, 19; hat im zweiten Buch vieles der *Περιήγησις* des Hekataios von Milet entlehnt 564, 14. 15 (Porph.); 566, 17 (ders.); von allen Autoren der Lüge bezichtigt 580, 8 (Jos.), so von Manethos 606, 22 (ders.). S. auch das Stellenregister
Heroen: I 174, 14; 175, 2; 227, 1. 3 (Plut.); II 189, 20 (Hes. — Plat.); 412, 7 (Pseud.-Plut.); die britannischen Inseln Heimstätte der Dämonen und H. I 254, 19 (Plut.)
Herophilos: Arzt; Sitz des *ἡγεμονικόν* II 421, 15 (Pseud.-Plut.)
Herpyllis: aus Stageira, zweite Frau des Aristoteles II 349, 12 (Aristocl.)
Hesaias (*Ἡσαΐας*): der Prophet; lebte lange vor der babylonischen Gefangenschaft I 348, 10 (Orig.); zur Zeit der ersten Olympiade 586, 12. 13; zur Zeit des Königs Ozias 610, 14. Im übrigen s. das Stellenregister
Hesiod: er und die Kykliker haben die Wahrheit vergewaltigt I 51, 4f. (Philo Bybl.); hesiodische Götter 289, 6 (Oenom.); von Plato getadelt II 167, 14 (= 230, 13) und 168, 3; von Akusilaos berichtigt I 580, 6 (Jos.); Entlehnungen aus der Hl. Schrift (Fälschungen!) II 196, 11. 12 (Aristob.). — I 97, 14 (Plat.); 499, 16 (Jos.); 590, 7; 606, 6 (Clem.); II 140, 14 (Plat.); 188, 22 (ders.); 189, 18 (ders.); 231, 16; 334, 1 (Dion. Alex.). Im übrigen s. das Stellenregister
Hesperos: der Abendstern I 142, 6 (Hom. — Porph.)
Hestia: 1. bei den Ägyptern I 59, 1 (Diod.)
2. bei den Griechen: Gattin des Uranos I 77, 15 (Euhemer. — Diod.); Form ihrer Statue und allegorische Deutungen 136, 5 (Porph.); 137, 21 (ders.); Hestia-(Vesta-)tempel in Rom abgebrannt 167, 19
Hestiaios: Geschichtsschreiber I 499, 15 (Jos.). S. das Stellenregister
Heth: hebräischer Buchstabe I 574, 18
Hierombalos: Priester des phönizischen Gottes *Ἰευώ* I 39, 19 (Porph.) = 588, 3 (ders.)
Hieronymos: Ägypter, Verfasser einer *Ἀρχαιολογία Φοινικική* I 497, 6; erwähnte die Sintflut und die Arche 497, 19 (Jos.); die Langlebigkeit der ersten Menschen 499, 15 (ders.)
Hiketes: Pythagoreer; über die Erde II 418, 3 (Pseud.-Plut.)
Himmel und himmlisch: Umdrehung und Substanz des H. II 412, 2—5 (Pseud.-Plut.); himmlische Erde (*ἐπουράνιος γῆ*) bei Plato II 75, 16—78, 9
Himmelsglobus: II 65, 11 (Porph.)

Hippasos: von Metapont; Lehre vom Feuer wie die des Heraklit II 295, 1 (Pseud.-Plut.)
Hippopotamos: Nilpferd; Symbol des Typhon; allegorische Deutung I 144, 19. 23 (Porph.)
Hippotes: Karnos Hippotes, Ätoler I 258, 12 (Oenom.); anscheinend Doppelname, der erste einheimisch, der zweite griechisch
Historia (Ἱστορία) und Plural: = das gesamte überlieferte geschichtliche Material: τῆς τούτων ἁπάντων μνημονεύσομεν ἱστορίας I 24, 9f.; die ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις bewunderten Orakelsprüche I 265, 3; ἡ νεωτέρα ἱστορία (gemeint ist Plutarch) I 255, 18 im Gegensatz zu den παλαιαὶ ἱστορίαι 255, 25; 273, 12 und 274, 1; geschichtliche Aufzeichnungen bei den Griechen, sogar bei den Athenern, erst spät 580, 22 (Jos.); die ersten griechischen Geschichtsschreiber Kadmos von Milet und Akusilaos 579, 12 (ders.); zwei Ursachen der Unverläßlichkeit der griechischen Historiker 580, 15—581, 17 (ders.)
Homer (Ὅμηρος): Historiker und Grammatiker, die über ihn gehandelt haben I 596, 8 (Tat.); seine Lebenszeit 596, 14—597, 2 (ders.); lange nach den Troika 590, 7; 606, 6 (Clem.); viel später als Moses 597, 7ff. (Tat.); kein Schriftwerk älter als Homer, dessen Gedichte zunächst nur mündlich fortgepflanzt wurden 579, 9 (Jos.); war in Ägypten 582, 4 (Diod.); ein Orakel über ihn 281, 10 (Oenom.); ein anderes über sein Vaterland und seinen Tod 283, 12ff. (ders.); erster Lehrer und Leiter der Tragiker II 138, 24 (Plat.; vgl. auch dens. II 263, 14); unterscheidet nicht die Dämonen von den Göttern I 226, 21 (Plut.); von Plato aus seinem Staat gewiesen I 280, 16, s. auch II 139, 2ff. (Plat.) und 167, 11ff. (ders.) = 230, 9ff. (ders.); II 174, 1 (ders.); homerische Verse für und gegen das Fatum (Εἱμαρμένη) I 321, 7—323, 6 (Polemik des Diogenian. gegen Chrysipp.); hat aus der Hl. Schrift entlehnt II 196, 10f. und 196, 16—197, 4 (Fälschungen!; Aristob.); ὁ ποιητής (beim Zitat, ohne Namen): I 108, 15. 18 (Plut.); 112, 25 (Diod.); 113, 17 (ders.); τὸν ἐπιφανέστατον τῶν παρ' Ἕλλησι ποιητῶν I 112, 14 (ders.). — I 98, 14 (Plat.) = II 169, 3 (ders.); II 94, 3 (ders.); 95, 2 (ders.); 110, 10 (ders.); 188, 22 (ders.); 231, 16; 263, 18 (Plat.); 316, 4 (Aristocl.). — Ὁμήρειος: Ὁμηρείων II 264, 7 (Plat.). Ὁμηρικός: ὁδόν τινα . . . βίου Ὁμηρικήν II 139, 24 (ders.). Ὁμηρίδαι 139, 17 (ders.). S. auch das Stellenregister
Hora, Plur. Horai: 1. phönizische Göttin I 48, 9 (Philo Bybl.)
2. griechische Göttinnen, himmlische (Ὀλυμπιάδες) und irdische (ἐπιχθόνιοι) und ihre Attribute I 141, 23ff. (Porph.)
Horos: 1. Sohn des Osiris und der Isis I 60, 19 (Diod.); von den Titanen getötet, von Isis vom Tode erweckt, letzter Gott, der über Ägypten herrschte, = Apollo I 62, 17. 19 (ders.); 64, 21 (ders.); = Helios 121, 11; verehrt in der ägyptischen Apollostadt 145, 2 (Porph.); allegorische Deutungen 140, 13 (ders.)
2. H. von Samos, Schriftsteller I 600, 16 (Tat.)
Hydrechoos: der Wassermann, Sternbild I 338, 17 (Bardes.)
Hykussos (Jos. Hyksos): Hirtenvolk, das von Osten in Ägypten einfiel; Bedeutung des Namens Ὑκ + Οὐσσώς (Jos. Σώς) I 607, 9ff. (Jos.); ihr Auszug aus Ägypten 608, 9ff. (ders.); verließen es 393 Jahre bevor Danaos nach Argos kam 608, 19 (ders.), etwa 1000 Jahre vor den Iliaka 608, 24f. (ders.)
Hyperboreer: I 74, 20 (Diod.); 91, 3 (Clem.); Ansiedler und Priester der Insel Delos waren von dort gekommen 275, 14 (Oenom.)
Hypereides: attischer Redner; beging in zwei Reden Plagiate an Demosthenes oder umgekehrt I 564, 5. 10. 11. 12 (Porph.)
Hyperion: nach der Götterlehre der Atlantier Bruder des Uranos, Vater des Helios I 74, 1. 3 (Diod.); 75, 2 (ders.)
Hyperoche: Hyperboreerin I 91, 3 (Clem.)
Hyperochides: Dialogpartner mit Aristoteles in einem Werk des Klearch I 491, 19. 23 (Jos.)
Hypsikrates: phönizischer Historiker I 598, 2 (Tat.)

Hypsistos: 1. in der phönizischen Mythologie, = Elium I 46, 15. 20 (Philo Bybl.)
2. der Gott der Hebräer I 536, 17 (Ezech. — Alex. Polyh.)
Hypsuranios: Person der phönizischen Mythologie I 45, 1. 4. 13 (Philo Bybl.)
Hyrkaner: Sitten I 17, 3 (Porph.)

Iades: *Ἰάδες Μοῦσαι* allegorisch = die ionische Naturphilosophie II 266, 1 (Plat.)
Iakchos: *παῖς Ἴακχος* I 85, 2 (Orph. — Clem.); 86, 6 (Clem.)
Iambres und Iannes: ägyptische *ἱερογραμματεῖς*, wirkten gegen die von Musaios (= Moses) über Ägypten verhängten Plagen I 494, 11 (Numen.)
Iason: I 604, 16 (Clem.)
Iberien: Spanien I 551, 5 (Megasth. — Abyden.)
Ichneumon: vernichtet die Krokodileier I 63, 23 (Diod.)
Idaioi: *Ἰδαῖοι Δάκτυλοι*, Gnomen I 576, 10 (Clem.)
Ideen (nach Platos Lehre): II 413, 2ff. (Pseud.-Plut.); II 51, 11—14 (Plat.), erläutert von Ar. Didym. 51, 18—52, 11; die Ideenlehre vorgeahnt von Moses und anderen Hebräern 52, 12—53, 15; über die Ideen Philo Jud. 53, 19—55, 22 und Clem. 56, 4—20; Platos Ideenlehre von Attic. gegen Aristoteles verteidigt II 376, 12—378, 2
Idumaia: Landschaft in Syrien I 518, 8 (Aristeas — Alex. Polyh.); die Einwohner Idumaioi 538, 20 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Ieud: phönizischer Gott, Sohn des El = Kronos und der Anobret I 52, 3 (Philo Bybl.) = 193, 4 (ders.)
Ieuo (*Ἰευώ*): phönizischer Gott I 39, 19 (Porph.) = 588, 3 (ders.)
Iglisares (= Neriglisaros I 549, 17. 18): König von Babylon I 552, 3 (Abyden.)
Ilias: die kleine, ein Epos I 604, 8 (Clem.)
Ilion: im 18. Jahre der Regierung des Agamemnon erobert I 599, 2 (Tat.) und 604, 1 (Clem.); Datierung der Einnahme von Ilion I 586, 19; 604, 1 (Clem.); 610, 7; von seiner Einnahme bis zur ersten Olympiade 408 Jahre 586, 15. — I 589, 21; 595, 2 (Afr.); 596, 16. 23 (Tat.); 598, 20 (ders.); 600, 19 (ders.); 604, 12. 22 (Clem.). *Τὰ Ἰλιακά der Krieg um Ilion* I 40, 7 (Porph.); 597, 7 (Tat.); 598, 9 (ders.); 599, 8 (ders.); 601, 14 (ders.); 606, 6 (Clem.); 608, 25 (Jos.); dasselbe bedeutet *τὰ Τρωϊκά* (s. unter Troja)
Illyrier: erfanden die *πέλτη* I 576, 13 (Clem.)
Immaros: Sohn des Eumolpos I 91, 1 (Clem.)
Inachos: erster König von Argos, zur Zeit des fünften Assyrerkönigs nach Semiramis, 150 Jahre nach dieser, jünger als Moses I 589, 9. 17. 19; Zeitgenosse des Moses 594, 15 (Apio — Afr.) und 599, 8 (Tat.); 598, 15. 19. 20. 22 (Tat.); 599, 6. 11. 13 (ders.); 601, 10 (ders.); 602, 14. 16. 21 (Clem.); 603, 5 (ders.); 605, 7. 19 (ders.); II 172, 13 (Aeschyl. — Plat.)
Inder: Osiris gründete bei den Indern Städte I 60, 8 (Diod.); Sitten 337, 14. 18. 21 (Bardes.); Witwenverbrennung 340, 19. 21 (ders.); ein Inder wies angeblich den Sokrates auf das Göttliche hin II 9, 10. 12 (Aristoxen. — Aristocl.); I 493, 5 (Megasth.-Clem.); 587, 12. Das Tropenklima Indiens und seine Vegetation ist I 478, 5—8 (Philo Jud.) gemeint
Io: Tochter des Inachos = Isis I 62, 11 (Diod.); 589, 19; 594, 23 (Afr.); 599, 16 (Tat.); 603, 14 (Clem.); Prometheus' Tochter 605, 7 (Istros — Clem.)
Ioannes: der Evangelist II 44, 23 und 45, 13; gemeint (*ὁ βάρβαρος* genannt) II 45, 4 (Amelius)
Iobas (Juba): König und Altertumsforscher, schrieb zwei Bücher *Περὶ Ἀσσυρίων*, in denen er aus Berossos schöpfte I 597, 22 (Tat.)
Iolaos: Neffe und Gefährte des Herakles I 71, 2. 11 (Diod.)
Iole: Tochter des Eurytos, von Herakles zur Frau begehrt und erbeutet I 71, 12 (Diod.); 72, 21 (ders.)
Ion: I 599, 23 (Tat.); 603, 22 (Clem.)
Ionien (*Ἰωνία*) und Ionier (*Ἴωνες*): I 595, 2 (Afr.); II 264, 1 (Plat.). Adjektiv *Ἰωνικός*: *ἡ Ἰ. ἀποικία* I 596, 17. 18. 20 (Tat.); *ἡ Ἰ. φιλοσοφία* 570, 23 = *ἡ Ἰ. αἵρεσις* (von Thales an) II 293, 20 (Pseud.-Plut.) = *Ἰάδες Μοῦσαι* II 266, 1 (Plat.)

Ioppe: Stadt in Palästina I 541, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Iphikrates: hob die Menschenopfer in Karthago auf I 192, 9 (Porph.)
Isaak: I 374, 19; = *Γέλως* (*Lachen*) 505, 15 (Molo — Alex. Polyh.) und II 18, 6. 7; I 508, 11 (Demetr. — Alex. Polyh.); 510, 9. 12 (ders.); 511, 10 (ders.); 528, 10. 12 (ders.); 530, 24 (Ezech. — Alex. Polyh.); II 189, 11
Isaar: Sohn Abrahams I 528, 12. 13 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Isatis: *Ἰσάτιδος* (Genet.); alter Dichter I 600, 15 (Tat.)
Isaurier (*Ἴσαυροι*): vervollkommneten die Vogelschau I 576, 3 (Clem.)
Isis: Schwester und Gattin des Osiris I 59, 5. 7 (Diod.); Schwester, Gattin und Mutter des Osiris (= Neilos) 144, 9. 10 (Porph.); = *παλαιά* 35, 11 (Diod.); = *Σελήνη* 35, 12 (ders.); 62, 12 (ders.); 111, 20; 143, 17 (Porph.); Tochter des Kronos 59, 5 (Diod.); = Demeter 59, 8 (ders.), 62, 12 (ders.), 143, 20 (Porph.), 582, 13 (Diod.), 605, 12 (Clem.); = *Κόρη* 144, 1 (Porph.); = *ἡ Αἰγυπτία γῆ* 144, 9 (ders.); = Io 62, 10 (Diod.) und 589, 19; = *Θεσμοφόρος*, Selene, Hera 62, 12 (Diod.); ein Dämon 229, 23 (Plut.); Erfinderin der Heilkunst, verleiht Unsterblichkeit 62, 16 (Diod.). Physiologische Deutungen 112, 1ff. (Diod.); 143, 17ff. (Porph.). — 34, 23 (Diod.); 243, 5 (Porph.); 521, 19 (Artapan. — Alex. Polyh.); 523, 18 (ders.)
Ismaëliten: in Arabien, Beschneidung 13 Jahre nach der Geburt I 357, 28 (Orig.)
Isokrates: I 559, 20; sein Areopagitikos von Theopomp geplündert 562, 4 (Porph.); von diesem (seinem Schüler) beim Wettbewerb zu Ehren des Mausolos besiegt 562, 7 (ders.); Plagiator des Isaios 564, 19 (ders.). S. das Stellenregister
Israël: *θεὸς Ἰσραήλ* I 348, 20 (Orig.); 516, 20 (Artapan. — Alex. Polyh.: hält I. anscheinend für einen Ahnen Abrahams); II 32, 10 (Dtn); 36, 9 (= *ὁ ὁρῶν*; Philo Jud.); 216, 8 (Dtn — Clem.). S. auch unter Jakob
Issachar: Sohn Jakobs I 509, 3 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Isthmia: Festspiele auf dem Isthmos von Korinth I 92, 13. 16 (Clem.)
Isthmos: 1. der von Korinth I 92, 15 (Clem.); 258, 1 (Oenom.)
2. der von Knidos I 271, 5 (Orakel bei Oenom.)
Istros: Historiker; *ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Κρητικῶν θυσιῶν* I 192, 3 (Porph.); *ἐν τῷ Περὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποικίας* 605, 8 (Clem.)
Italien: I 75, 15 (Diod.); 576, 3 (Clem.); II 139, 16 (Plat.); davon *Ἰταλικός*: *ἡ Ἰταλικὴ φιλοσοφία* (*die pythagoreische*) I 570, 21
Itanos: ein Saunite, konstruierte den ersten *θυρεός* I 576, 14 (Clem.)
Ithometes: Beiname des messenischen Zeus, durch Menschenopfer verehrt I 193, 17 (Clem.)
Ituräer (*Ἰτουραῖοι*): syrischer Volksstamm I 538, 21 (Eupolem. — Alex. Polyh.)

Jaeir: jüdischer Richter I 610, 5
Jahr: das siebente oder Jubeljahr bei den Juden I 432, 11 (Philo Jud.); Planetenjahre und das „große“ Jahr II 417, 9ff. (Pseud.-Plut.)
Jakob: I 348, 20 (Orig.); 356, 23 (ders.); zweinamig, Jakob = *ἀσκητής* und *ἀθλητής*, Israel = *ὁρατικός* und *θεωρητικός* 374, 24ff.; Jakob = *πτερνιστής*, umbenannt Israel II 18, 9. 10—12; seine Söhne I 375, 22; seine Geschichte 508, 7—512, 8 (Demetr. — Alex. Polyh.); verlangt die Beschneidung der Einwohner von Sichem 514, 15. 18 (Theodot. — Alex. Polyh.); 513, 11 (ders.); 514, 8. 9 (ders.); 524, 16 (Ezech. — Alex. Polyh.); 525, 3 (ders.); 530, 24 (ders.); II 189, 11
Jephthae: jüdischer Richter I 610, 5
Jeremias (*Ἱερεμίας*): der Prophet I 14, 2; 548, 1; 548, 6. 12. 20 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 611, 4; II 98, 7
Jeroboam (*Ἱεροβοάμ*): König von Israel I 347, 21 (Orig.)
Jerusalem (*Ἱερουσαλήμ*, diese Form auch beim Peripatetiker Klearch, als *ὄνομα πάνυ σκολιόν* bezeichnet I 492, 5; *Ἱεροσόλυμα*): Etymologie *ἱερὸν Σολομῶνος*, daraus *Ἱερουσαλήμ*, daraus griechisch *Ἱεροσόλυμα* I 543, 22—25 (Eupolem. — Alex. Polyh.); *βασιλικὴ μητρόπολις*, Lage II 137, 4; einzige feste Stadt der Juden, Umfang, Einwohnerzahl (120000), Altar, Tempel, Priester I 490,

2—13 (Hecat. — Jos.); Umfang und Bewässerung 545, 6 (Timochar. — Alex. Polyh.); 545, 15 (Syriae mensor — Alex. Polyh.); 546, 2 (Dichter Philo — Alex. Polyh.); der Salomonische Tempel 542, 4ff. (Eupolem. — Alex. Polyh.) und 547, 10 (Aristeas), erbaut 143 Jahre und 8 Monate vor der Gründung von Karthago 609, 3; unter diesem ein Wasserbehälter 547, 10ff. (Aristeas). — 495, 7 (Jos.); 539, 3 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 541, 20 (ders.); 548, 17 (ders.); 585, 12; 586, 7; 608, 14 (Jos.); 610, 10; 611, 7; II 75, 7 (Gal)

Jesus: 1. = Josua I 538, 14 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 593, 15. 16 (Afr.); 609, 19
2. Sohn des Josedek I 592, 3 (Afr.); 611, 12
3. S. unter Christus

Jezan (Ἰεζάν): Sohn Abrahams I 528, 6. 7 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Jezekiel (Ἰεζεκιήλ): jüdischer Prophet I 611, 9

Joachaz (Ἰωάχαζ): jüdischer König I 611, 5

Joakeim (Ἰωακείμ): jüdischer König I 611, 5

Joas: jüdischer König I 610, 13

Joatham: jüdischer König I 610, 15

Job: mit den Juden gar nicht verwandt I 375, 18; Sohn des Esau und der Bassara, Idumäer 518, 4—7 (Aristeas — Alex. Polyh.); früher Jobab genannt 518, 11 (ders.)

Jochabet (Ἰωχαβέτ): Frau des Ambram, Mutter von Aaron und Moses I 512, 6 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Jonacheim (Ἰωναχείμ): König der Juden zur Zeit des Jeremias I 548, 6. 9. 18 (Eupolem. — Alex. Polyh.)

Jonas (Ἰωνᾶς): der Prophet I 610, 14

Joram (Ἰωράμ): jüdischer König I 610, 12

Josaphath: jüdischer König I 610, 12

Josedek: I 592, 3 (Afr.); 611, 12

Joseph: 1. Ἰωσήφ, Sohn Jakobs I 375, 25; 509, 7 (Demetr. — Alex. Polyh.); 510, 9. 13. 16 (ders.); 511, 1. 15. 17 (ders.); 512, 2. 4 (ders.); 516, 11. 15 (Artapan. — Alex. Polyh.); 517, 12. 13 (ders.); 517, 20 und 518, 3 (Dichter Philo—Alex. Polyh.); 525, 1 (Alex. Polyh.)
2. der Schriftsteller (Ἰώσηπος); s. das Stellenregister

Josias: jüdischer König I 348, 5 (Orig.); 611, 4

Joth (Ἰώθ): hebräischer Buchstabe I 574, 20

Jothor (Ἰοθώρ): Sohn des Raguel, Vater der Sepphora I 528, 8 (Demetr. — Alex. Polyh.); dagegen ist diese nach 527, 14 (Ezech. — Alex. Polyh.) Tochter des Raguel

Juda (Ἰούδα): Stamm I 347, 22 (Reg — Orig.); 348, 1 (ders.)

Judaia (Ἰουδαία): Land I 455, 5 (Philo Jud.); 608, 13 (Jos.)

Judas (Ἰούδας): 1. Sohn Jakobs I 508, 17 (Demetr. — Alex. Polyh.)
2. der Verräter I 346, 26 (Orig.); 347, 2. 5. 6 (ders.); 351, 24. 25 (ders.); 352, 13. 14. 15. 17. 19 (ders.)

Juden (Ἰουδαῖοι; Ἑρμιούθ Artapan. — Alex. Polyh. I 504, 12f. und 517, 11; *οἱ ἐκ περιτομῆς* I 22, 3 und II 426, 9): Syrer I 486, 2 (Theophr. — Porph.); 492, 1 (Clearch. — Jos.); 493, 6 (Megasth. — Clem.). Abkömmlinge der indischen Philosophen (Kalanoi) 492, 3 (Clearch. — Jos.); Philosophen auch bei Theophr. — Porph. 486, 8. Ihre Sprache galt für syrisch, was nach Demetrios von Phaleron unrichtig ist 421, 12 (Aristeas); für phönizisch 495, 3 (Choeril. — Jos.). Erwähnt von Sanchuniathon I 39, 17 (Porph.); ein Jude angeblich dem Aristoteles bekannt 492, 1 (Clearch. — Jos.); außerdem die J. erwähnt von Choirilos 495, 2 (Jos.), Theophrast 486, 2 (Porph.), Megasthenes 493, 6 (Clem.), Hekataios von Abdera 490, 2ff. (Fälschung?; Jos.), von Alexander Polyhistor und seinen Gewährsmännern (s. das Stellenregister unter Alex. Polyh.). Auszug aus Ägypten: s. unter Hebräer. Einwanderung in Palästina I 427, 10ff. (Philo Jud.). Ihre Richter I 609, 18—610, 8; ihre Könige 610, 8—611, 6. Babylonische Gefangenschaft unter Nabuchodonosor 548, 21; sie dauerte 70 Jahre 591, 19 (Afr.). J. im

Heere des Xerxes, das Aussehen dieser Krieger 495, 2ff. (Choeril. — Jos.); zogen mit Alexander und den Diadochen ins Feld 490, 14 (Hecat. — Jos.). Von den Persern verschleppte J. mit dem Vater des Königs Ptolemaios Philadelphos nach Ägypten gekommen und in Kastellen angesiedelt 423, 13 (Aristeas); über 100000 gefangene J. von diesem König freigelassen, auserwählte J. an den Hof berufen 423, 19ff. (ders.). Ungewöhnliche Art des Opferns, beobachteten die Sterne 486, 2ff. (Theophr.—Porph.). Beschneidung am achten Tage nach der Geburt 342, 9 (Bardes.) und 357, 24 (Orig.). Ihr *πολίτευμα* eine *θεοκρατία* 434, 2 (Jos.) unter der Aufsicht der Priester 437, 5 (ders.). Die mosaische Gesetzgebung 429, 17ff. (Philo Jud.); 433, 16—442, 2 (Jos.); Todesstrafe 429, 22 (Philo Jud.) und 441, 11 (Jos.); sittliche und humanitäre Vorschriften 430, 2ff. (Philo Jud.) und 440, 20ff. (Jos.); Sabbatruhe 431, 14 (Philo Jud.; s. auch 342, 15 Bardes.); Sabbatjahr 432, 11ff. (Philo Jud.); Opfer 438, 7 (Jos.; s. auch 450, 17 Aristeas); Hochzeiten 438, 18 (Jos.); Leichenbegängnisse 439, 20 (Jos.); ehren die Eltern 440, 3 (Jos.); Verhalten gegen Ausländer 440, 12 (Jos.; s. auch 445, 19 Aristeas); human sogar gegen die Tiere 441, 3 (Jos.); reine und unreine Tiere 446, 12ff. (Aristeas); 447, 13ff. (ders.); 449, 14 (ders.). Sie sind genaue Kenner dieser Vorschriften 432, 8 (Philo Jud.) und 435, 22 (Jos.), an denen sie zähe festhalten 436, 13 (Jos.) und 342, 11 (Bardes.). Von den ägyptischen Priestern Gottesmenschen genannt 445, 21 (Aristeas). Ihre hl. Schriften unter König Ptolem. Philadelph. ins Griechische übersetzt und dadurch den übrigen Völkern bekannt geworden 420, 7ff.; sie hätten sie vielleicht „aus Neid gegen uns" verborgen gehalten, wenn sie nicht durch die griechische Übersetzung bekannt geworden wären 420, 20. Wegen ihrer Gegnerschaft gegen Christus unter alle Völker zerstreut und der Sklaverei verfallen I 13, 18. — I 549, 10 (Jos.); 597, 19 (Tat.); 598, 14 (ders.); 602, 7 (Clem.); 609, 19; 611, 8. 10; 612, 26; II 96, 10 (Rm); 203, 18 (Clem.). S. auch unter Hebräer

Kabiren (*Κάβειροι*): Dämonen, stammen von Sydyk I 46, 12 (Philo Bybl.); 50, 1. 15 (ders.); = Korybanten 83, 19 (Clem.); Opfer der Pelasger an sie 196, 1 (Dion. Hal.); *τελετὴν Καβειρικήν* 83, 19 (Clem.)

Kadmos: 1. kam aus Phönikien nach Theben in Böotien I 568, 8; 587, 6; 599, 21 (Tat.); 603, 20 (Clem.); 605, 5 (ders.); nach der Sage der Ägypter stammte er aus dem ägyptischen Theben 61, 22. 25 (Diod.) und 62, 2 (ders.); Moses lebte vor ihm 67, 7. 8. 10. 11; die Kadmossage 67, 14 (Diod.); brachte den Griechen die phönizischen Mysterien 23, 21 und die Buchstaben 574, 3; 579, 2 (Jos.); 599, 4 (Tat.); erfand die *λιθοτομία*, schuf das Goldbergwerk am Pangaion 576, 15 (Clem.). — 605, 5 (Clem.); 606, 3 (ders.). *Καδμείη Σεμέλη* 605, 3 (Hes. — Clem.)

2. K. von Milet, einer der ältesten Geschichtsschreiber I 579, 13 (Jos.)

Käfer (*κάνθαρος*): von den Ägyptern als Symbol der Sonne verehrt I 119, 13 (Porph.); ein Mal unter der Zunge des Apis 146, 1 (ders.)

Kain: = *ζῆλος* (*Eifersucht*) II 17, 12

Kaisar Iulios (Iulius Caesar): zu seiner Zeit das Zeusbild in Olympia vom Blitz getroffen I 167, 20

Kalanoi (*Καλανοί*): die Philosophen bei den Indern; die Juden sind ihre Abkömmlinge I 492, 3 (Clearch. — Jos.)

Kalchedonios (die Hss. *Καρχηδόνιος*): = Chalkedonios, aus Chalkedon (Xenokrates) II 216, 12 (Clem.)

Kallias: Historiker Siziliens I 580, 9 (Jos.)

Kallietes (*Καλλιέτης*): Stoiker, Zeitgenosse des Porphyrios I 561, 17 (Porph.); 566, 24 (ders.)

Kallikles: Gesprächsperson in Platos Gorgias II 92, 10. 24; 94, 7. 10. 15. 21; 95, 4

Kallimachos: 1. schrieb über Homer I 596, 13 (Tat.); im übrigen s. das Stellenregister

2. K. von Kolophon, schrieb ebenfalls über Homer I 596, 10 (Tat., der Antimachos hat)

Kallisthenes: Historiker I 562, 1 (Porph.)
Kallistratos: pontischer Kaufmann I 263, 3 (Oenom.)
Kallithyia: erste Priesterin der argivischen Hera I 125, 4 (Plut.)
Kamarine: = πόλις Οὐρίη (Ur, = *Chaldäerstadt*) I 503, 3 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Kambyses: Perserkönig I 596, 9 (Tat.)
Kapitol: in Rom; τὸ Καπιτώλιον und ὁ νεὼς τοῦ Καπιτωλίου Διός: zweimal abgebrannt I 167, 18 und 168, 1
Kappadoker: erfanden die Nabla (ein Saiteninstrument) I 576, 17 (Clem.)
Karer: sollen die Vorhersagung durch die Sterne erfunden haben I 576, 1 Clem.)
Karmanien: Landschaft I 550, 15 (Jos.); 552, 5 (Abyden.)
Karneades: mit Kleitomachos Stifter der dritten Akademie II 268, 7 und 280, 21; seine Lehre und sein Kampf gegen die Stoiker 281, 5; ging auf die Anschauungen des Arkesilaos zurück 281, 11 (Numen.); Charakteristik seiner Lehren 281, 15—283, 17 und 284, 2—6 (ders.); Unterschied von Arkesilaos 282, 3—6 (ders.); der Stoiker Antipatros sein Gegner 283, 8 (ders.); sein Schüler, später Gegner Mentor 283, 1 ff. (ders.)
Karnos: s. unter Hippotes
Karthago (Καρχηδών) und Karthager (Καρχηδόνιοι): Menschenopfer I 192, 8 (Porph.); 197, 9 (Dion. Hal.); 198, 11 und 19ff. (Diod.); 143 Jahre und 8 Monate nach der Erbauung des Salomonischen Tempels gegründet 609, 5; die K. erbauten zuerst eine τετρήρης 576, 18 (Clem.). — II 115, 22 (Plat.)
Karystos: Sohn des Cheiron, Gründer der gleichnamigen Stadt I 313, 14 (Orakel bei Oenom.)
Kaspier: Sitten I 17, 3 (Porph.)
Kassianos: ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐξηγητικῶν I 602, 3 (Clem.)
Kassion: Gebirge I 44, 22 (Philo Bybl.); 47, 22 (ders.); nach einem syrischen Fürsten Kassios benannt 77, 23 (Diod.)
Kastalia: ἡ Κασταλία πηγή, das dortige Orakel ist verstummt I 78, 20 (Clem.); τὸ Κασταλίας ὕδωρ 276, 17 (Oenom.)
Kastor: 1. der Gott I 604, 21 (Clem.)
2. Historiker I 591, 23 (Afr.); schrieb über syrische Angelegenheiten 592, 15 (ders.)
Kaystrios: Gelehrter, Zeitgenosse des Porphyrios I 561, 19. 20 (Porph.)
Kebes: I 33, 13 (Plat.); II 61, 11. 16 (ders.); 62, 6. 16. 17 (ders.); 235, 9 (ders.)
Kekilios (so die Hss.): von Kalakte, Literat, über ein Plagiat Menanders I 564, 2 (Porph.)
Kekrops: erster König der Athener, mehr als 400 Jahre nach Semiramis I 589, 16; Zeitgenosse des Moses 586, 23f.; etwa 400 Jahre vor der Eroberung von Ilion 589, 21; soll zuerst Zeus als Ζῆνα bezeichnet, den ersten Altar bei den Athenern errichtet und das erste Athenebild gestiftet haben, die griechischen Götter sind jünger als er 589, 24ff.; sein Grab 90, 19 (Clem.); 594, 4 (Afr.); διφυὴς καὶ αὐτόχθων 602, 17 (Clem.) und 603, 14 (ders.). — ὁ δεύτερος K. 599, 24 (Tat.) und 603, 22 (Clem.)
Kelmis (so Clem., die Hss. des Eus. Telmes): einer der idäischen Daktylen, Entdecker des Eisens I 576, 9 (Clem.)
Kelten: Menschenopfer noch zur Zeit des Dionysios von Hal. I 197, 9 (Dion. Hal.). S. auch unter Gallier
Kentauren: I 595, 2 (Afr.)
Keos, der Einwohner Keios: Πρόδικος ὁ K. II 140, 9 (Plat.)
Kephisodoros: Schüler des Isokrates, schmähte Plato und Aristoteles II 275, 6. 7. 13 (Numen.); 347, 18 (Aristocl.)
Kerberos: allegorische Deutungen I 137, 6 (τὴν κύησιν τῶν καρπῶν; Porph.); auf die Sonne bezogen 140, 18 (ders.); dreiköpfig, d. h. ein böser Dämon in den drei Elementen Wasser, Erde, Luft 215, 4 (ders.); II 135, 10 (Plat.); mit einer ägyptischen Gottheit verglichen I 582, 19 (Diod.)
Kerykes (Κήρυκες): ἱεροφαντικὸν γένος in Athen I 84, 15 (Clem.)
Kilikien: I 77, 24 (Diod.); ein kilikischer τοπάρχης von Zeus besiegt ebd. (ders.)

Kinyras: Kyprier, Geliebter der Aphrodite I 80, 13. 23 (Clem.); 91, 11 (ders.); II 111, 12 (Tyrt. — Plat.)
Kirche (ἐκκλησία): aus allen Völkern, unüberwindlich und unerschütterlich I 11, 24; Kirchen (Gebäude), ἱερὰ . . . διδασκαλεῖα, sind mitten in Städten und Dörfern auf der ganzen Welt errichtet worden 173, 21
Kirrha: τρίποδα Κιρραῖον, der delphische Dreifuß I 78, 17 (Clem.)
Kithairon: I 107, 10. 13. 20 (Plut.); 109, 10 (ders.)
Klarie (Κλαρίη): das Gebiet von Klaros bei Kolophon I 251, 9. 18 (Orakel bei Porph.); Klarios der dort verehrte Apollo I 79, 3 (Clem.); 167, 14; 568, 24
Klath: Sohn Levins I 512, 1. 3. 5 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Klazomenios: Einwohner von Klazomenai in Kleinasien: Anaxagoras I 612, 2
Kleanthes: Stoiker, Nachfolger des Zenon II 378, 12, dessen Lehre von der Seele er sich anschloß 384, 15 (Ar. Didym.); I 320, 2 (Oenom.); Lehren: die Sonne ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου II 380, 12 (Ar. Didym.); ἐκπύρωσις 383, 10 (ders.); Seele ἀναθυμίασις 384, 15 (ders.) und 386, 17 (Longin.); Sternenbewegung 414, 2 (Pseud.-Plut.); Gedicht über Gott II 212, 23ff. (Clem.). S. auch das Stellenregister
Klearchos: peripatetischer Philosoph; s. das Stellenregister. S. auch unter Kleochos
Kleinias: bei Plato II 143, 4; 149, 13; 154, 6; 161, 13; 241, 4
Kleitomachos: mit Karneades Stifter der dritten Akademie II 268, 7; sein Nachfolger 284, 8; 284, 13 (Numen.)
Klemens: von Alexandrien; ὁ θαυμάσιος I 78, 9. Die drei platonischen πολιτεῖαι umgedeutet: silbern = Juden, eisern und ehern = Hellenen, golden = Christen II 203, 18; Auslegung von μητροπάτωρ 222, 23; Allgemeinheit des Gottesglaubens 227, 16; die griechischen Philosophen gingen von der barbarischen (= jüdischen) Philosophie aus 228, 3. Im übrigen s. das Stellenregister
Kleochos (so Mras, die Hss. teils Kleomachos, teils Klearchos): I 91, 5 (Clem.)
Kleodemos Malchas (bei Jos. Malchos): Prophet, schrieb über die Juden 507, 11 (Alex. Polyh. — Jos.)
Kleolaos: Sohn des Herakles und einer Sklavin der Omphale I 71, 17 (Diod.)
Kleombrotos: Gesprächsperson bei Plutarch I 252, 4. 5; 253, 2
Kleomedes: Faustkämpfer aus Astypalaia; seine Roheitsakte I 284, 19 (Oenom.); 285, 1. 9. 12 (ders.)
Klotho: von συγκεκλῶσθαι Chrysipp. bei Diogenian. I 323, 17; 141, 13 (Porph.)
Knabenliebe: bei welchen Völkern sie als Schande gilt (im Orient), bei welchen sie vorkommt (bei den Griechen und Kelten) I 339, 14ff. (Bardes.); bei den Juden mit dem Tode bestraft 439, 1 (Jos.)
Kneph: ägyptischer Gott (Ἀγαθὸς Δαίμων) mit Habichtskopf I 53, 4 (Philo Bybl.); δημιουργός, Gestalt und Farbe nebst allegorischen Deutungen 143, 1 (Porph.)
Knidier: Einwohner von Knidos; die ihnen von Apollo beim Anmarsch der Meder gegebenen Orakel I 270, 22; 271, 1 (Oenom.)
Kokytos: Unterweltsstrom, bei Plato II 79, 14 und 80, 5; 200, 1 (Clem.)
Kolcherin (Κολχίς): Medea I 576, 19 (Clem.)
Kolophon: I 264, 6 (Oenom.); ἡ Κολοφῶνος πηγή ist verstummt (gemeint ist das klarische Orakel) I 78, 20 (Clem.). Kolophonios, Einwohner von K.: Xenophanes I 29, 18 (Plut.); II 212, 6 (Clem.)
Kolpias: Wind, in der phönizischen Götterlehre I 44, 6 (Philo Bybl.)
Kommagene: Landschaft in Syrien I 538, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Komon: Historiker I 553, 19 (Jos., der Konon hat)
Könige: die K. der Juden I 610, 8—611, 6
Koph: hebräischer Buchstabe I 575, 3
Kordyaioi (Kurden): in ihrem Gebirge noch ein Stück der Arche Noe I 497, 16 (Jos.)
Kore: = Persephone, ihre und der Deo (Demeter) Erlebnisse wurden zum δρᾶμα μυστικόν in Eleusis I 79, 21 (Clem.); Κόρης ἁρπαγή 587, 4; 594, 23 (Afr.); 599, 20 (Tat.); 603, 19 (Clem.); = Hekate 249, 12 (Orakel bei Porph.);

allegorische Deutungen 136, 16; 136, 19—137, 9 (Porph.); 137, 24 (ders.); 138, 1 (ders.); 138, 12; auf den Mond bezogen 141, 16 (Porph.). — 148, 9; 150, 3. S. auch unter Persephone
Korinth: I 288, 10 (Oenom.)
Koriskos: Adressat des 6. platonischen Briefes II 37, 13; 207, 10 (Clem.)
Koroibos: Eleer, siegte im Stadion in der ersten Olympiade I 611, 1 (die Hss. hier Korobos); ein Trottel II 309, 22 (Aristocl.)
Koroneia: alter Name von Salamis I 191, 4 (Porph.); 200, 17 (an beiden Stellen die Stadt auf Zypern mit der Insel bei Athen verwechselt)
Koronis: Mutter des Asklepios I 73, 8 (Diod.)
Koros: a) Getreidemaß, = 6 Artaben I 541, 1 (Eupolem. — Alex. Polyh.); b) Weinmaß, = 10 Maß (*μέτρα*) 541, 2 (ders.)
Körper: wie man ihn im Verhältnis zur Seele werten und behandeln soll (*δοῦλος — δεσπότης*) I 399, 25; in welchem Sinne in der Hl. Schrift Gott Körperteile und körperliche Eigenschaften zugeschrieben werden I 451, 13—454, 8 (allegorisch; Aristob.)
Korybanten: stammen von Sydyk, einer phönizischen Gottheit, ab I 46, 12 (Porph.); von den Phrygern verehrt 81, 11 (Clem.); ihre Orgien 83, 9 (ders.); brachten die Schatulle mit dem *αἰδοῖον* des Dionysos nach Tyrrenien 83, 20 (ders.); = Kabiren 83, 19 (ders.)
Krantor: Platoniker II 271, 17. 18 (Numen.); 273, 13 (ders.)
Krates: 1. Philosoph, Akademiker; über die Reihenfolge der Sterne II 413, 19 (Pseud.-Plut.)
2. Kyniker, Schüler des Diogenes II 271, 12. 15. 17 (Numen.); 378, 10
3. Grammatiker I 596, 13. 14 (Tat.)
Kratinos: Komiker, verspottete den Homer wegen einer bei ihm oft wiederholten Phrase I 566, 4 (Porph.)
Kratylos: Gesprächsperson bei Plato II 14, 2
Krebs (*Καρκίνος*): Sternbild I 340, 19 (Bardes.)
Kreophylos: angeblicher Freund Homers II 140, 1 (Plat.)
Kres: König von Kreta I 603, 6 (Clem.)
Kreta (*Κρήτη*): I 75, 11. 12. 14 (Diod.); 256, 11; 280, 1 (Oenom.); 599, 19 (Tat.); 603, 7 (Clem.); II 137, 21 (Plat.); 184, 1 (ders.)
Kreter (und kretisch): die Einwohner I 134, 6; 279, 11. 14 (Oenom.); II 87, 10 (Plat.); 105, 9; 115, 21 (Plat.); sie und die Lakedaimonier erzogen *ἔθεσι* (nicht wie die Athener *λόγοις*) I 434, 28 (Jos.); ihre Gesetze von Plato gerühmt II 105, 14
Kriasos: König von Argos I 598, 23 (Tat.)
Krios (*Widder*): Sternbild I 338, 18 (Bardes.)
Kriton: Gesprächsperson bei Plato I 178, 16; 179, 10. 14; 180, 10; 181, 19; 182, 5. 13; 183, 18; 184, 16
Kroisos: Lyderkönig; K. und Apollos Orakelsprüche an ihn I 259, 13—261, 18 (Oenom.); „reicher als Kroisos" 464, 5 (Philo Jud.)
Krokodil: als Sockel in der bildlichen Darstellung des Sonnengottes bei den Ägyptern I 143, 13 (mit Deutung; Porph.); wo es verehrt wird, lebt es in Menge, wo es verfolgt wird, fehlt es I 477, 11 (Philo Jud.)
Kronion: I 127, 4 (Orph. — Porph.); 149, 19 (Pind.)
Kronos: 1. bei den Ägyptern I 58, 23 (Diod.); 59, 4 (ders.)
2. bei den Phönikern, = El(os) I 47, 1. 7. 9. 11. 12. 13. 16. 17. 20. 23 (Philo Bybl.); 48, 1. 4. 6. 7. 8. 9. 11. 17 (ders.); 49, 2 (ders.); unter ihm das Goldene Geschlecht 49, 7. 8; 49, 13. 17. 19. 23 (Philo Bybl.); seine bildliche Darstellung 50, 3. 5. 8. 11 (ders.); 50, 13 (ders.); 51, 15; 51, 25 (Philo Bybl.); auf den nach ihm benannten Stern versetzt 52, 2 (ders.); opfert Ieud, seinen einzigen Sohn von der Nymphe Anobret 52, 5 (ders.); ein gleichnamiger Sohn 48, 17 (ders.); seine Bundesgenossen *Eloeim* = *Kronioi* 47, 23 (ders.); Menschenopfer ihm zu Ehren 191, 22 (Porph.)
3. bei den Assyriern, sagt dem Seisithros die Sintflut voraus I 498, 6 (Abyden.); Krieg des K. und des Titan (*Τιτήν*) 500, 8 (ders.)
4. bei den Karthagern; Menschenopfer I 198, 13. 22 (Diod.)

5. bei den Griechen; Herrscher in Sizilien, Libyen und Italien, Feldzug im Verein mit den Titanen gegen seinen Sohn Zeus I 75, 14. 18 (Diod.); 97, 4 (Plat.) = II 166, 6 (ders.) = II 230, 5 (ders.) und 231, 15; I 97, 15 (Plat.) = II 168, 3. 4 (ders.); II 231, 25 (ders.); I 99, 19. 20 (Dion. Hal.); bildliche Darstellung und Deutung 141, 20 (Porph.); = *χρόνος* 114, 16 (Plut.), 134, 21. 22, 141, 19 (Porph.), 147, 22; 134, 3. 15. 17. 18; von Briareos in Britannien bewacht 255, 6 (Plut.); II 102, 20 und 103, 1 (Plat.). Menschenopfer ihm zu Ehren: auf Rhodos I 190, 20 (Porph.); auf Kreta 192, 4 (ders.); in Italien (Rom) 197, 8 (Gründung des Saturntempels durch Herakles; Dion. Hal.)

6. bei den Solymern, Nachbarn der Lykier; K. zuerst verehrt, aber nach der Tötung ihrer Stammeshäupter von ihnen vernachlässigt I 231, 14. 16 (Plut.)

7. der Planet I 52, 2 (Philo Bybl.); 294, 22 (Orakel bei Porph.); 295, 3 (Orakel bei dems.); 295, 21 (Orakel bei dems.); 338, 7 (Bardes.); 339, 23 (ders.); 340, 24 (ders.); II 417, 9 (Pseud.-Plut.)

Krotoniates: Einwohner von Kroton: Milon der Athlet I 464, 6 (Philo Jud.); *ὁ Κροτωνιάτης φυσικός* = Alkmaion II 64, 6 (Boëth. — Porph.)

Krotopos: König von Argos I 598, 23 (Tat.); 599, 16 (ders.); 603, 14 (Clem.)

Ktesias: Historiker I 603, 1 (Clem.); Plagiator 566, 16 (Porph.)

Ktesippos: Sohn des Herakles von Astyaneira I 72, 16 (Diod.)

Kuchen: runde K. (*φθοῖς* = *φθόεις*) bei den Mysterien verwendet I 85, 21 (Clem.)

Kureten (*Κούρητες*): Söhne des älteren Zeus I 75, 13 (Diod.); ihre Mutter Hera 77, 19 (ders.); 82, 12 (Clem.); Symbole der *καιροί* 141, 21 (Porph.); opferten auf Kreta Kinder dem Kronos 192, 4 (ders.)

Kybele: Sage von ihr und Attis I 74, 11. 14. 16. 19. 21. 23 (Diod.); Apollo zieht mit ihr bis zu den Hyperboreern 74, 19 (ders.); 81, 11 (Clem.)

Kydippos: von Mantinea; schrieb über Erfindungen I 577, 15 (Clem.; sonst unbekannt)

Kykliker: Dichter I 51, 5 (Philo Bybl.)

Kyklopen: I 73, 12 (Diod.); *πλάσμα μύθου* 477, 16 (Philo Jud.)

Kyniker und kynisch: I 20, 26; 169, 7; Reihenfolge der K. II 378, 5ff.; Verächter der Orakel I 172, 19

Kynopolites: *K.* (*νομός*) ein ägyptischer Gau I 118, 16 (Porph.)

Kypris: der Planet Venus I 294, 13 (Orakel bei Porph.); ohne Einfluß auf das Geschick 337, 12 (Bardes.); 338, 6. 17 (ders.)

Kypros: I 576, 10 (Clem.)

Kypselos: Aiakide, Tyrann von Korinth I 288, 8. 10. 12 (Oenom.)

Kyrene: *οἱ ἐκ τῆς Κυρήνης* = die kyrenäischen Philosophen II 313, 24 (Aristocl.)

Kyrnos: II 88, 22 (Theogn. — Plat.)

Kyros: Halbmeder oder Halbperser I 261, 10 (Oenom.); *Πέρσης ἡμίονος* I 551, 10 (Abyden.); zu seiner Zeit die letzten hebräischen Propheten und die Sieben Weisen 569, 15; schickt im ersten Jahr seiner Regierung = im ersten Jahr der 55. Olympiade einen Teil der Juden heim 591, 21—592, 4 (Afr.); Unterwerfung Babyloniens 550, 7. 11. 15. 21 (Jos.); 552, 5 (Abyden.). 348, 12. 13. 14. 22. 25 (Orig.); 611, 9. 15. Alle griechischen Philosophen sind jünger als Kyros 612, 25

Labaessoarachos: König von Babylon I 549, 19 (Jos., der Laborosoarchodos hat); = Labassoaraskos 552, 4 (Abyden.)

Laban: Vater von Leia und Rachel I 508, 13 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 8. 9. 10 (ders.); 513, 18 (Theodot. — Alex. Polyh.)

Labd: hebräischer Buchstabe I 574, 21

Labda: Gemahlin des Eetion, Mutter des Kypselos I 277, 10 (Orakel bei Oenom.)

Labdon: jüdischer Richter, in dessen drittem Jahr Ilion erobert wurde I 586, 18f.; 610, 6

Lachesis: von *λαγχάνειν*, Chrysipp. bei Diogenian. I 323, 15; 141, 14 (Porph.); II 200, 7 (Plat. — Clem.)

Laios: er und seine Familie, nach Eur. Phoenissae I 316, 16. 22 (Oenom.); 318, 8 (ders.)
Laitos (Eus. Hss. Ἄδιτος): Übersetzer phönizischer Geschichtswerke I 598, 3 (Tat.)
Lakedaimon, Lakedaimonier, lakonisch (Λακωνικός): ἐν Λακεδαίμονι δίῃ I 275, 11 (Orakel bei Oenom.). Die L. opferten in alter Zeit dem Ares einen Menschen I 191, 20 (Porph.); das ihnen im Perserkrieg von Apollo gegebene Orakel 269, 13—270, 21 (Oenom.); Orakel zu ihren Gunsten gegen die Messenier 272, 10. 11 (ders.); zu ihren Ungunsten für die Messenier 273, 4. 5. 6 (ders.); sie erzogen die Jugend wie die Kreter ἔθεσι (nicht λόγοις wie die Athener) 434, 28 (Jos.); ihre Gesetze jünger als die mosaischen und seit dem Verlust ihrer Freiheit vergessen 443, 3. 5 (ders.); Trefflichkeit der lakedaimonischen Frauen 277, 16 (Orakel bei Oenom.). I 274, 16 (Oenom.); 601, 11 (Tat.); II 87, 10 (Plat.); 104, 26; 105, 9; 115, 21 (Plat.); 139, 13 (ders.); 184, 1 (ders.)
Lakydes: Akademiker; Schabernack seiner Sklaven II 277, 12—280, 17 (Numen.)
Lampen: von den Ägyptern erfunden I 576, 6 (Clem.)
Lampsakos: Archelaos wurde dort Nachfolger des Anaxagoras I 612, 9
Laodike: Hyperboreerin I 91, 3 (Clem.)
Laodikeia: in Syrien; dort wurde früher der Athene ein Mädchen geopfert, später ein Hirsch I 192, 7 (Porph.); 201, 8
Larissa: dort Grab des Akrisios I 90, 18 (Clem.)
Latiaris: beim Fest Λατιαρίου Διός (= Iovis L.) noch zur Zeit des Porph. ein Mensch geopfert (die Μεγάλη Πόλις ist Rom) I 192, 14 (Porph.)
Latinos: Literarhistoriker, schrieb Περὶ τῶν οὐκ ἰδίων Μενάνδρου I 563, 22 (Porph.)
Lebadeia: zur Zeit Plutarchs die einzige Orakelstätte von Boiotien I 252, 12 (Plut.)
Leben: Warum die Menschen der Vorzeit ein längeres Leben hatten, und Zeugen dafür I 499, 3—19 (Jos.); am längsten lebende Tiere und Gewächse II 327, 10ff. (Dion. Alex.)
Lebewesen: Eigentümlichkeiten des Menschen und anderer Lebewesen I 335, 2ff. (Bardes.)
Leia: Schwester der Rachel I 508, 14. 22 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 3. 6 (ders.); 511, 3. 5 (ders.); 514, 2 (Theodot. — Alex. Polyh.)
Leidenschaften: man muß sie in sich durch die Vernunft bekämpfen II 117, 6—118, 22 (Plat.)
Leon: schrieb über die ägyptischen Götter I 605, 11 (Clem.)
Leontopolites: (νομός) Λ. Gau Ägyptens I 118, 16 (Porph.); 540, 9 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Lesbier: Menschenopfer zu Ehren des Dionysos I 194, 3 (Clem.)
Leto (Λητώ; I 152, 17 in einem Orakel bei Porph. Λατώ): Λ. Μυχία oder Νυχία und Deutung I 107, 14. 15. 16 (Plut.); nach einigen = Hera 107, 19. 24 (ders.); = νύξ 107, 25 (ders.); = ληθώ (λήθη) 135, 17 (Porph.), dann kann sie aber nicht Mutter der Sonne und des Mondes sein 148, 6; 155, 19; 605, 19 (Clem.); 605, 21 (Hom. — Clem.)
Leukippos: Hörer des Zenon von Elea, Lehrer des Demokrit I 612, 21. 22; II 305, 14. Lehren: das Weltengebäude II 410, 15 (Pseud.-Plut.); Gestalt der Erde 418, 13 (ders.)
Leukophryne: Priesterin der Artemis; Grab im Tempel der Artemis in Magnesia I 91, 6 (Clem.)
Levin (Λευίν): Sohn Jakobs I 508, 17 (Demetr. — Alex. Polyh.); 515, 9. 12. 21 (Theodot. — Alex. Polyh.)
Libanos: Gebirge Syriens I 44, 22 (Philo Bybl.); 541, 18 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Licht: vor der Erschaffung der Sonne gab es ein anderes L., ein φῶς ἀσώματον, von dem das φῶς νοητόν ein Abbild ist II 52, 15; 54, 21 (Philo Jud.); 55, 3 (ders.)

Libyen: I 59, 22 (Diod.); 65, 4 (ders.); 75, 15 (ders.); 317, 21 (Oenom.); oberes L., Sitten 340, 10 (Bardes.); 507, 16 (Alex. Polyh. — Jos.); 527, 17 (Ezech.— Alex. Polyh.); 551, 5 (Megasth. — Abyden.); 583, 22 (Diod.); *τὸ Λιβυκόν das Gebiet von L.* I 290, 1 (Oenom.)

Lieder: welche L. Plato für die Jugend verlangt II 110, 17—111, 6 (Plat.); Lieder und Hymnen der christlichen Jugend 111, 7 und 115, 10

Lindos: I 125, 2 (Callimach. — Plut.)

Linnen: beim Zauber verwendet, um Götter in ihr Bildnis zu bannen I 240, 4 (Porph.)

Linos: mythischer Sänger; um die Zeit des trojanischen Krieges oder kurz vorher I 568, 13; er, Orpheus und Musaios sind die ältesten *θεολόγοι* 569, 13; Lehrer des Herakles 600, 16 (Tat.) und 606, 5 (Clem.); von der Hl. Schrift beeinflußt II 197, 7 (Aristob.). Gefälschte Verse: s. das Stellenregister

Locheia (*Λοχεία*): s. Artemis

Logos: als terminus technicus

1. stoisch: *λόγοις σπερματικοῖς* I 128, 1 (Porph.)

2. bei Philo Jud.: *πρὸς τὸν δεύτερον θεόν, ὅς ἐστιν ἐκείνου Λόγος* I 389, 8; *Λόγος ὁ ἀίδιος θεοῦ τοῦ αἰωνίου*, ihn schuf der Vater als unzerreißbares Band des Alls 389, 22; *θεοῦ εἰκὼν Λ.* = *'Ανατολή* II 36, 13ff.

3. bei Eusebius: *θεοῦ* (Hs. H, falsch *θεὸς* die anderen Hss.; daher *ὁ θεὸς λόγος* I 392, 12 in *ὁ θεοῦ λ.* zu ändern?) *λόγος, ὥσπερ τις ἀπειρομεγέθους φωτὸς αὐγή* I 6, 17; *ἀρχέτυπον καὶ ἀληθῆ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων εἰκόνα, αὐτοσοφίαν καὶ αὐτοζωήν* I 381, 24; *Σοφία, δευτέρα οὐσία, θεία δύναμις* 386, 13ff.; zum Heil der Menschheit gesendet, schon im AT erwähnt 387, 18; *πρωτόγονος*, an der Erschaffung des Menschen mitbeteiligt 388, 9; *δευτερευούσης μετὰ τὸν πατέρα... δυνάμεως τοῦ θείου λόγου* 391, 22f.; *Λόγον θεῖον ἀσώματον καὶ οὐσιώδη* II 53, 1. Eus. glaubt die Logoslehre bei Plato zu finden II 37, 8 und durch Plotin 38, 9—40, 8, Numenios 40, 13—41, 22 und 42, 17—44, 13 sowie Amelios 45, 3—10 stützen zu können. — Dagegen ist *ὁ σωτήριος λόγος* I 54, 10 und öfter *die Lehre des Heilands* (*das Evangelium*). S. auch unter Christus und unter Eusebius

Lokrer: von den Göttern bestraft I 287, 9. 12 (Oenom.); 319, 4 (ders.)

Longinos: feiert *τὰ Πλατώνεια* (Platos Geburtstag) I 561, 14 (Porph.); von Eus. als Zeitgenosse bezeichnet II 385, 18. S. auch das Stellenregister

Lorbeer: warum dem Apollo heilig I 139, 20 (Porph.); auch der Hekate heilig 141, 9 (ders.) und daher in Zauberhandlungen, die ihr gelten, verwendet 246, 9 (ders.)

Löwe (*Λέων*): Sternbild I 340, 22 (Bardes.)

Loxias (*Λοξίας*): = Apollo I 288, 18 (Oenom.)

Lüge: ein Ehrenmann läßt sich eine L. selbst unter größtem Zwang nicht zuschulden kommen I 300, 3

Lust (*ἡδονή*): Hellenen und Barbaren warfen sich ihr zu Füßen und verehrten sie göttlich in Gesängen, Hymnen, Festen und öffentlichen Schaustellungen (*θέαι*) I 365, 6; gegen die Lehre *ἡδονή* = *τὸ ἀγαθόν* II 320, 14—324, 3 (Plat.); die L. Ziel der Epikureer 318, 19 (dagegen Aristocl. 319, 3—320, 10)

Luza (*Λουζά*): Örtlichkeit in Palästina I 510, 4 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Lydien und Lyder: einst *Μαίονες* I 71, 16 (Diod.); 260, 10 (Oenom.); „*fanden Wege zu den Göttern*" 496, 7. 12 (Orakel bei Porph.) = II 287, 18 (ders.)

Lykambai: Männer wie Lykambes (von Archilochos verspottet) I 283, 3 (Oenom.)

Lykon: Pythagoreer, Verleumder des Aristoteles II 347, 20 (Aristocl.)

Lykophron: lobte den Antimachos wegen der Verbesserung eines homerischen Verses I 566, 1 (Porph.)

Lykopolitis: *Λυκοπολῖτιν χώραν* = *νομὸν Λυκοπολίτην* Gau in Ägypten I 65, 2 (Diod.)

Lykoreu (*Λυκωρεῦ*): Epitheton Apollos I 153, 2 (Orakel bei Porph.)

Lyktioi: Einwohner von Lyktos auf Kreta, dort Menschenopfer zu Ehren des Zeus I 194, 2 (Clem.)

Lykurgos: Spartiate I 582, 4 (Diod.); die Pythia begrüßt ihn und verspricht ihm die verlangte *εὐνομίη* zu geben 274, 5 (*ὦ Λυκόεργε*; Orakel), s. auch 275, 3—277, 2 (Oenom.) und 319, 20 (ders.); seine Gesetzgebung 272, 16 (Oenom.); 442, 22 (Jos.); 100 Jahre vor dem Beginn der Olympiaden 601, 10 (Tat.); war in Ägypten 582, 4 (Diod.) und übernahm daher vieles aus den dortigen Satzungen in seine Gesetzgebung 584, 1 (ders.); „*Wegweiser*" des Tyrtaios 274, 15 (Oenom.). — 606, 7 (Clem.); II 7, 17 (Attic.); 106, 17 (Plat.); 139, 13 (ders.)

Lynkeus: 1. mythische Person; „*scharfsichtiger als L.*" I 464, 5 (Philo Jud.)
2. König von Argos I 598, 23 (Tat.); 599, 20 (ders.); Zeitgenosse des Minos 601, 9 (ders.); 603, 18 (Clem.); zu seiner Zeit Kadmos' Ankunft in Theben 605, 5 (ders.)

Lysias: als Plagiator I 559, 20 (Clem.)

Lysimachos: 1. Vater des Aristeides II 94, 14 (Plat.)
2. alexandrinischer Grammatiker, schrieb zwei Bücher *Περὶ τῆς Ἐφόρου κλοπῆς* I 566, 13 (Porph.)

Madiam: dorthin floh Moses I 528, 4. 15 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Madienäer: Volksstamm in Palästina I 610, 4

Magie und Magier: berufen die Götter, binden und lösen sie I 236, 15ff. und 239, 18ff. (Porph.); drohen ihnen 242, 15ff. (ders.); verwenden beim Anruf *ἄσημα* und barbarische Namen 243, 19 (ders.); Magie kann das Schicksal lösen 298, 15 (ders.). Die Magier (Priester) der Perser 494, 7 (Numen.) und 570, 13. S. auch unter Orakel

Magnesia: dort Heiligtum der Artemis mit Grab der Leukophryne I 91, 7 (Clem.)

Magos: Person der phönizischen Mythologie I 46, 8 (Philo Bybl.)

Magusäer: in verschiedene Länder ausgewanderte Perser; halten an ihren Bräuchen fest 338, 3 (Bardes.); 341, 23 (ders.)

Maia (*Μαία*, Nebenform *Μαιάδος* Genet. I 153, 10 Orakel bei Porph.): Tochter des Atlas (*Ἀτλαντίς*), Mutter des Hermes I 75, 8 (Diod.); 605, 1 (*Μαίη*; Hes. — Clem.)

Maiones: s. Lyder

Maior: Sophist, Zeitgenosse des Porphyrios I 561, 15 (Porph.)

Makedon: Sohn des Osiris I 60, 1 (Diod.); als König von Makedonien von Osiris zurückgelassen 60, 9 (ders.)

Makedonien, Makedonier (*Μακεδόνες*; aber Abyden. hat I 552, 13 den Genet. *Μακεδονίων*), makedonisch: I 552, 13 (Abyden.); 599, 10 (Tat., der von *Μακεδονικῶν* [*βασιλέων διαδοχή*] spricht); II 347, 16 (Aristocl.)

Makris: Heras Amme I 107, 12. 15 (Plut.)

Malachias: jüdischer Prophet I 611, 14

Mambri (*Μαμβρί*): Ort in Palästina I 510, 9 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Manasses: 1. Sohn des Joseph I 510, 15 (Demetr. — Alex. Polyh.)
2. jüdischer König I 611, 3

Manethos: ein Ägypter; hat die Ansichten der Ägypter über die Götter ins Griechische übersetzt in der *Ἱερὰ Βίβλος* und in anderen Schriften I 58, 5; liegt im Auszug bei Diodor vor 111, 15; Verfasser von *Αἰγυπτιακά* 499, 13 (Jos.); einer Schrift *Περὶ ἀρχαϊσμοῦ καὶ εὐσεβείας* 191, 15 (Porph.); über die Hykussos 606, 19ff. (Jos.); 607, 1 (ders.); 608, 4. 18. 22 (ders.). S. auch das Stellenregister

Mann: 1. griechisch: *ἀνήρ*, Etymologie II 16, 11 (nach Plato)
2. hebräisch: s. unter Eis

Mariam: Schwester des Moses I 525, 20. 25 (Ezech. — Alex. Polyh.); 528, 17 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Marius: opferte seine Tochter den *ἀποτροπαίοις* (den dii averrunci) I 194, 6. 8 (Clem.)

Maros: Erbauer des Labyrinths I 583, 2 (Diod.)

Marsyas: Phryger, Wettstreit mit Apollo I 74, 12. 17 (Diod.); mit Olympos Erfinder der Flöte I 576, 6 (Clem.); erfand auch die phrygische, mixophrygische und mixolydische Harmonie 577, 8 (ders.)
Märtyrer: ihr Mut und ihre Standhaftigkeit I 300, 6; 310, 24; 311, 20ff.; Verehrung derselben, Gebete an ihren Gräbern II 190, 4ff.
Massageten: ihre Sitten I 16, 23 (Porph.)
Materie: ihr Verhältnis zu Gott nach Dionys. Alex. I 401, 6—402, 5; nach Origenes (Kommentar zur Genesis) 402, 7—403, 17; nach Philon (*Περὶ τῆς προνοίας*) 403, 20—404, 18; nach Maximos (*Περὶ τῆς ὕλης*) 405, 2—416, 3; Ansichten verschiedener Philosophen über die M. II 412, 14—22 (Pseud.-Plut.)
Mathematiker: d. h. Wissenschaftler; inwieweit Sokrates die Kenntnis von Wissenszweigen (*μαθήματα*) empfahl II 289, 2—290, 14 (Xenoph.). Ansichten der Mathem.: über die Reihenfolge der Sterne II 413, 18 (Pseud.-Plut.); Sternenbewegung 414, 4 (ders.); Mondfinsternis 416, 6 (ders.); Entfernungen des Mondes 417, 4 (ders.)
Mathusalan: Sohn des Enoch I 504, 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Mauren: Sitten I 340, 10 (Bardes.)
Mäuse: gelten den Juden als unrein I 449, 17 (Aristeas)
Mausolos: Wettbewerb von Sophisten aus Anlaß seiner Bestattung I 562, 8 (Porph.)
Maximinus (Daia): Anspielung auf die Niederlage dieses Kaisers (im Jahre 313) I 273, 12—17
Maximos: Literat, Zeitgenosse des Porphyrios I 561, 20 (Porph.)
Medeia: erfand das Haarfärben I 576, 19 (Clem.)
Medes: I 551, 12 (Abyden.)
Medien und Meder: Sitten I 340, 17 (Bardes.); 548, 13. 14 (Eupolem. — Alex. Polyh.); II 226, 15 (Clem.); dortige Perser I 338, 5 (Bardes.)
Meer: darüber II 420, 2—16 (Pseud.-Plut.)
Megakleides: Peripatetiker I 596, 12 (Tat.)
Megale Polis: = Rom I 192, 13 (Porph.)
Megara: 1. bei Athen II 298, 24 (Plat.)
2. in Sizilien I 563, 5 (Porph.); II 88, 19 (Plat.)
Megariker: Philosophen II 270, 6 (Numen.); Lehre: *τὸ ὄν* = *ἕν*, unveränderlich und unvergänglich II 303, 16 (Aristocl.)
Megasthenes: Historiker, lebte zur Zeit des Seleukos Nikanor; die Lehren der Philosophen *περὶ φύσεως* stammen von den Brahmanen und den Juden I 493, 2 (Clem.); 551, 4 (Abyden.). S. auch das Stellenregister
Megillos: II 154, 7 (Plat.); 241, 4 (Pseud.-Plat.)
Melampus (*Μελάμπους*): alter Seher; brachte die Feste der Deo (Demeter) aus Ägypten I 80, 15 (Clem.); 582, 3 (Diod.); brachte aus Ägypten auch die Dionysosfeiern und *μυθολογούμενα* 582, 25 (ders.)
Melanippos: Einwohner von Gela I 288, 11 (Oenom.)
Melchisedek: = gerechter König, Priester des höchsten Gottes I 373, 15 (Name nicht genannt); 385, 8; 503, 17 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Meletides: Dummkopf II 309, 22 (Aristocl.)
Melikertes: I 92, 16 (Clem.)
Melissos: Schüler und Nachfolger des Parmenides I 612, 16; II 263, 5; 265, 9 (Plat.); 303, 16 (Aristocl.); 305, 14; gegen seine Lehre, daß die Sinnesempfindungen der Realität entbehren, Aristocl. II 304, 20
Melkathros (Variante *Melkarthos*): = Herakles, Sohn des Demarus I 48, 21 (Philo Bybl.)
Mem: hebräischer Buchstabe I 574, 22
Memphis und dessen Einwohner: dort der Apis verehrt I 65, 20 (Diod.); 519, 15 (Artapan. — Alex. Polyh.); auf den Rat des Moysos (Moses) weiht der König Chenephres einen Stier unter dem Namen Apis 521, 3 (ders.); 523, 8. 27 (ders.); 583, 5. 9 (Diod.); Apis, König von Argos, = Sarapis, gründete M. 605, 13f. (Clem.)
Mempsasthenoth: Sohn Abrahams I 519, 10 (Artapan. — Alex. Polyh.)

Menandros: 1. der Dichter; Plagiator, sein Δεισιδαίμων = Οἰωνιστής des Antiphanes I 563, 20. 23 (Porph.); 564, 4 (ders.). S. auch das Stellenregister
2. Historiker aus Pergamon I 598, 8 (Tat.)
Mendes (Μένδης, Genetiv Μένδητος): 1. Erbauer des ägyptischen Labyrinthes I 583, 2 (Diod.)
2. (Dativ Μένδητι) Stadt in Ägypten, wo der Bock als heilig verehrt wurde I 65, 21 (Diod.). Mendesischer Gau I 540, 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Mene: Göttin, ihr Sprößling ist Musaios II 192, 1 (Orph. — Aristob.)
Menedemos: Philosoph, Eristiker II 272, 1 (Numen.); 272, 3 (Timo — Numen.)
Menelaos (Μενέλαν I 275, 10 Orakel bei Oenom.): mit Helena wieder vereinigt I 583, 11 (Diod.); in Phönikien 598, 5 (Tat.)
Menestheus: attischer König I 604, 6 (Clem.)
Mensch und Menschen: Etymologie von ἄνθρωπος II 16, 4 (nach Plat.). Im Anfang Mann, Weib, ἀνδρόγυνον II 101, 18 (Plat.). Leben der M. im Urzustand 102, 12ff. (ders.). Entstehung der M. und allmähliche Entwicklung der Kultur I 25, 11—28, 4 (Diod.). Der Mensch gleicht einem vielgestaltigen Tier II 135, 11—136, 10 (Plat.). Innerer Kampf des M. 117, 6—118, 22 (ders.). Er ändert sich fortwährend 29, 10—30, 15 (Plut.). Goldene, silberne, eiserne und eherne M. 132, 13—133, 10 (Plat.) = 203, 11—14 (Plat. — Clem.). Nach jüdischer und christlicher Auffassung: Der M. von Gott erschaffen nach Gottes Ebenbild I 398, 3f.; ein Abbild des göttlichen Logos ist der menschliche Geist 381, 26, der infolge seiner Natur den Vorrang vor dem Körper haben muß (δεσπότης — δοῦλος) 399, 6—400, 4. Der M. im Gegensatz zum Tier 335, 2—337, 3 (Bardes.); maßgebend für den M. Gesetz, Brauch, freier Wille 340, 26 (ders.). Vertreibung des M. aus dem Paradies 381, 18 und 400, 9f. S. unter Adam und unter Enos. Wie sich nach Moses der M. zu Gott verhalten soll 380, 9—382, 8. Der Leidenschaften ergebene M. kann nicht glücklich sein 464, 11 (Philo Jud. nach stoischer Quelle). Unvernünftig der Mensch, der auf äußere Güter stolz ist 465, 8—466, 8 (ders.)
Menschenkult: im ägyptischen Dorf Anabis I 119, 4 (Porph.); 145, 10 (ders.)
Menschenopfer: I 52, 5 (Philo Bybl.) = 193, 6 (ders.); 189, 6—190, 16; 190, 18—192, 19 (Porph.); 192, 22—193, 7 (Philo Bybl.); 193, 11—194, 23 (Clem.); 195, 8—198, 8 (Dion. Hal.); 198, 13—24 (Diod.); hörten zur Zeit Hadrians auf 189, 25
Mentor: Schüler des Karneades, Zerwürfnis mit ihm II 283, 19ff. (Numen.)
Meon (Μήων): Vater der Kybele I 74, 10 (Diod.)
Meroe: Fluß und Stadt in Äthiopien, von Moses (Moysos) nach Merris benannt I 521, 18 (Artapan. — Alex. Polyh.)
Merris: Tochter des ägyptischen Königs Palmanothes, gab Moses als ihren Sohn aus I 519, 14 (Artapan. — Alex. Polyh.); 521, 13. 17 (ders.); nicht weniger als Isis verehrt 521, 18 (ders.)
Mesopotamien: I 341, 3 (Bardes.); 513, 12 (Theodot. — Alex. Polyh.)
Messene: in Sizilien I 563, 7 (Porph.)
Messenier: in Griechenland; Orakel Apollos zu ihren Ungunsten, zugunsten der Lakedämonier und umgekehrt I 272, 7—273, 11 (Oenom.); γαῖαν Μεσσηνίδα 272, 13 (ders.)
Mestraeim: Vater der Ägypter I 504, 6 (Eupolem. — Alex. Polyh.). S. auch unter Ägypten
Metageitnion: attischer Monat I 190, 19 (Porph.)
Metalle: s. unter Eisen, Erz, Gold, Silber
Metapontion: I 562, 11 (Porph.); 563, 4 (ders.)
Methymna und Methymnäer: Stadt auf Lesbos; Apollo weist die M. an, φαλληνὸν κάρηνον des Dionysos zu verehren I 289, 2. 13 (Oenom.)
Metis: Göttin I 126, 15 (Orph. — Porph.); II 100, 23; 101, 2 (Plat.)
Metrodoros: von Chios, Philosoph; Hörer des Demokrit und des Nessas II 305, 15 und 315, 13. 14; Lehren: nur die Sinnesempfindungen sind verläßlich II 260, 26 (gegen diese Lehre des M. und des Protagoras Aristocl. 316, 3—

318, 15); Urprinzipien τὸ πλῆρες und das Leere (κενόν) 315, 14; das All ewig, die Elemente wandeln sich I 31, 23ff. (Pseud.-Plut.); unzählige Welten II 408, 9f. (ders.); andere die Teile des Alls betreffende Lehren II 400, 18 (Pseud.-Plut.); 413, 19 (ders.); 414, 12. 21 (ders.); 418, 7 (ders.); 420, 12 (ders.)

Midas: Schüler des Odrysos I 80, 11 (Clem.); II 111, 13 (Plat.)

Milet und Milesier: I 169, 1; 611, 17. 21; II 139, 21 (Plat.)

Milon: von Kroton, Athlet; „*mannhafter als M.*" I 464, 6 (Philo Jud.)

Minnäer: semitischer Volksstamm I 518, 18 (Aristeas — Alex. Polyh.)

Minos: König auf Kreta, in der Unterwelt Totenrichter I 256, 11; 283, 17 (Orakel bei Oenom.); 583, 3 (Diod.); 587, 7; 599, 21 (Tat.); 601, 8 (ders.); 603, 20 (Clem.); II 95, 1 (Plat.); 96, 1; 106, 17 (Plat.); 188, 19 (ders.)

Minotauros: I 595, 2 (Afr.)

Minyas: Gegend in Armenien, wo die Arche Noe landete I 497, 22 (Nicol. — Jos.)

Misor: phönizischer Gott, Vater des Taautos I 46, 8. 10 (Philo Bybl.)

Misphragmuthosis: ägyptischer König I 608, 1 (Jos., der Halisphragmuthosis hat)

Mnaseas: Historiker und skeptischer Philosoph I 497, 20 (Jos.); 553, 18 (ders.); II 273, 18ff. (Numen.)

Mnesarchides: Vater des Euripides I 281, 7 (Orakel bei Oenom.)

Mnesarchos: 1. Pythagoreer, Sohn des Pythagoras I 612, 14
2. Stoiker, Lehrer des Akademikers Antiochos II 285, 1 (Numen.)

Mneuis: dem Osiris heiliger Stier I 61, 2 (Diod.); 64, 17 (ders.); in der Stadt des Helios verehrt 65, 20 (ders.); sein Aussehen 145, 16 (Porph.)

Moabiter: syrischer Volksstamm I 538, 20 (Eupolem. — Alex. Polyh.); ihr Land Moabitis 540, 20 (ders.)

Mochos (*Μῶχος*): phönizischer Geschichtsschreiber I 598, 2 (Tat.). S. auch unter Molos

Mohn: M. und Ähren Attribute der Demeter I 136, 11f. (Porph.); M. der Hekate heilig 141, 9 (ders.); bei den Mysterien verwendet 85, 21 (Clem.)

Moirai: Ableitung des Namens I 323, 12 (Chrysipp. bei Diogenian.); Klotho, Lachesis und Atropos zum Mond in Beziehung gesetzt 141, 13 (Porph.); die Aufgaben dieser drei 323, 14ff. (Diogenian. nach Chrysipp.); 294, 20 (Orakel bei Porph.); 297, 4 (Orakel bei dems.); II 222, 9 (Orph. — Clem.)

Moiris: im Moirissee das heilige Krokodil gehegt I 65, 21 (Diod.)

Molos (*Μόλος*): Geschichtsschreiber I 499, 15 (Jos., der Mochos hat). S. auch unter Mochos

Momemphis: ägyptische Lokalität, wo die Goldene Aphrodite verehrt wurde I 583, 19 (Diod.)

Mond (*σελήνη*): 1. Göttin: a) nach der *θεολογία* der Atlantier Tochter der Basileia und des Hyperion, bringt sich um, von ihren Oheimen bedroht I 74, 2. 4. 8 (Diod.); b) bei den Griechen: = Artemis, Athene, Hekate, auch die Moirai haben Beziehungen zu ihr I 140, 19—141, 18 (Porph., mit allegorischen Deutungen); Lorbeer und Mohn ihr heilig 141, 9 (ders.); = Isis I 35, 12 (Diod.); verschiedene ägyptische Symbole des M. 144, 14—145, 6 (Porph.)
2. das Gestirn II 402, 9—19 (Pseud.-Plut.); 403, 2f. 5—7. 9—18 (ders.); 415, 20—416, 9 (ders.); 416, 11—19 (ders.); 417, 2—7 (ders.)

Monimos: Schriftsteller; *ἐν τῇ τῶν θαυμασίων Συναγωγῇ* I 193, 23 (Clem.)

Morgenland (*Ἀνατολή*): Sitten I 339, 18 (Bardes.); *Ἀ.* = Logos Gottes II 36, 16. 19 (Philo Jud.). S. auch unter Prunk

Moses (*Μω(υ)σῆς, Μώυσος*, gräcisiert *Μουσαῖος*): Ableitung des Namens, = *ὑδογενής* (Konjektur, die Hss. *ὑλογενής*)? II 194, 5 (Aristob.). Zeit: in der siebenten Generation nach Abraham I 374, 3; 505 Jahre nach diesem I 587, 9; dritter Nachkomme nach Joseph I 505, 17 (Molo — Alex. Polyh.); nach Porphyr. (I 588, 6) Zeitgenosse der Semiramis, also 800 Jahre vor den Troika I 569, 18; 589, 8; 590, 4. 10; richtiger 400 Jahre vorher, Zeitgenosse des Kekrops 586, 23; 587, 8; ebenso des Ogygos 593, 13 (Afr.); des Inachos und des Amosis 594, 16 (Apio — Afr.); 599, 8 (Tat.) und 602, 15 (Clem.); 1020 Jahre vor Beginn der Olympiaden; 1237 Jahre vor Kyros 593, 15.

594, 1 (Afr.); erst nach ihm die mythischen Ereignisse bei den Griechen 594, 22 (Afr.); älter als Kadmos I 67, 10. Sein Aussehen und sein Alter zur Zeit des Auszuges aus Ägypten I 524, 11 (Artapan. — Alex. Polyh.). Des *Μώυσος* Schicksale von der Geburt bis zum Auszug 519, 9—524, 12 (ders.): von der Königstochter Merris als ihr Sohn ausgegeben, von den Griechen *Μουσαῖος* genannt, Erfinder verschiedener Geräte und Fertigkeiten (daher Hermes genannt), Kriegszug nach Äthiopien, vereitelter Mordanschlag auf ihn, Flucht nach Arabien zu Raguel, kehrt mit einer Heeresmacht nach Ägypten zurück, Wunder, Plagen, Auszug. Des *Μουσαῖος* Gegner Iannes und Iambres, ägyptische *ἱερογραμματεῖς* I 494, 11ff. (Numen.). Des *Μωσῆς* Schicksale bis zum Zug durch die Wüste I 524, 14—538, 10 (Ezech. und Demetr. — Alex. Polyh.): Geburt, Erziehung, Flucht zu Raguel, Traum, brennender Dornbusch, Stab in Schlange verwandelt, Wunder, *ἄζυμα*, Erstlingsopfer, Auszug aus Ägypten, Zug durchs Rote Meer und durch die Wüste. M. als Führer dieses Zuges von Philo Jud. gerühmt I 427, 20—429, 13. M. führte den Judaismus ein (im Gegensatz zu den alten Hebräern) I 369, 1. 6. Die von ihm gegebenen Vorschriften teils wörtlich, teils allegorisch zu verstehen 377, 17—378, 2. Sie hatten Geltung bis zum Erscheinen Christi 378, 6. Erhabenheit seiner Gesetzgebung, die von Gott ausgeht, dem Schöpfer der Welt und des nach seinem Ebenbild erschaffenen Menschen 378, 15—386, 6 (M. *ὁ ἱεροφάντης* 382, 8). Mit M. stimmen die Propheten nach ihm überein 383, 27ff., ebenso die *θεοφιλεῖς ἄνδρες* vor ihm 385, 3ff. Die mosaische Gesetzgebung 429, 17—433, 11 (Philo Jud.) und 433, 16—443, 9 (Jos.: sie ist *θεοκρατία* 434, 2; mit der platonischen und der spartanischen Gesetzgebung verglichen 442, 13—443, 9) sowie 444, 3—451, 2 (Aristeas: Erläuterungen und allegorische Deutungen). Allegorisches darin 451, 13—454, 8 (über Glieder Gottes; Aristob.). M. und *τὰ Ἑβραίων λόγια* lehnen naturphilosophische Erörterungen als fürs Leben unnütz ab II 369, 2 und 402, 7. M. älter als alle Griechen II 261, 17. Die griechische Philosophie viel jünger als M. I 613, 1. Die griechischen Philosophen versuchten seine Ansichten umzuprägen 600, 3 (Tat.). Vergleich der mosaischen Gesetzgebung mit der platonischen Philosophie (M. *ὁ βάρβαρος* im Gegensatz zum hellenischen Plato II 165, 10): Bücher XI, XII und XIII. König Numa angeblich mit seinen Schriften bekannt I 492, 20 (Clem.). — I 40, 3 (Porph.); 538, 13 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 543, 1 (ders.); 544, 3 (ders.); 560, 13 (Clem.); 585, 3; 595, 8 (Afr.); 595, 21 (Tat.); 597, 10. 20 (ders.); 598, 10. 14 (ders.); 599, 26 (ders.); 603, 3 (Clem.); 604, 13 (ders.); 605, 10. 11 (ders.); 606, 11 (ders.); 609, 12. 14. 15. 19; II 10, 9. 21; 12, 8; 13, 2; 14, 16; 15, 2. 4; 16, 13; 18, 5. 14; 21, 12; 23, 16; 24, 2. 23; 28, 9. 19; 31, 22; 32, 10; 36, 15 (Philo Jud.); 52, 13. 17; 53, 12. 16; 56, 15 (Clem.) = 202, 1 (ders.); 58, 12; 59, 3; 65, 19. 23; 66, 2. 9; 98, 3; 100, 16; 101, 7. 9; 102, 7. 23; 103, 13. 19; 104, 22. 28; 105, 4. 10; 109, 10. 13; 116, 7; 119, 15; 124, 23; 129, 10. 12; 130, 2; 131, 2. 13; 132, 1; 162, 15. 16; 165, 3. 7. 8; 174, 23; 191, 11 (Aristob.); 200, 10 (Clem.); 202, 8 (ders.); 204, 15 (ders.); 223, 3 (ders.); 225, 8 (ders.); 232, 3; 243, 7; 243, 17 (Philo Jud.); 244, 25; 251, 21; 254, 13; 255, 7. 16; 256, 8; 261, 17; 262, 3; 349, 18; 355, 13; 359, 10

Mosollamos: Jude, unter den Begleitern des Hekataios von Abdera I 490, 19 (Hecat. — Jos.); 491, 11 (ders.)

Mot: phönizische Gottheit, = *ἰλύς* (*Schlamm*) I 43, 4. 8 (Philo Bybl.)

Musaios: 1. mythischer Dichter, um die Zeit des trojanischen Krieges oder kurz vorher I 568, 14; Sprößling der Mene II 192, 2 (Orph. — Aristob.); Schüler des Orpheus I 600, 22 (Tat.); er, Orpheus und Linos die ältesten Gotteskünder (*θεολόγοι*) 569, 13; war in Ägypten 582, 3 (Diod.). I 603, 23 (Clem.); 606, 5 (ders.); II 188, 22 (Plat.)

2. Historiker, schrieb ein Buch *Περὶ Θεσπρωτῶν*, das Eugammon ausschrieb I 559, 28 (Clem.)

3. S. unter Moses

Musen (*Μοῦσαι*): 1. bei den Ägyptern Mädchen im Gefolge des Pan I 60, 5 (Diod.)

2. bei den Griechen: Abkunft und Ableitung des Namens (von *μυεῖν*) I 69, 21 (Diod.); im Gefolge des Dionysos 68, 15 (ders.); allegorische Deutung 139, 19 (Porph.); II 387, 7 (Longin.). *Μουσῶν θεράπων* der Dichter Archilochos I 282, 9 (Oenom.)

3. übertragen: *ἡ Μοῦσα* II 117, 2 (Plat.); = *Lieder* 153, 16 (ders.), *Gedichte* 266, 1 (*Ἰάδες καὶ Σικελικαὶ Μ.*; ders.); 266, 4 (ders.); *αἱ Ἄτομοι Μ.* 334, 5 (Dion. Alex.); = *feine Bildung: ταῖς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λεγομέναις Μούσαις* I 341, 6 (Bardes.)

Musik: II 292, 7—293, 5 (Plat.); s. auch unter Lieder. Verschiedene Musikarten (Harmonien) und Musikinstrumente: ihre Erfinder I 577, 2—9 (Clem.)

Muth: = *Θάνατος* und Pluton bei den Phönikern I 49, 21 (Philo Bybl.)

Mykale: davon *Μυκαλήιον* (*ὕδωρ*) I 251, 16 (Orakel bei Porph.)

Myrrha (*σμύρνα Balsam*): bei Zauberhandlungen verwendet I 246, 4 (Porph.)

Myrsilos: aus Lesbos, Geschichtsschreiber I 196, 3 (Dion. Hal.)

Mysterien: Etymologie, von *μύσος* oder von einem *Μυοῦς* oder = *μυθήρια* (*μυθοθήρια*) I 80, 1ff. (Clem.); Stifter Dardanos, Eetion, Midas, Kinyras, Melampus, die M. sind *σπέρμα κακίας καὶ φθορᾶς* 80, 9ff. (ders.). Verschiedene M. 80, 19—86, 16 (ders.): der Aphrodite 80, 22—81, 6; der Deo (Demeter) 81, 7—82, 4 und 84, 6—86, 8; der Pherephatta (Persephone) 82, 5—10; des Dionysos und der Korybanten 82, 10—84, 5. Losung bei der Einweihung in die M. 81, 15 (Clem.); eine andere Losung der eleusischen M. 85, 6—8 (ders.); Verkleidungen bei den eleus. Mysterien 145, 6 (Porph.). Die M. von Alkibiades entweiht I 79, 12 (Clem.)

Mystisch: *αἱ κίσται αἱ μυστικαί* bei den Mysterien, ihr Inhalt I 85, 17 (Clem.)

Mythen: für Kinder, und wie sie sein müssen II 90, 10—14 (Plat.) und 90, 22—91, 6 (ders.). Die mythischen Erzählungen über die Götter rühren von Hesiod, Homer und Orpheus her I 77, 29 (Diod.); von den Göttern selbst bestätigt 152, 13—153, 17 (Porph.), die freilich andererseits auch die Umdeutungen der Philosophen anerkennen 155, 13. Unanständige derartige Erzählungen zurückgewiesen II 167, 11—174, 17 (Plat.); sie sind für die große Menge schädlich I 101, 10 (Dion. Hal.); auch von den Römern abgelehnt 99, 13 (ders.). Mythen zu Vorgängen in der Natur ausgedeutet 94, 10ff. Das ganze dritte Buch enthält solche Deutungen, von Eus. bekämpft

Nabatäer: syrischer Volksstamm I 538, 21 (Eupolem. — Alex. Polyh.)

Nabdäer: syrischer Volksstamm I 538, 21 (Eupolem. — Alex. Polyh.)

Nabla: Musikinstrument, von den Kappadokern erfunden I 576, 17 (Clem.)

Nabonnedos: letzter babylonischer König I 550, 3. 8. 13. 14. 16 (Jos.); = Nabannedochos 552, 4 (Abyden.)

Nabopallasaros: Vater des Nabuchodonosor I 549, 6 (Jos.)

Nabuchodonosor: König von Babylon: a) *Ναβουχοδονόσορ* (undeklin.): Vision der zukünftigen Reiche I 348, 26 (Orig.); führt die Juden in die Gefangenschaft 548, 12 (Eupolem. — Alex. Polyh.) und 591, 18. 20 (Afr.); 548, 22; 551, 1; 552, 7; 553, 5; 597, 18 (Tat.). b) *Ναβουχοδονόσορος*: seine Taten 549, 4. 8 (Jos.); Ummauerung von Babylon 552, 12. 15 (Abyden.). c) *Ναβουκοδρόσορος*: prophezeit die Einnahme von Babylon durch Kyros 551, 4. 8 (Megasth. — Abyden.)

Nacheros (Akk. *Ναχέρωτα*): Aufseher bei Bauten des ägyptischen Königs Chenephres I 521, 2 (Artapan. — Alex. Polyh.)

Namen: die N. der Dinge sind *φύσει*, nicht *θέσει*, nach Moses wie nach Plato II 13, 2ff. S. auch unter Hebräer (Deutungen hebräischer Ausdrücke)

Nathan: jüdischer Prophet I 542, 4 (Eupolem. — Alex. Polyh.)

Natur: was *φύσει* geschieht, ist verschieden von dem, was *κατὰ τέχνην τε καὶ προαίρεσιν* geschieht I 330, 7. 10f. (Alex. Aphrod.); Natur (*φύσις*) vom Schicksal (*Εἱμαρμένη*) nach Eus. I 304, 8ff. verschieden, nach Alex. Aphrod. 330, 26 aber sind beide identisch; *φύσει, ἀλλ' οὐ θέσει* II 13, 6

Naturphilosophen: *φυσικοί* (mit oder ohne *φιλόσοφοι*) I 612, 23; II 260, 5; 261, 6; 262, 12; 303, 5; 345, 17; 409, 18 (Pseud.-Plut.)

Nauaton (? Naupaktos gemeint?): Ort in Griechenland I 258, 12 (Oenom.)

Nausiphanes: Jünger (γνώριμος) des Pyrrhon, Lehrer Epikurs II 318, 22
Nave (Ναυῆ): Vater des Josua (Ἰησοῦς) I 538, 14 (Eupolem. — Alex. Aphrod.)
Nazara (Ναζαρᾶ): = Nazareth I 349, 19 (Orig.)
Neikos: Naturkraft bei Empedokles II 296, 3 (Pseud.-Plut.)
Nemea: Ort Νεμέασι I 92, 16 (Clem.)
Nemea (τὰ Νέμεα): die Festspiele in Nemea I 92, 13. 18 (Clem.)
Nephthaleim: Sohn Jakobs I 508, 19 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 17 (ders.)
Nereiden: Töchter des Nereus I 139, 12 (Porph.)
Nereus: in der phönizischen Mythologie Sohn des Belos, Vater des Pontos I 48, 18 (Philo Bybl.)
Neriglisaros: König von Babylon, durch die Ermordung seines Vorgängers auf den Thron gelangt I 549, 17. 18 (Jos.); = Iglisares 552, 3 (Abyden.)
Nessas (Νεσσᾶς): Hörer des Demokrit; ihn selbst hörte Metrodoros von Chios II 305, 15
Nessos: Kentaure am Fluß Euenos; er, Deianeira und Herakles I 72, 4. 7 (Diod.)
Nestis (Νῆστις) und κρούνωμα βρότειον: bei Empedokles = Samen und Wasser II 296, 6. 8 (Pseud.-Plut.)
Neuplatoniker (τῶν νέων τῶν δὴ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένων): haben Platos Lehren vom νοῦς δημιουργός und von den Ideen mit der Gotteskunde (θεολογία) der Alten verbunden I 122, 16
Nikagoras: 1. Gelehrter, mit dem Spitznamen Hermes, Zeitgenosse Alexanders d. Gr. II 347, 7 (Aristocl.)
2. Sophist, Zeitgenosse des Porphyrios I 561, 15 (Porph.)
Nikandas (Νικανδᾶς): Schuster II 74, 17 (Plut.)
Nikeratos: II 219, 1 (Diphil. — Clem.)
Nikolaos: von Damaskos, Geschichtsschreiber; erwähnt die Sintflut und die Arche I 497, 6; 497, 20 (Jos.; erzählt im 96. Buch darüber); 499, 18 (ders.). Im übrigen s. das Stellenregister
Nikomachos: Sohn des Aristoteles, bei Theophrast erzogen II 349, 12 (Aristocl.)
Nil (Νεῖλος): I 36, 11 (Porph.); = Osiris 144, 5. 6 (ders.); 521, 21 (Artapan. — Alex. Polyh.); 523, 1 (ders.)
Nilstadt (Νείλου πόλις): I 66, 7 (Diod.); Νειλώτιδος αἴης = Ägypten I 496, 5 (Orakel bei Porph.)
Ninos: 1. assyrischer Gemahl der Semiramis, Zeitgenosse Abrahams I 587, 11. 14
2. die nach dem König benannte Stadt, = Νινευή I 587, 12f.
Niobe: Tochter des Phoroneus, Zeus' erste sterbliche Geliebte I 71, 8. 9 (Diod.); 603, 12 (Plat. — Clem.); Tochter des Tantalos II 170, 16 (Plat.)
Noe (Νῶε): I 372, 22; 497, 5
Noroper (Νώροπες): die N. = Noriker haben zuerst das Erz verarbeitet und das Eisen (von den Schlacken) gereinigt I 576, 20 (Clem.)
Nostoi: Werk eines Antikleides I 194, 3 (Clem.)
Notos: Windgottheit auch bei den Phönikern I 43, 24 (nach Philo Bybl.); 50, 13 (Philo Bybl.)
Numa (Νουμᾶς): römischer König, Pythagoreer, aber auch von den mosaischen Vorschriften beeinflußt, duldete keine Götterbilder I 492, 20. 24 (Clem.)
Numenios: Pythagoreer; sein Ausspruch: Πλάτων Μωσῆς ἀττικίζων I 493, 19 (Clem.) = II 28, 10; alles folgende aus N. selbst: Übereinstimmung zwischen Plato einerseits, andererseits den Brachmanen, Juden, Magiern und Ägyptern I 494, 6; Uneinigkeit der Platoniker II 269, 3, was darauf zurückgeht, daß Plato weder gewöhnlich noch klar schrieb 270, 13ff.; Euthyphron bei Plato ist dem N. ein Durchschnittsathener mit minderwertigen religiösen Ansichten II 178, 10; Uneinigkeit auch der Stoiker untereinander und der Sokratiker II 269, 22ff.; dagegen Einigkeit der Pythagoreer untereinander, desgleichen der Epikureer 269, 10ff.; kritische Besprechung der Lehrtätigkeit der Nachfolger Platos von Speusipp bis Philon und Antiochos 268, 16—285, 2; über das Seiende II 26, 3—28, 7; über das δεύτερον αἴτιον II 40, 13—41, 22; 42, 17—44, 13; über das ἀγαθόν (= πρῶτος θεός) und den δεύτερος θεός II 48, 20—51, 9. Im übrigen s. das Stellenregister

Numidier (*Νομάδες*): am Okeanos, Sitten I 340, 11 (Bardes.)
Nun (*Νοῦν*): hebräischer Buchstabe I 574, 23
Nus (*Νοῦς*): als philosophisches Prinzip des Anaxagoras I 612, 5; II 297, 3. 4. 5 (Plat.); nach Plato König des Himmels und der Erde, Lenker des Alls II 150, 11—26, s. auch II 371, 13ff. (Attic.); nach Plotin II 39, 12—40, 8; nach Numenios = *τὸ ἀγαθόν* II 49, 14ff.; nach Aristoteles der N. zwar unsterblich, aber er trennt ihn von der Seele II 371, 13 (Attic.); *ὁ δημιουργικὸς νοῦς* I 128, 7 (Porph.); 130, 4. 21; 131, 2; 133, 25. 26; *νοῦς δημιουργός* 122, 17; 131, 6f.
Nymphen: I 139, 12 (Porph.)
Nymphodoros: Schriftsteller aus Amphipolis, schrieb über Bräuche (*νόμιμα*) Asiens I 605, 16 (Clem.)

Obab: Sohn des Raguel I 528, 8 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Ochozias: jüdischer König I 610, 12
Odrysos: Lehrer des Midas I 80, 11 (Clem.)
Odysseus: II 95, 2 (Plat.); 236, 19 (ders.)
Ogygos: mythischer attischer König; unter ihm die (griechische) Sintflut I 589, 18; 599, 13 (Tat.) und 603, 5 (Clem.); von ihm bis zur ersten Olympiade 1020 Jahre 592, 10 (Afr.) und 595, 7—9 (ders.); zur Zeit des Auszuges der Juden aus Ägypten 592, 21 (ders.); 593, 2. 5. 8. 12 (ders.); von ihm bis zur Zeit des Kyros 1237 Jahre 594, 3. 5. 8 (ders.)
Oichalia: I 228, 11 (Plut.)
Oidipus: I 172, 9 (Chrysipp. bei Diogenian.); Dramenfigur 283, 5 (Oenom.); seine Schicksale im Hinblick auf Euripides' Phoen. kritisch behandelt 317, 13 (ders.)
Oineus: Vater der Deianeira I 71, 20 (Diod.); 72, 2 (ders.)
Oinomaos: kynischer Philosoph I 262, 1; 290, 11; *ὁ ἄνθρωπος ὁ τοὺς θαυμασίους χρησμοὺς ψευδεῖς ἀπελέγχων* usw. 312, 14; durch ein Orakel des klarischen Apollo getäuscht I 262, 10—263, 13. Im übrigen s. das Stellenregister
Oinopides: von Chios; Gelehrter, war in Ägypten und verkehrte mit den dortigen Priestern I 582, 7 (Diod.); 584, 6 (ders.)
Oitaioi: Anwohner des Gebirges Oite (Oete) I 319, 18 (Orakel bei Oenom.)
Okeanos: I 75, 4 (Diod.); 97, 3 (Plat.) = II 166, 5 (ders.) = 230, 4 (ders.; dazu Eus. 231, 14); nach den Ägyptern sei Okeanos (= *Mutter der Nahrung*) das Feuchte, von einigen Griechen dem Okeanos gleichgesetzt (dieser bei den Ägyptern = Nil) I 112, 23. 24. 26 (Diod.) und 113, 1 (ders.); nach Porphyr. ist O. die gesamte *ὑδροποιὸς δύναμις* I 139, 8; II 193, 17 (Orph. — Aristob.) = 221, 17 (Orph. — Clem.); II 205, 12 (Clem.); 223, 13 (Orph. — Clem.); 263, 15 (Hom. — Plat.); 265, 3 (Plat.); 294, 6 (Hom. — Pseud.-Plut.); 316, 5 (Aristocl.)
Olda (*Ὀλδᾶ*): jüdischer Prophet I 611, 4
Olympia: 1. *Ὀλυμπία*, heilige Stätte; davon Lokativ *Ὀλυμπίασι* I 285, 4 (Oenom.), von Eus. als Plural angesehen (*ἐν αὐταῖς Ὀλ.*) I 167, 21
2. *τὰ Ὀλύμπια*: die in Ol. gefeierten Festspiele I 92, 14. 19 (Clem.)
Olympiaden (*Ὀλυμπιάδες*): 1. s. unter Horai
2. Zeiträume zwischen zwei olympischen Feiern; Beginn zur Zeit des Hesaias I 586, 13; 1020 Jahre nach Ogygos 592, 12 (Afr.); 407 Jahre (I 601, 14 Tat.) oder 408 Jahre (586, 14) nach den Iliaka; vor der ersten Olympiade bei den Griechen nichts Gesichertes 591, 7. 11 (Afr.); 592, 12 (ders.). — 586, 2. 3. 5. 9; 590, 8; 591, 22 (Afr.); 592, 1. 2. 7 (ders.); 593, 2. 3. 8 (ders.); 594, 1 (ders.); 595, 3. 7 (ders.); 596, 22. 25 (Tat.); 600, 22 (ders.); 601, 11. 12. 17 (ders.); 606, 9 (Clem.)
Olympisches Standbild: das große Standbild (des Zeus) in Olympia vom Blitz getroffen I 167, 20
Olympos: 1. Götterberg in Griechenland I 83, 12 (Clem.); *Διὸς αὐλή* 283, 11 (Oenom.); 289, 10 (ders.); II 160, 15 (Hom. — Plat.); 222, 7 (Orph. — Clem.); 337, 1 (= *Himmel*; Dion. Alex.); davon Olympios: *Ὀλύμπιοι die*

olympischen Götter I 289, 12 (Oenom.); 'Ὀλύμπια δώματα 274, 6. 16 (Orakel bei Oenom.); übertragen = *himmlisch* II 65, 12 (Porph.)
2. Myser, erfand die lydische Harmonie I 577, 3 (Clem.)
3. Phryger, erfand mit Marsyas die Flöte I 576, 6 (Clem.) und die κρούματα 577, 6 (ders.)
Olynthos und Olynthier: II 347, 17. 18 (Aristocl.)
Omphale: Königin von Lydien, Herakles bei ihr I 71, 15. 17 (Diod.)
Onomakritos: Redaktor der Orphika I 600, 20 (Tat.)
Onomarchos: Feldherr der Phoker, plünderte Delphi, sein Tod I 470, 25 (Philo Jud.)
Opfer: die ältesten vegetabilisch, von den Ägyptern dargebracht I 36, 12ff. (Porph.); Ableitung des Wortes θυσία I 37, 2 (ders.); verschiedene Opfer für verschiedene Gottheiten 179, 3—181, 21 (ders.); die Opferkunde (θυτική) von den Etruskern ausgebildet I 576, 3 (Clem.). Nicht den Göttern, sondern den Dämonen bringt man blutige Opfer dar I 189, 2 (Porph.) und 207, 3—15 (ders.); für Gott und die Götter kein Opfer, sondern gedankliche Verehrung I 183, 22—184, 14 (ders.); 184, 20—185, 9 (Apollonius Tyan.); 185, 15—188, 8 (Porph.); das beste Opfer ein reiner Sinn und eine leidenschaftslose Seele 188, 5 (ders.); s. auch 205, 8—22 (ders.) und „Menander" (Fälschung!) II 217, 19—218, 21 (Clem.). Menschenopfer: s. unter diesem Stichwort. Opfer bei den Juden I 438, 7 (Jos.); von Herdentieren 450, 13—15 (Aristeas). Christliche Ablehnung aller O. 182, 5 und 183, 9. S. auch unter Dämonen und unter Götterverehrung
Ophion (Variante *Ophioneus*) und die Ophioniden: über sie handelte Pherekydes, angeblich nach phönizischem Vorbild I 53, 13 (Philo Bybl.)
Orakel: bei *Porphyr.*: I 152, 13—153, 17; 155, 9—12; 179, 7—180, 15; 207, 6—15; 215, 10—16; 233, 3—240, 18; 245, 20—249, 16; 250, 4—7; 251, 9—23; 294, 7—295, 6; 295, 15—22; 296, 7—297, 8; 298, 13f.; 299, 7. 10f.; 496, 1—7 (Apolloorakel); 496, 14f. und 17—20 (ebenfalls Apolloorakel); bei *Oenom.*: I 257, 1—4; 258, 5. 17. 19; 260, 9; 261, 3; 262, 14—16; 264, 1f. und 8f.; 266, 1—8; 266, 12—267, 3; 268, 16; 269, 18—21; 271, 5f.; 272, 12—14; 273, 8f.; 274, 5—10; 275, 4f. 7—12. 17; 276, 6—12; 277, 7. 9f. 12f. 15—17; 278, 12f. 15—17; 279, 8—280, 7; 281, 4—17; 284, 16f.; 285, 1f.; 286, 1f. 23; 287, 11; 288, 7f. 10. 14f.; 289, 2f.; 313, 9f. 14—17; 314, 5f.; 315, 7f.; 319, 3f. 18; 320, 7f.; 560, 19f. (Orakel Apollos in Prosa wiedergegeben; Clem.); II 226, 17—21 (Clem.). S. außerdem unter den Schlagwörtern Apollo, Dämonen, Götter, Hekate. —
Ablehnung der Orakel durch die Peripatetiker, Kyniker und Epikureer I 169, 6—11 und 172, 18—20. Die in den O. vorkommenden Irrtümer von Porph. beschönigt und erklärt I 298, 23—299, 13. Scharfe Angriffe gegen das Orakelwesen durch Oinomaos in seiner Schrift (s. das Stellenregister). Eus. betont die Unrichtigkeit der Orakelsprüche und die Ohnmacht der Orakelgötter I 166, 10—168, 3; gelegentliches Eintreffen von Vorhersagungen auf Zufälligkeiten zurückgeführt I 165, 11—166, 10; dabei verübte Betrügereien 163, 11—165, 10; ein von Hierophanten zur Zeit des Eus. in Antiochia inszenierter Betrug 168, 8ff.
Eingegangene Orakel: zur Zeit Plutarchs in dem einst an O. reichen Böotien nur mehr das in Lebadeia I 252, 9ff.; zur Zeit des Porph. 251, 9ff.; zur Zeit des Eus. 166, 7 und 167, 13f. S. auch unter Magie und unter Wahrsager
Orestes: Ableitung des Namens nach Plato II 17, 4; Typ des Verrückten I 324, 8 (Chrysipp. bei Diogenian.)
Orgien (ὄργια): abgeleitet ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς Δηοῦς I 80, 1 (Clem.)
Origenes: beginnende Anfeindung des O. wird angedeutet: *σὺ δ', εἰ μὴ τοῖς κρείττοσι βασκαίνεις, οἶσθά που τὸν ἄνδρα* (es folgt sein Lob) I 343, 23. Im übrigen s. das Stellenregister
Orion: II 22, 16; 328, 7 (Dion. Alex.)
Orpheus: Thraker II 223, 12 (Clem.); Sohn des Oiagros, brachte den Griechen von den Ägyptern die Mysterien I 23, 20; 61, 16. 21 (Diod.); 582, 10 (ders.);

übernahm von diesen seine Götterkunde (*θεολογία*) I 129, 20—130, 16; Schüler des Moysos 519, 18 (Artapan. — Alex. Polyh.); Lehrer des Musaios 600, 22 (Tat.); von der Hl. Schrift beeinflußt II 223, 15 (Clem.). — I 226, 19 (Plut.); 559, 19; 568, 10. 13; 569, 12; 582, 3. 19 (Diod.); 600, 12. 19 (Tat.); 603, 23 (Clem.); 606, 5 (ders.); II 188, 22 (Plat.); 236, 7 (ders.); 237, 12. *Orphische Sühnungen* (*'Ορφικοὺς καθαρμούς*) I 280, 1 (Oenom.); *τοῖς 'Ορφικοῖς ἔπεσι* I 106, 14 (Plut.). Seine Werke vom Athener Onomakritos redigiert I 600, 20 (Tat.). S. das Stellenregister

Osee (*'Ωσηέ*): jüdischer Prophet I 586, 12; 610, 14

Osiris: bedeutet *vieläugig* I 34, 25 (Diod.); = Sonne 34, 23 (ders.); 111, 5; 111, 19ff. (mit physiologischer Deutung; Diod.); 121, 11; = Dionysos 35, 4 (Diod.); 59, 7. 8. 9 (ders.); 62, 13 (ders.); 144, 1 (Porph.); = Seirios 35, 4f. (Diod.); = Sarapis, Dionysos, Pluton, Ammon, Zeus, Pan 62, 13 (ders.); = *Νεῖλος* 114, 17 (Plut.), 144, 6 (Porph.); allegorische Deutung (*κάρπιμος δύναμις*) 144, 5 (ders.); Sohn des Kronos 59, 5 (Diod.); Erbauer des ägyptischen Thebens, Gründer des Wein- und Ackerbaues, kam nach Indien, Phrygien und Europa 59, 10—15 (ders.) und 60, 6—9 (ders.); seine Ehren und Feste 60, 12 (ders.; seine Feier gleich der des Dionysos 582, 13 ders.); sein Tod durch Typhon 60, 14 (ders.; vgl. auch Porph. 243, 7); kam aus der Unterwelt der Isis und dem Horos in Wolfsgestalt zu Hilfe 64, 22 (Diod.); von schwarzer Körperfarbe 115, 11 (Plut.); ein Dämon 229, 23 (ders.) und 231, 13 (ders.)

Osroene: Landschaft; dortige Sitten I 339, 6 (Bardes.); Selbstentmannung vom König Abgar verboten 342, 20 (ders.)

Ostanes: stimmt mit Zoroaster über den *'Αγαθὸς Δαίμων* überein I 54, 1 (Philo Bybl.); *μάγων ὄχ' ἄριστος, τῆς ἑπταφθόγγου βασιλεύς* I 248, 5—7 (Orakel bei Porph.)

Otene: Gegend in Armenien; dortige Bräuche I 340, 13 (Bardes.)

Ozias: Judenkönig I 586, 11. 17; 610, 13. 14

Paionikon (*Παιονικόν*, nml. *ἔθνος*): Volk, = Noroper = Noriker, s. unter Noroper

Palamedes: II 188, 25 (Plat.)

Palästina: I 457, 13 (Philo Jud.); früher *'Ιουδαία* genannt, noch früher *Φοινίκη* 574, 7; 594, 12. 19 (Afr.)

Pallas: 1. *Παλλάς*, Beiname der Athene; Ableitung *ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν* I 82, 19 (Clem.); II 226, 17 (Orakel bei Clem.)
2. *Πάλλας*, Autor, der über die Mysterien des Mithras schrieb I 192, 5 (Porph.)

Palmanothes: König von Ägypten I 519, 11 (Artapan. — Alex. Polyh.)

Palodes (*Παλῶδες*): Gegend I 254, 4. 9 (Plut.)

Pamphilos: II 217, 19 und 218, 7 (Pseud.-Menand. — Clem.)

Pan: 1. in Ägypten I 60, 1 (Diod.); seine Stadt *Πανὸς πόλις* 60, 2 (ders.)
2. bei den Griechen; bocksgestaltig I 64, 13ff. (Diod.); Sohn des Uranos 77, 15 (ders.); Diener des Dionysos 232, 18; 233, 3. 7 (Porph.); bringt Landleuten den Tod 233, 3—17 (ders.); beschreibt sich selbst 153, 12ff. (ders.); Symbol des Alls 142, 18 (ders.); sein Tod 254, 4. 10. 15 (Plut.)

Panathenäen: II 177, 20 (Plat.)

Panchaia: sagenhafte Insel; ihre Einwohner durch Frömmigkeit ausgezeichnet; goldene Säule mit darauf verzeichneten Göttergeschichten I 77, 2. 3. 10. 21 (Euhemer. — Diod.)

Pandaros: II 170, 11 (Plat.); 304, 11 (Aristocl.)

Pandora: = Rhea, Tochter des Uranos I 73, 23 (Diod.); II 205, 5 (Clem.); 334, 1 (Dion. Alex.)

Panemos: Monatsname I 604, 4 (Clem.)

Pangaion: Gebirge in Makedonien; das dortige Goldbergwerk von Kadmos entdeckt I 576, 16 (Clem.)

Panhellenen (*Πανέλληνες*): I 92, 18 (Clem.); 202, 17; 262, 3; II 288, 20

Pantheon: in Rom; durch Blitzschlag abgebrannt I 168, 1

Paphie: *τὴν Παφίην* (Name abgeleitet von Paphos) der Planet Venus I 338, 18 (Bardes.)

Paphos: Stadt auf Zypern I 91, 10 (Clem.)
Paradies: I 381, 16; II 100, 17
Parier: Einwohner von Paros I 314, 5 (Orakel bei Oenom.); 314, 9. 12. 13 (Oenom.)
Parmenides: Eleate I 30, 4 (Pseud.-Plut.); Hörer und Nachfolger des Xenophanes I 612, 16; II 305, 14. *Lehren:* Über das All I 30, 4 (Pseud.-Plut.) und II 263, 3; Größe des Mondes II 403, 3 (Pseud.-Plut.); Anordnung der Welt 410, 12 (ders.); Lage der Erde 419, 8 (ders.); Sitz des *ἡγεμονικόν* 421, 16 (ders.); ließ nicht die Wahrnehmungen, sondern nur den *λόγος* gelten II 261, 2 und 303, 7, wogegen Aristocl. polemisiert 303, 13—304, 19. — II 262, 15; 263, 5. 6; 263, 11 (Plat.); 265, 10 (ders.); 345, 19. S. auch das Stellenregister
Parnasos: I 83, 7 (Clem.)
Parther: Sitten I 339, 7. 24 (Bardes.)
Pascha (*τὸ Πάσχα*): das jüdische Fest mit dem Osterlamm I 532, 25—534, 12 (Ezech. — Alex. Polyh.); 595, 8 (Afr.)
Patroklos: II 186, 8 (Plat.)
Paulus: *ὁ ἱερὸς ἀπόστολος* I 11, 3; *ὁ θαυμάσιος ἀπόστολος* 146, 11
Paxoi (*Παξοί*): zwei kleine Inseln bei Kerkyra I 253, 19. 21 (Plut.)
Peiraieus (Piraeus): II 229, 15
Peiras: Gründer des Tempels der argivischen Hera I 125, 3 (Plut.)
Peisistratos: I 581, 2 (Jos.); die Peisistratiden 600, 21 (Tat.)
Pelasger: I 195, 22 (Dion. Hal.); 196, 5 (ders.); wanderten infolge einer Seuche aus Italien aus 196, 23 (ders.); Menschenopfer 197, 8 (ders.); *τὸ Πελασγικὸν γένος* 197, 6 (ders.); *Πελασγός*: *αὐτόχθων* bei den Arkadern 602, 19 (Clem.). *Τὸ Πελασγικὸν οὖδας* (in Thessalien) besonders fruchtbar 277, 15 (Orakel bei Oenom.)
Peleus: Menschen ihm geopfert I 194, 1 (Clem.); II 216, 16 (Hom. — Clem.)
Pelion: Gebirge I 313, 15. 19 (Oenom.)
Pella: dort Menschenopfer zu Ehren des Peleus und des Cheiron I 194, 1 (Clem.)
Peloponnes: I 258, 1 (Oenom.); 275, 14 (ders.); 599, 18 (Tat.); 603, 16 (Clem.)
Pelops: *ἡνιόχου Φρυγός . . . Πέλοπος* I 92, 19 (Clem.); 599, 23 (Tat.); 603, 21 (Clem.); Ableitung des Namens II 17, 6 (nach Plat.); davon Pelopiden II 170, 17 (Plat.)
Penia: allegorische Gestalt bei Plato II 100, 21 und 101, 3. 5
Pentephres: Priester in der Sonnenstadt in Ägypten I 510, 14 (Demetr. — Alex. Polyh.)
Pentheus: II 7, 12 (Attic.); 270, 21 (Numen.)
Peplos: mit eingestickten Götterkämpfen, an den Panathenäen auf die Akropolis gebracht II 177, 20 (Plat.)
Pepromene (*Πεπρωμένη, Schicksal*): = *πεπερασμένη* (*διοίκησις*) I 323, 9 (Chrysipp. bei Diogenian.)
Peraia: Stadt in Syrien I 48, 17 (Philo Bybl.)
Periandros: II 7, 17 (Attic.)
Perikles: Jünger (*γνώριμος*) des Anaxagoras I 612, 6
Perilaos: aus Messene in Sizilien I 563, 8 (Porph.)
Peripatetiker: *ὁ Περίπατος* I 169, 7; 390, 14 (Aristob.); II 195, 18 (ders.); 260, 15; 347, 2 (Aristocl.); 399, 21; *ὁ Περιπατητικός* (gemeint in erster Linie Aristoteles) II 350, 7 (Attic.); 357, 8 (ders.); 364, 2 (ders.); *ὦ Περιπατητικέ* II 351, 19 (ders.). Nach einigen P. hat die Weisheit *λαμπτῆρος τάξιν* II 195, 18 (Aristob.); 293, 14; 360, 20 (Attic.)
Perräber (*Περραιβοί*): thessalischer Volksstamm I 317, 21 (Oenom.)
Perseidai: s. Perseus
Persephone (*Περσεφόνη*, streng attisch *Φερέφαττα*; auch Kore): 1. bei den Phönikern: Tochter des Kronos I 47, 10 (Philo Bybl.)
2. bei den Griechen: Tochter der Demeter und des Zeus I 77, 19 (Diod.); ihr Raub 100, 4 (Dion. Hal.) und 587, 4 (*Κόρη*); Feste zum Andenken an ihre Schicksale 81, 18—82, 10 (Clem.: *Φερέφαττα*); zum Mond in Beziehung gebracht 141, 16 (Porph.: *Κόρη*). S. auch unter Kore.

Perser (*Πέρσαι*) und Persien (*Περσίς*): sie erfanden die *ἀπήνη*, die *κλίνη* und den Schemel I 577, 9 (Clem.); der persische Feldzug 580, 12 (Jos.); Sitten 337, 24 (Bardes.); 338, 2. 3 (ders.); 341, 23 (ders.); aber die christlichen P. haben das *μητρογαμεῖν* aufgegeben I 16, 13. — I 493, 13 (Aristob. — Clem.) = II 190, 20 (Aristob.); I 550, 7 (Jos.); 570, 9. 13; 572, 8; 597, 21 (Tat.); 611, 10; 613, 6; II 23, 20; 104, 26; 335, 8 (Dion. Alex.). *Περσεΐδησι* (= *Perser*) I 269, 19 (Orakel bei Oenom.)

Perseus: nach ägyptischer Sage in Ägypten geboren I 62, 9 (Diod.); seine Eltern und Nachkommen 70, 3 (ders.). I 587, 7; 595, 1 (Afr.); 599, 1. 24 (ders.); 603, 23 (Clem.); 604, 14 (ders.); II 424, 4. Sein Geschlecht die Perseidai, aus dem Herakles stammt I 70, 10 (Diod.)

Petrus: der Apostel I 352, 14. 15 (Orig.)

Pferde: die thrakischen am besten I 277, 16 (Orakel bei Oenom.)

Phaëthon: 1. I 587, 3; 589, 23; 599, 16 (Tat.); 603, 14 (Clem.)
2. der Planet Iuppiter II 413, 15 (Pseud.-Plut.)

Phainon: der Planet Saturn II 413, 14 (Pseud.-Plut.)

Phaistos: Stadt auf Kreta I 279, 12 (Oenom.)

Phalaris: der bekannte Tyrann I 288, 12. 14. 16. 18 (Oenom.)

Phalloskult: kam von Ägypten nach Griechenland I 61, 14 (Diod.); *φαλληνὸν κάρηνον* des Dionysos I 289, 3 (Oenom.)

Phanes: mythische Figur bei „Orpheus“ I 35, 9 (Diod.)

Pharao (*Φαραώ*): bei Ezech. — Alex. Polyh. I 525, 11; 527, 11; 530, 6; 532, 18; 534, 18

Pharethothes (Akk. *Φαρεθώθην*): ägyptischer König I 504, 15 (Artapan. — Alex. Polyh.)

Pharnabazos: I 563, 11 (Porph.)

Phasis (*Φᾶσις*): Fluß II 76, 4 (Plat.)

Phayllos: phokischer Feldherr, der Delphi plünderte; sein Tod I 471, 3 (Philo Jud.)

Phe (*Φῆ*): hebräischer Buchstabe I 575, 1

Pheidias: *ὁ Φειδίου . . . Ζεύς* I 92, 19 (Clem.)

Phemios: mythischer Sänger I 600, 13 (Tat.); 601, 2 (ders.)

Phemonoe: soll zuerst Orakel in gebundener Rede gegeben haben I 606, 3. 4 (Clem.)

Pherekydes: von Syros I 563, 1 (Porph.); 606, 8 (Clem.); Schüler der Ägypter und Chaldäer 579, 17 (Jos.); Lehrer des Pythagoras 570, 3. 7 (Eus. hält ihn hier fälschlich für einen Syrer); hat seine Erzählungen über den Gott Ophion und die Ophioniden den Phönikern entlehnt I 53, 12 (Philo Bybl.)

Philammon: mythischer Sänger I 600, 12 (Tat.); 601, 4 (ders.)

Philebos: Gesprächsperson bei Plato II 322, 21. 25

Philia (*Φιλία*): Naturkraft bei Empedokles II 296, 2 (Pseud.-Plut.)

Philippos: 1. der makedonische König II 347, 6. 11. 17 (Aristocl.)
2. Gesprächsperson bei Plutarch I 253, 3. 10; 254, 17
3. Schüler und Freund des Bardesanes I 341, 17

Philista: Schwester des Pyrrhon II 311, 23 (Aristocl.)

Philistos: sizilischer Historiker I 580, 9 (Jos.)

Philochoros: Historiker I 592, 15 (Afr.); 594, 5 (ders.); 596, 11. 18 (Tat.)

Philokrates: ihm berichtet Aristeas über seine Verhandlungen mit dem Hohenpriester Eleazar I 451, 2 (Arist.)

Philolaos: Pythagoreer; über die Sonne II 400, 20 (Pseud.-Plut.); Ernährung der Welt 409, 14 (ders.); Lage der Erde 419, 4 (ders.); Bewegung der Erde 419, 12 (ders.)

Philomelos: 1. phokischer Feldherr, plünderte Delphi; sein Tod I 470, 25 (Philo Jud.)
2. Skeptiker II 274, 1 (Numen.)

Philon: 1. (die Hss. haben an allen Stellen *Φιλίων* usw.) Stifter der vierten Akademie II 268, 9 (Sext. Empir.); 284, 8; Charakteristik 284, 11. 19 (Numen.); 285, 2 (ders.)
2. Ph. „der Ältere“ I 554, 2 (Jos.), gemeint ist der Dichter; s. das Stellenregister unter Alexander Polyh.

3. Ph. von Byblos: Übersetzer des in die Zeit des Moses zurückreichenden Werkes des Sanchuniathon über die phönizische Geschichte in neun Büchern (acht Bücher nach Porph. I 192, 2, offenbar ging diesen ein Einleitungsbuch voran) I 39, 12; 39, 17—40, 9 (Porph.) = I 588, 1—10 (ders.); 40, 18. Entstehung der Welt aus *ἀὴρ ζοφώδης* und dem Chaos I 42, 21; über Menschenopfer (in demselben Werk) I 192, 2 (Porph.); im übrigen s. das dem ersten Buch von Eus. vorangeschickte Inhaltsverzeichnis. Er schrieb außerdem drei Bücher *Παραδόξου ἱστορίας* I 41, 25 und *'Εθῶν 'Οθνείων* (Mras; Titel in den Hss. verderbt) *ὑπομνήματα* I 53, 1. S. das Stellenregister

4. der I 39, 13 als *ὁ Ἑβραῖος* bezeichnete Ph. Seine Logoslehre I 389, 5—390, 8; über die mosaische Gesetzgebung s. unter Moses; über Gott und die Welt I 461, 14ff.; über die Vorsehung 462, 23ff.; über die Weltschöpfung des *θεοῦ Λόγος* II 53, 19—55, 22; gegen die Verehrung der Sternengötter II 243, 16—244, 18. Im übrigen s. das Stellenregister

Philopator: König Ptolemaios Ph. I 91, 10 (Clem.)

Philosophen: Äußeres und Allgemeines: der Bart eine Zierde des Ph. II 332, 6f. (Dion. Alex.); *τῶν τὰς ὀφρῦς ἀνατεινομένων* II 346, 2; Charakteristik der echten Philosophen II 119, 25ff. (Plat.); sie sollten Seelenärzte sein, vergessen aber ihrer Mission I 467, 6—22 (Philo Jud.). Ihre Widersprüche I 32, 15; 146, 3—157, 16 (verscherzen ihr Seelenheil 150, 7f.: Zusatz? Die Stelle fehlt in A); diese Widersprüche betreffen auch das All II 265, 18—267, 4 (Plat.) und seine Teile sowie die Seele 400, 9—406, 5 (Pseud.-Plut.) und 407, 10—421, 23 (ders.); ferner die kosmischen Prinzipien II 293, 19—296, 9 (ders.); sowie die Götter 299, 19—302, 18 (ders.)

Philosophenschulen: die älteste die italische (= die von Großgriechenland), gegründet von Pythagoras, danach die ionische, gegründet von Thales, hierauf die eleatische, gegründet von Xenophanes I 570, 20ff.; vgl. auch II 265, 18ff. (Plat.). Chronologische Reihenfolge der Philosophen von Solon bis Plato I 611, 14—613, 11. Die Naturphilosophen von Sokrates getadelt II 422, 20—423, 25 (Xenoph.) und 424, 11, ebenso von Plato II 265, 18ff., die Herakliteer im besonderen 264, 6—18 (ders.). Pythagoras, Anaxagoras, Plato und Sokrates jung gegenüber den Hebräern II 302, 22. Wenn Plato und die Philosophen nach ihm mit den Hebräern übereinstimmen, müssen sie, da sie viel später lebten als Moses und die Propheten, deren *δόγματα* nachgeahmt haben I 613, 8ff. Ein nicht genannter Philosoph hatte in Milet Ähnliches zu erdulden wie Theoteknos in Antiochien I 168, 22

Philosophie: dreiteilig (ethisch, physisch, logisch) II 7, 3 (Attic.) und 8, 1f. (ders.). Moralphilosophie der Hebräer II 9, 23—10, 28; ihre Dialektik 11, 2—20, 20; ihre *φυσιολογία* 21, 2—23, 13. Die Philosophie eines Pythagoras, Sokrates, Plato stammt von den Hebräern I 613, 13; II 190, 18—195, 11 (Aristob.)

Philostephanos: schrieb *Über Erfindungen* I 577, 16 (Clem.)

Philostratos: aus Alexandrien, schrieb über Plagiate des Sophokles I 564, 1 (Porph.)

Phineus: Dramenfigur I 283, 5 (Oenom.)

Phlegon: Historiker I 591, 23 (Afr.)

Phlox: s. unter Phos

Phoibe: = Mond I 294, 12 (Orakel bei Porph.)

Phoibos (Apollo): I 153, 3. 7 (Orakel bei Porph.); II 174, 8 (Aeschyl. — Plat.)

Phoinix: s. unter Chna

Phokäer (*Φωκαεῖς*): Einwohner von *Φώκαια* in Kleinasien; opferten Menschen der Artemis I 194, 4 (Clem.)

Phokis: der dortige „heilige" Krieg I 470, 23 (Philo Jud.)

Phöniker, Phönikien, phönizisch: Enkel des Chanaan I 504, 5 (Eupolem. — Alex. Polyh.); vergöttlichten zuerst (noch vor den Ägyptern) die Gestirne und ersannen *θεοποιίαι* und *θεογονίαι* I 22, 25—23, 19; Urreligion (Verehrung der Gestirne und der Elemente) 35, 16—36, 5 (Philo Bybl.) und 42, 10—14 (ders.); verehrten (wie die Ägypter) als größte Götter die ersten Erfinder und weihten ihnen Stelen und Stäbe 42, 3—9 (ders.); gaben den Ele-

menten Namen von ihren Königen 42, 10 (ders.); nannten den Schlangengott Ἀγαθὸν Δαίμονα (= ägyptisch *Kneph*) I 53, 4 (ders.); Menschenopfer 191, 21 (Porph.); „*fanden Wege zu den Göttern*" I 496, 6. 11 (ders.) = II 287, 18 (ders.). Über ihre Mythologie s. unter Philon von Byblos. Ihre geschichtlichen Aufzeichnungen I 553, 17 (Jos.). Die griechischen Buchstaben in alter Zeit Φοινικήια γράμματα genannt I 574, 4; Τὰ Φοινικικά I 39, 7; 499, 15 (Jos.); 609, 3. γλῶσσαν Φοίνισσαν von der Sprache der Juden I 495, 3 (Choeril. — Jos.). I 44, 9. 12 (Philo Bybl.); 47, 18 (ders.); 49, 16. 22 (ders.); 50, 17 (ders.); 51, 25 (ders.); 52, 4. 13 (ders.); 53, 12 (ders.); 54, 8. 15. 19; 134, 2. 4; 397, 20; 503, 7. 9. 10 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 504, 5 (ders.); 505, 2. 3 (Artapan. — Alex. Polyh.); 519, 6. 7 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 538, 19. 22 (ders.); 544, 11 (ders.); 549, 10 (Jos.); 568, 7. 8. 15; 578, 18 (Jos.); 579, 2 (ders.); 590, 20; 597, 13. 19 (Tat.); 598, 1. 5 (ders.); 599, 19 (ders.); 603, 18 (Clem.); II 302, 25; 303, 2

Phorbas: König von Argos I 598, 23 (Tat.); 599, 14 (ders.); 603, 12 (Clem.)

Phorkys: I 97, 4 (Plat.) = II 166, 6 (ders.) = 230, 4 (ders.)

Phoroneus: König von Argos, Zeitgenosse des Ogygos I 592, 11 (Afr.); 594, 11 (ders.); 598, 22 (Tat.); 599, 6. 12f. (ders.); 603, 5. 7. 11 (Clem.). *Phoronis* ein Epos über ihn 603, 8 (ders.)

Phos, Pyr, Phlox: Personifikationen in der phönizischen Mythologie I 44, 19 (Philo Bybl.)

Phosphoros: Morgenstern, Planet Venus I 339, 22 (Bardes.); II 413, 13 (Pseud.-Plut.); 414, 9 (ders.); = Ἑωσφόρος II 413, 16 (ders.). S. auch unter Heosphoros

Phrygien, Phrygier, phrygisch: von Osiris aufgesucht I 60, 8 (Diod.); beobachteten zuerst den Vogelflug I 576, 2 (Clem.); Erfinder der Flöte 576, 5 (ders.); dortige Perser 338, 6 (Bardes.); I 100, 17 (Dion. Hal.); Φρύγιοι ὀργασμοί 101, 1 (ders.); Φρύγιοι λόγοι (auf derselben Stufe wie die Ὀρφικά) I 106, 15 (Plut.), vgl. 226, 19 (ders.). S. auch unter Pelops

Phtha: ägyptischer Gott, entstanden aus einem Ei, das aus dem Munde des Kneph kam; = Hephaistos I 143, 6f. (Porph.)

Phthiotika: τὰ Φθιωτικά die Geschichte der Landschaft Phthiotis I 602, 20 (Clem.)

Phylarchos: Historiker, erwähnte Menschenopfer bei den Griechen I 192, 10 (Porph.); 202, 5

Phylas: seine Tochter gebar dem Herakles den Antiochos I 72, 13 (Diod.)

Pindaros: Böoter I 605, 22 (Clem.); Pythagoreer II 207, 5 (ders.); ὁ μελοποιός II 205, 20 (ders.); 224, 15 (ders.); prophezeite aus einer Sonnenfinsternis Unheil I 474, 12 (Philo Jud.). S. auch das Stellenregister

Pisa: im Peloponnes I 92, 18 (Clem.)

Pisinus (Πισινοῦς): in Phrygien, mit Tempel der Kybele I 75, 1 (Diod.)

Pittakos: II 7, 16 (Attic.)

Plagiatoren: I 558, 24—561, 5 (Clem.); 561, 14—567, 6 (Porph.)

Plataiai: I 107, 21 (Plut.); davon Πλαταια<τί>δων (Konjektur; Variante Πλατείδων = Πλαταιίδων) I 109, 10 (ders.)

Plato: lebte etwa 400 Jahre vor Augustus I 613, 6; war in Ägypten I 571, 7; 582, 5 (Diod.); 584, 1 (ders.); Schüler der Pythagoreer 571, 6; 613, 3f.; II 270, 11 (Numen.); hielt die Mitte zwischen Pythagoras und Sokrates 271, 2 (ders.). Dreiteilung seiner Philosophie und ihre Universalität II 6, 13. 17; 7, 3—8, 3 (Attic.); 8, 8—9, 16 (Aristocl.). Lob Platos I 96, 4; II 6, 1f.; 228, 10; besonders 244, 21 ff. (steht aber doch hinter Moses und den Propheten zurück); 259, 3 f. Mißgünstig: „τινές" haben seine Werke bezeichnet als λόγους κενοὺς ... κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν κεκαλλιγραφημένους I 442, 21 (Jos.). Unklarheit seiner Schriften II 270, 14 ff. (Numen.). Plagiate Platos, so an Protagoras I 566, 22 und 567, 3 (Porph.). Nahm als Urgötter die Gestirne an I 37, 15—18 (Plat.) = 111, 1—3 (ders.) = 130, 10—12. Sein widerspruchsvolles Verhalten gegen die alten Göttersagen I 96, 2—98, 18 (Eus. und Plat.); es erklärt sich durch seine Furcht vor der Tötung durch die Athener II 232, 3. Seine Widersprüche in der Lehre von den Dämonen II 232, 8—233, 27. Αὐτὸ τὸ ἀγα-

ϑόν = Gott II 47, 9—48, 4 (Plat.); 51, 2—9 (Num.); 301, 19f. (Pseud.-Plut.). Böse Mächte im Himmel II 57, 3—17 (Eus. und Plat.). Gegensatz zu Aristoteles in der Lehre von der Weltseele: s. unter Aristoteles. Ähnlichkeit der Menschenseele mit Gott II 59, 5—62, 24 (Plat.); 63, 2—25 (Porph.). Seelenteile II 420, 22 (Pseud.-Plut.); Sitz des ἡγεμονικόν 421, 12 (ders.); s. auch unter Seele. Bedeutung seiner Lehre vom ἀναβιῶναι (der platonische Er = Zoroaster) II 208, 4—11 (Clem.); der Übergang von Menschenseelen in Tierleiber entspricht ägyptischer Lehre II 237, 1. Nur *eine* Welt II 324, 11 (Dion. Alex.). Das All und seine Teile betreffende Lehren: II 400, 17 (Pseud.-Plut.); 402, 15 (ders.); 404, 10 (ders.); 408, 1. 4 (ders.); 409, 2. 12 (ders.); 410, 3. 10. 19 (ders.); 411, 18. 20 (ders.); 412, 9. 18 (ders.); 413, 4. 14. 18 (ders.); 414, 9. 17 (ders.); 416, 6 (ders.). Plato bekämpfte die Annahme der Lust als des Gutes II 320, 14—324, 3 (Plat., Phileb.). Vergleich der mosaischen Gesetzgebung mit der platonischen Philosophie: Bücher XI, XII und XIII (vgl. die den einzelnen Kapiteln vorangeschickten Überschriften). P. von der mosaischen Gesetzgebung beeinflußt I 493, 11 (Clem. — Aristob.) = II 190, 18 (Aristob.) und überhaupt von der Hl. Schrift II 162, 13 (doch gibt Eus. die Möglichkeit der Inspiration Platos durch Gott zu: II 23, 21f.). So folgte er Moses und den Propheten in der *τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμάτων . . . ϑεωρία* II 23, 15ff. (mündlicher Verkehr mit Juden in Ägypten wäre denkbar, da Pl. sich dort zu einer Zeit befand, als dorthin wieder Hebräer ausgewandert waren 23, 18); lehrte (vorausgegangen war dem Eus. mit dieser Annahme Clem., s. II 207, 10—208, 11) Gott Vater und Gott Sohn II 37, 8—12 (Plat.); 37, 15—21 (ders.); ja sogar die dritte göttliche Person 46, 11—15 (Plat.; drei *αἴτια* = *Τριάς* 46, 19). Was in seinen Werken nicht mit Moses und den Propheten übereinstimmt, *οὐκ ἂν ἔχοι συνεστῶτα τὸν λόγον* II 66, 3. Pl. hat die Christenverfolgungen (s. resp. 361e) vorausgesagt II 100, 12. — I 21, 1; 230, 1 (Plut.); 434, 12 (Jos.); 559, 19; II 6, 18. 19. 22; 260, 4. 7. 12. 13; 263, 6; 267, 6. 9. 10. 12. 22. 24; 268, 11. 14; 268, 16 (Numen.); 269, 7. 8 (ders.); 271, 22 (ders.); 272, 6 (ders.); 275, 9. 10. 11. 15. 17 (ders.); 276, 4. 15. 17 (ders.); 291, 15; 345, 15. 18. 21; 346, 20 (Aristocl.); 347, 1. 11 (ders.).

(*τὰ*) *Πλατωνικά* (*die*) *Lehren Platos* II 267, 14; 274, 24 (Numen.). *Τὰ Πλατώνεια* aber ist *Platos Geburtstagsfest* (7. Thargelion) I 561, 14 (Porph.). Vorplatonische Schriften zur Zeit des Porphyr. bereits selten I 567, 2 (Porph.)

Platoniker (*Πλατωνικοί* II 293, 13; 364, 2 Attic.; *οἱ ἀπὸ Πλάτωνος* II 420, 14 Pseud.-Plut.): ihr Zwist von Speusipp an II 267, 12ff.; Ursache die Unklarheit der Schriften Platos 270, 13ff. (Numen.). Zur Zeit des Eus. nur wenige Pl. frei von *ἐπίπλαστος σοφιστεία* II 267, 22. Es gab Pl., die mit Aristoteles glaubten, die Welt sei ungeworden II 360, 1ff. (Attic.). Wie Plato legten auch die Pl. besonderen Wert auf die Lehre von der Unsterblichkeit der Seele 369, 12 (Attic.) und auf die Ideenlehre 377, 6 (ders.). Ansicht der Pl. über das Meer II 420, 14 (Pseud.-Plut.)

Pleias: Sterngruppe II 22, 16; 424, 5 (unbekannter Tragikervers); *αἱ Πλειάδες* II 328, 7 (Dion. Alex.)

Pleuronia: II 213, 21 (Sophocl. — Clem.)

Plotin: *τελειότατον* die Gottheit, *δεύτερον* der Nus II 38, 9—39, 15; gegen Aristoteles' Lehre von der Seele als *ἐντελέχεια* 372, 4—373, 22; s. auch unter Epikureer, Pythagoreer, Stoiker sowie das Stellenregister

Plutarch: Ansichten der Philosophen über die Entstehung der Welt I 28, 18—32, 9; nur Gott ist das wahrhaft Seiende II 29, 3—31, 20, der Mensch ändert sich fortwährend 29, 21—30, 15; Auferstehung eines Toten II 74, 11—75, 2. S. auch das Stellenregister

Pluton: 1. bei den Phönikern = Muth I 49, 22 (Philo Bybl.)

2. bei den Griechen: der Name von *πλοῦτος* I 140, 14 (Porph.); = *ὁ ὑπὸ γῆν ἰὼν ἥλιος* I 136, 21 (ders.); 138, 1 (ders.); Symbol der *γεωργικὴ δύναμις* der Sonne 140, 14 (ders.); seine Attribute (darunter die Tarnkappe) 137, 4. 9 (ders.); man gesellte ihm den Sarapis bei 140, 15 (ders.), der nach 214, 1. 2 (ders.) mit ihm identisch ist. S. noch 156, 14. 16

Polemon: 1. Philosoph, Nachfolger des Xenokrates II 267, 13. 23; änderte im wesentlichen nichts an Platos Dogmen 268, 17 (Numen.; etwas anders Eus. 267, 15); 271, 9. 11. 14 (ders.); 274, 13 (ders.)
2. Historiker; s. das Stellenregister
Politeiai: drei (nach Plato), aber umgedeutet: silbern Juden, golden Christen, eisern und ehern Heiden II 203, 18 (Clem.)
Pollion: Schriftsteller; drei Werke über Plagiate I 566, 15 (Porph.)
Polos: Gesprächsfigur bei Plato II 93, 24; 95, 19
Polybios: I 591, 23 (Afr.)
Polydeukes: I 604, 21 (Clem.)
Polykrates: der Tyrann I 468, 15 (nach Herod. Philo Jud.)
Polymneste: Frau des ägyptischen Königs Thon I 583, 13 (Diod.; bisher fälschlich im Text sowohl des Diod. wie des Eus. *Πολυδάμνης* nach Homer)
Pontos: 1. Gottheit in der phönizischen Mythologie I 48, 18. 19. 22. 23 (Philo Bybl.); 50, 2 (ders.)
2. das Schwarze Meer; Sitten der Völker im Norden des P. I 340, 13 (Bardes.); 551, 6 (Megasth. — Abyden.)
Poros: allegorische Gestalt bei Plato (Gegenstück zu Penia) II 100, 23; 101, 2. 3. 6 (Plat.)
Porphyrios: von Eus. als Zeitgenosse und heftiger Christenfeind bezeichnet (besonders im Hinblick auf sein Werk *Gegen die Christen*) I 36, 6; 39, 14; 176, 13; 221, 10; 587, 19; auch heftiger Judenfeind 587, 21; *ὁ . . . τῶν δαιμόνων προήγορος* I 221, 10. Sein Zeugnis erweist die von Philon von Byblos übersetzte Schrift des Sanchuniathon als wahr I 51, 14. Seine Absicht bei der Sammlung der Orakel I 177, 4—178, 9 (Porph.). Widerspruchsvoll: tritt für die Opfer ein in der Schrift *Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας* 179, 3—181, 21 (Porph.); gegen die Opfer in *De abstinentia* 182, 3—183, 19. Gegen Aristoteles' Lehre von der Seele als *ἐντελέχεια* II 374, 2—375, 4 (Porph.). S. auch das Stellenregister
Poseidon: 1. in der phönizischen Mythologie Sohn des Pontos I 48, 20 (Philo Bybl.); 50, 1 (ders.)
2. bei den Griechen: allegorische Deutung (*ἡ τῶν θαλασσίων ὑδροποιὸς δύναμις*) I 139, 10 (Porph.) und danach Eus. 150, 1 (*ἡ ὑγρὰ οὐσία*). I 297, 1 (Orakel bei Porph.); II 365, 17 (Hom. — Attic.)
Poseidonios: 1. Philosoph; über den leeren Raum II 411, 17 (Pseud.-Plut.)
2. Vater des Grammatikers Apion I 594, 13 (Afr.)
Pothos: in der phönizischen Mythologie Sohn der Astarte I 48, 14 (Philo Bybl.)
Potidaia: II 186, 20 (Plat.)
Potone (Konjektur; die Hss. *Πώτωνος* im Genet.): Schwester Platos, Mutter des Speusipp II 267, 13
Praxiades: Vater des Anaximandros I 611, 20
Presboniades: Patronymikon eines Klymenos, Vaters eines Erginos I 278, 15 (Orakel bei Oenom.)
Priamos: I 172, 9 (Diogenian.); *ταῖς Πριαμικαῖς τύχαις* II 353, 2 (Attic.)
Priepos: wie bei den Ägyptern der vergöttlichte Bock I 64, 6 (Diod.); Abkunft (von Dionysos und Aphrodite) und Anlaß seiner Verehrung I 69, 6. 8 (ders.); allegorische Deutung 137, 23 (Porph.)
Prodikos: II 140, 9 (Plat.)
Proitos: König von Argos I 599, 1. 22 (Tat.); 603, 21 (Clem.)
Prometheus: 94 Jahre nach Ogygos, allegorische Deutung seines *πλάσσειν ἀνθρώπους* I 595, 15 (Afr.; vgl. auch II 43, 12 Plat. bei Numen.). — I 589, 20; 594, 23 (Afr.); 599, 15 (Tat.); 603, 13 (Clem.); 605, 9 (ders.); II 205, 3. 4 (Callimach. — Clem.)
Pronapides: aus Athen I 600, 16 (Tat.)
Prophezeiungen: eingetroffene Pr. durch Orakel zu erklären durch Zufälligkeiten I 165, 17—166, 10; eingetroffene Pr. aus dem AT und dem NT I 347, 12—349, 24 (Orig.)
Prosenes (*Προσήνης*): Peripatetiker, Zeitgenosse des Porphyrios I 561, 16 (Porph.); 566, 21 (ders.)

Protagoras: aus Abdera II 140, 8 (Plat.); 315, 13; Hörer des Demokrit, zur Zeit des Sokrates I 612, 22; II 305, 15; als *ἄθεος* von den Athenern verbannt, seine Bücher verbrannt II 262, 14. 16f.; 315, 19ff.. Seine Lehre rein sensualistisch II 260, 27; gegen sie Aristocles 316, 3—318, 15; 263, 12. 21 (Plat.). Platos Plagiat an seiner Schrift *Περὶ τοῦ ὄντος* I 567, 3 (Porph.). S. auch das Stellenregister

Protarchos: Gesprächsperson bei Plato (Phileb.) II 150, 19; 152, 20; 320, 17; 321, 17

Proteus: II 172, 10 (Plat.); 175, 26

Protogonos: Sagengestalt in der phönizischen Mythologie I 44, 7. 18 (Philo Bybl.)

Prunk, orientalischer: I 466, 15ff. (Philo Jud.)

Ptolemaios: A) Könige von Ägypten: 1. Pt. I.: I 198, 11; 349, 5 (Orig.)

2. Pt. II. Philadelphos: Briefwechsel betreffend die Übersetzung der hl. Schriften der Juden I 420, 24ff. (Aristeas) und II 191, 6 (Aristob.); ließ Angeber unter Matern hinrichten I 450, 1—3 (Aristeas)

3. Pt. Philometor I 451, 9; 493, 9 (Clem.); II 191, 6 (*σοῦ προγόνου* [*σοῦ* geht auf ihn]; Aristob.)

4. Pt. Philopator: s. unter diesem Wort

Πτολεμαίων I 167, 18; 390, 10; 443, 14 (Konjektur!); Reihenfolge (*διαδοχή*) ptolemaischer Könige I 599, 10 (Tat.)

B) 1. Pt. von Megalopolis, Historiker: s. das Stellenregister

2. Pt. der Mendesier, Historiker I 594, 19 (Afr.); *ἐν τοῖς Χρόνοις* 598, 12. 19 (Tat.) und 602, 9. 11 (Clem.). Im übrigen s. das Stellenregister

Pyr: s. unter Phos

Pyriphlegethon: Unterweltsstrom II 79, 5. 13 (Plat.); 80, 6 (ders.); 81, 2; 200, 2 (Clem.)

Pyroeis (*Πυρόεις*): der Planet Mars II 413, 15 (Pseud.-Plut.)

Pyrrhon: von Elis II 306, 2 (Aristocl.); von den Schriften Demokrits beeinflußt 273, 16 (Numen.); Schüler des Anaxarchos 305, 16; 312, 5 (Aristocl.); auch von Metrodoros von Chios beeinflußt 315, 18; Gründer der Schule der Skeptiker 305, 16; hinterließ nichts Schriftliches 306, 3 (Aristocl.) und 312, 7 (ders.). Seine (von Timon aufgezeichnete) Lehre II 260, 24ff.; 306, 4ff. (Aristocl., der dagegen polemisiert 306, 14—312, 24); 271, 18. 19 (Numen.); 272, 4. 6 (ders.); 318, 23; 345, 19. *Πυρρώνειος* 274, 3. 4 (Numen.); *Πυρρωνείως* 273, 18 (ders.)

Pythagoras und Pythagoreer (*Πυθαγόρειοι*; *οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου* II 411, 14 Pseud.-Plut.; *οἱ ἀπὸ -ρα* 412, 15 ders.):

1. der Philosoph: *Π. τοῦ μεγάλου* II 269, 9 (Numen.); aus Samos I 582, 5 (Diod.); Samier oder Etrusker oder Syrer oder Tyrier I 570, 3; um die 50. Olympiade 590, 8; in der 62. Ol. 601, 13 (Tat.); zur Zeit des Xenophanes und des Anaxagoras 612, 12; II 299, 13; Jünger (*γνώριμος*) des Pherekydes, erfand den Namen Philosophie I 570, 3. 8; Gründer der italischen Philosophie 570, 20; soll bei den Persern, Ägyptern, Babyloniern und Brachmanen gewesen sein und sich dort seine Kenntnisse erworben haben, alle im Ausland 570, 9ff. (über seinen Aufenthalt in Ägypten s. auch 582, 5 Diod., 584, 2 ders. und 579, 17 Jos., über den bei den Chaldäern s. letzteren ebd.). Von der mosaischen Gesetzgebung beeinflußt 493, 17 (Clem.) = II 191, 3. 13 (Aristob.); mündliche Mitteilung wäre denkbar, weil sich damals ein Teil der Juden in Ägypten, ein Teil in Babylon aufhielt 570, 10. Seine Vorhersagungen (über die Andron geschrieben hat) 562, 10. 14 (Porph.). Lehren: nahm als Weltprinzip die Zahlen an I 386, 9; über Gott II 301, 15 (Pseud.-Plut.); über Dämonen und Heroen II 412, 9 (ders.); gegen die Lehre, die Seele sei eine Harmonie, Plotin II 398, 21—399, 18; Seelenteile 420, 22 (Pseud.-Plut.); Sitz des *ἡγεμονικόν* 421, 22 (ders.); nur *eine* Welt 324, 11 (Dion. Alex.); das All und seine Teile betreffende Lehren 402, 19 (Pseud.-Plut.); 404, 15 (ders.); 409, 2. 20 (ders.); 410, 6 (ders.); 411, 14. 20 (ders.); 412, 15 (ders.); 416, 2. 11 (ders.). — I 230, 1 (Plut.); 434, 12 (Jos.); 559, 19; 606, 8 (Clem.); 613, 4; II 8, 9 (Aristocl.); 56, 7 (Clem.) = 201, 17 (ders.);

139, 24. 25 (Plat.); 198, 14 (Clem.); 204, 13 (ders.); 205, 17 (ders.); 207, 5 (ders.); 270, 21 (Numen.); 271, 2. 5 (ders.); 291, 12 (Pseud.-Xenoph.); 293, 13
Einigkeit der Pythagoreer II 269, 10f. (Num.)
2. Schriftsteller aus Rhodos I 236, 16 (Porph.); 237, 2 (ders.); 241, 9
Pythias (*Πυθιάς*): Schwester und Adoptivtochter des Hermeias, Aristoteles' erste Frau II 348, 21 (Aristocl.); 349, 6. 11 (ders.)
Pythios: *ὁ Πύθιος* Apollo I 79, 3. 6 (Clem.); 167, 14. 17; 312, 15; 568, 24; 572, 16; 584, 13 (Diod.); *ὁ δράκων ὁ Π.* I 92, 14 (Clem.); *ἡ Πυθία* I 560, 19 (Clem.); (*τὰ*) *Πύθια* I 92, 13. 15 (ders.); II 309, 3 (Aristocl.). *Πυθικός* I 288, 2. 3 (Oenom.)
Pytho (*Πυθώ*) und Python (*Πυθών*), = Delphi: I 92, 14 (Clem.); 251, 9. 17 (Porph.); II 308, 24 (Aristocl.: *Πυθοῖδε*). Davon *Πυθῷος*: *Π. ὀμφήν* I 251, 20 (Orakel bei Oenom.)
Pythokles: Schriftsteller; *ἐν τρίτῳ Περὶ ὁμονοίας* I 194, 5 (Clem.)

Quellen, orakelspendende: die von Kastalia, die von Kolophon *καὶ τὰ ἄλλα . . . νάματα μαντικά* I 78, 20 (Clem.)

Raben: s. unter Tiere
Rachel: Frau Jakobs I 508, 14. 17. 23 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 5 (ders.)
Raguel: (dekliniert nach der 2. Deklination bei Artapan. — Alex. Polyh., undekliniert bei Ezech. — Alex. Polyh. und Demetr. — Alex. Polyh.): Araberfürst I 521, 26. 27 und 522, 3 (Artapan. — Alex. Polyh.); nach dieser Stelle und 527, 14 (Ezech. — Alex. Polyh.) Vater der Sepphora, Moses' Frau, dagegen nach 528, 8 (Demetr. — Alex. Polyh.) Vater des Jothor, des Vaters der Sepphora
Raute: bei magischen Opferhandlungen zu Ehren der Hekate verwendet I 246, 2 (Porph.)
Reiche: die vier R. nach Daniel, der Babylonier, Perser, Makedonier, Römer I 348, 25 (Orig.)
Religion: Einteilung der griechischen R. I 157, 8ff. und 161, 6ff. in 1) *τὸ μυθικὸν* oder *ἱστορικὸν εἶδος* der Dichter, 2) *τὸ φυσικὸν* oder *θεωρητικόν* der Philosophen, 3) *τὸ πολιτικόν τε καὶ νόμιμον* (Staatsreligion). Davon ist 1) im ersten Buch (Phöniker, von I 39, 7 an) und im zweiten Buch (Ägypter und Griechen) behandelt, 2) im dritten Buch, 3) im vierten Buch. Nach Eus. bestand die Urreligion der Menschheit (mit Ausnahme der Juden) in der Verehrung der Gestirne, ohne Tempel und Standbilder I 23, 10; 37, 21; 38, 19
Res (*Ῥής*): hebräischer Buchstabe I 575, 4
Rhadamanthys: Totenrichter über die Asiaten II 93, 1. 2 (Plat.); 94, 16 (ders.); 96, 1; 188, 20 (Plat.)
Rhea: 1. bei den Phönikern Tochter des phönizischen Uranos I 48, 6. 12 (Philo Bybl.); 49, 21 (ders.)
2. bei den Ägyptern I 58, 23 (Diod.); 59, 4 (ders.)
3. bei den Griechen: Tochter des griechischen Uranos I 73, 22 (Diod.; = *Πανδώρα*); 74, 2 (ders.); 75, 9 (ders.); 77, 16. 17 (ders.); 97, 4. 5 (Plat.) = II 166, 6 (ders.) = 230, 5; 231, 15. Allegorische Deutung und Unterschied von Demeter I 136, 7. 9 (Porph.); 137, 22 (ders.); dagegen Eus. 147, 22; 148, 8 und 150, 2. Göttermutter und *Τιτηνίς*; was ihr Freude macht I 235, 14 f. (Orakel bei Porph.; vgl. auch I 74, 6 Diod.). Selbstentmannung ihr zu Ehren in der Osroene I 342, 21 (Bardes.)
Rhodier: brachten Menschen als Opfer dem Kronos dar I 190, 19 (Porph.)
Richter (*Κριταί*): bei den Hebräern nach Moses I 589, 14; Dauer ihrer Herrschaft 593, 16. 17 (Afr.); ihre Liste 610, 1—8
Riesen: zur Zeit der Isis kämpften R. gegen Zeus und Osiris I 63, 1 (Diod.); R. erbauten den babylonischen Turm I 500, 3 (Abyden.); Abraham stammte von Riesen in Babylon 504, 19 (Artapan. — Alex. Polyh.)
Roboam: jüdischer König I 610, 11
Rom: I 611, 2; = *Μεγάλη Πόλις* I 192, 13 (Porph.)

Römer: Eus. bewundert an den alten R., daß sie alle hellenischen *φυσιολογίαι* über die Götter mitsamt den Mythen aus ihrer Religion ausgeschlossen haben I 98, 21; führt als Beleg an Dion. Hal. 99, 4—101, 18; hatten seit Numa 170 Jahre lang keine Götterbilder I 492, 20. 24 (Clem.). Menschenopfer I 192, 13 (Porph.). Krieg gegen die Juden 489, 12 (ders.). Sitten 339, 11. 14 (Bardes.); änderten barbarische Bräuche in anderen Ländern 342, 6 (ders.). *Ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν δικαστηρίων* 168, 12

Romulus: I 98, 25; 101, 17 (Dion. Hal.); Zeitgenosse des Judenkönigs Ezekias 611, 2

Rotes Meer (*Ἐρυθρὰ Θάλασσα*): 1. = Persischer Meerbusen I 490, 18 (Hecat. — Jos.); 539, 9 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 553, 1 (Abyden.)
2. = Arabischer Meerbusen I 535, 7 (Ezech. — Alex. Polyh.); 536, 5. 20 (ders.)

Rubin: Sohn Jakobs I 508, 15 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 15 (ders.); 511, 12 (ders.); = Rubel 508, 23 (ders.)

Sabaioi: Männer wie *Σαβαῖος* (eigentlich *Σαπαῖος*), von Archilochos verspottet I 283, 3 (Oenom.)

Sabazios: ein Gott (= Dionysos), dessen Symbol eine Schlange I 68, 8 (Diod.); *Σαβαζίων . . . μυστηρίων* 81, 21 (Clem.)

Sabbat: Feier des S. I 431, 14ff. (Philo Jud.); II 196, 8ff. (Aristob.); 210, 7—211, 3 (Clem.)

Sade: hebräischer Buchstabe I 575, 1

Sadidos: in der phönizischen Mythologie Sohn des Kronos I 48, 1 (Philo Bybl.)

Sais: Stadt in Ägypten I 517, 10 (Artapan. — Alex. Polyh.); 519, 12 (ders.)

Salamis: 1. bei Athen I 267, 2. 16. 21 (Orakel auf die Schlacht bei S.; Oenom.)
2. Stadt auf Zypern, früher Koroneia; dort Menschenopfer I 191, 4 (Porph.) und 200, 16 (aber die angeführten Gottheiten sowie der Name Koroneia passen nicht für das kyprische, sondern für das attische S.)

Salathiel: Vater des Zorobabel I 611, 12

Salomon (*Σολομῶν, -ῶνος* usw., aber *Σολομώντειον* II 25, 4): I 386, 22; 539, 11. 15 (Eupolem. — Alex. Polyh.); Briefwechsel mit dem König von Ägypten und dem von Phönikien 539, 18—541, 16 (ders.); Tempelbau 541, 17—544, 16 (ders.); 544, 18—545, 4 (Theophil. und Eupolem. — Alex. Polyh.); der Tempel 143 Jahre und 8 Monate vor der Gründung Karthagos erbaut 609, 4. S. regierte 40 Jahre 610, 10. 11. Das biblische Buch *Παροιμίαι* enthält *τοῦ σοφωτάτου Σ. τὰς ἠθικὰς διδασκαλίας* II 10, 23. — I 598, 6. 10 (Tat.); II 11, 15; 21, 14; 21, 16. 20 (Reg); 24, 6; 108, 29; 116, 15; 128, 10; 129, 2; 195, 20 (Aristob.)

Samareitis: Landschaft von Samareia I 540, 19 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 548, 16 (ders.)

Samch: hebräischer Buchstabe I 574, 23

Samemrumos: Person der phönizischen Mythologie I 44, 23 (Philo Bybl.)

Samen (*σπέρμα*): nach des Stoikers Zenon Auffassung II 384, 7 (Ar. Didym.)

Samos: I 563, 6 (Porph.); dort altes Standbild der Hera aus Holz; die Einwohner Samioi I 124, 15 (Plut.)

Samothraker: stammen von Sydyk ab I 46, 12 (Philo Bybl.); ihre Orgien 80, 10 (Clem.)

Sampson: gleicht dem griechischen Herakles I 586, 20; 610, 6

Samuel: I 538, 16 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 593, 17 (Afr.); 610, 8

Sanchuniathon: aus Berytos, übernahm seine *ὑπομνήματα* vom Priester Hierombal; widmete seine Geschichte Phönikiens dem König Abibal (Abelbal); sie reichte bis an die Zeit des Moses heran; er selbst lebte zur Zeit der Semiramis (falsch); sein in phönizischer Sprache geschriebenes Werk von Philon von Byblos ins Griechische übersetzt I 39, 10; 39, 18 (Porph.) und 40, 4. 8 (ders.) = 588, 2. 7 (ders.); gegen diesen Zeitansatz (Moses zur Zeit der Semiramis) Eus. 588, 11—589, 9; Moses vor Sanchuniathon 588, 18. — I 40, 18. 20; 40, 21 (Philo Bybl.); 42, 16; 51, 12; 52, 7. S. auch unter Philon von Byblos sowie das Stellenregister

Sarapis: Name von Σορόαπις I 605, 18 (Nymphodor. — Clem.); zur Sonne in Beziehung gebracht und dem Pluton beigesellt I 140, 16 (Porph.), dagegen Eus. 156, 14. 16; = Pluton, Fürst der Dämonen 213, 19 (Porph.; s. auch 213, 15); beschreibt sein Aussehen 246, 15 (Orakel bei Porph.). Eine Zeremonie bei der ἄνοιξις τοῦ ἁγίου Σαράπιδος von Porph. I 118, 20 beschrieben. Sarapistempel (Sarapeion) in Alexandrien durch Blitzschlag verbrannt 168, 2
Sarazenen (Σαρακηνοί): ihre Sitten I 340, 10 (Bardes.)
Sarmatien, oberes: dortige Sitten I 340, 12 (Bardes.)
Satyrn: bocksgestaltig I 60, 3 (Diod.); 64, 13—15 (ders.); 69, 3 (ders.); allegorische Deutung 138, 8 (Porph.)
Satyros: Phryger, erfand die Hirtenflöte I 577, 5 (Clem.)
Sauchäer: syrischer Volksstamm I 518, 18 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Saul (Σαούλ): I 610, 9; II 98, 5
Saunia (vgl. Σαῦνις in Arabien bei Stephan. Byz.): dortige Bräuche I 340, 13 (Bardes.)
Schicksal (Εἱμαρμένη, auch Πεπρωμένη, s. daselbst): mächtiger als die Götter I 295, 23. Εἱμαρμένη von der φύσις verschieden 304, 14ff.; identisch nach Alex. Aphrod. 330, 26; nach stoischer Lehre II 379, 6 (Aristocl.) und 380, 10 (Ar. Didym.). Schicksal und freier Wille: Buch VI, Kap. 6, Kap. 7 (Oenom.), Kap. 8 (Diogenian.), Kap. 9 (Alex. Aphrod.), Kap. 10 (Bardes.), Kap. 11 (Orig.). Fatalistische Anschauungen der großen Masse I 301, 17; Folgen solcher Anschauungen 301, 23—303, 3; 309, 23 (unverträglich mit Gottes Vorsehung); Tadel und Lob sind dann unberechtigt 319, 5—320, 13 (Oenom.) und 344, 15—17 (Orig.); der Christenglaube wäre dann nichtig 344, 22 (ders.), Gebete überflüssig 346, 6 (ders.). Das Heldentum der christlichen Märtyrer unabhängig von der Εἱμαρμένη I 310, 21—312, 7. Die Macht der Εἱμαρμένη durch den Hinweis auf die Tatsache der Verschiedenheit der Sitten bestritten 337, 5—343, 15 (Bardes.). Des Chrysipp Ansicht, Homer lasse nur die Εἱμαρμένη, nicht den freien Willen gelten, von Diogenian bekämpft 321, 3—323, 6. Das Kausalitätsprinzip macht Alex. Aphrod. geltend 329, 6
Schiff: nach der phönizischen Mythologie wagte sich zuerst Usoos auf einem Einbaum auf das Meer hinaus I 45, 9 (Philo Bybl.); war Chusor der erste, der ein Floß benutzte 45, 18 (ders.); Erfinder des gezimmerten Schiffes Atlas I 575, 22 (Clem.); von den Ägyptern bei der Darstellung des Sonnengottes verwendet I 143, 14 (Porph.). S. auch unter Baris, Dreiruderer und Vierruderer
Schild: der Langschild vom Samniten Itanos erfunden I 576, 14f. (Clem.)
Schlangen: von Taautos gestifteter Schlangenkult bei Phönikern und Ägyptern I 52, 12—54, 7 (Philo Bybl.). S. auch unter Agathos Daimon, Ophion, Sabazios. Verwendung der Schl. in der Heilkunde I 476, 14 (Philo Jud.)
Schrift: Die Hl. Schrift schon vor den LXX übersetzt I 493, 11ff. (Clem.) = II 190, 18ff. (Aristob.). Die Übersetzung der LXX I 420, 24; 421, 3—427, 2 (Aristeas). S. unter Theodektes und Theopomp. Die Hl. Schrift gekannt von: Hekataios von Abdera I 422, 19 (Aristeas), Theopomp 426, 12 (ders.), Theodektes 426, 18 (ders.), Numa 492, 20 (Clem.), Plato und Pythagoras 493, 11. 17 (Aristob. — Clem.) = II 190, 18 und 191, 3 (Aristob.), Numenios I 493, 19 (Clem.). Allegorisches in der Hl. Schrift s. unter Mosaische Gesetzgebung
Schriften: τὰ ἔξωθεν γράμματα die profaner Autoren im Gegensatz zu den ἱερὰ γρ. (Hl. Schrift) I 343, 17
Schriftsteller: die ältesten griechischen Schr. lebten später als Moses I 600, 11 (Tat.)
Sebennytos: Stadt in Ägypten; danach ein Gau benannt I 540, 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Sebrithitischer Gau (Σεβριθίτου νομοῦ): in Ägypten I 540, 8 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Sechszahl: = γάμος, γόνιμος ἀριθμός bei den Pythagoreern II 56, 7 (Clem.) = 201, 17 (ders.)

Sedekias: letzter König der Juden I 611, 6
Seele: 1. nach den Lehren der Philosophen: Heraklit: „*Die trockene S. ist am weisesten und besten*“ I 478, 2 (Philo Jud.). Plato: Unsterblichkeit der S. II 60, 1—62, 24 und 369, 10 (Attic.); Totengericht, der S. eingeprägte Spuren ihres Lebenswandels II 92, 24 (Plat.); Belohnungen und Strafen II 79, 14—80, 21 (ders.); 93, 10—95, 3 (ders.); 160, 10—161, 12 (ders.); Seelenwanderung (auch in Tierleiber) 236, 4 (ders.); 236, 7—25 (ders.); Platos Scheidung der Seelensubstanz in *ἀπαθὴς οὐσία* und *παθητὴ οὐσία* von Severus bestritten II 239, 9—240, 16. S. auch unter Plato und betreffs der Lehren der anderen Philosophen über die S. s. unter Aristoteles, Epikur, Epikureer, Plotin, Pythagoras (Harmonie), Stoiker. Teile der S. II 420, 22—421, 10 (Pseud.-Plut.); das *ἡγεμονικόν* 421, 12—23 (ders.). Die Philosophen sollten Seelenärzte sein, sind es aber nicht I 467, 6—22 (Philo Jud.)
2. nach jüdisch-christlichem Glauben: die S. ist nach Gottes Ebenbild geschaffen I 398, 16ff. (Philo Jud.); die Unsterblichkeit der S. ist Christenglaube I 19, 1
Seiende, das (*τὸ ὄν*): widersprechende Ansichten der Vorplatoniker darüber II 265, 18—267, 4 (Plat.); gegen die körperliche Auffassung des S. durch die Stoiker II 381, 10—382, 19 (Numen.)
Seirios: Name von Osiris abgeleitet I 35, 5 (Diod.)
Seisithros (*Σείσιθρος*): der assyrische Noë I 498, 6. 8. 13 (Abyden.)
Selene: s. unter Mond
Seleukos: 1. *θεολόγος* I 191, 11 (Porph.)
2. König von Syrien I 597, 16 (Tat.)
Selom: Ort in Palästina I 544, 1 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Semele: 1. in der ägyptischen Mythologie Tochter des Ägypters Kadmos, gebiert den Osiris I 61, 15. 23 (Diod.)
2. in der griechischen Mythologie I 67, 17. 18. 20 (ders.); 149, 10; 605, 3 (Hes. — Clem.)
Semiramis: ihr Zeitgenosse Sanchuniathon (falsch) I 40, 6 (Porph.) = 588, 9 (ders.); sie lebte zur Zeit Abrahams, 800 Jahre vor den Troika I 587, 14; 589, 3. 5. 7. 11. 15 (Porphyrios' Ansicht, Moses habe zur Zeit der S. gelebt, von Eus. 589, 4—6 bestritten); zur Zeit des Königs (*βασιλέως* die Hss. sowohl des Clem. wie des Eus.) S. wurden die *βύσσινα ἱμάτια* erfunden I 577, 12 (Clem.)
Sen: hebräischer Buchstabe I 575, 4
Sennaar: in Babylonien I 500, 19. 21 (Jos.)
Sepphora: Frau des Moses I 527, 16. 23. 24. 25 (Ezech. — Alex. Polyh.); 528, 5. 8. 10. 13. 14 (Demetr. — Alex. Polyh.). Äthiopierin 528, 18 (ders.). S. unter Raguel
Serer: dortige Sitten I 337, 7. 14 (Bardes.)
Severos (*Σευῆρος*): Platoniker, schrieb *Περὶ ψυχῆς*; gegen Platos Annahme, die Seele bestehe aus einer *ἀπαθής* und einer *παθητὴ οὐσία* II 239, 9—240, 16
Sibylle: über den Turmbau zu Babylon I 500, 15 (Jos.); 600, 13 (Tat.). S. auch das Stellenregister
Sidon (*Σιδών*): 1. in der phönizischen Mythologie schönstimmige Tochter des Pontos I 48, 19 (Philo Bybl.)
2. Stadt I 540, 13 (Eupolem. — Alex. Polyh.). Die Einwohner Sidonioi 541, 18 (ders.); sie bauten den ersten Dreiruderer 577, 10 (Clem.)
Siebenzahl: in dem Namen Gottes II 19, 4. 10ff.
Sikima (*τὰ Σίκιμα*): Stadt in Chanaan I 509, 15 (Demetr. — Alex. Polyh.); 512, 12 (Theodot. — Alex. Polyh.); 513, 3. 9. 13 (ders.); 514, 8. 12. 16 (ders.)
Sikimios: I 512, 12 (Theodot. — Alex. Polyh.); = Sychem, Sohn des Emmor (s. unter Sychem); *Ἑρμῆς* = Emmor
Sikyon: I 603, 5 (Clem.)
Silber: „*Krankhafte Farbe der Erde*“ I 125, 7 (Plut.); Silber der *γένεσις* der *ἐπίκουροι* beigemengt II 132, 16 (Plat.) = 203, 13 (Plat. — Clem.); s. auch unter Politeiai

Silen (*Σειληνός*): im Gefolge des Dionysos I 68, 17 (Diod.); allegorische Deutung 137, 14 und 138, 6 (Porph.; dagegen Eus. 138, 18)
Siloi (*Σιλοῖ*): Ort in Palästina I 538, 15 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Simmias: Gesprächsperson bei Plato II 62, 6; 75, 16. 19. 21; 76, 3; 77, 9. 10; 80, 19
Sinai: *ὄρους Σιναίου* I 529, 5 (Ezech. — Alex. Polyh.)
Sinnesempfindungen: ihre Realität gegen deren Leugner verteidigt Aristocl. II 303, 13—305, 11; derselbe gegen die, die zu großen Wert auf die S. legen 316, 3—318, 15; Sinnestäuschungen II 318, 1f. (ders.)
Sintflut: Autoren, die sie erwähnen I 497, 13ff. (Jos.); zur Zeit des Assyriers Seisithros, dem sie Kronos vorhergesagt hatte 498, 6f. (Abyden.). Die griechische S. unter Ogygos: s. unter diesem Namen. Auch Plato kennt *κατακλυσμοί* II 103, 25
Sipparoi: in Babylonien I 498, 8 (Abyden.); *Σιππαρηνῶν πόλις* 552, 17 (ders.)
Sisyphos: II 94, 4 (Plat.); Titel einer Tragödie II 300, 1 (Pseud.-Plut.)
Siton: = Dagon, phönizische Gottheit I 47, 2 (Philo Bybl.)
Sizilien, sizilisch (*Σικελία, Σικελοί, Σικελιῶτις, Σικελικός*): *τὰ Σικελικά* *die sizilische Geschichte* I 469, 5 (Philo Jud.) und 580, 8 (Jos.). Die *Σικελοί* erfanden die Phorminx und die Krotala 577, 11 (Clem.). *Σικελικαὶ Μοῦσαι* (gemeint Empedokles) II 266, 1 (Plat.). — II 88, 19 (ders.); 139, 16 (ders.); 291, 14 (Pseud.-Xenoph.)
Skammon (eigentlich Skamon): von Mitylene, schrieb über Erfindungen I 577, 14 (Clem.)
Skelmion ergon (*Σκέλμιον ἔργον*): I 124, 17 (Callimach. — Plut.); s. zu dieser Stelle
Skeptiker: II 305, 16; ihre Lehren von Aristocl. II 305, 24—312, 24 bekämpft
Skirophoria: attisches Fest I 82, 9 (Clem.); davon ein Monat Skirophorion genannt I 604, 10 (ders.)
Skylla: II 135, 10 (Plat.)
Skythen: Sitten I 17, 4 (Porph.); 340, 12 (Bardes.); Menschenopfer I 192, 12 (Porph.); die christlichen Sk. keine Menschenfresser mehr I 16, 14; II 139, 21 (Plat.)
Skythopolis: Stadt in Palästina I 548, 16 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Sodoma: I 388, 19 (Gen)
Sokrates: *ὁ πᾶσιν ἀοίδιμος Ἕλλησιν* I 34, 7; *ὁ πάντων Ἑλλήνων σοφώτατος* II 422, 9; zur Zeit des Protagoras I 612, 22; arm I 467, 22 (Philo Jud.); der Physiognomiker Zopyros über ihn I 331, 14. 16. 17 (Alex. Aphrod.). Sokr. setzt sein Leben für die Wahrheit ein II 185, 24—189, 4 (Plat.). Schüler des Archelaos I 612, 11; von den Pythagoreern beeinflußt II 270, 11 (Numen.). Verspottete die Torheit der einander widersprechenden Naturphilosophen, ließ nur ethische Begriffsbestimmungen gelten I 32, 20—33, 10 (Xenoph.) = II 422, 20—423, 25 (ders.); 291, 4f. (Pseud.-Xenoph.); 424, 10—12. Sokr. und die Wissenszweige II 289, 2—290, 14 (Xenoph.) und 291, 2 (Pseud.-Xenoph.). Sokr. über Gott II 301, 19 (Pseud.-Plut.); nahm drei Götter an 270, 8 (Numen.); sein Daimonion II 200, 9 (Clem.). Ideen II 413, 4 (Pseud.-Plut.). Aussprüche des S. I 278, 1ff. (Oenom.); II 424, 10; angebliche Unterredung mit einem indischen Philosophen II 9, 10 (Aristocl.). Von der Hl. Schrift beeinflußt II 191, 13 (Aristob.). — I 559, 8 (Clem.); 613, 3; II 8, 12. 20 (Aristocl.); 60, 7. 11. 22 (Plat.); 61, 2. 9 (ders.); 71, 18 (ders.); 75, 13; 97, 22 (Plat.); 99, 12 (ders.); 102, 20 (ders.); 120, 13 (ders.); 121, 27 (ders.); 122, 20 (ders.); 124, 5 (ders.); 134, 15; 140, 2. 17 (Plat.); 150, 15. 23 (ders.); 152, 12. 19 (ders.); 177, 16. 22 (ders.); 178, 7. 11 (Numen.); 180, 17 (Plat.); 182, 6 (ders.); 183, 19 (ders.); 184, 6. 13. 15. 23 (ders.); 185, 10. 24 (ders.); 187, 16. 17 (ders.); 202, 15 (Clem.); 204, 13 (ders.); 229, 15; 235, 4 (Plat.); 264, 6 (ders.); 291, 10. 13 (Pseud.-Xenoph.); 291, 16; 299, 10. 12; 313, 3; 321, 9 (Plat.); 322, 22 (ders.); 324, 3 (ders.); 337, 10 (Dion. Alex.); 378, 5
Sokratiker: ihre Uneinigkeit II 270, 5 (Numen.)

Solon: einer der sieben Weisen, Athener; war in Ägypten I 570, 26; 582, 4 (Diod.); lebte zur Zeit des Kyros 611, 15; zur Zeit der 46. Olympiade 601, 13 (Tat.); nahm aus ägyptischen gesetzlichen Vorschriften manches in seine Gesetzgebung auf I 584, 1 (Diod.); Beeinflussung durch die Juden angedeutet 571, 2. 606, 7 (Clem.); II 7, 17 (Attic.); 139, 16 (Plat.); 211, 8 (Clem.). S. auch das Stellenregister

Solyma: *ἐν Σολύμοις ὄρεσι*, gemeint die Berge im Gebiet von Jerusalem I 495, 4. 8 (Choeril. — Jos.)

Solymer (*Σόλυμοι*): Nachbarn der Lykier, veehrten den Kronos, bevor dieser ihre drei Stammväter tötete, von da an aber diese drei als *σκιροὶ θεοί* I 231, 15 (Plut.). S. unter Arsalos

Somata: = Elemente (*στοιχεῖα*) II 363, 11 (Attic.); 367, 14 (ders.); 368, 6 (ders.)

Sonne: ihre Beschaffenheit II 400, 10—401, 10 (Pseud.-Plut.); Größe 401, 12—17 (ders.); Gestalt 402, 2—5 (ders.); Sonnenfinsternis 415, 2—18 (ders.); ihre Abstände von Mond und Erde 417, 2—7 (ders.). S. auch unter Helios

Sonnenuhr: von Anaximandros erfunden I 611, 21

Sophai (Akk. *Σοφάς*, Jos. *Σόφακας*): Volksname I 508, 2 (Cleod. — Alex. Polyh. — Jos.)

Sophar: König der Minnäer I 518, 18 (Aristeas — Alex. Polyh.)

Sophisten: sie verstehen sich auf *παραχαράττειν*, auf *ἐπίπλαστος ῥητολογία* und auf Verfälschung der Wahrheit I 600, 2ff. (Tat.)

Sophokles: Plagiator I 564, 2 (Porph.). S. auch das Stellenregister

Sophonas (*Sophon* Jos.): Enkel des Herakles, in Libyen I 508, 2 (Cleod. — Alex. Polyh. — Jos.)

Sosanna: I 347, 16 (Orig.)

Soteridas: Gelehrter I 566, 16 (Porph.)

Spalthufer: s. unter Tiere

Sparta: I 269, 14 (Oenom.); 269, 18 (Orakel bei Oenom.); 270, 16 (ders.); 600, 13 (Tat.). S. auch unter Lakedaimon

Spartoi: in Theben I 594, 23 (Afr.)

Speusippos: Neffe Platos, sein Nachfolger; schon er rüttelte an manchen Lehren seines Oheims durch Einführung fremder Lehrmeinungen II 267, 12; etwas anders 268, 16. 17 (Numen.)

Sprache(n): Entstehung der Sprache; lokale Trennung der einzelnen Menschengruppen bedingte die sprachlichen Unterschiede I 27, 7ff. (Diod.). Die Sprachenwirrung beim Bau des babylonischen Turmes I 500, 7 (Abyden.) und 500, 14ff. (Jos.)

Sprichwörtliche Wendungen:

- *ἄνω*: *ἄνω καὶ κάτω περιφέροντας* I 165, 20; *περιφέρουσιν ἄνω καὶ κάτω* II 288, 9
- *Γανυμήδης*: *πλουσιώτερος μὲν Κροίσου, Λυγκέως δ' ὀξυωπέστερος, ἀνδρειότερος δὲ τοῦ Κροτωνιάτου Μίλωνος, καλλίων δὲ Γανυμήδους* I 464, 5 (stoisch, bei Philo Jud.)
- *γρῦ*: *οὐδ' ἤκουσέ τις αὐτοῦ, φασίν, οὐδὲ γρῦ* II 283, 11 (Numen.)
- *Διόνυσος*: *τί ταῦτα πρὸς τὸν Διόνυσον;* I 149, 8
- *ἑστία*: *ἀφ' ἑστίας ἀρξαμένους* II 267, 14
- *καλά*: *πάντα χαλεπά φασιν εἶναι τὰ καλά* I 558, 7
- *Κροῖσος*: s. unter *Γανυμήδης*
- *ληπτοί*: *θατέρα ληπτοί* (d. h. *bloß mit der einen Hand*, also *leicht zu fangen;* von Heikel, Ausgabe der Demonstratio evang., S. 567, unglaublich mißverstanden): *οὐ θ. λ. γεγόνασιν sie haben sich nicht leicht einfangen lassen* I 169, 10; *οὐ θ. λ.* auch Numen. II 279, 6
- *λοιμός*: *λοιμὸν ἐπὶ λοιμῷ φασι καὶ θανάτους ἐπὶ θανάτῳ* I 256, 7
- *Λυγκεύς*: s. unter *Γανυμήδης*
- *μηχανή*: *ὥσπερ διὰ μηχανῆς wie bei raschem Szenenwechsel* I 121, 17 und 149, 23
- *Μίλων*: s. unter *Γανυμήδης*
- *ὄναρ*: *ὄναρ ὥσπερ, ἀλλ' οὐχ ὕπαρ* II 229, 3

παῖς: παῖς παρὰ πατρὸς διαδεξάμενοι I 23, 9; *παῖς παρὰ πατρὸς ... παρειληφότες* I 169, 9
Πρίαμος: ταῖς Πριαμικαῖς τύχαις συνεχόμενος II 353, 2 (Attic.)
πῦρ: ... Σωκράτης, αὐτὸ δὴ τὸ λεγόμενον, ἐγένετο πῦρ ἐπὶ πυρί II 8, 13 (Aristocl. nach Plat.)
σκηνή: ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς τοῖς θεαταῖς παραδείξω (*handgreiflich*) II 260, 11; *ἄνωθεν ὡς ἀπὸ σκηνῆς* (die erhöhte Bühne der Kaiserzeit!) *κατοπτεῦσαι* II 346, 1
σπάργανα: ἐξέτι σπαργάνων I 169, 9
σποδός: σποδὸς ὁ θησαυρὸς γίνεσθαι λέγεται II 40, 16 (Numen.)
τέχνη: πόρρω τέχνης (*μεμήνασι*) *weitab von Kunst,* d. h. „*aus der Weis*", *außerordentlich* II 307, 6 (Aristocl.)
τυφλός: καὶ τυφλῷ, φασί, δῆλον I 208, 12; *ταῦτα γὰρ ἂν εἴη τὰ καὶ τυφλῷ δῆλα* I 312, 8
φάτναι: τὰς ἐν ἐλπίδι φάτνας „*Luftschlösser*" I 263, 10 (Oenom.)
χαμαί: χαμαὶ καὶ ἐπὶ γαστέρα πεσόντες I 365, 5
χθές: χθὲς δὲ καὶ πρώην I 590, 7
ψῆφοι: ἁπάσαις ψήφοις einstimmig II 262, 6
Eine sprichwörtliche Fabel I 572, 18f.

Stäbe: s. unter Stelen

Stadt: soll in einiger Entfernung vom Meer, in gebirgiger, aber fruchtbarer Gegend gegründet werden II 137, 8—138, 12 (Plat.). Stadt und Land: *θεοὺς παρὰ τοῖς πᾶσιν νενομισμένους κατά τε τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας* I 40, 16

Stageira: *Στάγειρα* Neutrum die Hs. I^b (die anderen Hss. *Στάγειραν*) II 347, 16 (Aristocl.)

Standhaftigkeit: standhaftes Festhalten am Rechten II 181, 1 (Plat.), ohne Gefahr und Tod zu scheuen 185, 24—187, 23 (ders.); Hinweis auf das standhafte Verhalten von Christen und Hebräern 181, 7—12 (bezüglich der Christen s. auch I 19, 1ff. und II 100, 6ff.)

Steine: Kadmos erfand die Steinbrucharbeit I 576, 15 (Clem.). S. auch unter Baitylia

Stelen (*στῆλαι*) und Stäbe (*ῥάβδοι*): ihre Verehrung die älteste Form des Götterkultes bei Phönikern und Ägyptern I 42, 8 (Philo Bybl.) und 45, 12 (ders.). Eine goldene Stele mit Aufzeichnungen im Tempel des Zeus auf der Insel Panchaia I 77, 10 (Diod.)

Sterne (außer Sonne und Mond): ihre Beschaffenheit II 403, 20—404, 18 (Pseud.-Plut.); ihre Gestalt 404, 20—22 (ders.); ihre Anordnung 413, 10—21 (ders.); ihre Bewegung 414, 2—10 (ders.); woher sie ihr Licht erhalten 414, 12—17 (ders.); Umlaufzeiten der Wandelsterne 417, 9—12 (ders.). Nach Plato sind sie als sichtbare Götter zu verehren II 241, 4—13; nach jüdischer und christlicher Anschauung jedoch von Gott geschaffen und keine Götter II 243, 16—244, 18 (Philo Jud.). Bedeutung des Bibelwortes „*die Sterne sollen zu Zeichen dienen*" I 346, 13 (Orig.); 350, 1ff. (ders.). Selbst viele Christen glaubten an den Einfluß der St. auf die Geschicke; Folgen dieses Glaubens und dessen Bekämpfung 344, 7—360, 12 (ders.); sie sind ohne Einfluß auf das Geschick 308, 20ff. und auf die Bräuche 337, 22ff. und 341, 19ff. (Bard.); sie verursachen nicht die menschlichen Dinge, sie künden sie höchstens an 355, 1ff. (Orig.). Charakter der unter bestimmten Konstellationen Geborenen 338, 16 (Bardes.). *Sternenkult:* älteste Kultform des Heidentums (zunächst bei Phönikern und Ägyptern) I 22, 25—23, 16; 34, 20—39, 7 (Diod., Porph., Eus.); 110, 14ff. und 111, 1—3 (Plat.); 116, 12—117, 15 (Porph. und Eus.). Vorhersagung aus den Sternen von den Karern erfunden I 576, 1 (Clem.)

Stesimbrotos: von Thasos, Historiker I 596, 9 (Tat.)

Sthenelaos: König von Argos I 598, 23 (Tat.); 599, 17 (ders.); 603, 15 (Clem.) Sthenelos genannt (so Clem. und Eus.-Hs. I). Ein jüngerer Sthenelaos, ebenfalls König von Argos I 599, 1 (Tat.)

Stilbon: der Planet Merkur II 413, 16 (Pseud.-Plut.); 414, 10 (ders.)

Stilpon: Philosoph der megarischen Schule II 271, 13. 15. 16 (Numen.); τὸ ὂν ἕν 303, 16f. (Aristocl.)

Stoa (Στοά), Stoiker (Στωϊκοί, οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς), stoisch: untereinander uneinig, befehdeten sich heftig gegenseitig II 269, 22 (Numen.) und 270, 1 (ἑτέρων ἕτεροι Στωϊκώτεροι, ders.); ἡ Στωϊκὴ φιλονεικία 283, 15 (ders.); Streit mit Arkesilaos 274, 11—277, 9 (ders.); mit Karneades 283, 8—17 (ders.); mit dem Akademiker Philon 284, 13f. (ders.). Ihre Schriften sehr zahlreich I 334, 4 (Alex. Aphrod.) und spitzfindig II 260, 17; ihre Schreibweise reizlos II 277, 1 (Numen.). Lehren: φύσις = θεός = πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν II 205, 9f. (Clem.) und 302, 9 (Pseud.-Plut.); über πῦρ und κόσμος II 378, 19—379, 8 (Aristocl.) und 379, 12—380, 17 (Ar. Didym.); nur eine Welt II 324, 11 (Dion. Alex.) und 407, 10 (Pseud.-Plut.); ἐκπύρωσις nach Heraklit II 209, 8f. (Clem.); 382, 22—383, 12 (Ar. Didym.); παλιγγενεσία (ἀποκατάστασις) des Alls 383, 15—384, 5 (ders.); s. auch II 200, 17 (Clem.) und 409, 2 (Pseud.-Plut.); Materie II 412, 15 (ders.); leerer Raum 411, 16 (ders.); Sonne 400, 16 (ders.); 402, 4 (ders.); Mond 402, 14 (ders.); 403, 2. 5 (ders.); 416, 6. 18 (ders.); Sterne 404, 20 (ders.); 413, 11 (ders.); 414, 14 (ders.); Erde 418, 4. 10 (ders.). Gegen ihre Lehre, θεός = πῦρ νοερόν II 380, 23—381, 7 (Porph.); s. auch I 129, 7—12 sowie II 302, 9 (Pseud.-Plut.). Gegen ihre materialistische Auffassung, das ὄν sei körperlich II 381, 10—382, 19 (Numen.); s. auch 198, 5f. (Clem.). Dämonen und Heroen 412, 9 (Pseud.-Plut.). Lehre von der Seele II 384, 7—385, 15 (Ar. Didym.; dagegen 385, 22—387, 9 Longin. und 387, 14—398, 20 Plot.); Seelenteile II 421, 1 (Pseud.-Plut.); Sitz des ἡγεμονικόν 421, 17 (ders.). Ethik: τέλος . . . τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν II 202, 11 (Clem., der diesen Grundsatz auf Beeinflussung durch Moses' Pentateuch zurückführt). Der Mensch ist gegenüber dem Schicksal nur halbfrei (ἡμιδουλεία) I 315, 10 (Oenom.). Logik: Stoisches Schlagwort καταληπτικὴ φαντασία II 276, 12 (Numen.); die Ideen rein gedankliche Vorgänge II 413, 8 (Pseud.-Plut.). — I 21, 2 (τὰ Στωϊκά *die stoischen Lehren*); 434, 13 (Jos.); II 212, 23 (Clem.); 279, 8 (Numen.); 280, 1 (ders.); 281, 5. 7; 293, 15; 338, 3; 345, 23; 378, 5.11

Straton: Peripatetiker, schrieb über Erfindungen I 577, 17 (Clem.); Sitz des ἡγεμονικόν II 421, 13 (Pseud.-Plut.)

Styrax: ein Harz, bei magischen Zeremonien zu Ehren der Hekate verwendet I 246, 4 (Porph.)

Styx: See und τόπος Στύγιος II 79, 8. 9 (Plat.)

Surmubelos: phönizischer Gott I 51, 18 (Philo Bybl.)

Suron: König von Tyros und Sidon I 538, 22 (Eupolem. — Alex. Polyh.); Briefwechsel mit König Salomon I 540, 13 (ders.); 541, 6 (ders.); 544, 15 (ders.)

Sybaris: I 563, 6 (Porph.)

Sychem: Sohn des Emmor I 509, 21 und 510, 3 (Demetr. — Alex. Polyh.); 513, 7. 10 (Theodot. — Alex. Polyh.); 514, 13 (ders.); 515, 8. 22 (ders.); 516, 5 (ders.); = Sikimios, s. dort

Sydyk (Συδύκ in der Hs. A [die an der vierten Stelle Σύδου = Συδύκου hat] gegen Συδέκ der anderen Hss.; undekliniert einstimmig an der ersten und zweiten Stelle, an der dritten und vierten in A dekliniert, in den anderen Hss. undekliniert): phönizische Gottheit I 46, 9. 12 (Philo Bybl.); 48, 15 (ders.); 50, 15 (ders.)

Symeon: Sohn Jakobs I 508, 16 (Demetr. — Alex. Polyh.); 509, 15 (ders.); 510, 1 (ders.); 511, 13 (ders.); 515, 7. 12. 21 (Theodot. — Alex. Polyh.); 516, 1 (ders.)

Syrien, Syrer, syrisch: ἀνδρὸς Σύρου, gemeint Bardesanes I 334, 23; Selbstentmannung zu Ehren der Rhea 342, 20 (Bardes.); die Juden aus Syrien nach Ägypten gekommen I 427, 11 (Philo Jud.); s. auch 517, 10 (Artapan. — Alex. Polyh.); die geschichtlichen Aufzeichnungen der S. I 553, 16 (Jos.); manche schreiben den S. die Erfindung der Buchstaben zu 574, 5; ἡ ἐν Παλαιστίνῃ Συρία I 457, 13 (Philo Jud.); Syrer sind auch die Hebräer I 574, 5 (s. auch 493, 5 Megasth. — Clem.); ἡ Κοίλη Συρία I 492, 1 (Clearch.

— Jos.); bei Theodot. — Alex. Polyh. ist I 513, 14 *Συρίην Syrien*, dagegen 513, 19 *Συρίης Mesopotamien (Assyrien)*. — I 428, 21 (Philo Jud.); 538, 18 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 549, 10 (Jos.); 571, 12; 571, 15 (Pseud.-Plat.); 592, 15 (Afr.); 608, 12 (Jos.)

Taautos (*Τάαυτος*, an den letzten acht Stellen in der Hs. A die Variante *Ταυθός* usw.): phönizischer Gott, Sprößling des Misor I 46, 10 (Philo Bybl.); Erfinder der Schrift, erster Verfasser von Aufzeichnungen, = dem Thoyth (*Θωύθ*) der Ägypter, dem Toth der Alexandriner, dem Hermes der Griechen 41, 1. 2 (ders.); 46, 10 (ders.); 50, 3 (ders.); 51, 16. 20 (ders.); seine Schriften von Sanchuniathon benutzt 41, 1. 2 und 43, 21 (ders.); ersann bildliche Darstellungen von Göttern 50, 3 (ders.); von Kronos als König Ägyptens eingesetzt 50, 13 (ders.); ließ durch die Söhne des Sydyk Aufzeichnungen machen 50, 16 (ders.); brachte die (phönizische) Religion in eine wissenschaftliche Form, aber als Geheimlehre und unter Verwendung von Allegorien 51, 16. 20 (ders.); hat die Schlangen vergöttlicht 52, 12. 21 (ders.); 54, 3 (ders.)
Taiener (*Ταιηνοί*): ihre Sitten I 340, 9 (Bardes.)
Tantalos: I 605, 22 (Clem.); II 17, 7 (Ableitung des Namens nach Plat.); 94, 4 (Plat.)
Taphosiris („*Osirisgrab*"?): ägyptischer Ort I 60, 2 (Diod.)
Tarnkappe (*κυνῇ*) des Pluton: allegorisch gedeutet von Porph. I 137, 4
Tarra: Stadt auf Kreta I 279, 12 (Orakel bei Oenom.)
Tartaros: I 99, 21 (Dion. Hal.); II 79, 4. 13. 24 (Plat.); 80, 4. 10 (ders.); 81, 8; 92, 1 (Plat.); 94, 18 (ders.); 200, 1 (Clem.); 238, 7 (Plat.)
Tatianos: über sich selbst I 601, 19; 602, 2. 18 (Clem.). S. auch das Stellenregister
Tauben: in Askalon zur Zeit des Philo Jud. unangetastet I 477, 6
Taurer (*Ταῦροι*): opferten die Fremden der Artemis I 193, 20 (Clem.)
Technites: phönizische Mythengestalt I 45, 22 (Philo Bybl.)
Telamon: Vater des Aias II 188, 25 (Plat.)
Telauges: Sohn des Pythagoras I 612, 14
Telchin: dritter König von Sikyon I 603, 6 (Clem.)
Telekles: Sohn des Rhoikos, Bildhauer in Samos, war in Ägypten I 584, 12 (Diod.). S. auch Theodoros
Telemachos: bekommt bei Menelaos von Helena ein ägyptisches Elixier I 583, 11 (Diod.)
Telesikles: Vater des Archilochos I 281, 4 (Orakel bei Oenom.); 314, 5 (Orakel bei dems.)
Telmessos: Stadt in Lykien I 91, 8 (Clem.); dort Grabmal eines Sehers Telmesseus 91, 9 (ders.); die Einwohner erfanden die Traumdeutung I 576, 4 (ders.)
Temenos: Sohn des Aristomachos, und das ihm von Apollo gegebene Orakel I 258, 6. 14. 18 (Oenom.)
Tempe: I 231, 8 (Plut.)
Tempel: anfangs keine I 23, 13; zuerst von den Phönikern und Ägyptern errichtet 42, 3—7 (Philo Bybl.); in Ägypten von Osiris 59, 12 (Diod.); ein transportierbarer (*ζυγοφορούμενος*) Tempel in Phönikien von Philo Bybl. 46, 4 erwähnt; in Rom die T. seit Numa durch 170 Jahre ohne Standbilder 492, 22 (Clem.); viele T. sind Gräber von vergötterten Toten I 90, 10—92, 20 (Clem.) viele Heiligtümer eingegangen oder abgebrannt 167, 9—168, 3; 296, 7—297, 8 (Porph.). Der salomonische Tempel I 490, 5—13 (Jos.); 539, 18—544, 16 (Eupolem. — Alex. Polyh.). Die Christen hatten anfangs keine T. I 151, 3; errichteten aber später *ἱερὰ ὄντως σεμνά* I 173, 21; zur Zeit des Eus. zahlreiche *προσευκτήρια καὶ ναοί* auf der ganzen Erde 220, 17
Tempelräuber: drei phokische Feldherrn, Philomelos, Onomarchos und Phayllos, die Delphi geplündert hatten, von der Gottheit bestraft I 470, 24ff. (Philo Jud. nach stoischer Quelle)
Tenedos: dort Menschenopfer I 191, 19 (Porph.); 201, 4

Tepaia: nach der Götterlehre der Atlanteioi Gemahlin des Uranos, nach ihrem Tode Ge genannt I 73, 20 (Diod., der Titaia hat)
Teredon: Stadt in Babylonien, von Nabuchodonosor gegründet I 553, 2 (Abyden.)
Teth: hebräischer Buchstabe I 574, 19
Tethys: I 97, 3 (Plat.) = II 166, 5 (ders.) = 230, 4 (ders.) und 231, 14; I 112, 26 (Hom. — Diod.); II 205, 12 (Clem.); 263, 15 (Hom. — Plat.); 265, 4 (Plat.); Symbol der ὑδροποιὸς ὕλη δύναμις I 139, 9 (Porph.)
Tetragramm Gottes: II 19, 5
Thabion: Phöniker, sein Sohn der erste Mythendeuter bei den Phönikern I 50, 16 (Philo Bybl.)
Thaimaniten: syrischer Volksstamm I 518, 17 (Aristeas — Alex. Polyh.)
Thales (Genet. Θάλεω I 611, 19 [aber Θαλοῦ 612, 24]; II 8, 9 Aristocl.; 139, 21 Plat.; 412, 15 Pseud.-Plut.; 419, 2 ders.): Phöniker oder Milesier I 570, 24 (nur als Milesier I 386, 8 bezeichnet): erster der sieben Weisen, um die 50. Olympiade I 601, 17 (Tat.); Schüler der Ägypter und der Chaldäer I 579, 17 (Jos.; Aufenthalt in Ägypten auch II 293, 22 Pseud.-Plut.); erster Naturphilosoph der Griechen I 611, 17; Urstoff das Wasser I 28, 18. 20 (Pseud.-Plut.); 386, 8; II 293, 19—294, 6 (Pseud.-Plut.); über Gott II 301, 12 (ders.); über Dämonen und Heroen II 412, 9 (ders.); Materie 412, 15 (ders.); über die Sonnenwenden I 611, 17; Sonnenfinsternisse II 415, 2 (Pseud.-Plut.); Mond I 611, 17; II 403, 13 (Pseud.-Plut.); Sterne 403, 20 (ders.); Erde 418, 2. 10 (ders.); 419, 2 (ders.). — II 7, 14 (Attic.); 120, 14 (Plat.; Anekdote)
Thallos: Historiker, schrieb eine syrische Geschichte I 591, 23 (Afr.); 592, 16 (ders.)
Thamnus (Θαμνοῦς, Akk. Θαμνοῦν): ägyptischer Steuermann, meldet dem Kaiser Tiberius den Tod des großen Pan I 253, 21 und 254, 1. 7. 10. 13 (Plut., der Θαμοῦς und Θαμοῦν hat)
Thamyris: mythischer Sänger, Thraker, erfand die dorische Harmonie I 577, 8 (Clem.); 600, 12 und 601, 4 (Tat.); Genet. Θαμύρου (also von einem Nomin. Θαμύρας) II 236, 9 (Plat.) und danach Eus. 237, 12
Thanatos: s. unter Tod
Thargelion: attischer Monat I 604, 2. 4 (Clem.)
Thasos und Thasier: sie und die Statue eines thasischen Faustkämpfers (Theagenes) I 286, 8. 9. 13. 16. 19 (Oenom.); 287, 9 (ders.); auf Thasos (einst Eeria geheißen) gründeten Parier eine Stadt I 314, 8. 13 (ders.)
Thau: hebräischer Buchstabe I 575, 5
Theagenes: 1. der unter Thasos erwähnte (aber nicht genannte) Faustkämpfer
2. Th. von Rhegion, Literarhistoriker zur Zeit des Kambyses, schrieb über Homer I 596, 9 (Tat.)
Theano: Frau und Schülerin des Pythagoras I 612, 13
Theben: 1. in Ägypten, hunderttorig, = Διὸς πόλις, von Osiris gegründet I 59, 11 (Diod.). Danach die Landschaft Thebais benannt I 607, 19 (Jos.)
2. das griechische I 587, 6; 599, 21 (Tat.); 603, 20 (Clem.); 605, 5 (ders.). Der Zug der Sieben gegen Theben satirisch behandelt von Oenom. I 317, 8—318, 8
Themis: Gattin des Zeus, ihre Tochter ist Athene I 77, 18 (Diod.); geheime Symbole der Th. 86, 1 (Clem.); allegorische Deutung 137, 18. 22 (Porph.); besaß vor Apollo das delphische Orakel I 231, 10 (Plut.). II 170, 12 (Plat.)
Theodektes: Tragödiendichter, wollte etwas aus der Bibel in ein Drama aufnehmen, von Gott dafür bestraft I 426, 18 (Aristeas). S. auch das Stellenregister
Theodoros: 1. Sohn des Rhoikos, samischer Bildhauer wie sein Bruder Telekles, war mit diesem in Ägypten I 584, 12 (Diod.)
2. Gesprächsperson in Platos Theaet. II 120, 14. 22; 122, 12. 22; 264, 4. 19; 265, 8
3. Kyrenaiker, Gottesleugner II 299, 19 (Pseud.-Plut.). Seine Anhänger Θεοδώρειοι II 274, 7 (Numen.)

Theodotos: 1. der Adressat, dem Eus. die Praeparatio sowie die Demonstratio ev. widmet, Bischof von Laodikeia in Syrien: *θεῖον ἐπισκόπων χρῆμα, φίλη θεοῦ καὶ ἱερὰ κεφαλή* I 5, 6. Über ihn s. H. Doergens, *Eus. von Cäsarea als Darsteller der phöniz. Religion*, Paderborn 1915 (Forschungen zur christl. Literatur- und Dogmengeschichte 12, 5), S. 2 Anm. 1

2. Literat, nach I 598, 2 (Tat.) ein Phöniker, der in phönizischer Sprache schrieb, weshalb die Identifizierung mit dem von Alexander Polyh. benutzten Dichter (so Gifford in seiner Ausgabe IV 327) unmöglich ist

3. Dichter: s. das Stellenregister unter Alexander Polyhistor. Dieser dürfte wohl auch I 553, 18 (Jos.) gemeint sein

Theologen, *heidnische Gottesgelehrte:* Platon, Pythagoras, Xenokrates, Chrysipp folgten *τοῖς πάλαι θεολόγοις* I 230, 2 (Plut.); II 343, 6. S. das Sprachregister unter *θεολόγος* und *θεολογέω*

Theologia: I 161, 9; 162, 10; 174, 10 und oft; so ziemlich dasselbe wie unser *Religion* (vgl. bes. I 364, 23 *οἱ δὲ . . . τὸ ἄθεον ὡς πολὺ κρεῖττον τῆς τοιᾶσδε θεολογίας εἰσηγήσαντο*). Mit *μυστηριώδης θεολογία* meint Plut. I 106, 12 allegorische Mythendeutungen (s. dazu Eus. 105, 10ff.). S. unter Religion und im Sprachregister unter *θεολογία*

Theophilos: Historiker, schrieb über die Juden I 553, 18 (Jos.); im übrigen s. das Stellenregister unter Alexander Polyhistor

Theophrastos: von Eresos I 577, 15 (Clem., in den Hss. des Eus. *Ἐρέσιος* zu *Ἐφέσιος* verderbt); in der Urzeit bloß vegetabilische Opfer I 36, 9. 11 (Porphyr.' Gewährsmann, *De abstinentia*); 37, 12; 182, 14; gegen den blutigen Opferkult 185, 11ff. und 186, 2 (Porph.); über die besondere Art des Opferns bei Syrern und Juden I 486, 3 (ders.); schrieb über Erfindungen 577, 15 (Clem.); sein Hörer Arkesilaos II 271, 17 (Numen.); ein erotisches Verhältnis zwischen beiden angedeutet 273, 12 (ders.); Erzieher des Nikomachos, Sohnes des Aristoteles II 349, 13 (Aristocl.)

Theopompos: Historiker; wegen beabsichtigter Aufnahme von ungenau aus dem Pentateuch Übersetztem in sein Werk von Gott mit mehr als dreißigtägiger Geistesverwirrung bestraft I 426, 12 (Aristeas). Plagiator I 559, 20; 561, 20 (Porph.); 562, 3. 14 (ders.); 563, 5. 14. 19 (ders.); 566, 18 (ders.); Urteil über seine stilistische Leistung 563, 15 (ders.); die Athener Abkömmlinge der Ägypter 595, 13 (Afr.: *ἐν τῷ Τρικαράνῳ Θεόπομπος*). S. auch das Stellenregister

Theoteknos (der Name nicht genannt): von Antiochien, heidnischer Prophet, gestand auf der Folter den durch magische Zeremonien verübten Betrug; in seine Angelegenheit Philosophen und Beamte von Antiochien verwickelt I 168, 11ff.

Thersites: II 94, 4 (Plat.); 236, 18 (ders.); 237, 13

Theseus: eine Generation vor dem trojanischen Krieg I 604, 10 (Clem.)

Thesmophoria: attisches Fest I 82, 7. 9 (Clem.); die Frauen, die an diesem Fest teilnehmen (*αἱ θεσμοφοριάζουσαι*), essen keine Granatäpfelkerne I 83, 16 (ders.)

Thespios: Sohn des Erechtheus, hatte 50 Töchter I 72, 16 (Diod.), die auch I 149, 3 genannt werden; Herakles' Söhne von diesen *Θεσπιάδαι* genannt I 72, 21 (Diod.)

Thesproter: I 559, 28 (Clem.); *λέβης Θεσπρώτειος = Δωδωναῖον χαλκεῖον, das Orakel von Dodona* I 78, 17 (ders.)

Thessalien (*Θετταλία*): II 184, 16 (Plat.); 185, 1. 4. 7 (ders.)

Theta: Symbolik des Theta I 53, 16 (Philo Bybl.)

Thetis: II 172, 10 (Plat.); 174, 2 (ders.); 175, 27; ihr Sohn, Achill 186, 5 (Plat.)

Thmutosis: ägyptischer König I 608, 6 (Jos.)

Thola: jüdischer Richter I 610, 5

Thon: ägyptischer König I 583, 14 (Diod.)

Thoyth und Thoth: ägyptischer Gott = Hermes; I 41, 4. 5 (Philo Bybl.); 46, 11 (ders.); 51, 16 (ders.). S. auch unter Taautos

Thraker (Sing. *Θρᾷξ*; *ἵπποι Θρηΐκιαι* I 277, 16 Oenom.): I 130, 6 von Orpheus; Menschenopfer I 192, 12 (Porph.); erfanden das Winzermesser und ver-

wendeten zuerst zu Pferd kleine Schilde (*πέλται*) I 576, 11 (Clem.). Thrakische Rosse sind die besten I 277, 16 (Orakel bei Oenom.). II 120, 15 (*Θρᾶττα Thrakerin*; Anekdote von Thales bei Plat.); 121, 1 (ders.); 122, 10 (ders.)
Thrasymachos: Gesprächsperson bei Plato II 98, 9. 12; 133, 21
Thukydides: Plagiator I 559, 20; Lob und Tadel des Th. 580, 14 (Jos.)
Thuro (*Θουρώ*): phönizische Göttin, = *Χούσαρθις* I 51, 19 (Philo Bybl.)
Thyestes: Dramengestalt I 283, 4 (Oenom.); 599, 1 (Tat.)
Tibarener: Volksstamm am Schwarzen Meer, stürzten die Greise in Schluchten I 17, 2 (Porph.)
Tiberius, Kaiser: ließ sich vom Tode des großen Pan berichten I 254, 14 (Plut.); in seinem 15. Regierungsjahre begann Christus zu lehren, d. i. im vierten Jahr der 201. Olympiade, 548 Jahre nach dem zweiten Jahr des Dareios I 585, 9. 13; 586, 2. 4
Tiere: zur Mantik abgerichtete T. (Ziegen und Raben) I 79, 10 (Clem.); für die Juden reine T., wie die Spalthufer und Wiederkäuer, unreine, wie Wiesel und Mäuse I 447, 10—450, 1 (Aristeas) nebst allegorischer Deutung. S. auch unter Vögel
Tigris: I 548, 10 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Timaios: 1. Historiker, aus Tauromenion, verleumdete den Aristoteles II 346, 21 (Aristocl.); seine Widersprüche gegenüber anderen Historikern I 580, 7. 9 (Jos.)
2. der Lokrer, *ἐν τῷ φυσικῷ συγγράμματι* II 216, 5 (Clem.); s. das Stellenregister
3. ägyptischer König I 607, 4 (Maneth. — Jos.)
Timon: der Sillograph, Skeptiker; aus Phlius (*Φλιάσιος*) II 312, 10 (Aristocl.); Schüler des Pyrrhon II 306, 4 (ders.); seine Lehren 306, 4—13 (bei Aristocl., der sie 306, 14—312, 3 bekämpft); seine Schrift *Πύθων* 308, 22 (ders.); seine Silloi 309, 10 (ders.), in denen er die anderen Philosophen schmäht, den Pyrrhon aber preist 306, 24 (ders.); 309, 20 und 310, 5 (ders.); zählte den Arkesilaos zu den Skeptikern II 274, 1 (Numen.); Verspottung der Philosophen wegen ihrer *φιλονεικία* II 424, 23ff. (nach Clem.). II 272, 1 (Numen.). S. auch das Stellenregister
Timotheos: Paulus' Jünger II 116, 19
Tiryns: I 125, 4 (Plut.)
Titanen: 1. in der phönizischen Mythologie I 46, 7 (Philo Bybl.)
2. in der ägyptischen Mythologie: töten den Horos I 62, 17 (Diod.)
3. in der griechischen Mythologie: zerrissen den Dionysos I 82, 12. 13. 20 (Clem.); 83, 6 (ders.). Titan = Helios I 535, 18 (Ezech. — Alex. Polyh.). *Τιτηνίς* Beiname der Rhea I 235, 14 (Orakel bei Porph.). *Τὰ Τιτανικά die Taten der Titanen* I 231, 11 (Plut.)
Titanides = Artemides: nach der phönizischen Mythologie sieben Töchter des Kronos und der Astarte I 48, 11. 16 (Philo Bybl.)
Tityos: I 605, 19. 22 (Clem.); II 94, 4 (Plat.)
Tlepolemos: Sohn des Herakles I 72, 2 (Diod.); 600, 18 (Tat.); 604, 11 (Clem.)
Tod (*Θάνατος*): in der phönizischen Mythologie Muth I 49, 22 (Philo Bybl.)
Tosobis: einer der drei Stammväter der Solymer, von Kronos getötet I 231, 17 (Plut.); s. unter Arsalos und Aryos
Totenorakel: der Tyrrhener I 79, 8 (Clem.)
Trachis: I 262, 14 (*Τρηχῖνος*, Orakel bei Oenom.); 262, 19 (Oenom.); „*Stadt des Herakles*“, von den Lokrern zerstört I 319, 3 (*Τρηχῖν(α)*, Orakel bei Oenom.)
Traum: *πανομφέας* (gemeint *allwissend*) *ὥσπερ ὀνείρους* I 238, 2 (Orakel bei Porph.); die Vorhersagung aus den Träumen von den Einwohnern von Telmessos erfunden I 576, 4 (Clem.)
Trikke: Stadt in Thessalien I 153, 6 (Orakel bei Porph.)
Triopas: siebenter König von Argos seit Inachos, Zeitgenosse des Kekrops I 589, 17; 598, 23 (Tat.); 599, 15 (ders.); 603, 13 (Clem.); 605, 6. 9 (ders.)

Triptolemos: mit der Obhut des Ackerbaues in Attika von Osiris betraut I 60, 10 (Diod.); *γηγενής* in Eleusis 84, 13. 14 (Clem.); 599, 21 (Tat.); 603, 19 (Clem.); II 188, 20 (Plat.)
Troglodyten: sie erfanden die Sambyke (ein Musikinstrument) I 577, 4 (Clem.)
Troja und Troer (*Τρῶες*), trojanisch (*Τρωϊκός; τὰ Τρωϊκά der Trojanische Krieg*): I 39, 10; 40, 2 (Philo Bybl.); 568, 14; 569, 17; 579, 5. 9 (Jos.); 596, 15 (Tat.); 600, 17 (ders.); 602, 21 (Clem.); 604, 11 (ders.); 609, 14; II 17, 2. 3; 104, 25; 170, 17 (Plat.); 186, 5 (ders.); 272, 14 (Numen.)
Tros: mythischer König von Troja I 597, 12 (Tat.)
Turmbau zu Babylon: I 500, 3—8 (Abyden.); 500, 11—23 (Jos.); 503, 1 (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Tyche: die bildliche Darstellung der T. auf einer Kugel bedeutet ihre Unbeständigkeit I 325, 18 (Diogenian.)
Tydeus: I 317, 26 (Oenom.); davon Tydeides, Tydeus' Sohn Diomedes, mit ihm Arkesilaos verglichen II 272, 14 (Numen.)
Tyndariden: Nachkommen des Tyndareos I 275, 10 (Orakel bei Oenom.)
Typaion: Ort I 258, 12 (Oenom.)
Typhon: 1. in der phönizischen Mythologie I 48, 18 (Philo Bybl.)
2. in der ägyptischen Mythologie: I 59, 7 (Diod.); Bruder des Osiris, den er tötet 60, 14. 19 und 61, 8 (ders.); Isis und Horos von ihm bedroht 64, 21 (ders.); von rötlicher Hautfarbe 115, 10 (Plut.); ein Dämon 229, 23 (ders.); 231, 13 (ders.). Als Flußpferd dargestellt I 144, 18 (mit allegorischer Deutung; Porph.). Fluch, die Glieder des Osiris dem Typhon hinzustreuen I 243, 7 (Porph.). *Τὰ Τυφωνικά die* (*Darstellung der*) *Taten des T.* I 230, 10 und 231, 11 (Plut.)
Tyrannen: ihr unglückliches Leben I 468, 15—470, 6 (Philo Jud. nach stoischer Quelle); warum manche T. erst spät ihre Strafe finden 471, 9—472, 21 (ders.); sie sind Elementarereignissen vergleichbar, gewissermaßen Henker im Dienste der Vorsehung 471, 25—472, 16 (ders.)
Tyros und Tyrier: T. gegründet von Hypsuranios I 45, 4. 7 (Philo Bybl.); ist eine heilige Insel 49, 15 (ders.); 538, 22 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 540, 13 (ders.); 541, 11. 12. 18 (ders.); 544, 15. 16. 18 (ders.); Karthago von den Tyriern gegründet 609, 5
Tyrrener (Etrusker), ihr Land *Τυρρηνία*: ihre Totenorakel (*νεκυομαντεῖαι*) I 79, 8 (Clem.); zwei Korybanten (= Kabiren) brachten die Schatulle mit dem *αἰδοῖον* des Dionysos nach Tyrrenien 84, 1. 3. 6 (Clem.); die T. erfanden die Trompete I 576, 5 (ders.); sie (*Τοῦσκοι*) bildeten die Opferkunde aus 576, 3 (ders.); sie (*Τουσκανοί*) ersannen die Plastik 576, 14 (ders.)
Tyrtaios: „*Des T. Wegweiser und Ausspäher* (*des Weges*)“ (Lykurg) I 274, 15 (Oenom.). Im übrigen s. das Stellenregister

Uaphres: ägyptischer König I 538, 23 (Eupolem. — Alex. Polyh.); 539, 15. 18 (ders.); 540, 2 (ders.); 544, 13 (ders.)
Uau (*Οὐαῦ*): hebräischer Buchstabe I 574, 17
Ubal: I 349, 9 (Dan — Orig.)
Übel: stammt nicht von der Materie I 407, 2—411, 3 (Maxim.)
Unrecht: darf nicht mit Unrecht vergolten werden, sowohl nach platonischer (II 181, 15—182, 26) als auch nach christlicher (II 182, 27 ff.) Lehre
Uranos: 1. in der phönizischen Mythologie: = Epigeios Autochthon I 46, 16. 21 (Philo Bybl.); 47, 2. 3. 4. 9. 13. 14. 15. 17 (ders.); 48, 5. 8. 10. 21 (ders.); 49, 2. 4. 19 (ders.)
2. nach der Religion (*θεολογία*) der Atlantier ihr erster König, hatte 45 Kinder, davon 18 von der Gemahlin Tepaia (s. daselbst); zwei Töchter Basileia (= Meter) und Rhea (= Pandora) I 73, 18. 22. 24 (Diod.). Die bedeutendsten Söhne des U. Atlas und Kronos 75, 2 (ders.)
3. nach der Erzählung des Euemeros: Söhne des Uranos und der Hestia Pan und Kronos, Töchter Rhea und Demeter I 77, 11. 12. 14. 16. 22 (Diod.). Außerdem: I 97, 3 (Plat.) = II 166, 5 (ders.) = 230, 4 (ders.) und 231, 14; I 97, 14 (Plat.) = II 168, 2 (ders.) = 231, 24 (ders.); I 99, 18 (die Ent-

mannung des U. durch seine Söhne wird bei den Römern nicht erzählt; Dion. Hal.); I 134, 17. 19. 21. 23. 25. 26
Urie: *πόλις Οὐρίη* (Ur = *Chaldäerstadt*) = Kamarine I 503, 3f. (Eupolem. — Alex. Polyh.)
Urphe: Insel im Persischen Meerbusen I 539, 9 (Eupolem. — Alex. Polyh.); scheint Ophir zu sein
Ursachen: Einteilung der U. I 328, 11—330, 18 (Alex. Aphrod.); Einreihung der *Εἱμαρμένη* 330, 24 (ders.)
Usoos: phönizischer Gott, Bruder des Hypsuranios, fuhr zuerst auf einem Einbaum ins Meer I 45, 1. 5. 9 (Philo Bybl.)

Vergeltung nach dem Tode: II 79, 14—80, 21 (Plat.); 92, 26—95, 3 (ders.); 160, 6—161, 12 (ders.); 199, 12—15 (Plat. — Clem.); II 219, 1—21 (zum Teil gefälschte Verse bei Clem.)
Vierruderer (*τετρήρης*): zuerst von den Karthagern gebaut I 576, 18 (Clem.)
Vögel: Angabe der V., die den Juden als rein und daher zum Genuß erlaubt gelten, sowie der V., die als unrein gelten I 446, 12ff. (Aristeas)
Vogelflüge: zuerst von den Phrygern beobachtet I 576, 2 (Clem.)
Vogelschau: von den Isauriern und Arabern ausgebildet I 576, 4 (Clem.); Nichtigkeit der Vogelschau vom Juden Mosollamos dargetan I 490, 18—491, 11 (Hecat. — Jos.)
Völker: verschiedene Nahrung verschiedener V. I 336, 7—20 (Bardes.); ververschiedene Gemütsart 336, 20ff. (ders.); verschiedene Sitten 337, 5—343, 7 (ders.); 357, 24—358, 5 (Orig.); barbarische Sitten durch die Einführung des Christentums abgeschafft I 16, 8—17, 9
Vorsehung (*Πρόνοια*): Platos Bekenntnis zur göttlichen V. (im großen wie im kleinen) II 154, 2—161, 16 (Plat.); 355, 18—356, 9 (Attic.). Nach stoischer Quelle erörtert von Philo Jud. I 462, 23—479, 6 (die Leiden der Guten haben mit der V. nichts zu tun 468, 5ff.; Tyrannen Werkzeuge in der Hand der Gottheit 471, 25—472, 16; ebenso Naturkatastrophen 472, 16—473, 13; zu unterscheiden zwischen Notwendigem und Hauptsächlichem einerseits, Nebenfolgen anderseits 473, 13—474, 18; für Elementarereignisse die Elemente, nicht die V. verantwortlich 474, 18—475, 11; Zweck der wilden und der giftigen Tiere 475, 11—476, 27); bei den Stoikern ist *κόσμος* = *Πρόνοια* II 380, 8. 11 (Ar. Didym.). Die V. geleugnet von Aristoteles II 356, 11—359, 3 (Attic.) und Epikur 358, 3—359, 3 (ders.; gegen Epikurs Atomenlehre, die die Vorsehung ausschließt, Dion. Alex. II 325, 12—337, 23). Kräftiges Bekenntnis des Eus. zur V. I 307, 7—14

Wagen: von den Persern erfunden I 577, 9 (Clem.)
Wahrheit: erhabene Wahrheiten darf man Uneingeweihten nicht mitteilen II 96, 13—17 (Plat.) und 96, 18f. (Mt) sowie 19—21 (I. Cor)
Wahrnehmung(en): *ἡ συναίσθησίς τε καὶ ἀντίληψις ἡμῶν αὐτῶν* unmittelbar evident (*cogito, ergo sum*) I 314, 15—315, 10 (Oenom.); die *καταληπτικὴ φαντασία* der Stoiker von Arkesilaos bekämpft II 276, 9ff. (Numen.); täuschende W. *ἐπὶ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι κἀπὶ τῶν γραφῶν* II 318, 5 (Aristocl.)
Wahrsager und Wahrsagerei: verschiedene Formen der Wahrsagerei I 79, 4—11 (Clem.). Die Wahrsager können ihren eigenen Mitbürgern nicht helfen I 167, 1; nicht einmal sich selber 170, 20 (Diogenian.); die meisten ihrer Weissagungen treffen nicht ein I 169, 18 und 169, 24—170, 23 (Diogenian.); ihre Kunst (*μαντική*) wäre, selbst wenn sie wissenschaftlich begründet wäre, unnütz, ja schädlich I 171, 5—14 (ders.). Im übrigen s. unter Orakel
Wasser: mehrere Symbole der Naturkraft des W. I 139, 8—12 (Porph.); Urstoff: s. unter Thales
Weihrauch: bei magischen Zeremonien verwendet I 246, 4 (Orakel bei Porph.)
Wein: Einschränkung und Verbot des Weingenusses II 115, 14—116, 6 (Plat.); 116, 8—20 (AT und NT). Der Weinbau von Osiris aufgebracht I 59, 14 (Diod.)

Weisen: die Sieben W. zur Zeit des Kyros, mehr als 600 Jahre nach den Troika, nicht weniger als 1500 Jahre nach Moses I 569, 14 und 611, 15; 606, 8 (Clem.)

Weisheit: göttliche W. = *Λόγος* und *θεοῦ δύναμις* I 386, 15 (s. auch I 147, 2); aus der (göttlichen) W. stammt alles Licht 390, 13—18 (Aristob.). S. auch unter Peripatetiker

Welt (*κόσμος*): Entstehung der W.: nach der Mythologie der *Phöniker* I 42, 21—43, 18 (Philo Bybl.); nach der Mythologie der *Ägypter* I 143, 1—8 (aus einem Ei, das aus dem Munde des Kneph hervorkam: Porph.); nach *Diodor* I 25, 11—26, 20; nach *Thales* 28, 18f. (Pseud.-Plut.); *Anaximandros* 28, 20—29, 9 (ders.); *Anaximenes* 29, 10—17 (ders.); *Xenophanes* 29, 18—30, 3 (ders.); *Parmenides* und *Zenon* 30, 4—14 (ders.); *Demokritos* 30, 15—24 (ders.); *Epikur* 31, 1—5 und II 405, 5—406, 5 (ders.); *Aristipp* I 31, 6—8 (ders.); *Empedokles* 31, 9—22 (ders.); *Metrodoros von Chios* 31, 23—32, 4 (ders.); *Diogenes von Apollonia* 32, 5—9 (ders.); nach *Plato geworden, von Gott geschaffen, nur durch Gottes Willen auflösbar* II 66, 15—69, 15; nach den *Stoikern* II 378, 19—379, 8 (Aristocl.). Über den *κόσμος* im Sinne der *Stoiker* Ar. Didym. II 379, 12—380, 17 (*κόσμος* = *θεός* = *Ζεύς* = *Εἱμαρμένη* = *Ἀδράστεια* = *Πρόνοια*). Nach jüdisch-christlicher Lehre kann die Welt nicht Gott sein I 131, 5f.; sie ist trotz ihrer Vielfältigkeit von *einem* Schöpfer geschaffen I 146, 22—147, 2; 366, 19; 379, 11; 461, 14—462, 10 (Philo Jud.); nicht aus ungewordener ewiger Materie I 401, 6—402, 5 (Dion. Alex.); 402, 7—403, 17 (Orig.); vielmehr ist nach Philo Jud. auch die Materie von Gott geschaffen I 403, 20—404, 18; nach christlicher Anschauung kommt ihr überhaupt keine Realität zu 405, 2—416, 3 (Maxim.). Die W. von Gott gelenkt I 380, 12—14; 383, 24; s. auch unter Vorsehung. Das Ende der W. II 70, 23—73, 9 (Plat.); 220, 2—12 (Pseud.-Sophocl. — Clem.); nach den Stoikern periodische *ἐκπυρώσεις* und Wiederherstellungen (*ἀποκαταστάσεις*) II 382, 22—384, 5 (Ar. Didym.). Das Weltall betreffende Lehren verschiedener Philosophen II 407, 10—408, 13 (Pseud.-Plut.); 408, 15—20 (ders.); 409, 2—8. 10—16 (ders.); 409, 18—410, 10 (ders.); 410, 12—411, 4 (ders.); 411, 6—12. 14—18. 20—23 (ders.); 412, 2—5. 14—22 (ders.); 413, 10—420, 16 (ders.)

Wiederkäuer: s. unter Tiere

Wiesel: empfängt durch die Ohren und gebiert durch den Mund I 449, 19 (Aristeas); s. auch unter Tiere

Willensfreiheit (*τὸ αὐτεξούσιον*): I 303, 8; ihre Beeinträchtigung durch die Bindung der Seele an den Leib I 304, 26—305, 23 sowie durch äußere Einflüsse 305, 23—307, 14; Bestreitung der W. durch Demokrit, nach Chrysipp ist der Mensch bloß halbfrei I 313, 3 (Oenom.); 315, 10ff. (ders.). Schicksal und Willensfreiheit I 299, 15—312, 18; 312, 22—320, 13 (Oenom.); 321, 3—328, 4 (Diogenian.); 328, 11—334, 12 (Alex. Aphrod.); 335, 2—343, 15 (Bardes.); 344, 7—360, 12 (Orig.). Für den Menschen maßgebend außer der W. noch Gesetz und Brauch I 340, 26 (Bardes.). Willensfreiheit und Prädestination I 350, 21—354, 24 (Orig.)

Xenokrates: Platoniker, aus Kalchedon (= Chalkedon) II 216, 12 (Clem.); Nachfolger des Speusipp II 267, 13; 268, 16 und 269, 1 (Numen.); nahm einige Änderungen an Platos Lehre vor 269, 6 (ders.; vgl. auch Eus. 267, 15); Lehrer des Stoikers Zenon 271, 11 (ders.) und angeblich des Epikur II 318, 22; nahm einen obersten und einen untersten Zeus an II 216, 12 (Clem.); über die Dämonen I 230, 1 (Plut.) und 253, 11 (ders.); Anordnung der Sterne II 413, 10 (Pseud.-Plut.). S. auch das Stellenregister

Xenophanes: von Kolophon, Gründer der eleatischen Schule I 570, 23; II 265, 24 (Plat.); zur Zeit des Anaxagoras und Pythagoras I 612, 12; II 299, 12 und 305, 12. 13. Lehren: Das All ist Eins II 265, 24 (Plat.); stets gleich, ohne Werden I 29, 18 (Pseud.-Plut.); ungeworden, ewig, unvergänglich II 409, 6 (ders.); über die Götter I 29, 26 (ders.); ließ die Sinnesempfindungen nicht gelten I 29, 22 (ders.); II 261, 1 und 303, 7 (wogegen Aristocl. 303, 13—305, 11); Hören und Sehen I 29, 28 (Pseud.-Plut.); über die Sonne,

den Mond, die Sterne, das St. Elmsfeuer und die Erde I 29, 25 und 30, 1f. (ders.); II 400, 14 (ders.); 402, 13 (ders.); 404, 12 (ders.); 414, 19 (ders.); 415, 8. 14 (ders.); 418, 5 (ders.); 419, 3 (ders.). II 8, 10 (Aristocl.); 345, 18. S. auch das Stellenregister

Xenophon: Lob seines Stiles I 563, 9. 10. 13. 17 (Porph.); Plagiat des Theopomp an seinen Hellenika 563, 14 (ders.). Pseudo-Xenophon: boshafte Anspielung auf Plato wegen seiner Vorliebe für Ägypten, Pythagoras und Sizilien II 291, 12f. Im übrigen s. das Stellenregister

Xerxes: in seinem Heereszuge gegen Griechenland auch Juden I 494, 20 (Choeril. — Jos.)

Zabulon: Sohn Jakobs I 509, 4. 18 (Demetr. — Alex. Polyh.); 511, 14 (ders.)

Zacharias: jüdischer Prophet I 611, 13; s. auch das Stellenregister

Zai: hebräischer Buchstabe I 574, 18

Zauberei: s. unter Magie und Orakel

Zelphan: Sklavin der Rachel I 509, 1 (Demetr. — Alex. Polyh.)

Zenodotos: Grammatiker I 596, 13 (Tat.)

Zenon: 1. von Elea I 30, 13 (Pseud.-Plut.); Hörer des Melissos, Lehrer des Leukipp, standhafter Tod I 612, 17ff.; II 305, 14; Wortkünstler, wie die ganze eleatische Schule II 7, 18 (Attic.); leugnete die Realität der Sinnesempfindungen II 303, 15 (Aristocl.; s. unter Xenophanes)

2. von Kition, Gründer der Stoa II 378, 10. 11; Hörer des Xenokrates, Polemon, Krates, Stilpon, Herakliteer II 271, 10. 11 (Numen.) und 378, 10; Kampf mit Arkesilaos II 274, 11—277, 9 (Numen.), wobei es besonders um die stoische *καταληπτικὴ φαντασία* 276, 12 ging und Zenon schließlich seine Angriffe gegen Plato richtete 276, 15; über die *ἐκπύρωσις* II 383, 5. 10 (Ar. Didym.); über das *σπέρμα* 384, 7 (ders.); die Seele eine Ausdünstung (*ἀναθυμίασις*) 384, 15. 16f. (nach Heraklit; ders.), wogegen Longin ankämpft II 386, 17; die Ideen sind rein gedankliche Vorgänge II 413, 8 (Pseud.-Plut.); II 202, 13 (Clem.); 270, 19 (Numen.); 278, 17 (ders.)

3. ein jüngerer Stoiker, Nachfolger des Chrysipp II 378, 12; hatte seine Bedenken bezüglich der Annahme der *ἐκπύρωσις* II 383, 12 (Ar. Didym.)

4. Z. von Myndos, Schriftsteller I 91, 7 (Clem.)

Zethos: I 606, 2 (Clem.)

Zeus [*Ζεύς*; Formen von *Ζην-*: *Ζηνός* I 126, 16 Orph.-Porph. = 128, 23 Orph.; 153, 10 Porph.; II 215, 24 Heracl. — Clem.; 225, 3 Hes. — Clem.; *Ζηνί* I 274, 6. 16 Orakel bei Oenom.; 605, 1 Hes. — Clem.; *Ζῆνα* II 215, 11 Eurip. — Clem.; *τὸν διὰ τῶν ποιημάτων Δία καὶ Ζῆνα* II 195, 5 Aristob.; Ableitung von *ζῆν* I 75, 22 Diod. und II 380, 8 Ar. Didym., stoisch]: 1. bei den Phönikern: Z. Arotrios = Dagon I 48, 15 (Philo Bybl.); Z. Belos, Sohn des Kronos 48, 17 (ders.); Z. Demarus 49, 12 (ders.); Z. Meilichios = Chusor 45, 19 (ders.)

2. bei den Babyloniern: Z. Enyalios I 500, 20 (Jos.)

3. bei den Ägyptern: Z. Ammon I 58, 24 (Diod.); 59, 6. 12 (ders.); 61, 16 (ders.); 62, 1. 3. 23 (ders.); Z. = Osiris 62, 15 (ders.)

4. bei den Griechen (und Römern): Sohn des Kronos und der Rhea I 97, 5 (Plat.) = II 166, 6 (ders.) = 230, 5 (ders.); I 75, 10 (Diod.); übernahm von Kronos, der mit den Titanen gegen ihn kämpfte, die Herrschaft; nach der rationalistischen „*Theologie der Atlantier*" eigentlich ein Mensch, der sich durch Körperkraft und andere Vorzüge auszeichnete; ein anderer Z., Bruder des Uranos, war König auf Kreta, seine Söhne die Kureten I 75, 10—76, 2 (Diod.). Zeus' erste sterbliche Geliebte Niobe, Tochter des Phoroneus, die letzte, nach 16 Geschlechtern, Alkmene I 71, 7 (ders.). Seine Wanderungen 77, 20 (Diod. nach Euhemer.). Zwist mit Hera und Z.' List I 109, 1—14 (Plut.); physiologische Auslegung 109, 15—110, 5 (ders.). Sein Wesen (Allwissen und Allmacht) II 207, 3 (Democr. — Clem.). Arge anthropomorphe Darstellung in einem zweifelhaften Fragment des Sophokles II 213, 19—214, 3 (Clem.). Allegorische Deutungen: nach den Ägyptern Z. = *πνεῦμα* I 112, 12 (Diod.); = *ὁ πᾶς κόσμος* und *νοῦς* 126, 3—128, 9

(Porph., unter Anführung von Orphika und allegorischer Auslegung der Gestalt seiner Standbilder); *κόσμος* = Z. auch die Stoiker II 380, 8 (Ar. Didym.). Gegen solche Deutungen Eus. I 128, 12—135, 14 und 147, 19

Beinamen des Z. (außer den bereits angeführten ausländischen): Capitolinus (*τοῦ Καπιτωλίου Διός*) I 168, 1; *'Ιθωμήτης* I 193, 18 (Clem.); Latiaris (*τοῦ Λατιαρίου Διός*) I 192, 14 (Porph.); *'Ολύμπιος* II 226, 17 (Orakel bei Herod. — Clem.); *Σωτήρ* II 382, 13 (Numen.); *Τριφύλιος* (auf Panchaia) I 77, 8 (Euhemer. — Diod.)

Menschenopfer zu Ehren des Z.: in Rom I 192, 13 (Porph.); Messenien I 193, 18 (Clem.); auf Kreta 194, 3 (ders.). — I 99, 20 (Dion. Hal.); 583, 20. 22 (Entlehnungen Homers aus ägyptischen Bräuchen zu Ehren des Z.; Diod.); 605, 21 (Hom. — Clem.); II 89, 7 (Plat.); 100, 20; 101, 4 (Plat.); 102, 1. 21 (ders.); 106, 16 (ders.); 143, 10 (ders.); 145, 16 (ders.); 153, 6 (ders.); 168, 12 (ders.); 170, 4. 6. 10. 12. 13 (ders.); 174, 2 (ders.); 177, 4 (ders.); 206, 2. 5. 7 (Arat. — Clem.); 215, 21. 22 (Aeschyl. — Clem.); 217, 20 (Pseud.-Menand. — Clem.); 223, 9 (Archil. — Clem.); 231, 1 (Plat.); 231, 15; 296, 5. 7 (Emped. — Pseud.-Plut.); 337, 4 (Dion. Alex.); 352, 12 (Attic.); 365, 16 (Hom. — Attic.)

5. der Planet Iuppiter II 417, 9 (Pseud.-Plut.)

Ziegen: s. unter Tiere

Ziel: 1. *σκοπός τις καὶ τέλος τῶν γιγνομένων* I 329, 13—330, 18 (Alex. Aphrod. nach Aristoteles)

2. Lebensziel: der *Stoiker τέλος . . . τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν* II 202, 11 (Clem.); der *Epikureer:* die Lust (*ἡδονή*) II 318, 19; des *Christen:* wahre Frömmigkeit und freundschaftliches Verhältnis zu Gott I 5, 9—6, 5

Zobite: Angehöriger eines syrischen Volksstammes I 518, 19 (Aristeas — Alex. Polyh.)

Zophasemin: in der phönizischen Mythologie = *οὐρανοῦ κατόπται* I 43, 7 (Philo Bybl.)

Zopyrion: Historiker, der die Juden erwähnt hat I 553, 19 (Jos.)

Zopyros: Physiognomiker, sein Urteil über Sokrates I 331, 17 (Alex. Aphrod.)

Zoroaster (*Ζωροάστρης*, aber II 208, 5. 6. 8 [gegen Clem.] *Ζωρόαστρις* und *Ζωρόαστριν*): Magier I 226, 18 (Plut.); König der Baktrier, Zeitgenosse von Ninos, Semiramis, Abraham I 587, 13; über den *'Αγαθὸς Δαίμων* I 53, 18 (Philo Bybl.); = Er in Platos Staat II 208, 5 (Clem.). S. auch das Stellenregister

Zorobabel: erlangte von Kyros die erste, und zwar teilweise Rücksendung der Juden I 592, 3 (Afr.); 611, 12

Zufall (*τύχη*): I 332, 1—333, 4 (Alex. Aphrod.); gelegentliches Eintreffen von Vorhersagungen auf Zufälligkeiten zurückgeführt I 165, 11—166, 10

III. Sprachregister

Ich habe mich dabei auf Eusebius selber beschränkt und ungewöhnliche Wörter, gewöhnliche Wörter in ungewöhnlicher Bedeutung und ungewöhnliche Phrasen gebracht. Wo aber zwar ein Zitat vorliegt, Eusebius jedoch ein Wort des betreffenden Autors durch ein ungewöhnliches oder bemerkenswertes ersetzt, habe ich dies vermerkt (z. B. II 236, 15 *ἐν μέσῃ* statt *ἐν μέσοις* Plato); und wo bemerkenswerte sprachliche Erscheinungen nicht nur bei Eusebius, sondern auch bei Autoren, die er zitiert, vorkommen, habe ich deren Stellen in Klammern beigefügt (z. B. unter *ἀλλά: οὐχ — ἀλλ' ἤ*; Abschnitt 2a: *ἄμφω* indeklinabel).

1. Wortregister

ἀβίαστος: -στον . . . τὴν ἐξήγησιν I 163, 8; 241, 14
ἀβλεψία Verblendung I 120, 19; 360, 23
ἀγαθωσύνη II 89, 15
ἀγαπητικῶς zufrieden I 311, 25
ἀγελαῖοι I 20, 9
ἀγορεύω: τὸν ἄνδρα . . . κακῶς πρὸς τῶν οἰκείων -μενον II 346, 11
ἄγω: ἄγειν καὶ φέρειν führen und lenken I 308, 27; *ἀγαγόντες ὑπ' ὄψιν* I 22, 6
ἀγωγή Lebensführung I 569, 21
ἀδέκαστος unbestechlich II 344, 20
ἄδηλος: εἰς ἄδηλον ins Ungewisse I 21, 8 (*πλεῖ τις*); I 164, 27
ἀδιάπτωτος I 11, 16; II 285, 21
ἀδιαστόλως unterschiedslos II 249, 11
ἀδιάστροφος: -φοις . . . λογισμοῖς I 93, 7
ἀδιαφορέω I 18, 2
ἀδρανής: I 293, 10; *τὸ -νές Schwäche, Ohnmacht* I 164, 23; I 271, 14
ἄθρους: ἄθρουν θάνατον ὑπομεῖναι sie seien allesamt gestorben I 232, 24; dazu Adverb *ἀθρόως völlig, vollständig, geradezu: συλλήβδην ἀθρόως μυριάδας ὅλας* I 18, 7; *Πάντα δὴ ἀ. ταῦτα* I 18, 21; *ἁπάντων ἀ.* I 88, 19; I 301, 7; I 303, 15; I 391, 20; I 392, 15 (*reichlich*); I 394, 6; II 293, 12
ἄθυρος: -ρον . . . στόμα I 12, 6
αἰγυπτιάζω II 237, 1
αἱρέω: erweisen τίσιν αἱρεῖ (Konjektur) *λόγος πείθεσθαι* I 155, 3; *überzeugen ἡμᾶς τε εἷλε* I 381, 1; *erreichen, bewirken* (mit acc. c. inf.) I 420, 9
αἴσιος: αἴσια rechtschaffenes Handeln I 400, 11
αἰσχρορρημοσύναι I 200, 1; 201, 16; 204, 9; 228, 21; 280, 12
αἰσχρουργία I 309, 3
αἰτιάομαί τινί τι: πλάνην Ἕλλησιν αἰτιᾶται I 44, 13
αἰτιολογισμός (Konjektur): *τούτων τὸν -σμὸν ὑποσχεῖν* I 22, 4
αἰών: ὁ πᾶς αἰών I 311, 6; *ἐξ αἰῶνος von Anbeginn der Zeit* (*Welt*) I 16, 9; I 310, 30; 311, 7; 311, 11; I 558, 4 (*ἄνωθεν ἐξ αἰ.*)
ἀκατακάλυπτος II 166, 19
ἀκαταμάχητος I 12, 2
ἀκατανάγκαστον: τὸ θεῖον I 241, 14
ἄκεσις I 157, 11; 162, 2 (beidemal Plur.)
ἀκοή (Plur.): *τὰς -ὰς λόγοις παρέχειν* I 18, 11; *ἀκοαῖς ἤκουσται* I 311, 11
ἀκόλουθος: τὸν -θον λόγον die Fortsetzung I 226, 5; *κατὰ τὸ -θον demgemäß* I 380, 15; Adv. *ἀκολούθως* mit Dativ *im Einklang mit* I 13, 19 und 24

ἀκουστής II 305, 13; 313, 10 (von einer Frau)
ἀκριβής: ἐπ' -βές genau I 590, 16
ἀκριβολογέομαι (Med.) I 18, 2
ἀκρίτως I 3, 8
ἄκρος: εἰς ἄκρον bis zum höchsten Grad II 23, 1; *ἐπ' ἄκρον . . . τῆς . . . ἐπιστήμης ἐληλακότος* I 334, 23
ἀκρώρεια: ὡς ἀφ' ὑψηλοτάτης -ρείας καταπίπτοντες I 151, 20
ἄληστος I 454, 18
ἀλλά: οὐχ — ἀλλ' ἤ nicht im Sinne der Hellenen, nicht anders als I 175, 20; ebenso II 84, 12 und 113, 2 (ferner I 244, 16 Porphyr.; 405, 8 Maxim.; 431, 19 Philo Jud.; 448, 6 Aristeas); *ἀλλ'* in einer Frage (*Oder etwa*) I 167, 6; *δ' ἀλλ' jedoch aber wenigstens* I 320, 14
ἀλληγορέω transit.: *ἀλληγορεῖν τοὺς περὶ θεῶν μύθους* I 57, 13; *τὴν δὲ Κόρην τὸν κόρον ἀλληγοροῦντες* I 148, 9; passiv: *ὁ Ζεὺς εἰς τὴν αἰθέριον δύναμιν ἀλληγορούμενος* I 106, 5; *τῆς . . . -μένης ἰδέας* I 443, 18; 451, 3; 454, 10
ἀλληγορικός: -κὴ θεωρία I 443, 11
ἀλληνάλλως I 568, 1
ἀλλογενής: ἀλλόφυλοι ὄντες καὶ -νεῖς I 9, 18; II 426, 10
ἄλλος: τὴν ἄλλην ὀφρὺν ἀνεσπακότες die auch sonst hochmütig sind I 168, 20; mit Genet. *verschieden von* I 154, 7; I 309, 5; *μηδὲ (οὐδὲ) ἄλλος (ἕτερος)*: s. S. 586f. unter *οὐδέ* und *μηδέ*
ἄλλοτε: οὐδ' ἄ. ποτε I 219, 13; *οὐδ' ἄ. πω* I 220, 2; *οὐκ ἄ. ἤ* 220, 14; 255, 16
ἀλλότριος: -α ἤ I 183, 19
ἀλλόφυλος: s. unter *ἀλλογενής*
ἄλλως: πῶς οὖν ἄ. . . . εἰ μή I 22, 5; *nichts weiter als* II 425, 12
ἀλογία Unvernunft I 584, 15
ἁμαρτητικός I 309, 21
ἀμαύρωσις: παντοίᾳ ψυχῆς -σει I 93, 11
ἀμέλει I 383, 27
ἀμετακινήτως I 309, 27
ἀμεταστρεπτεί I 54, 9; 57, 3; 200, 11
ἀμέτοχος I 312, 2
ἀμοιρέω I 398, 6
ἀνά: ἀ. πᾶσαν τὴν οἰκουμένην I 16, 10; *ἀ. τὸν σύμπαντα κόσμον* I 173, 23; *ἀνὰ στόμα . . . ᾀδόμενον* I 19, 5 und 570, 6; *ἀνὰ στόμα . . . ᾀδομένους* I 255, 23; *πάντων ἀ. στ. θρυλούμενοι* I 372, 25
ἀναβλυστάνω hervorsprudeln lassen I 392, 12
ἀναγκαστικός I 309, 16
ἀνάγνωσμα I 220, 19; I 312, 12
ἀναδέομαι: τὴν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν ἀναδησάμενος I 375, 26; mit Dativ: *θεοφιλῶν ἀνδρῶν . . . πάσης ἀρετῆς βραβείοις ἀναδησαμένων* I 419, 6
ἀνάδοσις Ausdünstung I 223, 3
ἀναδρομή Rückläufigkeit I 400, 12
ἀνακαινίζω II 268, 6
ἀνακεφαλαιόω: πάντων . . . ἐφ' ἕνα λόγον . . . ἀνακεφαλαιουμένων I 307, 17
ἀνακινέω: ἀνακινούμενοι aufgerüttelt I 89, 18
ἀνακυκλέω Passiv I 308, 26
ἀνακύκλησις I 311, 12
ἀναμίξ I 66, 18; I 573, 23
ἀναμφηρίστως I 587, 23
ἀναμφίλεκτος I 13, 5; I 561, 7; 575, 15; 591, 5
ἀναμφίλογος I 11, 4; Adv. *ἀναμφιλόγως* I 310, 16
ἀνάνευσις Aufschauen zu Gott I 6, 1; I 397, 11; mit Genet. separ. *τῆς τούτων . . . ἀνανεύσεως* I 88, 19
ἀνανεύω (oder *ἀνανέω* ?): mit Genet. separ. *τῆς πλάνης ἀνανεύσας* I 78, 11; mit *ἐξ* I 360, 22 (*ἐξ ὁπόσης τε καὶ πηλίκης [ἀπάτης] ἀνανεύσαντες*)
ἀνανήφω: ἐκ βαθέος κάρου ἀνανήψαντες I 87, 20
ἀναπεμπάζομαι: τὴν μνήμην ἀναπεμπασάμενος I 376, 17
ἀναπέμπω verweisen (die Leser) II 37, 4

ἀνάπτω: τὰ δὲ . . . φυσικαῖς αἰτίαις ἀνῆφθαι I 163, 18; *ἀνημμένα abhängig* I 365, 14. Med.: *ζωῆς καὶ ψυχῆς καὶ σώματος . . . μόνος αὐτὸς* (Gott) *ἀνῆπται* (*hat von sich abhängig gemacht*) *τὴν αἰτίαν* I 367, 18; *ὥστε . . . πάσης Αἰγύπτου τὴν ἀρχὴν ἀνάψασθαι* (*an sich knüpfen, sich aneignen*) I 375, 25
ἀνασκευάζω widerlege I 182, 7; II 325, 9
ἀναστολή Zurückdrängung I 302, 23
ἀνάτασις geistige Anspannung, Begeisterung I 110, 9 (Hss. *ἀναστάσεως*); I 165, 8
ἀνατείνομαι I 178, 10
ἀνατίθημι (und Med.) *widmen, hinterlegen, zuschreiben, anvertrauen:* I 19, 22; *τῇ ἀλόγῳ φορᾷ . . . τὴν αἰτίαν τοῦ παντὸς ἀνατεθειμένων* 32, 14; 38, 17 (Passiv); 420, 17 (Passiv); 571, 8; II 21, 8; 48, 15; 75, 13; 101, 14; mit *εἰς* II 21, 22; mit *ἐπί* mit Akk. II 105, 8; mit *ἐπί* mit Dativ II 247, 3; *aufschieben τοῦτον μὲν εἰς ὕστερον ἀνατίθεμαι τὸν λόγον* II 165, 11
ἀνατρέχω: ἀνατρέχοι ἂν ὁ λόγος zurückgehen (übertragen) I 149, 25; I 208, 1 (*ἀναδραμόντι*); *zurückrechnen* I 586, 8
ἀναφαίνω: τῆς ἐνθέου προνοίας . . . ἀναφαινούσης ἑαυτήν I 310, 15; Passiv 420, 14
ἀναφωνέω verkünden: ταῦτα Ἰουδαίοις ἀναφωνεῖσθαι I 9, 26
ἀναχωρέω: mit Genet. separ. I 3, 10 und 13; I 103, 11; II 422, 3
ἀναχώρησις: mit *ἐξ* I 58, 1 und II 343, 5; mit Genet. separ. *τῆς τοῦ φωτὸς . . . ἀναχωρήσεως* I 395, 22; *τῆς τούτων ἀναχωρήσεως* II 346, 4
ἀνδρείκελος: τὸ -λον ξόανον I 133, 19; *εἰς -λον σχῆμα* II 229, 10
ἀνδριαντοποιητική I 38, 1
ἀνδροκτασία I 182, 23; 189, 14 (beidemal Plur.)
ἀνειδωλοποιεῖν I 225, 19
ἄνειμι zurückkehren I 611, 12
ἀνέκαθεν I 443, 13; 485, 12
ἀνέκφραστος I 122, 12; I 391, 21
ἀνεξάλειπτος unauslöschlich I 134, 1; I 369, 16
ἀνεξετάστως I 3, 7
ἀνεπαισθήτως I 122, 11
ἀνεπήκοος I 369, 7
ἀνεπίληπτος untadelig II 256, 9
ἀνευφημέω preisen I 386, 21
ἀνέφικτος: ἀνεφίκτων Unerreichbares II 422, 12
ἀνέχω: τῆς μὲν ἀλόγου θηριωδίας ἀνασχεῖν emportauchen I 18, 27
ἀνήρ: ἐπισκόπου ἀνδρός II 324, 5; *θεολόγων προφητῶν ἀνδρῶν* I 558, 4; *προφητῶν ἀνδρῶν* II 113, 11; *Menschen* I 150, 21; I 306, 12
ἀνήριθμος: ἀνήριθμα . . . φῦλα I 393, 9 (Hs. I, dagegen *ἀναρίθμητα* die übrigen Hss.); aber *ἀνάριθμος* I 36, 10 Porph.; I 547, 17 Aristeas; II 324, 16 Dion. Alex.
ἀνθέλκω die entgegengesetzte Ansicht vertreten II 303, 6
ἀνθρωποβορέω I 16, 13
ἀνθρωποβόρος I 395, 24
ἀνθρωπογονία II 10, 13; II 261, 13
ἀνθρωποθυσία I 182, 24; 189, 14; 199, 25; 203, 9; 204, 9; 206, 16; 220, 4; 221, 6; 229, 1; 255, 15; 272, 3 (außer diesen beiden Stellen überall Plur.)
ἀνθρωποθυτέω I 16, 20; I 206, 13
ἀνθρωποπάθεια (Plur.) I 155, 5
ἀνθρωποπαθής: τὸ θνητὸν καὶ ἀνθρωποπαθές I 116, 2; *ἀνθρωποπαθῆ menschliche Leidenschaften* II 126, 2
ἄνθρωπος: τὸν κοινὸν καὶ πολὺν -πον der gemeine Mann I 371, 15
ἀνθρωπότης Menschheit (= *Menschengeschlecht*) I 221, 22
ἀνίημι: ἀνῆκε δὲ ἄφετον (*τὴν . . . ἀνάγκην*) I 310, 10
ἀνιχνεύω I 54, 18; 57, 16
ἀνοδία: καινὴν . . . ἀνοδίαν . . . συντεμεῖν I 9, 14
ἀνοικοδομή: -μαῖς I 151, 3
ἀνοσιουργία I 89, 12; I 301, 21
ἀντιδιατίθεμαι opponieren I 10, 14
ἀντιδοξάζω II 305, 19

ἀντιδοξία II 285, 5; 293, 12 (beidemal Plur.)
ἀντικαταλλάττομαι Med. I 396, 23; 400, 9
ἀντικαταστάσεις *Gegensätze* II 260, 9
ἀντικηρύττω I 162, 18
ἄντικρυς *geradezu* I 43, 10; 128, 20; 162, 6; 182, 24; 309, 23; 396, 14; 575, 10; II 45, 11; 58, 6; 100, 18; 109, 12; 166, 13
ἀντιλαμβάνω *dafür empfangen* I 392, 9
ἀντινομοθετέω I 162, 19; II 164, 20
ἀντιπάθεια: ζῴων τε εἶναι καὶ φυτῶν καὶ ῥιζῶν ἀντιπαθείας μυρίας I 164, 11
ἀντιπαραβάλλω: ἀντιπαραβλητέον II 164, 23
ἀντιρρήσεις I 10, 14 und 24; I 320, 20
ἀντιφθέγγομαι I 300, 7
ἀνυπόστατος *unwiderstehlich* I 586, 21
ἄνωθεν *von Anfang (von der Urzeit) an:* I 24, 17; 88, 8 (ἄ. ἀναλαβόντες); 151, 20; 255, 25; 265, 1; 400, 19; 558, 4
ἀνωτέρω *weiter oben* (in der Schrift) I 135, 3; Artikel + ἀνωτάτω + Substantiv I 5, 11; 17, 16; 366, 16; II 16, 17; 19, 6; 34, 19; 99, 22
ἀοίδιμος I 34, 7; 311, 7
ἀπαιωρέομαι: mit ἐκ I 6, 3; I 301, 4
ἀπανθρωπία *Menschenfeindlichkeit* I 182, 23; 183, 1
ἀπάνθρωπος: -ον . . . νόσον I 17, 8
ἀπαντάω *antworten* II 165, 10; 345, 12
ἅπαξ: εἰς ἅπαξ I 165, 22
ἀπαραβάτως I 309, 27
ἀπαραίτητος I 87, 16; 232, 14 (*unwiderleglich*); 300, 20; 301, 10; 304, 15; 365, 7; II 255, 8
ἀπαράλλακτος I 304, 13
ἀπάρχομαι = ἄρχομαι: II 104, 27; 260, 4
ἅπας: ἐξ ἅπαντος *gänzlich* I 87, 25; II 288, 9
ἀπαστράπτω I 12, 18
ἀπαυθαδίζομαι I 553, 6
ἀπαυτοματίζομαι: ὅτι γε μὴ ἀπηυτομάτισται τὸ πᾶν II 23, 3
ἀπεικός: τὸ μὴ ἀπ. εἶναι II 5, 5
ἀπειρομεγέθης I 6, 17; 391, 21
ἀπελαστικά I 164, 1
ἀπερίεργος II 83, 4
ἀπερινόητος I 393, 9
ἀπευθύνω *regeln:* I 304, 4; 558, 21; 561, 9; *richtigstellen* II 288, 19
ἀπιστία: τὴν . . . εἰς αὐτὸν -ίαν I 13, 13
ἀπισχυρίζομαι *fest und steif behaupten:* ἀπισχυριζομένοις (Var. ἐπισχ. A) I 105, 12
ἀπόβασις *Ausgang (successus)* I 13, 5
ἀπογινώσκω ἐμαυτόν τινος: τῆς . . . ἐλπίδος ἑαυτοὺς ἀπογνόντας I 370, 1
ἀπογράφομαι *denunzieren* I 612, 19
ἀποδέχομαι *gelten lassen, anerkennen* I 40, 13
ἀποδίδωμι *darlegen, erklären:* I 114, 21; 128, 12; 138, 12; II 233, 2 und 17; 240, 21; 296, 26
ἀπόδοσις *Erklärung* I 103, 17; 106, 1; 147, 15; II 343, 21; 400, 3
ἀποδοχή *Billigung* I 308, 4
ἀποθαυμάζω I 93, 23
ἀποθειάζω I 393, 1
ἄποιος *qualitätslos* I 400, 27
ἀποκατάστασις *Wiederherstellung* I 400, 12
ἀποκνέω I 369, 28
ἀποκρουστικά I 164, 1
ἀπολαμβάνω *umfangen* I 16, 5; 391, 21
ἀπολογισμός *Rechtfertigung* I 162, 17; 573, 12
ἀπομάττομαι: -όμενοι *einen Abklatsch nehmend* (übertragen) I 573, 2
ἀπομειλίσσομαι I 175, 3

ἀποναρκάω I 369, 28
ἀποπίπτω: ἀποπέπτωκεν ist tief gesunken I 132, 8
ἀπορέω: Passiv I 10, 7; 307, 19
ἀπορραθυμέω mit Genet. wie *ἀμελέω: μὴ -μεῖν αὐτοῦ τῶν νόμων* I 380, 11
ἀπορρίπτω: τῶν ἄλλως ἀπερριμμένων (im Gegensatz zu *τῶν διὰ σπουδῆς αὐτῷ γραφομένων*) II 32, 20
ἀπόρροια II 232, 20; 233, 20
ἀποσκευάζομαι aus dem Weg räumen I 401, 1
ἀποστασία mit Genet. separ.: *τῆς ... τῶν ... θεῶν ἀποστασίας* I 87, 18; *τῆς τῶν κρειττόνων -σίας* I 395, 19
ἀποστάται I 21, 27 (die Christen); 146, 5 (dieselben)
ἀποστρέφομαι: τὰ τῶνδε ἀποστραφέντες II 426, 5
ἀποσφάλλω: ἀπέσφηλε intrans. I 400, 14
ἀποσῴζω: οὐδένα λόγον ἀποσῴζειν auf keinen Vernunftgründen beruhen I 7, 23
ἀποτάττω: ἀποτετάχθαι zugewiesen sein I 174, 22
ἀποτείνομαι energisch disputieren I 256, 18; II 28, 16; 359, 6; 387, 11
ἀποτέλεσμα Verwirklichung I 7, 19; 12, 5; 94, 22; 310, 16; II 228, 21
ἀπόφασις Meinungsäußerung I 396, 21; II 406, 21
ἀποφέρομαι: ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐξουσίας -ρονται sie nehmen nach eigenem Belieben mit sich I 306, 14
ἀποφοιβάζω wahrsagen I 156, 6
ἀποχρώντως I 78, 4
ἀπρονόητος I 308, 24
ἀπροσεξία I 381, 18; 382, 7
ἅπτω: κατ' οὐδὲν ἀληθείας ἡμμένην I 116, 4
ἄπωθεν II 137, 5; *οὐκ ἄπ. non sine* I 164, 9
ἀρεσκόντως: ἀρ. ... τῷ ... θεῷ II 422, 7
ἀρετή Vortrefflichkeit: ἀρ. θεωρίας II 15, 15; *λόγων* II 262, 9
ἀρκέομαι sich zufrieden geben I 571, 7 (*ἠρκέσθη*); 609, 11
ἁρμόδιος (zweier Endungen): I 400, 6; 419, 12
ἀρρητολογία I 150, 19; 280, 13
ἀρρητοποιία I 309, 3
ἀρτιγενής II 100, 23
ἀρτίως = *ἄρτι* II 53, 1
ἀρχαιολογέω: ὁ Πλάτων ... τὰ Ἑλληνικὰ πειρᾶται -γεῖν, ὡς ἐκεῖνος (Μωσῆς) τὰ Ἑβραίων II 104, 25; Passiv *τῆς Φοινίκων -γουμένης θεολογίας* I 3, 21
ἀρχέτυπος Adjekt. I 381, 24
ἀρχηγός: -γὸν οὖσαν (richtig Hs. B) I 156, 11
ἀρχιστράτηγος: -γον δυνάμεως κυρίου (τὸν Λόγον) I 391, 12
ἀσκέω: τοῖς ... τὸ θεωρητικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος ἀποτετμημένοις schreibt Dion. Hal. I 101, 17, aber Eus. ersetzt *ἀποτετμ.* durch *ἀσκοῦσιν*
ἀσκητικός: -κὰς προτροπὰς I 305, 17
ἀσκόπως unbedachtsam II 344, 21
ἀσυλλογίστως I 485, 4
ἀσύμβουλος unbedacht I 420, 5
ἀσυμπλόκως I 122, 8
ἀσύστατος haltlos I 98, 23; 122, 13; 159, 9
ἀταλαιπώρως I 557, 21
ἀτάρ I 99, 2; II 259, 14; 325, 9
ἀτόπημα II 234, 18
(*αὐαίνω* Passiv: II 373, 6 Plot.)
αὐθεκούσιος I 303, 4; 305, 6; 305, 17 (*-σίως*); 310, 24; 312, 9; 395, 22; 400, 8
αὐθέντης Urheber I 379, 8; II 10, 17
αὐτάρκως vollkommen genügend I 293, 2; 553, 11
αὐτεξούσιος I 241, 19; 303, 8 und 23; 306, 9, 16 und 19; 308, 3 und 13; 310, 17; 334, 10 und 14
αὐτίκα um gleich (eine bestimmte Tatsache) *zu nennen:* II 18, 16 (*αὐτ. δή*); 260, 11 (*αὐτ. γοῦν μάλα*)
αὐτοδίδακτος: -κτοις ἐννοίαις I 92, 23

αὐτοζωή (Gott ist gemeint) I 310, 4; 381, 25
αὐτόθεν *ohne weiteres* I 10, 11 (Gegensatz ἐκ μακροῦ); 14, 16; 18, 23; 20, 26; 22, 4 (ἂν αὐτ. ὁμολογήσαιμεν); 116, 2; 147, 18; 162, 1; 273, 16 (ἐκ τῆς αὐτ. . . . ἀπάτης); 293, 13; 301, 8; 308, 25; II 422, 4
αὐτολεξεί I 36, 9
αὐτόνους (Gott) I 393, 22
αὐτοπροαίρετος I 300, 16; 301, 3; 307, 21
αὐτός: τὸν αὐτὸν τῷ *identisch mit* I 156, 16; κατὰ τὸ αὐτό mit Dativ *gleichzeitig mit:* κατὰ τὸ αὐτὸ τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείᾳ I 15, 18; αὐτοῖς *mitsamt:* I 98, 23; 167, 11; 173, 20; auch Singular: αὐτῷ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι 394, 6; αὐτοῖς ῥήμασι s. unter ῥῆμα; ἐξ αὐτῆς *sofort* (dagegen ἐξ ἀρχῆς Jos., der zitiert wird) I 549, 5; αὐτὸ μόνον Adv. *bloß nur* I 94, 20; 454, 19
αὐτόσε *daselbst* I 167, 2
αὐτοσοφία: -φίαν . . . καὶ αὐτοζωήν I 381, 24
αὐτοτελῶς *selbständig* I 302, 14
αὐχέω trans.: οἱ . . . τὸν Περίπατον αὐχοῦντες II 260, 15
ἀφίδρυμα: -μασι(ν) I 23, 14; 37, 22
ἀφίδρυσις: -σεσι I 572, 12
ἀφιερόω I 95, 7; II 114, 7
ἀφίημι: μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντων I 12, 8 (nach Demosthenes)
ἀφιλόσοφος: τῆς -σόφου πληθύος II 229, 19
ἀφραίνω I 166, 4; 305, 1
ἀφυστερέω: mit Akkus. I 175, 13; mit Genet. II 285, 23
ἀφωρισμένως: ἰδίως πάλιν καὶ ἀφ. I 96, 12
ἀχθίζω *bebürden* (übertrag.) I 400, 1
ἀχρηστομάθεια *das Erlernen unbrauchbarer Dinge* II 261, 7; 293, 10; 345, 1
ἁψίς: οὐρανίων ἁψίδων I 12, 15 (nach Platos Vorbild)

βάθος: κατὰ βάθους I 12, 15
βαίνω: τὴν . . . ἐκκλησίαν . . . ὡς ἂν ἐπ' ἀσείστῳ . . . πέτρᾳ . . . βεβηκυῖάν (*beruhend*) τε καὶ ἐρριζωμένην I 12, 4
βασίλειον, τό: *Königreich* I 368, 24
βασιλική: τῆς βασιλικῆς (ohne ὁδοῦ) *die Königsstraße* I 307, 22 (es folgt das entsprechende Zitat aus LXX)
βασιλίσκος (Tier) I 395, 24
βασκανία II 422, 8 (mit φθόνος verbunden)
βελτιόω I 306, 23; 307, 2
βελτίωσις I 557, 11
βιάζομαι: βεβιασμένην (*gezwungene*, übertragen) . . . σεμνολογίαν I 116, 5
βίαιος: βιαίους (*gewaltsame, gezwungene*) . . . φυσιολογίας I 54, 17
βιοποριστικός I 21, 5; II 84, 6
βίος *Welt* I 15, 21; 23, 3; 572, 18; 609, 18; II 267, 21
βιωφελής I 90, 3; 293, 4; 420, 7; 557, 15; 572, 14; 573, 26
βοάω: βοώμενος, βεβοημένος, βοηθείς *berühmt* I 19, 4 (Hs. A, Var. διαβοηθέντας und διαβοήτους); 71, 6 (Eus. βοώμενον statt θαυμαζόμενον Diod. [IV 12, 8]); 168, 11; 189, 11; 251, 5; 274, 3; 363, 13; 485, 18; 495, 14; 586, 21; 589, 16; II 259, 7; 344, 1 und 12
βραβεῖον (Plur.) *Siegespreis* I 375, 25; 377, 3; 419, 6
βραχύς: βραχεῖς *pauci* I 93, 6; II 114, 6; 267, 21; 324, 5; 331, 4; εἰς βραχύ τι *ein wenig* I 89, 17; ὡς ἐν βραχεῖ φάναι 365, 12; ὡς ἐν βραχέσι 386, 5

γε: οὐδέ (μηδέ) γε I 150, 9; 382, 2; II 23, 1
γενάρχης I 374, 1 (von Abraham)
γενεαλογέω: τῶν πάλαι -γηθέντων θεῶν I 96, 13; οἱ παρ' Ἕλλησι θεοὶ . . . γενεαλογοῦνται 590, 3
γενεαλογία I 97, 10
γενεσιουργία *Erzeugung* I 388, 22
γενεσιουργός (θεός) I 366, 19
γενικός: γενικώτερον Adv. *spezieller* I 161, 9

γεννητός: θεοὺς γεννητοὺς γυναικῶν von Frauen stammend I 154, 11
γεραίρω: ἐγέραιρον I 23, 13
γεωπονέω I 15, 10 (Var. *γεηπονέω*); 232, 20
γῆ: hinzuzudenken: *τὴν σύμπασαν* I 12, 11; *τὴν γείτονα* 574, 6
γηγενής II 102, 7
γνώριμοι Bekannte, Jünger (eines Philosophen) I 334, 20; 570, 3; 611, 22; 612, 6. 11; II 239, 5; 280, 19; 305, 16; 318, 23; 344, 18; 349, 28; 378, 7
γνώρισμα Kennzeichen I 374, 15; 376, 7
γνῶσις: τὴν πρὸς αὐτὸν (Gott) *γνῶσίν τε καὶ φιλίαν* I 6, 25
γονυπετέω trans.: *τινὰς τῶν δαιμόνων -τεῖν αὐτὸν καὶ ἱκετεύειν* I 255, 13
γράμματα: τὰ κοινὰ γρ., erklärt durch *αὐτὰ δὴ τὰ πρῶτα τῆς γραμματικῆς στοιχεῖα* I 574, 2
γραμμικός: γραμμικαῖς ἀποδείξεσι I 11, 17
γραφή Werk I 39, 13 (Akk., Var. *συγγραφὴν*)
γυμνῶς unverhüllt (übertrag.) I 150, 17. 26; *γυμνότερον* 397, 3
γυναιμανία (Plur.) I 365, 17
γωνία: οὐδ' ἐν γωνίᾳ χώρας ἔθνους ἑνός, καθ' ὅλης δὲ τῆς . . . οἰκουμένης erstreckt sich Christi Wirken I 88, 22

δαιμονάω I 173, 14
δεδίττομαι fürchten I 397, 5
δεῖγμα: δ. φέρουσιν einen Beweis erbringen I 78, 7
δείκηλον, τό: I 133, 22
δεισιδαιμονία: τῆς πατρίου -νίας I 21, 27; 38, 25; *ἡ τῆς παλαιᾶς πλάνης δ.* 66, 20; *τὴν πάνδημον -νίαν* 152, 5; *ἡ πολύθεος δ.* II 285, 12
δεισιδαίμων: τῆς πατρίου -νος πλάνης I 3, 10; *τὴν -να πλάνην* 19, 16; *-νος . . . πλάνης* 311, 4; *τὴν λοιπὴν -να πλάνην* 557, 19
δέμω: νεὼς δειμάμενοι I 23, 13
δεῦρο: εἰς δ. bis jetzt I 15, 19; 173, 19; 372, 25; 380, 19; s. auch unter *εἰσέτι*
δευτερεύω: mit *μετά* mit Akk. I 391, 22; mit Genet. I 392, 10
δεύτερος: ἐν δευτέρῳ τίθεσθαι I 372, 1; *εἰς -ρον ἀνεβάλλετο* 569, 5; *τὴν δευτέραν* Substant. *die zweite Frage (Problem)* I 363, 9; *δεύτερον: πρότερον — δ. primum — tum* I 115, 18
δευτέρωσις II 90, 18 (s. meine Anmerkung zu Bd. II S. 11, 11)
δευτερωταί II 11, 11; 88, 9 (s. unter *δευτέρωσις*)
δέω: πολλοῦ δεῖ geschweige denn (daß) I 209, 14; 307, 20; *δέον ἦν ποιεῖν τοῖς τἀληθὲς ἐπεγνωκόσι* (Dativ!) I 150, 18; *κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν* 166, 13; 232, 6
δή: nach Adjektiven: *φυσικωτέραν δὴ* I 24, 3; *σεμνοτέρας δὴ καὶ φυσικωτέρας* 55, 16; *σεμνοπρεπεῖς δὴ . . . φυσιολογίας* II 343, 7; nach Substantiven: *τὰς τῶν θεῶν δὴ προσηγορίας* I 97, 9; andere bemerkenswerte Verbindungen: *ὁ δὴ καὶ . . . συναγαγὼν* I 58, 10; *τὴν δὴ φυσικωτέραν* 94, 11; *τῶν δὴ θεολόγων* 95, 12; *τοὺς δὴ θεολόγους* II 166, 20; *ὡς δὴ μυστικώτερον κομπάσαντες* I 94, 18; *ὅτι δὴ* 132, 14; II 48, 9
δηλητήρια: νοσοποιὰ . . . καὶ -ρια I 164, 10
δηλόω: ὁ (οἱ) δηλούμενος (-οι), ὁ (οἱ) δηλωθείς (-θέντες), ὁ (οἱ) δεδηλωμένος (-οι), τὰ -μένα u. dgl. *der, die, das Besagte(n), Erwähnte(n)*, sehr oft: I 23, 24; 28, 5. 12; 34, 8; 40, 10; 114, 11. 21; 115, 5; 118, 2; 120, 3; 132, 5; 134, 8; 139, 17; 153, 18; 156, 18; 166, 5; 168, 17; 169, 9; 173, 2. 3; 176, 9. 24; 183, 3; 189, 6; 229, 7; 231, 1; 232, 15; 245, 6; 271, 15; 284, 15; 360, 13; 368, 3. 21; 377, 12; 381, 15; 393, 20; 396, 15; 427, 3; 454, 20; 479, 7; 485, 14; 489, 25; 499, 22; 558, 19; 568, 5; 570, 12; 588, 20; 590, 12; II 17, 13; 22, 18; 23, 12; 52, 12; 241, 14; 260, 23; 305, 19; 349, 15; 359, 13; 378, 3; 417, 17; 425, 6
δημιουργία konkret: *τὴν -γίαν (res creatas) τοῦ παντός* I 150, 6
δημοτελής staatlich I 378, 20
διαβαίνω: διαβεβηκότας τῇ διανοίᾳ geistig *weit ausgeschritten, vorgeschritten* II 20, 11
διαγανακτέω I 260, 13

διαγορεύω durchsprechen, erläutern I 382, 18; 461, 3
διαγράφω beschreiben I 376, 6; 397, 22
διαγωγή Lebensauffassung II 318, 18 (Genet.; Varianten *διαδοχῆς* und *διδαχῆς*)
διαδοχή konkret = *διάδοχοι* II 260, 7
διαθλέω I 311, 21
διαιωνίζω dauern I 222, 2
διακρίνω beurteilen I 176, 22
διακυβερνάω I 6, 4 (Passiv); 307, 11; 379, 14 (Passiv)
διαλαμβάνω auseinandersetzen I 344, 2; 398, 1; II 37, 3; 267, 7; 405, 2
διάληψις Auffassung, Annahme I 22, 20; 32, 12; 479, 9 (Genet., Var. *ὑπολήψεως*)
διαλλάττω sich auszeichnen I 374, 25
διαμασάομαι I 612, 20
διαμάχη I 306, 2; II 262, 16
διάμετρος: κατὰ διάμετρον . . . διεστῶτα diametral verschieden I 135, 7; *ἐναντίοι κατὰ δ. ἔστησαν* II 406, 23
διάνοια: κατὰ τὴν ῥητὴν -αν (*wörtliche Auffassung*) im Gegensatz zur vertieften (allegorischen) Auslegung (*θεωρίᾳ . . . τῶν ἐν τοῖς νόμοις κατὰ διάνοιαν σημαινομένων*) I 454, 13. 15
διαπαίζω: I 265, 15; II 340, 10; 376, 9; s. auch S. 581
διαπληκτίζομαι plänkeln II 260, 10
διαπραγματεύομαι bewerkstelligen II 176, 22
διάπτωσις Verfehlung I 92, 23
διαπυκτεύω übertrag. II 285, 24
διαρκέω sich erhalten, fortdauern I 378, 5
διαρκής I 122, 10
διασαφέω II 177, 25; *ἑρμηνεύει . . . διασαφῶν εἰς πλάτος* 243, 14
διασείομαι (trans. Med.) I 376, 19
διασκευή Überarbeitung, Interpolation II 239, 3
διάσκεψις I 320, 21 (Akk.; Var. *διάγνωσιν*)
διασκοπέομαι (Med.) I 370, 11
διαστασιάζω: τοῖς δεδηλωμένοις πρὸς ἀλλήλους διεστασίασται II 417, 18
διάστασις Plur. I 28, 9; II 425, 5
διαστέλλομαι bestimmen: I 42, 15; 174, 20; 209, 21 (*befehlen*); *absondern* I 225, 7 (*ἐξ ὧν ἀφορίσαντες καὶ διαστειλάμενοι τὰ . . . αἰσχρότερα μνημονευόμενα*)
διαστροφή Verdrehung, Verschlechterung I 210, 10
διατάττομαι verfügen I 125, 13; 369, 25; 377, 22; II 13, 5; 252, 20; 254, 14; Passiv I 379, 7 (*τῶν . . . διαταχθησομένων*)
διατείνομαι nachdrücklich behaupten II 229, 12
διατίθεμαι auseinandersetzen, darlegen: εὐκρινῶς διατεθειμένων (Med.) II 355, 15
διατρέπομαι sich scheuen: mit Partizip *ὡς μὴ -πεσθαι . . . φάντα* II 229, 14
διατριβή: τῆς τῶν πολλῶν διατριβῆς Verkehr mit der großen Menge I 372, 14; *τῆς Χριστοῦ διατριβῆς der Christenlehre* I 404, 20; *Unterricht, Schule* II 267, 10 und 13; 284, 7; 299, 11; 305, 17
διατυπόω Med. I 370, 4
διαυγής I 13, 22; 89, 5 (Superlat.); 133, 21; 366, 19
διαφέρω mit Akkus. *übertreffen: κάλλους αὐτὸν ὥρᾳ διενεγκεῖν πάντας* I 376, 5
διαφωνέω: II 345, 17; *διαπεφωνήκασιν* 420, 20; *Ὅσα — διαπεφώνηται* I 3, 14 und 28, 15; *τούτων . . . διαπεφωνημένων* II 419, 19
διαφωνία: I 28, 9 (Plur.); 32, 16; II 406, 21 (Plur.); 424, 19
διδασκαλεῖον = διδασκαλία (*Lehre*) II 128, 6
διδασκάλιον = διδασκαλία I 311, 4; II 261, 25
δίδωμι zugeben (*concedere*) mit acc. c. inf.: *οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος αὐτὰς γεγονέναι διδόναι βούλεται* II 232, 21
διεκδικέω verteidigen I 161, 12 und 18
διεξοδεύω durchgehen, behandeln II 256, 11; 344, 26
διερμηνεύω II 28, 9; 40, 10; 102, 11; 109, 14; 133, 20
διευκρινέω I 24, 6; 590, 16
δικαιωτήριον I 19, 12; II 78, 12

δίκη: ἐν δίκῃ mit Recht II 422, 1
διοικέομαι Med. *verfügen* I 420, 17
διότι: statt *διό* Plat. II 132, 15; statt *ὅτι* Plat. 135, 22; = *ὅτι* (*daß*) II 318, 16 (außerdem II 195, 4 und 8 Aristob., sehr oft bei Aristocl., ferner 376, 14 Attic. und 397, 11 Plot.)
διφυής: τὸ -ὲς τουτὶ βλάστημα I 304, 3
δίχα mit dem Genet. *ohne* II 128, 5
δογματίζω II 24, 15; 263, 5
δοκέω: δοκῶ μοι = δοκεῖ μοι I 578, 2; 589, 1; *μοι δοκεῖ* eingeschoben ohne Einfluß auf die Konstruktion: *αὐτὸς . . . μαρτυρεῖ, εὖ μοι δοκεῖ ποιῶν* 571, 9
δόκησις Schein II 176, 21
δοκιμάζω: Passiv mit nomin. c. inf. *εἰ δὴ σύμφωνος καὶ ἀληθὴς ᾖ . . . δόξα τυγχάνειν δεδοκίμαστο* II 285, 17
δοξοκοπία I 206, 3 (Plur.)
δορυφορέω transit. *bedienen* I 395, 11
δοτήρ I 93, 10
δοχεύς I 156, 5 und 10
δραστήριος wirksam II 233, 22
δυναμικός: δυναμικώτερον I 310, 8
δύναμις: δημιουργοὺς δυνάμεις I 147, 1; *δυνάμει* philosophischer Terminus (Gegensatz *ἐνεργείᾳ*) II 313, 7
δυναμόω: Passiv I 14, 10
δυνατός: δυνατῶς ἔχειν = δύνασθαι I 399, 21
δυσαλθής I 52, 10
δυσφημία (Plur.) II 302, 20

ἔγγραφος: ἐκ τῶν ἐγγράφων (Neutr.; Var. *γραφῶν*) I 40, 17
ἐγγύς: ἐ. που beinahe I 590, 9
ἐγκαταβάλλω: ἐγκαταβέβληται II 23, 7
ἐγκρίνω billigen: I 154, 3; 176, 21; II 89, 11; 114, 7 (dem *ἐγκρίνειν* steht hier *ἀποδοκιμάζειν* gegenüber)
ἐγκύμων: ἐγκύμονα Eus. I 67, 20 statt *ἔγκυον* Diod.
ἐγχειρέω mit Akkus.: *ταῦτα . . . ἐγχειρεῖν* I 301, 23
ἐγχείρημα (Plur.) I 18, 12
ἐγχρίμπτω: οἷς ἂν τὸν . . . ἰὸν ἐγχρίμψειεν I 52, 10
ἐθελοντήν Adv.: *ἐθελοντὴν ἐπὶ τοῦτ᾽ ἐλθόντας* II 237, 11
εἰ: εἰ μὴ ὅτι außer II 5, 5
εἰδήμων II 17, 18
εἰδωλολατρία I 19, 17
εἰκών Musterbild I 372, 9 und 20; 373, 11
εἰλέομαι sich herumtreiben II 124, 19
εἱμαρτός: τὸ -τόν I 302, 5
εἰς: εἰς τό mit Infin. *zum Zweck, daß* I 57, 19 (*εἰς τὸ κατανοῆσαι ἀκριβῶς καὶ συνιδεῖν*); 165, 1 (*εἰς τὸ μή τινα συνεῖναι τὸ χρησθέν*); = *ἐν* II 189, 10; 237, 6; auch II 91, 13?
εἷς: ὁ καθ᾽ εἷς αὐτῶν I 558, 14; *εἷς . . . καὶ δεύτερος paucissimi* I 93, 5
εἰσάγω: τοῖς (μὲν ἄρτι) εἰσαγομένοις (von der Einführung in die Lehren des Christentums) II 83, 4 und 87, 6 sowie 88, 4
εἰσαγωγή Einführung (übertragen): I 8, 9 (*στοιχειώσεως καὶ εἰσαγωγῆς*); 20, 8
εἰσβολή Eingang, Einleitung II 262, 17; 315, 16 und 20
εἰσέτι: εἰσέτι δεῦρο bis jetzt I 54, 15; 380, 23; II 100, 6; 344, 24; *εἰσέτι (καὶ) νῦν* I 22, 18; 40, 15; 88, 16; 117, 14; 199, 20; 234, 7; 280, 15; 382, 13; 558, 13; II 343, 16; 426, 2; *εἰσέτι τότε* I 89, 13; *εἰσέτι . . . τότε* I 23, 22
εἰσποιέομαι annehmen I 96, 4; *heranziehen* I 419, 21
εἰσφέρομαι für sich einbringen, betätigen: βραχεῖαν ἀρετῆς σπουδὴν εἰσενηνεγμένος I 300, 4; *τὴν πᾶσαν . . . φροντίδα καὶ σπουδὴν εἰσηνέγκαντο* 367, 1
εἰσωθέω im Gegensatz zu *ἐξωθέω: ἑαυτοὺς μὲν εἰσωθοῦμεν, τοὺς δὲ οἰκείους . . . ἐξωθεῖν παραβιαζόμεθα* I 9, 20
ἐκβιάζομαι Med. I 10, 1

ἔκδοτος: μὴ ἑαυτὸν ἐπιδιδόναι ἔκδοτον τοῖς προειρημένοις I 301, 25
ἐκεῖσε: ἐνθένδε . . . ἐκεῖσε vom Diesseits ins Jenseits I 382, 6; = *ἐκεῖ* I 74, 16 (Auszug aus Diod., der jedoch *ἐκεῖσε* nicht hat); *ἐκεῖσε* = *im Jenseits* (Gegensatz *ὧδε im Diesseits*) 400, 14; ebenso *κἀκεῖσε* II 237, 6
ἐκθειάζω: ἰσοθέοις ἐκθειάσαι τιμαῖς I 95, 11; *τὸν τοιόνδε τοῦ βίου τρόπον ἐκθειάζει* II 119, 23
ἐκθεόω I 284, 14
ἔκθεσμος und *ἐκθέσμως* I 16, 15; 94, 2; II 164, 20; 245, 3; 250, 5. 7
ἐκθέωσις Vergötterung I 95, 5
ἔκκαυσις (Plur.) I 306, 7
ἐκμαίνομαι I 15, 25 (*ἐξεμαίνοντο*; Var. *ἐξεκαίοντο*); Aktiv *ἐξέμαινον* 272, 5 (Var. *ἐξέκαιον*)
ἐκπερίειμι: τοὺς βαρβάρους ἐκπεριιὼν durchwandern I 557, 13
ἐκτιμάω II 9, 29
ἔκτοπος widersinnig I 38, 23
ἐκτός mit Ausnahme I 23, 4
ἔκφανσις I 22, 21; 173, 3
ἐκφέρομαι: τὰς . . . ψήφους . . . ἐξενηνεγμένος das Urteil kundtun (übertr.) II 422, 10
ἐλαττόομαι mit Genet. *zurückbleiben hinter* . . . I 380, 16
ἐλαύνω: εἰς τοσοῦτον . . . κακῶν ἤλαυνον I 95, 9
ἔλεγχος konkret von einer Person: *τούτων δὲ ἔλεγχος αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τῶν δαιμόνων προήγορος* I 293, 18
ἐλευθεροστομέω I 300, 7
ἐλλαμπρύνω: ταῖς καθ' ἡμῶν -νεται ψευδηγορίαις I 176, 14
Ἑλληνισμός im Gegensatz zu *Χριστιανισμός* und *Ἰουδαϊσμός* I 22, 14
ἐλπίζω bestimmt annehmen II 267, 16; s. auch S. 582 (unter *εἶναι*)
ἐμβαθύνω: ἐμβαθύνειν καὶ δοκιμάζειν τὸν νοῦν τῶν λεγομένων II 88, 8
ἐμβάλλω: θεὸς . . . βασιλεῖ Πτολεμαίῳ τοῦτο πρᾶξαι κατὰ νοῦν ἐμβαλών eingeben I 420, 18
ἐμπάζομαι I 89, 12
ἔμπαλιν II 261, 1; *ἔμπαλιν ἤ anders* (*umgekehrt*) *als* I 395, 17; *τοὔμπαλιν δέον* II 165, 8
ἐμπαρέχω: τὰς . . . ὠφελείας . . . τοῖς πᾶσιν ἐμπαρέχειν I 222, 12; 392, 24
ἐμπεριλαμβάνω II 262, 1 (perf. act.)
ἐμπορία Geschäft (ironisch) I 166, 19
ἐμπρέπω I 183, 19 (Hs. A)
ἐμφέρομαι: ἐμφέρεται mit Dativ *steht in* II 22, 18; *τοῖς ἐμφερομένοις* (zu denken: *ταῖς θείαις γραφαῖς*) II 88, 6
ἐμφερῶς II 101, 7; 119, 16
ἐμφιλοχωρέω mit Dativ *sich irgendwo gern aufhalten* I 223, 1
ἐμφύρω Passiv I 364, 29
ἐναθλέω II 18, 12
ἐνανθρωπέω unter Menschen weilen I 12, 1 (*ἐνηνθρώπει*: Christus)
ἐναντιολογία I 95, 19
ἐναντίος: τὴν -τίαν (nml. *ὁδόν*) I 365, 26; II 315, 11; 359, 12; II 260, 15; *ἐξ ἐναντίας von* (*auf*) *der Gegenseite* 260, 24; *τὴν -τίαν παραταξαμένους* 261, 2
ἐναποκλείω I 150, 21
ἐνάρετος II 18, 7
ἐνάρχομαι: ἐξ ἀγαθῆς ἐνήρξαντο πίστεως I 21, 7
ἐνεργός: ἐνεργότατον Eus. I 64, 16 statt *ἐνεργέστατον* Diod.
ἔνηβος I 256, 9
ἐνθένδε: ἐ. . . . ἐκεῖσε vom Diesseits ins Jenseits I 382, 5
ἔνθεος: I 10, 25; 12, 17; *παιδείαν παιδεύεσθαι ἔνθεον καὶ εὐσεβῆ* (die christliche Lehre) 18, 14; *τῆς ἐνθέου καὶ ἀληθοῦς εὐσεβείας* 174, 7
ἐνίσταμαι Stellung nehmen gegen (*πρός*) I 66, 13
ἐνίσχω: s. unter *ἴσχω*
ἔννοια: φυσικαῖς ἐννοίαις = *κοινοῖς λογισμοῖς* im Gegensatz zu *τῇ προαιρέσει τῇ κατὰ λόγον* I 93, 4

ἐνοχλέω: mit Akk. *τί οὖν μάτην σεαυτὸν ἐνοχλεῖς* I 301, 31; mit Dativ 302, 5 (*μηδὲ μάτην ἐνοχλήσω ἐμαυτῷ*)
ἑνόω: ἡνωμένον I 131, 9
ἔνσαρκος I 364, 9
ἔνστασις Widerstand I 306, 2; *Einspruch* 311, 25
ἔντευξις Lektüre II 12, 4
ἐντυγχάνω: οἱ ἐντυγχάνοντες (ἐντευξόμενοι) meine Leser: I 22, 7; 88, 15; 420, 5; 573, 8; II 259, 10; 344, 20
ἐντυπόω Passiv I 114, 23; 210, 4
ἐνυβρίζω I 382, 1
ἐνυπάρχω I 93, 18
ἐξάκουστος: εἰς -στον βοῶν I 208, 20
ἐξακριβόω: ἐξηκριβωκότες I 174, 10; II 285, 9
ἐξανθίζω herauspflücken: Ταῦτά μοι ἀπὸ πλείστων ἐξήνθισται τῶν πρὸς Ἐπίκουρον . . . πεποιημένων II 338, 1
ἐξαπλόω übertr. *entwickeln = erläutern* I 161, 13; II 18, 15; 28, 13; 62, 25
ἐξάπτω: πλέον δὲ οὐδὲν καθ᾽ ἑαυτῶν ἐξῆψαν II 406, 24
ἐξασθενέω (intrans.) I 377, 11
ἔξαψις: ζωῆς ἔξαψις I 6, 2
ἐξετάζω: ἐξητασμένως I 57, 19
ἐξέτι: mit Genet. I 15, 10; 169, 8; II 11, 10; 84, 3 und 107, 1
ἐξεύρεμα (so!) Plur. II 405, 2
ἐξέχομαι mit Genet.: *τῶν θείων ἀγαθῶν ἐξέχεσθαι τὰ ἀνθρώπινα* II 105, 7; *λόγια καθαρᾶς ἐξεχόμενα . . . εὐσεβείας* 232, 4
ἑξῆς: mit Dativ I 393, 2; II 407, 1; *ἑξῆς ἂν εἴη* I 454, 11; *καὶ τὰ ἑξῆς usw.* I 294, 19
ἐξιλεόομαι Med. I 221, 7; 224, 20
ἕξις Zustand der Vollkommenheit: τὸ δ᾽ ἕτερον τῶν ἐν ἕξει τάγμα (im Gegensatz zu *τὴν πληθύν*) I 454, 13; *τοῖς . . . τὴν ἕξιν ἀτελέσιν* II 88, 4
ἐξοικειόομαι Med.: *τὸν δημιουργὸν ἐξῳκειωμένος* I 6, 10
ἐξοιστρέω: Passiv I 15, 24; 220, 11
ἐξόμνυμαι abschwören: II 163, 18 und 183, 10
ἔξω: ἔ. καὶ πόρρωθεν (von außen und von der Ferne) ἐξ ἀλλοδαπῆς ἀφικνουμένοις I 167, 3
ἐπαγγελία Verheißung I 122, 21; 554, 11
ἐπάγω: ἐπὶ τὸ μεῖζον αἰεὶ τὸν . . . τῦφον ἐπαγόντων vergrößern I 224, 4; *hinzufügen* II 166, 14; *ἐπάγομαι herbeibringen* I 22, 16; 57, 8; 183, 10; II 165, 13; 232, 14; 234, 5
ἔπαθλον Kampfpreis I 308, 4
ἐπαθρέω I 122, 16; 461, 8
ἐπαίρω: τὰς τούτων τιμὰς ἐπάραντες extollentes I 95, 9
ἐπαΐω: μηδὲν ἀληθὲς . . . ἐπαΐων I 9, 17; *μηδὲν ἀκριβῶς ἐπαΐοντας* 20, 18
ἐπαιωρέομαι: I 167, 11; *τιμωρίας ἐπηωρημένης* (Konjekt.) I 94, 2; mit Dativ: *τὸ βαρὺ . . . τοῖς λεπτομερεστέροις . . . ἐπαιωρεῖσθαι im Gleichgewicht erhalten bleiben* I 379, 17
ἐπαληθεύω: intrans. (wie in der Dem. ev.) I 19, 8; 165, 17; trans. 419, 5 (*τὴν προσηγορίαν ἐπαληθευσάντων*)
ἐπαναβαίνω trans. *übersteigen* (übertr.): *τὸ ἐπαναβεβηκὸς (μέρος) τοὺς μύθους* I 161, 14; *θειοτέρα . . . καὶ τοὺς πολλοὺς ἐπαναβεβηκυίᾳ φιλοσοφίᾳ* 454, 14
ἐπαναιρέομαι: τὴν . . . φιλοσοφίαν τε καὶ εὐσέβειαν ἐπανῃρῆσθαι II 344, 23
ἐπανατείνομαι sich stolz emporrecken II 288, 14
ἐπανορθόομαι Med. *richtigstellen* I 312, 18
ἐπαπορέω II 407, 2
ἐπαχθίζω: τὸ δ᾽ ἐν σαρξὶ πεπιλημένον . . . ὄγκον τε μέγαν καὶ βαρὺν ἐπηχθισμένον τὸ σῶμα II 15, 17
ἐπέκεινα: I 17, 16; II 17, 21
ἐπεντρυφάω I 223, 8
ἐπήβολος teilhaftig I 371, 8
ἐπί: τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν I 306, 14; *τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν* 307, 6 und 13; *τὰ ἐφ᾽ ἡμῖν* 307, 15

ἐπιβάλλω mit Dativ *sich heranmachen an:* I 391, 15 (*auslegen*); II 286, 4; mit εἰς II 25, 21
ἐπιβολή (Plur.): *Äußerungen* II 44, 18
ἐπιγιγνώσκω: τὸν ἐπιγνωσθέντα θεόν I 371, 23
ἐπίγνωσις: I 88, 15; τὰ τῆς θείας -σεως I 372, 1
ἐπιγράφομαι Med.: *sich zuschreiben, beilegen* I 5, 18; 6, 12; 366, 8; *betiteln* 370, 21
ἐπιδέομαι = δέομαι I 392, 6
ἐπιδιορθόομαι Med. I 368, 7; 400, 11
ἐπιδρομή *kursorische Behandlung* I 361, 20 und 370, 6
ἐπιειμένος (metaphorisch) I 183, 6
ἐπιέναι *durchgehen,* mit Akk. II 19, 2; 22, 12
ἐπιθειάζω I 382, 25; II 14, 24
ἐπίκηρος *mortalis, caducus* II 229, 3
ἐπίκλην I 372, 5; II 261, 6
ἐπικοινωνέω τί τινι *etwas gemein mit jemand haben:* ἡ δὲ γυνή . . . τὴν προσηγορίαν ἐπικοινωνεῖ τῷ ἀνδρί II 16, 9
ἐπικομίζομαι *mit sich bringen:* I 102, 3 = 105, 7
ἐπιλαμβάνομαι mit Genet. *tadeln* II 239, 1
ἐπιλέγω: oft bei Fortsetzungen von Zitaten (s. die Zusammenstellung ähnlicher Phrasen in der Einleitung, Bd. I S. LV Anm. 1); οὐδὲν ἐπιλέγειν χρή *dazu braucht man kein Wort mehr zu sagen* I 131, 3
ἐπιλογίζομαι: ἐπιλελογισμένον *erdacht* II 16, 21
ἐπιλύομαι Med. I 463, 7
ἐπιμαίνομαι I 16, 16 (ἄρρενας ἄρρεσιν -νεσθαι)
ἐπιμέμφομαι Passiv: ἦν δὲ τοῦτο -φόμενον ἡμῖν II 345, 9
ἐπιπάρειμι: ἐπιπαρών mit Dativ I 309, 13; 383, 26
ἐπιπλάστως I 17, 15
ἐπιπορεύομαι: mit Akk. τὴν πᾶσαν οἰκουμένην -ρεύεσθαι I 111, 11; mit διά: ἡ διὰ πάντων ἐπιπορευομένη τοῦ θεοῦ πρόνοια I 307, 10
ἐπιρραπίζω *geißeln* (übertr.) I 312, 15
ἐπίρρησις *Zauberspruch* I 165, 4
ἐπίρρητος *verrufen* I 199, 19; 301, 2
ἐπισημαίνομαι *hervorheben* I 454, 11; II 237, 4; τοσοῦτον δὲ . . . τοὺς ἐντυγχάνοντας (*die Leser*) ἐπισημαίνεται (ὁ λόγος), nach Analogie von διδάσκειν? I 573, 8
ἐπίσκηψις (Plur.) *Auferlegung von Leiden:* τάς τε κατά τινων ἐπισκήψεις I 157, 12; deutlicher 162, 3 θεραπεῖαί τε καὶ ἀκέσεις παντοίων παθῶν ἐπισκήψεις τε κατ' ἀσεβῶν
ἐπισκιάζω: ἐπεσκιασμένης (*dunkel*) καὶ ἀλληγορικῆς θεωρίας I 443, 11; ἐπεσκιασμένως (ebenfalls übertr.) II 45, 11
ἐπισκοτέω (wie Dem. ev. VIII prooem. 6, S. 350, 1f. Heikel): τῶν . . . τὸν πάντα βίον ἐπισκοτησάντων τε καὶ λυμηναμένων I 293, 6
ἐπισπάομαι Med.: I 10, 6; χερσὶν ἐπισπᾶσθαι (übertr.) 305, 26
ἐπιστρέφομαι mit Genet. *sich kehren an, sich scheren um* . . . I 204, 7
ἐπισυμβαίνω: ἐπισυμβεβηκότα *akzidentelle Ereignisse* (Gegensatz τὰ προηγουμένως γεγονότα *die primären Ereignisse*) I 303, 19; ἐπισυμβᾶσαι 305, 5; ἐπισυμβαίνοντα 305, 9; τοῖς ἔξωθεν ἐπισυμβαίνουσιν 305, 12; ἐπισυμβαινόντων 306, 24
ἐπισυνάπτω: I 78, 3 und 5; 136, 18; 263, 14; 288, 4; 512, 10; 516, 12; 548, 21; 578, 2; II 104, 23
ἐπισφραγίζομαι I 554, 9
ἐπισφράγισμα I 24, 8; 37, 12; 581, 18
ἐπισωρεύω I 609, 10
ἐπιτειχίζομαι: τὸν κατὰ ἀλλήλων αὐτοὺς πόλεμον -χίζεσθαι *die Kriegsführung mit festem Bollwerk schützen* II 260, 20
ἐπιτέμνω: ἐπιτέμνεται (Med.) I 429, 14; ἐπετεμόμην 479, 7; ἐπιτετμημένων I 334, 13; ἐπιτετμήσθω I 78, 5; 146, 3; 427, 3; ἐπιτετμημένως *im Auszug* I 111, 15
ἐπιτέχνημα (Plur.) I 39, 1
ἐπιτριβή *Anstachelung* I 157, 7
ἐπιτυγχάνω *recht haben* I 121, 10

ἐπιτυχῶς treffend, glücklich II 6, 7; 66, 1; 164, 9 und 228, 15
ἐπιτωθάζω I 225, 24
ἐπιφέρω hinzufügen I 43, 20; 49, 11; 134, 28; *ἐπιφέρομαι mit sich bringen* I 54, 18 (*τὸν ἐξ αὐτῶν ἔλεγχον*); 116, 3 (*ἐπενηνεγμένα*; vorhergeht *ἐπάγονται*); II 18, 9 (*ἐπενηνεγμένος*; vorhergeht *ἐπαγόμενος*); 232, 15 (*ἐπενηνεγμένους*; vorhergeht *ἐπαγομένους*, es folgt *ἐπιφερομένους*)
ἐπιφημίζω: ποτέροις . . . τὰς τοιάσδε προσηγορίας ἐπεφήμισαν I 115, 16; mit umgekehrter Konstr. gleich darauf (115, 21): *τί χρὴ θνηταῖς προσηγορίαις τὰς καθόλου φύσεις ἐπιφημίζειν*; mit doppeltem Akk.: I 90, 4; *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου θεοὺς ἐπεφήμισαν* 94, 20; (mit doppeltem Nomin. im Passiv: . . . *ὄνομα ἐπεφημίσθη τὸ Ἀνατολῆς αὐτῷ* II 36, 19 Philo Jud.); mit acc. c. inf. I 88, 3
ἐπιφορά (Plur.) *Andrang* I 306, 7 und 10
ἐπιφύομαι: ἐπιφυέντες später geboren I 94, 11; s. auch S. 581
ἐπιφωνέω widme I 5, 6
ἐπιχορηγέω zur Ergänzung (*ἐπι-*) *spenden* (Dativ) *von* . . . (Genet. partit.): *τοῖς ὑποβεβηκόσι* (*subiectis, inferioribus*) *τῶν ἐν αὐτῷ κρειττόνων δυνάμεων ἐπιχορηγεῖ* I 392, 8; Passiv 392, 12
ἐπιχωριάζω mit Dativ *sich aufhalten bei* . . . II 23, 20
ἕπομαι mit Akk.: s. unter 2b
ἐποπτεία Schau I 38, 17; II 21, 4; 23, 12; 66, 5
ἐποπτεύω betrachten I 24, 2; 274, 12
ἑρπυστικός: τῶν -κῶν καὶ ἰοβόλων θηρίων I 52, 8; 395, 23
ἐρρωμένως: ἐρρ. φρονεῖν I 19, 11
ἑτερογενής: τὸ -νές das Verschiedenartige (Gegensatz *μονογενὲς χρῆμα* 303, 24) I 304, 28
ἑτεροδοξέω mit Dativ: *τοὺς -ξοῦντας ἡμῖν* II 344, 16
ἕτερος: mit Genet. *verschieden:* I 129, 9 *οὐδ' ἕτερον* ([*auch*] *nicht verschieden*) *τῆς τοῦ πυρὸς δυνάμεως*; 309, 22; 567, 22; mit *παρά* statt Genet.: *ἕτερα ὄντα* . . . *παρὰ τὸν τῆς εἱμαρμένης λόγον* I 334, 11 (Eus. frei nach Alex. Aphrod., bei dem die Stelle anders lautet). S. auch S. 586f. unter *οὐδέ* und *μηδέ*. — *τὴν ἑτέραν* (nml. *ὁδόν*) *ὁδεύσας* II 349, 24
εὖ μάλα: I 162, 4; 163, 15; 312, 6; II 37, 13; 89, 4 (Plato, der jedoch hier bloß *μάλα* hat)
εὐαγγελίζομαι: mit doppeltem Akk. I 7, 3 (*τὴν . . . φιλίαν τὸν σύμπαντα κόσμον εὐαγγελιούμενος*); 10, 20; 11, 20; 18, 22; 87, 16; 208, 17; mit Dativ der Person und Akk. der Sache I 66, 16; 98, 19; von den Propheten: *τῶν αὐτῶν ἀκούων προφητῶν . . . εὐαγγελιζομένων* I 13, 22
εὐαρέστησις mit Dativ: *τὴν . . . τῷ θεῷ -σιν* II 349, 21
εὐγνωμόνως I 571, 10; *εὐγνωμονέστερον* (Adv.) *vernünftiger* I 95, 21
εὐγνωμοσύνη: τῆς ἄλλης τοῦ ἀληθοῦς -νης (*Einsicht in*) II 228, 12
εὐζωΐα: I 14, 16; 17, 22; 18, 23
εὐηνίως mit leichter Lenkung I 307, 11
εὐθυβόλος: εὐθυβόλῳ προσηγορίᾳ I 175, 15; *προσωνυμίᾳ* 371, 6; *προσρήματι* II 15, 18; *μετωνυμίᾳ* 17, 21
εὐθύνω zur Rechenschaft ziehen, rügen I 257, 18; 559, 14
εὔλογος und *εὐλόγως: wohlbegründet, mit gutem Grunde* I 3, 13; 78, 5; 87, 18 (*τὸ εὔλογον die wohlbegründete Berechtigung;* ebenso 88, 7); 103, 11 und 121, 2; 183, 16; 361, 4 und 363, 3; II 167, 5
εὐποιΐα: εἰς -ίας ἑτοιμότητα 302, 24
εὑρησιλογέω: I 147, 11; 225, 10
εὑρησιλογία: I 94, 12 (Hs. H); 105, 11 (*τῶν αὐτῶν* [genet. obi.] *εὑρησιλογίας*); 155, 2; 156, 19; II 343, 22; *εὑρεσιλογίαν* II 17, 11
εὐσέβεια: Definition der christlichen *εὐσ.: εὐσέβεια, οὐχ ἡ ψευδώνυμος καὶ πολυπλανής, ἀλλ' ἡ σὺν ἀληθείᾳ τὴν προσηγορίαν ἐπιγραφομένη* I 5, 16; die auch die alten Hebräer (vor Moses) hatten: 23, 9; sie ist *ἔνθεος καὶ ἀληθής* 174, 7 (Genet.); bemerkenswerte Konstruktionen: *τῆς εἰς αὐτὸν ἀληθοῦς εὐσεβείας* I 38, 18; *θεοῦ = gegen Gott: τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας τοῦ . . . θεοῦ* 89, 6; *εὐσεβείας ἑνὸς τοῦ . . . θεοῦ* I 312, 5; 420, 15; 557, 22; *εὐσεβείας τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ* II 105, 5

εὐσεβέω mit Akk. verehren: I 121, 26; 209, 11
εὐφραδής II 11, 10
εὐχή: δι' εὐχῆς πεποιήμεθα (Phrase, nach διὰ σπουδῆς ποιεῖσθαι gebildet) I 376, 1
ἐφαπλόω: τὰς τοῦ . . . φωτὸς ἐφαπλώσας ἀκτῖνας I 89, 3
ἐφικτός erreichbar I 392, 22 und 24
ἐφίστημι beachten (meist ohne τὸν νοῦν): I 15, 22; 16, 9; 34, 13; 366, 2; II 9, 20; 19, 14; 167, 6; ἐπιστῆναι sei auf der Welt erschienen (τὸν σωτῆρα καὶ ἰατρὸν) II 176, 12; ἐφεστάναι mit Genet. I 379, 12 (τῆς τοῦ σύμπαντος κόσμου διατάξεως ἐφεστάναι)
ἐφοδεύω: ἐφοδεύσωμεν λόγον I 24, 4; ἐφοδεύων λόγον 163, 11; ἐφώδευσε λόγον II 164, 11 und 232, 7
ἐχθές: (ἐ)χθὲς καὶ πρώην nuper I 94, 11; 590, 7
ἔχω: mit Genet.: ψυχῆς καὶ σώματος . . . εὖ ἂν ἔχοι I 6, 15; ἔχεσθαι sich anschließen, in Zusammenhang stehen: mit Genet. τοῦτο δὲ ὁποίας ἔχεται διανοίας II 17, 23 (mit Dativ II 72, 1 Plato und Eus.: ἐχόμενον γάρ ἐστι τῷ . . . ἰέναι; s. Mras, Rheinisches Museum N. F. 92 [1944] 227)

ζάω: τοῦ προσκαίρου τούτου ζῆν = τῆς — ταύτης ζωῆς I 19, 3
ζωοθυτέω I 182, 9
ζωοπλαστέω: ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σχήματα -στεῖν I 115, 14
ζώπυρος: -ρον σπέρμα I 373, 10

ἤ: οὐδείς γε . . . ἢ I 151, 7; τί — ἢ quid aliud nisi 232, 20; πόθεν — ἢ 244, 20; = lieber als (ohne vorhergehendes μᾶλλον) 391, 2 (I 194, 15 Clem.; 279, 6 Oenom.; ἤπερ 599, 27 Tat.)
ἡδυπάθεια: ἀκρατοῦς ἡδυπαθείας I 95, 10; 234, 4
ἥρως: vom Patriarchen Joseph I 376, 17

θᾶττον früher I 609, 4; 613, 6 (μικρῷ θ. Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος)
θέα considera: I 28, 12; 52, 8; 117, 18; 131, 18; 185, 10; 295, 10; 300, 17; 368, 3; 497, 3; II 24, 16; 28, 12; 34, 8; 75, 11; 105, 8; 229, 21; 232, 5; 417, 18
θειάζω: I 94, 25 (τεθειάκασι); 117, 20; 121, 22; 364, 6; 384, 1; II 229, 18
θεῖος: τὰ θεῖα Gottheiten I 569, 4
θεογνωσία: I 7, 17; 371, 23; 374, 19; 420, 12; II 176, 23
θεοδίδακτος: αὐτοδιδάκτοις ἐννοίαις, μᾶλλον δὲ θεοδιδάκτοις I 93, 1
θεοείκελος I 400, 15 (τὸ θεοείκελον . . . τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς οὐσίας)
θεοεχθρία I 397, 8
θεολογέω Gott (Götter) künden, vergöttern, aktiv und passiv: I 3, 16; 9, 6; 17, 18; 23, 8; 40, 15; 93, 20; 130, 5 (zweimal); 131, 11; 147, 2; 150, 7; 162, 1; 178, 11; 208, 14; 215, 20; 384, 5; 385, 3; 395, 1; II 34, 13; 35, 1; 37, 5; 42, 16; 45, 14; 296, 22 und 23; 303, 4
θεολογία: bei Eus. = Götter-(Gottes-)lehre, Religion, bes. im ersten und zweiten Buche (s. die griechischen Inhaltsverzeichnisse, s. auch das Namen- und Sachregister unter Religion; zweimal mit der Variante μυθολογία): I 3, 21 und 42, 19; 22, 17 (Plur. τὰς πατρίους ἡμῶν αὐτῶν -γίας); 34, 15; 35, 16; 54, 19; 66, 12 und 21; 73, 16; 78, 4; 87, 23; 88, 10 (θεολογίας . . . τῆς πανδήμου καὶ μυθικωτέρας); 94, 10; 95, 1; 98, 23; 101, 20; 117, 8 und 19; 157, 9; 161, 9; 163, 5; 394, 11 (Verkündigung [Lobpreisung] Gottes); II 28, 14; 34, 17; 174, 21; 175, 22 (ἐν ταῖς θεολογίαις [Ausführungen über Gott] δὲ ὁ Δαβὶδ ἀναφωνεῖ); 286, 1 (ἐν τελεταῖς καὶ μυστηρίοις τῇ τε ἄλλῃ . . . θεολογίᾳ); 286, 6
θεολόγος Gotteskünder: I 40, 10; 558, 4; II 45, 20; 259, 12; 285, 21; 343, 6 (Heiden)
θεομαχέω I 9, 3 (θεομαχοῦντας von den Christen)
θεομαχία I 396, 16 (vom Teufel)
θεοποιέω I 95, 8 (τοῖς τεθεοποιημένοις ἀνδράσι); 118, 2; 138, 14 und 22; 139, 1; 150, 10; 223, 14 (τῶν τεθεοποιημένων ἡρώων)
θεοποιία: I 23, 2 (θεοποιίας τε καὶ θεογονίας); 95, 5 (τῇ τῶν ἀνδρῶν -ίᾳ); 115, 12; 120, 6 (εἰς -ίαν παραλαμβάνειν τὴν ἄλογον . . . φύσιν); 146, 16; 202, 13

θεοπρεπής I 102, 3; 293, 4; II 285, 10
θεοπρόπιον I 173, 2; II 228, 18
θεοπτία I 375, 6
θεοσέβεια I 11, 17; II 91, 13
θεοσοφία I 22, 15; 168, 11; 495, 19; II 285, 14
θεοφάνεια: I 232, 21; 368, 5; 374, 11 (beidemal Plur.); 385, 16 (*ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν Μωσέα -νείᾳ*)
θεοφίλεια I 300, 22; 374, 19
θεοφορέομαι inspiriert werden I 7, 6; 368, 10; 383, 1; 393, 1
θεοφόρησις göttliche Begeisterung II 21, 7
θεοφορία göttliche Begeisterung I 165, 9
θεοφόρος I 168, 9 (*τῶν ἄγαν θεοφόρων*)
θεσπίζω aktiv und passiv: I 9, 22; 10, 1; 11, 23; 387, 21; II 21, 9
θέσπισμα Orakel I 378, 6; II 228, 21
θεσπιῳδός: οἱ γενναῖοι θεσπιῳδοὶ die Orakelgötter I 166, 11
θεώρημα: τοῖς δογματικοῖς θεωρήμασι II 5, 15
θεωρητική mit Genet.: *φύσις ... τοῦ ... θεοῦ διανοίαις ὄμμασι κεκαθαρμένοις θεωρητική* I 138, 18
θεωρία: λανθάνουσάν τινα ἐν ὑπονοίαις ... θεωρίαν I 54, 12; *φυσικὰς ... θεωρίας* 88, 3
θηριωδία I 18, 26; 89, 10
θοινάομαι I 16, 20
θρησκεύω: Passiv I 38, 11
θρυλέω: τὰ περὶ τῶν θεῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς τεθρυλημένα I 3, 19 und 39, 9; 88, 1; 290, 14 (*περὶ τῶν θρυλουμένων χρηστηρίων*) und oft
θυγατρομιξία (Plur.) I 365, 18
θυμέλη: ἐπὶ τῆς θυμέλης (*Bühne*) *τραγῳδούμενον* (Euripides) I 280, 16

ἰδέα: τῆς ... ἀλληγορουμένης ἰδέας der allegorischen Anschauungsweise I 443, 18; 451, 4; 454, 10
ἰδιάζω I 370, 4
ἰδίως speziell I 10, 27; 303, 16 *κατ' εἶδος ἰδίως*
ἰδιώτης (Plur.) I 320, 18 (*ἀμαθεῖς καὶ ἰδιῶται*); II 83, 18 und 97, 2 (*ἰδιώτας καὶ ἀγραμμάτους*)
ἰδιωτικός: τῶν ἰδιωτικωτέρων mehr laienhaft, ungebildet I 20, 8 (= *τὴν ἕξιν ἀτελέσιν* II 88, 4)
ἰδού: ἰδού σοι I 136, 17
ἵδρυσις: ξοάνων ἵδρ. I 3, 18 und 37, 20; 38, 20
ἱεροφαντία: ἐν ταῖς ἱεροφαντίαις in den (mosaischen) *Religionsbüchern* II 24, 2
ἱλεόομαι = ἱλάσκομαι I 190, 5 (*ἱλεοῦσθαι*); 206, 15 (*ἱλεούμενα*)
ἰλυσπάομαι I 223, 5
ἰοβόλος I 52, 8; 305, 30
Ἰουδαϊσμός im Gegensatz zu *Χριστιανισμός* und *Ἑλληνισμός* I 22, 15
ἵστημι: Med. mit *πρός Stellung nehmen gegen: ἐν οἷς ἵσταται 'Πρὸς τοὺς — ὑπισχνουμένους'* II 6, 21; *πρὸς οὓς καὶ ἐριστικῶς ἱστάμενος* 281, 5; *τοῖς Πλάτωνος δόγμασιν αὐτῇ τε ἀληθείᾳ ἐξ ἐναντίας ἱστάμενα in Gegensatz tretend zu* 345, 22; *στάντες ἐπὶ λογισμοῦ zur Vernunft gekommen sein* I 87, 21; *οὔτ' ἐπὶ τοῖς πρότερον ἔστησαν stehen bleiben bei* 87, 25; *μέχρι σωμάτων καὶ σαρκὸς ἡδονῆς στῆσαι beschränken auf* 93, 13
ἴσχω (und Komposita): *ἐνισχημένοι* I 86, 12; *ἐνισχημένοις* 87, 11; *ἐνίσχητο* 220, 12; *κατισχημένοις* 302, 21; II 63, 9 ist wohl *κατισχημένου* zu lesen (*κατισχημένος* II 356, 17 Attic.). S. zu I 86, 12 und Rheinisches Museum N. F. 92 (1944) 233

καθειμαρμένα: τὰ κ. I 293, 17
καθίημι: intrans. *ἐπὶ τήνδε καθεὶς* (*aggressus ad*) *τὴν πραγματείαν* I 8, 2
καθικετεύω mit Dativ: *τοῖς πονηροῖς δαίμοσιν ἐκαθικέτευον* (Konjektur) I 229, 2
καθίστημι: ἠρέμα καταστὰς nachdem er allmählich zu sich gekommen I 71, 4 (Diod., der jedoch anderes hat)

καθόλου allgemein I 10, 17; 19, 9 und 24; 96, 5; 114, 26 (*τοῖς κ. στοιχείοις*); 115, 2, 17 und 22 (*τῶν κ. στοιχείων*); 115, 21 (*τὰς κ. φύσεις*); 116, 2 (*τοῖς κ. στοιχείοις*); 163, 13; 296, 3; 304, 24; 307, 7; 309, 2; 310, 15 (*τῶν κ. . . . ἀποτελεσμάτων die allgemeinen Wirkungen*); 320, 17 (*τῶν ἄλλως κ. περὶ τοῦ δόγματος ὑπονοουμένων*); II 242, 9; 345, 13 (*τὴν κ. διάνοιαν τοῦ παντὸς . . . λόγου*)
καθομιλέω mit Dativ *sich befassen mit . . .*: *τοῖς . . . θείοις* (*rebus divinis*) . . . *καθωμιληκότες* I 590, 15
καθοσιόω: *τὸν . . . καθωσιωμένον* I 298, 5; *καθωσιωμένοις* 311, 10
καθυποκρίνομαι mit Akk.: 1. *durch Schauspielkünste darstellen, schauspielern*: *τὰς ἐνθέους καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις οἱ φαῦλοι δαίμονες καθυπεκρίνοντο* I 224, 2; *τῶν τὰ μαντικὰ καθυποκρινομένων ἀνδρῶν* 271, 17; 2. *durch Schauspielerkünste täuschen* II 232, 3 (*δέει θανάτου τὸν Ἀθηναίων δῆμον καθυποκρινάμενος*, von Plato); 3. *karikieren*: *τὰς μυθικὰς τῶν ποιητῶν γενεαλογίας καθυποκρινάμενος*, ebenfalls Plato, 230, 8 (s. II 166, 15 *παίζειν* über dieselbe Platostelle, die auch 230, 8 vorangeht)
καινοτομέω II 285, 15
καινοτομία I 22, 16; 162, 8
καιρός: *κατὰ καιρὸν zur rechten Zeit, zeitgemäß* I 3, 8 und 15, 2
κακεντρεχής: *τὸ -χές die Bösartigkeit* I 164, 24
κακόθυτος: . . . *ἡ διὰ ζῴων ἀλόγων θυσία ἐπάρατος καὶ κακόθυτος πρὸς τῶν φιλοσόφων ἐλέχθη* I 189, 17
κακοποιός I 310, 9 und 10
κακοτεχνία I 168, 14; 206, 9
κακότεχνος I 90, 2; 164, 24; 244, 18; 249, 21; 334, 21
κακότροπος I 271, 16; 373, 3
κακύνω I 306, 21
καλλωπισμός: *τῶν μύθων τὸν καλλωπισμὸν Beschönigung* I 94, 26
κἄν doch wenigstens I 269, 10
κάρος sopor I 87, 20
καρωτικός: *καρωτικῶν τε καὶ ὑπνωτικῶν* I 164, 12
κατά mit Genet. *betreffs* (späterer Sprachgebrauch): s. S. 587
καταβάλλω: *subicere* I 304, 9 (*εἰ . . . τις τὰ κατὰ φύσιν . . . ὑπ' αἰτίαν ἀνάγκης καταβάλλοι*); *deicere, degradieren* I 120, 14; 301, 5; 371, 10; 378, 26; Aktiv intrans.?: *εἰς πάσας δὲ ἀνοσιουργίας καταβαλλόντων* (*καταβαινόντων* zu lesen?) I 89, 13. Med.: *hinterlegen τὴν ἀπόδειξιν ἐν οἰκείοις καταβέβληνται συγγράμμασιν* I 585, 4; II 10, 22; 21, 12; 38, 4 (*μηδενός πω . . . ἀκοαῖς, ἀλλὰ μηδὲ εἰς νοῦν ταῦτα καταβεβλημένον*); *zugrunde legen* I 130, 20; *gründen*: *καταβάλλονταί τε θεμελίους* I 611, 12; *Μωσῆς νομοθεσίαν ἀνθρώποις καταβεβλημένος* II 103, 13; *διδασκαλίαν καταβεβλημένῳ* 259, 15; *νομοθεσίαν καταβαλέσθαι* 261, 21; 262, 7; 303, 6 (Aktiv)
καταβολή Gründung I 365, 27; II 260, 3 (*Aufkommen*: *τῶν . . . φιλοσόφων*)
καταγράφομαι Med. *zur Darstellung bringen, abbilden κωφὴν καὶ ἄναυδον εἰκόνα καταγέγραπται* I 133, 12
καταδυναστεία Tyrannei: *τῆς τῶν δαιμόνων -είας* I 173, 16
κατακομπέω I 123, 7
καταλαμβάνω: . . . *χρηστήρια ἔργῳ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ κατελάμβανε* (*ersah als . . .*) I 569, 5; Med. *wahrnehmen* I 303, 6
κατάληψις Auffassung I 28, 10 (Gegensatz *στοχασμῶν*); 386, 13; 568, 3; II 286, 5 (*στοχασμοῖς μᾶλλον ἢ καταλήψει κεχρημένοι*) und 9; 420, 18
καταλιμπάνω: *κατελίμπανον* II 23, 10
κατάλληλος entsprechend, passend: I 20, 6; 377, 21; 393, 24; II 103, 17; 113, 12 (mit Dativ); 261, 21
καταναγκάζω: *τῆς κατηναγκασμένης ἀποδόσεως gezwungene Erklärung* I 147, 14
καταντάω auf ein Jahr treffen (temporal): mit *κατά* I 586, 2 (*Δαρείου μὲν γὰρ τὸ δεύτερον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ξε' Ὀλυμπιάδος καταντᾷ*); mit *περί* 610, 7 (*περὶ ὃν συμβαίνει τὴν Ἰλίου καταντᾶν ἅλωσιν*)
καταπλήττεσθαι Pass. mit Akk.: *τὰ φωσφόρα . . . καταπλαγέντες* I 23, 12; *κ. τὰ κάλλη* 89, 21; *τὸν βίον καταπλαγῆναι* 557, 7; *τὸν ἄνδρα* (Plato) *καταπεπλήγμεθα admiramur* II 259, 5

καταρχή *Anfang* I 58, 11; II 87, 4; 345, 8 (an allen drei Stellen τὴν καταρχήν)
κατάρχομαι: κατάρχεται ἡ βίβλος II 112, 19
κατασκευάζω *beweisen* II 150, 11; 406, 19 (ταῦτα δὲ πάντα διὰ μυρίων ... κατεσκευασμένα)
κατασκευή *Bestätigung, Bekräftigung*: τῆς τοῦ λόγου κατασκευῆς II 38, 6
καταστοχάζομαι: I 164, 27 (καταστοχαζομένων καὶ εἰς ἄδηλον καταμαντευομένων); 291, 5 und 294, 2; 293, 16 (τὰ μέλλοντα καταστοχάζεσθαι)
καταστρέφω: *zurückführen* (übertr.) I 110, 18; *beenden* τὸν ... βίον ... καταστρέψαντες 133, 28; intrans. τέλος ἀνθρώπου φύσεως ... καταστρέφον ... ἐκεῖσε I 400, 14
καταστροφή *Lebensende* I 166, 21; τὰ τῆς μετελθούσης καταστροφῆς I 553, 9
κατασύρω: κατεσύροντο *wurden herabgezogen* (übertr.) I 151, 21; ebenso κατεσύρησαν 320, 19
κατασχεδιάζω *improvisieren* I 419, 22
κατατρύχω (und -όω): I 16, 2; κατατετρύχωτο 19, 18; s. S. 581
κατατυραννέω mit Genet. I 15, 23
καταυγάζω: τὰς ψυχὰς καταυγασθέντες II 11, 5
κατεπᾴδω: τινί τι II 83, 12 (μύθους τοῖς παισί ... κατεπᾴδειν), aber τινά (Mask.) τινι 91, 12 (τοὺς παῖδας ... ταῖς ... ὠφελιμωτάταις διηγήσεσιν ... κατεπᾴδειν)
κατέχω: κατέχει (*behauptet sich*) λόγος mit acc. c. inf. I 22, 26; 63, 5; 167, 15
κατίσχω: s. unter ἴσχω
κατοπτεύω II 346, 1 (ἄνωθεν ὡς ἀπὸ σκηνῆς κατοπτεῦσαι)
κατορθόω und Passiv: I 58, 3; 308, 5; 369, 7; 370, 2
κατόρθωμα (Plur.) I 94, 6; 99, 2; 305, 3 (*richtiges Vorgehen*); 375, 21
κατορύττω übertr.: δυσσεβείας τε ὁπόση καὶ ἀγνωσίας θεοῦ μέθῃ τὰς ψυχὰς κατορωρυγμένοι I 88, 19
κατώτερα *später*: I 587, 1; ebenso κατώτερον 589, 14; s. auch 612, 24 (πάντες ... κατώτεροι Κύρου ... φαίνονται ἠκμακότες)
κεῖθεν II 261, 25 (die Stelle hat poëtischen Schwung)
κεφαλή: φίλη θεοῦ καὶ ἱερὰ κ. I 5, 6 (Anrede)
κινέω: κινούμενος *vorgehend* (übertr.) II 71, 13 (ὁμοίως ταῖς Ἑβραίων δόξαις κ.)
κοινολογέομαι: αὐτῷ τε εἰσάγει ... κοινολογούμενον ... τὸν θεὸν I 388, 9
κομπ⟨ωδ⟩ία Plur. (Konjektur) *Prahlereien* II 343, 22
κονίομαι *ringen* (übertr.): κονιομένους II 260, 18
κόπτω *auf jemand loshauen* (übertr.) II 166, 20
κοσμογονία: I 3, 12 und 25, 2; 23, 24; 24, 21; 28, 6; 32, 11; 43, 10; 388, 7; II 10, 13; 406, 6
κρᾶμα: πολὺ τὸ κρ. τοῦ ψεύδους II 229, 5
κρατέω *festhalten*: κρατεῖν αὐτοὺς (τοὺς θεούς) I 250, 15
κρατύνω *bekräftigen* I 215, 20
κρείττων: τὰ κρείττονα *die höheren Wesen* I 133, 16
κρίνω: κεκριμένη καὶ εὔλογος ... ἡ ... ἀναχώρησις I 58, 1
κρίσις: μετὰ κρίσεως I 3, 15 und 28, 16
κρυπτάζομαι Med. II 98, 6
κτείνω: ἔκτειναν II 163, 9 und 177, 3
κυριολεκτέω: κυριολεκτεῖν (*im eigentlichen Sinn verwenden*) ... τὰς προσηγορίας I 371, 11

λαμβάνω: s. unter περιγραφή
λαοπλάνος I 300, 13; 572, 13
λείπω: intrans. *fehlen* I 554, 11; II 426, 8 und 9; λείπεται mit Infin. *bleibt übrig, ergibt sich*: λ. ... ὁμολογεῖν I 156, 18
λέξις: πρὸς λέξιν *wörtlich*: I 39, 16; 52, 11; 110, 23; 123, 8; 293, 19; II 28, 22; 37, 14; 112, 27; 243, 15; 305, 20; seltener κατὰ λέξιν: I 111, 17; 114, 12; 124, 10; 169, 20
λευκός *klar* (übertr.): λευκοῖς τοῖς ἐλέγχοις II 344, 3; λευκότερον Adv.: λ. διασαφήσας II 25, 1; λ. διασαφεῖ 34, 23
λεωφόρος, ἡ: I 15, 11 (Plur.)

λῆξις Los, Rang: I 175, 10; II 233, 11
λῆρος: τὸν βαθὺν λῆρον I 87, 21
λίαν sehr: λ. καλῶς II 424, 10
λογάς: ἐκ παντοίων τε ἐθνῶν . . . λογάδες συνειλεγμένοι I 21, 26
λογικός: τὰ λογικά die vernünftigen Wesen I 391, 4; *λογικώτερον* Adv. I 20, 2 (*παραλαμβάνειν*); II 141, 7 (*συνίστησι*)
λόγιον: 1. *Orakelspruch;* s. die oft zitierte Schrift des Porphyr. *Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας,* ferner I 176, 22 u. a. Stellen.
2. *Spruch* der Bibel: *τὸ παρ' ἡμῖν θεῖον λόγιον* I 39, 2; Ausspruch des Numen. II 28, 9
3. *λόγια: τὰ θεῖα λόγια die Hl. Schrift* I 7, 5; bes. oft *τὰ Ἑβραίων* oder *τὰ παρ' Ἑβραίοις λόγια* das AT im Gegensatz zum *σωτήριος* (*θεῖος*) *λόγος* = NT: I 93, 6; II 20, 19 (= *τῶν παρ' Ἑβραίοις ἱερῶν λόγων* 18, 14); 46, 5; 87, 3; 98, 20; 161, 17; 162, 15 (s. unter *λόγος* 1.); 228, 18; 232, 4; 243, 7; 344, 6; 369, 2; 402, 7
λογισμός: τὸν λόγον ἢ τὸν λογισμὸν II 18, 18; s. ferner unter *ἔννοια*
λογιστικός: τὸ λογιστικὸν (Hs. I, *τὸ λογικὸν* die übrigen Hss.) *das Denkvermögen* I 305, 4
λογομαχία II 286, 8; 406, 7
λόγος: 1. *Äußerung, Rede,* daher auch *Lehre:* I 14, 17; 334, 12; II 141, 8; 247, 1; daher *ὁ παρ' ἡμῖν λόγος die christliche Lehre:* II 127, 12; gewöhnlich *σωτήριος λ.* (*Evangelium, NT*) I 3, 7 und 11, 1; 19, 16; II 89, 10; 96, 18; 133, 17; auch *θεῖος λ.* II 96, 2; 124, 19; *ἱερὸς λ.* 109, 11 (im Gegensatz zu dem *θεῖος χρησμός,* der dem Moses zuteil wurde); *λόγοι: Ἑβραίων δὲ εἶναι λόγους οὐ μόνα τὰ παρὰ Μωσεῖ λόγιά φημι, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων μετὰ Μωσέα θεοφιλῶν ἀνδρῶν, εἴτε προφητῶν εἴτε καὶ ἀποστόλων τοῦ σωτῆρος ἡμῶν* II 162, 15
2. *Grund, Begründung: ἦν δ' ἂν κατὰ λόγον es wäre begründet* I 114, 22; *οὐδ' αὐτός γ' ἂν φαίη Πλάτων τὸν λόγον ἢ τὸν λογισμὸν τῶν φωνηέντων ἢ τῶν συμφώνων* II 18, 18
3. *Sachverhalt: ὁ περὶ τῶν θρυλουμένων χρηστηρίων . . . λ.* I 290, 15; *Gegenstand, Argument: ὁ τοῦ αὐθεκουσίου* (*der Willensfreiheit*) *λ.* 303, 4
4. *Rang: οἱ δέ γε θεῖοι λόγοι τὴν ἁγίαν . . . τριάδα . . . ἐν ἀρχῆς λόγῳ τάττουσι* II 46, 19
5. *Beschaffenheit: . . . πάντα τὰ ὁρατὰ σώματα τῷ ἰδίῳ λόγῳ ἄψυχα* I 117, 17 (dafür Dem. ev. IV 13, 2 *τῷ οἰκείῳ λόγῳ ἄψυχα*); eigentl. = *wenn man ihr eigentliches Wesen in Betracht zieht*
6. *Λόγος* als religiöser Terminus: s. das Namen- und Sachregister
λοιπός: τοῦ λοιποῦ fürderhin I 120, 18; *λοιπόν demnach, nunmehr* I 174, 8; 185, 10; 223, 18; 226, 7 (*ἤδη λ.*); 296, 2; 299, 15; 363, 5 und 9; 365, 25; 375, 3; 569, 7; 573, 18; 584, 15; II 5, 14; 132, 13 (dagegen *τὸ λοιπὸν τοῦ μύθου* Plat.); 286, 5; 293, 11; 426, 8 (*ἤδη λ.*)
λυτρόω: λελυτρωμένος medial I 120, 22; 173, 19; passiv 78, 13; 86, 22
λύτρωσις I 66, 14
λυτρωτής I 9, 23; 161, 7 (*τοῦ λυτρωτοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν*)

μαθηματικός: κατὰ τοὺς τῶν μαθηματικῶν (*Astrologen*) *λόγους* I 295, 8
μαθητεύω: aktiv I 570, 7 (*ᾧ μαθητεῦσαι τὸν Πυθαγόραν φασίν*); 572, 9; passiv: *τοὺς αὐτῷ μαθητευθέντας* I 16, 13; *τοῖς ἱερεῦσι μαθητευόμενος* 570, 13; *Μωσεῖ . . . μεμαθητευμένος ὁ Πλάτων bei Moses in die Lehre gegangen* II 59, 3
μακρός: εἰς μακρὸν τοῦ βίου I 149, 21; *οὐκ* (*μὴ*) *εἰς μακρόν* (nicht *μακράν*) *bald* I 420, 14; 558, 1; II 267, 16
μᾶλλον: μᾶλλον — μᾶλλον δέ steigernd: *γέλωτος ἢ καὶ μ. αἰσχύνης, μ. δὲ καὶ τοῖς ἔτι τυφλώττουσιν οἴκτου ὄντα ἄξια* I 78, 8f.; *ἐπὶ μᾶλλον* I 152, 1; 223, 12. S. auch S. 580 unter *Komparativ durch μᾶλλον verstärkt*
μαρμαρυγή (Plur.) I 392, 16
μαρτυρέω mit Dativ: *für jemand* (*etwas*) *zeugen* I 39, 16; 40, 11; 489, 27; 494, 18; Passiv II 287, 22
ματαιοπονία II 422, 2

μεγαλοδωρεά I 6, 25
μεγαλόνοια II 164, 22; 255, 15
μεγαλόπολις (vom Kosmos) I 379, 5 (dagegen *Μεγάλην Πόλιν* I 192, 13 Porph. = Rom)
μεγαλουργία I 122, 10; 259, 20 (Oenom.) (Plur.)
μέγας: μειζόνως I 173, 15
μεθίστημι: μεταστησάμενος I 19, 19; 23, 20
μεθοδεύω I 172, 26
μέλω: persönliche Konstruktion: I 89, 16 (s. unter *πολύς*); Med.: *καὶ . . . τῇ Ἀρτέμιδι μελέσθων αἱ βαλίαι σκύλακες* (Parodie des vorhergehenden Orakels) I 236, 7; *τοὺς τοῖς ἀγαθοῖς (θεοῖς) μεμελημένους die den guten Göttern am Herzen liegen* I 202, 5
μεμοιραμένα I 367, 6
μέν: μέν — πλὴν ἀλλ' I 200, 4; *μέν* affirmativ: *τῆς μὲν μακρᾶς . . . πλάνης* I 86, 21 (*ἐστὶ μὲν ψεῦδος* I 476, 24 Philo Jud.)
μέρος: ἐν μέρει κατορθωμάτων I 94, 5; *γοητείαν ὡς ἐν μέρει μαθήματος ἐπαγγελλομένων* 334, 21; *ἐν μέρει speziell* II 5, 8; mit Artikel I 392, 23 (*τὰ ἐν μ. die speziellen Gaben*); II 12, 1; ebenso *τὰ κατὰ μέρος* II 66, 11
μέση Mitte II 236, 15 (*ἐν μέσῃ*: Plato, der jedoch *ἐν μέσοις* hat; vgl. auch Orph. II 194, 4 und II 221, 21)
μεσιτεία Vermittlung I 392, 24
μετά: μετὰ χεῖρας, s. unter *χείρ*.
μεταβάλλω übersetzen I 52, 8
μετάγω übertragen (metaphorisch): *ὁ Ἀσκληπιὸς πῶς ἂν μετάγοιτο εἰς ἥλιον* I 154, 4; Med.: *ἐπὶ νοερὰν . . . ἡμέραν . . . τοὺς πάντας μετηγάγετο (ὁ σωτήριος λόγος)* I 19, 21
μεταδίωξις Befolgung: τὸ εὔλογον τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν γραμμάτων μεταδιώξεως I 22, 10
μεταλαμβάνω übersetzen: τῇ Ἑλλήνων μετείληφεν φωνῇ I 58, 4
μετάληψις Herübernahme I 363, 12; 420, 20 (oder = *Sinnesänderung?*); *Übersetzung* I 371, 19
μεταποιέομαι nach etwas streben (mit Genet.) II 17, 18; mit passiv. Aorist (in aktiver Bedeutung) I 308, 17 (*τοῦ χείρονος μεταποιηθείς*) und II 261, 9
μεταποίησις Beanspruchung I 363, 10
μετάρσιος: τῶν μετεώρων καὶ μεταρσίων II 407, 4; *τῶν οὐρανίων καὶ μεταρσίων* 417, 17
μετατίθεμαι: mit Genet. *von etwas abrücken: τὸ μεταθέσθαι . . . τῶν οἰκείων* I 9, 11
μετεωρολέσχης (Plur.) I 121, 9; 150, 25; II 422, 10
μετεωρολογία (Plur.) I 151, 20
μετέωρος: μετεωρότεροι II 424, 4; s. auch unter *μετάρσιος*
μέτρον: πᾶν μ. ἡλικίας (nach Homer) I 312, 1
μετωνυμία Umbenennung II 17, 21
μήν: ἦ μὴν ἀληθεύειν ἐπόμνυται I 176, 24; *οὐ μήν* I 383, 15; 385, 25; *οὐδὲ μήν* I 38, 2; 40, 11; 304, 21; *μηδὲ μήν* I 150, 23; *μήτε μήν* I 176, 1; *οὐ μὴν ἀλλά* nachdrucksvolles „*aber auch*" I 386, 22; II 426, 4; *γε μήν* adversativ: I 20, 15; 23, 10; 78, 11 (vorhergeht *μέν*); 174, 18 (vorher *μέν*); 307, 1; *ναὶ μήν:* s. unter *ναί*
μηναγυρτέω: μηναγυρτοῦντες und *μηναγυρτῶν* I 100, 17 und 20 (Diodor, der jedoch *μητραγυρτοῦντες* und *μητραγυρτῶν* hat)
μητρογαμέω I 16, 13
μητρογαμία (Plur.) I 365, 18
μηχανή: ὥσπερ διὰ μηχανῆς I 121, 17 (*ὥσπερ δ. μ. . . . ἀνάγουσα*) und 149, 23
μιαιφονία (Plur.) I 94, 3
μισόλογος II 261, 8
μνημονεύω mit Genet. I 24, 9; 134, 16; 152, 12; 571, 12; II 103, 14 u. 20; 104, 25; 287, 12. Passiv mit Nomin. c. inf. I 34, 13; II 28, 10
μοῖρα: ὡς ἐν φαρμάκου μοίρᾳ I 20, 10
μοιχίδιος: τῆς μοιχιδίου καὶ πορνικῆς πράξεως I 199, 23

μονογενής von einheitlicher Art: μὴ μονογενὲς χρῆμα μηδ' ἐκ μιᾶς συνεστὼς φύσεως τυγχάνει ὢν ὁ ἄνθρωπος I 303, 24
μυθολογία oft; bemerkenswert *περὶ θεῶν μυθολογία* I 3, 18 und 37, 19
μύριοι: ἀπὸ μυρίων ἐπὶ μυρίοις I 166, 1; *μυρίος* (Singular) *unzählig, ungeheuer: μυρίος ἄλλος . . . ὄχλος* I 568, 25; *μυρίον . . . ἄλλο γένος* I 396, 16
μυστήρια: I 9, 5; 23, 21; 38, 24; 54, 17; 67, 3; 78, 6 (*τὰ ἀπόρρητα μ.*), stammen von der Hölle (*κάτωθέν ποθεν . . .*) ebd.
μυστικός: μυστικῆς οἰκονομίας I 8, 14; *μυστικαῖς τελεταῖς* 95, 7

ναί: ναί μήν steigernd (nach des Clem. Alex. Vorbild): I 10, 17; 18, 17; 20, 24; 94, 4 und 22; 164, 8; 391, 12; 568, 22; (576, 11 Clem.); II 11, 11; 22, 15; 53, 7; 100, 10; *ναί* allein II 244, 23 (Hs. I)
νεάζω II 262, 7
νεανικός: νεανικώτατα Adv. *sehr schneidig: ν. διέξεισι* I 462, 18
νεόλεκτος: νεολέκτου στρατιᾶς I 21, 26
νέος: zu jung; s. S. 583
νευροσπαστέομαι: wie Marionetten von der Schnur gezogen werden . . . κινεῖσθαι ἡμᾶς . . . νευροσπαστουμένους I 302, 28
νηπιάζω I 304, 30
νήπιος: οἷα νήπιοι τὰς ψυχάς I 23, 12
νοσηλεύω: τὰς ψυχὰς ἐμπαθέσι καὶ νενοσηλευμένοις I 377, 21
νοσοποιός: I 164, 9 (Neutr. plur.)
νοῦς Gedankeninhalt: τὸν παρόντα νοῦν . . . ἐξαπλῶν II 28, 12; *ἐν νῷ βαλόμενος* I 371, 1; s. auch unter *ἐμβάλλω*

ξιφηφορέω I 15, 11

ὁδεύω: I 307, 22; 585, 6; II 349, 24; 359, 12
ὁδός: πρὸ ὁδοῦ: εἰ τὰ τῆς προπαρασκευῆς ἡμῖν πρὸ ὁδοῦ γένοιτο I 8, 9 (vgl. Lucian, Hermot. 1 *ὃ πρὸ ὁδοῦ σοι γένοιτ' ἂν ἐς τὰ μαθήματα*); *καὶ ταῦθ' ἡμῖν πρὸ ὁδοῦ κείσθω* (*soll förderlich sein*) II 293, 9
ὀθνεῖος: τὰ ὀθνεῖα (Akk. und Genet.) I 9, 9; 53, 1 (Konjektur); 419, 22; 569, 7
οἷα Adv.: s. unter *οἷος*
οἰκετικός I 312, 2
οἰκοδεσποτέω: οἰκονομεῖν τε καὶ οἰκοδεσποτεῖν (Gott) I 370, 24
οἰκοδομή (Plur.) I 150, 21
οἴκοθεν übertr. (= *nicht von außen, nicht von anderswoher*) I 38, 12; 67, 2 (*ἐπαγομένων . . . οἴκοθεν μὲν οὐδέν, ταῖς δὲ τῶν ἔξωθεν περιπιπτόντων μυθολογίαις*); 95, 1; 176, 10 (*οὐδὲν οἴκοθεν εἰπὼν αὖθις ταῖς τῶν ἔξωθεν ἀποχρήσομαι μαρτυρίαις*); 370, 10 (*μὴ ἄλλοθεν ἢ πάλιν οἴκοθεν*); II 344, 4 u. 11
οἰκονομέω leiten I 370, 24; 420, 22
οἰκονομία: I 8, 14; 10, 21; *τὸ μέγα τῆς εὐαγγελικῆς -μίας* (*Weltenplan*) *μυστήριον* 173, 15; *ταῖς ἐνθέοις καὶ σωτηριώδεσιν -μίαις* (*Verfügungen*) 298, 6
οἰκουμένη: ἀνὰ πᾶσαν τὴν -μένην I 16, 11; *τῆς ἀνθρώπων οἰκουμένης* 89, 1; 311, 3; II 100, 7
οἷος: οὐδὲν δὲ οἷον mit folgendem Infinitiv mit *τό praestat autem* I 195, 7 (*οὐδὲν δὲ οἷον τὸ καὶ τοῦ συγγραφέως ἀκοῦσαι*); *οἷα* Adv. *wie* (auch kausale Bedeutung markierend): I 89, 2; 298, 5; 308, 19; 371, 10; 569, 7; II 12, 6 (einschränkend); 22, 25; 101, 14; 176, 20; *οἷάπερ utpote* II 259, 12
ὄκνος: δι' ὄκνον φέρεις Bedenken trägst (eine ganz singuläre Phrase) II 422, 9
ὀλίσθημα II 239, 2
ὄλισθος II 259, 8 (*τὸν ἐκ τῆς ἀληθείας ὄλισθον*)
ὁλκός: τὰ ὁλκὰ πρὸς αἰσχρουργίαν μέρη τοῦ σώματος I 95, 10
ὅλος: ὅλον δὲ καὶ τὸ πᾶν (*das Universum*) I 146, 26
ὄμμα: τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα I 87, 20; *διανοίας ὄμμασι* 93, 9
ὁμοδοξέω mit Dativ I 584, 23
ὅμοιος mit Genetiv: II 100, 12 (*ὧν . . . ὅμοιον*); *ὁμοίως* mit Genet. *ὁμοίως . . . τῶν κρατίστων . . . νομίμων* I 99, 12 (*τοῖς κρατίστοις τῶν . . . νομίμων* Dion. Hal.)

ὁμοιοτροπία I 369, 20; 377, 14
ὁμοούσιος: *ὥστε μὴ ὁμοούσια αὐτὰ* (gemeint sind die *νοηταὶ οὐσίαι*) *τίθεσθαι* (nicht *ὁμοούσια* mit *τὸ ἀγαθόν* = *θεός*) II 48, 8
ὁμόσε: *ὁ. χωρήσαντες Stellung nehmend gegen* I 87, 23; *κατεσύρησαν ὁμόσε τῷ δόγματι* I 320, 19
ὁμοῦ: *ὁμοῦ καί* — *ὁμοῦ καί* I 14, 21f.; II 165, 4 u. 6
ὁμοφωνέω übereinstimmen I 134, 5
ὁμωνύμως: II 175, 6 *ὁ. ἀκουστέον ὡς τῶν τιμωριῶν οὕτω κεκλημένων ist diese Benennung ebenso zu verstehen wie die der Strafen als Übel*
ὀνίναμαι: *ὤναντο* I 273, 20
ὄνομα: *ἐπ' ὀνόματος mit Namen* I 485, 11; II 44, 22
ὀπτασία (Plur.) I 368, 6
ὁράω: *τοὺς μέντοι περὶ τῆς φύσεως λόγους . . . μήτε καταληπτοὺς εἶναι μήτε καὶ εἰ ὀφθεῖεν* (*etiamsi intellegerentur*), *ὄφελος ἔχειν τι* II 424, 3
ὅσος: *μικρὸν ὅσον bald* I 573, 7; ebenso *ὅσον οὐ(δέ)πω* I 219, 16; 420, 7; *σχεδὸν ὅσον so ziemlich* II 176, 11; *ἀπὸ μυρίων ὅσων aus unzähligen Stellen* I 385, 19; *πλείστην ὅσην* I 307, 6; *παρὰ πλεῖστον ὅσον* II 5, 12; *πλεῖστα δὲ ὅσα* II 21, 11; *παμπόλλην ὅσην* (näml. *εἶναι, sei unendlich groß*) II 424, 19 (s. zu dieser Stelle)
οὐσία: *τὴν ἄναρχον καὶ ἀγένητον τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων οὐσίαν* I 386, 12
οὐσιώδης: *Λόγον . . . θεῖον ἀσώματον καὶ οὐσιώδη* (die zweite göttliche Person) II 53, 1
οὐσίωσις Realisierung I 379, 13; II 46, 2
οὗτος: *πρὸ τούτου vorher* I 134, 7; *ταυτί* 155, 19
ὀψίγονος I 94, 7; 367, 25

παιδαγωγέω Passiv I 17, 20
παιδεία: a) in heidnischem Sinne: *τὴν Ἑλλήνων σύντροφον παιδείαν* I 172, 17; *ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ μέγα φρονήσαντες* I 320, 18; *τὴν βοωμένην Ἑλλήνων παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν* I 567, 12
b) in jüdischem Sinne: *τῇ πατρίῳ παιδείᾳ* I 420, 23; *τῆς παρ' Ἑβραίοις παιδείας* II 138, 14
c) in christlichem Sinne (christliche Lehre): *παιδείαν παιδεύεσθαι ἔνθεον καὶ εὐσεβῆ* I 18, 14; *τὴν κατὰ θεὸν παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν* II 127, 14; aber auch an weltlicher Bildung können sich manche Christen mit den Heiden messen: *τῶν ἀπὸ παιδείας οὐδενὸς δεύτεροι* I 590, 15
παίδευμα (Plur.) I 174, 2; 419, 6
παίδευσις I 419, 17
παιδευτικός: *μυρία . . . ἄλλα . . . παιδευτικὰ πρὸς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ἀνάληψιν* II 109, 6
παῖς: *οὗτοι δὴ κομιδῇ παῖδες* (*ganz jung, spät*) *τοῖς χρόνοις ἀποδείκνυνται γενόμενοι* II 302, 22. *Παῖδες* zur Umschreibung, sehr oft *παῖδες Ἑβραίων* = *Ἑβραῖοι*: I 7, 6 (hier sind die Propheten gemeint); 9, 18 (*Ἑβρ. π.*); 461, 9; 479, 8; 606, 13; II 18, 19; 19, 6; 52, 17; 83, 4 und 87, 7; *παῖδες τῶν παρ' αὐτοῖς θεολόγων τε καὶ ποιητῶν* (= *οἱ παρ' αὐτοῖς θεολόγοι τε καὶ ποιηταί*) II 343, 6, ebenso *φιλοσόφων παῖδες* II 426, 3; *παῖς παρὰ πατρός* verbunden mit Partizip im Plural: I 23, 9 (*διαδεξάμενοι καὶ φυλάξαντες*); II 19, 7 (*εἰληφότες*); 261, 14 (*ὑποδεξάμενοί τε καὶ φυλάξαντες*)
πάλαι πρότερον: I 17, 7 (*πάλαι ἦν πρ.*); 19, 17; 368, 18 (*πάλαι πρ. πρὶν ἢ . . .*); II 137, 4
παλαιός: *τὸ παλαιόν vor alters* I 574, 6; II 114, 4; *ἐκ παλαιῶν von alters her* II 10, 26; 33, 4
παλαιόω: *τῆς . . . μακρᾶς καὶ πεπαλαιωμένης πλάνης* I 86, 21; *τὰ πεπαλαιωμένα . . . ἱδρύματα* 173, 20
πάλιν: *πάλιν τε αὖ* I 306, 12; *καὶ αὖ π.* II 259, 5 u. 8; 260, 26
παλινδρομέω I 382, 4
παλινοστέω I 611, 11
παμβασιλεύς (Gott): I 6, 12; 89, 6 (mit *θεοῦ*); 173, 22; 379, 20; 399, 8; 400, 6; II 243, 8 (mit *θεόν*). S. auch das Namen- und Sachregister unter Gott
παμμακάριος I 6, 13

παμμήτωρ I 380, 3 (τὴν παμμήτορα τῶν ὅλων φύσιν)
πανάγαθος I 6, 17; 400, 8
παναληθής I 419, 7; II 10, 8
παναλκής I 307, 9
πανάρετος II 21, 22
παναρμόνιος (zweier Endungen) I 379, 21
πανδημεί I 15, 9; 89, 8; 182, 18
Πανέλληνες ironisch II 288, 20; s. auch das Namen- und Sachregister unter Panhellenen
πανηγεμών (Gott) I 380, 4; II 20, 10
πάνσοφος I 32, 10; 308, 25 u. 27; 310, 15; 380, 7; II 10, 9; 23, 16; 52, 13; 261, 16
παντελής: εἰς τὸ παντελές = παντελῶς I 572, 14
παντευχία (Plur.) übertragen auf den literarischen Federkrieg (διὰ καλάμου καὶ μέλανος): μονονουχὶ βάλλοντας καὶ βαλλομένους τοῖς διὰ λόγων δόρασί τε καὶ παντευχίαις II 260, 19—21
παντοδύναμος I 307, 9; II 16, 21
παντοκράτωρ Gott Vater I 86, 22
παρά = *entsprechend:* παρ' ὅ I 304, 29 u. öfter; παρὰ τὸ συμβεβηκός I 305, 6 (aber vorher παρὰ φύσιν = *contra naturam*); τοῖς τε παρ' ἡμᾶς γινομένοις καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν αἰτίαν I 307, 8; μὴ παρὰ τὴν οἰκείαν γνώμην, ὑπ' ἀνάγκης δὲ ἐλαυνόμενον . . . I 309, 10. S. auch S. 587 unter παρά
παραβιάζομαι I 9, 21
παραδοξοποιία I 172, 21
παράθεσις: II 344, 24; εἰς παράθεσιν *zur Gegenüberstellung, zum Vergleich* I 154, 11; ebenso Μωσέως δ' ἐν παραθέσει II 244, 25
παραίτησις *Ablehnung:* εἰς τὴν εὔλογον . . . παραίτησιν II 406, 22
παράκουσμα (Plur.) I 66, 22
παραλλάττω: παραλλάξας *vorbeigekommen, losgekommen* I 376, 19
παράλογος: Superlativ I 10, 3 und 548, 2
παραμελέω I 371, 24; 381, 21 (mit Genet.)
παραναγιγνώσκω *zum Vergleich vorlesen:* παραναγνώσομαι I 320, 22
παραξέω *sich eng anschließen* (eigentl. *im Vorbeigehen abschaben*): τὰς λέξεις αὐτὰς καὶ τὰ ῥήματα τῆς Ἑβραίων γραφῆς παραξέσας ὁ Πλάτων II 24, 17
παραπαίγνιον (Plur.) I 364, 21
παραποδίζομαι Med.: I 304, 11
παραποιέω *umformen:* παραπεποιημένα . . . ἀπὸ τῆς βαρβάρου φωνῆς (die griechischen Buchstaben) I 575, 10
παράστασις *Darlegung:* εἰς ἀναμφίλεκτον παράστασιν II 38, 5
παραστατικός: I 14, 19; γένοιτο δ' ἂν καὶ ἄλλα τοῦ προβλήματος παραστατικὰ μυρία I 312, 11
παρατροπή: τῇ παρατροπῇ τῆς ἀληθείας *durch Abweichen von der Wahrheit* I 152, 4 (s. Demonstr. Ev. I 9, 13; S. 41, 36 Hkl.); *Verkehrtheit* II 176, 11
παραφέρω *als Beispiel anführen* I 225, 5; II 17, 16
παραφυλάττω *beobachten, wahrnehmen:* τὴν τοιάνδε παραφυλάξαι θεωρίαν II 13, 10
παραχωρέω: τῶν πρωτείων παραχωρεῖν I 87, 8; persönliches Passiv τὰ δεξιὰ τῆς . . . θεότητος παραχωρεῖσθαι II 34, 22
πάρειμι: ἐπὶ τοῦ παρόντος *impraesentiarum:* I 28, 11; 161, 16; 169, 14; 220, 4; 454, 20; 461, 8; 489, 30; 573, 7; 587, 17; τὸ παρόν Adv. *für jetzt* II 345, 14
παρεισάγω: παρεισῆκται I 3, 19 und 39, 8
παρεκτίθεμαι *beiseite schieben* I 226, 4
παρεξηγέομαι *falsch auslegen* I 147, 18
παρερμηνεύω *falsch auslegen* II 25, 19
παρίημι: παρετέον (Konjektur) I 461, 10
παρίστημι Akt. (und Med. παρεστησάμην, -σατο, παραστήσασθαι) *vor Augen führen, darlegen:* I 5, 4; 10, 10; 11, 18; 13, 5; 67, 8; 134, 3; 166, 13; 168, 5; 232, 5; 239, 14; 310, 22; 371, 21; 378, 11; 382, 24; 383, 15; 389, 2; 393, 11; 461, 5; 557, 9; 586, 8; 609, 3; II 14, 22; 15, 5; 15, 26 (Passiv); 35, 5; 53, 2; 89, 14; 164, 8; 166, 18; 260, 16; 267, 8; 344, 9

Intrans. Med.: a) *vor Augen treten, einfallen:* I 95, 20 (παραστάν); 101, 19 = 105, 2 (τὰ . . . παραστάντα); II 66, 4; 228, 10 (παρέστη); b) *auf die Seite jemandes treten, sich anschließen,* mit Dativ: τοῖς Ἑβραίων κἂν τούτῳ παριστάμενος δόγμασι II 141, 8
πάροχος *Lieferant* (übertr.): ζωῆς ὢν π. II 10, 6
παρωνύμιον, τό = τὸ παρώνυμον II 20, 4
παρώνυμος: τὸ παρώνυμον *die abgeleitete Benennung* I 609, 16
πᾶς mit vorangestelltem Artikel: οἱ πάντες I 590, 21; τοῖς πᾶσι(ν) I 5, 12; 6, 7; 22, 8; 222, 12; 308, 27; ferner I 111, 11; 115, 12; πάντ' ἐπὶ πάντ' II 6, 6; τὰ πάντα Adv. I 93, 21; τὸ πᾶν Adv. I 163, 12; ἀεὶ καὶ διὰ παντός I 220, 10
πατήρ übertr.: οἱ τῶν λόγων πατέρες (*Verfasser*) I 591, 3
πατρικός: τῆς πατρικῆς πλάνης *nationaler Irrwahn* I 87, 21
πατροκτονία I 87, 11; 94, 3 (Plur.)
πατροπαράδοτος: ἐκ τῆς πατροπαραδότου πλάνης I 173, 16; τῆς πατροπαραδότου . . . δεισιδαιμονίας 174, 6
πειθήνιος: τὸ πειθήνιον *Gehorsam* I 380, 23
πεῖρα: διὰ πείρας ἐλθών I 78, 11; dieselbe Phrase mit ἐλθεῖν I 157, 13; 162, 3
πενία übertr.: πενίᾳ σοφίας I 570, 17
περατικός: περατικοί *Passagiere, nach dem Jenseits Reisende* (= Hebräer) I 373, 21; II 20, 11
περιαθρέω I 120, 20
περιβάλλω: ἀγχόνῃ τοὺς γεγηρακότας . . . περιβάλλειν I 16, 19; τοὺς οὐκ ἐθέλοντας τοῖσδε τοῖς κακοῖς περιβάλλοι I 309, 20; Med. *sich umwerfen, bekleiden:* φαυλότητος . . . κακίαν περιβεβλημένους I 40, 14
περίβλημα *Hülle* I 381, 12
περιγραφή *Umfang:* αὐτάρκη δὲ περιγραφὴν εἰληφότος τοῦ λόγου I 416, 4; ἱκανὴν καὶ τοῦδε τοῦ λόγου περιγραφὴν εἰληφότος II 81, 16
περιγράφω *streichen, beseitigen* I 163, 13; 374, 23; τί τινος *etwas ausschließen aus:* τὰς Ἑλληνικὰς περὶ θεῶν φυσιολογίας . . . τῆς οἰκείας περιέγραψαν θεολογίας I 98, 23; τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη περιγράφει τῆς τοῦ θεοῦ διοικήσεως II 355, 16; *beschließen* (*beenden*) I 343, 16; II 345, 6; 426, 6
περιέπω I 10, 4; 378, 2; II 286, 2
περιεργάζομαι mit Akk. *sich eingehend befassen mit* I 584, 27
περιεργία: ἡ τῶν ἀψύχων ξοάνων π. I 249, 22
περιέρχομαι mit Dativ: *im Kreislauf der Ereignisse an jemand kommen* ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέροις συνέβη περιελθεῖν ἀριθμόν I 165, 23
περιέχω: τὸ περιέχον I 306, 6 = ἀὴρ ὁ περιέχων I 306, 1
περιίσταμαι: ἀλλ' οὐ τῇδε . . . τὰ τῆς πολυθέου πλάνης περιίστατο *machte Halt* (eigentl. *trat aus der Bahn*; s. Lucian, Soloec. 5, Hermot. 86) I 23, 17; παντοίαις περιστῆναι συμφοραῖς (*incidere in* . . .) I 195, 6; οὐδ' ὅπως αὐτοῖς τὰ τῆς ἥττης περιστήσεται (*sich gestalten wird*) I 269, 11
περιουσία: I 172, 25; ἐκ περιουσίας *zum Überfluß, noch obendrein* I 115, 6; 219, 8
περιπίπτω: τῶν ἔξωθεν περιπιπτόντων *die als Ausländer mit ihnen* (*den Griechen*) *in Berührung kamen* I 67, 2
περιπολέω trans. *umwandeln* I 395, 13
περίπτωσις *Zufall* I 307, 4
περισπούδαστος: τὴν περὶ οὕς φασι θεοὺς εὐσέβειαν περισπούδαστον πεποιημένων I 22, 23; 364, 5
περίστασις Plur. *Abenteuer* II 343, 18
περιτομή: τῶν ἐκ περιτομῆς (*die Juden*) I 199, 3; τοὺς ἐκ π. II 426, 10
περιτρέχω (übertr.): ἄνω καὶ κάτω εἰς τὰ αὐτὰ περιτρέχων . . . ἁλώσεται ὁ λόγος I 155, 17
περιφέρω: ἄνω καὶ κάτω περιφέροντας *ausposaunen* I 165, 21; περιφέρουσιν ἄνω καὶ κάτω θρυλοῦντες τὰ μαθήματα II 288, 9; Passiv: *im Umlauf sein* II 28, 10; s. auch I 377, 14
πιθανολογία (Plur.) I 11, 4; 154, 20; 382, 25
πίστις: ἄλογος, ἀνεξέταστος, ἄκριτος, ἀβασάνιστος π. den Christen vorgeworfen I 7, 22—8, 2 (ἄλογος und ἀνεξέταστος auch I 9, 11, ἄλογος ferner noch 10, 10 und 19, 22); ἡ περὶ τῶν ὠφελιμωτάτων π. I 3, 8 und 15, 2

πιστόομαι Med. mit Akk. *beglaubigen* I 10, 22; 159, 15 u. 176, 5; 587, 23; 590, 20; II 18, 4; 65, 21; 228, 19; *Bürgschaft leisten: εἴ τῳ ἱκανὸς πιστώσασθαι ὁ Πλάτων* I 130, 10
πιστός: πιστοί Gläubige, Spottname der Christen I 8, 1; *τὸ πιστόν die Glaubwürdigkeit* I 54, 14
πλάνη: s. *δεισιδαίμων; τῆς πολυθέου πλάνης* I 161, 6; 569, 14; II 400, 2; *τῇ . . . πολυθέῳ πλάνῃ* I 151, 22; *τὴν -ον . . . -νην* II 343, 3; *τῇ πανδήμῳ πλάνῃ die heidnische Volksreligion* I 157, 6
πλάτος: εἰς πλάτος ausführlich I 58, 4; II 162, 12; 243, 14; ebenso *κατὰ πλάτος* I 609, 2
πλατύς: πλατὺ καταγελάσαντες I 87, 24
πλήμμυρα Hochflut I 373, 8 (von der Sintflut)
πλημμυρίς: πλημμυρίσιν ὑετῶν I 21, 11; *ταῖς χειμαδίοις -ρίσιν* I 379, 24
ποιέω: θυγατέρας . . . πεποιηκώς I 72, 17 (frei nach Diodor, der anderes hat); *δόξαιμεν εὖ πεποιηκέναι τὰ πάτρια καταλείψαντες* I 22, 5 (anders I 9, 26, s. unter *πράττω*). Med.: *τοῖς τε μὴ πάρεργον τὸν ἀπὸ παιδείας καρπὸν πεποιημένοις Ἕλλησι* I 502, 14; *darauf hinauslaufen* mit Inf.: *τῆς (ὅλης καταστάσεως τοῦ πολιτεύματος) τὸν θεὸν μὲν ἡγεμόνα τῶν ὅλων ἡγεῖσθαι πεποιημένης* I 436, 24 (Jos., der jedoch anderes hat)
ποιητής Schöpfer: οὐ δημιουργόν, οὐ ποιητήν τινα τῶν ὅλων ὑποστησαμένων I 32, 12
ποιητικός fähig zu machen: τὴν τοῦ παντὸς φορὰν καὶ τὴν τοιάνδε τῶν ἄστρων κίνησιν . . . τούτων ποιητικὴν καὶ ἀναγκαστικήν I 309, 15 und *ὁ πάντων κακῶν ποιητικός* 309, 20
πολεμέω mit Akk.: *τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν . . . πολεμησάντων διδασκαλίαν* I 222, 14
πολιτεία: τὴν πολιτείαν (Wirkungskreis) καὶ τὸν ἐν ἀνθρώποις βίον I 305, 29; *bürgerliches Leben, Lebensführung* I 378, 16; 572, 11; II 103, 16; 422, 7 (*τῆς . . . θεοφιλοῦς πολιτείας*)
πολίτευμα Lebensführung, Lebensweise: τὸ θεοσεβὲς π. II 128, 7
πολιτεύω: νόμων . . . μηδέπω τότε . . . πολιτευομένων da Gesetze in der Lebensführung damals noch nicht in Geltung waren I 94, 1; *ἐπολιτεύετο war in staatlichem Gebrauch* (von der Religion) I 568, 16
πολυαρχέομαι: τῶν δὲ πολυαρχουμένων I 15, 5
πολυαρχία I 14, 22; 15, 17; 220, 6 u. 8
πολυαύχενος (mit *πολυκέφαλος* verbunden) I 365, 14
πολυήμερος I 305, 18
πολύνοια: τὰ σοφὰ τῆς Ἀριστοτέλους πολυνοίας II 260, 14
πολύνους I 502, 13
πολυπλανής: π. (εὐσέβεια) I 5, 17; *πολυπλανοῦς ματαιοπονίας* II 422, 2
πολυπλήθεια I 374, 14
πολυπραγμονέω trans.: *πολυπραγμονοῦντας (ausfragend, sich angelegentlich erkundigend) τοὺς ἀφικνουμένους καὶ τὰς ἑκάστου χρείας* I 164, 16
πολύς: τὸν πολύν der gemeine Mann I 163, 18; *τὸν κοινὸν καὶ πολὺν ἄνθρωπον* I 371, 15; *ἀπελέγξαι πρὸ πολλοῦ θέμενος (hohen Wert darauf legen)* II 343, 4; *πλέον (πλεῖον): οὐδὲν (μηδὲν) πλέον: Ὅτι πλέον οὐδὲν (Zweckloses) . . . ἐθεολόγουν* I 3, 16; *οὐδὲν πλ. ἤ (nur) ἑαυτοὺς ἐξαπατῶντας* I 10, 2; *μηδὲν πλ. . . . εἰδέναι* I 23, 3; *τῶν τῆς γαστρὸς ἀποπληρώσεων πλέον οὐδὲν ἔμελεν* I 89, 16; *οὐδέν τι πλέον . . . εἰδότες* I 95, 13; *μηδὲν πλ. . . . ἐγνωκέναι* I 110, 20; *μάχας τε καὶ πολέμους, πλέον δὲ οὐδὲν καθ' ἑαυτῶν ἐξῆψαν* II 406, 24; *ἐπὶ πλεῖον (weiter) . . . ἐξαπλῶν* II 28, 12; *μετὰ πλεῖστον nach sehr langer Zeit:* I 166, 20; II 295, 9; *μετὰ πλεῖστον τῆς εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους sehr lange nach der . . .* I 612, 25; *πλεῖστα δὲ ὅσα besonders viel* II 21, 11; *παρὰ πλεῖστον ὅσον um ganz besonders viel* II 5, 11
πολύυμνητος I 368, 12
πονέω verfassen: ἐν τοῖς πονηθεῖσιν ἡμῖν Χρονικοῖς I 587, 16; *τὰ τούτοις πεπονημένα* II 190, 12
πόρρωθεν temporal *seit langem* I 164, 14
ποσῶς bis zu einem gewissen Grad I 568, 2
ποταπός I 178, 11; II 85, 18 u. 137, 1

πότερα *utrum* (*ob*): I 163, 9; 175, 7; 236, 10; 584, 24
πραγματεία *Stoff, Gegenstand, Behandlung, Werk*: I 8, 2 (τὴν πραγματείαν τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως); 10, 18 und oft, so 10, 23; 606, 13; II 3, 11 u. 11, 1 (Περὶ τῆς . . . λογικῆς πραγματείας); 20, 14; 344, 25; 345, 8; *Wirken*: τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελικῆς πραγματείας I 162, 18
πραγματεύομαι *handeln über* (*agere de*): I 375, 16; 578, 3; II 13, 4
πράττω: ὧν οὐκ εὖ πράττοντας (*gut daran tun*) παρακούειν ἡμᾶς I 9, 26 (anders I 22, 5, s. unter ποιέω)
πρεσβεύω *vertreten, befürworten*, mit Akk.: I 10, 27; II 6, 19; 40, 9 (Νουμήνιος τὰ Πλάτωνος πρεσβεύων); 260, 15; mit ὑπέρ I 176, 16 (ὑπέρ τε τούτων πρεσβεῦσαι *für die Dämonen eintreten*); Passiv τὰς ἀποδείξεις τῶν πρεσβευομένων I 21, 19
πρηνής: πρηνεῖς καταβεβλημένους I 371, 10
προάγω: 1. trans. *weiterführen*: τὴν . . . Ἑβραίων φήμην ἐπὶ μέγα δόξης προῆγον I 375, 24; II 17, 21; 84, 5 u. 107, 23
2. intrans. *antecedens tempore*: ἔστω . . . Μωσῆς μηδὲν προάγων I 589, 4; mit Akk. Μωσῆς ἄρα ἔσται τοσούτοις (ἔτεσι) τὰ Τρωϊκὰ προάγων 589, 8; mit Genet.: Ὁ μὲν δὴ τοῦ μετὰ χεῖρας προάγων . . . δέκατος ὢν τόμος II 5, 3 (ebenso Tatian. I 601, 1)
προαίρεσις *Vorsatz*: I 8, 23; 18, 1; 93, 4; 301, 27; 302, 29; 303, 3, 9 u. 18; 304, 18; 305, 10 u. 20; 306, 15 u. 19; 308, 15; 309, 9; 310, 19 u. 24; 311, 23; 312, 9
προαναστέφω: τοῖς σωφροσύνης προαναστεφθεὶς βραβείοις I 375, 25
προαποδείκνυμι I 10, 10
προαποδίδωμι I 388, 7
προάρχω *zuerst beginnen* I 90, 3 (προάρξαντας)
προασμενίζω: τὴν βάρβαρον φιλοσοφίαν τῆς Ἑλληνικῆς ὁμολογοῦμεν προησμενικέναι II 6, 10
προβάλλω: Med. *auswerfen* προβεβλημένος τῆς σωτηρίας ἄγκυραν I 21, 8; *hervorbringen* (meist Perf.): I 311, 3; 365, 16; 377, 19; 587, 20; II 100, 23; Passiv: *vorgelegt, vorgeschlagen, hervorgebracht* I 14, 10 (τὸν . . . λόγον . . . πᾶσιν ἀνθρώποις προβεβλημένον); 14, 18; 305, 8; 311, 9; II 231, 13 (ἡ ἄλογος . . . πίστις . . . προβεβλημένη)
προβολή (späterer philosophischer Terminus) *Hervorbringung*: ἀπορροίας τινὰς καὶ προβολὰς τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου τῷ λόγῳ ὑφιστάμενος II 232, 22
προβόλιον (Plur.) *Köder* I 397, 10
προγίγνομαι: ἡ δὲ Σεμίραμις τῶν Τρωϊκῶν ὀκτακοσίοις ἔτεσι δείκνυται προγενομένη I 589, 7
προδηλόω: προδηλωθείς mit Artikel aller drei Geschlechter (auch Plur.): *der* (*die, das*) *Vorerwähnte(n)* I 178, 13; 192, 20; 204, 9; 228, 15; 274, 12; 280, 18; 328, 5; 330, 25; 381, 3; 416, 4; 568, 19
προδιαλαμβάνω: I 8, 4; 557, 6; 584, 21
προδιανύω: διὰ τῶν προδιηνυσμένων I 293, 2
προδιαρθρόω: τούτων ἡμῖν προδιηρθρωμένων I 183, 14
πρόειμι: προϊὼν *im weiteren Verlauf* (auch mit ἑξῆς verbunden): I 41, 8; 123, 7; 136, 4; 400, 21; 573, 7
προεκτίθημι: προεκτεθέντα I 66, 21; προεκτεθεισῶν I 88, 13
προεπισημαίνομαι Med. I 95, 18
προευτρεπίζω *vorher zurechtmachen* I 164, 15; 251, 1
προηγέομαι: προηγούμενος *primär*: κατὰ προηγούμενον λόγον I 303, 19; τὸ προηγούμενον *das herrschende Prinzip* I 381, 9; προηγουμένως I 303, 19
πρόθεσις *Aufgabe*: ἡμῖν ἡ μετὰ χεῖρας ἐκπονεῖται πρόθεσις I 10, 28; *Gesinnung* ἐξομνύμενος τὴν οἰκείαν πρόθεσιν II 163, 20 u. 184, 8
προθεσπίζω I 7, 7; 12, 14; 13, 11
προθεωρέω I 226, 6
προΐεμαι: ῥῆμα προΐεσθαι τῇ φωνῇ I 18, 4
προΐσταμαι *verteidigen* I 169, 6 (mit Genet.); 173, 1 (mit ὑπέρ)
προκαταβάλλω: Med. *von vornherein zugrunde legen* πολιτείαν . . . τῷ Ἰουδαίων ἔθνει προκαταβαλλόμενος I 378, 17; Passiv II 161, 17 (προκαταβέβληται)

προκαταλαμβάνω absolut gebraucht: *ἡ γὰρ εἱμαρμένη προκατείληφε ist zuvorgekommen* I 301, 28
προκατασκευή I 8, 3
προκατέχω: τὴν . . . προκατασχοῦσαν (intrans.) *ἐν αὐτοῖς δόξαν den Glauben, der sich in ihnen von vornherein festgesetzt hatte* I 164, 21
προκοπή Fortschritt I 374, 25
προλαμβάνω vorausnehmen, vorwegnehmen: κοινοῖς λογισμοῖς προειλήφεσαν (*wußten im voraus*) I 93, 2; 378, 18; 382, 17; 461, 3; II 10, 19; 32, 6; 44, 18; 88, 1; 116, 7; 132, 1; 162, 12; 190, 11; 285, 14; *zuvorkommen προλαβὼν δὲ αὐτὸν* (Plato) *ὁ Δαβίδ* II 108, 24; intrans. *τὴν προλαβοῦσαν ὑπόληψιν die Auffassung, die sie von vornherein beherrschte* I 164, 20; *ὁ προλαβὼν λόγος das vorhergehende* (*XIV.*) *Buch* II 345, 20; = '*vorher*': *οὓς προλαβὼν . . . συνέταξε welche* (*Psalmen*) *David vorher* (*vor Platos Zeit*) *verfaßte* II 112, 17
προνοέω Med. I 554, 10 (*λόγου προνοούμενοι συμμετρίας*)
προνομία (Akkus.) *Vorrang* II 228, 5 (Clem., der jedoch *πρόνοιαν* hat)
προξενέω verschaffen I 5, 14; 88, 6; 208, 17; 219, 10
προομολογέω I 117, 22
προπαιδεία II 85, 20 u. 138, 17
προπαιδεύω I 381, 1
πρόπαλαι I 377, 11; II 302, 24
προπαραγγέλλω I 177, 18
προπαρασκευή I 420, 18; 567, 9
προπαρατίθημι I 57, 15; 89, 7; 219, 6; 320, 16; 397, 24
προσανάπτω: προσανάψας I 99, 17 (Dion. Hal., der jedoch *προσάπτοντας* hat)
προσανέχω = προσέχω (*τὸν νοῦν*): I 9, 13; 17, 15; 22, 1; 95, 14; 363, 21; 380, 16; 381, 28; 382, 14; II 20, 11
προσαποδίδωμι: προσαποδοτέον II 198, 4 (Clem., der jedoch *ἀποδοτέον* hat)
πρόσγειος (Kompar.) II 407, 2
προσδιαλέγομαι I 385, 12
προσενόω vereinigen I 400, 2
προσεπινοέω I 94, 13; 95, 2; 225, 13
προσεταιρίζομαι: sich zum Freunde machen I 210, 6
προσεχής nahestehend, mit Dativ: *τῷ ἁγίῳ πνεύματι, μᾶλλον ἁπάντων αὐτῷ* (dem Logos) *προσεχεῖ καὶ ἐγγυτάτω ὄντι* I 392, 14
προσέχω: προσεκτέον δέ, ὡς . . . I 97, 8
πρόσθεν: ὁ πρόσθεν (*der vorher zitierte*) *μαρτυρήσει Ξενοφῶν* II 422, 14; *ἐν τοῖς πρ.* I 365, 22; *τῶν πρ.* II 19, 15; Praepos. mit Genetiv: *πρόσθεν τῶν εἰρημένων αὐτῷ* I 37, 13; *πρόσθεν ἡμῶν* I 401, 1; *Αὐγούστου δὲ . . . οὐ πολὺ πρόσθεν ἔτεσι τετρακοσίοις* I 613, 7; *πρόσθεν ἤ = πρὶν ἤ* II 6, 17; 9, 18; 13, 2; 57, 19
προσίεμαι zulassen, anerkennen: εἰ καὶ σὺ . . . τὴν ἀληθῆ μαρτυρίαν ἡμῖν προσέσθαι δι' ὄκνου φέρεις II 422, 8
προσποιέομαι berücksichtigen (eig. *sich zu eigen machen*): *οὐ προσποιηθέντα τὰς τοῦ τυράννου τιμωρίας* I 612, 19; s. auch S. 582
προσρήγνυμαι feindlich aufeinanderprallen, mit Dativ: *ἔθνῶν ἔθνεσι προσρηγνυμένων* I 15, 7
πρόσρησις: τὴν . . . τοῦ θεοῦ πρόσρησιν der Gottesname I 87, 14; 150, 20
προσφιλής: παρὰ τῷ . . . θεῷ προσφιλές I 367, 2
προσφυής angepaßt, entsprechend I 371, 16 u. 18; 397, 3
πρόσφυξ: τοὺς πρόσφυγας I 166, 12; *τῶν προσφύγων* I 200, 7; 204, 2
προσφωνέω mit Dativ *widmen* I 390, 11
πρόσωπον Person: τὴν πανάρετον σοφίαν εἰς αὐτοῦ (Gottes) *πρ. ἀναθείς* II 21, 22; *ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ* II 24, 2
προσωποποιέω: I 131, 18; *ὧδέ πη ἐξ αὐτῆς προσωποποιεῖ τῆς σοφίας* I 386, 22
πρότασις vorgelegte Frage, Problem: II 12, 1 (Plur.); 28, 18 (*ὡς ἐν προτάσει*); 406, 7 (Plur.)
προτείνω vorhalten = vor Augen führen I 10, 9
προτροπάδην I 397, 13

προτυπόω: ... *τούτων ἐν ψυχῇ τῆς γνώσεως προτυπωθείσης* II 288, 14
προϋπισχνέομαι I 164, 26
προϋπόκειμαι von vornherein vorhanden sein I 250, 20
προφέρω mit Genet. *übertreffen*: *τῶν κατ' αὐτοὺς προφέρειν* I 89, 23; Med. *vorbringen, aussprechen* II 251, 23
πρόφημι: *προφήσασα* I 12, 10
προφητικός: *τῆς -κῆς γραφῆς λεγούσης* II 132, 6
πρυτανεύω verschaffen (Passiv) I 88, 21
πρωτεύω: mit Genet. I 391, 10
πρῶτος: mit Genet. = *πρότερος*: *τοὺς αὐτοῦ πρώτους seine Vorgänger* II 260, 12 (s. Mras, Rhein. Mus. N. F. 92 [1944] 230f.); *πρώτως* I 400, 11; *πρώτιστος* I 372, 6 (als Steigerung des vorhergehenden *πρῶτος*); *πρώτιστα πάντων* I 174, 12; 380, 10; II 9, 23; 260, 3; 343, 9
πρωτότοκος: *πρ.* (*οὐσία*) der Logos I 391, 8; 392, 28 *τὴν πρωτότοκον αὐτοῦ* (näml. *τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ*) *σοφίαν*; 395, 2 (*ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ καὶ πρωτότοκος τῶν ὅλων*)
πτερνιστής II 18, 11 (so Jakob genannt)
πτίλον (Plur.) I 573, 1
πτοέω: *τοὺς ἀμφὶ τὴν πολύθεον πλάνην* ... *ἐπτοημένους* I 89, 9
πτωχεύω mit Genet. *bettelarm an* I 569, 7; 572, 11 (beidemal partic. praes.)
Πυθόχρηστος: *Πυθόχρηστα θεοπρόπια* I 173, 2; *-ων λογίων* 178, 11
πύλη: *ταῖς τοῦ θανάτου πύλαις* I 12, 19

ῥᾳδιουργία: *γοήτων ἀνδρῶν ῥᾳδιουργίαν* I 159, 8 u. 163, 3; 167, 7; Plur. 163, 12 (*γοήτων ἀνδρῶν τεχνάσματά τε καὶ ῥᾳδιουργίας leichtfertige böse Streiche*)
ῥευστός: *ῥευστά τε τὴν φύσιν καὶ φθαρτά* I 117, 18; II 22, 6
ῥῆμα: *αὐτοῖς ῥήμασι(ν) mitsamt den Worten = wörtlich*: I 40, 19; 96, 13; 229, 20; 330, 25; 425, 23; II 11, 17; 14, 9; 17, 26; 25, 6 (*αὐτ. σχεδὸν ῥ.*); 32, 2; 53, 17; 100, 26; 234, 7; *ῥήμασιν αὐτοῖς* I 578, 1; II 167, 8; *πρὸς ῥῆμα wörtlich* I 37, 14; II 44, 24; 359, 13
ῥημάτιον: *ἐν ψιλοῖς ῥηματίοις* I 18, 2
ῥοώδης I 366, 5; II 53, 8
ῥώννυμι: s. *ἐρρωμένως*
ῥῶσις: *ἀρρώστοις πολλάκις ῥῶσιν* ... *ὑποσχόμενοι* I 166, 18
ῥυπαρός übertr.: *ῥυπαρᾶς* ... *αἰσχροκερδείας* I 149, 16

σαφής: *ἐπὶ τὸ σαφές* = *σαφῶς* II 28, 9
σεβάζομαι: *ἐσεβάσθησαν* I 23, 6
σεβάσμιος (zweier Endungen): I 87, 3 u. 9; 93, 17; 138, 22; 148, 10; 150, 20; 183, 4; 378, 26; II 243, 11
σέβω: I 150, 13; 162, 6; 166, 9; 183, 7; Passiv *τὸν δὲ κροκόδειλον σέβεσθαί φασι* I 65, 3 (Diodor, der jedoch anderes hat)
σεμνολογέω: *τὰ αἰσχρὰ σεμνολογοῦσιν* I 124, Med. 4; I 152, 3; Passiv I 139, 1; II 245, 3 (*τὰ* ... *σεσεμνολογημένα*); 346, 3
σεμνολογία I 116, 6; Plur. I 95, 1
σεμνοπρεπής (*-πεῖς δὴ* ... *φυσιολογίας*) II 343, 7
σεμνοφανής: *τὰς -νεῖς καὶ σοφιστικὰς τερθρείας* I 102, 1 = 105, 5
σεπτός: *τῶν σεπτῶν σου φιλοσόφων* I 312, 12
σημαντικός: *σημαντικαὶ προσηγορίαι* I 121, 14; *-κῆς διανοίας* I 574, 9
σημειόω Med. *deuten*: *κακῶς ἐκ τῶν μαντείων σημειοῦται τὴν εἱμαρμένην* I 169, 17
σκέμμα I 416, 6; II 345, 7
σκευωρέομαι sich verschaffen, Perfekt im Inf. *ἐσκευωρῆσθαι* und Partiz. *ἐσκευωρημένοι* a) Med. *τὰ πάντα παρὰ βαρβάρων ἐσκευωρημένοι* I 573, 15; II 5, 7; b) Passiv: I 363, 15; 558, 11; *σοφίσματα ἐπὶ ἀπάτῃ τῶν πολλῶν ἐσκευωρημένα* (*angeschafft, geeignet*) I 262, 4; von Personen: *ἀνδρῶν* ... *πρὸς ἀπάτην ἐσκευωρημένων* (*bedacht auf*) I 163, 15
σκηνή: *ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς* II 260, 11; *ὡς ἀπὸ σκ.* II 346, 1
σκήπτω Med. *Vorwände gebrauchen* I 300, 13

(*σκιαγραφία: ὑπὸ σκιαγραφίας τῶν λόγων* II 272, 10 (Numen.); *ἀπεικασίαι καὶ σκιαγραφίαι* II 333, 16 (Dion. Al.))
(*σκιομαχεῖν* II 276, 16 (Numen.))
σκυθρωπός: τὰ σκυθρωπὰ (*Düsteres*) *καὶ ἀνθρώποις κακὰ νενομισμένα* II 175, 12
σμικρολόγος II 124, 16
σμικρός: I 380, 15; 585, 5; *κατὰ σμικρόν nach und nach* I 377, 11
σοφίζομαι trans. *täuschen: τὸ δέ γε . . . δαιμόνιον σκήπτεται τοὺς ἄφρονας σοφιζόμενον* I 300, 14
σοφιστεία: II 84, 26 u. 124, 11; 124, 12; 267, 22 (*τῆς ἐπιπλάστου σοφιστείας*)
σπουδάζω verfassen: τῶν σπουδασθέντων αὐτῷ Περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς I 489, 26
σπουδή: διὰ σπουδῆς ἔσχον I 367, 15
στέλλομαι: τὴν πρὸς αὐτὸν στειλαμένῳ φιλίαν (*den Weg der Freundschaft . . . einschlagend*) I 6, 9; dasselbe (nur *στειλαμένῳ* nach *φιλίαν*) II 10, 9
στερρός: βίου στερροῦ (*starr, unbeugsam:* von den Stoikern) II 378, 13
στιχήρης: τὰ λοιπὰ δὲ . . . στιχήρη (*versifiziert*) *δι᾽ ἐπῶν λέγεται τριμέτρων τε καὶ τετραμέτρων . . . συγκεῖσθαι* II 12, 11
στοιχείωσις: στοιχειώσεως καὶ εἰσαγωγῆς I 8, 9
στοιχέω mit Dativ *folgen:* I 117, 23; 162, 7 (*στοιχεῖν δὲ καὶ ἐφέπεσθαι τῇ . . . εὐσεβείᾳ*); 162, 16
στοχασμός: θνητῶν λογισμῶν τε καὶ στοχασμῶν (im Gegensatz zur göttlichen Wahrheit) II 259, 17
σύ, Anrede an eine fiktive Person (aber s. Einleitung Bd. I, S. LVIII): I 28, 11; 34, 13ff.; 40, 17; 52, 8ff.; 78, 13; 90, 7 (*σοι* und *ἄκουε*); 92, 22f. (*σὺ . . . ἐπίσκεψαι*); 96, 2ff.; 98, 24; 105, 15; 122, 21; 123, 7; 125, 12 u. 19 (zweimal *ἐπάκουσον*); 131, 18ff.; 136, 13ff. u. 17 (*ἰδού σοι*); 147, 4ff. (*ἀκήκοας*); 148, 17ff. (*ἀπελέγξεις*); 152, 7ff.; 154, 10ff. (*τήρει*); 169, 20 (*ἄκουε*); 172, 16; 219, 11ff.; 220, 12; 298, 8; 300, 21; 301, 5ff.; 312, 12ff. (*σοί, σόν, σου, ἄκουε*); 334, 22; 343, 21 u. 23 (zweimal); 365, 25; 380, 27; 389, 1 u. 3; 454, 22; 485, 19; 498, 2; 558, 21ff.; 561, 7 u. 11; 569, 19; 570, 5; 573, 24ff.; 613, 1 u. 8; II 42, 1; 80, 22; 165, 12ff.; 229, 5 u. 21; 245, 4; 247, 6ff.; 268, 12ff.; 324, 6; 417, 18; 419, 19. Anders sind Stellen zu bewerten wie II 267, 9ff. (= *'man'*), ebenso II 286, 10; 422, 1 u. 8 wird ein fingierter Heide angesprochen
συγκατάθεσις Zustimmung I 7, 23
συγκεφαλαιόω Med. *rekapitulieren* II 174, 24
σύγκρασις Temperament II 313, 14
σύγκριμα: τά τε ἐκ τούτων συγκρίματά τε καὶ ἀποτελέσματα (gemeint sind die Ergebnisse der Mischung der Elemente) I 94, 21
συγχράομαι zugleich mit jemand gebrauchen: I 67, 4; 76, 2 (Diod., der jedoch anderes hat); I 102, 4 = 105, 8
σύγχυσις: ἐν τῇ παλαιᾷ συγχύσει (vor Christi Erscheinen) I 15, 21
σύζυγος: mit Genet. I 394, 5; mit Dativ (in derselben Verbindung) I 395, 13
συμβάλλω intrans. (*freundlich*) *zusammentreffen* I 570, 26
συμβατικῶς: φυσικῶς μὲν κινούμενα, συμβατικῶς δὲ ἡμῖν προσπίπτοντα I 306, 8
συμπίπτω: εἰ . . . αὐτοὺς κατὰ τῶν αὐτῶν συμπεσεῖν ἔτυχεν wenn sie beide (beim Losen) *zufällig auf demselben* (Ergebnis) *zusammentreffen*, d. h. *dieselbe Nummer ziehen* (*ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέροις . . . περιελθεῖν ἀριθμόν* 23) I 165, 22
σύμπτωμα: συμβεβηκός τι σύμπτωμα ein zufälliges Zusammentreffen (*Konjunktion*) der Gestirne I 310, 2
συμφέρω nützen: συνοίσειν I 20, 22 u. 25; Med. mit Passivaorist *sich vereinigen, anschließen:* I 152, 7; 155, 14; 558, 2; II 13, 7; 162, 14
συμφθίνω zugleich schwinden I 164, 11
συναίρομαι mithelfen I 164, 13
συνακμάζω II 305, 12
συναποδύω (übertr.) II 261, 1
συναποτελευτάω II 267, 18 (*-τῆσαι*)
συνάσκησις praktische Übung (vgl. Gifford IV S. 286) I 485, 17
συναύξω zugleich wachsen I 164, 11

συνδιαιωνίζω mit Dativ: *συνδιαιωνίζοντα τῇ τοῦ παμβασιλέως θεοῦ μακαρίᾳ ζωῇ* I 132, 16
σύνδρομος (*zeitlich*) *zusammenfallend* I 586, 13
συνεκτικός: *συνεκτικώτατον* (*-τα*) *wichtigst, hauptsächlich*: *ἄλλο συνεκτικώτατον δόγμα* I 382, 9; *ἃ δὴ καὶ συνεκτικώτατα γένοιτ' ἂν* I 557, 24; *ἕν τι τῶν μάλιστα συνεκτικωτάτων τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ* I 584, 20; mit Genet. *τῶν συνεκτικωτάτων τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα ... μυστικῆς οἰκονομίας* I 8, 13
συνεπάγω Med. *mit sich führen*: *τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστιν ἀγαθὰς ὁδηγοὺς ἑαυτῷ συνεπάγεται* I 21, 14
συνεπιλέγω: *τὰ τούτοις συνεπιλεγόμενα* (Fortsetzung von Versen) I 274, 11
συνεπιφέρομαι Med.: *πολὺ τὸ κρᾶμα τοῦ ψεύδους τῷ τῆς φύσεως ἀληθεῖ συνεπηνέγκαντο* II 229, 5
συνήθως in herkömmlicher Weise II 285, 13
συνίστημι Akt. u. Med. (Aor. *συνεστησάμην*) *zustande bringen, gründen, darstellen, zeigen*: I 6, 24; 57, 13 (*τὰ περὶ θεῶν συστησαμένους die Religion gründen*); 121, 7; 133, 7; 152, 5; 219, 6; 274, 1; 303, 20; 309, 8 u. 16; 330, 26; 383, 21; 568, 11; 590, 1 (*stiften*); 612, 17; II 5, 4; 16, 22; 98, 8; 141, 7; 260, 19; 267, 10 u. 12; 302, 20.
Intrans. Med. (Aor. *συνέστην*, Perf. *συνέστηκα, συνεστάναι*): a) *zustandekommen, gegründet werden, sich erweisen*: I 166, 7; 220, 19; 383, 19; 573, 2; II 19, 15; 46, 8; 65, 23; 66, 3; 75, 8; 100, 24; 232, 16; 344, 24; *es erweist sich, daß* ... mit Partizip: I 363, 9 (... *σώφρονι λογισμῷ* ... *τὴν ἀπόλειψιν πεποιημένοι συνέστημεν*); I 558, 12; 587, 8 (*πρεσβύτερος γεγονὼς συνίσταται Μωσῆς*); II 23, 18; mit Infin. I 590, 11 (*προτερεῖν ἄρα Μωσῆς καὶ οἱ ... προφῆται συνίστανται*); II 241, 1; b) *sich anschließen*: *μαχομένοις συνιστάμενοι* I 155, 14; 590, 17 (*τῇ παρ' Ἑβραίοις συνέστησαν ἀρχαιολογίᾳ*)
σύνοδος Vereinigung I 303, 25
συνοράω überblicken, Betrachtungen anstellen I 274, 11; 485, 5 u. 6
συντέλεια Ende: *περὶ τῆς τοῦ κόσμου συντελείας* II 72, 9f.
συντείνω zielen: *τῶν εἰς βελτίωσιν ψυχῆς συντεινόντων δογμάτων* I 557, 11; *τί οὖν δεῖ συντετάσθαι* (*angestrengt sein*) *πρὸς ἃ οὐδὲ προθυμεῖσθαι δυνήσομαι* I 301, 28
συντέμνω: *καινὴν ... καὶ ἐρήμην ἀνοδίαν ... συντεμεῖν* I 9, 14
συντίθεμαι beistimmen I 157, 5
συντρέχω (*zeitlich*) *zusammentreffen*, (*gedanklich*) *übereinstimmen* I 585, 6; II 28, 13; 32, 11; 267, 8
συντυχικός: *συντυχικὴν ... καὶ αὐτόματον ... τὴν τοῦ παντὸς διακόσμησιν* I 28, 6; 165, 16; *συντυχικῶς* I 386, 2 (*αὐτομάτως δὲ καὶ συντυχικῶς*); 397, 22
συνωθέω: Passiv II 229, 14 (*συνῶσαι* intrans. II 346, 19 Aristocl.)
συσκευή: *ὁ καθ' ἡμᾶς τὴν καθ' ἡμῶν πεποιημένος συσκευήν* (etwa: *heimtückisches Werk*) I 39, 15
σύστασις Gründung (*Stiftung*), *Erschaffung*: I 32, 11; 363, 20; 386, 3; 391, 2; 398, 1; II 22, 18; 46, 2; 100, 16; 241, 15; 288, 7; *Beweis* I 558, 20; 591, 4; 609, 12; II 6, 3; 343, 4 (*Begründung*)
σχεδόν: *σχ. ὅσον so ziemlich* II 176, 11
σχολή: *ἐπὶ σχολῆς* II 12, 4; 112, 26
σῶος II 296, 24 (*σῶον φυλάξαι τὸ δόγμα*)
σωτηριώδης: I 174, 1; 298, 6

τάγμα Klasse I 454, 13
τεκνοκτονία I 87, 11
τελεσιογονέω I 148, 12
τελίσκω Passiv I 164, 14
τέμνω: *τεμών* = *ἐπιτεμών* II 406, 20
τερθρεία: *τὰς σεμνοφανεῖς καὶ σοφιστικὰς τερθρείας* I 102, 1 = 105, 5
τέτληκα: *τετλάναι* I 297, 12 (nach 297, 4 Orakel bei Porphyr.)
τευτάζω: *τῶν περὶ τὴν κακότεχνον ταύτην διατριβὴν τευταζόντων* I 164, 24
τέχνη: *τέχνας ... τὰς μέσας die Berufswissenschaften* (s. Theophanie I 51) I 21, 3

τεχνούργημα I 380, 7
τηνάλλως I 95, 19; 151, 10
τηνικάδε: τὸ τηνικάδε (adverbiell) — ὁπηνίκα I 166, 6
τηρέω: τηρητέον *man muß beachten* (es folgt ein mit ὡς ὅτι eingeleiteter Satz): I 95, 13; II 343, 11
τίθημι Med.: ταῦτα ἐν ἀπορρήτοις ... τέθειται (*unter ... rechnen*) I 153, 18; τὰς ... δυνάμεις ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένους I 162, 6; *sich zurechtlegen*: ὅπῃ τις βούλεται ποιητῶν τιθέσθω I 162, 11; ἀπελέγξαι πρὸ πολλοῦ θέμενος II 343, 4; s. auch S. 581 f.
τοι: ὅ γέ τοι I 115, 4; τούς γέ τοι 157, 3; ταῦτά τοι I 381, 20; τοῦτό τοι I 571, 8
τοπάρχης (Plur.) I 15, 3; 220, 7
τόπος übertr. *Gebiet, Punkt*: II 18, 16; 165, 5; (II 7, 4 Attic.)
τραγῳδέω: τὸ μυθικὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν τετραγῳδημένον I 161, 10; εἰσέτι δὲ καὶ νῦν ἐπὶ τῆς θυμέλης τραγῳδούμενον (Euripides) I 280, 16; τὰς τετραγῳδημένας ἐν φυσικαῖς ἀποδόσεσι κωμῳ⟨δ⟩ίας II 343, 21
τρέπω: οὐδ' ἂν ἐτράπη (*sich abkehren*) τῆς οἰκείας λήξεως (*Los, Rang*) II 233, 11
τρίβων: τῶν ἀμφὶ τὸν τρίβωνα: die Philosophen I 168, 20
τριγένεια *dreifache Art*: τὴν τριγένειαν τῶν ἀγαθῶν II 9, 28
τριμέρεια *Dreiteiligkeit* II 9, 20
τριπόθητος I 381, 18
τρισάθλιος I 120, 19
τρισευδαίμων I 364, 25
τρισμακάριος I 385, 3
τροπικός Komparativ: τροπικωτέραις ἀλληγορίαις I 225, 10; τροπικώτερον Adverb: τροπικώτερον ... ὀνομαζόμενον I 393, 23
τροπολογία: εἰς φυσικὰς ἀναφέρειν -γίας I 57, 13
τρόπος: Τοῦ περὶ τῶν χρηστηρίων τρόπου ... ἡμῖν ἀπεληλεγμένου I 293, 2; öfter τόνδε τὸν τρόπον *auf diese (folgende) Weise*, so I 420, 28; II 9, 21; τοῦτον τὸν τρόπον: a) mit Bezug auf Vorhergehendes: I 307, 15; 369, 10; II 34, 11; b) mit Bezug auf Folgendes (in dieser Bedeutung öfter als τόνδε τὸν τρόπον): I 485, 20; 497, 9; 502, 16; II 42, 2; 48, 18; 299, 17; 380, 21; τρόπον adverbiell mit Genet.: I 93, 12; 365, 14
τροφός: τὸν ζωῆς αὐτῆς ... τροφόν (θεόν) I 122, 1
τυγχάνω: ohne ὤν, also = ἐστί: I 164, 9 (τυγχάνειν im Wechsel mit εἶναι); II 84, 23 u. 119, 1; 85, 20 u. 138, 18; 112, 17; 164, 7 u. 198, 2; 228, 22; 239, 5; 248, 6; 250, 6; 285, 17; 318, 24; mit possessivem Genetiv: ταῦτα ... τῶν μετὰ Μωσέα θεολόγων ... τυγχάνει I 385, 2; εἰ τύχοι *vielleicht* I 165, 19
τύπος: ὡς ἐν τύπῳ φάναι II 16, 25; 20, 15; 23, 11

ὑγρός *weichlich*: ὑγρὸς πάνυ τὸν βίον καὶ φιλήδονος II 313, 6
ὑπάγω Med.: αὐτόν τε Μωσέα ... ὑπηγάγετο ... δυσφημίαις I 587, 22
ὑπαινίττομαι II 101, 7
ὑπαντάω *entgegentreten* (übertr.): πρὸς ταῦτ' οὖν ... ὑπαντήσωμεν I 157, 16
ὑπαρχή: ἐξ ὑπαρχῆς *von Anfang an* I 7, 21; *hinwiederum* I 147, 10
ὑπάρχω: τινὸς κρείττονος μοίρας ... ὑπάρξαντες (*nachdem ihnen von vornherein ... zuteil geworden war*) I 373, 1
ὑπεράγω mit Akk. *einem zeitlich vorangehen*: ... Μωσέα ὑπεράγειν τοὺς δηλουμένους I 588, 20
ὑπερακοντίζω *übertreffen* (übertr.): I 87, 12; 613, 5; II 6, 2
ὑπερθαυμάζω I 23, 6
ὑπερισχύω I 89, 2
ὑπερκόσμιος (zweier Endungen) II 229, 13; 234, 20
ὑπερκύπτω mit Akk.: πᾶν τὸ ὁρώμενον ὑπερκύψαντες I 23, 5
ὑπερνικάω: I 222, 15; 306, 27
ὑπερπαίω *übertreffen*: (τὴν ψυχὴν) τὰς οὐρανίους ὑπερπαίουσαν ἁψῖδας II 234, 20
ὑπερτίθημι Med.: πάντα ὑπερθέμενος *alles hintansetzend* I 298, 1
ὑπερφρονέω τινά τινος: οὐδὲ τὸ οἰκετικὸν γένος ὑπερφρονῶν (*aus Verachtung ausschließen von*) τῆς κλήσεως I 6, 22
ὑπνόω *schlafen*: περὶ θεοῦ ... ὑπνοῦντος usw. II 126, 2

ὑπνωτικός: καρωτικῶν τε καὶ ὑπνωτικῶν I 164, 12
ὑποβαίνω: τῶν ὑποβεβηκότων die niedriger stehenden, untergeordneten Wesen I 392, 5 u. 8; *μᾶλλον τοῖς χρόνοις ὑποβεβηκότες* (*später lebend*) I 570, 2; *ὑποβάς* oft *weiter unten* (in der Darstellung), auch mit *ἑξῆς* oder *εἶτα* verbunden: I 294, 6; 493, 1; 571, 17; II 28, 1; 43, 14; 57, 12; 71, 12 (*τούτοις ἅπασιν ὑποβὰς ἑξῆς*); 241, 8; 242, 1; 246, 16; 286, 18
ὑποβάλλω eingeben (*suggerieren*): *ὡς καινοτέραν ὑποβάλλειν διάνοιαν um eine modernere Auffassung zu geben* I 229, 11; II 249, 11
ὑπόδειγμα Plur.: II 85, 13 u. 133, 11
ὑποδέχομαι mit *εἰς*: *ὁ παρ' ἡμῖν λόγος ὑποδέχεται* (*übernehmen, zulassen*) *πᾶν γένος . . . εἰς τὴν κατὰ θεὸν παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν* II 127, 12
ὑπόθεσις: ἡ τῆς εὐαγγελικῆς ὑποθέσεως ἐπαγγελία I 3, 4 u. 5, 2; 5, 9; *καὶ τὸ σκότος δὲ . . . συνεργεῖν τῇ κατ' αὐτοὺς ὑποθέσει* (*ihrem Plan*) I 164, 19; 395, 25
ὑποικουρέω mit Dativ: *eine Heimstätte haben bei . . .: οἷς καὶ πρῶτος οὗτος ἀθεότητος ὑποικουρεῖ τρόπος* I 89, 17
ὑποκαταβαίνω: ὑποκαταβάς weiter unten II 27, 15; 65, 1
ὑποκορίζομαι schön tun (*schmeicheln*): *φόβῳ τῆς . . . τιμωρίας τοὺς μύθους ὑποκορίζονται* I 96, 2; *τοὺς νόμους ὑποκορίζεται* (Plato) 96, 8
ὑποκρίνομαι: vorgeben τὰ τοῖς πολλοῖς ὅμοια . . . δοξάζειν ὑποκρινόμενοι I 152, 1; *sich aufspielen als τῶν . . . πνευμάτων . . . ἀγαθοὺς δαίμονας ὑποκρινομένων* I 224, 14; *εἶδος . . . τὸ δαιμονικὸν . . . τοτὲ μὲν θεοὺς ὑποκρινόμενον, τοτὲ δὲ ψυχὰς τεθνηκότων* I 225, 23
ὑπόνοια Hintergedanke, Allegorie: ἐκτὸς τῆς περὶ τὸ (Var. *τοῦ*) *πλάττεσθαι ἡμᾶς ὑπονοίας* I 22, 24; 96, 7 (zweimal) u. 9; 98, 17; 378, 1
ὑποπαραιτέομαι demütig ablehnen II 98, 7
ὑποπίπτω einem vorkommen (*erscheinen*): *εἰ μὴ καὶ σοὶ θείας ἀλλότριος ὢν δυνάμεως . . . ὁ περὶ τῶν . . . χρηστηρίων ὑποπεσεῖται λόγος* I 290, 15 = 293, 12
ὑποσπείρω einpflanzen: τοῦτο πάσῃ . . . ψυχῇ . . . ὑποσπείραντος I 93, 4
ὑπόστασις Wesen II 313, 8; *Περὶ τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων* II 4, 4 u. 46, 4
ὑποστρέφω zurückkehren I 399, 24
ὑποστροφή Umkehr II 176, 22
ὑποσυλάω I 400, 20; II 285, 19
ὑποσύρω: . . . ὑποσκελίζειν . . . καὶ ὑποσύρειν ἕκαστον τῶν τῷ θεῷ προσανεχόντων I 382, 13
ὑποτέμνω Med. übertr.: *πρόρριζον . . . πᾶν αἰσχρὸν ὑποτέμνεσθαι πάθος* I 17, 21
ὑποτίθημι Med. *zugrundelegen, voraussetzen* II 46, 7; 100, 22; 296, 14; 349, 20; *anraten* I 378, 2; II 10, 11
ὑποτοπέω I 364, 9
ὑποψία: εἰς ὑποψίαν ἦγε τοὺς προσιόντας αὐτῷ τοῦ λέγειν τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν II 313, 9
ὑφερμηνεύω II 28, 21
ὑφηγέομαι mit Akk. *über etwas Anweisungen geben, darstellen* II 103, 17 (*τὴν πολιτείαν ὑφηγεῖται*)
ὑφήγησις Darstellung II 104, 23
ὑφίστημι meist Med. (trans., Aorist *ὑπεστησάμην*) *voraussetzen, zugrunde legen:* I 32, 12; 163, 12; II 10, 13; 35, 1; 232, 18 u. 23 (Aktiv *ὑφίστησι* und Med. *ὑφιστάμενος*); *an die Hand geben:* I 148, 16; 149, 22; 308, 2; 388, 15; *schaffen:* I 309, 16; 557, 22; Intrans. Med. (Aorist *ὑπέστην*, Perf. *ὑφέστηκεν, ὑφεστάναι*) *zustande kommen, werden:* I 43, 11; 386, 2; 395, 21; 399, 18; II 23, 4; 53, 6 (*πάντα τὰ κατ' οὐσίαν ὄντα τε καὶ ὑφεστῶτα*); 233, 2 u. 21; 286, 9; 299, 15

φαίνω: τῶν . . . φαινόντων τε καὶ φαινομένων φωστήρων (= Sonne und Sterne einerseits, andererseits Mond und Planeten? So Gifford IV S. 97) I 89, 21
φαντάζομαι: . . . σοφίας τε καὶ δυνάμεως, ἣν ἐκ τῶν ἔργων ἐφαντάσθησαν I 23, 7; Passiv I 133, 20 (*θεοῦ μὲν οὖν φύσις . . . φαντάζεται*)
φαντασία Phantasiebild I 164, 13; 303, 17; *Vorstellung* I 399, 19 (*εἰς φαντασίαν ἰέναι*); II 229, 4 (*τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπὶ φαντασίαν ἐλθόντες*)

φέρω: ἐπὶ μᾶλλον κατὰ κρημνῶν ἔφερον ließen immer tiefer sinken I 223, 13; *κατὰ κρημνῶν φέρον* I 226, 1; *φέροντες stracks* I 120, 14 (*φέρων λέγε* I 414, 15 Maxim.); *φέρομαι in Umlauf sein, stehen* (von Aussprüchen): II 12, 3; 75, 4; 128, 10; 183, 4. — *φέρ(ε) wohlan* (mit Coni. adhortativus) oft, so I 95, 16; 102, 2 = 105, 6; 125, 19; 132, 24; 163, 8; 182, 3; 189, 7; 215, 20; 232, 6; 274, 11; 280, 11; 293, 7; 303, 14; 427, 3; 461, 7; 557, 9; 609, 14; ebenso *φέρ' οὖν*, so I 22, 16; 88, 7; 176, 6; 189, 22; 226, 7. — *φέρε = z. B.: τοῖς, φέρε, τὸν ἥλιον αὐτὸν εἶναι τὸν Ἀπόλλω . . . ἀποφαινομένοις* I 148, 19; *ἐν ὑπερβαλλούσαις φέρε σώματος ἀρρωστίαις* I 305, 2; (I 347, 4 und 352, 23 beidemal *φέρε εἰπεῖν* Origen.; *εἰπεῖν* allein II 278, 22 Numen.); *οἷον φέρε* (Var. *φέρε εἰπεῖν*) *beispielsweise* I 19, 1

φερωνύμως mit Dativ: *mit einer Bezeichnung (Benennung) entsprechend . . .: ἐπωνυμίαις φερωνύμως τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν* I 175, 17

φημίζω: ἐπὶ τοῖς αἰσχρῶς περὶ αὐτῶν φημιζομένοις I 93, 21

φθάνω: φθάσας, φθάσαντες vorher I 369, 21; 557, 19

φιλαλήθης I 609, 10; Adverb II 422, 10

φιλαπεχθήμων I 609, 11

φιλαυτία II 229, 7

φιλεγκλήμων: I 176, 10; II 338, 5

φιλία: τὴν πρὸς αὐτὸν γνῶσίν τε καὶ φιλίαν I 6, 25; *τὴν πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα φιλίαν* I 7, 2

φιλόκαλος II 190, 9; *φιλοκάλως* I 568, 22; II 12, 5

φιλόλογοι wissenschaftlich Gebildete I 58, 9; 255, 22

φιλομαθής I 554, 10

φιλοπονέω I 302, 2

φιλοσοφέω: τὰ ἠθικὰ φιλοσοφεῖν II 424, 1

φιλοσοφία: Euseb. verbindet *ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ* (heidnisch) I 320, 18; *εὐσέβειάν τε καὶ φιλοσοφίαν* (christlich) I 567, 15; *τὴν κατὰ θεὸν παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν* (ebenfalls christlich) II 127, 14

φιλόσοφος: Adj. *φιλοσόφου ζωῆς* I 18, 6; *φιλοσοφωτάτους* II 288, 24

φιλοτιμέομαι Med.: *τοῦτο δέ μοι πᾶν ὁ τῆς παρούσης Προπαρασκευῆς δείξειν πεφιλοτίμηται λόγος mein Werk hat sich die Aufgabe gestellt, zu zeigen* II 259, 18

φιλοτιμία konkret: *im gegenseitigen Wettbewerb ausgearbeitetes Werk* II 5, 8 (*ὅτι μηδὲ τῆς τῶν σφετέρων ἐν συγγράμμασι φιλοτιμίας καθαρὰς ἐφυλάξαντο κλοπῆς τὰς χεῖρας*)

φοιτάω: τοῖς ἐπὶ παιδείᾳ φοιτῶσι den Frequentanten von Bildungsanstalten I 255, 24

φοιτητής (Plur.) II 10, 16

φρενοβλάβεια I 54, 9; 57, 3; 87, 6; 396, 1

φρονέω: τὰ Ἑλλήνων φρονοῦντας I 8, 24; *τὰ τοῦ σωτηρίου λόγου φρονεῖν* I 3, 7 u. 11, 2

φυλακτικῶς: καὶ φ. ἔχειν (se abstinere) τῶν τῆς κακίας ἐπιτηδευμάτων I 19, 13

φυλάττω: ἐπὶ μόνης δὲ τῆς λέξεως φυλάττειν (beim bloßen Wortsinn belassen, Gegensatz: *ἀλληγορεῖν) τὰς ἱστορίας* I 57, 14; *πεφυλαγμένως* II 37, 14

φυσάω (übertr.): *τοὺς . . . μεγάλα φυσῶντας* II 342, 10 und II 422, 18

φυσικός: φυσικώτατα Adv. II 13, 4

φυσιολογέω: I 95, 21; 96, 12; 118, 1; 154, 7 und 18; 155, 15; 156, 14 (Passiv); II 21, 10 (*πεφυσιολόγητο*); 22, 12 (dieselbe Form); 420, 18

φυσιολογία (auch Plur.): I 34, 9; 54, 18; 95, 17; 97, 10; 98, 17 u. 22; 101, 21 = 105, 4; 110, 7 (*ἡ . . . φυσιολογία τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας*); 116, 4; 120, 2; 121, 10; 125, 18; 139, 6; 148, 18; 151, 20; 152, 3; 154, 3; 155, 6; 156, 19; II 21, 4; 22, 26; 290, 16 (*τὴν τοῦ παντὸς φυσιολογίαν*); 296, 16; 342, 9 u. 422, 17; 424, 13; 426, 1 (Konj.)

φύσις: φύσει τε, ἀλλ' οὐ θέσει II 13, 6

φυσίωσις Aufgeblasenheit I 157, 7

φωστήρ (meist Plur.): I 38, 15; 89, 21; 110, 22; 121, 14 u. 20; 156, 7; 307, 26; 395, 14

φωτιστικός: φωτιστικῆς δυνάμεως I 391, 22

χαίρω: τοῖς μὴ τοιούτοις μακρὰ χαίρειν φαμέν II 256, 10
χαρακτηρίζω ausprägen: παντοίας μορφὰς χαρακτηρίζοντας I 210, 4
χείρ: μετὰ χεῖρας unter den Händen: ἡμῖν . . . ἡ μετὰ χεῖρας ἐκπονεῖται πρόθεσις I 10, 27; *'Ο . . . τοῦ μετὰ χεῖρας προάγων (vorhergehende) . . . τόμος* II 5, 3; *τὰς βίβλους ἐπὶ σχολῆς μετὰ χεῖρας (zwischen, in die Hände) λαβών* II 12, 4
χειραγωγέω: ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ βίον χειραγωγοῦντες I 20, 10
χειρουργέω: πάντα λογικῶς χειρουργοῦντας I 20, 15
χορηγέω: Passiv *παρ' αὐτοῦ τὰ πάντα τοῖς θεοφιλέσι χορηγεῖσθαι (verabreicht werden)* II 349, 23
χορηγία Spendung, Lieferung, Unterstützung I 392, 6; 395, 13
χορηγός Spender: I 6, 7; 93, 16; 364, 18; II 10, 7; *τὰ χορηγὰ τῆς ἐνσάρκου ζωῆς* I 364, 9
χρεωκοπέω trans. *abzwacken an etwas: χρεωκοποῦντα τὸν περὶ προνοίας λόγον* (von Aristoteles) II 359, 4
χρῆμα: θεῖον ἐπισκόπων χρῆμα (Anrede) I 5, 5
χρηματίζω: 1. *Bescheid geben* I 375, 5 (*ὁ χρηματίζων θεός*); II 28, 15 (dasselbe); 98, 4 (*πρὸς τὸν χρηματίζοντα*)
2. *heißen*: I 8, 1; 368, 22 (*'Ιουδαῖοι δὲ οὔτ' ἦσάν πω οὔτ' ἐχρημάτιζον*); 369, 23; 371, 5; 373, 16; 374, 12
χρησμοδότης: οἱ θαυμαστοὶ χρησμοδόται (die Orakelgötter) I 168, 6
χρησμολόγος (Plur.): *die Orakelgötter* I 176, 22
χρησμῳδός: τῶν χρησμῳδῶν, τῶν θαυμαστῶν θεῶν I 334, 17
Χριστιανισμός: I 5, 3; 7, 22; im Gegensatz zu *'Ελληνισμός* und *'Ιουδαϊσμός* I 22, 14
χρόνος: χρόνοι in Verbindung mit *ἔτη*: *ἐν τοσούτοις ἐτῶν χρόνοις* I 14, 11; geradezu = *Jahr* wie im Neugriechischen: *τριακοσίοις ἐτῶν ἄλλοις κατώτερον χρόνοις* I 589, 14
χώρα übertr.: *πατρὸς ἐν χώρᾳ καὶ κηδεμόνος* (Gott) I 6, 11; 366, 25 (*τὸ δὲ τούτου χώραν περιβολῆς ἐπέχειν*)
χωρέω: εἰς ἔργον ἐχώρησεν wurde verwirklicht I 13, 23
χωρητός faßbar I 392, 22
χωρίζω: κεχωρισμένως I 96, 12

ψευδηγορία (Plur.) I 176, 14
ψευδοδοξέω Passiv: *ἀπὸ τῶν περὶ εἱμαρμένης ψευδοδοξουμένων αὐτοῖς* I 293, 7
ψευδοδοξία (Plur.) I 568, 1; II 285, 5
ψῆφος: ψήφους . . . ἐξενηνεγμένος, s. unter *ἐκφέρεσθαι*

ὧδε: 1. modal: *ὧδέ πη* I 37, 14; 386, 22; II 25, 23; 32, 12; 66, 14; 74, 8; 75, 13; 422, 14; mit Genet. II 12, 13 (*ὧδέ πη λογικῆς συνέσεως ἔχει*); *ὧδέ πως* I 42, 16; 52, 11 (Var. *πη* für *πως*); 115, 8; 152, 12; II 420, 20; *ὧδέ πως καὶ τῇδε* I 306, 24; 2. lokal (*hier*): I 400, 13 (*ὧδε = im Diesseits*, Gegensatz *ἐκεῖσε im Jenseits*); *ἀλώμενοι δὲ ὧδε κἀκεῖσε (hierhin und dorthin)* I 572, 18
ὥρα: eigentümlich gebraucht, etwa = *εἰκός ἐστι: ὥρα τούτοις στοιχεῖν καὶ Ἕλληνας καὶ τὰ αὐτὰ Αἰγυπτίοις φυσιολογεῖν* I 117, 23; *πρὸ ὥρας vor der Zeit* I 305, 26
ὡς: 1. *ὡς ἄν wie*, oft, bes. bei Partizipien = *utpote qui:* I 18, 19; 21, 26; 41, 6; 78, 11; 94, 23 und 26; 150, 15; 155, 1; 161, 18; 162, 13; 167, 5 und 8; 201, 19; 202, 1; 242, 10; 250, 19; 256, 4; 269, 9; 272, 1; 367, 12 und 14; 370, 23; 381, 12; 392, 21; 420, 13; 451, 4; 569, 5; 587, 8; II 16, 22; 46, 7; 48, 11; 88, 4; 234, 5; 249, 14 (mit Opt.); 288, 3; = *wie z. B. Μυρία δ' ἂν εὕροις τοιαῦτα . . . ὡς ἂν περὶ θεοῦ ζηλοῦντος ἢ ὑπνοῦντος* usw. II 126, 1
2. *ὡς ἄν* finale Konjunktion: s. S. 587
3. *ὡς = ὥστε: ὥς γέ τῳ δοκεῖν* I 19, 6; *ὡς — ὥστε: ὡς . . . φωτίζεσθαι τὰς διανοίας αὐτῶν, ὥστε . . . ἐπιθεωρεῖν* I 368, 8
4. *ὡς ὅτι* zur Einleitung von Aussagesätzen: s. S. 587
5. *ὡς* bei Superlativen: s. S. 588
6. Praepos. (*zu*): I 443, 16; 451, 3
ὥσπερ: nachgestellt II 88, 9 (*ἑρμηνευτὰς ὥσπερ καὶ ἐξηγητὰς ὄντας*); II 229, 4 (*ὄναρ ὥσπερ, ἀλλ' οὐχ ὕπαρ*); *ὥσπερ οὖν:* I 16, 2 u. 18; 23, 21; 147, 19; 149, 1, 7 u. 13; 162, 11; 163, 6; 166, 12; 224, 8; 255, 15

2. Grammatikalisches

a) Formenlehre

Substantiv

Lautlehre
γλῶτταν II 11, 10; 20, 2; *γλώττης* II 260, 19; *γλώσσης* II 12, 5; *γλώσσῃ* II 12, 7
ὑγείας I 164, 8 und öfter

Geschlecht
σκότος Neutrum (wie in der Bibel) I 164, 19; 396, 22

Deklination
Singular
Genetiv
Ἡρακλέος I 133, 27 (I 262, 17 und 263, 6 Oenom.)
Σολομῶν, -μῶνος, aber *τὸ Σολομώντειον* II 25, 4
Dativ
νοῦς: νοΐ I 131, 15
Plural
Nominativ
νεώς I 568, 19 und II 285, 12; s. Mras, Rhein. Mus. N. F. 92 (1944) 231
Genetiv
ἀνθῶν I 148, 12
γέρας: γερῶν I 308, 4

Suffix-*θεν*
ἀρχῆθεν I 11, 17; 584, 28
θεόθεν I 14, 7, 8 und 9 (dreimal, eine rhetorisch gehobene Stelle); I 420, 22

Suffix -*σι*
ἐν αὐταῖς Ὀλυμπίασι (von Euseb. also als Plural angesehen) I 167, 21

Adjektiv

Zweier Endungen
αἰθέριος I 178, 17 (*ταῖς αἰθερίοις* näml. *δυνάμεσιν*)
ἀνθρώπειος I 134, 9 (*πράξεις . . . ἀνθρωπείους*)
ἁρμόδιος I 400, 6 (*ἁρμόδιον . . . διατριβήν*)
βίαιος I 54, 17 (*βιαίους . . . φυσιολογίας*)
ἐλεύθερος I 310, 16 (*τὴν ἐλεύθερον καὶ αὐτεξούσιον τῆς λογικῆς ψυχῆς δύναμιν*)
μοιχίδιος I 199, 23 (*τῆς μοιχιδίου . . . πράξεως*)
οὐράνιος I 178, 17 (*ταῖς αἰθερίοις καὶ οὐρανίοις* näml. *δυνάμεσιν*) und II 234, 18 (*τὴν . . . οὐράνιον* näml. *ψυχήν*)
πάτριος I 420, 23 (*τῇ πατρίῳ παιδείᾳ*)
σεβάσμιος (s. im Wortregister unter diesem Wort)
χειμάδιος I 379, 23 (*ταῖς χειμαδίοις πλημμυρίσιν*)

Komparativ und Superlativ
παλαιός: παλαιότερος I 588, 13; 589, 6; 590, 19; 611, 16; *παλαιότατος* II 302, 24; 343, 18; *παλαίτατος* I 199, 6; 385, 2; II 286, 1
Komparativ durch *μᾶλλον* verstärkt: *ὡς ἂν μᾶλλον οὔσης γνωριμωτέρας* I 58, 13
Superlativ mit *μάλιστα* umschrieben: *τῆς μάλιστα δεισιδαίμονος πλάνης* I 89, 1; mit *μάλιστα* verstärkt: *ἕν τι τῶν μάλιστα συνεκτικωτάτων* I 584, 20. S. auch S. 583

Zahlwort

ἄμφω indeklinabel: *ἄμφω δυοῖν* I 388, 17 (II 386, 18 Longin.: *ἄμφω . . . φῆσασι*)
δύο: δυοῖν τούτων I 21, 15; indeklinabel: *ἐπὶ δύο λαγχάνουσιν* I 165, 21

Pronomen

κεῖθεν statt *ἐκεῖθεν* II 261, 25 (die Stelle hat poëtischen Schwung)
τοίας II 298, 19 (aber Plato, der zitiert wird, *τοιαύτας*)
τοιωνδί I 311, 4
ὁ καθ' εἷς (neugriech. *ὁ καθένας*) *αὐτῶν* I 558, 14
θατέρας (Genet.): *θατέρου θνητοῦ, θατέρας δὲ ἀθανάτου* I 304, 1

Zeitwort

Präsensstamm
αἴσθομαι: αἰσθόμεθα I 302, 30 (*αἴσθῃ* I 319, 2 Oenom.)
καταλιμπάνω II 23, 10 (*κατελίμπανον*)
χρᾶ I 255, 26
ἐκαθικέτευον I 229, 2
ἠφίει I 454, 14
θέα imper. *considera* (s. das Wortregister)
ῥιγοῦν Infin. I 305, 15
ἀποδιδοῦν Partiz. II 47, 21 (aber Plato, der zitiert wird, *ἀποδιδόν*)
παριστῶσι I 67, 8; *παριστῶμεν* Imperf. II 267, 8; *παρίστων* II 260, 16; *παριστῶντες* I 166, 13 und II 345, 2; *συνιστῶντες* I 152, 5; *παριστῶσα* II 15, 5; *παριστῶντα* I 11, 18
φάς II 249, 11; 281, 2; *φάντος* II 129, 10; 131, 2 und 13; *φάντα* II 229, 15

Futur
ἀποτελέσειν II 345, 13

Aorist
διαπαίξαντα II 340, 10 und 376, 9
schwacher statt starker Aorist: *διαμαρτήσαντα* I 72, 3 (dagegen Diodor [IV 36, 2], der zitiert wird, *ἁμαρτάνοντος*); *ἁμαρτήσαντας* I 302, 13; *καταλείψαντες* I 22, 6 und II 287, 21; *ἀπολείψαντες* I 554, 11; *ἔδωκαν* II 228, 5 (aber Clemens, der zitiert wird, *ἔδοσαν*)
Aorist auf *-α* statt auf *-ον: εὑράμενοι* I 66, 14; *εὑράμεθα* I 360, 25; *εὕραντο* I 573, 5; II 11, 5; 285, 9 (umgekehrt *ἐνεγκοῦσαν* I 67, 20 Eus. statt Diodors, der zitiert wird, *ἐνέγκασαν*)
Imper. *μετάβα* I 34, 14
Inf. *ἐκφᾶναι* II 5, 16
Partiz. *ἐπιφυέντες* I 94, 11

Perfektstamm
ἐπιλελεγμένα (Hs. A) I 240, 7; *παραπεφυλακότα* II 106, 10 (aber Plato, der zitiert wird, *παραπεφυλαχότα*); *συναγηοχώς* I 24, 19; Plusquamperfekte ohne Augment: *ἀποτεθνήκει* I 258, 2; *δεδοκίμαστο* II 285, 17; *κατατετρύχωτο* I 19, 18; *νενομοθέτητο* II 113, 9; *πεφιλοσόφητο* II 6, 17; *πεφύλακτο* II 91, 7; die Plusquamperfekte II 21, 9 bis 22, 12, darunter *τεθέσπιστο, πεφυσιολόγητο* und *κέχρητο* [II 21, 10 und 13] in Perfekte zu ändern (s. meine Bemerkung zu *κέχρητο*)? (*προδεδάνειστο* I 259, 20 Oenom.)

Dual
ἀλλήλοις . . . ἐστον πεφυκότες (*ἀλλήλοιν* und *πεφυκότε* Plato, der zitiert wird) II 157, 12f.; *ἀλλήλων ἀφεστήκατον* (3. Person) II 369, 2

Medium
Mediale Formen in der Bedeutung des Aktivs: *εὑράμενοι* I 66, 14; *εὑράμεθα* I 360, 25; *εὕραντο* I 573, 5; II 11, 5; 285, 9; *τίθημι* und Komposita: I 139, 6 (*ἐκτέθειται*); 232, 9 (*ἐκτέθειται*); 454, 21; 461, 3 (an beiden

Stellen *τέθειται*); 495, 15 (*ἐκτίθεται*); 497, 8 (*παρατίθεται*); 498, 19 (dasselbe); 501, 2 (*ἐκθεμένου*); 519, 2 (*παρατίθεται*); 609, 7 (dasselbe); II 15, 1 (*τέθειται*); 98, 23 (dasselbe); 100, 20 (dasselbe); 268, 13 (dasselbe); 399, 22 (*παρατέθειμαι*); *τιμώμενοι* I 95, 4; *ὑπηρετεῖσθαι* I 234, 4; *τίνος δ' ἂν ὑστεροῖτο* I 6, 10

Medialer statt Passivaorist *διελέξατο* II 313, 7; umgekehrt Passivaorist in der Bedeutung des Med.: *τοῦ χείρονος μεταποιηθείς* I 308, 17; *τῆς Ἑλληνικῆς ἥκιστα σοφίας μεταποιηθέντες* II 261, 9; *προσποιηθέντα* I 612, 19

Präpositionen

ἕνεκεν I 149, 16

μέχρις I 164, 6 (*μέχρις ὀλίγων*)

b) Syntax

Apposition

ἄνδρες neben spezifizierendem Substantiv: *ὑπὸ θεολόγων προφητῶν ἀνδρῶν* I 558, 4; *διὰ τῶν θείων καὶ προφητῶν ἀνδρῶν* II 113, 11

εἶναι als selbstständiges Zeitwort mit *εἰς*: *προπαρασκευῆς ἕνεκα τῆς εἰς ἄνδρας αὐτοῖς ἐσομένοις θεοσεβείας* (*Vorbereitung für sie, die einst zu den Männern gehören sollen;* oder ist *εἰς* = *ἐν?*) II 91, 13; *ἔστω* (*immerhin*) ohne Einfluß auf den Satzbau: *ἔστω δὲ καὶ . . . τὴν σύγκρασιν τῶν σωμάτων θειάζουσα* I 121, 21. — Auslassung der Kopula: I 38, 7 (*ἦσαν* aus dem vorhergehenden *ἦν* hinzuzudenken); I 131, 8; 163, 4 (< *εἰσιν*); 221, 3 (*νεκρὰ δὲ* usw.); 293, 18; 391, 15; II 267, 21; Auslassung von *εἶναι* = *ἐξεῖναι* anzunehmen? *ὥστε σοι μὴ εἰς μακρὸν ἐλπίζειν* (*so daß man bestimmt annehmen konnte*) *τὴν τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων* (Platos) *διαλόγων ἰσχὺν ἀποσβῆναι* II 267, 16

Kongruenz

Zeitwort im Singular vor zwei Subjekten: *προφητεύει τε αὐτόθι Δανιὴλ καὶ Ἰεζεκιὴλ* I 611, 8f. und *ἄνεισιν Ἰησοῦς . . . καὶ Ζοροβάβελ* 611, 12; *τὸν μὲν οὖν Πυθαγόραν διεδέξατο Θεανὼ . . . οἵ τε υἱοὶ αὐτοῦ* I 612, 13

Neutrum im Plural als Subjekt, Zeitwort im Plur. als Prädikat: *τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων ἄστρων . . . θεῶν . . . προσηγορίας . . . ἐτύγχανον* I 38, 8ff. (aber es folgt *ταῦτα . . . ἐθρησκεύετο*); *οἷα . . . ὑποπέσοιεν ἂν* (aber vorhergeht *εἰ κατελεγχθείη*) I 87, 14ff.; *ἃ . . . ἐπιτελοῦνται* (aber Dion. Hal., der zitiert wird, *ὡς . . . ἐπιτελεῖται*) I 100, 3; *φασὶν . . . τὰ ἔπη* I 128, 13f.; *τὰ . . . μαντεῖα διαψεύδονται* I 169, 18; *τὰ . . . χρηστήρια διαλελοίπασιν* I 219, 17f.; *τὰ Ἑβραίων φασὶ λόγια* I 393, 4; *λόγια . . . περιειλήφασι* II 12, 14ff.

Anakoluth

κἄπειτα bis *δημιουργόν* I 366, 6—10 (es fehlt das Verb. fin.)

Substantiv

ἐπάκουσον οὖν οἷά φησιν I 125, 19: das Substantiv, das Subjekt von *φησιν* ist, lernen wir erst nach Schluß der folgenden Ausführungen kennen, I 128, 12: *Ταῦτά σοι ὁ Πορφύριος*; ein selbstverständliches Substantiv in Gedanken zu ergänzen: *ὁ πρὸ τούτου· ὁ δέ γε παρών* (näml. *τόμος*) II 5, 13; ebenso *Ὁ δωδέκατος* II 87, 2; eigentümliche, bisher nur aus Lucian belegte Verbindung: *ὁ τὸ* + Substantiv im Akkus. (*der mit dem . . .*): I 555, 13 *Διοδώρου τοῦ τὰς βιβλιοθήκας* (*οἱ τὰς Ἀτθίδας* und *Διόδωρος ὁ τὰς Βιβλιοθήκας* Afric. I 592, 15f.); s. Mras, Rhein. Mus. N. F. 92 (1944) 226f.

Ptotik

Nominativ

Im verkürzten Vergleichssatz Nomin. statt Akkusativ: *τοῦτο δὲ εἶναι μοχθηρῶν δαιμόνων γένος . . . δύναμίν γε μὴν ἐν τῇ τῶν ἐναντίων φύσει κεκτημένον πρώτην, καθάπερ ἐν τοῖς κρείττοσιν ὁ θεός* I 174, 19

Genetiv

abhängig von einem hinzuzudenkenden *ὄν: λήθης πολλῆς καὶ ἀμαθίας συνιδών* II 15, 17; Genet. obiect. attributiv gestellt: *τῆς καὶ τούτων βεβιασμένης ἀποδόσεως* I 103, 17 u. 128, 10f.; *προτροπή* mit Genet. obiect. statt mit *πρός: εἴς τε προτροπὴν ἧς αὐτῷ φίλον ὀνομάζειν θεοσοφίας* I 176, 20f.

Genetiv bei *ἀπολογία = Verteidigung gegen . . .: εἰς . . . ἀπολογίαν τῶν δὴ πευσομένων* II 259, 18f.; *ὅπῃ* mit Genet.: *ὅπῃ . . . διατάξεως ἔχει δυνάμεώς τε καὶ διαφορᾶς* II 23, 6 (vgl. auch *ὡδέ πῃ* im Wortregister); bloßer Genetiv statt *ἀπό: τῆς . . . τῶν . . . θεῶν ἀποστασίας* I 87, 18; *τῆς τούτων ἀναχωρήσεως* I 88, 5f. und 245, 4 (aber *τὴν ἐκ τούτων ἀναχώρησιν* I 98, 18f.; *τῆς ἡμετέρας ἐκ τῶν δηλουμένων ἀναχωρήσεως* I 183, 2f.); *τῶν θείων ἀποπτώσεως* I 90, 1f.; *τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν* I 250, 14; *τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ σώματος (das Loskommen vom Körper)* I 305, 26. So auch *τῆς τούτων . . . ἀνανεύσεως* zu erklären (von *ἀνανέω emporschwimmen, emportauchen?*) I 88, 19? — Genetivus absolutus: mit allgemeinem Subjektsbegriff: *κἀντεῦθεν πάλιν ἀνατρεχόντων (wenn man von da wieder weiter zurückgeht)* I 586, 8; Subjektsbegriff des Genet. absol. dem Sinne nach zu ergänzen: *οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας γένοιτ' ἂν ἔκδηλον, ἐπαγομένων ἐν ταῖς οἰκείαις περὶ θεῶν ἀναγραφαῖς οἴκοθεν μὲν οὐδέν* (*ἐπαγομένων* näml. *τῶν Ἑλλήνων*, aus *τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας* zu ergänzen) I 67, 1f.; Genet. absol. + partic. coniunctum: *οὗτοι . . . σεμνολογίας τοῖς περὶ θεῶν μύθοις προσεπενόησαν, κινεῖν τὰ πάτρια τολμῶντος οὐδενός, περὶ πολλοῦ δὲ τὴν ἀρχαιότητα . . . τιμώμενοι* I 95, 2ff.

Dativ

Dativ von einem Substantiv abhängig: *προπαρασκευῆς ἕνεκα τῆς εἰς ἄνδρας αὐτοῖς ἐσομένοις (zur Vorbereitung für sie auf . . .) θεοσεβείας* II 91, 12f.; statt *ὑπό* bei verbum finitum: *φεύγειν αὐτῶν τὰς ἀπάτας μόνοις Ἑβραίοις . . . ἐσπουδάζετο* I 397, 13; Dativus ethicus: *οἱ μέν γε αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θαυμαστῆς . . . φιλοσοφίας ὡρμῶντο* I 168, 19

Akkusativ

Objekt im Akk. aus dem Subjekt und dem Prädikat zu erschließen: *ἡ τῶν Αἰγυπτίων . . . θεολογία οὐδὲ ἄλλους πλὴν τῶν κατ' οὐρανὸν ἀστέρων . . . ἐθεολόγει* (*ἄλλους* also *θεούς*) I 117, 8; aus dem Zeitwort zu erschließen I 585, 6 (*κἀγὼ δὲ καινοτέραν . . . ὁδεύσας*, also *ὁδόν*); Akk. der Beziehung: *τὴν φύσιν* I 398, 3 und 400, 3 (dagegen *τῇ φύσει*, Var. *τὴν φύσιν* I 93, 15f.); *τὴν ψυχήν* I 399, 10; *τὴν οὐσίαν* I 399, 23; accusativus absolutus: *παρόν* II 244, 21; *τοὺς τὰ αὐτῷ* (Plato) *φίλα ζηλοῦν ἀσπαζομένους οὐδένας μὲν . . . ὄντας* II 267, 20

Adjektiv

Adj. mit *τό* statt Substantiv: *τὸ ἀψευδὲς καὶ ἀδιάπτωτον* I 11, 16; *τὸ ἄμαχον καὶ ἀήττητον τό τε κατὰ τῶν ἐχθρῶν νικητικόν* I 14, 14f.. *νέος zu jung* mit Genet. compar.: *νέους μὲν τῷ χρόνῳ . . . ἁπάντων οὐχ Ἑβραίων μόνον* usw. I 568, 6. Superlativ statt Komparativ: *τοὺς αὐτοῦ πρώτους* (s. Mras, Rhein. Mus. N. F. 92 [1944] 230f.) II 260, 12 (*ἐλαχίστως* statt *ἔλαττον* I 521, 19 Artapan. — Alex. Pol.); *μάλιστα παρὰ τοὺς πρὸ αὐτοῦ (mehr als seine Vorgänger) ἐθαύμασε φυσιολογίαν* II 296, 16

Adverb

πῇ μὲν — πῇ δέ einerseits — andererseits II 176, 14f.

Der Artikel

Krasis: *τἀγαθοῦ* I 308, 16

Stellung: durch 23 Wörter von dem zugehörigen Substantiv getrennt: *τὰς — προρρήσεις* I 420, 13ff.; *ἀγωγῆς τῆς ἠθικωτέρας* I 569, 21; *τήνδε σύμφωνον τὴν τριμέρειαν* II 9, 19f.

Bemerkenswerte Verbindungen: *ὁ πρόσθεν . . . Ξενοφῶν der früher erwähnte X.* II 422, 14; *οἱ ἐξ ἀστρολογίας = οἱ ἀστρολόγοι* I 334, 20 (*τῶν ἐξ ἀστρολογίας . . . τοὺς λόγους*); *Θαλοῦ τοῦ τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἑνός* I 570, 22; *τὰ σωμάτων* I 5, 15 und 20, 13; *τὰ Ἑλλήνων φρονοῦντες* I 21, 25; *τὰ περὶ τῆς πρώτης . . . δεισιδαιμονίας . . . τὰ Φοινίκων, . . . τὰ Αἰγυπτίων* I 23, 25f.; *τὰ Ἑλλήνων* I 24, 1; *τὰ τῆς πολυθέου πλάνης αὐτῶν* I 34, 10; *ὁπηνίκα ἤνθει μὲν τὰ Ἑλλήνων* I 166, 7; substantiviert einen Relativsatz: *τοὺς περὶ ὧν ἡμῖν ὁ προκείμενος τυγχάνει λόγος* I 251, 3; *οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος* I 288, 5; *τὴν τῶν ἐν οἷς ἐσμὲν φύσιν* I 303, 11; *τὸν μέν* ohne *τὸν δέ* II 22, 27; *τῶν* (Neutr.) *μέν — τισὶ δέ* I 164, 7 (*τῶν μὲν τάδε ἡγεῖσθαι, τισὶ δὲ ἕτερα ἐπακολουθεῖν*). — Ohne Artikel: *ἐν τετάρτῳ τούτῳ συγγράμματι* I 161, 7 (*in diesem als 4. Buch*)

Pronomen

ἡμῶν attributiv gestellt II 53, 2 (*ὁ κοινὸς ἡμῶν λόγος*); 87, 5; *αὐτοῦ* usw. attributiv gestellt: I 11, 24; 12, 4 u. 13; 13, 11; 14, 17 u. 20 (daneben *αὐτοῦ* prädikativ [14, 19]); 16, 8 u. 10 (daneben *αὐτοῦ* prädikativ [11]); 18, 4; 67, 6; 102, 4 u. 5; 103, 18 (u. 151, 17); 115, 12; 129, 21; 147, 8, 11 u. 16; 154, 6; 155, 19; 163, 5; 182, 15; 293, 4; 295, 7; 369, 19 u. 22; 557, 8; 613, 15; II 6, 5; 44, 17 u. 23; 98, 23; 105, 4; 239, 5; 242, 19; 287, 20; 288, 8; 426, 4 u. 11

ἑαυτούς usw. = *ἡμᾶς αὐτούς* usw. I 9, 20; 10, 6; 19, 22; 146, 5; 174, 5; 209, 14; 302, 12, 30 u. 31; 304, 27; prädikativ gestellt: *τὸ εἶδος δὲ ἑαυτῶν* (die Stellung durch *δέ* veranlaßt) I 153, 12. *σφῶν* (attributiv mit Artikel): I 166, 16; 306, 14; II 344, 17; *σφέτερος* I 364, 16; II 5, 8

ὅς demonstrativ: *ὧν μέν — ὧν δέ* I 570, 15 (*παρ' ὧν μὲν ἀστρολογίαν, παρ' ὧν δὲ γεωμετρίαν . . . συλλεξάμενος*)

Relativum: Bemerkenswerte Konstruktionen: *ὧν δὴ μάλιστα τῶν παρ' αὐτῷ* (Plato) *τὰ σεμνὰ καὶ κράτιστα ἀποδεχόμενοι* (*ὧν* hängt von *μάλιστα* ab, *τῶν* von *τὰ — κράτιστα*) II 256, 9; bemerkenswerte Attraktionen: *ὧν = τούτων αἷς*: *ἔκ τε ὧν χρώμεθα . . . ἀποδείξεων* I 10, 12; attractio inversa: *δι' ἃς* (= *διὰ ταύτας ὧν*) *ἔτυχον ἐξ αὐτῶν εὐπαθείας* I 364, 19; *οἱοί τε* ohne *ὄντες*: I 296, 3 (acc. masc. gen.); II 23, 10 (*τοῖς οἵοις τε*); II 84, 14 u. 113, 13 (*Περὶ τῶν δοκιμάζειν οἵων τε . . .*); 232, 23 (acc. fem. gen.)

ὅστις = *quippe qui* I 118, 3; *ὁποῖος*: *τίνων καὶ ὁποίων κακῶν* I 22, 9; *τὴν ὁποίαν* (*ἀλήθειαν*) *εἰλόμεθα* I 24, 12; *ὁποῖος* in direkter (rhetorischer) Frage: *ὁποίας ὑπερβολῆς φιλοσόφου ζωῆς ἔχεται* I 18, 6 und *ὁποῖον δέ σοι εἶναι δοκεῖ* I 18, 24

Relativ im Wechsel mit Interrogativen: *ὅπως — καὶ τίς — δι' ὅσων τε καὶ ὁποίων . . . καὶ δι' ὁπόσης* I 420, 1ff.

τις, τι: *παντί τῳ οἶμαι . . . δῆλον εἶναι* I 38, 3; *τόνδε τινά* I 312, 4; *τόδε τι* (*dies und das*) I 301, 14; 302, 14; 303, 5; *τάδε τινά* I 302, 31; 303, 7

Zeitwort

Genus verbi

ἀπείργαστο passiv II 176, 7; ebenso *ἐπιμεμφόμενον* II 345, 9

Tempora

Im Vordersatz einer hypothetischen Periode Präsens, im Nachsatz Futur: *εἰ γὰρ . . . ἐκβιάζεται . . ., οἰχήσεταί σοι φιλοσοφία, οἰχήσεται καὶ εὐσέβεια* I 300, 18ff.

Attractio temporis: *ἀποδώσει . . . ληψόμενος* (*λαμβάνων* hätte genügt) II 87, 4f.

Perfekt und Aorist: *διεληλύθαμεν — παρεστήσαμεν* I 378, 10f.; *ἐμαστιγώθησαν — ὑπομεμενήκασι — ἐξεκόπησαν — ἀνεσκινδυλεύθησαν* II 100, 9ff.; *ἡγήσαντό τε καὶ ἐσέφθησαν καὶ . . . μετενηνόχασι* II 400, 1ff.

Modi

Indicativus fut. mit *ἄν*: s. unter Optativ

Optativ

Mit 2 *ἄν*: *καὶ οὐκέτ' ἂν ἐν δίκῃ ἁμαρτητικὸς λέγοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος* I 309, 21

Relativum mit *ἄν* und Optativ nach Hauptzeit; *οἷς ἂν . . . ἐγχρίμψειεν ἀπεργάζεται* I 52, 10 (II 238, 19 *οὓς ἂν ἐθέλοι* ist wohl Attraktion an das vorhergehende *ἕλοιτ' ἄν*)

Optativ bei *κἄν* = *καὶ ἐάν*: I 227, 6 *κἂν πλείων εἴη* (*ᾖ* Plutarch, der zitiert wird) *χρόνος*; (*κἂν — γίγνοιτο* Diogenian. I 327, 14f.; *ἢν φανείη* I 439, 10 Jos.; *ἢν τις κακουργήσειεν* I 441, 14 ders.)

Optativus fut. mit *ἄν*: *προσέξοι ἂν* I 301, 24; *δέξοιτ' ἂν* II 233, 25

Indic. fut. mit *ἄν*: *πῶς γὰρ ἂν . . . ὑφέξει* (es folgt *καὶ πάλιν οἷα τις . . . ἕλοιτ' ἂν οὓς ἂν ἐθέλοι*) II 238, 16ff.

Optativ (Potential) ohne *ἄν*: *τίς . . . ὁμολογήσειεν* I 12, 7; *τις ἐφάψαιτο* I 20, 25; *πῶς . . . δόξαιμεν* I 22, 5; *ποῖος . . . εἴη* I 132, 2; *πῶς δὲ . . . μετενεχθείη* I 148, 22; *πῶς δὲ . . . ἀναχθεῖεν* I 149, 3; *τίνα . . . ἐπινοήσειας* I 189, 16; *εὕροις δ' οὖν* I 190, 12 und II 9, 19; *διὸ . . . λεχθεῖεν* I 208, 15; *ἃς οὐδ' ἀκοῦσαί τις . . . ὑπομείνειεν* I 280, 14; *σχολῇ μὲν οὖν τις . . . διεξέλθοι* I 303, 23; *ἀνακύψειε* (im Nachsatz einer hypothetischen Periode) I 310, 14; *οὐδεὶς . . . ἐπιτρέψειε* I 310, 30; *ταῦτα εἴποιμεν* (*ταῦτα εἴποιμεν ἂν* Plato, der zitiert wird) II 88, 13; *ὧν . . . ἀξιώσειεν* II 162, 18; *πῶς θεοὶ εἶεν* II 233, 13

Im Hauptsatz Potential, in dem davon abhängigen Finalsatz Optativ: *ἵνα . . . τις . . . μετέλθοι . . ., τίς οὐκ ἂν . . . καταμέμψαιτο* I 147, 17

Optativ im Finalsatz (*ἵνα*) trotz der Hauptzeit im Hauptsatz: *ἵνα δ' οὖν . . . μάθοις, . . . ἐκθήσομαι* II 288, 7; ebenso stets nach *ὡς ἄν* (s. daselbst)

Optativus iterativus nach Präsens: *τοτὲ μὲν αὐτὸς ἄγει, τοτὲ δὲ αὐτὸς ἄγεται . . ., ὅτε . . . κριθείη* I 305, 27; nach Futur: *εἰ δέ που δέοι . . ., . . . χρήσομαι* II 6, 4

Optativus statt Indic. praes. im Aussagesatz: *Ὅτι (μὴ) δέοι* II 83, 16 und 20; 96, 11; 98, 1; 164, 1 und 3; 166, 18; 185, 22; 189, 14

Infinitiv

Infinitivus absolutus: *ἔτι μᾶλλον εἰπεῖν wie man noch eher sagen könnte* I 204, 12; *σχεδὸν εἰπεῖν* I 206, 14; *ὡς καινοτέραν ὑποβάλλειν διάνοιαν* I 229, 11 (s. das Wortregister unter *ὑποβάλλω*)

Accus. statt Nomin. c. inf.: *ἡμεῖς τούτων ἁπάντων ἐλευθέρους ἡμᾶς γενέσθαι ὁμολογοῦμεν* I 86, 20

Acc. c. inf. nach direkter Darstellung: I 148, 25ff. (. . . *τὸν Ἡρακλέα . . . φέρειν*); acc. c. inf. Buch IV, Kap. 1, 11, dann direkte Darstellung Kap. 2, 1f., aber 2, 3 wieder acc. c. inf.; ebenso Übergang von Oratio recta Buch VII Kap. 15, 7 in die Or. obliqua 15, 8f.

Partizip

ποιησομένοις II 426, 9 = *ποιήσεσθαι μέλλουσι*; s. auch I 12, 10

Partizip mit Kopula (und *γίγνεσθαι*): *ἥκοντα ἦν* I 130, 7f. und *ἦν . . . ἧκον* 305, 9f.; *προσῆκον . . . ἐστιν* I 138, 16; *δέον ἦν* I 150, 18; *μέλον ἦν* I 256, 5; *γένοιτο δ' ἂν . . . εὑρημένη* I 307, 18

Weglassung von *ὤν*: a) bei *δυνατός*: *δυνατὸς ἐπισχεῖν . . . οὐκ ἐποίησε* I 310, 10; b) bei *οἷός τε* (s. unter Relativum)

Bemerkenswerte Konstruktionen von Zeitwörtern:

αἱρέω mit acc. c. inf.: *λόγος τε οὐχ ὁ τυχὼν ᾕρει (erreichte es) τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας . . . ἤδη ποτὲ εἰς πάντα τὰ ἔθνη . . . παρελθεῖν* I 420, 9ff.

δύναμαι mit infin. fut.: *ἐν αἰῶνι ἀναπαύσεσθαι* (aber Clemens, der zitiert wird, *ἀναπαύεσθαι*) *δυνάμενοι* II 220, 18

ἕπομαι mit Akk.: *τὰς δὲ (ἡδονὰς) αἰσθήσεις* (*αἰσθήσεσιν* Plato, der zitiert wird) *ἑπομένας* II 322, 9

ἔρχομαι mit 2 Infin. und 1 Partic. fut.: *ἔρχομαι νῦν ὁμοῦ . . . προσαποδοῦναι . . . καὶ τὰ . . . εἰρημένα διελθεῖν, ὁμοῦ καὶ . . . ἀπολυσόμενος* II 165, 4ff.
ἔχομαι mit Dativ: s. das Wortregister unter *ἔχω*
οἶδα mit acc. c. inf.: *εἰδέναι φασὶ τοῦτον εἶναι τὸν ἐπὶ πᾶσι πρῶτόν τε ὄντα* usw. I 174, 12
παροράω mit Inf.: *μὴ παρίδῃς . . . ἀποφαίνεσθαι* (*unterlaß nicht . . . zu erklären*) I 202, 8ff.
πολεμέω mit Akk. I 222, 14; s. Mras, Rhein. Mus. N. F. 92 [1944] 228
προσκυνέω mit Dativ wie im NT: I 365, 6
φεύγω mit Genet.: *ἧς . . . φεύγειν* I 54, 9

Negation

I. *οὐ:*

οὐ (*οὐδέ, οὐδείς* usw.) statt *μή* usw.: I 132, 5 (nach *εἰ*); I 133, 6 *εἰ δὴ οὖν . . . οὐχ οἷόν τε ἦν* (vorher aber *εἰ μὴ οἷόν τε ἦν*); I 151, 2f. (*οὐ — οὐδέ — οὐδέ* bei von einem Infin. abhängigen Partizipien, obwohl dieser Inf. von einem Zeitwort des Befehlens (*προκηρύττοντας*) abhängt; I 310, 13 (*εἰ δ' οὐδεὶς . . .*)
οὐδέ in der Fortsetzung eines affirmativen Satzes (oft bei Epictet, s. den *Index verborum* der Ausgabe von H. Schenkl); *εἰκότως ἂν ἐπέλθοι θείου πνεύματος παρουσία· οὐδ' ἂν ἦν ἔτι χρεία* usw. I 250, 21 (*πολὺς ἦν ὁ Περσῶν στρατὸς . . . οὐδ' ἦν τις αὐτοῖς ἄλλη σωτηρίας ἐλπίς* I 265, 4 Oenom.; *πᾶν γὰρ τὸ αἰσθητὸν ἐν γενέσει καὶ μεταβολαῖς οὐδέ ποτε κατὰ ταὐτὰ ὄν* I 462, 12 Philo Jud.; *θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνικὸν οὐδ' ἔστιν εὑρεῖν κτήσει τινὰ παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα* I 487, 2 Jos. — Porph.)
οὐδὲ ἄλλος u. dgl. = *οὐκ ἄλλος* u. dgl.: I 117, 8 (*οὐδὲ ἄλλους* = *οὐκ ἄλλους*, nml. *θεούς*); *σαφῶς τὸν . . . Δία οὐδὲ ἄλλον ἢ τὸν . . . κόσμον δηλοῦσθαι* I 129, 18; *οὐδ' ἄλλοτέ πω* I 220, 2; ebenso *οὐδ' ἕτερος* u. dgl. = *οὐχ ἕτερος* u. dgl.: *οὐδ' ἕτερα τῶν παρ' αὐτοῖς Ἑβραίοις προκεκυρωμένων* (*nicht verschieden von . . .*) I 567, 21f.; *λύτρωσιν . . . οὐδ' ἑτέρως* (*auf keine andere Weise*) *εὑράμενοι ἢ* usw. I 66, 14; s. auch unter *μηδέ*
οὔτε statt *οὐδέ: οὔτε Αἰγυπτίων* (aber Clemens, dem diese Stelle entlehnt ist, *οὐδ'*) I 572, 6; *οὔτε* (aber Plato, der zitiert wird, *οὐδὲ*) *γὰρ ἀληθῆ* II 168, 14; *οὔτε* (Clem. und Aristob. *οὐδὲ*) *φέρειν δύναται* II 221, 19; *οὔθ'* (aber Plato, der zitiert wird, *οὐδ'*) *ὅ τι πέπονθεν οἶδεν* II 250, 16; *οὔτε* (aber Xenophon, der zitiert wird, *οὐδὲ*) *ἀνόσιον* II 422, 20
οὐδὲ — οὔτε: I 38, 3f.; II 300, 18f. (Pseudoplutarch aber, der zitiert wird, hat *οὔτε — οὔτε*)
οὔτε — οὐδ(έ): I 436, 3 und 8 (aber Jos., der zitiert wird, hat *οὔτε — οὔτ'*)
οὔτε — οὐδέ γε: I 308, 10f.
οὔτε — οὔτε — οὐδέ γε: I 573, 21ff.

II. *μή:*

μή abundat: *πλὴν εἰ μή* II 267, 20
μὴ ὅτι nedum I 163, 13; 262, 2; II 247, 2
μὴ οὐχὶ: οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅ τι (*in welcher Hinsicht*) *μὴ οὐχί . . . εὖ ἂν ἔχοι* I 6, 13
μήποτε vielleicht mit *ἦν* I 229, 11 (*μή ποτε . . . τοιαῦτα ἦν*)
μή (*μηδέ, μηδείς* usw.) statt *οὐ* usw. sehr oft: I 54, 10; 94, 1 u. 13f.; 132, 11—13 (nach *ὅτι*) u. 25 (nach *ἐπεί*); 133, 24 (nach *ὅτι*); 156, 8; 159, 14 (sowie 176, 4) (nach *Ὅτι*); 160, 11 (sowie 204, 20) (nach *ὅτι*); 163, 7 (aber vorher *οὐδέ*); 165, 19; 166, 7; 178, 16; 182, 10; 204, 19; 208, 6; 219, 6; 220, 4; 271, 15; 297, 15; 298, 19 (*μὴ ἔλυσεν*); 299, 15; 302, 4; 303, 24; 308, 5; 310, 23; 320, 17; 331, 19; 360, 18; 377, 6; 380, 5f.; 381, 2; 393, 5; 558, 11; 569, 1; 574, 11; II 13, 9; 23, 3; 38, 3; 44, 18; 48, 10; 81, 12; 83, 12, 14 u. 16 und 84, 29 u. 31 (sowie in den entsprechenden Kapitelüberschriften); 101, 12; 163, 13. 15. 17 und 164, 1. 9. 11. 13. 15. 17 (sowie in den entsprechenden Kapitelüberschriften); 233, 22—24; 237, 2f.; 262, 1; 296, 23f.; 318, 21; 349, 26; 369, 3; 407, 3; 422, 3; 424, 3 u. 16; 425, 12; 426, 11

μηδέ in der Fortsetzung eines affirmativen Satzes: I 150, 19; 162, 7 u. 8; 382, 1; (I 576, 8 Clem.)
μηδὲ ἄλλος u. dgl. = *μὴ ἄλλος* u. dgl.: *μηδὲ ἄλλως* I 382, 6; *μηδ' ἄλλο* (*nichts anderes*) II 25, 1; *μηδὲ ἄλλους* II 113, 9; ebenso *μηδὲ παρ' ἑτέροις bei keinen anderen* II 13, 9f.
μήτε statt *μηδέ:* I 241, 6; (I 406, 2 [*μήτ' αὖ*] und 407, 19 Maxim.)
μηδέ statt *μήτε* II 233, 14 (*μηδ' αὖ*)
μηθέν: I 228, 20; II 260, 16; 422, 11

Präpositionen

ἀμφί mit mehreren Genetiven = *de:* II 259, 3
κατά mit Genet. *betreffs* (späterer Sprachgebrauch): *λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατ' αὐτῆς* (Plato jedoch, der zitiert wird, hat *κατὰ ταῦτα αὐτῆς*) II 137, 12; *τὰ κατὰ τῶνδε* II 255, 15
παρά: nach Komparativ = *ἤ* (wie im Neugriechischen): *καινοτέραν παρὰ τοὺς εἰρημένους ὁδεύσας* I 585, 6; *φῶς ἕτερον παρὰ τὸ τοῦ ἡλίου* (= *φ. ἕτερον* [*verschieden von*] *τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου*) II 52, 15; *μάλιστα παρὰ τοὺς πρὸ αὐτοῦ* (*mehr als seine Vorgänger*) *ἐθαύμασε φυσιολογίαν* II 296, 16
ὑπό mit Akk. (lokal): *τοῖς ὑφ' ἥλιον ἔθνεσιν* I 18, 9 (*τῶν ὑφ' ἥλιον γεγονότων* I 41, 1 Philo Bybl.)

Konjunktionen

a) koordinierende:

δέ: im Nachsatz eines Vordersatzes I 557, 22 (*ὡς δὲ*); 586, 10 (*τοσαῦτα δ'*); II 44, 23; *δ' ἀλλ' jedoch aber wenigstens* I 320, 14
καί: im Nachsatz eines Vordersatzes (vgl. Heikel, Wortregister zur Demonstr. Ev. S. 565): *καὶ πῶς* I 182, 20; 242, 3; II 233, 5 u. 12; *καὶ τίς* I 297, 14; *καὶ δή* I 561, 9; *καὶ οἱ μέν* (gegen Plato, der zitiert wird) II 237, 16; *καὶ ποῦ* II 238, 19. *καὶ und zwar* I 110, 18
τε: Stellung: *ὅτι τε ἀγαθός* statt *ὅτι ἀγαθός τε* II 174, 22; *ὥς τε* (aber Plato, der zitiert wird, *ὡς ἔν τε*) II 265, 10
τε einmal gesetzt (nicht *τε — τε* korrespondierend): I 8, 8; 12, 13; 14, 10, 11 u. 13; 16, 1; 17, 19; 18, 13f.; 21, 26; 22, 11 u. 18; 54, 14 u. 16; 87, 9 u. 18; 95, 10; 96, 10; 169, 8; 188, 11; 189, 13; 199, 9 u. 12; 213, 13; 220, 20; 223, 19, 20 u. 21; 225, 2; 305, 5; 306, 12; 308, 9, 19 u. 21; 364, 1, 3 u. 4; 365, 6 u. 8; 366, 8; 376, 16; 380, 13f.; 381, 28 u. 30; 391, 9, 12 u. 14; 392, 14; 394, 23; 396, 19; 398, 7; 497, 1 u. 7; II 22, 19—22; 23, 6f.; 24, 14; 166, 15; 167, 7; 174, 24; 189, 9 u. 11; 228, 19; 232, 15 u. 23; 233, 1, 16, 22 u. 24; 241, 1; 243, 9; 256, 11; 259, 13 u. 15; 262, 4 u. 6; 288, 17; 296, 17; 331, 1; 338, 3; 343, 19 u. 22; 344, 2, 18, 20 u. 27; 345, 18, 20, 21 u. 23; 346, 3; 420, 18; 422, 6; 425, 12; 426, 1 u. 2
καί (1. Glied) — *τε* (2. Gl.) I 485, 8
τε (1. Gl.) — *καί* (2. Gl.) — *τε* (3. Gl.) I 157, 11f.; 161, 10f.
καί (1. Gl.) — *τε καί* (2. Gl.) — *τε* (3. Gl.) I 162, 2f.
τε καί (1. Gl.) — *τε* (2. Gl.) — *καί* (3. Gl.) I 485, 11f.

b) subordinierende:

εἴτε — εἴτε — τε mit je 1 Zeitwort I 134, 21f.: *εἴτε γὰρ — εἴη . . . εἴτε δὴ — συνυπέστη . . . εἴη τε . . .*
ἕως ohne *ἄν* mit Konj.: *ἕως* (*ἕως γ' ἂν* Plato, der zitiert wird) *μηδὲν ἐνδέῃ* II 134, 6
ὅτε = *quoniam* II 406, 22
ὡς ἄν final immer mit Optativ (auch nach einer Hauptzeit): I 22, 23; 24, 10 u. 14; 88, 5 u. 16; 95, 16; 102, 4 (= 105, 8); 139, 5; 146, 3f.; 173, 1 (Hss. A I); 176, 7; 232, 11; 293, 8; 312, 13; 343, 20; 360, 21; 461, 5; 485, 13; 567, 14; II 285, 10; 338, 4; 346, 2; 407, 3
ὡς ὅτι zur Einleitung von Aussagesätzen: I 95, 13; II 19, 1; 102, 23; 343, 12

Partikeln

ἄν und *κἄν:* s. unter Optativ!

ἐάν statt *ἄν* beim Relativ: *ᾧ ἐάν* (*ᾧ ἄν* Plato, der zitiert wird) II 249, 23 (*ἐφ' ὅσον ἐάν* I 318, 17 Oenom.)

καίτοι = *καίπερ* (späterer Sprachgebrauch) I 310, 18; II 343, 10

ὡς beim Superlativ: II 168, 6f. (zweimal, aber Plato, der zitiert wird, hat das erste Mal *ὡς*, das zweite Mal *ὅτι*)

3. Stilistik

Eusebius verfügt über einen großen Wortschatz und eine abwechslungsreiche Sprache. Er ist kein Purist oder Attizist wie Clemens, steht vielmehr in stilistischer Hinsicht unter dem Einfluß des Homilienstiles des Origenes. Aus Mangel an Raum kann hier nur andeutungsweise sein Stil charakterisiert werden.

Wortfiguren
(Klangfiguren):

Ἐπαναδίπλωσις: πρὸς αὐτῶν τῶν θεῶν, αὐτῶν ἐξοιστρούμενοι I 15, 24

Ὁμοιοτέλευτα: ἐπιτηδευθέντα — προγνωσθέντα — προαναφωνηθέντα, die rhetorische Stilisierung noch gehoben durch dreifache *ἐπαναφορά* des ungewöhnlichen *θεόθεν: θ. δὲ προγν. καὶ θ. . . . προαναφ. καὶ . . . θ. . . . προβεβλημένον* I 14, 7ff.; *διαμαχόμενον — κατατριβόμενον* I 15, 20f.; *κατεσύροντο — συνεφύροντο* I 151, 21f.; *κεκαλλωπισμένα — τετυφωμένα — ἐσχηματισμένα* I 165, 7ff.; *διερευνήσομεν — πολυπραγμονήσομεν* I 209, 18f.; *ἐπαγόντων — συσκευαζόντων — προκαταρξάντων* I 224, 4ff.; *κηλούμενοι — χειρούμενοι — καταδουλούμενοι* I 241, 18f.; *παραμελήσασαν — ἀπογεννήσασαν* I 308, 8

Παρονομασία: οὐδὲν πλέον im Wortspiel mit *πλεονεκτοῦντας* I 10, 2; *ἀκόλουθα ταῖς προρρήσεσιν ἐπηκολούθει τὰ ἔργα* I 15, 16f.; *ὡς τὸ πρίν, πόλεις πόλεσι πολεμούσας . . . ἔθνος ἔθνει διαμαχόμενον* I 15, 19f.; *παιδείαν παιδεύεσθαι* I 18, 14; *μή ποτ' . . . ἕν ποτε* I 165, 15; *σχολῇ γ' ἄν ποτε κἄν* I 168, 7; *ἀχθέντες δὲ καὶ προσαχθέντες* I 209, 7; *ἀκοαῖς ἤκουσται* I 311, 11; *τὰ ἄχρηστα χρηστήρια* I 572, 15; *ἡ τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ γνῶσις καὶ ἡ τῶν οἰκείων θεῶν κατάγνωσις* I 573, 6; *τὸν λόγον ἢ τὸν λογισμόν* II 18, 18; *περιέξει δ' ἡμῖν τὸ στάδιον ἐν τῷ γυμνικῷ τῷδε ἀγῶνι γυμνοὺς ἀληθείας ἁπάσης* . . . II 260, 22

Metaphern
(auffallende)

τῆς Πλάτωνος πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια συνῳδίας, ὡς ἐν ἁρμονίᾳ συμφώνου λύρας II 87, 4; *πολιοῖς τὸ φρόνημα* II 88, 7; *τὰ δὲ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐπὶ βραχέσι σαλεύσαντα* II 262, 10f.

Pleonasmus

τάχα ἂν ἴσως I 163, 11; *πάλαι πρότερον* I 208, 3; *χρῆναι δεῖν* II 5, 17f.; 136, 15

Prägnanz
(prägnante Kürze)

τίνες ὄντες καὶ πόθεν ὁρμώμενοι (nml. wir Christen) ... *ἀποκρινώμεθα* I 21, 21f.; *Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τοῦ* (statt *ἐκ τῶν τοῦ*) *δηλωθέντος ἀνδρὸς ἐπετεμόμην* I 479, 7; *εἰς προπαρασκευὴν τῆς* (statt *τῆς ἀποδείξεως τῆς*) *ἀπὸ τῶν Ἑβραϊκῶν λόγων ἐπιρρυείσης εἰς Ἕλληνας ὠφελείας* I 567, 10f.; *Ὅτι κατὰ Πλάτωνα μὴ ἐξ ἀπαθοῦς καὶ παθητῆς οὐσίας ἡ τῆς ψυχῆς συνέστηκε φύσις,* d. h. *Platos Ansicht, daß die Seele aus . . . besteht, ist falsch* II 164, 15f.; ebenso

Ὅτι οὐκ ἂν εἴη σῶμα τὸ ὂν κατὰ τοὺς Στωϊκούς, d. h. *die Ansicht der Stoiker von der Körperlichkeit des ὄν ist falsch:* II 340, 17 u. 381, 8; vgl. noch *ἀπελέγχειν zur Widerlegung anführen* II 252, 3

Steigerung

οὐκ ἐνθένδε ποθὲν οὐδ' ἑτέρωθεν, ἀλλὰ πανταχόθεν ἐξ ἁπάντων ἐθνῶν I 6, 18f.; eigentümliche Steigerung *κατὰ λιτότητα: Die christlichen Lehren stehen zu denen des Moses und der Propheten nicht in Widerspruch, εἰ μή τις φαίη* (Sinn: *ja man könnte sogar sagen*), *daß die Lebensführung, die das Christentum vorschreibt, mit der Lebensführung der Hebräer vor Moses identisch ist* II 262, 1ff.

Umgekehrt Abschwächung durch *ἐπιδιόρθωσις:*

keine — einer oder zwei — oder auch einige wenige andere: οὐδένας μὲν . . . ὄντας, πλὴν εἰ μὴ εἷς που ἢ δεύτερος ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ (*auf der ganzen Welt*) *ἢ καί τινες ἄλλοι κομιδῇ βραχεῖς τὸν ἀριθμόν* II 267, 20f.

Symmetrische Gedankenfolge

πάσχειν παρὰ φύσιν τὰ θηλειῶν οὐ κατὰ προαίρεσιν, κατηναγκασμένον δὲ πρὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλον ἀνδροφόνον γίνεσθαι μὴ παρὰ τὴν οἰκείαν γνώμην, ὑπ' ἀνάγκης δὲ ἐλαυνόμενον τοῦ θεοῦ I 309, 8—11

Verwendung gleicher und sinnverwandter Ausdrücke

τὸ ἅμα τῷ αὐτοῦ λόγῳ καὶ σὺν τῇ . . . διδασκαλίᾳ αὐτοῦ ὁμοῦ καὶ — ὁμοῦ καὶ . . . I 14, 20—22

Wechsel in Ausdrücken

ἐπαγομένους — ἐπενηνεγμένους — ἐπιφερομένους II 232, 14—17; *ἀπῃωρημένον* im ersten Glied ohne, im zweiten mit *ἐκ: οὐκ αὐτοπροαιρέτου μελέτης καὶ ἀσκήσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἄστρων ἀνάγκης ἀπῃωρημένον* I 301, 3f.

Gesuchte Wortstellung

τὴν πολύθεον πάλαι δεισιδαιμονίαν (Hs. A) I 121, 6f.; *ἐν δὴ τούτοις ἡμῖν ἅπασι* (wobei *ἡμῖν* nicht zu *ἅπασι*, sondern zu dem erst nach 9 Wörtern folgenden *κατηριθμήσθω* gehört) I 373, 25; *Ταῦτα τῆς Ἑβραίων εὐσεβείας τὰ ὡς ἀληθῶς ἀκήρατά τε καὶ θεῖα μαθήματα* II 244, 19f.; *ὁποίων ἔτυχεν ἡ κατ' αὐτοὺς φιλοσοφία προστατῶν τοῦ λόγου* II 260, 6; *ἄνευ* nachgestellt II 288, 12; *πέρι* II 22, 14 (*ζῴων πέρι*) und II 285, 3 (*τῆς Πλάτωνος πέρι διαδοχῆς*); *ὥσπερ* II 88, 9 (*ἑρμηνευτὰς ὥσπερ καὶ ἐξηγητὰς ὄντας*) und II 229, 4 (*ὄναρ ὥσπερ, ἀλλ' οὐχ ὕπαρ*)

Perioden

Daß lange (ja manchmal überlange) Perioden (charakteristisch für den geruhsamen Stil des in seiner Kathedra bequem sitzenden und diktierenden Homileten) bei Eusebius oft vorkommen, hat schon Montfaucon bemerkt (Praef. p. 6 zu Eusebius' Psalmenkommentar, s. A. Mai bei Migne, P. G. XXIV Kol. 663, Anmerk. 94, zu den griechischen Fragmenten der Theophanie). Ich verweise auf folgende besonders bemerkenswerte Perioden: *καὶ οὐ* bis *διακυβερνῶσαν* I 121, 26—122, 12; *εἰ γάρ* bis *θεῷ* I 173, 9—174, 3; *Τούτων — καταπίπτειν* I 224, 11—21; *ἐπεί* bis *ἐπιμιξίαν* I 303, 24—304, 7; *ἐπειδή* bis *μεταλήψεως* I 420, 7—20 (das Subjekt des Hauptsatzes ist durch 53 Wörter von seinem Prädikat getrennt); *Μωσέως* bis *διασαφῶν* II 24, 2 bis 18; *πρῶτον* bis *παραβαλόντες* II 288, 8—20; *τό γε* bis *ἀντιλεγόμενα* II 345, 14—346, 3; *ἀλλ'* bis *μετενηνόχασι* II 399, 20—400, 4; *Ἀλλά* bis *ποιησομένοις* II 425, 11—426, 9

Klauseln

καιρὸς ἀπελέγξαι καλεῖ (◡◡ ◡ — — ◡ —) I 161, 8; Schluß des Werkes: *παρ' αὐτοῖς παρέχομεν νόμῳ* (— ◡ ◡◡ — ◡ —) II 426, 13

Zusätze und Berichtigungen

Zum ersten Teil:

S. 5, App. zu Z. 5: l. Eus. dem. ev. I prooem. 1
S. 16, App. zu Z. 8: l. dem. ev. . . . IV 10, 1f.
S. 19, App. zu 21: l. s. Bd. II S. 88, 4—8
S. 28, 18 — S. 32, 9: In einem neueren Aufsatz in den Wiener Studien 68 (1955) 88—98 weise ich nach, daß die Stromateis als echt plutarchisch anzusehen sind
S. 48, Z. 7: l. *ὑποπέμπει*
S. 80, Z. 18: l. *φθορᾶς*
S. 91, App. zu Z. 9: l. 9—**11** Ptolem. v. Meg. . . . fr. 1 Jacoby (FGH II B 888)
S. 140, App. zu 15: füge hinter *τὴν φθ.* I einen senkrechten Trennstrich ein
S. 178, Z. 14: l. *Περὶ τῆς*
S. 218, App. zu Z. 15: l. *Ὡς*] *ὡς καὶ* OV
S. 242, App. zu Z. 19: l. *ἴσ.*
S. 296, App. zu Z. 9: die Klammer hinter *Ἀπόλλωνος* ist zu streichen
S. 478, App. zu Z. 2: l. Heracl.
S. 500, Z. 11: l. *Ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ*
S. 513, Z. 12: l. *γάμον*
S. 537, App.: l. **15** — S. 538, 6 zitiert Eustathius
S. 558, Z. 19: l. *ἡμέτερος*
S. 572, App. zu Z. 3—7: l. am Ende II 208f.])
S. 586, Z. 9: Beistrich statt Punkt vor *τοσαῦτα*
S. 587, Z. 16: l. *Χρονικοῖς*
S. 601, Z. 14: l. *Ὀλυμπιάδας*

Zum zweiten Teil:

S. 15, Z. 9: l. *τὸ ἐν ἡμῖν λογικόν*
In den textkrit. App. ist dazu folgende Anmerkung aufzunehmen: 9 *τὸ* Mras, s. Bd. I S. 371, 21, *τὸν* die Hss.
S. 216, App.: l. **14f.**: s. Usener . . .
S. 427, Scholion in A zu I 29, 22: in der vorletzten Zeile l. *ὑπέχει* statt *ὑπάρχει*
S. 429, Scholion in A zu I 140, 6: Z. 5 l. *ᾐτιά* | *<σαντο>*
S. 478 s. v. Assyrier und Assyrien: l. *fanden*
S. 486 s. v. Demosthenes: l. gleichlautende
S. 491, Z. 17 von unten: l. sondern dieser ist
S. 516 s. v. Mond 1a: l. Ge statt Basileia und Stiefbrüdern statt Oheimen
S. 534, Z. 3: l. Silo (*ἐν Σιλοῖ*)
S. 559 s. v. *εὐσέβεια*: in der ersten Zeile l. *οὐχ*
S. 561 s. v. *θεωρητική* l. *διανοίας*

Die Griechischen christlichen
Schriftsteller der ersten
drei Jahrhunderte

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BR 160 E37 1902 Bd.8 T.2

Eusebius Pamphili
Werke

HAND BOUND
BY
UNIVERSITY
OF TORONTO
PRESS